

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BEDREDDİN MAHMÛD AMASYAVÎ - VESÎLETÜ'L-
MAHMÛDİYE (GİRİŞ, İNCELEME, METİN, DİZİN)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DOKTORA TEZİ

MEHMET ÇIRAKLI

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK

BOLU, HAZİRAN 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Mehmet ÇIRAKLI tarafından hazırlanan “**BEDREDDİN MAHMÛD AMASYAVÎ - VESÎLETÜ’L-MAHMÛDÎYE (GİRİŞ, İNCELEME, METİN, DİZİN)**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programında Doktora Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 3/06/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	
Üye Prof. Dr. Musa DUMAN Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	
Üye Doç. Dr. Ömer YAĞMUR Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	
Üye Doç. Dr. Fatih KAYA Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	
Üye Doç. Dr. Ümit Özgür DEMİRCİ Düzce Üniversitesi	

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış, olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

.....
MEHMET ÇIRAKLI

ÖNSÖZ

Türk dilinin tarihî devirlerinden biri olan Eski Anadolu Türkçesi ile yazılan çok sayıda eserin bilimsel olarak incelemesi yapılmış olsa da hâlâ gün yüzüne çıkmayan ve incelemeyi bekleyen eserler bulunmaktadır. Doktora çalışması olarak ele alınan ve bir nüshası Berlin Devlet Kütüphanesinde diğeri Mısır Millî Kütüphanesinde bulunan bu metin de Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmıştır. Eserin Mısır’da bulunan nüshasına M.Vefa ÖZDEMİR’in yardımıyla ulaşılmıştır. Böylelikle tespit edilip ulaşılan iki nüshanın edisyon kritiği yapılmıştır. Çalışmada Berlin nüshası Mısır’da bulunan nüsha ile karşılaştırılarak edisyon kritik yapılmak suretiyle ses ve şekil bilgisi bakımından incelenmiştir. Metnin gramatikal dizini çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Akademik hayatın önemli bir aşaması olan doktora seviyesinde daha önce üzerinde bilimsel çalışma yapılmamış olan bir eserin incelenmesi ve bilim dünyasına kazandırılması söz konusu olmuştur. İşlenen metin bilimsel kaynaklar yardımıyla ses ve şekil bilgisi olarak değerlendirilmiş ve metnin dil özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Bu süreçte beni her zaman destekleyen başta danışman hocam Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK’e ve yardımları olan hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim. Çalışmamız Türkoloji alanına katkı sağlayacaksa bu bizim için gurur kaynağı olacaktır.

Mehmet ÇIRAKLI

03/06/2025

ÖZET

**BEDREDDİN MAHMÛD AMASYAVÎ - VESÎLETÜ'L-MAHMÛDÎYE
(GİRİŞ, İNCELEME, METİN, DİZİN)**

DOKTORA TEZİ

MEHMET ÇIRAKLI

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DOKTORA PROGRAMI

(TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. EROL ÖZTÜRK)

BOLU, HAZİRAN - 2025

XI + 1296 sayfa

Vesiletü'l-Mahmûdiye Bedreddin Mahmûd Amasyavî tarafından Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bir eserdir. Bedreddin Mahmûd Amasyavî bu eserini Yazıcıoğlu Mehmed'in edebiyatımızda Muhammediye ismiyle yazılmış ilk eser olma özelliğini gösteren eserine nazire olarak yazmıştır. Yazıcıoğlu bu eserini Meğaribü'z-zamân adlı Arapça eserinden nazmen tercüme etmiştir. Muhammediye yazıldığı dönemde hem edebi çevrelerce hem de halk tarafından rağbet görmüş bir eser olarak tarif edilmektedir. Gördüğü ilgi ile çeşitli dini merasimlerde mevlid gibi okunduğu, çoğu kişinin eseri baştan sona ezberlediği belirtilmektedir. Bu bakımdan Muhammediye'nin geniş kitlelere tesir ettiği bilinmektedir. Fakat eserin dili yer yer halkın anlayamayacağı bir seviyeye çıkmaktadır. Muhammediye'ye gerek topladığı beğeniler neticesinde gerekse dilinin ağırlığı yönünden aldığı eleştiri nedeniyle o dönem ve sonrasındaki şairler tarafından nazireler yazılmıştır. Bedreddin Mahmûd Amasyavî tarafından yazılan Vesiletü'l-Mahmûdiye, Muhammediye'ye nazire olarak yazılan bir eserdir. Bu eser kaynaklarda Vesîle, Vesiletü'l-Mahmûdiye, Mahmûdiye isimleri ile geçmektedir. Eser, II.Bayezid'in saltanatı yıllarında yazılarak sultana sunulmuştur.

Çalışma giriş, inceleme, metin, dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş kısmında eser ve müellif hakkında bilgiler verilmiştir. İnceleme kısmında eserin yazım özellikleri, ses ve şekil bilgisi ele alınmıştır. Metin bölümünde eserin belirlenen iki nüshası edisyon kritik yapılmıştır. Dizin bölümünde eserin gramatikal indeksi verilmiştir.

Çalışmanın sonunda Türk edebiyatında günümüze kadar gün yüzüne çıkmamış olan bir metni edebiyatımıza kazandırmak, eserin dil özelliklerini belirlemek, eserin müellifi olan Bedreddin Mahmûd Amasyavî'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri, Türk edebiyatındaki yeri hakkında ayrıntılı bilgiler ortaya koyarak müellifin tanınmasını sağlamak amaçlanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Bedreddin Mahmûd Amasyavî, Vesiletü'l-Mahmûdiye, Eski Anadolu Türkçesi, Muhammediye, Nazire, Fevz ü Felâh.

ABSTRACT

**BEDREDDİN MAHMOUD AMASYAVÎ - VESÎLETU'L-MAHMÛDIYE
(INTRODUCTION, ANALYSIS, TEXT, INDEX)**

PHD THESIS

MEHMET ÇIRAKLI

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DOCTORAL PROGRAM

(SUPERVISOR: PROF. DR EROL ÖZTÜRK)

BOLU, JUNE 2025

XI + 1296 pages

Vesiletü'l-Mahmûdiye is a work written in Old Anatolian Turkish by Bedreddin Mahmoud Amasyavî. Bedreddin Mahmoud Amasyavî wrote this work as a parallel verse to Yazıcıoğlu Mehmed's work, which is the first work written in our literature under the name Muhammediye. Yazıcıoğlu translated this work in verse from the Arabic work called Meğaribü'z-zamân. Muhammediye is described as a work that was popular both in literary circles and among the public at the time it was written. It is stated that due to the interest it received it was read like a mawlid in various religious ceremonies and that most people memorized the work from beginning to end. In this respect, it is known that Muhammediye influenced large masses. However, the language of the work sometimes reaches a level that the public cannot understand. Both as a result of the admiration it received and the criticism it received in terms of the weight of its language, parallel verses were written for Muhammediye by poets of that period and later. Vesiletü'l-Mahmûdiye, written by Bedreddin Mahmoud Amasyavî, is a work written as a parallel verse to Muhammediye. This work is referred to in the sources as Vesîle, Vesiletü'l-Mahmûdiye, Mahmûdiye. The work was written during the reign of Bayezid II and presented to the sultan.

The work consists of introduction, review text, and index sections. Information about the work and the author is given in the introduction section. The writing characteristics, sound and morphology of the work are discussed in the review section. In the text section, two copies of the work were critically reviewed. The grammatical index of the work is given in the index section.

At the end of the study, it is aimed to introduce a text that has not been brought to light in Turkish literature until today, to determine the linguistic features of the work, to ensure that the author is known by providing detailed information about the life, literary personality, works and place of the author of the work in Turkish literature, who is Bedreddin Mahmoud Amasyavî.

KEYWORDS: Bedreddin Mahmoud Amasyavî, Vesiletü'l-Mahmoudiye, Old Anatolian Turkish, Muhammediye, Model Poem, Fevz ü Felâh.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	x
TEŞEKKÜR	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediye'si	3
1.2 Muhammediye'ye Nazire Olarak Yazılan Eserler	3
1.3 Metnin Tertibinde İzlenen Yol	4
2. BİRİNCİ BÖLÜM: BEDREDDİN MAHMÛD AMASYAVÎ'NİN	
HAYATI VE ESERLERİ	7
2.1 Hayatı	7
2.2 Eserleri.....	9
2.2.1 Fevz ü Felah.....	9
2.2.2 Vesîletü'l-Mahmûdiye	11
2.2.2.1 Kaynaklarda Vesîletü'l-Mahmûdiye.....	11
2.2.2.2 Eserin Yazılış Tarihi	12
2.2.2.3 Eserin Nüshaları.....	13
2.2.2.4 Eserin Nazım Biçimi.....	14
2.2.2.5 Eserin Konusu ve Bölümleri.....	16
3. İKİNCİ BÖLÜM: VESÎLETÜ'L-MAHMÛDÎYE'NİN DİL	
İNCELENMESİ.....	25
3.1. Metnin Yazım Özellikleri.....	25
3.1.1 Ünlülerin Yazımı	25
3.1.1.1 /a/ Ünlüsünün Yazımı	25
3.1.1.2 /e/ Ünlüsünün Yazımı	25
3.1.1.3 /ı, i/ Ünlülerinin Yazımı	25
3.1.1.4 /u, ü/ Ünlülerinin Yazımı	26
3.1.1.5 /o, ö/ Ünlülerinin Yazımı	26
3.1.2 Ünsüzlerin Yazımı	26
3.1.2.1 /ç/ Ünsüzünün Yazımı.....	26
3.1.2.2 /p/ Ünsüzünün Yazımı	26
3.1.2.3 “Damak n” Ünsüzünün Yazımı	27
3.1.3 Bazı Ek ve Edatların Yazımı	27
3.2 Ses Bilgisi.....	29
3.2.1 Ünlüler	29
3.2.1.1 Ünlü Uyumu.....	30
3.2.1.2 Ünlülerle İlgili Ses Değişimleri.....	32

3.2.1.2.1 Yuvarlaklaşma	32
3.2.1.2.2 Düzleşme	34
3.2.1.2.3 Daralma	35
3.2.1.2.4 Genişleme	36
3.2.1.2.5 Kalınlaşma	36
3.2.1.2.6 İncelme	36
3.2.1.2.7 Birleşme	36
3.2.1.3 Ünlü Türemesi	36
3.2.1.4 Ünlü Düşmesi	37
3.2.2 Ünsüzler	37
3.2.2.1 Ünsüz Uyumu	37
3.2.2.2 Ünsüzlerle İlgili Ses Değişmeleri	38
3.2.2.3 Ünsüz Türemesi	41
3.2.2.4 Ünsüz Düşmesi	41
3.3 Şekil Bilgisi	42
3.3.1 İsim	42
3.3.1.1 İsim Çekimi Ekleri	42
3.3.1.1.1 Çokluk Eki	42
3.3.1.1.2 İyelik Ekleri	42
3.3.1.1.3 Hâl Ekleri	44
3.3.1.2 İsim Yapma Ekleri	48
3.3.1.2.1 İsimden İsim Yapma Ekleri	48
3.3.1.2.2 Fiilden İsim Yapma Ekleri	49
3.3.2 Fiil	50
3.3.2.1 Yapı Bakımından Fiiller	50
3.3.2.1.1 Basit Fiil	50
3.3.2.1.2 Türemiş Fiil	51
3.3.2.1.2.1 İsimden Türemiş Fiiller	51
3.3.2.1.2.2 Fiilden Türemiş Fiiller	51
3.3.2.1.3 Birleşik Fiil	53
3.3.2.1.3.1 Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller	53
3.3.2.1.3.2 Tasvirî Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller	56
3.3.2.1.3.3 Anlamca Kaynaşmış/Deyimleşmiş Birleşik Fiiller	57
3.3.2.2 Fiil Çekimi Ekleri	58
3.3.2.2.1 Şahıs Ekleri	58
3.3.2.2.2 Kip Ekleri	59
3.3.2.2.2.1 Fiillerin Basit Çekimi	59
3.3.2.2.2.1.1 Bildirme Kipleri	59
3.3.2.2.2.1.2 Tasarlama Kipleri	62
3.3.2.2.2.2 Fiillerin Birleşik Çekimi	64
3.3.2.3 Çekimsiz Fiiller	65
3.3.2.3.1 İsim-Fiil	65
3.3.2.3.2 Sıfat-Fiil	66
3.3.2.3.3 Zarf-Fiil	67
3.3.2.4 Ek-Fiil	68
3.3.3 Zamir	69
3.3.3.1 Şahıs Zamirleri	69
3.3.3.2 İşaret Zamirleri	70
3.3.3.3 Belirsizlik Zamirleri	70
3.3.3.4 Dönüşlülük Zamirleri	71

3.3.3.5 Soru Zamirleri	71
3.3.4 Sıfat	71
3.3.4.1 Niteleme Sıfatları	72
3.3.4.2 Belirtme Sıfatları	72
3.3.4.2.1 İşaret Sıfatları	72
3.3.4.2.2 Belirsizlik Sıfatları	72
3.3.4.2.3 Sayı Sıfatları	73
3.3.4 .2.4 Soru Sıfatları	74
3.3.5 Zarf	74
3.3.5.1 Tarz Zarfları	74
3.3.5.2 Zaman Zarfları	76
3.3.5.3 Yer-Yön Zarfları	77
3.3.5.4 Azlık-Çokluk Zarfları	78
3.3.5.5 Soru Zarfları	78
3.3.6 Edat	79
3.3.7 Bağlaç	83
3.3.8 Ünlem	87
4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: METİN	90
5. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: DİZİN	701
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	1278
KAYNAKLAR	1280
EKLER	1285

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

BAİBÜ	: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Ar.	: Arapça
B	: Vesîletü'l-Mahmûdiye Berlin Nüshası
bk.	: bakınız
Far.	: Farsça
Grek.	: Grekçe
H.	: Hicrî
Hız.	: Hazreti
krş.	: karşılaştırınız.
Lat.	: Latince
M	: Vesîletü'l-Mahmûdiye Mısır Nüshası
Moğ.	: Moğolca
öl.	: Ölüm Tarihi
Sür.	: Süryanice
T.	: Türkçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
Yun.	: Yunanca

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitim hayatım boyunca bu zorlu yolda daima yanımda olan, çalışmanın her aşamasını büyük bir özenle takip eden, değerli fikirlerini benimle paylaşarak çalışmanın daha iyi hâle gelmesini sağlayan ve beni her zaman destekleyip cesaretlendiren danışman hocam saygıdeğer Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmasının her aşamasında ve TİK toplantılarında değerli yorumları, incelemeleri ve katkıları için değerli hocalarım Doç. Dr. Ömer YAĞMUR ve Doç. Dr. Fatih KAYA'ya; savunma jürisine katılarak teze katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Musa DUMAN'a ve Doç. Dr. Ümit Özgür DEMİRCİ'ye teşekkür ederim.

Eserin Mısır Nüshasına ulaşmama vesile olan kişilere ve çalışma süresince fikir alışverişinde bulunduğum arkadaşlarıma, lisansüstü eğitim hayatım boyunca derslerine katıldığım değerli bölüm hocalarıma teşekkür ederim.

Bu zorlu süreçte daima yanımda olan ve beni her zaman destekleyen sevgili eşim Feride ÇIRAKLI'ya, oğlum Yavuz Selim'e ve kızım Zeynep'e teşekkür ederim.

.

1. GİRİŞ

Bedreddin Mahmûd Amasyavî, XV.yüzyılın ikinci yarısı ile XVI.yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan bir şahsiyettir. İyi bir medrese eğitimi almış ve devrin ilimlerini öğrenmiştir. Bursa kadılığı ve Anadolu kazaskerliği görevlerinde bulunan Bedreddin Mahmûd Efendi yaşadığı dönemde şiire ilgi duymuştur. Bu ilgisi neticesinde Yazıcıoğlu Mehmed'in ünlü Muhammediye eserine nazire olarak Vesîletü'l-Mahmûdiye adlı eserini yazmıştır. Vesîletü'l-Mahmûdiye, Muhammediye'de olduğu gibi mesnevi olan ve içinde kaside, terhib-i bend gibi farklı nazım şekillerini de barındıran bir eserdir. Bu bakımdan Muhammediye'ye yazılan nazireler içinde model/zemin şiire şekil olarak en çok yaklaşan eserdir.

Müellif esere nazire yaparken kimi beyitleri aynen almış kimi beyitlerde de küçük değişiklikler yapmıştır. Eserde genel olarak Muhammediye'deki konuların içindeki cennet ile ilgili kısımlardan bahsettiği görülmektedir.

Tam olarak hangi yılda yazıldığı belli olmayan Vesîletü'l-Mahmûdiye dönemin padişahı II. Bayezid'e sunulmuştur. Bilinen iki nüshası bulunan eser, genel olarak Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini taşımaktadır.

Bu çalışmada Eski Anadolu Türkçesinin son dönem özelliklerini taşıyan Vesîletü'l-Mahmûdiye incelenmiştir. Eser üzerinde şu ana kadar yapılmış olan bilimsel bir yayın bulunmamaktadır.

Çalışmanın ilk kısmı olan giriş bölümünde, Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediye'si, bu esere nazire olarak yazıldığı bilinen eserler ve çalışmada metnin tertibinde izlenen yol hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde eserin müellifi Bedreddin Mahmûd Amasyavî'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, metnin dil özellikleri incelenmiştir. Bu bölümde öncelikle eserin yazım, ses ve şekil özellikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, eserin bilinen iki nüshasının karşılaştırmalı olarak yazı çevirimi yapılmıştır. Asıl nüsha olarak Berlin nüshası ele alınmış, Mısır nüshasının farklı noktaları dipnotta beyit numaralarına göre belirtilmiştir. Dördüncü bölümde, metnin dizini yer alır. Dizinde kelimelerin metinden yola çıkılarak bugünkü sözlük anlamları verilmiştir.

Genel olarak Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini taşıyan eser, Eski Anadolu Türkçesinden ayrılan bir kısım özellikleriyle de dikkati çeker. Bu yönüyle değerlendirildiğinde bir geçiş dönemi eseri olduğu söylenebilir.

Sonuç bölümünde, eser üzerinde yapılan incelemeler neticesinde tespit edilen bulgular verilmiştir. Eserin Eski Anadolu Türkçesi ses ve şekil özelliklerini büyük oranda gösterdiği görülmektedir. Muhammediye'ye yapılan nazireler arasında içerik ve özellikle şekil bakımından büyük oranda benzediği görülmüştür.

İslam edebiyatında Hz. Muhammed'in hayatı ile ilgili eserler genel olarak *siyer* ve *megâzî* ismiyle bilinirken Türk edebiyatında *siyer* olarak isimlendirilmiştir (Kavaklıyazı, 2018). Bu iki terim birbirinin yerine kullanılmışsa da *siyer* daha genel *megâzî* ise daha özel bir anlam ifade etmektedir (Öz, 2006). Türk edebiyatında ilk *siyer* Erzurumlu Mustafa Kadı Darîr'in 1388 yılında tercüme yoluyla tamamladığı *Siretü'n-Nebî* adlı eseridir (Erkan, 1986). Edebiyatımızda sayısı birkaç yüz ile 32.475 beyit arasında değişen manzum *siyer*lerinden en ünlüsü Yazıcıoğlu Mehmed tarafından yazılmış olan Muhammediye'dir (Özfırat, 2016). Divan edebiyatında ilk devirlerden XX.yüzyılın ilk yıllarına kadar olan dönemde otuz altı adet Türkçe *siyer* yazılmıştır (Erşahin, 2005).

Türk edebiyatında dinî içerikli eserlerle ilgili çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Âgâh Sırrı Levend (2016), bu tür eserleri dinî-şer'î eserler ve dinî-tasavvufi eserler olarak ikiye ayırmış; Muhammediye, Ahmediye, mevlid, miraciye, *siyer* gibi eserleri dinî-şer'î eserler içinde sıralamıştır.

Muhammediye üzerine çalışma yapan Âmil Çelebioğlu (2018) manzum biçimde yazılmış eserleri altı gruba ayırmış; esmâ-yı nebî, sîre, mevlid, hilye, miraç, mucizât, gazavât-ı Resulullah, şefâat-name, hicret, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis konulu eserleri de Hz. Muhammed'le ilgili eserlere dahil etmiştir.

Abdurrahman Güzel (2015), dinî-tasavvufi manzum eserleri beşe ayırmış; esmâ-yı nebî, sîretü'n-nebî, mucizât-ı nebî, mirac-name, gül-name, hicret-name, naat, hilye-name, mevlid, gevher-name, kırk hadis vb. eserleri Hz. Muhammed ile ilgili eserler arasında sıralamıştır.

Çalışmamızın konusu olan Vesîletü'l-Mahmûdiye; Muhammediye, Ahmediye, Mahmûdiye ismiyle yazılan ve dinî konuların anlatıldığı eserler içinde değerlendirilmektedir. Vesîletü'l-Mahmûdiye, Hz. Muhammed'in hayatında bazı konuları ele alsada genel olarak dinî-ahlaki konuların ele alındığı bir eserdir. Bu yönüyle bu eser Muhammediye'ye benzese de tam anlamıyla bir *siyer* özelliği taşımamaktadır.

1.1 Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediye'si

Muhammediye, Yazıcıoğlu Mehmed tarafından ve 1449 yılında tamamlanan ünlü eserdir. Muhammediye, Yazıcıoğlu Mehmed'in Arapça olarak yazdığı *Megâribü'z-Zamân* adlı eserinin nazmen Türkçeye aktarılmış hâlidir. Bu eser yazıldığı dönemden itibaren halk arasında oldukça itibar görmüş bir eserdir. Eserin çok sayıda yazma nüshasının bulunması, dinî günlerde mevlid gibi okunması, çoğu kişinin bu eseri ezberlemesi bunu kanıtlar niteliktedir (Çelebioğlu, 2018, s. 53-100).

Genel olarak mesnevi tarzında yazılmış eserin içinde kaside, terci-i bend, terhib-i bend gibi çeşitli nazım biçimlerinin bir arada bulunması, aruzun uzunlu-kısalı kalıplarının bir arada kullanılması, kendine has bir kafiye düzeninin olması Muhammediye'yi edebiyatımızda özel bir konuma getirmiştir.

Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye'si Hz. Muhammed'in doğumunun yanında hayatı, mucizeleri, yaptığı savaşları, kainatın yaratılışı, kıyamet alametleri, cennet ve cehennem, ahiret hayatı gibi konular başta olmak üzere dinî konuları ele almaktadır. Eser hem şekil özellikleri hem de konu bakımından ilgi çekici bir eserdir. Bu bakımdan Muhammediye'nin Türk edebiyatında önemli bir tesiri vardır. Bu eserin tesiri ile yazılan benzer eserlerin bazıları nazire bazıları şerh bazıları ise Muhammediye tipindeki eserler olarak değerlendirilmiştir (Çelebioğlu, 2018). Kastamonulu Yusuf'un *Muhammediye'si*, Kadı Mahmûd'un *Mahmûdiye'si*, Abdurrahman Fedâî'nin *Kasîde-i Nûniye'si* nazire olarak yazılan eserlerken; Mehmed'in *Sîretü'n-Nebî'si*, Amasyalı Münîrî Çelebi *Sîyer-i Nebî'si*, Seyyid İbrahim b. Mehmed Kâzım *Sîyer-i Nebî*, Hâfız Mehmed Zühdi Efendi'nin *Nazmü's-Sîyer'i*, Hamdullah Hamdi'nin *Ahmediye'si* Muhammediye tipindeki eserlerdendir (Kavaklıyazı, 2018). Ayrıca Harputlu Muhammed'in *Ahmediyye* adlı eseri de bu tipteki eserler arasında gösterilebilir (Yavuz ve diğerleri, 2022).

1.2 Muhammediye'ye Nazire Olarak Yazılan Eserler

Divan edebiyatı şairlerinin beğendiği bir başka şairin şiirine şekil, ölçü, kafiye ve içerik yönüyle benzer olarak yazdıkları şiirlere nazire denir. Divan edebiyatında nazire, daha çok bir şairin gazeline yapılsa da gazel ve kaside dışındaki nazım biçimlerinde de görülmektedir (Pakalın, 1983; Köksal, 2006; Kaya, 2003). Divan edebiyatında bir gelenek hâline gelen nazire yazma anlayışı edebiyatın canlanmasına, yeni şairlerin yetişmesine katkı sağlamış; Türk

edebiyatında bir dönem önemli bir yer tutan nazire mecmularının da ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye'si oldukça beğenilen bir eser olduğu için kendinden sonra gelen kişiler tarafından eserine nazireler yazılmıştır. Muhammediye'ye nazire olarak yazıldığı bilinen eserler ve bu eserler hakkında kısaca bilgiler şunlardır:

1. Bedreddin Mahmûd Amasyavî - Vesiletü'l-Mahmûdiye:

Çalışmamızın konusu olan bu eser hakkında ayrıntılı bilgi daha sonraki bölümlerde verilmiştir.

2. Kastamonulu Yûsuf - Muhammediye:

Eser hicrî 913 yılında dört aydan fazla bir sürede yazılmıştır. Ahmet Kavaklıyazı'nın hazırladığı tenkitli metne göre tekrarlı beyitlerle birlikte beyit sayısı 11.834'tür (Kavaklıyazı, 2018, s. 32). Genel olarak mesnevi nazım şekli ile yazılan eserde yer yer kaside de bulunmaktadır. Müellifin eserin sebep-i telif bölümünde belirttiğine göre kendisinden resulün vasıflarını anlatan bir eser yazmasını isteyen kişiler olmuştur. Müellif ise Yazıcıoğlu'nun Muhammediye adlı eserinin bunu anlattığı ve her soruya cevap verdiğini belirtmiştir. İnsanlar müellife Yazıcıoğlu'nun eserinin dilinin ağır olduğunu belirtince o da aynı isimle herkesin anlayabileceği bir şekilde eserini yazmaya karar vermiştir (Kavaklıyazı, 2018). Eser bu bakımdan daha sade bir dile sahiptir. Konu bakımından Yazıcıoğlu'nun Muhammediye'siyle benzerlik göstermektedir.

3. Abdürrahîm Fedâî - Kasîde-i Nûniye:

Yazıcıoğlu'nun Muhammediye'sine nazire olarak yazılmıştır (Gölpınarlı, 1992, 304-306). Kasidenin revî harfinin nun (ن) olması sebebiyle Kasîde-i Nûniye diye adlandırılan eser 1363 beyitten oluşmaktadır (Şahin, 2009). Eserde ayet ve hadislerden iktibasların çokluğu dikkat çeker.

4. Akşemseddin-zâde Hamdullah Hamdî - Ahmediye:

Hicrî 900/1494 yılında yazılmıştır. Hz. Muhammed'in hayatı çerçevesinde yazılan eser mevlid özelliği taşıdığı için daha çok *Mevlid* adıyla bilinmektedir (Mecdî Mehmed Efendi, 1989; Kâtip Çelebi, 2014).

1.3 Metnin Tertibinde İzlenen Yol

Eserin bilinen iki nüshasından Berlin Nüshası(B) esas alınmış, Mısır Nüshasının(M) gösterdiği farklılıklar beyit numaralarına göre dipnotta

gösterilmiştir. Nüsha farklılıkları gösterilirken önce B nüshasındaki şekil yazılmış; iki noktadan (:) sonra M nüshasındaki şekil verilmiştir: 50 Neye: Niye M.

Bir beytin her iki dizesinde de farklılık varsa dize farkı gösterilmek için // işareti kullanılmıştır. 53 kefiledir: kefiledür M // Raḥîmdir: Raḥîmdür M

Metinde geçen ayet ve hadisler Arap harfleri ile metinde geçtiği şekilde yazılmış, ayetlerin ait olduğu sureler (*) işareti konularak dipnotta belirtilmiştir. Hadis-i şeriflerin tespitinde Şamile programından faydalanılmış, programda bulunamayanlar metinde geçtiği şekliyle verilmiştir.

Şeddeli kelimeler metin içindeki duruma göre yazılmıştır. Şeddeli kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiyse kelimenin yazımında şedde korunmuştur.

“İle” edatı kendinden önceki kelimeye bitişik yazıldığı durumlarda ünlü uyumuna göre okunmuştur: ḥadisile, zeynile, ‘arşıla, sücûdıla, mâhıla...

Kendinden önceki kelimedden “إله” şeklinde ayrı yazıldığı durumlarda “ile” şeklinde okunmuş ve ayrı yazılmıştır: ‘aql ile, yir ile gök, cevher ile, melekler ile...

“içün” edatı kendinden önceki kelimedden “ايچون” şeklinde ayrı yazıldığı durumlarda ayrı yazılmış, بچون... veya چون şeklinde yazıldığı durumlarda bitişik yazılmıştır: beyt içün; olmağışün, ḥaḳḳiçün.

Metin harekeli olduğu için yazımlarında ikilik bulunan kelimeler harekelendiği gibi okunmuştur. Kelime nasıl yazıldıysa metne de o şekilde alınmıştır.

Farsçadaki vâv-ı ma’dûle “v” şeklinde gösterilmiştir: ḥ^vâce...

Aslında hemze (ء) olan kelimeler hemze ile yazıldığında dâ’im, ḳā’im, şeklinde yazılmış, (ى) ile yazıldığında dāyim, ḳāyim şeklinde yazılmıştır.

İzafet kesresi metinde yer yer ötre ile gösterilmiştir. Bu durumlarda nüshalardaki yazım nasılsa o şekilde aktarılmıştır: ḥüsn-ü cemāli, keşf-ü zātı, mülk-ü kebīri.

Aslında uzun ünlü bulunan kelimeler vezin gereği kısa yazıldığı zaman metindeki yazılışına göre kısa ünlü ile aktarılmıştır: can, dünya vb.

Dizin oluşturulurken kelimelerin kökenleri yay ayaç içinde gösterilmiştir, kelimenin anlamı kısaca verilmiştir: āb (<Far.) su , ‘abd (<Ar.) kul, köle, giy- (<T.) giymek.

Beyit içinde geçen ayet ve hadis parçaları dizinde gösterilmemiştir.

Okunan fakat anlamı bulunamayan kelimeler dizinde soru işareti (?) ile gösterilmiştir.

2. BİRİNCİ BÖLÜM: BEDREDDİN MAHMÛD AMASYAVÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

2.1 Hayatı

Müellifin tam adı kaynaklarda Bedreddin Mahmûd b. Şeyh Muhammed b. Tanrıverdi/Tanrıvermiş olarak geçmektedir. Doğum tarihi belli olmayan Bedreddin Mahmûd H.911 veya 915 yılında vefat etmiştir. Bedreddin Mahmûd dönemin tanınmış bir kişisi olarak bilinen Şeyh Muhammed/Mehmed isimli bir şeyhin oğludur. Babası Amasya civarında Akdağ nahiyesinde Alakise karyesinden “Muhyiddin Mehmed Çelebi Akdağî” diye anılan bir şeyhtir (Hüsameddin Hüseyin, 2004, Cilt I, s. 18). Şeyh Muhammed, Bedreddin Mahmûd’un Fevz ü Felah adlı eserinden anlaşıldığına göre kerametleri ile menkıbevi bir şeyh olan dedesinin iki oğlundan biridir.

Varıdı ceddümün iki oğlu fâzıl

Ki şeyh ü mürşîd ü irşâdda kâmil

Birinden ben fakîr olmuşam iy şâh

Ki tahsîl-i ‘ulûm kılmışam iy şâh (Süleymaniye Nüshası 261a)

Bedreddin Mahmûd’un kardeşlerinden biri olan Hüsameddin Hüseyin Efendi, Amasya’da Nakşibendî tekkesinin şeyhliğini yapmış, diğer kardeşi Kemâleddin Ahmed Efendi de kadılık yapmıştır (Hüsameddin Hüseyin, 2004, cilt VII, s. 244). Tarihî kaynaklardan da anlaşılabacağı üzere Bedreddin Mahmûd’un ailesi Amasya’da tanınmış ve önemli mevkilerde bulunmuş kişilerdir.

Bedreddin Mahmûd; Amasya’nın meşhur müderrislerinden Mevlânâ Şemseddin Ahmed Cündî Çelebi’den ulûm-ı edebiyye ve şer’iyye dersleri görmüş, Mu’arref-zâde Mevlânâ Sinaneddin Yusuf Çelebi hizmetinde bulunarak ondan aldığı eğitimle tahsilini tamamlamıştır. Hicrî 893 yılında II. Bayezid’in imam-ı sultanisi olan Amasyalı Ali Efendi azledilip sefaretle Mısır’a gidince Mu’arrefzade’nin etkisiyle imam-ı sultani olmuştur. Hicrî 899 yılının ramazan ayında Bursa kadısı Kadı-zâde Mevlânâ Kasım Çelebi’nin ölümünden sonra Bursa kadılığı görevine getirilen Bedreddin Mahmûd, on yıllık görevinden sonra Anadolu kazaskeri olmuştur. İki yıl süren bu görevden azledilen Bedreddin Mahmûd ikinci defa Bursa kadılığına getirilmiştir. Kısa süren bu görevinden

günlük 100 akçe tekaüd ile emekliye ayrılmış ve kısa bir süre sonra vefat etmiştir (Hüsameddin Hüseyin, 2004, cilt VII, s. 244). Bedreddin Mahmûd Amasyavî'nin ölüm tarihi olarak kaynaklarda H.911 veya H.915 tarihleri verilmiştir.

Bedreddin Mahmûd, eserlerinden anlaşıldığı üzere tanınmış bir şeyh olan Emir Sultan'ın tekkesine bağlı bir kişidir. Eserde bahsedilen kişinin Bursa'da yaşamış ve tanınmış önemli evliyalardan Emir Sultan mı yoksa başka bir Emir Sultan mı olduğu şüpheli olsa da Bedreddin Mahmûd'un yaşadığı yıllar göz önüne alınınca müellifin bağlılığını bildirdiği kişi İstanbul'da ilk Nakşibendilik tekkesini kuran Emir Ahmed Buhârî¹ (öl.922/1516) olmalıdır (Yamak, 2022, s. 212). Vesîletü'l-Mahmûdiye'de Emir Sultan ile ilgili beyitler bu bağlılığı göstermektedir.

Bihamdillâh ki şeyhümüz Emîr Sultân durur ol nûr
Cihân irşâdıla mesrûr olup nûr oldu meşayh şâb

Bihamdillâh Emîr Sultân olup biz kullara mürşid
Ulaşturur o ceddine ki oldır fâhr-i mevcûdât

Yine bir demde görürdüm Emîr Sultân'ı sultânüm
İder sultânümıla şohbet-i haşşa vü 'ışkıyyât

Buhârî Seyyid'ün Mahmûd eşigini iden maqşûd ki eksîr-i sa'âdetdür
Bilirseñ ehl-i irfânun maqâmı ravza vü rıdvân u na'îm ü cennet ü feyyâz

Sa'âdetdür saña iy yâr ki ravzasına yüz sür var olasın dü cihânda var
Tecellî eyleye envâr nazar ide Emîr Sultân irişe şefkât ü feyyâz

Hümâyûn-ı hümâ himmet hümâm-ı rehnümâ rehber
Emîr Sultân şefî' olsun dü 'âlemde o hayru'l-lâl

Emîr Sultân'ı iy sultân kılasın biz kula mihmân
Şefâ'atle kıla ihsân gönîl levhîn idüp ibkâ

¹ Ayrıntılı bilgi için bk: <https://islamansiklopedisi.org.tr/emir-buhari> Erişim:13.12.2023

Bu beyitlerde anlatılan Emir Sultan'ın müellifle aynı yıllarda yaşadığı anlaşılmaktadır.

Bedreddin Mahmûd Amasyavî çevresinde âlim, salih, yüce gönüllü bir kişi olarak tanınmıştır. Ayrıca âlimleri ve doğru insanları seven biridir (Taşköprülüzade, 2019, 476). İlmî konularda fazileti ve şiir alanında yeteneği bulunmaktadır (Bursalı Mehmet Tahir, 2000, s. 283). Fakat Bedredin Mahmûd'un şairliği hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar neticesinde şair tezkirelerinde ismine rastlanmamıştır. Ayrıca şiir mecmualarında herhangi bir şiirine rastlanmaz. Bu durum onun çok velut bir şair olmadığını gösterir. Ayrıca müellifin şu ana kadar bilinen bir divanına da kaynaklarda rastlanmamıştır. Mevcut bulunan eserlerinde dinî ve ahlaki konuları ele aldığı görülmüştür.

2.2 Eserleri

2.2.1 Fevz ü Felah

Bu eser dinî-ahlaki konuların ele alındığı otuz bâbdan oluşan bir eserdir. Bedreddin Mahmûd bu eserde yer yer ayet ve hadislerin anlamlarından yola çıkarak dinî konularda öğütlerde bulunmuş; İslam tarihinde ve Osmanlı toplumunda öne çıkmış kişilerin yaşadıkları olayları şiirsel bir dille anlatmış; ayrıca her bâbda, önemli bir şeyh olduğu anlaşılan ceddinin yaşadığı menkıbevi olaylarını anlatmıştır. Eserde yer yer kendi hayatıyla ilgili olaylara az da olsa yer verilmektedir.

Eserin telif tarihi tam olarak belli değildir. Ancak *Fevz ü Felâh*, *Vesîletü'l-Mahmûdiye* eserinden sonra yazılmıştır. Dönemin sultanı II. Bayezid'e sunulmuştur. Eserin bilinen iki nüshasından biri Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde Lala İsmail Bölümünde 184 numarada kayıtlıdır. 377 varaktan oluşan nüsha tamdır. 10620 beyittir (Kavaklı, 2023, s. 429) Harekeli nesih yazı ile yazılmış olan nüshanın müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir.

Eserin eksik bir nüshası da Ankara Millî Kütüphanesi'nde 06 Mil YzB 939 numarada *Vesîletü'l-Cinân* adıyla kayıtlıdır. Bu nüshanın başlık bölümünde eserin Ümmî Sinan'a ait olduğu bildirilmişse de bu bilgi yanlıştır. Ankara Millî Kütüphanesi nüshası, baştan sona çoğu bölüm atlanarak istinsah edilmiştir. 49 varaktan oluşan harekesiz talik yazı ile yazılmıştır. Üzerine sonradan iliştirilen

Latin harfli bilgiye göre III.Ahmed döneminde istinsah edilmiştir. Ayrıca bu sayfada eser adı “*Kitâb-ı Vesîletü’l Cinân yahud Fevz-i Felah veya Mahmûdiye*” notu düşülmüş ve müellifin Bursa kadılığı yapmış olan Bedreddin Mahmûd Amasyavî olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiden anlaşılabacağı üzere notu düşen kişi; eserin adı hakkında şüpheye düşmüş, birbirinden farklı olan Vesîletü’l-Mahmûdiye ile Fevz ü Felah adlı eserleri aynı eser sanmıştır.

Bu eserin içinde Vesîletü’l-Mahmûdiye’de bulunan bazı bölümlerin ve beyitlerin tekrar edildiği dikkat çekici bir özelliktir. Yani müellif, bu eserinde daha önce yazdığı eserindeki beyitleri tekrar kullanmıştır. Her iki eserde de aynı ayet ve hadislerin şiirsel olarak anlatılması, yer yer aynı konuların işlenmesi bu beyit tekrarlarının nedeni olarak görülebilir.

Kavaklı (2023, s. 426) *Fevz ü Felâh* adlı eserden yola çıkarak müellifin kaynaklarda adı geçmeyen iki eserinin daha olduğunu, bu iki eserin henüz ele geçmediğini ifade etmiş, bunlardan ilkinin dedesinin kerametlerini anlattığı *Menâkıb* olduğunu söylemiş ve *Fevz ü Felâh*’taki aşağıdaki beyit buna kanıt göstermiştir:

Menâkıb’da beyân itdüm mufasssal

Vesîle’de didüm ba’zını mücmel (Süleymaniye Nüshası 267b)

İkincisi ise cehennem vasıflarını anlattığı “*Kitabu’l-âsâr*” adlı eser olarak gösterilmiş ve *Vesîletü’l-Mahmûdiye*’nin Mısır Nüshasından alınan aşağıdaki beyitler kanıt gösterilmiştir:

Kitâbu’l-âsâr’da evsâf-ı cahîmden

Biraz yazdık hem evsâf-ı cahîmden

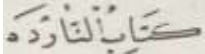
Kitâbu’l-âsâr’da tamunun sıfatın eyledik i’lâm nice bin beyt idüp mestûr

Bahrden katrede degüldür eger eşcâr olup aklâm yazar eyleyüp mezbûr

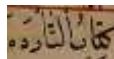
Kitâbu’l-âsâr’ı gör dinle cahîmün vasfını dinle sözinden hâl nedir anla

Gözinden yaş döküp inle figân kıl subhıla şâm günâhun ola mağfur

Fakat burada araştırmacı hem Berlin hem Mısır nüshalarında “*Kitâbu’n-nâr*”² olarak yazılan kısmı Mısır nüshasından yola çıkarak “*Kitâbu’l-âsâr*” şeklinde yanlış okumuştur. Eğer böyle bir eser varsa da adı “*Kitâbu’n-nâr*” olmalıdır. Fakat bu iki eserin adı müellifle ilgili bilgi veren hiçbir kaynaktan

²

Berlin Nüshası v. 47a,

Mısır Nüshası 48a

geçmemektedir. Bu nedenle bu eserlerin varlığına şüpheyile yaklaşılmalıdır. Ayrıca müellifin her bölümde dedesinin kerametlerini anlattığı eser Fevz ü Felâh'tır. Bu eserin her bölümünde dedesinin çeşitli kerametleri anlatıldığından varlığı söylenen Menâkıb adlı eser müstakil bir eser değil Fevz ü Felâh olmalıdır.

2.2.2 Vesîletü'l-Mahmûdiye

Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye'sine nazire olarak yazılan eserin telif tarihi belli değildir. Dönemin sultanı II.Bayezid'e sunulmuştur. Eser baştan sona bir nasihat kitabı niteliğinde olup ayet ve hadislerin anlamları beyitlerle şerh edilerek okuyucuya nasihatler verilmiştir. Eserde; salih kişilerin taşınması gereken faziletler, cennete girmek için yapılması ve sakınılması gereken ameller, cennetin vasıfları, cennet ve cehennem ehlinin hâlleri gibi hususlar anlatılır.

2.2.2.1 Kaynaklarda Vesîletü'l-Mahmûdiye

İnceleme konumuz olan *Vesîletü'l-Mahmûdiye* hakkında bilgi veren çok fazla kaynak yoktur. Eser hakkında bilgi veren kaynaklarda genel olarak birbirinin tekrarı bilgilere rastlanır. Taşköprülüzâde Ahmed Efendi'nin *Eş-Şakâ'iku'n-Nu'Mâniyye Fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*'sinde Bedreddin Mahmûd ve eseri hakkında bilgiler verilmiş, müellifin naziresi hakkında "Muhammediyye'ye nazîre olsun diye Türkçe şiirinin adını Mahmûdiyye koydu. Fakat onun şiiri Muhammediyye'deki şiirlerden daha düşük derecededir." ifadesi yer almıştır (Taşköprülüzade Ahmed Efendi, 2019, 498).

Katip Çelebi'nin *Keşfü'z-Zünûn* adlı eserinde *Mahmûdiye* ve *Vesîle* başlıklarında iki farklı yerde adı zikredilen (Katip Çelebi, 2014, IV/1291) eserle ilgili olarak şairin *Muhammediye*'ye nazire yaptığı ve şiir derecesinin düşük olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgiler Taşköprülüzade ile uyusmaktadır.

Eski Türk edebiyatında Hz. Muhammed'in hayatını anlatan dinî-tasavvufi konulu siyer türünde *Muhammediye*, *Ahmediye*, *Mahmûdiye* adlarında çok sayıda eser yazılmıştır (Levend, 2016: II/395-396). Yazıcıoğlu'nun *Muhammediye*'si ile birlikte bu adla yazılan eserlerin çoğaldığı görülür. Kastamonulu Yûsuf'un *Muhammediye*'si³, Mevlid adıyla bilinen fakat kimi kaynaklarda Muhammediye olarak geçen (Mecdî Mehmed Efendi, 1989: 251; Kâtip Çelebi, 2014: IV/1291) Akşemseddin-zâde Hamdullah Hamdî'nin (H.900/1494-95) *Ahmediye* adlı eseri

³ Eser ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız: Kastamonulu Yûsuf'un Muhammediye'si (İnceleme-Metin), Ahmet Kavaklıyazı, 2019.

(Şirin, 2007; 4-5) ve inceleme konumuz olan *Vesîletü'l-Mahmûdiye* ön plana çıkmış olanlardır.

Vesîletü'l-Mahmûdiye ismi kaynaklarda ön plana çıkmış olsa da müellif eserine yazmış olduğu beyitte *Vesîle* demeyi uygun görmüştür:

Pes anda cennetüñ vaşfin beyân itdüm Hâkķ' uñ lûtfın
Ki kūr'ân u hadîşile getürdüm külli kaţ'ıyyât

Vesîle virdüm adını kitābuñ zîra kim bunda

Vesîle cenneti mezkûr okuyanlar bula lezzât (B. 13a)

Bu bilgiler ışığında *Vesîle* ve *Mahmûdiye* isimleriyle birlikte Berlin Kütüphanesi'ndeki kayıta geçen *Vesîletü'l-Mahmûdiye* adı çalışmamızda esas alınmıştır.

2.2.2.2 Eserin Yazılış Tarihi

Eserin yazılış tarihi hakkında elimizde herhangi bir bilgi mevcut değildir. Bedreddin Mahmûd'un eseri devrin padişahı II.Bayezid'e sunması ve şairin vefat tarihinin açık olarak bilinmesi eserin yazılış tarihi hakkında önemli ipuçları verir. Bununla birlikte kesin bir yazım tarihi bilgisi yoktur. Eserde bazı beyitler onun Emir Sultan dergâhına girdiğini göstermektedir. Bedreddin Mahmûd'un kendi ifadesinde belirttiği gibi bu eseri Emir Sultan dergâhına girme sebebiyle nazmetmiştir:

Bihamdillah Emîr Sultân olup biz kullara mürşid
Ulaşdurur o ceddine ki oldır fahr-i mevcûdât

Abe'an ceddin o sultānuñ kûluyuz şeyhimüz oldır
Bizi ceddine irgüre irevüz cedde her sâ'ât

Yine bir demde görürdüm Emîr Sultân'ı sultānum
İder sultānumıla şohbet-i haşşa vü 'ışkıyyât

Gerekdir bize de varmak sa'âdet kânîne irmek
Ki hâk-i pâyine yüz sürmek olup emrine teslîmât

Ulu dergāha irmege sebeb bir nüsha nazm itdüm
Beyān itdüm ahādīşden şu zeķiyyāt u şevķiyyāt

Burada bahsedilen Emir Sultan'ın, Emir Ahmed Buharî adıyla bilinen ve II.Bayezid'in ihsanıyla İstanbul'da ilk Nakşibendi tekkesini kuran kişi olduğu düşünülmektedir. Bedreddin Mahmûd, Bursa'da on yıl kadılık yaptıktan sonra H.909-910 yıllarında Anadolu kazaskerliğine getirilmiştir. Bu görevi kısa bir süre yapmış ve azledilmiş, kısa bir süre sonra da vefat etmiştir. Bu bilgiler göz önüne alındığında müellifin eserini kesin olmamakla birlikte vefatından kısa bir süre önce yazdığı anlaşılmaktadır.

2.2.2.3 Eserin Nüshaları

Vesîletü'l-Mahmûdiye'nin şu ana kadar tespit edebilen iki nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalardan biri Almanya'da Berlin Devlet Kütüphanesi'nde, diğeri Mısır Millî Kütüphanesi'ndedir. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının kataloglarında Türkiye'de bulunan yazmalar arasında Bedreddin Mahmûd veya Mahmûd adına kayıtlı Mahmûdiye isimli çok sayıda eser olmasına rağmen bu eserlerin hiçbirisi araştırmamıza konu olan *Vesîletü'l-Mahmûdiye* değildir. Bu eserlerin çoğu Feriştioğlu'nun manzum lügatına nazire olarak yazılmış Arapça-Türkçe manzum sözlüklerdir. Ayrıca Türkiye'de bahsettiğimiz eserlerin müellifi araştırmamıza konu olan Bedreddin Mahmûd Amasyavî değildir. Bunların yanında Konya Koyunoğlu Kütüphanesinde Bedreddin Mahmûd Tanrıvermiş adına 12125 numarada kayıtlı *Vesîle (Nazire-i Muhammediye)* adlı eser bulunmaktadır. Kavaklıyazı (2018, s. 5) kütüphane kayıtlarından yola çıkarak şimdiye kadar meçhul olan eserin birkaç nüshasının tespit edildiğini, dipnotta nüshalardan birinin Koyunoğlu Kütüphanesinde bulunduğunu ve H.872/1467 yazıldığını belirtmiştir. Fakat bu eser de çalışmamızın konusu olmayan, eser adı-müellifi yanlış kaydedilmiş ve pek çok nüshası bulunan Muhammed isimli bir şairin *Siyer-i Nebî (Sîretü'n- Nebî)* adlı eserinin oldukça eksik bir nüshasıdır. Bu eserin başka üç nüshası üzerine Bayram Özfırat tarafından *15.Yüzyıl Şairlerinden Muhammed'in Sîretü'n-Nebî'si* adıyla çalışma yapılmıştır.

Vesîletü'l-Mahmûdiye'nin Berlin Nüshası(B), Berlin Devlet Kütüphanesi'nde Ms.or.quart.1758 demirbaş numarası ile “*el-Vesîletü'l-*

Mahmûdiye” ismiyle “*Kâdî Bedred-dîn Mahmûd b. Mehmed b. Tanrıvermiş*” adına kayıtlıdır. 211 varaktan oluşan nüsha oldukça düzgün nesih yazı ile yazılmıştır. 285x185-230x135 mm. boyutlarında sayfalara genel olarak 17 satır ve nesir bölümleri ve uzun vezinli bazı kasidelerin olduğu bölümler hariç çift sütun olarak yazılmıştır. Nüshada bölüm isimleri, ayet ve hadisler kırmızı mürekkeple yazılırken beyitler siyah mürekkeple yazılmıştır. Eserin sayısallaştırılmış görüntüsüne dayanarak oldukça iyi durumda olduğu anlaşılmaktadır. Nüshanın istinsah tarihi ve müstensihi ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Vesîletü'l-Mahmûdiye’nin Mısır Nüshası (M), Mısır Millî Kütüphanesi’nde Tasavvufî Türkî 152 demirbaş numarası ile “*Vesîle*” ismiyle “*Bedred-dîn Mahmûd b. Mehmed Amâsî*” adına kayıtlıdır. 212 varaktan oluşan nüsha Berlin nüshası gibi düzgün nesih bir yazı ile yazılmıştır. Sayfaların boyutu 260x170 mm.’dir. Mısır nüshasının çoğu sayfasında rutubet nedeniyle yer yer mürekkep dağılmaları bulunmaktadır. Yetmişinci varaktan itibaren sayfa numaralandırılmasında yanlışlık vardır. Bu hata eserin sayfalarının dağılıp tekrar dizildiğini ya da sayısallaştırma sırasında görüntülere yanlış numara verildiğini düşündürmektedir. İlk sayfası olan 2a’da “Müşteri Ahmed Efendi fi 7 teşrin-i 88” tarihli bir müşteri kaydı bulunmaktadır. Bu müşteri kaydına göre eserin 1870-71 yıllarında veya daha önce istinsah edildiği anlaşılmaktadır.

Bu nüshaların dışında Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının yazma eserlerle ilgili genel ağ sayfasında Mısır’da 9963 demirbaş numarada kayıtlı Mahmûdiye ismiyle *Bedred-dîn Mahmûd b. Mehmed Amâsî* adına kayıtlı bir nüsha görünmektedir. Fakat Mısır’daki ilgililerle yaptığımız görüşmeler sonucu kütüphane kayıtlarında böyle bir eserin mevcut olmadığı ve yaptığımız incelemeler sonucu bu nüshanın Mısır nüshası(M) olarak isimlendirdiğimiz nüsha olduğu anlaşılmıştır. Mısır nüshasının üzerinde Arap rakamları ile ٩٩٦٣ “9963” numarasının yazılı olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu nüshaların Türkiye kataloglarında aynı nüshanın farklı numaralarla mükerrer kayıt olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.2.4 Eserin Nazım Biçimi

Vesîletü'l-Mahmûdiye’de nazire olarak yazıldığı Muhammediye’de olduğu gibi mesnevi ve kaside nazım biçimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Eserde 1734 beyit kaside, 4504 beyit mesnevi biçiminde yazılmıştır. Kasidelerin

kafiyeleri Arap alfabesine göre eliften başlayarak sırayla devam etmektedir. Kasidelerdeki bu kafiye düzeni iki defa tekrar etmektedir. Kasidelerin alfabetik sıraya göre düzeni aşağıdaki gibidir:

ā	(ا)	1-192.beyitler
b	(ب)	193-266. beyitler
t	(ت)	267-342.beyitler
ṣ	(ث)	460-493.beyitler
c	(ج)	598.-63.beyitler
ḥ	(ح)	748-.777.beyitler
ḫ	(خ)	891-910.beyitler
d	(د)	1002-1040.beyitler
z	(ذ)	1160-1170.beyitler
r	(ر)	1276-1300.beyitler
r	(ر)	1381-1425.beyitler
z	(ز)	1521-1540.beyitler
s	(س)	1639-1658.beyitler
ş	(ش)	1659-1683.beyitler
ş	(ص)	1879-1898.beyitler
ḍ/ẓ	(ض)	1999-2018.beyitler
ṭ	(ط)	2118-2137.beyitler
ẓ	(ظ)	2243-2257.beyitler
‘	(ع)	2358-2377.beyitler
ġ	(غ)	2478-2497.beyitler
f	(ف)	2597-2616.beyitler
ḵ	(ق)	2707-2736.beyitler
k	(ك)	2836-2855.beyitler
l	(ل)	2956-2975.beyitler
m	(م)	3076-3095.beyitler
n	(ن)	3181-3215.beyitler
v	(و)	3316-3335.beyitler
h	(ه)	3436-3454.beyitler
lā	(لا)	3555-3574.beyitler
y	(ى)	3676-3695.beyitler
ā	(ا)	3696-3805.beyitler

b	(ب)	3906-3925.beyitler
t	(ت)	4025-4044.beyitler
s	(ث)	4144-4164.beyitler
c	(ج)	4262-4284.beyitler
h	(ح)	4386-4405.beyitler
h	(خ)	4506-4525.beyitler
d	(د)	4526-4560.beyitler
z	(ذ)	4626-4645.beyitler
r	(ر)	4646-4665.beyitler
r	(ز)	4745-4764.beyitler
z	(ز)	4765-4784.beyitler
s	(س)	4865-4884.beyitler
ş	(ش)	4885-4904.beyitler
ş	(ص)	4984-5003.beyitler
d/ž	(ض)	5104-5123.beyitler
ṭ	(ط)	5223-5242.beyitler
z	(ظ)	5243-5262.beyitler
‘	(ع)	5263-5282.beyitler
ğ	(غ)	5343-5362.beyitler
f	(ف)	5462-5481.beyitler
k	(ق)	5583-5602.beyitler
k	(ك)	5702-5721.beyitler
l	(ل)	5823-5842.beyitler
m	(م)	5843-5862.beyitler
n	(ن)	5943-5962.beyitler
v	(و)	5963-5982.beyitler
h	(ه)	6063-6082.beyitler
lā	(لا)	6163-6194.beyitler
y	(ى)	6195-6214.beyitler
ā	(ا)	6215-6237.beyitler

2.2.2.5 Eserin Konusu ve Bölümleri

Vesîletü'l-Mahmûdiye, nazire olarak yazıldığı *Muhammediye*'de olduğu gibi dinî-ahlaki konuları ele almış, Allah'ın sıfatları, âlemin yaratılışı,

Hız.Muhammed'in nübüvveti, miraç hadisesi, yedi kat yer ve göğün isimleri ve özellikleri, cennet ve cehennem tabakaları ve bu tabakaların vasıfları, cennet ve cehennem ehlinin hâlleri, bazı Kur'an ayetlerinin tefsiri, hadisler olmak üzere dinî konuları işlemiştir. Zikredilen konular her bölümde ayet ve hadislerden hareketle manzum olarak anlatılmıştır. Eserin dikkat çeken özelliklerinden biri şairin ayetleri nazmen tercüme etmesi, bir nevi ayetlerin tefsirini şiir biçiminde dile getirmesidir.

Bedreddin Mahmûd Amasyavî eserini baştan sona elli bâb olmak üzere gecesi ve gündüzüyle altmış günde tamamladığını aşağıdaki beyitte ifade etmiştir.

Ve nazemtühü 'alâ hamsîn bâben müştetilân 'alâ'l-mübtedâi' ve'l-müntehi / Ve hatemtühü fî aqalli min sittîn yevmen ve leylâ

İçindekilerin verildiği fihrist bölümü Arapça yazılmıştır. Eserde 3b-4a sayfaları arasında yer alan Arapça kırk beyitten sonra başlayan bâblar ve bu bâblarda anlatılan konular kısaca şöyledir:

Birinci bâb: 4a-9b sayfaları arasında yer alan bölümde Allah'ın doksan dokuz esmâ-i hüsnâsının bulunduğu beyitlerden sonra Allah'ın vasıfları, kudreti, her canlına ona muhtaç olduğu dile getirilmiştir. Tevhid niteliğinde olan bu bölüm Fâtiha, Rûm, Nûr surelerinin bazı ayetlerinin tefsiri niteliğindedir. Tevhidin ardından Hz. Muhammed'in övgüsünün yer aldığı naat bulunmaktadır.

İkinci bâb: Eserin 9b-14b sayfaları arasında yer alan bu bölümün başında Hz. Muhammed'in övgüsüne devam edilmiştir. Daha sonra müellifin bağlı bulunduğu şeyh Emir Sultan' övgüler yapılmıştır. Dönemin padişahı II.Bayezid ve ondan önce gelen Osmanlı padişahlarına duada bulunulmuştur. Müellif ayrıca burada atasının Şeyh Muhammed olduğunu ve ona sabah akşam dua etmesi gerektiğini, ceddinin ateşlere atılmasına rağmen yanmadığını belirtmiştir. Ayrıca müellif bu bölümde eserinin yazılış sebebini, eserinde cennetin vasıflarından ve Allah'ın lütfundan ayetlerden ve hadislerden beyanlarda bulunarak bahsettiğini bu nedenle eserinin adını Vesîle koyduğunu belirtmiş ve bu eseri okuyanların lezzet bulmalarını, cennete ulaşmalarını dilemiştir. Eserini Sultan Bayezid'in faziletlerini anlatmak ve onu övmek için yazdığını belirtmiştir.

Üçüncü bâb: 14b-19a sayfaları arasında yer alan bu bölümde gizli bir hazine olan Allah'ın bilinmek için alemleri, ruhu, melekleri yaratması ve bunların ortaya çıkışı anlatılmaktadır. Allah'ın meleklerle ruha secde etmelerini emretmesi,

Hız. Adem'in, dünyanın, semavatın, ayın, güneşin, yıldızların yaratılması ve Hız. Adem'in dünyaya gönderilmesi gibi dinî konular dile getirilmiştir.

Dördüncü bâb: 19a-23b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah'ın nurunun tecellisi, Hız. Muhammed'in nurunun ve ruhunun yaratılışı, yaratılan diğer ruhların Hız. Muhammed'in etrafında binlerce yıl tavaf etmesi ve onun azalarını görenlerin çeşitli hasletlere ulaşmaları, göremeyenlerin veya hiç bakmayanların ise kafır/Mecusî olmaları, Hız. Ali'nin on iki hicabının yaratılması ile ilgili rivayetleri anlatılmıştır.

Beşinci bâb: 23b-28a sayfaları arasında yer alan bu bölümde aklın ve güzel huyların yaratılması, Hız. Muhammed'in hayadan terlemesi ve her bir damladan enbiyaların, evliyaların, müminlerin vb. yaratılması, Hız. Muhammed'in herkesin kendisini kendisiyle bileceğini söyleyerek akla hitap etmesi ve aklın bunu duyunca kibirlenmesi anlatılmış, insanda bulunması gereken güzel huylar dile getirilmiştir.

Altıncı bâb: 28a-32a sayfaları arasında yer alan bu bölümde kalem ve levh-i mahfuzun yaratılması ve bunların özellikleri, kelimullahın ve bütün olacakların levh-i mahfuzda yazılması anlatılmıştır.

Yedinci bâb: 32a-36a sayfaları arasında yer alan bu bölümün başında tevazu gösterenlerin iyilik göreceği, kibir ehli olanlara ise Allah'ın yardım etmeyeceği dile getirilmiştir. Daha sonra dört büyük melek olan Cebrail, Mikail, İsrail ve Azrail'in yaratılışı ve özellikleri; arz, şems ve ayın yaratılışı anlatılmıştır. Bu bölüm Enbiyâ 30, Fussilet 9-10-11-12, A'râf 54. ayetlerin tefsiri şeklindedir.

Sekizinci bâb: 36a-40a sayfaları arasında yer alan bu bölümde yedi göğün isimleri ve bunların bölümleri ile bu yedi göğün sakinlerinin özellikleri ve isimleri anlatılmıştır.

Dokuzuncu bâb: 40a-44b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah'ın beytü'l-mamûr adlı ev ile bahrü'l-mescûr adlı denizi yaratması ile bunların özellikleri ve Kaf Dağı ile maveranın yaratılması anlatılmıştır.

Onuncu bâb: 44b-49a sayfaları arasında yer alan bu bölümde cehennemin seviyeleri ve çeşitleri, bunların isimleri ve özellikleri, bu cehennemlere hangi günahkârların gireceği ile bunların cehennemlerde görecekleri azaplar anlatılmıştır.

On birinci bâb: 49a-53a sayfaları arasında yer alan bu bölümde Adn cennetinin yaratılması, özellikleri ve Adn cennetine girecek üç bölük insan sınıfının özellikleri anlatılmıştır. Ayrıca sekiz farklı günahı işleyip cennete giremeyecek sekiz bölük insan sınıfından bahsedilmiştir. Bölümün sonlarında müellif kendisinin de bu sekiz bölükten olmaması, Allah'ın kendisini cennete erişen kullarından eylemesi ve eğer hataları varsa affolunması için dua etmesi yer almaktadır.

On ikinci bâb: 53a-56b sayfaları arasında yer alan bu bölümde sekiz cennetin kapıları ve duvarlarının fiziksel özellikleri anlatılmaktadır. Huld, Firdevs, Me'va, Vesîle, Adn, Na'im, Daru's-selâm cennetlerinin güzellikleri, bunlara girecek insanların vasıfları anlatılmıştır.

On üçüncü bâb: 56b-60b sayfaları arasında yer alan bu bölümde balçıktan yaratılan insanın beş sınıfa ayrıldığı ve her sınıfın özellikleri belirtilmiştir. Daha sonra cennet ve cehennem arasında bir yer olan Â'râf'ın ve ehlinin özellikleri anlatılmıştır. Â'râf'ta bulunan sekiz türlü insandan ve onların sıfatlarından bahsedilmiştir.

On dördüncü bâb: 60b-64a sayfaları arasında yer alan bu bölümde Hz. Muhammed'in miraç gecesinde Allah'ın katına çıkması, Allah'ın peygamberimize ve Cebra'il'e hitap etmesi, cennet meleklerinin en büyüğü olan Rıdvan'ın peygamberimize cennet kapılarını açarak gösterdikleri ve bu cennetlerin içinde bulunan mekanların özellikleri başta olmak üzere miraç gecesinde Hz. Muhammed'in gördükleri anlatılmıştır.

On beşinci bâb: 64a-67b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Hz. Muhammed'in miraç gecesinde cennette gördüğü saraylar, köşkler, tahtlar, cevherler, nehirler, huriler başta olmak üzere cennette bulunan mekanlar ve eşyalar anlatılmıştır.

On altıncı bâb: 67b-71b sayfaları arasında yer alan bu bölüm Mu'minûn suresinin ilk on ayetinde anlatılanların açıklaması niteliğindedir. Bölümün başlarında Hz. Muhammed'in miraç gecesinde ümmeti için Allah'tan armağan dilemesi anlatılmış, daha sonra Firdevs cennetine girecek insanların vasıfları ve bunların yapacakları ibadetler ile sakınması gereken fiiller belirtilmiştir.

On yedinci bâb: 71b-75b sayfaları arasında yer alan bu bölümde cennetin vasıfları ve Na'im cennetinin sınıfları ve burada bulunan köşkler, saraylar,

mücevherler vb. güzellikler anlatılmış; namaz, oruç gibi ibadetleri yerine getiren insanların cennete ulaşacakları dile getirilmiştir.

On sekizinci bâb: 75b-79a sayfaları arasında yer alan bu bölümde dünyanın geçiciliği, dünya nimetlerinin insanlara fenalık verdiği belirtilmiştir. Bu bölümünde Kur'an'da da bahsi geçen Ad kavmi, Hz.Hud'un Şeddâd'ı Allah'a iman etmeye çağırması ve Şeddâd'ın bunu reddetmesi, daha sonra Şeddâd'ın Allah'a şirk koşması İrem Bağı'nı inşa ettirmesinden sonra Ad kavminin yok olması anlatılmıştır.

On dokuzuncu bâb: 79a-82b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Şeddâd'ın İrem Bağı'na girmeden Allah tarafından gazaba uğraması ve İrem şehrinin gizlenmesi anlatılmıştır. Daha sonra sahabeden biri olan Abdullah b.Kilâbe'nin kaybolan devesini aramaya çıktığı esnada burayı bulması ve devrin halifesi Muaviye'ye bildirmesi, İrem şehrini aramaya çıkmalarına rağmen bir daha bulamamaları hadisesi anlatılmıştır.

Yirminci bâb: 82b-87a sayfaları arasında yer alan bu bölüm, Kur'an'ın 52'nci sûresi Tûr'un ayetlerinin tefsiri şeklindedir. Bu bölümde Tûr sûresinin ayetleri çerçevesindeki günah işleyenlerin göreceği azaplar ile muttaki olanların göreceği ihsanlar vb. konular dile getirilmiştir.

Yirmi birinci bâb: 87a-91b sayfaları arasında yer alan bu bölüm, Kur'an'ın 3'üncü sûresi Âl-i İmrân'ın 14'üncü ve 15'inci ayetlerinin tefsiri şeklindedir. Bu bölümde insana bu dünyada fitne olan hususlar ve insanların bunlara duyduğu şehvetler, ilgili ayetler doğrultusunda açıklanmıştır. İnsanların kurtuluşa ermesi için bunlardan uzak durması yönünde nasihatler verilmiştir.

Yirmi ikinci bâb: 91b-95a sayfaları arasında yer alan bu bölüm, Bakara sûresinin 25'inci ayetinin tefsiri şeklindedir. İnsanlara nasihat ederek başlayan bölümde iman edip salih amel işleyenlerin içinden ırmaklar akan cennetlere gireceği, dünyada hiç görmedikleri nimetlere kavuşacakları ve orada ebedî kalacakları anlatılmıştır.

Yirmi üçüncü bâb: 95a-99b sayfaları arasında yer alan bu bölüm, İnsan suresinin 5-21'inci ayetlerinin tefsiri şeklindedir. Bu bölümde cennet içinde Sûrûr adlı bir dağ yaratıldığı, o dağda şehir-i Rahmet isimli bir yer bulunduğu, Tuba ağacı ve Kafûr'un özellikleri anlatılmış; Allah'tan korkup onun rızasını gözeterek iyilik yapan insanlara sunulan içi Kafûr dolu bir kadehten kana kana içecekleri dile getirilmiştir.

Yirmi dördüncü bâb: 99b-104a sayfaları arasında yer alan bu bölümde Rahman süresinin 46'ncı ayetinden itibaren bazı ayetlerinin tefsiri ve yorumu yer almaktadır. Allah'a taat eden ve asilik yapmayan kişilere iki cennet verileceği, bu cennetlerde çeşitli ağaçların lezzetli meyveleriyle Tesnîm ve Selsebîl adlı iki ırmağa ulaşılacağı ilgili ayetlerden ve hadislerden yola çıkılarak anlatılmıştır.

Yirmi beşinci bâb: 104a-108b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Rahman suresinin 54'üncü ayetinin tefsiri yapılmış, gece gündüz ibadet edip cennete girenlerin ipekten yapılmış ve değerli eşyalarla süslenmiş döşeklerde oturacağı, cennetin her türlü nimetlerinden yararlanacağı anlatılmaktadır.

Yirmi altıncı bâb: 108b-112b sayfaları arasında yer alan bu bölümde iman ve ibadette önde olan insanların Allah'a yakın kişiler olacağı ve cennette her türlü nimetten yararlanacakları ve hurilerin onlara hizmet edeceği anlatılmaktadır. Bu bölüm Vâkı'a sûresinin 10-24'üncü ayetlerinin tefsiri şeklindedir.

Yirmi yedinci bâb: 112b-116a sayfaları arasında yer alan bu bölümde "ashabü'l-yemin" olarak adlandırılan ve misak gününde Allah'a verdikleri sözü dünyada da terk etmeyip hesap gününde amel defterleri sağdan verilip cennetin sağ tarafına geçen kişilerin burada sürecekleri yaşam anlatılmaktadır. Bu bölüm Vâkı'a suresinin 27-53'üncü ve 88-91'inci ayetlerinin tefsiri şeklindedir.

Yirmi sekizinci bâb: 116a-120b sayfaları arasında yer alan bu bölüm, bazı hadisler ile Furkân suresinin 63-76'ncı ayetlerinin tefsiri şeklindedir. Allah'ın has kullarının dünyada emir ve yasaklara uyduğu ve bunların karşılığını ahirette gördükleri anlatılmaktadır.

Yirmi dokuzuncu bâb: 120b-124a sayfaları arasında yer alan bu bölümde yerde ve gökte olan her şeyin Allah'a secde ettiği ve Allah'ın dilediği her şeyi yaptığı, dünyada iki zümre hâlinde olan ve Allah'ın dini konularında tartışanlardan inkarcı olanları azap görecekları, iman edenlerin ise cennette mutlu olacakları anlatılmaktadır. Bu bölüm Hac suresinin 18-24'üncü ayetleri ile Meryem suresinin 58-63'üncü ayetlerinin tefsiri şeklindedir.

Otuzuncu bâb: 124a-129a sayfaları arasında yer almaktadır. Bu bölümde öncelikle Hz. Muhammed övülmüş; daha sonra dünyanın geçici, hileci ve alçak olduğu; insanların dünyanın geçici güzelliklerine kandığı anlatılmıştır.

Otuz birinci bâb: 129a-133a sayfaları arasında yer alan bu bölümde dünyanın aldatıcı, geçici ve alçak bir yer olduğu ifade edildikten sonra süt, bal, şarap, yağ gibi dünya nimetleriyle altın, gümüş vb. ziynetlerin geçiciliğinden ve

bunların fazlalığının insanlara zarar vereceğinden, cennet nimetlerinin bakiliğinden bahsedilmiştir.

Otuz ikinci bâb: 133a-136b sayfaları arasında yer alan bu bölümde cennet ehli olan insanların giyecekleri değerli kumaşlardan yapılmış elbiselerden, binecekleri atlardan, sahip olacakları cennet hurilerinden bahsedilmiştir. Bu dünyada nefsin güzel elbiseler giymek, atlara binmek, güzel hatunların beyi olmak, zevk ve safa içine yaşamak gibi sahip olmak istediği dört dileğinin geçici olduğu bunların hepsine cennette erişileceği anlatılmıştır.

Otuz üçüncü bâb: 136b-140a sayfaları arasında yer alan bu bölümde nefsin bu dünyadaki isteklerine devam edilmiştir. İnsanların bu dünyada köşk ve saray, güzel kokular istediği beşinci ve altıncı isteği dile getirilmiş, cennette bunların en güzellerinin bulunduğu anlatılmıştır.

Otuz dördüncü bâb: 140a-144a sayfaları arasında yer alan bu bölümde nefsin bu dünyada yedinci, sekizinci, dokuzuncu muradı olan güzel şarkılar dinlemek, ava çıkmak ve yiğitlik içinde sürekli genç kalmak istedikleri; cennet ehli olan insanların bu isteklere ulaşacakları anlatılmıştır.

Otuz beşinci bâb: 144a-148a sayfaları arasında yer alan bu bölümde nefsin onuncu muradının bu dünyada saltanat sahibi olup hüküm sürmek olduğu belirtilmiş, ayet ve hadislerden yola çıkılarak cennet ehli olanların ahirette sayısız hizmetçisi olacağı anlatılmıştır. Bu bölümde Yâsîn suresinin 55-58’inci ve İnsân suresinin 21. ayetleri ile bazı hadislerden yararlanılmıştır.

Otuz altıncı bâb: 148a-152b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah yolunda savaşmış şehit ve gazi olan kişilerin cennetteki hâlleri anlatılmıştır. Bu bölüm Al-i İmrân suresinin 169-170’inci ayetleri ile bazı hadislerin tefsiri şeklindedir.

Otuz yedinci bâb: 152b- 156a sayfaları arasında yer alan bu bölümde “Allah yolunda savaşmış düşmanları öldüren müminlerin canlarını ve mallarını, Allah, cennet, kendilerinin olmak karşılığında satın almıştır.” Tevbe sûresinin 111’inci ayeti tefsir edilmiş, bu ayeti bir mecliste işitip Allah yolunda gaza edip canını ve malını Allah’a satmaya söz vermiş bir gencin hikâyesi anlatılmıştır.

Otuz sekizinci bâb: 156a-160a sayfaları arasında yer alan bu bölümde canını ve malını Allah’a satan gencin bir gün rüyasında cennete gittiği ve orada ayna-i marziyeyi bulup konuştuğu, onun kendisine daha sonra buraya gelmesini söylediği anlatılmaktadır. Ardından genç uyandıktan sonra savaşta dokuz kafir

öldürdüğü, onuncu kafirin ise onu şehit ettiği ve gencin rüyasındaki gibi cennette ayna-i marziyeye ulaşması dile getirilmiştir. Âdiyât sûresinin 1-5'inci ayetlerinin tefsiri yapılmıştır.

Otuz dokuzuncu bâb: 160a-164b sayfaları arasında yer alan bu bölümde ilk olarak Resulullah'ın bir gün ashabıyla sohbet ederken bir yiğidin gelip şehit olan babasından kalan bin altını vasiyet üzerine Hz. Muhammed'e vermesi ve Hz. Muhammed'in altınları ashaba dağıtması, o sırada kafirlerin Müslümanlara saldırması sonucu savaşa katılan gencin şehit olması anlatılmıştır. Daha sonra Medine'den gelen Ziyad adlı bir kişinin başından geçen bir hikâye anlatılmıştır. Son olarak Rum kayserinin kızının Hz. Muhammed'i gördükten sonra Müslüman olması anlatılmaktadır.

Kırkıncı bâb: 164b-168b sayfaları arasında yer alan bu bölüm, Mutaaffin suresinin tefsiri şeklindedir. Bu bölümde ölçü ve tartıda adaletsiz olup hile yapmanın kötülüğünden, yalancıların, inkarcıların ve günahkârların göreceği cezalardan; bu konularda doğru davrananların ise cennete gideceklerinden ve görecekları nimetlerden bahsedilmiştir.

Kırk birinci bâb: 168b-173a sayfaları arasında yer alan bu bölüm, Saffat suresinin 40-61'inci ayetleri ile Fatr suresinin 29-33'üncü ayetlerinin tefsiri şeklindedir. Bu bölümde Allah'ın muhlis kullarının cennette ulaşacakları nimetlerden bahsedilmiştir.

Kırk ikinci bâb: 173a-177b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah'a iman edenlerin gruplar hâlinde cennete girecekleri ve cennet bekçilerinin onları selamlayarak karşılayacağı anlatılmıştır. Bu bölüm Zümer suresinin bazı ayetlerinin ve bazı hadislerin tefsiri şeklindedir.

Kırk üçüncü bâb: 177b-181b sayfaları arasında yer alan bu bölümde önce Hz. Muhammed'in ümmetten yetmiş bin kişinin hesapsız şekilde cennete gireceği ile ilgili hadis-i şerifi anlatılmış, daha sonra cennete öncelikli olarak girecek üç sınıf insandan bahsedilmiştir. Zümer suresi 73'üncü ayeti ile A'râf suresi 43'üncü ayeti tefsir edilmiştir.

Kırk dördüncü bâb: 182b- 186b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah'ın sevdiği kullarını cennete davet etmesi ve onlara ikramlarda bulunması anlatılmaktadır. Bu bölümde İbrahim suresi 10'uncu , Al-i İmran suresi 133'üncü, Gaşiye suresi 15-16'ıncı, Vakı'a suresi 89'uncu, Zuhuruf suresi 70- 71'inci, İnsan suresi 21'inci, Rahman suresi 58'inci, Tevbe suresi 72'nci Kaf suresi 35'inci,

Meryem suresi 85'inci, Hadid suresi 12'nci, Zümer suresi 73'üncü, Enbiya suresi 103'üncü, Fussilet suresi 31-32'nci ayetleri tefsir edilmiştir.

Kırk beşinci bâb: 186b- 190b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Fecr suresinin tefsiri yapılmış ve Şeyh Ebu Ali Rûzbârî isimli bir evliyanın ölümüne yakın bir zamanda nezi hâlinde iken ortaya çıkan bir nurun içinden kendisine yüksek mertebe verildiği söylenilmesi rivayeti anlatılmıştır. Bu bölüm, Tevbe suresi 21'inci, Yasin suresi 58'inci, İnsân suresi 21'inci ayetlerin açıklaması şeklindedir.

Kırk altıncı bâb: 190b-195a sayfaları arasında yer alan bu bölümde cennete cuma günü kurulan ve bütün yakınların bir araya geldiği bir pazar anlatılmıştır.

Kırk yedinci bâb: 195a-198b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah'ın celalinin, cemalinin tecellisinin övgüsü yapılmış ve Allah'ın sıfatları; Hz. Musa'nın Allah'ı görmek istemesi ve Allah'ın nurunun tecellisi ile dağın parçalanması dile getirilmiştir. Bu bölümde İsrâ suresi 72'nci, A'râf suresi 173'üncü, Fussilet 30-31'inci, Hakka suresi 24'üncü, Vâkıa suresi 89'uncu ayetler ile bazı hadislerden yararlanılmıştır.

Kırk sekizinci bâb: 199a-202b sayfaları arasında yer alan bu bölümde Allah'ın cemaline ve rüyetine yönelik deliller dile getirilmiştir. Bu bölümde İnsân suresi 20'nci, Yunus sûresi 26'nci, Kaf suresi 31-35'inci, Bakara suresi 45-46'nci, Azap suresi 44'üncü, Zümer suresi 74'üncü, Beyyine suresi 8'inci ayetleri tefsir edilmiştir.

Kırk dokuzuncu bâb: 202b-206b sayfaları arasında yer alan bu bölümde müminlerin Allah'ın kendilerine söylediği sözleri işitmelerinden ve Allah'ın müminlere verdiği üç türlü armağandan bahsedilmiştir. Bu bölümde Secde suresi 17'nci, Yasin suresi 58'inci, Tevbe suresi 72'nci, İsrâ suresi 84'üncü ayetleri ile bazı hadislerin tefsiri yapılmıştır.

Ellinci bâb: 206b-211a sayfaları arasında yer alan bu bölümde Hz. Muhammed etrafında toplanan tüm müminlerin daru'l-celal cennetinde Allah'ın huzuruna çıkmaları ve Allah'ın Hz. İbrahim, Hz. Davut, Hz. Musa, Hz. İsa ve son olarak Hz. Muhammed'e minber üzerine çıkıp hutbe okumalarını emretmesi; Allah'ın nur cemalinin tecelli etmesi anlatılmaktadır. Bölümün sonunda devrin padişahı II. Bayezîd'e, Emir Sultan'a ve kendisine dua etmektedir.

3. İKİNCİ BÖLÜM: VESÎLETÜ'L-MAHMÛDİYE'NİN DİL İNCELENMESİ

3.1. Metnin Yazım Özellikleri

3.1.1 Ünlülerin Yazımı

3.1.1.1 /a/ Ünlüsünün Yazımı

Metinde /a/ ünlüsü için fetha (üstün) işareti (َ) elifin (ل) değişik şekilleri ve üstünlü yuvarlak he (ه) kullanılmıştır.

İlk seste /a/ ünlüsü: ahar (أَهْرَ), açısar (أَجِيسَرُ) 1490 , anuñ (أَنْكُ) 1320, atañ (أَتَاكُ) 261.

İç seste /a/ ünlüsü: buları (بُولَارِي) 679, aşaga (أَشَاغَه) 610, andan (أَنْدَنْ) 162.

Son seste /a/ ünlüsü: nūrına (نُورِينَه) 81, tokunmaya (طُقْتُمَايَه) 86, aña (أَكَا); cihānda (جِهَانْدَه) 88.

3.1.1.2 /e/ Ünlüsünün Yazımı

Metinde /e/ ünlüsü için üstün işareti (ُ) elifin üstünlü şekli (ا) ve üstünlü yuvarlak he (ه) kullanılmıştır.

İlk hecede e ünlüsü: eger (أَكْرُ) 63, eyledi (أَيْلَدِي) 74, esirge (أَسِرْكَه) 810; elli (أَلِّي) 948.

İç seste genel olarak fetha (üstün) işareti (َ) ve üstünlü yuvarlak he (ه) kullanılsa da yer yer üstünlü elif (ا) de kullanılmıştır: göremez (غَرَه مَزْ) 818, ider (إِدَرْ) 825, yedi (يَدِي) 863, diledi (دِلَادِي) 2024, seçiliser (سَاجِلِيسَرْ) 3593.

Son seste e ünlüsü: nicese (نِجَه سَه) 823, leviñde (لَوِخْدَه) 827, ni‘metlerüme (نِعْمَتْلَرُومَه) 848, dime (دِيمَا) 2060; vechile (وَجْهِيلَه) 2184, yirde (يَزْدَه) 1091, şekline (شَكْلِينَه) 906.

3.1.1.3 /ı, i/ Ünlülerinin Yazımı

Metinde /ı, i/ ünlüsü için esre (ِ), esreli elif (ل), esreli ye (ي) kullanılmıştır.

İlk seste /ı-i/ ünlüsü: ider (إِدَرْ) 95, irdi (إِرْدِي) 146, içinde (إِچِنْدَه) 83, irilür (إِرِيلُزْ) 304, ikinci (إِكْنَجِي) 590.

İç seste /ı-i/ ünlüsü: virdi (وِيرْدِي) 933, esirge (أَسِرْكَه), yirden (يِيرْدَنْ) 698, nicese (نِجَسَه) 823, kıldı (قِلْدِي) 893, bilür (بِيلُزْ) 1108.

Son seste /ı-i/ ünlüsü: oldı (اُولْدِي) 575, yazıldı (يَزَالْدِي) 802, kıldı (قَلْدِي) 893, yüzi (يُوْزِي) 3452, maqāmı (مَقَامِي) 1606.

3.1.1.4 /u, ü/ Ünlülerinin Yazımı

Metinde /u-ü-o-ö/ ünlüleri için ötreli elif (اُ) ve ötreli elif-vav (أُ) ile ötre (') kullanılmıştır.

İlk seste /u-ü-o-ö/ ünlüsü: uzunına (اُوْزُنِيْه) 790; odından (اُوْدِنْدُنْ) 1359, orta (اُوْرْتَه) 1388, öñinde (اُوْغْنَدَه) 342, oñulmaz (اُوْغْلُمَز) 2382.

İç seste /u-ü-o-ö/ ünlüsü: buyurdi (بُوْورْدِي), buña (بُوْكَ) 1795, şol (شُوْل) 107, dördünci (دُوْرْدُنْجِي) 3547, girüñ (كِرْك) 3545 ; varup (وَارُوْب) 143, durur (دُوْرُر) 1036, şoñra (شُوْغْرَه) 2404.

Son seste /u-ü/ ünlüsü: kamu (قَمُو) 421, bu (بُو) 434, yatsu (يَاتْسُو) 2240, dürlü (دُوْرْلُو) 458.

3.1.1.5 /o, ö/ Ünlülerinin Yazımı

Metinde /o, ö/ ünlülerinin yazımı /u, ü/ ünlülerinin yazımından farklı değildir.

3.1.2 Ünsüzlerin Yazımı

3.1.2.1 /ç/ Ünsüzünün Yazımı

Her iki nüshada da /ç/ ünsüzünün yazımında çim چ ve cim ج harfleri kullanılmıştır. Bunların kullanımında belirli bir kurala uyulmadığı görülmektedir. Aynı kelimenin yazımında hem çim چ hem de cim ج harfleri kullanılmıştır: ağaç (اَغْج), ağaçların (اَغْجَلَارُك), aç (اَج), nice-niçe (نِيْجَه - نِيْجَه), seçile (سَچِيلَه) 2012 , seçiliser (سَچِيلِيْسَر) 3593.

3.1.2.2 /p/ Ünsüzünün Yazımı

Türkçe kelimelerin başında genel olarak /p/ ünsüzü kullanılmamaktadır. Günümüzde /p/ ile yazılan *pınar* ve *parmak* gibi kelimeler Eski Anadolu Türkçesinde *bıñar*, *parmak* biçiminde yazılmıştır. Vesiletü'l-Mahmûdiye'de iki yerde geçen *bıñar* kelimesi /b/ ile yazılırken, /b/ ile yazılan *barmaq* yazımına iki defa, *p* ile yazılan *parmaq* yazımına altı defa rastlanmaktadır: bıñaruñ (بِيْكَارُك) 1955, 1958; barmağından (بَرْمَغْنَنْ) 2126, barmaqlarında (بَرْمَغْلَرْنَدَه) 4255; parmağı (پَرْمَاغِي) 3534, parmağına (پَرْمَاغِيْه) 3541, parmağıyla (پَرْمَاغِيْلَه) 4861.

Kelime içinde de /p/-/b/ kullanımında herhangi bir düzen görülmemektedir. Günümüzde /p/ ile yazılan *toprak*, *yaprak* gibi kelimelerin yazımında daha çok /p/’li şekiller görülmektedir: yabrağı (بِرَغِي) 3000, yabrağıdır (بِرَغِيدُر) 5537; tobrak (طَبْرَقْ) 1816, tobragın (طَبْرَغِن) 463; toprakdan (طَبْرَقْدَن) 625, toprakdır (طَبْرَقْدِر) 631, toprağa (طَبْرَغَه) 1285. Bu kelimelerin yazımında kimi zaman b’li kimi zaman p’li şekiller kullanılmıştır.

3.1.2.3 “Damak n” Ünsüzünün Yazımı

Metinde, genizden çıkan bir ses olan ve Türkçede nazal n veya geniz n’si olarak isimlendirilen /ñ/ sesi *Vesîletü’l-Mahmûdiye*’de ك harfi ile karşılanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde bazı eklerin yazımında; ben, sen, bu, şu, o zamirlerinin yönelme eki almış çekimlerinde ve içinde damak n’si bulunan kelimelerde ñ harfi kullanılmaktadır: atañ (أَتَاكَ) 261, rızāñ (رِضَاكَ) 6235, kapuñ (قَبْوُكَ) 4746, bağışlañ (بَاغِشْلَاكَ) 861, isteñ (اِسْتِكَ) 508, yıldızuñ (يَلْدِيزُكَ) 970, yurduñ (يُرْدُكَ) 2740, aduñ (أَدُكَ) 614, koñşu (قُكْشُ) 2663, oñulmaz (أَكْلُمَزْ) 2382, soñ (صُكَ) 1841, soñra (صُكْرَه) 2404, yeñi (يَكِي) 3761, beñiz (بِكْزَلَارِي) 2612, beñze- (بِكْزَزْ) 1661, deñiz (دِكْزِلَزْ) 3420, karañu (قَرَاكُونُ) 1417, saña (سَكَا) 1279, baña (بَاكَ) 1145, aña (اَكَا) 1001, giñ (كِيكَ) 1338.

3.1.3 Bazı Ek ve Edatların Yazımı

Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış metinlerde *ile*, *içün*, *dahı*, *ki*, *kim* edatlarının yazımında kesin bir kuraldan bahsedilememektedir. Bu edatlar kimi zaman kendinden önceki kelimeye bitişik yazılırken kimi zaman ayrı yazılmıştır. *Vesîletü’l-Mahmûdiye*’de de bu eklerin yazımındaki kuralsızlık dönemin diğer eserlerinde olduğu gibi devam etmektedir.

“İle” Edatının Yazımı

Metinde “ile” edatı kimi zaman kendinden önceki kelimeye bitişik yazılırken kimi zaman ayrı yazılmıştır. Aynı kelimenin yazımında dahi bu değişik yazımlar görülmektedir. Genel olarak kendinden önceki kelimedenden ayrı yazıldığı yerlerde اَيْلَه “ile” şeklinde, bitişik yazıldığı yerlerde اَيْلَه , لَه “ile/ıla/(y)ile/(y)ıla” şeklinde yazılmıştır: melekler ile (مَلَكْلَر اَيْلَه) 1182, tertib ile (تَرْتِيب اَيْلَه) 1188, gözile (كُز اَيْلَه) 1660, tesnîmile (تَسْنِيمِيلَه) 1952, vildānila (وَلْدَانِيلَه) 206, āvāzıla (اَوَازِيلَه) 1888.

“içün/çün” Edatının Yazımı

Metinde “içün/çün” edatının yazımında da herhangi bir düzen bulunmamaktadır. Bu edatın yazımında *يُچُونُ* - *چُنُ* - *اِيچُونُ* - *اِيچُنُ* şekilleri düzensiz olarak kullanılmıştır: olmağışün (*أُولَمَغِشْچُونُ*) 1360; anuñçün (*أَنُكْچُونُ*) 550, yaratdı nūrunı çün (*چُونُ*) Hâk 671, ümmetini çün (*أُمَّتَيْنِي چُونُ*) 851, zuhūr içün (*ظُهُورِ اِيچُونُ*) 1034.

Bildirme Ekinin Yazımı

Eski Anadolu Türkçesinde bildirme eki Eski Türkçe *turur*’dan gelen -dUr şeklindedir (Ercilasun, 2012, s. 454). Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlak ünlülüdür (Öztürk, 201, s. 48; Şahin, 43). *Vesîletü’l-Mahmûdiye*’de bildirme ekinin yazımında herhangi bir düzen bulunmamaktadır. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi yuvarlak ünlülü şekillerinin yanında düz ünlülü şekilleri de bulunmaktadır. “-dIr, -dUr ” şekilleri metinde hemen hemen aynı sayıda kullanılmıştır. Bu ek ayrıca kimi zaman bitişik yazılırken kimi zaman ayrı yazılmıştır: *turābdur* (*تُرَابْدُرُ*) 1099, *nefesdür* (*نَفَسْدُرُ*) 4755, altındandır (*الْتِنْدَنْدِرُ*) 1116. Bu ekin enklitik yani ekleşme sürecine girmiş fakat bu süreci tamamlamamış bir yapı olarak varlığını devam ettiren *durur* şekli de *Vesîletü’l-Mahmûdiye*’de sıkça kullanılmıştır: balçık *durur* (*دُرُرُ*) ol 1273, birisi nār *durur* (*دُرُرُ*) ulu 1293.

Farsça “ki” Edatının Yazımı

Türkçeye Farsçadan geçen (Tokatlı, 2005) ki bağlama edatının yazımı metinde genel olarak (*كه*) şeklindedir. Çoklukla kendinden önceki kelimelerden ayrı yazılsa da bazen bitişik yazıldığı da görülmüştür. Farsça ki edatı ile ilgili bazı örnekler şunlardır: *didi ki* (*دِيدِيكِه*) 380, bu faşlı ki (*بُو فَصْلِي كِه*) 258, anı ki (*اَنِي كِه*) 264.

Türkçe “ki” Edatının Yazımı

Türkçede Farsça ki’den başka Eski Türkçe *erki*’den gelen ve şüphe, tereddüt bildiren *ki* edatı bulunmaktadır. Bu edat zaman zaman Farsça *ki* ile karıştırılmıştır (Çağatay, 1963, s. 245-250). Metnimizde nadir de olsa bu ekin kullanımına rastlanmıştır: var mı *ki* (*وَأَزْمِيكِه*) 419, bular mıdur *ki*, kaldı mı *ki* 5227.

Aitlik Eki “ki”nin Yazımı

Aitlik eki “ki” eklendiği varlığın kime ait olduğunu bildiren bir ektir. Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde +*kı(gı)*, +*ki* şeklinde kullanılmıştır (Öztürk, 2017,

63). Vesîletü'l-Mahmûdiye'de bu ekin her iki şekli de kullanılmıştır. Bu ekin bazı durumlarda ses uyumuna bağlı olarak (غِي) şeklinde yazıldığı görülmüştür: köşklerdeki (كُشْكُرْدِي) 5332, evvelkinün (أَوَّلَكِينُكْ) 1070, andağı (أَنَدَه غِي) 1108, yanındağı (يَانِنْدَه غِي) 4326, kelāmullahdağı (كَلَامُ اللّٰهِ دَغِي) 5819, başuñdağı (بَشُوْكَدَه غِي) 5921, şoñrağı 3147.

Ek-fiilin “idi, imiş, ise” Şekillerinin Yazımı

Metinde ek-fiilin “idi, imiş, ise” çekimlerinin yazımında Eski Anadolu Türkçesindeki durum devam etmektedir: görür idi (كُورُر اِدِي) 221, anuñ idi (أَنُكْ) 465, gündiz idi (كُنْدِيَز اِدِي) 963, yogıdı (يُغْغِيْدِي) 963, yaratmışıdı (يِرْتَمِيْشِيْدِي) 1155, olmışıdı (أُولْمِيْشِيْدِي) 1749, tutardı (طُتْرَدِي) 2046, dilerdi (دِلْرَدِي) 2401, götüren imiş (كُتُورُن اِيْمِشْ) 4776, gülerlermiş (كُلْرُزْمِشْ) 4994, bilirseñ (بِلْرِسْكَ) 5122, sa'âdet ehliyseñ (أَهْلِيْسْكَ) 707, itdiyise (اِتْدِيْسَه) 1159, dinülürse (دِيْنُلُورْسَه) 1379.

3.2 Ses Bilgisi

Türkçenin sekiz ünlüsü Arap alfabesinde üç işaretle karşılandığından yazı ve imlâda bazı problemler ortaya çıkmaktadır. Türkçedeki /o, ö, u, ü/ ünlülerinin ötreyle veya (و) harfiyle yazılması ve bunların okunmasındaki tereddütler ile kimi araştırmacılarca kapalı e “è” ile gösterilen ve Eski Anadolu Türkçesi metinlerindeki bazı kelimelerde bulunduğu düşünülen e-i arası bir ünlünün var olup olmadığı henüz tam anlamıyla çözüme kavuşturulamamıştır (Timurtaş, 2012). Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin genelinde olduğu gibi çalışmamıza konu olan Vesîletü'l-Mahmûdiye'de de bahsedilen meseleler vardır. Çalışmanın bu bölümünde metindeki ses özellikleri ortaya konulmuştur.

3.2.1 Ünlüler

Eski Anadolu Türkçesinin ünlüleri Türkiye Türkçesindeki ünlülerden farklı değildir: /a, e, ı, i, o, ö, u, ü/. Bu dönem metinlerinde varlığı konusunda tam bir görüş birliği olmayan bir kapalı e (è) ünlüsünden söz edilmektedir. Bu sesin varlığını kabul edenler (Janos Eckman, Semih Tezcan, Marcel Erdal, Timur Kocaoğlu) metin aktarımında (è) harfini tercih ederlerken bu ses için yeterli delil olmadığını söyleyenler (Reşit Rahmeti Arat, Zeynep Korkmaz, Faruk Kadri Timurtaş, Muharrem Ergin) i ile aktarmışlardır. Türkiye Türkçesinde günümüzde e ünlüsüyle yazılan bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış metinlerde genellikle (ي) harfi veya esre ile yazılmıştır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de de bu

hususlu gösteren kelimeler genellikle /i/ ünlüsünü işaret eden harf ve hareketlerle yazılmışsa da yer yer /e/ okunacak şekilde de imlâ edilmiştir. Metinde bu durumdaki kelimelerin yazımında esre, esreli (ي) kullanılmışsa kelime /i/ ile okunmuş, üstün ile yazılmışsa /e/ ile okunmuş; çalışmamızda metin aktarımında *kapalı e* “ë” ünlüsü kullanılmamıştır.

Metinde ikili yazımları görülen kelimelere dair örnekler şunlardır: yidükleri (يِدُوكْلَارِي) 1099, yiyeler (يِيْلَر) 2099, yeyeler (يِيَه لَر) 1393, yemedi (يَمَدِي) 1149, yemişi (يَمِيْشِي) 1394, yemişlerinden (يَمِيْشْلَرِي) 1449, yemişleri (يَمِيْشْلَرِي) 2763, yemişlerinden (يَمِيْشْلَرْنَدَنْ) 2766, yıl (يِيل) 974, yılı 1089, yile (يِيلَه) 973, yel (يِل) 867, yeli (يِلِي) 476, yilerse (يِيلَرْسَه) 3058 yilersin (يِيلَرْسِنْ) 3930, yeler (يِلَر) 2410, yelerler (يِيلَرْلَر) 4207, yine (يِنَه) 4883, yene (يِنَه) 4900, veresin (وَرَسِنْ) 4180, verdi (وَرْدِي) 4144, virme (وَرْمَه) 4084, vire (وِيرَه) 4105, giyerler (كِيْزْلَر) 627, giyer (كِيْز) 1039, geyder (كِيْز) 870, geydiler (كِيْزْلَر) 2692

Metinde sadece /i/ ile yazılan kelimelere örnekler şunlardır: irgürürler (اِرْغُرُرْلَر) 1603, irdi (اِرْدِي) 146, irelüm (اِرَه لُوم) 597, ire (اِرَه) 1302, diren (دِيرَنْ) 4069, dirme (دِرْمَه) 3798, demekle (دِيمَكْلَه) 62, didi (دِدِي) 82, itmeye (اِتْمِيَه) 1300, it (اِيتْ) 1278.

3.2.1.1 Ünlü Uyumu

Kalınlık-İncelik Uyumu (Dil Uyumu-Damak Uyumu)

Türkçenin en belirgin özelliklerinden biri olan kalınlık-incelik uyumu Eski Türkçeden itibaren gelen bir uyumdur (Ergin, 2000, s. 71). Eski Anadolu Türkçesi döneminde de kalın ünlülü kelimelerden sonra gelen zarf-fiil eki -ken, aitlik eki +ki gibi ekler haricinde Türkçe kelimelerde bu uyumun devam ettiği görülmektedir (Duman, 2004).

Türkiye Türkçesinde kalın ünlülü kelimelerde uyuma girmeyen +ki aitlik eki genellikle uyuma uyar: andağı 1108, yanındağı 4326, başuñdağı 5921, sonrağı 3147, kelāmullahdağı 5819, üstindeki 5597, içindeki 1846. Metinde bu ekin uyum dışında kaldığı örnekler azdır ve ‘arşdaki 4446, şadırındaki 5027, ‘izārındaki 5593 olmak üzere üç yerde uyuma girmedığı görülmüştür.

Eski Türkçede de teklik 2.şahıs emir eki olarak kullanılan -gIl uyuma tabidir: bağışlağıl 186, kılğıl 1999, şorgıl 3360, digil 4777, eylegil 3830.

Eski Türkçe er- ek-fiilinden dönüşen i- ek-fiili ile iyelik ekli sıfat-fiil eki -dUk birleşmesinden meydana gelen -idügi yapısı da ek gibi kullanılmış ve uyuma

girmiştir: kimdügin “kim olduğunu” 171, neydügin “ne olduğunu” 3450, muhâldügin “imkânsız olduğunu” 5807.

İsimden isim yapım eki olan +Ilk, +IUk eki dünyâlıkde 2210, ğarîblıkdur 4662 örneklerinin haricinde uyuma girmiştir.

Metinde ek-fiilin *idi*, *imiş*, *ise* şekilleri kimi yazım kendinden önceki kelimeden ayrı yazılırken kimi zaman bitişik yazıldığı görülmektedir. Bunların yazılışında baştaki i sesi (ي) ile gösterilmişse kelimeden ayrı yazılmış ve daima *idi*, *imiş*, *ise* şeklinde okunmuş; i sesi sadece esre, (ي) veya esreli (ي) ile yazılmışsa kelimeye bitişik yazılmış ve ünlü uyumuna uyduğu kanaatine varılmıştır: var idi 1125, yol idi 1126, görür idi 221, varıdı 2691, yoğıdı 2898, dirleridi 2929, öñürdüridi 3218, kıııymış 3198, bilmezimişsiz 6019, varısa 63, yoğısa 3274, kıılmağısa 5432, var ise 794, itdiyise 982, ol ise 1429, itmedise 2563, dirise 2641.

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu (Dudak Uyumu)

Düzlük-yuvarlaklık uyumunun Türkçenin en eski dönemlerinden beri tam bir kural olmadığı, daha çok günümüz Türkçesinde kuvvetli bir şekilde görüldüğü bilinmektedir. Bu uyum daha çok günümüz Türkçesinde kuvvetli bir şekilde görülmektedir (Ergin, 2000). Eski Anadolu Türkçesi dönemi düzlük-yuvarlaklık uyumu bakımından belli bir düzene sahip değildir. Bu dönemde Eski Türkçe döneminde düz ünlü ile yazılan bazı kelime ve eklerin Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlüye dönüştüğü görülür. Bu yuvarlaklaşmaların bir kısmı bir sebebe bağlansa da bir kısmının neden meydana geldiği bilinmez (Timurtaş, 2012, s. 27-28). Kelime köklerinde ve eklerde olmak üzere iki yönde ortaya çıkan bu yuvarlaklaşmalar Eski Anadolu Türkçesinin en karakteristik ses özelliklerinden biridir. Fakat dönemin başlarında yuvarlaklaşan eklerin bazıları dönemin sonlarında ünlü uyumuna da girmiştir. Metinde düzlük yuvarlaklık bakımından Eski Anadolu Türkçesinin gösterdiği yuvarlaklaşma durumu devam etmekle birlikte yer yer bazı eklerde düz ünlülü şekiller de görülmüştür. Bu uyumla ilgili metinde tespit edilen örnekler şunlardır:

Eski Anadolu Türkçesinde umumiyetle yuvarlak ünlülü olan -Up zarf fiil eki metinde çoğunlukla yuvarlak ünlülü olsa da düz ünlülü örneklerle de rastlanır. Eski Anadolu Türkçesinde bu ekin düz ünlülü şekillerinin görüldüğü tespit edilmiştir (Duman ve Yağmur, 2013; Kartallıoğlu, 2008). Metindeki örnekleri

şunlardır: ʃalbınıp 1669, ʃalıpdur 1278, irip 5818, gelip 157, gösterilip 2622, silip 966 bişip 3874. Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü yuvarlak olan -UbAn zarf fiil ekinin birkaç örnekte düz ünlülü kullanıldığı görülmüştür: idiben 4249, alıban 3995, kılıban 5885.

Fiilden fiil yapan ve metinde genellikle yuvarlak ünlülü kullanılan -dUr, ekinin düz ünlülü şekilleri vardır: yedireler 1393, kızdıralar 2744, yidirirüz 2905, ʃaldırasın 5557, ʃıldırasın 5557, yetişdireler 5546, bildireyin 6020, bildiriser 6103.

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan emir kipi teklik 3.şahıs ekinin metinde düz ünlülü şekilleri tespit edilmiştir: disin 749, irsin 6014, işitsin 5228, varsın 4859.

Bildirme ekinin ünlüsü bazı örneklerde düz olarak yazılmıştır: itmişdir 106, yaratmışdır 1041, görmemişdir 1906.

Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü ve aldığı yardımcı ses yuvarlak olan teklik ve çokluk 1.şahıs, 2.şahıs iyelik eklerinin düz ünlü ile kullanıldığını gösteren örnekler vardır: faʃlım 4279, şıdʃım 1886, yüzgāhım 474, gönlim 5119, işim 4860, sulṭānlıḡıña 6059, cānıña 107, vişāliñe 190, evlādıñızı 5412.

Eski Anadolu Türkçesinde +sUz, +Uk şeklinde kullanılan yapım eklerinin ve -AlUm şeklinde kullanılan emir 1.çokluk eklerinin düz ünlülü -AlIm şekilleri de vardır.

-AlUm: görelim 1520, irelim 1778, içelim 2695, ağlayalım 805, bulalım 1424.

+sIz: diñlemeksiz 4183, şaʃalsız 2135, şeksiz 1096, nihāyetsiz 1434, ʃulaʃsız 3500.

3.2.1.2 Ünlülerle İlgili Ses Değişmeleri

3.2.1.2.1 Yuvarlaklaşma

Ünlü yuvarlaklaşması Eski Türkçeden itibaren Türkçede görülen bir ses hadisesidir ve Eski Anadolu Türkçesi bu ses olayının en çok görüldüğü dönemdir (Akca, 2016). Bu nedenle Eski Anadolu Türkçesinin ünlülerle ilgili önemli ses hadiselerinden biri yuvarlaklaşmadır. Bu devirdeki yuvarlaklaşmalar kelime köklerinde ve eklerde olmak üzere kendini gösterir. Yuvarlaklaşmaların bazılarında dudak ünsüzlerinin etkili olduğu görülür (Timurtaş, 2012, s. 27).

Vesîletü'l-Mahmûdiye'de yuvarlaklaşma hadisesi kelime köklerinde ve eklerde olmak üzere dönemin genel karakteristiğine uygundur. Kelime köklerinde görülen yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır: ağu 1350, azu, 1287, altun 1039, berü 2633, degül 1012, demür 819, depürdü 4870, eyü 3860, girü 2944, incü 1556, kaluñlık 1120, karañu 1417, qarşu 1938, kayğu 3328, kayur- 2635, kendü 3665, kirpük 1022, muh 1828, saçu 5414, şayru 1954, müsâfir 325.

Metinde sondaki *g* seslerinin düşmesiyle alakalı Eski Türkçe döneminde bazı kelimelerin sonunda bulunan /ğ, g/ ünsüzlerinin düşmesinden kaynaklanan yuvarlaklaşmalar bulunmaktadır: *aru* 3856 < *arığ* “temiz”, *bilü* 1332 < *bilig* “bilgi”, *ţamu* 1275 < *ţamığ* “cehennem”, *ţapu* 252 < *ţapığ* “hizmet”, *ķamu* 56 < *ķamığ* “herkes, hepsi”, *ķapu* 75 < *ķapığ* “kapı”, *şaru* 1358 < *sarığ* “sarı”, *ayru* 1570 < *adruğ* “ayrı, başka”.

Bazı eklerin yazımında yuvarlaklaşmaların ortaya çıktığını gösteren örnekler vardır.

+lUk: yakınluk 3118, araluğı 1442, ķaraluğı 1711

+sUz: ģisâbsuz 1252, nihâyetsüz 1423, ģicâbsuz 1603, nişânsuz 3657.

+lU: ķaşlu 1892, *ayaķlu* 2658, baģlu 2745, deñlü 2966, ‘izzetlü 5426, baĥtulu 1503, başlu 3763, bellü 402, ķanatlu 4460.

+k: açuķ 5477, artuķ 1423, ayruķ 2044, gedük 3895, kemük 3306, kepük 795, ţanuķ 5607, delük 1121, yaraşuķ 4633.

Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü yuvarlak olan eklerin bir kısmı aynen kullanılmıştır.

İyelik eklerinde görülen yuvarlaklaşmalar:

+m: sırrum 307, sulţānum 309, ‘ilmüme 407, ģabîbümsin 651, adum 707, fażlum 5713, sırrum 307, göñlüm 4728, kemālümü 5713.

+mUz: cānumuz 175, dilümüz 806, derdümüze cismümüz 179, 1515, elümüz 3179, cismümüze 4454, ķaņımızdur 5045, rabbümüz 5474.

+ñ: nūruñ 188, iĥsānlaruña 1777.

+ñUz: şafāñuz 5037, dostlaruñuzduķ 5826, murāduñuz 5857, peyģamberüñüz 3587, cemālüñüz 5649, serverüñüz 3587.

Metinde dönemin genel durumundan farklı olarak teklik 3.şahıs iyelik eklerinde genel olarak düz ünlülü olsa da yer yer yuvarlaklaşma olduğu görülmüştür: (onların) ķamusun 4450, gözü 3967, ķorĥusundan 1366, at depürdüsün 4871, ayaģı tozu 4427, buraguñ yüzü 3965, ‘Arablar sözü 3975,

çiğegin қоһусундан 5152, dünyā arzusun 4241, ğazā tozuyla 4428, ħazā'in kăpusun 5736, ħüsnüni 4725, Muḥammed ümmetinüñ yazusun 853, nûrundan 683, özüni 1457, resülün nûrunuñ 674, sözüni 6114, torusundan anuñ 3056, yarattı nûrunı 671, yüzündeki 5595, yüzünü 2490.

İlgi eki daima yuvarlak ünlülü kullanılmıştır: ağacınuñ 84, ağacuñ 2868, bularuñ 174, firāşuñ 1453, kitābuñ 313, kullaruñ 181.

Fiillerin çekimlerinde kullanılan eklerde görülen yuvarlaklaşmalar bulunmaktadır.

Emir kipi eklerinde görülen yuvarlaklaşmalar: kılalum 706, varalum 3084, bulalum 2965, olalum 5104, düşelüm 5104, virelüm 5104, bilelüm 706, okusun 5230, aksun 3019, virsün 749, disün 341, 342, bilsün 3174, irişsün 4746, söylesünler 3019, irişsünler 4469, bulsunlar 4959, kılsunlar 521.

Görülen geçmiş zaman ekleri hem teklik hem çokluk 1. ve 2. şahıs çekimleri Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi yuvarlak ünlülüdür: itmedüm 3750, kaldum 4725, görmedüñ 2841, itmedük 6032, kaçduñuz 5161, olduñuz 502, bulduñuz 2539, begendüm 2703, irişdüm 5925, gitdük 807, bildük 1425, irişdüñ 1281, sevdüñ 3930.

Metinde isimlerin geniş zaman çekiminde bildirme ekinin hem yuvarlak hem düz ünlülü şekilleri bulunmaktadır. Bu ekin metinde kullanımında belli bir düzen bulunmaz ve aynı kelimeye ekin hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekillerinin geldiği görülür. Bu durumun eserin istinsah edildiği dönemlerde ekin hem düz hem de yuvarlak ünlülü kullanıldığı ve müstensihlerin bu durumdan kaynaklı imlâ yanlışlığı yaptığı düşünülebilir. Bildirme ekinin yuvarlak ünlülü kullanımlarına başlıca örnekler şunlardır: miḥrābdur 219, yolcadur 1261, kandur 4133, ırmaqdur 4977, andadur 894, āhdur 4184, dārdur 2263, ırāqdur 3964, kıızıldur 3124.

Farsça tamlamalarda izafet kesresi olarak kullanılan /ı, i/ seslerinin bazı örneklerde ilerleyici benzeşme nedeniyle /u, ü/ şeklinde yazıldığı görülür: nûr-u cennet 432, nûr-u muṭlak 531, nûr-u evḥād 535, āb-u ḥayāt 3708

3.2.1.2.2 Düzleşme

Yuvarlak olan bir ünlünün düz bir ünlüye dönüşmesi hadisesine düzleşme denilir. Çeşitli fonetik sebeplerle yuvarlak sıradan bir ünlünün düzleşmesi

hadisesidir (Korkmaz, 1992). Vesîletü'l-Mahmûdiye'de çok fazla olmamakla birlikte düzleşme örnekleri bulunmaktadır.

Fiilden fiil yapma -l, -n, -t eklerinin yardımcı ünlülerinin düz kullanıldığına dair örnekler vardır: görin- 1287, göril- 3279, yüzil- 1398, şunıl- 4865, bulıt- 332, düzil- 794, bükil- 3404, olın- 276, bulın- 745.

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan zarf-fiil -Up, -UbAn eklerinin nadiren düz ünlülü şekilleri vardır: alıban 3995, kılıban, 5707, olıban 5707, idiben 4249, dikip 5440, bilip, 81, gösrerip 2622,

Bazı yabancı kelimelerde ü>e, u>a değişimi vardır: ceşşesine 3594 < ceşşe, maḥabbet 355 < muḥabbet.

Metinde bir kelimede ö>e değişimi tespit edilmiştir: kepüklendi 974, kepüğe 975

Metinde bazı kelimeler yuvarlak ünlülü yazımlarının yanında düz ünlülü olarak yazılmıştır: gündiz 963, gümüş 270, gönül,

3.2.1.2.3 Daralma

Geniş olan /a, e, o, ö/ ünlülerinin daraltıcı özelliği bulunan ünsüzlerin etkisiyle /ı, i, u, ü/ seslerine dönüşmesi olarak bilinen daralma olayı Türk yazı dili tarihinde çok görülen bir ses olayı değildir (Karaağaç, 2012, s. 144).

Eski Anadolu Türkçesi döneminde o>u, ö>ü ses değişimlerini yazıda tespit etmek bu seslerin Arap alfabesindeki (و) yahut ötre ile yazılması nedeniyle mümkün değildir. Bu nedenle büyük 1391, güzel 735, uyan- 119, uyan/oayan 3059 vb. kelimelerde herhangi bir daralmanın olup olmadığını belirlemek mümkün değildir. Bu sebeple bu şekildeki kelimelerin yazımında Türkiye Türkçesindeki kullanımları göz önüne alınmıştır.

Türkiye Türkçesinde e'li şekilleri bulunan *de-*, *ye-*, *yel-*, *yet-*, *yetir-*, *et-*, *er-*, *der-*, *eriş-*, *ver-*, *yemek*, *yemiş* gibi kelimelerin çoğunun metinde hem geniş hem de düz ünlülü şekilleri bulunmaktadır. Metinde bu kelimelerin dar ünlülü şekilleri ile ünlü daralması görülen diğer kelimelere örnekler şunlardır: didi 1050, yirler 1109, yilerse 3058, seher yili 637, yitüre 3290, yitdi 612, yirden 698, it-201, iriş- 1005, vir- 1036, girü 3276, nitekim 367, nite 987, nice 5587, iy 1445, miyve 2270, ıışşı 4189.

3.2.1.2.4 Genişleme

Metinde yabancı kökenli birkaç kelimedede ünlü genişlemesi görülmektedir: zemām 1089 < zimām , maḥabbet 355 < muḥabbet.

3.2.1.2.5 Kalınlaşma

İnce ünlülü bir kelimedeki ünlünün kalınlaşması olayı nadir görülen bir ses olayıdır. Daha çok yönelme hâli eki alan ben ve sen zamirlerinde görülmektedir: baña 845, saña 716.

Aitlik eki +ki kalın ünlü barındıran kelimelere geldiğinde ekin bünyesindeki ünlü kalınlaşmaktadır: andağı 1108, yanındağı 4326, soñrağı 3127.

Arapça ḥūri kelimesindeki ince ünlü yer yer kalınlaşmaktadır: ḥūrular 3154.

3.2.1.2.6 İncelme

Metinde yaygın olmayan kalın ünlülerin incelmesine örnek olan kelimeler şunlardır: biçiliser 3593, dinle 940, pişmiş ol- 3255, işbu 359, içün 235, yeşil 1013, yürü- 1598, imdi 2944.

3.2.1.2.7 Birleşme

Birleşme, ünlüyle biten bir kelimenin ünlü ile başlayan bir kelime ile birleşmesi olayıdır. Metinde tespit edilen örnekler şunlardır: niçün 2800 < ne + içün, neyleyesin 5302 < ne + eylesin, kendüzin 161 < kendü + özin, nereye 4151 < ne + araya, n'ola 4115 < ne + ola, şol 4533 < şu +ol, böyle 855 < bu+eyle, şöyle 1827 < şu +eyle, şimdi 416 < şu + imdi.

3.2.1.3 Ünlü Türemesi

Eski Anadolu Türkçesinde Türkçe kelimelerde çok fazla rastlanmayan ünlü türemesi daha çok Arapça ve Farsça kelimelerde görülmektedir. Yabancı kelimelerde ünlü türemesine örnekler şunlardır: şükür 57, fikir 60, naḥıl 235, bedir 260, ḥaşırdı 416, nehirler 439, baḥirler 439, kabir 463, devir kıldı 467, 'aḳıl, 551, ḳahır 1311, şehir 1340, zehir 1347, şaḥışdur 1406, raḥim 1424, naḳış 1455, ḥüsün 1478, mediḥ 776, keşif 777, kibir 918.

Türkçe isim soylu kelimelere küçültme anlamı katan -cUk eki ile eklendiği bazı kelimeler arasında bir ünlü türemesi meydana gelebilir. Metinde bunun bir kelimedede örneği görülmüştür: azacuk olısar 3223.

3.2.1.4 Ünlü Düşmesi

Genellikle iki heceli olup ikinci hecesinde dar ünlü bulunan kelimelere ünlü ile başlayan ekler geldiğinde ikinci hecedeki dar ünlü düşebilmektedir: gördi alının oldu 'ādil 575, bağı 1311, karnı 1356, yañlış 807, beñzemez 821, ayrıldılar 980.

Kimi durumlarda yükleme hâli eki düşebilmektedir. Bu durum genellikle metnin aruz veznine uydurulması için yapılmaktadır: birinüñ yirin 452, Resülün şuretin 567, gördi başın oldu sultān 574, anuñ ağzın 576, idiser altısın küffāra ıtbāk 1314.

Birden fazla kelimenin çeşitli şekillerde birleşmesi durumlarında ünlü düşmesi görülebilmektedir: n'olaydı 1296, anuñçün 1297, mü'minçün 1409, niçün 2801.

Ek-fiilin idi, imiş, ise ve iken şekillerinde kimi durumlarda i- yardımcı fiili düşebilmektedir: virürdi 2886, kılmamışlardı 1174, erirmiş 3947, isterseñ 2821, kılken 265.

Vezne uymak için yabancı isimlerin yazımında ünlü düşmesi bir örnekte bulunmaktadır: Bu Talib 749 < Ebu Talib

3.2.2 Ünsüzler

Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinde günümüzdeki ünsüzlere ilave olarak Türkçe kelimelerde geniz ñ'si ve gırtlak sesi ħ bulunmaktadır. Bu seslerin yazımında ñ için (ك) ve ħ için (خ) harfleri kullanılmıştır. Vesiletü'l-Mahmûdiye'de ünsüz harflerle ilgili görülen ses hadiseleri şunlardır:

3.2.2.1 Ünsüz Uyumu

Türkçede tonsuz ünsüzlerle biten kelimelere tonsuz ünsüz ile başlayan eklerin, tonlu ünlü ile biten kelimelere tonlu ünsüz ile başlayan eklerin gelmesi sonucu ortaya çıkan ses uyumuna ünsüz uyumu denir. Eski Türkçe döneminde ve Türkiye Türkçesinde hem tonlu hem tonsuz şekilleri bulunan bulunma hâli -dA, ayrılma hâli -dAn, görülen geçmiş zaman -dI, -dUk sıfat-fiil, bildirme ve fiilden fiil yapım -dUr eklerinin Eski Anadolu Türkçesinde yalnızca tonlu şekilleri bulunmaktadır. Bu durum daha çok bir imlâ kalıplaşması olarak değerlendirilmektedir (Timurtaş, 2012). Metnimiz ünsüz uyumu bakımından Eski Anadolu Türkçesinin genel özelliklerini taşımaktadır: cennetde 53, tāvūsda 557,

ziyâfetden 461, toprağdan 625, kopduğı 1218, içdüğüne 2927, tutdum 4601, itdüm 312, taşdur 4908, gerekdür 3491, karşıdurmazlar 3368.

3.2.2.2 Ünsüzlerle İlgili Ses Değişmeleri

t>d tonlulaşması: Eski Türkçe döneminde ilk sesi /t/ ile yazılan kelimeler devrin sonlarına doğru /d/'ye dönüşmeye başlamıştır (Timurtaş, 2012, s. 57). Eski Anadolu Türkçesi döneminde özellikle ince ünlü bulunduran kelimelerin başındaki seslerde t>d değişimi genel bir tonlulaşma olarak görülmektedir. Fakat kalın ünlülü kelimelerin başında bulunan seslerde t>d değişimi karışık bir durum sergilemekte, aynı kelimenin hem t'li hem de d'li yazıldığı görülmektedir (Öztürk, 2017, s. 57).

Metinde t>d değişmesine ince sıradan ünlü taşıyan kelimelerde görülür. Kalın sıran ünlü bulunduran kelimelerde t>d değişimi çok azdır. Metinde kalın ünlü bulundurup d'li şekilleri olan kelimeler şunlardır: dağı 1001 , dunda 5901, durur 106.

Vesîletü'l-Mahmûdiye'de de ince sıradan ünlü bulunduran kelimelerin başında t>d değişimi standart hâle gelmiştir. Bunlara dair örnekler şunlar:

deg- < *teg-* “değmek, ulaşmak” 3204, *degirmi* < *tegirmi* “yuvarlak” 3245, *değiş-* < *tegiş-* “değişmek” 2842, *dek* < *teg* “kadar anlamında edat” 1229, *del-* < *tel-* “delmek” 3681 , *delük* < *telik* “delik” 1121, *demir/demür* < *temür* “demir” 1251, *deñiz* < *teñiz* “deniz” 1121, *depe* < *töpü* “tepe” 1401, *depin-* < *tepin-* “tepinmek” 4739, *depren-* < *tepren-* “deprenmek” 1258, *depret-* < *tepre-* “kıvıldatmak, vurmak” 1793, *der* < *ter* “ter” 563, *derle-* < *terle-* “terlemek” 453, *degül* < **tegül* “değil” 903, *deñlü* < *teñlig* “kadar, miktar” 1025, *deri* < *teri* “deri” 1389, *deve* < *teve* “deve” 2658, *di-* < *ti-* “demek” 1402, *dip* < **tüp* “dip” 108, *diken* < *tiken* “diken” 1393, *dikil-* < *tikil-* “dikilmek, ayağa kalkmak” 1068, *dil* < *til* “dil” 1376, *dile-* < *tile-* “dilemek” 787, *dilek* < *tilek* “dilek” 1227, *dinle-* < *tıñla-* “dinlemek” 1456, *dir-* < *tir-* “toplamak” 3798, *direk* < *tirek* “direk” 2329, *diri* < *tirig* “diri, canlı” 2028, *diril-* < *tiril-* “dirilmek” 768, *dirilik* < *tiriglig* “canlılık” 1494, *dişi* < *tişi* “dişi” 2104, *ditre-* < *titre-* “titremek” 864, *diş* < *tiş* “diş” 1387, *divşür-* < *tegşür-* “devirmek” 3608, *diz-* < *tiz-* “dizmek” 1016, *diz* < *tiz* “diz” 3999, *dög-* < *tög-* “döğmek” 623, *dök-* < *tök-* “dökmek” 3555, *dökül-* < *tökül-* “dökülmek” 3599, *dön-* < *tön-* “dönmek” 1009, *dönder-* < *tönder-* “döndürmek” 809, *dört* < *tört* “dört” 1172, *döşe-* < *töşe-* “döşemek” 1250, *döşek*

< *töşek* “döşek” 1452, *döşen-* < *töşen* “döşenmek” 2543, *döşet-* < *döşet-* “döşetmek” 5384, *dükelü* < *tükelü* “tamamı” 1531, *düken-* < *tüken-* “tükenmek” 1405, *dün* < *tün* “dün” 2362, *dürüş-* < *туруş-* “çalışmak” 731, *dürlü* < *türlüg* “türlü, çeşitli” 1033, *dürt-* < *türt-* “dürtmek, sokmak” 381, *dürüt-* < *törüt-* “türetmek” 1805, *düş-* < *tüş-* “düşmek” 1124, *düş* < *tüş* “düş, rüya” 3932, *düşür-* < *tüşür-* “düşürmek” 4775, *düz-* < *tüz-* “dizmek, düzenlemek” 896.

Metinde ince sıradan ünlü bulundurmasına rağmen t>d değişimi olmayan iki örneğe rastlanmıştır: *ten* 2796, *tükürmezler* 3308.

Metinde hem /d/ hem /t/ ile yazılan beş kelime vardır. Fakat bu kelimelerin /d/ ile yazımları /t/ ile yazımlarına göre daha azdır: *dağ* 5613 (bir yerde) / *tağ* 439 “dağ”, *doy-* 5705 / *toy-* 2366 “doymak”, *dudak* 1019 (iki yerde) / *duṭak* 1388 (iki yerde) / *tuṭak* 1388 (dört yerde) “dudak”, *dut-* 4653 (iki yerde) / *tut-* 770 “tutmak”, *daḡın-* 3412 / *taḡın-* 3541 “takınmak”.

Metinde kalın sıradan kelimelerde /t/ sesini koruyan örnek çoktur: *taḡ* 3885 “tat”, *tağ* 1026 “dağ”, *taḡık* 1567 “daḡınık”, *taḡıl-* 3798 “daḡılmak”, *taḡıt-* 4240 “daḡıtmak”, *taḡla-* 3275 “daḡlamak, yara açmak”, *taḡlu* 2745 “daḡı olan”, *taḡ* 2877 “dal”, *taḡ-* 3120 “dalmak”, *taḡm-* 5219 “damlamak”, *taḡla* 454 “damla”, *taḡ* 904 “dar”, *taḡ/tıḡ* 907 “dış”, *taḡı* 4781 “dayı”, *toḡ-* 2632 “doḡmak”, *toḡıl-* 2902 “doḡulmak”, *toḡra-* 3631 “doḡramak”, *toḡran-* 1397 “doḡranmak”, *toḡru* 1221 “doḡru”, *toḡur-* 2048 “doḡurmak”, *toḡın-* 2347 “dokunmak”, *toḡsan* 876 “doksan”, *toḡut-* 5127 “dokutmak”, *toḡuz* 1406 “dokuz”, *toḡuzıncı* 590 “dokuzuncu”, *toḡaḡ-* 1369 “dolaşmak”, *toḡ-* 134 “dolmak”, *toḡdur-* 1330 “doldurmak”, *toḡa-* 120 “dolamak”, *toḡan-* 1256 “dolanmak”, *toḡu* 1065 “dolu”, *ton* 3413 “don”, *tonan-* 3614 “donanmak”, *tonat-* 2353 “donatmak”, *toru* 3056 “toru”, *toruḡ* 5598 “doruk”, *toyur-* 2782 “doymak”, *toṭtoḡu* 1240 “dopdolu”, *tuṛ-* 1009 “durmak”, *tuṛaḡ* 5593 “durak”, *tuṛu* 3878 “duru”, *tuṛur-* 867 “durdurmak”.

k>g değişmesi: Türkçede tonlulaşma olayının görüldüğü bir diğer durum Eski Türkçede bünyesinde ince sıradan ünlüler bulunan kelimelerin başındaki /k/’lerin /g/’ye dönüşmesidir. Eski Türkçede k ile başlayan çoğu kelime bugünkü durumlarından da yola çıkılarak Eski Anadolu Türkçesinde /g/’li şekilde okunmaktadır. Metinde k>g tonlulaşmasının görüldüğü kelimeler şunlardır: *geç-* < *keç-* 1148, *geçir-* < *keçir-* 6037, *gel-* < *kel-* 1364, *gedük* < **ked-(ü)k* 3895, *gemi* < *kemi* 1115, *geñiz* < **ken+(i)z* 1296, *gerçek* < *kirçek* 4468, *getür* < *ketür-* 1984, *gerek-* < *kerek-* 2690, *gerek* < *kerek* 2479, *gey-* < *key-* 1942, *geydür-* < *keytür-*

269, gez- < kez- 1470, gezdür- < kezdür- 5288, gibi < kibi 101, gice < kiçe 1227, giç- < kiç- 1821, giç < kiç 2750, git- < ket- 2697, gir- < kir- 1117, girü < kirü 1014, girüş- < kirış- 5280, göbek < köpek 4018, göç- < köç- 3356, gök < kök 1201, giz < kız 3420, gögert- < köker-t- 3328, gögüs < kögüs 908, gönül < köñül 1033, gölge < kölike 3354, gönder- < köngder- 155, gör- < kör- 1028, götür- < kötür- 1940, gözü- < köz-(ü)k- 3128, göz < köz 1027, gözet- < közet- 1751, güç < küç 4072, gül- < kül- 1059, güldür- < küldür- 4811, gümüş < kümüş 1912, gün < kün 100, gündüz < күntüz 1240, güneş < küneş 3113, gü- < күt- 2412, güven- < küven- 701.

ķ>ğ değişimi: Metinde kalın sırada ķ>ğ değişimi örneği azdır. Kelimelerin asıl şekillerinin yanında bazı dizelerde kafiye için sonda yer yer /ğ/ ile yazıldığı durumlar vardır: ağ 155, kulağ 1468, ayağ 1842, uçağ 1904, ırağ 2050, yaprağ 2338, ırmağ 2437, ocağ 2482, yoğ iken 129, kusunı 3858.

ķ>h değişimi: Eski Türkçe döneminde kelime başında bulunan /ķ/ sesi Eski Anadolu Türkçesinde /h/ olmamıştır. Başta bulunan bu sesin değişimi daha sonraki dönemlerde olmuştur. Eski Türkçede ķanı, ķanğı, ķanda, ķandan vb. kelimeler aynı şekilde kullanılmıştır. Kelime içinde ve sonunda bulunan /ķ/'ların /h/'ya dönüşmesi ise bazı kelimelerde sürekli hâle gelirken bazı kelimelerde ise iki şeklin de bulunduğu görölmektedir. Metinde ķ>h değişimine dair örnekler şunlardır:

Metinde sadece Eski Türkçede *ķagan* şeklinde olan kelimedeki ilk seste ķ>h değişimi olmuştur: *hākān* 3184.

Metinde Eski Türkçe *taķı* kelimesi daima *dahı* şeklinde yazılmıştır.

Metinde ķ'lı şekilleri bulunmasına rağmen yer yer /h/ ile yazılan kelimelere örnekler şunlardır: ırağ 4521, koğu 4097, koğula- 3832, koğ- 4002, kulağ 4506, ağışam 1401, uyğu 3461, yoğsa 4305, koğu 2977 , otağ 4506.

g>v değişimi: Metinde sadece iki kelimedeki görölmektedir: şovuk<şoğuk 1292, kılavuz < kılavuz 502

b>v değişimi: Eski Türkçede ön, iç ve son seste yer alan /b/ sesleri bazı kelimelerde daha sonraları /v/ olmuştur. Eski Anadolu Türkçesinde görölen bu ses hadisesi metinde aynen görölmektedir: var-<bar-, vir-<bir-, sev-<seb-, viribi-<biribi-, var<bar, ķaravař<ķarabař

b>p değişimi: Eski Anadolu Türkçesinde, bugün /p/'li kullanılan pınar ve parmak kelimeleri Eski Türkçe dönemindeki gibi /b/'li şekillerini devam

ettirmekteydiler (Timurtaş, 2012, s. 55). Metinde günümüzde *pınar* şekli olan kelimenin sadece b’li şekli bulunmaktadır: bıñar 1955.

Günümüzde sadece *parmak* şekli bulunan kelimenin ise iki yerde *barmak* (2126, 4255); altı yerde ise *parmak* şeklinde yazımı (3534, 3541, 3689, 4005, 4498, 4861) bulunmaktadır.

Metinde Eski Türkçede *bış-* şeklinde olan kelimenin üç yerde *bış-* (2569, 3874, 4911) ve bir yerde *piş-* (3255) olarak her iki şekli bulunmaktadır.

v>f değişimi: Metinde bu ses değişimi sadece Eski Türkçe uv- kökünden türemiş olan şu kelimedeki görülmektedir: ufağ 1080. Bu kelimenin ses değişikliğine uğramamış şekli de metinde bir yerde geçmektedir: kül uvağ 1102

3.2.2.3 Ünsüz Türemesi

Ünsüz türemesi Eski Anadolu Türkçesinde çok sık görülmemektedir. Nadiren bazı kelime köklerindeki ses değişimleri sırasında, pekiştirme yoluyla oluşan bazı kelimelerde ünsüz türemesine rastlanır.

Eski Türkçede *ur-* olan kelime bu şeklin yanında *vur-* şeklinde de yer almaktadır: vur- 1414

Eski Türkçede sonunda /g/ bulunan kelime bazı kelimelerde bu sesin düşmesinden sonra ünsüz ikizleşmesi şeklinde türeme olmuştur: ıışşı<aşığ “fayda, yarar” 1300, ıışşı<ıışığ “sıcak, ısı” 2916, ıışşı<ıışisi “sahibi” 128.

Metinde iki ünlü arasına yardımcı ses girmesinden ya da iyelik ekleriyle hâl ekleri arasına zamir n’si gelmesinden kaynaklı ünsüz türemelerine başlıca örnekler şunlardır: ıamuyı 1275, ıoñşusıyıla 2663 , Resülün nürını 556, vaşlına, yirüñ altında 1272, ıamusından 1315, ıamu odından 1359.

Türkçede sıfat veya zarflarda pekiştirme sırasında ortaya çıkan /m, p, s, r/ sesleri ünsüz türemesi olarak değerlendirilmektedir. Metinde nadiren de olsa pekiştirme yoluyla ünsüz türemesi görülmektedir: ıopıolu 1240, düpdüz 2761.

3.2.2.4 Ünsüz Düşmesi

Eski Anadolu Türkçesi döneminin ses olaylarından biri de Eski Türkçe dönemindeki kelime sonlarında ve ortalarında bulunan bazı ünsüzlerin düşmesidir. Metinde de dönemin diğer eserlerinde görülen bu ses düşmeleri aynen devam etmektedir.

Eski Türkçede son ses ile bazı kelimelerin ortasında bulunan /g, ğ/ sesleri bu dönemde düşmüştür (Timurtaş, 2012, s. 61). Bu ses düşmesine dair metinden örnekler şunlardır: kapu 478 < kapıg , kamu 2740 < kamıg, tapu 1722 < tapıg, tamu 2740 < tamıg, bilü 806 < bilig, sevi 3225 < sevig, eyü 3859 < edgü, gerek 2479 < kergek, kulağ 1625 < kulgağ, emek 2878 < emgek, ayru 1571 < adrıg.

Eski Türkçede -gAn, -gInçA, -gAll, -gAr, -gUr, +gArU, +llg, eklerinde bulunan /g, ğ/ seslerinin düşmesine dair metinden örnekler şunlardır: tutan 2239, açınca 1591, gidelü 3299, şuvar- 2763, artur- 2566, içerü 2436, kapulu 1329.

Metinde iki kelime -gUr ekinde düşme olmadığı ve eski şeklin korunduğu görülmüştür: ırgür- 3327, dirgür- 4454.

Metinde ejderha şekli de bulunan bu kelimenin /r/ sesi olmadan yazımı dört yerde kullanılmıştır: ejdehā 1100

3.3 Şekil Bilgisi

3.3.1 İsim

3.3.1.1 İsim Çekimi Ekleri

3.3.1.1.1 Çokluk Eki

Çokluk eki ismin çokluk şekillerini yapan eklerdir (Ergin, 2000, s. 220). Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde çokluk eki +lAr'dır. Bu metinde de çokluk ekinin kullanımında Türkçenin diğer dönemlerinden herhangi bir farklılık bulunmamaktadır: arzū+lar (أَرْزُؤُلُرْ) 4960, at+lar (اَتُلُرْ) 2866, bāğ+lar (بَاغُلُرْ) 2005, baht+lar (بَحْتُلُرْ) 1968, cān+lar (جَانُلُرْ) 1473, 'ikāb+lar (عِقَابُلُرْ) 1515, çadır+lar (چَادِرُلُرْ) 1562, gök+lar (كُؤْكُلُرْ) 2939, gece+ler (كَجَه لُرْ) 4412, fakīr+ler (فَقِيرُلُرْ) 243, kerāmet+ler 124, (كَرَامَتُلُرْ) nehir+ler (نَهْرُلُرْ) 439.

3.3.1.1.2 İyelik Ekleri

İyelik ekleri bir varlığın kime veya neye ait olduğunu bildiren, bir şeye sahip bulunmayı ifade eden eklerdir (Ergin, 2000, s. 222). Günümüzdeki büyük ünlü uyumu Eski Anadolu Türkçesinde tam olarak gelişmediği için bu dönemdeki iyelik eklerinin bazıları düz ünlü ile bazıları yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır (Gülsevin, 2017, s. 21). Eski Anadolu Türkçesinde 1. ve 2. şahıs teklik şahısların yardımcı ünlüsü daima yuvarlaktır (Özkan, 2013, s. 111).

Teklik 1.Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde teklik 1.şahıs iyelik eki **-m**'dir. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de çoğunlukla ekin ünlüsü yuvarlak olarak görülse de bilhassa 1. ve 2. teklik şahıs çekimde düz ünlülü şekiller de bulunmaktadır: sevgülü+m (سَوْغُلُوْمُ) 651, arzū+m (أَرْزُوْمُ) 4777, velī+m (وَلِيْمُ) 2018, ata+m (أَتَاْمُ) 4769, ad+u+m (أَدْمُ) 707, cemāl+ü+m (جَمَالْمُ) 5238, faẓl+ı+m (فَضْلِمُ), derd+i+m+e (دَرْدِيْمَه) 621, şıdķ+ı+m (صِدْقِمُ) 1886, yüzgāh+ı+m (يُوزْكَاهْمُ) 474.

Teklik 1. şahıs iyelik ekinin dar ünlülü olarak imlâ edilmesi, nüshanın bu ekin dar ünlülü olmaya başladığı tarihlerde istinsah edilmesinden kaynaklandığını göstermektedir. Bilhassa Mısır nüshasında daha çok görülen bu durum, Berlin nüshasının Mısır nüshasına göre daha erken istinsah edilmiş olabileceğine dair bir belirti olarak görülebilir.

Teklik 2.Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde teklik 2.şahıs iyelik eki **-ñ**'dir ve ekin yardımcı ünlüsü yuvarlaktır (Özkan, 2013). Vesîletü'l-Mahmûdiye'de çoğunlukla ekin yardımcı ünlüsü yuvarlak olarak görülse de nadiren düz ünlülü şekiller de bulunmaktadır: kapu+ñ 4746 (قَپُوْڭُ), liķā+ñ (لِقَاْڭُ) 6228, rızā+ñ (رِزَاْڭُ) 6235, ıapu+ñ 6161, pul+u+ñ (پُلُوْڭُ) 3273, sırr+ı+ñ (سِرْڭُ) 145, sulṭānılg+ı+ñ+a (سُلْطَانْلِيْڭَه) 6059, cān+ı+ñ+a (جَانِيْڭَه) 107, ıaşd+ı+ñ+a 2000, vişāl+i+ñe (وِصَالِيْڭَه) 190, kāt+ı+ñ+da (قَاتِيْڭَه) 516. Bu ekin yardımcı ünlüsünün yer yer dar olarak imlâ edilmesi daha önce de belirtildiği gibi metnin istinsah tarihi ile ilişkilendirilecek bir durumdur.

Teklik 3.Şahıs İyelik Eki

Bu ek ünsüzle biten kelimelerde **+ı**, **+i**; ünlüyle biten kelimelerde **+ıI** şeklindedir. Eski Anadolu Türkçesinde genel olarak dar ünlülü olan ekin devrin sonlarına doğru yuvarlak ünlülü şekilleri de görülmüştür (Özkan, 2013, s. 112). Osmanlı Türkçesi devrinde ünlü uyumuna bağlı olarak yuvarlak şekilleri de ortaya çıkmıştır (Ergin, 2000, s. 222). Vesîletü'l-Mahmûdiye'de de çoğunlukla düz ünlülü olan bu ekin az da olsa yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmaktadır: resûlün nūr+u (رَسُوْلُڭُ نُورُ) 649, nūr+u anuñ (نُورُ اَنُڭُ) 685, şol+u 'arş+uñ (صُوْلُوْ عَرَشُڭُ) 1269, acı+sı anuñ (اَجِيْسِيْ اَنُڭُ) 1369, ulu+sı (أُولُوْسِيْ) 1406, anuñ dīvār+ı+nuñ 'arż+ı 1418, bularuñ öte+si 1271, yir dib+i 1269.

Çokluk 1.Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde bu ek +mUz'dür (Öztürk, 2017, s. 62). Ünsüzle biten kelimelerde yardımcı ses olarak u, ü ünlüleri kullanılır. Vesîletü'l Maḥmûdiye'de de bu şekilde kullanılmıştır: bilü+müz (بِلُؤْمُزْ) 806, cümle+müz (جُمْلَمُزْ) 1778, mu'ṭî+müz (مُعْطِئِمُزْ) 5651, du'ā+muz+a (دُعَاؤُمُزْه) 6237, kamu+muz+ı (قَمُومُوزِي) 4142.

Çokluk 2.Şahıs İyelik Eki

Eski Türkçe döneminde dar ünlülü şekilleri de bulunan bu ek Eski Anadolu Türkçesinde +ñUz şeklindedir (Ergin, 2000, s. 223). Ek ünsüz ile biten kelimelere geldiğinde yardımcı ünlüsü daima yuvarlak olur. (Öztürk, 2017, s. 62). Metnimizde ekin yardımcı ünlüsü genel olarak yuvarlak olmakla birlikte düz ünlülü örnekler de bulunmaktadır. Bu kullanımlarda herhangi bir düzen yoktur: arzū+ñuz (أَرْزُؤُزْ) 4450, şafā+ñuz (صَفَاؤُزْ) 5037, ulu+ñuz (أُولُؤُزْ) 5291, cümle+ñüz+e (جُمْلَه كُزَه) 4641, sākī+ñüz+em (سَاكِيكُزَمْ) 6051, rāzu+ñız+ı (رَاؤُكِيْزِي) 6042, dost+lar+u+ñuz+duḡ (دُستلَرِكُزْدُقْ) 5826, nef+ler+ü+ñüz (نَفسلَرِكُزْ) 4533, ṭā'at+ler+ü+ñüz+den (طَاعَتلَرِكُزْدَنْ) 6023, baş+ı+ñuz (بَشيكُزْ) 5240, māl+ı+ñuz (مَالِيكُزْ) 4534, ad+ı+ñuz (أَدِيكُزْ) 5236, dīn+i+ñüz (دِينِكُزْ) 5237, iş+i+ñüz (إِشِيكُزْ) 5237, birbiri+ñüz+de (بِرْبِرِيكُزْدَه) 860, ehl+i+ñüz+le (أَهْلِيكُزْلَه) 5412.

Çokluk 3.Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde bu ek +lArI şeklindedir (Timurtaş, 2012). Bu ek çokluk eki ile 3.teklik iyelik ekinin birleşmesinden meydana gelmektedir. Fakat çokluk eki eke ait değil kelimeye aittir (Timurtaş, 2012, s. 65). Metnimizdeki örneklerden bazıları şunlardır: arzū+ları (أَرْزُولَرِي) 4456, budak+ları (بُدَاقْلَرِي) 2872, dost+ları (دُستلَرِي) 3643, ırmağ+ları (ايرَمَقْلَرِي) 3167, koğu+ları (قُخُولَرِي) 5151.

3.3.1.1.3 Hâl Ekleri

Hâl ekleri bir ismin cümle içindeki diğer kelimelerle çeşitli anlam ilişkileri kurmasını sağlayan isim çekimi eklerindendir. Türkçede isimler bazen eksiz çoğunlukla da ek alarak bir hâl içinde bulunur (Ergin, 2000, s. 226). Türkçede hâl ekleri genel olarak yalın hâl, ilgi hâli, yükleme hâli, yönelme hâli, bulunma hâli ayrılma hâli, vasıta hâli, eşitlik hâli ve yön gösterme hâli olmak üzere dokuz kategoride incelenmektedir (Ergin, 2000, s. 226-243; Öztürk, 2017, s. 63-67; Sev,

2007, s. 40; Şahin, 2015, s. 49-53). Metnimizde hâl ekleri de bu çerçevede incelenmiştir.

Yalın Hâl

Türkçede yalın hâl, ismin eksiz olarak kök veya gövde olarak kullanıldığı ya da sadece iyelik eki aldığı hâldir. Eski Anadolu Türkçesinde bu şekliyle kullanılan yalın hâl metnimizde de farklılık göstermemektedir: ağaç (أَعْج) 107, bilümüz (بِلُؤْمُزْ) 806, atañ (أَتَاڭ) 261, uluñuz (أُولُؤڭُزْ) 5291, nefis (نَفْسْ) 2769.

İlgi Hâli

Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde ünsüzle biten kelimelere +Uñ, ünlü ile biten kelimelere +nUñ şeklinde eklenir. Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Vesîletü'l Maḥmûdiye'de ekin bu özellikleri korunmuştur: binā+sı+nuñ (بِنَاسِيْڭْ) 1963, hoşka+sı+nuñ (حُؤْكَ سِيْڭْ) 3697, kamu+sı+nuñ (قَامُسيْڭْ) 2341, kitāb+uñ (كِتَابْڭْ) 6102, kuş+uñ (قُؤْشْڭْ) 5579, lezzāt+uñ (لَذَاتْڭْ) 2826, kapu+nuñ (قَابُؤْڭْ) 1336, tamu+nuñ (طَمُؤْڭْ) 1264.

İlgi eki, 1.teklik kişi zamiri *ben* ve 1.çokluk şahıs zamiri *biz*'e +Um şeklinde gelmektedir: ben+üm (بَنُّمُ) 614, biz+üm (بِزُّمُ) 422.

Yükleme Hâli

Eski Türkçede yükleme hâli eki yalın isimlere +g, iyelikli isimlerden sonra +n, zamirlerden sonra +nI şeklinde gelmektedir (Ergin, 2000, s. 232). Eski Anadolu Türkçesinde yaygın olarak kullanılan yükleme hâli eklerinden biri Eski Türkçedeki +g sesinin düşmesi ve yardımcı ünlünün ekin görevini üstlenmesi ile oluşan +I ekidir. Türkçede genel kabul gören bu görüşe karşı çıkanlar da vardır (Canpolat, 1992). Metnimizde ekin bu şekildeki kullanıma örnekler şunlardır: yiri 77, kulübını 79, şuyı 136.

Eski Anadolu Türkçesinde diğer yükleme hâli eki ise 3.teklik şahıs iyelik eklerinden sonra kullanılan +n ekidir. Eski Türkçede yükleme hâli eki olarak kullanımına rastlanmayan bu ek, iyelik eki ile yükleme eki arasına giren zamir n'sinin 3.şahıslarda yükleme hâli eki görevinde kullanılmasıyla oluşmuştur (Öztürk, 2017, s. 64). Metinde sıkça kullanılan bu eke dair bazı örnekler şunlardır: kapu+sı+n (قَابُسيْنْ) 75, binā+sı+n (بِنَاسِيْنْ) 269, korqu+sı+n (قُرْقُوسِيْنْ) 5096, kubbe+si+n (قُبَّة سِيْنْ) 231, ma'ni+si+n (مَعْنِيْسِيْنْ) 829, ahāli+si+n (أَهَالِيْسِيْنْ) 1045, esmā+sı+n (أَسْمَاسِيْنْ) 1045, ferişte+si+n (فَرِشْتَه سِيْنْ) 1052, öte+si+n (أَتَا سِيْنْ) 1151.

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde yükleme hâlinin eksiz olarak karşılandığı kullanımlar da mevcuttur. Bu kullanımlar 1. ve 2. şahıs iyelik ekli kelimelerde görülmektedir: işidelüm laṭīf sözün görelim bî-ḥicāb yüzün 188, bulara raḥmetün böyle bileydin 855, kaçan kim açalar gözler cemālüm 2034, göreler cennet içinde kemālüm 2034, irişdür cümlemüz faḫl u kemāle 1778.

Ekin Eski Anadolu Türkçesinin ilk eserlerinde az da olsa rastlanan **+nI** şekli (Öztürk, 2017, s. 64; Gülsevin, 2017, s. 42-43) metnimizde kullanılmamıştır.

Yönelme Hâli

Eski Türkçe devrinde **+gA** olan yönelme hâli eki Eski Anadolu Türkçesinin karışık dilli bazı metinlerinde görülse de bu ek günümüze kadar **+A** olarak kullanılagelmiştir. Metnimizde yönelme hâli eki **+A** olarak kullanılmıştır. Ünlü ile biten isim kök ve gövdelerine geldiğinde yardımcı ses olarak **+y** gelirken 3.teklik ve 3.çokluk iyelik eklerinden sonra geldiği durumlarda yardımcı ses olarak **+n** gelmektedir: resül+e (رَسُولَه) 143, uçmağ+a (أُجْمَاغَه) 1586, bunların üst+i+n+e (أُسْتَيْنَه) 1598, bağ iç+i+n+e (اِبْجِينَه) 1904.

Bulunma Hâli

Bulunma hâli eki Türkçenin her evresinde **+dA**, **+tA** şeklinde olmuştur (Timurtaş, 2012, s. 71; Özkan, 2013, s. 115). Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde bir imlâ özelliği olarak bu ekin sadece tonlu şekilleri görülmektedir. Metnimizde de aynı şekildedir: tamu+da (طَمُودَه) 2105, cihān+da (جِهَانْدَه) 2214, yıl+da (يِيلْدَه) 2345, cennet+de (جَنَّتْدَه) 3919, sen+de (سَنْدَه) 3928, ḫayret+de (خَيْرْتْدَه) 4725.

Ayrılma Hâli

Ayrılma hâli eki Eski Anadolu Türkçesinde **+dAn** şeklindedir. Vesiletü'l-Maḥmûdiye'de de ek aynı şekildedir: nūr+dan (نُورْدَنْ) 80, şudan (صُودَنْ) 136, taht+dan (تَخْتَنْ) 617, toprak+dan (طُپْرَاقْدَنْ) 625, oddan (اُودْدَنْ) 1340, gök+den (كُوكْدَنْ) 897, şehir+den (شَهْرْدَنْ) 2449.

Bu ekin ayrılma anlamı dışında sebep, karşılaştırma vb. bildirme işlevi de bulunmaktadır: ṭadı baldan tatlu olur 3357, mumdandur aşfā 3866, birinün burka'ı yegdür cihāndan 3421, envārdandur ol tıbyān 3189, odlardan evler 1342, bunlardan a'la vech-i Mevlā 1994.

Eşitlik Hâli

Eşitlik hâli Eski Anadolu Türkçesinde +cA, +çA ekleri ile karşılanmaktadır. Bu ekin eklendiği isimlere eşitlik anlamı katma işlevlerinin dışında karşılaştırma, sınırlama, görecelik vb. anlamları katma işlevi de vardır (Korkmaz, 1959, s. 275-358; Gülsevin, 2017, s. 85) Metnimizde bu ekin genellikle yumuşak ünsüzlü şekilleri kullanılmıştır: emrinedir (أَمْرِنَجَهْ ڤَر) 65, gökler+ce (كُوكُلَرَجَهْ) 872, yir+ce (يِيرَجَهْ) 872, kürsî+ce (كُرسِيَجَهْ) 952, gökce (كُوكُجَهْ) 1133, er+ce (أَرَجَهْ) 4106, gökler arasın+ca (أَرَأْسِنَجَهْ) 398, dünyā+ca (دُنْيَاَجَهْ) 970, cihān+ca (جِهَانَجَهْ) 1239, laḫza+ca (لَحْظَاَجَهْ) 1413, bu dünyā yılların+ca (بُلْ لَرْنَجَهْ) 1416, odca (أُودَجَهْ) 1418, bun+ca (بُنَجَهْ) 5274, ni+çe (نِيچَهْ) 5847.

Metnimizde nadir rastlanan +lAyIn, +liyın eki ve bu ekin +cA ile birleşmesinden oluşmuş +cılayın eki de eşitlik hâli eki işleviyle kullanılmıştır: tāvusleyin (طَاوُسَلَيْنْ) 3723, ancılayın (أَنْجِيلَيْنْ) 5938, firāşliyin (فِرَاشْلَيْنْ) 5351.

Vasıta Hâli

Eski Türkçede +n olan vasıta hâli eki zamanla işlekliğini kaybetmiştir (Ergin, 2000, s. 237). Eski Anadolu Türkçesinde çekim eki olma özelliği kaybetmiş ve bazı kelimelerde kalıplaşmış olarak kalmıştır (Timurtaş, 2012, s.75). Vesîletü'l-Maḥmûdiye'de vasıta hâli eki ile edatının ekleşmiş hâlinde gelişmiş olan +IIA, +IA şekilleri kullanılmıştır: keremle (كَرْمَلَهْ) bak 201, kalemle (قَلَمْلَهْ) levhî ḥalk itmişdi Hâk 405, idem anlara rahmetle (رَحْمَتْلَهْ) işâret 2029, şarâb-ı ülfet+ile (أَلْفَتِيلَهْ) kıldı 364, bu kez rûḥ nefsiyle (نَفْسِيلَهْ) seyr itdi 377, pes olur lütf+ıla (لُطْفَلَهْ) mellâḥ 758, ikincisi zinā+la (زِنَالَهْ) 'ömri geçen 1505, bu evşâfî şalvat+la (صَلْوَتْلَهْ) itdi taḣdîr 2093, ki her biri biñer kıl+la (قَوْلْ لَهْ) giderler 2299, ki kollar anuñ+ıla (أَنْكَلَهْ) ola nâzik 2946, belâsına rızâ+la (رِضَالَهْ) şabr idene 5500, gerekdür tevbe+le (تَوْبَهْ لَهْ) Hâkḫ'a iresiz 3490, niçe qorḫu+y+ıla (قُرْخُوِيلَهْ) umu kılasız 6049, 'amel iderdi qur'ân ḥukm+i+y+ile (حُكْمِيِيلَهْ) 3217.

Yön Gösterme Hâli

Yön gösterme hâli eki +rA, +rU, +ArU ekleridir. Bu ek Eski Türkçe döneminden sonra Eski Anadolu Türkçesinden itibaren daha çok yapım eki gibi kullanılmıştır (Ergin, 2000). Metinde bu eklerle ilgili örnekler şunlardır: içre (اِچْرَهْ) 82, taşra (طَشْرَهْ) 355, devesin çü görüp içrerü (اِچْرُوْ) girdi 2436, buña bir kişi didi tır yukaru (يُوقَارُوْ) 4682, ilerü (الرُّوْ) 4682.

3.3.1.2 İsim Yapma Ekleri

İsim yapma ekleri isim veya fiillere gelerek yeni bir varlığı veya kavramı karşılayan kelimeler türeten eklerdir. Eski Anadolu Türkçesindeki isim yapma ekleri günümüzdeki isim yapma eklerinden çok değişik olmamakla birlikte dönemin ses ve imlâ özellikleri yansıtmaktadırlar. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de tespit edilen isim yapma ekleri ve bu eklerle türetilmiş kelime örnekleri aşağıda verilmiştir.

3.3.1.2.1 İsimden İsim Yapma Ekleri

Bu ekler isim kök ve gövdelerine gelerek yeni bir isim türeten eklerdir. Metinde yer alan ekler ve bu eklerle türetilmiş isimlere örnekler şunlardır:

+Ak: Genellikle organ isimleri yapan ve nadir rastlanan bir ektir: yañağ 3124, erkek 2104, çanağ 4347.

+An: Çok işlek olmayan bu ek bir kelimedede tespit edilmiştir: eren 2221.

+ArU: Eski Türkçe yön gösterme hâl eki olarak kullanılan **+gArU** ekinden gelen bu ek yön bildiren kelimeler yapmıştır: yuğaru 2746, içeri 3277, üzeri 1131.

+cA, +çA: Eşitlik ekinin yapım eki gibi kullanılması ile oluşan bir ektir: akçe, ardınca 1248, yavuşca 3165, cihānca 1239, yılca 1383, yolca 1261, gökce 2944, haftaca 6193, hardalca 1136.

+cAk, +çAk: gökcek 4132 / gökçek 1998.

+cI: Meslek isimleri yapan bir ektir: yazucı 4421, hamāmcı 3276, kapucı 4324, haberci 2967, kollıkçı 3045, yalancı 728.

+cIk, +cUk: Küçültme anlamlı kelimeler yapmaktadır: paracuk 1729, aracuk 5459, azacuk 6040, karıcık 3402.

+cılayın: Eşitlik, benzerlik anlamlı kelimeler yapan bir ektir: ancılayın 5938.

+dAş: yoldaş 707, kardeş 1139, karındaş 4109, sırdaş 4109, gönildeş 1024

+dası, +tesi: Zaman anlamlı kelimeler yapan bir ektir: yarındası 5688, cum'a irtesi 5661.

+düz: gündüz 133 / gündiz 963.

+IncI: Sıra sayı ismi yapan ektir: birinci, ikinci 470, üçüncü/üçüncü 997, dördüncü 1100, beşinci 478, altıncı 1110, yedinci 484, sekizinci 1508, toközuncı 3552, onuncı 3553.

+ş: İşlek olmayan ek bir kelimede görülmüştür: geniş 910

+IAyIn, +liyin: Benzerlik anlamı içeren kelimeler türeten bir ektir: tavūsleyin 3723, firāşliyin 5351.

+Ilk, +IUk: Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olmasına rağmen metinde bu ekin hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmıştır. İşlek bir ektir: açlık 1392, ağırlık 5166, aklık, yoğunluk 1386, birlik 1639, büyüklük, uzunluk 5372, dirilik 1494, dirlik 2528, eminlik 2186, eylik 4857, günlük 5961, giñlik 1863, hoşnûdlik 2686, hûblık 4231, pâdişâhlik 3674, peşimānlık 2653, yigitlik 4226, şusuzluk 5845, yoğunluk 1386, yokluk/yokluk 3699, varlık 673.

+IU: Metnimizde işlek olarak kullanılan bir ektir: altunlu 2652, ‘ayıblu 3650, yüzlü 4104, atlu 3356, ayaklu 2658, bağılu 2745, bahtulu 1503, başlu 3763, bellü 402, sürmelü 4161, deñlü 2966, devletlü 1031, direklü 2328, dürlü 2337, edebli 3210, gizli 160, gözli 1892, inlü(enlü) 2143, heybetli 1134, hayırlu 3463, hürmetli 5426, hüylü 3334, kanatlu 4460, kaygulu 3880, kıymetli 2153, hulklu 3417, hällü 3062, kulublu 3246, kutlu 2971, mühürlü 5256, rütbelü 4338, sa‘adetli 3025, sevgülü 3564, sözlü 4104, şevkli 5976, şıdklu 3685, türlü 1577, yatlu 3859.

+rAk: kiçirek 970, yegrek 5721.

+sIz, +sUz: Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü kullanılmasına rağmen metinde bu ekin yuvarlak ünlülü şekilleri de kullanılmıştır. Yokluk anlamlı kelimeler türeten ek metnimizde işlek olarak kullanılmıştır: ansız 5817, belürsiz 1285, bensiz 704, ‘adetsiz 4154, ‘amelsiz 3271, cānsız 4659, gözsüz 1494, nihāyetsüz 1423, hisābsuz/hisābsız 1252, nişānsuz 3657, cehetsiz 5708, çekirdeksiz 3150, deksiz 4450, fāi`desiz 2071, gönilsiz 3500.

3.3.1.2.2 Fiilden İsim Yapma Ekleri

Fiillere gelerek isim türeten ekler fiilden isim yapma ekleridir. Vesîletü’l-Mahmûdiye’de fiilden isim yapma görevinde kullanılan ekler ve bu kelimelere örnekler şunlardır:

-A: öte 1256, çevre 1202, gece 4411, göre 1001.

-Ak: yarağ 2355, turağ 1473, çapağ 3402, ayak 1842.

-An: diken 1393.

-ğU çalğı 4191, uyku 1217, kayğı 3328.

-I, -U: koku 4459, tolu 1065, yapu 1963, yazu 3548, ayru 1571, bilü 806, ölü 4793, korku/korku 3173, umu 5210, şatu 5635, kurulu 5333.

-IcI: Çok işlek olmayan bir ektir: sevici 3050, idici 4554.

-ş: tamış 3323.

-mİş: yemiş 102.

-k: açık/açuk 5478, ulaşıık 1201, yaraşıık 5026, yarıık/yaruğ 3895, ağıık 4993, arık 3895, artık/artuk 1423, ayruk 849, bezek 730, bölük 1934, buyruk/buyuruık 2986, büyük 3530, uzak 3354, çekirdek 3151, delik 1121, direk 3082, döşek 4100, eşik 1554, gedük 3895, dilek 800, ilik 3128, kepük/köpük 976, kusmuık 3858, küçük 485, tanıık/tanuık 4607, ufaık 4172, uyanuık 2455, yırtık 3895, tutruk 1419.

-m: adım 1592, irim (göz irimi) 1591, ölüm 2187, yarım 6036.

-mA: şıtma 4232, yağma 5110, sürme 3262

-mAk: kaymak 1865, yemek/yimek 4348, ırmaık 3049

+mAklık: irmeklik 3015, girmeklik 4114

-n: ekin 2660, şatun 4537

-t: kanıt 3183

3.3.2 Fiil

3.3.2.1 Yapı Bakımından Fiiller

3.3.2.1.1 Basit Fiil

Metindeki basit fiillerden örnekler şunlardır: aç- 178, ağ- 4096, aık- 355, al- 245, añ- 1545, art- 443, aş- 5247, aş- 974, at- 966, ey- 4189, az- 807, baık- 132, baş- 629, bat- 324, bez- 1567, bil- 50, bin- 1597, biş- 2569, bit- 901, boz- 3885, bul- 522, çal- 4186, çek- 2013, çık- 144, deg- 3204, del- 3681, di- 1153, dik- 5250, diz- 1016, dur- 4986, dut- 6232, duy- 398, düş- 1225, düz- 896, eg- 1668, em- 2851, er- 2878, eri- 601, es- 974, ez- 2748, geç- 388, gel- 1513, gey- 769, gez- 1470, git- 148, gir- 430, göç- 3356, gör- 367, gül- 652, gü- 5873, ır-, iç- 431, in- 621, inan- 2411, iv- 1820, kaç- 626, kal- 1673, kan- 1098, kap- 2648, kat- 463, kaz- 406, kes- 702, kır- 1114, kıy- 1037, kız- 2509, ko- 849, kık- 263, kop- 1192, kork- 1299, koş- 869, kov- 382, kuc-/ kuç- 3993 / 4781, kur- 154, kuru- 1168, kus- 3855, ög- 776, öl- 892, öp- 621, öt- 635, piş- 3255, saç- 610, şal- 602, şan- 904, şap- 2887, şat- 4607, şay- 1566, seç- 231, sev- 653, şı- 1149, şığ- 642, şız-

2892, sil- 965, siñ- 1457, şok- 1334, şol- 4059, şor- 718, sök- 3604, şun- 203, sür- 1328, süz- 232, tap- 119, tak- 1107, tal- 3120, tam- 1207, tañ- 975, taş- 355, tat- 2928, tol- 134, tur- 937, tut- 770, uç- 1148, um- 1703, unut- 190, ur- 1002, uy- 1481, üş- 3609, var- 515, vir- 476, yağ- 1599, yap- 1175, yat- 4616, yaz- 1017, ye- 769, yel- 2410, yet- 1211, yık- 2372, yu- 4282.

3.3.2.1.2 Türemiş Fiil

3.3.2.1.2.1 İsimden Türemiş Fiiller

-**A**: İsimlerden fiil türeten işlek bir ektir: beñze- 1083, dile- 1215, oyna- 1820, ıra- 5096, yarlıga- 723, yaşa- 2492, koça- 4983, uğra- 1216.

-**Ar**: ağır- 1698, bozar- 4232, karar- 2851, şarar- 3672

-**dA**: kıyıdan- 4793, aldan- 2620, alda- 1278

-**k**: birik- 4428, gözü- 2131

-**i**: ağı- 1822,

-**IA**: ağla- 1233, bağla- 1035, kapla- 4303, karşıla- 5156, aña- 1045, arzula- 3606, bağışla- 3502, başla- 2448, inle- 1382, kılıçla- 4466, koçula- 3832, muştula- 3686, şakla- 2028, şakıla- 1358, tağla- 3275, taña- 2434, yarakla- 1785, yokla- 4234, bekle- 1758, derle-(terle-) 453, diñle- 1045, gözle- 2216, işle- 1638, izle- 2426, öyerle- 3970, özle- 5114,

-**rgA**: esirge 1519

-**sA**: şuşa- 1564

-**l**: şogul- 4422

-**kür**: tükür- 3308

3.3.2.1.2.2 Fiilden Türemiş Fiiller

Fiil kök ve gövdelerine gelerek yeni fiiller türeten eklerdir. Bu eklerden bazıları (-l, -n, -t, -dIr, -gUr, -ş) Eski Türkçeden itibaren işlek olarak kullanılan ve fiillere edilgenlik, ettirgenlik, işteşlik anlamları katan eklerdir (Demirci, 2018). Metnimizde fiilden fiil yapım eki olarak bazılarının daha az rastlanırken bazılarının sıkça kullanıldığı görülmüştür.

-**A**: ıra- 5096, kayna- 1404, tola- 1205.

-**dAr**: dönder- 4531, gönder- 155.

-**dIr**, -**dUr**: berkdir- 3440, bildir-/bildür- 138, kıldır- 5557, kızdır- 2654, sevdiril- 2620, yedir- 1393, yetiştir-/yetiştir- 4186, aldur- 4302, aındur- 5621,

artur- 2566, döndür- 3761, getir-/getür- 1033, geydür-/giydür 269, gezdür- 5288, güldür- 4811, indir-/indür 1391, irişdir-/irişdür- 1464, işitdir- 1596, itdür- 2700, kaldır-/kaldur- 5557, kamaşdur- 5899, karışdur- 3368, öldür- 3481, söyündür- 2715, toldur- 1330, ulaşdur- 2133, unuttur- 5853, yapdur- 2345, yidür- 2133.

-gUr: dirgür- 4454, ırgür- 1468, turgır- 3885.

-I,-U: sürü-, tolu-.

-k: görük- 1410, kalk- 2880.

-l: ańıl- 2681, aşıł- 1391, atul- 2517, eydinil- 1085, ayrıl- 980, bičil- 3593, bozul- 2460, bükil- 3404, dikil- 1068, dinil-/dinül- 116, diril- 506, dizil- 902, dökil-/dökül- 1580, döşenil- 1969, düzül-/düzil- 780, egil- 3164, eksil- 4522, ezil- 1403, getiril-/getürül- 2787, giril- 3103, gönderil- 1593, göril- 3279, ırıl- 3389, içil- 3250, işidil- 1973, kaldırıl- 5549, katıl- 1737, kesil- 1170, kırıl- 4489, kocal- 1104, konıl- 4092, koyul- 5387, kurıl-/kurul- 1814, ońul- 2382, ögöl- 695, örül- 1593, saçıl- 2014, sayıl- 4037, seçil- 2012, sevdiril- 2622, sevil- 4026, şogul- 4422, şorul- 4465, şoyul- 1398, sököl- 3603, söylenil- 779, toğıl- 2902, tutul- 1455, urul- 1422, uşanıl- 3867, viril- 153, yakıl- 1673, yaradıl- 235, yıkıl- 2372, yumul- 1772, yüzil- 1403.

-n: aldan- 2620, arın- 4877, bağışlan- 1326, bezen- 4803, bilin- 1479, boşan- 1284, bulın- 1409, bürün- 835, dakın- 3412, depin- 4739, din- 553, döşen- 768, eglen- 4796, eyerlen- 3059, ırgürün- 6213, isten- 3959, kılın- 1480, kımıldan- 4793, kın- 3803, kon- 3803, okun- 152, şakın- 3405, şalın- 2150, sevin- 2412, şıgın- 2564, şulan- 4617, sürün- 2422, takın- 3541, toğran- 1397, toğun- 1972, tolan- 922, tonan- 2392, tutın- 2348, uşan- 1284, yaraqlan- 2753, yaşan- 1562, yaşan- 1284, yun- 4508.

-r, -Ar: aşır- 4781, bitir- 3803, çıkar- 1370, degir- 113, değışir- 3106, düşür- 2641, erir- 2000, geçir-/geçür- 6052, geyür- 271, gider- 2948, içir-/içür- 2249, kızır- 2375, kopar- 4753, şavur- 1672, şuvar- 2763, toğur- 2048, toyor- 2782, turur- 867, yatur- 4490, yitür- 3290.

-rA: depre- 1218, toğra- 3631.

-ş: ağlaş- 4270, alış- 4188, biliş- 1725, bitiş- 979, bölüş- 298, bulaş- 4742, buluş- 1589, çağrış- 3316, çekiş- 3585, değış- 2842, eyleş- 5031, giriş-/giriş- 4108, görüş- 4108, gözleş- 5307, iriş- 1281, karış- 3139, muştulaş- 4714, sağış- 1909, söyleş- 1725, tolaş- 1369, ulaş- 2939, uyuş- 4133, yaraş- 3087, yetiş- 2301.

-t: aġlat- 4293, akıt- 1498, aňlat- 3814, arıt- 4521, eyt-/eyd-/eyit- 1788, baturt- 4556, bekit- 1089, berkit- 3080, bitirt 999, buňat- 3773, ıkart- 2314, depret- 1793, dirilt- 4454, ditret- 4201, dőšet- 5384, dőzet-1213, erit- 3445, getőrt- 1119, gőgert- 3326, gőzet- 1751, şarart- 2490, aynat- 1401, ıġirt 2463, orut- 2496, uőat- 1610, őňőrt- 2209, őarart- 3326, segirt- 3356, sőylet- 2116, anut- 5208, out- 5127, onat- 2353, uġat- 4790, uzat- 1213, yarat- 1043, yőcelt- 1666.

3.3.2.1.3 Birleşik Fiil

Birleşik fiiller isim + yardımcı fiillerle yapılanlar, fiil + fiil şeklinde yapılanlar ve anlamca kaynaşmış/deyimleőmıő birleşik fiiller olmak őzere ő başlık altında incelenmektedir⁴.

3.3.2.1.3.1 Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller

Bu gruba giren birleşik fiiller it-, ol-, eyle-, kıl- yardımcı fiilleri ile yapılmaktadır. Vesilető'ı-Mahmődiye'de bu yardımcı fiillerle kurulan çok sayıda birleşik fiil őrneġi bulunmaktadır. Bu şekilde yapılan birleşik fiillerde isim unsuru genellikle Arapça ve Farsça kökenli kelimelerdir.

İsim + ol- şeklinde yapılan birleőik fiiller: auk ol- 5478, āġāh ol- 3698, alçak ol- 631, āsān ol- 2000, āzād ol- 1236, ba'īd ol- 5076, baġő ol- 241, beg ol- 2273, behhāc ol- 2711, beyān ol- 151, 'arīf ol- 1671, 'ayān ol- 4755, ġālib ol- 4920, ġabīb ol- 143, ġoőnőd ol- 3215, iġtiyār ol- 1482, ināret ol- 100, ırak ol- 3821, istebrak ol- 3956, ābil ol- 4609, ādir ol- 3095, kāmīl ol- 4609, āyim ol- 2087, keőf ol- 143, koňőu ol- 3552, kul ol- 3903, kuvvetlő ol- 5897, ma'kől ol- 2811, maġv ol 837, melāmet ol- 187, merġőb ol- 3525, merzūk ol- 4512, mesken ol- 1448, mesrőr ol- 244, mevt ol- 5848, muġtāc ol- 51, mőnevver ol- 180, 2066, nőr ol- 1473, od ol- 3799, rőően ol- 4388, toptolu ol-, var ol- 658, vaőf ol- 247, ābād ol- 2643, a'lā ol- 905, ak ol- 2947, altun ol- 2285, bā'īk ol- 6017, bākī ol- 2486, 3077, bay ol- 3677, beőőāő ol- 4894, bőnyād ol- 2295, 001a/3082, 'āmīl ol- 3227, 'ayyāő ol- 2719, cezzāb ol- 3921, dā'im ol- 3479, dőpdőz ol- 4195, dőőmān ol- 2663, evlād ol- 2800, fa'āl ol- 2625, ferġān ol- 1876, ferrār ol- 1282, ġark ol-

⁴ Birleşik fiillerin tanımlanması ve sınıflandırılması ile ilgili farklı anlayıőlarda genel gőrőő birleşik fiillerin isim + yardımcı fiil, fiil + fiil şeklinde oluőtuġu yőnőndedir (Hatipoġlu, 1972; Ergin: 2000; Tekin, 2000; Korkmaz, 2009; Karahan, 2010; Timurtaş, 2012). Çalışmamızda birleşik fiiller *isim + yardımcı fiil*, *tasvirī fiiller* ve *anlamca kaynaşmış/deyimleőmıő fiiller* olarak tasnif edilmiştir.

4391, habbe ol- 4900, hāmil ol- 461, hāşıl ol- 2202, hāzır ol- 4963, kā'im ol- 3479.

İsim + it- şeklinde yapılan birleşik fiiller: 'add it- 257, 'afv it- 812, ahsen it- 567, 'amel it- 2128, belig it- 1278, beyān it- 3676, binā it- 1012, cem' it- 2312, cenk it- 4774, da'vet it- 3776, def' it- 2592, dirig it- 128, efđal it- 1446, emr it- 1209, eşer it- 4597, eylik it- 4857, fark it- 4921, fehmi it- 712, fenā it- 2843, fetħ it- 2955, ğazā it- 3067, günāh it- 2590, habs it- 4833, hafv it- 5824, halk it- 1081, hamd it- 4780, haram it- 1735, hatm it- 2093, hayā it- 452, hāzır it- 1984, helāk it- 4774, heves it- 624, hıfz it- 607, hıđmet it- 4424, hikāyet it- 4815, hiťab it- 1781, hoşnūd it- 1753, hūşū it- 4877, huťūr it- 5631, ıslāh it- 4554, iktizā it- 519, 'imāret it- 5119, inā'et it- 992, işrāk it- 2021, izhār it- 594, kabūl it- 1774, karār it- 1164, kaşd it- 1124, katl it- 4834, kerem it- 4743, kesb it- 2559, keşf it- 4767, kıyās it- 1404, lağv it- 774, lütf it- 1230, mekr it- 3757, nakş it- 1659, nazār it- 2428, nazm it- 311, nehy it- 3905, nidā it- 1476, nişār id- 2617, nisbet it- 946, rahmet it- 1235, redd it- 4554, ref' it- 1476, revā it- 114, rızķ it- 1730, şabr it- 4808, şarf it- 3470, seyr it- 2424, şöhet it- 5650, sücūd it- 4880, şevķ it- 2865, şirk it- 1760, şükr it- 2615, ta'accüb it- 2462, taşavvur it- 1736, tavāf it- 571, tecellī it- 160, teftiş it- 826, terk it- 1170.

İsim + eyle- şeklinde yapılan birleşik fiiller: ābād eyle- 1013, 'afv eyle- 1424, 'amel eyle- 3292, 'arz eyle- 3266, 'ayān eyle- 225, beşāret eyle- 3430, beyān eyle- 1171, cūş eyle- 1976, da'vet eyle- 2280, def' eyle- 4776, dermān eyle- 1515, emr eyle- 6090, fazl eyle- 2735, fehmi eyle- 5495, feryād eyle- 1233, fikr eyle- 2212, ğark eyle- 188, ğazā eyle- 4823, halk eyle- 1336, hāzer eyle- 4079, hıfz eyle- 2535, işāl eyle- 831, 'ibādet eyle- 2741, iclās eyle- 414, ifsād eyle- 2274, ihsān eyle- 3074, ikrām eyle- 3621, 'imāret eyle- 3901, imdād eyle- 1008, in'am eyle- 4038, 'ināyet eyle- 2733, işāret eyle- 4861, işrāk eyle- 2017, itā'at eyle- 3576, izhār eyle- 166, kahr eyle- 3558, kaşd eyle- 2976, katl eyle- 4829, kemālāt eyle- 78, lütf eyle- 1177, maħabbet eyle- 3081, maħv eyle- 723, ma'mūr eyle- 1173, minnet eyle- 2591, müstecāb eyle- 184, müyesser eyle- 1516, nazār eyle- 138, nazār eyle- 5362, nizā' eyle- 3592, rahmet eyle- 1232, rāzı eyle- 1753, ref' eyle- 4021, rivāyet eyle- 1267, şabr eyle- 2004, şarf eyle- 3469, seyr eyle- 3566, seyrān eyle- 403, şād eyle- 1290, şāh eyle- 556, şefā'at eyle- 4475, şükr eyle- 2004, ta'accüb eyle- 2457, taħallül eyle- 4273, taħşıl eyle- 4523, taķdīr eyle- 1000, taleb eyle- 3824, tālīb eyle- 1986, taşadduk eyle- 4771, tavāf eyle- 1470,

tażarru' eyle- 4863, tecāvüz eyle- 4914, tecellī eyle- 268, tedbīr eyle- 2303, terk eyle- 2671, tesellī eyle- 523, teveccüh eyle- 4707, tevfk eyle- 709, va'de eyle- 3642, vaşf eyle- 1433, yār eyle- 3400, zann eyle- 4902, zikr eyle- 2004, ziyāde eyle- 2564.

İsim + kıl- şeklinde yapılan birleşik fiiller: a'māl kıl- 2252, ārām kıl- 5301, āyine kıl- 4650, az kıl- 5047, berkemāl kıl- 241, raḥim kıl- 2402, biñ kıl- 4533, buḥl kıl- 2119, 'alā kıl- 499, 'amed kıl- 734, 'amel kıl- 3191, 'āşık kıl- 2298, 'atā kıl- 3790, cem' kıl- 6192, cennet kıl- 4588, 'ibādet kıl- 159, cimā' kıl- 3122, 'inayet kıl- 257, cūd kıl- 3562, 'udül kıl- 4890, devā kıl- 621, devir kıl- 467, dostlık kıl- 706, du'ā kıl- 261, ḥidmet kıl- 2574, emr kıl- 466, feyz kıl- 129, fidā kıl- 4627, fiğān kıl- 1382, fikir kıl- 4333, fużül kıl- 2119, ğazā kıl- 2615, güzēr kıl- 5968, ḥalkā kıl- 1609, ḥavf kıl- 4049, ḥayf kıl- 4860, ḥayr kıl- 2561, ḥazer kıl- 1092, ḥāzır kıl- 2608, ḥelāl kıl- 1992, heves kıl- 1588, ḥıyānet kıl- 4066, ḥicāb kıl- 1274, ḥor kıl- 3935, şabır kıl- 700, hüçüm kıl- 4771, 'icād kıl- 129, iftār kıl- 4733, iḥbāt kıl- 2064, iḥsān kıl- 1768, iḥzār kıl- 6163, inkār kıl- 3591, işbāt kıl- 5792, iş kıl- 4817, kabül kıl- 342, ḳahır kıl- 1279, ḳarar kıl- 1124, ḳarīb kıl- 382, kerem kıl- 2677, ḳıyās kıl- 4313, kibir kıl- 910, ḳorḥu kıl- 5206, ḳurbān kıl- 1861, lütf kıl- 250, ma'āf kıl- 1232, maḥbūb kıl- 4668, maḥv kıl- 179, medḥ ü şenā kıl- 4765, men' kıl- 3478, mevḳūf kıl- 1767, mubāḥ kıl- 5923, mu'allāḳ kıl- 893, mu'aṭtar kıl- 1650, mu'azzez kıl- 5272, muşaffā kıl- 4997, musallaṭ kıl- 383, mübāḥ kıl- 5453, mübeddel kıl- 3485, mükemmel kıl- 1881, münevver kıl- 78, müyesser kıl- 1425, müzeyyen kıl- 1003, namāz kıl- 2134, naşīb kıl- 1031, nażar kıl- 135, niyāz kıl- 2134, per kıl- 644, peşimānlık kıl- 2653, raḥim kıl- 4067, recā kıl- 3187, fidā kıl- 4533, revā kıl- 6079, şabır kıl- 5300, şayḥa kıl- 1229, sebḳat kıl- 1821, secde kıl- 1237, sefer kıl- 5965, seyir kıl- 366, sipās kıl- 4313, sükūt kıl- 4769, şād kıl- 5984, şefā'at kıl- 621, şerik kıl- 3480, şöyle kıl- 4587, ta'accüb kıl- 3009, tā'at kıl- 2102, taḥliye kıl- 5110, taḳşīr kıl- 2122, ṭaleb kıl- 2956, ṭapu kıl- 4356, ṭavāf kıl- 387, tāze kıl- 4850, tecellī kıl- 6071, tefāḥūr kıl- 4065, tekzīb kıl- 2516, tekzīb kıl- 4911, temāşā kıl- 1163, tena'um kıl- 2609, tesbīḥ kıl- 3447, tevbīḥ kıl- 5055, umu kıl- 5197, va'de kıl- 1558, vaşıl kıl- 6203, vefā kıl- 4290, yād kıl- 1845, zaḥmet kıl- 3032, zārī kıl- 1673, zinā kıl- 2097, ziyāret kıl- 5605.

3.3.2.1.3.2 Tasvirî Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller

Tasvirî fiiller -A, -U, -I zarf-fiil eklerini alan bir fiilin asıl fiile bağlanmasıyla fiil + fiil şeklinde oluşurlar. Bu fiiller kolaylık, çabukluk, birdenbirelik, devamlılık, süre, yaklaşma anlamları taşırlar (Ergin, 2000, s. 386-387). Vesîletü'l-Mahmûdiye'de bu fiiller tur-, gör-, tut-, ko-, gel-, git-, bil-, vir-, kal- vb. fiilleri ile yapılmıştır.

Yeterlik Fiili: Yeterlik bildiren fiil -ebilmek fiilidir. Türkçede eskiden u- “muktedir olmak” yardımcı fiili ile yapılan yeterlilik fiili sonradan unutulmuş ve Batı Türkçesinde onun yerini bil- fiili almıştır (Ergin, 2000, s. 388). Bu fiilin olumsuz şeklinde ise uma- fiili ile birlikte bu fiilin değişik şekilleri olan ime-, üme-, ama-, eme- kullanılmıştır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de yeterlik fiilinin olumlu şekillerine az rastlanırken olumsuz şekillerine daha çok rastlanmıştır: diyebil- 4109, açama- 761, alumaz 2315, başama- 1135, beyân eyleyime- 1307, bilime- 5302, bulıma- 1569, buluma- 839, 490, 2315, 2420, 2422, 5343, bulama- 4702, diyebil- 4109, diyüme- 1806, doyama- 4623, eydime- 4686, eyleyime- 1307, ireme- 280, göreme- 818, kılıma- 2420, okuyuma- 818, yakama- 264, yoldaş olıma- 4874.

Tezlik Fiili: Tezlik bildiren fiil vir- fiilidir. Bu fiil asıl fiillere -i zarf-fiil eki ile eklenir (-i zarf fiil eki + ver-). Bu fiiller işin hızlı bir şekilde yapıldığını anlatır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de bu tür birleşik fiil örnekleri şunlardır: alıvir- 2316, artırıvir- 176, aluvir- 4835, diyüvir- 4859, 5290.

Sürerlik Fiili: Asıl fiillere -A, -I, -U, -Up zarf-fiil ekleri üzerine getirilen dur-, gel-, gör-, kal-, ko- fiilleriyle yapılan fiiller sürerlik fiilleridir. Bu fiiller asıl fiillere belirli bir süredir devam etme, belirli bir durumda kalma gibi anlamlar katarlar: taña kal- 2433, 2995, тұru gel- 4597, 4729, uyanu gel- 4736, tavâf ide gel- 2604, 3238, 4156, idegel- 1775, çıkagel- 4779, ulaşıdurı tut- 2231, elin kavşuru тұr- 3786, tolayu tut- 1205, idegör- 736, 4047, 4560, alıgör- 3827, olıgör- 3827, alıko- 2455, tolayu tutupdır 1205, ağlayu git- 4293.

Yaklaşma Fiili: Yaklaşma fiili Türkiye Türkçesinde kullanılmakla birlikte Eski Anadolu Türkçesinde oldukça nadirdir. Metnimizde yaz- yaklaşma fiili ile yapılan birleşik fiil örneği yoktur.

3.3.2.1.3.3 Anlamca Kaynaşmış/Deyimleşmiş Birleşik Fiiller

Anlamca kaynaşmış/deyimleşmiş birleşik fiiller taşıdıkları özel anlamlar ile dilimize büyük bir zenginlik katar. Bu birleşik fiiller yapıları bakımından diğer birleşik fiillerden bazı yönlerden farklıdır (Korkmaz, 2019, s. 729). Bu fiiller isim + yardımcı fiil şeklinde oluşan birleşik fiillere benzeseler de isim unsurunun sabit kalmaması; fiile özne, nesne, yer tamlayıcısı veya zarf görevi ile bağlanması yönünden farklılık göstermektedir (Korkmaz, 2019, s. 729). Anlamca kaynaşmış/deyimleşmiş birleşik fiillerde birleşik fiili oluşturan unsurlardan en az biri anlam kaymasına uğramaktadır. Vesiletü'l-Mahmûdiye'de de bu şekilde oluşan çok sayıda birleşik fiil bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

ağır gel- 2211, ahirete git- 4596, and iç- 2503, arzûya düş- 2624, ava çık- 4221, ayağın at- 6097, ayağın tır- 2604 , bahā vir- 4593, barķ ur- 1944, beķā bul- 895, beķā vir- 147, 'aķıl irme- 60, 'aķıl irgür- 5210, cān vir- 5104, cānlar toğra- 3631, cānuñ uyar- 2716, çarķa gir- 342, 'azāb gör- 2522, cevāb vir- 476, 'ışķa düş- 5104, çoğā tūt- 3049, tağā taşa düş- 4208, depem dōğ- 623, destūr dile- 2446, dirilik bul- 2487, el aç- 4401, el bağla- 4358, el götür- 2850, el şun- 3106, ele gir- 3951, elin tola- 5306, elümüz alup oda at- 3179, etegin tūt- 2151, ğaflet incüsin aç- 3937, gönıl vir- 3798, gönılllerine gel- 3225, gönlin gözet- 1751, gönline yit- 3055, göz aç- 2657, göz yum- 4045, gözümüzden ğafleti aç- 3475, gözün bağla- 3772, gözün 'arşā dik- 5440, gözün ķal- 5110, hidāyet vir- 79, hısāb gör- 5245, hıķtāb gel- 1146, hūkmı geç- 4287, ķapulardan süröl- 3890, kerāmet viril- 3343, ķulaķ tūt- 5224, nefse uy- 1484, nūr ur- 3086, nūra dön- 5141, öñine düş- 6086, rahmet ķap- 2887, raķş ur- 2638, ruķın al- 4851, şaçu şaç- 5415, şafālar sür- 2674, şehādet bul- 4408, şeref bul- 5242, şifā bul- 5752, tāc ur- 2407, taķt urul- 4100, teşvīş çek- 856, vahşet tūt- 1177, varlık bul- 673, vaşlına şal- 4023, vaķan tūt- 228, vāz gel- 4045, vecde gel- 5706, veche gir- 5154, yolunı tūt- 4871, yüz ur- 329, vücūd vir- 1002, yigitlik sür- 4227, yire gir- 1455, yüregın tağla- 3275, yüregine tır- 3884, zafer bul- 2062, zevķte ķal- 1627, ziyā vir- 224.

3.3.2.2 Fiil Çekimi Ekleri

3.3.2.2.1 Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri çekimli fiillerde bildirilen hareketi yapan yahut olan şahsı ifade eden eklerdir (Ergin, 2000, s. 282). Türkçede fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri zamir kökenli ve iyelik kökenli olmak üzere iki gruba ayrılmaktadırlar.

Zamir kökenli şahıs ekleri Eski Türkçe döneminde kip eki almış fiillerden sonra *ben, sen, ol, biz, siz, olar* zamirleri kullanılarak yapılırken zamanla bu zamirlerin ekleşmesi yoluyla oluşmuşlardır. Zamir kökenli şahıs ekleri *öğrenilen geniş zaman, gelecek zaman, geçmiş zaman* ve *istek* çekimlerinde kullanılmaktadır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de tespit edilen zamir kökenli şahıs ekleri Eski Anadolu Türkçesindeki şekillere uygundur.

Teklik 1.şahıs (-Am, -In)⁵: var-**am** 515, kıl-**am** 697, itmiş-em 1297, ider-**in** 5530, bildirey-**in** 6020, olmayay-**in** 2293.

Teklik 2.şahıs (-sIn, -sUn): bağlamış-**sin** 2239, dir-**sin** 4081, kılsar-**sin** 1281, kılmaya-**sin** 4172, şaça-**sin** 2714, geçe-**sin** 3937, habîbüm-**sin** 651, hākīm-**sin** 42, aldanur-**sun** 3934, uyur-**sun** 3926, varur-sun 3779, uşanur-**sun** 4131.

Teklik 3.şahıs (eksiz): yaraşmış 3087, çıkar 1077, getüriser 3486, vire 95, görüne 3563.

Çokluk 1.şahıs (-Uz, -vUz): yanmış-**uz** 6072, dileye-**vüz** 6003, isteye-**vüz** 4451, iner-**üz** 5342.

Çokluk 2.şahıs (-sIz): kalır-**sız** 3550, göre-**siz** 3491, nice-**siz** 6046.

Çokluk 3.şahıs (-lAr): yakmış-lar 4826, açar-**lar** 4518, bulısar-**lar** 3434, şora-**lar** 2588, göre-**ler** 4372.

İyelik kökenli şahıs ekleri *görülen geçmiş zaman* ve *şart* kiplerinin çekimlerinde kullanılır. İyelik kökenli şahıs ekleri aşağıdaki gibidir:

Teklik 1.şahıs (-m): gördü-**m** 1827, getürdü-**m** 312, begendü-**m** 2703, aldu-**m** 4547, şatdu-**m** 4607, tutdu-**m** 4601, yaratsa-**m** 4170, görse-**m** 4778.

Teklik 2.şahıs (-ñ): kıldı-**ñ** 180, utandurdu-**ñ** 5528, itse-**ñ** 826, yetişse-**ñ** 2371, begense-**ñ** 2704, yise-**ñ** 2773, bilse-**ñ** 2838; irişse-**ñ** 2837.

⁵ Eski Anadolu Türkçesinin bilhassa erken dönem metinlerinde 1.teklik şahıs eklerinin -van, -ven, -vanın, -venin şekilleri de görülmektedir. Devrin sonlarına doğru bu ek kullanımdan düşmüştür. Metnimizde ekin -van, -ven, -vanın, -venin şekillerine ek fiilin geniş zaman çekiminde sınırlı örnekte rastlanmış, fiil çekimlerinde rastlanmamıştır.

Teklik 3.şahıs (eksiz): buyurdı 464, buldı 108, yansa 84, ursa 278, kopsa 1192.

Çokluk 1.şahıs (-k, -vUz): didi-**k** 4799, geldü-**k** 1513, ölse-**k** 3441, dilese-**k** 5342, işitse-**vüz**⁶ 5271.

Çokluk 2.şahıs(-ñUz): kaçdu-**ñuz** 5161, gördü-**ñüz** 5250, görse-**ñiz** 1298.

Çokluk 3.şahıs (-lAr): kaldı-**lar** 3795, gördi-**ler** 1659, saçsa-**lar** 1352.

3.3.2.2.2 Kip Ekleri

Kip ekleri fiilin girmiş olduğu kalıplardır. Kiplerin bir kısmı zaman ifade ederken bir kısmı etmez. Zaman ifade eden kiplere bildirme kipleri, etmeyenlere de tasarlama kipleri adı verilir (Ergin, 2000; Korkmaz 2019).

Ergin (2000, s. 133-134) kip eklerinin bir kısmı sadece şekil kategorisini üstlenirken bir kısmının hem şekil hem zaman kategorisini üstlendiğini belirtmektedir.

Vesîletü'l-Mahmûdiye'de kip ekleri ile ilgili tespitler aşağıdadır.

3.3.2.2.2.1 Fiillerin Basit Çekimi

Fiillerin basit çekimi fiil kök veya tabanlarına kip ve şahıs ekleri getirilerek yapılır. Metnimizde fiillerin basit çekimi Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerine uygundur.

3.3.2.2.2.1. Bildirme Kipleri

Görülen Geçmiş Zaman Kipi

Görülen geçmiş zaman kipi yüklem bildirdiği işin geçmiş bir zamanda söyleyenin gözü önünde, bilgisi dahilinde gerçekleştiğini ifade eder. Eski Anadolu Türkçesinde görülen geçmiş zaman kipi 1. ve 2. şahıslarda **-dU**, 3. şahıslarda **-dİ** şeklindedir. Metnimizde de bu şekiller vardır.

Teklik 1.şahıs çekimi: al-**du-m** 4547, şat-**du-m** 4607, gel-**dü-m** 2449,

Teklik 2.şahıs çekimi: ko-**du-ñ** 2842, unut-**du-ñ** 3844, begen-**dü-ñ** 2702, degiş-**dü-ñ** 2842.

Teklik 3.şahıs çekimi: buyur-**dı** 3456, bul-**dı** 148, depret-**di** 1793, sev-**di** 2316.

⁶ Dilek-şart kipi Eski Anadolu Türkçesinde iyelik kökenli şahıs ekleri ile çekimlense de metnimizde bir yerde geçen “işitsevüz” örneği zamir kökenli -vuz, -vüz ekiyle çekimlenmiştir. Bu durum Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde nadir görülmektedir.

Çokluk 1.şahıs çekimi: dut-**du-k** 6232, otur-**du-k** 4792, gel-**dü-k** 4797, söyleş-**dü-k** 4110.

Çokluk 2.şahıs çekimi: kaç-**du-ñuz** 5161, bul-**du-ñuz** 2539, getir-**dü-ñüz** 6041, gör-**dü-ñüz** 5250.

Çokluk 3.şahıs çekimi: çıkar-**dı-lar** 2322, bul-**dı-lar** 3405, ye-**di-ler** 3136.

1. şahıslarda birkaç örnekte düz ünlülü görülen geçmiş zaman ekine rastlanmıştır: di-**di-m** 2703, gör-**di-m** 1807, di-**di-k** 4799.

Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

Metinde öğrenilen geçmiş zaman kip eki Eski Anadolu Türkçesine uygun şekilde düz ünlülü **-mİş** olarak kullanılmıştır.

Teklik 1.şahıs çekimi: şan-**mış-am** 5494, it-**mış-em** 1297.

Teklik 2.şahıs çekimi: bağla-**mış-sın** 2739.

Teklik 3.şahıs çekimi: ağız-**mış** 3403, karış-**mış** 5134, biş-**mış** 2569.

Çokluk 1.şahıs çekimi: yan-**mış-uz** 6072, ol-**mış-uz** 1288, bulma-**mış-az** 1519.

Çokluk 2.şahıs çekimi: Metinde örneği yoktur.

Çokluk 3.şahıs çekimi: getir-**mış-ler** 5972, bil-**mış-ler** 5969, kılma-**mış-lar** 1174.

Metinde **-Updİr**, **-UpdUr** şeklinde öğrenilen geçmiş zaman kip ekinin varlığı söz konusudur: şunupdır 202, bulupdır 458, çıkupdır 668, düşüpdür 227, bitüpdür 1574, virüpdür 2930, toğupdur 1757, açupdur 1166, virüpdür 1690.

Geniş Zaman Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman eki olarak **-r**, **-Ar** kullanılmıştır.

Teklik 1.şahıs çekimi: oturam 4854, bilirem 5119, bakaram 2032

Teklik 2.şahıs çekimi: ağlarsın 3774, yatarsın 4125, uşanursun 4131, dirsın 4081.

Teklik 3.şahıs çekimi: alur 634, boşanur 3962, sürülür 3890, yetişür 2370, uyar 2480, güler 2621.

Çokluk 1.şahıs çekimi: dile-**r-üz** 2951, um-**ar-uz** 4022, utan-**ur-uz** 5997, gör-**ür-üz** 5996, dile-**r-vüz** 175.

Çokluk 2.şahıs çekimi: uyu-**r-sız** 3064, di-**r-siz** 4338, bak-**ar-sız** 5038, geç-**er-siz** 2695.

Çokluk 3.şahıs çekimi: muştula-**r-lar** 4687, dile-**r-ler** 5293, şok-**ar-lar** 1357, çekiş-**ür-ler** 3585, alu-**r-lar** 4220.

Geniş zaman kipinin olumsuzu **-mAz** ekleriyle yapılmaktadır: it-**mez-em** 5530, bil-**mez-üm** 4798, yit-**mez-sin** 3931, gir-**mez-üz** 4272, iriş-**mez-siz** 2525, söyle-**mez-ler** 3288.

Gelecek Zaman Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman kipi **-IsAr**'dır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de gelecek zaman kipini karşılamak için bu ek kullanılmıştır.

Teklik 1.şahıs çekimi: Metinde örneği yoktur.

Teklik 2.şahıs çekimi: ol-**ısar-sın** 1282, kıl-**ısar-sın** 1282.

Teklik 3.şahıs çekimi: al-**ısar** 5987, boşan-**ısar** 1284, ak-**ısar-dur** 1401, biçil-**iser** 3593

Çokluk 1.şahıs çekimi: Metinde örneği yoktur.

Çokluk 2.şahıs çekimi: Metinde örneği yoktur.

Çokluk 3.şahıs çekimi: bul-**ısar-lar** 2659, ir-**iser-ler** 1328.

Eski Anadolu Türkçesinde **-AsI** sıfat-fiil ekinin bazen kip eki gibi kullanıldığı görülmektedir. Bu ekin Türk dilinde bazı metinlerde gelecek zaman olarak kullanıldığı tespit edilmiştir (Dilçin 1991; Timurtaş, 1976, Ersilasun ve diğerleri, 2006). Günümüzde Oğuzcanın bir kolu olan Kaşkay Türkçesinde bu ek çekimli fiillerde işlek olarak kullanılmaktadır (Doğan, 2021). Metnimizde de bu ek nadiren gelecek zaman kipi gibi kullanılmıştır.

O 'arşıla bu kürsînüñ arası

Ki şark u ğarb kadar on biñ **olası** (947)

Biñer yıllık yol idi her arası

Birine bu cihānı **götüresi** (1127)

Fenādur bu cihānuñ yok beķası

Beķası olmayana kim **baķası** (4293)

Harīr sündüs ve istebrak **geyesi**

Yaraqladı ki mü'minler **geyesi** (5390)

Şimdiki Zaman Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde şimdiki zaman kipini karşılayan müstakil bir ek yoktur. Genellikle geniş zaman kip ekleri yer yer de istek kip ekleri şimdiki zaman kipini karşılamıştır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de şimdiki zaman anlamı geniş zaman eki ile karşılanmıştır: yatarsın 2842

Bunun yanında metnimizde **-mAk**, **-mA** mastar eki ile bulunma hâl eki **-dA**'nın birleşmesinden oluşan **-mAkdA** ekinin şimdiki zaman kipinin anlamını karşıladığı örnekler bulunmaktadır:

Gazelden hem nesden ol müberrā
*Dağı hem **eskimekte** ol mu 'arrā (3953)*

*Bilün **irişmekte** nice hāli*
Ki dūdū'l-ķazuñ ol dağı çebeli (3948)

*Didi bedir olmuş ayı **görmedesiz***
Gümān u şek ü şübhe mi idersiz (5617)

3.3.2.2.1.2 Tasarlama Kipleri

Tasarlama kipleri fiillere zaman anlamı katmayıp istek, gereklilik, şart ve emir kalıpları içine sokan eklerdir.

İstek Kipi

İstek kipi **-A** ekiyle yapılır. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de bu kipin örnekleri şunlardır:

Teklik 1.şahıs çekimi: çıkar-**a-m** 2032, dök-**e-m** 3555, olma-**y-ayın** 2293, yetiş-**eyin** 2293, vir-**eyim** 3319.

Teklik 2.şahıs çekimi: kal-**a-sın** 766, var-**a-sın** 1986, kes-**e-sin** 702.

Teklik 3.şahıs çekimi: buluş-**a** 4108, çağrış-**a** 3316, düş-**e** 6086.

Çokluk 1.şahıs çekimi: bul-**a-vuz** 174, tut-**a-vuz** 288, gör-**e-vüz** 180, vir-**e-vüz** 2556 , iç-**elim** 2695, di-**y-elüm** 3852.

Çokluk 2.şahıs çekimi: bil-**e-siz** 782, gel-**e-siz** 981, id-**e-siz** 850, bul-**a-sız** 2560, şor-**a-sız** 4463.

Çokluk 3.şahıs çekimi: bul-**a-lar** 4042, egil-**e-ler** 3877.

Eski Anadolu Türkçesinden genel durumundan farklı olarak çokluk 1.şahıs çekiminde bir örnekte **-z** ekiyle“görez mi” şeklinde kullanılmıştır.

Didiler yā resūlallah amumuz dār-ı cennetde
Görez mi rabbümüz hālī idüp hācātımız is‘āf (5474)

Şart Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde şart kipi çekimi **-sA** ekleriyle yapılmaktadır. Şart çekiminde iyelik kökenli şahıs kullanılmaktadır. Fakat metnimizde çokluk 1.şahıs çekiminde bir yerde geçen “**işitsevüz**” kelimesinde zamir kökenli -vuz, -vüz ekinin kullanıldığı görülmüştür⁷.

Teklik 1.şahıs çekimi: görsem 4777, virsem 4167, uysam 5059, yaratsam 4169.

Teklik 2.şahıs çekimi: begen-se-ñ 2704, yetiş-se-ñ 2371, turgır-sa-ñ, sor-sa-ñ, olma-sa-ñ 2839, kan-sa-ñ 2704.

Teklik 3.şahıs çekimi: dön-se 2025, ilet-se 3607, kığır-sa 5411, yat-sa 4617, bulma-sa 5107.

Çokluk 1.şahıs çekimi: dile-se-k 5342, öl-se-k 3441, ol-sa-k 3441, işit-se-vüz 5271.

Çokluk 2.şahıs çekimi: gör-se-ñiz 1298.

Çokluk 3.şahıs çekimi: iste-se-ler 3653, yürü-se-ler 4883, o-sa-lar 1422.

Gereklilik Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik kipi için müstakil bir ek bulunmamaktadır. Bu kipin anlamı, şart ve istek kipileriyle veya **-mak**, **-mek** isim fiil ekleriyle **gerek**, **gerekdür** kelimelerinin yan yana kullanılması ile karşılanmıştır (Timurtaş, 2012). Metnimizde de gereklilik kipi için bu durum geçerlidir: ihlās gerekdür kılasın 2720, görse gerek 2978, yele virmek gerekdir 4115, gerekdir sünnetin anuñ utavuz 288 , şıgınmak gerek 3648.

Emir Kipi

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde emir kipinde kip ve şahıs ekleri ortaktır. Metnimizde de emir ekleri bu şekildedir.

⁷ Türk dilinin tarihî seyri içinde şart kipinin çekimlerinde değışiklikler meydana gelmiştir. Eski Türkçede kişi zamirleri ile çekimlenen bu kip Karahanlı Türkçesi metinlerinde yer yer iyelik eklerinden gelen kişi ekleriyle de çekimlenmiştir (Korkmaz, 1964). Eski Anadolu Türkçesinin ilk dönem metinlerinden Behçetü’l-Hadâik’ta şart kipinin çekiminde çokluk 1.kişi (biz) zamirinden gelen -vuz, -vüz kullanımı görülmektedir.

Teklik 1.şahıs -AyIn, -AyIm: bul-**ayın** 2294, oğu-y-**ayın** 6043, yetiş-**eyin** 2293, di-y-**eyin** 2439, var-a-m 515, al-a-m 697, olma-y-**ayın** 2293.

Teklik 2.şahıs -gil, eksiz: bağla-**gıl** 3974, sor-**gıl** 3360, bırak-**kıl**⁸ 4241, eyle-**gil** 3850, di-**gil** 4777.

Teklik 3.şahıs -sUn: ağı-sun 3019, oğu-sun 5230, iriş-sün 4746, yetiş-sün 5235.

Çokluk 1.şahıs -AlUm: düş-elüm 5104, biliş-elüm 1725, var-alum 3084, bul-alum 2965.

Çokluk 2.şahıs -ñ, -ñUz: ağıd-u-ñ 1729, yarağlan-u-ñ 6115, gör-ü-ñ 2522, sev-ü-ñ 5282.

Çokluk 3.şahıs -lAr: bul-sun-lar 4959, söyle-sün-ler 3019, di-sün-ler 5225.

3.3.2.2.2 Fiillerin Birleşik Çekimi

Türkçede fiillerin birleşik çekimleri ek fiil yardımıyla yapılır. Fiillerin birleşik çekiminde i- ek fiili kimi zaman eriyerek yok olurken kimi zaman varlığını korumuştur. Metinde ek-fiilin yazımı kuralsızdır. Bazı durumlarda kelimeye bitişik olarak yazılırken bazı durumlarda ayrı yazılmıştır.

Hikâye Birleşik Çekimi: Fiillerin hikâye birleşik çekimleri, **i-** ek fiilin üzerine görülen geçmiş zaman kip ekleri **-dİ, -dU** getirilerek yapılır.

Görülen geçmiş zamanın hikâyesi: itmedilerdi 1743, itdilerdi 1742,

Geniş zamanın hikâyesi: okurdı 4841, eylerdi 865, dilerdi 239, 2401, dirdi 3996, eylerdi 4677, yürürdi 923, dirdiñüz 1712, dökerdi 5271, geçerdi 1148, gezerdi 1567, iderdik 2589, giderdük 4491, iderdüm 4815, iderdüñüz 1297, severdüñüzdi 6135, olurıdı 2200, dirleridi 2929, öñürdüridi 3218, görür idi 221, diridük 5270, bilüridi 5850, göstürürdüñüz 1298, uymazıdı 1481, baķamazdı 1135, ıparduñuzdı 6135.

Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi: gitmişidi 4596, götürmişidi 1156, idinmişidi 1285, itmişidi 4596, yaratmışıdı 1119, ölmüşidi 3699, kılmamışlardı 1174, ıalmışıdı 3699, gitmişleridi 6017, urulmuş idi 4873, bulmuşıdı 2477, itmemişleridi 3241, fetih itmişleridi 1645.

İstek kipinin hikâyesi: bilelerdi 4515, bileydım 855, geçireydük 6037, gideydi 1138, gireydi 3666, giydüreydi 3006, göre idi 4162, göreydi 852,

⁸ Emir kipinin teklik 2.şahıs çekimindeki ekin **-kıl** şekli sadece bu kelimeye bir kez kullanılmıştır.

göreydün 3767, içeydi 4163, içireydi 3006, ideydi 1296, ideydük 5476, ireydi 852, kılayıdı 2006, n'olayıdı 2006, olayıdı 2006 , öleydi 1410, virelerdi 5306, yidüreydi 3006, yigireneydi 3855.

Rivayet Birleşik Çekimi: Fiillerin rivayet birleşik çekimleri, **i-** ek fiiliin üzerine **-mİş** öğrenilen geçmiş zaman eki getirilerek yapılır. Metnimizde örnekleri fazla değildir.

Geniş zamanın rivayeti: erirmiş 3947, biter imiş 1577, bilmezimişsiz 6019.

Şart Birleşik Çekimi: Fiillerin şart birleşik çekimleri, **i-** ek-fiilinin üzerine **-sA** şart kip eki getirilerek yapılır.

Görülen geçmiş zamanın şartı: itdiyse 1284, kıldıysa 2562, gördünse 4222, itdünse 3448.

Geniş zamanın şartı: dilerseñ 626, dirseñ 2657, isterseñ 2821, kılursam 697, yaradursañ 625, içerseñ 4117, gözüdürise 5795, istenürise 3959, dilerse 1577, şöhet iderse 4894, bilirseñ 5122, irerse 5142, isterlerse 5225, dilerseñüz 5281, severse 5429, virürseñ 4560, arzū iderlerse 5878, yaradursañ 625, ne kılursam 697, kılursa 787, yazarsa 1381, uçarsa 1579, mü'min olursañ 2284, şorarsañ 2473, bilmezse 5807, değirmezse 113, inmezse 120, irişmezse 109.

3.3.2.3 Çekimsiz Fiiller

Fiil kök ve gövdelerine getirilen belirli eklerle yapılan, kip ve şahıs eki almadıkları için çekime girmeyen, yargı bildirmeyen fiiller çekimsiz fiiller olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2019: 747). Çekimsiz fiiller bir hareket bildirmeleri, olumlu ve olumsuz şekillerinin bulunması yönüyle fiil özelliği taşıırken fiil çekim eklerini alamamaları ve diğer yönlerden isim grubunda yer alırlar. Çekimsiz fiiller aldıkları ekler neticesinde cümle isimde isim, sıfat ve zarf görevi üstlenirler ve isimlerin aldıkları çekim eklerini alırlar; cümlede özne, nesne, zarf ve yer tamlayıcısı gibi cümle unsurları olurlar⁹.

3.3.2.3.1 İsim-Fiil

İsim-fiiller fiil kök ve gövdelerine getirilen **-mAk, -mA, -mAklık -İş, -Uş** ekleriyle yapılan kelimelerdir. Bunlar oluş, kılış, durum adları olarak kullanılmaktadır. Metnimizde bu eklerle yapılan isim-fiil örneklerinden bazıları şunlardır:

⁹ Metinde bu eklerle yapılan çekimsiz fiillerin tüm örneklerinin verilmesi yerine amaca hizmet edecek sayıda örnek verilmiştir.

-mAk: Bu ekle yapılan isim-fiil örnekleri metinde fazlaca bulunmaktadır: geçmek 3853, gözetmek 1751, irmek 1483, bilmek 4094, çeynemek 2878, diñlemek 4184, dönmek 5651, kılmak 4115, olmak 4242, şolmak 4242, bulmak 5881, çıkmak 3164, kaçmak 4606.

-mA: içme 2355, tañlaması 2434, añlaması 2434, şararması 4224, tırması 5815, bakmasına 3018, gelmesine 1820, gülmesine 1820.

-mAklık: girmeklik 4115, görmeklik 4115, irmelige, 3015.

-İş, -Uş: Bu sıfat-fiil eki metnimizde çok işlek bir ek değildir. Birkaç örnekte tespit edilen ek kalıcı isim yapmıştır: iniş 4208, alkış 4358.

3.3.2.3.2 Sıfat-Fiil

Metinde görülen sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-dık, -dUk: Eski Anadolu Türkçesinde ekin ünlüsü yuvarlak olarak görülse de metnimizde bu ekin düz ünlülü şekillerine de rastlanmıştır: yaratduğıdur 4389, varduğın 2044, aşılduğı 2749, gelduğı 5999, sevdüğü 183, içdigi 1353, bilmedigini 1377.

Bu sıfat-fiil eki metindeki bir örnekte Arapça kökenli “gerçeklemesi imkansız söz söylemek, imkansız olan” anlamına gelen *muḥal* kelimesine gelmiştir:

Muḥālduğın eger bilmezse ol

Kelīm olup nice olaydı maḳbūl (5807)

Bu kelimedede *muḥal* + *i-dük-i-n* şeklindeki bir birleşmesi sonrası *i-* ek fiilinin düşmesi ve sıfat-fiil ekinin ses uyumuna girdiğı görülmektedir.

-An: Bu ekle yapılan sıfat-fiiller metinde sıkça kullanılmıştır: oturan 613, tutan 2239, kığıran 5404, geçen 1151, gideren 5095, işleyen 3483.

-AsI: Metnimizde çok kullanılan bir ek olmamakla birlikte örnekleri bulunmaktadır: baķası 4294, olası 947, geyesi 3956, görünesi 3418, götüresi 1127, giresini 2410.

-mAz: Metnimizde bu ekle yapılmış sıfat-fiil sayısı azdır: irilmez gölgeler 3354, añmaz oluban 2410, dükenmez emşāl 2485.

-r, -Ar: Metnimizde bu ekle yapılmış sıfat-fiil sayısı azdır: uçar kuş 4249, aķar olup 207,

-AcAk: Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan bu sıfat-fiil eki gelecek zaman anlamlı sıfatlar yapmaktadır. Metnimizde çok fazla olmasa da bu

ekle yapılan sıfat-fiil örnekleri bulunmaktadır: gelecek enbîyâ 1763, virilecek şevâb 2110, gelecek hūd 3932, gelecek gice 4733, olmuş olacak 804, varacak yerler 1826, olacak mürâmlar 3665, olacak makâmlar 3665, kılınacak vefâ 5984, yarın olacağın 2294, olmuş olacağı 4818, olup olacağın 406.

-IcAk: Bu ek daha çok zarf-fiil olarak kullanılmışsa da bir yer de sıfat-fiil olarak kullanılmıştır: darb ırmeyicek yir 4791.

-mİş: Metnimizde bu ekle yapılan sıfat-fiillerin çoğu *ol-* yardımcı fiili ile birleşik fiil grubu oluşturmuştur: çekilmiş sed gibi 475, olmuş olacağı, kılmış ol- 859, bilmiş ol- 1219, aşılmış ol- 1391, aılmış ol- 1545, görmüş ol- 2444, şedefden çıkmış ağ inci 3263, çekilmiş gölgeler 3354, uyuşmuş kara kan 4133, bedir olmuş ay 5617.

-IcI: Bu ek eski bir **-gU** sıfat-fiil eki ile **-çI** isim yapma ekinin birleşimi sırasında ses değişimleri sonucu oluşan ve günümüzde daha çok kalıcı isim yapan bir ektir (Korkmaz, 2019, s. 825). Nadiren sıfat-fiil yapan bu ekin metnimizde iki farklı kelimedede beş örneği bulunmaktadır: halk idici 1246, hakkı sevice 3050, ihrâk idici, 3610, gadir idici 4535, ıslâh idici 4554.

3.3.2.3.3 Zarf-Fiil

-A...-A: göre göre 5780.

-All: halk olalı 3804, ideli 3754.

-AlIdAn: -Alı zarf-fiil ekinin -dAn ayrılma hâl eki ile genişleyerek oluşturduğu şekildir: gideliden 5640, gidelüden 3299, 3301.

-AndA içinde 5019.

-ArAk : Tek bir yerde bulunmaktadır: tebessüm iderek 4579

-dUgIncA: varduğınca 1330.

-dUkcA, dUkçA: aındukça 6222, saçıldukça 4158, şavurdukça 1391, vardukça 2434, göyündükçe 4657, içdükçe 3802.

-I, -U: yuyı yuyı 5141, tölâyı tut- 1205, ulaşdırı tut-, diyü 1694, 2116.

-IcAk, -UcAk: ağlaşıcak 4414, aınıcak 4806, aınılıcak 3164, atıcak 2746, çıkıcak 2309, kalıcak 1297, kılıcak 720, kıvıcak 1650, olıcak 1181, tutıcak 3287, varıcak 881, bilicek 1727, düşicek 2869, geçicek 1998, 3947, gelicek 667, gidicek 2697, giricek 2111, göricek 321, 564, gülicek 3328, içicek 3170, idicek 1657, 4751, iricek 6204, işidicek 701, öldüricek 4858, ırmeyicek 4791, şokucak 1402,

yanucak 2750, olucağ 720, 1752, çıkarucağ 2746, dönücek 5645, görücek 2770, ölücek 4510, uğrayıcağ 2887

-IncA, -UncA: şağışınca 1909, varınca 743, gelince 948, idince 2366, ölince 3774, geçmeyince, olunca 5839, bulunca 5524, kopunca 4002, yumunca 2657, görünce 5524, ölünce 3802.

-ken: şorarken 6000, uçarken 4462, yanarken 1732, yazarken 856, ideriken 2885, gideriken 2885, ölürken 4744, söyleşürken 4497.

-mAdAn: olmadan 2060, 4560, toğmadan 2915, yanmadan 2535.

-mAzdAn: tamām olmazdan 5643.

-mAdIn: eylemedin 4737, görmedin 1296.

-mAksIz: diñlemeksiz 4183, iñlemeksiz 4183.

-UbAn: oluban, buluban 3885, kavşuruban 1938, kıluban 2087, oluban 1976, tıruban 4335, uruban 229, buluban 2725, 3389, 4425, 5256, 5853, kaluban 5164, kıluban 6213, oluban 2118, 2410, 2728, 4994, 5164, 5451, 6205, şatuban 4171, tıruban 1758, uşuban 4775, varuban 4375, girüben 1324, görüben 5555, irüben 4735, virüben 3621, alıban 3995, kılıban 5885, olıban 5707.

-UncAgAz: görüncegez 610, 6029.

-Up, -Ip: Eski Anadolu Türkçesinde bu ekin ünlüsü yuvarlak olmakla birlikte bazı örneklerde düz ünlülü şekiller de vardır. Metnimizde genellikle yuvarlak ünlülü kullanılan bu ekin az da olsa düz ünlülü şekilleri bulunmaktadır: açup 2657, alup 5828, bulup 1535, çıkup 4221, kılup 129, 464, ağlaşup 4270, ağıdup 1279, aqup 1873, aldanup 3764, bilup 3589, çekup 1415, döğup 623, dökup 1382, düşup 610, yedirup 202, yetişup 2008, bağlayup 4358, tolayup 5306, ağlayup 3536, karşılayup 5306, koyup 603, silip 966, talbınıp 1669, açılıp 5575.

3.3.2.4 Ek-Fiil

Ek fiil “eskiden cevherî fiil, cevher fiil denilen, bugün ise isim fiil veya ana yardımcı fiil diyebileceğimiz i- fiilidir.” şeklinde tanımlamıştır (Ergin, 2000). Zeynep Korkmaz, ek fiili “Eski Türkçede er- yardımcı fiilinin er->ir->i- biçiminde ekleşmesinden oluşan ad soylu kelimelerin yüklem olarak kullanılmasını sağlayan ve birleşik fiil çekimlerinde de görev alan fiil” olarak tanımlar (Korkmaz, 1992). Bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi Eski Türkçe er- fiili Eski Anadolu Türkçesinde i- şeklinde kullanılmıştır.

Ek-fiilin birleşik fiil çekimi yapmak dışında isim cümleleri yapma görevi de vardır. İsimlere eklenerek geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart çekimleri yapar. Banguoğlu (2005) ise “Cevher Fiili” başlığı altından incelediği ek-fiilin geniş zaman çekiminde karma bir çekim örneği olduğunu, er-ür ben> im, er-ür sen > -sin, er-ür biz > -iz, er-ür siz > -sin-iz gibi örneklerle sadece er- fiilinin değil zaman ekinin de eridiğini belirtir. Bu bakımdan ek-fiilin geniş zaman çekiminde **erür** yapısı düşmüş sonrasında gelen şahıs zamirlerinin eklenmiş biçimleri bu eklerin işlevini üzerine almıştır.

Vesîletü'l-Mahmûdiye’de isim soylu kelimelerde ek-fiilin geniş zaman çekiminin kullanımı ile ilgili örnekler şunlardır:

Teklik 1. şahıs çekiminde -Am, -vAn ekleri kullanılmıştır: ğanīyem 517 ğubāram 623, müştākam 6006, benem, 375, ḥaķīrem 623, rāzıyam 1990, mü’minven 5236, müheymīnven 5236.

Metinde iki beyitte -ñ ekinin teklik 1.şahıs çekimi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir: *feriştelerdenüñ* 4461, Ki *medlūnūñ* senüñ zāt-ı müsem mā 512.

Teklik 2. şahıs eki çekiminde -sIn: sensin 173, mālīksin 173, münezzehsin 421, dermānısın 1514.

Teklik 3. şahıs çekiminde tur- fiilinden meydana gelen -dUr, dİr ekleri ile bu kullanılmıştır aynı fiilin *durur* şekli kullanılmıştır: oddur 614, nūrdur 615, böyledür 805, cevherdür 884, vardır 886, ‘aẓīmdir 1137, rivāyetdir 1142, ‘ibret durur 1165, ünük gibi durur 1443.

Çokluk 1. şahıs çekiminde genellikle -Uz eki kullanılırken bu ekin dar ünlülü şekli de birkaç örnekte kullanılmıştır: kelīlüz 1288, fidāyuz 2223, dirilerüz 4874, bizüz 3586, cāriyesiyüz 4699, degüliz 5269, ḫarībiz 6167. Ayrıca bu ekin -vUz şekli de nadir olarak kullanılmıştır: mu‘allavuz 500, aḥfāvuz 501, esīrvüz 5458.

Çokluk 2. şahıs çekiminde -sIz eki kullanılmıştır: maḫbūllerümsiz 5190, benüm ḥāş dostlarumsız 6045, ḫapumda ḥāşlarumsız 6133.

3.3.3 Zamir

3.3.3.1 Şahıs Zamirleri

Şahıs zamirleri iyelik ekleri dışında isimlerin aldıkları işletme eklerini alabilirler (Şahin, 2015, 57). Her ne kadar zamirler isimlerin yerini alsalar da

zamirlerin açık bir anlam taşıması ancak yerini tuttuğu isimle bağlantısının bilinmesine bağlıdır (Korkmaz, 2019: 387). Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde zamirler Türkiye Türkçesinden çok farklı değildir. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de de zamirler Eski Anadolu Türkçesindeki gibidir.

Teklik 1.kişi zamiri **ben**'dir: ben 515, beni 694, bende 2028, benden 3010, benüm 3068, baña 845, benümle 705, benem 375.

Teklik 2.kişi zamiri **sen**'dir: sen 421, seni 337, sende 379, senden 520, senün 631, senünile 694, saña 704, sensin 507.

Teklik 3.kişi zamiri **ol/o**'dur: o 231, ol 98. Ekleşme sırasında 3.teklik şahıs zamirinin a şeklinde kullanılması söz konusudur: aña 848, anuñ 918.

Çokluk 1.kişi zamiri **biz**'dir: biz 1289, bizi 129, bize 503, bizde 1040, bizüm 422, bizümle 1718, bizüz 3586.

Çokluk 2.kişi zamiri **siz**'dir: siz 1297, sizi 1596, size 1220, sizde 1299, sizden 3546, sizler 2695, sizlere 3560, sizün 1722, sizüñdür 4762, sizünle 4698.

Çokluk 3.kişi zamiri **olar/anlar**'dır: olar 1726, olara 5044, oları 1986, anlar 1734, anları 1887, anlara 2009, anlarda 1590, anlardan 3954, anlaruñ 3305, anlaruñla 1701.

3.3.3.2 İşaret Zamirleri

İşaret zamirleri varlıkları işaret yoluyla karşılayan zamirlerdir. İşaret; uzaklık yakınlık kavramına bağlı olduğu için genellikle *bu* ve *bunlar* en yakında, *şu* ve *şunlar* daha uzakta, *o* ve *onlar* en uzakta olan varlıkları göstermek için kullanılmaktadır (Korkmaz, 2019: 403). Eski Anadolu Türkçesinde Türkiye Türkçesinden farklı olarak *ol*, *şol*, *olar* zamirleri vardır. Metinde işaret zamirleriyle ilgili tespitler şunlardır: budur 121, buña 1795, buñda 1718, buñdan 2500, bunuñ 1794, bunu 1447, bunlar 1645, bunlara 1713, şu 725, şunlar 3088, şunlara 2756, şunun 2230, şular 1291, ol 3090, bular 3337, şular 2435, aña 3286, anuñ 2655, anlar 1931, anda 884, şol durur 3102, şollar 2009, olar 1726, olara 5044.

3.3.3.3 Belirsizlik Zamirleri

Kişilerin ve varlıkların yerini belirsiz bir şekilde alan zamirler belirsizlik zamirleridir. Sayıları az olduğu belirtilen (Korkmaz, 2019, s. 412) bu zamirlerden metnimizde tespit edilenler şunlardır: biri 1410, birisi 1569, kimi 1829, kimisi

1926, ğayrısı 1551, ba‘zısı 1920, ba‘zılar 106, her birisinüñ 3852, her birine 2619, her kim 575, kimse 1423, her kimse 3463, herkez 2475, hergiz 1318, nicesi 2915, hîç kes 3749, kimesne 4155, fulân 4490, hîç biri 3348.

3.3.3.4 Dönüşlülük Zamirleri

Metinde dönüşlülük zamiri olarak *kendü/kendi/kendüz* kelimeleri kullanılmaktadır. Dönüşlülük zamirleri şahıs zamirlerinden daha güçlü bir anlam taşımakta ve onlara pekiştirilmiş bir anlam katmaktadırlar (Korkmaz, 2019, s. 398). Metinde dönüşlülük zamirinin kişilere göre çekimi ve örnekleri şunlardır:

Teklik 1. kişi çekimi sadece bir beyitte bulunmaktadır: kendüzimi 1791.

Teklik 2. kişi çekimi iki beyitte bulunmaktadır: kendüñi 702, 4133.

Teklik 3. kişi çekimi: kendi 2551, kendü 647, kendüyü 1366, kendüzin 161, kendüzine 530, kendisi 2961, kendüye 3665.

Çokluk 1.kişi çekimi bulunmamaktadır.

Çokluk 2.kişi çekimi bulunmamaktadır.

Çokluk 3.kişi çekimi: kendülere 5574, kendüleri 2899, kendüzleri 1291.

3.3.3.5 Soru Zamirleri

Soru zamirleri varlık isimlerinin yerini soru yoluyla alan, onları soru yoluyla temsil eden zamirlerdir (Korkmaz, 2019, s. 419) Metinde *ne, neye, nerede, nereyi, kim, kanı, kanğı/ kankı, kande/kanda* soru zamirlerinin bulunduğu tespit edilmiştir: ne 2027, neyi 6136, neye 50, nereye 3358, neler 1899, nedir 1891, neyse 1983, kim 1002, kime 2405, kimsin 375, kimüñ 6157, kimler 3003, kanı 1015, kande 2320, kankısin 1638, kankısına 3426, kanğımızdur 5045, kanda 4096.

3.3.4 Sıfat

Dilimizde çok geniş bir yeri bulunan sıfatlar isimlerden önce gelerek onları niteleyen ve çeşitli yönlerden belirten kelimelerdir. Sıfatların önüne geldiği isimlerle birlikte oluşturduğu kelime grupları *sıfat tamlaması* olarak adlandırılır. Bu bakımdan sıfat tamlamalarında tamlayan görevinde kullanılan sıfatlar işlevlerine göre *niteleme sıfatları* ve *belirtme sıfatları* olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

3.3.4.1 Niteleme Sıfatları

Varlıkların şekil, renk, koku, tat, mesafe, alışkanlık, huy, yetenek gibi çeşitli özelliklerini bildiren kelimelere *niteleme sıfatları* denilmektedir. Metinde çok sayıda niteleme sıfatı örneği vardır: ‘alī köşkler 2224, ‘alī cennet 2671, ak qar 1081, ağ gümüş 1057, aşağı yerleri 1023, ‘ayıblu sözler 3650, bed huyly 1293, bed nām 1407, cāhil kişi 729, derdlü cān 5752, dürlü ālām 2187, dürlü yemiş 3002, hāş kullar 5425, hayırlı söz 3463, hoş dilekler 1227, hoş edālar 2091, yukarı duṭaḡ 1388, yüce döşekler 5339, kamu reng 1113, yüce sultān 5996, yalan düş 3932, yāḡūt köşkler 4801, varacak yerler 1826, yeşil reng 1203, gök göz 1387, güzel at 2650, güzel kullar 4289, güzel oḡlan 4018.

3.3.4.2 Belirtme Sıfatları

Niteleme sıfatlarından farklı olarak varlıkları belirtme işlevinde kullanılan sıfatlar *belirtme sıfatları* olarak adlandırılır. Belirtme sıfatları; *işaret sıfatları*, *belirsizlik sıfatları*, *sayı sıfatları* ve *soru sıfatları* olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

3.3.4.2.1 İşaret Sıfatları

Varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlar *işaret sıfatları*dır. Türkçede en çok kullanılan işaret sıfatları *bu şu, o* kelimeleridir. Metinde de en çok kullanılan işaret sıfatları *bu, şu, şol, o/ol* kelimeleridir. Metinde tespit edilen işaret sıfatlarına örnekler şunlardır: *bu aḥvāl* 3011, *bu ara* 1875, *bu balık* 1152, *bu ırmaḡ* 1873, *bu maḥlūk* 1661, *bu gökler* 1064, *bu ‘ālem* 904, *bu kez* 1014, *şu ‘ışkında* 1893, *şu cennete* 3612, *şu dīdār* 5902, *şu dil* 1524, *şu gözler* 5985, *şu hāşlar* 3458, *şu mü`min* 3658, *şu sultān* 4394, *şu ṭā`atler* 3131, *şu vakt* 3717, *şol eşyāyı* 1467.

3.3.4.2.2 Belirsizlik Sıfatları

Varlıkların sayı ve miktarları açık ve kesin bir şekilde değil de belirsiz olarak ifade eden sıfatlara *belirsizlik sıfatları* denilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 383). Metinde kullanılan belirsizlik sıfatlarına başlıca örnekler şunlardır: *geñiş bir yer* 1260, *bir kişi* 1980, *başı evşāf* 1301, *çok a`vāz* 2067, *çok aḥvāl* 1874, *çok aḥzān* 5748, *diger gün* 2405, *her ādem* 6222, *her ağac* 1350, *her belā* 5114, *hiçbir arzū* 2852, *hiçbir insān* 1780, *kamu reng* 1113, *kamu kullar* 5583, *fulan şahrāda* 4490, *her bir yirūñ ehlini* 1656.

3.3.4.2.3 Sayı Sıfatları

Sayı sıfatları varlıkların sayılarını belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar aslında birer sayı ismi olsalar da bir ismin önüne gelerek tam bir sıfat görevi yüklenerek kalıcı sıfat olurlar (Korkmaz, 2019, 377). Tek başlarına sayı adı olan bu kelimeler bir adın önüne gelerek onların tam, kesir/oran, sıra yahut üleştirme bakımından miktarını bildiren sıfatlardır.

Metinde asıl sayı sıfatları sayma sayıları ile yapılmaktadır. Günümüzdeki kullanımlarından farklı bir özellik göstermemektedir. Metinden asıl sayı sıfatlarına başlıca örnekler şunlardır: bir harfe 800, bir ırmağ 1862, iki baş 4772, iki boynuz 1128, üç kez 865, üç şey 6218, üç gün, 1148, dört makāl 1172, dört kapu 2340, dört etrāf 949, beş vakt namāz 4015, beş kerre 561, beş ırmağ 1401, altı nesne 2629, yedi gök 675, yedi iklim 3781, yedi kapu 1310, sekiz cennet 1617, sekiz kapısı 5262, toğuz kâfir 4740, toğuz şahşdur 4872, on āyet 2117.

Metinde sıra sayı sıfatları sayılara getirilen **-Incl**, **-Uncl** ekleri ile yapılmaktadır. Günümüzdeki kullanımlarından farklı bir özellik göstermemekle birlikte eklerde yer yer düzlük yuvarlık uyumuna uyulmadığı, aynı kelimenin farklı imlâlarının olduğu görülmektedir. Bu kullanımların belli kurala bağlı olduğu söylenemez. Metinden sıra sayı sıfatlarına başlıca örnekler şunlardır: ikinci yirūn adıdur 1092, üçüncü evliyā 5905, üçüncü ni‘met 2685, dördüncü gün 999, beşinci gök 1056, altıncı yirūn 1110, yedinci kat 1422, yedinci kapu 1634, nefsūn sekizinci murādı 4205, nefsūn toğuzuncı murādı 4226, nefsūn onuncı murādı 4285.

Metinde üleştirme sayı sıfatları sayılara getirilen **-Ar**, **-şAr** ekleri ile yapılmaktadır ¹⁰. Günümüzdeki kullanımlarından farklı bir özellik göstermemektedir. Metinden asıl sayı sıfatlarına başlıca örnekler şunlardır: üçer mīl 972, dörder kapısı 4152, dördüşer cennet 3136, beşer yüz yıl kadar 5262, yetmişer mīl 3159, yedişer yüz latīf hīl‘at 5550, altmışar mīl 2041, onar hātem 2126, onar parmaklarında 3689, yetmiş biñer 397, yetmişer biñ taht 1013, biñer yıllık yol 1127, beş yüzer yıl 1195.

¹⁰ Asıl sayı sıfatlarından üleştirme sayı sıfatları türeten ek aslında **-ar**, **-er**’dir. Bu ek *beşer* kelimesindeki hece bölünmesinde **-şer** biçimine girerek bir istisna oluşturmuş ve ünlü ile biten sayı adlarına **-şar**, **-şer** biçimde gelmiştir (Korkmaz, 2019, s.121).

Metinde kesir sayı sıfatlarına örnek nadirdir: *Bular hūrularuñ biñinde biridür* 5319. Ayrıca kesir ifade eden *yarım* kelimesi metinde bir yerde bulunmaktadır: *yarım sâ‘at* 6036.

3.3.4 .2.4 Soru Sıfatları

Soru sıfatları isimlerin önüne gelerek onları soru yoluyla belirten ve özelliklerini soran kelimelerdir. Metinde *kañğı*, *ne* kelimeleri çok fazla örnekte rastlanmamakla birlikte soru sıfatı olarak kullanılmıştır: *kañğı kapu* 1643, *ne şan‘atdır* 1160, *ne ıışşı itdü* 1710.

3.3.5 Zarf

Zarflar fiil, sıfat, fiilimsi ve kendisi gibi zarf olan kelimelerden önce gelerek onların anlamlarını zaman, yer-yön, nitelik, durum, azlık-çokluk ve soru gibi çeşitli yönlerden belirgin duruma getiren kelimelerdir (Korkmaz, 2019, s. 427). Sıfatlarda olduğu gibi tek başlarına isim olan zarflar, kelime gruplarında sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın anlamını belirginleştiren kelimelerdir (Ergin, 2000). Zarflar işlevleri bakımından zaman zarfları, yer-yön zarfları, tarz zarfları, miktar zarfları, soru zarfları olmak üzere beş alt başlıkta incelenmektedir.

3.3.5.1 Tarz Zarfları

Bu zarflar hâl ve tavır bildiren zarflardır (Ergin, 2000). Fiillerin ve fiilimsilerin niteliğini, nasıl yapıldığını, ne durumda olduğunu bildiren kelimeler tarz zarflarıdır. Nitelik ve durum anlamı taşıyan bütün adlar ve niteleme sıfatları cümlede zarf görevinde kullanılabilir (Korkmaz, 2019, s. 465; Şahin, 2015, s. 59). Metinde de çeşitli kelime ve kelime grupları tarz zarfı görevinde kullanılmıştır.

Eyit Rıdvân’a **tiz** bu sözi elhâk 1788

Fenâdır **tiz** geçer kıılır hıda‘ı 2666

...yüz kez ki yok olup **gine** ola 1390

Dükenmez nakış yok **toptolu** çıkar 3149

Düşe ferşe bu nūruñ ‘aksi düpdüz 2919

Alıntı kelimelerin zarf görevinde kullanılması ile oluşan örneklerden bazıları şunlardır:

Meseller çarb ider nāsa ‘ayān ola **bilā-ihfā** 90

Müretteb itdi **bī-noqşan** bu ‘ulviyyāt u süfliyyāt 272

İşidelüm laṭīf sözüñ görelim **bī-hicāb** yüzüñ 188

Buyurdu kim gire **derhāl** ... 464.

Metinde edat öbeği şeklinde yer alan kelime grupları zarf görevinde kullanılmıştır:

Kimi ol **kā'yim** eylerse çün **esmā vü şıfâtıyla** 125

Nażar eylediğiçün nāra cihāna virdi hoş enver 142

Eser **yel gibi** tiz geçer zamāne 3931

Ola yüzleri **bedr gibi** münevver... 4282

Maţar gibi yağa üstlerine gül 1599

Ki darbı **kuvvetine göre** ire 1302

Evvelki gevhere n'itdi ki **heybetle** nażar itdi 601

Du'āsı çün bu dīvānı pes itdüm naẓm-ı taḥrīrāt 315

Göricek bezmini Hüsrev **taḥassürle** ḥusūr bulur 321

Bu kez emr kıldı Hāk rūḥa **gücile** gir **gücile** çık 466.

Metinde belirsizlik anlamı taşıyan böyle, şöyle vb. kelimelerin tarz bildirecek şekilde kullanılmasıyla oluşan zarflar bulunmaktadır:

Tamām üç yüz yılı **şöyle** turalar 5569

Müzeyyendir kapısı **şöyle** gördüm 1827

Bulara rahmetüñ **böyle** bileydin 855

Çeşitli yapım ekleriyle türetilen kelimeler zarf görevinde kullanılmıştır:

Bu kez **ṭāvusleyin** 'arşda o cevlan idüp 3723

Didi **ancılayın** kim ola şāfī 5938

Nihayetsiz gele iḥsānı şāhuñ 2191

Ḥisābsız çekdiler cevri cihānda gördiler ḳahrı 2007

Cihānı **iḥtiyārsız** terk idersin 2738

Zarf-fiil eklerini alan kelimeler veya kelime grupları zarf görevinde kullanılmıştır:

Caḥīm'de yanmadan şakladı ol şāh 2535

Bulara vermeden görmez melāli 2079

Ki od anı **şavurduḳça** girü indüre 1391

Yaḳīn varduḳça arttı tañlaması 2434

Geyündükce olur merḡüb...4657

Ayrılma hāli ekinin tarz bildirecek şekilde zarf görevinde kullanılmıştır:

Gerekdir sünnetin anuñ tutavuz 'ışkıla **cāndan** 288

Ata kendüyi oda **ḳorḥusundan** 1366

3.3.5.2 Zaman Zarfları

Zaman zarfları bir fiilin, sıfat-fiilin veya zarf-fiilin anlamını zaman yönünden tamamlayan ve bu kelimelere sorulan “ne zaman?” sorusuna cevap kelimelerdir. Metinde kullanılan zaman zarflarına örnekler şunlardır:

Zaman anlamı taşıyan isimlerin zarf görevinde kullanılmasıyla oluşanlar:

Dürişdiler **gice gündiz** her üstād 2352

Gicelerde kılalar Hakk’a secde 3465

Cemī‘ cennet ehli hep **yarın** anda cem‘ ola 1027

İkisi gündizin aқа 1402

Terahhüm eyleyüp rahmān buları andan **öñ** aldı 4550

Muhammed **öñ** gire **şoñra** nebīler 5170

Virürdüñ **şimdi** ben virem selāmı 5192

Diye bunları şuvar **imdi** Rıdvān 5203

Zamīrūñ ne ide arzū **hemāndem** halk olına o 206

Gicede ağlayup **gündüzde** güler 3586

Didi nūrumı kıldı **evvel** icād 541

Yedi kat gögi yiri **şoñ** yaratdı 543

Olur hūrī şeker **ilk** varana 3160

Hemān zātını gördi nūr-ı zāhir 348

Hemān halkuñ göriser üç bölügi 1485

... figān kıl **şubhıla her şām** ... 1382

Buyurdı kim gire **derhāl** nefāsetden idüp ĩrāş 464

Buyurdı kim gire **derhāl** 464

Henüz toprak içindeyken bakalar 1816

...dā’īm ide iħrāk 85

Sıfat tamlamalarının zarf görevinde kullanılmasıyla oluşanlar:

Bu kez nūr inkişāf itdi girü nūrına pes ezcā 149

Dönerler bī-ķarar **her dem** iderler dürlü teşvīķāt 270

Tecellī itdi Hakk **ol dem** özine 530

O vaķt olmaz velī şoñra bulalar 1702

Murādı bula **her vaķt** ola şādi 5010

Hāl eki almış isimlerden sonra gelen edatlarla kurulan kelime gruplarıyla oluşanlar:

Yaratdı **kürsiden şoñra** o Rahmān 954

Ki **Ādem'den berü** fitnessi zāhir 2633
Ġurūbdan **şubha dek** şayha kılurlar 1229
Pes **andan şoñra** kıldı mülke bünyād 542
Zarf-fiil eki almış çekimsiz fiillerden oluşanlar:
Göricek şanduñ yāķūt u mercān 2147
Ki halk **uyurken** eyleye kıyāmı 2230
Zirā **uğrayıcaķ** andan şaparlar 2887
O şāh **görüncegez** rūhı aşāğa indi tahtından 610
Naşārī **girüben** kalısar ābād 1324
Caķīmi **geçmeyince** aña irmez 1996

3.3.5.3 Yer-Yön Zarfları

Yer-yön zarfları fiillerin yerini ve yönünü gösteren kelimelerdir. Bu zarfların genel olarak hepsinde yön ifadesi bulunur ve eskiden beri en fazla kullanılanları ileri, geri, aşağı, yukarı, içeri, dışarı, beri, öte kelimeleridir (Ergin, 2000, s. 259). Eski Anadolu Türkçesinde bu kelimelerin ses farklılığı gösteren aşağı, ilerü, gerü/girü, yukarı, içre/içerü, tışra/taşra, berü şekilleri bulunmaktadır. Vesiletü'l-Mahmûdiye'de yer-yön zarfı olarak bunlar kullanılmakla birlikte hâl eki almış bir ismin edatla birleşmesinden oluşan kelime gruplarının da yer-yön zarfı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Behişte **toğru** gideler... 5249
Çü rūh gördi şu 'ucb itdi anı koyup **öte** gitdi 612
N'ola bülbül güle **ķarşu** kılsa zār-ı efğān 5116
Mukarrebler **girü** gele buları lütfile ala 6205
Didi iy Tañrı dostı gelme **beri** 4732
Diye Rıdvān'a hil'at al **berü** tiz 5208
Şafāla taşdı **taşra** çıkdı aķdı 355
Devesin çü görüp **içerü** girdi 2436
Elin epüp sarāy **içre** girürler 5336
Buña bir kişi didi tır **yukaru** 4682
İlerü yürü kim anı göresin 4692
O şāh görüncegez rūhı **aşāğa** indi tahtından 610

3.3.5.4 Azlık-Çokluk Zarfları

Azlık-çokluk zarfları derece, miktar bildiren kelimelerdir. Bunlar fiillerden başka sıfatların, sıfat-fiillerin ve zarfların anlamlarını miktar yönünden belirtirler. Vesîletü'l-Mahmûdiye'de kullanılan miktar zarflarından örnekler şunlardır:

Türkçe kelimelerden oluşanlar:

Hayr u ihsânı **çok** cem' eyleyüpdür 1635

Kılurlar zârıla efgân **igen** başdan içüp emvâc 4272

Ola ol mü'minüñ gönli **igen** şâd 4330

Ki **artuk** virdi aña kamudan dâd 3364

Nice kim dilerseñ dönderürsin 809

Melâ'ik **çok** tavâf ider nitekim ka'be-yi hüccâb 620

Verenler dimediler **key** şavâbı 5809

Hem **az** yiyüp **az** uyur ol kıomaz gayr-ı habîbe yol 4657

Helâk **az** yediydüñ cihânda 5048

Biraz yazduk hem evşâf-ı hamîmden 1380

Metinde eşitlik eki -cA ile oluşan kelimelerin miktar bildirecek şekilde kullanılması ile oluşan zarflar bulunmaktadır:

Ne **ömrünce** güle hergiz... 1413

Komadı anda **zerrece** deñlü miñnet 1542

'Amelden nûr **hâlince** ışıya 3143

Metinde Türkçe kelimelerin dışında Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan miktar zarfları bulunmaktadır:

Hîç anda görmedi bir şey'i zâhir 348

Hak ihsân eyleyüp **fazlâ** 3557

Tamâmet rahmet ola bu mümkünâta 534

Ebed dâru's-selâmuñda melâmet olavuz anda 186

Cihânı ol virüp garka şafâlar virdi bî-a' **dâd** 1010

3.3.5.5 Soru Zarfları

Soru zarfları fiildeki oluş ve kılışı çeşitli açılardan soru vasıtasıyla bildiren zarflardır (Korkmaz, 2019, s. 482). Metinde kullanılan zoru zarflarına yönelik örneklerden başlıcaları şunlardır:

Diye **nice** durur ol beyt-i ma'mûr 1171

Ne **deñlü** itseler cehd iremezler 801

Niçe girem didi üç kez melâletden idüp ĩrâş 465

Kaçan kim görseñiz... 1298

...kaçan irse seher yili ... 637

Melâ'îk şoralar **kanda** gidersiz ... 5249

Baňa itmezdüñüz iclâl **neden** virem size envâr 1299

Niçün ğafletde uyursun... 3926

Nazar kıl **neye** geldüñ cihāna 3926

3.3.6 Edat

Edatlar tek başlarına anlamı bulunmayan, isim soylu kelimelere eklenerek onlarla birlikte bir anlam ifade eden gramer yapılarıdır (Korkmaz, 2019, s. 895; Ergin, 2000). Türkçede görevli kelimeler arasında değerlendirilen edatlar hâl ekli isimlerle bir araya gelerek cümledeki diğer kelimelerle çeşitli anlam ilişkileri kurarlar. Cümle içinde benzerlik, beraberlik, başkalık, zaman, miktar, sebep, vasıta, mekân, yön gösterme, karşıtlık, aşırılık, derece vb. anlamlar ifade ederler. Bir araya geldikleri kelimelerle edat öbeği oluştururlar ve bu edat öbekleri sıfat yahut zarf olarak kullanılırlar¹¹.

Metnimizde tespit edilen edat örnekleri şunlardır¹²:

berü: Ayrılma hâli eki almış kelimelerden sonra gelen ve metinde daha çok *süregelen bir zaman* anlamı katan bir edattır.

Ki Ādem'den **berü** fitnesi zāhir 2633

Cemāl-i hüsñüñüz olmuş ziyāde/Gidelüden **berü** nūr u ziyāda 3301

O vakıtden **berü** işim zār u feryād 4860

bile: Yalın hâldeki ve ilgi hâl eki almış kelimelerden sonra kullanılmıştır. Daha çok *birliktelik* anlamı katmıştır.

Resülün kabir tobrağın **bile** katdı kılup tahmîr 463

Feriştehler **bile** haşr ola anda 937

Dağı zürriyeti **bile** olurlar 2550

¹¹ Edatlar söz dizimi açısından bir araya geldiği kelime ile birlikte özne, nesne, tümleç, yüklem olabilirler. Bu durum şekil bilgisinin dışında kalıp cümle bilgisinin konusu olduğundan çalışmamızda bu konuya yer verilmemiştir.

¹² Çalışmamızda tespit edilen edatlara en fazla üçer örnek verilmiştir.

birle: Nadir rastlanan bu edat yalın hâldeki ve ilgi hâl eki almış kelimelerden sonra kullanılmıştır. Daha çok *birliktelik* anlamı katmıştır.

Bularuñ **birle** göñlin gözetmek 1751

Hadem **birle** serîrine seyr eyleye tafşîlâ 3566

dek: Yönelme hâl eki almış isimlerden sonra gelen bu edat *miktar, derece, zaman* anlamları katmıştır.

Gurûbdan şubha **dek** sayha kılurlar 1229

Bu şubha **dek** bu resme ağlayalar 1233

Ki yevm-i haşre **dek** olmazdı emrâz 1980

evvel: Ayrılma hâli eki almış kelimelerden sonra gelen ve metinde *zaman, öncelik* anlam ilişkisi kuran bir edattır.

Ki Şiddîk cümleden **evvel** getürdi servere îmân 5840

Şu tevbe itmeden **evvel** günâhı/Bağışlanur anuñçün itmez âhı 3636

ğayrı: Ayrılma hâl ekli kelimelerden sonra kullanılan bu edat *benzerlerinden ayırma* anlamı katmıştır.

Ki benden **ğayrı** yokdır didi Allah 843

Anuñ vaşfını Hâk'dan **ğayrı** bilmez 1122

Bulardan **ğayrı** kimse irmez aña 2219

gibi: Yalın hâldeki ve ilgi hâli eki almış isimlerden sonra gelen bu edat daha çok *benzerlik, tıpkılık, denklik* anlamlarında kullanılmıştır.

Girüp meydân-ı 'ışka ol ura tãvûs **gibi** cilve 1540

Güneş **gibi** virür uçmağa ol nûr 1584

Maţar **gibi** yağa üstlerine gül 1599

girü: Ayrılma hâli eki almış kelimelerden sonra gelmekte olan bu kelime edat olarak metinde bir beyitte rastlanmakta ve cümleye *sonralık* anlamı katmaktadır.

Virem andan **girü** size selâmum/Diyem

göre: Bu edat yönelme hâli eki almış kelimelerle birlikte kullanılmıştır. Eklendikleri kelimelere daha çok *uygunluk, denklik, nispet* anlamları katmıştır.

Buña **göre** kaçır kıl şöñi biñ yıl 591

Hağ emrine **göre** bünyād olalar 988

Bular dağı pes aña **göre** irdi 1001

içün/çün: Yalın hâldeki ve ilgi hâl eki almış kelimelerden sonra kullanılmıştır. Daha çok *sebepe* anlamı katmıştır.

Anı kendü **içün** Allah yaratdı dost idindi şāh 167

Anuñçün ümmeti **içün** sekiz cennet yaradıldı 235

Du ‘āmiçün kamu ‘ālem niyāz idüp disün āmīn 342

içre: Daha çok yalın hâldeki isimlerden sonra gelen bu edat *yer-yön gösterme* anlamı katmaktadır. Bir örnekte ilgi hâli eki almış bir zamirden sonra gelmiştir.

Kodı Hağ anuñ **içre** arı cānı 568

O mişkāt **içre** bir mişbāh ola şāfī olup peydā 82

Didi yā rüh seyir kıl zulmet **içre** 366

ile/-ıla/-la/-le: Yalın hâldeki ve ilgi hâl eki almış kelimelerden sonra kullanılmıştır. Daha çok *birliktelik, vasıta* anlamlarını katmıştır.

Saña haş **kullaruñıla** ‘ibādet iderüz fażl it 174

Cihān **irşādıla** mesrūr olup nūr oldı ... 244

‘Aceb tertīb **ile** hayrān bu ögler 1188

“kadar”: Yalın hâldeki isimlerden sonra gelmiştir. Bu edat *miktar, derece* anlamları katmıştır.

Ki yüz biñ yıl **kadar** tebcīl ü tehlīl 572

Aña Hağ şol **kadar** eyledi ifdāl 650

Ki şark u garb **kadar** on biñ olası 947

karşu: Yönelme hâli eki almış kelimelerden sonra gelerek cümleye *yer-yön gösterme* anlamı katmıştır.

Kodı tūbāsına **karşu** şalınur servi şevķile 2850

Biri birine **karşı** oturalar 3235

Varurlar cum‘a günü aña **karşı** 3293

öte: Ayrılma hâli eki almış kelimelerden sonra gelen ve metinde *yer-yön gösterme* anlamı katan bir edattır.

Bulardan **öte** dahı bir yılanmış 1256

Bu yirleri yaratdı **Qāf**‘dan **öte**/Yedi deryā yaratdı andan **öte** 1257

Bulardan **öte** Hāk halk itdi tamu 1270

ön: Ayrılma hâli eki almış kelimelerden sonra gelen ve metinde *zaman, öncelik* anlam ilişkisi kuran bir edattır.

Bulardan **ön** yaratdı Hāk anı bil 586

Ki senden **ön** gire nice a‘vām 2213

Ki hūt cigeri cennetde kamudan **ön** yine anda 3919

şoñra: Ayrılma hâli eki almış kelimelerden sonra gelen ve metinde *zaman, sonralık* anlam ilişkisi kuran bir edattır.

Qudüsden **şoñra** halk itdi niqāblar 396

Pes andan **şoñra** kıldı mülke bünyād 542

Pes andan **şoñra** kamu halkı ol Hāk 593

toğru: Metinde nadir kullanılan bu edat yönelme hâl ekli isimlerden sonra *yer-yön gösterme* anlamı katmıştır.

Behişte **toğru** gideler bulalar cennet ü A‘rāf 5249

Alup dāru‘l-celāle **toğru** gide 6086

üzre: Yalın hâldeki isimlerden sonra gelen bu edat *yer-yön gösterme* anlamı katmaktadır.

Oturalar serīrler **üzre** mesrūr 2540

Ki halk **üzre** toğılan şer ‘iḳābdan 2902

Otura ehl-i cennet köşkler **üzre** 3097

andan **girü** size kelāmum 5199

3.3.7 Bağlaç

Türkçede cümle içinde görev alan kelime türlerinden biri de bağlaçlardır. Bağlaçlar eş değere sahip kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlayan bu yüklendikleri işlevler ile bağlandıkları sözler arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran kelimelerdir (Korkmaz, 2019; Tiken, 2020). Türkçede çok fazla bağlaç bulunmakla birlikte bunların çoğunluğu dilimize Arapça ve Farsçadan geçmişlerdir. Bu bağlaçlardan bazıları tek olarak kullanılırken bazıları tekrarlı biçimde kullanılır.

ancağ:

Yahūd Şarkı degül **ancağ** gurūbda gün toğunmaya 86

Resūlūñ kadrini Allah bilür **ancağ** hemīn ol şāh 280

çü:

Kemālātıla tōldılar **çü** ‘aqliyyāt-ı naqliyyāt 286

Çü kendü zāhir oldı kendüzine 530

Çü rūh gördi şu ‘ucb itdi anı koyup öte gitdi 612

çün:

Şu ‘ā’-ı şems-i vechinden **çün** nūr irdi te’şirāt 324

Tecellī eyledi **çün** nūr-u evhād 535

‘Ademden oldı **çün** ehli cihānuñ 2266

çünki:

Begendi ziynetini **çünki** gördi 2395

Vişāle **çünki** cāmı ola vāşıl 2202

Cehennem **çünki** bākī bī-nihāyet 1378

çünkü:

Esāsın ‘ālemūñ **çünkü** urup anı tamām itdi 272

Velī **çünkü** toğupdur ol zinādan 1757

Kaçan cennet kapusına bular **çünkü** ola vāşıl 4993

eger:

Hakk’uñ hükmüne münkāddır **eger** pārsā ve ger tersā 63

Eger od irmese daħi yanaydı zeyti mişbāhuñ 88

Eger fażl itmese Hāķ biz ķulına 718

egerçi:

Egerçi biz ķuluñ ķıldıķ ģaķālar 1517

Egerçi cennetüñ zevķi nefis ü bī-nihāyetdür 1528

Egerçi olmadılar ģilm-i ģādī 2557

ger:

Didi ģamamcı dervīş **ger** puluñ var 3273

İhānet **ger** i ‘ānet ķahr u iĥsān 3583

Ölünce **ger** içerse o ücācdur eylemez irdā 3802

gerçi:

Ve **gerçi** çok ģünāhda ķılıcaķ ol 720

Ģanīlerdür du ‘ādan **gerçi** bunlar 3646

Hevā-yı nefis cihānda **gerçi** çokdur 3943

gerek:

Çü topraķdır senüñ aşluñ **gerek** yir gibi alķaķ ol 631

Gerek sözüñ ķıla ģzāĥ idüp aĥvālini iblāĝ 2479

Şular kim bunu işide **gerek** dünyāyı terk ide 3793

hem:

Bu mevcūdāt kemāline nişāndır **hem** celāline 58

Ģazinesi tolu rahmet ģanidir **hem** ider iĝnā 127

Cinānın Hāķ senā ide cinānda **hem** vire ravzāt 316

ile:

İçinde ‘aķl u nefsi rūĥ tışında dil göz **ile** ķaş 1660

Velīd’**ile** Ebu Cehl’e diyeler 1709

Bulur ol ģün zekān **ile** taĥķīķ 3954

ki:

Didi nûrum aña beñzer **ki** bir mişkât ola enver 80

Biḥār-ı la‘nete didi **ki** ṭaldum 380

Her esmādan **ki** ḥalk ola ḥalāyık 519

kim:

Şular **kim** gördi alnın oldı ‘ādil 575

Bu kez bir gevher-i şāni yaratdı **kim** ‘azīm şāni 600

Ne **kim** olmış olacaḳ oldı taḳdīr 804

līkin:

Hevā-yı nefsile göñil ḥarāb olmuşıdı **līkin** 1898

Ḥüsün eflākına bu şems teferrüd eyledi çıḳdı ruḥundan bunlaruñ **līkin**

5601

nitekim:

Şıfāt-ı Ḥaḳ **nitekim** daḥı zātı/Bu ḥalka beñzemez ‘ālī şıfātı 821

Olısar yüzleri berrāk **nitekim** şems ider işrāk 2137

Aḳısar **nitekim** deryā-yı ‘ummān 3140

şan kim:

O tācuñ nûrı **şan kim** şems-i mehtāb 1944

Dinildi evvel olur ol ‘alef ḳān/‘Urūḳa aḳar ol **şan kim** tene cān 3873

Ḳızıl yāḳūt bināsı göre bir köşk/Nefīs ḳoḥusı var **şan kim** tolu müşk 5327

şanki:

Ṭadı sükker beyazda **şanki** aḳ ḳar 1081

Yañaḳları ḳızıldur **şanki** yāḳūt 3124

ve, vü, u, ü, ü:

Kerāmetler **ve** cennetler yaratdı 1805

Güneş yüzlü şeker sözlü **ve** nāzlu 2155

Geñişdür bunlaruñ ṭulı **ve** ‘arżı 2171

Ḳamu od burc u bār **vü** dār **u** deyyār 1339

Virür bunlara şokup zār **u** efgān 1361

Fenāsi lütfunuñ kahr **ū** ‘anādur 2379

velīkin

Geñişdir bātınuñ ulu **velīkin** zāhirüñ toprak 910

Hevā-yı nefis cihānda gerçi çokdur/**Velīkin** fānidür bünyādı yokdur 3943

... olup mest ideler zilzāl **velīkin** olmayup muhtāt 5234

veyāhūd

Ne deñlü varısa dünyāda āvāz/**Veyāhūd** sāz üninden olsa pervāz 4198

“veya/veyā”

Ağ incüden binā itdi degül mermer **veyā** pülād 1011

Şu kim cisme **veyā** cismāniye bula ta‘alluq ol 5964

yaḥūd/yaḥūd

Yaḥūd şarkī degül ancak gürubda gün tokunmaya 86

Ya fikr itdün **yaḥūd** bī-hüşda gördün 3843

“zīrā”

Yanarlardı tāmuda **zīrā** her dem 1360

Varacak yerlerin **zīrā** göreler 1826

Necāt yokdur size yok **zīrā** imān 2526

Bağlaçların bazıları tekrarlı olarak kullanılırlar. Genellikle aynı bağlacın iki veya daha fazla aynı görevdeki kelime ve kelime gruplarını, cümleleri birbirine bağlarlar. Bunlara yönelik metinde tespit edilen örnekler şunlardır:

“ne ... ne ...”

Ne keyfiyyet ne kemiyet **ne** eczā 5788

Ne şarkīdir güneş işrāk idüp dā‘īm ide ihrāk/**Ne** ğarbīdir güneş ašlā tutunmaya vura sermāyā 85

Ne lu‘b itdi ne ka‘b itdi **ne** ḥamr itdi ne remz itdi 774

“**kimi ... kimi ...**”

Yemişler hem kuş etleri **kimi** yahni **kimi** biryān yeye ... 3095

Kimi insden **kimi** cinden **kimi** hūr 3113

Kimi şemse **kimi** bedr-i aya beñzer 3988

“**hem ... hem ...**”

Kažā vü **hem** kader **hem** cümle tadbīr 814

Hem oddandur **hem** odlara yaqarlar 1357

Şular kim eylese tuğyān idüp **hem** dünyāyı **hem** işār 3756

“**gāh ... gāh ...**”

Selāmdur **gāh** virürler **gāh** alurlar 5892

Olur **gāh** fiqdān **gāh** viedān 390

“**ya ... ya ...**”

Ya görmedüñ **ya** ğayrıdan işitdün 3844

Ya mecmū‘ın **ya** bir kaçın arada 3898

Ya hınzırdur yahūd zībdür **ya** sa‘leb 4210

3.3.8 Ünlem

Ünlemler; acı, sevinç, keder, nefret, korku, hayıflanma, seslenme vb. duygularla onaylama, reddetme, gösterme ve tabiattaki sesleri ifade etmek için kullanılan kelimelerdir. İsim, sıfat, fiil gibi kelime türleri insanın düşünce dünyasındaki kavramları karşılarken ünlemler insanın ruh dünyasındaki duygu ve heyecanları dışa vuran ve tabiattaki çeşitli ses ve olayarı adlandırmaya yarayan kelimelerdir (Korkmaz, 2019, s. 961-962).

Metinde kullanılan daha çok seslenme ve üzüntü bildiren **elā, eyā, iy/ey, yā, āh, vāh**; şaşkınlık ve sorma bildiren ‘**aceb**’; gösterme bildiren **işte** ünlemleri kullanılmıştır. Metindeki ünlemlerle ilgili örnekler şunlardır:

‘**aceb**’: Metinde daha çok şaşkınlık ve merak duygularını ifade etmek amacıyla kullanılan bir ünlemdir.

‘**Aceb** var mı ki maḥlūk bizden ekmel 421

Yaradıldı yedi yirile gökler / ‘**Aceb** tertīb ile ḥayrān bu ögler 1188

‘**Aceb** mecnūn mı oldu kim bu oğlan 4621

āh: Acı, pişmanlık ve sitem bildiren ses taklidi bir ünlemidir. Metinde daha çok isim olarak kullanılmıştır. Metinde doğrudan duygu ifade etmek yerine daha çok isim olarak kullanılmıştır.

Çün ol yigit çağırup itdi feryād / Şanasın Şīrīn'e āh itdi Ferhād 4678

Bulara virmeyem āh u fiğānı 2037

Qılurlar üstine efgān u āh vāh 2413

de, da:

Anı **da** itdi dört pāre o Mevlā 450

Buları **da** nūra şordı feşāhatden idüp īrās 470

Anuñ ardınca nefis-i küll işitdi ol **da** oldı kul 1006

dahı:

Ki şadırdır anuñ mişkat **dahı** kalbi zücācedir 117

Anuñ nışfi pes od oldı **dahı** bir nışfi şu oldı 136

Muhabbet idevüz aña **dahı** evlādına ta'zīm 289

elā: Daha çok “gözünü aç, dikkat et, bilmiş ol, bak, dinle” gibi anlamlara gelen ve Arapça olan bu ünlem çoğunlukla iy ünlemiyle birlikte kullanılmıştır. Seslenme ve uyarı, tenbih ifade etmektedir. Dize başlarında kullanılmıştır.

Elā iy 'ārif-i sırr-ı hakāyık / Nişār idem yine dürr ü daḳāyık

Elā iy kāşd-ı esrār hakāyıkdan kılan idrāk / Elā iy raşid-i envār daḳāyıkdan olan derrāk 2836

eyā: Farsça seslenme ünlemidir. Türkçe “ey, hey” ünlemlerine denktir.

Eyā devlet maḳāmında meṭālibçün olan seyyāh 748

Eyā gāfil gözüñ aç aña hālūñ 2737

Ola yāḳūtla mercān gibi bunlar eyā şehzād nefāsetden idüp īrās 4154

ey / iy: Türkçe seslenme ünlemidir.

Anuñ 'ışkına iy sultān kılasın biz kula ihsān 172

Didi ḳānde olur ḳahruñ iy sultān

Bil ey sīm ü zer ve cevher sevenler

“işte”: Metinde bir yerde kullanılan bu ünlem işaret etme yoluyla gösterme ifade etmektedir.

Dağı didi ki Aḥmed işte cennet 5927

yā: Arapça seslenme ünlemidir. Metinde sıkça kullanılmıştır. Türkçe “ey” ünlemine denktir.

Diye Allah o şahşa yā fulān sen 5620

Diye yā kullarum beni seversiz 5699

Didiler yā Resūlallah nedür ol didi pes server 5837

vāh: Metinde tek yerde kullanılan bu ünlem acı ve pişmanlık bildirmektedir.

Qılurlar üstine efgān u āh vāh 2413

4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: METİN

B:1b

M:2b

Fihrist-i Kitābu'l-Vesīle

El-bābü'l-evvelü fî şifāti'l-ḥaḳḳ ve temşil-i nūrihi leyse ke mişlihi şey'ün ve hüve's-semī'ü'l-'alīm. El-bābü's-şānī fî şifāt-ı seyyidi'l-mürselīne ve du'āi's-selātin. El-bābü's-şālīşü fî seyrü'r-rūḥu fî melekūti Rabbi'l-'alemīn 'alā'l-mükāşifātü'l-'ārifin. El-bābü'r-rābi'ü fî ru'yeti'r-rūḥu şifātü'l-'anāşırı'l-erba'ati 'alā'l-arş. El-bābü'l-ḥāmisü fî ḥilḳatı'l-'aḳl ve beyānū ḥüsne'l-ḥulḳ. El-bābü's-sādis fî ḥilḳatı'l-ḳalemi ve'l-levḥi'l-maḥfūzi ve'l-'arşı ve'l-ḥacib. El-bābü's-sābī'ü fî ḥilḳatı'l-melā'ikati'l-muḳarrebeyn ve'l-kürs ve's-semāi' ve's-şems be'l-ḳamerü ve'l-arz. El-bābü's-şāminü fî esāmi's-semāvāti's-sebīü ve'l-arzīnū's-sebīü ve ahāhilā El-bābü't-tāsīü fî beyāni'l-beyt i'l-ma'mūru ve'l-baḥri'l-mescūri ve cebeli ḳāf ve māverāhü El-bābü'l-'aşirü fî beyān-i dereḳātı'l-caḥīm ve envāi' enkālīhā El-bābü'l-ḥādī 'aşere fî beyān-i ḥilḳat-i cennet-i 'adnin ve derecātihā El-bābü's-şānī 'aşere fî beyāni'l-cināni's-şemānī ve ebvābihā ve ḥıyṭanuhā El-bābü's-şālīşü 'aşere fî beyāni'l-'arāfi ve ehlihā El-bābü'r-rābi'ü 'aşere fî beyān-i māraāhü'n-nebiyyüme leyleti'l-esrā fî bābi'l-cennet El-bābü'l-ḥāmisü 'aşere fî beyān-i māraāhü'n-nebiyyüme leyleti'l-esrā fî dāḥili'l-cināni mine'l-ḳuşūri ve'l-ḥıyāz cennet El-bābü's-sādisü 'aşere fî tefsīr-i ḳavlihi ta'. ḳad eflaḥe'l-mü'minüne ilā ḳavlihi ḥüm fihā ḥālidūn cennet El-bābü's-sābi'ü 'aşere fî beyān-i evşāfi'l-cenneti ve eşnāf-i na'īmihā cennet El-bābü's-şāminü 'aşere fî beyān-i Medine-yi İrem zātı'l-'imādi'lleti ām yuḥlaḳ mişlühā fī'l-bilād.

B:2a

El-bābü't-tāsīü 'aşere fî beyān-i duḥūl 'Abdullah Bin Ḳulābe fî Medine-yi İrem El-bābü el-'ısrīn fî tefsīr-i ḳavlihi ta' ve't-tūr ve kitābin mestūr. El-bābüel-ḥādī ve'l-'ısrūn fî tefsīr-i ḳavlihi ta' zuyyine li'n-nās ḥubbu's-şehavet-i mine'n-nisāi' El-bābü's-şānī ve'l-'ısrūn fî tefsīr ḳavlihi ta' ve beşşiri'llezīne amenü ve 'amilü's-şālīḥātı El-bābü's-selāşü ve'l-'ısrūn fî tefsīr-i ḳavlihi inne'l-ebrār yeşrebüne min ḳā'sin kāne mizācühā ḳāfur El-bābü'r-rābi'ü ve'l-'ısrūn fî tefsīr-i ḳavlihi ta' ve limen ḥāf maḳāma rabbihi cennetān El-bābü'l-ḥāmisü ve'l-'ısrūn fî tefsīr-i ḳavlihi mütteḳīne 'alā fūruşin beṭāi'nuhā min istebrāḳ El-bābü's-sādisü ve'l-'ısrūn fî beyāni's-sābıḳīne'l-muḳarrebeyne ve merāabbihum El-bābü's-sābi'ü ve'l-'ısrūn

fî beyân-i aşhâbi'l-yemîn ve derecâtühüm El- bâbü's-sâminü ve'l-ışrûn fî tefsîr-i kavlihi Ta'âlâ ve 'ibâdu'r-raḥmâni'd-dîn yemşûna 'alâ'l-arz hevnan El- bâbü't-tâsiü ve'l-ışrûn fî tefsîr-i kavlihi hedân-i ḥasmân-i iḥteşamsü fî rabbihim El- bâbü's-selâşüne fî beyân-i midḥatü'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm ve mezzemmeti'llezîne El- bâbü'l-ḥādî ve' s-selâşüne fî libâs-i ehli'l-cenneti ve necâi'him ve nesâi'him El- bâbü's-sânî ve' s-selâşüne fî mezzimmeti keşretü'l-âkil ve's-şurb El- bâbü's-sâlisü ve' s-selâşün fî sūrur-i ehli'l-cenneti ve revâihühe'l-ṭayyibet El- bâbü'r-râbi'ü ve' s-selâşüne fî aḥvâli'l-mizemâri ve's-şaydi ve'shebbân El- bâbü'l-ḥâmisü ve' s-selâşüne fî eahvâli's-salṭanati ve ḥavâdimühüm El- bâbü's-sâdisü ve' s-selâşüne fî aḥvâli'l-ğazâti ve derecâtühüm naşarahümü'llah El- bâbü's-sâbi'ü ve' s-selâşüne fî tefsîr-i kavlihi ta' innellahe şeteri el-âye ve ḥikâyetü 'aynü'l-marziyyet El- bâbü's-sâminü ve' s-selâşüne fî mü'lâkâtü's-şâbitü bi'aynâi'l-marziyyetü ve şehâdetühü

B:2b

El-bâbü't-tâsi'ü ve' s-selâşüne fî ḥikâyet-i Ziyâd ve'l-maḥrûm ve bent-i kayşerü'r-Rûm El- bâbü el-erba'üne fî tefsîr-i kavlihi ta' veylü'l-muṭaffifîne ed-deyn izâ kitâlü alâye El- bâbü el-ḥādî ve'l-erba'üne fî tefsîr-i kavlihi ta' illâ 'ibâdu'llahi'l-muḥlaşîne üleike lehüm rızqun ma'lûm El- bâbü's-sânî ve'l-erba'üne fî tefsîr-i kavlihi Ta'âlâ vesîkallezîne teḳav rabbihim ilel-cenneti zümerâ El- bâbü's-sâlisü ve'l-erba'üne fî beyân-i men yedḥulu'l-cennete biğayri ḥisâbi ve beyânî'n-nüşûr El- bâbü'r-râbi'ü ve'l-erba'üne fî beyânü da'vete'l-ḥaḳḳ Ta'âlâ aḥibbâ ya ile'l-cennet El- bâbü'l-ḥâmisü ve'l-erba'üne fî tefsîr-i kavlihi evâḥiri sûretü'l-fecr ve ḥikâyetü ebî 'ali er-rûzbârî raz El- bâbü's-sâdisü ve'l-erba'üne fî sūku'l-cenneti ve iştirâi eş-şüret-i ziyâreti'n-nâs veziyâfetü'l-enbiyâi El- bâbü's-sâbi'ü ve'l-erba'üne fî enbât-i şihḥat-i ru'yetullahi Ta'âlâ El- bâbü's-sâminü ve'l-erba'üne fî'd-delâili'n-naḳliyye 'alâl-ru'yeti ve ḥikâyetü Ahmed bin el-Ḥanbel raḥmetu'llahi 'aleyh El- bâbü't-tâsi'ü ve'l-erba'üne fî simâ'i'l-mü'minîn kelâmullahi ve ru'yetehüm bâb iyyâhü ve'l-ibtihâlü ileyhi Ta'âlâ 'azze ve celle el-ḥamsün fî kıratî'l-enbiyâi kütübühüm 'alâ'l-menâbir ve ru'yetullahi Ta'âlâ tammetü'l-bâb bi'avni'llahi'l-maliki el-mennân bifâzlihi ve keremihi ve luṭfihi

B:3b, M:4b 1 Elḥamdüli'llahi'llezi reseme fî şafaḥât-i maşnû'âtihi

'Alâ vücûb-i vücûdihi ve kemâl-i cûdihi delîlâ

Ve veseme be'l- 'aciz ve'l-fakir cemî'i maḥlûḳātihi
Feküllâ terāhü fî canib celâlihi müfteḳirân delîlâ

Ve ḥaseme'l-efkâri 'anu'l-i ḥāṭati bizātihi ve şifātihi
Felem yec'al lehâ ilâ idrâki künhihi sebîlâ

Ve ḳaseme 'aṭāvühü vücūdehu beyne ḥalkihi ve kâi' nātihi
Fec'ale minhüm mu'rîzan ve muḳbilan ve merdūdan ve maḳbūlan

5 Ünzür keyfe fezzelnâ ba' zahüm 'alâ ba' zin
Vel âhiretü ekber derecetın ve ekber tafḍîlâ

Yevme ned'u külle ünâsin bi-imâmihim ey bi-kitâbihim
Ev bi-mücebbetihim ev bi-sultânihim ev nebiyyühüm resûlâ

Femen ütiye kitâbehu bi-yeminihi maḳbūlen ḥasanātihi
Fe ula'ike yekrâ'un kitâbehum velâ yuzlamüne fetîlâ

Ve men kane fi hazihi a'mâ fe huve fi'l-âḥireti a'mâ
Ve eḍalla sebîlâ feaḥḍnâhu aḥḍen vebîlâ

Ellezine yuḥşerâne 'alâ vücāhihim ilâ cehenneme
Ula'ike şerrun mekânen vallahu eşeddü bâ'sen ve tenkîlâ

10 Ḳuṭṭi'at lehüm şiyābun min nârin yuşebbu fevḳi rû'suhimü'l-ḥamîm
İnnahü lâ'i yuḥibbüne'l-'acilete ve yezerüne ve ra'ehum yevmen şekîlâ

B:4a

E râeyte menittehaze âlihehu hevâh bâni aṭāhu
E fâ ente tekūnu 'aleyhi vekilâ ve 'alâ ḥıfzıhi kefilâ

İnnellezine amenū ve 'amilu's-şâliḥāti ey cema'û-il'am
Kānet lehum cennātu'l-Firdevsi nuzulan ve lil ḳāu' tekmîlâ

M:5a

Ulaikellezine yuczevne'l-gurfete bimā şaberu ve yulekḳavne
Fīhā tahiyyeten ve selāma ve men aşdaḳu minallahi ḳīlā

Lehum fīhā mā yeşā' une 'alā mā yalīku bihim ḥālidīn
Kāne 'alā rabbike va'den mes'ulā lā yuhlikuhu taḥşīlā

- 15 Ve feḳamen irteżāhu bi-ḥıdmetihi ve muḥabbetihı
Ve ā 'addelehu fīdāri rıdḳānihi ecran cezīlā

Ve ekreme me'vāhu fī cennāti 'Adnin bi'n-Na'īmi ve'l-Ḥulūd
Ve ce'ale ḳarāruhu fī cenneti'l-Firdevsi bi's-selāme ve'l-celāli teclīlā

Se nudḥiluhum cennātin tecrī min tahtihā'l-enhāru ḥālidine
Lehum fihā ezvācun muṭahharatun ve nudḥiluhum zıllen zelīlā

Aşḥābu'l-cenneti yevme-izīn ḥayrun mustekarran ve ahsenu mekilā
Ey mekānan ye'vā ileyhi istir vāḥān bi'l-ezvāc ve tezīlā

Muttekīne fihā 'alā-l-erāik lā yeravne fihā şemsen ve lā zemherīrā
Ve dāniyeten 'aleyhim zilāluhā ve żullilet kutūfuhā tezīlā

- 20 Ve yuskavne fihā ke'şen kāne mizācuḥā zencebīlā
'Aynen fihā tusemmā selsebīlān ileyhi selsebīlān sebīlā

Ve in te'uddū ni'metaallāhi lā tuşūhā
Felā ta'uḍu cümleten velā tuḥşā tafḍīlā

Ta'ālā zü'l-mecid ve'l-mülki ve'l-melekūti
Ve lem yezal ve lāyezālu 'aẓīmen 'aliyyen celīlā

Ve teḳaddese zül-'izzeti ve'l-'āzimetı ve'l-ceberūti
Velā yestaṭıyu'l-evḥāmi ilā fehmihi vuşūla

Lā tudrikuhu-l-ebşāru ve hüve yudriku'l-ebşār
Tenezzehe 'ani'l-eşbāhi velā yeciduhu'l-efkārî temşîlā

- 25 Vücūhun yevme-izīn nādirā ilā rabbihā nāẓiretun mustağraḳate ve muṭālî'atihi
Lillezine aḥsenu'l-ḥüsnā ve ziyādetun ve tebettel ileyhi tebtîlā

Ve's-şalavatu 'alā seyyidü'l-mürselîne ve'l-āḥirîne Muḥammedin
El münezzilü 'aleyhi yā eyyühel müzemmilü ḳumu'l-leyli illā ḳalîlā

'Asa en yeb'aseke rabbuke maḳāmen maḥmūden
Ve le sevfe yu'ṭiyike rabbuke feterzā mimmālā yu'raf künhü tebcîlā

B:4b

Şallallahu 'aleyhi ve 'alā ālihi ve aşḫābihi ve atbāi'hi
Ve 'alā cemî'ül- enbiyāi ve ümmihim bukretān ve aşîlā

Ve ba'du feyāḳulu'l-'abd Maḥmūd bin eş-şeyḫ el-ḥāc Muḥammed
Min mesākini's-Sultāni'l-Emîr ḳaddassallah sırrıhu faẓîlā

M:5b

- 30 Hıdmetu kıdemi bâhet nîcānu'l-sa'ādete behāmetihi
Ve ḥelale'l-imāretü biḳāmetihi tezyînen ve tecmîlā

Es-sultān Bāyezîd bin es-sultān Muḥammed Ḥan
Velehu'l-meşelu'l-a'lā velā nazîr lehu fî'l-'ulā mişlā

Muraşşiben bî'-îşār-i cevāhiri's-şenāi ve nişāri ferūidi'd-du'ā
Ve liḳudūmihi felyeḳulu'l-melāü' 'alā merhabān ve ehlā

Ṭālemā teselsel fî ve cennetin medḥetihi şuduḡu'l 'aciz vel-keḷāl
Ve dāra liref'ihi 'anhā nesîme'l-fikri ve'l-ḥayālî taḥyîlā

Lekin ḥalāsatu mā eclāhu ennehu'r-rūḫ el-muşavver
Ve zübdetü nā ennahāhü ennehu'l-'aḳlu'l-ḥādî 'aşare ta'vîlā

35 Ve sultānu's-selātīni'l-'arab ve'l-'acem fī hezā'z-zamāni
Es-sultān Muḥammed min beni 'Oṣmānzāde Allahu 'ömren ve 'adlā

Allahumme zidhu fī'd-dārīn min ledünke 'izzen 'ala'd-devām
Ve emmirhu ma'vāi ašlihi ve emri neslehu neslān fenesbīlā

Fāin temetta' 'ūd recāi' bizerretin min aşı'ati kabūlihi ve ünny ihşāne
Ve teneffah 'urūsa amelī nefīḥatin min fevāih fevāih in'amihi bezlā

Felā ğar ve li'l-şemsi en talūḥa ve lilmiski en yafūḥa
Es'alullahu en yusai'dani bi's-sa'ādeti ve't-tevfīk tekbīlā

Ve ebtehil ileyhi en yūşile'l-manzūme alī yedi's-sultān
Ve'n-nazımı ilā zerreti katāmi kademihi tekbīlā

40 Ve nazemtühü 'alā ḥamsīn bāben müştemilān 'alā'l-mübtedāi' ve'l-müntehi
Ve ḥatemtühü fī aḳalli min sittīn yevmen ve leylā

**El-bābu'l-evvelü fī şifāti'l-ḥaḳḳ ve temsīli nūrihi leyse kemişlihi şey'un
huve's-semi'u'l-'alīm**

Biḥamdillahi zī'l-fazli lehu'l-ikrāmu ve'l-ā'tā
Ve bismillahi zī't-ṭavli lehu'l-ī'nāmu ve'l-inṭā

Şekūrun rāzıḳun refi'un lehu'ş-şükr lehu'n-nemā
Şaburun ḥāliḳun nāfī'un lehu'n-naşru lehu'l-lālā

Cemīlun bāsiṭun ḳābızun celīlun muḳsiṭun ḥāfızun
Vekīlun mun'imun ḥāfızun lehu'l-fazlu lehu'l-a'lā

B:5a Hüve'l-evvel hüve'l-āḥir hüve'l-bāṭın hüve'l-zahir
Hüve'l-ḳayyūm hüve'l ḳadir hüve'l-bārī lehü'l-aḥyā

45 Reşîdün bâi'şün vehhâbün şahîdün varîşün tevvâb
Mecîdün fâtihü'l ebvâb lehü'l-cûd lehü'l- ignâ

M:6a Hâbirun vâsi'un settârun başîrun câmi'un cebbâr
Kebîrun kâmi'un kâhhârun muğillü cümlete'l-a'dâ

Hamîdün mâcidün muṭî mu'îdun vacidun mübdî
Mümîtü vâhidü muḥyi mürîdü fâ'il ü maşâ

'Azîmun 'âlimun nâşîrun ḥekîmun ḥâkîmun kâhir
Kerîmun rahîmun ġâfirun mu'izzün hadîye'l-eşyâ

Cemî' ḥâmidüñ ḥamdi olur Allah içün maḥşûş
Ki Maḥmûdiyyet ol zâta şîfâtdır bulunur serrâ

50 O rabbü'l-a'lemindir bil her eşyâyı kılur tekml
Neye lâyıḳ ise bu ḥalk virür serrâ ve kâh darrâ

Cihân pes muḥdişe muḥtâc olur ḥâl-i ḥudûsında
Daḥî ḥâl-i bekâsında ider ol mübkîye ilcâ

'Ademden eyleyen icâd idüp hem terbiyet irşâd
Olur ol müstaḥîḳ ḥamde pes oldur mencâ vü melcâ

O raḥmândır kamu ḥalka kefîldir dünyada rızka
Raḥîmdir mümine ḥaḳḳ'a virür cennetde ḥûb 'azrâ

Pes ifdâlde odur muḥtâr tefazzülle kılur ıṣdâr
Vücüb yok aña hem îcâb kılur lütfından ol ihdâ

55 O yevmi'd-dîne mâlikdir taşarruf ider emlâke
Melikdir emr ü nehy anuñ ider aḥkâmını icrâ

50 Neye: Niye M

53 kefîldir: kefîldür M // Raḥîmdir: Raḥîmdür M

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ *

Bedî' -ü Rabb-ü a'lâdır celâli nûrî ecnâdır
Dü 'âlem kul o Mevlâ'dır kamuya hükmi istîlâ

Anuñla kâ'inât zinde iderler şükür her hinde
Anuñ dergâh-ı 'izzetde taḥayyürde kamu aḥyâ

Bu mevcûdât kemâline nişândır hem celâline
Dü 'âlem pes cemâline mücellâdır olup zavâ

Muḳaddesdir anuñ zâtı neḳâyizden nefâ'izden
Münezzehdir anuñ na'tı irişmekden aña ârâ

B:5b 60

Vücûdunuñ vücûbında vücûd-ı muṭlaḳ oldıyçün
Aña hem fehm ü 'aḳl irmez fikirden pes ider ibrâ

Hümâyûn-ı hüviyyetde hevâ-yı hûya ḥādîdir
Cemâlinden celâlinden kılur kullarına icdâ

M:6b

Cihânı cümle ol Cebbâr çün ol dimekle kıldı var
Kılurlar vaḥdete ikrâr şükr ü tesbîḥ idüp ıtrâ

Bu göklerde bu yirlerde ne kim varısa bunlarda
Haḳḳ'ıñ hükmine münḳâddır eger pârsâ ve ger tersâ

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَانِتُونَ **

Sa'idler mazḥar-ı ḥādî şaḳîlerde olup kanıt
Muḫîll-ü vaşfına mazḥardır meşâyihden budır iftâ

55 Melikdir: Milkdir M

* Fâtiha Sûresi 1/1-3

61 ḥādîdir: ḥādîdür M

** Rûm Sûresi 30/26

65 Hakk'ıñ emrinedir maḥlūk kimi maḥrūm kimi merzūk
Kimi 'āşık kimi ma'şūk kimi nādān kimi dānā

Kelāmı berkemāl-i ḥūb cemālī enver-i maḥbūb
Vişālī cümleye maṭlūb kılurlar andan isti'tā

Anuñ ḥüsn-i cemāline nihāyet yok kemāline
Daḥı vaşf-ı beyānına yok aña gāyet ü ğarrā

O bir sübhān-ı a'lādır ki sübhānı sarāyınıñ
Serīri saṭvet-i sulṭān nefīs-i zībā vü ra'nā

O bir sulṭān-ı eclādır celāletde celālinüñ
Cihān nūr-ı cemālinden tecellādır bilā-iṭfā

70 O bir Raḥmān-u evlādır ki lāhūt-ı hüviyyetde
Ulūhiyyet cenābında ider iḥsānı ol irbā

O bir mennān-ı Mevlādır ki vālīdir müvālāta
Mevālīdir kamu 'ālem 'Acem Rūm u 'Arab 'arba

O bir ḥannān-ı a'lemdir ki cümle 'ālemüñ 'ilmin
'Alīmdir 'ālimü'l ğaybdır o 'allāmdır başır bīnā

Ridāsı kibriyā idi izārı salṭanat anuñ
Ulūhiyyet sarāyında serā-perde ider irḥā

O bir ğaybu'l ğüyüb idi ki zātı kenz-i maḥfıydi
Cihānı eyledi izhār yaratdı cennet ü ḥurā

67 ḥüsn-i cemāline: ḥüsn-ü cemāline M

69 tecellādır: tecellādur M

71 vālīdir: vālīdür M, // Mevālīdir: Mevālīdür M

72 'Alīmdir: 'Alīmdür M

75 Hızā'ın apusun açdı cihāna rahmetin şaçdı
Niābını çü ref' idüp tecellī eyleye inhā

B:6a Ki tā keşf-i hicāb ide göre gözler anuñ nūrın
O yüzde maḥv ola ebşār taşavvurda ala ḥayrān

Bu yiri gökleri ol nūr 'ademden eyledi ma'mūr
Yaratdı cennetile ḥūr iderler nūrına īmā

M:7a Yedi at gökleriñ yirüñ o sultān taḥḥik-i nūrdır
Münevver kıldı bunları kemālāt eyleyüp i'tā

Hidāyet viridi ehline ulūbını ılup enver
Başīret nūrıla bunlar görürler olmayup 'amyā

80 Çü nūrı nūr-ı muṭladır yeri gögi ider tenvīr
Virür bir ma'rifet nūrdan ki 'al itmez anı imlā

Anuñ nūrına 'al irmez anuñ temşīl ider aña
Ki tā fehm ide 'ārifler bilip andan nedür inbā

Didi nūrum aña beñzer ki bir mişkāt ola enver
O mişkāt içre bir mişbāḥ ola şāfī olup peydā

O mişbāḥ yansa bir andīl içindeki anuñ zav'ı
Ki olsa kevkeb-i dürrī gibi ol zehre-yi zehrā

O andīl yansa şol zeytūn ağacınıñ yağından kim
Ne şarkī ola ne ğarbī ola ḥūb u şecer ḥadrā

85 Ne şarkīdir güneş işrāk idüp dā'im ide iḥrāk
Ne ğarbīdir güneş aqlā tutunmaya vura sermāyā

Yahūd şarkī degül ancağ gurūbda gün toğunmaya
Yaluñuz ğarbī degül kim tūlū‘da irmeye germā

Şu resme olsa enver kim o kandīl içre yanan zeyt
Senāsında şu ā‘ında olaydı ğāyet ü beyzā

Eger od irmese dahı yanaydı zeyti mişbāhuñ
Ki andan rūşen olaydı cihānda qalmayup sevdā

Bu mişbāhuñ bu kez nūrı o kandīlūñ ziyāsından
Ola nūrun ‘alā nūrin idüp envāri istikşā

90 Hidāyet ider ol Allah kimi dilerse nūrına
Meşeller çarb ider nāsa ‘ayān ola bilā-iḥfā

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوتٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ
تَمْسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ *

B:6b-M:7b Bu temşīl remzini añla ulular ne didi diñle
Ki her birisi itdiler haqāyık rāzını ifşā

Didi ba‘zılar anı bil kuvā-yı ḥamsedir temşīl
Ma‘āşa hem ma‘āda ol sebeblerdir nefīs zībā

Kuvānuñ biri ḥassāsa ḥavāşı ḥamse aña ālāt
İder idrāk-i maḥsūsāt ki sūr‘atle bilā-ibṭā

Ḥayāliyye o maḥsūsuñ ider işkālını maḥfūz
Dahı ‘aqliyye külliyyāt ider idrāk-i metā māşā

95 Müfekkire ider te’līf o ma‘kūlāt-ı hoş tertīb
Netice vire maṭlūbı ide ‘ilmini pes ifzā

* Nûr Sûresi 24/35

Dağı kudsıyyede gaybden levāih-i tecellīye ider
Melekūtuñ çün esrārı tecellīyle ider ifşā

O mişkāt gibi hassāsa mücellā kuvve gibidir
Yüzidir zāhire mensüb verāsını degül dārā

Mużī degüldir ol bi'z-zat virür nūr aña ma'kūlāt
Şebihdir aña müşkāt kıılır gayrıla istinkā

Hayāliyye zücāc gibi çü maḥsūs şüretini ol
Cevānıbden olur ka'il kabūl iden kıılup iğşā

100 Kıılır 'aqliyye envārı çü hıfz idüp olur enver
Ki ma'kūlātdan olanla ināret ola bi-zālmā

Dağı ol 'akile mişbāh gibidir zav'ile ısbāh
Bulur idrāk-i külliden ma'ārifden hem istişfā

Müfekkire şecer gibi mübārekdir olur müşmir
Nihāyetsiz yemiş virür ne şeker dādıla helvā

O lā-şarkī ve lā-ğarbī çü beyne's-şūr vel-muğnī
Mücerreddir levāhıkdan ider cismiyyeden i'bā

Dağı zeyt gibi kudsıyye şafāsından dekāsından
Mużīdir ol ma'ārifle tefekkürsiz bilā-idrāk

105 Kuvā-yi ḥams olur pes nūr dağı müdrikleri de nūr
Olur nūrun- 'ala-nūr ma'ārif itmez istiḥfā

B:7a

Didiler ba'zılar anı o mişkāh ten durur ya'nī
Anuñ mişbāhı ḥod-rūhdır ki itmişdir aña i'lā

97 gibidir: gibidür M // yüzidir: yüzidür M // degül: degil M
98 degildir: degüldir M // müşkāt: mişkāt M

O and l  ol g   ldir kim m nevver ola r h la
Ol a a  nefis-i uds dir bunu c n  a  l     

M:8a

Ne  ar iyye ne  arbiyye durur irer a a env r
T   p t l nmaz ol uds  vasa da buld  istib  

Eger ol ‘a l-i fa‘ l   iri mezse da ı n r 
Yanar ol n r-  uds den ider udd s an  S n 

110 Pes olur   yet mesr r olup n run-‘al ’n-n r
Biridir n r-  isti‘d d birin uds  ider i‘n 

Didiler ba‘z lar mi   t olur ol m ’min   nefsi
Z c ce  ad r d r anu  mu aff d r o h b s m 

Anu  mi  b  i i‘m ndur yanar i l   a  ac ndan
Ne  ar  dir ne  arb dir ider   kr    abr herc 

Olup albi anu  enver mu i‘ olur H   ’a  or ar
A a havf odun  kimse de irmezse   l p i l 

Bil r H   ’  anu  albi bey n itmezse de kimse
   H   n r yla g r r rev  itmez an  ird 

115 Olur n run-‘al -n r ki ‘ m n n r   zre pes
‘Amel n r  olur z hir g ne  n r  gibi b -t 

Da ı dinildi bu tem  l Mu ammed eclic nd r bil
A a m      ider tebc l sekiz cennet v  h r h sn 

106  od-r   d r :  od-r   d r M

107 g   ldir: g   ld r M

108 t l nmaz: t l n maz M

112  ar  dir:  ar  d r M

Ki şadırdır anuñ mişkât dağı kalbi zücâcedir
Risâletdir aña mişbâh cihâna nûr vü zer cem‘â

Dinildi İbrâhîm mişkât zücâce dağı İsmâ‘il
O mişbâh hod Muhammed‘dir rüsûm-ı küfrî ol maḥḥâ

Şecerden pes uyandığı İbrâhîm‘den olduğu
Ne şarka tabdı ne ğarba ider islâmı hem ĩşâ

120 Olurdu nûrı pes rûşen eger dağı inmezse de
Resûlüm dimez ise de diyüp hüccet idüp iğrâ

Anuñ nûrun-‘ala-nûr kılındığı budur aşlı
Nebîdir enbiyâ nesli ider esrâr-ı vaḥyi inbâ

Hidâyet virür ol sübhân kime kim dilese iḥsân
Kılur her derdine dermân ider dü cihân irzâ

B:7b Zihî ḥannân-ı evlâ kim zihî mennân-ı Mevlâ kim
Zihî sultân-ı a‘lâ kim ‘ibâdiyçün düşer dîbâ

Zihî Raḥmân-ı ekrem kim keremden ider ikrâmı
Kerâmetler virür ‘ulyâ eñ ednâsı denî dünyâ

M:8b 125 Kimi ol kāyim eylerse çün esmâ vü şifâtıyla
Edeb ilzâm ider aña fenâ idüp ider ibkâ

Kime kim zâtını bir kez ḥaḳîḳat inkişâf itse*

Ol lütf issi laṭîfdır Ḥaḳ ki şun‘undan durur ‘âlem
Ḥazinesi tolu raḥmet ğanîdir hem ider iğnâ

117 şadırdır: şadırdur

121 Nebîdir: Nebîdür

123 Zihî: Dahî

* Bu beyit tek satır olarak yazılmış.

Zihī lütf issi sultān kim dirīg itmez bize ihsān
Şol in‘āmlar kılupdur ol ki diller kılmaz istiḥşā

Yoğ iken bizi ol ĩcād kılup itdi bizi insān
Feyz kıldı nice ihsān kılınmaz ‘add idüp iḥşā

130 Liyākat yoğ iken bizde ḥisābsız virdi ḥoş ni‘met
Dilerüz ide hem raḥmet şuçumuz ide isti‘fā

Göñül fırkatde sergerdān yürek hicr odıla ‘atşān
Kılasız fazl idüp dermān zülāl ü vaşlıla irdā

Bu ḳalbi ḳalbümüze iy Ḥaḳ ‘ināyet ‘aynıyıla baḳ
Ki cevher ola şafī aḳ sa‘ādetden idüp kīmyā

Sehā-yı gündüzin gözler güneş canibinde gün gibi
Görelər ger nəzar idüp virür gözlere tūtiyā

Nəzar iderse ol sultān kılur bir ḳatreden ‘ummān
Kılur bir zərreden tābān cihān andan tolar azvā

135 Laṭīf cevher yaratdı Ḥaḳ nəzar kıldı aña muṭlaḳ
Ki oldı heybetinden şaḳ iki pāre olup eczā

Anuñ nışfı pes od oldı daḳı bir nışfı şu oldı
Şuyı od üstüne şaldı şudan çıkdı buḥār hevā

Buḥāra Ḥaḳ nəzar kıldı pes andan yedi gök oldı
Şuyuñ köpügi yir oldı cibāl-i edviye şahrā

127 ģanīdir: ģanīdür

129: Feyz: Feyiz M

132: iy: ey M // ak: M’de yazılmamış.

133 bildürdi: bildirdi M

Nazar eyledi toprağa o dem oldı şerîf Âdem
Aña nefh itdi rûhı hem dahı bildürdi her esmâ

Nazar kıldı Nûh'a sultân muṭî' oldı aña tûfân
Cihânda komadı tuğyân kılur ğark eyleyüp ifnâ

B:8a 140 Nazar eyledi Hâk şuya niçe yol oldı Mûsâ'ya
Ġarîķ Fir'avn-ı tersâya devâ aña bulan dâ

Nazar eyledi ol bâda neler kıldı kavm-i 'Âd'a
Dahı 'Âd oğlu Şeddâd'a irişdi fenâ-yı velâ

M:9a Nazar eylediğün nâra cihâna virdi hoş enver
Halîle oldı hem gülzâr bilâ şevkin velâ îzâ

Resûle hoş nazar kıldı Hâķķ'a pes ol ḥabîb oldı
Varup vaşl-ı Hâķķ'ı buldı ḥaķîķat leyletü'l-esrâ

Çıkup ol kâbe kavseyne keşf oldı hicâb cümle
Tecellî itdi sırrına idüp Hâķ nûrını ilķâ

145 Nazar itdi cihât-ı sit tamâmet cümle nûr olmış
Sütû' itdi bu kez sırrıñ içinden nûr ider aşfâ

Bu kez irdi tecellî zât-ı vücûdun maḥv-ı maḥẓ itdi
Ġodı pes mâsivâyı Allah'ı idüp ğayretten istibrâ

Pes andan Hâķ beķâ virdi beķâ-billahıla tırdı
Olup nûrun-alâ-nûrin bilüpdır 'izz-i istignâ

Çü gitdi cümle keyfiyyât fenâ buldı vücûdiyyât
Ki ḥattâ ķalabı ķalbi mübeddel nûra her a'zâ

Bu nūriyla naẓar kıldı girü ol zāt-ı nūrına
Bu kez nūr inkişāf itdi girü nūrına pes ezcā

150 Bu nūrullahıla gördi girü Allah'ı Hakk'a
Ta'ayyün gitdi ƙaldı zāt tamām oldı recā ercā

Yazıldı pes nişānında anuñ menşūr-u rabbānī
Beyān oldı çü şānında bedī'-i 'unvān faẓıl aña

Oƙundı adına anuñ le'amruke hutbesi tahkīk
Yazup şadrından imānı berātın eyledi imzā

Na'im ü cennet ü rıdvān virildi dostlarına hem
Caħīm ü miħnet ü nīrān bula kim kılsa isti'ḍā

Zihī şahrā-yı hıkmət kim resūl anda ƙurar hayme
Zihī deryā-yı rahmet kim ol andan ider istifā

155 Şükür aña resūlını bize gönderdi Hakk anı
Odur maħbūb-ı haƙƙānī yüzi aĝ gözi va'cā

Anuñçündür cihān u cān anuñçündür mülk cinn ü cān
Anuñçündür ƙamu insān anuñçündür ƙamu ne'mā

B:8b Anuñçündür ƙamu eflāk ki irişmez aña idrāk
Anuñ şānına çün levlāk gelip kıldı anı ī'lā

Anuñçün Ādem ü dāmā anuñçündür Sefā Siynā
Anuñçün ƙubbe-i mīnā anuñçün şahrā-yı şammā

M:9b Bulardan kim durur maşşūd Muħammed Aħmed ü Maħmūd
Biline tā ki ol ma'būd 'ibādet kıla her eşyā

160 Ki zîrâ gizlû kenzidi kimesne anı bilmezdi
Cihâna rahmet olmazdı tecellî itmese iclâ

Diledi kim ide kenzin ‘ayân eyleye kendüzin
Tecellî eyleye yüzün ide envârını ibdâ

Pes evvel kim żuhûr itdi vücûduñ hîlkâtin geydi
Muhammed nûrdır andan iderler kamu istizâ

Hem oldır ‘aql-ı evvel kim kamu eşyâya mebde’dir
Hem oldır rûh-ı a‘zam kim kıllur Hâk emrini ihyâ

Cemâlin görmege ol zât idinmişdir anı mir’ât
Anuñçün feyz-i aqdesden yaratdı virdi isti‘lâ

165 Çü kendü zül-celâl idi buraqdı heybetin aña
Çü kendü zül-celâl idi anı hoş eyledi inkâ

Anı cümle ‘avâlimde halîfe qodı kendüye
Kemâlin eyledi izhâr bu yüzden eyledi îkâ

Anı kendü için Allah yaratdı dost idindi şâh
Cemâli gün habîbini mâh sözi ahlâ gözi kühlâ

Odur ‘âlemlere rahmet aña virildi her rif‘at
Cemî‘ enbiyâ ümmet iderler iderler andan isticlâ

Emînullah Cebrâ’îl aña hâdim ve Mîkâ’îl
Yüz urur aña İsrâfîl kıllurlar ‘ışkın istihlâ

170 Muhammed rahmet ü rahmân Muhammed sebhat-i sübhân
Şunı kim medh ide sultân kim ide medhini inşâ

160 kimesne: kimse M

163 oldır: oldur M

Muhammed kimdügin Maḥmūd hemīn ancaḡ bilür ma‘būd
Dü ‘ālemden odur maḡṣūd ḡılurlar nefsinı işnā

Anuñ ‘ışḡına iy sultān ḡılasın biz ḡula iḡsān
Viresin cennet ü rıdvān cehennemden idüp encā

Çü sensin ‘ālemüñ rabbi raḡīmdir dü cihān işüñ
O yevmi’d-dīne mālīksin senüñ ḡükmüñdedir ferdā

B:9a Saña ḡaṣ ḡullaruñıla ‘ibādet iderüz faḡl it
Bularuñ ḡaḡḡıçün maḡbūl ḡılasın bulavuz pervā

175 ‘İnāyet senden umaruz ‘ibādetde mühimmiḡda
Dilervüz āb-ı ‘avnüñle idesin cānumuz işḡā

M:10a Şırāt-ı müstaḡimüñe hidāyet idesin bizi
Hüdāyı artırıvir Ḥaḡ bizi anda idüp irsā
Seyr-i fī‘llah-ı ḡarīḡine bizi irşād idesin Ḥaḡ
Ḥaḡḡat ḡālī ḡoş taḡḡıḡ görüp olmayavuz ‘aşvā

Ḥicābı ḡalbümüzden aç tecellī nūrın aña şac
Zülāl-i vaşluñı ervāḡ dilerler idüp istiskā

Bu cismümüz ḡavaşī sen izāle it niḡāb ḡoma
Maḡv ḡıl zulmet-i ḡālī ki nefis itmeye tā iḡvā

180 Senüñ envār-ı ḡudsiñle münevver ola ḡalbümüz
Ḡörevüz seni nūruñla olavuz mest ebed şeydā

Şol ḡullaruñ şırātın vir ki ḡılduñ anlara in‘ām
Muvahḡidler durur anlar kimi mürsel kimi pārsā

172 iy: ey M // cehennemden: cehennemde M
180 ḡudsiñle: ḡudsüñle M

Rezā'ilden muḥallādır fezā'ilden mücellādır
Muḥarreblerle olurlar ebed cennetde bī-edvā

Ki anlar olmadı mağdūb daḥı anlar degül dāllin
Ḥaḳḳ'uñ sevdügi kullardır aḥibbādur degül a'dā

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى عَزَّوَجَلَّ إِنَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ *

İlāhī diyelüm āmin du'āmuz müstecāb eyle
Bilürüz raḥmet ü faẓluñ nihāyetsiz 'azīm deryā

185 Şuçumuz 'afv idüp faẓl it kuşūrumuz kabūl eyle
Kuşūr-u cennet içinde kılasın lütf-u bī-hemtā

Bağışlağıl bize mülk-i kebīri kim ola sermed
Ebed şāh olavuz anda aşıl nesl-i būnin eyā

Ebed dāru's-selāmuñda melāmet olavuz anda
Bisāt-ı kurbuñ üstinde idelüm zevḳ-i istihvā

İşidelüm laṭīf sözüñ görelim bī-hicāb yüzüñ
Bizi ğarḳ eyleye nūruñ virüp vaşl-ı liḳā irḳā

B:9b Kemālūñi celālūñi bize göster cemālūñi
Müyesser kıl vişālūñi rızāñda kıl bize ayvā

190 Vişālīñe iren 'āşık unudur cennetüñ zevḳin
Sarāy-ı vaḥdete iren görür cennet içün ğavġā

M:10b Baḥir ḳatında ḳaṭrenüñ olur mı ḥürmet ü ḳadri
Güneş canibinde zerreyi kim ola ide istihzā

183 degül: degil M // degül: degil M
* Fâtiha Sûresi 1/5-7

El-bābü's-sāni fi şıfāt-ı seyyide'l-mürselin du'a-i es-selātin

Elā yā ümmet-i Aḥmed işit Maḥmūd diye bir bāb
Muḥammed'dir ḥabībullah sa'ādetden açar ebvāb

Burūc-ı devletüñ māhı kuşūr-ı 'izzetüñ şāhı
Mu'allā rif'at u cāhı muḥibbu aña ulu'l-elbāb

Tamāmdır her işi kāmil murādı dü cihān ḥāşıl
Cemāli Ḥaḳḳ'a ḥoş vāşıl ḥicāb yok arada ḥuccāb

195 Şiyāb u nūr geyüp ḥil'at virildi aña rif'at
Nihāyetsiz aña 'izzet 'atā kıldı kerīm vehhāb

Cihāna kıldı anı nūr anuñla oldılar mesrūr
Aña müştāk cinān-ı ḥūr sarāy-ı taht u nūr atnāb

Ḥaḳḳ'ıñ maḥbūbudır ol ḥan aña ayinedir ol cān
Sever Ḥaḳḳ'ı hem ol sultān olup 'ışkı aña mihrāb

Ḥuşuşā zātı kābildir cemāline mükābildir
Şıfāt-ı küllü kāmildir pes oldır mecma'ı el-ādāb

Devādır 'ışkı her cāna irer vaşl-ı cānāna
Cinān-ı ḥūr-u rıdvāna irişdirür şunar ekrāb

200 Zēlildir tutmayan sünnet dü 'ālemde görür miḥnet
Ne vechile göre cennet neden bula rızā ve lāb

Resülün ḥürmetiçün Ḥaḳ bize lütf u keremle bak
Dü 'ālem kıl yüzümüz aḳ suçumuz 'afv it iy tevvāb

199 Cinān-ı: Cināna M
200 Zēlildir: Zēlildür M

Zülāl-i vaşl-ı sübhānı şunupdır fażl-ı Raḥmānı
Yedirüp ḥün-u sultānı viresin tāk-ı nūr eşvāb

Seḳāhüm rabbühüm cāmın şuna ‘uşşāka fercāmın
Ki ḥayr ide serencāmın ire fażlına pes evvāb

Şarāb-ı vaşluñı sultān kılasın biz kula iḥsān
Olavuz şevḳile sekrān bulavuz devlet ü aḥsāb

B:10a 205 Şıfāt-ı cennet-i gülzār beyān olınmaya dīdār
İrişmez vaşfına efkār ḥisāb-ı saṭr-ı usturlāb

Zamīrūñ ne ide arzū hemāndem ḥalk olına o
Ḥisābsuz ḥur ve māk-rū daḥı vildānıla eşrāb

M:11a Tahūr ırmağı hem tesnīm olurlar anda çün tersīm
Hezārān biñ yire taḳsīm olur akar olup seylāb

Zuhūrı cümle eşyānuñ Muḥammed dostlıgımadur
Odır iki cihāna nūr yüzi şems kamer mehtāb

‘İzarı ve’ d-ḍuhā ve’ ş-şems mu’ aṭṭar saçı ve’ l-leyli
Kaşı miḥrābdur ḳavseyn bu terkibi ider i’ rāb

210 Ğanīdir faḳrile cānı göñülde ‘ışḳ-ı sultānı
Sevüp ol vech-i sübhānı vücūdın itdi istihbāb

Felek mihrī hevāsından güneşle zerredir andan
Anuñ hicri şafāsından ‘Adin bir ḳatre-i sīmāb

203 Seḳāhüm rabbühüm: Seḳāhem rabbühim M
205 olınmaya: olunmaya M
206 Ḥisābsuz: Ḥisābsız M
209 miḥrābdur: miḥrābdır M
210 Ğanīdir: Ğanīdür M

Ḳarār uçmağ-ı hūrıyla ḳarār itdi çü nūrıyla
Ḥaḳīḳat Mūsā tūrıyla tecellīden açar ‘iḳāb

Güneş yüzinden utanur behişt-i heşt dahı hem hūr
Hilāl ebrū ḳamer raḥ ol dü günü ḳıldı hoş pertāb

Leb-i la‘li zülālinden çün açdı çeşme-yi ḥayvān
Ledünnī ‘ilmü Mūsā’ya Hızır anuñ ider işrāb

215 Ma‘ārif gülistānında ḳurup ol bāde-i tesnīm
Ḥaḳāyık selsebīlinden şunar dā’im nūrānī āb

Nazar eyleye dü ‘ālem görünür bī-ḥicāb her dem
Aña tālib melik Ādem çün oldur merkez-i aḳṭāb

Vişālinüñ zülālinden içüp geçe ḥayālinden
Cemālınüñ kemālinden kemāl ideler isticlāb

Hevālardan olup çün vāz hevāsından ḳılup pervāz
Ḳılur vaşlını dervāz ḳapusında tırup tarrāb

Lā ilāhe illallah Muḥammeden Resūlu’llah
Kelāmuñ zübdesi budur budur lebbi ḳılanı tāb

220 Yalūḥu nūrūhü’l-ezher yefūhu miskūhü’l-eṭher
Yalūḥu vechūhü’l-enver ‘alā ensāb-i ve’l-ensāb

يَلُوحُ نُورُهُ الْأَزْهَرُ يَفُوحُ مِسْكُهُ الْأَطْهَرُ يَلُوحُ وَجْهُهُ الْأَنْوَرُ عَلَا أَنْسَابِ وَالْأَنْسَابِ *

Muḥammedir cihān faḥri görür idi faḳri
Dir idi el-faḳru faḥri dilemezdi ma‘āş esbāb

213 yüzinden: yüzünden M

* “Onun çiçek açan ışığı parlıyor ve saf misk kokusu esiyor, nurlu yüzü parlıyor.” anlamında bir söz.

B:10b

Şerī'at gevher-i kâni tarīkat dūrri 'ummānı
Haķīkat şehr-i sultānı ma'ārifde odır girdāb

Resūldır maḥzen-i esrār nebīdir ma'deni envār
Ḥabībdır menba'ı āşār zülālī vaşla ol mizāb

M:11b

Nübüvvet tahtına burhān risālet tahtına sultān
Vilāyet çarḥına tābān ziyā virür açup celbāb

225 Çıķup nūr-ı ilāhīden irüp nūrānī 'ālemden
Gelüp şimānī 'ālemde 'ayān eyledi her inķāb

O maḥbūb-ı haķīķīden sehergāh irdi bu maḥbūb
Şabāsınuñ şafāsından nesīm eyledi hoş bāb

Vücūdı dü cihānuñ bil düşüpdır sırrına muşhaf
Kemāl-i ḥüsn-i āyātın açar tā kim bize küttāb

Aña a'lāyı 'illīyin mekānı lā-mekāniken
Gelüp şahn-ı cihānda ol vaṭan tutup şakındı ādāb

Cemālī toĝdı çün yerde gök aldı şemsi kıldı def
Kamer rakş uruban indi ki mehdin gördi ol şebāb

230 Şarāb-ı lāyezālīden açup hem getirir andan
Şunar āb-ı ḥayātı kim içenler olmaya ihķāb

Ḥazāin ķubbesin açdı cihāna nūrını şaçdı
O haķķı bātılı seçdi ma'ārifden olup ḥattāb

223 nebīdir: nebīdür M // Ḥabībdır: Ḥabīb-i M

226 haķīķīden: haķīkatden M

227 bize: bire M // küttāb: kitāb M

229 yerde: yirde M // mahdın: mehdi M

Ḥaḳīḳat baḥrine girüp süzer cevherlerin taḥḳīḳ
Şaḥar şaḥn-ı şerī‘atde lāl-i allar aḥbāb

Münevver olalar anuñ cemāl-i şems-i tābından
Şühūd idile ol yüzden cemāl-i ḥālīkū’l-erbāb

Zihī muḳbil şu ḳuldır kim ola ḳatında hoş maḳbūl
Zihī ḳābil şol ümmet kim aña el ola ya aşḥāb

235 Anuñçün ümmeti içün sekiz cennet yaradıldı
Sarāyı ḥūrıla vildān naḥıl ‘unnāb hem a‘nāb

Şükür anı o za’l-‘izzet yaratdı ‘āleme raḥmet
Ḳamu mürsil aña ümmet daḥı A‘cām’ıla A‘rāb

İrüp ol ḳulle-i ḳāfa ḳayḳımaz ḳāfa aḥḳāfa
Pes irdi ḥā’ile ḳāfa velīkin itmedi a‘cāb

Muṭahherdi anuñ zātı ‘alāīḳden ‘avāīḳden
Nazar itmedi pes ol dü cihāna itmeñ isti‘cāb

B:11a Dilerdi cümle eşyāda o meşhūrı şühūd ide
Ki ḳalbin ḳālībin küll ḳılaydı nūra istiḳlāb

240 Risālet nūrı yüzünde nübüvvet nūrı sözinde
Vilāyet nūrı özinde görünüp itdiler ecvāb

M:12a Kemāli berkemāl idi cihānı berkemāl ḳıldı
Ki mü’minlere baḥş oldu irişüp sāḥile ḡarḳ-āb

Āmīrler ‘adlini aldı kebīrler ḥilmini aldı
Faḳīhler ‘ilmini aldı aña açup bular ehdāb

234 ḳuldır: ḳuldur M

Mücāhid cūhdini aldı ğanīler cūdını aldı
Faķīrler zūhdini aldı meşāyiḥ cezebe-yi cezzāb

Biḥamdillah ki şeyḥümüz Emīr Sultān durur ol nūr
Cihān irşādıla mesrūr olup nūr oldu meşāyiḥ şāb

245 Selāmın ravzadan server alup şād oldu ol rehber
Anuñ medḥin kılr ezber eger ‘ālim ve ger ṭallāb

Muḥammed ḥandurur sultān cihāna sāye-yi raḥmān
Aña mensūb seḥā iḥsān kemāl-i faẓl aña nessāb

Celāliyle cemāli hem kemāl-i berkemāl anuñ
Biñinde biri vaşf olmaz ne deñlü itseler ıtnāb

Anuñ ḥükminde baḥr vü ber mü’eyyed yed muẓaffer fer
Anuñçün ol benī’ül- aşfar ḥurūc itmez idüp ādāb

Cihān ber-nokta-yı mevhūmdur anuñ aysında bil
Hümādır sāyesinde ḥalk bilüpdür ‘izz ü fetḥ bāb

250 İlāhī pengīr-i ‘adlin anuñ eflāka irüşdür
Lütf kılr ‘asakire faẓlın irer emlāka bī-itgāb

Vişālūñden aña bābü’l-ḥayāt fetḥ it idüp efdāl
Zülālūñden aña āb-ı ḥayāt şun kim ide ıtrāb

Cihānda ḳapusunda ins kılr ḥıdmet olup ḥāşıl
Cinānda ṭapusunda Ḥaḳ melekden kılasın bevvāb

Muḥammed’dır resūl adı daḥı şeyḥümüzüñ adı
Daḥı şāhumuzun adı Muḥammed’dır ki me’vā-yı ṭāb

250 irüşdür: irüşdir M

251 Zülālūñden: Zülālīñden M

Açasın bunlara şemsüñ cemālũñden ziyā iy nūr
Şaçasın āb-ı vaşluñdan bulalar tā diyince t̃āb

255 Muḥammed ḥanı yā Allah yarın anda daḥı kıl şāh
Muḥammed ḥaqqıçũñ raḥm it ma‘ārif ola kamu eznāb

B:11b İlahī dilerüz daḥı aşlına murādlar ire nesline
Ḥaqq’uñ iriše vaşlına bula feyżine isticāb

İlahī Bāyezīd Ḥan’a ‘ināyet kıl hem Orhan’a
Kamu ebnā-yı ‘Osmān’a ki anı ‘add itmeye ḥisāb

M:12b Bulara ire Ḥaḥ fazlı müyesser ola vaşlı
Oḳı Maḥmūd bu faşlı ki mūdām kıl üstũñe icāb

Bulardır Mısr-ı İslām’a mu‘allā eyvān
Mücellā bağlayan līvān idüp aḥkām-ı istiḡāb

260 Du‘ā kıl şeyḥe ve şāha yakın olasın Allah’a
Yüzũñ beñzede ol māha bedir gibi ola pertāb

Atañ kim Şeyh Muḥammed’dır du‘ā kıl aña şubḥ u şām
Emir Sultān nefes idüp didi ismin urup elḳāb

Ki ceddũñ ḥalkadır kāmīl olurdı ne dise ḥāşıl
Vilāyet taḥtına vāşıl ḳomazdı cān gözinde ḥ^vāb

Yediñüz urdılar pes nāzil anı yaḳmadı od her bār
Olurdı ravza-yı gülzār ḳoḥardı misk gibi atyāb

Etũñ yaḳmadı nār anı ki olmışdı o nūrānī
Yaḳamaz nār-ı nūr ola sözümi itme istiḡrāb

254 cemālũñden: cemālĩñden M // vaşluñdan: vaşlıñdan M

265 Şuñā kim Hāḡ kıla iḥsān olur ol ḡulken sulṡān
Yetişen cezbe-yi raḡmān yetişmez añā hīḡ kessāb

‘İnāyet eylese ḡatre acı deryāda dürr olur
Hidāyet eylese zerre ola günden münevver tāb

‘İnāyet itdi ol Mevlā ḡün oldur vāhibü’l-ḡacāt
‘Adem ketminde olurduḡ vüḡda itdi iḡrācāt

O sulṡān kenz-i maḡffıydi tecellī eyledi bir kez
Neng gibi cihān itdi yeşāri-yi ḡayme vü rāyāt

Bināsın irdi ḡün anuñ yüceltdi ḡubbe-ber-ḡubbe
ḡabā geydüirdi rengāreng ḡabābın eyledi ḡat ḡāt

270 Ḳurup bu ḡarḡ-ı mīnāyı ḡodı altun gümüş ṡoplar
Dönerler bī-ḡarār her dem iderler dürlü teşvīḡāt

Döşedi ‘anberīn bir ferş geyüirdi bir yeşil atlās
Ḳodı başında müşḡīn tāc anuñ başında maḡzūnāt

Esāsın ‘ālemüñ ḡünkim urup anı tamām itdi
Müretteb itdi bī-nokşan bu ‘ulviyyāt u süfliyyāt

B:12a ṡonatdı ‘arşıla kürsi felekleri meleklerle
Nücüm şems ü māhıla yaratdı anda hem cennāt

ṡonatdı ferşi eşḡarla nebātātıla ezhārıla
Mesācidle şerīf yerle ki anda ideler ṡā‘āt

M:13a 275 Münevver kıldı hem ferşi nebīlerle velīlerle
Daḡı zehḡād u ‘abbādla ki iderler zıkr ü tesbīḡāt

270 mīnāyı: mīyānı M
273 meleklerle: meleklerle M

Niçe biñ enbiyā geldi niçe biñ aşfiyā geldi
Niçe biñ evliyā geldi olunmaz ‘add ü ta‘didāt

Husūsā mefhar-i ādem Muḥammed server-i ‘ālem
Cihānı kıldı ol enver anuñla buldı teşrifāt

‘Aceb midir ger ol server olursa yerde ol mefhar
Melekler gökde anuñla iderler fahri her evkāt

Cihāna maḥz-ı raḥmetdir nebīler aña ümmetdir
Sözi ‘ilmile ḥikmetdir kılur temḥid ü temcīdāt

280 Resülün qadrini Allah bilür ancaḡ hemīn ol şāh
Virüpdür aña ‘izz ü cāh aña ‘aql iremez heyhāt

Anuñ āli ve aşḡabı muḡī-i necm ü hidāyetdür
Çü kimyā-yı sa‘ādetdür kılur nefsini tekmīlāt

Kılurlar taḥliye nefsı ‘alāīḡden ‘avayıḡden
Bulalar nūr-ı muṭlaḡdan giderüp küllī te‘yidāt

Kılurlar taḥliye ḡalbi ma‘ārifle ‘avārifle
Göñil virmediler ‘ayna ne maḡşūdāt ne ma‘kūlāt

Kılurlar tecliye rūḡı ḡaḡāyıḡla ki tā ol Ḥaḡḡ
Ḥicābın cümle keşf ide cemālinden ḡaḡīḡat zāt

285 Velīler cümle ‘ārifler nebīnün nūr-ı feyzidir
Güneşdir gök yüzinde ol bular yerde olur zerrāt

275 ‘abādla: ‘abbādıla M

276 olunmaz: olunmaz M

277 buldı: bildi M

278 ‘Aceb midir: ‘Aceb midür M

280 Virüpdür: Virüpdür M

281 hidāyetdür: hidāyetdir M // sa‘ādetdür: sa‘ādetdir M

283 Göñil: Göñül M

284 tecliye: taḥliye M

Niçeler ‘ālim oldılar ḥaḳīḳat Ḥaḳḳ’ı bildiler
Kemālātıla ṭoldılar çü ‘aḳliyyāt-ı naḳliyyāt

Bu devletler kamu ḥalḳa resūlūñ devletindedir
Ki ednā himmetine bil irişmez dehre ‘ulviyyāt

Gerekdir sūnnetin anuñ ṭutavuz ‘ışḳıla cāndan
Ki ümmet oldur sūnnet ṭuta hem ide tergībāt

Muḥabbet idevüz aña daḥı evlādına ta‘zīm
Ki ebnā sırr-ı ābādır olup ḳatında raḡvubāt

B:12b 290 Emir Sultān’a ‘āşık ol yolında ‘abd-i şādık ol
Vilāyet kānidir ol nūr hem oldır meḥḥari’s-sāvāt

Merākiü’l kemālātda teraḳḳī eyledi ḳadri
İrüp eflāk-ı ekmāle ‘urūc itdi bilā-mirḳāt

M:13b Beḡāyet ıḳzıraya devḥatü’d-dīn eyledi ‘avdet
Ki ḡayn-ı ‘ayn-ı ‘avniyle ḥayāt bulur niçe emvāt

Meḥḥir iftiḥār ider anuñla ittiba‘ idüp
Mekārim ibtihāc ider anuñla ṭuta ma‘zūrāt

Çü ‘ārifdür mücellādır ‘avārifle ma‘ārifle
Ḥaḳāyıkdan keşf ider irişmez aña ‘aḳliyyāt

295 Ġidā’-yı rūḥı zıkr-i Ḥaḳ şarāb-ı nefsi şükr-ü Ḥaḳ
Ki sırrı mest-i fikr-i Ḥaḳ ḥafīsi nūr-ı taḥḳīḳāt

Cemāli şems gibi enver kemāli nūrı key ezher
Sever anı ‘Alī server ḳılurlar aña tekrīmāt

291 kemālātda: kemānda M

Ol eşcār-ı risāletden hem ezhār-ı vilāyetden
Fūād miyvesidür ol nūr cihānı itdi tenvīrāt

Resūlūñ sırrına sırrı bölüşürdi olup mesrūr
Ki sırr-ı dü cihānı ol iderdi keşf-i takrīrāt

Anuñ āyine-yi kalbi mukābil levh-i mahfūza
Muşaffādur olur menķūş olan levhdeki mektūbāt

300 Yazulur kalb-i levhine cihānuñ ğayb-ı esrārı
Ķulūba muṭṭalı‘ olup görünür anda ğaybiyyāt

Gerekdir her kişi Maḥmūd edine mürşidi maḥşūd
Anuñ göñlindedir mevcūd o sultān-ı vücūdiyyāt

Aña göñül ola vāşıl pes andan nūr ola ḥāşıl
Ki aña irmeye zulmet tecellīyle ola sübhāt

Resūlūñ kalbine olur meşāyiḥ kalbi ayīne
Ḥabībūñ kalbinde olur cemāl-i ḥazrete mir’āt

İrilür kalb-i mürşidden resūlūñ rūḥına taḥķīķ
Resūl da ḥazret-i Ḥaḳḳ’a kılur anları takrībāt

305 Biḥamdillāh Emīr Sultān olup biz ḳullara mürşid
Ulaşdurur o ceddine ki oldır faḥr-i mevcūdāt

Aba‘an ced o sultānuñ ḳuluyuz şeyḥimüz oldır
Bizi ceddine irgüre irevüz cedde her sālāt

B:13a Niçe kez sürūr-ı sırrum ulaşdurdı görün mesrūr
Serīr-i salṭanat üzre müserrā ğāyete’l-ğāyāt

305 Ulaşdurur: Ulaşdırır M // oldır: oldur M
307 sırrum: sırrım M, görün: M’de yazılmamış.

Halef olmağa yâ tevfiḳ işâret eyledi taḥḳîḳ
Bu ma‘nâyı kılup taṣdîḳ pes itdüm ḥüsn-i ta‘bîrât

M:14a

Yine bir demde görürdüm Emîr Sultân’ı sultānum
İder sultānumıla şohbet-i ḥaṣṣa vü ‘ışḳiyyât

310 Gerekdir bize de varmak sa‘âdet kânine irmek
Ki ḥâk-i pâ yine yüz sürmek olup emrine teslîmât

Ulu dergâha irmege sebep bir nüṣḥa nazm itdüm
Beyân itdüm aḥâdisden şu zevḳiyyât u şevḳiyyât

Pes anda cennetüñ vaṣfin beyân itdüm Ḥaḳḳ’uñ lütfîn
Ki ḳur‘ân-ı ḥadîṣile getürdüm küllî ḳaṭ‘iyyât

Vesîle virdüm adını kitābuñ zîra kim bunda
Vesîle cenneti mezkûr okuyanlar bula lezzât²

Hem ola inṣā‘allah bu vesîle devlet ü ‘izzet
Bulavuz dü cihân rif‘at şâna vü zevḳe ten‘imât

315 O Sultân Bâyezîd ḥanuñ mezîd-i ḳadr-i faẓlınuñ
Du‘âsıyçün bu dîvânı pes itdüm nazm-ı taḥrîrât

Okuyanlar du‘â ide o sultāna şenâ ide
Cinânın Ḥaḳ senâ ide cinânda hem vire ravzât

Hem ola berḳ gibi ḥaṭf-ı teraḳḳîsi kemâlâtta
Daḥı yevme’l-mezîdde ol mü‘eyyide irişe bizzât

Şalâḥda Bâyezîd Sultân şanasın Bâyezîd Bestām
Zîra cânındadır muḥkem anuñ ‘ışḳ-ı ilâhiyyât

312 itdüm: itdim M // getürdüm: getürdim M

313 virdüm: virdim M

Kemāl-i ھilmde mevşūf mükemmel ‘ārif-i ma‘rūf
Anuñ medھini Şeyھ Ma‘rūf ide kerھ içre ta‘rīfāt

B:13b 320 İfade tayy-i tayy ider ‘adlinde kesrī-yi kesir ol
Bezlide kayşeri kışar ol bulup bunlara takşīrāt

M:14b Göricek bezmini Hüsrev taھassürle ھusūr bulur
Hasāretle ola ھüsrān resimde Rüstem’e āfāt

Budur şemsi’l-ma‘ālī kim toğa ayvān-ı efdālde
İrer envār-ı eltāfı komaz ‘ālemde hīç ‘āhāt

Qapusı toprağı anuñçü iksīr-i sa‘ādetdir
Gınā kimyāsıdur taھkīk irene gelmeye fākāt

Cihānuñ zulmi izlāmı maھv olup yire batdı
Şu‘ā’-ı şems-i vechinden çün nūr irdi te’sīrāt

325 Bu taht-ı baht-ı ifdālde muķīmdür ‘izzetile şāh
Cihānda zıkr-i aھlākı müsāfirdir açar kanat

Ki tēc-ı salţanat anuñ seriyle sāz u mesrūrdır
Sa‘ādet ھil‘atı kaddiyle buldı zeyn-i tezyīnāt

O şāhdır esmaھ u esmā o māhdur ebher vü ebhā
Daھı ol a‘tāf-ı a‘tā ider bī-ھاd ھoş i‘tāfāt

O şāhdur ahde-yi ahdā begāyet aھlam ü aھlā
Daھı ol a‘lem ü a‘lā dinilmez aña keyfiyyāt

B:14a Ulu dergāh-ı a‘lāsı mu‘allā kıblete’l-iķbāl
Yüz urup ka‘betü’l-āmāl ider ھoş faھlını işbāt

323 iksīr-i: kesrī-i M
328 şāhdur: şāhdır M

- M:15a 330 Anuñ ‘adli zılâliyle bu maḥlûḳ itsün istilâl
Olur enver-i faẓlıyla cihân aḳṭârı işrâfât
- Bu nâdirdir ‘ilm-i ‘irfân şalâḥ u cûd u cāḥ sulṭân
Bunı cem‘ ide bir insân kemâlde ola bu ḥâlât
- Bu cümle olanı ḳâdir belî bu şâḥda cem‘ itdi
Kemâlât üzre bulıtdı bulutdı sa‘âdet itdi muḥsînât
- Bu şâḥuñ resm-i faẓlına çü ḥad yok kim ola ta‘rîf
Ḳıyâsınsız ḥüccet ü burhân-ı yaḳîndir eyle taşdıḳât
- ‘Atıḳ himmet ‘Ömer heybet ‘Alî sîret Ḥasan şüret
Felek rif‘at melek ṭal‘at ola vaşfinda ṭâḳat ṭât
- 335 Muḥammed ḥan-ı sulṭānuñ bu cezbidir o ḥaḳānuñ
Ki faḥri ibn-i ‘Osmân’uñ murâdı mefḥari’d-dehrât
- Cihāna şâḥ olan ḥana du‘ā idelüm ol ḥana
İrişsün vaşl-ı cānāna dü ‘âlem bula ta‘zîmât
- İlāḥî seni her zâkir añup şükr itse her şâkir
Bu sulṭāna sa‘âdetde viresin dürlü maḳşûdât
- B:14b
- M:15b Cihānda eyledüñ sulṭân cinānda daḥı ḳıl sulṭân
Kerîm çünkim ide iḥsân girü ider aña niçe kerrât
- Müyesser ḳıl aña vaşluñ şu deñlü vir aña faẓluñ
Ki fehmi irmeye ‘aḳluñ aña olmaya tarşîfât

332 bulıtdı: bulındı M // bulutdı: bulundı M
333 yaḳîndir: yaḳîndür M
335 cezbidir: cezbidür M

340 Cemālūñi celālūñi kemālūñi zülālūñi
Naşīb kıl hem vişālūñi bu şāha şāh-ı meşhūdāt

Du‘āmiçün kamu ‘ālem niyāz idüp disün āmīn
O şāhdan şākir olanlar yir vü gök cümle maḥlūkāt

Felekler sernügün çarḥa girüp şāha du‘ā kılsun
Melekler de disün āmīn qabūl kıl qādıye’l-ḥacāt

El-babu’s-şalışu fi seyri’r-rūḥu fī melekūtu rabbi’l-‘ālemīn ‘alā mukāşifāti

Rivāyetdir meşāyiḥ raḥmetu’llah
Beyān idüp didiler ḥikmetu’llah

Ki ol ‘ilm-i ledünniden mā‘āni
Buyurdılar bedi‘ü’ş-şān beyānı

345 Didiler kim ḡanī-yi bizzātdı Hāḳ
Vücūdı maḥzıdı ol nūr-ı muṭlaḳ

Qıdem şarḳından itdi ittılā‘ı
Tecellī itdi nūrınuñ şu‘ā‘ı

Çü ‘ilmiyle ‘adem iqlīmine şāh
Tecellī itdi lütfından Allah

B:15a Hīç anda görmedi bir şeyi zāhir
Hemān zātını gördi nūr-ı zāhir

Ta‘accüb itdi zātınuñ kemālin
Şıfātıyla celāliyle cemālin

M:16a 350 Şıfāt itdi teḳāzı birbirinden
Vücūd bula Hāḳḳ’uñ dostları andan

Ahıbbası ola ire kemāle
Temettu‘ bulalar irüp vişāle

Görüp zevk ideler nūr-ı liķāyı
Beķāsıyla bulalar hoş beķası

İrade eyledi ol hāzret-i Hāk
Ki işbu kâi‘ nātı eyleye hālķ

Olup bir ğurfe-i baħr kâf ü nūndan
Okıdur kudrete şabb itdi andan

355 Maħabbet nārını taħtında yakdı
Şafāla taşdı taşra çıķdı aķdı

Muğıyyü bizzāt olup oldu muşaffā
Eyürdi Hāk anı nūrıla aşfā

Şafā-yı sermede itdi o nūrı
Karār itdürdi Hāk virdi sürürı

Bu kez ‘azmet fezāsında buraķdı
O baħr-i kibriyādan aña aķdı

Anı ħüsnine göre kıldı inşā
Resūl de işbu sırrı itdi ifşā

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ *

360 Bu kez nefh itdi rūħından aña Hāk
Turup sübhānı tenzih itdi elhāk

Anı Hāk ‘ayn-ı qudsde itdi taṭhīr
Niçe zeynile anı itdi tenvīr

* Hadis-i Şerif

Ḥicābı kurb-ı kurb itdi idhāl
Maḥabbet eyleyüp çok itdi ifzāl

Maḳām-ı keşfden anı Ḥaḳ şühūda
İletdi kim ire vaşl-ı vücūda

B:15b Firāşı zülḡat üzre itdi iclās
Şarāb-ı ülfetile kıldı iynās

365 Temekkūn buldı rūḥu'llah ḳatında
Şafāya irdi vaşl-ı ru'yetinde

M:16b Didi yā rūḥ seyir ḳıl zulmet içre
Ḳahırda ve belāda 'uzbet içre

Nitekim cennet ü nūsūmı gördüñ
Riyāz-ı ḳudsūme seyrile irdüñ

Şu kim ḳahrum acısın itmeye zevḳ
Ḥaḳīḳat lütfumı bilmez didi Ḥaḳ

Didi ḳanda olur ḳahruñ iy sulṭān
Bu kez keşf itdi zulmetler o sübhān

370 Biri birinüñ üstinde o zulmet
Görür bir hāviye ki ol dār-ı miḥnet

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَفَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِ وَحَفَّتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ *

Ki dörd yanında elvān u şehvāt
Bitüp āḡşān-ı ehvā-yı şehiyyāt

368 ḳahrum: ḳahrım M
369 ḳahruñ: ḳahrıñ M // iy: ey M
* Hadis-i Şerif
371 elvān u şehvāt: elvān-ı şehvāt M

Görür bir şeyh sarık tekye urmuş
Kibir tahtında fahrıyla oturmuş

Öñinde bir tabak içi habīsāt
Tolu buhl u hased hıkd u hasīsāt

Bakar gibi yer ol mühmel şıfātdan
Fücūrdan hubb u māl mahmedetden

375 Aña rūḥ şordı kimsin iy bed ālet
Benem didi o Fir‘avnü’l-ḡalālāt

Aña Ḥaḡ ‘avnıla rūḥ ḡālib oldı
Anı sicnü’l-‘ubūdiyyāta şaldı

Bu kez rūḥ nefsile seyr itdi irdi
Yine bir pīr-i müfsid anda gördi

Küfür cübbesi egninde aḡalldır
Nifāk zünnārı bilinde muḡilldir

Aña rūḥ didi iy pūr ḡīle mekkār
Ne kişisin görünür sende inkār

B:16a 380 Didi ḡaflet odından yaradıldum
Biḡār-ı la‘nete didi ki ḡaldum

Anı pes isti‘āze ḡarbıla rūḥ
Varup dürttdi tilāve ḡarbıla rūḥ

375 iy: ey M
378 egninde: öñinde M
379 iy: ey M // görünür: görinür M
380 yaradıldum: yaradıldım M

M:17a

Tutup şeytānı dahı koydı hābse
Karīb kıldı hābisde anı nefse

Bulara Hāk musallaṭ kıldı rūhı
Görür rūh virdi Hāk bī-had fütūhı

Maḳām-ı şükre anı kıldı tevḫik
Bu kez biñ yıl Hākḳ'a şükr itdi taḥḳik

385 Bu kez 'arşı yaratdı Hāk Ta'ālā
Anı bir nūr-ı sāṭıa'dan mu'annā

Ḳodı 'arşda ḥazā'inü'l-fütūhı
Cihāna ire mişbāḥ-ı şubūhı

Buyurdı rūḥa Hāk 'arşı ṭavāf kıl
Hākḳ'uñ emrin tutup ol nūra du'ā kıl

Ṭavāf itdi o ḥavle'l-'arş da açdı
Ki biñ yıl devr-i 'ömri anda geçdi

Bu kez andan Hākḳ'a itdi sücūdı
Ḥicāb keşf oldı buldı feth-i cūdı

390 Vişāle irdi rūḥ gāh irdi hicrān
Olur gāh fıḳdān gāh vicdān

Bu kez feth itdi rūḥa Rabbü'l-erbāb
Ḥazāin-i 'ulūmi'l-ğaybdan ebvāb

Anı reyb zūlmetinden itdi iḥrāc
Maḳāmāta kıyāssız buldı minhāc

389 andan: anda M

392 zūlmetinden: zūlmetden M

Daḥı ḥazīretü'l-ḳudsi'l- mu'allā
Yaratmışdı anı Allah u Ta'ālā

Anı envār-ı ünsiyle pes ikmāl
İdüp rûhı aña Ḥaḳ itdi irsāl

395 Varup rûḥ anda biñ yıl ḳā'im oldı
Ḥaḳḳ'uñ taḳdīsine rûḥ dā'im oldı

Ḳudüsden soñra ḥaḳ itdi niḳāblar
Ki nürdan ya'nī yetmiş biñ ḥicāblar

B:16b

Daḥı miskden ve kāfûrdan yaratdı
Ki her birini yetmiş biñer itdi

Ḥicāblar her biri biriyle gökler
Arasınca olur pes duymaz ögler

M:17b

Bu kez kürsiyi yaratdı o Mevlā
Kim anı nūr-ı ḥālîşden ḥoş a'lā

400 Emirle kürsiye rûḥ oldı vaşıl
Murādı her ne ise oldı ḥāşıl

Görür 'arşıyla kürsiyle ḥicābı
Ki Ḥaḳ'dan memlûdur faẓl-ı bâbı

Velîkin Ḥaḳ bulardan ayru bâin
Bular da nûrı illā bellü beyin

Buları çünki rûḥ eyledi seyrân
O ḥavle'l-kürsîde eyledi ḥavlân

Ḥaḳḳ'ı tenzīh idüp rūḥ geldi vecde
Rükū' itdi o biñ yıl daḥı secde

405 Ḳalemle levḥi ḥalk itmişdi Ḥaḳ
Dimişdi yā ḳalem yaz ḥāl-i muṭlaḳ

Ḳalem biñ yıl her işi levḥe yazdı
Olup olacaḡın naḳş itdi ḳazdı

Naẓar ḳıl didi rūḥa rabbū'l-a'lā
O meknūnāt-ı 'ilmüme hoş evlā

Naẓar idüp görür kim levḥ-i maḥfūz
Yazılmış her bir eşyā anda melḥūz

Ki her ḥarfı anuñ Ḳaf Ṭaḡı gibi
Münevverdir o Firdevs bāḡı gibi

410 Bulardan çünki olsa biri zāhir
Ḥafī olup olur birisi ḡābir

Didi rūḥ ne durur yā Rab bu ḥikmet
Didi Ḥaḳ ḳıluram bu ḥalka raḥmet

Maḥv ider diledüygün ol Allah
Daḥı işbāt ider faẓl idüp ol şāh

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ قِيلَ إِلَّا الشَّقَاوَةَ وَالسَّعَادَةَ وَالْحَيَاةَ وَالْمَوْتَ
وَالرِّزْقَ *

B:17a Bu kez 'arşıla kürsī arasında
O rūḥı itdi iclās ortasında

412 diledüygün: diledüğün M

* Ra'd Sûresi 13/39

413 rūḥı: ruḥı M

Ki nürdan haymede eyledi iclās
Melekūtiyle bula üns-i i' nās

M:18a 415 Pes andan 'arşı götüren ferişte
Yaradıldı yüzi beñzer behişte

Götüren 'arşı şimdi dört ferişte
Haşirde ire anuñ 'addi heşte

Yaratdı Hâk hisābsız çok melekler
Virüp bunlara envārdan bölükler

Buyurdı bunlara dahı idüp Allah
Varuñ hıdmet idüñ rûha diyüp şāh

Melekler didiler kim bizden efḍel
'Aceb var mı ki maḥlūk bizden ekmel

420 Ta'accüb itdiler görüp o rûhı
Ki virmiş Hâk aña bî-ḥad fütûhı

Utandılar didiler sen İlāhī
Münezzehsin kamu ḥalkuñ ilāhı

Bizüm yok 'ilmümüz olmasa tefhīm
Yolumuz şoldır itdük anı ta'līm

Cemīi' 'ālemin ḡaybın bilen sen
Ḥakīmsin niçe dilersen kılan sen

عَمَّا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ *

423 bilen sen: bilensin M // kılansın M
* Bakara Sûresi 2/32

O rūḥa itdiler ikrām u ḥürmet
Selām virüp aña ‘izām u ḥidmet

425 Melā’ik ortasında kā’im ol rūḥ
Olur Ḥaḳ ḥidmetinde dā’im ol rūḥ

Ṭurur biñ yıl kıyāmda biñ rükū‘da
Daḥı biñ yıl sücūdıla ḥuzū‘da

Yaratmışdı o sidrü’l-müntehāyı
Ḳatında bāğ-u Me’vā müntehāyı

Melā’ikle o rūḥ açdı pes ırdı
Ḳonup ol sidre üstine oturdı

B:17b Ḥaḳḳ’ı biñ yıl idüp taḳdīs ü tesbīḥ
Melekleri ḳılurdı şād-ı tefrīḥ

430 Pes andan cennetü’l-Me’vā’ya girdi
Ḳuşurun hem ḥıyāmın cümle gördi

M:18b Şimārından yeyüp içdi şuyından
Mu‘aṭṭar oldı ‘ūd u misk bûyından

Öñinde ḥidmet itdi ḥür-u cennet
Ziyāde oldı rūḥla nūr-u cennet

Uçup cennetde biñ yıl itdi seyrān
Daḥı biñ yıl Ḥaḳḳ’ı zıkr itdi ḥayrān

Semāvātı yaratdı andan Allah
Bu kez rūḥ göklere itdi şehinşāh

432 rūḥla: rūḥıla M

435 Yine biñ yıl ‘ibādet itdi anda
Ki ya ‘nī Ḥaḳḳ’a ṭā‘at itdi anda

Bu kez Allah yaratdı şems ü māhı
Nücūmı i‘tibār içün kemāhı

Cehennem odını ḥalk itdi andan
Va‘īdiçün ki ḥavf idile andan

Zamānı günleri ḥalk itdi Allah
Ki ṭā‘at vaḳtiçün sālıla māh

Yaratdı yerler vü ṭağlar baḥirler
Daḥı yerde yaratdı çok nehirler

440 Şehāb u rīḥ behāyimle nebātāt
Yaratdı kim ideler i‘tibārāt

Rivāyetdir Resūlu’llah buyurđı
Ḥaḳ evvel nūrumı ḥalk itdi didi

On iki biñ yıl anı Ḥaḳ Ta‘ālā
Maḳām-ı ḳurbda ḳodı anı ‘alā

On iki biñ yıl anda ḳodum nūrum
Ḥaḳḳ’a tesbīḥ idüp artdı sürūrum

Bu kez dört pāre itdi anı Allah
Yerinden ‘arşı yaratdı pes ol şāh

445 Birinden kürsīyi yaratdı raḥmān
Yedi ḳāt gökleri birinden iy cān

441 Rivāyetdir: Rivāyetdür M

B:18a Maḳām-ı ḥavfde ḳodı birini Ḥaḳ
On iki biñ yıl anda tırdı muṭlaḳ

Yine dört pāre itdi anı sulṭān
Yaratdı birisinden şems-i tābān

M:19a Birinden māhıla necmi yaratdı
Birinden de melekleri dūrıtdı

Birine Ḥaḳ maḳām itdi recāyı
İder on iki biñ yıl ol şenāyı

450 Anı da itdi dört pāre o Mevlā
Birisinden yaratdı ‘aḳl-ı ‘alā

Birisinden yaratdı ‘ilm-i ‘irfān
Birinden daḫı itdi ḥilm-i ḥannān

Ḥayā itdi birinüñ yirin Allah
On iki biñ yıl anda ḳodı şāh

Naẓar itdi pes aña anda Mevlā
Ḥayādan derledi ol nūrı a‘lā

Ki yüz yigirmi dört biñ ṭamla oldı
Buları enbiyā ervāḫı ḳıldı

455 Bulardan mü’ min’in ervāḫın a‘lā
Yaratdı cümlesini Ḥaḳ Ta‘ālā

Ki ‘arşı kürsī eflāk cennet ü ḥūr
Olupdur serverüñ nūrıyla mesrūr

448 dūrıtdı: yaratdı M
454 ṭamla: ṣalame M

Dahı şems ü kamer necm ü melekler
Anuñ nūrıyla buldılar belekler

Ezel bezminde pes ervāh-ı insān
Niçe dürlü bulupdır feyz-i ihsān

Yaradıldı cihān hem cümle ervāh
Diledi Hāk bu kez halk ide işbāh

460 Diledi kim yarada Hāk idüp insānı pes ihdās
Ki rūhuñ nūrı feyz ide sehvāvetden idüp īrās

Ki Ādem cismi ol rūhı kabūl idüp ola hāmīl
Uyup ‘aqla kıla tā‘at ziyāfetden idüp īrās

Bu arzdan bir avuç toprak olur kim eyleye berrāk
Cihānı tā kıla işrāk ‘imāretten idüp īrās

B:18b Resūlūñ kabir tobrağın bile katdı kılup tahmīr
Anı ya‘nī kıla tenvīr leṭāfetden idüp īrās

Semādan rūhı Hāk enzel kılup cisme kılur irsāl
Buyurdı kim gire derhāl nefāsetden idüp īrās

M:19b 465 Görür rūh kendü şekline göre illāki dīk-i meslek
Niçe girem didi üç kez melāletden idüp īrās

Bu kez emr kıldı Hāk rūha gücile gir gücile çık
Bu rūhdan ol girür pes nūr şecā‘atden idüp īrās

Bu kez rūh cisme yāfūhdan girüp irdi dimāğına
Devir kıldı iki yüz yıl siyāhatden idüp īrās

460 idüp: edep M

Dimağdır menzil-i evvel müdevver kubbeler ezyen
Tıışı aşfer içi a‘zam fehāmetden idüp ĩrās

Bunı rūh şordı ol nūra ne yirdür bunda kim tura
Didi nūr ‘aql evidür bu celāletden idüp ĩrās

470 İkinci menzile irdi iki kapısı var gördi
Buları da nūra şordı feşāhatden idüp ĩrās

Didi nūr ol hitāb-ı Hāk bu iki kapudan gele
Saňa hem dahı her āvāz beşāretten idüp ĩrās

Maķām-ı rābi‘a ol rūh irüp gördi iki şoķak
Buları da nūra şordı işāretten idüp ĩrās

Üçünci menzile irdi iki pencāre var gördi
Buları da nūra şordı işāretten idüp ĩrās

Didi kudret-i kādır bu iki cāmıla görünür
Yüzüñdir yüzgāhım nūr-ı melāhatden idüp ĩrās

475 Maķām-ı rābi‘a ol rūh irüp gördi iki şoķak
Çekilmiş sedd gibi yüzde ‘alāmetden idüp ĩrās

Bunı da nūra şordı rūh cevāb virdi bu kapudan
Saňa kudret yeli gele selāmetden idüp ĩrās

Ki rīh-i rahmet-i rahmān iriše kılasın şükri
Hayātuña ola tanık şehādetden idüp ĩrās

Beşinci menzile irdi ki bir vāsi‘ kapu gördi
İçinde bir kişi yatur cezāletden idüp ĩrās

471 ol: M’de yazılmamış.

Bunı rūḥ şordı ol nūra ne yerdır bu tıran kimdir
Cevāb virdi didi ol nūr ḥikāyetden idüp ĩrās

B:19a 480 Ta‘āmlar bu maḳāmda ḥall olup kuvvet vire saña
Vire hem lezzet ü ni‘met ḥalāvetden idüp ĩrās

Uyanan kimsedir tevḥīd iden Ḥaḳḳ’ı idüp taḥmīd
Odır bu cismi pāk iden ṭahāretten idüp ĩrās

M:20a Maḳām-ı sādise ol rūḥ irüp gördi sarāydır ḥoş
Ḥisābsuz ḥücreler bī-ḥad ḥızānetden idüp ĩrās

Yine ol nūr şorıcaḳ didi kim bu sarāyuñdır
Niçe aḥkām ola bunda ḥimāyetden idüp ĩrās

Yedinci menzile irdi görür bir taḥtegāhdur ol
Aşılmış şekl-i kandīlde āzāatden idüp ĩrās

485 Müzeyyen taḥtegāhdur ol mücevvef içi ḳan tolu
Ṭıṣı küçük içi ulu ṭarāvetden idüp ĩrās

Yine nūra bunı şordı cevābı rūḥa ol virdi
Bu taḥtda ṭurasın didi ‘imāretten idüp ĩrās

Bu taḥt içinde olasın ire ‘āzāya aḥkāmuñ
Velī Ḥaḳ üzre ḥüküm eyle ‘adāletten idüp ĩrās

Yedi menzil dimāğ gūş ‘ayn enf dehān sīne
Yüzüñdir ṭurdı rūḥ ‘uzva ihāṭatden idüp ĩrās

Görüp āyāt-ı ‘ulvīyi mekān-ı süflīden mecmū
Ṭaleb eyledi ma‘būdı ziyāretten idüp ĩrās

482 Ḥisābsuz: Ḥisābsız M

483 sarāyuñdır: sarāyındır M // Niçe: Nice M

490 Bulumadı olup hayrān bu kez itdi tecellī Hāḡ
Görüp Hāḡḡ'ı sücūd itdi diyānetden idüp īrās

Diledi ol anı Mevlā semāya ref' ide a'lā
Anı Hāḡ cennete iletdi icābetden idüp īrās

O 'iṣyān itdi cennetde yine Hāḡ arza indirdi
Ki yüz yıl ağladı Ādem nedāmetden idüp īrās

Çü aḡvālī kemāl buldı ki vaḡt-i naḡl-i rūḡ oldu
Viṣālīn Hāḡ naṣīb kıldı 'ināyetden idüp īrās

El-bābü'l rābi'ü fi ru'yetü'r rūḡu ṣıfātü'l 'anāsır-i erba'ati 'alel'l-'arṣ

Ġanī bizzāt idi ol rabbü'l-a'lā
Vücūdı maḡzıdı muṡlaḡ Ta'ālā

495 Anuñ idi ṣıfāt esmā-yı ḡusnā
Hüviyyetde anuñdı 'izz ü esmā

B:19b Ṣıfāt-ı Hāḡ durur taḡḡıḡ meṡālīb
Aña esmā-yı ḡusnāda merātīb

Hāḡāyık cümle aña rātīb olup
Be-küllī didiler ḡoṣ ṡālīb olup

M:20b Ki niçe niçe bāṡında olavuz
Niçe ḡayb-i ḡazāinde olavuz

Niçe vaḡdet sarāyında 'ademde
'Alā'l-iḡfā kılavuz işbu demde

500 Belî şadr-ı mu‘allāvuz muşaffā
Ki şāhib kadr-i a‘lāvuz hoş aşfā

Velīkin sırr-ı aḥfāvuz nihānī
Gerekdir olavuz zāhir ‘ayānī

Ḥaḳīkat çünki siz bize esāṭīn
Ḳulavuz siz olduñız bize selāṭīn

Bize envār-ı bāṭınsız mücellā
Vücūdıla kıluñ vücūd mu‘allā

Vücūdıla olavuz çünki zāhir
Olasız siz daḡı ḡāyetde zāhir

505 Biline şır‘at ‘izzen ḥaḳīkat
Biline ḥikmet ü zühren ḥaḳīkat

Bunı işidicek esmā-yı ḥüsnā
Dirildi bir yire cem‘ oldı üsnā

Pes evvel ism-i Bārī’dan her esmā
Ṭaleb kılup didiler sensin aḥmā

Didi Ḳādir’dan isteñ bu nişanı
Ki ‘alādır anuñ inşāda şanı

Didi Ḳādir Mürīd’dan isteñ bu anı
Anuñ emrindedür ‘ayān ü ‘ayānī

510 Mürīd ismine didiler kıl izhār
Didi ‘Ālim’dan isteñ vire envār

Eyitdi ism-i 'Ālim ism-i zāt'a
Varuñ müstecmi' oldır her şıfāta

Didiler ism-i zāt'a cümle esmā
Ki medlūnūñ senūñ zāt-ı müsem mā

B:20a Anuñ hükminde dir aḥkām-ı inşā
Ki Allah'dır ider icād māşā

Eyitdi ism-i zāt ol ism-i A'zam
Celālī perdesinde turuñ ekrem

M:21a 515 Turuñ siz ben varam ol zāta irem
Ne vechile buyurur anı görem

Yetişdi ḥazret-i zāta didi ol
Ki ḥācetler olur kātında maḳbūl

Çü sensin 'ālimü'l-esrār-ı 'allām
Saña maḥfī degil kim kılam i'lām

Didi ḥazret ḥaḳāyıkdan ḡaniyem
Mezāhirden daḳāyıkdan ḡaniyem

Velī çün iktizā itdi ḥaḳāyık
Her esmādan ki ḥalḳ ola ḥalāyık

520 Pes esmā da taleb eyledi senden
Dileyesin vücūd u cūd benden

Var esmāya di kılsunlar daḳāyık
Mezāhirden ne kim olursa lāyık

513 Allah'dır: Allah'dur M

Bākīdir kābiliyyet her ḥaḳīḳat
Ne isterse bula anı ḥaḳīḳat

Didiler rabbenā eyle tecellī
Ki ‘āşık ḳullaruñ eyle tesellī

Diledi ḥayyu ḳādir zü’l-celāli
Zuhūr bula celāliyle cemāli

525 Ola ol kenz-i maḥfī āşikāre
Güneşden nūr nişār ide ğubāra

Ki zāt-i ğanīden aḳdesden o Mevlā
‘Ayān ide cevāhir bī-ḥadd ü a‘lā

Ki ya‘nī cevher-i esmā-yı zātı
Daḥı lü’lū-i esmā-yı şıfātı

Daḥı esmā-yı ef‘āl dūrlerini
Diledi zāhir ide sırlarını

Gele bunlaruñ aḥkāmı zuhūra
Kıla Ḥaḳ ḥalkı ğarḳ en‘ama nūra

B:20b 530 Tecellī itdi Ḥaḳ ol dem özine
Çü kendü zāhir oldı kendüzine

Tecellī eyledi ol nūr-u muṭlaḳ
Ki zāhir ola bir nūr-u muḥaḳḳaḳ

M:21b Ki maẓhar ola ol zāta şıfāta
Ki manẓar ola nūr-u zāta

522 Bākīdir: Bākīdür M
523 eyle: M’de yazılmamış.

Ki sırr-ı küntü kenzen ola mevcūd
Muḥammed'den biline rabb-i Maḥmūd

Serāser nūr ola bu kāi' nāta
Tamāmet raḥmet ola bu mümkināta

535 Tecellī eyledi çün nūr-u evḥād
Zuhūr buldı hemān dem nūr-u Aḥmed

Pes oldur rūḥ-ı 'aẓam 'aḳl-ı evvel
Kamu eşyāya mebdē' dūr ol ekmel

Ḥabībdūr ma'den-i kenzü'l-vücūddur
Lebībdūr maḥzen-i miftāḥ-u cūddur

Ḥaḳīkat ism-i cāmī' maẓharıdır
Cemī' enbiyānuñ serveridir

İşit 'ilm-i ledünniden diyelüm
Cihānuñ evvelinden söyleyelim

540 Rivāyetdir risālet ḥāzretinden
Ki Allah Ta'ālā kudretinden

Didi nūrumı kıldı evvel icād
Beni kıldı o demden fāḥri'l-emcād

Beni nūruyla çün itdi ifrād
Pes andan şöñra kıldı mülke bünyād

535 nūr-u evḥād: nūr-ı evḥād M // nūr-u Aḥmed: nūr-ı Aḥmed M
538 maẓharıdır: maẓharıdur M // serveridir: serveridür M
542 nūruyla: nūriyla M

Ki elli biñ yıl anı õñ yaratdı
Yedi kat gögi yiri şoñ yaratdı

Didi hem rûhum evvel oldı maḥlûḳ
Didi hem ‘aql-ı evvel geldi maḥlûḳ

545 Didi evvel qalemdir oldı melḥûḯ
Didi evvel yazıldı levḥ-i maḥfûḯ

B:21a

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي وَفِي رَوَايَةٍ رُوِيَ قَالَ أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلَ وَقِيلَ
إِنَّ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَقَالَ الْقَلَمُ مَا أَكْتُبُ قَالَ الْقَدَرُ مَا كَانَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَيَّ الْأَبَدِ *

M:22a

Bulardan kıldı feyz-i ‘ilm-i esrār
Kemālâtın bulardan kıldı izḥār

Murādı iş bu beşden cānıdır bil
Ḳamu cān u cihānuñ kânıdur bil

Mübārek cānına nūr didi server
Ḥaḳḳ’uñ nūrından oldı çün peyamber

Ḥaḳḳ’uñ nūrıdır ol raḥmet cihāna
Güneşdir nūr virür gün ü mekāna

550 Çün ihyāya sebep oldı o rehber
Anuñçün zātına rûḥ didi server

‘Aḳıl didi ki cānına anuñçün
Ḳamu maḥlûḳı cümle bildügiyçün

Ḳamu eşyayı hem yazduğıyçün
Ḳalem ismin didi aña anuñçün

* Hadis-i Şerif
548 server: sürür M
549 nūrıdır: nūrıdur M

Dağı cānına dindi levḥ-i maḥfūz
Kamu şey olduğıyçün anda melḥūz

Didiler kim yaratdı evvelā ṣāh
Tecellī eyleyüp kendüye Allah

555 Tecellīden laṭīf cevher görindi
O cevher nūr-u serverdir gör imdi

Resūlūñ nūrını nūrından Allah
Yaratdı sevdi anı eyledi ṣāh

O nūrı ṣekl-i ṭāvusda yaratdı
Anı cūd u ‘aṭāyla var itdi

Ḳodı öninde mir’ātü’l-ḥayāy³
Nazar idüp göre ol meh-liḳāy

Nazar itdi bu mir’āta o server
Cemālini görür gāyet de enver

560 Ḥayā itdi görüp ol faẓl-ı ṣāhı
Ki dil vaṣf idemez ol ‘izz ü cāhı

B:21b Vücūd vücūdı görüp geldi vecde
Şükür itdi kılop beş kerre secde

Nazar kıldı aña Ḥaḳ rahmetinden
Ḥayādan derledi Ḥaḳ ḥazretinden

555 nūr-u serverdir: nūr-ı serverdir M
557 ṭāvusda: ṭāvusdan M
558 ḥayāy: ḥayātı M
560 dil: M’de yazılmamış.

M:22b

Pes ol derden yaratdı dü cihānı
Ne kim varsa ‘ayān vü nihānı

Bu lütfi göricek şükr itdi tefrîh
Ki yetmiş biñ yıl itdi anda tesbîh

565 Pes ol nūruñ şu ‘ā‘ından muḥaḳḳaḳ
Yaratdı enbiyā ervāhını Ḥaḳ

Getürdiler ḳamu ol nūra īmān
Ḳılupdır Ḥaḳ anı her derde dermān

Bu kez nūrānī bir ḳandīl yaratdı
Resūlūñ şüretin key aḥsen itdi

O ḳandīlūñ dinilmez vaşf-ı şāhı
Ḳodı Ḥaḳ anuñ içre arı cāmı

Ḳodı ḳandīl içinde Ḥaḳ o rūhı
Aña virdi nihāyetsiz fütūhı

570 Ayağın tırdı Ḥaḳḳ’a itdi ta‘zīm
Didi Allahu ekber itdi taḥrīm

Ḳamu ervāḥ tavāf itdiler anı
Didiler nūr-u Ḥaḳ’dır ‘ālī şāmı

Anı görüp ḳamusı kıldı teclīl
Ki yüz biñ yıl ḳadar tebcīl ü tehlīl

Çü nūr nūr-ı zātdan irdi zuhūra
Buyurdı Ḥaḳ nazar ḳıluñ bu nūra

571 nūr-u Ḥaḳ’dır: nūr-ı Ḥaḳ’dır M

Nazar kıldı aña ervāḥ-ı insān
Ki her kim gördi başın oldı sulṭān

575 Şular kim gördi alnın oldı ‘ādil
Daḥı şadrın gören ‘ālim vü ‘āmil

Anuñ ağızın görenler oldı şā’im
Ki zikre şükre anlar oldılar kâ’im

Cevād oldı iki elin görenler
Sa‘ādet buldı anlara irenler

B:22a Bu mezkūrātı sulṭān gördi ġālib
Anuñ aña dü ‘ālem ‘izzi ṭālib

Aña hiç bakmayan Fir‘avn u Nemrūd
Mecūsdir görmeyen küffār u merdūd

M:23a 580 Şu resme kim ol ervāḥ gördi ḥānı
Aña göre cihānda buldı anı

Elā iy ‘ārif-i sırr-ı ḥaḳāyık
Nişār idem yine dürr ü daḳāyık

Rivāyet itdi rāvīler ‘Alī’den
Ki ol şīr-i ḥüdādan Ḥaḳ velīden

Yaratdı Ḥaḳ kemāl-i kudretinden
Resūl nūrını nūr-ı ḥaḳretinden

Yoğıdı ‘arş u kürsī cennet vü nār
Yoğıdı yir ü gök bu çarḥ-ı devvār

578 ‘ālem: ‘ālim M

585 Yoǵıdı ‘ālemüñ nām u nişānı
Yoǵıdı Ādem’üñ adı ve şānı

Bulardan öñ yaratdı Hāķ anı bil
Ki üç yüz biñ yigirmi dörd biñ bil

Çün itdi Hāķ aña bu feth-i bābı
Yaratdı soñra on iki hicābı

Biri қudret hicābı biri ‘azmet
Biri minnet hicābı biri rahmet

Sa‘ādetdir biri biri kerāmet
Hicāb-ı menzilet biri hidāyet

590 Toқuzıncı nübüvvet on rif‘at
Biri heybet on ikinci şefā‘at

Тurur evvelkide on iki biñ yıl
Buña göre қaşıр қıl soñı biñ yıl

Olur işbu hicāblarda Muḥammed
Тurur yetmiş sekiz biñ yıl mü’ebbed

Pes andan soñra қamu ḥalkı ol Hāķ
Yaratdı ‘arşı kürsi nār u uçmaq

Levh üstinde izhār itdi nūrı
Bulur biñ yıl leviḥde nūr sürürı

586 bil: yıl M

590 Toқuzıncı: Toқuzuncı M

593 nār u uçmaq: nār-ı uçmaq M

B:22b 595 Bu kez ‘arş üzre nūr-u Muḥammed
Yedi biñ yıl tūrur anda mū’ebbed

Bu kez andan gelür Ādem beline
Anuñla Ḥaḳ biline hem bulına

M:23b İlāhī ol Muḥammed ḥürmetine
İrelüm sen kerīmüñ raḥmetine

Rivāyetdir yaratdı Ḥaḳ ḥabībüñ nūrını vehhāc
Bu kez şoñra yaratdı bir ulu gevher münīr behhāc

Resülün rūḥını Allah ḳodı gevher içinde şāh
Ki yetmiş biñ yıl anda rūḥ idüp tã‘at olur nehhāc

600 Bu kez bir gevher-i şānī yaratdı kim ‘azīm şānı
İletdi pes aña cānı o cānān buldı ḥoş minhāc

Evvelki gevhere n’itdi ki heybetle nazar itdi
Şu olup eridi aḳdı anuñ nışfı olup mevvāc

Daḫı bir nışfı od oldı anı şu üstine şaldı
Ki yetmiş yıl ol od yandı kepüklendi olup emvāc

Kefinden yiri yaratdı buḥārından gögi itdi
Ki her birini ṭonatdı ḳoyup zer taḫt u zerrīn tãc

İkinci gevher içinde resülün rūḥını raḥmān
Ḳodı yetmiş biñ yıl anda tecellīden irüp efvāc

605 Yaratdı ‘arşda bir ḳandīl ki nūrānī ‘azīm evsa‘
Anuñ bir zāviyesine idile yer gök idrāc

598 Rivāyetdir: Rivāyetdür M

Resûlûñ nûrî kâdîlûñ içine toptolu oldı
Bu kez ol gevher-i şâni niçe eşkâl ider intâc

Hazînesinde Hâk anı ki hıfz itdi ki mahşerde
Muḳaddes arzı pes andan yaradup eyleye iḥrâc

Bu dünyâ âḫiret dahı resûlûñ rûhı zarfindan
Olur taḫḫîḳ aña muḫtâc eger ifrâd ve ger ezvâc

Bu kez rûḫ ‘arşda seyr itdi ki bir ‘alî maḳâm gördi
Görür bir taḫt var urulmuş döşenmiş şâhiçün dîbâc

610 O şâh görüncegez rûhı aşğa indi taḫtından
Ayağına düşüp didi şefâ‘ atden baña nûr saç

O rûḫ anuñ adın şordı didi ben bir laṭîf şeyem
Ki murdârı temîz idüp ḳanar benden şusuz hem aç

B:23a Çü rûḫ gördi şu ‘ucb itdi anı ḳoyup öte gitdi
Yine bir menzile yitdi görür bir taḫt nûr-ı vehhâc

Bu taḫtda oturan şâh da inüp rûḫa ḳılup ta‘zîm
Didi lûṭf it baña dahı şefâ‘ at yâ nebî ḫoş âc

M:24a Anuñ sırrında server şorup nedür aduñ didi
Didi benüm adım oddur ḳamu ‘âlem baña muḫtâc

615 Bu rûḫ gördi ki işbu od ‘ucb ider anı ḳovdı
Bu kez bir menzile irdi ki ol nûrdur degüldir ‘âc

609 urulmuş: urılmış M
614 benüm: benim M

Görür anda dağı bir taht oturur bir melik ber-baht
Rûhun görse olaydı mât hezârân biñ adı leclâc

Bu rûhı göricek tahtdan inüp yüz sürdi pâyine
Şefâ' atdan unutma dir ki nûr-u şem' idüp isrâc

Anuñ da adını şordı o dağı kendüyi gördi
Eserem 'âlemde didi buña müştâk her emzâc

Bu rûh anı dağı gördi kemâline gurûr ider
Bu kez andan dağı gider ider bir menzile idlâc

620 Görür bir taht-ı 'izz ü câh turur üstünde 'alî şâh
Melâ'ik çok tavâf ider nitekim ka'be-yi huccâc

Bu tahtdan yire indi o rûhuñ ayağın öpdi
Şefâ' at kıl baña didi devâ kıl derdime 'ilâc

O rûh kim meskenet gördi maḥabbetle adın şordı
Za'yıflığın haber viridi pes andan vaşf idüp birkaç

Didi gâyet ḥaḳîrem ben ayaklarda gubâram ben
Kamusı yürür üstimde depem döğüp kılup eşcâc

Ḥuzû' ın çün işitdi anı sevdi heves itdi
Dönüp dergâha eyitti ilâhî bunda yok a'vâc

625 Yaradursañ baña cismi anı toprağdan it iy şâh
Ki sensin her işe kâdir düzen min nuḫfetin emşâc

616 melik: melek M

620 câh: cân M

621 rûhuñ: rûh M

623 üstimde: üstümde M

Anuñçün Ādem'i Allah türābdan itdi anı şāh
Dilerseñ dü cihānda cāh fuzūl olmaya kibirden kaç

Ža'iflerüñ mu'ini Haq virür ol hür-ı 'aynı çok
Giyerler sündüs istebrak ki düşde görmedi nessāc

Unutma 'ālem-i aşlı hicāb olmaya tā faşlı
Dile virile dost vaşlı bir yiyecik alasin cāc

B:23b Olup ğurbetde ferdāne giresin 'ışka merdāne
Kadem baş 'alī meydāna göre tahsīn kıla hallāc

630 Şerī'at şehrine varup tarīkat sırrına irüp
Ma'ārif bahrine girüp haqīkat dūrri kıl istihrāc

M: 24b Çü topraqdır senüñ aşluñ gerek yir gibi alçaq ol
Ola gök gibi kalbün ğiñ yol ola kıl Haqq'a mi'rāc

Hicābın Haq cemālinden keşf ide kemālinden
Vişālinüñ zülālinden aқа cān bāğına seccāc

Vire mülk-i kebīri kim nazīri olmaya aşı
Cevāhirden sarāy u köşk serir ü qaşır her āzāc

Vire şol hürıla vildān gözi maḥmūr qaşı fettān
Behişt eyleyüp ḥandān alur sihrile andan bāc

635 Nihāyetsiz aқа enhār revān her yire zeyniçün
Öte her bāğ-ı gülşende bülābil tūti vü dürrāc

Ola bāğçelerinde çok riyāz u ḥavz u taht u gülzār
Bite envā'ı ḥüb reyḥān zer vü sīmden ola ağac

627 Ža'ğıflaruñ: Ža'yıflaruñ M // Giyerler: Giyürler M
631 aşluñ: aşlıñ M

Kaçan irse seher yili pes evrākına eşcāruñ
Laṭīf āvāz işidile şanasın çeng tapar şannāc

El-bābü'l-ḥāmis fī ḥilkatı'l-ʿaql ve beyān-ü ḥüsnü'l-ḥulḳ

Didiler ehl-i ḥikmet kıl dirāyet
Pes iki şeye yok ğāyet nihāyet

Cemāldir biri ikinci beyāndır
Bu iki şeye yok ğāyāt ʿayāndır

640 Eger ḥüsn-ü cemāliyse nihāyet
Bulunmaya kemāline çü ğāyet

Ve ger vaşf u beyānıysa aña ḥad
Bulunmaya olunmaya aña ʿad

Cemāline o şāhuñ yok nihāyet
Beyānına anuñ şıgmaz dirāyet

Ulūhiyyet sarāyında o sulṭān
Serā-perde buraķmışdı o sübhān

Cemāli şemsine perde kılupdı
Anuñçün pertevi maḥfī olupdı

B:24a 645 Diledi refʿ ide yüzden ḥicābı
Ki nūrı kesr ide nice niķābı

Ola ol kenz-i maḥfī āşikāre
Şemisden nūr-ı nişānı ide ğubāra

638 çeng: ceng M

640 ḥüsn-ü cemāliyse: ḥüsn-i cemāliyse M

643 buraķmışdı: bıraķmışdı M

M:25a

Tecellî itdi Hâk ol dem özine
Çü kendü zâhir oldı kendüzine

Tecellîden laţîf cevher göründi
Hebâdır anuñ adı pes gör imdi

Nazar kıldı hebāya rabbü a‘lā
Resûlüñ nûru zâhir oldı eclā

650 Aña Hâk şol kadar eyledi ifdāl
Ki diller vaşf idemez buldı iclāl

Didi Hâk aña senden yeg kulum yok
Habîbümsin ki senden sevgülüm yok

İşitdi bu kelāmı ol ‘alî re’y
Cemāli güldi oldı ‘ālem ārāy

Muhammed’dir habîb Hâk sevdi anı
Muhammed’dir lebîb şāhib meşāni

Şerî‘at gevherinüñ kânı oldır
Hâkîkat şehriniñ sulţānı oldır

655 Nübüvvet bahtına burhān olandır
Risālet tahtına sulţān olandır

Zihî qadr-ü mu‘allā virdi Allah
Zihî kim şadr-ı a‘lā virdi ol şāh

Ki cümle enbiyā bildiler anı
Ki a‘lādır bulardan ‘izz ü şānı

Anuñçün yaradıldı işbu ‘ālem
Anuñçün var oldı cins-i Ādem

Anuñçün enbiyāyı mürselīni
Yaratdı āhirini evvelini

660 Çün oldır kâi’ nāta maḥz-ı raḥmet
Ḳamu mürsel aña olmışdır ümmet

Cihānuñ cānı cānuñ cānıdır ol
Ma‘ālā dürrinüñ ‘ummānıdır ol

B:24b

Ḥabībdir maḥzen-i esrār-ı ḥālāt
Ḥasībdür ma‘den-i küll-ü kemālāt

Refi’dür a‘lem ü evṣaḥ delālāt
Şefi’dür eblağ u efsaḥ maḳālāt

M:25b

Cemī’ sözi vaḥy itdi şerāyi’
Ma‘ārifden ḥaḳāyıḳdan zerāyi’

665 Anuñla faḥr ider evlād-ı Ādem
Anuñla faḥr ider mecmū’-u ‘ālem

Tıışında ḥalkıla ḥoş ḥüsn-ü aḥlāk
İçinde Ḥaḳḳ’ıla ḥoş zıkr-i ḥallāk

Gelicek ‘ālem-i mülke vüçüdi
Diledi ümmetin kıldı sücüdi

661 Ma‘ālā: Mu‘allā M
663 Refi’dür: Refi’dür M
667 mülke: milke M

Cemîl-ü mücebbîdir nûr-u kevneyn
Çıkupdır göklere tâ kabe kavseyn

Zihî rif‘at ki virmiş aña sübhân
Zihî ‘izzet ki virmiş aña sulţân

670 Kim anı ‘âleme rahmet yaratmış
Tamâmet ‘ilmile hikmet yaratmış

Yaratdı nûrunı çün Hâk Ta‘âlâ
Kamu ‘âlemden anı evvel a‘lâ

Cihānuñ mebde’idir mazhar-ı Hâk
Habîbidür sever ol serveri Hâk

Kamu ‘âlem ol serverden olupdır
Çün anuñ ‘ışkına varlık bulupdır

Resûlüñ nûrunuñ bir cüz’idir ‘arş
Dağı bir cüz’i kürsîdir biri ferş

675 Yedi gök bir cüz’inden oldu mevcûd
Birinden şems-i tâbândır bulur cûd

Birinden mâhıla necm ü kevākib
Birisinden melekdir bil ey tâlib

Birinden ‘ağıl birinden ‘ilimdir
Birisinden anuñ dağı hıldır

668 Cemîl-ü mücebbî: Cemîl-i mücebbî M, nûr-u kevneyn: nûr-ı kevneyn M //

Çıkupdır: Çıkupdur M

671 nûrunı: nûrını M

672 mebde’idir: mebde’idür M

673 bulupdır: bulupdur M

675 Birinden: yaratdın M

676 Birinden: yaratdın M

Nazar itdi aña ol demde Mevlā
Ḥayādan derledi ol nūr-u a‘lā

B:25a Ki yüz yigirmi dört biñ tamlā oldı
Buları enbiyā ervāhı kıldı

680 Bulardan mü’ min’in ervāhını şāh
Yaratdı cümlesini virdi hem cān

M:26a Ki ‘arşı kürsi gökler cennet ü ḥūr
Olupdır serverüñ nūrıyla mesrūr
Daḥı şems ü kamer necm ü felekler
Anuñ nūrından oldılar melekler
‘Aql-ı ‘ilm ü ḥilm-i nūrundan oldı
Nebīler hep anuñ derinden oldı
Dü ‘ālem buldı nūrundan zuhūrı
Cihāna tölüdür nūrı sürūrı

685 İrişdi nūru anuñ baḥr ü berre
Güneşdir ol dü ‘ālem aña zerre

Cihān cümle anuñ sırrına tafşıl
Merātib hem anuñla buldı tafdııl

O server maḥzen-i kenzi’l-vücüddır
Fütūḥ-u rūḥdur ol miftāḥ-u cüddır

681 kürsi: M’de yazılmamış // Olupdır: Olupdur M
683 oldı: aldı M // oldı: aldı M
684 nūrundan: nūrından M

Nebîler aña itdi ğāyet i‘zām
İderdi faḥr anuñla ḥāşıla ‘ām

Bizi daḥı İlāhî kıılma maḥrūm
Anuñ yüzi şuyına eyle merḥūm

690 Resūlu’llah buyurdı ‘aql-ı evvel
Yaratdı Ḥaḳ müzeyyen efḍal ekmel

Didi gel geldi ğit didi ğitdi
Ne kim emr itdiyse cümle tıtdı

Bu kez ‘izzüm celālümçün didi Ḥaḳ
Yaratmadum kim senden sevgülü ḥalk

Ki senden sevgülü yaratmadım hîç
Daḥı senden kerīm var itmedüm hîç

Senüñile biliser beni bilen
Senüñile bulısar beni bulan

695 Senüñile öğülem şükr olunam
Muṭāa‘ olup senüñle zıkr olunam

B:25b Ne yerde kim olasın aña varam
Cemî‘yi her murādına irirem

Ne yerde kim olasın andan alam
Ne kılursam sen olduğıña kılam

M:26b Alam sen olduğıñ yirden şevābı
Kılam sen olduğıñ yire ‘itābı

688 itdi: itdiler M
694 bilen: neyler M

Eyü yatlu sebeb ol ne kim ola
Ne kim olur kişi ‘aqlıyla bula

700 Şabırdan yeg velī ni ‘met aña bil
Virilmedi her işde hoş şabır kıl

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلَ فَقَالَ لَهُ فَأَقْبِلْ ثُمَّ قَالَ لَهُ ادْبِرْ فَأَدْبَرَ فَقَالَ وَعِزَّتِي وَجَلَالِي
مَا خَلَقْتُ خَلْقًا أَحَبُّ إِلَيَّ وَأَكْرَمَ عَلَيَّ مِنْكَ بِكَ أَعْرَفُ وَبِكَ أَحْمَدُ وَبِكَ عَطَاكَ بِكَ أَخَذُ وَبِكَ أُعْطِيَ وَبِكَ أَشِيبُ
وَبِكَ أَعَاتَتْ *

Naķildir ‘aql işidicek güvendi
Kemāline ğurūr itdi sevindi

‘Îtāb irdi cenāb-ı kibriyādan
Kesesin kendüni kibr-i riyādan

Ĥiṭāb itdi nazar eyle didi Hāk
‘Aqlı gördi turur bir şāh-ı muṭlaq

‘Aqlı şordı ne kişisin di baña
Didi bensiz kıyām olmaya saña

705 Benümle bulasın ikrām u ‘izzet
Benümle bulasın in‘ām u devlet

‘Aqlı didi aduñ nedür bilelüm
Senüñile bu kez dostlık kılalum

Didi benüm adum tevḫīk bilesin
Sa‘ādet ehliyseñ yoldaş olasın

Eger fazl itmese Hāk biz kılına
Anuñ ceddiyle girmeyem eline

* Hadis-i Şerif
705 Benümle: Benimle M

İlāhī biz ҡuluña eyle tevḫīk
Dü ‘ālemde görelim Ḥaḫḫ’ı taḫḫīk

B:26a 710 Emīrū’l-mü’minīn ol İbn-i Ṭālib
Yaratdı Ḥaḫ didi ol şīr-i ḡālib

Bu ‘aḫlī dürr-i meknūndan yaratdı
Getürdi ‘ilm-i sābıḫdan dürütüdi

M:27a Anuñ nefsinī ‘ilm itdi o sultān
Daḫı rūḫını fehm itdi virdi cān

Aña baş eyledi taḫvā vü zühdi
Anuñ gözin ḥayā tā ola mehdi

Ḳulaḡın ḥayra idüp dilini ḥikmet
Yüregiñ şefḳat itdi ҡıldı raḥmet

715 Daḫı ҡarnını şabr itdi buyurdı
Ki söyle yā ‘aḫl ol daḫı didi

Saña ḥamd ü şenā birsin iy ma‘būd
Ki sensin cümle diller içre maḥmūd

Didi Ḥaḫ ‘izzetüm Ḥaḫḫ’ı ki senden
‘Azīz kimse yaratmadım didi ben

Resūle şordılar ḥüsn-ü ‘aḫıldan
Bulur mı çok günāhıyla fażıldan

Cevāb virüp didi kim her kişinüñ
‘Azīmeti ‘aḫl olsa işinüñ

711 dürütüdi: dutdı M
717 ‘izzetüm: ‘izzetim M

720 Ki ya'nî 'aql-ı kâmil olucağ ol
Ve gerçi çok günâhda kılıcağ ol

Zünübıdır aña kılmaz mażarrat
Mażarrat görmeyen bulur meserret

Hüdâ tevfiğ virür ol kula inşâf
İder tevbe olur içi tışsı şâf

Günâhın yarlıgar mağv eyler andan
Ne kadar kıldıysa 'afv eyler andan

Şevâb-ı fażl-ı 'aqluñ qalur anda
Anuñ yiri olur cennet içinde

725 Didi 'âqıl şudur kim şadıq ola
Sözi az ola hayrı nâtiğ ola

Anuñ şerrinden ola halk selâmet
Otura kendü hâlinde ferâğat

B:26b Hüdâ kıılır 'iğâb câhil olana
Ki anı kılmaya 'âqıl olana

Bilüñ câhil şu kişidir yalancı
Sözi mālāya'nî hem yüzi acı

M:27b Bu vechile olan câhil kişidir
Egerçi yazmak okumak işidür

728 Bilüñ: Biliñ M
729 kişidir: kişidür M

730 Bezeklerde bulunmaz yeg ‘ağıldan
Kābīhlerde kābīh yokdır cehilden

Yetişür ‘ākīl olan şol maķāma
Ki irişmez aña dürüşen şıyāma

Şırātda yüki yeyni olan anda
Odır kim ola hūsn-ü ‘aqlı bunda

Gerekdir şaḥṣuñ ola hūsn-ü ‘aqlı
‘Aqlıla ‘ilmi ola ‘aql-ı nakli

‘İlmile ḥilmi hem ḥilmiyle şıdķı
‘Amed kıla ola rıfķıla ḥulķı

735 İdin ḥulķı özüñe pīşe Maḥmūd
Güzel ḥulķıyla āsān ola maķşūd

Necāt bil hūsn-ü ḥulķdadır idegör
Cemāl-i Haḳḳ’ı görüp olasın nūr

Nefīs ḥulķ Haḳ Ta‘ālā ḥulķıdır bil
Resūl deyn didi ḥalķa sen anı kıl

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ حُسْنُ الْخُلُقِ خُلُقُ اللَّهِ وَقِيلَ مَا لَدَيْنُ قَالَ عَمَ الْخُلُقِ الْحَزَّ وَ قَالَ النَّبِيُّ عَمَ
الْمُؤْمِنُ لِيَدْرِكَ يُحْسِنُ خُلُقَهُ دَرَجَةً قَائِمُ أَلِيلُ وَصَائِمُ النَّهَارِ*

Açar ḥulķ ehline Haḳ fażl-ı bābın
Virür şavm u şalvat itmiş şevābın

Zihī fażl ū kerem elḥamdülillah
Ki ehl-i hūsn-i ḥalķa kıldı Allah

730 bulunmaz: bulunmaz M

735 İdin: İden M

* Hadis-i Şerif

739 ḥalķa: ḥulķa M

740 Bilesin h lk-ı h lk iki ‘ib ret
Biri b t n  ıf t biri bu   ret

M rekkebdir bu ins n cism-i r  dan
Viril r her birine  ok f t  dan

B:27a Beden tobra  bel  r   emr-i rabdir
Mu    afdır ha  a   n  key ‘acebdir

Bu h sn-    rete varınca erk n
Deh n h dd   ebr     m-  fett n

M:28a Biri n     olur ol h b olmaz
Kem lde olmasa ol ma   b olmaz

745 Olur h sn-    f tu nda ni   n 
Bul na anda d rt d rl  ma‘  n 

     dur biri anu  biri   hvet
‘A  ld r biri biri ‘adl-  kuvvet

Bu d rdi mu‘tedil olsa h b olur
H sn-  h lk h   l olur mer   b olur

Ey  devlet ma   mında me   lib  n olan seyy   
Vey  ‘izzet mer  mında mer   lib  n olan seyy   

     imdi Bu T  lib’den bey n its n me   libden
H ber virs n mer   libden disin sa  a olup na     

743    m-  fett n:    m-i fett n M

745   f tu nda:   f    nda M

746      dur:      dur M

749 disin: dis n M

750 Bu āsāra olan mellāḥ bu esrāra olan bevvāḥ
Eger ol ‘ālim ü fettāḥ virürse ‘ilmine miftāḥ

Kişide ḥüsn-ü ḥulḳ ola rızā-yı Ḥaḳḳ’ı ol bula
‘İnāyet ol kıla ḳula cemālin göstere fettāḥ

Bu ḥüsn-ü ḥulḳa dört ma‘nī gerekdir kılasın anı
Ki ıslāḥ idesin cānı ola nūrı muḳīm vazzāḥ

‘Aḳıl biri ğaḏab biri üçüncisi anuñ şehvet
‘Adildür rābi‘i anuñ kıla ol üçini ıslāḥ

Vasat ḥayru’l-ümür dindi iki cenbi olur mezmūm
Pes ifrāṭıla tefrīṭden ḥazer kılan olur fellāḥ

755 O ‘aḳluñ i‘tidālī bu ki ḥayrı şerri bile o
Pes aña göre kıla o dü ‘ālemde bula iflā

Tuyar ol nefsüñ āfātın olur tedbiri hem şāīb
Virilür ḥilmile ḥikmet olur ol ‘ārif ü yevvāḥ

‘Aḳıl ifrāṭıla olsa ḥidā‘ u mekir olur ḥāşıl
Eger tefrīṭile olsa bulunmaz ḥumḳıla erbāḥ

Ġaḏabda mu‘tedil olsa şecā‘at dinür adına
Kerem ḥilm ü vaḳār olur pes olur lüṭfıla mellāḥ

B:27b Tehevürdür bil ifrāṭı kibir ḥāşıl olur bundan
Cibindür daḥı tefrīṭi mehīndür bulmaya efrāḥ

752 ḥüsn-ü: ḥasen M

753 üçini: üçü M

757 bulunmaz: bulunmaz M, ḥumḳıla: ḥumḳıla M

758 Ġaḏabda: Ġaḏabdan M

759 bundan: benden M // Cibindür: Cibindir M

760 O şehvetde ‘adl-i ‘iffet şerredür anuñ ifrātı
Olur bundan riyā vü hırş dahı şer işlere ıtlāh

M:28b Cümüddur dahı tefrīti ki lezzet konmadı anda
Şafāsı yok hayır fi‘le açamaz tā‘ate ecnāh

Gerekdir hayra ol sâbık olasin cennete sâyık
Bulasın şol kadar ihsân anı şerh idemez şerrāh

Müyesser ola fazl-ı şevk müdāmī nūr vaşl-ı zevk
Tecellī nūrına pes garķ ola ervāhıla eşbāh

Göresin nūr cemālinden bulup fazl-ı kemālinden
Vişālınuñ zülālinden içesin bāde vü aķdāh

765 İşidesin kelāmını maḥabbetle selāmını
Vire dārü’s-selāmını ki ğaş ide aña ervāh

Ķalasin ĳutlu baḫtlarda oturup ‘ālī taḫtlarda
Nehālīlerde raḫtlarda ki vaz‘ itmiş anı tarrāh

O taḫtlar hep müzehhebler cevāhirle mühezzebler
Nefāsıyla muṭayyebler şaça misk ü ‘anber erbāh

Döşene taḫtlara refref ki mesnedler kona şaf şaf
Dirile ḫamr u müşġin nāf içesin nūr ĳadeḫden rāh

Yeyesin sükkerī ḫünlar geyesin cevherī ṭonlar
İrişe nefsüñe lezzet yetişe rūḫuña efrāh

770 Nihāyetsiz şafāyı nüş dilerseñ vaşl olasin ḫoş
Emir ṭut cānıla ṭut ġüş göñül ol levḫinde levvāh

760 şerredür: şerredir M // hırş: hırş M

765 ğaş: ‘aşr M

Taḥallukū bi-‘ahlākı ḥadīsiyle kıl ahlākı
Bulasın vaşl-ı ḥallākı ḥulūk olan olur mifrāḥ

Ḥulūk ol heyyet-i rūḥdır ki andan fi ‘l-i müstaḥsen
Tekellüfsiz olur şadır sühûletle idüp îlāḥ

‘Azīm ḥulk Muştafa’nuñdır kemāl-i ḥüsnile mevşûf
Kamu ‘âlemde ol ma‘rûf aña ḥalk daḥı Ḥaḳ meddāḥ

Ne lu‘b itdi ne ka‘b itdi ne ḥamr itdi ne remz itdi
Ne levḥ itdi ne laḡv itdi ider taḥkīk ol ifşāḥ

775 Cihānuñ cismine cāndır ki rūḥ-ı āb-ı ḥayvāndır
Ḥayāt virür hem ervāḥa olur şems gibi zav’ mişbāḥ

B:28a

Anı Maḥmūd ne vechile mediḥ idüp diye vaşfın
Mediḥ anuñla faḥr ider öger hem fālikü’l-işbāḥ

Bedī‘ü’ş-şān ma‘ānīyi beyān ider ḳalb-i telḥiṣ
O miftāḥü’l-sa‘ādetdir keşif idüp ider îzāḥ

M:29a

El-bābü’s-sādis fi ḥalkihi el-ḳalem ü vel-levḥü’l-maḥfûz vel-‘arşü vel-ḥuhub

Bil evvel kim yaratdı Ḥaḳ Ta‘ālā
Muḥammed nûrıdır sulṭān-ı a‘lā

Hem oldır ‘aḳl-ı evvel kim dinilür
Hem oldur rūḥ-ı a‘zam söylenilür

780 Ḳalem geldi ve levḥ oldı düzüldi
Ne deñlü varısa maḥlūk yazıldı

779 oldur: oldır M

Leviḥde yazılan ḥaṭlardan ancak
Hemān bir ḥaṭtḥı bildürdi ilah Ḥaḵ

Ḳalemdir nūr-u rabbānī bilesiz
Leviḥdür dürr-ü nūrāni bilesiz

Ağac incüden yaratdı levḥ-i Allah
İki yanḥı kıızıl yāḳūtdır iy ṣāḥ

Başḥı levḥüñ olur ‘arṣa mu‘allaḵ
Ki altun silsile bağılu muḥaḳḳaḵ

785 Başḥı hem ḥıcr-ı İsrāfīl’de olur
Vasaṭḥı hem ḥıcr-ı ‘Azrā’īl’de olur

Naẓar kılur aña her günde Allah
Ki ya‘nī üç yüz altmış kez virüp cāḥ

İder maḥv kılar işbāt dilerse
Kimüñ ne sözi var nice kılursa

Ḳalem nürdür didiler ba‘zı lü’lü’
Kıızıl yāḳūt didiler ba‘zı ulu

Uzunluğı göge ire bu yirden
Yaratdı Ḥaḵ mürekkeb aña nürdan

790 Uzunına göre ulu yoğunḥı
Dağı vardur anuñ elli boğunḥı

Ki her bir boğunḥı ġāyet de uzun
Pes elli yıl ḳadar ṭulḥı key efzūn

782: nūr-u rabbānī: nūr-ı rabbānī M // Leviḥdür: Leviḥdir M
783 yāḳūtdır: yāḳūtdur M // iy: ey M

B:28b Nazar kıldı aña heybetle ol Hakk
Bu heybetden qalem oldu iki şak

Buyurdi besmele yaz didi yazdı
Didi cümle olacığında yazdı

M:29b Ne deñlü var ise bu halk yazıldı
Kamu naqş oldu levh üzre düzildi

795 Yazıldı şüret-i halkuñ kamu hep
Leviñde naqş olup cümle müretteb

Kelāmullah yazıldı oldu meşür
Ki her harfi ‘azīm nūryla mezbūr

Kelāmuñ ululuğı fehm olunmaz
Mişālsiz ol niceydügi bilinmez

Anuñçün ba‘zı ‘ārif itdi ta‘bīr
Anuñ ululuğundan itdi tefsīr

Ki her harfi kim leviñde oldu meşür
Aña nisbet olur kaf hemçü ‘aşfūr

800 Eger bir harfe cem‘ olsa melekler
Anuñ tahrikine olsa dilekler

Aña tākāt getürüp iremezler
Ne deñlü itseler cehd iremezler

Buña göre kamu ahvāl yazıldı
Ki levh üstinde naqş olup düzildi

794 düzildi: dizildi M

Tamāmet levh içi tıldı bilāsız
Kalem cak oldı hatm oldı bilāsız

Ne kim olmış olacak oldı taqdır
Bu işde kul nicesi ide tedbir

805 İlāhī böyledür çün ne kılalum
Ol nice ağlayalım yā kılalım

Bilümüz ‘āciz hikmetleründen
Dilümüz kâşır u ni‘metlerinden

Uyup nefse azup suçlar itdük
Yañılduk yolu yañlış yola gitdük

Kuluñuz gerçi kılduk ma‘şiyetler
Elüñdedür ne kılsañ nāşiyetler

B:29a Nice kim dileriseñ dönderürsin
Ne yola kim diriseñ dönderürsin

810 Esirge rahmet eyle bize yā Rab
Mu‘azzeb kıılma bizi kııl muqarreb

M:30a Muḥammed ḥaqqıçün kim kılduñ ekrem
Kamulardan anı a‘lā vü a‘lem

Bizüm ‘işyānımız ‘afv it ilāhī
Ki sensin pādişāhlar pādişāhı

805 kılalum: kılalım M // Ol nice: olunca M
806 Bilümüz: Bilümez M
807 yañlış: yañılmış M
809 dönderürsin: dönderirsin M // dönderürsin: gönderirsin M
812 Bizüm: Bizim M

İmām Ğazālī didi işbu sözi
Görüp nūr-ı başiretle çü gözi

Ḳamu şey kim anı Ḥaḳ itdi taḳdīr
Ḳazā vü hem ḳader hem cümle tedbīr

815 Cihānda ne ki varsa cümle meşṭūr
Olur bir şeyde müşbit cümle mezbūr

Anuñ adına dinūr levḥ-i maḥfūz
Kitāb u hem imām demekle melḥūz

Cemī‘-i mecrā yazıldı anda
Daḥı *mā yecri menḳūş* üzerinde

Bu ‘ayn anı oḳuyamaz göremez
Bu zāhir göz ol ḡaybe iremez

Ḥaşebden şanma levḥi yā demürden
Varaḳ degül kitābı belki nūrdan

820 O levḥ-i Ḥaḳ bu levḥ-i ḥalḳa aṣlā
Müşābih degül ol cinsen ve faḫlā

Şıfāt-ı Ḥaḳ nitekim daḥı zātı
Bu ḥalḳa beñzemez ‘ālī şıfātı

Maḳādīr levḥ-i Ḥaḳ’da meşṭūr olmaḳ
Ḳamu şey anda müşbit mezbūr olmaḳ

Dimāğ-ı ḥāfız’ıl-ḳur’ānda ḳur’ān
Nübüvvet nicese ḳalbinde furḳān

819 degül: degil M
823 nicese: nicesine M

Aña bu kez leviḥde mezbūr olmaḵ
Dimāğda ḥarf-i ḳuran meştūr olmaḵ

825 Naẓar ider oḳurken aña ḥāfız
 Olur her ḥarfini zābıt ve ḥāfız

B:29b Dimāğın teftiş itseñ pāre pāre
 Göremezsın o ḥatdan ḥarf-i pāre

Buña göre leviḥde meştūr olmaḵ
Ḳazā vü hem ḳader hep mezbūr olmaḵ

M:30b Kelāmullah leviḥde oldı meştūr
 Bu mezkūra göre pes oldı mezbūr

Bu ḥalka Ḥaḳ idüp in‘ām u ifḍāl
Kelāmuñ ma‘nīsın çün itdi īřāl

830 Kelāmı kim ḳadīm zātıyla ḳā‘im
 Bunuñ ma‘nāsı ola ḥayyu dā‘im

Bu ḥalkuñ fehmine eyledi īřāl
Ki fazlından ḳılup bunlara ifḍāl

Bulara ol řıfāt itdi tecellī
Ki tayy-ı ḥarfi şavtda ol mücellī

Beşer ‘āciz idi fehm-i řıfāta
Vuşul bulmağa fehm-i vaşf-ı zāta

Beşer kendü řıfātıyla vuşulı
Bulur ol şavt-ı ḥarfdır belki bulı

835 Eger kühn-i cemāli ol kelāmuñ
Bürünmese libās-ı harfile anuñ

Semā‘ına beşer kılmazdı tākāt
Serā itmezdi ‘arşıla itākāt

Ki ‘arşıla serā hem dahı boynı
Anuñ nūrıyla maḥv olaydı ya‘nī

Eger Mūsā’yı tesbīt itmese Hāk
İşiydicek kelāmullah-ı muṭlak

Kelāmuñ ol semā‘ına itākāt
Getürmezdi bulumazdı ifākāt

840 Cebel nite ki itmedi itākāt
Tecellīnūñ mebdāīsine tākāt

Qalem Hāk emriyle yazdı nişānı
Yazıldı ‘ālemūñ her ḥāl-i şānı

Qalem evvel yazu kim levḥde yazdı
Enāullah naqşını levḥ üzre qazdı

B:30a Ki benden ğayrı yokdır didi Allah
Muḥammed’dir resūlüm didi ol şāh

Qazāma kim muṭi‘ olsa ki teslīm
Belāma şabr idüp eylese ta‘zīm

M:31a 845 Dahı ni‘metlerüm qadrin bilüp ol
Şükür eylese baña şākir ol kıl

Yazam adın anuñ ben dañı şiddik
Koya şiddiklarıla bile taħkik

Şu kim olmasa rāzı her ƙazāma
Ki şabr eylemese derd ü belāma

Şükür ni‘ metlerüme ƙılmasa ol
Neler virürdüm ben aña bilmese ol

Beni ƙosun idinmesin taleb ol
Bir ayruk Tañrı idinsin çalab ol

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَوَّلَ كُتُبِ اللَّهِ فِي اللُّوحِ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَ مُحَمَّدٌ رَسُولِي مَنْ
اسْتَسْلَمَ لِقَضَاءٍ وَ صَبَرَ عَلَى بَلَاءٍ وَ شَكَرَ لِنِعْمَاءٍ كَتَبْتُهُ صَدِيقًا وَ بَعَثْتُهُ مَعَ الصَّادِقِينَ وَمَنْ لَمْ يَسْتَسْلِمْ لِقَضَاءٍ مَنْ
لَمْ يَصْبِرْ عَلَى بَلَاءٍ وَ لَمْ يَشْكُرْ لِنِعْمَاءٍ فَلْيَتَلَبَّ رَبًّا سِوَاءَ *

850 Belāya şabr idüp ihsāna şükri
İdesiz tā ki rāzı ola Tañrı

Muhammed ümmetini çün yazu haƙ
Levh üzre nür itdi oldı pes aƙ

Eger bir kimesne levhe ireydi
Geçen ümmet işin ƙara göreydi

Muhammed ümmetinüñ yazusun ol
Göreydi nür ƙamu ihsānı maƙbül

Ƙalem gördi ta‘accüb itdi anı
Taħayyür içre bir dem tırdı ya‘nı

* Hadis-i Şerif
851 yazu Haƙ: yazucaƙ M
852 kimesne: kimse M

B:30b 855 Kalem didi İlāhî ger olaydum
Bulara rahmetüñ böyle bileydum

Ki teşvîş çekmeyeydüm ben İlāhî
Yazarken üstlerine çok günāhı

M:31b Görün bu ümmeti niçe sever Hâk
Günāhın işlemeden yarlıgar Hâk

Kıyāmetde çağıra bir mübādî
Nidā ide ki ‘arşdan anda hādî

Diye kim yā Muḥammed ümmeti siz
Şu takşîrāt ki siz kılmış olasız

860 Bağışladum benüm ḥaḳqımda olanı¹
Bağışlañ birbiriñüzde olanı

Bağışlañ birbiriñüzüñ ḥaḳqını
Girün fazlımla uçmağa yakını

Kalemle levḥi çün kim Hâk yaratdı
Bu kez soñra dahı gör neler itdi

Yaratdı bir yeşil cevher mu‘azzam
Yedi göklerle yirler gibi a‘zam

Nazar eyledi heybetle aña Hâk
Eridi ve ditredi şu oldu muṭlak

* Hadis-i Şerif
860 benüm: benim M

865 Yaratdı ‘arşı andan rabbü a‘lā
Yeşil cevherden eylerdi mu‘allā

Ƙodı şü üstine ‘arşı muṭabbak
Yaratdı ol şudan bir yili muṭlak

Yel üstine ƙodı şuyı ṭururđı
Ḥaƙ emriyle bu yel daḥı ṭururđı

Ayaƙlar virdi ‘arşa Ḥaƙ Ta‘ālā
Bu maḥlūkāt şağışınca ki cem‘ā

Bir ayaƙdan bir ayağa varulur
Otuz biñ yıl ƙoş ancak alur

870 Geyer her günde ‘arş nūrdan tamāmı
Ki yetmiş biñ olur rengde nizāmı

Yaratdı ‘arşuñ altında ḥicābı
Ki altı yüz biñ olmışdır ḥisābı

B:31a Ḥicābuñ her biri göklerce yirce
İçi memlū melekler ucdan uc

Ƙıyāmda kim rükū‘da kimi sācid
Müsebbihler olurlar Ḥaƙƙ’a ḥāmid

M:32a Rivāyetdir ki ‘arş altında yüz biñ
Aşılmış ‘arşa ƙandīller ulu giñ

875 Yedi ƙāt gök yir uçmağıla nār
O ƙandīlūñ biri içine şıĝar

874 Rivāyetdir: Rivāyetdür M

Anuñ toḡsan toḡuz biñinde ne var
Bilinmez ancak Allah ‘ilmi irer

Rivāyetdir ki ‘arşuñ yedi yüz biñ
Pes olur ḡāi’mesi ulu hem

Ki her bir ḡāi’mesi yedi yüz biñ
Ki beyne’ş-şarḡ vel-maḡrib olursa giñ

Ki her ḡāi’menüñ arasında
Yedi yüz biñ şehirler vardır anda

880 O şehriñ her birinde gice gündüz²
Toḡar şems vü kamer bī-ḡaddü yıldız

Birinden ḡāi’menüñ görür nūrlar
Birine varıcaḡ pes tolnurlar

Zeyinde ḡāi’me beñzer behişte
Ki her birinde var yetmiş ferişte

‘Azīm cevherdür ol ‘arş nūr-ı berrāḡ
Ki her kim göre olur ṭāḡatı ṭāḡ

Ḳamu maḡlūḡāt anda var mişāli
Görünür anda pes dürlü ḡişāli

885 Ki taḡt-ı ‘arşda var her şaḡşa timsāl
Pes anda muntabı’ olur ḡamu ḡāl

877 Rivāyetdir: Rivāyetdür M

880 şehriñ: şehriñ M

883 cevherdür: cevher M

O ‘arşın re’si vardır dağı yüzi
Lisānı var ki söyler dürlü sözi

Başı yüzi dili sözi hisābda
Ki biñ biñ altı yüz biñ ihtisābda

Ki her bir diliyle tesbīh ider
Melekler halk olunur tefrīh ider

B:31b Xamu şāni‘ urur evvel esāsın
Yapar üstine sakfıyla bināsın

890 Hāk evvel sakf-ı satıh itdi bünyād
Esās-ı ferşi andan itdi icād

M:32b Riyāzet ehl-i murtāzdan mükāşifden yakz-ı işyāh
Didi bir dürre beyzā yaratdı Hāk idüp irsāh

Nazar itdi hayāsından eridi şu olup ağıdı
Bu cisme bir nazar kıldı gül olup öldi ol ressāh

Bu kez şu kaynadı taşdı buhārı ağıdı a‘lāya
Felek atlas yaradıldı mu‘allaq kıldı ol ressāh

Pes andadur şūr ağızı kim makām idindi İsrāfīl
Kalem ünüñ resül anda işitdi bildi ol ressāh

895 Kodı hem refrefi anda fenā oldı beķā buldı
Girüp bu ‘ālemi terkīb ü tecerrüd buldı ol ressāh

886 vardır: vardır M // var: vardır M
887 ihtisābda: ihtisābı M
891 bir: bu M

Pes andan bir felek düzdi ki kürsî kodı adını
Maḳām idindi Mīkā'īl pes anı aldı ol ressāḥ

Bu iki gökden inerdir ḥayālāt ḥaḳāyık hem
Kerāmet ü ḥavāş u hem pes andan buldılar eşbāḥ

Pes andan bir felek atlas yaratdı kürsî içinde
Arası 'ālem-i refref bu resme bildiler eşyāḥ

Maḳām idindi Cebrā'īl mişālūñ 'ālemi oldır
Raşad 'ilmin hemīn ancaḳ aña dek kıldılar eşyāḥ

900 Yaratdı bir felek girü ki için eyledi cennet
Ola tā 'āleme rahmet bulalar ḥūr u ḥülle tāc

Kaçan kim bitdi eflāk yaratdı merkez-i arzı
Yaratdı altı gök daḥı düzüldi yakın u ırāḥ

Bu kez emr oldı Mīkā'īl ki taḥrīr itdi eflākı
Feriştehler yaradıldı dizildi yakın u ırāḥ

Pes erkānı müvālīden yaratdı cinnü insānı
Tamām oldı cihān düpdüz kamu envār degül evsāḥ

Bu 'ālem şekl-i merkezden irişince muḥīṭine
Aşaḡa tar yukaru giñ şanasın kim dıraḡt-ı şāḥ

905 Yukaru oldı 'illiyīn ki mü'minlere ola a'lā
Aşaḡası durur siccīn gire 'ahdi olan fessāḥ

896 felek: melek M

899 oldır: oldur M

902 itdi: M'de iki kere yazılmış.

903 cinnü insānı: cinni insānı // degül: degil M

B:32a

Bu ‘ālem şekline Ādem şebīhdür zāhir ü bāṭın
Bil andan dahı evsa‘dur bu ḥaṭṭı okı iy nessāḥ

Geñışdür ‘ālemüñ tıṣı belī içi türāb u zayyık
Anuñ ‘aksinedür Ādem anı vüs‘atde bu nessāḥ

M:33a

Başı ‘arşdır gögüs kürsī gönıl cennet semā a‘zā
Kamu ādemde bulunur anı heybetde bu nessāḥ

Cihāndur ‘ālem-i şuğrā pes Ādem ‘ālem-i kübrā
Nefaḥtu fihi min rūḥı didi lüṭf itdi ol neffāḥ

910 Geñışdır bāṭınuñ ulu velīkin zāhirüñ toprak
Tevāzu‘ kıl kibir kılma kibirdir gönli bil neffāḥ

**El-bābü’s-sābi‘ü fi ḥalkihi’l-melā’iketü’l-muḥarrebeyn vel-kürsī ves-
semāi veş-şemsü’l vel-ḳamerü vel-‘arż**

Kibirden kıl ḥazer fi‘l-i la‘indür
Tevāzu‘ ehline raḥmān mu‘indür

Tevāzu‘ ideni ref‘ ider Allah
Tekebbür kılanı def‘ ider ol şāḥ

Ululuk Ḥaḳ Ta‘ālā’nuñ izārı
Şu kim kibr eyleye pes kıla zārı

Anı Ḥaḳ ḳasem ider her dü cihānda
Virilmeye aña menzil cinānda

906 şebīhdür: şebīhdür M

908 gögüs: geñiş M

910 Geñışdır: Geñışdür M // gönli: gönül M

915 Tekebbür menşe'-i küllî kabāih
Meḥāsinden aña olmaz levāih

Tekebbür mebde'-yi küllî rezā'il
Virilmeye aña nūr u faẓāil

Ḳamu ḥulḳ u ḥasenden pes olur dūr
Zemīm ḥulḳa sebebdür pes kılr ḥūr

Kibir ehli bulur ḥūr u ḥasāret
Olur işi anuñ ḥüsr u ḥaḳāret

Ḳaçan kim Ḥaḳ yaratdı 'arşı a'zam
Didi 'arş kim ola benden mu'azzam

920 Yaratmadı ḥüdā benden ulu ḥalḳ
Didi kibr eyledi gör neyledi Ḥaḳ

Bir ulu ejdehā ḥalḳ itdi a'zam
Ḳamu ḥalḳdan anı kıldı mu'azzam

B:32b Anuñ ululığına irmez efkār
Niçe biñ kerre tolandı 'arşı ol mār

Anuñ 'arş nişfina pes ancak irdi
Tołanup 'arşı ol ḥabbe bürürdi

M:33b Şıgınur Ḥaḳḳ'a pes 'arş ol yılandan
Ṭaleb ider bula emn ü amāndan

917 ḥulḳ: ḥalḳ, pes: M'de yazılmamış

920 kibr: kibir M

921 ejdehā: ejderhā M

923 Ṭolanup: Ṭolanıp M, bürürdi: bürerdi M

925 Yaratdı ‘arşı çün ol zü’lcelāl-i şāh
Yaratdı dört melek şāhib-kemāl cāh

Bil İsrāfīl’dir evvel biri anuñ
Ki başı taht-ı ‘arşda biri anuñ

Üçi dahı mü’eddiblerdurur hoş
Ki hāzretde muḳarreblerdurur hoş

Buları ‘arş boynında ḳodı Hāḳ
Anı Hāḳ ‘avnıla tutdılar el-hāḳ

Ki ‘arşda başları fevḳa’l-verādur
Ayakları yeri tahte’ṣ-serādur

930 Yaratdı Hāḳ çün İsrāfīl’i a’lā
Bu kez Mīkā’īl’i ḥalḳ itdi Mevlā

Dahı Cebrā’īl’i ‘Azrā’īl’i Hāḳ
Vücūd virüp buları eyledi ḥalḳ

Ḳodı her birini bir işde Allah
Ki taḳdīri gele yirine iy şāh

Pes İsrāfīl’e virdi şūrı Mevlā
O Cebrā’īl’e vahyi ‘ilm-i evlā

Dahı rızḳ u maṭar Mīkā’īl’e Hāḳ
Virür rūḥ ḳabżını ‘Azrā’īl’e Hāḳ

926 İsrāfīl’dir: İsrāfīl’dür M

932 iy: ey M

933 vahyi: dahı M

935 Pes andan rūhı hāḵ itdi o Mevlā
Ki ‘arşdan tā şoñra ḵamudan a‘lā

Yüzi insān yüzi şahşı melekdir
Mekānı taḥt-ı ‘arş fevḵa’l-felekdür

Ḳıyāmetde tura ‘arşuñ sağında
Feriştehler bile ḥaşr ola anda

Olup bir şaf ideler ḥoş ‘itā‘at
Ḳılalar ehl-i tevḥīde şefā‘at

B:33a

Yaratdı çünki rūhı Ḥaḵ Ta‘ālā
Anuñ ardınca ‘illiyīni a‘lā

940 Zebercedden leviḥdir diñle anı
Ki taḥt-ı ‘arşda olur pes mekānı

M:34a

Çün a‘māl-i ḥalāyık anda mektüb
Şu kim ḥayr işlese pes oldu maḥbüb

Çü ‘arşı nūrıyla zeyn itdi berrāḵ
Pes iki biñ yılından şoñra ḥallāḵ

Yine hāḵ itdi bir cevher mu‘allā
Anı kürsī idindi Rabbü-a‘lā

Semāvātıla arzdan kürsī evsa‘
Muḥītdür bunlaruñ cümlesi ecma‘

945 Yedi gökler ve yirler aña nisbet
Hemān bir ḥaḵkadur şahrāda müşbet

936 fevḵa’l-felekdür: fevḵa’l-felekdir M

Bu kürsîyi de ‘arşa nisbet itseñ
Hemân bir halkadur şahraya itseñ

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا السَّيِّعُ وَالْأَرْضُ السَّيِّعُ مَعَ كُرْسِيِّي إِلَّا كَحِيَّهِ فِي فَلَاةٍ وَفَضْلُ الْعَرْشِ
عَلَى كُرْسِيِّي كَفَضْلِي *

O ‘arşıla bu kürsînüñ arası
Ki şark u garb kadar on biñ olası

Olur elli kezın yüz biñ ne kim var
Ki ‘arşdan kürsîye gelince miqdâr

Ki dört etrâfına ol kürsînüñ Hâk
Onar biñ ‘alî kürsî eyledi halk

950 Ferişteler oturur her birinde
Okurlar âyete’l-kürsîyi anda

Ki nûrdan haţtıla hep çevresinde
Yazılmış âyete’l-kürsî pes anda

Şu kim bu âyeti okuya el-hâk
Şevâb vire aña kürsîce ol Hâk

O kürsîlerde emlâkuñ şevâbın
Vire aña vire yülük şavâbın

B:33b Yaratdı kürsîden soñra o Raḥmân
Behişt-i heşt ki oldur dâr-ı rıdvân

955 Yaratdı bir laţîf cevher yine şâh
Nazar kıldı aña heybetle Allah

946 halkadur: halkadır M

* Hadis-i Şerif

952 el-hâk: el-halk M

953 şavâbın: şavâbın M

M:34b

Nazardan iki pāre oldu cevher
Biri od oldu biri şudur aķar

Şuyu od üstine akıtdı Bārī
Şuyuñ çıķdı duĥānıyla buĥārı

Yaratdı gökleri yekşenbe günü
Düşenbe günü necmi ayı günü

Yaratdı Hāķ duĥāndan yedi gögi
Görenüñ gide ‘aķlı uşşı ögi

960 Yaratdı şemsi Hāliķ nūr-ı ‘arşdan
Gidere zülmeti her gün bu ferşden

Yaratdı māhı Hāķ nūr-ı ĥicābdan
Yaķın idi o nūr ‘arşa bu bābdan

Ķamerle şems berāber idi nūrda
Şu ‘ā ‘ı şu ‘le-yi nūr vü zuhārda

İkisi daĥı pes yetmiş cüz’ idi
Gice yoĥıdı cümle gündiz idi

Buyurđı Hāķ Ta ‘ālā Cebrā’īl’e
Ayuñ yüzinden ol biraz nūr ala

965 Ķanadıyla anuñ örtdi yüzini
Siler üç kez anuñ tutdı yüzini

Silip altmış toķuz cüz’ini atdı
Alup māhdan şemis nūrına ķatdı

Eşer kim görünür yüzinde ayuñ
Qanadı yiridür didiler anuñ

Didiler bu ikisidür serāser
Tamāmet bu cihānile berāber

Didiler ay bu otuz dünyā miqdār
Güneş dünyāca yüz yigirmi dört var

970 Kiçirek yıldızuñ budur hisābı
Ki dünyāca olur üç ihtisābı

B:34a Didi kim İbn-i ‘Abbās ‘ilm-i rāsih
Güneş cirmi olur altmış ferāsih

Qamu cirmide kırk fersah didi bil
Ki her bir fersahuñ qadri üçer mīl

M:35a Rivāyetdir Hüdā emr itdi yile
Götürmişdi şuyu hem ‘arşı bile

Esüp ol yıl şuyu qaynatdı taşdı
Kepüklendi duḡanı ḡadden aşdı

975 Buyurdı ol kepüğe cāmid oldı
Hüdānuñ heybetinden tañdı qaldı

Yaratdı ol köpükden bu yiri Ḥaḡ
Şuyuñ mevcinden emr itdi tırmaḡ

969 miqdār: miqdārı M

973 Rivāyetdir: Rivāyetdür M // Götürmişdi: Getürmişdi M

975 tañdı: toñdı M

Pes emvāc sākin olup ʔağlar oldu

ʔağı Hāḳ yirlerüñ diregi kıldı

İki günde yaratdı yirleri Hāḳ

İki günde hem itdi yirleri Hāḳ

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَقَضَيْهُمْ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ *

Bitişdi gökile yir birbiriyle

Nazar eyledi Hāḳ heybet biriyle

كَمَا قَالَ اللَّهُ أَنْتُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ **

980 Yirile gök bu kez ayrıldılar hoş

Yedi kāt gökile yer oldılar hoş

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا ***

Buyurdu gögüle yire gelesiz

Murādum üzre ya'nī kim olasız

Ki te'şīrden te'eşşürden ne kim hāḳ

Bularda itdiyise hāḳ pes ol Hāḳ

Şol evzā' kim bularda itdi īdā'

Ki ibrāz ideler ekvāndan envā'

Maḳar ola semā ehline mevzū'

Hem ehl-i arza ola saḳfı merfū'

B:34b 985 Nücūmun māh-ı şemsi ide iḥrāc
Yir ehline olalar şemī' vehhāc

* Fussilet Sûresi 41/12

** Fussilet Sûresi 41/9

*** Fussilet Sûresi 41/30

981 Murādum: Murādım M

Qarār ola bu arzda ehline hoş
Mihād ola ideler 'işret-i nüş

Nebātātın şemārın ide izhār
Nite envār-ı eşcār dürlü ezhār

Yir vü gök hükmine münkād olalar
Haq emrine göre bünyād olalar

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ انْتَبِي طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتْ أَأَتَيْنَا طَائِعِينَ كَمَا قَالَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ *

Yaratdı Haq cihānı altı günde
Eger çi kadir idi ide anda

990 Niçe bir eyyāmıla pes aña bir an
Müsāvidür kamu şey aña fermān

Eger bir lahızada halk itmegi Haq
Dileseydi olurdu niçe biñ halk

Belī halka inā'et itdi tebsīr
Te'ennī ideler hoş fikr vü tedbīr

Semāvātı aḥad günü yaratdı
Daḥı isneynde şemsi māhı itdi

Yaratdı iki gün devrinde arzı
Basāit kim sığılda oldu marzī

995 İki günde yaratduğı budur Haq
Ki aşı müşterek halk itdi mutlak

* Fussilet Sûresi 11 - A'râf Sûresi 54

Şuver halk itdi andan oldı envā‘
Yaradup baş idüp eyledi ibdā‘

Üçinci günde halk itdi revāsı
Ki fevk-i arzda qaldı hoş revāsı

Ki ‘ibret ala kim olursa nāzır
Menāfi‘ tālibe hem ola hāzır

Dağı dördüncü gün hayvān yaratdı
Şular ağıdı hem eşcār bitirtti

B:35a 1000 Bu halkuñ rızqını eyledi taqdır
Kimine vāfir ba‘zına taqtır

Ki her nev‘e münāsib neyse virdi
Bular dağı pes aña göre irdi

M:36a كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ *

Nazar kıl kudret-i Haqq’a ne resme urdı ol bünyād
Cihān kim ‘ademdeyken vücūd virdi kılpup icād

Ki bir kez **kün** hitābıyla dü günü eyledi ikmāl
Müzeyyen kıldı ekvānı virüp envār-ı isti‘dād

Hitāb-ı kef-i nūndan bil çü nağmāte’l-uşūl koydı
İşitdi ‘aql-ı küll evvel ki hoş itdi olup münkād

1005 O **kün** sâzın işitdi ol **fe yeküne** irişdi yol
Haqq’a tātler itdi ol ider tesbîh ü zıkr evrād

999 bitirtti: bitürdi M

1000 halkuñ: halkıñ M // taqtır: taqşır M

* Fussilet Sûresi 10

Anuñ ardınca nefs-i küll işitdi ol da oldı kul
Kemāli vir nefese ol bulara kılur ol irşād

Hiṭābdan oldı ne eflāk girür çarḥa bu çarḥ-ı çalāk
Ki pāy-i ‘ışķa olup ḥāk ider nūrından istimdād

O sāzdan bil ḵamu mevcūd vüçüdiyla bulupdır cūd
Kerāmetler virüp ma‘būd bulara eyledi imdād

O ‘arş inşāfa tırdı ḥoş levḥ yüz yire urdı ḥoş
Ḷalem baş üzre döndi ḥoş kılurlar ḥoş olup dilşād

1010 Behişt-i heşt gelür şevķe ḥiṭābdan ḥoş idüp zevķe
Cihānı ol virüp ğarķa şafālar virdi bī-a‘dād

Bilūñ cennet içinde Ḥaķ meger yāķūt-u aḥmerden
Yaratdı anda yetmiş biñ ki şehristān idüp bünyād

Bu kez her şehrüñ içinde yaratdı yetmişer biñ ev
Ağ incüden binā itdi degül mermer veyā pülād

Bu kez herbir ev içinde tamāmet yetmişer biñ taht
Yeşil cevher zebercedden cemī‘in eyledi ābād

Bu kez her tahtuñ üstinde girü bir ḥūrī
Yañağı üzre yetmiş biñ aña zülf eyledi ol hād

1015 Ḷanı imdi bu ma‘şūķa göñil virüp olan ‘āşık
Ḷanı bu Leylī’ye Mecnūn bu Şīrīn’e ḵanı Ferhād

B:35b

Bu kez her zülfine dizdi anuñ lü’lü’yile yāķūt
Muṭarrā ḥaṭṭ-ı müzellef ḥadd-ı şanavber ḵadd serv ü arād

1011 yāķūt-u aḥmerden: yāķūt-ı aḥmerden M

1012 şehrüñ: şehriñ M

Bu kez pes sağ yañağında Ebu Bekr'ün adın yazdı
Dönüp soldan yañağında 'Ömer adını yazdı ad

M:36b

Dağı 'Osmān'ün adını alınıuñ üstinde
Eñeginde 'Alī adın yazup virdi lebinde dād

Dudaqlarından bismillah anuñ yanında er-Raḥman
Yanında er-Rahīm adın muḥaḳḳaḳ yazdı kıldı yād

1020 Tavāf kıla bularuñ pes vişāl-i Ka'be'sine bil
Şu kim pes vakt namāzı ol cemā'atle kıla mu'tād

Sekiz cennet içi gülzār görünür hem anda dīdār
İderler bülbül gibi gülzār ki rū-yi ḥūriyān verād

Bularda saç kaş kirpük kara nūrānī ḥaṭdandur
'Acebdür nūrıla zulmet bu yerde olmadı ezdād

Aşağa yerleri miskden hem ortaları 'anberden
Yuḳaruları kāfūrdan zihī şan'at zihī üstād

Yürürler iki yanında tamāmet yetmişer biñ ḥūb
Karavaşları perīveşler göñildeşler heme hemzād

1025 Şafā-yı cennete ḥad yok ne deñlü dinle 'ad yok
Ḥisāb olmaz ḥisābdan çok degül heftā veya heştād

'Adın uçmağı içinde bir aḳ tağ ola kāfūrdan
Tecellī idesiz anda ḥicābın keşf idüp cevvdād

1020 pes: beş M, vakt: vakit M
1021 görünür: görinür M
1022 kirpük: kirpik M

Cemī‘ cennet ehli hep yarın anda cem‘ ola
Görelər işbu gözile eger ‘ālim ve ger ‘abbād

Ḥicābın cümle keşf ide kamu gözler göre zātın
Ḥicāb-ı kibriyā kıla hemīn ancak bil iy zehhād

Cehet olmaya hem gāyet yakīn olmaya hem ırak
Ne keyfiyyet ne kemiyyet yakīn bil kılma istib‘ād

1030 Ne gözde irtisām ide şu‘ā‘ı ne inzāl ide
Muķābil olmaya gözler velīkin görelər efrād

Zihī devletlü gözler kim görelər yüzini anuñ
Bize dahı naşīb kıl Hāk bi-hākķ-ı mefḥari’l-emcād

Vesīle cenneti olur kamudan enver ü a‘lā
Ḥabibullah’a maḥşūşdur o ‘Adin içre bu bī-endād

B:36a Zihī sultān-ı ‘ālem kim celālī bārigāhından
Getürdi dürlü maşnu‘āt gönül murğın olur şayyād

Çü kün emrin işitdiler zühūr içün cūş itdiler
Mey-i ‘ışķı nūş itdiler vişāle idüp istirşād

M:37a 1035 Muķarrebler idüp tã‘at müdebbirler güder sã‘at
Ki her birinde bir ‘ādet o resme bağladı irşād

Bu gökler sernügün durur bu yirler yüz yire urur
Seḥābı gör maţar virür idüp ‘ışķdan ceza‘ inşād

Zuḥal gör kim olup fellāḥ dahı hem müşteri mellāḥ
Göre merriḥ olup sellāḥ kıyar ḥalka virür feryād

1028 iy: ey M
1036 Seḥābı: Sübhāmı M

Cihāna şems virür azvā o zühre zevk ü şevk ehvā
‘Uṭārid bil virür idrā fikrile olanlar naḳḳād

Ḳamer virür cihāna reng görenler olmaya dil-teng
Güneş ḳomaz zulām ü jeng giyer altun libās vaḳḳād

1040 Cihānuñ her işi ‘ibret görünür bizde biñ ḥikmet
Ḳamu zerre ‘ömre raḥmet bula ervāḥıla ecsād

El-bābü’s-şāminü fī beyāni esāmi semāvāti’s-sebi‘ vel arzini’s-sebi‘ ve ahālīhā

Nazar ḳıl bu cihānuñ zeynine baḳ
Ne vechile yaratmışdur anı Ḥaḳ

Ki bir kez *kūn* demekle oldu ‘ālem
Yir ü gün ‘arş u kürsī cinnü Ādem

Zihī ḳudret ki eylese irāde
Bir anda on sekiz biñ ḥaḳ yarada

Ki her birini ‘aḳıl itmeye idrāk
Fikir ḳıl gör nicedür bu na eflāk

1045 Yedi ḳāt gökleriñ vaşfinı diñle
Ahālisin daḥı esmāsın añla

Zebercedden evvelki gögi itdi
Refi‘a virdi adını eyitdi

Didiler ba‘zılar Berḳīā ismi
Anuñ hem mevc-i meknūf dindi cismi

1042 cinnü Ādem: cinni Ādem M

Feriştehler ki işbu gökde olur
Bağar şeklinde anlar yārdular

B:36b İkinci gögi yāḳūt aḥmer itdi
Ferişteh şekl-i ‘Anḳā’da yaratdı

1050 Bu gögi ḥalk idüp Ḳaydum didi ad
Beğāyet aḥsen itdi aña bünyād

M:37b İkinci gögi ba‘zılar didi mermer
Beğāyet aḡ şanasın dürr ü cevher

Üçüncini şaru yāḳūt yaratdı
Feriştesin nesir şeklinde itdi

Demirdendür didi ba‘zılar anı
Ḳodı Mā‘ūn üçünci gök adını

Daḥı dördünci gögi aḡ gümüştür
Didi ba‘zılar anı şaru tucdan

1055 Bu gögüñ adı bil Arḳalūn’dur
Feriştesi feres şekli fūnūndur

Beşinci gögi altundan yaratdı
Feriştesini ḥūr gibi itdi

Didiler aḡ gümüştür şöyle mevzūn
Bu gögüñ adı Retḳā şanasın gün

Ḥüdā altıncısın aḡ incüden itdi
Ferişte şekl-i vildānda yaratdı

1054 tucdan: tuncdan M

1057 gümüştür: gümüştür M

Ki yüzleri bularuñ vech-i vildān
Güler yüzleri gülden dahı ḥandān

1060 Kızıl altun didi ba‘zılar anı
Adı Raf‘ā muşaffa mişl ü kanı

Yedinci gögi Ḥaḳ nūr yaratdı
Feriştesini insān şekli itdi

Didiler ba‘zılar anı dürr ü ezher
Didiler ba‘zılar yāḳūt u aḥmer

Ġarībā viridi adın bu gögüñ Ḥaḳ
Ḳamu rūḥa niylerdür anda muṭlak

Ḳalıñlıkda bu gökler her birisi
Beşer yüz yıllık olur hem arası

1065 Ḥicāblar bu göklerden yukaru
Feriştehler anuñ fevḳinde tolu

B:37a Beğāyet çok biri birini bilmez
Ḥaḳḳ’a tesbīḥ ider fāriğ olmaz

Āvāzı ra‘d āvāzı gibi yüce
Niçe dillerle tesbīḥi iy ḥʷocā

M:38a Ayaḳları yedi ḳāt yir dibinde
Şanasın aḳ ‘alem dikilmiş anda

Yedi göge ḳodı heft ü pāsubānı
Ki zabṭ ideler ehl-i āsumānı

1070 Adı evvelkinüñ İsmā'il idi

Adı ikincinüñ Menhā'il idi

Üçincinüñ adı Şa'rā'il idi

Adı dördüncinüñ Şalşā'il idi

Beşincinüñ adı Kelkā'il idi

Adı altıncınuñ Semhā'il idi

Yedincinüñ adı Refrā'il idi

Ḳamusından ulu Cebrā'il idi

Maḳāmı Cebrā'il'üñ müntehādur

Anuñ zīrā ki sidrū'l-müntehādur

1075 Yedinci gökde olur işbu sidre

Nabıḳ ağacıdur beñzer o bedre

Dibinden torusına pes anuñ kuş

Ki biñ yıl uça ırmeye olup tuş

Dibinden cennetüñ enhārı çıkar

Ḳamu cennetlerüñ içine akar

Yemīn-i 'arşda yetmişdür ol ağac

Melā'ik zıllına cem' olur efvāc

Sekiz yüz biñ iri ağşānı vardur

Ki her bir guşnında Ḥaḳ neler yaradur

1071 dördüncinüñ: dördincinüñ M

1074 müntehādur: müntehādır M // sidrū'l-müntehādur: sidretü'l-müntehādır M

1075 Nabıḳ: Nubuḳ M

1076 Dibinden: Dibinde M

1079 yetmişdür: yetmişdir M

1080 Sekiz yüz biñ ufağ ağsān yaratdı
Ki her birinde diñle neler itdi

Sekiz yüz biñ ‘uyūn hāḡ itdi aḡar
Ṭadı sükker beyāzda şanki aḡ ḡar

Ki her çeşmede hāḡ itdi o Ḥallāḡ
Sekiz yüz biñ mu‘azzam ‘ālī yir aḡ

B:37b Ki her birinüñ altında ferişte
Olur yetmiş biñer beñzer behişte

Ki her biri ululuḡda ‘acībdür
Ki Cebra’īl gibidür hem lebībdür

M:38b 1085 Göḡüñ hem ehlinüñ vaşfı dinilmez
Ki biñ biñinde biri eydinilmez

Yaratdı Ḥaḡ bu gökleri yedi ḡāt
Bu kez eyledi yirleri yedi ḡāt

Ḳalıñlıkda bu yirler her birisi
Beşer yüz yıllıḡ olur hem arası

Biliñ Demḡa evvelki yirüñ adı
Ḥüdā riḡ-ü ‘aḡīmi anda ḡodı

Ki yetmiş biñ zemāmıla yili Ḥaḡ
Bekitdi tā helāk olmaya bu hāḡ

1090 Zimāmı tutdı yetmiş biñ firişte
Ki olmışlar bu ḡıdmetde sırr nişte

Bu yirde yaratdı Hāk ‘aceb hālak
Adı Būšem muṭī‘yi yiri uçmak

İkinci yirüñ adıdur Haled bil
Olur anda ‘azāblar hāzer kıl

Ṭamu ehline var dürlü ‘azābı
Günāhkārlar görür anda ‘iḳābı

Ṭamas’dur ḳavminüñ adı biri bir
Ḳanın iḳer biri birinüñ etin yir

1095 Üçinci yirüñ adı ‘Arḳa’dur bil
İçinde ulu ‘aḳrebler hāzer kıl

Sünüler gibi ḳuyruḳları olur
Kime ḳarbı yetiše ṣeksiz ölür

Ağudan ḳuyruḳuñ var her birinde
Ki üç yüz altmışar ḳülleler anda

Biri ol ağunuñ yire ḳonaydı
Ḳamu hāḳ ṣerbet-i mevte ḳanaydı

Bu yirüñ ḳavminüñ adı Ḳabes’dür
Yidükleri türābdur bed-nefesdür

B:38a 1100 Daḫı dördünci yerüñ Cerbā adı
İçinde ejdehālar memlū idi

Azusı uzunı ḥurmā ağacı
Ağızları ṭoludur ağudan acı

1091 hālak: hāḳ M
1095 Üçinci: Üçünci M

M:39a

Eger azusıyla af tağın ursa
K l uvağ eyleyeydi a a irse

Bu ‘akrebler yılanlar ehl-i n ra
M heyy dur ılalar p re p re

Bu yir n avmin n Celh m’dur adı
ocalmayınca anlar  lmez idi

1105 Eli ayağı yok hem g zleri de
 ki er anadı var u a gide

Adı Mel  a durur be inci yir n
 ci kibrit  a ı  oludur anu 

Boyunlarına ‘   nu   akarlar
Yedikleriyle y zlerin ya arlar

Adı Mu   t  durur andağı avm  n
His bın H k bil r ancak o r mu 

Biri birini yirler ol am mlar
Fes d ehli durur i leri   mlar

1110 Adı Sicc n durur altıncı yir n
Olur anda kit bı ehl-i n ru 

at t  durur  alkı adı   reti u 
‘ b det ehlid r   ‘at ider  o 

Yedinci yir n adı ‘Ucb a durur
O yirde ol la‘ n  bl s oturur

Anuñ kavminüñ adı Cüsüm bil
Karalardır kamu reng rüsüm bil

Maḥālībi sibāğ gibi ki zāhir
Kıralar Ye'cüc'i Me'cüc'i āḥir

1115 Çü yirler ḥalk olındı hoş tamāmı
Gemiveş çalқанup kılmadı rāmı

Pes andan viribidi bir ferişte
Ki 'arş altındandır ferişte

B:38b

Yir altına girüp omuzına aldı
Bir elin şarka birin garba şaldı

Bu kez itmāmı ayağı qararı
Yine bir taş yaratdı ferd ü bāri

M:39b

Anı cennet-i Firdevs'den Ta'ālā
Getürtdi pes yaratmışıdı a'lā

1120 Yeşil yāḳūt murabba'dı nizāmı
Kaluñlığı pes yüz yıllık tamāmı

Yedi biñ deligi var ortasında
Deñizler var delügüñ her birinde

Anuñ vaşfını Ḥaḳ'dan gayrı bilmez
'Aḳıl fikirle ol deryāya tölmez

Buyurdi Ḥaḳ Çalab ol taşa vara
Ferişteh ayağı altına gire

1113 Karalardır: Karalardur M

Ferişteh ayağın başdı o taşā
Qarār kılmadı taş kaşd itdi düşe

1125 Var idi bir öküz cennet içinde
Getürdi kim tura taş üzerinde

Anuñ boynuzı kırk biñ idi ulu
Her iki boynuzuñ arası inlü

Biñer yıllık yol idi her arası
Birine bu cihānı götüresi

Yedi kāt yir Qāf cümle cihānı
İki boynuzı üstidir mekānı

Leyūsādur işit ol şevrūñ ismi
Vaşıf olmaz begāyet ulu cismi

1130 Anuñ kırk biñ gözi burnı kulağı
Dağı kırk biñ dili ağızı ayağı

Beşer yüz yıl bir ayakdan birine
Götürdi taşı boynuz üzerine

Öküzüñ ayağı itmez qarārı
Bir ulu taş yaratdı ferd-ü bārı

Qalıñlıkda yirile gökce olur
Öküzi götürüp üstine alır

1126 inlü: enlü M

1129 Vaşıf olmaz: Vaş olunmaz M

1131 Götürdi: Getürdi M

B:39a Ȳarār itmedi taş ħalk ħitdi ĤālīȲ
Bu kez bir ħoř ‘aȲīm heybetlü balīȲ

1135 Gözi berȲ urur idi hemȲü ay ġün
BaȲamazdı aña kim ġörse yüzün

M:40a Deñizler Ȳāmusı burnı Ȳatında
Ki ħardalca ulu řaĥrā içinde

O ħūtuñ adı Yehmūd’dur cisimdir
Yedi Ȳāt ġökile yerden ‘aȲīmdir

Yedi Ȳāt ġöġi yiri aȲzına
Ȳosalardı ġideydi boȲazına

Yedi Ȳāt ġökile yir sevrile ol taş
İki Ȳařı arasında iy Ȳardař²

1140 Didiler ba‘zılar yelpīzesinde
Ȳarār itdi cihān cümle pes anda

Ȳamu a‘zāsı anuñ oldu ħālī
Fikir Ȳıl heybetinüñ nice ħālī

Rivāyetdir ki ‘İsā ibni Meryem
Seyāhat eyler idi biriyle yem

Niyāz idüp ĤaȲȲ’a itdi münācāt
Ȳabül iden didi iy dürlü ħācāt

1135 yüzün: yüzün M
1139 iy: ey M
1143 iy: ey M

İy mevtâyı dirildüp cān viren Hāk
Cihānı balık üzre turguran Hāk

1145 İy hūtı baña göster görem anı
Ululuğı nicedür vaşf-ı şānı

Hiṭāb geldi ki yā ‘İsā ibnü Meryem
Fulān şahrāya vardur sāhil-i yem

Bu kez ‘İsā pes ol şahrāya varur
Hüdā emr eyledi bir hūta yürür

Ki üç gün yıldırım gibi geçerdı
Görenüñ ‘aklı başından uçardı

Pes üç gün şavm idüp ‘İsā yemedi
Kālup hayretde şavmını şımadı

1150 Didiler ba‘zılar kırk gün o server
Oturdı sāhil-i yemde o rehber

B:39b Henüz geçen o hūtun burnı idi
Ötesin görmedi kim ol ne idi

Bu kez ‘İsā didi iy hayy u hālīk
Cihānı götüren midür bu balık

M:40b Didi günde yetmiş biñi bunuñ
Bir oynıdır bilesin cümle anuñ

Aña kırk biñ ayak bil Hāk yaratdı
Götürdi ol taşu üstinde tutdı

1144 iy: ey M
1145 iy: ey M

1155 Ȳarār itmedi balıķ görüñ iy řāh
şu şuyı kim yaratmışıdı Allah

Götürmişidi ‘arş altına ol
Ȳodı nışfını balıķ altına ol

Hevā Ȳodı şu altına götürdi
Yıl altına dağı zülmet getürdi

Bu zülmet altına yaratdı tamu
Tamu altı řerādur bil bu deñlü

řerānuñ altını ancak bilür Hāķ
Nice itdiyise eyle kılur Hāķ

1160 Didiler baħrūñ altına ĥacer Ȳondı olup ābād
Taşı da bir melek götürüp anda olup ol řāz

Melek de bir taş üstine Ȳarār eyledi ol girü
Bu taş yıl üstine tırdı dağı bil Ȳudret üzre bāz

Didi hem İbn-i ‘Abbās bil bu yirler balıķ üstine
O balıķ da baħr üzre virür deryā aña elzāz

Başı Ȳuyruğıla ĥūtuñ ki taĥt-ı ‘arşda cem‘ oldı
Bu şun‘ ı temāřā kıl zihī şan‘at zihī üstāz

Deñiz de bir yeşil taş üstine tırup Ȳarār itdi
Bu tař da řevrūñ üstine durur itmez řevr-i feryāz

1165 řerāyı Ȳodı ol řevriñ pes altına tırup muĥkem
řerādan tā řüreyyā‘ya tolu ‘ibretdurur kıl yāz

1155 iy: ey M

Açupdur bu şevri ağzın ki tırnış muntazır aña
Pes içe bu deñizleri ideler aña istibāz

Kıyāmetde kamu deryā bir ola muhteliş olup
Aka şevrūñ içine kamu aña olup neffāz

B:40a Kaçan kim içine gire kuruya ol biḥār cümle
Şanasın kim yoğıdı hīç ki olmamışıdı ābāz

Şerānuñ tahtını elḥaḳ anı bilmedi işbu ḥalk
Bilür ancak hemān ol Ḥaḳ kılur lütfıyla fazl-ı dāz

M:41a 1170 Kesildi ‘ālemūñ ‘ilmi pes irmedi aña fehmi
‘Amel kıl ‘ālemi terk it rızā iste şeb-i bāmdāz

**El-bābü’t-tāsi’ü fī beyān-ı beytü’l-ma‘mūr vel-baḥrū’l mescūr ve cebel-i Ḳāf
ve māverāhū**

Süleymān’a beyān eyleye bu mūr
Diye nice durur ol beyt-i ma‘mūr

Rivāyet eyleyem pes dört maḳālı
Ḥaḳīḳat Ḥaḳ bilür taḥḳīḳ-i ḥālī

Biri bu kim o bir evdür didiler
Melekler yirde ma‘mūr eylediler

O dem Ādem’de yoğıdı vücūdı
Melekler kılmamışlardı sücūdı

1175 İkinci bu kim anı yaptı Ādem
Çıķup cennet içinden yaptı ān dem

Üçinci bu ki Ādem indi yire
Ki hālīdī cihān kim görse yire

Çü vahşet tutdı Ādem itdi zārı
Aña lütf eyledi kıldı yārı

Ki cennetden viribir bir sarāyı
Kızıl yākūtdı maḥv ide ayı

Ḳodı Ḥaḳ Ka‘be’nüñ pes mevzi‘inde
Ki Ādem göre anı mevki‘inde

1180 Anı Ādem ve oğlanları tavāf
Olup Ḥaḳ’dan bulalar dürlü elṭāf

Çü tūfān olıcaḳ n’itdiler anı
Melā’ik göge iletdiler anı

Uzunı yirle gök arasınca
Ki ma‘mūrdur melekler ile anca

Budur dördünci ḳavil naql-i evlā
Yaratdı beyt-i ma‘mūrı o Mevlā

B:40b Yedinci gökdedür anuñ mekanı
Ḥizāsında o ‘arşuñ yaptı anı

1185 Girer her gün aña yetmiş biñ emlāk
Meleklerle mükerrermdir ne eflāk

M:41b Namāz kılop tavāf iderler anı
Ki hemçü Ka‘be a‘zam vaşf-ı şānı

Gelür aña melā'ik yok 'aded hīç
Ki bir gelen girü gelmez ebed hīç

Yaradıldı yedi yirile gökler
'Aceb tertīb ile hayrān bu ögler

Şu şu kim 'arşı götürmişidi ol
Anı iki kısım eyledi mağşül

1190 Kıodı nışfını 'arşuñ altına Hāk
Kıodı nışfını yer altına muṭlaḳ

Anı kim 'arşuñ altında ḳomışdur
Adını baḥr-ib Hāk dimişdür²

Bu baḥre didiler hem baḥr-i hayvān
Ḳıyāmet ḳopsa olsa ol 'azīm şān

Bu şuladır görür olanları Hāk
Kiminüñ yeri od kiminüñ uçmaḳ

Bu deryāda feriştehler yaratdı
Hākḳ'a her birisi ṭā'atler itdi

1195 Tutarlar ellerinde ḥarbeler bil
Ki her ḥarbe uzunı beş yüzer yıl

Bulara bir melek kıodı müvekkel
Ki Heykā'ıl adı kendü muṭavvel

Ḳıyāsa bu melek aḡzın açaydı
Yir ü gök aña çü zerre şıḡaydı

1190 yer: yir M

1191 ḳomışdur: ḳomışdı M // dimişdür: dimişdi M

Yaratdı yerler üzre tağları Hâk
Ki mîh gibi bekitdi yire muṭlak

Bu tağlar daḥı itdügi karârı
Ki Qāf tağı iledir ne ki varı

1200 İşit Qāf tağınıñ resmini añla
Ne vechiledurur cismini diñle

B:41a Zümürüdden anı Allah yaratdı
Bu dünyā gögine ulaşıq itdi

Tamām beş yüz yıllık yoldır uzunı
İki biñ yıllık olur çevre yanı

M:41b İhāta eyledi yer saṭḥını ol
Yeşil reng gösterür gök naṭ'ını ol
Cihāndır bir şehr-i kal'e aña Qāf
İçindedür kamu eṭrāf u aḥḳāf

1205 Bir ulu ḥalka gibi ol yetipdir
Cihānı cümle ṭolayı ṭutupdır

Ne kim ola kal'e vü tağlar
Ya şehirler köy şahrā şahn u bāğlar

Bulardan ulaşur aña tamar hoş
Nitekim şu'le-i şemis kamer hoş

Bu tağa bir feriştehdür müvekkel
Ulu heybetlü gāyet ḥüb müşekkel

1198 yerler: yirler M
1204 kamu: kamer M

Kaçan kim emr itdi bir yire sbhn
Ya ahtfet zilzl u nokn

1210 Tamarların feristeh tartar anu
O yirde aht minet artar anu

uurlar uları otları bitmez
Ki alku aılı arcına yetmez

Kaçan Hk ullarına itse ramet
Ucuzluk dilese tevfir  ni‘met

Melek ol yer tamarların uzadur
Ki ni‘metlerle ol yeri dzedr

ular aar bol olur ot u ni‘met
Hk’u her bir iinde niçe hikmet

1215 Kaan kim olsa Hk’a ‘ai bir il
Dilese Hk ahır itmek aa bil

Buyurur ol tamarı Kf’den ırar
Anun zelzele ol yire urar

Ki aflet uyusunda t uyara
Hk’a yz alııyla t ki vara

B:41b Bu yir deprendgi ırduği hem
Ki tenbhdr ayalar opduği hem

Ki ya‘n zelzeleden ‘ibret alu
Bunu ulusı vardur bilmi olu

1210 tartar: tutar M
1217 uyusunda: uyusından M

- M:42b 1220 Niçün ‘āṣī olasız pādiṣāha
Yaradup rızķ viren size ilāha
- Niçün ‘āṣī ola sultāna ķulı
Ki ıoğru gitmişiken āza yolu
- Niçün ķorkmaya Hāķ’dan ehl-i ĩmān
Ki Hāķ’dan ķorkmayan olmaz mŭslimān
- Verā’-ı kŭh-ı Kāf’da arz-ı Melsā
Yaratdı Hāķ gŭmiř gibi o beyzā
- Ki vŭs’atde yedi bu dŭnyā deñlŭ
Melā’ikden iķi ģāyetde memlŭ
- 1225 Eger bir an dŭřse ũstlerinden
Yire inmeydi pes ũstlerinden
- Yedi kŭllī melekde bil livā var
Zehebdeñdŭr ‘ālemler hep pŭr envār
- Ki her cum’a gicesi ol melekler
Du’a ķılup dilerler hoş dilekler
- O ģavl-i kŭh-ı kāf’a cem’ olurlar
Tažarru’ eyleyŭp zārı ķılurlar
- Ėurŭbdan řubĥa dek řayĥa ķılurlar
Muĥammed ũmmetiķŭn yā ķılurlar
- 1230 Dŭķŭp gŭzyařların iderler āhı
Ki her birisi dir lŭtf it ilāhī

Didiler servere bunlar ‘acebdür
Benî Ādem mi ya ğayrı nesebdür

Didiler Ādem nedir bilmezler anı
İşitmediler Ādem’den nişānı

Didiler kanı anda yok mı İblīs
İrişmedi mi anda mekr ü telbīs

1245 Didiler bilmez bular ne nesne şeytān
Dālālet ne fesād nedür ya ‘iṣyān

Dağı çok nesne halk idicidür ol
Ki sizün ‘ilmüñüz bulmaz aña yol

Yaratdı Qāf Tağı ardınca Bārī
Ki yetmiş yer ki miskden bil o yiri

Anuñ ardınca kāfūrdan yaratdı
Ki yetmiş yer şanasın nūrdan itdi

Anuñ ardınca yetmiş yer ki ‘anber
Anuñ ardınca yetmiş altun aḥmer

1250 Anuñ ardınca yetmiş aq gümüşden
Döşedi bu yiri bir aq gümüşden

Anuñ ardınca yetmiş yer demürden
Yaratdı ‘ibret al hoş bu umūrdan

1244 mekr: meker M
1248 yer: yir M
1249 yer: yir M

B:42b Anuñ ardınca yetmiş biñ cihānı
Feriştehler hisābsuz her mekānı

Bunlar bilmezler Ādem ne kişidür
Dağı İblīs nedür kim şer işidür

M:43b Şehādet getürüp dirler Hakk’a biz
Anuñ taqdīri Hakk bize ne tedbīr

1255 Muḥammed’dir Resūlu’llah-ı ekber
Sa’ādet çarhına şol mäh-ı ekber

Bulardan öte dağı bir yılanmış
Cihānı cümle kuyruğı tolanmış

Bu yirleri yaratdı Kāf’dan öte
Yedi deryā yaratdı andan öte

Deñizlerde hisābsuz halk yaratdı
Görün ol kādiri ne işler itdi

‘Aqıl ‘āciz anuñ kudretlerinde
Fikir kāsır anuñ hikmetlerinde

1260 Rivāyetdir ki kıardan Hakk Ta’ālā
Geñiş bir yer yaratdı Rabbü’l-a’lā

Ki beş yüz kadar yolcadur ini
Ki yirile gök arasınca ya’nı

Yine beş yüz kadar yolca yir ulu
Yaratdı tülūdan tülūla tola

1258 hisābsuz: hisābsız M
1260 Rivāyetdir: Rivāyetdür M

Bürüdetle o yir tıldı kamu
Bulardan öte Hakk halk itdi tamu

Tamunuñ harını tülüyla qar
Def' itmeseydi dünyayı yakar

1265 Didiler 'arşı raḥmānuñ sağında
Olur cennet bilün tamu şolında

Didiler bu sözi taḥḳīḳ mü' evvel
Ki sağı yücesidür şolu esfel

Bu üç dürlü rivāyet eyledi taḥḳīḳ
Muvāfiḳ birbirine eyle taṭbīḳ

Yedi kāt yer dibinde dindi tamu
Daḥı 'arşuñ şolında dindi tamu

B:43a Şolu 'arşuñ aşağısı dinildi
Aña käh yedi kāt yir dibi dindi

1270 Daḥı Qāf' dan öte var qar tolu
Bulardan öte dinildi tamu

M:44a Bularuñ ötesi aşağına
Muvāfiḳ ola yerleruñ dibine

Didiler kim şerādur bir yeşil taş
Yedi kāt yirüñ altında qomış baş

Didiler ba'zılar balçık durur ol
Ki beş yıl afuñ kalınlığı yol

Ḥicāb kılmaya idi anı eger Ḥaḳ
Yaḳardı bu cihānı ṭamu muṭlaḳ

1275 Görüñ ṭamuyı ne ḳorḳulu yerde
Hem aña eylemiş Ḥaḳ niḫe perde

Elā iy ḥāb-ı ḡafletde uyuyan cān ki o yār nice bir nefsüñe uyar
Ulu düřmāndır ol ‘ayyār sen anı şanma dost yār hevāsından özüñi yār

Ezel bezminde olurduñ řafā rūḥānī bulurduñ vefā nūrānī kılurduñ
Ḥaṭṭ-u nūrānī olurduñ iriřmez vařfına efkār ‘aḳıl irmez idüp enzār

Seni ol ‘ālimü’l-esrār olurken zevḳile serrār şalıpdur ḡurbete nāḫār
Dürüş sa‘i belig it var řaḳın aldamasun aḡyār maḥabbet eyleyüp izḫār

Hevā-yı nefis saña düřmān uyanlar olalar piřmān ki zirā ol durur ‘iḳyān
şular kim ideler tuḡyān ḳahır kıl aña ḳahhār ‘azābından aḳıdup enhār

1280 Ḥaḳḳ’uñ ‘ıřḳı havādāruñ belālarda řafādāruñ ḳazālarda ḳafādāruñ
Cefālarda vefādāruñ nitekim bülbüle ḡülzār belī ‘ıřḳa kılor ḡül zār

B:43b Ki bu cismānī zindāna iriřdüñ ferde rindāne olasın ‘ıřḳda merdāne
Bir iki ḡün yedüñ dāne olıarsın ḡirü ṭayyār kılısarsın ulu esfār

M:44b Bu cismüñdür ḳafas zindān ṭurur rūḥ-ı murḡ sergerdān diler kim bula ḡiñ meydān
Ura ṭāvüsvār cevłān baḳa mülke olup seyyār fenā yurtdan ola ferrār

Ecel řayyāduñ bu ḳuş düşer aḡzına bir ḡün ḡoř olup ḡayrān deng-i bī-ḡuř
řarāb-ı mevtile serḡoř olur evsa‘ cihān pes ṭar olup azyaḳ ufaḳ aḳṭār

Bu ḳuş ol dem ḳafes nāḡāḡ uşanısar içinden ḳuş boşanısar
Maḳāmından yaşanısar eger itdiyse ol evzār ola cānından ol bī-zār

1274 Yaḳardı: Yakar daḡı M
1276 iy: ey M

1285 Düşiser toprağa cismi belürsiz olısar resmi unudıla anuñ ismi
Nice oldu anuñ bezmi iderdi dünyâyı işār idinmişidi anı ol dildār

Cihānı çünki terk ider ne bilür ne yire gider bilür ancak yere gider
Hak anuñ yirini ider ya fazıl idüp anı envār yahūd ‘adliyle ider nār

Fazıl kıl bize iy sultān kılup ‘ışyānımız gufrān lütf idüp ihsān
Viresin cennet ü rıdvān görine ol dīdār olavuz vaşluñı zevvār

‘Adil iderseñ iy şāh kelīlüz dilimüz kūtāh ki nefse olmuşuz hemrāh
Günāh kūhca hayr çü kāh şürūrula olmuşuz esrār neden ola bize tibşār

B:44a Günāhkāruz biz iy rahmān olup zenbümüze nadmān şıgınduk saña kıl dermān
Umaruz irişe fermān ola fazluñ bize beşşār bulavuz vaşluñı her bār

M:45a 1290 Na ‘imde bizi eyle şād caḥīmden kıl bizi āzād be‘ ışk-ı hāşılı el-īcād
Bişidk-ı mefhari’l-emcād rahim kıl bize iy gaffār ki itmişüz saña ikrār

Şular kim eyleye ‘ışyān fesād u fışkıla tuğyān caḥīmde gözleri giryān
Ola kendüzleri biryān yanalar nārıyla nāçār çün itmişler idi inkār

Yağa bunları dā’im nār diyeler zārı kılup küffār bizi çıkar nārdan iy gaffār
Buyura mālīke Cebbār şovuk tamuya ilet var göreler anda da āşār

Bilün tamu iki dürlü birisi nār durur ulu birisi zemherīr tolu
Gire anlalara bed hūylu kılalar anda āh-ı zār qalalar anda hem nāçār

Rivāyetdür Resūlu’llah didi kim Hak Ta‘ālā Allah buyura bir bölüğe şāh
Ki uçmağa tular rāh kaçan görünse ol gülzār nidā-yı kahr ide kakhār

1287 iy: ey M
1288 iy: ey M
1289 Günāhkāruz: Günāhkārız M // iy: ey M
1292 iy: ey M
1293 iki dürlü: ikidür M

1295 Sürüñ bunları tiz nāra ki ırmeyeler envāra ireler şol kadar zāra
Ki hīç maḥşerde bunlara şebīh bulunmaya bedkār bulalar ḥasretile ‘ār

Diyeler Rabbenā bizi n’olaydı görmedin anı buyurayduñ zebānīler
İdeydi odlara idḥāl geñiz olaydı bize nār ‘azīmdür ḥasret-i envār

Cevābında diye Allah anuñçün itmişem böyle ki yaluñuz kalıcaḳ siz
İderdüñüz zılāl izlāl ki fıskıla olup füccār olup şer işlere devvār

B:44b Kaçan kim görseñiz ḥalkı ‘ameller göstürürdüñüz içi gözde nifāk idi
İderdüñüz riyā a ‘māl şanurdı ḥalk sizi dīndār ki ‘ābid zāhid ü ebrār

M:45b Bulardan ḳorḳar idiñüz utanup hem idüp ta ‘zīm ḥavf itmezdiñüz benden
Baña itmezdüñüz iclāl neden virem size envār ki sizde bed idi eṭvār

1300 Bugün ben de ‘azāb idem şevābdan eyleyem maḥrūm hīç ısshı itmeye size
Bugün ol ḥalk ol u ol emvāl ne ide size ol mekkār ola mālūñuz ulu mār

El-bābü’l-‘āşirü fi beyānı derekātü’l-caḥīmü ve envā’ı enkāliḥā

Ḥaḳḳ’uñ ḳahrından işit ba‘zı evşāf
Gözüñ yaşıyla bu göñlüñ ola şāf

Kişinüñ ḳahrı bil kendüye göre
Ki ḳarbı kuvvetine göre ire

Şu ḳaḥḥār kim anuñ ḳahrına ḥad yok
Ḳavī kim kuvvetine daḥı ‘ad yok

1295 bulunmaya: bulunmaya M

1296 görmedin: görmeden M, buyurayduñ: buyuraydıñ M

1297 diye: diyeler M, böyle: bula M, yaluñuz: yalıñuz M // izlāl: M’de yazılmamış

1299 ḳorḳar idiñüz: ḳorḳardüñüz M

1300 ḥalk ol u ol emvāl: ḥalk u emvāl M

Şu adır kim cemī' k 'in tı
Ki emr-i k nle ıldı m mkin tı

1305 Şu Cebb r kim olur her Şey 'all m
Bil r ılur amu env 'ı  l m

Nice vaş oluna pes d r-ı ahrı
Bey n olunmaz anu  Ő nı emri

Şu f n  dil ol b k  ahrı  Ől 
Bey n eyleyimez cinsen ve faŐl 

A a irmez taşavvur fikr-i ta k k
ıy s yokdur a a ıl anı taŐd k

Y k ndur udret-i H k a a burh n
Anu  Őeklini kim eyleye tıby n

1310 Bil   yedi amu yedi apusı
  i toptolu od tolmıŐ amusı

B:45a H k 'u  ahr evid r bil cehennem
Giren   ba rı yaŐdır g zleri nem

apusınu  birinden her birisi
Ki yetmiş bi  yıllık yoldır arası

M:46a Yedi apu arası od tolu ol
Yedi kez yetmişer bi  yıl olur yol

Cehennemd r mu ak ak yedi  b k
 diser altısın k ff ra  b k

1306 oluna: olına M // olunmaz: olunmaz M
1310 yedi: yidi M

1315 K amusından aŗaĝa H aviye'd ur
'Az abi k atı n arı H amiye'd ur

Yedincin  n adıdur H aviye bil
Ve m a edr ake anı M ahiye bil

Gir r kab ı a a da ı m n f k
H   'ı nefy eyleyen kavm-i zen d k

H  tame dindi altıncısına ad
Giren olmaya hergiz andan     

A a gir r idenler H   'a iŗ  k
A a Şirk itmez anı k ılan idr  k

1320 Beŗincisine anu n ad Le  'dur
Mec   lere ol mi net   kaz  dur

Ca  md r dindi d rd ncisine ad
A a giren ebed hi  olmaya Ő  

Feriŗtehlere t 'ire gire a a
Da ı m rted olanlar ire a a

   ncisin  n adına Sa  r dir
Yah   leri H   a a Őo  r dir

 kincisine dinildi Sa' r ad
Naŗ  r  gir ben  alıs r  b  

1325 Birincisin  n adıdur Cehennem
Bu mecm 'ıyn n adı eyled r hem

1319 Bu beyit M n shasında yok.

Bu ümmetden gire ehl-i kebā'ir
Bağışlanmazsa hem ehl-i şağā'ir

İrişe çünki küffāra zelāzil
Melekler ura ağıl-ı selāsil

B:45b Zebāniler sürüp cebren ve kahran
Ne deñlü varısa dehren fedehren

İriserler cehennem kapısına
Yedi kapulu oddan yapusına

1330 Tamāmet talduralar altı kātı
'Azābuñ varduğınca altı kātı

M:46b Tamuda oddan eşcār ki şevki
Rimāh gibi tıvaldur dağı berki

Ki odlar saçılır andan key ulu
Anı vaş idemez 'aql u bilü

Ol eşcārda olur nīrānda eşmār
Şimāruñ her birinde bir 'azīm mār

'Uşātuñ 'aynını şoğar pes o mār
Etin yire döker yimege o mār

1335 Tamuda oddan arslān ziyāb çok
Yılan 'akreb nemir nārdan kilāb çok

Kapunuñ her birinde girü ol Hāk
Tamām yetmiş biñer tağ eyledi halk

1329 yapusına: yapısına M

Yedi kez yetmişer biñ od tağ olur
Ki her birinde gör nice dāğ olur

Ki her birinde tağuñ yetmişer biñ
Yaratdı dārlar oddan ‘azīm giñ

Ki her derede yetmiş biñ şehir var
Kamu od burc u bār vü dār u deyyār

1340 Dağı her şehir yetmiş biñ ulu köşk
Kamu oddan hem içi od tolu köşk

Ki her köşkünde yetmiş biñ sarāylar
Kamu oddan hūlāşa a’ile rāylar

Sarāyuñ her birinde yetmişer biñ
Olur odlardan evler evsa’ u ginüñ

Her evde yetmişer biñ nārdan enbār
Kuyulardır ‘amīk hīç irmez efkār

Kuyunuñ her birinde Hāq yaratdı
Ki oddan yetmişer biñ tābūt itdi

B:46a 1345 Ki her birinde ol tābūtluñ var
Bil oddan yetmişer biñ ‘akreb ü mār

Pes eznāb-ı ‘akarib gāyet uzun
Ki her birisi yetmiş biñer arşūn

1337 dāğ: tağ M

1341 köşkünde: köşkinde M

1342 ginüñ: giñ M

Zehir var kıyruđınıñ her birinde
Ki yetmiş biñer irtāl ağu anda

M:47a

Dađı her tábūtuñ üstine şābit
Ki zaķķūm yetmişer biñ anda nābit

Ŧamu ka‘rındadır zaķķūm ađacı
Yemişi ħām dağı ağudan acı

1350 Her ağacda olur yetmiş biñ ađşān
Anı başdan ayağa hep ağu şan

Ve her budağa yetmiş biñ ezhār
Ve her çiçekte var yetmiş biñ eřmār

Yemiřinüñ eger kaŦre şuyunu
Cihāna şağsalar yok ide anı

Fikir kıl n’ola ħāli şol kiřinüñ
Yeyüp içdigi ola zaķķūm anuñ

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ لَوْ أَنَّ قِطْرَةً مِنَ الرِّقْقَوْمِ قَطِرَتْ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَسَدَتْ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ مَعَاشُهُمْ كَيْفَ مَنْ
يَكُونُ طَعَامَهُ *

Dađı her zaķķūm ađacı dibinde
Olur yetmiş biñer tenīnler anda

1355 Bu oddan ejdehānuñ bil uzunı
Ki yetmiş biñ zirā‘dır añla anı

Olur şarnı içinde ejdehānuñ
‘Azīm deryā řara ağudan anuñ

* Hadis-i Şerif

1355 ejdehānuñ: ejderhānuñ M

1356 ejdehānuñ: ejdihānuñ M

Uşup ‘aşîleri her dem şoqarlar
Hem oddandur hem odlara yaqarlar

Rivāyetdür tamuda bir dere var
Aqar andan iriñ qan şaru şular

Şaqlılar tamu odından dereler
Derenüñ hāhīline çün ireler

1360 Ki rāhat olmağıçun anda bir dem
Yanarlardı tamuda zīrā her dem

B:46b

Var ol vādīde çok ‘akreble yılan
Virür bunlara şoqup zār u efgān

Acısı tā dimāğlarına çıqa
Buları tuta efvāhında şoqa

Şoqup etlerini hem ide didüm
Hazer kıluñ size ahvāli didüm

M:47b

Yılanlardan bu kez anlar kaçalar
Cehennem odına gelüp geçeler

1365 Bular kendülerin oda atalar
O baħr-i nāra ġarq olup batarlar

Ata kendüyi oda qorħusundan
Yılanuñ ‘akrebüñ şol bed hūsundan

Kime kim Haq Ta‘ālā virse emvāl
Zekātın virmese ol göre enkāl

1361 ‘akreble: ‘akrebler M // zār u efgān: zār-ı efgān M
1366 qorħusundan: qorħusından M

Ola mālī mūhīb ulu yılanlara
Vireler ehl-i dünyāya fiğānlar

Tolaşa boyununa tırmaya şoka
Pes acısı anuñ biñ yılda çıқа

1370 Eñeginden başın urca çıkara
Qatı darbıla şoka hem dayara

Diye şol yaramaz a‘mālūñem ben
Hazāñem senūñ emvālūñem ben

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ، مِثْلَ لَهُ مَالُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ رَبِيبَتَانِ
يُطَوِّفُهُ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتِهِ يَعْنِي شِدَّتِيهِ، ثُمَّ يَقُولُ أَنَا مَالِكٌ أَنَا كَنْزُكَ ثُمَّ قَرَاءَ وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ *

Çü virmezduñ hazāñden zekātlar
Şu hāl geldi kim yeg andan memātlar

Yılanlardan hazer kıl vir zekātı
Ki yarın bulasın fevz ü necātı

Havāle şunlara olur o yılan
Ki nefslerinde ya‘nī buhlı olan

B:47a 1375 Çü nākesdi dağı hulkı yaramaz
Elinden halkı izāī’le komaz

Ağı dillerile halkı şokardı
Yüz sözlerle oda yakardı

1368 fiğānlar: fiğānlara M
1369 boyununa: boyunına M
* Hadis-i Şerif

Bu kez kendü de itdüğini buldı
Ki bunda bilmedigini anda bildi

M:48a

Cehennem çünkü bâkî bî-nihāyet
Anuñ vaşfına yokdır hadd ü gāyet

Ne deñlü dinülürse andan evşāf
Biñinde birini dimeye vaşşāf

1380 Kitābu'n-nārda evşāf-ı caḥīmden
Biraz yazduk hem evşāf-ı ḥamīmden

Kitābu'n-nārda ṭamunuñ şıfātın eyledük i'lām nice biñ beyt idüp meştūr
Baḥirden ḳatre degildir eger eşcār olup aḳlām yazarsa eyleyüp mezbūr

Kitābu'n-nārı gör diñle Caḥīm'üñ vaşfını diñle sözünden ḥāl nedir aña
Gözüñden yaş döküp iñle fiğān kıl şubḥıla her şām günāhuñ tā ola mağfūr

Cehennem dindi anuñcün ki ḳuyudur 'amīḳ gāyet aña yokdır nihāyet hīç
Ki yetmiş biñ yıl ol yılca irişmez dibine azyāmiçi memlū şürūr u şūr

Ṭamunuñ vardur içinde dereler tağlar vü taşlar şehirler şahın u şahrālar
Sarāylar köşkler vü taḥtlar hep oddan cāmıla fercām ki ḥitān u büyü u dūr

1385 Bu ḥalḳuñ cismi kiçiyrekdür 'azāb olmaz igen ḳatı çün ezīrden güler īzā
Buyura Ḥaḳ Ta'ālā pes igen a'zām ola ecrām velī ma'nide gāyet ḥūr

İre her kāfirüñ taḥḳīḳ yedi günlük ḳadar yire ki cisminüñ yoğunluğı

B:47b

Derisinüñ ḳalınlığı ide üç gün ḳadar i'zām boyu yüz yıl ḳadar menkūr

1380 yazduk: yazdık M

1382 sözünden: sözinden M

1384 vardur: vardır M

1386 günlük: günlük M // ḳalınlığı: ḳalınlığı M

Uḥud tağı gibi ola azu dişi büyüklüğü iki fersaḥ olur dili
Ḳaradur yüzleri gök göz olırlar ḳabīḥ ecsām dağı gözleri ola kör

M:48b

Yuḳaru duṭağı çıḳa başınuñ orta yirine ḡalīẓdür bürüye yüzün
Aşağa tuṭağı sarḳa göbegine iriše tām şanasın aşğa mecrūr

İriše od yaḳa yıḳa derilerin göyündüre eriye içi hem taşı
Girü ḥallāk deri vire ide her dem anı itmāmḳılup şeklin ḳabīḥ meftūr

1390 Mübeddel ola bir sā‘at od yiriyi yüz kez ki yok olup gine ola
Yanar biter deri dā‘im bu resme bulalar ālām olalar ḡāyet ü maḳhūr

Dağı her kāfirūñ bir taş aşılmış ola boynında büyük kibrit taşıdur ol
Ki od anı şavurduḳça girü indüre ol nākām düşe oda ola maḥcūr

‘Azāb-ı nārdaken bunlara ḥavāle ola bir açlık görüñ ol demde olur cū‘
Berāber od ‘azābınca ta‘ām isyeler aḳvām bulara tā virile sūr

Bu kez zaḳḳūm ağacından zebānīler yemek vire gücile hem yedireler
Yeyeler çünki zaḳḳūmı dikenler ideler iṭ‘ām olalar ḳahrıla mecbūr

Bu zaḳḳūm ağacı kim var biter ḳa‘r-i cehennemde budaḳları begāyet çok
Yemişi cinnīler başı gibidür aḡu acı ḥām ki olmaz yemişi meysūr

B:48a

1395 Ṭura boğazlarına ol ḡalīẓdür zira hem ḥāmdurşular isteyeler nāçār
Virile ḳanıla iriñ dağı biter ola īlām ola key işleri ma‘sūr

Bu ḳanıla iriñ kim var yuḳaruda ṭuranlaruñ bedenlerinden aḳarlar

M:49a

Zinā idenlerüñ hem öd yerindendür aḳar evrām degüllerdı bular maḥẓūr ¹

Vireler hem bir ıssı şu ḥamīmdür od gibi yaḳar ḳaçan kim içeler anı
Bağırsakları ṭoḡrana ciğerleri ṭola eskām zılı‘ları olup meksūr

1396 yerindendür: yerindendir M

Yakīn gelse kaçan ol şu anuñ ihrāk-ı harından yüzile yüzleri mecmū‘
Derisi şoyula şan kim deriler çıkarur haccām ki almasıyla idüp zūr

Dağı bundan ziyāde ‘azābın bunların Allah ki anı Hāk bilür ancak
İşi hikmetcedür anuñ degül kullarına zallām yokdır bāde-yi ‘aşfūr

1400 Ta‘āmları ola zaqqūm darbıla dağı ğislīn şarābları hamīm iriñ
Libāsları ola kaṭrān dağı odlar ola hazzām olalar odda hep mestūr

Pes andan ‘arşuñ altından beş ırmağ aḳa bakırdan depelerini ḳaynada
İkisi gündizin aḳa aḳısdur üç aḥşam aḳar seylāb olup mevfūr

Ol ırmağların içinden yılanlar çıḳa ‘akrebler süñüler gibi dişleri
Şoḳucaḳ kāfiri bir kez işit nice olur irām nice olur işi maḥzūr

Derileri yüziliser eti cümle eziliser başından tā ayağına
Anuñ acısı biñ yılda çıkar ancak budur mādām dilerler olmağı meşbūr

B: 48b

İgen ednā ‘azāb olan iki na‘līn geye oddan ḳıyās it ulusın andan
Başından ḳaynaya beyni ḳazan ḳaynar gibi eyyām ebed nārda olup maḥzūr

M:49b

1405 Gehī sürüyeler yüzün gehī ḳarnınuñ üstine kāh ola başın aşağı
Bu resme ideler ta‘zīb ebed dūkenmeye a‘vām pes olmaz ḥaddıla maḥşūr

Zebānīler cehennemde ulusı on ṭoḳuz şahıḣdur uluları dağı Mālik
Eli altında bularuñ zebānīler olur ḥüddām ki ‘adleri degül maḳdūr

Bular on ṭoḳuz olduğı ki yirinde ihtilāl-i nefsi nazarda vū ‘amelde hem
Sebeb on iki kuvvetdir ki ḥayvāniyyedür bed nām yedi ṭab‘iyyedür maḥṭūr

1399 degül: degil M, yokdır: yokdur M

1402 içinden: içinde M

1404 ulusın: olursın M

1406 degül: degil M

Ṭamu hem yedi eṭbāḳdur olur altısı küffāra bularda olmaduḡı çün
‘Aḳīde vü ‘amel ikrār Ḥaḳḳ’a olmadılar rām idüp fişk u fesād u zūr

Birisi ‘aṣī mü’ minçün ‘amel zīrā bulunmadı bularuñ her birine pes
Birer nev’e ‘azāb vardur zebānīler ider ilzām nice kim olalar ma‘mūr

1410 Eger biri zebānīden görükseydi yer ehline öleydi ödleri şındup
Bu heybetlü zebānīler ola ‘āşīlere ḥükkām kılalar anları ma‘sūr

‘Uyūnı berḳ gibi ḥāṭif şayāşı gibi aşıyābı ağızlarından od çıkar
Dudakları ayaḡında daḡı eş‘arīdur aḳdām ḳabāḥatdan olup maşdūr

B:49a Resūlu’llah buyurmuşdır ki var ṭamuda bir vādī pes oddur içi toptolu
Ki cebbār-ı ‘anīdleri idiserler aña iḳḥām bulardur zīra ḳavm u būr

M:50a İne kırık yılda ḳa‘rına çıḳa kırık yılda aḡzına ki odlara yana yana
Ne ‘ömrünce güle hergiz ne ola lāḥzaca bessām müdām aḡlaya ḡūr u medḡūr

Yaratmışdur cehennemde Şa‘ūd adlu bir ulu ṭaḡ vurur cigarlere ol daḡ
Çıḳısar aña kāfirler bulalar mı ‘aceb ikrām ola mı işleri ma‘zūr

1415 Tamām yetmiş yıl içinde çıḳalar yüz üzre düşeler yine dibine
Ebed bu resme işkence çeküp ölmeyeler olalar ḳahra pes maḳşūr

Bu dünyā yıllarınca pes ola her günü biñ yılca ḡuşūşā ḳahrıla geçe
Muḡalled olalar anda gerek a‘rāb gerek a‘cām ki olmışlar idi mevzūr

Cidārı ṭamunuñ dördtür içi cümle ṭolu oddur selāsildir nekāl aḡlāl
Ḥamīm yehmūmile dūdān ḳarañudur o pūr izlām münīr andan şeb-i deycūr

Anuñ dīvārınuñ ‘arṣı ki biñ yıl ḳadar yoldur bināsı hem anuñ nārdur
Odınuñ ıssısı yetmiş bu odca eyledi ḳassām şanasın ol baḡr-i mescūr

1412 buyurmuşdır: buyurmuşdur M, oddur: oddur M

1414 Yaratmışdur: Yaratmışdır M

Anuñ tutruğı küffârdur dağı aḥcārı kibrit hem ki tiz yanar söyünmez ol
Keryedür ʔokusu anuñ girenleri kıla sersām olalar züllile memkür

B:49b 1420 Eger bir ʔoğ çıka şarḳdan irişe ʔavme maḡribde dimāḡlarını ʔaynada
Yaḳa düpdüz cihān ḡalkın ola mecmū‘ sı a‘dām öleler olalar maḳbül

Eger bir ʔatre zaḳḳūmın yire tarḡ itseler anuñ fesād ideydi yeryüzün
N’ola ḡālī şu kişinüñ içireler kılup iḳdām şarāb-ı ʔahrıla maḡmür

M:50b Ve ger zencirlerinden hem ʔosalar yirde bir ḡalka yedinci ʔāt yire ire
Yedi ʔāt gökleri yıka kıla mecmū‘ ısın ī‘dām şanasın kim uruldı şūr

Ṭamunuñ vaşfına ‘add yok nihāyetsüz durur ḡad yok ne deñlü dinse andan ʔoḳ
Ḥisāb-ı ‘adedden ol artuḳ degil kimse anı ‘allām ‘aḳıl olmaz pes aña sūr

İlāhī biz za‘ife sen ‘ināyet kıl raḡim idüp ḡünāḡımız ‘afv eyle
Bize cennet maḳāmın vir bulalım anda ḡoş īn‘ām rızā-yı taḡt-ı baḡt-ı ḡūr

1425 Bize göster cemālūñi müyesser kıl vişālūñi içer nūr-ı zülālūñi
Çü ḡaḳ bildük kemālūñi idüp iḳrār bilüp islām bizi lüṭfile kıl mesrūr

El-bābü’l-ḡādi ‘aşere fī beyān-i ḡilḳati cennet-i ‘Adnin ve derecātiḡā

Ḥaḳḳ’uñ ululıḡına yok nihāyet
Nice ta‘rif ola yok ḡadd ü ḡāyet

‘Aḳıl anı idemez fikr-i idrāk
Anuñ vaşfına irmez fehmi derrāk

Na‘īm’i eyledi ebrāra Me’vā
Caḡīm’i eyledi füccāra meşvā

1421 yeryüzün: yeryüzin M

Eger ol ise oldur feyz ü fażlı
Ve ger bu ise budur maḥẓ u ‘adli

1430 Ki zīrā mülk anuñdır yok şerīki
Aḥaddur māsivāsın kıldı iki

B:50a Kemālūñdendür ol ider telaṭṭuf
Ḥaḳīḳatde ḳamu fi ‘li te ‘aṭṭuf

Çü zātına göre itdigi elṭāf
‘Aḳıl irmez şu deñlü itdi a ‘ṭāf

Ḳamu zerre dil olup söyler ise
Niçe biñ dilile vaşf eyler ise

M:51a Biñinde birini zıkr idemezler
Nihāyetsizdür ol fıkr idemezler

1435 Yaratdı on sekiz biñ ‘ālemi Ḥaḳ
Ki her birinde ḥalk itdi niçe ḥalk

Çü her birine virdi bī-‘add ü ĩn ‘ām
Kimi zāhir kimi sırr bī-ḥadd ü ikrām

Ki her şaḥşa münāsib virdi ni ‘met
Ḥaḳḳ’uñ bu ḥalka işi cūd u raḥmet

Yoğ iken bunları eyledi ĩcād
Tecellīden zuhur buldı bu bünyād

Resūlūñ rūḥını evvel yaratdı
Anı Ḥaḳ feyz-i nūrundan dürütđi

1430 anuñdır: anuñdur
1439 nūrundan: nūrından

1440 Pes andan ‘arşı kürsiyi yaratdı
Behişt-i heşti andan bir bir itdi

Behiştüñ sakfıdur ol ‘arş-ı a‘zām
Aşağa saḥıdur kürsi mu‘azzam

Araluğı sekiz cennet olusar
Sa‘adet ehli uçmağı bulısar

Ünük gibi durur cennet maḳāmı
Görür mü’min biri birin tamāmı

Yukaruda aşağıda tıururlar
Cemī‘i cenneti cümle görürler

1445 Yaratdı bir birinden anı yüce
‘Adin uçmağı a‘lāsı iy ḥ^voca

‘Adin cennetini evvel yaratdı
Ağ incüden yaradup efḍal itdi

Ḳamu cennetden ol a‘lī vü envār
Cemī‘inden bunı kıldı münevver

B:50b

Yiri a‘lā maḳāmı aḥsen oldı
Niçe biñ biñ içinde mesken oldı

Daḥı her meskende bir sarāy var
Ağ incüden münevver bāb-ı dīvār

1450 Sarāyuñ her birinde itdi Allah
Ḳızıl yāḳūt ḥavlı yetmişer şāh

1450 Sarāyuñ: Sarāyın M

M:51b

Yaratdı havlınuñ ev her birinde
Zümürüdden yeşil yetmiş ev anda

Ƙodı her evde yetmiş taht muraşsa‘
Ƙodı her tahtda döşekler muşanna‘

Bu yetmişer firāşuñ her birinde
Oturur hūr u ‘aynlar vardır anda

Yüzi gün alnı ay gözleri maḥmūr
Hilāl kaşın görenler ola pūr nūr

1455 Anuñ yüzini şems ü māh göreydi
Tutulup nākış olup yire gireydi

Anuñ āb-ı ḥayāt la‘li zülālin
Görürse niçe ola diñle ḥālin

Ḥayā idüp yire siñe yok ola
Gide dādı özünü yavukula

Şanasın her biri yāḳūt u mercān
Göñiller ‘āşık olup seve her cān

Lebi la‘line Ḥaḳ virdi nefis reng
Aña nisbet olur yāḳūt-ı kızıl seng

1460 Oturur nūr firāş üstine ol hūb
Özi yüzi gözi ve sözi maḥbūb

1456 Görürse: Görse M
1458 Göñiller: Göñüller M

Her evde yetmişer sofrā yaratdı
Ki her sofrada yetmiş ni‘met itdi

Yaratdı hem her ev içinde Allah
Ki yetmiş cāriyeler yüzleri mäh

Vire her mü‘mine ol rabb ü kudret
Beğāyet şol kavi yüz erce kuvvet

Ki mecmū‘ına ire ide şohbet
Cemī‘ine irişdire muhabbet

B:51a 1465 Bu hūrīnūñ işidūñ yüzi nūrun
Ziyāde eyleye rūhuñ sürürun

‘Adin uçmağını halk itdi Allah
Buyurđı Cebrā’īl’e didi ol şāh

Ki şālih kullarımçün itdüm i‘dād
Şol eşyāyı kim irmez aña a‘dād

M:52a Ki hergīz gözler anı görmemişdür
Kimesne hīç kulağ ırgürmemişdür

Beşer gön̄linden aslā geçmemişdür
Bu kilidi kimesne açmamışdur

1470 Gelip Cebrā’īl tavāf eyledi seyrān
Gezer cennet kenārın mest ü hayrān

1465 nūrun: nūrın M

1466 Cebrā’īl’e: Cibrīl’e M

1468 görmemişdür: görmemişdir M // ırgürmemişdür: ırgürmemişdir M

1469 geçmemişdür: geçmemişdir M // açmamışdur: açmamışdır M

1470 Cebrā’īl: Cibrīl M

Görür hūrīlerüñ biri sarāydan
Kamu hūrī nefīs olısar ābdan

Çü Cebrā'īl'i gördi anda hūrī
Tebessüm itdi ol cānlar sūrūrı

Bu hūrīnün dīši nūrundan uçmak
Tolu nūr oldı köşk bāğ turağ

‘Adin uçmağı ol nūrıla tıldı
Görüp Cibrīl taḥayyür içre ƙaldı

1475 Bu nūrı Hāğ Ta‘ālā nūrı şandı
Yüzin yire urup secdeye indi

Bu maḥbūba nidā itdi iy Cibrīl
Başuñ ref‘ it sücūd vaƙti degül bil

Nazar itdi çü ḥüsnine o ḥūruñ
Ta‘accüb itdi şekline o nūruñ

Didi seni yaradan Şāh-ı Sultān
Saña niçe ḥüsün eylemiş iḥsān

O hūrī yā āmīn didi bilindüm
Bilür misin kimüñ çün ḥağğ olındum

1480 Didi Cibrīl kimüñ içün ƙılınduñ
Bu ḥüsn ü behcet üzre ḥağğ olunduñ

Didi Hāğ ƙıldı beni şunuñ içün
Murād-ı nefse uymazıdı ol çün

1471 sarāydan: sarāyından M
1476 degül: degil M

B:51b

Rızā-yı Allah idüp ihtiyār ol
Hevā-yı nefsinı itmezdi maqbūl

‘Adin uçmağına girmek dilerseñ
Bu hūrī ‘aynlara irmek dilerseñ

Ṭaleb kıl Hāk rızāsın nefse uyma
Uyup şeytāna tā‘atleri yoyma

M:52b

1485 ‘Adin uçmağına itmez sülūkı
Hemān halkuñ göriser üç bölügi

Birisi enbiyā vü mürselīndür
Biri şiddīklar vü pes ekmelīndür

Birisi fisebīlullah şehīdler
Ki ihlāşla ölüp olan sa‘īdler

Bu üç dürlü kavüm ‘Adn’e giriser
Cemālini Hākķ’uñ anda göriser

‘Adin’de ola kāfūrdan bir aķ tağ
Yarın anda dirile ehl-i uçmağ

1490 İdiser anda Hāk keşf-i hicābı
Açısar anda yüzünden niķābı

Beyān idiser Hāk anda kemālin
‘Ayān idiser anda Hāk cemālin

Tecellī ide anda nūr-u yezdān
Bu gözlerle göreler cümle merdān

1487 şehīdler: şehīdlerdür M
1490 yüzünden: yüzinden M

Zihî devletlû göz kim göreler
Hakk'ın yüzün görüp vaşla ireler

Anı kim görmese gözsüz olısar
Ki dirlik bulmayup her dem ölüser

1495 Göz anuñcün olur anı göreler
Cân anuñcün olur qurbân vireler

Cihân u cân nedir kim ola lâyıq
Aña işâr ide cândan halâyıq

Yaratdı cennet-i 'Adn'i o gaffâr
Buyurdı ziynetün kıl kıldı ızhâr

Didi ırmaqların aqıt aqıtdı
Ki Tesnîm'ile kâfûr aqdı tutdı

B:52a Şarâb-ı zencebîli selsebîli
Aqıtdı cennet-i 'Adn'e sebîli

1500 Aqar şu ırmağı hem süd revânı
Aqar bal hem şarâb-ı ergüvânı

Didi kürsîlerün tahtuñ kıl ızhâr
Sarây u bâğ u bâğçe köşk ne kim var

M:53a Buları kıldı ızhâr hulle hürî
Ziyâde oldu 'Adn'ün dahı nûrı

Bu kez Hâk söyle didi didi cennet
Ne bahtulu giren görmeye miñnet

1494 gözsüz: gözsiz M

1498 ırmaqların: ırmaqları M

Didi Cebbār sekiz dürlü bölükler
Saña girmeye kılmaya sülûklar

1505 Birisidür müdām süciler içen
İkincisi zināla ‘ömri geçen

Üçincisi kırtabāndur ğayreti yok
Ki dördinci zulümdur şefkati yok

Beşincisi muḥannedür ciġāndur
Ki altıncı raḥim kıt‘ eyleyendir

Yedincisi anuñ nemmām olanlar
Sekizinci yalan ‘ahdlar kılanlar

Sekiz vaşfuñ biri kimde kim ola
O tevbesiz bil uçmağı ne bula

1510 İlāhī biz kıluña raḥmet eyle
Yerimüz bāġ u bāġçe cennet eyle

Bu sekiz tāīfeden kıılma bizi
Fırākuñ odlarına şalma bizi

Bilürüz fażluña yokdır nihāyet
Daḥı ĩn‘āmuña yokdır ḥaddü ğāyet

Didük lā taḳnetü min raḥmetillāh
Ümīdile kıpuña geldük iy şāh

1505 zināla: zinā ile M
1506 kırtabāndur: kırtabāndür M
1507 eyleyendir: eyleyendür M
1512 fażluña: fażluña M
1513 iy: ey M

Ḳamu ‘ālemlerüñ sulṭānısın sen
Ḳamu derdlülerüñ dermānısın sen

1515 Bizüm de derdümüze eyle dermān
Naşīb kı l cennet ü dīdār u raḥmān

B:52b Ḳuluñ Maḥmūd’a göster nūr cemālüñ
Müyesser eylegil dāyim vişālüñ

Egerçi biz ḳuluñ ḳılduḳ ḥaṭālar
Umaruz sen kerīmden çok ‘aṭālar

Çü ‘āmmе ḥāşa irişе cemālüñ
Çü görmez kimse ḳalmaya cemālüñ

M:53b Esirge biz ğarīb ü bī-nevāyı
Ki hīç bulmamışaz derde devāyı

1520 Bize cennet maḳāmın vir görelim
Naşīb eyle cemālüñ ḥoş görelim

Sözümüñ sūzı vü sāzı ider ‘ışḳın anuñ dervāz
Havālardan uçup ider hevā-yı hūya ol pervāz

Vişālınüñ zülālinden içe geçe ḥayālinden
Cemālınüñ kemālinden ire tā rūḥa ‘izz ü nāz

Şu rūḥ kim ṭālib-i ferddür naẓar itmedi ol rūḥa
Şerīk ḳatmadı ‘ışḳından idüp şıdḳında ḥoş encāz

1514 sulṭānısın sen: sulṭānı sensin M // derdlülerüñ: derdlерüñ M, dermānısın sen: dermānı sensin M

1515 derdümüze: derdümize M

1516 vişālüñ: vişālın M

1517 Umaruz: Umarız M

Şu dil kim rāğīb-i verddür taleb ide mi ol hārı
Murādı bülbül-i rūḥuñ gül ü vaşlı kıla iḥrāz

1525 Dil-i ‘ārif mücellādur ma‘ārifle ‘avārifle
Mücellādur ḥaḳayıkla keşf olup aña her rāz

Ḥamīr nefse memzūcdur tıbā‘-ı kâ’ināt cümle
Melek vaşfına kıl rağbet bahāmīden olup mümtāz

Şafā-yı dü cihān nefsüñ murādıdur ide ‘işret
Müşārikdir aña ḥayvān ki zevḳi zāhire munḥāz

Egerçi cennetüñ zevḳi nefīs ü bī-nihāyetdür
Velī dīdāra nisbet ol güneşden zerrecedür az

Vücūd-ı dü cihān Ḥaḳḳ’uñ cemāl-i şemsi tāyibden
Ḥicābın keşf idüp itdi tecelliyle anı iḥrāz

1530 Güneş cenbinde zerre hīç bula mı rağbet ü ḳadri
Baḥir cenbinde ḳatre hīç bula mı rif‘at ü i‘zāz

O bir dergāhı isteye dü gāhı ḳoya rāst ‘uşşāḳ
Ḥicāz-ı ‘ışḳda tā bula tā nevā-yı nūr ol şahbāz

Hevā-yı nūş u nefsanī bulunsa rūḥ mariż olsa
Bula mı lezzet ü ‘ıyşı kıla mı ‘işrete āğāz

B:53a Tenāsüb murğıdur cümle fi‘lde ḥoş vesīledür
Bu ‘ulviyyāt u süflīyyāt naẓar kıl nicedür demsāz

Olur a‘māl-i cismānī sebeb cismānī cennete
Virile ḥūrula vildān sarāy u ser vü ser-efrāz

1535 Taşavvur olunan lezzet zühür bulup kıla taşdīk
Kılup ten ‘īme ol terğīb şafāya ola hoş remmāz

M:54a

Olur a ‘māl-i rūḥānī sebeb rūḥānī cennete
‘Ayān göre Ḥaḳḳ’uñ yüzün sözün işide bī-āvāz

Ḥicābın ref‘ idüp ol nūr cemālin fetḥ ide Fettāḥ
Vişāle zamm ola ervāḥ firāḳı kesr ide kāz-i sāz

Pes ol vahdet sarāyında şuna vaşlet şarābından
Beḳā-yı lemyezel bulup rızāsın ideler dervāz

Zülālī kevşerinden kim içerse meşreb-i şāfī
Ola ol sermedī sermest sürürıla olup serbāz

1540 Girüp meydān-ı ‘ışḳa ol ura ṭāvus gibi cilve
Başın cevḡān ‘ışḳında ol tūp ide gele cāndan vāz

El-bab’üş-şānī ‘aşere fī beyān-ı el-cinānū’s-şimani ve ebvābuhā ve ḥiṭānuhā

Semāvāt üzredür cennet maḳāmı
Ḥaḳḳ’uñ lüṭfiyla buldı intizāmı

Ḥaḳḳ’uñ fazlı evidür dār-ı cennet
Ḳomadı anda zerrece deñlü miḥnet

Ne zevḳ kim isteye göñil bulınur
Hemān ḳudretten ol ḥāzır ḳılınur

Anı ḳur’ānda ol sulṭān añupdur
Nice envā’ı medḥiyle añupdır

1538 vaşlet: vuşlat M
1544 añupdır: añupdur M

1545 Şunı kim Hâk Ta‘âlâ añmıŝ ola
Anuñ halk niteligin nite bile

Belî Hâk servere vahiyle ilhâm
İdüp evşâfını eyleye i‘lâm

Dağı mir‘âcda cennet içre server
Girüp gördi anı o şâh-ı rehber

Resûl de ümmetine itdi iğbâr
Rivâyet idelüm pes andan aḥbâr

B:53b

Yaratdı dâr-ı ‘Adn’üñ Hâk binâsın
Ağ incüden idüp kıldı esâsın

1550 Anuñ kapularıdır kızıl altun
İki ḥânesi arası giñüñ uzun

Arası yirle gök arasınca
Kıyâs it cennetüñ ğayrısı nice

M:54b

Olur bir kerpici altun mühezzeb
Dağı bir kerpici sîm ü müretteb

Sıvası balçığı dūr misk ü ezfer
Nebâtı za‘ferân tobrağı ‘anber

Sarâyı incüdür çartağı cevher
Eşigi suvası kapusu gevher

1555 ‘Adin’den rahmet ırmaqları çıkar
Cemî‘i cennete bil andan akar

Ṭaşı incü şuyu südden daḥı aḳ
‘Aselden ʔatludur hem nūr u berrāk

Daḥı kāfūr tesnīm selsebīl var
Raḥīḳ maḥtūm şarāb u zencebīl var

Daḥı kevşer şarābı anda oldı
Anı Ḥaḳ Muştafā’ya va‘de kıldı

İki yanı zehebdenür kenārı
Şu ʔabları gümüşden ne ki varı

1560 Semāvāt yıldızıncadur ol ekvāb
Ḥisābda līki nūrda mişl-i mehtāb

Anuñ mecrāsı lü’lü’yile mercān
Göñiller ‘āşık olup seve her cān

Kenārında aḡ incüden ʔadırlar
Ḳurulmuşdur yaşınmışdur şadırlar

İçinde ʔāy ʔaşı dürrile yāḳūt
Türābı miskden aṭyeb cānlara ḳūt

İçenler şuşamazlar tā ebed hīḳ
Anı olmaya içmez bir eḥad hīḳ

1565 Velī evvel muḥācirler içerler
Ṭarīḳ-i Ḥaḳ’da hācirler içerler

1558 anda: andan M

1559 zehebdenür: zehebdenir M

1561 Göñiller: Göñüller M

B:54a

Bularuñ da faķiri evvel iće
Şu kim ھاlk anı şaymazlardı hıće

Tomı eski başı tağık gezerdi
Cihāndan dağı cānından bezerdi

Kimesne sözlerin işitmez idi
Dilekleri Hüdā aşlā bitmez idi

M:55a

Gezerlerdi cihānda tā murādın
Bulımazdı birisi ne murādın

1570 Pes evvel bunlar açā bil o bābı
Pes evvel bunlar iće ol şarābı

‘Adın uçmağınuñ ırmaqları çok
Hisābın Hāk’dan ayru hıç bilür yok

Yaratdı ‘Adn içinde ‘alī menzil
Vesīle virdi adını anuñ bil

Vesīle cenneti cümleden a‘lā
Resūlu’llah’a virdi anı Mevlā

Bitüpdır Tübā ağacı dibinde
Vesīle cennetinüñ ortasında

1575 Burāk atlar çıkar Tübā dibinden
Libāsı cevheri tāk hulle andan

Ebū’l-Ķāsım maķāmında çü kısmet
İder mü’minlere āşār-ı rahmet

Budağında biter her dürlü yemiş
Göñil her ne dilerse biter imiş

Dibi incü olur nūr gibi āğı
Zeberceddir o yetmiş biñ budağı

Budağınuñ birinden ger birine
Uçarsa kuş zūr idüp beglerine

1580 ̤anatları dökile ‘ömri geçe
İremeye aña pes uça uça

Olur her yaprağında bir ferişte
Ki tesbîh itmege olmuş serişte

Anuñ bir yaprağın ger bu cihāna
Çıķarsalar tolaydı bu mekāna

B:54b ̤amu şarkı vü ğarбі hoş tutaydı
Cihānı cümle barkı hoş tutaydı

Güneş gibi virür uçmağa ol nūr
Anuñ nūrına müştāk cennet ü hūr

M:55b 1585 Dibinde iki ırmaķ mā’ī mevūr
Birisi selsebīldür biri kāfūr

Köki ‘arşda budakları aşāğa
İrer uçmağa şehre kaçra bāğa

1577 Göñil: Göñül M
1578 Zeberceddir: Zeberceddür M
1581 serişte: şerişte M

Sarāy-ı köşk ğurfe-i tahtı gülzār
Budağı bāğ u bāğçelere irer

Teferrücgāhıdur ehl-i cinānuñ
Heves kıl vaşfin işitdük çün anuñ

Buluşurlar biri birine orada
Mülākātı iderler ser irāde

1590 Cemī' olup iderler anda şöhet
Ziyāde ola anlarda muhabbet

Melekler getüreler şol burāklar
Göz açınca göz irimi ıraklar

Göz irdigi yire adımı ire
O dem ire şu kaşd itdigi yire

Kızıl altun uyanlar hoş örülmiş
Ki her mü' min içün gönderilmiş

Burağun yüzlerinden nūr saçılır
Bulara gör ne kutlu fāl açılır

1595 Ferişteler diyeler bu kelāmı
Size ol pādişāh itdi selāmı

Sizi da' vet ider göstere yüzün
Vişālin vire işitdire sözün

Burāklara bineler şād u hürrem
Ki her birisi olup şāh-ı ekrem

1593 örülmiş: örülmiş M

Gele bunların üstine bir aq nür
Yürüye bunlarınla kıla mesrür

Maṭar gibi yağa üstlerine gül
Kıla bunları ol tā mest ü bülbul

B:55a 1600 Varalar şol yere Allah'a minnet
Anuñ ismine dirler sük-u cennet

M: 56a Olur mü'minlere anda ziyāfāt
Olur her ziyāfetde izāfāt

Şarāben ol ṭahūr anda içelür
Hem ebvābü'l-viṣāl anda açılur

Ḥicābsuz Ḥaḳ cemālini görürler
Kelāmına sem'iler irgürürler

İlāhī biz kuluña kııl 'ināyet
Selāmuñla kılasın hoş ḥimāyet

1605 Müyesser kııl gözümüze cemālūñ
Naşīb kııl cānumuza hem viṣālūñ

Menāre gibidür cennet maḳāmı
Olupdır nūrula zeyn ü niṣāmı

Vesīle cennetin ḥaḳ itdi Allah
İkincisi Firdevs itdi ol şāh

1600 yere: yire M
1601 ziyāfāt: ziyāfet M // izāfāt: izāfet M
1603 Ḥicābsuz: Ḥicābsız M, cemālini: cemālin M
1606 nūrula: nūrıla M
1607 İkincisi: İkinci M

Qızıl altundan itdi aña bünyād
Dile Hāk'dan giresin olasın şād

Girür Firdevs'e ulu 'ālim olan
Dağı hem emr ü nehyi halka kılan

1610 Kuşatdı 'Adn'i bu Firdevs'e uçmaq
Akar Firdevs'den uçmağa çār ırmaq

Yaratdı cennet-i Huld'ı Ta'ālā
Şaru mercān bināsı kendü a'lā

Kuşatdı Huld'ı Firdevs'i uçmağını
Tışından köşk taht her bāğını

Na'im uçmağını yaratdı Allah
Bināsın aq gümüşden itdi Allah

Zümürüddir yeşil didiler anı
Kuşatmışdır Na'im Huld uçmağını

1615 Bu kez altıncı Me'vā uçmağıdır
Zeberceddir yeşil ol nūr bāğıdır

Yedincisi anuñ Dāru's-selāmdur
Qızıl yāqūt bināsı hoş nizāmdır

B:55b

Sekiz cennet biri birin tışından
İçindekin kuşatdı taşrasından

1614 Zümürüddir: Zümürüddür M

1615 Zümürüddir: Zümürüddür M, bāğıdır: bāğıdur M

1617 ... biri birin ... : ... yaratdı biri... M

M:56b

Ꞑuşatdı yedi dīvār cenneti hep
Biri aꞑ gūmişdendir müretteb

İkincisi kızıl altun üçinci
Kızıl yāḳūt olur dördinci inci

1620 Beşinci olur dürr ü cevāhir aꞑ
Zeberceddir yeşil altıncı berrāḳ

Yedinci nūr-u ezherden o dīvār
Yedi dīvār sekiz uçmağı devvār

İki dīvāruñ arası ne miḳdār
Beşer yüz yıl ḳadar olur ne kim var

İki dīvāruñ aralıḡı cennet
Sarāyı şehri bāḡ u dürlü ziynet

İçi bāḡ u gülistān bāḡçe hem köşḳ
Ṭolu vildān ḥūrī ‘anber ü müşḳ

1625 Bulınur anda şol göz görmedükler
Neler vardur ḳulaḳ işitmedükler

Olurlar dā’imā ehl-i muḳīmler
Bulurlar dāī’ mā ‘ıyş u selīmler

Şafāla ‘işret iderler tamāmı
Ebed zevḳte ḳalalar ḥāş u ‘āmı

1618 gūmişdendir: gūmişdendür M

1619 üçinci: üçünci M // dördinci: dördünci M

1620 Zeberceddir: Zeberceddür M

1625 görmedükler: görmedikler M // vardur: vardır M, ḳulaḳ: ḳula M,
işitmedükler: işitmedikler M

Sekiz cennet kapuları muraşşâ‘
Kızıl altun cevâhirle muşanna‘

Evvelki kapuda tevḥīd yazılmış
Nebîler çün saḥîler çün düzülmiş

1630 Günâhdan tevbe idenler varalar
Şehîdler de o kapudan gireler

İkinci kapuda kılan şalâtı
Üçünciden gire viren zekâtı

Ki dördüncide yazmış bu kelâmı³
Emir nehy idenüñ budur maḳâmı

Beşinci kapu ḥacc ‘umre kılanuñ
Olur altıncı nefsin men‘ idenüñ

B:56a Yedinci kapudan ğazzât göreler
Mürîdler sekizinciden ireler

M:57a 1635 Mürîd kim gözlerin men‘ eyleyüpdür
Ḥayr u iḥsânı çok cem‘ eyleyüpdür

Ataya anaya ol ḥayr iderdi
Şılâ-yı raḥm.çün ol seyr iderdi

Müdām işi idi ḥayrıla iḥsân
Okuduğı anuñ tesbîḥ ü ḳur‘ân

1629 düzülmiş: düzilmiş

1631 Üçünciden: Üçünciden

1632 dördüncide: dördüncide, yazmış: yazılmış

1635 eyleyüpdür: eyleyüpdür M

Girür bu kapulardan kim ki itse
‘Amelden kankısın işlese tutsa

Bu bābda didi şunlar kim iderler Hakk’a istinās
Mayā dīn ilāhiden sürerler birlige ifrās

1640 Behişt-i heştūn ebvābı ‘azīmedür keşiredür
Uşul-i tā‘ate göredür anlar kıl bunu miqyās

Nitekim nāruñ ebvābı kebīredür keşiredür
Ma‘āşî aşlına göre ki itmişler idi arcās

Ki her kim fīsebilillah kıla emvālını infāk
Vire zevceyn-i mālından seḥāya ola hoş īnās

Pes ebvāb-ı cināndan ol ol ki da‘vet olma maḳbūl
Ki her kaṅğı kapudan ol dilerse gire bī-ilbās

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ مِنَ الْأَشْيَاءِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، دَعِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَالْجَنَّةِ ثَمَنِيَّةٌ أَبْوَابِ
فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دَعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دَعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ
مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دَعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دَعِيَ مِنْ بَابِ الرِّيَّانِ *

Cinānuñ çokdır ebvābı fetih olmışdır ebrāra
Melā’ik muntazır anda diler kim kıla intānās

1645 ‘İbādet kapusın bunlar fetih itmişleridi çün
Olur tā‘atleri ol gün cinān hūr u ḥavz u tās

Daḥı ehvāl-i maḥşerde sırātuñ zulmetinde hem
‘İbādetleri ola nūr ‘azīm enver muẓī nīrās

1643 cināndan: canāndan M
* Hadis-i Şerif

Şalvat ehlin kığırılar anı bâbü's-salaṭdan bil
Huṣūr ehliyidi taḥkīk pes ızlāl itmedi vesvās

B:56b Şavum ehlin kığırılar anı hoş bâb-ı reyyāndan
Ziyāfet ideler yemege içmege iclās

M:57b Yemişler yiyeler tatlu laṭīf nūrdan ṭabaḳlarda
İçeler kevşer ü kâfūr aña müştâk Hızır İlyās

1650 Kıbirden kovıcaḳ şā'im ṭutaḳlarından misk
Mu'aṭṭar kıla eṭrāfı şaça misk ü 'anber enfās

Cihād ehli kığırıla pes ol bâb-ı cihāddan hoş
Şalarlar idi Hâḳ içün ki a'dāya tīg-i elmās

Taşadduḳ ehli gireler şadaḳa ḳapularından
Ḳulüb-ı efḳār-ı nāsda ḳomazlar idi zār u yās

O deryā-yı kerāmetden şu deñlü feyz ola iḥsān
Anuñ taḥrīri şıǵmaya ger olursa semā kırtās

Virile serv ü ḳad ḥūrā ki ṭonı gibi ser ifrāz
Daḫı sidre gibi mergūb laṭīf ü mūntehā igrās

1655 Leb-i meygūnı ol ḥūruñ zenaḥdānınuñ üstine
Ḳonulmuş cām-ı na'līndir ki ḥavz-ı kevşer üzre kās

Çü her bir yirüñ ehlini yaratdı kendüye göre
Behiştde ḥūr melek gökde bu arzda dīv ü cinn ü nās

Ḳıyās it bu türābdan ḥalk idicek peyker-i maḥbūb
O nūrdan ḥalk olunan ḥūrı ne resme ol 'arūs-ı aḡrās

Dilerseñ dü cihân rāhat bulasın emin ü ümnîyât
Tecāvüz itme inşâfdan idüp kıstı nefis kıstās

El-bābü's-salişü 'aşere fî beyāni'l-ā' rāfi ve ehlehü

Cihân levhinde nakş itdi çü şekl-i nāsı ol nakķāş
Melā' ik gördiler anı didiler şun'ına sābāş

1660 Ne şan'atdır ki balçıkdan yaratdı şüret-i ma'nî
İçinde 'aql u nefsi rūh tışında dil göz ile kaç

Bu maḥlūk beş sınıf oldı biri beñzer meleklerle
Sücüd idüp kılar tāt maḥafetden olup dehhāş

Nüfûsı cevheriyyedür muṭahher ezheriyyedür
Münevver ebheriyyedür meleklerle olur pādāş

Çü terk eylediler lezzāt ki nefsāniyyete meşhiyyāt
Hem itmez günde menhiyyāt dökerler gözlerinden yaş

B:57a Hakk'ıñ hāşā ki fazlından ya iḥsān-ı şümûlından
Ki maḥrûm ide vaşlından irişdirüp aña îḥāş

M:58a 1665 Revā mıdur ide iḥrāk bel kim anı işrāk
Burāk vire aña berrāk kıla lütfile beşşāş

Çü kıldı bunları evlā yücelde dü cihân Mevlā
Kıla cennetde ki a'lā olalar zevkile 'ayyāş

İkinci sınıfı maḥlūkuñ fesād ehli durur ḥalkuñ
Ki şeyṭān gibi 'āşīdür Hakk'ıñ buyruğına gaşşāş

1660 şan'atdır: şan'atdur M

Tekebbür eyleyüp bunlar şıdılar emr-i sübhānı
Sücūd itmediler Hakk’a pes aña egmediler baş

‘İtā‘at itmedi ol çün pes olsun cigeri pür hūn
Ayağa talbınıp düşsün tokunsun başına hem taş

1670 Kānı devlet ki yār ola sa‘adet bahtiyār ola
Arada ihtiyār ola bu yolda olmaya tayyāş

Yoğıdı cevher-i zātı nice ‘ārif ola hakkı
Nite göre gözi görmez ki görmez güneşi huffāş

Hışım ide bulara Hakk olalar baħr-i nāra ğark
Kūlini göge şavura süpüre anı farrāş

Ebed tāmuda qalalar fiğān u zāri kılalar
Pes odlara yaqılalar çün itmişlerdi istihās

Üçinci şıfınuñ çoqdır ki hayrı şerden artuqdır
Bularda ‘azāb yoqdır ki hīç olmayalar heşşāş

1675 Şevāb-ı hayrınıñ nūrı maħıv kıla anuñ şerrin
Gireler cennete bunlar velīlere olup yoldaş

O dördinci bölügi bil ziyāde şerri hayrından
Ya aña irişe rahmet ‘afv ola kuru ger yaş

Şefā‘at ire ya aña nebīler lūtfula aña
Velīler ya zū ‘ālimler şefā‘at ide ya qardaş

Şefā‘atdan irişe nūr gide zulmet ola mesrūr
Bula cennet-i köşk ü hūr yaşaya anda bī-ħad yaş

1675 dördinci: dördüncü M
1677 lūtfula: lūtfıla M

Ne nārıla anı iḥrāk ide tā cevheri işrāk
Kıla pes ḥālîş berrāk muṭahher ola iç taş

1680 Kılup ol cevheri telḥîş ḥabāîşden idüp tehlîş
Kıla fazlına Ḥaḳḳ taḥşîş bula lütf-ı Ḥaḳḳ'ı ol fâş

B:57b Anı Ḥaḳḳ lütfi idüp taḥhîr kılur nārıla hoş tenvîr
Küdürâtın idüp taḥşîr komadı dāne-i ḥaşḥâş

M:58b Beşinci sınıfı şol insān ki şerri ḥayrıla yeksān
Bular da bulalar iḥsān bular zîra degül ḳolmaş

Gireler bunlar A' rāf'a naẓar ḳılalar eṭrāfa
İrişelüm şol elṭāfa ki zeyn itmiş anı naḳḳâş

Diyem A' rāf'ı hem ehlin iy A' rāf
Ki baḥr-i ma'rifetden açam eşdāf

1685 İşit A' rāf'ı iy 'arrāf nedür ol
Ki bir dīvār durur maḳbûl mergûb

O bir burcdır yaratdı Ḥaḳḳ Ta'ālā
Ṭamula cennet ortasında a'lā

Olur berzāḥ ara yirde o dīvār
Ki ḳudretten neler eyledi izhār

Yaratdı ḳudretinden anı sultān
Nedendür bilmedi anı bir insān

1685 nedür: nedir M

1686 burcdır: burcdur M

1688 Nedendür: Nedendir M

Ne cennet altından ne ʔamunuñ
Degüldir maddesinden ol ʔamunuñ

1690 ʔaḳıḳat niteligin anuñ Allah
Bilür ancaḳ virüpdür ‘izzet ü cāh

Ḳılupdur anuñ içün raḥmet ü nūr
Anuñ ʔışın ‘azāb-ı miḥnet u ḥūr

İçi cennet durur anuñ şafādur
ʔıḣı oda muḳābildür cefānuñ

Yaratdı iki yanında iki dār
Biri zindān biri ḥandān-ı gülzār

Aña A‘rāf diyü anuñ dinür ad
Beḡāyet yücedir giren olur şād

1695 Anuñ ehli ʔamu ḥaḳı bilürler
İki yanın teferrücler ḳılurlar

Bilürler cümlesin sīmālarından
Nişānlar görünür a‘zālarından

Ki cennet ehli olan yüzleri aḳ
Libāsı nūr burāḳı nūr u berrāḳ

B:58a Cehennem ehlinüñ yüzleri ḳara
‘İbādet nūru yok niçe ağara

M:59a Çün A‘rāf ehli A‘rāfa gireler
Baḳalar cennetüñ ehlin göreler

1689 Degüldir: Degüldür M
1692 şafādur: şafādır M // muḳābildür: muḳābildir M

1700 Selām vireler ol ehl-i cināna
Ki her birisi sulṭān bir cihāna

Vireler cennet ehline selāmı
Kılalar anlaruñla hoş kelāmı

Ṭama‘ uçmağa girmege kılalar
O vaḳt olmaz velī soñra bulalar

كَمَا قَالَ اللَّهُ نَعِ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادُوا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامَ عَلَيْكُمْ *
Görürler cenneti bunlar umarlar
Kaçan kim dönüp odlara bakarlar

Cehennem ehlini görüp diyeler
Şükür idüp du‘ālar eyleyeler

1705 Diyeler Hakk’a yalvarup bu sözi
Şu kavm-i zāliminle kılma bizi

وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ **

N’ide ide bu A’rāf ehli anda
Şu kavme kim yanar tamu odında

Bulalar anları sīmālarından
‘Alāmetler görüp a’zālarından

Cehennemde yanup eyleyeler zār
Ki cānından olup her biri bīzār

Velīd’ile Ebu Cehl’e diyeler
Nidā-yı tevbīh idüp söyleyeler

*A’rāf Sûresi 7/46
1703 görürler: gözüler M
**A’rāf Sûresi 7/47

1710 Ne ıŝŝı itdü mālîñuzla evlād
Helāk oldı ƣamu abā vü ecdād

Tekebbürden ne ‘aīd oldı size
Hemān yüz ƣaraluğı geldi size

Şuheyb’ile Bilāl’e and içüp siz
Bulara raĥmet olmaz dirdiñüz

B:58b Dirdiñüz bulara uçmağa girmez
Ĥüdānuñ raĥmeti bunlara irmez

M:59b Görüñ şimdi o müslimler za ‘īfler
Girüp uçmağa oldılar ƣarīfler

1715 Cehennem ehline bunlar ‘itāblar
İdeler göstereler çok ‘iƣāblar

وَنَادَىٰ اصْحَابَ الْأَعْرَافِ رَجُلًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَا هُمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ أَهْلَ
الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ *

Ƥamu ehline bunlar ya diyeler
Yemīn idüp bu sözi söyleyeler

Ki yā aşĥāb-ı A‘rāf siz de bilüñ
Caĥīme giriser süyzilmiş oluñ

Bizümle bunda ƣalursız müdāi
Virilmeye size cennet maƣāmı

Feriştehler ƣamu ehline diye
Bular mıdur ki gireler ƣamuya

*A‘rāf Sûresi 7/48-49

1716 ya: ne M

1718 Virilmeye: Virimeye M

1720 Hakk'ın ihsanı olmaz didiğünüz
Bular mıdır 'itâblar itdigiñüz

Feriştehler Hak emriyle diyeler
Bu A'râf ehlini şâd eyleyeler

Girün uçmağa yokdır size korku
Hüzün yok size sizün kapu tapu

أَهْلَاءِ الدِّينِ أَفْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ *

Göre ehl-i cehennem bunları çün
Diyeler yalvarup yâ ferd ü bî-çün

Ki cennetde bize vardur qarâbât
Oğul kız ihve erhâm 'aşâbât

1725 Buyur destür görelim söyleşelüm
Çü yâd oldukları girü bilişelüm

Vire destür bu naçar ide bular çün
Bular bile vü bilmeye olar çün

B:59a Ki zîrâ yüzleri ola qaralar
Bilicek bunları söze qaralar

M: 60a Kerem idüp bize lütf eyleñ ihsân
Ki biz derdlüye idün lütf u dermân

Şu şudan kim bititdi size Allah
Akıduñ bir parâcuğ bize lillah

*A'râf Sûresi 7/49
1728 derdlüye: derdliye M

1730 Ye andan kim size rızķ itdi Allah
Şu cennet ni‘metin bititdi ol şāh

‘Aṭā idüñ bugün andan bize siz
Raḥim kıluñ kim erḥāmuz size biz

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِظُوا مِنِّ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ *

Bular ṭamuda yanarken tamāmı
Acıgup şuşayup ister ṭa‘āmı

Dilerler cennet ehli kılar iṭ‘ām
Yedire içire eyleye in‘ām

Bu kez anlar Ḥaķ emriyle cevābı
Vireler bunlara ḳavl ü şavābı

1735 Dieyeler bu ikiyi de Ḥaķ Ḥaķ
Ḥarām itmiş durur küffāra muṭlaķ

Şu azdād Cemī‘ gibi mümteni‘ bil
Taşavvur itme cā’iz ola tebdīl

‘Azāb-ı ‘iṣyāna lāzım ola bī-vaķt
Nitekim sīm ü zehre ḳatıla mevt

Na‘īm cenneti küffāra taḥrīm
İdüpdır Ḥaķķ virür bunlara bīm ü rīm

Şular kim dīnleri ṭutdı lehivler
La‘ib āḥaḫ eyleyüp itdi sehvler

* A‘rāf Sûresi 7/50
1738: Ḥaķķ: M’de yazılmamış.

1740 H̱ayāt-ı dünyā kıldı anı mağrūr
Bulur iki cihānda zillet ü hūr

Cehennemde unutulup alurlar
Bulurlar şunu kim bunda ılurlar

Ki yevm-i haşre itdilerdi inkār
Şanurlardı bular inkārı hoş kār

B:59b ‘Amel itmedilerdi ılup īmān
Cezāsın gördiler uş ılup efgān

وَقَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهَا عَلَى الْكَافِرِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنْسِيهِمْ كَمَا
نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا يَجْحَدُونَ *

M:60b Beyān itdüm biraz A‘rāf’uñ aşlın
Bu kez diyem size A‘rāfuñ ehlin

1745 Sekiz dürlü avil dinildi muhkem
Nefīs hüccet durur biri degil kem

Evvelki söz budır kim ehl-i A‘rāf
Şehīdlerdür sa‘adet ehl-i eşrāf

Velī atalarına ‘āşī olmuş
Şehīdlik mertebesin dahı bulmuş

Bu iki dürlü ma‘nīden pes Allah
Hayır şerr virdi bunlara pes ol şāh

Şehīd olmuşıdı tamuya girmez
‘Azāb u miḥnet ü hışım anda görmez

* A‘rāf Sûresi 7/50-51

1750 Ataya anaya çün oldı ol ‘āk
Virülmedi anuñçün pes aña uçmak

Cihāddan yeg bulara eylik itmek
Bularuñ birle gönlin gözetmek

Bular rāzı olucaķ Hāķ da rāzı
Olur hışım itseler hışımıyla kāzı

İkinci şoldur ata hoşnūd itdi
Kalanın rāzı eylemedi gitdi

Üçinci şol zinādan toğan evlād
Ki şālīh olsa ol itmese ifsād

1755 Ne cennetden bulur nefhi ol oğlan
Ne tāmuda kılur zārıla efğān

Çü şālīhdür o mü’mindür Hüdā’ya
Revā mıdur yana nār-ı cüdāya

Velī çünkim toğupdur ol zinādan
Niçe uçmağa gire bu binādan

B:60a Budur dördincisi kavlüñ melekler
Ol A‘rāfda tıruban anı bekler

M:61a Beşincisi toğan kāfirden etfāl
Ki ma‘şüm gitdi bilmezdi nice hāl

1760 ‘Amel yok kim vara uçmağa gire
Ki şirk itmedi kim tāmuya gire

Budur altıncısı kavlıñ ehlü'l-fuzûldır
Hüdâ'nuñ bunlara fi'li fazlıdur

Yedinci vakt-i fetretde gelenler
Ki ya'nî şol aralukda kalanlar

Beni kim geçmiş evvel görmediler
Gelecek enbiyâya irmediler

Sekizinci şu kimsedir ki hayrı
Berâberdür ne kim itdiyse şerri

1765 Ne cennetde müşerrefdür vişâle
Ne tamuda mu'azzebdür cefâla

Ziyâde şerri yok tamuya gire
Ziyâde hayrı yok uçmağa ire

'Amel kaşırılığından böyle oldı
Buları anda Hakk mevķûf kıldı

Bulara 'âkıbet ihsân kılisar
Çıkarup andan uçmağa şalışar

Bular her biri havz u cennet ü hür
Sarâyı tahtı bağ ravuz pür nür

1770 Virile hür u 'iyn u ğilmân u vildân
Kim ola yüzi şems ü mâhı tâbân

Gözi nerges yüzi gül zülfi sünbül
Aña gülzâr ide zâr ü hemķü bülbül

1764 kimsedir: kimsedür M

Raḥundan gülşenüñ kızardı beñzi
Lebinden goncanuñ yumuldı ağızı

Şu kaddi tūbīle eyleye seyrān
Çemende kıla servü deng ü hayrān

İlāhī Maḥmūd'ı kapuña kul it
Kamu 'aybıyla lūtf idüp kabül it

B:60b 1775 Çü biz ḥod idegeldük sevh-i 'iṣyānı
Belī sen idegeldüñ 'afv u iḥsānı

M:61b Bize takṣīrimüze göre bakma
Günāhımız odına atma yakma

Senüñ sulṭānlıḡuña göre faẓl it
Senüñ iḥsānlaruña göre bezl it

İrişdür cümlemüz faẓl u kemāle
Cemālüñ görüp irelim vişāle

**El-bābü'r-rābi'ü 'aṣere fī beyān-ı mera'ehü'n-nebiyyü 'aleyhi's-selamu
leyletü'l-esrār fī bābi'l-cenneti**

Muḥammed leyl-i mi'rācda ilāha
Vuşul buldı liķā-yi pādişāha

1780 Şu deñlü itdi sulṭān faẓl u iḥsān
Ki anı vaşf idemez hīç bir insān

Ḥiṭāb itdi aña lūtfiyle Mevlā
Kılup rütbesini a'lā vü evlā

1775 idegeldük: idegeldik M
1778 irelim: irelüm M

Aña virdi sarāy-ı baht-ı vaşlet
Maḳām-ı cennet ü nūr taht u devlet

Daḥı köşk ü kerāmet bāğ-ı gülzār
Ki bülbül gibi görse kıla gül zār

Diler misin didi aña Ta‘ālā
Kerāmet mülkiñi gösterem a‘lā

1785 Senüñ içün daḥı ümmetlerüñçün
Neler yaraqladum dir ferd ü bī-çün

Diler misin göresin ol maḳāmı
Kerāmetden olupdır intizāmı

Belī didi o server servü ḳāmet
Dilerem görine köşk ü kerāmet

Ḥiṭāb itdi bu kez Cebrā‘īl’e Ḥaḳ
Eyit Rıdvān’a tiz bu sözi elḥaḳ

Ḥabībüm Aḥmed’e heşt ü behiştü
Ki ‘arz itsün aña envār-ı heştü

1790 Resül didi işitdi bu ḥiṭābı
Ki bildüm gösterür ḥüsnü’l-me‘ābı

B:61a

Hemīn Cibrīl maḳāmında özümi
Görürem sidrede pes kendözümü

1786 olupdır: olupdur M

1787 Dilerem: Dilerim

1789 Ḥabībüm: Ḥabībim M

1791 Görürem: Görürüm M

M:62a

O Cibrîl ʔarfetü'l-‘ayn içre beni
İrişdürdi gören mülk-i cinānı

Ɛapusı ʔalkasın depretđi Cibrîl
Didi Rıdvān bu kimdür buldı tebcîl

Didi Cibrîl budur ol faʔr-i ādem
Bunuñ ‘ışķına oldı cümle ‘ālem

1795 Ɛıyāmet cemî‘ şemi‘dür virür nūr
Buña müştāk behişt-i heştile ʔūr

Didi Rıdvān idüp ikrām-ı tebcîl
Ki miftāḥ-ı cinānuñ bil iy Cibrîl

Benüm elümde degil biliñ anuñ
Mübārek ismi miftāḥı cinānuñ

Tekellüm eylesün ki kendü adın
Ɛapular feth ola bula murādın

Muḥammed Ɣapuya elini Ɣodı
Mübārek ismini zıkr itdi didi

1800 Ɛapusı cennetüñ derḥāl açıldı
Sa‘ādet ʔuznesinden nūr şaçıldı

Çü Rıdvān’a selām virdi Muḥammed
O dīn-i müstaḫīm şer‘i mü’ebbed

1792 İrişdürdi: İrişdirdi M

1794 ‘ışķına: ‘aşķına M

1796 iy: ey M

1797 elümde: elimde M

1800 ʔuznesinden: ʔaznesinden M

Selāmın aldı Rıdvān itdi ikrām
Nice lāyık durur hoş itdi i'zām

Didi lütf u vefāla aña Rıdvān
Maḥabbetden ḳurup eyvān-ı līvān

Saña hem ümmetüñe iy şerīf cān
Neler iḥzār idüpdür gör o sübhān

1805 Kerāmetler ve cennetler yaratdı
Kemāl-i maḥz-ı lütfından dürütdi

Anı vaş idemeye ašlā vaşşāf
Birin diyümeye biñinden evşāf

Resül didi kim gördim ol ḳapunuñ
İki mışrā'ı var altundan anuñ

B:61b Ḳapunuñ ḥalkası yāḳūt u aḥmer
Beḡāyet aḥsen ü ezyen ve enver

M:62b Ḳapunuñ bark urur nūr u şu'a'ı
Olur biñ yıllık anuñ irtifā'ı

1810 Yerile gök arasınca hem ini
Ki beş yüz yıl ḳadar yolca o ya'nī

Ḳapu üstinde bir ḳubbe ḳurılmış
Aña ḥüsn ü behā behcet virilmiş

1802 lāyık durur: lāyıkdur M
1803 Meḥabbetden: Muḥammed'den M
1804 iy: ey M // idüpdür: idüpdür M

Zümürüd hem kıızıl yâķūt bināsı
Ağ incüden murażza‘dur esāsı

Beğāyet inlüdir hem gāyet uzun
Cevāhirle muşanna‘ zeyn-i mevzün

Qurulmuş cennet üzre hem bir ayvān
Cevāhirden bināsı dürlü elvān

1815 Żiyā virür anuñ nūr u şu‘ā‘ı
Hem elli biñ yıl olur irtifā‘ı

Ki mü‘minler ķubürdan ķün çıkalar
Henüz toprak içindeyken bakalar

Ol ayvāna ire gözleri nūrı
Bulalar bī-hisāb zevķ ü sürürı

Ķıyāmet hevli hem görine āsān
Görün bī-hād olur bunlara ihsān

Ol ayvān üzre hūrīler turalar
Ķubürda mü‘minini ķün göreler

1820 İveler bunlaruñ pes gelmesine
Bularla oynayup hem gülmesine

Diyeler şevķile te‘cīl gelesiz
İviñ giç kaldıñuz sebķat kılasız

1812: incüden: incüdendir M, murażza‘dur: muraşsa‘dur M

1813 inlüdir: enlüdir M

1820 İveler: Eveler M

1821 İviñ: Evüñ M

Ḳabirde ağırmışdur yanlarıñuz
Gelüñ rāḥat ola hoş cānlarıñuz

Bilüñ va‘de tamām oldı gelesiz
Bize irüp şafāya ğark olasız

Çü mü‘minler bu zevkleri göreler
İşidüp sözlerin şevke gireler

B:62a 1825 Ola hevlü’l-ḳıyāmet ğāyet āsān
Bulalar bī-nihāyet faẓl u iḥsān

M:63a Varacak yerlerin zīrā göreler
Anuñçün vecdile şevke girürler

Resül didi kim uçmağa çün irdüm
Müzeyyendir ḳapısı şöyle gördüm

Ki dört yüz biñ muḥıla ol muraşşa‘
Zümürüddendür ol mīḥler muşanna‘

Zeberceddir kimi bil ba‘zı yāḳūt
Ki olur bir kez naẓar biñ cānlara ḳūt

1830 Ve her mīḥ üstine dört yāruñ adı
Yazılmış ḥüsn ü ḥaṭṭıla nūr u midādı

O mīḥlar ortasında Ḥaḳ Ta‘ālā
Bir ulu ḥalka ḥalk itmiş ol a‘lā

1822 ağırmışdur: ağırmışdır M
1826 yerlerin: yirlerin M
1827 irdüm: irdim M
1828 Zümürüddendür: Zümürüddendir M
1829 Zeberceddir: Zeberceddür M

Ƙızıl yākūtdır ol Һalka key a‘zam
Yedi ƙāt gökile yerden mu‘azzam

Yedi ƙāt gök yir mābeyni kim var
Cemī‘si pes ol Һalkaya şıġar

O Һalkaya buları buraydı
İçinde bī-tekellūf hep şıġaydı

1835 İçinde Һalkanuñ kırƙ bīñ şehir var
Mu‘azzam her birisi memlū envār

Ki her birinde kırƙ bīñ küngüre var
İrişmez ziynetine vaşf-ı efkār

Ve her bir küngüre üstine Allah
Ƙodı kırƙ bīñ melā‘ik anda ol şāh

Ki her biri elinde nūr-ı şahāflar
Cevāhirden tolu müşġīn nāflar

Resūl Cebrā‘īl’e şordı bu eşhāş
Ne millettür olur Һidmete fehḥāş

1840 Didi Cebrā‘īl buları Һaƙ Ta‘ālā
Ki Ādemden bil öñ Һalk itdi Mevlā

Sekiz bīñ yıl buları evvel yaratdı
Bulardan Ādem’i pes soñ yaratdı

1834 buları: bu rāyı M
1836 küngüre: küngire M
1839 millettür: millettir M

B:62b Ayağ üzre bular bunda tūrurlar
Saña hem ümmetüñe munṭazırlar

M:63b Tūrurlar kim size ḳapu açalar
Cevāhirden niṣār idüp şaḳalar

Ḳaçan maḥşer güninde sen ve ümmet
Gelesiz bu ḳapuya ola raḥmet

1845 O vaḳtde bu melekler size varup
Mübārek yād ḳılar sizi görüp

Şıḥāfuñ üstlerini hoş açalar
İçindeki cevāhirden şaḳalar

Bular size müdāmī ḥıdmet ide
Ki bir demde hezārān ḥürmet ide

Zihī rifʿat ki bulur anı ümmet
Muḥammed ḥürmetine faẓl u ḥürmet

Çü server enbiyādan oldı efḍal
Umumdan ümmeti pes oldı ekmel

1850 Ki zīrā ḳul olur Mevlā'ya göre
Hem olur alçağı a'lāya göre

Çün ol ḳapu meleklerini Cibrīl
Beyān itdi resüle itdi tebcīl

1842 tūrurlar: tūrular M
1845 vaḳtde: vaḳitde M
1849 enbiyādan: enbiyāda M

Bu kez Rıdvān da yüzün ol resūle
Teveccüh itdi didi pür uşūle

Beşāret yā ḥabībullah sa‘ādet
Saña virmişdür Allah şol seyādet

Ki cennetde bulınmaya tamāmı
Maḳāmuñ gibi bir şahşuñ maḳāmı

1855 Derecede saña hiçbir müsāvī
Bulınmaz ne kadar olursa ḥāvī

Resūl didi gören Rıdvān çerisin
Ruḥıyla māt ider cennet ḥūrīsin

Ḥalīfesi o Rıdvān’uñ sekizdür
Birer kapuda тұrur idinüp тұr

Ki her birisinüñ ḥükminde bil var
Yedi yüz biñ melek yüzleri envār

B:63a Vurur yüzleri nūrı gün gibi barḳ
Cihānı tıldurur nūra idüp ğarḳ

M:64a 1860 Ḥüsünde şol kadar kim yiri gelse
Cihāna yüz nūrın ‘arza kılsa

Cihān ḥalkı kamu ḥayrān ḳalaydı
Cemāliçün canın ḳurbān ḳılaydı

1853 virmişdür: virmişdir M
1854 bulınmaya: bulunmaya M
1855 Bulınmaz: Bulunmaz M
1859 gün gibi: gibi gün M // tıldurur: doldurur M
1861 canın: cānın M

Resûl cennet apusunda bir ırmağ
Görür seylāb olup akar o ağ ağ

Anuñ ğiñligi biñ yıllık yol olur
Sevāb u ayrı zevk anda bol olur

Revāyāsı o avzuñ hep müsāvī
Olur şol aq berrāk āb-ı āvī

1865 Ki şuyı südden aq ardan şovukdır
‘Aselden tatlu aymaqdan sıvıkdır

oşusı misk-i ezferden muţayyeb
Olur ervāha rīh ğāyet atıyeb

İki yanı zeheb aqmer kenārı
Şu apları ğümişden ne ki varı

Anuñ ekvābı od necm-i semādan
Ziyādedür muşaffādur zükādan

Dağı mecrāsıdur dürrile yāķūt
İçenüñ rūhına ola müdām ķūt

1870 Anı her kim içe şuşamaya hīç
Sa‘īdlar içe kāfirler içmeye hīç

Yahūd ‘āşī içiserse ger ol ābı
Zamāla görmeye nārda ‘azābı

1862 seylāb: seylān M

1865 südden: sütten M

1877 ğümişden: ğümüşden M

Resûl bu ırmağı görüp şorar bil
Senûñ havzuñ durur bu didi Cibrîl

Senûñ ümmetlerüñçündür bu ırmağ
Ağup seylâb olur hem aq u berrâk

Kaçan ümmet haşirde görse ahvâl
Şuşayup görseler dahı çok ahvâl

1875 Haşirden bu araya çün geçeler
Gelüp işbu nehirden şu içeler

B:63b

Tabî' atları hoş hem ola ferhân
Şuşamayup müdâmî ola reyyân

Gireler cennete kalb-i selîmler
Mağâmlarında bulalar na'îmler

Ne devlet kim dü 'âlem buldı ümmet
Resûlûñ hürmetinedir o hürmet

Resûldir baħr-i hürmetde haķâyık dürrine ğavvâş
Resûldir şehr-i 'izzetde şerâyi' taht üzre hâş

1880 Çün oldır a'lem ü a'kal kamu mürselden ol efďal
Pes oldı ümmeti ekmel zerâi' baht üzre hâş

Anuñ 'ışķına ol ma'bûd 'ademden 'âlemi mevcûd
Kılıp itdi 'aťa vücûd mükemmel kıldı bî-inķâş

1873 ümmetlerüñçündür: ümmetlerüñçündür M // seylâb: seylân M
1878 hürmetinedir: hürmetinedür M
1879 Resûldir: Resûldür M

Anuñçündür cihān u cān anuñçündür melek cinn ü cān
Anuñçündür kamu insān anuñçündür kamu naşşās

Aña Hāk virdi şol göñil gider uçmağa andan yol
Girür aña şu maqbūl kul ki Hākķ'a olmamış ol 'ās

Resūl mi 'rāc gicesinde görür cennet kapusunda
Bir ırmaķ var akar anda içeler zübdetü'l-eşhās

1885 Bu havzuñ çevresinde çok çadırlar var zebercedden
Zümürüdden ve yāķūtdan ve dürrden cümle hās'el-hās

Çadırlar içre bī-had hūr güneş gibi virürler nūr
Göresin olasın mesrūr o dem şıdkım ola hāşhās

Bularuñ adı maķşūrāt hıyāmında çünki mesrūrāt
Bular cānlara maķşūdāt olurlar anları fehḥās

Laṭīf āvāzıla ferḥān tegannī itdiler fettān
İşidenler ola ḥayrān olup 'ışķ baḥrine gavvās

Ki dirlerdi ziy devlet şol kişiye kim ola maqbūl
Biz anuñ olavuz hem ol bize zevc ola ol şahhās

1890 Olurlar mü' mine pūr şevķ ki vaşlıla ideler zevķ
Hırāmān nāzıla bir şevķ şalınur şanasın rakķās

Olur cennetde şol ebķār yüzi gülzār gözi mekkār
İrişmez vaşfına efķār nedir bilmez anı kaşşās

Ol enver ḥadd ü şanavber ķad sükker sözlü kamer yüzlü
Hilāl kaşlu ḥumār gözlü kıllur 'ışķuñda ḥoş ihlās

1882 Anuñçündür: Anuñçündür M
1883 göñil: göñül M

B:64a Şunar la‘l-i zülālını virür vaşl-ı cemālını
Bulur fażl-ı vişālını şu ‘ışkında olan hallāş

M:65a Hezar kıl dil-i ‘uşşāk zenaḥdānda ḥadenginden
Nitekim tiğ-i cellāddan uşanur maḥbūs-ı aḳfāş

1895 Ğam-ı ruḥsār-ı zülfinden müdām her şubḥ u şām her gün
Döker ‘ayn-ı şafaḳ ḳanlar perişān dil olup işfāş

Ḥam-ı zülfine cān u dil vaşıl olup vişāl ister
Şeb-i ḳadrün bilür ḳadrin şular kim olmaya ḥarrāş

Ḳadr-i leyli biñ aydan yeg anuñ zülfi de efḍaldır
Cihān mehpeykerinden ḥüb güneşden daḥı nūri ḥāş

Hevā-yı nefsile göñil ḥarāb olmışıdı līkin
‘īmāret eyledi ‘ışkı ki şevḳile olup rehhāş

**El-bābü’l-ḥāmisü ‘aşere fī beyan marā’ehü’n-nebiyyü ‘am leyletül-
esrā fī daḥili’l-cinān mine’l ‘aşūru ve’l-ḥiyāz**

Şeb-i esrāda server itdi seyrān
Neler gördi ki işiden ola ḥayrān

1900 Cemāl-i Ḥaḳḳ’ı gördi ḳıldı şoḥbet
Biri birine idüp ḥoş muḥabbet

Muḥammed irdi evvel dem şafāya
Ki hīç irmedi kimse ol vefāya

1896 ḳadrün: ḳaddün M
1897 efḍaldır: efḍaldür M
1898 göñil: göñül M

Dil anı idemeye ašlā takrīr
Kalem idemeye hīç kaṭ‘a taḥrīr

Bu kez uçmağa gönderdi resūl
Göre anda olan ašle‘l-uşūl

Resūl Cibrīl‘ile uçmağ içine
Gelip girdi o köşk ü bāğ içine

1905 Nazar kıldı ḥabīb heşt ü behište
Görür memlū içi ḥūr u ferişte

Neler vardır ki hīç göz görmemiştir
Daḥı kimse kulak ırgürmemişdür

Resūlūñ Cibra‘il elini tutdı
Sekiz uçmağı gösterdi iletđi

Ki her cennetde bī-ḥad ‘alī köşkler
Sarāylar taḥtlar içi memlū köşkler

B:64b Ki yapraklar ve kumlar şağışınca
Sarāylar var ḥisābsız niçe anca

M:65b 1910 Ki her bir köşk taḥtdan gelür āvāz
Fulān oğlu fulānu kim ser-efzāz

Sa‘ādet şol kişi kim ben aña
Naşīb olam o daḥı ola baña

1906 vardır: vardır M // ırgürmemişdür: ırgürmemiştir M
1907 Cibra‘il: Cibrīl M
1910 köşk: köşküñ M

O dār-ı cennetüñ dīvārı mevzūn
Gümüş bir kerpici birisi altun

İni dīvārınun ġāyet mu‘azzam
Yedi kāt gögile yerlerden a‘zam

Laṭīfdür tıṣı içinden görünür
Ki hacb-i māverā itmez çün ol nūr

1915 Bināsı balçıġı kāfūr u ‘anber
Revāyih ṭayyibele misk ü ezfer

Nebātı cennetüñ ter za‘ferandır
Daġı reyḥān u sūnbül bī-kerandır

Olur köşkleri bil yāḳūt u aḥmer
Aġ incü küngüresi ġāyet enver

Kiminün küngüresi dūr zeberced
İçi memlū anuñ köşk ü ṭeberzed

O köşkün ba‘zı incüden muraşsa‘
Ki yāḳūt küngüresi hoş muşanna‘

1920 Sarāyı köşklerün ba‘zısı nūrdan
Görenler nūra ġarḳ ola sürürdan

Anuñ nūrı şu vechile urur barḳ
Ki ‘arş u kürsiyi nūra kıılır ġarḳ

1917 küngüresi: küngüresi M
1918 küngüresi: küngüresi M
1919 küngüresi: küngüresi M

Ki her köşkde yetmiş biñ sarāyı
Anuñ nūrı maḥıv kılsar ayı

Olur her bir sarāyda yetmiş biñ
Şu ‘alī şuffeler kim erfa‘ u giñ

Ki her bir şuffedür bir dāne cevher
Muḥālif bir birine dürlü gevher

1925 Kimi la‘l-i zeberced kimi yāḳūt
Kimi dürrüddür olalar cānlara ḳut

B:65a

Kimi mercān kimisi sīm durur aḳ
Zümürrüddir kimi zer levn-i berrāk

M:66a Ki her bir şuffede biñ taḥt urulmıṣ
Niçe dürlü nev‘iden baḥt urulmıṣ

Bu taḥtuñ ba‘zı yāḳūt ba‘zı altun
Kimi dülden görenler ola meftün

Niçe dürlü cevāhirle muraşsa‘
Biri birine beñzemez muşanna‘

1930 Ki her taḥtda burağılmıṣ döşekler
Şol envā‘ı ḥarīrdan içi müşkler

Ḥarīr ü sündüs ü istebrāk anlar
Ki būy-ı müşkine ğarḳ ola cānlar

1926 Zümürrüddir: Zümürrüddür M, zer: zer M

1927 Niçe: Nice M

1929 Niçe: Nice M // beñzemez: bu kez M

Bu kez her fırşe ol ferrāş-ı kudret
Birer reng eylemiş nakķāş-ı kudret

Oturur her bir fırāş üstinde bir hūb
Özi yüzi gözi vü sözi maħbūb

O hūruñ kırķ bölük müşgīn saçı var
Ki hırman gibi çevresini devvār

1935 Tōnanur her birisi yetmişer tōn
Şedef şadrında şankim dürr ü meknūn

Geyer sā‘atde her tōn yetmiş elvān
Yürür tāvūs-vār ‘arza eyvān

Daħı her hūrunuñ var kırķ vezā‘if
Kamer yüzlü şeker sözlü leṭāif

Tururlar karşıusından ıdmetiçün
Ki eller kavşuruban hürmetiçün

O hūrīler kaçan kim seyr ideler
Veşā‘if anlaruñla gideler

1940 Beliklerin ol envārdan şıḫāfa
Koyalar götüreler misk-i nāfa

Daħı her hūrī üstinde muṭabbak
Ki nūrdan bir laṭīf kubbe mu‘allak

Geyeler hūrīleruñ her biri tāc
Kimi altun kimisi cevherī tāc

1935 Tōnanur: Tōnanır M
1942 Geyeler: Gıyeler M

B:65b Ola tāclar cevāhirle muraşşa‘
Müzeyyen aḥsen ü enver muşanna‘

M:66b O tācuñ nūrı şan kim şems-i mehtāb
Cināna barḳ urur nūrı şaçar tāb

1945 Bu tāclaruñ eñ ednāsı incüsidir
Tamāmet şarkı ğarbı ide tenvīr

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنِّ عَلَيْهِمُ التَّيْجَانُ دَنَى لَوْلُؤُهُ مِنْهَا لَتَضِي مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ *

O ḥūruñ başlarından dürlü āvāz
Gele rāst ola ‘uşşāḳ aña şehnāz

Cihān ḥalḳına ireydi ol āvāz
Ḳamusı cānlarından geldi vāz

Ol āvāz şevḳile bī-ḥoş olaydı
Ḥaberdār olmayup cümle öleydi

İşit ya‘nī anı ehl-i dünyā
Ṭarabdan oldu süflā vü ‘ulyā

1950 Daḡı her köşkte yetmiş biñer enhār
Yaradup Ḥaḳ anı eyledi izhār

Biri südden biri baldur muşaffā
Ḥamırdur biri biri şu durur aşfā

Raḥīḳ-i maḥtūm şarāb-ı zencebīl hem
Ki tesnīmile kāfūr selsebīl hem

* Hadis-i Şerif
1946 başlarından: başlarında M
1951 baldur: baldır M // Ḥamırdur: Ḥamırdır M

Kaçan kim içeler andan kadehler
Kadihler olmaya ola ferahlar

Şuşamayup ve şayru olmayalar
Ferahdan bir dem ayru olmayalar

1955 Kenārında ola her bir bîñaruñ
Ki yetmiş biñ ola hūrī nigāruñ

Ki altun meşrebeler ellerinde
Bilezik o nāzik kollarında

Kadehleri saña şunmağa anlar
Tururlar intizārda bil o cānlar

Bîñaruñ taşları dürrile mercān
Nebātı za‘ferān envā‘ı reyḥān

B:66a Dağı cennetde var bir ulu ırmağ
Leṭāfet bular anuñla ol uçmağ

M:677a 1960 Ki yetmiş biñ melā‘ik anda ḥāzır
Olurlar ḥıdmetiçün anda nāzır

O nehrüñ sāķisi rabb ü ğafūrdur
Laṭīf şudur şarāben ol ṭahūrdır

Bu ḥavzuñ çevresinde yetmişer biñ
Ola ḥūb manzaralar evsa‘ ü giñ

Ki her bir manzaranuñ dört kapısı
Olur nūrdan bināsınuñ yapısı

1956 nāzik: nāzük M
1961 şudur: şudur M

Otura manzarada ehl-i cennet
İde Hakk'a bî-ḥad şükr ü minnet

1965 Bakalar her kapudan taşrasına
Nazar eyleyeler hoş çevresine

Nereye kim bakalar hoş göreler
Hakk'ın dīdārını vaşla ireler

Bulara nūr-u Hakk ide tecellī
Bu 'āşık kulları ide tesellī

Kenārında o havzuñ köşk ü tahtlar
Konulmuş anda pes envā'ı bahtlar

Döşekler döşenilmiş hūb u zībā
Harīr istebrak u sündüs ve dībā

1970 Resūl didi ki esdi bir laṭīf bād
Ki ya'nī sīm ü şāğar çok zer ibrik

Resūl didi ki esdi bir laṭīf bād
Seher yili şabā devrinde şāhzād

Ṭokundı cennetüñ eşcārına ol
Daḥı evrākına ezhārına ol

Bir āvāz işidildi tatlu zībā
Döşedi cān gülistānına dībā

1964 manzarada: manzaradadır M
1968 bahtlar: tahtlar M
1971 yili: yeli M

Ṭuyūrı cennetüñ ṭūṭī bülbul
Cemi‘i kıldılar āvāz u ğulġul

1975 Hezār destān-ı medḥe idüp āvāz
Olup āvāz ḥūrīlere demsāz

B:66b Resūle bu āvāz geldi igen ḥoş
Şafādan mest oluban eyledi cūş

M:67b Eger Allah anı şaqlamayaydı
Olup bī-ḥod özini bulmayaydı

Bu āvāzı resūl Cibrīl’e şordı
O ḥūrīler āvāzıdır didi

Eger dünyāda olaydı bu āvāz
Maraż ğam itmeyeydi ḥalka pervāz

1980 Ki yevm-i ḥaşre dek olmazdı emrāż
Nedir hīç bir kişi bilmezdi emrāż

Resūl didi teferrüc itdüm uçmaķ
Ne kim varısa gördüm köşķ ü ırmaķ

Ḥiṭāb geldi ki gördüñ mi Ḥabībī
Şunı kim ümmetüññ ol naşībı

Nihāyetsiz tena‘um zevķ ü şādı
Bula her kişi her neyse murādı

Buları ümmetüññün ḥāzır itdüm
Seni da‘vet idüp bunda getürdüm

1976 āvāz: az M
1984 itdüm: itdim M

1985 Göresin ümmetüñ köşk ü kuşurın
Diyessin varısa anuñ kuşurun

Varasın ümmete vaşfın diyessin
Oları buña t̃alib eyleyesin

Qabül kılduñ mı benden bu maqāmı
Ki ümmet bula bunda her murādımı

Resül didi ki iy rabbüm ilāhum
Senüñ ben kuluñam iy pādışāhum

Ne sözi var kuluñ Mevlā'sına ol
Rızāyı götürmeye kılmaya maqbül

1990 Bilürsin rāzıyam senden İlāhī
Qabül kıldum 'ibāda bu penāhı

Hitāb geldi kasem idüp didi Hāq
Çü gördüñ ni 'metile memlū uçmak

Helāl kıldum bunı dostuña virem
Murādları ne ise hep irirem

B:67a Hābībüm ni 'met-i cennet gibi yok
Bir arzūya hezārān virile çok

M:68a Bu cennet ni 'meti de gerçi a 'lā
Velī bunlardan a 'lā vech-i Mevlā

1987 kılduñ: kılmaduñ M // murādımı: murādı M
1988 iy: ey M // iy: ey M
1993 Hābībüm: Hābībim M

1995 Behiřt-i heřtde ‘ıyř u nūř igen bol
Velī oldı řırāt u nār aña yol

Caħīmı geçmeyince aña irmez
Girüp cennetde ol dīdārı görmez

Naem darünnaimü ni’mel envār
Ve lakinne mümirrüha ‘ala’n-nār

Na‘īm adı begāyet nūr u gökçek
Velī yolu oda uğrar geçicek

Ŧamudan geçmek isterseñ ‘amelden kılğıl i ‘rāž
Caħīmden geçesin āsān olasın ravżada reyyāž

2000 Şırātuñ mişli bilmiş ol řırāt-ı müstaķīmdür ol
Sülük it āsān ola yol erire kaçdıña ĩyfāž

Hevā-yı nefis ŧamu odı yana anda şıda ödi
Yoğıdı korkusı ödi kan ağlaya idüp iğmāž

‘Ameldir kiřinüñ nūrı olur hem cennet ü ħūrī
Göñildir mü’ minüñ ŧurı ħıyām u ru’ yet ü feyyāž

Cināndur mü’ minüñ baħtı bile ħoř taħtıla baħtı
Cināndur nūr-u Ħaķķ taħtı maķām-ı ħikmet ü feyyāž

Ħaķķ’ı fikrile zıkr eyle şekürdir aña şükr eyle
Şabürdir sende şabr eyle ne deñlü virdise emrāž

2005 Bile ehlin göre şağlar virilmiş cennet ü bāğlar
Yüzi ağ özi řağlar řafāya ġarķ olup nehħāž

Diyeler ki n'olaydı bize de bu olayıdı
Cihānda pes alayıdı pare pāre kesüp mıkrāz

Hisābsız çekdiler cevri cihānda gördiler ahrı
Belā vü amla zecri nebī ıddīk ehīd murtāz

İrerdı āh belā-yı hālk yetişüp āh azā-yı Hāk
Dilerlerdi rızā-yı Hāk anuñçün āh idüp maḥāz

ollar kim itdiler a'māl yetişür anlara ifdāl
ılur Hāk fazlına īsāl ider rahmet virür a'vāz

B:67b 2010 Virür uçmaḡ hūr u vildān veṣā'if daḡı hūb u ılmān
Olur her birisi sultān virilür aşr u taḡt a'rāz

M:68b Olur üngen gibi yüzi nūr anasın her birisi hūr
Belī ol hūrīden manzūr virilür 'izz ü baḡt-ı a'rāz

Didiler ba'zı rāvīler bıyık yiri olur aḡzar
Seçile tā diṣiden er hem earta revnaḡ-ı a'rāz

anasın ḡātem yāḡūt ḡattı dai're çekdi
Ya o bir mūr durur mühr-ü Süleymān'a olur minhāz

Niṣār ola ayaḡına ki ta'zīmen la'li dürrü
Cevāhirden yevāḡītden açıla bī-ḡisāb rahzāz

2015 Zihī fazl issi ol sultān ılur ullarına iḡsān
Bulara cenneti evṡān zülālını ne cevherdür ne ḡod a'rāz

Naṣīb ılur viṣālını çü 'arz idüp cemālını
Virür lüṡf-i zülālını ne cevherdür ne ḡod a'rāz

Çü nūr-ı faẓıldur berrāk cihānı eyledi işrāk
‘Aṭāsı baḥrine aḡrāk idüp eylemedi iḡbāz

Anuñ saña velīm faẓlı dinilmez bābı vü faẓlı
Naşīb ola müdām vaşlı pes andan itme hıç a‘rāz

**El-bābü’s-sādisü ‘aşere fī tesfīr ḳavlihi Ta‘ālā beyān-i ḳad eflaḥ el-
mü’minüne ‘alīi ḳavlihi hüm fihā ḥālidün**

Muḥammed leyletü’l-mi‘rācda vardı
Ki hattā Ḳabe Ḳavseyn’e irdi

2020 Ayaḡı tozına yüz sürdi eflāk
Oḳundı adına ḥuṭbe-i levlāk

Aña āṣār-ı envār-ı ilāhı
Ḥoş işrāk itdi sırrına kemāhı

Tecellī kıldı çünki ḥazret-i zāt
Resūlu’llaha irdi vaḥdet-i zāt

Vişālinden irişdi şol şafāya
Dinilse ḥaşre dek olmaz nihāya

Tamām oldı kaçan kim ḥāl-i mi‘rāc
Diledi kim döne ol nūr-u vehhāc

2025 Didi yā Rab bilürsin kim müsāfir
Seferden dönse diler tuḥfe vāfir

B:68a Gelür ol armaḡānıla seferden
Şafāya ire ehl-i zevḳ ü ferden

M:69a

Benüm de ümmetüme armağānum

Ne ola kı́l beyān iy ‘alī ḥanum

Didi Ḥaḳ şaḳlayam anları bende

Nitekim diri dūr cānları tende

Ḳaçan kim vireler cānı beşāret

İdem anlara raḥmetle işāret

2030 Beşāret eyleyem irüñ şafāya

İreler bī-ḥisāb zevḳ ü vefāya

Ḳaçan kim gireler ḳabre bu ümmet

Giñ idem sīnlerin irişe raḥmet

Ḳabirden bunları evvel çıkaram

Bulara ‘ayn-ı ‘avnümle baḳaram

Ḳaçan kim ḥaşr olalar raḥmet idem

Bularuñ menzilini cennet idem

Ḳaçan kim açalar gözler cemālüm

Görelere cennet içinde kemālüm

2035 Keşif idem cemālimden niḳābı

Iram pes gözlerinden her ḥicābı

Bulara eyleyem her dem tecellī

Ḳılam cānlarına lütf u tesellī

Bu sözler ümmetüñüñ armağānı

Bulara virmeyem āḥ u fiğānı

Virem bunlara cennetde vişālüm
‘Ayān bunlara gösterem cemālüm

Rivāyetdür risālet hāzretinden
Ki Allahu Ta‘ālā kudretinden

2040 Virür her mü’mine cennet içinde
Mücevvef incüden haymeler anda

O hayme giñ durur gāyet uzun bil
Uzunlıkda olurlar altmışar mīl

Olur her köşesinden hūb u hūrī
Görüp mü’min andan bulur şürūrı

B:68b Varur her birine ider tavāfı
Vişāli ka‘besine hacc u vāfı

M:69b Birine varduğun ayruğı görmez
Birinüñ üstine hem biri girmez

2045 Dil ü cāna virür ol şevķile nūr
Haķıķat ķalb-i rūhdır zīra kim hūr

Eyāsini birisi itse izhār
Tutardı yir gök arasın envār

Otuz üçer yaşında her birisi
Müsāvīdir yok odağı irisi

Mücevherler toğurmazlar veled hīç
Muṭahherlerdir itmezler hāsed hīç

2042 andan: anda M, bulur: M’de yazılmamış M, şürūrı: sürūrı M

Yaradılmış durur bunlar çü nürdan
Hased anuñ ırağ olur o hürdan

2050 Ki zīrā zulmet olmaz ašlā nūrda
Olurlar pes anuñ dā'im sūrūrda

Dağı vardur gümüşden iki uçmağ
Gümüşdür her ne kim var taht-ı turağ

İki cennet dağı var kıızıl altun
Nesi var ise altun hūb u mevzūn

Bu halkıla Haqq'ı görmek arası
Degil illā ridāu'l-kibriyāsı

'Adin uçmağına bunlar girürler
Celālde Haqq cemālini görürler

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْجَنَّةِ لَخَيْمَةٍ مِنْ فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا لِلْمُؤْمِنِ أَهْلٌ لَا يَرَاهُمْ الْآخَرُونَ يَطُوفُ
عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُ وَجَنَّاتٍ مِنْ فَضَّةٍ أُنِيبَتْهُمَا وَمَا فِيهَا وَجَنَّاتٍ مِنْ ذَهَبٍ أُنِيبَتْهُمَا وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا بَيْنَ الْقَدَمِ وَبَيْنَ
أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلَّا رِذَاءَ الْكِبْرِيَاءِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ *

2055 Bulunur cennet içinde yüz derece
Olur her biri a'zam 'alī yüce

B:69a Olur iki derecenüñ arası
Yirile gök arasında kazāsı

M:70a Kamasından velī Firdevs'dür a'lā
Derecesi münevverdür mu'allā

2051 gümüşden: gümüşden M
* Hadis-i Şerif

Çıkar cennetlerüñ ırmağı andan
Akar ya'nî o Firdevs uçmağından

Cemî'inden bu Firdevs oldu a'zam
Anuñ üstindedür 'arş-u mu'azzam

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَائَةُ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ كُلِّ زَوْجَيْنِ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَالْفَرْدَوْسُ أَغْلَاهَا دَرَجَةٌ وَمِنْهَا تَفْجَرُ أَنْهَارُ أَنْهَارِ الْجَنَّةِ الْأَرْبَعَةِ وَمِنْ فَوْقِهَا يَكُونُ الْعَرْشُ *

2060 Diyelüm cennet-i Firdevs'üñ ehlin
Aña ehl olmadan dime ki ehlin

Şıfâtın anuñ ehlinüñ o Mevlâ
Kelâmında buyurdu Rabb-ü a'lâ

Didi tahkîk felâh buldı 'azâbdan
Zafer buldı murâdına sevâbdan

Ebed cennetde bâkî kaldı anlar
Şol îmân getürüp hâşî' olanlar

Namâzlarında hâşî'ler olanlar
Hüdâdan havf idüp ihbât kılanlar

2065 Huşû'ıla şalvat iden şalâhı
Bula cennetde ol fevz ü felâhı

Ola bî-had sevâba cânı vâşıl
Vişâl-i Hâk müyesser ola hâşıl

Dağı tahkîk felâh bulan çok a'vâz
Şoldadır kim lağivden ide a'râz

2059 'arş-u mu'azzam: 'arş-ı mu'azzam M
* Hadis-i Şerif

Şu mālāya‘ni fi‘li dahı kavli
Ki i‘rāz ide andan cennet ehli

Lağiv olmaya cennetde iy reyyāz
Dile ravza lağivden eyle i‘rāz

B:69b 2070 Mübāşir olma lağve olma hāzır
Hāzer kıl rağbet idüp olma nāzır

Bu āyet cisme kalbe fāi‘desiz
Olanı nehy ider kim ‘ayidesiz

Nitekim emr ider evvel ki āyet
Dil-i cisme müfīd olanı gāyet

Dağı taḥkīk cehennemden ḥalāşı
Bulup cennetde bulan iḥtişāşı

Şulardır kim zekātını vireler
Varup cennetde Hāḫ yüzün göreler

2075 Bu āyet tāt-i māliyye buyurur
Evvelki nitekim cismiyye buyurur

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ *

Dağı maḫşūdına bulan zaferler
Sa‘ādetle bulanlar fevz ü ferler

Şulardır kim fūrūcun hıfz ideler
Fesād yolunda olmayup gideler

* Mü‘minūn Sūresi 23/1-4

Helâline helâl vech üzre ilâ
Verürse yok melâmet câ' iz ola

Nikâhludur imâsıdur helâli
Bulara vermeden görmez melâli

2080 Taleb iden bulardan ğayrısını
Hümü'l- 'adündür anlar şıka sîni

وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ
ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ *

Tecāvüz itdiler anlar ħarāma
'Aduvlardır ireler intiķāma

Lağivden 'add olunurken bu ma' nî
Yine zıkr itmede var muğnî ya' nî

Melāhīden cimā' nefse key eşhā
Ĥaṭarda a'zam nefse hem ebhā

Şariḥ zıkr itdi terk idüñ zināyı
Dü 'ālem görmeñiz andan 'anāyı

B:70a 2085 Daḥı taḥķīķ sa'ādetler bulanlar
Cemāl-i Ḥaķķ'a ḥoş vāşıl olanlar

M:71a Şulardır şaķladılar her emānet
Daḥı 'ahdlerin itdiler ri'āyet

Anuñ ıslāhına ķāyim oluban
Ḥıfız eylediler 'ahdler ķıluban

* Mü'minûn Sûresi 23/ 5-7

Emānet ‘ahd ikidür birini halk
Kılurlar saña dağı birini hak

Emir nehy eyleyüp kodı emānet
Emānetde şakın kılma hıyānet

2090 Dağı ‘izzetle uçmağa girenler
Hakq’uñ dīdārını her dem görenler

Şulardur kim namāzı hıfz ideler
İdeler vaḳtiyile hoş edālar

Kılalar sünneti qarzı ri‘āyet
İdeler şart-ı erkānı dirāyet

Bu evşāfı şalvatla itdi taşdır
Şalātıla dağı hatm itdi taştır

Şalvatuñ şanına ta‘zīm içündür
Şalvat ehline hem tekrīm içündür

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ *

2095 Bu zıkr itdigimüz evşāf-ı cāmi‘
Olan ya‘nī şalvat içinde hāşi‘

Lağivden idüp i‘rāz hem zekātın
Viren cennetde bula tayyibātın

2090 ‘izzetle: ‘izzetile M
2091 Şulardur: Şulardır M
2092 qarzı: farzı M
2093 şalvatla: şalvatıla M
* Mü‘minûn Sûresi 23/8-9

Zinā kılmayup itmeyen hıyānet
Ri‘āyet eyleyen ‘ahd vü emānet

Namāz kılup kımayanlar kazāya
İreler cennete ravza rızāya

Ki mīrās yiyeler Firdevs’i bunlar
Muħalled olalar Firdevs’de anlar

2100 Olalar müstaħik Firdevs bāğına
Bu a‘māldan gireler uçmağına

B:70b Ola Firdevs bularuñ mülki muħkem
Şu mīrās gibi kıutlu degil kem

M:70b فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ*

Didiler kāfiruñ mü’min olanlar
Alalar cennetin tã‘at kıılanlar

Yeyeler kāfiruñ mīrās evini
Gireler menziline hoş sevini

Eger kāfir ve ger mü’min kişinüñ
Var iki menzili erkek dışınüñ

2105 Biri cennetdedür biri tamuda
Gire uçmağa mü’min kāfir oda

Yapar mü’min şu cennet içre evin
Yıkar dağı şu miħnet içre evin

* Mü’minûn Sûresi 23/10-11
2103 Yeyeler: Yiyeler M
2015 cennetdedür: cennetdedir M

Bunuñ ‘aksince işler fi‘li küffār
Yıkar uçmağını tamuyı yapar

Hakk’ı tevḥīd idüp eylese tā‘at
Giredi cennete kılsa itā‘at

Velī ‘āşī olup terk itdi imān
Yağa nār-ı caḥīm virmeye āmān

2110 Anuñiçün virilecek sevābı
Vire mü’minlere Hakk feth ü bābı

Bu mü’min giricek tamuya küffār
Gireler yanalar kılpup figān zār

Ola kāfir içün iki dereke
Ola mü’min içün iki derece

Biri kendüleriçün yaradılan
Birisi ya‘nī şol mīrās virilen

Şular kim kāmīl olamıyan bī-emcās
Olalar cennet-i Firdevs’i mīrās

2115 Yaratdı cenneti Allah Ta‘ālā
Yed-i kudretle Mevlā anı a‘lā

Tekellüm it diyü emr itdi Allah
Daḥı hem cenneti söyletdi ol şāh

B:71a Didi kad eflehā süresini ol
On āyet okudı mergüb u maḳbül

2110 Anuñiçün: Anuñiçün M
2113 kendüleriçün: kendüler içün M

M:72a

Felâh isteriseñ dü cihānda oluban neşşât
Şıfātuñ mu‘tedil eyle ne tefrîṭ ola ne ifrāt

‘Udûl kılma ‘adil eyle fuẕûl kılma faẕıl eyle
Buḥıl kılma bezil eyle ki faẕl-ı Hâk kıla iksât

2120 Hâlâş isteriseñ ihlâş idesin olasin faḥḥâş
Hâkḳ’uñ emrine ol ḥullâs riyâla olmağıl ḥabbât

Selâmet rāhına sâlik olanlar olmaya hâlik
Ki zîrâ nefsine mâlik olup rûḥı aña sellât

Dilerseñ ‘afv ola taḳşîr kılasın nefsüñi taṭhîr
Faẕâlille kılup tenvîr rezâ’ ilden kamu kırât

Ki ḳaşd-ı ḥayra ol reşşād fevzi bulup olasin şād
Pes itmeyüp ceza‘ inşād virile rif‘at ü ḳustât

Virile cennet ü gülzâr vişâl-i ru’yet-i dîdâr
Ki bülbülveş kıla gül zâr kamu zevḳ ü şevḳile neşşât

2125 Giresin nûr gülüstāna varup bâğıla bostāna
Şafâlar içre mestāne olasin zevḳile neşşât

Ola on barmağından ḥûb onar ḥâtem nefîs maḥbûb
Cevâhirden laṭîf mergûb olasin tavḳıla neşşât

Ki lütfından muḳaddes zât vire şol a‘zîm lezzât
Olasın Hâkḳ’ıla bizzât olurken ḥalkıla neşşât

2127 a‘zîm lezzât: a‘zîmü’z-zât M

O Firdevs'ün Na'im'inde karar u 'Adn'e pes anda
Vesile biledür sende 'amel it kılmağıl iknâ

Saňa Huld ola hoş Me'vâ selâm ide dahı Mevlâ
Cemâlin 'arz ide evlâ vişâlin kıl tavâf eşvât

2130 Şu köşkler vardur uçmağda sever anları uçmağda
Eger olursa uçmağda aña uçup kıl istirât

İçinden gözüdür taşı hicâb olmaz aña taşı
Taşından içinün taşı görünür dahı fer esfât

Şular girür o tahtlara irüp envâ'ı bahtlara
Sarây-ı taht-ı rahtlara ki bilmez anı hiç zabbât

Ki nerm ide kelâmını yidüre hem ta'âmını
Ulaştura sıyâmını ki muftırdan ola muhtât

B:71b Uyrken halk namâz kıla namâz içre niyâz kıla
Eger ol 'izz ü nâz kıla gurûrıla olur şettât

M:71b 2135 Ola ehl-i cinân şebbân güneş yüzlü dahı hübbân
Şakalsız cümle maḥbûbân nebî şiddîk ve her eşbât

Ki kıl olmaya taşında meger kim ola başında
Ya kirpüklerde kaşında kara nûrdan yazup hattât

Olısar yüzleri berrâk nitekim şems ider işrâk
Tolar tağıla taş evrâk ki kurb bu'd u her evsât

El-bâbü's-sabî ü 'aşere fî beyân-i evşâfı'l-cenneti ve aşnâf-i na'imihâ şadağa

2130 vardur: vardır M, sever: M'de yazılmamış

Fikir kıl cennet ehlinüñ şafâsın
Kemâl-i zevk-i 'işretde vefâsın

Na'îm'üñ nazreti var yüzlerinde
Tecellî nûrî hâşıl gözlerinde

2140 Raḥîk maḥtûm şarâbından içerler
Burâklar üzre seyr idüp uçarlar

Ḳızıl yâḳût sarâylarda olurlar
Murâdât her neyise hep bulurlar

Ağ incüden çadırlarda sürurda
Otururlar feraḥ şâd vü sürürda

Ki ol ḥaymede döşek inlü uzun
Ḥarîrlerden toḳunmış ḥûb u mevzûn

Bulalar hem şu taḥtlar üzre baḥtlar
Ki enhâr üzre ḳurulmış o taḥtlar

2145 O taḥtlar ḥûr u ḡilmânıla ezyen
Daḥı şol şafî şular ola seyyâl

O taḥtlar ḥûr u ḡilmânıla ezyen
Daḥı ḡilmânıla maḥfûf müzeyyen

Şu ḥûrâdur sever anı dil ü cân
Göricek şanduñ yâḳût u mercân

Yapışmamış bulara cinn ü insân
Güneş yüzlü edeblü ehl-i iḥsân

2144 Bulalar: Bular M
2147 ḥûrâdur: ḥûrâdır M

Bular cennet derecâtında seyrân
Kılalar kıllar nuzẓârı hayrân

B:72a 2150 Yürise şalınup biri hırāmân
Veşâ' if hizmetinde ide cevlân

M:73a Tamāmet yetmişer biñ hūb havāri
Etegin tutalar olup cevārī

Geyeler ak harîr hulle yaraşık
Görenler ola sergerdân 'âşık

Geyerler her biri kıymetlü tâc
Kimi altun kimi cevherî tâc

Bu tâclarda konulmuş dürrü yâkût
Olurlar cisme cân hem cânlara kut

2155 Güneş yüzlü şeker sözlü ve nâzlu
Kara gözlü halûkahdur niyâzlu

Olur maşşûre yâkûtdan kuşûrda
Binâsı berkemâldür yok kuşûrda

O köşkün ravzât cennât ortasında
Yapulmuşdur mu 'allâ 'alī anda

Virile bunlara cevher ebārîk
Dağı ekvâb-ı ka's gevher ebārîk

2151 yetmişer: yetmiş M // cevārī: havāri M
2156 berkemâldür: berkemâldir M
2157 Yapulmuşdur: Yapulmuşdır M

Ṭavāf idüp gele bunlara ḥuddām
Şu ğilmānıla vildān gele mādām

2160 Leṭāfetde olalar dürrü meknūn
Şedef içinde incü gibi maḥzūn

Oturalar emīn menzilde şādān
Cinānda hem ‘uyūnda şād u ḥandān

Olalar muttakīler şol sürürda
Ki olalar cennet içinde nühürda

Olalar maḥ‘ad-ı şıdkda pür eşvāk
Mālik-i muḳtedir katında ‘uşşāk

Naẓar eyleyeler ol pādişāha
Kerīm olan raḥīm olan o şāha

2165 Na‘īm’üñ naẓreti eyleye işrāk
Vücühunda bularuñ ola berrāk

Ḳatar zillet bulara rāhiḳ olmaz
Ḥaḳāret zulmet ašlā lāhiḳ olmaz

B:72b Bular reybü’l-menūndan āminūndur
Ḥavfden hem ḥüzünden sālīmūndur

Tena‘umda bulurlar çok şafāyı
Yeyüp içmekde bī-ḥad ü vefāyı

Ki yerler cennetüñ dürlü ta‘āmin
İçerler cennetüñ suyn müdāmın

2170 Sūd ırmağından içerler muşaffā
Dağı bal ırmağından şehd-i aşfā

Gümişdendür bu ırmağların arzı
Geñşdür bunların tılı ve ‘arzı

İçinde ay taşı mercān yāķūt
Türābı misk ü ezfer cānlara ķūt

Sehābdan mā’ī nesrīn yağa emtār
Şu kāfurdan keşiblere her aķtār

Getürile şol ekvāb dürrü mercān
Raķıķ maķtūm şarābından sever cān

2175 Dağı Tesnīm şarāb-ı selsebīli
İçerler hem şarāb-ı zencebīli

Şol ekvābdır ki nūrı ider işrāķ
Şafāyı cevherinden ola berrāķ

Taşından görene olan şarābı
Humārı yok anuñ degil şarābı

Şarābı şuna bunlara şu vildān
Ki gün yüzlüdür anlar hūbu ğilmān

‘Acebdür şol kişı kim kıla īmān
İnana cennete hem kıla iyķān

2171 Gümişdendür: Gümişdendir M

2172 taşı: tışı M

2177 görene: görine M

2180 Ki cennet bâķīdūr hem ehli ölmez
Bile kim anda zahmet miħnet olmaz

Fenāsında ķonanlara fecāyi‘
Ĥulūl itmez maşāyla vaķāyi‘

Nażar itmez zamān taġyīr göziyle
Anuñ ehline hem taġyīr söziyle

Bunı bilen ne vechile kıla üns
Bu fānīdāra niķe ola me’nūs

B:73a Helākını bunuñ Ĥaķ itdi i’lām
Ĥarābına olur ma’mūr-ı a’lām

M:74a 2185 Bunuñ ‘ıyşına nice ola maġrūr
Sūrūrıdur şūrūr ne ola mesrūr

Eger cennetde olmaya beşāret
Hemān olsa emīnlige işāret

Selāmet olsa cismi olmasa eşķām
Ölüm olmasa daħı dürlü ālām

Kifāyet ider ol terk-i cihāna
Ṭaleb kıлмаğa cānıla cināna

Ĥuşuşā ola zevķi bī-nihāyet
Şafāsı vaşfına olmaya ġāyet

2190 Muħalled ķala giren ṭuta evṭān
Serīr-i salṭanatda ola sultān

2182 taġyīr: teġayyūr M // taġyīr: teġayyūr M
2185 şūrūr ne: şūrūrına M

Mükerrem dostı ola pādişāhuñ
Nihāyetsiz gele ihsānı şāhuñ

Olup nefsi şafāsında muḥalled
Kemāl-i ‘ıyş-ı işretde mü’ebbed

Tena‘um ideler altun sürürda
Sa‘ādetle müdām olup sürürda

Ne nesne kim ideler iştiḥālar
O dem ḥāzır ola ol müşteḥālar

2195 Finā-yı ‘arşa her gün ḥāzır olup
Görelər Ḥaqq cemālin nāzır olup

Nazardan ireler bī-ḥad şafāya
Nazar idemeyüp ayruḵ vefāya

Unudıla o dem her zevḵ-i cennet
Gönilerinde yok şevḵ-i cennet

Vişālinüñ zülālinden müdāmī
İçeler olalar mestān müdāmī

Mülākātdan bula şol deñlü lezzet
Ki iderdi Ḥaqq’a ol deñlü muḥabbet

2200 Ḥaqq’uñ zikriyle me’nūs olurıdı
Şafāyıla ‘ibādet kıılırıdı

B:73b ‘İbādetden şafā bulduğı miqdār
O deñlü lezzet ala gire dīdār

M:73b

Vişāle çünki cānı ola vaşıl
Murādı ne ise ola hāşıl

Derecātü'l-‘ulūnuñ pes cinānda
Olısar ihtilāfâtı çün andan

Tefāvüt oldı çün a‘māl-i nāsda
Bulunmaz tesviye nūr iktibāsda

2205 Olur halkuñ ‘amelde ihtilāfı
Aña göre bulurlar i’tilāfı

Dilerseñ bulasın a‘lā meṭālib
‘Amel kıl ol rızā-yı Hakk’ı tālib

‘İbādet kıl cānuña eyle şefkat
Şaķın kimse seni itmeye sebkat

Seni meydān-ı tã‘atde kimesne
Öñürtmeye ‘ibādetde kimesne

Öñürdüñ mağfiret esbābına siz
Burāk-ı vuşlata her dem binesiz

2210 ‘Acebdir saña sebkat itse akrān
Şu dünyālıkde kim āķir o vīrān

Aķır gelür saña şadruñ olur ır
Hased idersin aña eyleyüp ‘ār

Velī cennet şifātınıñ şafāsın
Añup fikr eylemezsin ol vefāsın

Öñürde seni anda nice aqvām
Ki senden öñ gire nice a'vām

Maḳāmāta irişeler cinānda
Naẓīr olmaya birine cihānda

2215 Resūlu'llah didi ki ehl-i cennet
Göreler üstlerinde ehl-i 'urfet

Bulur ol köşkleriñ ehlini gözler
Nitekim yıldızı gözleye gözler

Ki ol yıldız ola ğābir ufaḳda
Ki ya'nī ol olur ğarbıla şarḳda

B:74a

Didiler yā resūl işbu menāzil
Nebīleriñ durur kim ola nāzil

M:75a

Bulardan ğayrı kimse irmez aña
Bular girür kimesne girmez aña

2220 Didi şol Tañrı ḥaḳḳıçün ki cānum
Elindedür anuñ yoḳdır gümānum

Giriserlerdir aña şol erenler
Ki Ḥaḳḳ'a mürselīne Ḥaḳ diyenler

Didi size diyeyim mi iy aşḫāb
O cennet köşklerinden fetḥ idüp bāb

2220 cānum: cānım M // Elindedür: Elindedir M, gümānum: kemālim M
2221 Giriserlerdir: Giriserlerdür M
2223 iy: ey M

Didiler yā resūlu'llah buyuruñ
Fidāyuz 'ışkuña kıydı koyuruñ

Didi cennetde var şol 'alī köşkler
Şu ğurfeler ki yok emşāli köşkler

2225 Cevāhirden cemi'i cümle taşu
İçinden görünür hem cümle taşu

İçinden görünür anuñ tışından
Ki nūrlar berķ urur her bir taşından

Olur anda Na'im lezzet zevķ
Şu vechile sürür kim ola pür şevķ

Ki gözler görmeyüp kulaķ işitmiş
Degildir kimsenüñ göñline yetmiş

Didiler yā resūlu'llah bu köşkler
Nice ķavmüñ durur ol memlū müşkler

2230 Didi şunuñ durur vire selāmı
Hakķ'ıçün ide it'am ta'amı

Ulaşduru tuta şavm u şıyāmı
Ki halk uyurken eyleye kıyāmı

Uyurken halk kıla ğice namāzı
İde ol bī-niyāza hoş niyāzı

Didiler yā resūlu'llah itāķat
Kim ide buña ola tāk u tākāt

2226 her bir taşından: hem bir tışından M

Didi size haber virem ‘ayānı
Beyān idem ki fehm idesiz anı

B:74b 2235 Didi şoldır vire ala selāmı
Ola halka nermü anuñ kelāmı

M:74b Şu kim ehl-i ‘ayāline ta‘āmı
Yedire tā toylar hāş u ‘āmı

Hakk’içün ol dahı itmişdür it‘ām
Kabül ider anı Hakk ider if‘ām

Şu kim şehr-i şiyāmı tuta orūc
Her ayuñ günlerinden şavm ide üç

Ulaşduri tutan oldır şiyāmı
Hüdā virür birine on tamāmı

2240 Şu kim yatsu namāzın dahı şubhı
Cemā‘atle kılırsa bula fethi

Gicede ol durur kılan namāzı
Uyurken halk odur kılan niyāzı

Ki uyur ol dem Yehūd’ile Naşārī
Budur bu ma‘nāya güne kuşārī

Beyān idem bedi‘ü’ş-şān ma‘ani cevheri ara hakikatden olup lehḥāz
İde miftāh-ı dil telhīs hoş izāh gevheri ara kināyetden kılup ihfāz

2235 anuñ: M’de silinmiş.
2236 itmişdür: itmişdir.
2239 oldır: oldur M
2241 niyāzı: namāzı M
2243 olup: alup

Kelām-ı hikmet ü tenkîl ma‘āni ider tavzîh şudûrî eyleyüp tefrîh
Uşul-ı tefsîr ü telvîh idüp ol rehberi ara ider guffalı istîkâz

2245 Esed hūrā nazar berre zuhal andan olur behre olur Merrîh aña mühre
Ki zühreveş kamer çehre bu şems ü enver ‘Uṭarid ‘āşık u lemmāz

Meḥāsin maḥzen-i cānı mekārım ma‘deni kāni ma‘ālî ḥānı ḥākānı
Ḥüsün bâğı gülistānı cemāl-i dilber-i havra aña dil Vāmık-ı lahhāz

B:75a Semîndür dürr-i evlādan çü mergüb la‘li a‘lādan nefîsdür şühdi a‘lādan
Lezîzdir kând-i ahlādan nebât-ı şükkeri ‘Azrā’dan ezvāk-ı istiḥfāz

M:76a Melāḥat ḥaddine ṭal‘at olur tāk-ı zerrîn ḥil‘at muraşşa‘ pür-kemāl şan‘at
Ki ṭubā ḥaddine rif‘at o serveri ‘Azrā şabāḥat bâğına ḥaffāz

Uçup tenûn ḥalāvetden şunar sükker tarāvetden raḥîk virür zarāfetden
Ki Tesnīm-i leṭāfetden içürür sâgari hūrā hem ider ‘ışkuña ilḥāz

2250 Nefāset selsebîlinden nezāfet zencebîlinden akıdur cüy-ı sebîlinden
Ṭolu kâfûr şarābından o cām-ı kevşeri hūrā içirür mest ider ilḥāz

Dil-i cāndan olup kullar o mâhı meth ider iller nitekim gül-i bülbüller
Menābirde faşîh diller medih idüp kıllur ıtrā meşāyih ‘ālim ü vu‘āz

Ne lütfına nihāyet var ne ḥod ḥüsüne gāyet var ne ḥulkına rivāyet var
Ne künhine dirāyet var pes anı kim ide idrā ki ḡayrı aḥfāzı’l-ḥuffāz

Şunuñ kim tıyneti kâfûr olur ‘anberle misk bal nûr virilür ḥüsni aña mevḥûr
Aña nisbet güneş deycûr zālāmdır zühre-i zehrā a‘māl kıll eyle isti‘āz

Şular kim itmese ṭā‘at neden bulısar ol cennet ire belkim ḡam-ı miḥnet
Caḥīm’de ol göre ol ḥurḳat Ḥamīm’den ideler icrā içirüp cebrile aḡlāz

2255 Caḥīm'de yana olup hūr 'azāb-ı kahrıla medhūr Na'īm 'ıyşdan olup dūr
Diler kim oldu meşbūr idüp cānından istibrā liḳahr-ı mālīk-i ḡayyāz

B:75b

Şular kim ide tā'atler Na'īm'de bula rāḥatlar sa'ādetler siyādetler
Nihāyetsiz kerāmetler virile ḡāyet ü ḡarrā anı keşf idemez elfāz

Şafālarda bulup ezvāk ola cānları pūr eşvāk muşāhib olalar ecvāk
Biri birine kıla aḥlāk göreler nazre-i serrā anı vaşf idemez elfāz

**El-bābü's-sāminü 'aşere fī beyān-ı Medine-i İrem zati'l-'imādilleti lem
yuhlaḳ misluhā fi'l-bilād**

Cihānuñ ismi çün kevn-i fesāddur
Fenādur resmi noḳşān kesāddur

Şu kim būnyād-ı āb u āteş ü bād
Bināsına anuñ ola mı ābād

2260 Binā-yı dār-ı dünyā āb-ı gildir
Kamu ḥārdur bunı şanma ki güldür

Nebāt didiḡi anuñ zehr-i ḳātīl
Şebāt didiḡi anuñ 'acz-i 'atīl

Cihānuñ dirhemi hem şādı ḡamdır
Anuñ dīnārı nārdur sīmi semdir

Anuñ dildārı dārdur yārı aḡyār
Anuñ genci durur renc mālıdır mār

2258 fesāddur: fesāddır M // kesāddur: kesāddır M
2260 gildir: güldür M // ḥārdur: ḥārdır M, güldür: güldür M
2262 nārdur: nārdır M, semdir: semdür M

Bunuñ gŭlzārıdur zār bāğıdur bāğ
Göñil virenlerüñ olmaz işi sağ

2265 Hākīkat nūş u nīş bālı belādur
Şafāsıdur cefā şöñ fenādur

‘Ademden oldı çün ehli cihānuñ
‘Adem gitmeye ‘avdet ider anuñ

Yedi kāt gögile hem yir kaçāsı
Fenāya irer anuñ muḳtezāsı

İrem bāğı bināsın urdı Şeddād
Fenā oldı hemān ki oldı bünyād

Anı ḳur’ānda zıkr itmişdür Allah
Yaradılmadı mişli didi ol şāh

B:76a 2270 Odur zāti’l-‘imādi ‘alī binādur
Velī yoḳdır şebātı çün fenādur

M:77a Binā oldır ki olmaya fenāsı
Fenāsı olanuñ yoḳdır bināsı

İrem bāğın yapanuñ adı Şeddād
Şedīd ḳardaşıdur atasıdır ‘Ād

Çü ‘Ād öldi Şedīd Şeddād beg oldı
İkisinden cihān zulmile tıldı

2264 gŭlzārıdur: gŭlzārıdır M // Göñil: Göñül M
2265 fenādur: fenādır M // belādur: belādır M
2269 itmişdür: itmişdir M
2270 binādur: binādır M // fenādur: fenāda M
2272 atasıdır: atası M

Şedîd dahı ölüp beg oldı Şeddād
Cihānı zūlmile eyledi ifsād

2275 Cemî' dünyāya oldı o sultān
Zulüm kaçırında tutdı taht-ı eţvān

Cihān begleri oldılar muţî'i
Anı sultān idindiler cemî'i

Toğuz yüz yıl cihānda 'ömri oldı
Cemî'i dünyāya hem hükmi taldı

Cesîm idi anuñ kavmi begāyet
İderlerdi fesādlar bî-nihāyet

Aña Hūd nebîyi Haq Ta'ālā
Resûl gönderdi mü'min ola evlā

2280 Gelüp Hūd nebî eyledi da'vet
Haqq'a idüñ didi tâ'at 'ibādet

Aña gösterdi dürlü mu'cizātı
Ki mü'min ola görüp beyyinātı

Bu kez Şeddād didi kılursam îmān
Nice ide baña Allah'ıñ ihsān

Didi Hūd āhiretde saña cennet
Vire râzı ola kılmaya miḥnet

Şıfâtın cennetüñ söyledi aña
Eger mü'min olursañ vire saña

2285 Şu cennet kim ola altun bināsı
Ebed tura hīç olmaya fenāsı

O cennetde ola altun sarāy köşk
İçi nūr ola toprağı ola müşk

B:76b O köşkler üstlerinde ulu çartāk
Ki her biri ola ‘alī qaşır tāk

M:76b O ğurfeler ola altunla yākūt
Ola bir kez nażar biñ cānlara qut

Cevāhirden yapılmış ola anlar
Ağ incüden ola hūr tola anlar

2290 Şıfātın cennetüñ eyledi tıbyān
Diler Hūd ki ola Şeddād müslimān

Behiştüñ vaşfını işitdi Şeddād
Temerrüd eyledi olmadı münkād

Didi kim ben de anuñ gibi bünyād
Binā idüp çıkaram dünyāda ad

Murāduma yetişeyin cihānda
Ki muhtāc olmayayın varup anda

Yarın olacağın bugün bulayın
Anuñ gibi sarāy ben de kılayın

2295 Biñ ulu beglere emr itdi Şeddād
Varuñ yir buluñ kim ola bünyād

2286 müşk: misk M
2295 Varuñ: Variñ M

Geñiř ola aķa āb-ı revānı
Görenlerüñ feraķ ola revānı

Çok ola şuları hem hūb havāsı
Ki ıağlardan ba‘īd ola ovası

Varam anda yapam altun sarāyı
Aña ‘āşık kılam kevnile ayı

Bu kez ol ulu biñ begler çıkarlar
Ki her biri biñer kulla giderler

2300 Cihānı gezdiler her bir maķāmı
Yemen mülkūn begendiler tamāmı

Yetiřdiler cibālū’l-‘Adn’e anlar
Yeri evsa‘ aķar āb u revānlar

Havāsı hūb laţif ra‘nā maķāmı
Begendiler anı pes hāş u ‘āmı

Budur şāhuñ didiler didügi yir
Mühendisler gelüp eyledi tedbīr

B:77a Viribidi binā içün o Şeddād
Varalar yapalar anda yüz üstād

M:78a 2305 Birinüñ biñ kullı var ehl-i hıdmet
Kılalar şāhiçün hem il-i hıdmet

Murabba‘ bir şehir tedbīr iderler
Bularuñ emrini yir yir ıdarlar

O şehriñ devri kırk fersah olısar
Ki her vechini on fersah kılsar

Şuya dek kazdılar anuñ esāsın
Yemeni taşıyla kılp bināsın

Yer üstine çıkıcağ n'eylediler
Kızıl altunı kerpiç eylediler

2310 Gümüşden dahı kerpiç bî-şümārı
Bularuñla yaparlar ol hişārı

İni yigirmidür anuñ zirā' da
Olur beş yüz zirā' ol irtifā' da

Cihānuñ ma'denin cem' itdi Şeddād
Ki sīm ü zer kıla anları üstād

Çomadı kimsenüñ hükminde altun
Çamusın ğaşb idüp aldı o bed hūn

Ki hattā bir cemile cāriyesi
Çıkartdı çarşuya ol bedr-i āyı

2315 Ucuz virür anı kimse alumaz
Nicetsün pes bahā aña bulumaz

Anı gördi bir oğlan sevdi cānı
Anasına didi alıvir anı

2310 Gümüşden: Gümüşden M

2311 İni: Eni M

2315 Nicetsün: Nice itsün M, bahā aña: aña bahā M

Anası didi atañuñ s̄ininde
Gümiş altun konulmuş idi anda

Atañuñ s̄inin aç ol mālı çıkar
Var al ol cāriyeyi eyle bāzār

O yigit vardı ol mālı çıkardı
Bahā ol cāriyeye virdi vardı

2320 Didiler kanda bulduñ işbu mālı
Beyān itdi bulara vaşf-ı hālī

B:77b Anı Şeddād işitdi pes buyurdi
Varuñ açuñ cemī' i kabri didi

M:77b Çıkardılar maqābirde olanı
Dağı kenz defn yerde kalanı

Yerüñ üstinde altında o Şeddād
Komadı māl kamusın aldı bī-dād

Zer vü s̄im ü zeberced dürlü cevher
Zümürüdden yāķūt u la' l ü gevher

2325 Komadı kimsenüñ elinde aldı
Kamusın ol binā kaşdına kıldı

O şehrüñ içine emr itdi Şeddād
Anuñ hükmine fermān niçe Ferhād

Yaparlar üç yüz altmış biñ sarāyı
Yalabur kim maḥv idiser ayı

2317 Gümiş: Gümüş M
2318 bāzār: pāzār M

Ulu köşkün sarayı hoş binadır
Ki biri biñ direklü üstinedür

Zeberceddir direkler dahı yâkût
Ki altunıla ma'kūd cānlara kut

2330 Ki direk uzunı yüz zirā' dur
Görün ol şehri ne a' lī kılā' dur

'Amüdlar üzre altun tahtalar var
Müzeyyendür irişmez aña efkār

Ol altun tahtalar üstinde çārtāk
Zer ü sīmden olur ol a' lī eṭbāk

Bu çārdāklarun üzre yine çārdāk
Mu'allādur müretteb tāk u bartāk

Cemī'isi müzeyyen cevherile
Kızıl altun yâkût envā'ı gevherile

2335 O şehri görsedün şanıduñ uçmak
Akar şokaqlarından altun ırmağ

Taşı yâkût zeberced hūb u cevher
Tolu ırmaqlar içi la' l-i gevher

Ol ırmaqlar kenārı dürlü ağaç
Yemişleri zeberceddir ki behhāc

2329 Zeberceddir: Zeberceddür M

2331 tahtalar: tahtlar M

2332 Zer ü sīmden olur ol a' lī eṭbāk: Mu'allādur müretteb tāk u bartāk M

2333 Bu beyit M'de yok.

2335 uçmak: ırmağ (M'de tamir edilip yazılmış.)

2336 Taşı: Tışı M

2337 zeberceddir: zeberceddür M

B:78a Budaqları ağaclarınıñ altun
Zümürüdden yeşil yaprağ u mehzūn

Yemiş çiçeği yāqūt lū' lū'
Nefīsdür her birisi müşk kōkulu

M:79a 2340 O şehriñ dört kâpusı var mu'allā
Uzunı yüz zirā'dır şöyle a'lā

Eni yetmiş zirā'dır kâpusınıñ
Olur elvāhı altun kâmusınıñ

Müzeyyen dürlü yāqūt cevherile
Müretteb la'l ü incü gevherile

O şehriñ her birinde var tamāmı
Yigirmi beş biñ menāre hoş maḳāmı

Menārede olurlar pāsbānlar
Oturup bekleyeler her mekânlar

2345 İrem şehrin tamām yapırdı Şeddād
Ki beş yüz yılda oldu aña bünyād

Tamām oldu bināsı her maḳāmı
Buyurdu şarka ğarba ol tamāmı

Ḳamu yerlerde tokına dōšekler
Ḥalıcalar ḥarīrden būy-ı müşkler

2338 yaprağ: yaprak M
2345 yapırdı: yapırdı M
2347 yerlerde: yirlerde M

O köşklere sarāylara münāsib
Tutına her yire gönderdi t̄alib

Tabaqlar sofralar dürlü evānī
Çırāqlar vü kazanlar vü hevānı

2350 Şu kim dünyāda ol h̄acet olına
Buyurdi kim kamu anda bulına

Bularuñ cümlesi altundan ola
Kamusıyla şehir köşk içi tola

Dürişdiler gice gündiz her üstād¹
Tamām on yılda oldı anlar ābād

Ṭonatdılar o şehri berkemāli
Kişi vaşf itmege yokdır mecāli

Bulundı anda her ālāt esbāb
Şehir içi urur berķ hemçü mehtāb

B:78b 2355 Yemek içme nuķul t̄ib u çırāqlar
Buķūr u ‘ūd u ‘anber hoş yaraqlar

Müzeyyen kıldı şehri şöyle Şeddād
Nazīri olmadı dünyāda bünyād

M:78b Velīkin fānīdür yok sebātı
Olur semm ü zehr-i ķand vü nebātı

Cihān mülki fenādır çün kim ide andan istinfā‘
Mühālikdir o mühlikdür muzırdur ol degil neffā‘

2352 gündiz: gündüz M

2353 yokdır: yokdur M

Okıdır ahr-ı nışden yemm ılır ‘aynı ‘ayn-veş nem
Toludur minetile am elem lüm feca‘ evcā‘

2360 Egüpdır arı belin başın seābdur ger özi yaşın
Yaup nāruñ için aşın kül ider mav olur ayyā‘

Yüzün yire sürer bu yir kimi bulursa hem bir bir
Cihān aı amu yir yir iderler a‘a istircā‘

Güneř yanup biler her ün olur nāıř kūsūf meh ün
Olur řol rūzu rūřen dün asīs olur nefīs evzā‘

řu mabūb řüret ü zībā geyerken ūb u arīr dībā
Yer altında olur abrā ürüyüp sākı seri azlā‘

Cihānuñ fānī zevine ü marūr idi řevine
Fenānuñ zeyn ü avına olurdı ālib-i ammā‘

2365 Yaar cānını řem‘ ider ki dīnin dūnyā am‘ ider
Ne deñlü olsa cem‘ ider hī olmaz lene annā‘

Dönüpdür dūnyeye yūzi ki ul olup aña özi
Aña oymaz iki özi idince āk sīn iřbā‘

Denīdür dūnyā zeynī řeyn uřūrıdur uřūr-ı reyn
Viřālidür fızāl-ı beyn ider ‘aksini istitbā‘

řu rū‘ yaveř ayāldır ol ki bir āl-i māldur ol
arārı yok zılāldur ol urur gibi gider isrā‘

2358 Mūhālikdir: Mehālik M, muırdur: muırdır M
2359 Oıdır: Oıdur M, ılır: ılur M
2366 āk sīn: āksīn

Cihānuñ devleti zillet olur hem hulleti ‘illet
Vefā bulmadı bir millet eger metbu‘ ve ger etbā‘

2370 Ma‘āliye çü zilletle yetişür selkde ‘illetle
Semūm u maḥlūt çü lezzetle şafāsını olur mennā‘

Yetişseñ ‘izz-i ‘ulyāya dönersin girü süflāya
Senūñ fānī bu dünyāya dūrüşüp olduğun zerrā‘

B:79a Şu ka‘r vü köşk gibi anı dūrüşüp yaptı hoş beni
Yıkıldı girmeden ya‘nī pes olmadı hīç istimtā‘

Ṭaleb kıl taḥt-ı bākīye ki ki kaşr-ı raḥt-ı bākīye
İresin baḥt-ı bākīye idüp ezvākı isticmā‘

M: 80a Şu vechile virile hūr güneş yüzinden utanur
Cihāna cümle vire nūr ki hüsni olacak ṭallā‘

2375 Yañağından kızarur gül saçından dökülür sünbül
Fiğān ider anuñ bülbül ider zārıla istişfā‘

Ki Çīn-i zülfine āhū düşüp tağlarda dir yā hū
Sevād-ı vechine miskūñ anuñ bŷyı olur şeffā‘

Ḳan oldı goncanuñ bağı olup dilteng yumuldu ağızı
Ḥayāsından kızardı çün fem-i hūra olup nezzā‘

El-bābü’t-tāsi‘ü ‘aşere fī beyān-i duḥūlu ‘Abdullah Bin Ḳılābe fī Medīne-i İrem

Cihānuñ bedri beşr ü cāhıdur çāh
Ġınāsıdur ‘anā kaşrı kabri āh

Cihān cümle tolu renc-i fenādur
Fenāsi lüṭfunuñ ḳahr ü ‘anādur

2380 Kimesne bunda āşlā hürrem olmaz
Cefāla ağlar ol zevkile gülmez

Olursa kimse bunda bir iki gün sağ
Ölüm urur yüregine nice dāğ

Vefāt olduğu yerde rāhat olmaz
Oğu tokunduğı yürek oñulmaz

Şu gonca kim zuhūr bula açılur
Kara yire tağılur ol şaçılur

Şu mehtāb kim toğa lābud tolinur
Ki her fi'lūñ bilūñ zıddı bulınur

2385 Gelen gider birisi olmaz ābād
Kanı Şīrīn-i Ferhād 'Ad-ı Şeddād

Kanı ol kaşr-ı kayşer cāh-ı cām-ı Cem
Kanı ol resm-i Rüstem nāf-ı nām-ı nem

Sarāyı köşkleri oldu harābe
Aña nisbet harāb köy şehr-i Bağdād

B:79b İrem şehrini Şeddād itdi bünyād
Aña nisbet harāb köy şehr-i Bağdād

Şehirlerde anuñ mişli bulunmaz
Ki imkān yok aña nazīr kılınmaz

M: 79b 2390 Cihānuñ cümle kenz-i genci medfūn
Aña harc oldu yapıldı o mevzūn

2381 kimse: kimesne M

Ḳamu esbāb tamām oldı o Şeddād
Diledi kim vara aña olup şād

Ki biñ biñ cāriye maḥbūbe ḥātūn
Ṭonanmış cümlesi incüle altun

Ḥulelle hem ḥulīle zeyneti var
Ki yüzleri muşaffa1 mişl ü envār

Ḥademden hem ḥaşemden ğayrı Şeddād
Bularuñla gider gönli olup şād

2395 İrem şehrine yakın vardı irdi
Begendi ziynetini çünkü gördi

Didi kim Hūd baña didigine hoş
Cihānda ölmeden oldum aña tuş

Diledi şehre Şeddād gire şādān
Buyurdı ḥışm idüp ḳahhār-ı sultān

Meleklerden birine Ḥaḳ Ta‘ālā
Helāk eyle buları didi Mevlā

Ġaḏab idüp ferişteh şayḥa itdi
Helāk oldı ḳamu cānları gitdi

2400 Ḳamusı ṭarfetü’l-‘ayn içre öldi
Yüzi üstine düşüp hep yıkıldı

2391 şād: şāh M

2393 Ḥulelle ... ḥulīle ... : Ḥullelerle ... ḥulle ... M

2397 ḳahhār-ı sultān: ḳahhār u sultān M

Dilerdi fenādan hoş vefāyı
Umarlardı mükedderden şafāyı

Cihānuñ yok şafāsı pür cefādur
Güler yüze hayāsız bī-vefādur

Rahim kılmaz bu halka cevri çokdır
Kimesneye vefāsı meyli yokdır

Kimi biñ yıl tırursa şādıyıla
Yağar soñra anı bünyādıyıla

B:80a 2405 Kime biñ yıl şeker yidürse her gün
İçirür soñra zehir ider diger gün

Kimi biñ yıl olalda ‘izzetiyle
Şoñ uci cānın alur miñnetiyle

M:81a Kimüñ kim başına tāt ura bahtdan
Yine soñra yıķısar anı tahtdan

Cihānuñ budur işi güci dā’im
Bunı bilmez şu kim ğafletde nā’im

Bunı ğāfıl olanlar tuymadılar
Tuylanlar dağı hem uymadılar

2410 Geçer ‘ömri yeler mağrūr oluban
Yire giresini añmaz oluban

2402 cefādur: cefādır M // bī-vefādur: bī-vefādır M
2403 tırursa: tırusa M
2405 yidürse: yedürse M
2409 ğāfıl: ‘ākıl M

Cihānı kendüye yār oldı şanur
Yüzine güldüğine hoş inanur

Sevinüp gice gündüz gün güder ol
Anı bilmez ki ‘ömrini keder ol

Ki bir gün dükenür ‘ömri benāgāh
Kılurlar üstine efgān u āh vāh

Ġurūrıla yürürken gör ki Şeddād
Helāk oldı dağı ‘Ad kavmile ‘Ad

2415 İrem şehrine Şeddād çünki vardı
Aña girmeden aña ölüm irdi

O şehri Hāk Ta ‘ālā itdi pinhān
Aña girmege bulmaz kimse dermān

Bu halk gözünden anı kıldı ihfā
Görünmez kimseye çün oldı ahfā

Gecelerde o yerlere varurlar
Gümiş altun şu ‘ā‘ını görürler

Zeberced la‘l ü yāķūt dürr ü lü‘lü’
Virür şu‘le şem‘ler gibi ulu

2420 Aña yakın varurlar bulumazlar
Meded çāre aña hīç kılılmazlar

2414 Ġurūrıla: ‘İzzetile M

2417 gözünden: gözinden M

2418 Gecelerde: Geçelerde M // Gümiş: Gümüş M

2420 bulumazlar: bulmazlar M // kılılmazlar: kılmazlar M

Görünür yine bir yerde şu‘ā‘ı
Aña dahı verürler çün serā‘ı

B:80b Bulunmaz yine bir yerde görünür
Bulumaz cehd idüp nice sürünür

Bu kez vāz gelüp anı terk iderler
Bulunmaz pes anı koyup giderler

M80b Şahābeden birisi aña girdi
Teferrüc eyleyüp seyr itdi gördi

2425 Aña dirlerdi İbn-i Kılābe
Meger düşmiş idi ol ıztırāba

Devesin yavu kılmış gözler idi³
Anuñ ardına düşüp izler idi

‘Adin tağına hattā vardı irdi
İrem şehri hışārın şöyle gördi

Hışārına nazar itdi yalabur
Zeheb aḥmer gören cānlar talabur

Müzeyyendür yāḳūt cevherile
Müretteb la‘l ü lü‘lü’ kevherile

2430 Menāreleri gördi zerdür aḥmer
Cevāhirle muraşşa‘ zeyn-i ebher

2421 Görünür: Görinür M

2422 Bulunmaz: Bulunmaz M, yerde: yirde M, görünür: görinür M

2426 yavu: yavı M

2430 zerdür: zerdır M

Göründi bu şehir 'aynine ulu
İçi altun gümüş yâkût lü'lü'

O şehrin ne şöî görmür ne öñi
Kılur hayrân bilinmez öñi şöî

Ne deñlü kim nazar eyledi aña
Görüp hayrân olup pes kaldı taña

Yakîn vardukça artdı tañlaması
Şu deñlü oldı anuñ añlaması

2435 Didi kim cennete beñzer bu köşkler
İçi memlü 'abîr-i 'üd u müşkler

Kapısından birine vardı irdi
Devesin çü görüp içeri girdi

Görür köşk ü sarây bağçe ve bağ
Ki altundan akar ırmağ çağ çağ

Velî hîç kimse yok o şehir içinde
Ta'accüb itdi tırdı biraz anda

B:81a Mu'aviyeye didi kim diyeyin
Bunu i'lâm idüp vaşf eyleyeyin

2440 Gelüp bu şehir içinde tırsın ol şah
Aña teşbîh idüp kılayın āgāh

M:82a O şehriñ taşlarından aldı cevher
Zeberced dürr ü yâkût la'l ü gevher

2431 gümüş: gümüş M

2439 diyeyin: diyesin M // eyleyeyin: eylesin M

Vi'āsına buları koydı gitdi
O şehre hem 'alāmetler de itdi

'Adin tağına akrebdır şu miqdār
Aña bir hoş nişān itdi o dīndār

Devesin ister idi çünki buldı
Dağı ol gizlü şehri görmiş oldı

2445 Bu kez andan evine döndi geldi
Dımışk'a ol sefer 'azmini kıldı

Dımışk'a geldi destūr diledi ol
Mu'āviye aña virdi izn-i yol²

İçerü girdi hoş virdi selāmı
Mu'āviye aña dir bu kelāmı

Ne yerden maqdemüñ İbn-i Kılābe
Bu kez ol dağı başladı cevāba

Didi kim bir şehirden geldüm altun
Sarāy köşk görenler ola meftün

2450 Şu deñlü uludur uçı görünmez
Taşından bakana içi görünmez

Sarāyı bāğı altundur kāmı
Hişāruñ erka' u evsa' kāmı

2443 akrebdır: akrebdür M

2446 Mu'āviye: Ma'āviye M

2450 Taşından: Tışından M

Sarāyuñ üstleri kât kât u eṭbāk
Olur üstinde altun ulu çartāk

Müretteb la‘l ü yāķūtla müzeyyen
Müşābih cennete zībā vü ezyen

Mu‘āviye didi düşüñde anı
Ḥayālünde mi gördüñ ol mekânı

2455 Didi kim āşikāre uyanuķdum
Biraz taşından anuñ alıķodum

B:81b Çıķardı dürr ü yāķūt dürlü cevher
Mu‘azzam la‘l ü lü‘lü’ ‘alī gevher

Anuñ mişlini görmemişdi anlar
Ta‘accüb eyledi anda olanlar

M:81b Teferrüc ider iken anda cevher
Bulundı anuñ içlerinde ‘anber

Ki misk-i za‘ferānıla dahı kāfūr
Mürekkab eylemişler idi mevūr

2460 O miskler rāyihası tağyır olmış
Kādīmden olmağın ḥālī bozulmuş

Oda atdılar ol ‘anberle müşki
Nefīs ḥūb rāyihası tıtdı köşki

2452 çartāk: çardāk M
2454 Ḥayālünde: Ḥayālīnde M
2455 uyanuķdum: uyanıķdım M

Göründü ol sözün zāhir nişanı
Mu‘āviye ta‘accüb itdi anı

Ka‘ib dirlerdi kığırtdı anı
Ki aña şora işbu ‘alī nişanı

Ka‘ib vardı Mu‘āviye dir aña
Ki altundan şehir var mı di baña

2465 Ka‘ib didi belī vardır cihānda
Ki Şeddād anı yaptı ol zamānda

Anı Mūsā’ya Hax Tevrāt’da didi
Nice olduğın anuñ söyler idi

Anı yapan kişinüñ kavmin ismin
Beyān itdi kamu erkān-ı resmin

Ne vechile helāk olduğın anuñ
Beyān itdi kitābında Mūsā’nuñ

Resūle dahı didi Rabbi hādī
Bi‘adin ireme zātī’l-‘imādi

2470 Bu halk gözünden anı itdi ahfā
Göremezler anı olmuşdur ahfā

Velī gire bu ümmetden ki eşhāb
Adı İbni Kılābe fahre’l-ahbāb

Mu‘āviye didi kim bu oturan
Aña gördi haqīkat işde gören

2470 olmuşdur: eylemişdür M

B:82a Ne şorarsañ baña şor Ka‘bü’l-Aḥbār
Görüp durur saña bu vire aḥbār

Didi adı anuñ Tevrāt içinde
Yazılmışdur şıfâtı daḥı anda

M:83a 2475 Aña hiç bundan artuḵ bir kişidir
Ki herkez girmeye giç vü ger ir

Mu‘āviye ta‘accüb itdi anı
Didi kim zī ‘aceb vaşfı vü şānı

Bu ikisine virdi māl u ḥil‘at
Şaḥīydi bulmışıdı ‘izz ü rif‘at

Şaḥīlere rızā-yı Ḥaḵ ider ifḍālını iblāḡ
Cevāddur lütf u cūdıyla ider iḳbālını iblāḡ

Ezelde itdiler ervāḥ muḥabbet da‘vīsin ifzāḥ
Gerek sözüñ kıla īzāḥ idüp aḥvālını iblāḡ

2480 Şaḥīler mālına kıyar ki fi‘li ḳavline uyar
Behişt-i heşte Ḥaḵ ḳoyar bulurlar anda ḥüsn ü cāḡ

Ḳarīblerdir bular Ḥaḵḳ’a daḥı uçmaḡa hem ḥaḵḳa
Neden bunları od yaḳa ṭamudan oldılar ırāḡ

Baḥīller bil ba‘īd Ḥaḵ’dan daḥı uçmaḡa ḥaḵḳdan
Ḳarībdir nār-ı muḥriḳden Caḥīm’de tutar yer ü ocaḡ

2474 Yazılmışdur: Yazılmışdır M
2475 herkez: hergiz M
2482 Ḳarībdir: Ḳarībdür M

قَلَّ عَمَّ السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ بَعِيدٌ مِنَ
الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ *

Қыласын ҫүкр идүр инфәк ziyāde ide ol rezzāk

Қыла ihrākdan ol i 'tāk ҫafāda ытасын отағ

Қаған дүня қыла иқбāl anı infākıла қыл ikmāl

Дүкенmez virile emsāl дү 'āлемде olup ifrāğ

2485 Қаған дүня ide idbār anı һақ yola қыл īsār

Булсын cennet ü gülzār sarāy-ı köşk ü taht u bāğ

Zihī merriḥ ticāret kim vire fānī ola bākī

Қаліli hem keṣīr ola қыла yüzün дү 'āлем ағ

'Adūyı vire dost ala daḥı sultāna dost ola

Zülālī vaṣlı mest қыла cemālī göre olmaz āğ

Behiṣt içinde hūr u 'iyn daḥı vildān ide ḥıdmet

Қadeḥler ҫunalar aña ma'inden aқar ol çāğ çāğ

B:82b

Ola yüzleri gündен һüb ҫekerden sözleri maḥbüb

ҫikār-ı murğ-ı dil içün ḥam-ı zülfin idinmiṣ ağ

2490 Қарartdı zülfinüñ būyı yüzünü nāfe-yi misküñ

Leb-i la'lide lālenüñ urupdur yüregine dāğ

M:82b

Bulalar def' ider infāk қылur yüzin ṣaḥīnüñ

Гүнеṣ gibi ider iṣrāk ылар ṣaḥrā vü ṣaḥn u tağ

Yaṣar ṣuḥ üzre çün mecbül қatında cem'i māl maқbül

Қаған infāk iderse ol қылur cūdıyla taḥ'ın ṣağ

* Hadis-i Şerif

2489 ҫekerden: ҫükürden M

2490 misküñ: miṣküñ M

2491 yüzin: nūrın M

Taşadduk kim kıla ĩsar diler anı kıla ızhār

Kaçan itse aña estār olur ihlāşıla ısbāğ

Sahī çün dilese infāk dili cānı olur zevvāk

Yedeyninde bulur ezvāk ‘atā vü bezl idüp isbāğ

2495 Eger göñli baħılũñ tar yedeyni idemez ĩsar

Meger ider aña gaddār semāhatdan olur zeyyāğ

قَلَّ عَمَ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جَنَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ قَدْ اضْطُرَّتْ أَيْدِيهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا وَ
تَرَاقِيهَا فَجَعَلَ الْمُتَصَدِّقُ كُلَّمَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ انْبَسَطَتْ عَنْهُ وَجَعَلَ الْبَخِيلُ كُلَّمَا هَمَّ بِصَدَقَةٍ قَلَصَتْ وَأَخَذَتْ كُلُّ
حَلْقَةٍ يُمْكِنُهَا *

Fakrıla korkudur şeytān buħul emr ider ol fettān

Uyup aña baħıl nādān düşer ciyfaya hem çü zāğ

Sahīye va‘d ider Hāk günāhın ‘afv ide muṭlak

Fazıl vire daħı elħak birine biñ ola seyyāğ

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى عَزَّ وَ جَلَّ الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلاً وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ **

El-bābü’l-‘aşirun fi tefsīr-i kavlihi Ta‘ālā vetṭūr ve kitābin meşṭūr fī raḳḳin menşūr

Ḳasem idüp o sultān didi ve’tṭūr

Daħı didi kitāb-ı Hākḳ’ı ki meşṭūr

Yazılmış ola raḳḳ-ı menşūr içre

Oḳuyan ġarḳ ola baħr-i nūr içre

2500 Murād bundan şu ḳur’āndır oḳunır

İçi tışı oḳuyanuñ olur nūr

* Hadis-i Şerif

** Bakara Sûresi 2/268

B:83a

Didiler ba'zılar bundan murādı
Şu levhde yazulandır haṭṭ-ı hādī

Dağı şol evliyā kim ola 'ārif
Anuñ göñlinde yazūlan ma'ārif

O göñli ma'rifetle açar Allah
O hikmet 'ilmine and iḥṣer Allah

M:84a

Ḳasem idüp didi ve'l-beyti'l-ma'mūr
Murādı Ka'be'dür hüccācla ma'mūr

2505 Didiler ba'zılar bundan murādı
Şol imān ehlinüñ ḳalb-i ḳuvādı

Olur ihlāşı 'irfānıla ma'mūr
Ḥaḳāyık cevheri ol ḳalbe menşūr

Ḳasem idüp didi ve's-saḳfi'l-merfū'
Murād bundan semādur ğayr-ı maşdü'

Dağı ve'l-baḫr-i mescūr didi Allah
Muḥiṭdur baḫr-i memlūd ol iy şāh

Didiler ba'zılar ol baḫr-i mescūr
Şu deryādur ḳızar ol mişl-i tenevvür

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَالطُّورُ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ *

2510 Bularuñ ḥāletine bil ol ḥallāḳ
Ḳasem yād idüp ol ḳassāmü'l-erzāk

2509 deryādur: deryādır M

* Tûr Sûerisi 52/1-5

‘Azābı rabbınũñ didigi ki vāķi‘

‘Azābı kimesne olmaya dāfi‘

Şu günde vāķi‘ olur kim semāvāt

Tehev̄vük ide mevr-i ıztırābāt

Ḥavf idüp devir ide felekler

Dökile ehli eṭrāfdan melekler

Temevvüc ide biri birine gire

Melekler fevc fevc pes ine yire

2515 Bu taşlar yerlerinden ide seyrān

O günũñ heybetinden zār u ḥayrān

Veyl ol günde tekzīb kılanadur

Hevā-yı nefse lā‘ibā olanadur

B:83b

O günde ṭamu odına atulur

Daḥı hem ḳahr-ı ‘unḳıla ṭutulur

Boyunlarına ola elleri maḡlūl

Yüreklerinde dāḡ cānları maḡlūl

Yüzi üzre Caḥīm’e sürüteler

Giriftār olalar anda yanalar

M:83b

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ
الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَى نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاءً *

2520 Bular çün ṭamuya yaḳīn varalar

Zebānī anlara ḍarblar uralar

* Tûr Sûresi 52/7-13

Diler işbu ol şoldır siz anı
İnanmayup dir idiñüz yalanı

Siħirdür dirdiñiz vaħye anda
Siħir midür ‘azāb görüñ ki bunda

Yeħud diyü odı itmez misiz ebşār
Buña dālle iderdüñüz pes inkār

Giriñ bu od içine dāħil oluñ
Nihāyetsiz ‘azāba vāşıl oluñ

2525 Şabır idüñ şabır itmek ‘azāba
Müsāvidir irişmezsiz şevāba

Necāt yokdır size yok zīrā ĩmān
Şabır idüñ yeħūd efrā‘ u efğān

Şol a‘māl kim anı itdiñüz anda
Cezāsını bulursız şimdi bunda

Kişi her ne iderse anı bulur
Cezāsı dirliğine göre olur

مِنَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ أَفَسِحَرُ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ *

‘Amel kıl tevbe idüp eyle iħsān
Ki takvāyla kıl derdüñe dermān

2530 Şular kim muttakīlerdir günāhdan
Sa‘ādet ire anlara ilāhdan

2526 efrā: efrāğ M

* Tûr Sûresi 52/14-15

2530 muttakīlerdir: muttakīlerdür M

B:84a

Olalar nice cennetler içinde
Na‘im’de nice ni‘metler içinde

Virile anlara ulu kerāmet
Gireler cennete şād u selāmet

Tena‘um ideler olup feraḥlar
Şu Ḥaḳ virdüñile bulup feraḥlar

M:85a

Ki cennetde virüpdür çok kerāmāt
Rızā vü ḥūr u vildān nūr-u maḳāmāt

2535 Daḥı bunları ḥıfz eyledi Allah
Caḥīm’de yanmadan şaḳladı ol şāh

‘Aẓīm devletdir irmeden ‘azāba
İrişdi bī-nihāyet ḥoş sevāba

Dine bunlara biñ dürlü ta‘āmı
İçüñ cennet şarābından tamāmı

Ḥelāl ü ṭayyib ü sāiḡ henī’ en
İşmi yok hem yeyüp içüñ merī’ en

Ḥoş a‘māl itdiñüz ḥayrıla iḥsān
Anuñçün bulduñuz ḥoş faẓl-ı Rıdvān

2540 Oturalar serīrlar üzre mesrūr
Ki maşfūfdur sürür mevzūn u ma‘mūr

Serīrlar olalar altundan elvāḥ
Göricek ḡaş idiser anı ervāḥ

2532 şād: şāh M
2537 Dine: daḥı M

Ƙonulmuş tarhlarına dürlü cevher
Müşebbek dürr ü yâķûtıla gevher

Vesâid vara serîrler üzre maşfûf
Döşenmiş şol bisât hüsniye mevşûf

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ فَاكِهِينَ بِمَا أُتِيهِمْ رَبُّهُمْ وَوَقَاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ *

Buları tezvîc idüñ didi Allah
Şu hûr u ‘aynıla kim yüzleri mäh

2545 Hîsânü’l-vech ‘izâmü’l-‘ayn anlar
Bulara ya‘nî zevce kılmânlar

Bular dâ’im şafâlarda sürürda
Sarâyılar içre mesrûrlar sürürda

B:84b Bulurlar şöhet-i hûr içre lezzet
İderler anlarıñla ‘ıyş u ‘ışret

Gâh olur hûrularla lezzet alır
Gâh olur mü’minînle şöhet olur

Biri biriyle olurlar muşâhib
Nitekim dünyede olurdu şâhib

M:84b 2550 Dağı zürriyyeti bile olurlar
Ki îmânıla bu ‘izzi bulurlar

Ulusı kendü îmânıyla bulur
Kiçisi atası dîniyle bulur

* Tûr Sûresi 52/17-18
2548 hûrularla: hûrilerle M

Nitekim dünyede islāmıla mīrās
Bu vechile olur anlara īrās

Sebeb ulusu girmege bil īmān
Sebeb kiçisi girmege bil ihsān

Ata ana bularla ola mesrūr
‘İmāret ola göñilleri ma‘mūr

2555 Didi Hāḡ anlara virür şol ihsān
Atalarından itmeye o nokṣān

Ne deñlü virevüz atalarına
O miḡdār virevüz oğlanlarına

‘Amelde atalarına müsāvī
Egerçi olmadılar ḡilm-i ḡādī

Velī anlar gibi iderüz in‘ām
Atalarına ola faẓl u ikrām

وَرَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عَيْنٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ

‘Amel kıl ‘ilme meşğül ol ‘ārif
Ki fırsat eldeken kesb it ma‘ārif

2560 Saña hem neslüñe aşluña devlet
Bulasız Hāḡ katında ‘izz ü rif‘at

Ki her kişi olur kesbile merhūn
ḡayr kılmayanuñ yüregi pür ḡūn

2554 göñilleri: göñülleri M

2556 virevüz: virer M

2558 iderüz: idevüz M

* Tûr Sûresi 52/20-21

Rehîndür Hâk atında nefs-i insân
Anı fekk itdi ıldıysa hoş ihsân

B:85a

Hayır şâlih ‘amel itmedise ol
Helâk itdi işi olmadı mabûl

Şıgın Allah’a ıl şâlih ‘ameller
Ki hergiz eyleme tûlu’l-emeller

2565 Ki hayruñ her nefes eyle ziyâde
İresin dü cihânda zevk ü şâda

M:86a

Ziyâde bulasın her demde ihsân
Şafâñı artura her anda mihsân

Didi Hâk bunlara itdük ziyâde
Ki vakten ba‘de vaktin hoş ifâde

Şunı kim bunlar ider iştihâlar
Ki envâ‘ı tena‘um müştehâlar

Nefîs tatlu yemişler şulu şulu
uş etleri ki bişmiş dürlü dürlü

2570 Tenâzu‘ ideler cennetde kâ‘si
Hamirler içeler hoş ola râ‘si

Şafâyıla biri birinden ele
adehler ona ağızlara gele

Lağıv olmaya anda daı te’sîm
İdeler şevile tekrîm u teslîm

Günāh olur fi‘ller itmeyeler
Lağıv olur kelām işitmeyeler

كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ وَاَمَدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ وَيَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأْسًا *

Ṭavāf ide bulara gele ğilmān
Ki dürlü dürlü hıdmet kıla ğilmān

2575 Leṭāfetde bu ğilmān hūb u mevzūn
Görenler şanalar lü' lü' meknūn

Ki zīrā incü ter olsa muşaffā
Olur hūsni anuñ ğāyet de aşfā

El irmese şedefde olsa maḥzūn
Beğāyet şāfī olur dürr ü meknūn

Çü kul incü gibi olsa sipās it
Efendisi nice olur kıyās it

B:85b Efendinüñ ola faẓl u kemāli
Kula nisbet ola hūsni-i cemāli

2580 Bedir ay gibi ğayrı necme nisbet
Ola bunlarda pes bu resme nisbet

Melāḥatda bulalar şemsile māh
Ḥalāvetde dahı olmaya işbāh

M:85b Çü yokdır şemis māhda zülif göz kaş
Medevver nesnedür olmaya pādşāh

* Tûr Sûresi 52/21-23
2582 Medevver: Müdevver M

Güneşde var mıdur bunlar ki ide şayd
Tuta murğ-ı dili 'ışka ide kayd

Ya kanı şol mükahhal çeşm ü sehḥār
Ki tîr-i ğamzesi kıla dile kār

2585 Ya kanı şemsde la'l ü leb zenaḥdān
Bulınmaz anda hem dürr gibi dendān

O cennet ehli şöḥbet ider iken
Bulur ka'siyle 'işret ider iken

Biri birine ideler su'ālî
Neden bulduñuz işbu kıtlu ḥālî

Telezzüz içün a'mālden şoralar
Biri birine cevāb şöyle vireler

Cihānda ehlimüz de itdük işfāk
'Azābdan ḥavf iderdik infāk

2590 İderdük tã'ati umup şevābdan
Günāḥ itmezdik kōrkup 'azābdan

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ *

Bu kez Allah bize eyledi minnet
Tefāzzül eyledi ḥoş virdi cennet

'Azābından Semūm'uñ şakladı şāḥ
Def' itdi odı bizden ol Allah

2585 Bulınmaz: Bulunmaz M

2587 bulduñuz: buldıñuz M

* Tûr Sûresi 52/24-25

Cihānda zīra biz aña ‘ibādāt
İderdük tevḥīd idüp zıkr-i t̃ā‘at

Du‘ā idüp dir idük şakla iy şāh
‘Azābdan kıl ḥalāş vir ‘izzet ü cāḥ

B:86a 2595 O sulṭān berr ü muḥsindür raḥīmdür
Keşīrū‘r-raḥmedür fażlı ‘aẓīmdür

فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَيْنَا عَذَابَ السَّمُومِ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ *

İlāhī lüṭf idüp fażl u vişālūñ
Müyesser kıl bize vaşl u cemālūñ

M:87a Elā iy tālib-i taḥkīk ma‘ārifde olan ‘arrāf kılam esrārdan istişkāf
Elā iy cālib-i tedkīk cevāhirde olan şarrāf şaçam lü‘lū‘ açam eşdāf

O berr ü muḥsin u raḥmān kılor kullarına iḥsān ider dostlarına sulṭān
Virür cennetde hoş eṭvān ḥıyāz ravz u nūr eṭrāf ki anda olalar eşrāf

Ola yüzleri ḥūb u ak şemis gibi kıla işrāk bedir gibi ola berrāk
Bulalar şol kadar ezvāk ki Ḥaḳ kılmış durur a‘ṭāf vaşıf olunmaz ol elṭāf

2600 Olalar kıtlu baḥtlarda oturup ‘alī taḥtlarda olup taḥt-ı dıraḥtlarda
Nihālilerde raḥtlarda ideler zevki istiltāf kamu aḥlākıla eslāf

O taḥtlar hep müzehhebler cevāhirle mühezzebler müzeyyenler mürettebler
Nefāyisle muṭayyebler şaçar ‘anber-i misk-i nāf mu‘aṭṭar ola taḥt-ı aḥkāf

Otura işbu kābiller o taḥtlarda mukābiller şafā vü ‘ıyşda kāmiller
Murādlarına vaşıllar idüp ḥācetlerin izāf ki virmiş Ḥaḳ niçe ez‘āf

* Tûr Sûresi 52/27-28

Yeyeler şükker-i hūnlar geyeler cevherī ṭonlar hoş ezvāka tutup yönler
Otura söykenüp bunlar koyup mesnedlere ektāf ola yāḳūt u der eknāf

B:86b

Şafālarda olup ferhān ṭavāf ide gelüp vildān ayağın ṭuralar ḡilmān
Sürile devrile devrān virile selsebīl ‘af raḥīḳ kāfūr kevşer şāf

2605 Şunalar bunlara taḥḳīḳ cevāhir kāseler ibriḳ idüp göñilleri teşriḳ

M:86b

Ḳılalar cānları teşvīḳ nüfūsı ideler īzāf idüp ezvāk ile erdāf

Vireler şol şarāblardan degil anlar şer āblardan laṭīf қоḡar kilāblardan
Degil anlar serāblardan ḡumārı yok degil ḳazzāf ḳulūbı zevḳile keşşāf

Yemişden ne dilerlerse ne kim arzu iderlerse neye ‘aḳl irgürürlerse
Ne resme hoş görürlerse gele bī-ḡad nice envā‘ıla ez‘āf

Ḳuş eti iştiḡa ola ne deñlü müşteḡa olsa beḡāyet mūntehā olsa
Kemāle intehā olsa gele ḡāzır ḳılup īlāf iderler çün kim isti‘ṭāf

Gelüp ağaclara ḳona öte beñzeze hoş ḡūna şafālar vire hoş ḡūna
İne soñra ḳona ḡūna ṭola ‘urf ile ḳaşır a‘rāf tena‘üm ḳılmaḡa ‘arrāf

2610 İşiden olalar bī-ḡoş şafāyıla ideler hoş yeyeler etini hoş
Uçup girü gide ol ḳuş anı īcād ide nūn keḡ bu resme ḳıla istīnāf

Bu kez irişe ḡūr u ‘ıyn hezārān nāzıla nāzīn bula her birisi yārin
Ki ‘arz eyleye dīḡārın niḳābın ide istikşāf şu‘ā‘ı şemsden ol şeffāf²

B:87a

Ḳızıl yāḳūt beñizleri ḡumār u mest gözleri ki şīrīn şuhdi sözleri
Güneş gibi çü yüzleri anuñ berḳi ider tā ṭāf ruḡundan nūr idüp işfāf

Görelər Ḥaḳ cemālini celālini kemālini bulalar hoş vişālini
İçüp faẓl-ı zülālini olalar mest u pūr eşḡāf cemāli Ka‘be’sin taṭvāf

2606 қоḡar: қоḡar M, kilāblardan: güllāblardan M
2611 dīḡārın: didārın M

M:88a

Görüp fażl-ı maķāmını i erler vaşl-ı cāmını simā‘ id p selāmını
İ id p hoş kelāmını bileler ola  atvāf degildir s yleyen hettāf

2615 Dilerse  bu şafālara iresin bu vefālara bulu up ı tıfālara
Şabır kıl her cefālara ş kr it itme istinkāf ġazā kıl nefse  ek esyāf

Fa ri g r fa ri kıl ilāf fa iri kılma isti fāf ku  ru  bil kılup in āf
‘Amel kıl itme h   israf buluna  ol  ayr ev āf anı dil olmaya va  āf

El-bāb ’l-‘a ere f  tefs ri  avlihi ta‘e z yyinelinnāsi   bu’l- ehāveti mine’n-nisāi’

 a  ’u   ikmetlerini di le iy c n
Ni ār idem canu a d rr   merc n

Yaratdı  a  Ta‘ l  iki ‘ lem
 kisinde  utusal ibni  dem

 onatdı ikisinde ziynetile
Ki her birine l y k heybetile

2620 Cih nu    line gel ho  n zar kıl
Bunu  ziynetine aldanma  azer kıl

  ni zev    şaf    n  cef dur
Bir iki g n g ler hey b -vef dur

Ben   dem i  n ho  sevdireldi
Nef s g sterilip ziynet virildi

 ol arz lu şaf  v  ‘ıy  u ‘i ret
Bularu  nefsleri  n oldu ziynet

B:87b Maḥabbet itdiler arzūya düşüp
Ṭabī‘atdan anı sevdilerm üşüp

2625 Buları ziynet itdi Ḥaḳ Ta‘ālā
Ki zīrā ḥālik ola fa‘āl o Mevlā

Devā ‘ıybı daḥı oldır yaradan
Cihānda ne ki vardır oldır var iden

M:87b Buları tezyīn itdi rabb-i a‘lā
Ki ya‘nī ibtilā içün o Mevlā

Beḳā-yı nev‘e hem ‘ıyşa sebebdür
Vesīledür sa‘ādete ‘acebdür

Ol arzūlu şafā bil altı nesne
Sever anı cānıla anı her kimesne

2630 Anuñ evvelkisi Maḥbūbe Ḥātūn
Gören nefs ‘ışkıyla ola meftūn

Göñil gögine mekr ider aḡar ol
Ki zühre gibi cānlara toḡar ol

Bunuñ fitnesi ḳamudan ziyāde
Buña uyanlar irdiler fesāda

Ki Ādem’den berü fitnesi zāhir
Bular fenn-i mekirde oldı māhir

2628 sebebdür: sebebdür M // ‘acebdür: ‘acebdür M
2629 kimesne: kimse M
2631 Göñil: Göñül M

Keser erlerini kavm u hışımdan
Nice ervāhı ayırur cisimden

2635 Helāl dimez harām dimez buyurur
Fesād yollarınuñ kaydın kayurur

Cihān hātūnuna virme dil ü cān
Bulasın hūr u cennet vaşl-ı cānān

Ki yok anda hased hıkd u hıyānet
İşi hulķ u vefā emn ü emānet

Yüzi bedrinden anuñ şems-i mehtāb
Felekde rakş urur dönüp saçar tāb

İkinci fitne şahşa oğıldır
Kamu her işi katında kabūldur

2640 Anuñçün kazanur mülk ü mālı
Velī bilmez nedir āhir me'ālī

B:88a Kişinüñ oğlı ger dirise fitne
Olursa düşürür gamıla hüzne

İki nesne helāk ider eri bil
Biri 'avrat durur oğlan biri bil

Çü fitnedir size emvāl-i evlād
Göñil şehri ya nice ola ābād

2635 Helāl: Harām, harām: helāl M
2640 Anuñçün: Anuñ için M

M:89a

Veled oldır ki andan cān sevine
Ki hīç ğam gelmeye gönli evine

2645 Resūlu'llah didi cennet içinde
Eger mü'min veled dilese anda

Anuñ važ'ı vü ħamlisini derħāl
O sâ'at içre ola ol bī-imhāl

Üçinci fitne çok māl u metā'dur
Gümiş altun bol olup içtima'dur

Zer vü sīme ħul olup cānıla tapar
Bilinmez dünyā dīnin aldı kapar

Bular tācirler fitnedür iy yār
Gice gündüz sevüp ardına uyar

2650 Bilüñ dördünci fitne şol güzel at
Müsevvemdür nişānı var 'alāmet

Semirmiş beslürdür yüzi muṭahher
Şanur her kim göre rūḥu muşavver

Müzeyyendir ki altunlu ev birle
Münāsibdür muḳārin eyü erle

Bu fitne pādişāhlara olısar
Velī soñra peşīmānlık kılısar

2644 oldır: oldur M

2649 iy: ey M

2652 Müzeyyendir: Müzeyyendür M

Süleymān-ı nebī ol şāfinātı
Nice kızdırdı gör ol güzel atı

2655 Çün anuñ adı atdur pes anı at
Behiştde bulasın şol resme hoş at

Kızıl yāķūtdan ola hūb u ra‘nā
Kanatları ola mergūb u ra‘nā

Nereye dirseñ aña uça fi‘l-hāl
Şu göz açup yumunca geçe fi‘l-hāl

B:88b

Beşinci fitne dört ayaklu en‘ām
Deve şıgır uşakı‘l-kūla aġnām

Yörük halka bular fitne olısar
Bulardan nice miñnetler bulısar

2660 Dağı altıncısı fitnenüñ ekin
Kılır dostları ol yok yere kin

M:88b

Ekin köy ehline fitne olısar
Anuñ üstine ġavġālar kılısar

Biri biriyle düşmān olurlar
Egerçi şuvertā dostlık kılırlar

Şu kim koñşusıyla ola düşmān
İşine anda yarın ol peşīmān

Bilirseñ koñşu saña ulu devlet
Anı hoşnūd iderseñ ola rahmet

2655 atdur: atdır M
2662 kılırlar: kılurlar M

2665 Eger cāruñ saña olmazsa hoşnūd
Ṭamūya giresin maṭrūd u merdūd

Bu altı fitnedür dünyā metā‘ı
Fenādır tiz geçer kıılur ḥıdā‘ı

Bu fāni lezzete nākış şafāya
İnanma iltiser āḥir cefāya

Fenāyı қо n’idersin bu serābı
Ḥaqq’uñ katındadır ḥüsnü’l-me’abı

زَيْنَ النَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ
الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاَبِ *

Bulardan efḍalin size diyeyin
Ḥaqq’uñ iḥsānlarından söyleyeyin

2670 Şu taḳvā ehlinüñ Allah katında
Hoş uçmaqları vardır ḥazretinde

Günāhdan kıl ḥazer terk eyle ziynet
Virile saña şöyle ‘alī cennet

O cennetde aḳar dört dürlü ırmaḳ
Sarāy bāḡ u bāḡçe tolu uçmaḳ

B:89a Ḳalalar dā‘imā cennet içinde
Ebed zevḳ ü şafā ‘işret içinde

Şafālar süreler anda sürürlar
Virile anlara şol pāk ḥürlar

* Âl-i İmrân Sûresi 3/14

2675 ‘Ayıb olmaya hūrilerde ašlā
Cihānda olmaya anlara mišlā

M:90a

Cihān hātūnları zevcine īzā
İdicek hūrlar da gele sūzā

Diye kılma aña īzā kerem kıl
Yaķındur ol habīb bize gele bil

Emānetdür katında rıhlet ider
Seni koyup gelür ol bize gider

Gör ol hūrī seni ne resme sever
Yüzüñi görmege ‘āşıkdır iver

2680 Saña Allah neler virmişdür anda
N’içün şükür itmeyesin Hakk’a bunda

Hakk’uñ ni‘metleri çok vaşfa gelmez
Şayarsañ biñde birisi añılmaz

Bil üç dürlüdür ihsānı hüdānuñ
Birisi ni‘meti işbu cihānuñ

Eñ ednāsı durur dünyā metā‘ı
Muḥibbu Hakk kılur aña vedā‘ı

İkinci ni‘meti cennet şafāsı
Bil evşatdur ni‘meti her vefāsı

2678 Emānetdür: Emānetdir M
2680 virmişdür: virmişdir M
2683 ednāsı durur: ednāsıdur M

2685 Üçinci ni‘meti bil gāyet a‘lā
Ve Rıdvānun minallah didi Mevlā

قُلْ أَوْفَيْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَلِكَمُ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ*

Hakḳ’uñ hoşnūdlığıdur ulu ni‘met
Müyesser ola hem Hakḳ’ ıla şöhet

Görelər bī-ḥicāb anuñ kemālin
Naşīb kıla vişāliyle kemālin

Murādı evliyānuñ Haḳ vişāli
Tecellī eyleye nūr-u cemāli

B:89b

Ki ḥattā ‘ayn-ı raġbetle cināna
Nazar itmezler aşlā dü cihāna

2690 Gerekmez didiler dünyā vü ‘uḳbā
Gerekdir didiler dīdār-ı Mevlā

Egerçi şuvertā bunlar mesākīn
Velī ma‘nāda bunlardur selāṭīn

M:89b

Palas-ı meskenetde gerçi muḥtāc
Libās-ı salṭanatda geydiler tāc

Bularuñ didi server mezhebini
Daḥı ḥāl-u şifāt meşrebini

Didi Hakḳ’uñ ‘ibādı var kaçarlar
Ki cennetden dilemezler geçerler

* Âl-i İmrân Sûresi 3/15
2691 bunlardur: bunlardır M

2695 Nitekim cîfeden sizler kaçarsız
Katında тұrmayup tiz tiz geçersiz

Varıdı bir velî hoş ehl-i irşād
Mutim dirlerdi ol şeyhe pes ad

Gidicek ol cihānda rahmetu'llah
Meşāyihden biri gördi anı şāh

Anı çün vākı'ada gördi didi
Saña yā seyyidī Hāk n'eyledi di

Mutim didi ki Hāk itdi 'ināyet
Behişt-i heşte itdi hoş hidāyet

2700 Baña cennetleri itdürdi seyrān
Teferrüc eyledüm qalmadı pinhān

Bu kez andan didi kim yā Mutim sen
Saña göründü mi bu cennet ahsen

Ki istihsān idüp bir nesne bunda
Begendüñ mi sekiz cennet içinde

Didim bā begendüm yok yā İlāhī
Bu kez gör ne didi ol pādīshāhı

Didi cennetde bir nesne begenseñ
Ki istihsān idüp pes aña qansañ

2705 Seni anda qorıdum idüp irsāl
Vişālüme seni itmezdüm ĩşāl

2700 itdürdi: itirdi M
2705 qorıdum: qor idüm M

B:90a

İlāhī biz kuluña eyle rahmet
Cemālūñ gösterüp vir vaşl-ı hürmet

İlāh u a‘lem u a‘lā muhīt u mācid u mennān raūf u raḥim u rezzāk
Ecedd ü a‘zam u a‘lā ḥilm u ḥākīm u ḥannān ḥabīr u ḥālīk ü aḥlāk

M:91a

Bize birr itdi ol vehhāb fażıldan fetih idüp ebvāb ki virdi devlet ü aḥsān
Ki ‘add itmez anı ḥüssāb şu deñlü eyledi iḥsān kılup lütfına istiğrāk

Te‘aṭṭuf eyledi ol zāt ki cūdından bu mevcūdāt vücūd buldı vücūdiyyāt
Cemāline olur mir‘āt kulüb-u ma‘den-i ‘irfān tecellīden olur işrāk

2710 Şevāb için kılur irās na‘īm vaşlını mīrās görürler anı bī-emcās
Riyāzdur bunlara ecdās hoş envārdan olur ayvān ki eṭbāk-ı tıbāk ṭāk
Cemālin göreler behhāc ola qalbleri nūr vehhāc sa‘ādetden giyeler tāc
Olalar vaşlına nehhāc bulalar cānlara cānān nedür ḥūrī nedür uçmak
Ḥaḳḳ’uñ diḍārına ervāḥ vuşul bulup bula efrāḥ unudıla cinān u rāḥ
Hümā çün kim açā ecnāḥ mekes eyleye mi cevlan olur maḥıv aña ne uçmak

Ḥaber dimediler eşyāḥ vişālūñ vaşfını ressāḥ ki hīç bilmez anı nessāḥ
‘Aḳıl olur pes iki şāḥ olup ḥayrān sergerdān kılur baḥrū’l - ‘aciz iğrāk

Didiler bu kadar emcād ṭulū‘ itse şems bāmdād cihān nūrıyla olsa şād
Kimesne zerreye irşād idüp eyleye mi seyrān ola mı zerrece müştāk

B:90b

2715 Zēlīldür şem‘e olan şād şems gökde virürken dād kılırken ‘ālemi ābād
Ḥuşūşā şu şem‘i bād söyündüre kılup vīrān fenāya eyleye ilḥāk

2711 nedür: nedir M
2712 Hümā: Hemān M

M:90b Revā mıdur ki sen iy yār olasin neḥsūne uyar güli koyup alasin ḥār
Bu ğafletden cānuñ uyar ide ‘aḳluñ ṣaḥīḥ iz ‘ān seve Ḥaḳḳ’ı ‘alā’l-ıttılāk

Zülālī vaşlına pervāz idesin fażlını dervāz cemālin eyleye ibrāz
Bulasın şol kadar i ‘zāz ‘aḳıl olmaz aña mīzān vaşıf olınmaz ol ezvāk

Seḳāhüm rabbühümden kā’s içesin idüp istīnās şaçasın misk-i ‘anber enfās
Kılup ḳudsīlere īnās cemālin ‘arz ide tābān ṭola nūrıyla her a ‘māk

Şarāb-ı vaşlını naḳḳāş kime şunsa ola beşşāş müdām zevḳde ola ‘ayyāş
Münevver ola iç ü taş ire vaşla gidüp hicrān daḥı arta zāmā eşvāk

2720 Şıfāt-ı cennetüñ ḥullāş ki ḳa ‘r-i baḥrine ğavvaş irişmez fikir ‘āmm u ḥāş
Gerekdür ḳılasın iḥlāş ‘amelde ḳılmayup noḳşān ide mālūñı infāk

Żarar mevt ü elem emrāz bulunmaz anda yok iḳbāz şafā ḥiç eylemez i ‘rāz
Olasın ravzada reyyāz virile ḥūrula rıdvān bedir gibi yüzi berrāk

Tuhūr anda aḳar neşşāt içe andan iden aḳsāt nebī şıddīḳ şehīd esbāt
Virile rif‘at u ḳustāt serīr cevher mercān ṭola envārıla āfāk

B:91a Zuhūr bula şafā elḥāz nice kim ideler ilḥāz meşāyih ‘ālim ü va‘az
Nevüm yok olalar ayḳāz ki iḳāz it didi ḳur‘ān Ḥaḳḳ’a olmadıardı ‘aḳ

‘Adindür eşrāf-ı evşāf güneş gibi olur ṭallā’ gire aña Ḥaḳḳ’a mıṭvā’
Şu ḥalka ḥayrıla neffā’ ki sözi vāḳi ‘ü’l-ahzān hem özi ma‘den-i aḥlāk

M:92a 2725 Ğanīler ki ide ifrāğ ki mālın Ḥaḳḳ yola isbāğ virile anlara uçmağ
Bulalar ḳaşr u taḥt u bāğ olalar anda pes şādān buluban ḳadr ü istiḥḳāk

2716 iy: ey M
2720 Gerekdür: Gerekdir M, mālūñı: mālın M
2723 Nevüm: Nvm M
2724 ‘Adindür: ‘Adindir M

Ferah olup bula eltāf nihāyetsiz ‘atā a‘tāf şevāblar virile ez‘āf
Hakḳ ide bunlara īzāf zülāl-i vaşlıla reyyān hem envārdan virüp erzāk

Ḳarārgāhlarıdur uçmak iderler her yaña uçmak kılırlar ‘ıyş olup ecvāk
Biri birine pür eşvāk çün olmuşlar durur ihvān velī cümle Hakḳ’a müştāk

Kemāl-i Hakḳ’ı hoş idrāk ideler olalar mullāk kıla ta‘zīm kamu emlāk
Oluban mülk’ül-emlāk olalar şāh-ı bī-aḳrān virile hūr u nūr a‘nāk

Leb-i hūrāya kand u bāl eriyüp aḳa hoş seyyāl ide āb-ı hayāt iclāl
Zülālinden içüp ifzāl olalar zevkile ḥandān olalar şevkile zevvāk

2730 Muşavver rūḥ ola ecsām cemālin göstere ḳassām olalar vaşlıla bessām
Mey-i fazlından anuñ cām içeler olalar sekrān bulara Hakḳ kıla eşfāk

Nevāl ü nūr u gülistān virile bāğıla bostān öte bülbül hezār destān
İşidenler ola mestāk şafā vü fevzile ferḥān bulup nūr köşk ü taht u atbāk

B:91b Velī ba‘zı ḥıyām lü’lü’ ki evsa‘erfa‘ulu içi misk-i ‘anber memlū
Hem anda hūr u ‘ıyn tolu sürerler devrile devrān ḳadeḥ bāde vü nūr sağrāk

M:91b Hevā-yı nefsdan ol āgāh aña düşmeyesin nāgāh ‘ināyet eyleye dergāh
Vire çāhdan çıkarup cāḥ cinānda vaşlını erzān fırākdan eyleyüp a‘tāk

Lāliyle vire lālā ki mişli yok anuñ lālā felek dāye melek lālā
Şalına serv ü ḳad bālā görüp tūbī ḳala ḥayrān durur teşīr ide her yaprak

2735 Yümnü yümlā-yı cān efzā-yı yüsr-ü yüsrāy cihān ārāy cemālūndir bedr-i tuğrāy
Dü ‘ālemde iy ‘alī rāy saña fazl eylesün sulṭān cemālūñ şemsden itsün aḳ

İlāhī kılanı a‘lā vilāyetde anı evlā müvālīye anı mevlā
Ki şems bahtını eclā cihāna nūrunı ifşān idüp ezlām ol emḥāk

2735 iy: ey, itsün: itsin M

El-bābü' ş-şāni vel 'ışrun fī tefsir-i kavlehi ta' ve beşeriddin amenū ve
'amilu'ş-şālihāti

Eyā ġāfil gözün aç añla hālün
Bilir misin ki āhır var zevālün

Cihānı ihtiyārsız terk idersin
Bu iklīmden ol iklīme gidersin

Ki kankı yurda iletür bil yoluñı
Ne yola bağlamışsın gör belüñi

2740 O yurduñ biri cennet biri tamu
Tolar ikisinde halkıla kamu

'İbādet eyle cennet yolına gir
Ki cān yüzine āhır gelmeye kir

Hevā-yı nefse uyup kılma 'ışyān
Kılırsın tamuda zārıla giryān

B:92a Hāzer eyleñ añuñ şol tamu odın
Ki aña taş adem ola oñun

Anı kibrit taşıyla kızdıralar
Bu kez 'āşīleri andan vuralar

2745 Ola her 'āşīnün cigeri taġlu
Şu kibrit taşları boynında baġlu

M:93a Ki od yaluñı anları atıcak
Yuġaru kapusına çıkarucak

2737 Bilir: Bilür M

2739 kankı: kangı, iletür: iltür M

Çeke bunları tamu dibine taş
Yanalar gözleri yaş ciger ü baş

Ꞑamu aḥcār aña kibrite beñzer
Ꞑamu odı Ꞑamusun yaꞑar ezer

O kibrit taş ı aşılduğı budur
Zire kibrit ꞑabīḥ mühmel ꞑoḥudur

2750 Yanucaꞑ tiz yanar hem giç söyünür
Aña lāyık beden yanar göyünür

Ꞑatı ıssı olur hem anuñ odı
Bu ma‘niden Ḥaꞑꞑ anı anda ꞑodı

Bedenlere yapuşıur ol begāyet
‘Azābına dinilmeye nihāyet

Yaraꝼlanmıř durur küffāra bu od
Hevā-yı nefse uyan cān göre od

Irağ ol nefs hevāsından iy miskīn
Cānuñı eyle ğamgīn idüp kīn

2755 ‘Amel it ꝼıl taleb Ḥaꝼꝼ rahmetini
Müyesser ꝼıla vaşl u ru‘yetini

Beřāret şunlara kim ꝼıldı īmān
‘Amel řāliḥ idüp oldu müsirmān

2748 ꝼamusun: ꝼamusın M
2754 iy: ey M
2755 it: M’de yazılmamış

Virilür bunlaruñçün niçe uçmak
Ağa tahtları tahtından Hakk ırmak

Bahirden kiçirek gadr andan a'zam
Furāt u Nil gibidür ağa her dem

Nice dilerlerise eyle aķar
Teferrüc eyleyüp halk aña baķar

B:92b 2760 Aķar köşk ü sarāylar altlarına
Laṭīf eşcār-ı cennet tahtlarına

Yaruğı yırtığı yok şöyle düpdüz
Yirün üstine aķar gice gündiz

O şular gāh havā yüzinde aķar
Nereye kim diyeler aña çıkar

M:92b Laṭīf yimişleri ol şu şuarur
Nereye kim diyeler ol şu varur

Ki mü'minler otururlar o tahtda
Kemāl-i devletile raht u bahtda

2765 Yemek içmek şarāb-ı ergavānī
Şafādan hest ü ola rūḥ revānī

Kaķan her bārī rızķ yiyeler andan
Ki ya'nī cennetün yimişlerinden

Diyeler bu hemān evvelki yimiş
Ki anuñ mişlini dünyāda yemiş

2766 yimişlerinden: yemişlerinden M

ılındı d ny  yimişine be zer
Ki nefis me'  fina meyl ider ekşer

Nefs bir şeyile olmasa me'n s
Teneff r ider andan eylemez  ns

2770 Cih n miyvesi cinsinden  ıldı
G r cek tiz meyl its n dinildi

'Ay n ola ki fa la intih cı
Ziy de ola nefs  n ibtih cı

Cin n miyvelerin  n cins-i fa lı
Cih n meyvesi gibi şekl-i aşlı

Eger i lezzetinden farkları var
Birin yise  birine da ı biter

 a an kim ehl-i cennet şunsa a a
G t rmeden a ızına yemege

2775 Anu  yirine yemiş yiyne biter
Be  yet h b u ş r n nefis ter

G reler kim ikisi bir şekilde
Hem n evvelkin  n 'aynı mişilde

B:93a Diyeler kim bu   n biten yemişd r
şekilde a a ş yle be zem-işd r

Feriştehler diyeler ol degild r
Eger i şuver t  bu ol şekild r

2778 şekild r: şekildir M

Bilün lezzetde bir degil bu yekdür
Egerçi yalusı yok kamu yigdür

M:94a 2780 Yemişleri kılāl gibi uludur
Toruı dibi meyveyle toludur

Üzüm 'unķūdı on iki zirā'dur
Yemişleri müdām bī-inķıtā'dur

Cemā'atler toyura bir enārı
Bulunmaya gülistānında hārı

Ola cennet ağaçları gümüşden
Ki manzūddır ki memlūdır yemişden

Kiminün yaprağı sīm gibi altun
Yemişleri gören cān ola meftūn

2785 Ağaçlarıñ dibi olursa sīmden
Budaqları anuñ altun iy sīm ü ten

Eger dibleri olursa altun
Gümüşden ola pes ağsānı mevzūn

Yemişleri müşābih getirile
Bulara dā'imā andan virile

Diyeler öñ yinen yemiş durur bu
Buña bir ma'nī diyem añla hūb rū

2783 gümüşden: gümüşden M // manzūddır: manzūddur M

2785 iy: ey M

2786 Gümüşden: Gümüşden M

2787 müşābih: müşābihdir

Budur mü'minler itmişdi 'itā'at
Ma'ārif tahşil idüp dürlü tāt

2790 Cihānda rızķ olunmışdı kemālāt
Bulurlardı anuñla hūsn ü hālāt

Kaçan kim göreler cennetde lezzāt
Na'im ü 'ıyş u 'ışret müstelezzāt

Tefāvüt var ma'ārif gibi bunda
Kaçan kim göreler lezzātı anda

Diyeler bu şol evvel rızķ olunan
Sevābıdur anuñ ya'nī bulunan

B:93b

Şerefde biri birine mümāşil
Müzeyyen pes ikisinde de hāşıl

2795 Dağı cennetde var bunlara hūrī
Muṭahher pāk ol cānlar sūrūrī

Bularuñ halk-ı hulkı gāyet aḥsen
Ki misklerden yaradılmış laṭīf ten

M:94b

Bedenlerinde yokdır kir pāsalar
Dağı olmaz ḥayż u bevl ü nifāsalar

Ḥased hıkd u ḥıyānet kılmayalar
Erinden gayrıları bilmeyeler

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا
قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ *

2794 Müzeyyen: Müretteb M, de: M'de yazılmamış.

2795 pāk ol: ol pāk M

* Bakara Sûresi 2/25

Diriseñ ni‘metüñ nef‘i tağāddī
Zarar itmeye cū‘ idüp ta‘addī

2800 Nikāhuñ fāi’desi ola evlād
Nev‘i mahfūz ola olmaya ifsād

Bular hācet degil cennet içinde
Ya niçün ola dirseñ bunlar anda

Diriz cennetde olan cümle ahvāl
Cihānda olana beñzedegi hāl

Olur ba‘zı şıfātda iştirākı
Haķıķatde ider andan fikākı

Haķıķatde müşārik olmaz āña
Cemī‘i lāzımı pes gelmez āña

2805 Bu cennet ehli cennetde muħalled
Ölüp olmayalar qalup mü’ebbed

Mükaḥḥal cürd mürd şübbān olalar
Yigitlik devri tavrında qalalar

Otuz üçer yaşar yigit olalar
Müdāmī şöḥbet-i ‘işret kılalar

Qana olmaya hīç aşlā şebānı
Daḥı eskimeye aşlā şiyābı

B:94a Diriseñ işbu ābdāndur müretteb
Nice azdāddan olmışdur mürekkeb

2802 beñzedegi: beñzedügi M
2808 şiyābı: şebātı M

2810 Muvāddi inhlāle istiḥālāt
Ta‘arruż ider añā işbu ḥālāt

Nice ma‘kūl olur ola muḥalled
O cennetde nice ola mü‘ebbed

M:95a

Dirüz Ḥaḡ ider ol cismi i‘āde
Ki bir vechile irmeye fesāda

Añā olmaya ‘ārız istiḥāle
Ki eczāsın getüre işbu ḥāle

Taḡāvvüm bula keyfde işbu eczā
Müsāvī ola kuvvetde her a‘zā

2815 Biri birin ihāle itmeye ol
Telāzumla te‘ānuḡ bula maḡbūl

O cennet ‘ālemin işbu cihāna
Ḳıyās iden irer naḡş-ı ziyāna

Bu dünyā fānīdür her işi noḡşān
O cennet bāḡīdür anda her iḡsān

Ki nefsūñ her murādı vardur anda
Bulunur cümlesi cennet içinde

Biliñ taḡḡīḡ cihānda cümle lezzāt
Hemīñ üç nev‘edür aḡsām-ı bizzāt

2820 Biri mesken biri muṡ‘am biri ḡūb
İdine tā ki ‘uşşāḡ anı maḡbūb

2812 Dirüz: Diriz M

Eger isterseñ köşk ü sarāy bāğ
Gülistān nehr-i ravza memlū uçmağ

Olur hem tahtları altundan elvāh
Göricek ğāş ide pes anı ervāh

Eger isteriseñ dürlü ta‘āmı
Behişt içre na‘īm memlū tamāmı

Eger isteriseñ maḥbūbe ḥūrī
O da cennetde vardur cān sürūri

2825 Ma‘a-hazā mevt yok cennet içre
Girenler kıla anda devlet içre

B:94b

Bu lezzātuñ cemī‘inüñ milākı
Şebātıyla devāmdur bī-helākı

Celīl ni‘metlere olursa maḥrūn
Zevāl ḥavfi kılar pes anı maḥzūn

Anuñ nef‘i elemden şāfī olmaz
Bu derde nef‘i anuñ şāfī olmaz

M:94b

Beşāret mü’ mine aşlā elem yok
Ebed cennetde olurlar elem yok

2830 Tena‘umda sürūrda berkemāli
Olalar göreler vaşl u cemāli

Tut iy Maḥmūd ümīdi vaşl-ı yāre
İre Hāḫ fazlı gide derd ü yāre

Vire cennet içinde şohbet-i dost
Firāk gide gele hoş vuşlat-ı dost

Qıyāmetde hem ide yüzümüz ağ
Hisābsız menzirimüz ide uçmağ

İlāhī vir bize gülzār-ı cennet
Cānumuz görmeye hūznile miḥnet

2835 Daḥı göster cemālūñ şubḥ u şāmı
İlāhī müstecāb eyle du‘āmı

Elā iy kāşid-ı esrār ḥaḳāyıkdan kılan idrāk
Elā iy rāşid-i envār daḳāyıkdan olan derrāk

Cihānuñ evvel ü āḥir zevḳi senūñ olsa
Ki bir demde hezārān biñ irişseñ ‘işrete bī-pāk

Ḳamu lezzet saña ḥidmet idüp ḳapuña ḳul olsa
Şu resme saltanat bilseñ ki kemter ḳullaruñ müllāk

Cihānuñ ‘ömri devrince vefā itse saña ezvāk
Müyesser olsa her arzūñ ki bir dem olmasañ ğamnāk

2840 Velī çün kim ola āḥir ḳamusı fānī maḥv u maḥz
Ne ḥāşıl zevḳ ü fānīden ecel itdi anı idrāk

Şanasın anı görmedüñ ki bir arzūña irmedüñ
Ki bezm-i ‘ışḳa irmedüñ o rāha olmaduñ süllāk

Değişdüñ ḳaşruñı ḳabre yatarsın anda pür ḥasret
Fenā mülkde ḳoduñ varuñ terāne itdüñ istimlāk

B:95a

N'idersin bu fenā mülki çü sen fānī cihān fānī
Beķā-yı lāyezāl iste fenā itmeye istihlāk

O cennet mülkidür bākī fenā olmaz hīç evvākı
Olur vildān hūr sākī hademle hem haşem emlāk

2845 Ki cennet ehli tahtlarda ola 'izz ü bahtlarda
Nehālīlerde rahtlarda olalar mālīkū'l-emlāk

M:96a

Mü'ebbed қалалар anda olup nūrları tābānda
Olalar şād u ferhānda laţīf evzā' tībā' pāk

Virile anlara ğilmān dahı hūrā-yı hūb vildān
Ki yüzleri meh-i tābān ki ide kühlerin idrāk

Nesīm ü şubh u müşk-efşān hevā-yı zūlfine düşüp
Bu sevdāda yeler her dem ki būyın ide istimsāk

Leb-i ğoncası ğoncine ğülistana ğül ğonca
Düşer yire biri pūr vecd biri ider yaķasın çāk

2850 Қодı түбәсіна қарşı шалınур servi şevķile
Çınar el götürüp zārī ider ser pāy olup ol hāk

Şarardı nergesün beñzi gözinün sihrine irüp
Karardı lālenün baĝrı lebinden pes emer tiryāk

Şafā-yı cennete hadd yok biñinde birine 'add yok
Ki hīç bir arzūya sedd yok mevāni' yok ki ide imsāk

Cihānuñ cümle evvākı aña nisbet olur zerre
Ki būy-ı ğül қatında ol kabīh būy-ı çeçel hāşāk

Cinānuñda nihāyetsiz kamu şol mūntehā zevķi
Ki zerredür cemāl-i Hakk'ı görmek şemsdür eflāk

2855 Şafā-yı nefis durur cennet müşārikdir aña hayvān
Melā'ik rūḥ u insānı liķā-yı Hakk'adur nessāk

**El-bābü's-şalişü vel- 'ışrun fî tefsir-i kavlihi ta' İnnel ebrāra yeşrabūne
min ke'sin kāna mizācuhā kāfūran**

Rivāyetdür risālet ḥāzretinden
Ki Allahu Ta'ālā kudretinden

Yaratdı cennet içre bir yüce tağ
Sürür tağıdur adı olmaya dāğ

O tağda bir şehir var gire ümmet
Adına dirler anuñ şehir-i rahmet

B:95b O şehir içinde bir köşk pür feḥāmet
Anuñ ismi durur kaşru's-selāmet

2860 O köşk içre bir ev var berkemāldir
Ol evüñ de adı beytü'l-celāldir

Bu beyt içün yaratdı Hakk Ta'ālā
Ki yüz biñ bāb cevāhirden mu'allā

M:95b Ağ incünle kıızıl yāķūt ol ebvāb
Münevverler nazīr olmaya mehtāb

Her iki bābınuñ mābeyni evsa'
Yerile gök arasında hem erfa'

Olur ol 'āleme mişbāh-ı işbāh
Hem ismullah olur fethine miftāh

2865 Dağı cennetde var bir ulu ağaç
Adı Tūbī aña şevk it gözün aç

Burāk atlar çıkar anuñ dibinden
Libāsı cevheri tāk hülle andan

Çıkar altun şıhāf bāde kāfūr
Ne deñlü var anda hedāye anda mevfūr

Bir atlu ol ağacuñ gölgesinde
Seyr itse yürüyüp yüz yıl anda

Geçemeye ağacuñ gölgesinden
Ki ya'nī gölge düşicek yerinden

2870 Dibi incü olur nūr gibi ağı
Zebercedden o yetmiş biñ budağı

Köki 'arşda budaqları aşığa
İrer uçmağa şehre köşke bāğa

Anuñ kamu budaqları iripdür
Cemi'i cennet içine giripdür

Sarāy-ı köşkü hücre taht u gülzār
Kamu bāğçelere budağı irer

Budağında biter her dürlü yemiş
Göñil her ne dilerse biterimiş

2870 o: M'de yazılmamış

2874 Göñil: Göñül M, biterimiş: biter yemiş M

2875 Һisābsızdır olan eşcār-ı cennet
Nihāyetsiz biter eşmār-ı cennet

B:96a Yemişin cennetüñ mü' min çü göre
Ağaçlara yemişlere buyura

Budağıyla talıyla egileler
Nefīs mü' min ağzına gelesler

Ezile ol yemişler çeynemek yok
Şeker erir gibi erir emek yok

M:97a O yemiş yirine bir dağı biter
Beğāyet tatlu ra'nā vü nefīs ter

2880 Budağı ol yemişüñ kalka gide
Maķāmında kararın vara ide

Yehūd ol kişi tahtına buyura
Hemān ol ağacuñ tahtına vara

Hadem cümle haşem ğilmān u vildān
Bile vara o yire şādu ve handān

Yemiş yiye mü' minler sürürda
Oturup taht-ı eşcārda sürürda

Ağacuñ dibi köki yerde olmaz
Mu'allakdur kararı yerde kılmaz

2875 Һisābsızdır: Һisābsızdur M
2876 Yemişin: Yemiş M
2878 Şeker erir: Şeker erler M
2879 yemiş: yemiş M
2881 Yehūd: Ye hoş M

2885 Burağıyla teferrüc ideriken
İrilmeye yolından gideriken

Dibi olsa ağacun yerde dervîş
Seyir eyleyene virürdi teşvîş

Zirâ uğrayıcağ andan şaparlar
Bu miqdâr dönmeden rahmet kıparlar

Bulunmaz zerrece pes anda zahmet
Hakikat dâr-ı cennet dâr-ı rahmet

Kamu envâ'ı lezzet bî-nihâyet
Anun vaşına irmez hadd u gâyet

2890 Yemek içmek şafâ vü 'işret u nûş
Teferrüc zevk ü vaşl u şohbeti hoş

İçer ebrâr şarâbı kim mizâcı
Ola kâfûr ki şükker andan acı

Beğâyet tatludur koğusu gökçek
Sızar misk gibi tenlerden içecek

B:96b Anuñcün virdi Hakk kâfûr aña ad
Şovukdur akdur ider koğusu şâd

Bu bir çeşme durur ebrâr içerler
'İbâdullah ulu'l-esrâr içerler

2895 Akıdurlar bu şuyı köşklerinden
Ne yerden kim dilerler akar andan

2892 tatludur: tatludur M
2895 bu: M'de yazılmamış.

M:96b

Eger bâğçe ve ger gülzâr içinden

Eger şehir ve ger bâzâr içinden

Ne vechile iderlerse taşarruf

Akar ol vechile bulur teşerrüf

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا *

Bular zirâ iderlerdi nezîrler

İderlerdi yogıdı hîç ‘özürler

Nezir kim kendüleri üstine ider

Yine cân-ı gönîlden anı öder

2900 Bular kendülerüñ emri olanı

Ödeyicek nice ola kalanı

Hüdâ emr itdiğin elbet iderler

Resûlu’llah buyurduğın öderler

Çü korkarlar kıyâmetde ‘azâbdan

Ki halk üzre toğılan şer ‘ikâbdan

Ma‘âşiden iderler pes hâzerler

Şahîhü’l-‘itikâdlar hoş nazarlar

Ta‘âmı Hâkkiçün hem yidürürler

Mesâkîne vü eytâma virürler

2905 Lisânü’l-hâlîla diyüp bu kelâmı

Hâkk’içün yidirirüz bu ta‘âmı

* İnsan Sûresi 76/5-6

يُوفُونَ بِالْأَنْذَرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا وَيُطْعَمُونَ عَلَىٰ خَبْئِهِ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا إِنَّمَا
نُطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا *

Fakîrlerden şükür minnet gerekmez

Virilençün bize hıdmet gerekmez

B:97a

Ĥüdâdan qorqaruz dirler begâyet

Anuñçün iderüz ihsân ri'âyet

'Abûs-u yevmüñ 'azâbından muhâfet

İderüz qamtarîrden pes nezâfet

Ĥüdâdan çünki qorqdılar begâyet

Bu kez Hâk dahı eyledi 'inâyet

M:98a

2910 Kıyâmet qorqusından şakladı uş

Bulara virdi şunı kim gele hoş

Ola yüzleri aq göñilleri şād

Oturup taht-ı köşk üstinde şehzād

Şabırlarına virdi cenneti Hâk

Harîrler geyeler yerleri uçmaq

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا فَوَقَّيْهُمْ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّيْهُمْ نَصْرَةً وَسُرُورًا وَجَزَيْهُمْ بِمَا
صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا **

Oturalar erâ'ik üzerinde

Görükmez anda ay bil dahı günde

Yok anda şemis mäh hem gice gündüz

İçi taş ı tolunur şöyle düpdüz

* İnsan Sûresi 76/7-9

2911 göñilleri: göñülleri M

2912 geyeler: giyeler M

** İnsan Sûresi 76/10-12

2915 Ki ٲoğmadan güneş çĩn-i seherde
Niceyse öyledür anda eşerde

Şovuk ıssı dahı olmaya anda
Hevā mergūb nefīs ola orada

Güneş yok anda kim ٲoğa ٲolına
Gice gündüz nicesi fark olına

Tecellĩ ide nūrullah-ı a‘zam
Münevver ola pes ‘arş-ı mu‘azzam

Düşe ferşe bu nūruñ ‘aksi düpdüz
Bile pes ehl-i cennet oldu gündüz

2920 Gice olduğınun budur nişānı
Tecellĩ sākın ola bir zamānı

Hemĩn köşk ü sarāyı tāt u tahtun
Kala nūrı na‘ĩm baht u rahtun

Yakĩn ola ağaçların zılālĩ
Biri birne karĩb hem yok zevālĩ

B:97b Budağı hem şimārĩ dānĩ ola
Kuṭunı ola tezlĩl şuna ala

مُتَكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا *

Ṭururken otururken hem yaturken
Alalar dūkelü hālde olurken

2918 mu‘azzam: a‘zam M
2920 olduğınun: olduğunun M
2922 Biri birne: birine biri M
* İnsan Sūresi 76/13-14

M:97b 2925 Gümüşden virle bunlara çānāk
Dağı virile çok ibrik u bardāk

Şafī şeffāf o zarflar ola sırça
Ki aşı aq gümüş mü' minler içe

Bularuñ içdüğine göre virler
Hüdādan bunlara böyle buyurlar

Ağız olmaya içmek dağı tatmak
Şafā vü 'işret evidir görüñ uçmak

Vireler şol mizācı zencebīli
Ki aña dirleridi Selsebīli

2930 Anuñçün virdi Haqq Selsebīl ad
Virüpdür aña zīrā reng ü bu dād

Leṭāfetden aña virdi selāmet
Tarāvetden kodı anda melāmet

Pes ismi lāyık oldu Selsebīl'e
Müşābihdür mizācı zencebīle

Şarāb kim zencebīle memzūc ola
'Arab lez-zet alır çün anı bula

Şarāb-ı Selsebīl hem nehr-i kāfūr
Beğāyet tatlıdur hem nūru mevfūr

2925 Gümüşden: Gümüşden M, çānāk: çanāk M

2926 gümüş: gümüş M

2927 virler: vireler M // buyurlar: buyurular M

2935 İkisi taht-ı tûbâdan çıkarlar
Cemî‘i cennete vâfir aķarlar

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِأَنِيَّةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ فَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَرُوهَا تَقْدِيرًا وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ
مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ *

Dağı bunlara vildân muħalled
Ṭavâf idüp gele dâ‘im mü‘ebbed

B:98a Şafîlıkda şanasın dürr ü menşür
Yalabur yüzlerinden gün gibi nûr

Bilesin cenneti mülk ü kebîrdür
Yedi kât gök yir andan şaġîrdür

Yedi kât gökler u yerler nizâmı
Biri birine ulaşı tamâmı

M:99a 2940 Tamâmet cennetüñ ġiñligi kim var
Olurdu ya‘nî ‘arzı işbu miķdâr

Dinildi yir gökler cem‘ olunsa
Dönüben yir gökler kaṭ‘ olunsa

Ki tā toġransa ħardal dânesince
O ħardal dânesinüñ her birince

Ḥaķķ’uñ işbu ķadar bil cenneti var
O cennetlerde faẓl u raḥmeti var

Bu cennetler girü yir gökce miķdâr
Ola ġiñligi fikr it imdi gel var

*İnsan Sûresi 76/15-19

مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا *

2945 Yeşil sündüsle istebrak geyiser

Kolunda üç bilezikler olısar

Olısar kollarında üç bilezik

Ki kollar anuñıla ola nāzik

Biri altun biri fıdıda ola aķ

Biri yāķūtla lü' lü-i berrāķ

Şuna Allah bulara hoş şarābı

İçirüp gidere gözden hicābı

Tuhūrdır kim içerse ola tāhir

Geçe hissi şafādan evvel āhir

2950 Dil ü cāndan dileye vaşl-u Hāķķ'ı

Ki ru'yetden bula çok fażl-u Hāķķ'ı

عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سَنَدُسٌ خَصْرٌ وَاسْتَبْرَقٌ وَخَلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقْيَهُمْ رُبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا **

Vişālūñe dilerüz ire Maħmūd

Cemālūñi görüp hoş ola maķşūd

B:98b

Vişālūñden aça bābü'l-hayātı

Zülālūñden içe ābü'l-hayātı

İlāhī vir bize envār-ı vaşluñ

Muħiṭ olup bizi āsār-ı fażluñ

* İnsan Sûresi 76/19-20

2949 Geçe: Giçe M

2950 vaşl-u Hāķķ'ı: vaşl-ı Hāķķ'ı M

** İnsan Sûresi 76/21

2951 Vişālūñe: Vişālīñe M, dilerüz: dilevüz M

2952 Vişālūñden: Vişālīñden M

Na‘īm’de gāyet ü ne‘māya ırgir
‘Adin’de ‘izzet ü ‘ulyāya ırgir

M:98b 2955 Hicābı ref‘ idüp kesr it firākı
Vişāle zamm idüp feth it telāki

Eyā iy tālib-i esrār taleb kıl maṭleb-i a‘lā idüp dergāha istikbāl
Veyā iy cālib-i envār pes iste maḳşad-ı aḳşā bulasın ‘izzet ü iḳbāl

Ṭuhūrdan ırmağdır muṭahherdür vesah-ı yedden reşih idüp çıkar tenden
Hem atıyeb misk-i ezferden olur lezzetde key ahlā aḳar andan nebāt u bāl

İçenleri kılar taṭhīr meyliden lezzet-ü hisse rükün-ı māsivāullahdan
Cemāl-i Hāḳ liḳāsıdur bulara gāyet ü ḥüsni olurlar ru‘yete meyyāl

Liḳāullahıla lezzet niḳāullahıla rif‘at dilerler kim ola vuşlat
Budur gāyet ulu rütbet budur ol maṭleb-i a‘lā ki yokdır hīç aña timşāl

2960 Ṭuhūrun sāḳisi Allah içirür lüṭfile ol şāh olur yüzleri şems māh
Bulalar ‘izzetile cāh ki oldur gāyet ü ne‘mā şeref ikrām u hoş iclāl

Hicābın ref‘ide sulṭān cemālin göstere tābān kıla kendüsi hoş iḥsān
O demde şıgmaya vildān ki bizzāt içire Mevlā ṭuhūrı bunlara işmāl

B:99a Gaybden bir ḳadeḥ izhār ide Hāḳḳ tolu pür envār ola mü‘minleri devvār
Ḳona ellerine zevvār bulalar fevzile büşrā nihāyet ‘izzet ü ifzāl

Ḳadehdür miskile maḥtūm ḥıtāmda nūrula merḳūm ki bu āb-ı ṭuhūrdur bil
Bunı mehdi ğafūrdır bil ‘atāsıdur anuñ ebhi olur dostlarına seyyāl

M:100a Velīullah ḥıtāmını eliyle kesr idüp aḳa şarābın şevḳile içe
Sivā‘-yı Hāḳ’dan ol geḳe tecellī üstine müclā vişāle eyleye tirhāl

2957 ırmağdır: ırmağdur M
2963 nūrula: nūrla M // ebhi: mevlā M

2965 Tuhūr ırmağını yâ Rab naşîb kııl biz kuluña hoş içelim olalım serhoş
İdelüm şevküñile cüş hicirden bulalum melcâ bulup vaşluña istikmâl

Meşâyih didiler aña bu halk dört sınıf olur aña ne deñlü varsa ol gün
Birisi mürselindür kim bularuñ hücceti aqvâ çü Hâk itmiş durur irsâl

İkinci enbiyâdır kim habercilerdür Allah'dan ki bir bildürdiler Hâk'ı
Üçinci evliyâdur kim kılurlar zühidle taqvâ iderler nefsleri ikmâl

Budur dördüncisi anuñ şu mü'minler durur şâdık Hâk'a tevhid iderler hoş
Gelüp tâ devr-i Âdem'den olunca mahşer ü kübrâ eger 'âlim ve ger 'ummâl

Otura işbu dört eşnâf pes ol cennet-i 'Adn içre mu'azzezler mu'allâlar
Bulalar kadr-i a'lâlar ki rütbesince hoş me'vâ kime tafşîl kime icmâl

2970 Otura mürselîn anda ki envârdan menâbirde irip aqşâ-yı ikrâma
Bile hem enbiyâ şaf şaf bulalar maqşad-ı esnâ ki yokdır bunlara emsâl

B:99b Otura evliyâ anda mu'allâ tahtlar üstinde irüp a'lâ-yı i'zâma
Otura bile 'âlimler gözedüp merşad-ı esnâ bulalar anda kutlu fâl

M:99b Otura mü'minîn anda olup ervâh-ı ferhunde irüp evlâ-yı ikrâma
Ki her biri merâtibce bulalar 'izzet ü 'ulyâ 'atâ vücûd u hüsn ü hâl

Gelüp cümle ferîştehler ihâta ide insânı ayağın turalar şaf şaf
Bulara Hâk nazar ide vire ol devlet ü 'uzmâ ki 'aql olmaz aña mikyâl

Cemi'i muntazır aña celâlî perdesin Allah kemâli lütf idüp nâgâh
Ne vaktin keşf ide ol şâh cemâlin göstere eclâ vişâline ide işâl

2975 Cemâlin göstere ol Hâk tecellî eyleyüp mutlak olalar nûra müstağrak
Şafâ içre olalar ğark cinânda qalalar ebkâ bu resmedür ebed işgâl

2965 cüş: hoş M

2967 enbiyâdır: enbiyâdur M

**El-bābü'r-rabi'ü vel-ısrın gi qavlihi Ta'ālā ve limen hāfa maqāme
rabbihi cennetāni**

Günāh işlemege qaşd eylese kim
Hüdādan havf idüp redd eylese kim

Qıyāmetde 'azābı ańsa ol er
Canına qorhu odı bulsa yollar

Cemi'i kılduǵın şorsa gerek Haq
Hayır şer her işin görse gerek Haq

Añup bunları Haqq'dan qorqsa pes ol
Günāhdan qaçsa kılmasa maqbül

2980 Günāhı işlemese bil o kişi
Yücedür āhiretde anuñ işi

* وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٌ

B:100a Aña vire iki cennet bilüñ siz
Cemil sa'y idüp a'māl kılüñ siz

Biri 'Adn uçmaǵıdır ki uludur
Na'im uçmaǵı biri sevgülüdür

İki cennet virilmege sebeb bu
Zire tāt idüp kıldı taleb bu

M:101a Qılup tāt Haqq'ıñ oldı muṭi'i
Niçe tātleri kıldı cemi'i

* Rahmān Sûresi 55/46
2982 uludur: uludur M // sevgülüdür: sevgilidir M

2985 Dağı k rk p hem itmezdi g n h 
G n h i  n iderdi her g n  h 

H kk' n buyuru n  ol ki i t td 
G n h  sevmedi  ayr i i t td 

Bu iki emri   n geldi yerine
Anu  H k virdi cennet her birine

Biri t 'at 'ib det itdigi  n
Birisi ma'  yet itmedigi  n

Biri l tf u ker metler umdu i  n
Biri H kk'dan be  yet k rkdu i  n

2990 Rec la  avfu  ortasında oldu
Anu   n r z -y  H kk'  buld 

Ya bir cennet H kk' n 'adline g re
 ev b vire  n  u ma a gire

Birin da ı kerem fazlından ol H k
L t f id p  n  vire  o  u mak

Res lu'llah didi k r an H d dan
 ki cennet bulur   li  c z dan

G mi dendir iki virilen u mak
Ne kim var sa s mdir kab ac k

2990 Rec la: Ric la M

2993 c z dan: H d dan M

2994 G mi dendir: G mi dendir M // var sa: var ise M

2995 Dağı altundan aña iki cennet aña
Vire Hâk kim görürse kala taña

Biliñ bunda olan altun kâmusı
Bulur şunlar ki var Hâk'dan umusı

Dağı cennet içinde dürlü dürlü
Ağaçlar var yemişler şulu şulu

B:100b

دَوَاتَا أَفْنَانٍ *

Ki ağşanı ağaçların ulaşur
Geçüp tallar biri birine buluşur

Gümişdendür ne deñlü varsa eşcâr
Cevâhirden olur mecmû'ı ahcâr

M:100b

3000 Kiminün yabrağı var ak gümüşden
Yemişi var laîf berrâk gümüşden

Ağaçların kâmu köki havâda
Yemişleri yere aşlu ovada

Biter her budagında dürlü yemiş
Tu'mda her biri çok dürlü imiş

Nice dürlü olur rengde yemişler
Anuñ gibi yemiş kimler yemişler

Olur cennetde envâ'ı sa'âdet
Şafâ vü ni'met ü 'izz ü seyâdet

2995 aña: M'de yazılmamış

* Rahmân Süresi 55/ 48

2999 Gümişdendür: Gümüşdendür M

3000 gümüşden: gümüşden M // gümüşden: gümüşden M

3005 Kıla her mü' mine şol deñlü ihsân
Dirilse birine cinile insân

Cemi'in içireydi yidüreydi
Kamuya hulle hil'at giydüreydi

Bir üyez kanadunca ni'metinden
Ki hîç eksilmeyedi yer katından

Niçe kullar ola uçmağ içinde
Sarây köşk ü bağ u ırmağ içinde

Efendisi çü göre rif'atını
Ta'accüb kıla Hakk'ıñ şan'atını

3010 Diye hâlüm 'acebdır n'oldı yâ Rab
Ki kulum benden ulu oldı yâ Rab

Buyura Hakk anuñ içündür bu ahevâl
Ki senden artık itmişdi ol a'mâl

Efendisine kulitse itâ'at
Dağı Hakk'a 'ibâdetitse tât

O kula Hakk vire iki şevâbı
Aña Hakk ide dürlü feth-i bâbı

B:101a Virilen ehl-i havfa iki uçmak
Revân akar içinde iki ırmak

3006 giydüreydi: geydüreydi M
3010 hâlüm: hâlim M
3011 anuñ içündür: anuñçündür M

3015 Biri Tesnīm biri Selsebīldür

Aña ırmeklige sebīldür

Havāda işbu ırmaqlar aqarlar

Teferrüc eyleyüp maḥlūk baqarlar

M:102a

Nice kim bunlar ideler işāret

Aña göre aqar olsa irādet

Buyursalar aşāğa aqmasına

İner yire geñezdir baqmasına

Yüce yüksekde şu aqsun disünler²

Yuqaruda aqar öñ akaruñ söylesünler

3020 Ne vechile buyursalar aqar hoş

Görenler cennete kıla nazār hoş

Teferrüc olmağičün size uçmaq

Virür size şu vechile hoş ırmaq

Ziyāde ni‘met olmağçün yaratdı

Ki Müşk tağından ırmağı aqıtdı

Anuñçün hoş koḥu ırmaqda koqar

Ki Müşk tağına uğrar çıkar aqar

فِيهَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ *

İki dürlü biter cennet yemişi

Biri tatlu olur birisi ekşi

3018 geñizdir: geñizdür M

3019 aqsun: aqsın M

3022 olmağçün: olmağičün M

* Rahmân Sûresi 55/52

3025 Dağı kurası bulunur hem yaş
Aña irer sa'adetlü olan baş

Biliñ cennet yemişlerinüñ aşlı
Biri dünyā yemişi cinsi mişli

Ki dünyāda yaradılmış bulurlar
Anuñ gibi yemiş anda bulurlar

Biri dünyāda yaradılmamışdur
Anuñ mişli cihānda olmamışdur

Biri ağşān eşcārı üzre biter
Şu nāzik meyve vü ra'nā laṭīf ter

B:101b 3030 Biri Haḳ emriyle kudretinden
Yaradur ol yemişi hikmetinden

Anuñ vaşfin kimesne aślā bilmez
Ne deñlü istese dünyāda bulunmaz

Yemişlerde çekirdek olmaya hīç
Yiyenlere ki zaḥmet kılmaya hīç

M:101b Sekiz cennetlerüñ var her birinde
Maḳāmlar yetmişer biñ hoş yerinde

Dağı her bir maḳāmda yetmişer biñ
Kızıl yāḳūt sarāylar var yaraḳ biñ

3035 Sarāyuñ her birinde yetmişer dār
Zümürüdden yeşil havlı ne kim var

3030 Yaradur: Yaradır M
3031 kimesne: kimse M

Dağı her havlıda yetmiş biñer ev
Kızıl altundan olur sen dağı sev

Olur her evde hücre ak gümüşden
Tamām yetmiş biñer berrāk gümüşden

Dağı her hücrelerde yetmişer biñ
Konulmuş mā'ide 'anber size yeñ

Ki her sofrada yetmiş şahāf hūb
Cevāhirden ola cümlesi mergūb

3040 Biliñ her şuhfeler tolu ta'āmı
Tadı yetmiş biñer levni nizāmı

Dağı her hücrenün çevre yanında
Kızıl yākūt muşanna' tahtlar anda

Bu tahtlar yetmişer biñdür hisābı
İçeler tahtlar üstinde şarābı

Dağı her tahtda yetmiş biñ döşekler
Harīr dībāc ki қоһar hemçü müşkler

Firāşuñ her birinde hūr u 'ıyn hūb
Bulunmaya nazīri hūsn ü maḥbūb

3045 Ki her hūrīlerün қолıқсı var
Ki yetmiş biñ birine yüzi gülzār

Bu hūruñ her biriyle ide şoḥbet
İrişdire cemi'ine maḥabbet

3037 gümüşden: gümüşden M // gümüşden: gümüşden M
3045 қолıқсı: қолуқсı M

B:102a

Biriyle şoĥbet iderken o verrād
Şana kim cümleden aldı şafādād

Ėamunuñ zevĥ-i vaşlı cem‘ olına
Birinde cümle ez‘āfen biline

Daĥı her taĥtluñ çevresi ırmaĥ
Aĥar yetmiş biñ ırmaĥ nūr u berrāk

M:103a

3050 Aĥar āb-u ĥayāt u sūd bāl u süci
İĥer bunlardan ol Ĥaĥĥ’ı sevici

Her ırmaĥ ortasında yetmişer biñ
Aĥac var yetmişer biñ imiş yeñ

Ėurulmuş ürcüvāndan her bir evde
Ĥıyām yetmiş biñer vardur her evde

Olur her bir sarāyuñ torusunda
Tamām yetmiş biñer ĥubbeler anda

Ki her ĥubbede yetmiş biñ hediye
Gele Ĥaĥ ırmaĥına nūr u ‘aĥıyye

3055 Anı göz görmeyüp ĥulak işitmemiş
Degil hīĥ kimesne göñline yitmiş

Daĥı cennetde bir aĥac biliñ var
Torusundan anuñ ton ĥulle çıkar

3051 yetmişer: yetmiş M, imiş: yemiş M
3053 torusunda: torısında M
3056 ton: M’de yazılmamış.

Ṭorusında yüce yerlerde ḥulle
Dibinde aşğa ablaḵ at ola

Ḳanatları ola ol atlarıñ bil
İremez yıl eger yilerse biñ yıl

Eyerlenmiş oyarlanmış dururlar
Aña yāḳūt dürrü uyan ururlar

3060 Anuñ bevli ve revṣi olmaya hīḫ
Binenlerde melālet ḳalmaya hīḫ

Ḥüdānuñ dostları aña bineler
Gezüp cennetde uçup hem ḳonalar

Aşğa ḥāllü kişiler şoralar
Neden bu menzile bunlar ireler

İlāhī bu maḳāma irdi bunlar
‘Amelleri neyidi gördi bunlar

B:102b Cevāb vire Ḥüdā bunlara kim siz
Döşeklerde yatup rāḥat uyursız

3065 Ḳılırlardı bular çok çok namāzlar
İderlerdi Ḥaḳḳ’a şükr ü niyāzlar

Ṭutarlardı şavmlar dā’imā çok
Ṭa‘amla baṭnıñuz sizüñ olur tok

M:102b Ğazā idüp iderlerdi cihādı
Ğazā itmediñüz siz ḳabādı

3065 Ḳılırlardı: Ḳırlardı M

Benüm virdüklerüm māl u ʔavārı

Virürlerdi yoluma ne ki varı

Baḥl̄ olup Ḥaḳḳ'ıçün virmedüñüz

Anuñçün bu maḳāma irmedüñüz

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ أَعْلَاهَا الْخُلُ، وَمِنْ أَسْفَلِهَا خَيْلٌ أَبْلَقَ ذَوَاتُ أَجْنِحَةٍ
مُسِرَّةٌ مُلْجَمَةٌ بِالذَّرِّ وَالْيَأْفُوثِ لَا تَرُوثُ وَلَا يَتُولُ فَيَرْكَبُ عَلَيْهَا أَوْلِيَاءُ اللَّهِ فَتَطِيرُ بِهِمْ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ الَّذِينَ
أَسْفَلَ مِنْهُمْ يَا رَبِّ، مَا بَلَغَ عِبَادُكَ هَؤُلَاءِ بِهَذَا الْكِرَامَةِ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ كُنْتُمْ تَتَّامُونَ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَمَا كَانُوا
يَصُومُونَ وَ أَنْتُمْ تَتَطَرُّوْا وَ كَانُوا الْحَمْدُونَ وَ أَنْتُمْ تَجْبُنُونَ وَ كَانُوا يُنْفِقُونَ وَ أَنْتُمْ تَبْخُلُونَ *

3070 İlāhī vir bize 'ilm ü 'ibādet

Seḥā vü cūduña bulavuz sa'ādet

Seḥā Maḥmūd dü 'ālem 'izz ü devlet

Buḥul şüm u şekā vü zill ü zillet

Gerekdür her kişi eyleye iḥsān

Şeref iḥsānıla bulur her insān

Ḥaḳḳ'uñ ḥulḳıyla kırlarlar taḥalluḳ

Bulalar tā ki vaşlına ta'alluḳ

İlāhī biz ḳuluña eyle iḥsān

Bulalım cennet içre faẓl u rıdvān

3075 Görelüm dā' imā nūru cemālūñ

İrelüm vaşluña görüp kemālūñ

B:103a

Şular kim nefsinūñ buḥlın men' ide kıla iḥsān bulalar dü cihānda ikrām

Ne deñlü itseler infāḳ anı şanmañ olur noḳşān ziyāde eyleye ḳassām

3068 māl u ʔavārı: mālı ʔavārı M

3069 virmedüñüz: virmediñüz M // irmedüñüz: irmediñüz M

* Hadis-i Şerif

3075 Görelüm: Görelim M // İrelüm: İrelim M

M:104a

Ḳalīlini ḳıla ekṣer ṣaḡīrini ḳıla ekber ki ya ‘nī kühteren mihter
Ḳıla hem ebterin bihter ki dost ola aña düşmān fenāsı ola bākī tām

Sehā cennetde bir ağaç budakları bu dünyāya çıkupdur şarka vü garba
Anuñ bir budanın tutan bulur uçmağ hūr-ı rıdvān ḳılur cennetde ol ārām

Buḡul ṭamuda bir ağac budakları cihāna pes irüpdür cümle etrāfa
Kim anuñ bir budagı aḡız itse yaḳa nīrān göre ṭamuda çok ālām

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ السَّخَاءُ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ أَغْصَانُهَا مُتَدَلِّيَاتٌ فِي الدُّنْيَا مَنْ أَخَذَ بَعْضَ مِنْهَا قَادَةً إِلَى الْجَنَّةِ
وَالْبُخْلُ شَجَرَةٌ فِي النَّارِ أَغْصَانُهَا مُتَدَلِّيَاتٌ فِي الدُّنْيَا مَنْ أَخَذَ بَعْضَ مِنْهَا قَادَةً ذَلِكَ الْغَصْنُ إِلَى النَّارِ *

3080 Gerekdir buḡlını terk it sehāvet rāhına gir git ki envā‘ı sehādan it
Canuña ‘ışkı hoş berkit muḡabbet tāvusı cevlan ura göñlinde şubḡ u şām

Şular fisebīllah maḡabbet eyleye li’llah seve bir mü’mini fi’llah
Bula ḳā’im ola bi’llah seve iḡvān vü ger aḳrān eger A’rāb ve ger ‘Acem

Vire Ḥaḳ köşkler ezher tamām yemiş biñer enver içinde memlū mehpeyker
Ḳamu bir yāḳūt u aḡmer direk üzre ola bünyād ol köşkleri aḳḡām

B:103b

Maḡabbet ehlinüñ ol Ḥaḳ ḳıla yüzlerini berrāḳ nitekim şems ider işrāk
Ṭolar tağ ile taş evrāk olur cennet içi tābān şanasın lüṭfile bessām

Pes ehl-i cennet ideler maḡabbet ehlini gelüñ teferrüc ide varalum
Ḥüdā ne virdi görelüm idelüm biz anı seyrān ne resme buldılar in‘ām

M:103b

3085 Geleler göreler bunlar hep olmış yüzleri günler gören göz kendüden günler
Şafā vü ‘ıyşda her günler hem olmışlar yine iḡvān maḡabbet ehl-i ḡās u ‘ām

* Hadis-i Şerif

3084 görelüm: görelim M, idelüm: idelim M

Yeşil sündüs ve istebrak geyerler nûr urur berrâk cihânı nûra kılar ğarķ
Şafâya cümle müstağrak ne kim ideler istihsân gele hâzır müdâm mādâm

Olurlar baht-ı ceddile yaraşmış serv ü kıddile yazılmış eline haddile
Ki bir nûrânî hâttile şıfâtın bunların tıbyân ider görenlere i'âm

Bular şunlar dururlar ki lillâhi maḥabbet eylemiş fî'llahile kâ'im olup billah
Buları da sevüp Allah çü kıldı her birin sultân meleklerle bular hükâm

Şu kim mescid yapa lillah aña lûtf idüp Allah virür her birine iy şâh
Ki kırk biñ biñ şehir dergâh ki her biri 'azîmü's-şân yok ednâsınca Mısır Şâm

3090 O şehristân cevâhirden binâsı dürr ü yâkûtdan zer ü sîm ü zebercedden
Ki her şehrinde biñ biñ ev pes oldır a'zam u ayvân muşaffâdur o hemçü cām

Daḥı her evde Hâķ itdi tamâm biñ biñ serîr taḥtı ki her bir taḥtda hûr u 'ıyn
Daḥı her evde var kırk biñ veşâ'if kim şeh-i hûbân olurlar bunlara huddâm

B:104a Her evde mâ'ide kırk biñ cevâhirden muşanna'dur müzeyyendür muraşşa'dur
Koḥusı misk ü ezferdir 'abîr ü 'üd hûb u reyḥân neler ider görüñ eşmâm

M:105a Daḥı her mâ'ide üzre kodı kırk biñ kışâ' u nûr u zer ü sîm ü dürlü cevherden
Şıḥâfuñ her birinde hem kodı kırk biñ ta'âm elvân neler ider görüñ i'tâm

Virür ol kişiye kuvvet şu deñlü kim ide şoḥbet bu ezvâcuñ cemi'iyile
Biriyle kılsa cem'iyet şu deñlü zevķ ide ferḥân şana kim cümle oldu rām

3095 Daḥı nice ta'âma ol yemege içmege kâdir ola 'ıyş u nûş ide
Yemişler hem kuş etleri kimi yaḥnî kimi biryân yeye ol hoş bula her kām

3086 geyerler: gıyerler M
3089 iy: ey M // yok: M'de yazılmamış
3092 ezferdir: ezferdür M
3095 yeye: yiye M

**El-bābü'l-ḥamisü vel-işrûn fî tefsîri kavlihi Ta'ālā Muttekîne 'alā
furuşin beṭāinuhā min istebrākın**

İdenler gice gündüz çok 'ibādet
Bulalar cennet içinde sa'ādet

Otura ehl-i cennet köşkler üzre
Tena'um ideler döşekler üzre

Döşeklerüñ ola estārı yeşil
Şaḥīn dībāc istebrāk ḥarīr bil

Çün istebrāk ola estār yüzine
Yüzi ḥod beñzemez estārına

3100 Bilüñ ol döşegüñ ola yüzi nūr
Görenüñ cān u gönli ola mesrūr

Didiler ba'zılar sündüsdür anı
Daḥı dindi anuñdır 'alī şānı

Ki yüzi şol durur göz görmemiştir
Ḥaber andan kulağa girmemiştir

Aña beñzer bu dünyāda görölmez
Nice kim sa'y idüp ele girilmez

B:104b Otururken bu taḥtlar üzerine
Gele cennet yemişi üzerine

3105 Yaḳīn ola otururken olalar
Yaturken hem şunup vaşıl olalar

Yesîr degşirmesi hîç zaħmet olmaz
Niceler el şunup yemişı almaz

M:104b

Hemân meyveye göñilleri ola
Budağlar egilüp ağızına gele

Diledigi yemiş ağızına girür
Şeker erir gibi ağızda erir

Ağızda meyve erir çeynemek yok
Görün cennetde hîç aşlâ emek yok

3110 Bu iki cennetün her bir yerinde
Aşağasında hem yukarısında

İkisinün dağı ortalarında
Sarâyı köşk ü hem ırmağlarında

Yemişlerde döşeklerde ola çok
Şu hâtûnlar ki anlara nazîr yok

Kimi insden kimi cinden kimi hûr
Yüzine bakmağa güneşde yok nûr

Ķanâ‘at eylemişler erlerine
Muħibbe cân u dilden yârlarına

3115 Erinden ġayrıya kılmaz nazarlar
Ķılurlar pes ħarâmlardan ħazerler

3108 ağızda: ağızında M

3110 Aşağasında: Aşağısında M

3111 köşk ü: köşkün M

3112 döşeklerde: döşekler M

Ḥayādan ğayrıya kılmaz arzū
Hemān erlerine iderler arzū

Bulardur kâşırātü't-ṭarf-ı etrāb
İderler ḥaymelerde nūş u eṣrāb

Ki insden cinden kimse yapışmış
Degildir ğayrıla yakunluk itmiş

Hemīn ancak bilürler erlerini
Severler cān u dilden yārlarını

3120 Yaratdı Ḥaḳ Ta'ālā anı nūrdan
İren ervāḥ talar zevk u sürürdan

B:105a

Cihān ḥātūnları anda kız olur
Ki ḥūrī cennet içre yār dolur

Cimā' kılsa bu ḥūrīlerle mü'min
Maḥabbet arta itdükçe cimā'ın

Bula bunları ol her demde ebkār
Ḥaḳḳ'ıñ kudretlerine irmez efkār

M:106a

Yañakları kıızıldur şanki yāḳūt
Olur bir kez nazār biñ cānlara ḳut

3125 Şafılıkda beyāzda dürr ü mercān
Göñiller 'āşık olup seveler cān

Göricek lezzete ğarḳ ola erler
O ḥūrī yetmişer ḥulle geyerler

3118 yakunluk: yakınlık M
3126 geyerler: giyerler M

Ḥaffīdūr ḥulleleri ġāyet anuñ
Aña nisbet şaķīl bir ķīl tānuñ

Gözüke iligi endām içinde
Nitekim ḥamr-ı aḥmer cām içinde

Yüregi āyine olur erine
Erenler daḥı şöyle pāk erine

3130 Leṭāfetde biri birinde görünür
Şanasın aynada ay virür nūr

Şu ṭā'atler 'ibādetler ki idersiz
Daḥı tesbīḥ ezķār idersiz

'İvāz bunlara degil illā cennet
Daḥı dīdārı göre ser anda rāḥat

Birine biñ vire daḥı ziyāde
Hemān ķullar gerekdir ṭā'at ide

İdüñ her rūz şeb ṭā'at 'ibādet
Ricāla ḥavfıla buluñ sa'ādet

3135 Virür Ḥaķ ehl-i ḥavfa pes dü cennet
Nitekim evvel iki virdi cennet

Şular kim dünyāda ķaydın yediler
Bulısar dördüşer cennet didiler

İkinüñ biri sīmden biri altun
Görenler olısar ḥayrān u meftūn

B:105b

İkisi hem kızıl yâkût olur dir
Görenüñ cānlarına kut olur dir

İçinde iki şu mevfūr aķısar
Karışmış miskile kâfūr aķısar

3140 Aķısar nitekim deryā-yı ‘ummān
Tolısar ravzası hurma vü rümmān

M:105b

Zümürüdden ola hurma budağı
Yemişlerden tola köşkile bāğı

Kızıl altundan ola yapağı hem
Ki baldan tatlu südden aķ ağı hem

Virür dirligine göre kişıye
‘Amelden nūr hālince ışıya

Virür Hâķ ehl-i havfa iki cennet
Göre anda şafâ vü ‘ıyş u ‘işret

3145 Bu iki cennetüñ birisi Firdevs
Biri Me’vâ virür Allah taķaddes

Virür Hâķ ehl-i havfa dörder uçmak
Olur korkularına göre turaķ

İşit soñrağı iki cenneti ne
Bilesin ehl-i havfuñ devleti ne

Κoyu yeşil olur bu cennete renk
Biter envâ‘ı reyhān sebz-i çiçek

3141 ola: olsa M

3142 südden: sütten M, ağı: M’de yazılmamış.

Bu ikide hem iki ırmağ ağız
Dükenmez nâkış yok toptolu çıkar

3150 Dağı anda niçe dürlü yemiş var
Çekirdeksiz nefis hurmayıla nâr

Çekirdek olmaya yemişlerinde
Ki zahmet olmaya tâ dişlerinde

Naẓiddür naḥl-ı cennet pür şimârdur
Yemişleri kılâl gibi kibârdur

Birin alsan yerine biri biter
Beğâyet hûb u şîrîn laṭîf ter

Ḳamu cennetde vardır hûrular hûb
Güzel hulkı sözi vü yüzi maḥbûb

B:106a 3155 Hıyâmda oturlar çıkmayalar
Erinden gayrılara bakmayalar

Gözi maḥmûr ider ervâḥ-ı mestân
Yüzi gülzârına bülbül gülistân

Boyu tûbâ sîne servü ser-efrâz
Degil hem ser velî ‘ışkında serbâz

M:107a Biliñ her mü’miniçün bir çadır var
Feriştehler anı cennetde kırar

3153 yerine: yirine M
3154 hûrular: hûriler M
3157 ser-efrâz: ser-firâz M

O Һayme bir aғ incüden olur bil
Uzunluğı olur hem yetmişer mīl

3160 Һıyāmuñ her bucağında vurana
Olur Һūrī şeker ilk varana

O Һūrīler biri birini görmez
Dağı biri biri üstine girmez

Dağı mü'min otura refref üzre
Döşeklerdir konulmuş şaf şaf üzre

Olur mü'minlerüñ tahtları yüce
Semā vü 'arz arasınca iy Һ^voca

Dileseler anuñ üstine çıkmak
Egile taht aşığıya añılacak

3165 Yavuşca deve gibi egile ol
Aña binmege tā āsān ola yol

Hemīn sā'at o mü'min aña bine
Maķāmına vara köşk tura yine

Ṭahūr ırmaqları taht altlarından
Mu'allak şöyle aķa қatlarından

Nice dürlü қadeһler yöresinde
Düzilmiş Һāzır olmuş çevresinde

Göñil қanқısıñ içmek dilerise
Aķa gele göñilden geçerise

3163 iy: ey M
3168 Düzilmiş: Dizilmiş M

3170 Gele ol mü'minüñ ağızına kona
İçecek menziline vara döne

Bu mezkūr zevk-i 'işret kimlerüñdir
Hak emrini tutup korğanlaruñdır

B:106b Kişide havf u rehbetdir fehāmet
Hak'a akrablığa şahid 'alāmet

Ba'id olan kuluna korku gelmez
Şakīlerde anuñçün korku olmaz

Şehā kim akreb olsa korkusu çok
İrak olan ne bilsün korkusu yok

M:106b 3175 N'içün korkmaya Hak'dan ehl-i imān
Ki Hak'dan korkmayan olmaz müslimān

Göñilden korkadır Maḥmūd Hüdā'dan
Halāş olur havf ehli cezādan

Ne bilür kişi āhir mertebet ne
Ne milkedür sefer ne menzilet ne

Caḥīm midür biri göre 'azābı
Na'im midür ya göre çok sevābı

İlāhī hışmuña tuş itme bizi
Elümüz alup oda atma bizi

3180 Kuluñuz korqulardan eyle āzād
Na'im'de vaşl-ı dīdāruñla kıl şād

3169 Göñil: Göñül M // göñilden: göñülden M
3176 Göñilden: Göñülden M

‘Ademden ‘ālemi emr-i kün eyle eyleyen icād ‘azīmdür zü’l-celāl-i sulṭān
Ki cūdıla vüçüd virüp kılan ilhā imlā irşād nihāyetsiz kılup ihsān

Bu ‘ulviyyāt u süfliyyāt bu meşhūdāt u ğaybiyyāt bu şevkiyyāt u havfiyyāt
Ki yok bunlara takrīrāt biñinden birine ta‘dād fikir itmez anı ezhāb

Buları kün dimekle Hāk idāde itdi kıldı bular aña muṭī‘ u muṭlak
Eger meftūh ve ger maġlūk kamusı kanıt u münkād şükür tesbīh ider her an

Melekler kim ‘izāmlardır melekler kim feḥāmlardır nebīler kim kirāmlardur
Velīler kim hümāmlardır Hākḳ’uñ kullarıdur ‘abbād aña yüzler sürer ḥākān

B:107a 3185 Ululuġına hīç ḥad yok anuñ ḥükmine hīç sedd yok daḥı ihsānına ‘add yok
Anuñ lütfi ḥisābdan çok ihātā idemez i‘dād aña yok ğāyet ü pāyān

M:108a Celāline göre Cebbār olur kullarına Qahhār idüp ol qahrını iḥḍar
‘Uşātiçün ṭamuda nār Caḥīm’i eyledi mirşād şaķīleri yaķa nīrān

Anuñ qahr vü celālinden ḥavf ider kemāl andan utan ḥavf it kemālinden
Anuñ lütf u cemālinden recā kıl kim kıla āzād vire uçmaġ ḥür vildān

Ḥavf ehline virür Hāk iki cennet ki nūr u berrāk güneş gibi ider işrāk

Ve limen ḥāf maķāme rabbihi cennetān fe bi eyyi ālāi rabbikumā tukezzibān *

Qılır ehlin nūra iġrāk olurlar zevķile dilşād kılurlar şevķile ḥandān

Anuñ birisi rūḥānī birisi daḥı cismānī ki bula cism-i rūḥ anı

İkisinüñ deġı şanı ‘azīmdür aḥseni būnyād ki envārdandur ol tıbyān

3190 Na‘īm uçmaġıdur birisi ‘Adin uçmaġı ulusı olur misk gibi koḥusı
Kimüñ varisa koḥusı olalar ḥürrem ü pür şād görüp ol uçmaġa āsān

3184 izāmlardır: izāmlardur M

* Rahmān Sûresi 55/46-47 Bu ayetler beyit arasına yazılmış.

3190 varisa: var ise M

İrer Hakk'ı'nı 'inâyâtı bulur bu iki cenneti iden korkup 'ibādâtı
Bulur tahkîk sa'ādâtı 'amel kılup tutan nûn şadı günâh eylemege korkan

Birisi i'tikâdiçün biri a'mâl içündür 'ivâz virür iki cennet
Ya biri tâ'at içündür biri terki için ifsâd ki itmedigiyçün 'işyân

B:107b Biri anuñ şevâbiçün ki itmişdi 'ameller çün 'adil idüp virdi anı
Biri anuñ faẓl idüp virür hoş armağân zâd kerem ihsân idüp mihsân

M:107b Gümüşden iki uçmağı gümüşdür kabkacâğı sarâyı bağî otâğı
Dağı sîmdür taşî tağı ne kim varısa âbâd riyâz havz u gülîstân

3195 İki cennetde altundan nesi varısa hep andan ki tağ u şahın meydan
İrağ olmaz o sultândan vişâliyle olur mu'tâd girür 'âşık olan mestân

İki cennetde bilün var iki ırmağ revân ağar beyâzda şanasın ağ kar
Cibâlû'l-miskden ol çıkar teferrüc eyleyüp irşâd idesiz anları seyrân

Havâda emir ki göre ağar tır diyicek tura didigün yerlere vara
Aşağı hem nice yire havâda ağar ol berbâd olur emrüne hoş fermân

İki cennetde var yemiş iki dürlü biter imiş nazîrin kim ola yemiş
Biri yaş biri kurıymış şanasın şühd-i şeker-dâd çekirdeksiz laţîf bostân

Dü cennet olan mecnî ki ya'nî meyvesi dâni yakındur pes anuñ kâni
Ki kâ'id muştacı anı şunar alur olur naqqâd ki birisidür yeksân

3200 Otura tahtlar üstinde ki zevk-i bahtlar üstinde dökler taht üzerinde
Şafâlar bulalar anda olup her biri bî-endâd cihân zevki aña kurbân

3194 Gümüşden: Gümüşden M, gümüşdür: gümüşdür M // varısa: var ise M

3197 emir ki: emriñe M, yerlere: yirlerde M

3198 imiş: yemiş M // şeker-dâd: şükker-dâd M

B:108a Döşegün astarı dībāc yüzi nūrdan olur behhāc ki gözler görmemiş vehhāc
Kamu ‘ālem Hakk’a muhtāc iderler andan istimdād virür derdlerine dermān

İki cennetde köşklerde hem enhārda yemişlerde keşīb kim būy-ı müşklerde
Dağı vardur döşeklerde gözi nerges boyı şemsād niçe hūr u şeh-i hūbān

M:109a Aşağı yerleri müşkden hem ortaları ‘anberden yukaruları kāfūrdan
Haqīkat cümlesi nūrdan zihī şan‘at zihī üstād ki yüzleri meh-i tābān
Olurlar kaşırātü’t-tarf iderler ebşārın görürler zevclerin ancak
Yapışmamış bulara hīç kimesne olmamış dāmād ki degmemiş hīç ins ü cān

3205 Yağakları kızılılıkda şafılıkda kızıl yāķūt olur cāna gıdā vü ķūt
Beyāzda hem bedenleri çü nūrdandur olur vaķķād şanasın dūrile mercān

Maḥāfet ehline raḥmān ider fażlıyla çok ihsān iki cennet dağı virür
Evvelki sābıķīnuñdur bu aşḥāb-ı yemīne dād ikisi-de şerīfū’s-şān

Koyu yeşil bu cennetler reyāḥīn nebāt ekşer laṭīf koḥuları koḥar
Ol evvelkide çok eşcār ki zirā ehlidür emcād haqīkat ehli pūr ‘irfān

Bu cennetlerde de ‘aynen aķar çağ çağ nażzā ḥān dūkenmez olmaz ol noķşān
Tolu şaḥrā şaḥn meydān ki itmiş Haķ anda a‘dād fevāķih naḥlıla rūmmān

Bu cennetlerde kaldı ki ḥayrāt ü ḥisānū’l-ḥulķ şu ḥūrlardır kirāmū’l-ḥalk
Hisābsız anda itdi ḥalk şol ebķār kim boyı fırşād görenler ide istiḥsān

B:108b 3210 Hıyāmda hūr u maķşūrāt olurlar anda maḥdūrāt edeblüler ki mestūrāt
Müzeyyen ruḥ-u müzellef ḥadd-ü şanavber ķad servü āzād olurlar tūbīye aķrān

M:108b Bulara dağı ins ü cān yapışmamış kalb-ı kırbān bulara cān olur ķurbān
Ki yüzleri meh-i tābān o mestān gözleri şayyād göniller alur fettān

3202 vardur: vardır M

3209 kaldı: kıldı M, ḥūrlardır: ḥūrlardur M

Yemîn ehli bu cennetde olurlar refref üstinde oturur şād u ferhunde
Hisân u ‘abkarî anda nefîs döşekdir iy şehzād oturur üstine sultân

Hüdâ kullarına ne‘mâ viripdür çok ulu âlâ dü ‘âlem uhrâ vü ulâ
Anı tekzîble î‘lâ hîç eylesün ecnâd ki ya‘nî cinnile insân

‘Azîmdür halîk u ‘allâm celâli issi o zü‘l-ikrâm kılıpdur lütf idüp in‘âm
Anuñ her bir işidür tām odur Vahhâb Hakk u hād Raḥîm u Muḥsin ü Raḥmân

3215 Dile Maḥmūd rızâ-yı Hakk ki tâ hoşnûd olup muṭlak kıla ervâḥ-ı yüzini ak
Vire dîdârıla uçmak ki fazlından pes ol cevvdâ ināyet ide ol sübhân

**El-bābü’s-sadisü ve’l-işrûn fî beyānû’s-sābiķine el-muḥarrebîn ve
merâ tibehum**

Şu kim îmanda tâ‘atde iverdi
Daḥı a‘dâ-yı dînile cenk iderdi

‘Amel iderdi kûr‘ân hükmiyle
Kemâlât taḥşîl idüp ‘ilmiyle

İvüp öñürdüridi aḥsen işe
‘İbâdetde sebak olmışdı pîşe

Cihānda çü hayır işde müsābiķ
Yarın uçmağı ilden oldu sābiķ

B:109a 3220 Muḥarrebler olurlar Hakk katında
Tena‘umde iderler cennetinde

3211 kılḥ-ı kırbân: kılḥ u kırbân M // gönüller: gönüller M
3212 iy: ey M, üstine: M’de yazılmamış
3213 tekzîble: tekzîbile M

Na‘īm cennetlerinde hoş muḳarreb
Olur rütbeleri a‘lā müretteb

Bulur çokdır bilün ol evvelide
Azacuk olısar şöıra gelende

M:110a

Murād evvelkiden aşḫāb-ı aḫyār
Daḫı tābi‘ olan aḫbāb u ebrār

Fesād u fitne çok olur şöñ zamānda
Ḳalur yönleri ḫalkuñ bed kemānda

3225 Döner dünyā sevisine yöni hoş
Göñillerine gelmez ḫayır üni hoş

Ola pes ḫubb-u dünyā cāna ḡālib
Bulunmaya göñilden dīni ṭālib

Ki her şahş dünyā için ola ‘āmil
Az ola şöñ zamānda dīnde kāmīl

Bulardan az kişidür Ḥaḳḳ’ı seven
‘İbādet itmege öñürdüp iven

Bilün ḫayr-ı uşuñ olan girür şöñ
Ki uçmağa iven kişi girür öñ

3230 İdüp sebḳat geçeler oturalar
Şol altun taḫt toḳunmuş getüreler

3222 çokdır: çokdur M // Azacuk: Azacık M

3223 aḫbāb u ebrār: aḫbāb-ı ebrār M

3225 Göñillerine: Göñüllerine M

3226 göñilden: göñülde M

3229 kişi: iki M

Müşebbekdür sürür dürrile yâkût
Dil ü cāna temāşādan gele küt

O tahtlar bir biri içinde edhāl
Muşanna‘dur muraşşa‘dur hoş ekmel

Oturup tahtında süreler şafāyı
Biri birine varup ide vefāyı

Ziyāret ideler biri birine
Ki dostı dostına yāri yārine

3235 Biri birine karşı oturalar
Muşaffā ‘ıyş u ehnā götüreler

O tahtlar bir birine karşı ola
Yüze yüz bir birini göre bula

B:109b Vire Hâk kullarına tahtıla tâc
Döşeye tahtlarına nâsenc ü dîbâc

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ عَلَى سُرُرٍ
مَوْضُونَةٍ مُتَكِينِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ *

M:109b Tavâf ide gele bunları vildân
Müsāvîsinde kadde cümle handân

Didiler işbu vildândur şol evlād
Gözi nerges yüzi gül boyı şemşād

3240 Bular ola ehl-i dünyā idi
Müşāb olmadılar hayrı yoğıdı

* Vâkıa Sûresi 56/10-16
3239 nerges: nergis, şemşād: şimşād M

Mu‘ākıb olmadılar zīrā ‘iṣyān
Ki itmemişleridi fiṣḵ u tuġyān

Olalar cennet ehline muṣāhib
Kimi hiḍmet ide kimisi şāhib

Muḥalled ola vildān anda dā’im
Olalar lüṭfile hiḍmetde kā’im

Ṭavāf ide bular ehl-i cinānı
Ṭutup sīm meşrebeler ‘alī şānı

3245 Degirmi ağzı var olmaya ḳulbı
Gümüşdür ḥālīş ol olmaya ḳalbi

Kimi şol ḳulublu ibriḳler tutarlar
Şafā virüp niçe cānlar utarlar

Kimi ellerine ala ḳadeḫler
Şarābından ma‘īnūñ pür feraḫlar

İçenlerüñ başı hīç ağrımaya
Gidüp ‘aḳlı ḫumāra uğramaya

İçicek ‘aḳlı arta hem ola nūr
Şafālar bulalar cānları mesrūr

3250 Dükenmeye ḫamirler dahı arta
Ne deñlü içilirise gice irtē

3241 fiṣḵ u tuġyān: fiṣḵ-ı tuġyān M
3245 Gümüşdür: Gümüşdür M
3251 irtē: arta M

Cihān ḥamri aña olmaz müşābih
Cemi‘inden anuñ bir kaṭresi bih

B:110a

Fevākih virile envā‘ı dürlü
Taḥayyür itdilerdi ḥüb u şulu

Daḥı kuşlar eti ki arzū iderler
Eger biryān ve ger yaḥnī dilerler

Yehūd maḫşūd ola ikisi bile
Hemān Ḥaḫ kudretiyle ḥāzır ola

M:111a

3255

Şıḥāfa gele gire pişmiş ola ol kuş
Yeyicek etini uçup gide hoş

Yeyeler meyveyi soñra ta‘āmı
Bulalar zevk ü aşfı ḥāş u ‘āmı

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانٌ مُخَلَّدُونَ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزَفُونَ وَفَاقِهِ مِمَّا
يَتَخَيَّرُونَ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ *

Bulara ḥūr u ‘ıynda virile hoş
Görücek cān u göñil eyleye cūş

وَحُورٍ عَيْنٍ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ **

O ḥūrīler şanasın dürr ü meknūn
El irmemiş şedef içinde maḥzūn

Şedefde ya‘nī meknūn olsa lü’lü’
Mużırrātdan maşūn olsa iy lü’lü’

* Vākıa Sûresi 56/17-21

** Vākıa Sûresi 56/22-23

3259 iy: ey M

3260 Kaçan kim ter ola incü muşaffâ
Olur hüsni anuñ ğāyet de aşfâ

Bu hūrīler aña beñzer şafâda
Tarāvetde leţāfetde naķāda

Bedenleri begāyet aĝ terdür
Gözi sürme yüzi gülden beterdir

Dişi hūrīleruñ gör neye beñzer
Şedefden çıkmış aĝ incüye beñzer

Lebi gülgün içre dişi lü'lü'
Şanasın lāle içre jāle tolu

3265 Lebi üstinde ĥālī vaşf-ı ĥālī
Şeker teng üzre fülfüldir ĥayālī

B:110b Ruḥun 'arz eylese gülzāre ol gül
Kıla ğonca ve gül zār hemçü bülbul

Yüzi şevķ-i ziyāsıyla münevver
Felekde şems ü māh baḥr u ḥāver

Ķomaz dillerde derd ü telḥ ü hicrān
Olur vaşl-ı leb-i şīrīni dermān

M:110b Bu mecmū'ı dinilen ḥoş sa'ādet
Virilür şunlara ki eyler 'ibādet

جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ *

3270 'İvāzdur bunlaruñ a'māline ol
Anuñ zevķ ü Na'īme buldılar yol

3263 neye: ne M
* Vākıa Sûresi 56/24

‘Amelsiz cennet ummak bil hamakat
Behişt-i heşte sa‘y it bil liyâkat

Velîlerden biri hammâma girmek
Diledi anda varup gusle irmek

Didi hamâmcı dervîş ger puluñ var
Göresin belki hammâma yoluñ var

Eger hammâm bahâ varsa giresin
Yoğisa nice maqşûda iresin

3275 Velî anı işidüp ağladı çok
İşidenüñ yüregiñ tağladı çok

Didi hamâmcı girü gir iy dervîş
Puluñ hâcet degil gir yime teşvîş

Velî eydür iy kardaş ben anuñçün
Figānum yok içerü girmekiçün

Çü bildüm haksızun şeytân evine
İzin yok girmege gördüm bu ine

Yarın Raḥmān evine hîç ‘amelsiz
Görile mi aña şöyle mecâlsiz

3280 Anuñçün eylerem efğânıla zâr
‘Amelsiz görüle mi anda didâr

‘Amel eyleñ bulasız anda cennet
Görüp didâr kılasız şükr ü minnet

3277 iy: ey, kardaş: karındaş M

B:111a Nice mü'min ola cennetde sulṭān
Melek görüp tuta ḥayretde evṭān

Özi doyamaya özine anuñ
Gözi baḳamaya yüzine anuñ

Melek ide ki bu ḳul yā İlāhī
Neden buldı bu envār-ı kemāhı

M:112a 3285 Ḥiṭāb ide bunı tebcīl iderdi
Baña zıkr eyleyüp tehlīl iderdi

Bu ḳulum çün iderdi baña ikrām
Bugün ben de ḳılarum aña ikrām

Şarāb içmege tıtıcaḳ bular nūr
İşitmezler o cennetde lağiv söz

Günāh olur sözi hīç diñlemezler
Fuhuş yatlu yaramaz söylemezler

Hemān biri birine lüṭf u ikrām
Selām virüp iderler ḥulḳ u in'ām

3290 Ferişteler hedāye getüreler
Selāmullahı her dem yitüreler

Melekler de virürler hoş selāmlar
Bulara tekrime içün kelāmlar

3282 Melek: Mülk M
3288 yaramaz: yara M
3291 tekrime: tekrım M

Şafâ 'izzet dilerseñ kıl 'ibâdet
'Amel eyle bulasın hoş sa'âdet

Olur cennet içinde sūķ u çarşu
Varurlar cum'a günü aña karşı

Ki her cum'a gelür ol sūķa ümmet
Eser rihü'l-şimāl ez bād-ı rahmet

3295 Ese yüzlerine bād-ı mu'atţar
Şaça tonlarına miskile 'anber

Bularuñ artısar anda kemāli
Ziyāde olısar hüsñ ü cemāli

Ehillerine varalar küşāde
Cemāli hüsñü olup key ziyāde

Seferlerden sarāylarna giricek
Diyeler bunları ehli göricek

B:111b Ki vallah hüsñüñüz olmış ziyāde
Gidelüden berü nūr u ziyāda

3300 Bular da diyeler sizüñ de vallah
Utanur hüsñüñüzden şemsile māh

Cemāl-i hüsñüñüz olmış ziyāde
Gidelüden berü nūr u ziyāda

M:111b Şular kim cennet içre gire evvel
Bedir ay gibi ola nūru ekmel

3298 sarāylarna: sarāylarına M

Anuñ ardınca girenler ziyāda
Nitekim kevkeb-i dūrri semāda

Muvāfiqdur kulūbı i'tilāfda
Tebāğguz yok bularda ihtilāfda

3305 Virilür hūru 'ıyndan iki hūrī
Ki anlaruñ ziyāde hūsn ü nūrı

Kemükden etden öte pes iligi
Görünür key laṭīfdür niteligi

Gice gündüz Hakk'ı tesbīh iderler
İşiden cānları tefrih iderler

Sakāmet yok daḥı bevl ü teğavvut
Tükürmezler daḥı yokdır temeshut

Zer ü sīmden evānī vü ebārīk
Kadehler ola nūrdan altun ibrīk

3310 Taraya bunlaruñ saçını meşşāt
İdeler zevk ala altundan eşşāt

Koḳa derileri misk gibi nefis bū
Ola hulḳda Muḥammed gibi hūb hū

Ola altmış zirā' boyları uzun
Ki Ādem ḳaddi gibi hūb u mehzūn

Yeyüp içdükleri hem ola derler
Şu derler kim ola miskile dūrler

İdeler Һazrete tesbîh ü tahmîd
Bulalar zevk idüp tehlîl ü temcîd

3315 Nefes virüp olur gibi vefâlar
Bulalar Һamd ü tesbîҺden şafâlar

B:112a Kıyâmetde diye Allah açup mü' minlere kapu
Diye yâ ehl-i cennet ol melekler çağrışa yâ hû

Behişt ehli de ideler ki lebbeyk ve sa' deyk
Diye Һaқ rāzı mısız diñ virilençün size tapu

Bular da eydeler yâ Rab nice olmayavuz rāzı
Çü virdün bize hoş devlet naşîb olmadı ğayra bu

M:113a Diye Allah oluñ āġāh vireyim mi dağı efdāl
Diyeler kim nedür iy şāh ki bunlardan ola ulu

3320 Diye Allah rızām virem ebed Һışm itmeyem size
Һaққ' uñ rıdvānı ekberdir egerçi ' alīyse kamu

Cinānda mevzi' -i savt yeg cihānuñ cümlesinden bil
Laṭīfdür bāķīdür zirā kesīf ü fānīden eyü

Behiştten bārī olaydı zıfır miқdārı dünyāya
Yerile gök araluğı olurdı zeynile memlū

Eger bir cennet ehlinüñ sivārı zāhir olaydı
Ṭamış ideydi nūrı güneş nūrun kılup memhū

3319 iy: ey M
3322 araluğı: aralığı M
3323 sivārı: sivābı M // nūrun: yüzden M

Eger hūrīlerüñ biri görünse ehl-i dünyāya
Semā vü arz araluğı tolardı nūr misk ü bû

3325 Anuñ gülzār-ı hüsniinde bitüpdür sünbül ü şebboy
Aña hayrân kamu reyhân âmîr ü 'âşıkândur o

Benefşe boyunı egdi gögertdi levnini süsen
Şartdı beñzini nesrîn göricek vird-i hamrâ rû

Münevver cehrinüñ bedri zevâle irgürür mehri
Komadı gözünüñ sihri gözünde nergesüñ uyhu

Qazar gonca olur tenüñ dil hacâletden dökilür gül
Güliccek ol saçı sünbül komaz bülbülde hem kaygu

Leb-i la'l-i revāsından göyendi lālenüñ bağı
Dişi dürri şafāsından şedefde oldı âb-ı lü'lü'

3330 Ruḥı şem'ine şems-i mäh ki pervâne gibi her gāh
Devir ider ki bula rāh hîç itmez yanmadan qorhu

Yüceltdi qaddini tûbî o servü serfirāz için
Görem diyü anuñ pāyin yüz urur yerde yürür şu

Dişidür kevkeb-i dürri yüzi şemsine zeyniçün
Cebîre bedr-i burcında toğupdur dü hilāl ebrû

B:112b Yüzi gülzāriçün diyeler döke 'uşşāq gözi yaşın
Ki bāğ-ı hüsni anuñla ola tāze olup toru

3325 âşıkândur: âşıkândır M
3327 gözünüñ: gözünüñ M
3331 Görem: Kerem M
3333 gülzāriçün: gülzārçün M

Dil ü cāna olan maḵṣūd nice medḥ olına Maḥmūd
Ḥuṣūṣā kim aña ma‘būd Muḥammed hem ol ḥūb ḥūylu

- 3335 Anı nāgāh gören şanur şanuvber üstine kim māh
Çıķup yüzine gül dizmiş ne tūbīdūr servü yatlu

El-bābü’r-rabi‘u vel-‘ısrūn fī beyān-i aşḥābī’l-Yemīn ve derecātiḥim

M:112b

Yemīn aşḥābı aḥvālin işidūñ
Aña göre dūrüşüp siz iş idūñ

Bular oldır ki şol mīṣāk güninde
Belinden Ādem’ūñ gelmişdi anda²

Çıķup sağ yanına tūrdı didi ḥoş
Ḥüdā birdūr tūtam emrin idem cūş

Ḥaḵḵ’uñ birliğine ḥoş kıldı iķrār
Daḥı ḥıdmet idem dir Ḥaḵḵ’a yarar

- 3340 Cihāna çūnki soñra geldi bunlar
Yine iķrār tā‘at kıldı bunlar

Ḳıyāmetde bular ‘arşuñ sağına
Tūrup varup göreler uçmağına

Virile nāmeleri sağ eline
O ‘arşuñ gideler sağdan yolına

Yaraķlandı bularuñ ḥayrı içün
Kerāmet virile her biri içün

3334 Dil ü cāna: Dili cāna M
3338 gelmişdi: gelmiş idi M
3342 sağdan: sağından M

‘Amellerine virilür şevāblar
Görürler Hâk cemālin yok hicāblar

3345 Göreler cennet içinde şafālar
Sidir ağacı tahtından vefālar

Sidir maḥzūddır şūkı yokdır
Sive ağşānı fevākih anda çokdır

Ki bir meyvesi yetmiş iki dürlü
Levindür ki lezīzdür şulu şulu

Ki bir levni ve ta‘mı hīç birine
Müşābih olmaya ol āhirine

B:113a

Anuñ yimişlerüñden yiyeler hoş
Şafā vü ‘ıyşa ide cānlar cūş

3350 Bulalar sidr-i maḥzūdda vefālar
Göreler talḥ-ı manzūdda şafālar

Müvezdür talḥa yehūd ol ümmi ḡaylān
Çiçekleri var anuñ ḥūb u reyḥān

M:114a

Sık ola bu yemiş ağacda bite
Ağacuñ cümlesin bu yemiş tuta

Ki memlū meyveden a‘lā vü esfel
O başdan ayağa yemişdür ekmel

Oturalar irilmez gölgelerde
Geñiş uzak çekilmiş gölgelerde

3352 Sık: Sayak, bu: M’de yazılmamış.

3355 Müdām menbasıṭ ol zıll-ı memdūd
Ola zıll-u hümā gibi o mevdūd

Ağaç var gölgesi bil göçmeye hîç
Segirtse yüz yıl bil atlu geçmeye hîç

Aķar şu ‘arş ayağından dökilür
Ağı süd tadı baldan tatlu olur

ĖoĖusı miske beñzer dā’im aķar
Nereye kim dilerseñ aña çıkar

Ne resme dönerse aña miřāl
O vechile olur maşbüb u seyyāl

3360 İřit kāfūrla bil selsebīli
Bulardan yaña şorgıl sen sebīli

İkisi tağt-ı Tübī’den çıkarlar
Cemi’i cennete düpdüz aķarlar

Dağı bir çeşme vardur adı Tesnīm
Hezārān biñ yere kıldı Ėaķ taķsīm

Muřaffā bir řarābdur rengidür aķ
Ėıtāmı misk-i ezfer levni berrāķ

Anuñçün didi Ėaķ Tesnīm aña ad
Ki artuķ virdi aña ķamudan dād

3365 Anuñçün didi hem aķar havādan
Degil yirler yüzinden ya hebādan

3357 Ağı: Ayağı M
3362 vardur: vardır M

B:113b

adehler b deler  olu tam mı
İ enler bulalar fer unde niz mı

Mu arrebler  ar bıdur bu ferc m
 Av ma yo dır andan cir  aya c m

İ erler   f  anı  atmazlar  ba
 ari durmazlar anı hi   ar ba

M:113b

 alan  alk  anı memz c iderler
Buları i   alanın u  iderler

3370 İ icek  arf-ı ekv bı eb r  
Ki ya  n     ar-ı inc  altun ibr  

Yem n a   bı g r k f r i erler
 adehler  oldurup mevf r i erler

Mu arrebler vel  Tesn m i erler
 olu  olu geh  g h n m i erler

Mu arrebler Mı ır ehline be zer
Otururlar ser rl r kim  zre kim zer

G r rl r ta tlar  zre  ok  af lar
 av f id p  ılır vild n vef lar

3375  unarlar bunlara k  s u eb r  
 adehler inc den hem zerden ibr  

Yem n ehli  aray ehline be zer
Yemi ler g lgeler  ulardur ek er

3374  ılır:  ılır M

Yemīn aşhābına virile yemiş
Yemişlerin anuñ kim ola yemiş

Şu yemişler durur ecnāsi çokdur
Anuñ eşnāfinuñ pāyānı yokdır

Ki hīç bir dem bular olmaya maqtū‘
Olunmaya nazardan ašlā memnū‘

3380 Nazar idüp ekilden men‘ olunmaz
Beğāyet çokdır ašlā cem‘ olunmaz

Kaçan kim ehl-i cennet şunsa aña
Getürmeden ağızına yemege

Anuñ yirine yemiş yine biter
Beğāyet tatlu ra‘nā vü nefīs ter

B:114a Yemiş gelmeden ağza Hāq yaradur
Anuñ mişli yemiş yine dūrüdür

Diyeler bu yemiş evvelkidür bu
Ki bir durur reng-i şüret dağı қоуу

3385 Günüñ evvellerinde bir yeseler
Şoñında yine yimek dileseler

M:115a Şanalar kim hemān bu öñ yinendür
Duhā vaqtinde şol rızq olunandır

3377 yemiş: yemiş M
3380 çokdır: çokdur M
3382 yemiş: yemiş M
3383 ağza: ağızına M
3384 evvelkidür: evvel gibidür M
3386 Duhā: Şucı M

Feriştehler diyeler rengleri bir
Velî dâdı ikisinüñ muğâyir

Cihân miyveleri bilüñ kesîfdür
Cinân meyveleri nûrdur laţîfdür

Tağayyür buluban şekli bozulmaz
Niçe yıl tursa kendisi irilmez

3390 Yeyüp içen kişiye ola hâcet
Velî hâcet yiri degil o cennet

Bilüñ yeyüp içenler döke derler
Şu derler kim olalar misk-i dürler

وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ وَأَفْجَاهُ
كَثِيرَةٌ لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ وَفُرْشٍ مَّرْفُوعَةٍ *

Yemîn ehli döşeklerde oturur
Her arzûsın yed-i kudret getirür

Döşekler tahtlar üzre döşenilmiş
Refi'ü'l-kadir hem şaf şaf konulmuş

Ola her bir döşek gök deñlü yüce
Oturan her biri sultân u h^ace

3395 Döşekler bir biri üzre döşene
Ki yatmağa anda ne üşene

Virile bunlara hûb hûru nice
Biri birinden ola hûsn ü yüce

* Vâkıa Sûresi 56/27-34
3393 konulmuş: konulmuş M

Leṭāfet gevherinüñ ola kânî
Zarāfet gülşeninüñ gülistânı

B:114b

Şabāhat çarhınuñ tábân-ı mähı
Melāhat tahtınuñ sulṭânı şāhı

Halāvet mısrına şehdü şeker han
Tarāvet kaşrına şāh İbn-i ‘Osmān

3400 Serîr-i şehri-ı hüsnüñ şehriyârı
Bize vire Hâk buları eyle yârı

M:114b

Yarada Hâk buları kudretinden
Zuhûra getüre Hâk hikmetinden

Karıcıkları ki vardı saçları ak
Akardı gözlerinden yaş u çapak

Ki ya’nî dünyâda saçı ağarmış
‘Amel nûrıyla göñli içi ağarmış

Gözi nûrı gidüp bili бүkilmiş
Belâlar başına yek yek dökilmiş

3405 Velî bunlar şakınmışlar günâhdan
Halâş buldılar anuñ her gün âhdan

إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَاراً عُرْباً أَتْرَاباً*

Yarada Hâk karıcıkları maḥbûb
Nazîr olmaya hürîden ola hûb

3404 bili: beli M
* Vâkıa Sûresi 56/35-37

Bu kez kıız ola bunlar dā'im evkāt
Niçe hūrīleri bunlar kıla māt

Diriseñ olmaya mı aç tende
Dirüz olmaya yarın aç anda

Severler erlerin gönülle cāndan
Görürlerin lerin yek dü cihāndan

3410 Erine 'āşık ola bu hātūnlar
Otuz üçer yaşında ola bunlar

Eri görür yüzün yüzinde anuñ
O da yüzünde hem gözünde anuñ

Bu hātūnlar şol incü daķınısar
Ki ednā nūrı āfāķa konısar

Geye her biri yetmiş ton tamāmet
Bu tonlardan çü 'arz eyleye kāmēt

B:115a Gözüke iligi endām içinde
Mey-i hamrā nitekim cām içinde

3415 Hicāb olmaz bunlaruñ zīre cismi
Ki nūrdandur laṭīfdür şekli resmi

Eger bir 'avrat iki ere varsa
Vara her kaçkısına kim dilerse

M:116a Erinüñ kaçkısı kim hulklu ola
Begenüp ol nefis hulkloyı ala

3409 gönülle: gönülle M

3415 nūrdandur: nūrdandır M

O ħūrī ‘ayn u ħūblardan birisi
Ger olursa cihāna görünesi

Semā vü arz arası nūr olaydı
Cihāndan z̤ulmet ehli devr olaydı

3420 Ger ağzıyārını itse deñizler
Şükür olurdu kudret gözüne gizler

Birinüñ burķa ‘ı yekdür cihāndan
Neler izhār ider gör Hāk nihāndan

Bularuñ vaşfına yok ħadd ü gāyet
Dinilmeye pes aña yok nihāyet

Yemīn aşķābına virile bunlar
Neler bular daħı cennetde anlar

Bu daħı çok olur evvel olanda
Daħı çok olısar şoñra gelende

إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنِشَاءً فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَاراً عُرْباً أَتْرَاباً لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ *

3425 Muķarreblerden olan bula rāḥat
Caḥīm’den ḥālīş olup bula raḥmet

Ḥayātu ṭayyibele rūḥu reyḥān
Bulalar olalar şādān u ferḥān

Bulara şol muṭayyeb rızķ virürler
Ḳarār mülkine girüp ķurtulurlar

3424 bular: bulur M
* Vākıa Sûresi 56/35-39

Na‘im bāğında vireler Na‘im çok
Kişi uçmağa girse hem ğam yok

Yemīn aşhābı işidür selāmı
Beşāret idilüp cennet maķāmı

B:115b 3430 Nez‘i vaktinde anlara diyeler
Qabirde hem beşāret eyleyeler

Şırātda daħı mīzānda beşāret
Qılına bunlara anda beşāret

Size bilün ki aşhāb-ı yeminler
Virildi ‘izzet ü rif‘at yümünler

M:115b Selām eyler size qardaşlarıñuz
Şol aşhāb-ı yemīn yoldaşlarıñuz

Beşāretdür selām bunlara rahmet
Ki bunlar bulısarlar ‘izz ü hürmet

3435 Şular kim ideler tã‘at ‘ibādet
Beşāretle bulalar hoş sa‘ādet

وَتِلَّةَ مِنَ الْآخِرِينَ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ
فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ *

Muqarrebler ki sâbıqlar olurlar anda ulu şāh
Yemīn aşhābı bunlardan aşığa bula ‘izz ü cāh

Şimāl aşhābı kim küffār iderlerdi Haqq’a inkār
Qılalar hasretile zār Caħīm ola olalar cāh

3433 qardaşlarıñuz: qardaşlarıñuz M // yoldaşlarıñuz: yoldaşlarıñuz M
* Vâkıa Sûresi 56/40, 88-91

Semūmda olalar mesmūm Caḥīimde olalar maḥmūm
Bulara zıllu yeḥmūm yanalar odlara her gāh

Çü bunlar itdiler isrāf tekebbür eyleyüp īlāf
‘Ömürlerin idüp itlāf şanasın bādı şavurdu gāh

3440 ‘Aẓīm cennete bular iḥrār idüp itmediler iḳrār
Bu resme didiler her bār berkdirüp bular efvāh

Didiler kim kaçan ölsek ‘izām hem türāb olsaḳ
Çürüyüp çün ḥarāb olsaḳ ‘imāret mi oluruz āh

Bular ḥaşri maḥāl gördi didiler olmazuz meb‘ūs
Ğavāyet eyledi izlāl anuñ olmadılar āgāh

Cemi‘ ḥalḳ cem‘ ider ki vaḳt yevm-i ma‘lūma
Yaḳar kāfirleri nāra la‘ine olalar hemrāh

B:116a

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ وَكَانُوا
يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ أَوْ أَبَاؤُنَا الْأَوَّلِينَ قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ
لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتٍ *

Yeyeler açığıp zaḳḳūm baṭınları tola andan
Maḳāmi‘ leh dege bī-ḥad zebānīler ki bī-eṣbāh

يَوْمٍ مَعْلُومٍ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ لَأَكْلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ رَقُومٍ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ **

M:117a 3445 Ḥamīimden şuşayup bunlar içeler şurbı hīm gibi
İçini taşını ol şu eridüp dōke bil nāgāh

3438 Bulara: Bularam M
* Vâkıa Sûresi 56/41-43, 45-50
** Vâkıa Sûresi 56/50-54

Ḥamīm ile daḥı zaḳḳūm Caḥīm'e girdügi bunlar
Nüzüldür bunlara ol gün olur ğayra naẓar kütāh

Bu zikri itdigümüz ḥaḳdır yaḳīndir aṣlā ṣek yokdur
Ki tesbīḥ kıl Ḥaḳḳ'uñ ismi 'azīmin lütf ide Allah

Ne kim itdünse 'iṣyān rücū' it Ḥaḳ ide ğufrān
Vire cennet kı lup iḥsān kı la yüzüñi ṣemis māh

Vire vildānıla ḥūrī içire āb-ı kāfūrı
Tecellī ide Ḥaḳ nūrı viṣāline bulasın rāh

3450 Tecellāya vaṣıf ırmez 'aḳıl andan ḥaber virmez
Ḥaḳīḳat neydügin bilmez mu'allādur ulu dergāh

Velī evṣāf-ı ḥūrīden diyeler bir iki ḥarfin
Dil-i 'uṣṣāḳı almağa yeter bu olmağa evvāh

Ḳara zülfiyle bend idüp yüzi ağına ḥālını
Ḳoyupdur dāne ol dāme dil-i murġı tutar ol ṣāh

Kemān ebrūsına ḳurbān ider ğamzesi tīriyle
O ḥūbı gözleri göñli bu tīrile atar ol ṣāh

Gözi nerges ṣaḳı sūnbül lebi lāle yüzidür gül
Āmīr-i 'āṣıḳāndur ol laṭīf bāġda biter ol ṣāh

**El-bābü's-sāminü vel-iṣrūn fi tefsīr-i ḳavlihi Ta'ālā ve ibadu'r-
raḥman ellezīne yemṣūna 'alā'l-arz hevnan**

3447 ḥaḳdır: ḥaḳdur M

3454 nerges: nergis M

3453 Kemān: Kemāl M

3454 nerges: nergis M

3455 Hakk'ın hâş kullarının diñle hâlin
Beyân idem şîfâtın hem me'âlin

Kelâmında buyurdi Hakk Ta'âlâ
Muḳarreb kulların zîkr itdi Mevlâ

B:116b Didi ya'nî ki Raḥmân'ın 'ibâdı
'İbâdet ehli kılmayan 'inâdı

Şu hâşlar kim vidâda maḥşûş ola
'Ubûdiyyetle mevşûf manşûş ola

Şulardır kim yürürler yer yüzinde
Sekînetle vıkar görnür yüzinde

M:116b 3460 Kibir kılmaya eyleye tevâzu'
Hayâ vü hilmile kıla taḥaşşu'

Aña cāhiller itseler ḥitâbı
Gerye sözlerle itseler 'itâbı

Bulara itmeye diye selâmı
Sedâd söyleye bunlara kelâmı

Bulara itmeye hoş sâkit ola
Ḥayırlu söz diye ya şâmit ola

Qılur her kimse ḥaznesinden infâk
Göñil ider kişinüñ dilin inṭâk

3465 Daḥı hâş kulların bir vaşfı da bu
Gicelerde uyumaya çok uyḥu

3458 manşûş: manşûf M

3459 görnür: görinür M

Gicelerde kılalar Hakk'a secde
Namāz kılup geleler şevke vecde

İderken tã'atla hüsni ü hulkılar
Ki andan rāzı iken işbu halkılar

Hakk'a tã'at iderken ol müdāmī
'azābdan havf ide her dem devāmı

Hakk'a yalvara ide ibtihālī
Diye şarf eyle bizden her vebālī

3470 Ki bizden şamunuñ şarf it 'azābın
'Aẓīmdür bilirüz anuñ 'ikābın

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَّ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا وَالَّذِينَ
يَبْتَغُونَ لِرَبِّهِمْ سُجْدًا وَاقِيَامًا وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا *

B:117a 'Amelçün eylemezler i'tidādı
Çü bilmezler bu hāle imtidādı

Şular kim tã'at ider rüz u şebler
Hüdā'dan korkup iderler talebler

'Acebdür gāfil olan takşīr iden
Cihānda 'ömri işlerde giden

M:118a N'içün fikir eylemez ol şüm hālīn
Ya n'olur 'ākıbet bilmez me'ālīn

3475 İlāhī gözümüzden gafleti aç
Canumuz oldu hūn faẓluña aç

* Furkan Sûresi 25/63-65

İder hâş kullaruñ envârı işrāk
Kaçan kim kılsalar mâlını infāk

Tecāvüz itmeye hadd-i keremden
Dağı katı tutmaya buhl idüp andan

Harāma sürmeye kılmaya ‘işyān
Men‘ kılmaya haqqullah ihsān

İkisi ortasında ola kâ'im
Vasatda ve ‘adelde ola dâ'im

3480 Dağı hâş kullaruñ bir vaşfı da bu
Şerik kılmaya Allah’a o hûb rû

Bigayr-ı Haq nefis öldürmeye ol
Zebânî terk ide kılmaya maqbûl

Şu kim iderse bunları ‘ikābı
Muza‘af ola maşşerde ‘azābı

Buları işleyen bilün ‘ayānî
Muhallemdür ‘azāb içre muhānî

Meger şu kim kıla tevbeyle imān
‘Amel şālih kıla kāmīl müslimān

3485 Buların seyyiātın Haqq Ta‘ālā
Mübeddel kıla hayra rabbü'l-a‘lā

Günāhın tevbeyle maḥv idiser
Anuñ yirine tã‘at getüriser

3486 tevbeyle: tevbe ile M

Günāhı içün itmeye 'ikābı
'Azāb yirine vire çok sevābı

B:117b Ğafūrdur tevbe idene ol Allah
Raḥīmdür t̃ā'at idene pes ol şāh

Şu kim tevbe ide bir günāha
'Amel şālih ide yalvara şāha

3490 Rücū' ider ol Allah ḥazretine
Mütāb merzī bula Ḥaḳ katına

M:116b Gerekdür tevbele Ḥaḳḳ'a iresiz
'Amel şālih idüp dīdār göresiz

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ م إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ نَادَى مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ إِنَّ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ مَوْعِدًا
يُرِيدُ أَنْ يُنْجِزَكُمُوهُ قَالُوا مَا هَذَا الْمَوْعِدُ لَمْ يَثْقَلْ مَوَازِينُنَا وَبَيَّضَ وَجُوهَا وَيُدْخِلُنَا الْجَنَّةَ وَيُجْزِنَا مِنَ النَّارِ
قَالَ فَيَرْفَعُ الْحِجَابَ فَيَنْظُرُونَ إِلَى وَجْهِ اللَّهِ مَا آعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ الْقَطْرِ إِلَيْهِ *

O ḥaşlar vaşfin işit iy mücāhid
Ki ya'nī anlar olmaz zūra şāhid

Gidüp maḥzarlarına virmeyeler
Şu bātıl olan işe girmeyeler

Şerīkdür bātılı gören kılanla
Müsāvidür kılan bile olanla

3495 Kaçan lağiv 'abeş işler göreler
Anı koyup nefis ḥāle gireler

3491 Gerekdür: Gerekdir M

* Hadis-i Şerif

3492 iy: ey M

Giçeler gideler ideler i' rāz
Aña havz itmeyeler kılup iğmāz

Fevāhişden gerekdir eyle iğzā
Kifāyetle kabāyihden kıl imzā

İdem hāş kullaruñ vaşfını tıbyān
Kaçan kim işideler va' az u kur' ān

Olunsalar çün āyātla tezkīr
Teğāfil itmeyeler gelmeye kir

3500 Kulaşsız gözsiz aña düşmeyeler
Göñilsiz bī-şafā hem üñsmeyeler

B:118a

Ki üzñ ü vi' āyı işideler
'Uyūn-u ra' iyele iş ideler

Du' ā idüp diyeler Rabbenā sen
Bağışla bize ezvācı hoş ahsen

Viresin zürriyyetden kurret'ül- 'ayn
Sürür bula görüp anları bu 'ayn

M:119a

Viresin bunlara tevbe vü tevfīk
Ma' ārifde olalar ehl-i taḥkīk

3505 İmām kıl bizi taqvā ehline sen
Uyalar bize dīnde hūb ahsen

Kaçan mü' min göre ehlinde tā' at
Anuñ qalbi feraḥ bula begāyet

Göreler anları dininde müsâ'id
Mücâhiddir olur âhir müşâhid

Tevakkû' ider ol cennetde bula
Ki ehliyile anda bile bula

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةٌ لِمَنْ يَنْظُرُ إِلَى جَنَانِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَنَعِيمِهِ وَخَدَمِهِ وَسُرُرِهِ مَسِيرَةً أَلْفِ
سَنَةٍ وَأَكْرَمَهُمْ عَلَى اللَّهِ مَنْ يَنْظُرُ إِلَى وَجْهِهِ غُدُوَّةً وَعَشِيَّةً". ثُمَّ قَرَأَ وَجُوهَ يَوْمَئِذٍ نَاطِرَةً إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةً *

O hâş kullara virile şol uçmağ
Tıbâk u eṭbâk ğurfe ṭâk u bartâk

3510 Müşakḳatlara şabr itdükleriychün
'İbâdet rāhına gitdükleriychün

Hevâyı ravż iden olup mücâhid
Şevâb-ı cenneti ola müşâhid

Melâ'ik ide istiḳbâl tamâmı
Virüp bunlara lüṭfile selâmı

Bular ğurfede göreler vefâyı
Ki diller vaşf idemez ol şafâyı

Muḥalled olalar cennetde anlar
İrer aña sa'âdet ehli cânlar

B:118b 3515 Ne aḥsen yerdür ol cennet maḳâmı
İlâhî bize de vir hâş u 'âmı

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا خَالِدِينَ فِيهَا **

3507 Mücâhiddir: Mücâhiddür M

3508 ehliyile: ehli ile M

* Hadis-i Şerif

** Furkan Sûresi 25/75-76

Aña kim görse olur şāh-ı ekrem
Liķa'ullah ile olur mükerrerem

M:117b

İder bunlara nūr-u Hāk tecellī
Bu 'āşık kulları kılup tesellī

Tena'umlar iderler her biri şāh
Otuz üçer yaşında yüzleri māh

Ḳamusı cürdümürd ü zībā
Muķābil olmaz gün ider ībā

3520 Anuñçün cennet içre olmaya gün
Bularuñ yüzlerinden gün alur dün

Bularuñ yüz nūrı şems-i vehhāc
Anuñçün olmadılar şemse muḥtāc

Daḥı taḥḳīķ bilüñ cennet zamānı
Ziyādur hep münevverdür mekānı

Muḍīdür nūr-u ğilmān veşā'if
Cemāl-i ḥūr u vildān u leṭā'if

Ḳamu cennet içi hoş şafā pür-tāb
Anuñçün ḥayāt olmaz şems-i mehtāb

3525 Havāsı cennetüñ mergüb olısar
Şovuk yok ıssı yok mertüb olısar

Aķar enhār-ı cennet fevķe taḥta
İrişür bāġa ṭaġa raḥta baḥta

3523 nūr-u ğilmān: nūr-ı ğilmān M

Olur raḥzāz-ı enhāruñ lāli
Zeberced lā‘l ü mercān bī-miṣāli

Olur naḥli vü germi dürr ü lü‘lü’
Ṣimārı bī-ḥisāb hem ġāyet ulu

Olur gülzār-ı cennet ġāyet eşref
Olur reyḥānıla her yir müşerref

3530 Olur ṭayrı anuñ baḥtı gibi büyük
Anı yerde görenler şana üyük

B:119a

Ḳılısar rīḥ-i cennet misk-i ‘anber
Ki beş yüz yıl kadar yolu mu‘aṭṭar

Bular mü‘minler anda çok şevābdan
Emīnlerdür bular ḳahr u ‘azābdan

Bulara ḥūr u ‘ıyn bulısar ezvāc
Giyerler her biri nāsenc-i dībāc

M:120a

İki parmağı arasına ol ḥūr
Ki yetmiş ḥülle alur hep olur nūr

3535 İderlerse ḳadd-i ṭübāla seyrān
Çemende ḳala serv ü denk ḥayrān

Ruḥun zülfin egüp gülşende güller
Gicede ağlayup gündüzde güler

Külāb saçılса bil ol ḥadd-i ḥāle
Şanasın düşdi lāle üzre jāle

Yüzinde zülfi şan nārda semendür
Yeḥūd gülzārda bitmiş sünbül ter

Leb-i la‘li durur mühr-ü Süleymān
Aña anuñ musahḥar cinn ü insān

3540 Onar ḥātem virile her kişiyē
Virile erkege daḥı dışiyē

Yüzügi taḳınalar parmağına
Şükür eyleyeler yüzler ağına

Yazulur ḥātemüñ her birisinde
Ki ḥaṭṭ-ı nūrla ḳudretten anda

Evvelki ḥāteme yazula ra‘nā
Selāmullahu ‘aleyküm fed ḥulūhā

İkinci ḥāteme işbu kelāmı
Ki yazmış ud ḥuluhā biselāmı

3545 Selāmetle girüñ cennet içine
Ḥulūd yevmidür irilmez ucına

Üçinci ḥāteme budur yazulan
Ki sizden gitdi guşsa ḡam u aḥzān

Daḥı dördinci ḥātemede yazulur
Libāsuñuz ḥarīrdēn ḥulle olur

B:119b Beşincinüñ budur yazusı ta‘ayyün
Size zevce eyledük şol ḥūrular ‘ıyn

3546 Üçinci: Üçünci M
3547 dördinci: dördünci M

Hem altıncıda mektûbdır ki bu gün
‘İvâz virdük size şabruñuz için

3550 Yedincide yazıldı kim kalırsız
Herem yokdır ebed şübbân olursız

M:118b Sekizincide menkûş bu ‘alâmet
Emîn olup gerek aña selâmet

Toğuzuncıda yazulan bilesiz
Nebîlerle nefîs koñşu olasız

Onuncıda yazılmışdur bilesiz
Cevârında Hakk’uñ rāhat bulasız

Sa‘âdet kula kim şāha ola cār
Bula cān bülbüli gülzār-ı bî-hār

3555 Kulağ tursañ h^voca dökem lü’lüyle lālā
Diyem bir cevher-i ferdi felek dāye melek lālā

Yüzi yirüñ göñil bedri özi ‘âlemlerüñ şadri
Şu resme ‘alîdür kadri ki şorsañ mislini lālā

Buyurmuşdur Resûlu’llah kaçan kim cennet ehli şāh
Ola yüzleri şemis māh Hakk ihsān eyleyüp fazlā

Gireler cennete şādān olalar bî-naẓîr sultān
Yağa kâfirleri nîrān Hüdā qahr eyleyüp ‘adlā

3548 hūrular: hüriler M

3556 göñil: göñül M

3557 Buyurmuşdur: Buyurmışdır M

Nidā ide Hâk emriyle münādî şavtı ra'nāla
Diye yā ehl-i cennet siz rızāya olduñuz ehlā

3560 Sizüñ hoş mev'idiñüz var bilüñ Allah katında çün
Diler kim Hâk ide incāz anı sizlere tekmlā

Diyeler nice mev'iddir ki itmemiş ola ihsān
Mevāzinimüz ol sultān şakl kılmadı mı mişlā

Yüzümüz kılmadı mı ağ dağı virmedi mi uçmağ
Caḥīmden cūd kılup ırāğ bizi kılmadı taḥcīlā

Hicabın ref'ide Allah görüne bunlara taḥkīk
Cemāline nazar idüp līkāya ireler vaşla

Resūl and içiyüp ol didi bunlara virilmedi
Nazardan sevgülü bir şey bulara olmadı aşlā

B:120a

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ
أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ
سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا *

M:121a

3565 Buyurdu ehl-i cennetden eñ ednā menzili olan
Sarāyı ola cevherden seriri lü'lü' temşilā

Nazar ide cinānına hem ezvāca Na'im'ine
Ḥadem birle seririne seyr eyleye tafşilā

İde biñ yıl kadar seyrān göre aḫşāsını cümle
Ki ednāsın görür gibi nitekim fikrile 'aqlā

* Furkan Sûresi 25/68-71

Velî ekrem kul oldur kim nazâr kıla o şubh u şâm
İki kez günde Rabb'ine yüzini göre tecmîlâ

قَوْلُهُ تَعَالَى وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا
عَلَيْهَا خَتَمًا وَعُمِيَانًا وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا فُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا *

Cemâlin 'arz ide çün Hâk olalar nûra müstağrak
Vaşıl bahrine olup ğark bilinmez bil aña mişlâ

3570 İlâhî biz za'îf kula cemâlûñ nûrunı göster
Göñil zevk-i vişâl ister vire anı bize tafdîlâ

Behişt-i heştûñ ezvâkı aña nisbet olunmaz hîç
Nazîr saña bulunmaz hîç kamu kul saña teclîlâ

Vişâlûñ zevkî rûhânî behiştûñ zevkî nefsânî
Sarâyı bāğı tûbîdür diler nefis ide taḥşîlâ

Gülistân-ı behiştde yok cemâlûñ gibi bir gül
Laṭîf terdür ol misk-i bû güneşden o ḥûb şeklâ

Güneşde ḥaddi ḥâl-i leb hilâl ebrû necim diş yok
Cebîn meh 'ayn nerges 'izâr-ı gül ü riḥ lâlâ

B:120b **El-bâbü't-tasî'u vel-'ışrun fî tefsiri kavilihi ta' Hazâni aḥtaşamuvâfî fî rabbihim**

3575 Dilerseñ dü cihân faẓl u sa'âdet
Kılasın şıdķ-ı iḥlâşıla 'ibâdet

İtâ'at eylemek kul şâha farzdır
Velî iḥsânları ma'nîde karzdur

3568 oldur: oldır M

* Furkan Sûresi 25/72-74

3570 nûrunı: nûrını M // Göñil: Göñül M

3571 olunmaz: olunmaz M // bulunmaz: bulunmaz M

M:119b

Yedi kat gökde yerde her ne kim var
Hakk'a secde ider cümlesi her bār

Dağı şems ü kamer cümle kevākib
Cebel ü eşcār u aḥcār Hakk'a ṭālib

Devābb u ṭayr u insān Hakk'a seccād
Musahḥar kudretine cümle münkād

3580 Zelīl olup anuñ olur cümle muṭī'i
Hakk'ın taqdīrine kanıt cemī'i

Bu nāsdan ekşere vire şevābı
Haḡ oldu ekşeri ḡalka 'azābı

Şekāvetle kime itse ihānet
Sa'ādetle kim eylese i'ānet

Diledigin ider ol 'alī sultān
İhānet ger i'ānet ḡahr u iḡsān

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى تَرَأَى اللَّهُ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ
وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا
يَشَاءُ*

Kelāmında didi hazān-ı ḡaşmānı
İkisi de ḡaşımdur ṭutdı meydānı

3585 İkisi de biri birine düşmān
Çekişürler bizüm dīn ü deyyān

Yehūd derler bizüz Allah'a lāyık
Kitābumuz resūlumuzda sābık

3583 ḡahr u iḡsān: ḡahr-ı iḡsān M
* Hacc Sûresi 22/18

Kitābuñuz ve hem peygamberüñüz
Bizümden şöñra geldi serverüñüz

B:121a

Didiler bunı mü' minler işidüp
Biz Allah'a aḥakkuz hoş iş idüp

Ḳamu peygambere biz kılduk imān
Ḳamusın Ḥaḳ bilüp olduk müslimān

3590 Kitābuñ cümlesi ḥaḳ gökden indi
Ḥaḳīḳat ḥaḳ durur her ne ki dindi

M:122a

Kitābumuz resūlumuz bilirsiz
Ḥased idüp aña inkār kılırsız

Bu vechile nizā' eyledi bu ḥaḳ
Bu kez hazān-ı ḥaṣmānı didi Ḥaḳ

* فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِهِمْ رُؤُوسُهُمُ الْحَمِيمُ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ

Şular kim kāfir oldu seçiliser
Ki nārdan bunlara ṭon biçiliser

Bularuñ ceşsesine göre ṭonlar
Biçilür geyeler olup zebūnlar

3595 Buları yaḳa odlar gice gündüz
Libās gibi ihāṭa ide düpdüz

Dökile başlarınıñ üzerinden
Ḥamīm şuyı dökile dā'im andan

3586 Kitābumuz: Kitābımız M

3587 Kitābuñuz: Kitābıñuz M

3589 kılduk: kıldık M

3591 Kitābumuz: Kitābımız M, resūlumuz: resūlımız M

* Hacc Sûresi 22/19-20

Ḥamīm şuyı ‘aceb ıssıdur işit
Ḥalāş bulmağa andan aḥsen iş it

Eger bir kaṭresi dünyā tuğına
Düşerse dimeye tağlar doğına

Cihān tağları eriyüp döküle
Parālana kamu bendi söküle

3600 Ḥamīm şuyın dökeler başlarına
İşidüñ eşkiyānuñ işleri ne

Buṭünü eriyе daḥı culūdı
Yağa anı şanasın tamu odı

Ḥarāretten begāyet ol içini
Yağa nitekim ol yağar tışını

Eriye içi taşы hep döküle
Kaṭ‘ olup kamu a‘zā söküle

B:121b Zebānīler hışım idüp sökeler
Demürden bozdoğanlarla dögeler

3605 Eger bir bozdoğan cinn ü insān
Üşerse ırmeyeler kala ḥayrān

Şaḳīler her kaçan çıkmak dilese
Caḥīmden ya‘nī çıkmak arzūlasa

M: 120b Cehennem yaluñı bunları atsa
Tamunuñ yüce yirine iletse

3605 ḥayrān: ḥayrān M

3607 atsa: itse M // yirine: yirlerine M

Zebānîler vuralar düşüreler
Yine tamu dibine divşüreler

Caḥīm ka‘rine yetmiş yıl diseler
Zebānîler ğaḏab idüp üşeler

3610 Diyeler zevk idüñ nāruñ ‘azābın
Tamām iḥrāk idici od ‘iḳābın

كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ *

İşit mü’ minlerüñ daḥı sevābın
Okuyalam biraz anuñ da bābın

Şu ĩmān getürüp kılan hoş a‘māl
Şu cennete ide Ḥaḳ anı idḥāl

Aḳar ol cennetüñ altından enhār
Kemāl-i ḳudretinden itdi iḏhār

Ṭonalar taḳınalar bilāzik
Ḳızıl altundan ola şöyle nāzik

3615 Bilāzikler ola ğāyet muşanna‘
Ağ incülerle cümle muraşşa‘

Ḥarīr ola libāsları ki mu‘tād
Yeşil istebrak sündüs ki vaḳḳād

Göñilleri begāyet ola ṭayyibe
Hidāyet olunalar ḳavl-i ṭayyibe

3608 divşüreler: düşüreler M

3610 idüñ: idiñ M

* Hacc Sûresi 22/22

3617 Göñilleri: Göñülleri M

Şükürler idüp diyeler kim o sultān
Şu va‘de kılduğın kıldı ihsān

Hamīd’üñ yolına bulup hidāyet
Şafālar bulalar anda begāyet

B:122a 3620 Hamīdür ol behişt-i heşt bilesin
Hamīd Hakk’a ‘ibādet kıl bulasın

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ وَهُدًى إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدًى إِلَى صِرَاطٍ الْحَمِيدِ *

M:123a Şular kim anlara Hakk kıldı in‘ām
Hidāyet virüben eyledi ikrām

Kaçan anlara okunsa kitāblar
O Raḥmān āyātından faẓl u bāblar

Hakk’ı ta‘zīm idüp daḥı kelāmı
Düşerler yüz üzre şubḥ u şāmı

Sücūd idüp bular ağlar kılup zār
Hakk’uñ tevḥīdine iderler ikrār

3625 Taẓarru‘ eyleyüp ḥaşyet iderler
Taḥaşşu‘ eyleyüp dehşet iderler

‘Uluvv rütbesi varken zārīfken
Nesīb ü kāmīlū’n-nefsken şerīfken

Hakk’a zülfileleri varken begāyet
Baña idüp kılurlar ḥavf u ḥaşyet

* Hacc Sûresi 22/23-24

Bulardan soñra geldi bir cemā‘at
Namāzı terk idüp itdi izā‘at

Şehevāta uyup itdi fesādi
Virürdi nefsine dürlü murādi

3630 İdüp hamr u zinā itdi ma‘aşī
Hevāya uydı Hakk’a oldı ‘aşī

Bular şerre dalāle uğrayalar
Yanup gayyāda cānlar toğrayalar

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ
خَلَفَ أَصَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا ظ *

Meger kim tevbe ide kıla t̄a‘at
Hakk’uñ emrin tutup kıla ‘it̄a‘at

B:122b Şular kim tevbe idüp kıldı imān
‘Amel şālih kılup oldı müslimān

Gireler cennete şādān olalar
Şafālarda ebed handān kalalar

3635 Zülüm olınmaya hiç zerre miqdār
Şevābların bulalar her ne kim var

M:121b Şu tevbe itmeden evvel günāhı
Bağışlanur anuñçün itmez āhı

Hazer virmez aña evvelki ‘işyān
Şevābı ecrine virmeye noqşān

* Meryem Sûresi 19/58-59
3635 olınmaya: olunmaya M

‘Adin cennetine pes gire bunlar
Nihāyetsiz şafālar göre bunlar

‘Adin uçmağını rahmān u Ta‘ālā
Şu kullarına va‘de itdi a‘lā

3640 Ki mü’min olalar hem ehl-i takvā
‘İbādet kılalar ceddiyle aqvā

Bu cennātı virem didi o sultān
Egerçi gāibdür vire evṭān

Anuñ eyledügi va‘de ki cennet
Virilür ehli eydür şükr ü minnet

Hakk’uñ dostları ṭā‘at ehli varur
Fazl u ihsān rıdvānı anda görür

İşitmezler yok anda lağv u la‘net
Hemān sözleri zıkr ü şükr ü hikmet

3645 Selāmdur bunlaruñ işitdigi söz
Feriştehler selām virür yüze yüz

Selāmıla du‘ā iderler anlar
Ġanīlerdür du‘ādan gerçi bunlar

Egerçi zāhirü’l-lağv u fuṣūldur
Velī ma‘nīde lütf u pür uşūldur

Lağıvden ictināb idüp şaķınmak
Gerek lağvi koyup zikre şıgınmak

Lağiv söz cennet içre ašlā olmaz
Kemāl-i ehli olan pes lağvi kılmaz

B:123a 3650 ‘Ayıblu sözleri terk eylegil var
Dile Hakk’dan göresin anda dīdār

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ
عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا *

M:124a Günāhı terk idüp kılan ‘ibādet
Girür cennetlere bulur sa‘ādet
Bularuñ rızķı var cennetde her dem
Virilür kuşlığın virilür aḥşam
Murād bundan budur dā’im virilür
Ne vaḳtın isteseler ḥāzır olur
O cennetlerde yoḳdır gice gündüz
Münevverdür nūrdur içi ṭaşı düpdüz

3655 Nişānı gicenüñ budur ki ḥūrī
Gelip ḥıdmet ider virür sürürü

Ḳaçan kim gündüz ola gele vildān
Bulara ḥıdmet ide daḥı ḡilmān

Gicenüñ gündüzüñ budur nişānı
Nişānsuz ne bile kişı o şānı

O cennetleri Allah virdi mīrāş
Şu mü’min ḳullarına kıldı īrāş

* Meryem Sûresi 19/60-62

Ki takvā eyleyüp eylerler ihsān
Hüdā'dan korkup çü itmezler 'ișyān

وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا *

3660 Bilũñ her şahş içün sulţān yaratdı
Ki her kulu içün iki ev itdi

Maķāmuñ birisi cennet içinde
Birisi tamuda miħnet içinde

Yapar mü'min şu cennetdeki evin
Şikār ider 'ibādetlerle evin

Caħīmdeki evin eyler o vīrān
Bunuñ 'aksince ider ehl-i küfrān

B:123b Kaçan mü'min ola uçmağa gire
Haķ aña iki dürlü mülki vire

3665 Biri kendüye olacak maķāmlar
Biri küffāruñ olacak mürāmlar

Ki mü'min olsadı aña gireydi
Şafā vü 'ıyş u 'ișretler göreydi

M:122b Anı da mü'mine virdi o sübhān
Ziyāde 'izz ü ħürmet lütf u ihsān

Na'im cennet kaşr sürür ravż
Sarāy servü tūbā vü nehr ü ħavż

* Meryem Sûresi 19/62-63
3660 Bilũñ: Biliñ M
3666 olsadı: olsaydı M

Dağı ğılmān vildān meh liķā u ħūr
Güneşden eltāf enzaf naķā nūr

3670 Ğulāmdur zūlfine ‘anber ki sārā
Gözine nerges u şehlā üsārā

Leb-i ķandine ķand ķandan ķonupdur
Zülālin görse erir utanupdur

Ruĥı bedrin görürse şems şarara
Şeremden döne kıza hem kızara

Anuñ evşāf-ı ħüsnine şümār yok
Ne deñlü zıkr olunsa andan artuķ

Şu kim Haķ pādişāhlığına göre
Vire ķullarınuñ fażlını göre

3675 ‘Aķıl idrāk ide mi lūtfın anuñ
Muķarrer olsun işbu söze cānuñ

Rivāyetdir Resūlu’llah buyurdı ol cihān ārāy
Ki ehl-i cennetüñ vaşfin beyān itdi o şükker ħāy

Virür kişiyē Mevlā beşer ulu ‘atā evlā
Ki her birisidür a‘lā bilen anları ola bay

Ola ķametleri Ādem gibi altmış zirā‘ efzūn
İni yedi zirā‘ mevzūn olalar servü ķad bālāy

3670 nerges: nergis M
3672 Ruĥı: Dağı M, şarara: żarāra M
3678 İni: Eni M

Ne ra‘nā mūntehā sidre boyu tūbā gibi efrāz
Şanuvber serv anı görüp kılar lerze diyüp hayhāy

3680 Olalar hūsnile mevşūf şanasın her biri Yūsuf
Şems görse ola meksūf hilāl hem hūşūf bedr ay

B:124a Dil-i ‘uşşāk bülend āvāz okur rāst huṭbe-i hūsnin
Hüseynī vecd olup bağrın deler şevkile hemçü nāy

Virile şol laṭīf āvāz olalar Dāvūd’a demsāz
Ne deñlü varısa hem sāz aña olmaya hemtāy

Havādan nāzil ola kuş işidicek olup bī-hūş
Tura āb revānlar hoş işidüp şavtını her cāy

M:125a Olalar cürdümürd u ... hem mūkahḥallar
Otuz üçer yaşında hep ki ‘İsā gibi rūḥ-efzāy

3685 Ḥabīb hūklü ‘Atīk şıdḳlu ‘Ömer heybet ‘Alī sīret
Felek rif‘at melek ṭal‘at nazīri olmaya ḥaşāy

O cennet ehli hep şayān olısarlar kamu hūbān
Sağalsız cümle maḥbūbān olalar yüzleri tuğrāy

Bularda saç u kirbük u kaç kara nūrānī ḥaṭṭdandır
Yeşil şārib ola erde temeyyüz çüniy ‘alī rāy

Şanasın cām-ı la‘linūñ kenārında benefşe hūb
Dizilmişdür zülālinden olmaya şu leb-i şāy

3679 hayhāy: hāyhāy M

3684

3688 Dizilmişdür: Dizilmişdir M

Onar parmaklarında hûb onar hâtem ola mergûb
Beğâyet olalar maḥbûb münevver nûr ser tâ pây

3690 Geye cümle beşer hil‘at tamâm nûr yetmişer hil‘at
Şu resme bula rif‘at ki yek dünyâdan ednâ pây

Bu hil‘at rengi gunâgun yeşil jengârî al meygûn
Şaru rümmânî aḡ gülgûn ḥaffîdür ḥulleler yekbây

Ne kim arzû ide nefsi irişe kudret-ü Hâḡ‘dan
Ebed zevḡde ola ‘ömri ki hîç görmeye hergiz lây

Bu ‘izzetle irdiler ki cennet içre girdiler
Hâḡḡ‘uñ yüzini gördiler ki tutmuşlardı ḥükm ây

Şular kim tıtdılar emri idüp ḥoş şükrile şabrı
Dü ‘âlem görmeye ḡahrı yanup derde dimeye vây

3695 İlâhî biz ḡuluña vir rızâ-yı ravza-yı rıdvân
Cemâlûñ vaşlına her dem bizi irgür alây alây

El-bâbü’s-şalişün fî medḡeti’n-nebi ‘aleyhi’s-selam ve müzemmeti’d-dünyâ

B:124b Elâ iy cevher ü ma‘nîde şarrâf şedefden ‘arz idem lü’lü-i ebḡâ
Elâ iy ‘ilm-i ḡaḡḡânide ‘arrâf ma‘ârifden diyem esrâr-ı mesnâ

Bu ‘ilm-i ḡikmetûñ bil gevheridür ḡaḡâyık u ḡoḡḡasınuñ cevheridür
Ma‘ârif ma‘deninûñ ebheridür nüh eflâk re’sine nûr-ı tâc esnâ

M:123b Bu bir taḡḡîḡ ḡaḡḡânî adı nesîm ‘aybdı kim irdi nâḡâḡ
Rivâyet ḡıl bu taḡḡîḡi ol âḡâḡ olasın a‘lem u a‘raf hem aḡmâ

‘Adem ketminde bu h  lk   lm  ş  dı Ő u yokl  k ‘  leminde   alm  ş  dı
Ne diri idi ne   od   lm  ş  dı o demde yo  dı d  ny   v   ‘  kb  

3700 Ul  hiyyet sar  y  nda o sult  n ser  -perde burak  m  ş  dı o s  bh  n
Diledi kim ide c  d  la i  s  n cem  liyle cih  n ola m  cell  

Tecell   eyledi ol n  r-u mutlak ki z  hir oldu p  r n  r muhak  kak
Severdi an   ho   ol   azret-i H  k anu  n   ılm  ş   durur Ő  n  n   ecl  

Ma  abbet eyley  p h  lk itdi ma‘b  d d   ‘  lemde odur mak  ş  d u mevd  d
Anu  n ismi Muhammed resmi Ma  m  d mut  b  k d  ş  di ismiyle m  semma

Sev  p ol ‘  lim-i   ayb   Ő  h  det a  a virdi kem  l  t u sa‘  det
Bulupdur d   cih  n ba  t-   sey  det nih  yetsiz bulup     y  t u n  ‘m  

Bulup her nefis bi  n ‘izz    kadre cem  lin  n hil  li irdi bedre
  ri  di Ő  dri Ő  dre kadri kadre anu  n oldu d   ‘  lem kadri er    

B:125a 3705 Muhammed n  r  dur ol hem H  k res  ld  r hem oldur ‘  ql-   evvel p  r u  ş  ld  r
  amu e  y  ya mebde’ d  r fuz  ldur pes anu  n oldu ol c  mleden evl  

M:126a Zuh  r buldı o Ő  ems-i m   h-   tal‘at nih  yetsiz virildi ‘izz    rif‘at
Ki levl  k la‘emr  ke t  c-   hil‘at virildi c  mleden pes oldu a‘l  

  u de  nl   eyledi H  k a  a i  s  n a  a olmad       y  t u p  y  n
Sa‘  det ta  t  na eyledi sult  n ki z  ra l  y  k  dı a  a a  r  

Pes andan h  lk id  p bu ka’in  t   vir  r l  tfından ol   and v   neb  t  
    r  r bunlara   b-u   ay  t   v  c  dula old  lar c  d  ndan     n  

3701 n  r-u mutlak: n  r-   mutlak M

3705 res  ld  r: res  ld  r M, u  ş  ld  r: u  ş  ld  r M

3708   b-u   ay  t  :   b-     ay  t   M, v  c  dula: v  c  d  la M

Şu deñlü kıldı Hâk bunlara in‘âm ‘uķûl ‘âciz idemez ‘add u i‘lâm
Taḥayyürde kamu efhâm-ı evhâm anuñ dergâh-ı fazlında Ta‘âlâ

3710 Hâk‘uñ deryâ-yı cûdı oldı seyyâl cihânı kıldı hoş nûrıyla ekmâl
Ḥabîbi bize ol kıldı irsâl yaratdı ṭal‘atın itdi muşaffâ

Risâlet nûrı yüzinde çün ezhâr özi deryâ-yı ‘ummân sözi cevher
Şedefdir ‘âlimdür oldur dürr-i gevher vesîle oldı aña Hâk‘a Me‘vâ

Sözi câna ḥayât olurdı ya kût kulaqlarda olurdı dürr ü yâķût
Göñil şuhufında hemçü ḥaṭṭ-ı yâķût yazıldı ây ḥaddı tûbâ

B:125b

Cihânuñ cânı cânuñ cânı oldur şerîat şehrinüñ sultânı oldur
Ṭarîkat dürrinüñ ‘ummânı oldur lâlinden nişâr ider ol eşḥâ

Ma‘ârif cevherinüñ ma‘denidür ḥaķâyık gevherinüñ maḥzenidür
Tecellî bâğınuñ ol gülşenidür ki rengi bûyı anuñ ğâyet aşfâ

M:124b

3715 ‘İzârı veđ-đuḥa ve‘ş-şemsüdür anuñ mu‘aṭṭar zülfi ve‘l-leyli o ḥanuñ
Kaşı mihrâbdur kavseyn o cânuñ ne kavseyn belki **ev ednâ** fâdalâ

Şerîhdür şadri hem kalbi faşîhdür melîhdür gözi hem yüzi şabîhdür
Şabîhdür özi hem faşîhdür olur âb-ı ḥayâtdan daḥı aḥlâ

Zülâlinden içüpdür âb-ı ḥayvân Hızır anuñ olup ḥayy buldı ‘irfân
Ledünnî ‘ilmini eyledi tıbyân şu vaķt kim aña teftîş itdi Mûsâ

Virüpdür mü‘mine behresinden sa‘âdet şemsinüñ ol zerresinden
İçüpdür ḥavzınuñ bir kaṭresinden anuñçün zindedür Hızır‘ıla ‘İsâ

3711 Şedefdir: Şadkadır M
3713 oldur: oldır M // oldur: oldır M
3715 belki: bilki M

Cemi‘ enbiyādan ‘alī şānı olurdı mu‘cizāt-ı şıdkı nişānı
Pes oldı gün gibi fazlı ‘ayānī aña şakķū’l-kamer huccetdür aķvā

3720 Yok anuñ mu‘cizātına nihāyet o baħr-i zāhire yok hadd-i ğāyet
Velī dört biñin itdiler hikāyet ki şöhet bula andan rūh-u merzā

Resūl irsāletünde hikmeti bu ki kullar olmayalar yatlu hūylu
Mübeddel ola hüsñü hulķa bed hū münevver ola tā ol kılıp aķsā

B:126a Çün insān hil‘atın geydi o server sa‘ādet tācın urutdı o dilber
Binip pes devlet atına o rehber diledi kim bula hoş vaşl-ı Mevlā

M:127a İderdi ferşde ol ‘ibretle seyrān kılurdı bñy-ı Raħmān anı hayrān
Bu kez tāvusleyin ‘arşda o cevlan idüp buldı vişālden menn ü selvā

Ayağı tozunı ‘arş itdi kıble yüzün sürüp pes anı itdi kıble
Vişāl kaşırına irişdi edeble fekāne kābe kavseyini ev ednā

3725 Hāķāyık ‘ilmini aña o ‘allām ki şerħ-i şadı idüp eyledi i‘lām
Anuñ qalbine kıldı vahyü’l-ilhām ledünnī ‘ilmini esmā-i hüsñā

Oķundı adına hutbe-yi levlāk yüzün sürdi ayağına nüh eflāk
Kapusına mülük kıldır hem emlāk muṭī‘idür şems māh necm ü şı‘rā

Ayağı başduğı taşlar mūkerrem olur şol tācı kesrīden mu‘azzam
Anuñ cevlangāhıdur ‘arş-ı a‘zam idüpdür hāzret-i Hāķķ’a o rücā‘

Vişāl buldı cemāl-i pādīşāha ‘alā vechü’l-kemāl vaşıl oldı şāha
Kemāli zāhir oldı bi’l-bedāha şu dem kim refrefile oldı aħfā

Aña evvel şıfātıyla tecellī idüpdür şöñra zātıyla tecellī
Hāķ anı vaşılla kıldı tesellī şu dem kim buldı server sırr-ı esrā

- 3730 B:126b odı re'sinde ol rif'at ki farkı cihānuñ cümlesinüñ oldu fevı
Tuta dīni anuñ arbıla arkı zira erī'atdūr ayrun ve ebā
- odı alnında ol devlet ki bu alk anuñ 'ıına olunmı durur alk
Ne kim lütf itdiyse bunlara ol a anuñündür amu urā vü ūlā
- M:125b odı aında ol heybet kemān var ki ayd-ı kā'ināt ide o dildār
adengine ola urbān amu var ki ferān olalar bī-am-ı ekvā
- odı gözünde ol ru'yet o sultān nazār kılsa 'ayān ola her 'ayān
Görine ark u arb ma'mūr ola manūr amu evlā vü urā
- odı sem'inde ol süm'at ol Allah açan cebir eyle emr itse ol āh
İidürdi anı olurdu āāh bilürdi ükmini tavā vü fetvā
- 3735 odı enfinde ol ummat a anuñ meāmına irer tīybı cihānuñ
uūā rī u reyān cinānuñ mu'atar zülfile oldu müserrā
- odı vechinde ol tal'at ki tābān irerdi görse anı cismile cān
unardı ems ider yüzünde seyrān ki ednā zerresi ems-i 'uzmā
- odı dilinde ol ikmet belāat kemālince verüpdür a feāat
Sözünde var u resme kim kerāmet du'āsından dirildi nice mevtā
- odı kolunda ol uvvet o vahāb ki bir abza türābıla ayd-ı arāb
İderdi dostlarına feth ü ebvāb def' idüp bulardan üzn ü belvā
- B:127a odı adrında ol mir'āt ki rüen tecellīyle ola ol tāze gülen
Göñil levidür olur 'ilme mazūn ki mafūz anda her āyāt ü kübrā

3736 unardı: unanurdu M, yüzünde: yüzinde M
3737 Sözünde: Sözüde M
3738 kolunda: kolında M
3739 Göñil: Göñül M

- M:128a 3740 Ɩodı ƙalbinde ŗol ŗu‘let zıyāsı cihāna in‘ikās idüp senāsı
Ɩılur nūrānı mecmū‘ esāsı olur nūr ‘arŗ-ı ferŗ cennet-i ‘ulyā
- Ɩodı pāyında ŗol sür‘at revānı ki ŗayy ider mekānı vü zamānı
Ki bir demde geze cümle mekānı müsāvıdūr añā ednā vü aƙŗā
- Ne deñlü medħ idem medħimde ekrem pes oldur māsivāullahdan mu‘azzam
Çü meddāħı ola Allahu a‘zam ƙıyās it kimdür ol sultān-ı esmā
- Behıŗ-ı heŗt cemāl-i gülŗeninden ki bir ŗemme gül ü reyħāndur andan
Utanur serverüñ servi boyundan ŗu túbā kim mu‘azzamdur mu‘allā
- Anuñ çehri ŗafāsı çün pür iŗrāk cinān andan olur bir ğonca yaprak
Anuñ mehri havāsı çün ki berrāk ŗems andan olur bir zerre ŗuğrā
- 3745 Cemālî nūrı ile tıldı āfāk taŗında ħalkıla ħoŗ ħüsn_ü aħlāk
İçinde Ħaƙƙ’ıla ħoŗ ŗükr-ü ħallāk dilinde zıkr-i Ħaƙ ƙalbinde zıkrā
- Resül añā iderken ğāyet i‘zām iderken faħr anuñla ħāŗıla ‘ām
Ɩamu ħalkā iderdi ħalk ikrām iŗi ‘adl ü ŗözi Ħaƙ fi‘l ü taƙvā
- B:127b Cemāl ü müctebıdūr nūr-u kevneyn semāvāt ħüdāda bedr-i kevneyn
Çıƙıpdur göklere tā ƙābe ƙavseyn pes oldur icrā’ ü ecrā ve aħdā
- ŗeb-i esrāda dü sā‘at viŗāle iriŗdi ğarƙ olup nūr-u cemāle
İrerdi Ħaƙ kemālîni kemāle iriŗdi ol nefis envā‘ı büŗrā
- M:126b Ħıŗāb iriŗdi ħalkdan kes ümıdūñ benem Rabb’üñ baña tıt pes ümıdūñ
Ki ħalkdan virmeye ħıç kes ümıdūñ çü yoƙdır ellerinde nefi‘ cedvā

3741 geze: ğöre M

3743 serverüñ: servüñ M

3746 ħalk: ħulk M

3747 müctebıdūr: müctebıdır M, nūr-ı kevneyn M // oldur: oldır M

3748 esrāda: esrārda M

3749 benem: benim M

3750 Mu‘allaķ kılma ķalbũñ dünyāya var seni dünyā içün ben itmedüm var
Şular kim kıldılar dünyāyı ĩşār denā’etle dü ‘ālem olur a‘mā

Resũle leyl-i mi‘rācda o sultān kıldı çok elā
‘Aķıl ‘add idemez anı Şu deñlü çok virdi ne‘mā

Ĥabĩbe hem ol ġaffār didi ol dünyadan ferrār
Sevũp kılma anı ĩşār cihāndan geķ kıl istibrā

Bu dünyā gör nice Őũmdur ki emr itdi resũle Ĥaķ
Ĥazer kıl didi fānĩden kılup terk itmegi ĩcā

Cihānı ĥaķ ideli naķar kılmadı dünyāya
Pes andan ebġaz u maĥlũķ yaratmadı idũp inŝā

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَخْلُقْ خَلْقًا هُوَ أَبْعَصُ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَإِنَّهُ لَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهَا مِنْذُ خَلَقَهَا *

3755 Ki zĩrā dünyā melũndır daĥı ne varsa bunda
Meger Şol kim ola lillah ideler Ĥaķķ’içün i‘tā

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا مَا كَانَ اللَّهُ تَعَالَى **

Şular kim eylese tuġyān idũp hem dünyāyı hem ĩşār
Caĥĩm me’vāsıdur anuñ kılur nĩrān anı aġŝā

Ĥazer kıl mekr-i dünyādan saña mekr itmesũn ġaddār
Bu bir mekkāre fitnedũr devādur diyũ virũr dā

‘Acũze diyũ karısıdur bu seĥĥāre vũ fettāne
Velĩkin saña siĥr idũp görünũr hemķũ ĥũb ĥurā

3751 çok: Ĥaķ M // çok: Ĥaķ M

3753 Őũmdur: Őũmdır M

* Ĥadis-i Şerif

** Ĥadis-i Şerif

B:128a

O pür hîle saña her dem ider biñ dürlü taḥyīlat
Gözüne şöyle gözükür ‘arūs ḥüsn ü bī-hemtā

3760 Virür bir kāse evvel tolu şekerdür dir

Şunar bir sāğiri soñra içi zehr ü ğam o đarrā

Yüzini döndürür birgün bulur biñ biñ yeñi ‘āşık

Oğur ḥüsninde ḥüsniyyāt hezārān nükte-yi ğarrā

M:129a

Saña meyl itdi şanursın yüzüne güldiğün ol

Saña ruḥlar virür iy nefis ki māt idüp kıla rüsvā

Ma‘a-hazā yedi başlu bir ejderhādur ol cellād

Ki çengeline dārınun aşılmuşdur niçe ‘umyā

Bu dünyā mişl-i ḥayyedür ki messi leyyin semi kattāl

Bunun naqşına pes etfāl çün aldanup şunar ra‘nā

3765 Bunun naqşına aldanma nazar kıl nefisine anuñ

‘Adūdur zişt ḥulḳ pür sitem kabīḥü’l-ḥulḳ serv ü sīmā

Bu dünyā şüretā ḥūbdur anuñçün ḥalḳ ider rağbet

Şıfātda cīfādur mühmel kilāb üşmiş ider ğavġā

Taşı ziynet durur ğaddār içi miḥnet durur murdār

Göreydün ide idün ‘ār teneffür idüp istiḥyā

Bu şol şīrīn ta‘ām gibi lezīz bŷy rengi ḥūb

Ekilden soñra görünüler görenler ideler ībā

Bu dünyāda aña göre kabīḥ şüretde görine

Yarın her kim anı göre ta‘avvüzle ide ibrā

3760 şekerdür: şekerdir M

3762 iy: ey M

3770 Cihānuñ şūreti zevkdür şafā vü 'işret ü şevkdür
Şıfātda ma' nāsı cāna cefādur şiddet-i işkā

Şafā geldüñ şafā diyü kadeh şunar cefā tolu
Kılar ahvā canuñ eskār kılsın dü cihān āh vā

Kara yerler yeşil bağlar mekir idüp gözün bağlar
Tışın yakup içüñ dāğlar Caḥīm içre ider ilkā

Çü bildüñ fānīdür bu dār aña aldanma hā zinhār
Buñadur evveli anuñ soñı mevtdür ider ifnā

Cihāna geldüğüñ demde ki ma' şümken ağlarsın
İşāretdür kim ölince gözüñ yaşını kıl icrā

3775 Seni Hāk eyledi da'vet raḥimden sicn-i dünyāya
Başuñ üzre idüp iqbāl yürirsın idüp istid'ā

B:128b 'Acebdür da'vet itdi Hāk sicinden ravż-ı cināna
O yola itmeyüp ḥaṭve idersin ḥubt u çü 'uşvā

İşit ol mülk-ü bākīnūñ idem temşīl anuñ ḥālin
Girü senden saña anı beyān idem nedir inbā

Fenādan yeg durur bākī velī takrīr idem anı
Ki kalbūñ muṭma'in ola yakīndan döşene dībā

M:127b Anuñ raḥmindeken Maḥmūd saña bir kimse dise hoş
Ki bundan daḥı yeg yire varursun ġāyet u zībā

3772 yerler: yüzler M
3775 Başuñ: Başın M
3779 varursun: varursın M

3780 O yerde yirle gök var ‘azīmdür irmeye efkār
Hem ol gökde güneş ay var saçarlar ‘āleme azvā

O yerde var yedi iklīm ki her birisidür evsa ‘
Ki berr ü baħri bī_pāyān cibāl u odaya şahrā

Yedi iklīm içi tolu şehirlerdür ‘azīm ulu
Bu şehristān dahı memlū sarāyı kaşırıla hercā

Yapılmışdur bu şehristān içinde çok ‘azīm bünyān
Müzeyyen köşk ü taht u eyvān mu ‘allā kubbe-yi mīnā

Mesācid var ki ‘ābidler iderler t̄a‘at ü tesbīh
Medāris var ki ‘ālimler okurlar ‘ilm ü mevlānā

3785 urulmuşdur niçe dükkān şatarlar ni ‘met ü elvān
onulmuş nice erkān irişmez vaşfına ārā

aravaşlar niçe ullar elin avşuru t̄ururlar
Niçe sultān otururlar yanında niçe hūb hūsnā

Cihānuñ bī-hisāb vaşfın saña zikr itse bu resme
İnanmayayduñ ol dem sözine itmeyüp ıřgā

Bu kez kim anadan tođduñ gözüñle bir bir uş gördüñ
Saña ‘ayne’l-yakīn olup ‘ayān oldu amu eşyā

Anañ rahminde z̄ulmetde yeridüñ ara an anda
Ne bilürdüñ bu ‘ālemde nice var sūkkeri helvā

3780 yerde: yirde M
3781 yerde: yirde M
3786 niçe: nice M // Niçe: Nice M
3789 Anañ: Anuñ M

3790 O zindāndan elüñ aldı bu arz-ı vāsi‘a şaldı
Şu vechile ‘atā kıldı ihāta idemez ahşā

Anaň rahmince gör saňa ne deñlü virdi gör saňa
Ki irmez ‘aql u fikr aña şu resme eyledi ihdā

O mülk-ü āhiret diñle bu vechiledür ol diñle
Bu temşili ögüt aña olur kalb kalbe hoş kīmyā

B:129a Şular kim bunı işide gerek dünyāyı terk ide
Sicinden ravzaya gide dileye zūkıya zalmā

Huşūşā fānīyi nāçār koyup ol bākīye uçar
Gelen geçer konan göçer cihān şem‘i bulur itfā

3795 Şular kim ‘ākil oldılar bekā kaydını kıldılar
Bekāda bākī kaldılar sa‘ādetle olup serrā

M:130a Şular kim oldılar ġāfil ‘amelsiz oldılar cāhil
Nüfūsı olmadı kāmīl çün emvātdur degil ihyā

Qılalar ehle ifġānı taḥaşşürle bulup hüsran
Caḥīm’de yaқа hem nīrān dimāġları kıla iġlā

Bu dünyāya göñil virme taġılacaқ durur dirme
Caḥīm rāhı durur varma hevādur ol ider ahvā

Hevā olur tamu odı dü ‘ālemde virür oṭı
Yanup cānı şıda ödi pür od ola қamu a‘zā

3791 Anaň: Anuň M
3792 olur: olurlar M
3798 göñil: göñül M

3800 Denî dünyâ gerek n'itdi ki 'uŝŝâkın koyup gitdi
Dü 'âlem odlara atdı olup oddan ulu deryâ

Bu dünyâdur 'azîm deryâ şâkın kim felek ƣalbüñe
Bağirden girmesün emvâc ki ğarƣ ider idüp irdâ

Bağirden kim içerse şu 'aŧeŝ artır her içdükçe
Ölünce ger içerse o ücâcdur eylemez irdâ

Bu dünyâ ehli de her gün çü ƣınmaz cigeri pür hûn
Diler kim bitire o gün ŝoñına eyleye îfâ

Ki hâƣ olalı bu ekvân kemâle irmedi noƣŝân
ŝunıykim Hâƣ ƣıla vîrân 'imâret olmaya aşlâ

3805 Cihânuñ bu durur hâli ki çokdır mekrile âlî
Vebâldür ŝunduğı bâlî belâ belvâdur ol lâvâ

El-bâbü'l-hādî ve'ŝ-ŝelaŝün fi mezimmeti kesretü'l-ekli ve'ŝ-şurb

Cihânuñ aşlın al diñle işini
Bunuñ içine baƣ görme taşını

Taşı ziynet durur nefŝüñe ğaddâr
İçi miñnet oƣıdur gözyaŝını

şafâ diyü şunar biñ biñ cefâyı
ŝehdidür dir virür mesmûm aŝını

B:129b Niçe mekrile ol ğadır ider bu hâƣı
Bahâr şeklinde 'arz ider ƣaŝını

3805 bu durur: budur M
3807 oƣıdur: aƣıdur M

3810 Şafāsında cefāsı muhteŧidür
Cefāsında şafāsı gör işini

Bu maḥfī anda yarın āşikāre
Görür her kişi neyse cünbüşini

M:128b Cihānuñ işi rü' yā olma maḡrūr
Buña göñil viren seçmez dişini

Bu dām dürdāne ḳor dünyā şafāsın
Yakīn varma tutar göñil ḳuşuynı

Nice düşmān ḡalibdür bu dünyā
Añlatmaz dostınuñ baḡrı yaşını

3815 Ḳamu ḥalka ḳıyar ḥiḳ raḥmi yokdır
Ḳoyar ḳabre yire sürer başını

Naẓar ḳıl 'ibretle bu cihāna
Ki 'ilmüñ yetiše dürlü nihāna

Cihānuñ şūreti zevḳ ü şafādur
Şıfātda ma' nīsi cāna cefādur

Gözünü ḥāb-ı ḡafletle o baḡlar
Bu kez cānuña vurur dürlü dāḡlar

Şunar nefsüñ eliyle ḳand u bālı
Virür cānuña biñ zehr vü bālı

3820 Ne iş kim nefsüne ḥoş gelse ḳardaş
Şoñında gözleründen aḳıdur yaş

3812 göñil: göñül M

3817 şafādur: şafadır M // cefādur: cefadır M

Bunuñ zevkı şafāsından ırak ol
Bunı terk eylemekdir bul Haqq’a yol

Göñil gözine dünyā oldu perde
Karār itmeye bil Haq ol göñilde

Şafā şanan bunı uğrar cefāya
İrişmeye canı nūr u şafāya

Eger ‘āķiliseñ terk it cihānı
Fenādur bu taleb eyle cinānı

3825 Cihānı ķo dilerseñ dār-ı huldı
Anı bil isteyenler bunda buldı

B:130a

Cihānı ķo dile cānānı bunda
Ele girmez yarın isterseñ anda

Bunı virip anı zinhār alıķor
Virüp anda ebed sultān olıķor

Murādın nefsüñüñ terk it cihānda
Fenādur ne ķadar görseñ cihānda

M:131a

Bil on dürlü olur nefsüñ murādı
Bulardan görünür rüķuñ fesādı

3830 Murādı işbu nefsüñ yimeķ içmek
Ata binüp şafāla ‘ömri geçmek

3821 eylemekdir: eylemekdür M
3822 Göñil: Göñül M // göñilde: göñülde M
3824 Fenādur: Fenādır M
3827 virip: virüp M
3828 Fenādur: Fenādır M
3830 yimeķ: yemek M

Neffīs ٲonlar geyüp sürmek şafāyı
Nikāh zevk idüp görmek vefāyı

Dağı atıeb revāyih müşk ü reyhān
Diler kim koğulaya ola hayrān

Dağı çeng ü rebāb ‘ūd u āvāzın
Diler kim işide sözün u sāzın

Dağı bāğçe vü bāğ köşk ü ayvān
Şikār ü ‘ıyş ü ‘ışret seyr-i seyrān

3835 Zer ü sīm ü gevher yāķūt u la‘li
Diler kim ola altun atı na‘lı

Hem aḥbābıla ide zevk ü şöhet
Gice gündüz ide ‘ıyş ü maḥabbet

Şebāb süre ola ‘ömri muṭavvel
Bu ḥalk ‘izzet ide ola müşekkel

Cihānda ola sultān-ı mu‘azzam
Yedi iklīme pes ḥākān-ı a‘zam

Dağı nice buña beñzer şafālar
Fenādan bulmak ister çok vefālar

3840 Nice dürlü murādın bulsa nefsi
Ele girse niçe zevķüñ nefsi

Şoñı çün kim ola yok fāñı ola
Saña ancak ğam-ı noķşānı ola

3840 niçe: nice M
3841 Şoñı: Şoñra M

Tıfildan berü gördüğün şafâlar
Nesi kaldı göre ol bî-vefâlar

B:130b Hayâldür şanasın kim düşde gördün
Ya fikr itdün yaḥūd bî-hüşda gördün

Ya görmedün ya ğayrıdan işitdün
Unutduñ anlamazsın çok iş itdün

3845 Kâmusı oldu fânî döndi devrün
Aña göre kıyâs it geçdi ‘ömrün

M:129b Vücūd bu ‘ömr-i noḳta-yı mevhūm
‘Adem anı muḥîtdür oldu ma‘dūm

Vücūduñ dü ‘adem her dem ihāṭa
İdüp ider müdām anı imāṭa

Ki vakt-i maẓî oldu fânî ma‘dūm
Degildir vakt-i müstaḳbelde ma‘lūm

İki yok arasında ḥâl-ü mechūl
Nizām nice bula kim ola maḳbūl

3850 Anı şarf eylegil iḥsân yolına
Baḳa milkde o bî-pâyân ḳulına

Emîn ola fevâtıla fesâddan
Selīm ola o kesrile kesâddan

3844 görmedün: görmediñ M // itdün: itdiñ M
3849 ḥâl-ü mechūl: ḥâl-i mechūl M

Diyelüm nefsüñüñ şol on murādın
Bilesin her birisinüñ fesāduñ

Murādı nefsüñ evvel yimek içmek
Cihānda ‘işretile ‘ömri geçmek

Yedügi içdügi nedür göreydi
Ya āhır hāline fikri ireydi

3855 Utanup yigreneydi yidüğinden
Kuşaydı ger geçerise öñinden

Bu dünyā ni ‘metüñ ki ulusı
‘Aseldür ol velī aru ulusı

Şekerdür biri biter dürlü yirde
Çeçel murdār kabīh koşulu yirde

Arunuñ bālı biliñ kusunıg dirler
Anuñ artuğını halk nice yerler

Görinür bāl nefīs lezzetlü tatlu
Velī seçmez arular eyü yatlu

B:131a 3860 Dağı nice çeçel kandan olurlar
Niçe murdārları bāllar kılurlar

Belī bālı bulara rızq virür Hāk
Ki her bir kula rızqın irgürür Hāk

Saňa virdüğüne kani olasın
Ki bālı terk idüp perhiz kılasın

3852 Diyelüm: Diyelim M
3853 yimek: yemek M

M:132a

Ola kim Hâk Ta'ālā rahmetinden
Senünçün halk ide bāl kudretinden

Vire şol bālı kalbün ola aşfā
'Aseldür adı vü dādı muşaffā

3865 Behiştde nehr-i a'zamdur o seyyāl
O bāla bāl açup bāl ola meyyāl

Laṭīf bāldur ki tu'mıdur muşaffā
Arudan iredür mumdandur aşfā

Kemāl-i lezzeti anuñ dinilmez
Ne deñlü çok yenerse uşanılmaz

O munķızdan naķāyızden berīdür
Müneffeẓden naķāyızden berīdür

Bu dünyā ni'metinün biri bāğdur
Olur südden ki rengi anuñ ağdur

3870 Südüñ aşlında işit nice aķar
Demile ferş arasından o çıkar

'Alef kalsa muķarrinden ķarārı
Aşağası olur ferş ne ki varı

Olur pes irtesi süd zır'a varur
Dem olur üsti bil her ğurķa yürür

Dinildi evvel olur ol 'alef ķan
'Urūķa aķar ol şan kim tene cān

Çü zır'a varıcağ ol kan olur süd
Bişip gelür henüz ol girmeden od

3875 İşidüñ yağın aşlın neden olur
Yeyenüñ qalbini hem kara kıılır

Yağüñ aşlın çü bildüñ süddür aqar
Demile ferş arasından o çıkar

B:131b Anı terk it o sulţān raḥmet ide
Senüñçün südden ırmaqlar yarada

Şu südden kim mizācı key arudur
Tadı talī gibi rengi turudur

Ki tu'mı hīç tağayyür bulmaz anuñ
Ziyāde ola ezvākı yeyenüñ

M:130b 3880 Ki ol kārız ve hārız olmaya hīç
Aña aşlā ḥam vü ḥaste gelmeye hīç

Bu nefse bālıla yağ sevgülüdür
Velī çok yiyen kayğuludur

Cihānda buldı oldı tayyibātın
Cinānuñ unudup qand u nebātın

Bu ḥalkuñ içdigi de şudur aqar
Kara balçıkdan ol reşhile çıkar

Şuyu çok içse yüregine turur
Maraż ḥāşıl olur nicesi ölür

3885 Bir iki gün şuyı turgırsañ azar
Tağayyür buluban tadını bozar

Az iç şuyı ki Hâk şulardan enhâr
Kemâl-i kudretinden kıla izhâr

Şu şudur rihi tadı gitmemişdür
Tağayyür bulup adı gitmemişdür

Zirâ içdigi halkuñ sücidür
Kerîhü'r-rîh hem ta'mı acıdur

İçenler ki gider 'aql u bülüsü
Bilinmez dirliği vü hem ölüsü

3890 Hârâmdur kara yüzi her cihânda
Kapulardan sürülür her mekânda

Eger şâlih ve ger fâsık kamu halk
Hamir içenleri sevmeye muṭlak

Anı terk it dile cennet şarâbın
İçesin yiyesin kuşlar kebâbın

Şarâbından içenler mest olurlar
Humârı yok şafâdan hest olurlar

B:132a Bu dört enhâr bilüñ tersîm olurlar
Hezârân biñ yere taḫsîm olurlar

3895 Aḫarlar cennet içre arığı olmaz
Gedügi yırtığı vü yarığı olmaz

3890 Hârâmdur: Hârâmdır M

İrer şü dār-ı divāra berāber
Olurlar hācetince hālk serāser

M:133a

Kimi çeşme kimi havz idinürler
Kimi berki kimi ravız idinürler

Eger bir kimse kılsa irāde
Ya mecmū‘ın ya bir kaçın arada

İşāret kılsun aña ırmağ akar
Ne yire kim dirise aña çıkar

3900 Bu resme işbu dört dürlü ırmağ
Ağar seylāb olup tölmişdur uçmağ

İçir Maḥmūd’a Hāğ hikmet şarābın
‘İmāret eyle kalbinüñ harābın

Dü ‘ālemde benüm budur murādum
Kāpunuñ kullarından ola adum

Kāpuñda ‘āşık u şādık kul olam
Senüñ ḥüsnüñ bāğında bülbül olam

İlāhī bizde yokdır bize dermān
Kemāl-i faẓluñla eyle iḥsān

3905 Esirge biz kuluñı dü cihānda
Cemālüñ görelüm dāru’l-cinānda

Dilerseñ dār-ı cennetde şafādan fetḥ ola evvāb
Ki Hāğ’dan ḥavf idüp nefsuñ hevādan nehy it ol evvāb

3902 murādum: murādım M // adum: adım M
3905 görelüm: görelim M

Resūlu'llah buyurmuşdur ki gördüm bāb-ı cennetde

Şu kim nefsi hevāsına hılāf ide şaķına dāb

Olur cennet aña Me'vā bulur her arzūsın anda

Virilür hūrula vildān şunarlar bāde vü ekvāb

Şu kim nefsi hevāsına muṭi' olsa bular zillet

Caḥīm olur aña meşvā yanar nīrānda ol aḥķāb

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ رَأَيْتَ مَكْتُوبًا عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ مَنْ خَالَفَ هَوَاهُ كَانَتْ الْجَنَّةُ مَأْوَاهُ وَمَنْ كَانَ أَطَاعَ هَوَاهُ كَانَتْ النَّارُ هَوَاهُ*

B:132b 3910 Hevā-yı nefsüne tābi' olup olma Ḥaķķ'a 'āṣī
Teḥāşum itmeye a'zān biri birine idüp in'ab

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ وَلَا تَتَابِعْ هَوَا نَفْسِكَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ اَوْن تَخَاصُمُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَعْضُكَ بَعْضًا**

Ki her kim iştiḥā ide ki bir şeyi idüp arzū
Bu kez ol şehvetini redd idüp kılmasa isticlāb

M:131b Rızā-yı Allah ol ĩşār iderse nefis üstine
Ḥaķ aña mağfired ide günāhın 'afv idüp tevvāb

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ أَيُّمَا إِمْرَأَ إِشْتَهَى شَهْوَةً فَرَدَ شَهْوَةً وَ أَثَرَ عَلَى نَفْسِهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ***

Ḥazer eyleñ bu nefsānī hevālardan tena'umdan
Ḥaķķ'uñ ḥāş kulları zīra tena'um itmez ol aḥbāb

Ṭaleb ide nice aķvām ki a'māl-i şevābların
Cevāb virile bunlara çekeler ḥasret ü evşāb

3907 buyurmuşdur: buyurmuşdur M

3908 hūrula: hūrıla M

* Hadis-i Şerif

** Hadis-i Şerif

*** Hadis-i Şerif

3915 Diye kim dār-ı dünyāda tena‘umlar idüp şādān
Pes anda tayyibātıñuz bilüp eylediñüz izhāb

Şafā oldır ki anda hīç küduret olmaya ašlā
Tena‘um ol durur anı ğam itmeye hīç isti‘nab

Ekilde şurbda bulınur niçe ālāmıla āfāt
Olurlar dü cihānda pes fesādāta bular esbāb

Bu dünyā ni‘meti fānī hem ifnāya sebep olur
Cinānuñ ni‘meti bāķī beķāya ider ol ĩcāb

Ki hūt cigeri cennetde ķamudan öñ yine anda
İşit hıket nedir bundan dimişlerdür ulu ale’l-bāb

3920 Çün ol hūt intisābında hayātuñ ‘enşarındandır
Anı ehl-i hayātiçün anuñ idildi istiṭāb

Ḥayāta çün maḥaldi ķan ciger de ķana zarfıydı
Pes evvel ol ola yiyen hayāta ol ola cezzāb

Balıķ cigeri ardınca yine şol sevr-i cennet kim
Semirmiş cennet içinde yeyüp içüp olup tarrāb

Nefīs tatlu lezīz etdür yeyeler şevķ ü zevķile
Anuñ ardınca içeler şarāb u selsebīlden āb

Vire her mü’mine Allah ki yüz er deñlü kuvvetler
Ki maṭ’amda ve meşrebde cimā‘da devlet ü aḥsāb

B:133a 3925 Yeyüp içen dōke dūrler ki ola müşkile dūrler
Virile şol ķadar hūrlar yüzi şemsi ķamer mehtāb

3923 yeyeler: yiyeler M

**El-bāb'üs-şāni ve's-şalisün fi libās-i ehli'l-cenneti ve necābihum ve
nisā'ihim şadağa**

Nazar kıl neye geldün cihāna
Niçün gâfletde uyursun uyana

M:134a Seni kâmil yaratdı Hâk Ta'ālā
Kemāl ehli işinde yok bahāne

Ƙodı sende niçe dürlü hüneler
Güherdür şatmağıl bir çöp şamāna

Bu 'ömrün şıhhatün sermāyedür hoş
Niçün aşşuñı virürsin ziyāna

3930 Meger şeytāna uyduñ dünyā sevdün
Ƙuru gavgāya yilersin yabāna

Niçe yıllar yellersen yitmezsın
Eser yel gibi tiz geçer zamāne

Geçen geçdi gelecek hod bilinmez
Yalan düşdür bu aldanma yalana

Metā'ı dünyānuñ azdur fenādur
Cihānı Ƙo taleb eyle cināna

N'içün Maḥmūd cihāna aldanursun
Göre ne iş ider cümle gelene

3928 niçe: nice M

3931 niçe: nice M

3933 fenādur: fenādır M

3934 aldanursun: aldanursın M

3935 Göñil virenleri Hâk'dan ider dūr
Göñil virme seni şol ħor kıłana

Eyā tālīb olan 'ışkıla nūşı
Biraz bundan yaña tut sem'i gūşı

Göñilden ġaflet incüsin açasın
Fenānuñ 'ıyş u nūşından geçesin

Bulasın iki 'ālemde vişāli
Bilesin 'uqbānuñ dünyā mişāli

Cihānda ne kıadar varısa ezvāk
Olur a'lāsı cennetde kııl eşvāk

3940 Kāmu zevk-i cihān ider işāret
Şafāsı cennetüñ a'lā beşāret

B:133b Olur şāhid o cennetdeki zevke
İnanup giresin 'ışkıla şevke

Cihānuñ 'ıyş nākış devri fāni
Kemāl cennetde olur nūş u cānı

Hevā-yı nefis cihānda gerçi çokdur
Velīkin fānidür bünyādı yokdır

M:132b Bilesiz nefsüñ ikinci murādı
Diler ħil'atle bula göñli şādı

3935 Göñil: Göñül M // Göñil: Göñül M
3937 Göñilden: Göñülden M
3942 'ıyş: işi M, nākış devri: nākışdur M
3943 yokdır: yokdur M

3945 Ȧarĩrlerden geye envā'ı ħil'at
Libāsla bula 'izz ü baĥt u rif'at

Ne ĥāşıl kendi fānĩ tını eskir
Kir olur göñline andan gelir kir

Cihān tınlarınıñ yegi ĥarĩrmiş
Biraz gün geçicek yeñi erirmiş

Bilüñ irişmekde nice ĥālĩ
Ki dūdũ'l-kazuñ ol daĥı çebeli

Ȧarĩr aşlı çeçeldir giymeyesiz
Ȧarāmdur erkege geydürmeyesiz

3950 Ȧarĩri bu cihānda geyse bir er
Yarın cennet ĥarĩrin geymeyiser

قَالَ النَّبِيُّ مَنِ لَبَسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَقَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَا خَلْقَ لَهُ فِي
الْآخِرَةِ *

Ȧarĩri terk idüñ ola ki vire
Nefĩs ĥulle vü ħil'at ele gire

Virile şol ĥarĩr nāsaic dībāc
Nazĩrin görmeye rü'yāda nessāc

Ġazelden hem nescden ol müberrā
Daĥı hem eskimekte ol mu'arrā

Bulur ol gün zekān ile taĥaĥķuķ
Şimār-ı cennet anlardan teşāķķuķ

3947 Bilüñ: Bilüñ M
* Hadis-i Şerif

3955 Sūdāsī lā ilāhe illāllah
Vel-ḥamsesi Muḥammed resūlu'llah

Geyesi sündüs istebrak ola
Geyenler nūruna müstağrak ola

B:134a Beğāyet incedür sündüs libāsı
Felek olısar istebrak geyesi

Yeşil tondır bu iki dürlü tınlar
Geyeler hem erenler hem ḥātūnlar

M:135a Ne reng ḥod istenūrise bulnısar
Velī yeşilleri nārīn olısar

3960 Bu nefsūñ daḥı üçinci murādı³
Diler kim ata bine ola şādī

Niçe şādī olur kim atı biler
Düşer sürçen ayağı taşa iler

Gāh olur sıçrayup atı boşanur
Üşenür cānı hem cismi uşanur

Kiminūñ merkebi fīl ü eşekdir
Beğāldur hem ba'īrile köşekdür

Velī cennet muṭāyāsı burāḳdur
Aña beñzemesi bunlara ırāḳdur

3956 Geyesi: Giyesi M
3959 bulnısar: bulısar M
3960 üçinci: üçünci M
3961 Niçe: Nice M

3965 Burāğuñ yüzü adam yüzü gibi
Dili de hem ‘Arablar sözü gibi

Gözi şan kevkeb-i dürrîdür enver
Dağı alnı anuñ yâkût u aḥmer

Zümürüdden kulağı gözü kara
Göz irdigi yere adımı ire

Burâklar berķ gibi yürüse berrâķ
İderler yıldırım gibi hem işrâķ

Ḳanatları olur anlar uçarlar
Pes uçmak içre seyr idüp geçerler

3970 Liḥāmı incüdür yâkût oyanı
Niçe ğilmân burâkları öyerler

Bu nefsüñ dağı dördünci dilegi
Güzel ḥātūnlaruñ olmağa begi

Cihân ḥātūnları Ḥaķ’ dan yağarlar
Semâ-yı ḳalbe mekrile aġarlar

Bular maḥlûḳâdur murdârca şudan
Nifâsı bevli var hem yatlu ḥûdan

B:134b Nice dürlü yaramaz ḥâlleri var
Göñülün ḥûrulara bağlağıl var

3975 Biliñ cennetde olmaz kimse aġrâb
Ḳamu ulu olurlar şāḥib etrâb

M:133b

Ḳamu mü'minlere viriliser ḥūr
Şu resme ḥūrular kim olısar nūr

Büyük gözlü olur hem ḳara gözi
Ki şemse ta'n ider azvāda yüzi

Yaratdı Ḥaḳ Ta'ālā anı nūrdan
Gören cānlar tolar zevḳ u sürūrdan

Cemāli cān fizāsı bāğ-ı cennet
Vişāli dil küşāsı şubḥ u devlet

3980 Teninde yoḳ kılı cismi hep envār
Hemīn ḳaşı vü kirpigi şacı var

Ṭonanur her biri yetmişer ṭon
Şedef şadrında şan kim dürr ü meknūn

Münevverler muşavverler nūr-u feyẓden
Muṭahherler menīden bevl ü ḥayẓdan

Erinden ḡayrıya ḳılmaz nazarlar
İrmez ḡayra nef' ü ne zararlar

Leṭāfetde budur bil niteligi
Görünür baḳsa süñükden iligi

3985 Ṭarāvetde utanur şems yüzünden
Zarāfetde bedir ditrer sözinden

Ḥalāvetde erir sükker lebinden
Melāḥatda ḳızarur gül ḡabḡabından

3985 yüzünden: nūrından M

3986 ḳızarur: ḳızarır M

Kimi la‘le kimi yāķūta beñzer
Kimisi revḥe kimi ķūta beñzer

Kimi şemse kimi bedr-i aya beñzer
Kimine lāle ay gūn dāya beñzer

Nişār ayağına dürr ü zeberced
Ayağı tozına misk ü ṭaberzed

3990 Virile her ere ḥūrī beşer yüz
Ki anlar gibi görmedi beşer yüz

B:135a Daḥı dört biñ bekr-i yüzleri ay gūn
Sekiz biñ şebiyyāt ya‘nī ḥātūn

Ḳamusı on iki biñ beş yüz olur
Ḳamu mü‘mine yār iş yüz olur

M:136a Ki her dem her birisini öpe ķuca
Cihānda ‘ömri miķdārınca ḥ^voca

Yaratdı Ḥaķ Ta‘ālā ḥūr u ‘ıyn
Yürürse seyr idüp cennet içini

3995 Tamāmet yetmişer biñ ḥūb veşāif
Yürürler alıban iki yanını

O ḥūrī dir ki şol şaḥşa naşībem
Ki dirdi ḥalka Ḥaķķ’uñ buyuruḡını

3987 la‘le: la‘li M
3988 dāya: aya M
3996 ḥūrī dir: ḥūrīdür M

Yaratdı hūr u ‘īynı dört aşıldan
Kızıl yeşil şaru ak ola levni

Şaru yaş za ‘ferāndan Hāk yaratdı
Anuñ diziyle dağı ayağını

Dizinden tā memesine varınca
Yaratdı miskden ol nāzik tenini

4000 Memeden boynına varınca yirin
Nefīs ‘anber kılur seddiyle boynı

Kaşı kirpük kara nūrānī haṭdur
Karanfülden kalbidür hem saçını

Eger dünyāya dökerse olur misk
Kopunca tā kıyāmet koḫa ya ‘nī

Kamu deryā olaydı ‘azb u tatlu
Anuñ bükürüñüñ gör lezzetini

Yazulur şadrı üzre Allah adı
Yazarlar hem dağı zevci adını

4005 Onar ḫātem ola parmaqlarında
On altun bilezik tuta kolını

Ayağında on incü ola ḫalḫāl
Görür cevherden öte topuğunu

B:135b Ḥicāb olmaz anuñ cismine cevher
Cesedde muḫanne gör ḫūblıgını

3998 diziyle: dizi ile M
4002 koḫa: koḫa M

Bilesin cennet içinde neler var
Kızıl yâkût şehir şemis biñ iy yār

M:134b

Olur yetmiş biñer o her şehirde
Ağ incüden bināsı şanki aq kar

4010 Her ev içinde taht var yetmişer biñ
Zebercedden yeşil taht mevc-i jengār

Birer hūrī o tahtlar üzerinde
Yañağında zülf-ü yetmiş biñer var

Düzülmüş her zülüfde dürr ü yâkût
Yañağında Ebu Bekir adı yazar

‘Ömer adı yazılmış şol yañağda
Dağı alnında ‘Osmān’uñ adı var

Eñginde ‘Alī adı yazılmış
Tuğağında Hâk adın yazdı muhtār

4015 Cemā‘atle kılan beş vaqt namāzı
İre bu menzile hem göre dīdār

İlāhī biz za‘īf kullara fazıl it
Cemālūñ gösterüp vir vaşl-ı gülzār

Bilūñ cennetde niçe hūrular var
Özi nūr gözi maḥmūr yüzi gülzār

Göbekden yukarusı güzel oğlan
Aşağası kız oğlan diñle iy cān

4010 jengār: zengār M
4013 yañağda: yañağda M

Bulardan emlaḥ olmaya bilüñ ḥūr
Zī kıız oḡlan zihī oḡlan zihī nūr

4020 Anı ‘āşıklarına vir İlähī
Saña ‘āşıqları irgir İlähī

İçir Maḥmūd’a Ḥaḵ vaşluñ şarābın
Cemālūñ göre ref` eyle ḥicābın

Umaruz yetişe öz vaşl-ı yāre
İre Ḥaḵ fażlı gide derd ü yāra

Çün olduḡ muntazır Ḥaḵḵ-ı vişāle
Fırāḵdan kırtarup vaşlına şala

B:136a

İlähī biz kıluña eyle raḥmet
Cemālın gösterüp vir bize cennet

4025 Cemāl-i Ḥaḵḵ’ı görmekdür beḡāyet a‘zam u lezzet
Maḥabbet eyle gözüke gözüñe nūr-u Ḥaḵ bizzāt

M:137a

Sevenler sevilür taḥḵīḵ maḥabbet ḥāşşası budur
İrirür ‘āşıkı dosta kılar maḥşerde takrībāt

Maḥabbet meyl-i nefsdür bil degildür illā Ḥaḵḵ’uñdur
Ki ḥāmil ola pes aña muḡarrib olana mirḵāt

Kemālāt-ı ḥaḵīḵīye degildür illā Ḥaḵḵ’uñdur
Kāmil-i ḥulḵda Ḥaḵḵ’dandur kılupdur nūr-u işrākāt

4018 Aşaḡası: Aşaḡusı M, iy: ey M
4023 kırtarup: kırtarıp M
4028 nūr-u işrākāt: nūr-ı işrākāt M

Bilũñ rũh emr-i rabbānĩ muzāf olmış durur Hakk’a
Maḥabbet ufķ-ı eşyā durur rũḥa bular lezzāt

4030 Hevā-yı ḥũb-u dũnyā ḥũsn-i maraḓ virmedise rũḥa
Ridā-yı ‘ışķ ḥannāna teḥannũn eyler ol evķāt

Kaḥan ṭab ‘-ı maraḓ fāsıd ola ister muḓırrātı
‘İlāca ğayr-ı ķābildũr anuñ ehli olur emvāt

Bilũñ vācib ķamu ḥalka maḥabbet eylemek Hakk’a
Cemālinden bulara ķũn tecellĩ eyledi sũbhāt

Sevilũr ‘ālim ü ‘āķıl daḥı ṣāḥ ki ola ‘ādil
Ḥũsũnde hem olan kāmıl seḥāda naṣīb ider āyāt

Ķamudan ḥod Ḥũdā a‘lem muḥıṭdũr ‘ilmi dũ kevni
Anuñ tefḥĩmledũr hem bu naķliyyāt u ‘aķliyyāt

4035 Hem ol sultān-ı a‘zamdur ķamu ṣāḥlar aña ķuldır
‘Aṭā vũ ‘adl faẓl anuñ cihānı ķıldı tenvĩrāt

Dũ ‘ālemde ķamu ḥũba ḥũsũn andan feyż olur
Anuñ nũr-u liķāsından pes olur muķtebis behcāt

Cevāddur virdũĝi ni‘met nihāyetsiz durur anuñ
Ķamu ḥalk ‘add iderlerse ṣayılmaz yok aña ğāyāt

Cihānda zāḥir u bātın ḥisābsız eyledi in‘ām
Anuñ iḥsānıla memlũ bu ‘ulviyyāt u sũfliyyāt

4035 ķuldır: ķuldur M

4036 nũr-u liķāsından: nũr-ı liķāsından M

4037 Cevāddur: Cevātdur M

Fenāda virdüğine ‘add bulunmadı aña hem ḥad
Beḳāda hem virdüğine ḥod hīç hiç irmez aṣlā taḥdīdāt

4040 Nitekim nefsüñ isterse hemān dem o ḥāzır ola ol
Bulına bī-kıyās evzāk vire ruḥuña teşvīkāt

B:136b Ekil şurüb şafā vü nūş cimā‘ zevk ü şevk u ḥūş
Muḥalled ola anda ‘ıyş virile cümle zevkıyyāt

Ḥuşuşā Ḥaḳ cemālini göreler hem kemālini
Bulalar dost vişālını bilinmez aña keyfıyyāt

M:135b Göreler çün Ḥaḳḳ’uñ yüzün işideler laṭīf sözün
Unıdalar bunlar özin ki bulup aḥsen ü ḥālāt

Vişāl-i lezzātına nisbet olunmaz cennetüñ zevkı
Nitekim maḥv olur taḥḳīḳ şems ḳatında her zerrāt

**El-bābü’ş-şālisu ve’ş-şelāsun fī surūru ehli’- cenneti ve revā yuḥḥa’l-
ṭayyibeti**

4045 Göñil göz yum bu gavḡā-yı cihāndan
O cānān ‘ışḳına vāz gel bu cāndan

Cihān-ı cān nedür kim terki anuñ
Ki ‘ışḳda ‘add olına ol nişāndan

Dü kevni ḥalk iden ol bir ‘aẓīme
Aña lāyık idegör armaḡāndan

Kim ire şaḥn-ı ‘ışḳda ḳaşr-ı vaşla
Ki evvel şıdḳıla cāna ḳıyandan

O ahhāruñ celālinden avf ıl
Recā ıl hem cemāline müstegāndan

4050 Cevāddur dile fazlın ol laṭīfūñ
Dü ‘ālem vire lütf ve cāvidāndan

Hafīzdür ıfz ide yarın Caḫīm’den
Daḫı bunda azā-yı āsmāndan

Kerīmdür vire bunda her murāduñ
‘Aṭā ıla yarın ūr-u cināndan

Cemālin göstere a‘lā’l-meṭālib
Vişālin vire aşr-ı dil beyāndan

Şu kim vāşıl ola nūr-u cemāle
Behiştı or geçer ūr u isāndan

4055 Laṭīf zü’l-cemāl ü ve’l-kemāle
Maḫabbet ıl dil ü rûḫ u revāndan

Cihān u cān nedür ĩşār idesin
Nişār it ‘ışkına her dürlü andan

B:137a Bula ‘ışkı ulı vaşl-ı şāh-ısulṭān
Hevā ehli yana nār-ı hevāndan

Bināgāh-ı sehm-i mesmūm alb-i rûḫa
ĩrişür abza-yı mevt-i kemāndan

M:138a Eser bād-ı ecel çün bāğ-ı ‘ömre
Şolar bu nevbahār irer azāndan

4049 Recā: Ricā M
4056 nedür: nedir M

4060 Ne bedr ola bulunmaya hilālî
Ne şems ola tolunmaya ger andan

Ne gül ola şolup dökülmeye ol
Ne bülbül ola kılmaya figāndan

Ne cān ola tūrāb olmaya cismi
Ne taht ola hūlūvv bulmaya hāndān

Cihān u cān emānet kondı sende
Yaqīn bil kim olurlar geç gümāndan

Senūñ degil durur gayruñ durur hep
Ne kim varısa cümle hānumāndan

4065 Tefāhūr kıлма gayruñ mülkiyile
Fikir kııl i 'tibār it kār u bāndan

Emānetdür hıyānet kıлма zinhār
Göñil virme itn āhir el'āndan

Olur girü eger gir habbe olsa
Raḥim kılmaz gözün tolarsa kandan

Ḳanı māl-ı cihāna toymayanlar
Meded dir şimdi 'akreble yılandan

Ḳanı ol gice gündüz dünyā diren
Ḳodı gitdi ne nef'i var kalandan

4070 Yedigi geydigi yok oldu çürür
Yemedigin alur a'dā yeyenden

Ḳanı anuñ gice gündüz ḥisābı
Göre mağbūn ider iki cihāndan

Müsel sel güç durur ḥāl-i cihānūn
Nazar kı l ‘ibret al devr-i zamāndan

Şafāsıyla cefāsı pes berāber
İkisi de geçer tiz laḥza andan

B:137b Bu dünyānuñ işi mekr vü ğadirdür
Ḥayāldür düş gibidür geç yalandan

4075 Faḳīrile ğanī zevḳ ü cefāda
Müsāvidür ḳamu ḥavf u amāndan

M:136b Şu kim nefis vāşıl ola rağbeti yok
Pes anı ‘add ider ḥūru muhāndan

Libās u ekl ü şurb u envā‘ı ‘işret
Olur kı lletde mergūb rāikāndan

Cihān ‘ömrü zevḳ ü pür nefesdür
Fenāya remz ider efşah libāsdan

Murād-ı nefis hevādur dahı mezmūm
Ḥazer eyle zemīme iftirāndan

4080 Beşinci arzūsı nefsūñ cihānda
Nefīs ev bāğ u bāğçe her mekānda

Ṭaleb kı lma iy ‘āḳil bāğ-ı köşke
Yarın dirsın ki olmayadı keşke

4081 iy:ey M, ‘āḳil: ğafil M // keşke: köşke M

Fenādur bāğ-ı köşki tāt u tahtı
‘Anadur ıaır u tākı raht u bahtı

Ɛoyup şabrı girersin şabre nāgāh
Bu taht-ı bahta aldanma ol āgāh

Çü bildüñ fānidür bu köşk-ü tahtı
Göñil virme bulasın ‘izz ü bahtı

4085 Virile cennet içre taht u ayvān
Bināsı ola dürlü cevher elvān

Biliñ cennetde var şol ‘alī köşkler
Ki yoğdır anlaruñ emsāli köşkler

Anuñ ehlini cennet ehli gözler
Nitekim yıldızı gözleye gözler

Giriserlerdür aña şol erenler
Ki Hāğğ’a mürselīne Hāğ diyenler

Olur her mü’mine ednā vü eşref
Birer şayme ağ incüden mücevvef

4090 Uzunluğı olur göge berāber
Şızıl altun dört biñ bāb-ı ekber

B:138a

Olısar tahtları altundan elvāh
Göricek ġařř idiser anı ervāh

Şonıla şarhlarına dürlü cevher
Zeberced la’l ü yāğūt dürr ü gevher

4082 Fenādur: Fenādır M // ‘Anadur: ‘Anadır M
4084 bildüñ: bildiñ M

M:139a

Döşene tahtlar üzre dürlü refref
Anuñ üstine mesned kona şaf şaf

Kaçan bilmek dilerse issi nāgāh
Ki tā seyrān ide iline gāh gāh

4095 Tevāzu‘ eyleye aña egile
Nitekim kulları ider begile

Yine ağa havāya ide pertāb
İre kanda dilerse hemçü mehtāb

Ağ incüden olur cennetde köşkler
Koḥusına anuñ müştāk bu müşkler

Ola her köşk içinde yetmişer dār
Kızıl yākūtdan ol ḥavlı ne kim var

Bu kez her ḥavlıda yetmişer ev var
Zümürüdden yeşil dīvār u devvār

4100 Her evde yetmişer taht urulupdur
Birinde yetmişer döşek olupdur

Döşegün her birin ferrāş-ı kudret
Birer reng eylemiş naḳḳāş-ı kudret

Oturur her döşek üstine bir ḥūb
Yüzi māh-ı münīrden ḥūb u maḥbūb

Her evde var müretteb sofra yetmiş
Birinün ni‘ meti yetmişe yitmiş

4094 iline: eyleye M

Girü her evde var yetmiş veşâif
Kamer yüzlü şeker sözlü leṭâif

4105 Vire her mü'mine ol yüce ḥazret
Tamām yüz erce kuvvet içre kudret

Yeyüp içmekde itmekde cimā'ı
Yüz erce bulısarlar ictimā'ı

Kaçan görmek dilese yārini yār
Bine tahta ola ol yaña seyyār

B:138b

İrişe kardaşa buluşa fī'l-ḥāl
Girişe görüşe bilişe fī'l-ḥāl

Diyebilirmiş hiç iy qarındaş
Senüñle yarıduḡ dünyāda sırdaş

M:137b

4110 Fulān meclisde var mı ḥāṭıruñda
Ne söyleşdüḡ ṭurur mı ḥāṭıruñda

Du'ā kılduḡ Ḥaḡ itmiş anda ḡufrān
Bugün elḥamdülillah gördük iḥsān

Bu cennet mülküdür dār-ı kerāmet
Görenler olalar ḡamdan selāmet

Ne mülk olur İlāhī mülk-ü bākī
N'iderler bu fenā Mıṣr vü 'Irāḡ'ı

4109 Diyebilirmiş: Diyebilürmiş M, iy: ey M // yarıduḡ: yarıdıḡ M
4110 ḥāṭıruñda: ḥāṭıruñda M // ḥāṭıruñda: ḥāṭıruñda M
4112 mülküdür: mülkidür M
4113 mülk-ü bākī: mülk-i bākī M

Varup ol mülke ki girmeklik için
Cemālūñ nūrunı görmeklik için

4115 Fidā kılmak gerekdür cism ü cānı
Yele virmek gerekdir ism ü şānı

Bu vāsi‘ cennetūñden bir azacuk
Bu bī-ḥad ni‘metūñden bir parācuk

Virürseñ n’ola iy lütf issi vehhāb
İçersek hazine-yi faẓluñdan ebvāb

Ne nākış kemāl-i ẓudretūñden
Ne gide ya celāl-i ḥazretūñden

Cināndan kāb-ı kavs dünyādan esnā
Denī dünyā o miqdār-ı denden ednā

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ لَقَابُ قَوْسٍ أَحَدِكُمْ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ *

4120 Cihānuñ ẓaşır vü köşki hep fenādur
Sarāyı bāğ u bāğçesi ‘anādur

Göñil virme cihānuñ zevķine cān
Beķāsı yok ḥarāb olur binādur

Bunuñ lezzetlerine nefis olur şād
Reyānı ğam-ı göñile cefādur

4114 nūrunı: nūrını M

4115 ism ü şānı: ismi şānı M

4117 Virürseñ: Virirseñ M, iy: ey M

4118 ẓudretūñden: ẓudretiñden M

* Hadis-i Şerif

4121 Göñil: Göñül M // binādur: binadır M

Eger bâķī sa‘ādet isteriseñ
Göñil ‘ışķ odına her dem yanadur

B:139a Şu cān kim nūr-u ‘ışķıla oldu rūşen
Halāş olur aña kim aşinādur

4125 Uyup nefse yatarsın ğaflet içre
Nice yatup uyursun tūr-u fenādur

M:140a Göñil mülk-ü cihān cāna olur dām
Açup bâġ-ı gülistāna fenādur

Günāhuñ re’sidür bil hūb-ı dünyā
Ma’āşī cümle aña mübtenādur

‘Aţāsıdur ġetā zeyni reynidür
Kamu zulmet durur şanma senādur

Müzemmet yiter mezmūm cihāna
Öñi şoñı ‘ademdür hep fenādur

4130 Murād-ı sādisi dünyāda nefsüñ
Koġusı ‘anber vü müsk nefīsüñ

Egerçi bunlar koġusı gökçek
Uşanursun velī aşlın bilicek

Şıġır revşiden olur ‘anberi bil
Uşanup öziñi andan beri kııl

4123 Göñil: Göñül M
4124 aşinādur: aşinadır M
4125 fenādur: fenadır M
4126 Göñil: Göñül M, mülk-ü cihān: mülk-i cihān M
4129 fenādur: fenadır M
4131 Uşanursun: Uşanırsın M

Uyuşmuş k ara  andur misk bilesin
Nec    r kend    n i p  k eylegil sen

Cih  n mesm  mların terk eylegil var
Nef  s cennet  o  hus  n  o  sa  n y  r

4135  o  hus   a  yeb a  sen h  b-u h  s  
Gel  r be   y  z y  ll  k yoldan  o  hus  

Sar  y   h  r u   ilm  n c  mle a  yeb
Ne kim var  sa cennetde mu  tayyeb

Be    yet h  b u enfes     b u r    i
Dim          la ta'    r     b u r    h  

Rev  y  h c  mlesi anda bul  na
  amunu  n r    i birinde bul  na

Anu  n va    fina yokdur h  dd    g    yet
Ne de    l   dinse yok a  na nih    yet

4140   l  h   rahmet    n le Ma  m  d'a bak
D       lemde i    n   a   it y  z  n a  

B:139b Mu  ammed h  rmetine sen ba      la
Bize b  -  ad kerem i      nlar eyle

  amumuzu   l  h       ma ma  r  m
Anu  n y  zi   uyuna eyle mer    m

M:138b Yerim  z cennet-i g    z  r idesin
Canumuz v      l-   d      r idesin

4142   uyuna:   uy  na M

4143 Canumuz: C  n  muz M

‘Ademden ‘ālemi Mevlā ki cūdundan kılıp icād vüçüd verdi idüp ihdās
Neler virdi aña evlā ‘atā vü armağān zād irişmez vaşfına ibhās

4145 Ne ismi her vüçüdi kim taleb iderse zatından aña göre ider icād
Tecelliler pes esmāya göredür bulur isti‘dād izā‘atden idüp irās

Pes esmā vü şifātına müzāhir kıldı ekvānı iki nev‘ itdi anları
Birisi oldı külliyyāt haqāyık virdi aña ide cezāletden idüp irās

Birisi oldı cüz‘iyyāt hüviyyetden dindi adına muṭāhir istedi bunlar
Gerekdi ‘ālem-i ervāḥ seçile ‘āmm u ḥaş emcād ināretten idüp irās

Merātibce gelüp ervāḥ bularda istedi mazhar biline tā nedür eşbāḥ
Bu kez nūrānī bir ‘ālem yaratdı berzāḥ u merşād ḥimāyetden idüp irās

Ki zīrā ‘ālem-i ervāḥ mücerreddi ta‘alluḫdan bu ‘āleme geldi cem‘ itdi
Hem oldı mazhar-ı ervāḥ olup cevher ‘arāz bünyād ihāṭadan idüp irās

4150 Mişāl anuñiçün dindi ki emşālin bu mülküñ hep bular aña mükāşifler
Bil ol nūrānī ‘ālemde müzāhir istedi naḫḫād irādetden idüp irās

B:140a Bu kez cismānī bir ‘ālem yaratdı evvel ü āḥir düzüldi ‘arş u ferş u eflāk
Behişt ü heşt ü riyāz ḥavz u sarāy ḥūr u nūr aḥyād leṭāfetden idüp irās

M:141a Yaratdı ḥaymeler anda ki her bir ḥaymenüñ dörder ḫapusı dörder ṭaraflardan
Gele her günde Allah’dan hedāyā nūr u bī-a‘dād ‘ināyetden idüp irās

Anuñ gibi hedāyā kim birine beñzemez biri ḫamusı bī-naḫīr u ḥüb
Yeñi yeñi kerāmetler ide Ḥaḫ mü’mine imdād sa‘ādetden idüp irās

4148 berzāḥ u merşād: berzāḥı merşād M

4149 mücerreddi: mücerretti M

4151 düzüldi: düzeldi M

4153 emdād: imdād M

Ola her hayme içinde ‘adetsiz hūru ‘īyn hūsnā şemsden yüzleri enver
Ola yāķūtla mercān gibi bunlar eyā şehzād nefāsetden idüp īrās

4155 Bulardan ğayrı hūrīler yaĝa yire bulutlardan begāyet hūb olur anlar
Hūsünde bunlara aślā kimesne olmaya endād şabāhatden idüp īrās

Bil ekvāb-ı ebārīķle tavāf ide gelüp vildān ķamu mü’ minleri ħandān
Şol oĝlanlar durur vildān ki cennetde ola ābād selāmetden idüp īrās

Ķaçan kim bunları görseñ şanurduñ lū’lū-i mensūr şu’ā’ ı in’ikāsından
Şanasın başdan ayaĝa muşaffā incüdür ecsād leţāfetden idüp īrās

Nitekim tāze incüler saçılduķķa şedeflerden begāyet ter olur aşfā
Anuñ levn-i şafāsından görenler olalar dīşād beşāretten idüp īrās

B:140b ‘Acebdür dürrlere bunlar neden beñzer leţāfetde tarāvetde zārāfetde
Felekde kevkeb-i dürri bulardan ide istimdād ħacāletden idüp īrās

M:139b 4160 Güneş yahūd melāhatda neden beñzer ħalāvetde nefāsetde nezāfetde
Ķü zūlfı gözü kaşı yok müdevver nesnedür bī-dād ħazānetden idüp īrās

Güneşde var mıdur bekler ki şayd ide göñil murĝın ki zūlfı āĝıla tutup
Ya ķanı sürmelü gözler kim ola siħrile şayyād işāretten idüp īrās

Eger göre idi bedr ay müselsel devrini bu vildān u ķamer u vechūñ
Hilāl olaydı ya maħsūf ebed olmayadı vaķķād ħasāfetden idüp īrās

Eger la’li zilālinūñ içeydi cāmını şūfī muşaffā oldu maħlaşı
Şafāsından olup şāfī ideydi ħalka hoş irşād ħalāvetden idüp īrās

Anuñ āb-ı ħayāt-ı ehlā zülālını göreydi kim ħayāt-ı sermedi virür
Utanup yire siñeydi yok olaydı olup münķād ħaķāretten idüp īrās

4161 göñil: göñül M

El-bābu'r-rābi' u ve's-selāsun fī ahvālī'l-muzmār ve's-şayyid ve's-şebāb

4165 Yazılmış bāb-ı cennetde muḥakḳak
Ki nūr-u ḥaṭṭıla bu ma' nī mudaḳḳak

Ḥiṭāb idüp kamu ḳullara Mevlā
Dimiş tergīb idüp bunlara evlā

Eger virsem saña yā ibn-i Ādem
Ki cümle evvel āḫir 'ömr ü 'ālem

Ḳamusun virsedüm itmez kifāyet
Ki zīrā vardur aña ḥadd ü ḡāyet

Cihānı ger yaratsam didi Mevlā
Zer ü sīm ü fenādan ḡāyet evlā

B:141a 4170 Yaratsam seng-i bākīden cinānı
Saña ḥaḳdur ki alasın çün anı

Veresin fānī dünyāyı şatuban
Alasın bākīyi raḡbet idüben

M:142a Nite ḳılmayasın raḡbet cināna
O ḥod ufaḳ durur cāna cināna

Zer ü sīm ü ve dürrü bākīden ol
Cevāhirden yaradılmış ol maḳbūl

Ol envā' ı güherden ḥalk olunmuş
Ḥuşūşā bākīdür te'bīd ḳılınmış

4170 seng-i: sengün M

4172 Nite: Neye M, ḳılmayasın: ḳalmayasın M

4173 bākīden: yāḳutdan M

4175 Cihān fānī mederden hāḫ olunmış
řafāsı yok kederden hāḫ olunmış

Meder ola huřuřā ola fānī
şu kim ‘āḫil ola terk ide anı

Zelīlū’n-nefs durur kessāb-u dūnyā
‘Azīzū’l-nefs durur tūllāb-u ‘uḫbā

‘Acebdür ihtiyār ider o zillet
Fenāya tālīb olur pür müzellet

Beḫāya tālīb olup ‘izzeti ol
Dilemez kim virile rif‘ati ol

4180 Tāleb eyle beḫāyı ḫo fenāyı
Hevā-yı nefis durur virür ‘enāyı

şu kim tābi‘ ola nefsi hevāya
Dü ‘ālem uğraya ol āh-ı vāya

Bu nefsün belki yedinci murādı
Āvāz-ı çeng ü tanbūr şavt-ı ‘ūdı

İşitmek çalguları diñlemeksiz
Yarın ḫasret odında iñlemeksiz

Melāḫī diñlemek bilün günāhdur
İşidenlerün işi her gün āhdur

4177 kessāb-u dūnyā: kessāb-ı dūnyā M

4183 çalguları: ḫalguları M

4184 günāhdur: günāhdır M

4185 Oturan şöhetinde fāsık olur
Helāldür dirse küfre lāhik olur

Kimi tāsā yetişdürmişdür yi
Virür dūdū çalar virür dir yi

B:141b Dirilmiř halk aña üşmiş baqarlar
Neye üşmiş neye bakmış baq erler

Saña ne fāi' de dūdudan iy yār
Alıř bize kesil dūdudan iy yār

M:140b Saña tanberdlerden işşı mı var
Ki tanber diye ayanuñ işşı mı var

4190 Görün çalguyı ne muhāl işdür
Çepel em 'ā melāhīyye gürüşdür

Dağı kendüsi içsiz kuru ağac
Şafā isterisen var çalgudan kaç

İşitdire saña Hāk cennetde
Şol āvāz kim şafā bulasın anda

Oturasın varup çiçekler üzre
Sarāy-ı taht u kaşr u köşkler üzre

Karār idüp ağaçlar gölgesinde
Şafālar bulasın anuñ dibinde

4185 lāhik: lāyık M
4186 yetişdürmişdür: yetişdirmişdür
4188 iy: ey M // iy: ey M
4189 diye: dine M
4190 kuru: koz M

4195 Ağaclar ola düpdüz ola yemiş
Yemişlerin anuñ kim ola yemiş

Ol ağaçlarda çengler var gümüşden
Oturalar tatlu şor neden komuşdı

Anuñ şavtın işide ehl-i dünyā
Ferahdan ola hep ehl-i dünyā

Ne deñlü varısa dünyāda āvāz
Veyāhūd sāz üninden olsa pervāz

Ol ağaçlarda mecmū 'ı bulınur
Şadāsı vü edāsı hep bulınur

4200 Kiminüñ yaprağı var aq gümüşden
Yemişi var laţif berrāk gümüşden

Seher yili şabā zülfinde nāgāh
Eserse yaprağın ditretse gāh gāh

Bir āvāz işitdiler hūb u zībā
Düşer cānlar gülüstānına dībā

Huşūşā urmağıçün cāna merhem
Okurlar sūre-i Yūsuf'la Meryem

B:142a İşidüp ehl-i cennet ola bī-hūş
Olalar nağmesinden mest ü hoş

4205 İşit nefsüñ sekizinci murādı
Diler ki şayd ide irişe şādı

M:143a

Fikir kıl şaydını var mı şafası
Ki bir zevkünde vardur biñ dürlü cefası

Kimi fâris kimi rācil yelerler
Cibāl ü evdiyede av dilerler

Ṭağa ṭaşa düşüp yokuş ve iniş
Çekerler hem cigerlere olur niş

Ki ğark olup ‘araqlara şulu şur
Şusuz bağı yanup hem aç yelişür

4210 Huşūşā şaydları āhū ve erneb
Ya hınzırdur yahūd zībdür ya şa‘leb

Anı terk it dile cennet şikārın
Ki tā şayd idesin cennet nigārın

Şafāla şayd idesin anda çok hūr
Yüzi gül sözi şükker gözi maḥmūr

Lebinden gonca diltengdir kızarur
Ruḥundan lālenüñ bağı kararur

Anuñ ḳaddi servü ḥaddi gülistān
Cihān maḥmūr gözünden oldı mestān

4215 Buyurmuşdur bil ol sulṭān-ı kevneyn
Risālet ma‘deni burhān-ı kevneyn

Olur eyyām-ı cennet dir şu miḳdār
Cihānuñ biñ yılınca bir günü var

4214 gözünden: gözinden M

Yemek içmek olur üç yüz yıl anda
Şabāhdan vakt dūhvedür zamānda

İderler günüñ ortasında şohbet
Üçer yüz yıl kadar kılup maḥabbet

İderler hūrularla ‘ıyş u ezvāk
Biri birine olurlar pür eşvāk

4220 Ki üç yüz yıl kadar görüp şafālar
Alurlar hūrulardan şems ü vefālar

B:142b

Günüñ āḥirlerinde ehl-i cennet
Ava çıkup ideler zevk ü ‘ışret

İdeler bāğçelerde hūrī şaydın
Saña da virile gördünse kaydın

M:141b

Şu deñlü hūrī anda ulaşalar
Üçer yüz yıl kadar ava uşalar

Toğuz yüz yıl gitdi kaldı yüz yıl
Güneş şararması vaḳtidür ol bil

4225 Varalar ḥazreti idüp ziyāret
Ebed şöyle olur anlarda ‘ādet

Bilünñ nefsün toğuzuncı murādı
Yigitlik süre ide zevk ü şādı

Kemāl-i ḥüsn içinde ola pür ḥūb
Bulunmaya nazīri mişli maḥbūb

Diler günden güne hüsñ ü kemâli
Ziyâde ola hem hüsñ ü cemâli

Güzel yigit ola hoş şöhet ehli
Mu‘azzez mu‘teber hem devlet ehli

4230 Cemâli hüsniñe pes oldı mesrūr
Velī ‘âkil olan olmaya mağrūr

Cemâli hüsniçün kılmaya kibri
Beden hūblığıçün kılmaya fahri

Bir aylık şıtma şarardur cemâli
Çiçek bozarsa nice ola hâli

Fikir kılsun içinde olan aqdār
Anı bilen cemâlinden bî-zār

Eger bir hafta cismin yoklamazsa
Yeyüp tertîbile pāk şaklamazsa

4235 Ya‘nī tağyîr olup koçar ölür ol
Ki cismi mezbeledigin bilür ol

Necâset menba‘ıdur batnı cismi
Velī zâhir görünür hūb u resmi

Olur hem evveli bir kaçre murdār
Necis hammâldur şimdi işi ‘ār

B:143a Olur âhir türâb vaqti kim ölür
Bu hâle n’acebdür gurru olur

4236 hūb u resmi: hūb-ı resmi M

Yigitligi dahı  urmaz ge er tiz
 anasın bir hev -yı kuş u ar tiz

M:144a 4240  eb b-ı şeybe d ner pes u rar  a 
Bilirse  d nyey i terk it ta ıt  a 

 ara  ıldan a ara   n bir a   ıl
Bu d ny  arz sun elden bıra   ıl

Ni  n-ı mevt durur  ara a  olmak
 ızıl rengi ru u   araru  olmak

Dile  ol   sni kim olmaya f n 
Yigitlik iste gitmeye c v n 

O cennet ehli hep  ebb n olısar
Sa alsız c mle ma b b n olısar

4245 Bıyık yiri ola pes n r u a  er
Ni  n olup se ile di iden er

 dem ata gibi boyları a'  
Ola altmı  eri   o   add  b   

Ola Y suf gibi   sn-  cem li
Ki her g n arta pes   sn   kem li

Ola D v d gibi na mesi evn 
A ar  u i idicek  ura an 

Hav da  ura i itse u ar ku 
 i iden c n ola mest idiben c   

4249 idiben: id ben M

4250 Süleymān gibi ola mülk-ü ekber
Ola ‘İsā yaşında otuz üçer

Muḥammed ḥulḳu gibi tatlu sözlü
Güneş yüzlü mūkahḥel kara gözlü

Bular bī-nihāyet ‘izz ü rif‘at
Geyeler yetmişer ḥulle vü ḥil‘at

Kiminüñ rengi günāgün aşıldur
Kimi jengārīdūr kimi yeşildür

Kiminüñ rengi aldur kimi meygün
Şarudur kimisi aḳ kimi gülgün

B:143b 4255 Ola barmaḳlarında ḥātemi ḥūb
Cevāhirden onar ḡāyet de merḡūb

Ḳaçan mü‘minleri Ḥaḳ cennetine
Buyura faẓl ide zürriyyetine

M:142b Ulu zürriyyete ĩmān sebebdür
Kiçi zürriyyete iḥsān sebebdür

Ne miḳdār mü‘mine virürse cennet
Vire oḒlına da ol Ḥaḳḳ’a minnet

Atası mertebesinden degil az
Bulalar anda dürlü ‘izzile nāz

4260 Egerçi atasınca tã‘ati yok
Müsāvīdūr şevābda faẓl-ı Ḥaḳ çok

Ki ola vālideyni şād vü mesrūr
Göñilleri ola nūrıla ma‘mūr

Ata şālīh ise bula sa‘ādet tahtına minhāc
Hem evlādı daḥı bula riyāz u taht u baht u tāt

Eger ‘āşī ise bula şefā‘at yarın evlāddan
Dileyeler anı Ḥaḳ‘dan Caḥīm‘den ideler iḥrāc

Tıfıl pes vālideyninüñ siyābından aḥiz idüp
Çeke anları uçmağa Na‘īm‘e eyleye ilāc

4265 Rivāyetdir yarın eṭfāl ḥaşırde müctemi‘ ola
Hisāb virür iken maḥlūk eger efrād ve ger ezvāc

Buyura Ḥaḳ melekler aluñ eṭfālī uçmağa
Turalar bāb-ı cennetde bedir gibi olup behhāc

İdüp terḥīb diye ḥazzān size yoḳdır ḥisāb aḥzān
Girüñ cennetlere ḥandān hem oluñ köşklerde nehhāc

Behişte girmeyüp dirler atamuz anamuz ḳanı
Diye ḥazzān olar sizüñ gibi degildür efvāc

Yoḳıdı anlaruñ dīni ḥisāb virür bugün Ḥaḳḳ‘a
Virür hem ḥaḳḳını ḥaḳḳa dumū‘ı baḥr olup emvāc

4270 Bular cennet ḳapusunda ideler aḡlaşup ḥacce
Fiḡān-ı āh-ı zār idüp dumū‘ları ola şeccāc

Bu kez Allah bilür iken şora nedür bu feryādlar
Melekler ideler yā Ḥaḳ bu eṭfāl faḫluña muḥtāc

4261 Göñilleri: Göñülleri
4265 Rivāyetdir: Rivāyetdür

B:144a Ki dirler vālideynsiz biz bu cennet içre girmezüz
Kılurlar zārıla efgān igen başdan içüp emvāc

Buyura Hāḡ varuñ cem' i taḡallül eyleyüp görüñ
Yapuşup eydī ābāya idüñ pes cennete inhāc

M:145a Rivāyetdür taleb ide ḡaşırde vālidin evlād
Vara cennet ḡapusına nitekim Ka'be'ye ḡuccāc

4275 Şora Rıdvān'a atasın diye ol gelmedi bunda
Bu kez tiz ṡamuya vara yanup bağı şusuz hem ac

Şora ol Mālik'e anı diye Mālik şıyup zahrin
Ki ḡıll-ı ḡaydıla işāk idüp itdüm oda idlāc

Anı işidüp evlādı ideler zār u feryādı
Dökeler gözleri yaşın idüp şayḡa olup şaccāc

Bu kez eyde ki Hāḡ yā Mālik şefī' oldı bular aña
İrişdi raḡmetüm fazlım anı nārdan ḡıl istiḡrāc

Çıḡara Mālik ol şahşı ki bozulmuş anuñ şekli
Çü müsevvedü'l-vech olmış olup ol aḡbeḡü'l-emzāc

4280 Atasın bilmeyüp anlar diyeler ḡağışup yā Rab
Atamız böyle degildi yoḡıdı anda bu emşāc

Diye ata iy evlādum olur nār ehli bu resme
Ki elvānı olur müsevved olur māt nice biñ ḡallāc

Ününden bileler anı yuyalar nehr-i ḡayvānda
Ola yüzleri bedr gibi münevver azvā-yı vehhāc

4274 vālidin: vālideyn

Gire ol cennet içine ki evlâdı bile ferhân
Varalar ‘alî köşklere döşene anlara dîbâc

Tena‘um ideler anda müdâmî ‘ıyş u nûş idüp
Cemâlin göreler hakk’uñ vişâline idüp mi‘râc

El-bābü’l-hāmis ve’s-selaşun fî ahvālî’s-salţanati ve hāvādimihim

4285 Cihānda nefsüñ onuncı murādı
Beg olup hükmi tuta bilādı

Ulu sultān ola kullar kapuda
Turalar hıdmetiçün ol tapuda

Şafâ vü zevkile hoş yeye içe
Nitekim emr iderse hükmi geçe

B:144b Ğanî ola bu maḥlûḳ aña muḥtâc
Her iḳlîmden gele pencikile bâc

Ola maḥbûbe ḥâtûnlar cevârı
Güzel kullar ola ay gibi arı

M:143b 4290 Diler kim ala dünyādan şafâlar
Umar bu bî-vefādan çok vefâlar

Bu kimseye vefâ kılmak muḥâldür
Ḥaḳîḳatde bu rü’yâ-yı ḥayâldür

Ğurûrula ğudur ider dünyâyı ğaddâr
İşi mekrile ḥîle ḥalkı aldar

4287 emr iderse: emr eydürse M

4291 muḥâldür: muḥâldir M // ḥayâldür: ḥayâldir M

Cihāna kim gelir ağlayu gider
Seni ağladanı terk eyle gider

Fenādur bu cihānuñ yok beķası
Beķası olmayana kim baķası

4295 Ɛanı Ādem Ɛanı İdrīs'ile Nūh
Ya İbrāhīm ya Ɛanı ođlı mezbūh

Ɛanı İshāķ Zekıfl ü veya Dāvūd
Yesa'la Lūt ya İlyās'ıla Ɛanı Hūd

Ɛanı İskender vü Yūsuf'la Ya'ķūb
Ɛanı Yūnus'la Şālih Ɛanı Eyyūb

Yele virdi Süleymān'ı Selīm'i
İdindi loķma Loķmān-ı Hekīm'i

Şua'yib'ile Ɛanı Hārūn u Mūsā
Zekeriyyā Ɛanı Yahyā Ɛanı 'İsā

4300 Muħammed Muştafā Ɛanı o sultān
Ebu Bekir 'Ömer ü Haydar'la 'Oşmān

'Acebdür bunları şol görmeyen göz
Cihāna Ɛul olup şol dönmeyen yüz

Bilür mi kim cihānda aña n'ola
Anı da aldura göndere yola

Ecel Ɛapladı etrafın sağı şol
Gözedür iki gözi dört yaña yol

Başın eline almışdur ölüm hāy
Alup meydāna gelmişdür ölüm hāy

B:145a 4305 Bu yerden gidicek yurdu ne olur
Ki nār mı yoḥsa cennet ‘ālemi nūr

Ne bilür kişi kankı yire gider
Hemān anı bilür kim yire gider

M:146a İşin bilen Hakk’a kul oldu bunda
Hak anı şāh-ı ‘āzam kıldı anda

Ki eñ ednāsı cennet ehlinüñ dir
Şu kim kamudan alçaḳ bulısar yir

Şudur aña ki seksen biñ tamāmet
Virile kul yüzi gül servü kāmēt

4310 Daḥı virile yetmiş iki ezvāc
Geye dībāc urula cevherī tāc

İrişe nūr şarḳdan ğarba anuñ
Yetişe berḳı bu‘da ḳurba anuñ

Ḳurıla üstine bir ḳubbe lü’lü
Ki yāḳūtıla ola ṭarḥı şulu

Acı cābiye ve şun‘aca yer var
Bir aylıḳ ola ya‘nī aña miḳdār

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ أَذْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ الَّذِي لَهُ ثَمَانُونَ أَلْفَ خَادِمٍ وَاثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ وَيُنْصَبُ لَهُ قُبَّةٌ مِنْ لَوْلُؤٍ
وَرَزَجِدٍ وَيَافُوتُ كَمَا يُبْنَى الْجَابِيَةُ إِلَى صَنْعَاءَ *

* Hadis-i Şerif

Eñ ednā bu olıcaķ var kıyās kı
Nedür a ‘lāsı bil Hakk’a sipās kı

4315 Virile āhiret sultānlarına
Kapucılar o cennet hanlarına

‘Amellerine göre viriliser
Kiminüñ bir kiminüñ biñ olısar

Otura ehl-i cennet tahtlar üzre
Münif kaşr u sa ‘adet bahtlar üzre

Niçe şaf tura karşına dīvān
Niçe biñ kul tuta bābında ayvān

Kemāl-i lütf u fazlından Ta ‘ālā
Ferişteh göndere ol şāh-ı a ‘lā

B:145b 4320 Buyura cennet ehline selāmı
Ki bundan altı bulalar iğtināmı

Kapucılar aña destür virürse
Giresin üstine maqbül görürse

M:144b Görün ol fazl-ı in ‘ām ehl-i sultān
İdüp kulını sultān ider ihsān

Ferişteh hācibe dir bu kelāmı
Beni Hakk gönderüp itdi selāmı

Kapucı diye bir kapucıya ol
İzn-i destür diler kim virile yol

4318 Niçe: Nice M
4322 Görün: Gerek M

4325 Diye kim bir melek geldi hüdādan
Diler destūr ki ‘arz ide ‘aṭādan

O da yanındağı kula diye kim
Bu resme o da birine diye kim

İrişe mü’ mine bu söz ola şād
Selām itdi aña zīrā ki ol hād

Yanındağı kula mü’ min eyde
Virün destūr haber ne ise ide

Haber ide biri birine kullar
Melek bile ki hoş fetḥ oldu yollar

4330 Selāmullah idüp dīvāna gire
Ḥaqq’uñ lütf u selāmını irire

Vire Ḥaqq’dan kerāmet armağān zād
Ola ol mü’ minün göñli igen şād

Dağı bunlara ğılmān-ı muḥalled
Ṭavāf idüp gele dā’im mü’ ebbed

Şafılıkda şanasın dürr ü meknūn
Yüzünden berḳ urur nūr hemçü ay gün

Ter incü gibi olsa kul fikir kıl
Efendisi nice ola şükir kıl

4335 Efendi kılına nisbet cemālde
Nücūm içre bedir gibi kemālde

4326 yanındağı: yanındaki M
4333 Yüzünden: Yüzinden M

Niçe yüz biñ melā'ik hıdmet ider
Ayağın turuban hoş hürmet ider

B:146a Birine çağırup itse hıtabı
Virür seksen biñi ol dem cevābı

Diyüp lebbeyk iy sulṭānum ne dirsiz
Kuluñuza nice emr iş emr idersiz

M:147a Denī rütbelü şahşa ni'met ü hūn
Getüreler şihāfı ola altun

4340 Ki yetmiş biñ şu ğilmān mäh-ı rûlar
Getüreler ta'ām kim zer ṭabaqlar

Ṭabaqda dürlü envā'ı ta'ām var
Görün cennetde nice hoş merām var

Ṭadı rengi bir birine beñzemeye
Cihānda şahş aña beñzer yemeye

Ṭabaq zerden ola nūrdan ta'āmı
Ṭadı yetmiş bikri levnī nizāmı

Yemege gönli çün kim uzada el
Diye sübhaneke allahümme evvel

4345 Ne cinsden kim iderse iştiḥālar
Gele envā'ı dürlü müşteḥālar

Kemer kimseye her gāh getüreler
Yedi yüz biñ ğullām yetişdüreler

4336 Niçe: Nice M
4338 iy: ey M

Mevā'īd üstine koyup tabaqlar
Yevākit-i zebercedden çanaqlar

Yemekler hoş kona yerlü yerine
Ki ta'mı beñzemeye bir birine

Kaçan kim olalar fāriğ 'amelden
İdeler Hakk'a şükriyle du'adan

4350 İderler hāzrete hāmdile tesbīh
İrişe cānlarına dürlü tefrīh

Pes anda şükr ü tesbīh ola lezzet
Serāser her maḳāmı tola lezzet

Ḳadehler varalar hāmır ırmağına
Ki seksen biñ meleklerle ol ma'īna

Feriştehler ḳadeh yanına düşe
Bile yanınca yekrüşüp dürüşe

B:146b Ḳadeh kendü uça gide yolına
Gelüp kona yine mü'min eline

4355 Kimesye degmeye götürmeye hīç
Dinile mü'mine hāmır müdām iç

M:145b Bile varduğı seksen biñ melekler
Olur ol mü'mine 'izz ü belekler

Yemek içmek ki her vaḳtlarda ola
Niçe yüz biñ melā'ik tapu kıla

4355 Kimesye: kimesne M
4357 Niçe: Nice M

Ḳamu el bağlayup ḳarşu turalar
Tamām olsa aña alḳış vireler

Diyeler ‘izzetile kim heniyān
Bizüm sulṭānumuz saña meriyān

4360 Zihī sulṭān ki gire ol behište
Aña ḥiḍmet ide biñ biñ ferişte

Aña her gün selām göndere Allah
Ola cennetde mü’min bī-naẓīr şāh

Bu dünyā günü miḳdārı tamāmı
Melekler getüre üç kez selāmı

Diyeler ḳapucıya bu kelāmı
Bizi Ḥaḳ gönderüp itdi selāmı

Ḳapucular biri birine diyeler
Ferişteh geldüğini söyleyeler

4365 Öte āḥir ḳapucı tā işide
Göre kim mü’mine ḥālī işide

Göre ḥūriyle mü’min şöḥbet ider
Yeyüp içüp şafāla ‘işret ider

Oturmışlar ağaḳlar gölgesinde
Müzeyyen ‘alī taḥtlar üzerinde

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ إِلَىٰ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاعْمَلُوا هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكُونَ لَهُمْ
فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ *

* Yâsîn Sûresi 36/55-58

Ḳapucı mü'mini göre ki meşgûl
Melek işidicek Ḥaḳḳ'a tuta yol

B:147a Diye yâ Rabbi mü'min şöhet eyler
Oturmuşlar hûrularla 'işret eyler

4370 İdûpdür giremedük üzerine
Bu kez Ḥaḳ anları göndere yine

M:148a Varuñ diñ mü'mine yine kelâmı
Ferâgat buldısa idüñ selâmı

Feriştehler tamâm üç kez varalar
Ki hûrîlerle şöhetde göreler

Melekler Ḥaḳḳ'a çün üç kez varalar
Ḥaber aḥvâl-i mü'minden vireler

Ḥüdâ emr ide aluñ bu kitâbı
İledüñ çün bulasız feth u bâbı

4375 Ḳapuya varuban bulmazsañuz yol
Ḳapucıya kıluñ mektûbı mevşûl

Bu mektûbı aña ulaşıduralar
Ḥaḳḳ'uñ ikrāmını aña vireler

Yazılmış evvelinde bu kelâmı
Ki itdi dostına Allah selâmı

Selâm olsun şu şâhdan lâyezâldir
Şu şâha o daḥı bî-zevâldir

Şu sultāndan kim oldur hayyu kayyūm
Şu sultāna kim ol hayydur yok ölüm

4380 Şarāben ol ʔahūrı vire size
Buları vaşlına irgüre ol şāh

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَسَقِيهِمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا *

Gör iy Maḥmūd zihī ‘izzetlü sultān
Selām ide aña Hāk kılup iḥsān

Ferişteh gönderüp eyleye ifdāl
Sa‘ādet her ʔarafdan ide iḳbāl

Kıl iy Hāk şāh-ı ḥāḳāna ‘ināyet
Selāmuñla bula ḥüsn ü hidāyet

Raḥīmā raḥmetüñden eyle merḥūm
Ḥekīmā ḥikmetüñden kılma maḥrūm

B:147b 4385 Müyesser kıl gözine nūr u cemālūñ
Naşīb kıl cānına nūr u vişālūñ

İşit ebvāb-ı vaşlını nice feth idiser fettāḥ
Müyesser kıla vaşlını cemālın gösterüp vażżāḥ

M:146b 4383 Hicābın inkişāf ide gözüke gözlere ta‘yīn
Şu lezzet bulalar ol dem anı ḳul idemez izāḥ

Ḳamer bedr olıcaḳ rüşen olur görür anı ebşār
Gözüke Hāk dahı eyle şafāya ḡarḳ ola ervāḥ

4380 ʔahūrı vire size: ʔahūrı size vire M
* İnsan Sûresi 76/21
4383 iy: ey M

Yaratduğıdur ay anuñ mu‘ayyen görünür çün ol
Hem ebşāra virür azvā virüp ervāha hoş efrāh

4390 Ol Allah hod dağı a‘zam ki ay bir pāre nūrıdur
Görelər anı cennetde eger müflih ve ger fellāh

O ma‘şūkı gören ‘uşşāk enverdür hūr-u cennātı
Cihāna şems ziyā virse taleb ideydi mi mişbāh

Cemālin ‘arz idüp maḥbūb naşīb eyleye vaşlından
Ağa deryā-yı fazlından ola ğark cānıla eşbāh

Göre anı muḥarrebler yemīn ehli mü‘eddebler
Kemāliyle mürettebler kılanlar nefsinı ıslāh

Şu sultān kim ola ‘adil muḥarreb ola ‘indallah
Otura menber-i nūrda vişālden şuna Hāḫ aḳdāh

إِنَّ الْمَقْسُطِينَ إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ عَنْ يَمِينِ الرَّحْمَنِ وَكُنَّا يَدِيهِ عَيْنَ الَّذِينَ يَعْدِلُونَ
فِي حُكْمِهِمْ *

4395 Yemīninde o Raḥmān’uñ olup bula ziyāde kurb
Yedeyni ḥod yemīn anuñdur ider ol rif‘atı ifzāh

Şu kim ḥükminde ehlinde tamām ‘adl ide ilinde
Ola nūrānī menberde aña ‘izzet açā ecnāh

Eger sultān ‘adl itse ki bir günde ol efḏaldır
Ki yetmiş yıl ‘ibādetden ‘adilde çok durur irbāh

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَدَلَ السُّلْطَانُ يَوْمًا وَاجِدًا خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَنَةً **

* Hadis-i Şerif

4397 efḏaldır: efḏaldür M

** Hadis-i Şerif

Gerekdir 'ilm-i 'adl ola raḥm-i inṣāf bezl ola
Seḥā vü şıdk u fazl ola bulardur devlete miftāḥ

Huṣūṣā kim ola gāzī idüp hicret-i yarından
Ġazālar kıla küffāra şehādetçün olup sellāḥ

B:148a 4400 Muḥammed ḥan-ı 'Oṣmān'ı o şāh-ı zıll-ı raḥmānı
Ġazātuñ faḥri sultānı yedi iqlīm anı meddāḥ

Mesācidde faşīḥ diller nitekim bāğda bülbüller
El açup şıdkıla dirler dü 'ālem vir fevz ü eflāḥ

M:149a 4400 Kılıncı naşr-ı ĩmāndur ġazāya āb-ı ḥayvāndur
Kılıncı rūḥ u reyḥāndur şaçar misk ü 'anber erbāḥ

قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِهِ مَا بَيْنَ دَرَجَتَيْنِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ *

Virür gāzīlere Allah ki yüz menzil behişt içre
Ki her birinüñ arası beşer yüz yıldur iy seyyāḥ

Bularuñ fisebīlillah ġazāda nevmesi efḍāl
Ki altmış yıl 'ibādetden neler virür gerek fettāḥ

4405 Kalem olsa kamu eşcār midād olsa kamu deryā
Ġazānuñ pes şevābını ki şerḥ idemeye şurrāḥ

**El-bābü's-sadisu ve's-şelaşun fī aḥvāl-i el-ġazāti ve derecātuhum
naşrahum Allahu Ta'ālā**

Sa'ādet şunlara kim virdiler cān
Şehīd olup Ḥaḳḳ'ıçün oldu qurbān

4398 Gerekdir: Gerekdür M

* Hadis-i Şerif

4403 iy: ey M

4405 şurrāḥ: şerrāḥ M

İdüp hicret vaţanlardan diyârdan
Gidüp Hâķ yolına ol ‘ışķ-ı yârdan

Ėazâdan kaçdı küffârũ helâķı
Şehâdet bula feth ide ĥibâķı

Günâhın ‘afv ide Allah u Vehhâb
Vire fażlından aña feth ü ebvâb

4410 Yaratdı yüz maķâm cennetde Allah
Virür ġâzîlere lütfıyla ol şâh

Merâtibde bulardur ‘alî menzil
Arası her birinũ beş yüz yıl

Eger bir kimse dâ’im olsa şâ’im
Namâz kılup geceler olsa ķâ’im

Bularũ fisebîlillah ġazâda
Ki nevmesince olmaya cezâda

Kaķan ġâzîler evinden çıkıcaķ
Ėamu ehlile bile aġlaşıcaķ

B:148b 4415 Melâ’ik bile aġlaşa idüp zâr
Daķı aġlaya beyt-i dâr u dîvâr

Bu kez Hâķ bir melek eyleye irsâl
Kirâmen kâtibîn eylesin iclâl

M:147b Gidersin defterinden her günâhın
Gelince yazmasun ĥiķbir günâhın

Şu kim üç gāzīnūñ karnın toyura
Aña Hax lütf idüp görüñ ne vire

Aña Firdevs'ile Huld cennetinden
Ta'ām vire yedire ni'metinden

4420 Kalem olsa bu mecmū'ı ağaclar
Müreккеb olsa deryā-yı ucāclar

Kamu maḥlūk yazucı olsalardı
Gice gündüz sevāblar yazsalardı

Kalemler dükenüp deryā şogula
Kamu maḥlūk helāk oluban öle

Yazılmaya sevābı şol kişinūñ
Ki üç gün ḥıdmet itdigi işinūñ

Sebīlu'llah da ḥıdmet itdi üç gün
Şevābı vaşfa gelmez anuñ içün

قَالَ النَّبِيُّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامَ وَالْبَحْرِ يَمُرُّهُ مِنْ بَعْدِ سَبْعَةِ لِنَفْدِ الْبَحْرِ وَالْأَقْدَامِ قَبْلَ أَنْ يَنْفَدَ
أَجْرُ الْخَادِمِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ *

4425 Vire cennetde Hax bī-ḥad sevābı
İdüp fazlından aña fetḥ ü bābı

Şafālar buluban kocalar ebkār
Na'imler virile irmeye efkār

Kişinūñ fisebīlillah gazāda
Ayağı tozu ola yanmaya oda

4421 yazucı: yazıcı M
* Hadis-i Şerif

Ġazā tozuyla ʔamu duḥānı
Birikmez mü' minin geñzinde ya'nı

قَالَ النَّبِيُّ مَا أَغْبَرْتُ مَا أَغْبَرْتُ قَدَمًا عَبْدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَنَمَسَهُ النَّارُ وَقَالَ لَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ *

B:149a Şu kim şıdkıla Allah'dan şehādet
Dilese Haḫ aña vire sa'ādet

4430 Şehādet rütbesine anı sulṭān
Yetişdire tuta ol taḥtda eṭvān

M:150a Fırāşında eger ölürse de ol
Şehīd ecrin vire Haḫ kıla maḫbūl

قَالَ النَّبِيُّ مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقَةٍ بَلَغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشَّهَدَةِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ **

Şehīdlere virür Haḫ altı ḥaşlet
Kılup ekrem virür ḥoş 'alā devlet

Ki evvel Refi'a'da maḡfūr ola ol
Daḫı cennetde yirin göre maḫbūl

'Azābi'l-ḫabri görmeye ḫabirde
Emīn ola feza'dan hem ḫaşirde

4435 Başına urula tācü'l-vaḫārı
Ki la'li yek cihāndan ne ki varı

Daḫı vire aña yetmiş iki ḫūr
Ki nūrdandur görenler ola mesrūr

* Hadis-i Şerif

** Hadis-i Şerif

4436 nūrdandur: nūrdandır M

Şefî' olup kıyâmetde o dilşâd
İde yetmiş kişi haşmından âzâd

Zihî devlet şu başa hoş sa'âdet
Ġazâ ide bula âhîr şehâdet

Şular kim fisebîlillah olurlar
Hakk'îçün cânların qurbân kılurlar

4440 Oları öldi şanmañ anlar ölmez
Dirilerdir bulara ölüm olmaz

Muqarredür bular Allah qatında
Tena'umlar iderler cennetinde

Yeyüp içüp gezerler çok şafâlar
Gelür Hakk'dan 'atâlar çok vefâlar

Ferah olur bular Hakk virdüğine
Kamusı fazl-u Hakk'a irdüğine

قَالَ اللَّهُ تَع وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ *

B:149b Bularuñ rûhı yeşil kuş içinde
Olurlar 'ıyş u 'ışret ü nüş içinde

4445 Gezüp cennet içinde bunlar uçar
Yemişlerin yeyüp şuyundan içer

M:148b Murâdlarını cennetde görürler
Bu kez 'arşdaki kandîle girürler

4443 fazl-u Hakk'a: fazl-ı Hakk'a M
* Âl-i İmrân Sûresi 169-170

O kändiller mu‘allak zıll u ‘arşda
Şehīdler rūhı anda nūş u ‘ıyşda

Nazar kılup bulara Hāk tecellī
İdüp bunları ider hoş tesellī

Şora bunlara eyleyüp Hāk ikrām
Murāduñuz ne ise kılām in‘ām

4450 Ne arzūñuz varısa söyleyesiz
Kamusun hep virem deksiz diyesiz

Bular eyde daħı ne isteyevüz
Her arzūmuza irdük ne diyevüz

Ne iş kim dilerisek cennet içre
Buluruz zevk ü ni‘met ‘ışret içre

Tamām üç kez şora bunlara Hāk
Bu vechile cevāb vireler elhāk

Diyeler kim dilerüz dirgüresin
Ki cismümüze rūhumuz viresin

4455 Senüñ yolunda yine virevüz cān
Şehādet bulavuz yine iy sübhān

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرْوَاحَ الشُّهَدَاءِ فِي خَوْفِ طَيْرٍ خُضِرَ لَهَا قَنَادِيلٌ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ يَسْرَحُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ شَاعَتْ
ثُمَّ تَأْوِي إِلَى تِلْكَ الْقَنَادِيلِ فَاطَّلَعَ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ اِطْلَاعَةً فَقَالَ أَهْلُ تَشْتَهُونَ شَيْئًا قَالُوا أَيْ شَيْءٍ نَشْتَهِي وَنَحْنُ
نَسْرَحُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ شِئْنَا فَفَعَلَ بِهِمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَلَمَّا رَأَوْا أَنَّهُمْ لَنْ يَتْرَكُوا مِنْ أَنْ يَسْأَلُوا قَالُوا يَا رَبِّ نُرِيدُ
أَنْ تَرُدَّ أَرْوَاحَنَا فِي أَجْسَادِنَا، حَتَّى نَقْتَلَ فِي سَبِيلِكَ مَرَّةً أُخْرَى، فَلَمَّا رَأَى أَنْ لَيْسَ لَهُمْ حَاجَةٌ تَرَكُوا *

4449 Şora: Şorup M
* Hadis-i Şerif

B:150a Şehâdetde kerâmet zîra çokdur
Anuñçün ğayrı arzûları yokdur

Bular yarın maķābirden çıkalar
Kılıçların boyunlarına taşalar

M:151a Şecā‘atle şalâbetle geeler
Görenler ĥod mehâbetde kalalar

Boyun tamarlarından kanlar akar
Kokuları nefîs misk gibi kôkar

4460 Esüp bād-ı şabâ gibi geçeler
Kanatlu kuş gibi uçmağa uçalar

Teveccüh idüp uçmağa uçarken
Feriştehlerdenüñ diye geçerken

Terâzüye varuñ virüñ ĥisâbı
İşidicek bular işbu cevâbı

Kılıçların yire urup diyeler
Ne virdiñüz ĥisâb ne eyleyeler

Ki biz begler degüliz ki şorasız
‘Adil mi ya zulüm itdük göresiz

4465 Ğanîler degiliz mâldan şorula
Helâl mi ya ĥarâm mıdur görüle

Cihânda mülkümüz işbu kılıçlar
Kamumuz Hakk’içün kâfir kılıçlar

4463 urup: vurup M // virdiñüz: verdiñüz M
4464 degüliz: degülüz M // itdük: itdik M

Ġazāda eyledük katl ü kıtālī
Şehīd olduk bulup hüsñ ü hışālī

Nidā ide o dem rahmān u hādī
Ki gerçek söylediler bu ‘ibādī

Bulara nesne şormañ iy ferişte
Bularuñdur irişsünler behişte

4470 Teveccüh ideler Hakk’a şehīdler
Bulalar her biri sa‘d vü sa‘īdler

Yemīn-i ‘arşda nūrdan kürsilerde
Oturalar sürūrdan kürsilerde

B:150b Naẓar eyleyeler bunlar göreler
Bu halka tırmayup sorı soralar

Hüküm ider bu halka Hakk Ta‘ālā
‘Amellerine göre Rabbü’l-a‘lā

Şular kim Hakk yolında virdiler cān
Feza‘ ekber bulara virmez aḥzān

M:149b 4475 Şehīdler hoş şefā‘at eyleyeler
Ki yetmiş ‘āşī Hakk’ı dileyeler

Diler her biri yetmiş ehl-i beytin
Daḥı koñşularınıñ yiye kaydın

Teḥāşum ide hattā koñşuları
Diye her biri ben akreb cevārī

4469 iy: ey M
4474 cān: M’de yazılmamış.

Şehīdlere Hūdā ide tecellī
Bulalar Hāḡ cemālinden tesellī

Bular Hāḡ nūruna pes ola nāzır
Na‘īm’de yüzleri hem ola nāzır

4480 Gireler cennete anlar hisābsız
Görelər çok şevāb bī-ḡad hisābsız

Vire Hāḡ her birine yetmişer köşk
Cevāhir ola toprağı ola müşk

Ola her köşkte yetmiş ‘alī ebvāb
Ola her bābda yetmiş setr-i mehtāb

Ola her köşkte yetmiş ḡayme zī baḡt
Ola her ḡaymede yetmiş serīr taḡt

Ki her taḡtda yetmiş ḡūr bī-naḡīre
Birine yetmiş kullukçı vire

4485 Bularuñla şehīdler ide şoḡbet
Ebed zevk ü şafā ‘işret muḡabbet

Şehīdler ḡūruların bunda görür
Feraḡ bulup cānın şevķile virür

Hikāyet olunur Şeyḡ Bu’l-ḡasan’dan
Şehīdler ḡālī naḡl olundı andan

Didi kim müslimānlar Rūm’a vardı
ḡazā idüp niçe küffārı kırdı

4479 nūruna: nūrına M

4486 ḡūruların: ḡūrīlerin M

B:151a Müslimāndan niçe ehl-i sa'adet
Kırılup buldılar 'izz ü şehadet

4490 Fulān şahrāda yaturdı şehidler
Fidā kılan Hakk'a cānın sa'idler

Katında bunların bir vakt giderdük
Şehidler fazlını pes zıkr iderdük

M:152a Şehidler hakkına olan hadisi
Zikir idüp didük işbu hadisi

Ki her gaziye irişse cerahat
Aña bir huri gele hüb begayet

Cerahat üstini öpe huri
Acısın tuymaya bula sürürü

4495 O huri sile yaranun kanını
Şehidun cennete ilte canını

Koya nurdan tabak üzre o canı
Şafala cennete ilede anı

Biz anda söyleşürken bu kelamı
İşaret itdi birisi tamamı

İki parmağıla itdi işaret
İki hura baña geldi beşaret

4488 niçe: nice M

4489 niçe: nice M

4490 yaturdı: yatırdı M

4497 söyleşürken: söyleşirken M

Benüm cānumı uçmağa iletdi
İkisi baña çok ikrāmlar itdi

4500 Şehīd tuymaz katilden aślā ilām
İzā-yi kırsaca bula pes ilām

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ الشَّهِيدُ لَا يَجِدُ أَلَمَ الْقَتْلِ إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ أَلَمَ الْفَرَصَةِ *

Kefāretten şehādet her ھاṭāya
İrişdirür nihāyetsiz ‘aṭāya

Yazıla ھاşre dek itdügi a‘māl
Emīn ola la‘īn itmeye ızlāl

Fevāk-ı nāḳa ḳadri kimse fī‘llah
Ḳıṭāl eylese cennet vire Allah

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَاقَ نَافَةً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ **

B:151b Şu kim kıılır ğazā yolında infāk
Birine yedi yüz vire o Rezzāk

4505 Ğazā kıılup şu kim bula şehādet
Virile aña envā‘ı sa‘ādet

M:150b Rivāyetdür şehīdlere virildi beş kerāmetler işit bu naḳle tūt ḳulaḳ
Ki hīḳ bir şaḳşa ol resme virilmedi sa‘ādetler o taḥṭda tūtmadı otaḥ

Biri bu enbiyānuñ hep olur ‘Azrā’ıl ervāḥın ki ḥattā Muşṭafā’nuñda
Şehīdler rūḥunı Allah alur kıılup ‘ināyetler virür taḥṭ sarāy ocāḥ

* Hadis-i Şerif
4501 İrişdirür: İrişdirir M
** Hadis-i Şerif
4507 rūḥunı: rūḥını M

İkinci enbiyâ cümle vefâtdan soñra yunurlar şehîdler ğusl olunmazlar
Çü seyf anları yumuşdur ki virmişdür nezâfetler kıomaz anlarda hiç usâh

Üçüncü enbiyâ kâmu şiyâbda tekfîn olunur şehîdler tekfîn olunmaz
Ki dünyâ şevbile anlar bulup andan ferâgatlar geyerler hulle hûb u nâh

4510 Ki dördüncü nebîler hep ölücek öldi dinürler şehîdler öldi dinilmez
Dirilerdür ki ‘indallah bulup şihhat selâmetler beķâlarda olup ressâh

Beşinci enbiyâ küllî kıyâmetde şeff‘ olur şehîdler dahı ol günde
Olurlar dahı her günde iderler hoş şefâ‘atler vefâlarda olup ressâh

Bular merzûk olup yerler içerler pür ferah olup Hakk’uñ virdigi fażlıyla
Yetişmeye ne bunlara iderler hoş beşâretler du‘âlarda olup ressâh

B:152a Bularuñ rûhı kılınur ki cevfi tayr-ı hużrâda içerler nehr-i cennetden
Şimârından anuñ yerler bulurlar dürlü rāhatlar şafâlarda olup ressâh

O ‘arş altında altundan kanadıyla gelür bunlar bulurlar munķalib atıyeb
Dahı mu‘azzam ve hoş meşreb bulup zevķ ü halâvetler ğidâlarda olup ressâh

M:153a 4515 Diyeler n’olaydı bizüm kıardaşlarımız da bilelerdi bu ikrāmı
Kıtâldan kaçmayalardı idelerdi şecâ‘atlar ğazâlarda olup ressâh

Cihād ehlin sever Allah hayât-ı bâķiye virür ğanîmetle virür nuşret
Bulardur çünkü hizbullah bular Hakk’a izâfetler rızâda olup ressâh

Bulara fażl idüp rahmân kılısar suçlarını ğufrân virür hem cennet ü rıdvân
Teķarüb bulalar sultân kıatında hoş cezâletlar ‘ulâlarda olup ressâh

4508 yumuşdur: yumışdur M
4510 dördüncü: dördinci M
4516 sever Allah: Resûlu’llah M

Cihād cenbinde a‘mālî berr-i şu nefse gibidür bir er ki lüccî bahre nefis ide
Açarlar bâb-ı cennatı şol idenler sehvâvetler ‘atâlarda olup ressâh

Sehvâvet dört durur aña biri mālâ biri nefse biri rûha biri kalbe
‘Aţâdur her biri Hakk’ dan bulurlar hoş hidâyetler eger şubbân ve ger eşyâh

4520 Şahîdür mālâ zâhidler ki terk idüp bular dünyâ dilerler bulalar ‘uqbâ
Virile cennet ü hürâ bulalar hoş ‘imâretler ‘ulâda tutalar konâh

Sehvâ-yı nefste ‘ubbâduñ kodılar nefslerin bunlar ‘amelde fisebîlillah
Bedenlerin arıtdılar idüp perhîz riyâzetler müfâsidden olup ırâh

B:152b Sehvâ-yı rûh gazâtuñdur virürler rûhların bunlar hayât-ı bâkîye ölüp
Sevâbları hiç eksilmez kopunca tâ kıyâmetler bu halk olınca iki şâh

M:151b Şahîdür kalbe ârifler gönüllerin virüp Hakk’a olurlar ‘ışkını anuñ
Ma‘ârif tahşîl eyleyüp ‘avârifle izâ‘atlar zulâm-ı cehil ol fessâh

Bu dördünde saña Allah ‘atâ kılmış durur ol şâh ki bunlarla bulasın câh
Koyasın bunları fî‘llah vire bâkî kerâmetler anı dehre olmaya nessâh

4525 Zihî fazl u kerem a‘lâ kılupdur kullara Mevlâ igen efdal igen evlâ
Virüpdür uhrâ vü ulâ beyân itmez ‘ibâretler işit sen anı kulağ

**El-bâbü’s-sâbi‘u ve’s-şelaşûn fî tefsir-i kavlihi Ta‘âlâ innellahe eştere
elâye ve hikâyetü’l-‘ayni’l-marziyye**

Behiş-i heşt durur eşref ki nûrdandur aña bünyâd
Dağı ni‘metleri eltaf birinde bulunur biñ dâd

4518 Cihād: Cihân M, cenbinde: cennetinde M
4520 Virile: Dirile M
4523 gönüllerin: gönüllerin M
4524 câh: cân M

Bināsı dürlü cevherdür zeberced la‘l ü gevherdür
Zer ü sîmdür ki ebherdür girür ebrârıla emcād

Huşûşâ Hâk cemâlini bulurlar hem vişâlini
İçüp fazl u zülâlini olurlar mest müdâm âbād

Cihānuñ cümlesinden hûb cinānuñ zerresi mergûb
Behiştten bil dahı maḥbûb Hâkḥ’uñ vaşlı eyâ şeyḥ u zād

4530 Cihānda müddet-i ‘ömrüñ nefesdür fānidür devrüñ
Hilāle irdi ḥod bedrüñ ḥusûf buldı degil vaḥḥād

Çü bildüñ fāni ḥālîñi ki ‘ömre māh-ı sālîñi
Fidâ kı l nefis ü mālîñi beḳāya döndere ol hād

Bilüñ Hâk iştirā itdi şu mü’min ḳullarından kim
Alup nefslerin emvālin virür cennet ‘atā vü zād

Şu fānī nefslerüñüz kim ḳamu şerre olur me’vā
Ḳabûl kıldı anı Mevlā fidâ ḳıluñ oluñ münḳād

B:153a Dahı şol fānī mālîñüz ki ol re’sü’l-ma’aşîdür
Fidâ ḳıluñ anı Hâkḥ’a birine biñ ḳıla a’dād

4535 Bu ma’yûb fānī nefsüñüz ve ğadir idici mālîñüz
Rızâullah için virüñ neler vire size cevṵāb

‘İvāz vire nefis cennet ki me’vādur ḳamu ḥayra
Sa’âdet cümle andadur hedāyâ nûrunı a’dād

4527 ebherdür: ebherdir M

4531 döndere: döndire M

4532 Bilüñ: Biliñ M

4533 nefslerüñüz: nefsleriñüz M

4535 nefsüñüz: nefsiñüz M

Bularuñ nefslerin mālın şatun aldı virüp cennet

Rızāsı yok anı şeytān bulına itseler īrād

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعِ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ
وَيُقْتَلُونَ *

Dinirse nice bey‘ oldı ki mü‘ minler anı bilmez

Bey‘ ide kim bile hāzır şirāya var mı hīç eşhād

Diriz mīşāk gününde Hāḡ elestde şirā itdi

Melekleri nebīleri şirāya eyledi eşhād

4540 Bu ‘aḡd üzre ḡükümñāme idüp Tivrāt’a İncīl’i

Daḡı ḡur’ān’ı gönderdi o Hāḡ yuhlifu’l-mī‘ād

وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ **

Bey‘ bir illā ḡuccet üç ki zīrā müşterī üçdür

Nefesdür mālıla rūḡdur vireler Hāḡḡ’içün dilşād

Göñil egilmedi bile muḡarrer olmaduḡıyçün

Anuñ zabtına yok imkān degildür bir işe mu‘tād

Daḡı göñil hevāsıdur ki bāyi‘ teslīm idemez

Mecālī yok anı dire hevāda ḡutula mı bād

Göñil hem ḡoḡḡa-yı tevḡīd daḡı ‘irfān ḡazīnesi

Cemāl-i Hāḡḡ’ı görmek pes bahāsıdur ki bī-endād

4537 Bularuñ: Bularıñ M

* Tevbe Sûresi 9/111

** Tevbe Sûresi 9/111

4542 Göñil: Göñül M

4543 göñil: göñül M

4544 göñil: göñül M

4545 Cevāb-ı s̄anī ol Mevlā velīdür mü' mine iy şāh
Velī bey' -i şirā itmek şahīhdür kim ola münkād

Velī fesh eylese cā' iz ki 'aḳd-i ḡayrı küfvi hem
Degil şeytān küfvü mü' min kılar Hāḳ 'aḳdlerin ifsād

Zihī lütf-ü maḥabbet kim ḥaḳīkat kündünün mülkin
Şatun aldum diyü cennet virür hem ḥūr u nūr ecsād

Bularuñ nefis ü mālını şatun alduḡı ol Mevlā
Bulara maḥẓ-ı raḥmetdür idüpdür lütfle imdād

B:153b Çü zīrā kim bilürdi Hāḳ buları ḡadir idüp şeytān
Ki enfüslerin emvālın şatun alırdı ol bī-dād

4550 Terahḥum eyleyüp raḥmān buları andan öñ aldı
Şatıldıḡın bilüp şeytān siḥrile olmaya şayyād

Eger şoñra alur olsa buları mekir idüp İblīs
Şahīḥ degil durur 'aḳdi nice bağlarsa irşād

M:152b Buları çünki ol Mevlā şatun aldı kılup maḳbūl
Yine redd itmez anları virüben bunlara feryād

Ki zīrā alduḡı vaḳtde bilürdi bunların 'aybın
Yine redd eylemek olmaz budır bil ḥükm ü nūn u şād

'Uyūbı ol 'ināyetle çü işlāḥ itmege ḳādir
Ki ma'yūb diyü redd itmez şol işlāḥ idici üstād

4545 iy: ey
4546 küfvü: M'de yazılmamış
4547 lütf-ü maḥabbet: lütf-i maḥabbet M
4551 degil durur: degildir M
4552 çünki: çün kim M

4555 Bilirken ‘aybımız Mevlâ bizi kullandı hoş bî rû
Umaruz dü cihân Hâk vire faẓl u nûr u isti‘dâd

Beşâret size mü‘minler bay‘da merc olduñuz
‘Azîm ü fevzdür o bay‘uñ ticâretle baturdur âd

وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِّبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ *

Virürsüz Allah’uñ mülkin yine kendüye bay‘ idüp
Alursız cennet ü dîdâr olursız ʔamudan âzâd

Alan Mevlâ şatan mü‘min şatulan nefis vü mālı
Olur delâli Cebrâ‘îl keflî mefharü’l-efrâd

Nebîlerle ferîştehler şühûdlardur bu bâzâra
Bahâ cennet ve hûr vildân gözi nerges boyı şemşâd

4560 Bu nefsüñile mālunı çü bay‘ itdüñ anı taḥkîk
Fenâdur teslîm idegör helâk olmadan ol bünyâd

Sa‘âdet şuña kim nefsi ve mālı
Hâk’uñ emrine lâyıḳ ola ḥâlî

Ḳıla Hâk ‘ışkına rûḥını ḳurbân
Ṭuta her ne ki emr itdiyse ḳu‘rân

Muṭî‘ ola Hâk’uñ ḥükmüne cândan
Anı efḍal göre cân u cihândan

Ḳıla her rûz u şeb ṭâ‘at ‘ibâdet
Dü ‘âlem üstine Hâk’dan sa‘âdet

4556 olduñuz: olduñuz M

* Tevbe Sûresi 9/111

4557 Virürsüz: Virirsiz M

4559 nerges: nergis M

B:154a 4565 Şaķī olmaya anuñ nefsi amṡār
Daķı olmaya anuñ mālu hem mār

O ķardan mālı gibi yir içinde
Ki maķsūf olmaya ehliyle anda

Ya Şeddād gibi olmañ ehl-i itrāf
‘Abeş bünyādlara ģarc idüp isrāf

M:155a Şu marżī mālıñuz dārü’l-fenāya
‘Abeş şarf eylemeñ fānī bināya

Yapılmaz niçe biñ dirhemle bir taķt
Ĥuşūşā kim fenādur yok-durur baķt

4570 Bir aķķeyle yapular taķt u cennet
İçi ĥūrīyle memlū raķt u cennet

Size māl durur dost hem ulu düşmān
Hevāya taķıdanlar ola peşimān

İder ĥıdmet iki dāra daķı māl
İkisinde ķazanur idüp iķbāl

Ki furşat eldeken ķaydı göresiz
Canuñuz vaşl-ı Ĥaķķ’a irģüresiz

Ĥalīlullah gibi mālı yedirüñ
Rızāullah içün ehline virüñ

4565 mālu: mālı M
4566 ehliyle: ehline M
4569 dirhemle: dūrhemle M

4575 Hısābdan kurtulup hāndān olasız
Sa‘ādet tahtına sultān olasız

Ki zindāndan gülüstāna giresiz
Hakīkat Hak cemālini göresiz

Ne deñlü idesiz hayrıla ihsān
Biñ artuğ bulasız fazlıla rıdvān

Cihānda göresiz cennet maķāmın
Teferrüc eyleyüp hüsñ ü nizāmın

Pes isti‘cāl idüp irmege aña
İdesiz ive ‘izzile girmege aña

4580 Tebessüm iderek cānı veresiz
Hakḳ’uñ vaşlına ol demde iresiz

Hikāyetdir şaḥīḥ aḥbār içinde
Ki maḳbūldür bu naḳl aḥbār içinde

B:154b Halīfeydi Resūl yirine taḥḳīḳ
Ki ‘Abdu’l-Vāḥid anda ehl-i tedḳīḳ

İşi ṭā‘at ‘ibādet hem ğazādı
Şu küffār cānına ḳahr vü cezādı

Meger bir gün ğazāya ḳıldı yaraḳ
Ḳamu aşḥāb dirildi yakın ırak

4576 gülüstāna: gülistāna M
4579 ‘izzile: ‘izzetle M
4581 Hikāyetdir: Hikāyetdür M

M:153b 4585 Oturup şöhet iderken buyurdu
Tarîk-i âhiret kaydın kayurdu

Didi kur'ân okuñ hoşdur nizâmı
Okundu tañrınıñ işbu kelâmı

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ *

Bu âyet ma'nîsi budur ki Mevlâ
Buyurmuşdur kelâmında Ta'âlâ

Ki tahkîk Hâk Ta'âlâ şöyle kıldı
Şu mü'min kullarından şatun aldı

Bularuñ nefslerini mâllarını
Alup cennet kılur hoş yerlerini

4590 Görüñ ol fazl u in'âm ehl-i sübhân
'İbâd-i mü'minîne itdi ihsân

Sevüp bunları ider kalemsiz
Ki nefsünüñüzle mâluñuz viresiz

Fidâ kılun yolunda mâl u cânı
Buña 'aşık olup koñ bu cihânı

Alam sizden şatuñ nefsile mālı
Bahâ virem size cennet kemālı

Bu âyet çün okundu anda mergüb
Varıdı bir cüvân hüsn içre maḥbûb

* Tevbe Sûresi 9/111

4591 ider: ey M

4592 Buña: Baña M

4594 Varıdı: Varaydı M, cüvân: civân M

4595 Henüz on beş yaşında ancağıdı
Bahâdırdı şanasın bir tîğ idi

Atası âhirete hem gitmişidi
Aña çok māl mîrâş itmişidi

Bu yigit tûru geldi servü kâmet
Eşer itmiş aña nûr-ı kırâ'at

B:155a Didi kim okunan yâ ehl-i tevfiḳ
Kelâm-ı Hâḳ mîdur kıl anı taḥḳîḳ

O 'Abdulvâhid aña didi iy yâr
Kelâmullahdur ol taḥḳîḳ-i muḥtâr

4600 Cüvân çün nûr-u ḳur'ânı müşâhid
Olup didi emîrüm ol ki şâhid

M:156a Bu bâzârı ḳabûl itdüm ve tûtdum
Ki mālumı daḥı nefsümi şatdum

Bahâm cennet ola Hâḳ vire yarın
İrişdire ḥüdâ yârine yârin

O 'Abdulvâhid aña didi kim sen
Bilürem genc yigitsin ḥûb u aḥsen

Ḳılıç yüzi anı olur bilesin
Ki ḳorḳarum o dem pişmân olasin

4605 Aña tâḳat getürmeyüp ḳaçasın
Hâḳîḳile 'ahd ü bay'ûndan geḳesin

Didi kim Hakk'ıla bay' ola uçmak
Revā mıdur dönüben girü kaçmak

Tanuk ol mālumi nefsümi şatdum
'İvāz cennet vire Hakk makbül itdüm

Görüp bu i'tikādı ol yigitden
Ta'accüb itdük olup hoş igitden

Zihī oğlan ki 'aqlı kāmīl ola
Hakk'ıñ 'ışkına cānı kābil ola

4610 Getürdi ne kadar varısa mālı
Hakk yolına şarf itdi kemālı

Maḥalline ulaşdurdı kāmısn
Hüdānuñ fazlına tutdı umusun

Hemān kendü yeyecek hem etini
Kodı ancak daḥı ḥarb u āletini

Ki düşmānıla ol cenk ide vara
Fidā kıla canın ol dost vire

Ġazāya çün şurū' itdi bu 'asker
Bile gitdi bu 'askerle o dilber

B:155b 4615 Hakk'ıñ her emrine kâ'im olurdı
Riyāzet eyleyüp şâ'im olurdı

Gice ihyā iderdi bula rahmet
Daḥı hem 'askere iderdi ḥıdmet

4611 ulaşdurdı: ulaşdırdı M
4613 canın: cānın M

Gice halk yatsa çevreyi tolanur
Canında 'ışk odı gözi şulanur

M:154b

Bu leşker dār-ı harbe çünki irdi
Biraz gün anda indi kondı tırdı

Bu yigit bir şabāh vaktinde nāgāh
Çağırup derdile āvāz ider āh

4620 Ki va şu kâh alī 'Ayn-ı marziyye dir
Beni aşhāb görüp dirler neye dir

'Aceb mecnūn mı oldu kim bu oğlan
Ya 'aqlına hālel virdi mi şeytān

Yakīn geldi didi yā 'Abdulvāhid
Mecālüm kalmadı iy dīnde mācid

O 'Ayn-ı marziyyenūñ furkatine
Doyamazum irem mi vuşlatına

Gören hūrīleri gider qarārı
Fidā kıılır yolına ne ki varı

4625 Dil ü cāndan olur vaşlına müştāk
Kıılır kalbini yağma şevk u eşvāk

Anı 'āşıklarına vir İlāhī
Saña 'āşıkları ırgir İlāhī

4621 Ya: Yine M

4622 iy: ey M

4623 Doyamazum: Diyemezüm M

4626 vir: virür M

Gel iy cān isterisen kim olasın dü cihānda şād
Bulasın faẓl-ı rıdvānı olasın her mekānda şād

Nişār it derde dermānı fidā kıl yolına cānı
Bulasın vaşl-ı cānānı olasın her zamānda şād

Gözün aç ma' nī nāzına kulağ ur nāzı rāzına
Yüzün tut rāzı sāzına bu sözüñ sūzını kıl yād

4630 Gelüp açmış niķābını götürmüş her hicābını
Getürmiş şol kitābını ki şuhfı yüzünü kıl yād

Mu'atṭar zülf-ü devrinde niçe miskīn esīr anda
Ki ya' nī yüzi mihrinde vefā idüp kıla ilzād

B:156a

Saṇa Ḥaḳ kıldığı in'ām nihāyetsizdür ol ikrām
Ki rām oldu saṇa her kām şafā idüp kıla ilzād

Virür her 'uzvuña lāyık şafā vü lezzet iy 'āşık
Olur her biri yaraşuḳ virür ḥil'at şeb ü bāmdād

Ki her birine gāyet yok kemāline nihāyet yok
Cemāline dirāyet yok virür ṭal'at şeb-i bāmdād

M:157a

4635 Kemāl-i ḥod 'ıyş u 'işretde olur ol mülk-ü cennetde
Kemāl-i vaşl u lu'yetde olupdur zevḳ ü ḥoş ābād

Nazar itmek cemāline Ḥaḳḳ'ıñ irmek vişāline
'Aḳıl irmek nevāline olupdur şevḳ u ḥoş ābād

4627 iy: ey, şād:şāh M // şād:şāh M

4628 şād:şāh M

4631 zülf-ü devrinde: zülf-i devrinde M

4633 yaraşuḳ: yaraşık M

Haşırde biliñ bu a'zā tenāzu' ide bī-buğzā
Diye pes ba'zısı ba'za benümdür faẓl u 'adl ü dād

Diye ıalḅ-i ru'yet Mevlā benümdür görürem a'lā
Diyesiz ben dağı evlā benümdür vaşl u faẓl u dād

Dağı rūḅ eyde kim ru'yet benümdür buluram rif'at
Dağı nefis eyde bu 'izzet benümdür ıal'at iy üstād

4640 Bu kez Hāḅ eyleye ıslāḅ virüp her birine iflāḅ
Bulalar her biri efrāḅ yetişıüp rif'at iy üstād

Nizā' itmeñ diye Mevlā şıfātum çok durur a'lā
Virem cümleñüze evlā olasız ıavkıla dilşād

Diye nefis saña ifdāl saña yā ıalḅ celāl iclāl
Saña yā sır kemāl ikmāl ölesiz olasız cevķile dilşād

Bu sözden bulalar lezzet kemāl ü 'izzet ü rif'at
Bulup her biri ḅüb ıal'at olurlar 'ışkıla dilşād

İlāḅ bu za'ıf Maḅmūd vişālüñ idinür maḅşūd
Cemālüñ göster iy ma'būd anı kıḅ ḅalkıla dilşād

4645 ıamu mü'minlere iy şāḅ dü 'ālem virme ğam u āḅ
Vişālüñ vir cemālüñ cāḅ olalar zevķile dilşād

El-bābü's-sāminu ve's-selasun fī mulāķātu's-şāb-i bi-'aynā-i el-marziyyetu ve's-şehādetihi al-āyet

Eyā 'arrāf-ı rabbānī işit 'ışķdan diyem aḅbār
Veyā şarrāf-ı sübhānī cevāhirden olam neşşār

4638 benümdür: benimdir M // benümdür: benimdir M
4639 benümdür: benimdir M // benümdür: benimdir M

B:156b Kamasından muḳaddem ‘ışk vüçüd anuñ bināsıdur
Zuhûrı cümle eşyāya sebebdür gösterür āsār

Yoğiken bu kamu ekvān varıdı ol münezzeh zāt
Ki maḥfī kenzdi ol dem ‘ayān idi kamu esrār

Diledi kim ola ma‘rûf ‘ibādet oluna aña
Maḥabbet oluna taḥkîk ideler ‘ışkını ĩsār

M:155b 4650 Severdi kendü zātını diledi ḥalk ide mir’āt
Baḳa andan cemāline tecellî eyleye her bār

‘Ademden ‘ālemi Allah yaratdı āyine kıldı
Buraḳdı ‘aksini aña tecellî eyledi enver

Görünen ‘aksi içinde anuñ ḥüsni durur enver
Seven ol ḥüsni ‘ışkıdur ki ‘ışktan oldı cümle envār

Cihānı ḥüsni vü ‘ışkı dutupdur zāhir vü bātın
Anuñçün oldı pür eşvāk eger bülbul ve ger gülzār

Yeri gök cism ü ‘aql u cān behişt ü heşt ü ḥür vildān
Vuḥūş tayr u ins ü cān olurlar ‘ışka cümle yār

4655 Nişānı zāt-ı ‘ışkuñ yok pes aña ḥadd u ḡāyet yok
Şıfātınuñ nişānı çok ider ‘ışkı pes ol ızhār

Ḳomaz ‘āşıkda ‘ışk arzū kıılır ḥuşk u leb zer vü verd
Yüreḡi göyünür aḡlar o ider efḡān u āh zār

4647 sebebdür: sebebdür M
4648 kenzdi: kenzidi M
4650 mir’āt: murād M

Göyündükce olur mergüb nitekim 'ūd gibi ol hūb
Göñillerde olur maḥbūb olur ervāḥ anı zevvār

Hem az yiyüp az uyur ol ḳomaz ğayr-ı ḥabībe yol
Cihānı eylemez maḳbūl gele 'āşık eger mi ḥār

Ḳarārı şabrı yok nitekim yok tenüñ cānsız
Şu bülbül gibi gülşensiz cihānı itmez istīşār

4660 Hīç añmaz neng vü nāmı ḳoyup nāmūsı vü kāmı
Olur 'ışkıla ol nāmı melāmetden hīç itmez 'ār

O nūrdur ḥānumānı ol göñilden terk mülki
İdinür 'ışkı sermāye virür cānın ider bāzār

Çeker ğurbetde ol ḳahrı ğarībıḳdur anuñ şehri
Cevr-ü cāmından ol zehri iḳer yir ğamdan ol eṣmār

Virüpdür zāhir ü bāṭın vücūdun dost rızāsına
Ki andan ğayrıyı añmaz dilinde oldurur izkār

B:157a Çü dostdan ğayrı nesne hīç görünmez gözüne anuñ
Murādı vaşl-ı 'āşıkdur gözine ol laṭif dīdār

4665 Ḥaḳīkī dost şu Ḥaḳ'dur kim saña ḳıldı 'aṭā vü cūd
Vücūd virüp kemāl virdi irişmez fazlına efkār

Cihānda 'ışkıla kim olsa ma'mūr
Ḥarāb-ı zulmeti görmeye ol nūr

4657 Göñillerde: Göñüllerde M

4661 göñilden: göñülden M

4662 Cevr-ü cāmından: Cevr-i cāmından M

4664 gözüne: gözine M

M:158a

Bu 'ıŝkuñ menba'ı nūr-ı ilāhdur
Ḥaḳīkī 'ışk mecāziyye penāhdur

Yağar 'ışk şahşı envā'ı hevādan
Keser ḳalbin hevā-yı māsivādan

Hemān maḥbūb ḳılur cānda murādı
Hīç añmaz mebdē-yi ḥālī ma'ādı

4670 Ḥaḳīkīye dönüp irişse tevḫīḳ
Hemān Ḥaḳḳ'ı sever ancaḳ o taḥḳīḳ

Dili Mecnūn'ı ḳoysañ derdi Leylā
Nehāre döndi Leylā didi Mevlā

Zelīḥā Yūsuf'a virdi rūḥı
Anuñ zıḳrı idi reyḥān u rūḥı

Bu kez 'ışk-ı ḥaḳīkī aña irdi
Mecāzī 'ışkdan anı ol dem ırdı

Pes ol Yūsuf'dan eyleyüp firārı
İderdi 'ışk-ı Ḥaḳḳ'ıla ḳarārı

4675 Gerekdür nūr-ı 'ıŝk ola ḳıŝide
Anı Ḥaḳḳ'a yine ol tebdīl ide

O 'ayn-ı marziyyenūñ zevci yigit
Ne vechile maḥabbet itdi işit

Görüp 'aynā-yı marziyyeyi ol ŝāh
Yanup 'ışk odına eylerdi āh

4671 Nehāre: Nihāre M

4675 Gerekdür: Gerekdir M // yine: yene M

Çün ol yigit çağırup itdi feryād
Şanasın Şīrīn'e āh itdi Ferhād

Meded dir 'ayn-ı marziyeye pür şevk
Anuñla cān u gönli mest ü pür zevk

4680 Didiler ol yigide bildiresin
Nedür 'aynā-yı marziyye ki dirsın

B:157b Didi kim bu gice rü'yāda gördüm
Beni iletdiler uçmağa girdüm

Buña bir kişi didi tır yukaru
O 'ayn-ı marziyeye var ilerü

Teferrüc eyleyüp seyr itdüm irdüm
Müzeyyen bir nefīs bāğçeye girdüm³

M:156b Ki anda şudan ırmaqlar akar hoş
Kenārı hūrular mestān u serhoş

4685 Tutarlar meşrebeler ellerinde
Bilezik o nāzik kollarında

Bilezik ziynetin vaşf idemezüm
Biñinde birini ben eydimezüm

Beni çün kim o hūrīler görürler
Sevinüp bir birine muştularlar

4681 girdüm: girdim M

4682 tır: dur M

4683 irdüm: irdim M // girdüm: girdim M

Bu yigit ‘ayn-ı marziyye helâli
Müyesser olısar buña vişâli

İlerü yürüdüm bunlara vardum
Selâm virüp bulara anı şordum

4690 Ki ‘ayn-i marziyyesiz güle midür
Cevâb virüñ buluşam hoş demidür

Didiler biz anuñ kullukçısıyuz
Ayağına gönülden sürerüz yüz

İlerü yürü kim anı göresin
Müyesser ola vaşlına iresin

Yürüdüm yine bir ırmağa geldüm
Ki çevresi müzeyyen bâğa geldüm

Süd ırmağı durur çevresi bâğçe
İçinde hürular var hüsñ ü yüce

4695 Harîr hulle geyerler key yaraşuk
Bularuñ hüsñüne cān oldı ‘āşık

Beni bunlar görüp kıldı beşâret
Biri birine itdiler işâret

Bu yigit ‘ayn-ı marziyye helâli
Buña virmişdür anı Rabbü a ‘lî

4689 vardum: vardım M // virüp: virdüm M
4693 geldüm: geldim M // geldüm: geldim M
4694 ırmağı durur: ırmağıdur M // hürular: hüriler M
4695 geyerler: giyerler M, yaraşuk: yaraşık M
4697 virmişdür: virmişdir M

B:158a İlerü varuban virdüm selāmı
Didüm sizüñle mi ol cān merāmı

Didiler ol bizümle bile degül
Anuñ cāriyesiyüz biz aña kul

4700 İlerü yürü kim anı bulasın
Cemāl-i nūruna hayrān kalasın

M:159a Yürüdüm yine bir bāğçeye girdüm
Ki hamr ırmağı akar anı gördüm

Kenārında anuñ çok hūb u hūrī
Cemāli ıssı virür cāna sürürı

Bulamaz kimse anlara bahāne
Geyerler kıymeti tonlar şahāne

Yüzi şems ü kamer gibi yalabur
Göricek bunları cānum talabur

4705 Bular da beni görüp şād olurlar
Sevinüp biri birine muştularlar

Budur ‘aynā-yı marziyyenüñ eri
Hüdā anı buña eyledi yāri

Teveccüh eyleyüp bunlara vardum
Selām virüp bulara anı şordum

4698 virdüm: virdim M // Didüm: Didim M, sizüñle: siziñle M

4699 bizümle: bizimle M, degül: degil M

4700 yürü: yüri M, bulasın: bula bulasız M // nūruna: nūrına M, kalasın: kalasız M

4701 Yürüdüm: Yüridim M, girdüm: girdim M

4707 vardum: vardım M

Sizüñle ‘ayn-ı marziyye bile mi
Bu ‘aşık ol habībeyi bula mı

Didiler ol bizümle bile degül
Anuñ kullukçısıyuz olmaz ol

4710 Yürüdüm yine bir ırmağa irdü
Kenārı bāğçe ile bāğa irdüm

‘Asel ırmağıdur şāfī muşaffā
Kenārı hūrular yüzleri aşfā

Cemāli hüsni gözi hayra kılur
Yüzün gören özünü yavu kılur

Beni görüp bunlar eyledi şādi
O gönül makşūdı cānlar murādı

Bu ‘ayn-ı marziyyenüñ zevci dirler
Beşāret eyleyüp muştulaşurlar

B:158b 4715 Selām virüp bulara şordum anı
O ‘ayn-ı marziyye bunda mı ya ‘nī

Didiler biz anuñ kullukçısıyuz
İlerü yürü göresin yüze yüz

4708 Sizüñle: siziñle M, ‘ayn-ı: arz-ı M
4709 bizümle: bizimle M, degül: degil M
4710 Yürüdüm: yürüdüm M, irdüm: irdim M // irdüm: irdim M
4711 hūrular: hüriler M
4712 yavu: yavı M
4714 muştulaşurlar: muştulaşırılar M
4715 virüp: virdim M
4716 İlerü: İleri M

İlerü yürüdüm gördüm ki eşref
Ki bir ağ incüden hayme mücevvef

M:157b O hayme kapusunda bāğçe gördüm
İçinde hūrular çok şöyle gördüm

Özi servü sözi şükker yüzi nūr
Güneş anuñ cemālinden utanur

4720 Beni görüp bular itdi beşāret
O hayme içre itdiler işāret

Didiler ‘ayn-ı marziyye bilesin
Helālūñ geldi şādılık kılasın

O hayme kātına ben dahı vardum
Kapuya irişüp içerü girdüm

Görürem ‘ayn-ı marziyyeyi tahtda
Kemāl-i hüsñ-ü taht u raht u bahtda

O taht altun muraşşa‘ dürr ü yāķūt
Ki olur cisme rūh rūha kem ķūt

4725 Göricek hüsñüni hayretde kaldum
Beyān olmaz anuñ vaşfi çü bildüm

Yüzi gün alnı ay gözleri maħmūr
Hilāl kaçın görüp cān oldu mesrūr

4717 yürüdüm: yürüdüm M

4718 hūrular: hūriler M

4722 vardum: vardım M

4725 kaldum: kaldım M // bildüm: bildim M

Anuñ yüzini şems ü mäh göreydi
Tutulup naķş olup yire gireydi

Ḥacīldür nūr-u ḥaddinden mehi gün
Göricek cān göñlüm oldı meftūn

Beni görüp o taḥtdan ṭuru geldi
Selām virüp maḥabbet baña kıldı

4730 Didi kim merḥabā şād vü şafāya
İrişdüñ yā velīullah vefāya

Nazar eyledüm ol nūr-u cemāle
Yürüdüm ki irem ol dem vişāle

B:159a

Didi iy Tañrı dostı gelme beri
Henüz destūr saña virmedi Bārī

Ki sen dünyā ḥayātında ḥicābda
Şabır kıl feth ola tā bu niķābda

Gelecek gice bizümle olasın
Bu mülkde şavmuñı iftār kılasın

M:160a

4735 Yarın gice benümle buluşasın
Cemālūme irüben ulaşasın

Bu sözdeyken uyanu geldüm iy yār
Anuñ ‘ışķına olmışam giriftār

4728 göñlüm: göñlim M
4729 taḥtdan: taḥtda M
4732 iy: ey M
4734 bizümle: bizimle M
4735 buluşasın: bulıaşasın M
4736 geldüm: geldim M, iy: ey M

Mecālüm kalmadı şabr u qarārūm
Benüm kanı o yüzi gül ‘izārūm

O yigit sözini kaṭ‘ eylemedin
Belürdi leşkeri küffār u bī-dīn

Anı görüp bu yigit ata bindi
Ki ḥamle eyleyüp aña depindi

4740 Toḡuz kāfir kaṭil idüp o sā‘at
Onuncıda şehīd oldu sa‘ādet

İrişdiler aña pes ehl-i ĩmān
Atīler ‘arḵ ‘unḵından revān cān

Bulaşmış kana yatur yüzü güler
Bu ḥâlde Ḥaḵḵ’a cānı teslīm eyler

Maḵāmın gördi cennetde o yigit
İlāhī biz za‘īfe de kerem it

Ölürken gösteresin bize dīdār
Qılasın yirümüz uçmağ-ı gülzār

4745 Eyā devlet sarāyınıñ serīrinde olan mesrūr
Sa‘ādet tācı iy server serüñden olmasun maḥcūr

Qapuñ dīvānına her dem irişsün cām-ı tesnīmi
Ṭapuñ livānına her an yetiştün bāde-yi kāfūr

4737 Mecālüm: mecālīm M, qarārūm: qararım M // ‘izārūm: ‘izārım M

4739 ḥamle: cümle M

4742 yatur: yatır M

4743 o: ol M

4744 yirümüz: yirimüz M

4746 Qapuñ: Qabül M

Şu hāk-ü pāyiñüñ iy şāh ola zerresi şems ü māh
Hümā-yı himmetüñ zıllı kılupdur ‘ālemi pür nūr

Çü şarrāf-ı ma‘ānīsin beyān idem bedi‘ ü hikmet
Kulağ ur nazmı dürr idüp yevākiti kılām mensūr

B:159b Hüdā ve’l-‘ādiyāt diyü kâsem itdi kelāmında
Guzātuñ fazlı haqqına bu āyet geldi hoş mensūr

4750 Guzātuñ hayli haqqıçün ki ‘adū iderler a‘dāya
Ki zabh ider nefsleri segirdüp eyleyücek zūr

Dağı şol anlaruñ haqqı ki anlar ‘adū idicek dir
Çıkar hāfirlerinden od kılırlar taşları meksūr

M:158b Dağı şol anlaruñ haqqı ki iğāret ider a‘dāya
Şubuhdan irüp anlara kırarlar hem kalb-i me’sūr

O vaktde eyleyüp tehyic koparur nağ‘ hem şayha
Girürler cem‘i a‘dāya kılurlar anları meşbūr

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا *

Şahīhdür bu kâsem ola nüfūs-u ‘ādiyeye kim
Kemālâtı ‘akībince segirdüp oldılar mebrūr

4755 Fikirleriyle kırlarlar ma‘ārif nūrunı ire
Cehil aḥcārını şıyup komazlar nefesde şer şūr

4747 iy: ey M
4750 nefsleri: nefslerini M
4751 dir: diyü M
4753 vaktde: vaktde M
* Âdiyât Sûresi 100/1-5

İğārat itdiler anlar hevā vü şehvet ü nefse
Ki toğdı şubḥ u nūr Qudūs ‘ayān oldu kamu mestūr

Anuñla şevḳ ḳopardılar tavassuṭ itdiler ol dem
Ki ‘illiyin cumu‘ına girüp hoş oldılar maḥşūr

Ġazā iki nev‘ olur ġazā-yı nefis durur biri
Cihān-ı ekber oldur kim kıllalar nefsleri maḥhūr

Bu ḥalk bir kerre ölürler bular her gün yetmiş kez
Mücāhid oldılar zīrā hevādan oldılar çün dūr

4760 Bularuñ rūḥlarını Hāḳ yed-i ḳuder ḳudretle ḳabz ider
Ḥayāt u ṭayyibe virüp kıllur ma‘şūrların meysūr

Semā ebvābı feth ola ḥicāblar cümle ref‘ ola
Behişt zeyn ola anlara neşūḳ eyleye hem ḥūr

Bularuñ rūḥı varıcaḳ diye Hāḳ merḥbā ehlā
Sizüñdür cennet ü rıdvān olasız tā ebed mesrūr

Bulalar Hāḳ vişālini celālini kemālini
Görelər Hāḳ cemālini olalar nāzır vü manzūr

Virile şol ḳadar iḥsān ki olmaya aña pāyān
Olalar ḥürrem ü ḥandān olalar şākir ü meşkūr

B:160a **El-bābü’t-tāsiu‘ ve’s-selāsūn fī ḥikāyeti Ziyādin ve’l-Maḥrūm ve binti
ḳayşeru’r-Rūm**

4765 Rivāyetdür Resūlu’llah meger aşḥābıyla şādān iderdi şöḥbete āġāz
Benāġāḥ bir yigit geldi begāyet ḥüb şerīf insān ki ġayr-ı ḥalkdan ol muḥtār

4760 ḳudretle: ḳudretile M

M:161a

Resül öñinde тұrup ol Hāḡḡ'a medḡ ü şenā kıldı nebīye hem şalāt itdi
Resül anuñ laṡīf sözün ta'accüb itdi ol sultān ki ne eṡnāb ve ne īcāz

Didi kim iy yigit senüñ ki var mı ḡācetüñ söyle na'am var didi iy server
Didi kim ḡācetüñ nedür anı söyle kılup tıbyān bize keşf it nedür ol rāz

Didi kim ḡācetüm Allah rızāsıdur ve hem senüñ ki taḡşīrüm ola maḡfūr
Didi server iy nīk devlet ki māluñ var mı kıl iḡsān bulasın dü cihān iḡraz

Didi vardur biñ altunum atamdan ḡaldı ol mīrāş ve hem atam şehīd oldı
Vaşıyyet söyle kıldı kim Resül'e eyledük himyān n'iderse itsün ol şahbāz

4770 Resül ol dem sükūt kıldı ki Hāḡḡ'dan Cebra'ıl geldi getürdi işbu āyātı
Didi kim yā Resülu'llah buyurdı ol yüce sübhān aluñ bu mālı gelmeñ vāz

قَالَ اللَّهُ تَعِ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ *

Anı Allah kıluñ infāḡ ḡabül itdüm anuñ mālın aña virem 'ivāz cennet
Resül ol mālı aşḡāba taşadduḡ eyledi ol an pes anı itmedi iḡrāz

B:160b

Hem eglenmeden ol vaḡtde ḡaber geldi ki kāfirler müslümāna hüçüm kıldı
Resül aşḡābı cem' itdi ki çıḡdılar тұtup meydān esed her biri ser ifrāz

İki başdan kıtāl şāfı düzüldi bir kişi evvel ki şaf-ı mü'minānı ol
Girüp meydāna ol fāris irüp tāvus gibi cevlan şecā'atde olur serbāz

M:159b

Bu kez meydāna bir kāfir girüp cenk itdi anuñla o şīrānı helāk itdi
Ki bir kāfir yine geldi anı da öldürüp arslān başın ḡaṡ itdi ol cezzāz

4765 Benāḡāḡ: bināḡāḡ M

4766 sözün: sözün M

4767 iy: ey, iy: ey M

4768 iy: ey M

4769 vardur: vardır M

* Tevbe Sûresi 9/111

4772 hüçüm: hüçüm M

4773 düzüldi: düzeldi M, irüp: idüp M

4775 O küffârdan otuz altı bahâdırların öldürdi bu kez anı rimâhıla
Virüp atdan düşürdiler uşuban zümre-i tuğyân ki katline idüp âgâz

Resûl aşhâbıla gelüp def` eyledi küffârı nazar kıldı anı bildi
Ki ol mâl götüren imiş yatur başdan ayağa kan ider fażl u Hakk`ı dervâz

Resûl anı görüp rikkat idüp ağladı vü didi saña Allah şevâb virsün
Ne arzûn var bu dem digil idelüm derdüne dermân kılalum pes anı incâz

Didi arzûm budur hâlüm Ebû Mûsâ-yı Eş`arî ki ol gelse yüzün görsem
Resûl dir yâ `Ömer tiz var anı çığır gide hicrân vişâle ola hoş demsâz

`Ömer kığırmağa gitdi Ebû Mûsâ çıka geldi `Ömer kanda gidersin dir
Didi bir kişi geldi kim didi kim ol şerîfû`ş-şân Resûl seni diler kârsâz

4780 `Ömer didi melekdür ol ki Hakk` itmiş anı irsâl saña tiz gelmek içün bil
O yigit gördi hâlini hamd itdi olup handân laţîf şavtıla idüp âvâz

B:161a İki kolını boynundan aşırup kuçdı tayısın pes andan serveri kuçdı
Murâdın ol yigit buldı pes itdi Hakk`a teslîm cân ki murğ-ı rûh ider pervâz

M:162a Resûl anı idüp techîz namâzın kıldı ol maqbûl anı kabrine kodı ol
Mübârek gözlerin yumdı defîn idince ol mihsân bu sırrı itmedi ibrâz

Didiler yâ Resûlu`llah sebeb ne `aynuñı yumduñ didi ki hûru `ayn geldi
Bu yigide ider ta`zîm şu yüzleri meh-i tâbân güneş nûrı bil andan az

Gör ol mâlın tenin Allah yolına eyleyen fıde nice fażl u kerem gördi
Sa`âdet şol ki fânîsin bekāya eyleye kurbân behiştde bula `izz ü nâz

4778 hâlüm: hâlim M

4780 melekdür: melekdir M

4784 mâlın tenin: mâl u tenin M

4785 Şehīdler hūruların bunda görürler
Anuñ cānlarını şevkle virürler

Anı İdrīs pes rivāyet itdi didi
Medīne'den bize bir kişi geldi

Ziyād dirlerdi o kişiye ad
Ġazāya gitdi bizümle feraḥ şād

Ol iqlīmde meger bir şehre düşdük
'Azīm canuñ iderüz eṭrāfa üşdük

Meger bir mancınık eyledi iqbāl
Ziyād'a geldi andan ġamm u belbāl

4790 Ziyād'ıñ dizine bir pāre irdi
Uġatdı düşdi anuñ 'aqlı vardı

Ziyād'ı ol mekāndan ƣaldururlar
Ki ƣarb irmeyicek yire irerler

Günüñ evvelleri idi o sāl'at
Ƙatında pes oturduƣ biz cemāl'at

Ƙımıldanmaz ölü gibi yatur ol
Birazdan göñli şād u maḳbūl

B:161b Yine sākın olup ağladı yine
Gözünüñ yaşları aḳdı yüzine

4795 Yine sākın olup hem güldi andan
Yine ağladı yaş aḳdı gözünden

4787 bizümle: bizimle M
4795 gözünden: gözinden M

Bu kez eglendi ol bir demce sâ‘at
Turup oturdı buldı hoş ifâkat

M:160b

Didi kim bu araya neye geldük
Aña hâl ne idigin biz de didük

Bilür misin saña olan zevâli
Didi kim bilmezüm ben işbu hâli

Didik toķundı saña bir mancınıķ uş
Uğunduñ gitdi ‘aķluñ ķalmadı hoş

4800 Velî senden ‘acayib nesne gördük
Gülüp hem ağladuñ güldüñ didük

Didi gördüm kıızıl yâķūt köşķler
Döşenmiş anda mevzün hoş döşekler

Çıkıcaķ döşegüñ üstine derhâl
İşitdüm sağ yanumdan şavt-ı hâl hâl

Bezenmiş dürrile yâ cevherle yâķūt
Şu hūbdur cisme cāndur cānlara ķut

Baňa iķbâl idüp virdi selāmı
Didi kim merhabā halkdur kelāmı

4805 Bizi Hakk’dan dilemezdüñ cefākār
Fulān hātūna olmışduñ vefākār

4798 bilmezüm: bilmezim M

4800 Gülüp: Gelüp M

4802 döşegüñ: döşegiñ M // İşitdüm: İşiddim M, yanumdan: yanımdam M

4804 cāndur: cāndır M

Çü hātūnum añıcağ güldüm ol dem
Oturdı sağ yanuma nūrdur ekrem

Aña kimsin didüm didi ki hūrī
Helālūñem senūñ iy cān sürūrı

Elüm şundum didi şabr it bu sâ‘āt
Zuhūr vaqtinde olısar mülākāt

Anuñçün ağladum eyledüm ifgān
Ki zīrā bulmadum vaşlına dermān

4810 İştüdüm şol yanumdan yine āvāz
Gelür bir hūrī idüp ‘izzile nāz

B:162a

Bu da evvelki gibi itdi didi
Anuñçün güldürüp ağlatdı didi

Ziyād bize bu hāli didi qodı
Mü’ezzın zuhr ezānını okudı

Didi kim lā ilāhe illallah
Hemān Hakk’a ulaşdı rahmetu’llah

M:163a

İlāhī rahmet itdūñ ol Ziyād’a
Bu biz kullaruña da kıl ziyāde

4815 Hikāyet itdi bir şālīh bu hāli
Tavāf iderdüm Ka‘be’yi hāli

4807 didüm: didim // iy: ey M

4809 ağladum: ağladım M, eyledüm: eyledim M // bulmadum: bulmadım M

4810 İştüdüm: İştidim M, yanumdan: yanumda M

Gören bir kişi yüzün yire urmış
Sücüd ider yüzünü yire sürmış

Tazarru‘ idüp eydür yâ İlâhî
‘Aceb ben maħrûmuñ nedür günâhı

Ki ben maħrûma nice iş kılırsın
Çün olmışı olacağı bilürsın

Bu vechile dir ol kendüye maħrûm
N’içün maħrûm ola mü’ min çü merhûm

4820 O şâlih çün tamâm itdi tavâfi
Didi kim bu kelâm degil güzâfi

İlerür vardı aña şordı hâlin
Ki maħrûm didükin ol bed maķâlin

Didi kim iy ‘azîz eyle dirâyet
Serencâmum işit eydem hikâyet

Bilâd-ı Rûm’a eyledük gazâyı
İdevüz kâfire katl vü cüzâyı

Emîr ceyşümüz on kişi aldı
Beni de bunlaruñla bile şaldı

4825 Ki varup kâfiri biz diñleyevüz
Gelüp mü’ minlere hâli diyevüz

4816 yüzün: yüzün M // Sücüd: Secde M
4819 kendüye: kendiye M
4822 iy: ey M

Varup biz yazıya girdük o küffār
Ki od yaqmışlar anlar elli er var

Yine bir şahrā daḥı gördük anı
Ki var anda beş altı yüz oranı

B:162b Ḥaber virdük gelüp şāhumuza biz
Ki şebḥūn eyleyüp irdük o dem tiz

Esīr eyleyūben tutduk ḵamusun
Kimin ḵatl eyledük görsün ṭamusun

4830 Emīr ceyşümüz şād oldu didi
Yine varuñ diyü bize buyurdi

M:161b Ṭalī‘a içün yine çıkup giderdük
İki biñ er içine düşdük irdük

Esīr idüp ḵamumuz tutdı bunlar
Melk-i Rūm öñine pes ilette bunlar

Bizi ḥabs itdiler zindānda tutsaḵ
Ki maḥbūs yaturuz maḡlūl el ayak

Melik Rūm’a ḥaber geldi ki eḡḡān
Ki ‘ammuñ oḡlını ḵatl itte düşmān

4835 ‘Arab ḵatl itte nice ḥalḵumuzu
Didiler aluvir şāḥ ḥaḵḵımız

4828 virdük: virdik M // irdük: irdik M

4829 ḵamusun: ḵamusın M // eyledük: eyledik M

4831 irdük: irdik M

4835 ḥalḵumuzu: ḥalḵımız M // ḥaḵḵımız: ḥaḵḵımız M

Ġazab idüp melk-i Rûm oldu muġtem
Didi çıkardılar ħabisden bizi hem

Buyurđ kim vuralar boynumuzu
İdeler bize bizüm oynumuzı

Melik Rûm'ũn ħatında bir muħarreb
Görürem bir kişi zeyn ü müretteb

Ĥarĩr dībāc geyer tonı muraşşa'
Başında tāc altundan muşanna'

4840 Göricek anı kim bildüm o bĩ-dĩn
Ki mü'min idi olmışdı mü'ezzĩn

Yigirmi yıl maħallemde ezānı
Okurđ soñra ne oldu gör anı

Varup mürtedd olup terk itmiş İslām
Melk-i Rûm ħatına varmış o bed nām

Ben anı bildüm ol da beni bildi
Melik emriyle cellād bize geldi

Gözümüzden Ĥüdā ayırdı ħicābı
Açıldı gökleriũ ol demde bābı

B:163a 4845 Naçar idüp göge kıldum du'āyı
İlāhĩ derdümendüm kıl devāyı

4837 bizüm: bizim M
4839 geyer: giyer M
4843 bildüm: bildim M
4845 derdümendüm: derdimendim M

Görürem gökde on kapu açıldı
Bize nūr-u sa‘ādetler saçıldı

Kapunuñ her birinde hūr u ‘aynlar
Nazar ider bize turmayup anlar

M:164a

Kaçan kim birimüz öldürse cellād
İner bir hūrī aña boyı şemşād

Elinde bir tabağ tutar ol hūrī
Güneş nūrunı maḥv eyleye nūrı

4850 Mu‘āzzā bir ḥarīr destārıla ol
‘Aqıl bulmaya anuñ ḥüsnine yol

O hūrī gelür anuñ rūhın alır
O destārıla siler pāk tāze kıılır

Koyar rūhı tabağ içre o hūrī
Alur göge gider ol cān sürürı

Toğuz hūrā toğuzun geldi aldı
Bu kez növbet bu ben miskīne geldi

Gözümle bunda ḥurumı görürem
Nazar kıılup aña ḥayrān tururam

4855 O daḥı baña baḳup ḥāzır oldu
Kaçan cellād baña ḳaşd itdi geldi

Ki boynum ura bulam tā şehādet
O hūrī de ine yürür sa‘ādet

4846 nūr-u: nūr-ı M

4854 görürem: gördüm M // tururam: turdum M

O mürted ya'nî baña eylik itdi
Melk-i Rûm'a dilek idüp eyitdi

Bunı öldüricek anlara hâli
Kim iletüp diyüvire bu fi'âli

Bunı katl eyleme gönder ki varsın
Bulara kılduğumuz diyüvirsın

4860 Melk-i Rûm ya'nî beni kıldı âzād
O vaqıtden berü işim zâr u feryād

O hūrî baña eyledi işâret
Ki parmağıyla didi zî-ḥasâret

B:163b Didi ol baña yâ maḥrûm maḥrûm
İrişmedüñ ḥayf kıldı melik-i Rûm

Anuñçün tazarru' eylerim ben
Ḥaqq'a zârılık idüp söylerem ben

İlâhî biz kuluñ eyleme maḥrûm
Dilerüz faẓluñıla eyle merḥûm

M:162b 4865 Yigirmi şahıṣ mü' minler ki Rûm'da oldılar tutsaḳ şunıldı ḳahr u ğamdan kās
Melik Rûm anlara didi ki İslâmdan oluñ ırâḳ kıluñ dīnime istīnās

Ḳabûl itmediler anlar melik emr itdi ḳatl idüñ ḳamusun itdiler ihlāk
Hemân bir ḥûb yigit kıldı ḳanın itmediler ihrâḳ teraḥḥum eyleyüp her nās

4859 diyüvirsın: diyüvirsün M
4862 İrişmedüñ: İrişmediñ M
4864 Dilerüz: Dilevüz M

Melik Rûm'ũ cemāl ehli var idi bir kıızı hûsnâ didi kim nefsũñi zeyn it
O yigit tâ seni görüp ola meftûn u cãn müştâķ kıla dīnümüzē īnās

Sarāya ol yigit girdi teveccûh itdi kıbleye nazar kılmadı hīç aña
Okudı sūretü'l-fetihi Resûlu'llah pür eşvāk baña idüp iderdi yās

O kıız da hattā aġladı serīrinden inüp vardı Muḥammed kim durur didi
Okuduġuñ nedür didi bilinmez mişlīdür āfāk okuyandan kaçır ḥannās

4870 Okunan Ḥaķ kelāmıdur Muḥammed'dür resûlümüz anı añup iderem āh
Bu kıız ḥazzāna emr itdi getürtdi at kılup yaraķ daḥı rimḥ u silāḥ elmās

Giceyle gitdi ikisi Medīne yolunı tutup bināgāḥ at depürdüsün
İşitdiler o kıız didi görem nedür ki bu ecvāk kılam anları istifrās

B:164a Görür kim on toķuz şahşdur geyerler ḥil'at u ḥużrā ki nûrı iltimā' ider
Ki yüzleri kamer gibi ider işrāk olur berrāk bedenleri şebḥ-i efrās

M:165a Buları bilmeyüp döndi pes atdan ol yigit vardı göricek anları bildi
O yārānları kendünũñ ki urulmış idi a'nāķ buları bildi bī-ilbās

Diledi kim ola yoldaş didiler biz şehīd olduķ ki 'indallah dirilerüz
Bu dem yoldaş olımazsın bize kırķ günde sen elḥaķ olasın eyleme iblās

4875 O yigit geldi ol kıza ḥaber virdi bu aḥbārdan didi ol kıız ki ve aşuķāḥ
Resûlũñ yüzünü görsem ki nār-ı 'ışķı beni iḥrāk idüp cānumda nūr nebrās

Resûle Cebra'ıl taḥķīķ ḥaber virmişdi bunlardan bulara munṭazır idi
Medīne'ye bular vardı yetişdi nūr u vaşl u eşvāk ḳomadı cānlarında pās

O kıız vardı ḥuşũ itdi Resûl'ũñ ricli ḳatında ayaġı topraġın öpdı
Ḥaķķ'a şükr itdi hem īmān getürdi buldı ḥoş aḥlāk arındı ḳalmadı ecnās

4869 nedür: nedir M

4870 Muḥammed'dür: Muḥammed'dir M

Resûl ol yigide anı rızasıyla nikâh itdi bu kez kırk gün yakîn oldı
Ġazāya çıkdılar bunlar ideler kanları mihrāk keseler enfüs ü enfās

‘Adūya buluşup bunlar o yigit pes şehīd oldı varup aşhābını buldı
O kız çün işidüp buldı hüzün baħrı anı iğrāk idüp şundi ğumūmdan kās

B:164b 4880 Ġusûl idüp nazīf tonlar geyüp kıldı iki rek‘at sūcūd itdi Hakk‘a pür derd
Niyāz idüp didi benden eger rāzıysañ iy hallāk cānum kabz eyle bī-iclās

Başın ref‘itmedi ol kız sūcūdda virdi cān irişüp devlet ü tahta
Koyup bu ‘ālemi koydı irişdi ‘ālem-i ıtlāk aña ‘aql olmaz miķyās

M:163b Şehīd oldı biri anuñ sa‘īd oldı bir aħsenet ki bulup ‘izzet ü devlet
Virildi ravza-i cennet kuşūr u havz u ırmaķ servü tūbā zer ü aĝrās

Behişt içinde bī-ħad var cevārī hūr u ‘ıyn vildān ne tūbādur servü qadler
Ġülüstānda yürüseler ola pür şevķ u tıbāk yine gelse diyü aĝrās

Çü boyı vird ü ħaddü hūbān irişse cān meşāmına añılmaz ğülşen-i cennet
Mu‘attar ola hem cümle sarāy taht u bāĝ uçmaĝ çü zülfinden ki misk-i ekdās

**El-bābü’l-erbā‘une fī tefsir-i kavlihi Ta‘ālā veylun lil-muṭaffifin
ellezīne hum izā-ktālū ‘alā’n-nāsi**

4885 Cihān şeklin ‘adil üzre yaratdı fażl idüp naķķāş
Ne hūb zeyn itdi naķşını ğören dir şun‘a şābāş

‘Adlile ‘ālemi enver idüp eyledi çok ifzāl
‘Aql ‘add idemez anı tefekkürde olur dehhāş

Sever Hakk‘adl ü iħsānı buyurur ħalka pes anı
Ki zulm itmeyeler aşlā daħı olmayalar hüşşāş

4880 rāzıysañ: rāzı iseñ M
4883 Ġülüstānda: Ġülistānda M

‘Adil sermāyedür saña necāta hem sebebdür ol
Sa‘ādet ehline ihsān sebebdür ribhe iy ‘ayyāş

Şu kim sermāyeye kâni‘ ola ‘ākil degildür ol
Gerekdür isteye ribhi ola muhsinlere pādāş

4890 ‘Adilden şöıra kıl ihsān iresin rahmetu’llaha
Seni tā kim sevüp Mevlā diye gel fazluma ulaş

‘Adilden hiç ‘udül kılma sedāddan eyleme i‘rāz
Tecāvüz itme inşāfdan muṭaffafdur pes ol ḳallāş

B:165a

Şu kim bil intişāf ide gayrıdan kendü nefsiçün
Ḳaçan ol itmese inşāf muṭaffafdur pes ol ḳallāş

Mekilde zīra taḥrīmüñ budur vechi ki terk itdi
‘Adil itmedi hem inşāf sedāddan itdi istihās

Şu kim bir kimseyle şöhbet iderse gerçi bir sâ‘at
Ri‘āyet ide ḥaḳkını lüṭuf ḳıla ola beşşāş

M:166a

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ مَا مِنْ صَاحِبٍ يَصْحَبُ صَاحِبًا صَاحِبُهُ وَلَوْ سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ إِلَّا سُنِلَ عَنْ صُحْبَتِهِ هَلْ أَقَامَ
فِيهَا حَقَّ اللَّهِ أَوْ ضَاعَةً يَعْنِي إِنَّ الْإِبْتَارَ هُوَ الْقِيَامُ بِحَقِّ اللَّهِ فِي الصُّحْبَةِ وَ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا أَصْطَحَبَ
اِثْنَانِ قَطَّ أَوْ كَانَ أَحَبَّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَرْفَقَهُمَا بِصَاحِبِهِ *

4895 Ḳamu aḳvāl ef‘ālde mükellüf ehl-i mizāndur
Eger meyl-i fesād itse veylden ola bağı baş

Buyurdı Ḥaḳ kelāmında muṭaffiflere veylün dir
Veyl bir vādīdür nārda hiç egmez ol caḥīme baş

4888 ribhe: nice M

4890 fazluma: fazluma M

* Hadis-i Şerif

Mutaffifler şulardır kim kaçan keyl itseler nâsdan
Alurlar haqların vâfir qomazlar dâne-yi haşhâş

Kaçan kim halka şatsalar keylle yaḥūd veznile
İderler anları iḥsâr zulümler kılup ol qalmâş

* قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ *

Çü ḥâli muḥtelif oldı aḥizde vü def'ide hem
Haşirde ire anlara ki miḥnet ü ḥusret ü îḥâş

4900

Veyl şuṇa kâh bay'ide ola ḥabbe vire cennet
Yene ol nâr içinde kim vü qodı nâs taş

Keyilde itseler taṭfîf nebâtdan men'olınurlar
Sinîle aḥz olınurlar ol ḥâş zenbi 'âma fâş

Bular zann eylemez mi kim 'azîm yevmiçün öleler
Qabirden cümlesi meb'ûş qopalar gözleri pür yaş

Pes ol günde qubûrında qamu nâs turalar qā'im
O rabbü'l-âlemin şāhuñ ki ḥükmiçün qamu ağaç taş

Gerekdir itmegil taṭfîf anuñ işmi 'azîmdür çün
Hisâbdan gâfil olma kim şorulur cümle quru yaş

B:165b

أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **

4905 Haḳîqat bil ki füccāruñ kitābı

Lefî siccîndür anuñ faẓl u bâbı

* Mutaffifin Sûresi 83/1-3

4900 Yene: yine M

4904 Gerekdir: Gerekdür M

** Mutaffifin Sûresi 83/4-6

Yazulur deftere itdigi a‘māl
Karadur nūru yokdur yatlu ahvāl

M:164b

Olur siccīnde maħrūz işbu dīvān
Şaķīlere olur ol sicc ū zindān

O siccīn yedi ķāt yirūñ dibinde
‘Azīm taşdur olur muzlim mekānda

Odur īblīslerūñ yurdu mekānı
Olur küffāruñ anda hem fiğānı

4910 O siccīnde ki dīvān oldu merķūm
Verāsından ħaber yokluğı ma‘lūm

Yazılmışdur bularūñ itdügi şer
Daħı bunlar yanup tamuda bişer

Ĥaķķ’ı tekzīb idene veyl olısar
Şuña kim dīni ol tekzīb kılısar

O yevmi’d-dīni tekzīb eylemez hīç
Meger şol mu‘tedī ider olup piç

Tecāvüz eyledi ĥadden zulümde
Naşībi yok nazarda hem ‘ilimde

4915 Eşīmdür tañrısına oldu ‘āşī
Hevā-yı nefsile itdi ma‘āşī

Bu dünyā şehvetine oldu mağrūr
Unutdı ol behiştı oldu mağhūr

إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سَجِينٍ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجِينٌ كِتَابٌ مَرْفُومٌ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ *

Oğunsa üstine āyāt u քur'ān
Esāṭīrdür diyüp kılmaz ol īmān

Dimesünler bu sözi idüp inkār
Bilüñ bu söze bā'ış olan kār

Budur göklerine oldı ğālib
Ḥabāīs kim bilir olmışdı kāsib

B:166a 4920 Bulara ğālib oldı ḥūbb-u 'iṣyān
Şadā oldı göñillerine bu şān

Ḥaqqıla bāṭılı fark itmediler
Anuñçün Ḥaḡ yolına gitmediler

Ḥaqq'ı bilmediler bunlar cihānda
Ḥaqq'ı görmeyeler yarın cinānda

M:167a Cemāli maḥcūb olup görmeyeler
Vişāline anuñ hīç irmeyeler

Bulara diyeler idüp 'itābı
Yalandur dirdiñüz siz 'azābı

4925 Bu şol sizüñ yalandur dirdigiñüz
Budur tekzīb ü inkār itdigiñüz

Anı tekzīb idüp eylemeñ inkār
Sa'ādet bula her kim kılsa ikrār

* Mutaaffiîn Sûresi 83/7-10

4920 oldı: M'de yazılmamış. // göñillerine: göñüllerine M

4922 bilmediler: bulmadılar M

4924 Yalandur: Yalandır M

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ
لَمَحْجُوبُونَ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ *

Ḥaḳīḳat bilūñ ebrāruñ kitābı

Lefi ‘illiyin anuñ faẓl u bābı

Yazulur deftere itdigi a‘māl

Ḥayr iḥsān sa‘ādet ḳutlu aḥvāl

O ‘illiyinde maḥfūẓ işbu dīvān

Ḳurar ervāḥ-ı mü’min anda ayvān

4930 Yedinci gökde bu ‘alī mekānda

Olur ervāḥ daḥı a‘mālde anda

O ‘illiyindeki dīvānda merḳūm

Şerīf ‘alī mekānda oldı mektūm

Muḳarrebler aña şāhid olurlar

Aña ta‘zīm tekrīmle ḳılurlar

O kerribiyyūn olur sākin anda

Anı ḥıfẓ eyler ol ‘alī mekānda

B:166b

Ḳıyāmetde olurlar aña şāhid

Nice kim oldılar şimdi müşāhid

4935 Na‘īmde ni‘mete ġarḳ olur ebrār

Müzeyyen taḥtlar üzre olur aḥyār

* Mutaḳḳıf Sûresi 83/13-17

4928 Yazulur: yazılur M

4931 mektūm: mektūn M

Nazar iderler ol köşk ü sarāya
Sürür viren o hür u bedr-i aya

Nazar iderler ol dürlü şafāya
Ki yokdır anlara hadd vü nihāya

M:165b

Bulınur yüzlerinde nazret-i nūr
Na‘īm’de hāşıl olan behçet-i nūr

Yeyeler kuşlar etinüñ kebābın
İçeler başīk-i mahtüm şarābın

إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عَلَيَيْنَ وَمَا أَدْرِيكَ مَا عَلَيُونَ كِتَابَ مَرْقُومٍ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ عَلَى
الْأَرَانِكِ يَنْظُرُونَ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ *

4940 Rivāyetdür ki şenbe günü Allah
İçirür cennetüñ enhārın ol şāh

Uhud günü içirür bunlara ol
Muşaffā hoş ‘asel aķar o seyyāl

Düşenbe günü içerler şīr-i cennet
Sa‘ādetle olurlar mīr-ü cennet

Se şenbe günü içerler hāmı-ı cennet
Şafāya ireler olmaya miħnet

Hāmı içüp olalar mest ü sekrān
Uçup biñ yıl ideler zevķ ü seyrān

4945 Bir ulu ға ireler tamāmı
Ki hālīş misk ola anuñ nızāmı

* Mutaffifin Sûresi 83/18-24

Aķa o řaęuñ altından sebīli

Aķup ıķa řarāb u selsebīli

iħarřenbe ğüni andan içeler

Bu kez biñ yıl yine andan ualar

Yetişeler varup ķařr u münīfe

Nařīb eyle İlāhī biz za‘īfe

B:167a

Ķařırda ola bī-ħad ‘alī taħtlar

Görenler bula bī-ħad ‘alī baħtlar

4950 O taħtlar üzre bunlar çünkü ıķa
řarāb-ı zencebīl bunlara aķa

Ħamīs ğüni içeler zencebīli

Aña teřbīħ iderler zencebīli

Bu kez biñ yıl yağa bunlara ħulle

O ħulleler bir aķ bulutdan ola

M:168a

Ola ol ğaymuñ aşlı ‘izz ü bākī

Yağa ħulle ħarīr aşlas řavāķi

Daħı biñ yıl bulutdan yağa cevher

La‘l ü yākūt zeberced dürr ü gevher

4955 Ĥuta her cevheri bir ħūr u ħüsnā
Ki ħūblar başına tāc ola esmā

Bu kez biñ yıl daħı andan ualar

Varup ol maķ‘adı řıdķa geçeler

O cum‘a g n d r anda varalar
Bulara ni‘met ’l-h ld  vereler

Oturalar bular h ld sofrasına
   a ol  ark la  arb arasına

Diye H k dostlaruma k lu  it‘ m
Yedir   ni‘meti bulsunlar in‘ m

4960 Virile bunlara  ol de  l  arz 
Ki yetmi  y ll k arz lar iy h b-r 

Yeyeler ni‘meti emr ide Allah
Yemi ler yiy   diye buyura ol   h

Bu kez Allah yine ide h t b 
Vir   dostlar ma at yb  ar b 

Yeyeler  ol yemi ler ola h z r
Fikir itmezdi an  a    h   r

Rah  k maht m  ar b n get reler
Bulara  urb i  n yeti   reler

4965 O bir h li   ar bdur  a    y   r
Be  yet a‘zeb u at yb  ovu  r

B:167b Mu aff dur bir  ar bdur levnid r a 
H t m  misk-i ezfer levni berr  

Anu  la hatm iderler her  ar b 
Ki ya‘n     ir i erler bu   b 

4958 sofrasına:  ofrasına M
4960 iy: ey M

Eger bir kimse bu ehl-i cihānda
Elin şoksa aña çıkarsa andan

Ki zī rūḥ kılmaya hīç rīḥ ü ṭībin
Elinüñ ala bula rūḥ u ṭībin

M:166b 4970 Şular kim rağbet iderler sevāba
Ṭaleb itsün na‘īme bu şarāba

Raḥīkun mā-yı Tesnīm’den mizācı
Anuñla eyleyüpdür imtizācı

Şerīf ırmaḳ durur cennetde Tesnīm
Niçe yerlere anı kıldı taḳsīm

Anuñçün didi Ḥaḳ Tesnīm aña ad
Ki artuḳ virdi aña ḳamudan dād

Mekānı mürtefī‘ iner havādan
Degil ṭağ ṭorusundan ya ovadan

4975 Havāda aḳar ol var irtifā‘ı
İrer eṭrāfa hem nūr u şu‘ā‘ı

Dökilür ol yuḳarudan aşağa
Aḳar gülzāra hem bāğçeye bāğa

Ḥoş ırmaḳdur muḳarrebler iḳerler
Anuñ mührini pes anlar açarlar

قَوْلُهُ تَعَالَى يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ خَتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ عَيْنًا
يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ *

4973 artuḳ: artıḳ M
* Mutaffifin Sûresi 83/25-28

Muḳarrebler şarābıdur bu fercām
‘Avāma yoḳdur andan cir‘ aya cām

İçerler şāfī andan ḳatmazlar āba
Ḳarışdurmazlar anı hīç şarāba

4980 Bular ğayrullaha degildi meşġūl
Ṭutarlardı maḳām-ı vaḥdete yol

B:168a Yemīn aşḫābına memzūc iderler
Oları iç buları uç iderler

Ḳadeḫler bādeler ṭolu tamāmı
İçenler bula ferḫunde nizāmı²

İlāhī ḳıl bizi ebrār ḳuluñdan
Kerem ḳıl ḳılma şol ḳoçar ḳuluñdan³

Şular kim itdiler icrām ḳılup işrāk olup ḥarrāş
Ki mü’minlere dıḫk idüp gelüp olurlardı ‘aş

M:169a 4985 Ḳaçan anlar mürūr itse bulara ğamz iderlerdi
Şaḳa vü ‘ayn ḥācible işāret idüp ol eşḫāş

Ḳaçan anlar rücū‘ itse ehllerüne büyütlarına
Feraḫ olup dururlardı şanasın şalınur raḳḳāş

Fesād işlerine bunlar feraḫ olup olur şādān
Daḫı mü’minlere güldüklerin dirler olup ḳaşşāş

4979 Ḳarışdurmazlar: Ḳarışdırmazlar M
4982 bula: bulamaz M
4983 ḳoçar: ḳocar M
4984 olurlardı: olurlardı M

Kaçan mü'minler anlar göricek didiler bunlar
Ki dāldur çıkdılar dīnden diyüp ta'n ider harrāş

Bular irsāl olunmadı ki mü'minler içün hāfız
Dalālī rūşdi bilmezler degiller Hāk sözi kaḥḥāş

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ *

4990 Bulardan ol mü'min ölenler behişt-i heşte çün girüp
O küffārdan ideler dıhık kıllarlar anları pür yāş

Görelər kāfiri maḡlūl zelīl ü maḥḥūr yanar nārda
İdüp küffāra istihzā olalar anlara şaḥḥāş

Açıla cennete bir bāb caḥīmden dine küffāra
Çıkuñ bu cennete gelün ki yuna göñlüñüzden pāş

Kaçan cennet kapusına bular çünkim ola vāşıl
Olına ol kapu aḡlaḥ kıla ḡam baḥrine ḡavvāş

Niçe bu vechile ola gele bunlara mü'minler
Bile küffār gülerlermiş ki suḥriyye ola ḥaşşāş

4995 Erā'ik üzre mü'minler oturup olalar emin
Nazar eyleyeler anda oluban zevkile ḥallāş

B:168b Görelər nārda küffārı hüvān ḥūr yanar oda
Görürler işlerinün hep cezāsını bula ifḥāş

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ عَلَىٰ الْأَرَائِكِ يُنْظَرُونَ هَلْ تُؤِيبُ الْكُفَّارَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ **

* Mutaḥḥfin Sûresi 83/29-33

4994 Niçe: nice M

** Mutaḥḥfin Sûresi 34-36

Cezāsın her kişi görür kamu a‘mālinüñ taḥḳīḳ
Ki in şerran efşerun dir ve in ḥayran efḥayrun ḥāş

Havādan nehy iden nefis uyup ‘aḳla olan ‘āşık
Olur ol dü cihān şevḳde şafā vü zevḳde ḥāşü’l-ḥāş

M:167b

Göñül āyinesin iy cān muşaffā ḳıl şıfātuñdan
Göresin zātunı aşfā idesin şükrile iḥlāş

5000 Hevā-yı nefsi terk eyle vişāl u hūya vir cānuñ
Mey-i ‘ışḳdan içüp mest ol bulasın devrile iḥlāş

Çün anuñ derd-i devrinde bulasın silsile-yi ‘ışḳ
Teselsül devrile anda şaḥīḥ ḳıl fikrile iḥlāş

Cihānuñ māverāsından ḳurupdur ḥaymeler ‘uşşāḳ
Okurlar ‘ışḳ kitābından iderler zikrile iḥlāş

Şun iy sākī mey-i bākī bize dost ḥüsni bāğından
Ki ḥoş ābü’l-ḥayāt içüp ḳılavuz ‘ömrile iḥlāş

**El-bābü’l-ḥadī erba‘üne fī tefsir-i ḳavlihi Ta‘ālā illā ibādullahu’l-
muḥlāşın ulaike lehum rızḳun ma‘lūmun**

İşidüñ nice didi Ḥaḳ Ta‘ālā
Kelāmında buyurdu Rabbü’l-a‘lā

5005 Ḥaḳḳ’uñ muḥliş ‘ibādına hidāyet
Virile rızḳ-ı ma‘lūm bī-nihāyet

Müdām virile rızḳı maḥz-ı lezzet
Yeyüp içe şafāla bula ‘izzet

Yemişler yiyeler pes lezzet içün
Ėıdāya iħtiyāc yok şihhat içün

Ki cennet ehlinüñ ecsāmı muħkem
Taħallül yok yemese tā ola kem

Yemege içmege yok iħtiyācı
Yemekle ide tā cisme ‘ilācı

5010 Yemekden imekden lezzet murādı
Murādı bula her vaķt ola řādı

B:169a

Mükerremler durur maķşūda irüp
Viřāle ġarķ olup diġārı ġörüp

Na‘īm cennet içinde mükerrem
Şevāb ile mu‘azzezler mu‘azzam

Yetişürler murādāta ta‘absız
Müyesser olurlar arzūlar talebsiz

Otururlar müzeyyen taħtlar üzre
Sa‘ādetle muķīmler baħtlar üzre

M:170a

5015 Muķābiller biri birine ķarşı
Nazar ider biri birine ķarşı

O taħtlara çıkup řoħbet iderler
Ėāh olur taħtları uçup giderler

Sarāy-ı köşk ü taħtda otururlar
Mu‘īn ırmaķlarından ġetürürler

5011 irüp: iren M

5013 murādāta: murādına M

كَمَا قَالَ اللَّهُ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ فَوَاقِهِ وَهُمْ مُكْرَمُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ عَلَى سُرُرٍ
مُتَقَابِلِينَ *

Ṭavāf idüp bulara ehl-i hıdmet
Kadehler getüreler tolu şerbet

Beğāyet ak durur hamrı içinde
Tamām lezzet bulur andan içende

5020 Giderüp ‘aqlını itmeye serhoş
Humārı yok içi taşu seri hoş

Dükenmez hîç ebed dā’im içerler
Maḥabbet kapusın her dem açarlar

Bularuñ katlarında hūrular var
Erinden gayrıya itmezler ebşār

Hemān erlerine idüp nazarlar
Ki zevclerinden artuğdan bezerler

Severler erlerini ‘āşık olup
Maḥabbet ‘ışk yolunda şādık olup

5025 Nefīs büyük kara gözleri vardur
Güneşden nūru hūb yüzleri vardur

B:169b

Gözinüñ ağı karası yaraşık
Ziyāde karası gören ola ‘āşık

Bedenleri şanasın beyāz u meknūn
Şedef şadırındaki dürr gibi mehvūn

* Sâffât Sûresi 37/40-44
5025 vardur: vardır M

Ġubār toz k nmemiş h   deġmemiř dest

G ren g z ‘ ş k olup ola sermest

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ بَيِّضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ
عَيْنٌ كَأَنَّهُنَّ بَيِّضٌ مَكْنُونٌ *

M:168b

Bu cennet ehli ‘işret ider iken

Biri biriyle ş hb t ider iken

5030 M d m zevk şaf  ‘işret s reler

Ben g h biri birine şoralar

O ş hb t arasında s yleşeler

Cih nda işlerin z kr eyleşeler

Ma‘ rifden fez ’ lden şoralar

Tese’ lden şaf  v  zevk g reler

Diye s z arasında biri anda

Ben m bir ş hib m vardı cih nda

 ıy met g nine ink r iderdi

Ben m h k did ġime ‘ r iderdi

5035 Ba a tevbi  id p dirdi ka an biz

 l p toprak olup s n k olavuz

 is b mı oluruz yine diril p

 a an olur diridi b yle bil p

* S ff t S resi 37/45-49

5033 Ben m: benim M, ş hib m: ş hibim M

5034 Ben m: Benim M

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ قَالِ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ يَقُولُ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ إِذَا مِتْنَا
وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا فَإِنَّا لَمَدِينُونَ *

Diye ol kişi ya Hâk ya ferîşte
Şafâñuz var mı dir ehl-i behîşte

Diler misiz bakarsız ehl-i nâra
Göresiz nice olmuş yüzü kıra

B:170a Nazar idesiz ol münkir ne oldı
Anuñ Hâk menziline nice kıldı

5040 Bilesiz nicedür anuñ maķāmı
Şükür idesiz olup şād u kāmī

Bilesiz var durur cennet içinde
Müzeyyen pencereler her birinde

Caķīme ehline andan nazarlar
İderler söyleşürler bī-ħazerler

M:171a Cehennem ehline tevbīħ iderler
‘İtāb itmek ile zevķler sürerler

O kişi meşveret itdi bulara
Te’eddüb eyleyüp didi olara

5045 Nazar kıtur mısız benümle bile
Diyeler ķanģımızdur anı bile

Nazar eyle anı sen yeg bilürsin
Nice idigini görür bilürsin

* Sâffât Sûresi 37/50-53

Nazar ide cehennem ehline ol
Caḥīmüñ ortasında göre maḡlûl

Yüzi kara gözi gök bile anı
Diye tā Allah az kılduñ di beni

Helāk az yediydũñ cihānda
Saña uysam olurdum ben de bunda

5050 Eger vormeyedi Rabb'üm hidāyet
Baña ĩmān islām 'ināyet

Senũñle bile olurdum ṭamuda
Ki rûz u şeb yanardum ben de oda

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينَ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي
لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ *

Döne ol kişi diye dostlarına
Şarāb-ı 'ışk-ı dīdār mestlerine

Diye kim bu şafāda biz mü'ebbed
Ölüm yokdur bize kılduḡ muḡalled

B:170b Bize Ḥaḡ eylemez aşlā 'azābı
Görũñ küffāra nicedür 'iḡābı

5055 Ḥaḡḡ'ũñ ni'metlerini fıkır iderler
Ferah olup sevinüp şükr iderler

Cehennem ehline ta'rīz olur hem
'İtāblar eyleyüp tevbīḡ kılr hem

* Sâffât Sûresi 37/54-57

Diyeler işbu ni‘met hoş sa‘adet
‘Azîm fevz ü necât hüsn ü sa‘adet

M:169b

‘Azāb olmaya ölüm olmaya hîç
Kişiye zerre gussa gelmeye hîç

Müdām zevk ü şafā ‘ıyşıla devlet
Cemāl-i dostı görüp bula vuşlat

5060 Bunuñ gibi şevāb içün müdāmī
‘Amel eylesünler şubḥ u şāmı

Şevāba pes dā’imā irmek içün
Ḥaqq’uñ dīdārını hoş görmek içün

Dürüşen bu şafā içün dürüş sen
Nihāyetsiz şevāblara iriş sen

Ḥuzūz dünyaya olmaya mağrur
Serī‘ü’l-inşirāmdur ğayr-ı ma‘mūr

Meşüb alamıla lezzāt-ı dünyā
Komaz hîç rāḥatı āfāt-ı dünyā

* أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ لِمَثَلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ *

5065 İşit mü’minleri Allah Ta‘ālā
Kelāmında öger ol Rabbü’l-a‘lā

Didi taḥkīk şular kim okuyalar
Kitābullaha hem aña uyalar

5059 dostı: dostını M
* Sâffât Sûresi 37/58-61

Şalâtı vaḳtiyle kılup iḳâmet
Kılanlar sünneti farzı tamâmet

İdenler virdigümüz rızḳdan infāk
Bizüm içün virenler ḥayru'l-erzāk

B:171a Virenler sırrıla hem âşikâre
Ticâretten ireler şol şikâre

5070 Umarlar uşşulu mürbiḥ ticâret
Helāk olmaya bulup ol hısâret

Kesâdı yoḳ olur ḡâyet nifākı
Vefâ itmedigiyçün şol ecr-i bâḳî

‘Amellerinüñ ecrini virür Hâḳ
Niçe ez‘âfa birin irgürür Hâḳ

M:172a Daḥı fazlından artuḳ virür ziyâde
Cemâlin görüp irerler murâda

Günâhların ‘afv ider ḡafûrdur
‘Amellerin ḳabûl ider şekûrdur

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ
تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ لِيُؤْفِقَهُمْ أَجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ *

5075 Didi Hâḳ kılduḳ ĩrâş bu kitâbı
Şu ḳavme eyledük bu feth-i bâbı

5073 artuḳ: artıḳ M
* Fâtır Sûresi 35/29-30

Ki oları ıstıfâ itdük amudan
Ba'îd ola yarın bunlar amudan

Bulardan ba'zısı nefesine zâlim
Ki câhil oldu ol olmadı 'âlim

Kimisi muteşiddür 'ilme tâlib
Kimi hayrâta sâbık 'ilm-i gâlib

Dinildi zâlim olan taşîr iden
Hüdâ atında cân yüzün kir iden

5080 Daı hem muteşid ok vat-i itâ'at
İdendür ekşer evâtde tâ'at

O kim hayrâta sâbık oldu dilşâd
'Amele atm iden ta'lîm-i irşâd

Didiler zâlimi mücrim günâhkâr
Günâhı ya'nî râci ola bed kâr

B:171b Bil itdi muteşid a'mâl-i şâlih
arışdurdı aa ef'âl-i tâlih

Müsâvî oldu ayrı şerri zâhir
ayır adur yeler ol şerri âhir

5085 O kim sâbık bi-iznillâh olanlar
Olurdur dâ'imâ tâ'at ılanlar

5076 itdük: itdik M

5080 İdendür: İdendir M

5083 arışdurdı: arışdırdı M

Ki hayrî râciḥ oldı bî-ḥasâret
Günâhına daḥı oldı kefâret

M:170b

Ḥisâbsız cennet ü ḥûr bula sâbık
Öñürde ğayrılardan ola sâbık

Göre hem muḳteşid yûsr ü ḥisâbla
Daḥı zâlim göre ‘ûsr ü ḥisâbla

Ṭura maḥşerde zâlim niçe müddet
Ḥüdâdan ire âḥir aña raḥmet

5090 Gireler cennet içine ḳamusı
Tamâmına ire âḥir umusu

Bu sâbık u ıştıfâ tevrât-ı ḳur’ân
Ḥüdâdan faẓl u ekberdür bî-aḳrân

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذِنَ
اللَّهُ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ *

‘Adin cennetine bunlar girürler
Celâl dârında dost yüzün görürler

Ṭaḳınalar zehab aḥmer bilâzik
Muraşşa‘ incilerle zeyn u nâzik

Ḥarîr ola libâsları cinânda
Şenâ vü şükür ideler Ḥaḳḳ’a anda

5095 Diyeler ḥamd ü bî-ḥad ol ilâha
Ki bizden ḥüzni gideren ol şâha

5089 niçe: nice
* Fâtır Sûresi 35/32

Cehennem korkusın bizden giderdi
Günāh havfini cānumuzdan ıradı

Günāhkāra ilāhumuz ğafūrdur
Muṭī'ine o şāhumuz şekūrdur

B:172a Bizi dāru'l-iḳāme ye o sulṭān
Getürdi faẓl idüp hoş virdi evṭān

Yetişmeye bize anda naşab hīç
İrişmeye cānumuza ta'ab hīç

5100 İrişmeye tenümüze kilāl hem
Ve gelmeye bize za'f ü melāl hem

جَنَاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نُصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا
فِيهَا لُغُوبٌ *

M:173a Tut iy Maḥmūd ümīdi vaşl-ı yāra
İre Hāḳ faẓlu gide derd ü yāra

Vire cennet içinde şöḫbet-i dost
Firāk gide gele hoş vuşlat-i dost

İlāhī vir bize dīdār u cennet
Canumuz görmeye ḫüznile miḫnet

Gelün cānān yolunda cān virelüm olalum ḳurbān cihāndan idelüm i' rāz
Muḫīṭ-i 'ışḳa düşelüm dilemeñ gevher-i 'ummān ire Hāḳ'dan rızā a' vāz

5096 korkusın: ḳorḳısın

* Fâtır Sûresi 35/33-35

5101 iy: ey M

5103 Canumuz: Cānımız M

5104 virelüm: virelim M, olalum: olalım M, idelüm: idelim M // düşelüm: düşelim M

5105 N'idersiz bu fenā mülki çü siz fānī cihān fānī huşūsā dār-ı miḥnetdür
Beḳā-yı lāyezāl iseñ ki anda yok fenā aḥzān elem ölüm ğam ü emrāz

N'ider bu gülhanı bülbül çü gülşende gülerken gül görünürken aña sünbül
Kafeşde ḥabsi n'ider ol iderken bāğçede seyrān olurken ravzada reyyāz

N'iderler bulmasa rūḥı vaşıldan rūḥıla reyḥān sarāy-ı vaḥdet içinde
N'iderler ḳalbi kim 'ışḳa ulaşıp olmasa ḥayrān havādan itmese ıġmāz

B:172b N'iderler māl u dünyāyı ki dünyādur denī māl mār ğinā vü genc 'inā vü renc
Sürürü hep şürür olup kemālî olısar noḳşān olur iḳbāl hem iḳbāz

Sevenler ḥālını mecnūn sevenler ḳālını maḥzūn sevenler ālını maġbūn
Sevenler mālını meftūn neler ider aña fettān irirür miḥnete īfāz

M:171b 5110 Dirīġā naḳş-ı elem bil idüpdür ḳalbini yaġma şikār itdi hevā-yı nefis
Gözün ḳaldı ḥayālinde canuñda ḥasret ü fiḳdān şanasın ḳat ider mıḳrāz

İdegör taḥliye nefsi 'alāīḳden 'avāīḳden geçüp cismānī 'ālemden
Ma 'ārifle 'avārifle göñüli taḥliye ḳıl cān fenā ḥilyeden it i 'rāz

İdesin tecliye rūḥı ḥaḳāyıḳla daḳāyıḳla idüp hem taşfiye sırrı
Ki lütf u tesliye irüp cemālin göstere Raḥmān ne cevher ol ne ḥod a 'rāz

Ḳanı kāmīl getüre bir er ola şarrāfı dürr ü gevher virüp cānı Ḥaḳḳ'ı ister
Baña kimdür anı göster ola 'ışḳdan ciger biryān anuñçün āḥ ider meḥḥāz

Ḳanı şāḥib naẓar gözler gice gündüz Ḥaḳḳ'ı gözler yanup 'ışḳ odına özler
Ḳanı 'āşīḳ anı özler fidā ḳılup yolına cān ola iḥlāşıla murtāz

5115 Anuñ derd ü cefāsından bu göñlüm nite incine şafā bulur vefā diyü
Hem anuñ her belāsından bulunur nice biñ dermān virilür bī-ḥisāb īġrāz

5108 māl u: mālı M, dünyādur: dünyadır M

5114 ḳılup: ḳılıp M

B:173a

Yüzüñ gülzārına karşı ‘aceb mi eylesem zārı cefā hārını cār idüp
N’ola bülbül güle karşı kılursa zār-ı efğān yüzün yire verüp nehhāz

Senüñ ‘ışkuñ ğamıdur hoş feraḥ şādī bu göñlüme ğıdā-yı rûḥ-ı nūrānī
Bu ğamma şākır olanlar olısar tā ebed ḥandān yetişür ni‘met ü feyyāz

M:174a

Sebeb ḥalk u cihāna bil çün olmışdur Ḥakk’un ‘ışkı gerekdir ‘ışkda ol şādık
Şu ‘āşī kim kaçā ‘ışkdan olur yeri ṭamu zindān irişür nuḳmet ü feyyāz

‘İmāret itdi lütfından ḥarāb gönlüm evin ‘ışkuñ maḳām idindi bilirem
Ḥazīne genc olur zīrā ne yerde kim ola vīrān ne hoşdur ḥikmet ü feyyāz

5120 Bu gözden dost ırağ olsa ki zāhir görmese anı fīrāk dinildi adına
Göñil gözi görür her dem vişālī ḳomadı hicrān virildi ru’yet ü feyyāz

Tecellī ṭuru ḳalbe çün irişdi eyledi pāre ğarīḳ eyledi envārı
Düşüp rûḥ anda bī-çāre olur ḥayrān sergerdān diler ol raḥmet ü feyyāz

Buḥārī Seyyid’üñ Maḥmūd eşigini iden maḳşūd ki eksīr-i sa‘ādetdür
Bilirseñ ehl-i ‘irfānuñ maḳāmı ravza vü rıdvān u na‘īm ü cennet ü feyyāz

Sa‘ādetdür saña iy yār ki ravzasına yüz sür var olasın dü cihānda var
Tecellī eyleye envār nazar ide Emīr Sultān irişe şefḳat ü feyyāz

El-bābü’s-şānī ve’l-erba‘ün fī tefsīr-i ḳavlihi Ta‘ālā
vesīḳellezīnetteḳav erbāhum ilā’l-cenneti zumren

Eyā ‘āşık işit uçmağa giren
Ne vechile irer nūr bāğa iren

5118 gerekdir: gerekdür M
5120 Göñil: Göñül M
5121 ḳalbe: ḳalbine M

B:173b 5125 Dile Hâk'dan naşîb kıla vişâlin
Vire uçmağı 'arz ide cemâlin

Feriştehlere ol sultân buyura
Sürûñ hâş kullarum uçmağa gire

Şu kim şirk ü ma'âşiden şakındı
Ki taqvâ-yı seyfini muhkem toktı

Günâhı terk idüp kıldı 'ibâdet
İdüp nefsinı ıslâh hüsn ü 'âdet

M:172b Süreler fevc ü fevc hoş 'izzetile
Cinâna iletmek için hürmetile

5130 'Amelde mertebesince olurlar
Hisâbdan ba'zısı tiz kurtulurlar

Kimi uçmağa girür çok hisâbı
Girür kimisi görmeden 'azâbı

Hisâb görmez kimi uçmağa girür
Şafâ vü şevkile dîdârı görür

Şırâtdan öte şahrâlar bilün var
O şahrâlarda var mülteffe eşcâr

Ağaclar var budakları karışmış
Katı şıkdur biri birine irişmiş

5135 Her ağacın dibinde iki çeşme
Revân ahar virür nûr rûha çeşme

5133 bilün: bilin M

Şağı şoldan aķar olur revānı

Görenüñ anı şād olur revānı

İçeler çünki birinden zülālî

Göñillerinde kıalmaya melālî

Şu bunlaruñ şudūrına ire bil

Gide göñillerinden ğışşıla ğıll

Ĥased hıķd vü ĥıyānet gide bundan

Yuna mühmel şıfat göñli yüzünden

5140 İzā-i dāi ba's ü ğıll ü 'illet

Gide kıalmaya tola zevķ u ĥullet

O şudan çünki yetişe buţuna

Arına bevl ü kıandan nūra döne

B:174a

Nereye çeşmenüñ irerse şuyı

Kıla pāk şāfı ide yuyı yuyı

Yine ol bir ĥavızdan bunlar içe

Şuyundan ğusl idüp başına şaça

Bedir ay gibi ola yüzleri hep

Bedenleri ola misk gibi atıyeb

5145 Olalar pāk nazıf tayyib vü tāhir

Arına nūr ola bātın vü zāhir

5136 şoldan: şolından M

5137 Göñillerinde: Göñüllerinde M

5138 Göñillerinden: Göñüllerinden M

5146 Ĥarırleyin: Ĥarırlerin M

M:175a

Harîrleyin ola elyen bedenler
Görün n'olur Hakk'a tâ'at idenler

Na'imün nazreti eyleye işrāk
Buların yüzlerinde ola berrāk

Gele Rıdvân da cennet kapısına
Kızıl yâkût olan hoş halkasına

Açalar cennetün çün kapusını
İşidile anın ahsen tıyını

5150 İşitdikleri demde vecd olalar
Âvâzından nice lezzet alalar

Latîf cennet kôhuları gele hoş
Dimâğları nefîs kôhu tola hoş

Ağacıların yemişlerin çiçeğün
Kôhusundan ola ta'zîr dimâğun

Bakalar göreler göz görmedükler
Neler var kim kulağ işitmedükler

Şafâ vü lezzeti şöyle göreler
Sevinüp şevkile veche gireler

5155 Kapısı cennetün çünkim açıla
Bulara nûrula rahmet saçıla

5150 İşitdikleri: İşitdikleri M

5153 görmedükler: görmedikler M // işitmedükler: işitmedikler M

5155 nûrula: nûr ile M

Melekler ‘askeri karşılayalar
Maḥabbet ‘arz u ikrām eyleyeler

Ağ incü gibi vildān ehl-i ḥıdmet
Geleler size idüp dürlü ḥürmet

Ḥazīne dār-ı cennet ḥalkıyıla
Tevāzu‘ ide gele ḥalkıyıla

B:174b Güle güle gelüp bunlar diye hā
Selāmullahı ‘aleyküm fed ḥulūhā

5160 Ki ya ‘nī olsun Allah’uñ selāmı
Size hem rahmeti olsun tamāmı

Zünūbdan kaçduñuz idüp ‘ibādet
Anuñ uçmağa geldi yol sa‘ādet

Arınmış nūrula göñillerüñüz¹
İşiñüzdi zıkr ü tesbīḥ ü ṭā‘at

M:173b Muṭahher rūḥuñuz ednās-ı dīnden
Size cennet virildi bu sebebden

Beşāret size Ḥaḫ virdi kerāmet
Şu vechile diyüp dirler ‘alāmet

5165 Girüñ pes cennete ḥālīd oluban
Ebed zevḳ ü şafālarda ḳaluban

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاؤَهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ *

5162 göñillerüñüz: göñülleriñüz M
* Zümer Sûresi 39/73

Ağırlık her ere nūr iki hıl‘at
Virile bulalar i‘zāz u rif‘at

Burākılar nūrdan eşkin at develer
Kanatlıdur uçar tağ u ovalar

Oyan dürr ü yāķūt bendi lū‘lū’
Urulmuş altun eyer bendi ulu

Tapusunda turur niçe ferişte
Ki beñzer hadları vird-i behişte

5170 Muḥammed öñ gire şöñra nebīler
Gire uçmağa şöñra hem velīler

Bu ümmetden gire yetmiş biñ ādem
Hisābsız hem biñile bunca biñ hem

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَعَدَنِي أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعِينَ أَلْفًا لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلَا عَذَابَ كُلُّ أَلْفٍ
سَبْعُونَ أَلْفًا *

B:175a Gire uçmağa çünkim ḥāş u ‘āmı
Vire Hāķ lūtf idüp kendü selāmı

Selāmından bulalar bī-ḥad ezvāķ
Vişāline olup ervāḥ pür eşvāķ

İlāhī biz za‘īfe kıl ‘ināyet
Selāmuñla bulavuz hoş sa‘ādet

5175 Müyesser kıl gözümüze cemālūñ
Naşīb kıl rūḥumuza hem vişālūñ

* Hadis-i Şerif
5175 cemālūñ: cemālīñ M // vişālūñ: vişālīñ M

M:176a

Göre çün cennete ol faḥrū'l-ebrār
Bile gire anuñla cümle aḥyār

Maḳām-ı ḳudse irişe Muḥammed
Ṭutup elde livā' el-ḥamd-i Aḥmed

Ṭurur Rıdvān ḳapuda intizārı
Gelür diyü ṭapūda ḳılmıṣ ḳarārı

Melekler 'askeri saḡda ve ṣolda
Ṭururlar muntāzır her biri yolda

5180 Göreler ire sancaḳ ura pervāz
Resūl geldi diyü ideler āvāz

Muḥammed sancağıdur ḥamd ü livāsı
Ki ṭoldı nūrula cennet feżāsı

Beni çünkim irişip ide iḳbāl
İde Rıdvān aña ta 'zīm ü iclāl

Melekler fevc fevc ḳarşulayalar
Bulara ṭapu ḥıdmet eyleyeler

Diye Rıdvān ḥabībüm bu maḳāma
Enāsız 'izzet ola ḥāşşa 'āma

5185 Burağından ine ikrāmıla ḥoş
Yürüye rif'at ü en 'āmıla ḥoş

İne hep enbiyā her evliyā hem
Her imān ehli cümle etḳıya hem

Ḥazīre menziline ire bunlar
Ki cümle cümle aña gire bunlar

Otura menber üzre mürselīn hoş
Nebīler taḥtlar üzre kāmīlīn hoş

B:175b Daḥı otura kürsīlerde şıddīk
Şehīdler zümresi hem ehl-i taḥkīk

5190 Bu kez Cibrīl'e Ḥaḳ ide ḥiṭābı
Ki ref' it ḳullarumdan ayır ḥicābı

Diye Ḥaḳ merḥabā yā ḳullarum siz
Benüm ḥāş dostlarum maḳbūllerümsiz

Diye Ḥaḳ yā Muḥammed sen selāmı
Virüdüñ şimdi ben virem selāmı

M:174b Seni ḳıldumdı derdler ṭabībi
Biraz vaḳt fāriḡ ol şimdi ḥabībi

Diye yā Cebrā'īl virdüñ selāmı
Bizümdür söyle şimdi kelāmı

5195 Eyā Rıḍvān didüñ sen de selāmı
Bizümdür söyle bu dem kelāmı

‘İbādī niçe bir dem selāmum
Alasız tercümānıla kelāmum

5194 Bizümdür: Bizimdir M
5195 Bizümdür: Bizimdir M
5196 selāmum: selāmım // kelāmum: kelāmım M

Sözi benden işidüñ hicābsız
Yüzümi gösterem size niķābsız

Niçe qorhuyıla umu kılasız
Niçe niçe baña müştāk olasız

Virem andan girü size selāmum
Diyem andan girü size kelāmum

5200 Eyā Rıdvān mevā'īd hāzır eyle
Mevā'īdde fevā'īd hāzır eyle

Hemīn ihzār ide dürlü ta'āmı
Ziyāfet ide ol dem hāş u 'āmı

Yemekler getüre od görmemiş hīç
Ter ü şīrīn cerb ü dūd irmemiş hīç

Yeyeler şol ta'āmı kim sever cān
Diye bunları şuvar imdi Rıdvān

Vire vildān veşā'if şol kadehler
Ki ağ incüden içen pür nūr ferahlar

5205 Kimi şol vechile hūb cevher ola
Kimi gün nūrı gibi ezher ola

B:176a Diye Hāķ merhabā yā kullarum siz
Benüm hāş dostlarum maķbüllerümsiz

Recā vü hem niçe qorhu kılasız
Niçe niçe baña müştāk olasız

5198 Niçe: Nice // Niçe niçe: Nice nice M
5199 selāmum: selāmım // kelāmum: kelāmım M

Diye Rıdvān'a ẖil'at al berü tiz
Tanut aḥbābımı sen gel berü tiz

Ağaclara o da ide nidāyı
İdeler dürlü ẖil'atlar edāyı

M:177a 5210 İre şol ẖulleler kim göz görmemişdür
Kimesne 'aql aña irgürmemişdür

Diye H̱aḫ merḥabā yā kullarum siz
Benüm ḥāṣ dostlarum maḫbūllerümsiz

Niçe bir ḥavfıla umu kılasız
Niçe niçe baña müştāk olasız

Bu kez diye nişār eyle қоһular
Bulara müşk-i bār eyle қоһular

İrişe 'arşuñ altından seḥāblar
Aña dirler müşīre müsteṭāblar

5215 Müşīre misk-i ezferler şaça ḥoş
Mu'aṭṭar ola 'anberler şaça ḥoş

Anuñ ardınca ire bir seḥāb hem
O da yüzlerine şaça gülāb hem

Anuñ ardınca vire ḥūr u 'ıynı
Bulunmaya naṣīri mişl-i 'aynı

5207 niçe: nice M, қоһu: қоһu M // Niçe niçe: Nice nice M
5210 görmemişdür: görmemişdir M // irgürmemişdür: irgürmemişdir M
5211 kullarum: kullarım M // dostlarum: dostlarım M
5212 Niçe: Nice M // Niçe niçe: Nice nice M
5214 altından: altında M
5217 ıynı: 'aynı M

Virile her kiŝiye hūru yetmiŝ
Hūsünde bī-naẓīrdür nūra batmıŝ

Yüzünden utanur şems ü kamerler
Lebinden ŝühdile şeker tamarlar

5220 Vire her mü' mine yetmiş şu vildān
Yüzi gül sözi şükker güzel oĝlan

Ki yok haddi gibi gülşende gül hīç
Gülistān ansızın gülşen degil hīç

Göre ol yüzü gülşen güle dil ŝād
Sevine göre gülşen güle dil ŝād

B:176b

Elā iy tālib-i taḥkīk ma'āni baḥrine gel tal çıkar dürr idüp istinbāt
Elā iy cālib-i tedkīk beyānum cevherinden al lā līkim bedi'ü inmāt

İrire kullarından çünkim ḥazīre-i quds maḳāmına o quddūs ḥazreti ol dem
Kulaḳ tut kim ḥitāb idüp n'ider dir Ḥaḳ idüp ifdāl işit cānıla ol neŝŝāt

M:175b

5225 Diye Rıdvān'a yā Rıdvān ayıt kullarıma benden selām idüp kelāmum di
Ne isterlerse disünler virem ben eyleyem iclāl birin eylemeyem ıknāt

Budur ol maḳ'ad-ı şıdk kim bulara va'de itmiŝdüm anı dünyā sarāyında
Ki cennetde virem didüm budur diye ol eşref-i ḥāl virem hoş rif'at ü neŝtāt

Bu sözi bunlara Rıdvān'a nidā idüp irişdire bular da eyde yā Rıdvān
'Aceb bir nesne ḳaldı mı ki itmemiş ola irsāl virilmemiŝ ola ḳīrāt

5218 bī-naẓīrdür: bī-naẓīrdir M

5220 şükker: şeker M

5223 iy: ey M // iy: ey M

5225 kullarıma: kullaruma M

Bu kez emr ide ol ma‘būd vedūd vü add ü hem mevdūd şehīd ü şahid ü meşhūd
Zebūrın okusun Dāvūd eger tafşīl ve ger icmāl işitsin ön şöñ evsāt

Çıka bir menber üzre kim ol yāķūt aķmerden ziyāsı berķ ura anuñ
Zebūrın okuya mergüb açıla anda ķutlu fāl şafāya ire her esbāt

5230 Pes andan emr ide sultān Muķammed okusun ķur‘ān ki oldur derdlere dermān
Cemālī şemsidür tābān bedir andan hilāl-i zāl tavāf ider anı eşvāt

B:177a

Çıka bir menber üstine ki nūrdan ol evlā ķamusından ola a‘lā
Vire cümle cihātından aña eşref hışāl aķvāl ki bilmez anı hīķ zabbāt

Laţīf āvāzıla mihsān okıya sūretü’l-raķmān işide zūmretü’l-īmān
İrişe derdlere dermān yetişdire vişāl işāl şafāya idüp istisrāt¹

M:178a

Oķurken anlar ķur‘ān şı resme eyleye seyrān ki mevcūdāt ola ķayrān
Melek insān ola sekrān bulup edvāķda istikmāl ki anı şerh ide ķattāt

Geleler vecde serverler simā‘a gire menberler döşekler ķürsīler taķtlar
Dıraķtlar şevķile raķtlar olup mest ideler zilzāl velīkin olmayup muķtāt

5235 Diye lūtfından ol sultān bugün yā Cebrā‘īl taķķīķ götür ‘izzet hicābını
Beni ‘āşıķlarum görsün yetişsün ‘izzet ü iķbāl nazardan itmeyem ıķķāt

Bulara pes beyān idem şifātından diye Allah ki mü‘minven müheymīnven
Sizüñ de adıñuz mü‘min münāsib oldu ism-i dāl idüñ ‘ıyş iķtilāt iķlāt

Selām durur benüm adum bu da dārü’s-selām durur sizüñ de dīniñüz İslām
İşiñüz de selām teslīm rızā vü hāķķ ü hūsn ķāl degil tefri‘a yahūd efrāt

5132 okıya: okuya M

5234 serverler: sürürlar M

5235 ‘āşıķlarum: ‘āşıķlarım M

5237 benüm: benim M, adum: adım M, sizüñ: siziñ M // hūsn: ģasen M

Kelāmum irgürem size vişālüm hem virem size cemālüm gösterem size
Kemālüm gösterem size faẓl-ı baħrin idüp seyyāl rızām virem bilā-esḫāt

Bu sözden geleler vecde irişüp zevke vü mecde cemī'i ideler secde
Bu kez girü nidā ide açā ḫalk aña per vü bāl eger baķrāt ve ger saķrāt

B:177b 5240 Başıñuz ref' idüñ yerden bugün vuşlat zamānıdır degildür secde günü bu
'İbādet dünyāda idi pes olmaz bunda hīç a'māl merātibden daḫı iḫbāt

Bugün bilüñ 'atā günü beķā günü likā günü ki ehlā merḫabā günü
Şafā günü vefā günü idem elṭāfuma idḫāl işiñüz idi çün iķsāt

M:176b O meclisinde bu mü'minler kemālince şeref bula ki cismānī ve rūḫānī
Ki gözler görmemiş anı 'aķıl olmaz aña mekyāl idemez fıkr anı istinbāt

**El-bābü's- şāliṣu ve'l-erba'üne fī beyān-ı men yed ḫulu'l-cennete
biğayri ḫisābin ve beyāni'n-nuṣūru ilā yevmi'l-ķiyamet**

Elā iy baħr-i 'irfānda cevāhirle olan şarrāf şedefdür gevher-i elfāz
Elā iy bedr-ü tābānda zevāhirle olan şeffāf ne nūrdur ḫāver ü elfāz

Resūlu'llah buyurmuşdur baña va'de idüpdür Ḥaķ ki yetmiş biñ ḫisābsız ḫalk
Giriser ümmetimden dir cinānda olısar eṣrāf kelāmı gevher-i elfāz

5245 Daḫı her biñile bile giriser yetmişer biñ ḫalk daḫı artuķ ḫisābsız çok
Ḥisāb görmeyeler aṣlā bulalar rif'at ü elṭāf işidüp cevher ü elfāz

Rivāyetdür ķiyāmetde ki nūrlardan menābir var begāyet eṣref ü a'lā
Otura anda kāmiller meşāyiḫ 'ālim ü 'arrāf efaẓıl mürşid ü va'āz

5238 Kelāmum: kelāmım M, vişālüm: vişālim M, cemālüm: cemālim M //

Kemālüm: Kemālim M

5240 yerden: yirden M

5244 buyurmuşdur: buyurmuşdır M

Buyurdı hem Resūlu'llah ū begler kim ola 'ādil bulalar anda çok ifzāl
Oturalar menābirde ki nūrdan ider eşfāk ide Hāk anları ihfāz

B:178a Buyurdı hem kıyāmetde kubūrandan tura bir kavm mehābetle gele haşre
Şufūfı ihtirāk idüp aşup omuzına esyāf hāzer ide şedād āglāz

Boyun tamarlarından kan revān saçıla aķa velīkin mūşk gibi ķoķa
Behište toĝru gideler bulalar cennet ü A 'rāf olalar zevķile lehāz

M:179a 5250 Melā'ik şoralar ķanda gidersiz gördünüz mi hīç hisāb u ya kitāb mīzān
Kılıçların yire diküp ideler andan istinkāf olalar bunlara ĝayyāz

Diyeler kim ne virdiünüz hisābın virevüz size bizüm yoĝıdı mālumuz
Varıdı seyfimüz ancak ki ķatl ider idük eclān idüp küffāra istiĝāz

Rivāyetdür didi Allah maķabbet eyleye lillah ola nūrdan menābirde
Nebīler emrine aña şehādetde bilen eşnāf iden füccāra istiĝāz

Buyurmuşlar Resūlu'llah ki sayılmaz kubūrundan tırucaķ olalar şādān
Kōķa tıtaķlarından mūşk mu'atıar ola her etrāf şafāya eyleyüp ilhāz

Hitāb ide bulara Hāk ki olmayınca aç ĝāyet yemez imezdiünüz herĝiz
Bugün aç şusuz bunda ĝün olduünüz baña izyāf size ben ahfāzü'l-haffāz

5255 İriş yā Cebra'ıl bunlar bugün umaĝa girmeden yesünler ma'āda irĝür
Şanasın kevşer ü kāfūr rahīķ ü selsebīl 'āf olasın emrümi haffāz

B:178b Getüre Cebra'ıl derhāl meleklerle niçe hūnlar yemişler nūr tıbaķlarda
Mühürlü altun ibriķler ki hamrı ola mūşĝīn nāf göñil hem göz aña lemmāz

5253 kubūrundan: kubūrandan M
5254 şusuz: şusız M
5255 Cebra'ıl: Cibrīl M
5256 niçe: nice M // göñil: göñül M

Ne kim arzuları varsa anı eyleyeler ihzār yeyeler içeler bunlar
Hisābda şoruda maḥlūk bular bulur ‘aṭā a‘ṭāf ‘ivāzlar buluban ilḥāz

M:177b

Resūl didi ki uçmağa gire üç dürlü kavm evvel biri anuñ şehīdlerdür
İkincisi ‘afīflerdür ki iderlerdi isti‘fāf ḥarāmıdan idüp istiḥfāz

Üçüncisi şu kuldur kim ‘ibādet ile Ḥaḳḳ’a hoş rızāsını taleb idüp
İde Mevlā’sına ḥiḍmet hīç emrin itmeye i tlāf kılup ḥālinden isti‘az

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ غَرَضَ عَلَيَّ أَوَّلُ ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ: شَهِيدٌ وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ، وَعَبْدٌ أَحْسَنَ عِبَادَةٍ
اللَّهُ وَنَصَحَ لِمَوَالِيهِ *

5260 Resūl didi gire evvel şol olan şaff-ı evvelde ‘ibādet eyleyüp Ḥaḳḳ’a
Ḥuşuşā baş u vuzū‘ ıla şalātıda ide isti‘ṭāf ḥuzūru ḳalbin kıla īḳāz

Didi hem cennete evvel gire şunlar ki ideler ḥamdi ki serrāda vü ḍarrāda
İrişe bunlara Ḥaḳ’dan ḥisābsız mağfīret ez‘āf bular olmışıdı çün īḳāz

Buyurdı cennetüñ vardur sekiz ḳapısı key evsa‘ beşer yüz yıl ḳadar ‘arzı
Yedisinden gire dervīş birinden şāḥibü'l-ālāf ki itmemişdi istiḳāz

Resūlu’llah buyurmuşdur kıyāmetde Ta‘ālā Allah bu ḥalkı eyleye ibdā‘
Faḳīrlerüñ kıla yüzün bedirveş lā-mişāl Allah bu sözi kıılmañ istibdā‘

B:179a

Mu‘aṭṭar zülfleri üzre dizile dürrüle yāḳūt şu‘ā‘ı in‘ikās ide
O maḥmūr gözleri üzre yaratdı dü hilāl Allah ki olur gün yüzüne ṭallā‘

5265 Ḳadeḥler ṭutalar elde şarāb-ı lāyezālīden içenler mest olur sermed
Ḳadeḥ nūrdur içen pūr nūr virür nūrdan zülāl Allah iderler nūrdan istimtā‘

* Hadis-i Şerif

5263 buyurmuşdur: buyurmuşdır M

5265 lāyezālīden: lāyezālinden M

M:180a

Bu maḥlūk hep ḥisāb içre bular zevkile ‘işretde bular ‘izzet ü rif‘at
Ḥisābsız bunlara virmiş nihāyetsiz menāl Allah iderler andan istinfā‘

Diyeler kim bular kimdür melā’ik mi yaḥūd insān ki yüzleri şafāsından
Kamer ü şems ü müstenīr olur viripdür ḥüb cemālullah ki nūrundan idüp ibdā‘

Melek eyde nebīlerdür beşer eyde meleklerdür buları böyle zann idüp
Bular diye faḳīrlervüz bize virdi nevāl Allah giderdi ḍarramuz neffā‘

Feriştehler su’āl ide sebeb n’oldı bu ta’zīme ki virdi size ol vehhāb
Diyeler az ‘amel itdük velī virdi kemālullah degüliz ḥāsir u zayyā‘

5270 Ki dehr-i şā’im olmaduk ki giceler kâ’im olmaduk ğazāda dā’im olmaduk
Velī beş vaḳt namāz idüp diridük iy Ta’ālāullah bize faẓluñı kıl şuffā‘

Muḥammed adını her gāh işitsevüz diridük biz şalāt ü ve’s-selām pür şevk
Dökerdi gözlerümüz yaş diridük vir vişālullah resūlden idüp istişfā‘

Olurdi ḳalbümüz ḥāşī‘ şükürler idüp Allah’a ki faḳri kıldı erzānī
Faḳir hoş devlet ü ‘uẓmā bize virdi ma’ālallah olurduk faḳre çün tımmā‘

B:179b

Biḥamdülillah ki şoñ ucı bizi bu dār-ı ‘uḳbāda mu‘azzez kıldı ḥor iken
Ki virdi her cehetden ḥüb bize eşref ḥıṣālullah çün olduk dünyāya vuddā‘

Ḥisābsız bunca biñ maḥlūk gireler cennet içine ḥazīre-i ḳuds maḳāmına
Şu deñlü i ‘tibār ide o dem bu ḳullara ol şāh kılp i ‘zāzıla ıtlā‘

M:178b

5275 Pes andan vire Ḥaḳ destūr ki dāra yirlü yirine sarāy u köşk ü ḳaşrına
Çü ğurbetde firāḳıla niçe bir ideler biñ āh idüp derdile istercā‘

5267 nūrundan: nūrından M
5268 faḳīrlervüz: faḳīrleriz M
5269 itdük: itdik M
5271 gözlerümüz: gözümüz M

Ata ana oğıl kızla qarındaşlar hışımlarla ve dostlarla qavumlarla
Nigār u yār u dilberle tutar yirlü yirine rāh bulalar eşrefü'l-evzā'

Burāk nāka atıyla ki hoş tuğ berātıyla kemālāt ü şifātıyla
Münevver hüsn ü zatıyla olalar yüzleri çün mäh gideler fevc ü fevc işyā'

Yanınca hūru vildān ki yüzleri mehi tābān öñince çok çok ğilmān
Yürürler nice kim sultān feriştehlerle hemrāh olurlar anlara itbā'

Bu 'izzetle kamu mü'min gideler yirlü yirine şafā-yı bī-nihāyetle
Ki raht u taht u bahtıla ola her biri şahinşāh melekler emrine miṭvā'

5280 İrişeler kerāmāta girişeler maḳāmāta girişeler o hūb zāta
Yetişeler şu hālāta ki oldur 'alī ḳadr ü cāh ki yokdır ğuşsa vü evcā'

B:180a Dilerseñüz bu ikrāma yetişesiz bilā-mihnet virile ol şerīf cennet
Ḥaḳḳ'ıñ emrin tutuñ her dem ḥaḳāyıḳdan oluñ āgāh ḳıluñ her ḥükmüne icmā'

'Adil idüñ ğazā idüñ ki faḳrı faḥır idüp sevüñ 'ilmile hoş 'amel ḳıluñ
Daḣı ḳaşr-ı emel ḳıluñ memāt birgün irer nāgāh 'ömür 'ırḳın olur ḳallā'

Maḳām-ı ḳudsīde bulup menāli
İdeler cennetine pes intikāli

M:181a Ayağın ḳudsīden uçmağa basa
Anuñ atyeb ḳoḣuları hoş ese

5285 Tūrābı misk biten otları reyḥān
Taşı yāḳūt la'l ü dürr ü mercān

5176 qavumlarla: qavimlerle M
5278 Yanınca: ya nice M

Ya nice hūru vildān öñince ğılmān
Sarāyına gider her biri sultān

Düſe kullar öñince her maķāmın
Teferrüc itdereler hāſ u ‘āmın

Maķāmın köſklerin hep göstereler
Feraḥ ſādīlīgıla gezdüreler

Sevinüp za‘ferānlar üzre yürür
Teferrüc eyleyüp köſkleri görür

5290 Bu vildān hūrulara tiz varalar
Ki mü’min geldüĝin diyüvireler

Fulān ibn-i fulān sizüñ uluñuz
Bu dem geldi feraḥ ſādī oluñuz

O hūriler kāmı cümle ğılmān
İſide bu sözi andan vildān

Sevinüp biri birine muſtularlar
Sizi anlar sevüp ſöyle dilerler

Feraḥdan her biri göndere huddām
Varuñ görüñ gele kutlu ol Ādem

5295 Nereye geldi göresiz o cānān
Ḥaber virüñ feraḥ olsun dil ü cān

Veſā’if anı görüp tiz döneler
İſidüp hūrular da sevineler

5286 hūru: hūri M
5294 Feraḥdan: Feraḥda M

B:180b

Diye hūrīler anlara olup şād
Ki gördüñüz gelür mi ol şehzād

Belī gördük diyeler biz o şāhı
Gelür el'an bulur bu tahtgāhı

Sevinüp göndereler yine huddām
Becidd gelüñ kılıñ büşrā vü i'lām

5300 Tā mü'min bunlara gelince hāl bu
Ferah olup sevinürler o hūb rū

M:179b

Yakīn gelse şabır kılmaz o hūrī
Maḥabbet hoş idüp artır sürürü

Sevinür neyleyesin ol bilimez
Sevisinden biraz ārām kılmaz

Sevinüp gāh oturur yine tırur
Sarāy kapısına elini urur

Ayağ üzre tırur pes intizārı ol
Ne vakt ol şāhı kıla biz kulı maqbūl

5305 Eger destūr virilse bunlara hoş
Sarāydan çıkaldı mest ü serhoş

Virelerdi erine karşılayup
İdüp 'izzet kuçup elin tolayup

5296 hūrular: hūriler M
5299 Becidd: nice M
5305 virilse: virirse M

Bulara çıkmāğa destūr virilmez
Çapudan gözleşür bunlar urulmaz

Beğāyet şevķile var intizārı
Ne vakt gele diyüp gitdi qarārı

Sarāyın göre yolda mü'min iy şāh
Ki nūrundan muḥāḳdur şemsile māh

5310 Sarāyı sīmden şarķasıdur altūn
Müzeyyen ḥūb gören cān ola meftūn

Sarāy var cendel ü lü'lü' esāsı
Ki var fevķinde cünbüz bī-ķıyāsı

Niçe elvān kimi ebyāz ve aḥẓar
Kimi aḥmer kimisi aşfer

Zer ü sīmden olur ba'zısına ḥiṭān
Şerīf ezyen ekmel her evṭān

B:181a Nazar eyleye mü'min saķfına ḥoş
Göre kim berķ gibidür eyleye ḥoş

5315 Eger Ḥaḳ aña ḳudret virmeyeydi
Gözi nūrı gideydi görmeyeydi

Nazar ide o köşk içine mü'min
Göre kim memlū içi ḥūru 'ıyn

5309 iy: ey M // nūrundan: nūrından M
5313 Niçe: Nice M

Bu kez ol hūrular karşı geleler
Maḥabbet iştīyāk āña kıllalar

M:182a

Ḥüsünde şanasın lü' lü-i menşūr
Görenüñ cān u göñli ola mesrūr

Görüp bunlara şana bī-naẓīrdür
Bular hūrularuñ biñinde biridür

5320 Gümüş altun kadeḥler tutar anlar
Bile kendüleriyle ḥulle ṭonlar

Selām virüp anı köşke alalar
Āña ḥiḍmet tevāzu'lar kıllalar

Bu 'alī rütbeyi göre çün ol şāh
Nüzūla pes nühteyā ide ol māh

Diyeler iy velī inmeñ bu taḥta
İresiz niçe bundan 'alī taḥta

Senüñ ḥüddāmlaruñuñ kemteriyüz
Ayaḡuña göñilden sürerüz yüz

5325 Maḳāmuñ çok senüñ bunlardan efdāl
Sarāy u bāḡ u bāḡçe kāmīl ekmel

Bu kez seyr ide mü' min ol sarāydan
Yanınca ḥūr u vildān ḥūbdur aydan

5317 hūrular: hūriler M
5320 Gümüş: Gümüş M
5324 göñilden: göñüliden M

Ƙızıl yâķūt binâsı göre bir kôşk
Nefîs ķoķusı var şan kim tolu müşk

Şâfidür görünür taşından içi
Yine ķarşu geleler ulu kiçi

Selâm virüp anı tahta alalar
Maķabbetler tevâzu‘lar kılalar

5330 Şafâyıla kerâmetle gele hoş
Göñiller şâd cânlar kıla cüş

B:181b

Sarây kôşk ü ķapusına ireler
Hicâbı cümle ref‘ idüp ireler

Göre cümle nefîs çartâķlarını
Daķı kôşklerdeki dôşeklerini

Şadırlar hem çadırlar ķurulu тұrur
Ki birinde niçe hūrâ oturalar

Görelər hūrular mü‘min çü geldi
Ki her biri murâdâtını buldı

M:180b

5335 Bezenüp ‘izzetile ķarşularlar
Hırâmân şevķ u ‘ışķıla gelürler

Elin epüp sarây içre girürler
Anı tahta vü dôşege irgürürler

5330 cüş: hoş M
5334 hūrular: hūriler M
5336 girürler: girirler M

Bu h riler lib sı kend leri
Biri birine Ő bhe yok ne ki varı

G r n r s n g  n i inde iligi
Kara n rdan yaratılmış biligi

Ge e m 'min y ce d şekler  zre
 m r ana otura k şkler  zre

5340 Nazar ide  amu m lkine ba a
Ferah olup Ő k r eyleye H k 'a

Diye el amd lillah bize ol H k 
Vir pd r ne ki va'de itdi mu lak 

Ma  m-ı cenneti virdi  onaruz
Nereyi dilesek anda iner z

* كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ *

Diyeler  amdulillah kim virdi bize o H k  u ma 
Hid yet virdi ol bize ki ta t u  aşr u b  

Hid yet virse ger H k  bize tev  k id p mu lak 
Bil p anı bulamazdu  na' m ta t k şk ot  

** كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ **

5345 Bulara fa l id p Mevl  'a  lar vire b -p y n
Cem lin g ster p vaşlın vir p şev kin ide ifr  

* Z mer S resi 39/ 74

** A'r f S resi 7/43

B:182a

Vire şol hūriler ki ola şems gibi ezher
Velī şemsden bular ebher melāhu'l-‘ayn hūb aşdāğ

Bularun vird-i haddine nazar eylese ezvācı
Göreler yüzlerin anda ki mir'āt gibi şāfī ağ

Nazar olunsa şadrına görüne andan ikbādı
Laṭīfdür şevbi hem cismi verāsı görünür pür bāğ

Görünür sākīnūñ muhyī raķīķ olduğıçün ‘azmi
Daḥı nūr cildi vü lehmi ziyāde ola her dem āğ

M:183a

5350

O hūrular oturur köşkde ki gāyet evsa‘ ü erfa‘
Zeheb dört biñ kapısı var araluğı geñiş āğ

Cevāhirden serīrlar var döşenmiş şol firāşliyin
Ki yetmiş ğurfeden a‘lā sözüm ḥaķdur degildür lāğ

Bisāt var anda altundan mükemmel dürr ü yāķūtla
Biri birinūñ üstine döşenmiş hem çü yüce tağ

Otura mü'min ol taḥtda kemāl-i raḥtıla baḥtda
Ebed zevķile ‘işretde yüzi bedr gözi māzāğ

Nazar eyleye etrāfa göre cennet yemişlerin
İde pes iştiḥā nefsi anuñ zevķin idüp isbāğ

5355 Yemişler talıla aña gele tā kim yeye mü'min
Ya taḥtı ṭarfetü'l-‘aynda irişe uzadup ayağ

Aķa ol taḥtlar altından behiştūñ dört aşlı nehri
Zebercedden ve yāķūtdan ki raḥzāza aķa çāğ çāğ

5349 Görünür: Görinür M

5351 ḥaķdur: ḥaķdır M, degildür: degildir M

Binā-yı hāī-i cennet zer vü sīmden lebindendür
Melāı misk-i ezferdür  arardup nāfe urur dāğ

T r bı za fer n  ıb hı atı l   -i y   t
G renler olalar n  im m  heyy    ı ıla seyy  ğ

A a giren ki i  lmez  ıy bı a l  eskimez
  b bı h   fen  olmaz mar z yok ola her dem sağ

5360  n sı s mile zerd r  eheb  r da ı em   ı
 uy r  b lb l   t    bulunmaz h   z ğnıla z ğ

 uy r vardır ki a n k  cezer a n k  gibid r
Sim n ta t gibid r n  im le     r hem    b l   yağ

 l h  biz za  f  ula  in yetle n  ar eyle
Ki m  k-  cennete bizi ide ho  ol n  ar ibl ğ

B:182b **El-b b  r-r b  u ve l-erba  na f   bey n-i da vetu l h   u Ta  l 
a ıbb -yi ile l-cenneti**

Sizi dost id n p ol rabbu l-a l 
Evine da vet itdi H   Ta  l 

Ulu m rsel neb ler g nder   r
Kit blar da vet i  n ind r   r

5365 M  arreb h    fer  te ler gel rl r
Size d ru s-sel m   ar   ılurlar

M:181b Zih  devlet   sa  det fa l u i   n
Bize da vet ide h ll   u mi   n

5358 hı atı: h   b  M
5364 ind r   r: indir   r M

Niçe biñ enbiyāla hāş u ferişte
‘İbādullah kığırurlar behişte

Kelāmullah ile da‘vet iderler
Hakḫ’uñ emri durur tutup iderler

Bu mü’min kullarını Haḫ Ta‘ālā
Oḫur heşt ü behişte şāh-ı a‘lā

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ *

5370 Konuḫluğa oḫuyan kimse evvel
Ulu yir hāzır ide ekmel ü efḫal

Sizüñ içün yaraḫladı o ḫādir
Nefīs bir ‘alā menzil itdi hāzır

Yedi ḫāt gök yirce ola ini
‘Aḫıl fikir itmeye uzunlğını

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ **

Caḫīmden şoñra çıḫana da Allah
Vire on bu cihānca mülk ü dergāh

Eñ ednā cennet ehline virem dir
Viriser aña biñ yıllıḫ ḫadar yir

5375 Naḫar ide ḫamu mülkine ire
İraḫın şol yaḫın gibi göre

5367 Niçe: Nice M // kığırurlar: kığırırılar M

* İbrahim Sûresi 14/10

** Âl-i İmrân Sûresi 3/133

5375 mülkine: milkine M

Buña dünyāca ondur didügi pes
Ki dünyāca on ola ya ‘nī enfes

B:183a

Eḳallı ola biñ yıllık mesāfet
Velī dünyāca ondur dur leṭāfet

Virile aña şol vechile uçmaḳ
Ki ƙaşr u bāḡ u bāḡçe ravż u ırmaḳ

Aḡaçlar köşkler vü tahtlar dibinden
Aḳa dört dürlü enhār her birinden

5380 Biri āb-u ḡayātdur birisi bāl
Birisi süd biri mey ırmaḡdur al

M:184a

Virile hem aña köşk ü sarāylar
Niçe biñ ḡurular yüzleri aylar

Daḡı ḡılmān u vildān ide ḡıdmet
Şafāyla ideler ‘izz ü ḡürmet

Ƙonukluḡa okuyan kimse daḡı
Ferş ü mesned döşeye ḡüb ƙoḡı

Ḥüdā döşetdi yaşduḡlar döşekler
Daḡı aṭyeb ƙoḡı ‘anberle müşkler

وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ وَزَرَائِبِي مَبْنُوتَةٌ وَقَالَ فِي آيَةِ فَرُوحٍ وَرِيحَانٍ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ *

5385 Žiyāfet iden ider dürlü in ‘ām
Yemek içmekle ider ḡalka iṭ ‘ām

5376 ondur: ondır M, didügi: didigi M

5377 ondur: ondır M

5381 Niçe: Nice M

5384 yaşduḡlar: yaşdıḡlar M

* Gâşiya 88/15-16, Vâkıa 56/89

Hüdā halk itdi yetmiş biñ ta‘āmı
Ki levnī tım‘ı yetmiş biñ tamāmı

Ki altundan kıṣā‘a qoyulupdur
Birinde niçe reng ü ni‘met tölupdur

Ki nefis arzū idüp göz bula lezzet
Ebed cennetde dā‘im bula ‘izzet

* يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ *

Daḥı kâfūr kevşer hımr u cennet
Yaraqladı qıluñ çok şükr ü minnet

5390 Raḥīk maḥtüm şarāb-ı zencebāli
Ṭahūr ırmağı tesnīm selsebāli

Ḥarīr sündüs ve istebrak geyesi
Yaraqladı ki mü‘minler geyesi

B:183b Bil ey sīm ü zer ve cevher sevenler
Daḥı maḥbūba girmege ivenler

Yaraqladı sizünçün dürlü cevher
Esāvür kim zehebdür lü‘lü’ gevher

قَالَ اللَّهُ تَعِ يَخْلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤٌ وَخُلُوا أَسَاوِرَ مِنْ فِصَّةٍ **

Vire şol hūrular kim dürr ü meknün
Utanur yüzi nūrundan mehi gün

5387 niçe: nice M

* Zuhurf 43/71

** Hacc 22/23, İnsan 76/21

M:182b 5395 Şanasın her biri yāḳūt u mercān
Aña ‘āşık ola göñil ve her cān

وَحُورٌ عَيْنٌ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ مَبْنُوتَةٌ وَقَالَ فِي آيَةٍ كَانَتْهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ *

Eñ ednāsı şaḥşa seksen biñ tamāmet
Virile ḳul yüzi gül servü ḳāmet

Şafılıkda şanasın dürr ü meknūn
Şedef şadrında şan kim dürr ü maḥzūn

Daḥı bunlardan efḍal nesne vardı
Rızāullahdur ol bunlara irdi

Bulardan hoşnūd ola Ḥaḳ Ta‘ālā
Ve rıdvānun minallah didi a‘lā

5400 Göreler Ḥaḳ Ta‘ālā’nuñ cemālin
Müyesser ḳıla bunlara vişālin

وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ وَقَالَ فِي آيَةٍ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ قَالَ وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ **

İlāhī biz ḳuluña raḥmet eyle
Vişālūñ vir yirimüz cennet eyle

Cemālūñe göñilden ‘āşıkız biz
Maḥabbet yolu içre şādıkız biz

Yetişdür ma‘şūḳa ‘āşık olanı
Ki ayrılmaya bir dem cism ü cānı

* Vākıa Sûresi 56/22-23, Rahmân Sûresi 55/58

** Tevbe Sûresi 9/72, Yûnus Sûresi 10/26, Kaf Sûresi 50/35

5402 göñilden: göñülden M

onukluğa kığıran gndere at
Ki bine vara bula zevk ü hālāt

5405 Hüdā da dostlarıçün gördi yarak
Burāklar gndere berķ gibi berrāk

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا أَيَّ وَافِدِينَ عَلَيْهِ رُكْبَانًا عَلَيَّ نَجَائِبُهُمْ *

B:184a

ačan kim da ‘vet itse yārini yār
Öñünce meş‘ale vü şem‘e yaķar

Cihān rüşen ola ırmeye îhāş
Atı ayağına tokunmaya tāş

Hüdā da dostların uçmağa da ‘vet
İder kim olalar sultān u devlet

M:185a

Vire biri ķarşu îmān şem‘ini nūr
Anuñla cān u göñli ola mesrūr

5410 Şırātuñ zulmetinden ķurtıla ol
Buraęı sercūmiye āsān ola yol

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمْ الْيَوْمَ جَنَّاتٍ **

onukluğa kığırsa kişi dostın
ığırur dostlarınıñ işi dostın

Hüdā da sizi hem dostlarıñızı
ığıra ehliñüzle evlādıñızı

* Meryem Sûresi 19/85

** Hadid Sûresi 57/12

5412 dostlarıñızı: dostlarıñuzu M // evlādıñızı: evlādıñuzu M

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ *

Yaķın gelse za‘īf dostı evine
İkisi de dil ü cāndan sevine

Ev issi aña karşı göndere kıl
Şaçu şaçu maḥabbet ide maķbūl

5415 Hāķķ’uñ dostları mü’min de varalar
Yaķın gelüp çün uçmağı göreler

Feriştehler daḥı Rıdvān geleler
Şaçu şaçu maḥabbetler kılalar

Beşāret ideler cennet maķāmın
İşideler daḥı Hāķķ’uñ selāmın

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَتَتَلَقَّيْهُمْ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ وَقَالَ فِي آيَةِ سَلَامٍ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا
خَالِدِينَ **

B:184b Kaçan dostlar otura ev içinde
Mażīf pes mā-ḥazar kıya öñünde

Eliyle dostına vire ta‘āmı
İçire şarābı ide kelāmı

5420 ‘Aṭā ide bu kez aña hedāyā
Ki dostına münāsib hoş ‘aṭāya

Hüdā da nefis murādın cān şafāsın
Vire bī-ḥad ‘aṭāsıyla vefāsın

* Zuhurf Sûresi 43/70 Sûresi

** Enbiyâ Sûresi 21/ 103, Zümer Sûresi 39/73

5418 öñünde: öñinde M

M:183b

Ne kim nefsi iderse iştihâlar
Virilen aña dürlü müştehâlar

Hemân bil mâ-hâzırdur rahmetinden
Neler vire dağı Hâk hikmetinden

وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ *

Yed-i kudretle bunlara içüre
Neler vire seķâhüm rabbihüm didi tahûra

5425 Diye Hâk merhabâ yâ kullarım siz
Benüm hâş kullarım maķbûllerimsiz

Şafâ geldiñüz iy ‘izzetlü dostlarım
Mu‘azzam mu‘teber hürmetlü dostlarım

‘Aţâ kıla bulara hür u vildân
Burâķ u köşķ ü taht ü bağ u bostân

Virile şol kadar devlet ki diller
Anı vaşf itmeye cem‘ olsa eller

Murâdâtdan ziyâdeler virür Hâk
Dil ü cân ne severse irgürür Hâk

5430 Huşûşâ göstere ol nûr-u cemâlin
Naşîb ide fażıl kılup vişâlin

Zihî lütf issi sultân gör kemâlin
Dirîğ ider mi kullardan cemâlin

* Fussilet Sûresi 41/31-32
5426 iy: ey M

Keremler kılmagısa ancağ ola
Ki bahşışleri dīdār uçmağ ola

Rivāyetdür ki didi ba‘zı ‘ubbād
Çü gördüm vākı‘ada dir o dilşād

B:185a Ki rü‘yāda behişt içre görürem
Ki şems yüzlü şahış anda görürem

5435 Oturur ol ‘azīz sofra katında
Feriştehler tururlar hıdmetinde

Melekden biri aña ider it‘ām
İçirüp biri ider hulk u in‘ām

Biri dir ki yi iy yimeyen anda
Ki lillah perhīz iden ol cihānda

M:186a Biri dir ki iç iy içmeyen anda
Hakk’içün zevki terk iden ol cihānda

Yine gördüm ki bir şahış şahışı
‘Akış şāhış ‘arş u lahīşi

5440 Gözün ‘arşa dikip turur o hayrān
Nazar kılmaz behişt-i heşte seyrān

Sarāy-ı cennete köşk ü kuşūra
Nazar eylemez ol vildān u hūra

Ki yok cennet şafāsından şafası
Murādı vaşl-u dīdāruñ vefası

5435 sofra: şofra M

Nazar ider ol rahmān u ‘arşına ol
Nazar itmez o ‘arşuñ ferşine ol

Bu kez Rıdvān’a şordum ben buları
Ne erlerdür dahı nedür hūları

5445 Şu kim ider melekler aña it‘ām
Ne kişidür iderler aña in‘ām

Didi Rıdvān budur ol Bısr-i Hāfī
Riyāzetle olupdı kalbi şāfī

Ki olmuş idi ol cāyi‘ u ‘atşān
Toyurdu Hāk anı hem itdi reyyān

Aña iki melek itdi Hāk irsāl
Yedirürler aña şehd vü şeker bāl

Yedirürler içirürler şarābı
Tena‘umden iderler fetḥ ü bābı

5450 Didüm Rıdvān’a hem bu faḥru’l-eşḥāş
Ne şahş bu ki ‘arşa oldu şaḥḥāş

B:185b Gözün ‘arşa diküp ṭurur bu ḥayrān
Ne kimsedür didüm pes didi Rıdvān

Budur Ma‘rūf-ı Kerḥī faḥr-i ‘uşşāk
Ki oldu oluban Allah’a müştāk

5444 erlerdür: erledir M, nedür: nedir M
5448 Yedirürler: Yedirirler M
5449 Yedirürler: Yedireler M
5450 Didüm: Didim M

Cemāl-i Hâk idi ancaḳ murādı
Bu kez Hâk virdi vaşl u zevḳ ü şādı

Mubāh kıldı nazār kıлмаḡı Allah
Cemālın lütf idüp gösterdi ol şāh

M:184b 5455 Vişāl-i Hâḳḳı bulup oldı ḡayrān
Pes itmez andan ayruḡı seyrān

Dilerüz bu şafāya ire Maḡmūd
Cemāl-i Hâḳḳ'ı görüp bula maḳşūd

Bula ḡaḳḳu'l-yaḳīnde ḡoş 'avārif
'Avārif meclisinde ḡoş ma'ārif

İlāhī sen ḡanīsın biz faḳīrvüz
Ḳapuñda elleri baḡlu esīrvüz

Bu vāsi' cennetüñden bir aracūḳ
Bu çok ni' metlerüñden bir parācuḳ

5460 Virürseñ n'ola iy lütf issi vehhāb
Aḡarsañ ḡazine-yi faẓluñdan ebvāb

Ne naḳş ola kemāl u ḳudretüñden
Ne gide ya celāl-i ḡazretüñden

Resūlu'llah buyurmuşdır nedür ol ma'den-i elṡāf
Cinānda yüz derece var bulunur anda her a'ṡāf

Ḳamu ḡaḳḳ müctemi' olsa birine şıḡadı evsa'
Ki her birinüñ arası olur yüz yıl ḳadar eryāf

5459 aracūḳ: aracık M // parācuḳ: parācık M
5460 iy: ey M

Behište soñra girenler ki dinür anlara ednā
Olalar sīmīle zerden sarāylarda olup eşrāf

5465 Oturup ideler ‘işret lālīnden hıyāmda hoş
Şu resme lū’lū-i a‘lādur nişār añā durur eşdāf

Vire her birine Mevlā birer yāķūt nefīs a‘lā
Ki anda ola yetmiş biñ müzeyyen dār u müşgīn nāf

Ola her dārda yetmiş biñ laţīf evler cevāhirden
Ki anuñ bir taşu yeg cihāndan cümle iy şarrāf

B:186a

Gele anlara her ğudve ğidā içün ta‘ām nūrdan
Ki yetmiş biñ şahāf cevher ki levni ni‘meti ālāf

Birinūñ levni vū tu‘mı şebīh olmaya uhrāya
Tena‘um ideler bī-ħad çün oldular Hakk’a ezyaf

5470 Eñ ednā menzili olan egerçi kamu a‘lādur
Şu resme nūr u aşfādur kamu şems ider istiltāf

Nazar ide cinānına hem ezvāca na‘īmine
Ĥadem birle serīrine göre biñ yıl kadar etrāf

M:187a

Hakk’a ekrem kul oldur kim nazar ide cemāline
Ola her şubhıla şāmda cemāli ka‘besin tavāf

Pes işbu āyeti andan okudı itdi istişhād
Sözine tā delīl ola şuna kāfūr kevşer-i ‘āf

5467 iy: ey M
5469 oldular: oldılar M
5472 oldur: oldır M

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةٌ لَمَنْ يَنْظُرُ إِلَى جَنَانِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَنَعِيمِهِ وَخَدَمِهِ وَسُرُرِهِ مَسِيرَةً
أَلْفَ سَنَةٍ وَأَكْرَمَهُمْ عَلَى اللَّهِ مَنْ يَنْظُرُ إِلَى وَجْهِهِ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً ثُمَّ قَرَأَ وَجْوهَ يَوْمَئِذٍ نَاطِرَةً إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةً *

Didiler yā Resūlu'llah amumuz dār-ı cennetde

Görez mi rabbümüz hālī idüp hācātımız is'āf

5475 Buyurdı kim belī anı görürsüz işbu ebşarla

Gümānsız cennet içinde görür ahlāfıla islāf

Didiler pes nişān aña nedür hulkında iy server

Fikir ideydük anuñla bu sırrı idüñ istikşāf

Buyurdı geliñüz ya'nī bedir gicesi siz ayı

Anı görmez misiz hālī semāda nūr çün şeffāf

Didiler eyleyüp iz'ān göz görür alan icfān

Açuk olursa ger ayvān semā olsa şehābdan şāf

Buyurdı kim bedir anuñ yaratduğı durur çün bu

Nazar da eylese cevlān idüp yüzinde nūr işfāf

5480 Ol Allah Ta'ālā hod dahı a'zam eceldür kim

Bedir bir pāre nūrundan ider nūrından isti'tāf

كَمَا رَوَى أَنَّهُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكُنَّا يَرَى رَبَّهُ مُخْلِياً بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ بَلَى قِيلَ وَمَا ذَلِكَ فِي خَلْقِهِ قَالَ أَلَيْسَ
كُلُّكُمْ يَرَى الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ مُخْلِياً بِهِ قِيلَ بَلَى قَالَ فَإِنَّهَا هُوَ مَخْلُوقٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ فَاللَّهُ أَجَلٌ وَأَعْظَمُ **

B:186b

İlāhī biz za'īf kula cemālūñ nūrunı göster

Dil-i 'uşşāķ anı ister hīç añmaz cennet ü a'rāf

* Hadis-i Şerif

5476 iy: ey M

5479 yaratduğı durur: yaratduğıdur M

5480 nūrundan: nūrından M

** Rivayetler

**El-bābü'l-hāmisu ve'l-erba'una fī tefsīr-i evāhiri sūretu'l-fecr ve
hikāyetu Ebi 'Ali'r-rūzibāri rahmallah**

Kaçan-kim yirler itse dekk ü zilzāl
Kıyāmet kâ'im olsa hālî ehvāl

Hebā-yı menşūr olsa her cibālî
Yıkılsa tārūmār olup nelālî

M:185b

Yerūñ üstinde yapılan bināsı
Yıkılsa hep hep 'ayān olsa fenāsı

5485 Dağı Rabb'ūñ de gelse ya'nî emri
'Ayān olsa anuñ āşār-ı kähri

Melekler gökyüzünden olsa nāzil
Ki şaf şaf olsalar bulup menāzil

Yerūñ etrāfına şaf olsa tōlsa
Bular ol gün yedi ulu şaf olsa

Tezekkür ide ol günde günāhın
Hem olup mütte'ız artura āhın

Bile zīrā ma'āşî kühunı ol
Nedāmet eyleye olmaya maqbūl

5490 Kaçan olur aña pes nef' ü zīkrā
Zikir itmezdi olmaz aña büşrā

5482 ehvāl: ahvāl M

5486 gökyüzünden: gökyüzinden M

5487 Bular: bulalar M

5489 Nedāmet: Nidā M

Getürülse o günde hem cehennem
Şakīnūñ göñli gözi tola hem ğam

إِذَا دُغَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ
الذِّكْرَى *

Diye n'olaydı ben taḳdīm ideydüm
Ḥayātumçün ḥayāl olup gideydüm

Cennāt-ı ṭayyibe içün cinānda
Ḥayır iḥsān ideydüm ol cihānda

Ḥayātum variken ideydüm a'māl
Yañulup şanmışam emhāl ü ihmāl

B:187a 5495 Kişi fi'linde istiklālīne āyet
Delālet eylemez fehmi eyle ğāyet

Zerre maḥcūr 'ani'ş-şai' gāh temennī
İder istirā vü mümkün olmağın

O gün hīç kimse Ḥaḳ gibi 'azābı
Ḳılımaz şiddet ü ḳahr u 'ikābı

Veşāḳı gibi kimse itmez işāḳ
Emir anuñdır oldur ider iḥrāḳ

M:188a

يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ **

Fesād ehline ider Ḥaḳ 'azābı
Sedād ehline virür çok şevābı

* Fecr Sûresi 89/21-23

5492 ideydüm: ideydüm M // gideydüm: gideydüm M

5494 variken: varken M, ideydüm: ideydüm M

5498 oldur: oldır M

** Fecr Sûresi 89/24-26

5500 O Hakk'ıñ ni'metine şükür idene
Belāsına rızāla şabr idene

Nidā idüp çağırur Hakk Ta'ālā
İy nefis muṭma'inine Rab u a'lā

Ki ya'nī zıkr-i Hakk'a muṭma'in cān
Likāsından emn ü ihsān u Rıdvān

Anuñla ğayrıdan müstağnī olan
Anuñ katında istikrārı kılan

Çok ol fānī bedenden kim şafāsız
Dağı şol koñşulardan kim vefāsız

5505 Gel ol seni sevene kıl rücū'ı
Niçe aqıda pes gözden dumū'ı

Olasın Rabb'üñüñ fazlına vaşıl
Vire cennet murāduñ ola hāşıl

Şevābına Hakk'ıñ rāzı olasın
Hüdā katında hem marzī olasın

Gir ol hāş kullarumuñ zümresine
Vefādār dostlarumuñ aresine

Ki anlar enbiyā vü evliyādur
Şehīdlerdür sa'īdler etķıyādur

5510 Gir ol bākī mekāna cennetüme
İresin anda fazl u minnetüme

5504 şafāsız: şafāsın M
5505 Niçe: Nice M

B:187b Muḳarreb ḳullarumla ḥaṣr olasın
Nihāyetsiz vefāların bulasın

Bularuñ nūrula bulasın azvā
Nūr istizā idüp pes ola zavā

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي *

Velīlere ider Ḥaḳ bu ḥiṭābı
Ölürlerken ider bu feth ü bābı

M:186b Olur bil evliyāya bu beṣāret
Maḳāmına olunup hoş işāret

5515 Naḳildür Bu ‘Alī’nüñ raḥmetu’llah
Yaḳīn gelincegez mevti bil iy ṣāh

Nezi‘ ḥālinde yaturken o server
İki gözün açup didi o rehber

Yedi ḳāt gök ḳapuları açıldı
Sekiz cennet ṭonandı nūr saçıldı

Baṇa bir kimse eyledi nidāyı
Bu ma‘nāyı kelāmında edāyı

Saṇa virdük didi ‘alī merātib
Egerçi olmazıduñ anı ṭālib

5520 Bu kez Şeyḥ Bu ‘Alī bu beyti inṣā
İdüp ḥāl-i nez‘ide itdi ifṣā

5512 nūrula: nūrıla M

* Fecr Sûresi 89/27-28-29-30

5515 iy: ey M

Ve ھاqqıke lâ nazarute ilâ sivākā
Bi‘ayni meveddete ھاttâ ârākā

Ki ya‘nî dir senüñ içün ھاḡ
Şuviaka hîç nazar itmeyem elھاḡ

Maḡabbet ‘aynıla ġayruña aşlā
Nazar eylemeyem meylā vü vaşlā

Görünce tâ senüñ ol nûr cemālüñ
Bulunca fażlıla vaşl u kemālüñ

5525 Görürem baña idersin ‘azābı
Şevābdan gerçi itdük feth ü bābı

Cemālüñ vaşfı çün itdi tecellî
Bu müştākā virüp nûr-ı tesellî

B:188a Beni bir vechile kılduñ pür eşvāk
Şafâ vü şevḡden oldı tākātüm tāk

Utandurduñ beni çün fażluñıla
Tağayyür oldı ḡālüm vaşluñıla

Keremden utanup gördüm maḡāmāt
Giderdi benden üns ü müvāsāt

M:189a 5530 Müverred ḡadde itmezem nazar ben
Utanup iderin andan ḡazer ben

Şafâ-yı cennete nûr u ziyāya
Nazar idemedüm ‘izzetüm ḡayāya

5527 kılduñ: kıldıñ M
5530 andan: M’de yazılmamış.

Zihî devlet kişi dünyâda ire
Cemâl-i Hakk'ı göre cânı vire

Kaçan uçmâğa cennet ehli girse
Caḥîm ehli tamu oduna irse

Karâr itse bular yirinde sâkin
Görelər faẓl-u sulṭânı mesâkîn

5535 Hüdâ Cibrîl'i bunlar viribir
Gelüp Cibrîl bulara görenler dir

Selâm itdi size Rabb'ünüz Allah
Buyurdi kim ziyâret idesiz şâh

Gelüp Hakk'ı ziyâret idesiz hoş
Gözünüz dost cemâline ola tuş

Gelesiz şol yere misk toprağıdur
Ağaç altun zümürüd yabrağıdur

Taşı yâķût lü'lü'dür o yirün
Varup ol hoş makâmâta siz irün

5540 Geleler ol makâma cümle bunlar
Bu kez Hakk'dan yaña hep tuta yönler

Buyura Hakk Dâvüd peygambere hoş
Ki tesbîḥ kıla 'ışkıla ide cüş

5535 viribir: virdi yir M
5538 yere: yire M
5539 Taşı: Tışı M

Dāvūd peygamberüñ nāzik āvāzın
İşideler anuñ nāz u niyāzın

Dağı huld sofrasını döşeyeler
Hüdā emriyle şevkile yeyeler

B:188b Ki yetmiş yıl kadar bunlara arzū
Vire Hāk yiyeler ni‘met ki misk bū

5545 Pes andan diye Hāk yeyiñüz yemişler
Yemiş yimek gerek yimek yemişler

Rahīk mahtūm şarābın getüreler
Melā’ik bunlara yetiştireler

İçeler ol şarābdan kıllar nūş
Ola zevkden dil ü cānı mest ü serhoş

M:187b Dağı Allah diye virüñ libāsı
Yedi yüz hulle egnine geyesi

Bularuñçün bir ağaç kaldırıla
Varakları anuñ hulle düzile

5550 Virile her birine yedişer yüz
Laṭīf hil‘at ki görmemiş anı göz

Biri birine o hulle beñzemeye
Dağı hil‘atları hīç eskimeye

5543 sofrasını: şofrasını M
5545 yimek: yemek M, yimek:yemek M
5548 geyesi: giyesi M

Yeyüp içüp tamām oldı bu hıl‘at
Geyüp buldı şafā vü zevk ü rif‘at

Bu kez yine münādī çağıra hoş
Dağı iş var mı kim gönıl ide cüş

Size Hâk va‘de kılduğı sevābdan
Dağı şey kaldı mı diñ işbu bābdan

5555 Diyeler kalmadı ilā hemīn Hâk
Cemālün görüben dīdāra bakmak

Tecellī eyleye bunlara Allah
Diye Cibrīl lütf issi kerīm şāh

Hicābın gözlerinden kaldırasın
Baña bunları nāzır kıldırasın

Hicāb gide bularuñ çün gözünden
Girüp vecde geleler Hâk yüzünden

Nazar idüp göreler pādişāhı
Düşüp secde ider gören o şāhı

5560 Bu kez Hâk dir başıñuz kaldırasız
‘Amel vakti degil kim kıldırasız

B:189a Sücūd vakti degildür işbu evkāt
Vücūd vakti durur buluñ mülākāt

5558 gözünden: gözinden M // yüzünden: yüzünden M
5561 vakti durur: vaktidür M

Dağı bugün değil vaktü'l-‘ibâdet
Bilün tahkîk budur vaktü'l-ziyâret

Şevâb u rahmet evidür mülk-ü cennet
Baña girenler görmeye miñnet

Beşâret bunlara Hâk kendü ide
Selâmullahı bunlar hem işide

M:190a 5565 Şuvara bunları ol Rabb ü bâkî
Diye kim olmışam ben size sâkî

Yubeşşiruhum selâmun didi Allah
Seķâhüm rabbuhüm didi şehinşâh

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ وَ قَالَ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ وَ قَالَ سَقَّيْهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا *

Bular bilmez ki mest iden şarâb mı
Yeğüd mest eyleyen dîdâr-ı Rab mı

Nazar ide bular dîdâr-ı şâha
Görüp vuşlat bulalar pâdişâha

Hâk'ı mü'min ölen yarın göreler
Tamâm üç yüz yılı şöyle turalar

5570 Celâli uluğınun öñinde
Turalar cümle mestâne o günde

Nazar idüp göreler Hâk cemâlin
Bilinmez birisi ne oldı hâlin

5562 vaktü'l-‘ibâdet: vakti'l-‘ibâd M

5564 hem: hep M

* Tevbe Sûresi 9/21, Yâsîn Sûresi 36/58, İnsan Sûresi 76/21

Çağrılar olup hayrân kâmusı
Vişâlullah olup cümle umusu

Bilür Hâk ehl-i cennet oldu hayrân
Uşanup cenneti itmeye seyrân

Vire Hâk bunlara bir hâl yine hoş
Geleler kendülere kıllalar cüş

5575 Leţâfet rîh esüp açâ cennet
Kâpuları açılıp gele lezzet

Hicâblar ref' olup şunuñ âvâzın
İşide kuşların ağacda sâzın

B:189b

Bular çün ola handân ferağlar
Tarabdan gide bunlardan terağlar

Nice şâd u ferağdur diye Allah
Bilürken bunların ahvâli ol şâh

Diyeler şuların kuşın âvâzın
İşitdük saña iderler niyâzın

5580 Yine Hâk diye mağlûkûñ kelâmın
Virür bunlara eşvâk u merâmı

M:188b

Eger bunlar Hâk'ın sözün işide
Ne nûrundan bulara Hâk işide

5574 cüş: hoş M
5578 ahvâli: ahvâlin M
5581 sözün: sözün M

Şafā vü zevk bulara nice ola

Dil ü cānı o lezzet nice ala

Hakk'ıñ vaşl-u cemālinden idemez dil vaşf u tıbyān dil ü cān aña pür eşvāk

Nazīri yok çün ol şāhuñ aña irmez 'uqūl izhān kamu kullar aña müştāk

Dü 'ālem rızk-ı mecmū 'ı anı bir kerre görmege şebīh olmaz şafāda hīç

Güneş katında zerre çün ulu nāmı 'aceb seyrān kaçan şems eylese işrāk

5585 Behişt ü heştüñ ezvākı velīkin şāfīdür bī-ḥad ebeddür hem aña yok 'ad

Şafā-yı vaşla nisbet ol bahirden katre-yi bārān ide mi 'ālemi iğrāk

Nişān-ı bī-nişāndan hīç dinilmez 'akla şıgımaz hem göricek bilesin anı

Velī vaşf-u behiştten gel işit ba'zın idem tıbyān nefis aña kıla eşvāk

Nice şevk itmesün aña kamu nūrdur ne kim varsa ḥuşūşa ḥūrula vildān

Serīr ü mısr u ḥüsne ol sa'ādetle olup sultān bulupdur qadr-i istiḥāk

Cenīn bedir burcunda hilāl ebrū toğup yüce yüzi şemsine zeyn olur

B:190a

Kaşı qavs u qazaḥdur kim seḥāb u zülfine akrān 'izārı berqdür berrāk

Zenaḥdānı raḥīk ḥavz-ı lebi aña la'liden cām ki memlū āb-ı tesnīmle

Femidür menba'-ı kāfūr içenleri kıılır sekrān vişāline idüp ilḥāk

5590 Gülistān-ı rūḥunda anuñ leb-i gıncası gıncinden kıızarur utanup gıncı

M:191a

Ḥacāletden olur dilteng yanup bağı olur pür kan ḥārı cümle re's ü sāk

Gözi maḥmūr eline kemān ebrūsını alup atar gamzesi tīrini

Hilāl ebrūsı 'ıydına dil ü cānı kıılır qurbān idüp kanlarını icrā

5583 vaşl-u: vaşl-ı M

5587 ḥūrula: ḥūrıla M

5590 Gülistān: gülistān M

Yüzi şuhf-ı vişâldendür saçı cîm-i cemâldendür kaşı nûn-ı nevâldendür
Femi mîm ü menâldendür bûy-ı elfini istihsân ider tûbî açup evrāk

Melâhat mısr-ı hânınuñ lebi üstindeki hâli şeker tengi üzre fülfüldür
‘İzârındaki zülfini mehîb dü mâr müşk-efşân idinmiş gülşeni turaq

Hüsni bağında iy bülbül emîr-i ‘âşıkândur ol gözi nerges yüzidür gül
Lebi lâle saçı sünbül laţîf müşkden o hûb reyhân ider ta ‘tîr her âfāk

5595 Şu kadd-ü müştahâ üzre yüzündeki perîşân zülf şanasın nûr u sedrede
Şalınur şevkile tāvus güle karşı kılır cevân başını eyleyüp ıtrāk

Leb-i gülgünına anuñ düşer dişlerinüñ ‘aksi ki hem çü lâliye jâle
Velî şevkden olur lâle cigeri kabkara biryân ider nâr-ı ‘ışk ihrāk

B:190b

Ruhı üstindeki hâli hüsni-dâmîne dânedür şikâr u murğ u dil için
Kara zülfini ağı hod tutupdur ol nice biñ cân rehâ bulmaya ol tutsaq

Behîşt içre gülistânda görürse kadd-i tûbî şanavber servü ser-efrâz
Kala torukları yirde idüp lerze ola hayrân bulup zevk u şafâ ezvāk

M:189b

Dağı dürr şol memlû leb-i la‘lin hoşkasın yüzi gencinde hıfzıçün
Gözi sihr eyledi kodı dü zülfi kim mehîb su‘bân ki şaklaya laţîf ağılāk

5600 Şeb-i mi‘râc-ı zülfile çeker ferşden dil ü cânı cebîn ü ‘arşına ilter
Ki kâb-ı kavs u ebrûya irişdirüp kılır ihsân idüp vaşlına istiğrāk

Hüsün eflākına bu şems teferrüd eyledi çıkdı ruğundan bunlaruñ lîkin
Kızup tiz tiz dönüp kaçdı şarardı oldı pür ahzân tutuldı gâh bulup eşfāk

‘İzârı nûr-ı zülfinden görünür hiç kırmaz dem‘i ve her hâcet revâ olur
Du‘â maqbûl olur leylü’l-kadirde nûr ki ola tâbân ve hem tırur akan ırmağ

5597 Ruhı: Dağı M
5598 hayrân: hayrân M

El-bābü's-sādisu ve'l-erba'ūna fīsūku'l-cenneti ve iştirā'ış-şüreti ve ziyāreti'n-nāsi ve ziyāfetü'l-enbiyā'em

Resūlu'llah didi kim ehl-i cennet
Behište girse idüp şükr ü minnet

Konalar ineler cennet evine
'Ameller fazlına göre sevine

5605 Bu kez Hâk vire bunlara ki destür
Görelər şunı kim bunlara mestür

Bu dünyā günlerinden cum'a miḳdār
Ziyāret kıllalar Rabb'i ne kim var

B:191a

Kılla bunlara 'arşın āşikāre
Güneş gibi şaça lütfın gubāra

Riyāz cennetüñ bir ravzasında
Görine bunlara bir havzasında

Konula bunlaruñçün menber-i nūr
Oturanuñ kılla qalbini mesrūr

5610 Daḫı dürrden ve yāḳūtdan menābir
Zebercedden zümürüdden menābir

M:192a

Konula sīm ü zerden daḫı menber
Otura her birinde şāh-ı rehber

Aşağa eñ aşağı hāllü olur
Varup müşkden keşiblere irerler

5605 ki: M'de yazılmamış.
5611 Konula: Konıla M

Çıkalar misk ü kâfûr dağlarına
Teferrüc ideler dost bâğlarına

Göñilleri melûl olmamağıçün
Hased bunlara yol bulmamağıçün

5615 O nûrdan kürsi menber ahsen ekme
Görünmeye keşblerinden efdel

Didiler yâ Resûlu'llah sözüñ Hâk
Görüz mi Rabb'ümüz anda muhakkak

Didi bedir olmuş ayı görmedesiz
Gümân u şek ü şübhe mi idersiz

Nitekim bunda yok şek ü gümân hiç
Görürsüz Rabb'inüz olmaz nihân hiç

O meclisde bir er kalmaya bâkî
Ki illâ hâzır ide Rabb ü a'lî

5620 Diye Allah o şahşa yâ fulân sen
Añar mısın zünûbuñ bilerim ben

Ki ba'zı seyyiâtın añdura âh
O şahş 'afv itmedüñ mi diye iy şâh

Diye gaffâr seni 'afv eyledüm çün
Bu menzilde mükerremsin anuñçün

5614 Göñilleri: Göñülleri M
5618 Görürsüz: Görürsüz M
5620 fulân: filân M // bilerim: bilürem M

Bu hālî içinde hoş bunlar olurken
Yürüye üstlerinden bulut tururken

B:191b Yağa tıblar bulutdan üstlerine
Görüñ ol şāh ne virdi dostlarına

5625 O tıbuñ rıh gibi aşıa bunlar
Ki hıç görmediler cennetde anlar

Ki fazlından bulara Hāh turuñ dir
Şol iğdād itdigüm lütfā viruñ dir

Aluñ şunı kim cān u dil dileye
Revā ol pādīşāhdan kul dileye

M:190b Bilesiz anda var bir ‘alī bāzār
Ana bülbül gibi zār ide gülzār

Geleler biluñ ol sūq-ı behište
Ki ihāta itmiş anı çok ferişte

5630 Anuñ mişlini gözler görmemişdür
Hem āzāna şıfātı girmemişdür

Göñillere huşur itmiş degil ol
Kulūbdan biri bulmazdı aña yol

Ki maşşūdları her neyse vireler
Murādları ne olsa irgireler

Ki her cum‘a gele ol sūka ümmet
Ese rıhū‘ş-şimāl az bād-ı zaḥmet

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَسُوقًا يَأْتُونَهَا كُلُّ جُمُعَةٍ فَتَهْبُ رِيحُ الشَّمَالِ فَتَحْتُو فِي وُجُوهِهِمْ وَيَأْبِهِمْ
فَيَزِدُّونَ حُسْنًا وَجَمَالًا *

Ese yüzlerine bād-ı mu‘aṭṭar
Şaça donlarına hem misk ü ‘anber

5635 O bāzārda bulunmaz şatu bāzār
Olur şüretler andan şems kıla zār

Ne şüret iştiḥā itse erenler
Alup ol şürete girür girenler

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَسُوقًا مَا فِيهَا شِرَاءٌ وَلَا بَيْعٌ إِلَّا الصُّورَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَإِذَا اشْتَهَى
الرَّجُلُ صُورَةً دَخَلَ فِيهَا **

B:192a Ki ya ‘nī Ḥaḳ kemāl-i ḳudretinden
Nazar kıla celāl-i ḥazretinden

Anı ol şürete taṣvīr ide hoş
Laṭīf ḥūb şüretin tenvīr ide hoş

Cihānda nitekim Ḥızır’ıla İlyās
Girirdi niçe şekle idüp īnās

5640 O sūḳda ehl-i cennet biri birin
Buluşup görüserdir yāri yārin

M:193a Şu ‘alī rütbe ehli ide iḳbāl
Buluşa aña dūnı ki ehli ifḍāl

Denī yokdır bularda cümle a‘lā
Ta‘accüb ide ṭonun göre evlā

* Hadis-i Şerif

** Hadis-i Şerif

5639 Ḥızır’ıla: ḥazretile M // niçe: nice M

5640 görüserdir: göriserdir M

Tamām olmazdan öñ sözi esāsı
Göre kendüde yeg aḥsen libāsı

Ki zīrā anda kimse maḥzūn olmaz
Her işde ehl-i cennet maḡbūn olmaz

5645 Bularuñ artısar anda kemāli
Ziyāde olusar ḥüsn-ü cemāli

Ki ol sūḳdan dönücek evlerine
Ferah olup o mergūb evlerine

Bulara ḥūruları ide iḳbāl
Diyeler merḥabā eyleyüp iclāl

Seferlerden sarāyına giricek
Diyeler bunları ehli göricek

Ki olmışdur kemālünüz ziyāde
Gideliden cemālünüz ziyāde

5650 Diye bunlar bugün sulṭānumuzla
Oturduḳ şöḡbet itdük ḥanumuzla

Bu vechile bize dönmeḳ aḥaḳdur
Ki mu‘ṭīmüz bizüm zira o Ḥaḳ’dur

Sizüñ de gitdigümüzden ziyādan
Cemāl-i ḥüsnünüz olmış ziyāde

5649 cemālünüz: cemālünüz M

5650 sulṭānumuzla: sulṭānımızla M // ḥanumuzla: ḥānımızla M

5652 Sizüñ: Siziñ M

Bilesiz cum‘a gün cümle ħalāyık
Gire uçmağa yurdun bula lāyık

B:192b Oğıl kız buluşa ata analar
İdeler Ĥaĥĥ’a ĥamd ile ſenālar

5655 Göreler anda a‘lā-yı maĥāmāt
Bulalar anda evlā-yı kerāmāt

Behiştde mü‘minüñ zürriyyetini
Atala bir ide Ĥaĥ rif‘atini

Atası manşıbından añmaya ĥiç
Şevābda bir olalar kesmeye ĥiç

M:191b Egerçi atasınca tã‘ati yok
Müsāvīdür şevābda faẓl-u Ĥaĥ çok

Ĥüdādan bunlara bu ulu in‘ām
Ataya ĥürmet ü ‘izāz u ikrām

5660 Ata ana ola tã şād u mesrūr
Dil ü cānı ol nūriyla ma‘mūr

إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ دَرَجَةً الْمُؤْمِنِ فِي دَرَجَتِهِ وَإِنْ كَانُوا دُونَهُ لِيُقَرَّ بِهِمْ عَيْنُهُ ثُمَّ تَلَا وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ

Varurlar cum‘a irtesi hep evlād
Görürler nicedür ābā vü ecdād

Aĥad günü ataları anaları
Görürler nicedür anlar buları

5653 gün: günü M
* Hadis-i Şerif

Düşenbe günü şād-gird gelürler
Ki üstāda ziyāretler kıılurlar

Seşenbe günü ‘ālimler gelürler
Ki şākirdler n’ider n’eyler görürler

5665 Çihārşenbe günü ümmet enbiyāya
Ziyāretçün gelürler aşfiyāya

Kaçan pençşenbe olsa enbiyālar
Gelürler göre n’eyler evliyālar

Kaçan kim cum‘a olsa cinn ü insān
Varurlar tā yüzün ‘arz ide sulṭān

Dinildi şenbe gün ola ziyāfāt
Ki ola her ziyāfetde izāfāt

B:193a Melā’ik da‘vet ide yir yirin hoş
Gelün Ādem ataya bir birin hoş

5670 Dirile cennet ü ḥulda tamāmet
Virile bunlara bī-ḥad kerāmet

Yedire içire bunlara Ādem
Aña nisbet cihān ezvāk-ı mātem

‘Aṭā ide ridā vü tāt u ḥulle
Edā ide ‘aṭā dībāc u ḥulle

M:194a Aḥad günü yine ideler nidāyı
Ki Nūḥ’a cem‘ oluñ kıluñ edāyı

Bular yekşenbe güninde varalar
Konuqluđına pes Nūh' uñ ireler

5675 Na'īm uçmağına cem' olalar hoş
Girü anda tena'um bulalar hoş

Düşenbe günü nidā ide münādī
Ki İbrāhīm'e varuñ didi hādī

Düşenbe günü Firdevs uçmağına
Varalar pes Halīl konuqluğına

Gire Firdevs'e hep cinnile insān
Bulalar anda da envā' ı ihsān

Seşenbe günü ide girü nidāyı
Ki Mūsā'ya varuñ kıluñ edāyı

5680 Seşenbe günü varup Mūsā katına
Gireler cümle Me'vā cennetine

Dirile cennetü'l-Me'vāya cümle
İrişe anda çok a'tāya cümle

Çihārşenbe günü ideler i'lām
Ki 'İsā'ya dirilüñ ehl-i İslām

Dirileler kamu dāru's-selāma
Bulalar anda envā' ı kirāma

Çü pençşenbe ola girü münādī
İrire halka Hāk'dan zevk ü şādī

5685 Ki cem‘ oluñ bugün olur ziyāfet
Ḥabībullah bugün kıılır ziyāfet

B:193b Geleler ins ü cinn cennāt-i ‘Adn’e
Ṭalalar ṭūbīye ravzāt-u ‘Adn’e

Virile şol kadar anda ‘aṭāya
Ki ancak Ḥaḳ bilür n’oldı hedāye

Ola yarındası gün çünki cum‘a
Şalā ide melekler cümle cum‘a

Ki sizi da‘vet ider ulu sultān
Göresiz tā cemāl-ü vech-ü sübhān

M:192b 5690 Oluñ hāzır bugün dāru’l-celāle
İresiz tā kemālile cemāle

Celāl dārında cum‘a günü Allah
Ziyāfet eyleye kullara ol şāh

Diye Allah dahı var mı ‘aṭādan
Ki irmemiş ola size edādan

Diyeler va‘de kılduñdı özüñi
Yüze yüz gösteresin nūr yüzüñi

Pes andan irişe Ḥaḳ’dan münādī
Ki dir baña gelüñ siz yā ‘ibādī

5695 Gelüñ görüñ ulu sultānı bugün
Gelüñ buluñ ulu rıdvānı bugün

5689 cemāl-ü vech-ü: cemāl-i vech-i M

5690 kemālile: kemāl eyle M

Gelũn görũn bugün ol Rabbũ'l-erbāb
Size gözükmeĸ için açdı ebvāb

Varalar olalar ħāzır kāmı
Bularuñ Ħaĸ tecellisi umı

Tecellī eyleyüp vire selām Ħaĸ
Cemālin göreler zāhir ola muĥaĸĸaĸ

Diye yā kullarum beni seversiz
Dileñ benden daĥı ne kim dilersiz

5700 Ħaĸĸ'uñ bunlar rızāsını dilerler
Ve rıdvānun minallahi didi ekber

Rızāñı bize yā Rab kıl mu'īn sen
Cemālũn gösterüp vir ĥūr u 'ıyn sen

B:194a

Umaruz Ħaĸ vefāsından şefā'at Muştafā'sından ki olavuz dü cihān bī-bāk
Vire dīdār 'atā'ından naşīb cānlar ġidāsından kıla ĸalb-i ĸalbümüzi pāk

Yüzümüze gülābından şaça lütf u rızāsından ki ĥiç olmayavuz ġamnāk
Aça vechin ĥicābından işidevüz ĥiṭābından kelām-ı müstecābından

M:195a

Vire müşkden kişiyē ĥalk olalar anda çok çok alup vaşl-ı Ħaĸĸ'a pür şevk
Ħicābın keşf ide tā Ħaĸ işideler nidāsından pes āmennā ve şaddaĸnāk

5705 ĸılurlarken bulur eşvāk bu kez bir nūr ide işrāk münevver ola her āfāk
ĸamaşa doymaya aĥdāk tecellīnũñ ziyāsından şanasın eyledi ihlāk

5699 kullarum: kullarım M
5701 mu'īn sen: mu'īnsin M
5705 doymaya: dimeye M

Bu kez anı görüp vecde gele küllî kıla secde irişip rif'at u necde
Pes nürdan ire mecde liķāsınuñ naķāsından degiller idi çün hettāk

Sirāyet ide pes ol dil ü cāna kılup mesrūr için taşın bilüñ nūr yur
Añılmaz cennetile hūr Hāķķ'uñ lütf u vefāsından rızāya olıban derrāk

Şu deñlü eyleye ihsān ki göz kulaķ ola insān cehetsiz gözüke sultān
O nūrila işide ezān kelām u bī-şadāsından ma'āniyi idüp idrāk

Gelüñ bize gelüñ bize diyü söyleye Hāķ size müyesser ola hem bize
Baķavuz ol laţif yüze şafā bulup şalāsından olavuz vaşlına süllāk

5710 Götüre her hicābını pes ancak üç niķābını kıoya göstere tābını
Şaça fażl u gülābını senāsınuñ seķābından 'atır bula dimāğ aķnāk

B:194b Hicābından anuñ iy yār irişe şol kıadar envār ki nūra ğarķ ola ebrār
Vişālın isteye aķyār geçeler māsivāsından ne hācet taķt u māl emlāk

Pes ol 'izzet hicābından vire ħalķa selām andan işiden vāz gele cāndan
İre bŷy-u vaşl-u cānāndan esŷp lŷtf-u şabāsından kıla cān ğoncasını ķāk

M:193b Ya virem vişālŷmi naşīb kılam kemālŷmi ğoresiz ħoş cemālŷmi
İçüñ nŷrdan zŷlālŷmi ki aķar fażlum feżāsından aña müştāk mŷlŷk mellāk

Çü bu resme ħiţāb ide ħiţāb-ı müstetāb ide rızādan feth-i bāb ide
Bu kez keşf-i hicāb ide açıla iķtifāsından celāsın itmeye imsāk

5715 İşidŷp ol laţif sŷzŷn cehetsiz ğöreler yŷzŷn sŷreler yerlere yŷzŷn
Unudalar bular ŷzŷn Hŷdā merķabāsından şafāya idŷp istislāk

5706 irişip: irişŷp M

5711 iy: ey M

5713 vişālŷmi: vişālŷmi M // zŷlālŷmi: zŷlālŷmi M

5715 ğöreler: ğöre M, yŷzŷn: yŷzden M

Diye olmaz sücüd bunda tūruñ olur vücūd bunda irişür lütf u cūd bunda
Virür vaşlın Vedūd bunda bulalar zevk liķāsından eger insān ve ger emlāk

Çü halk başını kaldura cemālini Hakk'ıñ göre dil ü cān mest olup tura
Meyil itmeyeler hūra cemāl-ü Hakk şafāsından ki 'ışkda kılmayup işrāk

Niçe biñ yıl olup hayrān o nūrı ideler seyrān kadeh şuna bu kez sultān
İçüben olalar mestān Hakk'ıñ vaşlı saķāsından hicr-i zehrine irip tiryāk

Melā'ik halkıla gele buları cennete ala ki her biri yerin bula

B:195a

Ebed zevkile ķala hūmā bula hūmāsından ola cār maķşad-ı levlāk

5720 Cemālūñle bize uçmak viresin lūtfuñı muṭlak vişāl u baht u taht u ırmaķ
Dilerüz Maḥmūd'ıñ yā Hakk baķışlaķıl ḥaṭāsından be'ışķ-ı nūru a'taynāk

Cemālini Hakk'ıñ görmek ḥicābsız pes nażar itmek laṭif sözün ya işitmek

M:196a

Dü 'ālemden bilūñ yegrek fenāsından beķāsından eger 'arş u ve ger eflāk

El-bābü's-sabiu' ve'l-erba'ūna fī işbāt-i şıḥḥatu ru'yetu'llahi Ta'ālā 'azze ve celle

Elā iy ḥazret-i zāta delālet

Dileyen 'alī lezzāta maķālet

İşit cān kulaķıyla intihāsın

Bu ma'nānuñ diyem ḥoş mūntehāsın

O bir Allahu a'lādur vücūdı

Ḳamu 'ālem aña ider sücūdı

5725 Cihān buldı o sultāndan vücūdı

Nihāyetsiz durur ḳullara cūdı

5718 Niçe: Nice M

5719 gele: M'de yazılmamış.

5720 Dilerüz: Bularuz M

5722 iy: ey M

O bir sultān-ı evlādur celīldür
Celālinde celāl anuñ cemīldür

Celāl-i bārigāhında cemāli
Celāsından tecellīdür kemāli

O bir sübhān-ı evlādur muḳaddes
Cihāna feyz ider ol nūr-u aḳdes

Ki sübhānī sarāyınıñ serīri
Serā-perde olunmış yok vezīri

5730 O bir mennān-u mevlādur ki vālī
Müvālāta ḳamu ‘ālem müvālī

Ol evlā-yı vilāyet içre minnet
İdüp ḳullarına virmedi miḥnet

O bir ḥannān-ı a‘lemdür ki ‘ilmi
İrer dü a‘leme ḥükmi ve ḥilmi

B:195b Ḥimāsından şalar sāye cihāna
Ḥafīzdür dostların ilter cināna

O bir miḥsān-ı ekremdür keremden
Kerāmetler virür getürüp ‘ademden

5735 Nihāyetsiz ider bu ḥalḳa ikrām
Şayılmaz ḳılduğı ḳullara in‘ām

Ḥazā’ın ḳapusun lütfila açdı
Cihāna raḥmetin fazlıla şaçdı

M:194b

Pes envār-ı vücūdından tecellī
İdüp ‘uṣṣākın eyledi tesellī

Belī zātı iderdi ihticābı
Ki yetmiş biñ idi anuñ hicābı

Eger keşfi’l-ḥucub ideydi sultān
Yağardı sübḥet-i vechi çü nīrān

5740 Şerānuñ tahtına varınca ḥalkı
Kıomazdı nūr yağardı taht u fevki

Ḥicābı da anuñ nūr virür azvā
Naẓīr olmaya şemis zühre zührā

Ḥicābın görmege gözlerde tākāt
Bulunmaz bula mı gören ifākāt

Anuñ nūrın nice ide göz ibşār
Dimişdür ki Ḥaḳ lā tudrikü’l-abşār

Qalurlar ḥayret-i kübrā içinde
Olurlar ḥasret-i ‘uzmā içinde

5745 Tālup deryā-yı ḥayret içre kaldı
Dil ü cāndan aña tālībdi taldı

Bulara kibriyā virdi fenāyı
Ki ḥayretde çekerler çok ‘anāyı

Ki her gāh ḥıttā-yı küh-i celāle
Teveccüh itseler nūr-u cemāle

Başîret yerine dehşet gelürdi
Hücüb ardında hasretde kalurdi

Girü dehşetden ol kürse çok aHzân
İrişmez şunsa fazlından pes ihsân

B:196a 5750 Cemālinden serā-perde açup ol
Nidā ider ki iy bize muhib kıl

Ricāyı kesmeyesiz lütfumuzdan
Hicābı keşf idevüz lütfumuzdan

İşide lütf dilinden çün anı
Şifā bula ferahdan derdlü cāmı

Olur bu yurda ol nādān hayrān
Kılur bu sözde sergerdān sekrān

M:197a Bu derdile bu ‘ālemden o ‘āşık
Gider yanup bu odlara o şādık

5755 Ki lütf ide ire bir gün vişāli
Kerem ide görem dir ol cemāli

Hakīkatdür o sultānuñ cemāli
‘Acībü’ş-şān celāli vü kemāli

Kılup ehl-i ‘irfāna şu‘ā‘ı
Virür hem ider aña inṭibā‘ı

5749 şunsa: şansa M
5750 iy: ey M
5752 dilinden: dilindi M
5755 bir gün: bugün M

Nitekim şüret-i 'âlem hayâle
Düşer beñzer o dağı bu mişâle

Hayâl-i 'aynıla görür bu cihânı
Ne vechile ise şekli vü şânı

5760 Gözün açsa görür taḥkîk cihânı
Taḥayyül itdigine göre anı

Taḥayyülden velî evzâhdur ebşâr
'Ayânı hiss ider zîrâ ki ebşâr

Şu dâhil olmayan hiss-i hayâle
Vuzûḥda ol dağı beñzer bu ḥâle

Anuñ idrâki olur iki dürlü
Vuzûḥda birisi birinden ulu

Taḥayyülden nice evzâḥsa ebşâr
Aña göre fikir kııl ehl-i ebşâr

5765 Birisi ma'rifetdür bu cihânda
Olur birisi ru'yet yarın anda

Ḥicâbdur nitekim taḡmîz u ecfân
'Ayân görünmez aña işbu a'yân

B:196b Ḥicâbdur ḳalb-i muḡlimde ḳalbe
Cihânda vâsıl olmaz ḳalb-i arbe

Alup ḳalıb gide ḳalbüñ ḥicâbı
Ḥaḳḳ'ıñ görüne cemâl-i âfitâba

Dine ol ma'rifet pes ola ru'yet
Göre ol ma'rifet miqdârı lezzet

5770 Bu ma'niden olur pes enbiyânun
Ziyâde lezzeti hem evliyânun

M:195b Anı görmeye tahkîk illâ 'ârif
Göre şol kesb iden 'ilm-i ma'ârif

Ki zîrâ ma'rifetdür bedâü'l-enzâr
Dönür belkim olur ru'yet ve ebşâr

Aña olmaz tekâbü'l hem mesâfet
Cehet olmaya kurb u bu'd u gâyet

Nitekim Hâk görür bu halkı düpdüz
Tekâbülsiz cehetsiz gice gündüz

5775 Bugün bunda şu kim görmeye Hâk'ı
Yarın da görmeye uş âyeti okı

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا *

Şu kim zevkile buldı anı bunda
Bulur vaşl-u cemâli yarın anda

Anuñ dîdârını görür hâkîkat
Şu 'ârif kim ola ehlü'l-hâkîkat

Gerekdür anı vicdânıyla tâlib
Göre 'irfânıyla ola tâlib

* İsrâ Sûresi 17/72

Anuñ zātın münezzeh k’öte gözden
Ki cevherden ‘arazdan dürlü yüzden

5780 Vücūdundan anuñ vicdānıla nūr
Göre göre nūrla ola mesrūr

Resūle didi qur’ānda o sübhān
Ki birgün kullaruma kılam ihsān

Keşif idem cemālūmden hicābı
Kılam anlara işbu feth-ü bābı

B:197a

Bu gözlerle cemālüm göre anlar
Vişālüm şehrine hem ire anlar

İşit nice görünür Hakk Ta‘ālā
Bu zāhir gözle ol Rabb-ü a‘lā

5785 Degil cism ü cismānī o sultān
Teķābülde münezzeh yüce sübhān

Mesāfetden zamāndan ol mu‘arrā
Cehetden hem mekāndan ol müberrā

M:198a

Vücūdı itmez ašlā irtisāmı
Ki zātını gören gözde tamāmı

Şu‘ā‘u ne ittişāl ider ne icrā
Ne keyfiyyet ne kemiyyet ne eczā

Cehet olmaya hem gāyet mesāfet
Dağı yokdur kurbula bu‘d vü nihāyet

5780 Vücūdundan: Vücūdından M
5783 Vişālüm: Vişālim M

5790 Nitekim niteliksiz hemçü dīdār
Görüne gözümüzde nūru'l-envār

Şahīhdür ref'ide cümle hicābın
Gidere inkişāf idüp niķābın

Gözüke ḥazret-ü şāhı göreler
Nitekim bedirken māhı göreler

Delīl aña iki meslek bulalum
Çü 'aql u naqlıla işbāt kılalum

Vücūdudur görünmesine 'illet
Vücūd eclicün oldu aña ru'yet

5795 Ki mümkin gözüdürise gözüñe
Vücūdiçün gerek vācib gözüñe

Naķil budur ki Mūsā didi erini
Baña yā Rabb görün didi ya'nī

Ki zātına nazar kılam 'ayānī
Cevāb virüp didi Ḥaķ len terānī

Cihānda görmege yoķdur mecālūñ
Fenāsını duymazsın aña ḥālūñ

Velīkin kıl nazar bu dem bu ṭağa bu dem
Ki nūrumla tecellī aña idem

5790 dīdār: dīdār M

5793 bulalum: bulalım M // kılalum: kılalım M

5795 gözüdürise: gözise M

B:197b 5800 Mekânında eger tûrursa bu tağ
Beni sen de göresin iy yüzi ağ

Tecellî eyledi tağa o sultân
Parâlandı o tağ terk itdi evtân

Henüz ‘arş nûrıydı açdı Allah
Anı semmü’l-hıyâtca saçdı Allah

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ رَبِّ ارْنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرِنِي وَلَكِنْ أَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنْ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ
تَرِنِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًا *

M:196b

Şahîh dîğîne pes dîdâra ru’yet
Delîldür üç cehetle işbu âyet

Biri budur ol Mûsâ çağında
Ki ru’yet diledi ol Tûr tağında

5805 Muḥāl olsa eger dîdârı görmek
Nite isteydi ol aña irmek

Dilerse zîra ol bilüp muḥâli
‘Abeşdür ‘aql itmez işbu ḥâli

Muḥâlduğın eger bilmezse ol
Kelîm olup nice olaydı maḳbûl

Nebî olmağa şâlih olmayadı
Muḥâli câ’izi ger bilmeyedi

‘İlimdür dirseñ maḳşûd erini
Îlâ lafzudur zerdde ider anı

5800 sen de: senden M, iy: ey M
* A’râf Sûresi 7/143

5810 Hıtabıyla cevābıyla cevābı
Verenler dimediler key şavābı

Hüviyyet ‘ilmidür maḫşūd u sāl
‘İlm-i bi’l-vech-i ḥūbı şek aña ḥāşıl

Meger kim diyeler ‘ilmidür ‘ilmü’l-hüviyyet
Müyesser olmaz ol aşlā bī-ru’yet

Delīl-ü sānī budur şıḥḥatine
Ḥaḫḫ’uñ dīdārınuñ pes ru’yetine

Ki ya’nī ru’yeti kıldı mu‘allaḫ
Ṭaḡuñ ṭurmasına ta’līḫ-ü muṭlaḫ

B:198a 5815 Ṭaḡuñ yirinde ṭurması çü mümkün
Mu‘allaḫ mümkün mü mümkün iy mümkün

Muḥāl olursa ger bulına melzūm
Ki fi’l-vāḫi’ budūn şıdḫ-ı lāzım

Şu vāḫı’ada key melzūm u lāzımınsız
Muḥāldur şādıḫ olması bil ansız

Ḳaḍıyya da lüzūmdur bu telāzūm
Nazar var iḳtiżā ider mi lāzım

M:199a Kelāmullahdağı olınsa melḥūz
Virür ta’līḫ degil maḫşūd-u maḥfūz

5820 Velī def’ ider işbu ol su’ālī
Ki melzūm mümteni’ bir sūḫ-u ḳālī

5810 dimediler: duymadılar M
5815 iy: ey M

Delîl-ü sâliḡ budur ki Allah
Dimedi len erā lütf itdi ol şāh

Müşîrdür ru'yete pes len terānî
Beşîrdür ümmete sevfe terānî

Resûlu'llah buyurmuşdur olur mü'minlere ifdāl
Hüdā anlara dört dürlü feraḡ şādî kılur irsāl

Biri mevtde ferîştehler beşāret ideler gelüp
Ki ḡavf itmeñ ḡazîn olmañ diyeler yok size balbāl

5825 Şu cennet kim size va'de idüpdür anı ol sulṭān
Bugün ḡoş va'desi yetdi ide sizi aña idḡāl

Sizüñ biz dostlaruñuzduḡ bilüñ dünyā ḡayātında
Bugün hem āḡiretde biz size eyleyevüz iclāl

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ا تَنْزَلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ نَحْنُ
أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ *

İkincisi ḡabirdedür bulalar rûḡıla reyḡān
Na'im uçmaḡını bulup yeyeler şehd ü şeker bal

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَرْوُحٌ وَرِيحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ **

Üçünci cennet içinde dine mü'minlere anda
Kulū hem veşrabū dine henien bulalar ifdāl

B:198b

Bulara ya'nî lütfıla diyeler yîñ içüñ bu kez
Ki deryā-yı kerāmetden size ḡoş feyz alup seyyāl

5826 bilüñ: bilîñ M

* Fussilet Sûresi 41/30-31

5827 ḡabirdedür: ḡabirdedir M

** Vākıa Sûresi 56/89

5830 Henien tayyiben sizler ki ol eyyām-ı hālīde
Bugünçün itdiñüz taqdīm ‘ibādet šālihü’l-a ‘māl

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ الْآيَةُ *

Ne kim arzuları varsa yeyeler kaşr-ı cennetde
Laṭīf nūrdan ṭabaqlarda lezīz aḥsen eşkāl

M:197b İçeler kevşer ü kāfūr şarāb-ı selsebīli hem
Raḥīk maḥtūm tesnīmi içeler bulalar hoş hāl

O dördünci feraḥ budur ziyāret vaḳti kim ola
O mü’minlere lüṭfiyla melā’ik ide istibkāl

Diyeler nazar idüñ cemāl-i nūruna Ḥaḳḳ’uñ
Tecellī ide sübhātı şafā vü zevk ide iḳbāl

5835 Resūl didi ki mü’minler göreler Ḥaḳḳ’ı her cum’a
Ne vaḳt dilerse göreler cemālını anuñ ebdāl

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَدَلَاءِ أُمَّتِي فِي الْجَنَّةِ يَرَوْنَ اللَّهَ مَتَّى شَاوُوا سَائِرَ الْمُؤْمِنِينَ يَرَوْنَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهُوَ يَوْمَ
الزِّيَادَةِ **

Didi kim diledüm Ḥaḳḳ’dan Ebū Bekr’e vire ḥāşşa
Rızā-yı ekberin aña bula Rıdvān’ı istiḳlāl

Didiler yā Resūlu’llah nedür ol didi pes server
Vire Ḥaḳ ru’yetin taḥḳīk görenler bula ḳutlu fāl

‘Aṭā eyleye Ḥaḳ anı ki ehl-i cennete ‘amme
Ebū Bekr’e vire ḥāşşa göre anı niçe māl sāl

5830 itdiñüz: itdünüz M
* Hâkka Sûresi 69/ 24
5834 nūruna: nūrına M
** Hadis-i Şerif

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ يُعْطِيَ أَبَا بَكْرٍ حَاصَّةَ رِضْوَانِهِ الْأَكْبَرَ قِيلَ وَمَا هُوَ يَا رَسُولَ قَالَ أَنْ يُعْطِيَ رُؤْيَتَهُ
اهل الجنة عَلَيْهِ أبا بكر *

Resüle mü' min olanuñ haşır olunca küllünüñ
Sevābın ru' yetin vaşlın kâmusun ide ol işmāl

5840 Ki Şiddīk cümleden evvel getürdi servere imān
Kamular aña tābi'dür o tâcdur biz aña ezyāl

İlāhī biz za'ife vir cemālün nûruna kuvvet
Naşīb kıl ru' yet ü vuşlat dağı hûra-yı nûr u hadd-i hāl

Hümâyün-ı hümā himmet hümām-ı rehnümā rehber
Emîr Sultân şefî' olsun dü 'âlemde o hayru'l-lāl

B:199a **El-bābü's-sāmin ve'l-erbāüne fî'd-delāile'l-naqliyet 'ala'l-rüy'et ve
hikāyet Ahmed bin Hanbel rahmetullah**

Hakīkatdür kıyāmetde Hakk'ı görür bulan İslām
Selāmın işidür tahkīk vişāline irer mādām

Cemālini ru' yetini Hakk behište te'hîr itdigi
Ki mā'î bāridüñ kadrin bilir 'atşān olur hem rām

5845 Şu kim şusuzlığı ekşer olur şevki şuya ekşer
Müdām vaşl-u habīb ister şu kim 'ışka başa aqdem

M:200a Cihānda Hakk cemālinden hicābın ref' ideydi bil
Yağardı sübh-et-i vechi kılurdu 'âlemi a'dām

5838 niçe: nice M

* Hadis-i Şerif

5841 nûruna: nûrına M

Bil mülk-ü behiştî bâkî vefât yok ehline her giz
Cemâl-i Hakk'ı görseler olurlar mest niçe a'vâm

Rivâyetdür ki altı biñ yıl yaturlar mest olup hayrân
Eger mevt olsaydı anda ölürlerdi olup a'dâm

Görünmez bunda ol sübhân egerçi varısa imkân
Anı gören virür pes cân şanasın irdi aña şamşâm

5850 Kelîmullah bilüridi ki dünyâda görünmez Hakk
Anı her kim göre ölür ki doymayup virürler hâm

Velî Mûsâ taleb itdi ki yüzün göre ol şâhuñ
Ki 'ışk-ı cânında gâlibdi anuñcün eyledi ikdâm

O zâhil oldı 'ilminden taleb itdi uyup 'ışka
Çü tâ vaşla ire hicrân şafâya eyleye iḳhâm

O rûhânî şafâdur kim vefâsına nihâyet yok
Unutdurur kamu zevki her eşvâk aña huddâm

Resûl didi behişt ehli kaçan girseler uçmağa
Ki her biri makâmında buluban 'izzet ü ikrâm

5855 Bulara lütf idüp Mevlâ diye iy dostlarum benden
Dileñ her ne dilerseñüz 'atâ idüp kılam in'âm

Diyeler dilerüz yâ Rabb rızâñı viresin bize
Cemâlüne nazar idüp vişâlünden bulavuz kâm

Diye bunlara ol Vehhâb murâduñuz kabûl kıldum
Ki sizden olmışam râzı size hiç olmaya âlâm

Hüçüb ref⁶ oluna cümle bilâ-keyf Hakk'ı göreler
Nazar eyleyeler aña cemâlin göreler bessâm

Bulara hîç virilmedi nazardan sevgülü lezzet
Yed-i kudretle bunlara şuna vaşl-ı meyinden cām

B:199b 5860 Didi kūr'ānda ol sultān behiştde çün nazar itseñ
Göresin hoş na'im ü zevk dahı mülk-ü kebîri tām

Didiler kim murād bundan melek yüzün ekber yüzün görmek
Celālî kühn-ü ekberdür 'aқıl bilmez olur sersām

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا *

M:198b 5862 Kūlūb-ı 'ārif e der tecellî sırr-ı melekūt
Ki nūr-u kıdıs ceberūt muđı kıılır kıomaz ızlām

Didi kūr'ānda hem ol yüce sübhān
Şu mü'minler kim iderlerdi ihsān

'İbādetde olurlardı kıā'im
Göre durur gibi Allah dā'im

5865 Virilür bunlara cennāt u hüsnā
Sarāy-ı köşk gılmān hūr u hüsnā

Şafāya ğarķ olup nūr u ziyāda
Virile bunlara dahı ziyāde

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ **

5858 oluna: olına M
* İnsan Sûresi 76/20
5862 Kūlūb-ı: kıılup M
** Yûnus Sûresi 10/26

Ziyāde ol durur dīdārı görmek
Cemāline vişāline hem irmek

Dağı bir yerde buyurdu o Mevlā
Beyān itdi kelāmında Ta‘ālā

Didi kim muttakīlere ol uçmaq
Yaqīn kılındı ya‘nī degil ırak

5870 Görünür girmeden bunlara cennet
Görüben girene gelmeye miḥnet

Melekler bunlara kıla beşāret
İdüp cennet şevābına işāret

Diyeler kim şol şevāblar kim görürsüz
Size va‘de olunandır girirsiz

Bu Allah’a rücū‘ idenlerüñdür
Haqq’uñ hükmin tutup güdenlerüñdür

O raḥmān raḥmeti çok pādişāhdan
İdüp ḥaşyet ba‘id olan günāhdan

B:200a 5875 Varan kalb-i münibile Hüdā’ya
‘İbādet eyleyen ire rızāya

Dine bunlara girüñ cennet içre
Selāmıyla kalasız devlet içre

5870 girmeden: görmeden M
5872 görürsüz: görürsüz M // olunandır: olunandır M
5873 idenlerüñdür: idenler gider M // güdenlerüñdür: gidenler gider M
5875 Varan: Viren M
5876 Selāmıyla: selāmetle M

Didi hem zeliğe yevmü'l-ḥulûdı
Şafâda olalar bulup ḥulûdı

M:201a

Ne kim arzû iderlerse virile
Şafâ vü 'ıyş u nûşa hep irile

Didi ol Ḥaḳ ḥannân mürîd hem
Ḳatumuzda bizüm vardur mezîd hem

5880 O cennet lezzetinden daḥı artuḳ
Şafâ var kim aña aşlâ nazîr yok

Pes ol görmekdür ol Ḥaḳḳ'uñ cemâlin
Vişâline irüp bulmaḳ kemâlin

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ وَأَزْلَفَتْ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيفٍ مِّنْ حَشَى الرَّحْمَنِ
بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ *

Daḥı bir yerde buyurdı ol Allah
'İnāyet eyleyüp ḳulına ol şāh

Ki idüñ isti'ānet şabrıla siz
Şalâtıla dileñ yārdum bulasız

Şalât nefse olur şākḳa şakîla
Meger şunlara āsāndur ki ḳıla

5885 Olalar ḥāşî'in ideler iḥyāt
Ḥavfda ḳılıban nefslerin işbāt

5877 olalar: olurlar M
5878 iderlerse: iderse M
5880 artuḳ: artıḳ M
* Kaf Sûresi 50/31-35

Tevakkü' ideler Hakk'ın liķāsın
Ki haşr olup göreler nūr liķāsın

Teyakkün ideler bunlar İlāh'a
Rücū' idüp buluşmağa o şāha

Mülākī olalar görüp cemāli
Bu hāle remz ider kuluñ me'ālī

B:200b Hākīkatdür görürler Hakk cemālin
Celālin hem vişālin hem kemālin

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا
رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ *

M:199b 5890 Dağı bir yerde buyurdu o sultān
Liķā hālīn bu kavli itdi tıbyān

Didi anlar Hakk'a buluşduğı gün
Taḥiyyātları pes ulaşduğı gün

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ **

Selāmdur gāh virürler gāh alurlar
Cemāline Hakk'ın vāşıl olurlar

Bilā-keyf göreler Hakk'ı velākīm
Hākīkat ru'yetu taḥkīk u muḥkem

Teķābül zū' degildür şart-u ru'yet
Şerā'it yok aña iy ehl-i ḥikmet

* Bakara Sûresi 2/45-46

** Azhâp Sûresi 33/44

5895 Çü hayda halk ider Hakk hāl-u ibşār
Şahīhdür göre şartsız anı ebşār

‘İbāda münkeşif ola o Mevlā
Ki bedrūñ inkişāfı gibi evlā

Bu hālet hāşıl olur müslimīne
Belī kuvvetlū olur mürselīne

Nitekim dünyada Hakk ba‘zı gözler
Yaratmışdur görürler her ne ki gözler

Güneş canibinde Zühre yıldızını
Görür baksa kamaşdırmaz gözünü

5900 Melekleri ve cinnileri göz var
Görür tahkīk ‘ayān bunda ne söz var

Niçe gözlere şol kuvvet virür ol
Kara dunda karıncayı görür ol

Hakīkatdur ki cennetde ol Allah
Şu dīdār görücek ebşāra ol şāh

B:201a Ki tahkīk lūtf idüp kuvvet virür ol
Cemālin görmege ol nūr olur yol

Cemālini görüp hayrān qalalar
Qamusı mest ü sergerdān qalalar

5896 bedrūñ: bedriñ M
5899 kamaşdırmaz: kamaşdırmaz M
5901 Niçe: Nice M // dunda: dında M

5905 Olur dört sınıf ne deñlü varısa insān
Birisi mürselīndür şāhib edyān

M:202a

İkinci enbiyā ehl-i şerī'at
Üçünci evliyā ehl-i tarīkat

Anuñ dördüncisi mü'min muvaḥḥid
Müsülmāndur ki ider sübhānı tevḥīd

Bu dört eşnāfı göreler cennet içre
Mu'azzez hoş mu'allā devlet içre

Ola menberler üzre cümle mürsel
Nebīlerde bile ekmel ve efḍal

5910 Merātibce olalar ehl-i imān
İrişe her birine faẓl-u raḥmān

İḥāṭa kıla bunları melekler
Şunalar bunlara nūrdan belekler

Ḳamusı muntāzır kim Ḥaḳ celālin
Ne vakt keşf ide envār-ı cemālin

Ḥikāyetdür didi ba'zı şiddīḳ
Ki gördüm vāḳı'ada didi taḥḳīḳ

İmām Aḥmed ki İbn-i Ḥanbel'i hoş
Görürem sırrına sırrum olur tuş

5915 Görürem iki aḫẓar ḥülle geyer
Zihī 'ilm ü 'amel ehli o ki er

Ayağında iki na'îl zehebdür
Zümürüdden şerākı key 'acebdür

Başında dağı nûrdan bir ulu tâc
Muraşsa' cevherile nûr-u vehhâc

Yürür cennetde ider ol tebahtur
Didüm ki ri yâ habîbî işbu nedür

Bu vechile yerümezdün cihānda
Bu resme meşy bilmezdün çün anda

B:201b 5920 Didi kim bu yürümeş meşy-i huddām
Selām dārında budur meşy-i aqdām

Nedür didüm başuñdağı bu nûr tâc
Didi şol Hâk ki halk hep aña muhtâc

Baňa ol rahmet idüp itdi gufrân
Beni uçmağa iletdi itdi ihsân

M:200b Beni zeyn idüp irdi başıma tâc
Getürdi hülle hil'at nûr-ı behhâc

Mubâh kıldı o lûtf eyledi baňa
Naşîb itdi nazâr kıлмаğı aña

5925 Nazâr eyledüm ol nûr-u cemāle
İrişdüm fazlıla vaşl-u kemāle

Didi Hâk kıldum işbu lûtfi Ahmed
Saňa vaşlum naşîb kıldum mü'ebbed

5919 yerümezdün: yürümezdün M // bilmezdün: bilmezdün M
5925 İrişdüm: irişdim M, vaşl-u: vaşl-ı M

Didigüñ için kelāmullah-ı kūr'ân
Kadîmdür ğayr-ı maḥlûkdur bu furḳân

Daḥı didi ki Aḥmed işte cennet
Tūr aña gir budur ol dār-ı minnet

Ki cennet içine girdüm o süfyân
Görürem ider ol cennetde seyrân

5930 İki aḥzar cenāhı var uçar ol
Ki bir ḥurmadan ol birne geçer ol

Ḥaḳḳ'a şükr eyleyüp dir ḥamdulillah
Bize va'de neden şādık oldu ol şāh

Cevārında bu cennet arzın Allah
Kerem kılop bize kıldı qarārgāh

Ne yir kim dilesek anda olurvuz
Murādumuz meyesserdür bulurvuz

Ne gökçek nesnedür cennet şevābı
'Amel idenlere rāst u şavābı

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ
أَجْرُ الْعَامِلِينَ *

B:202a 5935 Didüm didi aña iy nūr-u mehtāb
Ne ḥāldedür diyesiz 'abd-u vahhāb

5926 kıldum: kıldım M // kıldum: kıldım M

5928 budur: giripdür M

5929 girdüm: girdim M // Görürem: Girirem M

5930 Ki bir ḥurmadan ol birne geçer ol: Ki yerimden ol bir yerine geçer ol M

5933 bulurvuz: bilürvüz M

* Zümer Sûresi 39/74

5935 Didüm: Didim M, iy: ey M // ḥāldedür: ḥāldedir M

Didi kim bir baħir vardur odur nūr
Anı anda ƣodum hoř řād u mesrūr

Ziyāret ider ol Rabbü ğafūra
Çü řākirdi iriřdi ol řekūra

M:203a

Didim kim nicedür ol Biş-i Hāfī
Didi ancılayın kim ola řāfī

Ƙodum anı celīl öñünde mesrūr
Öñünde mā'ide var ni'met ü nūr

5940 Aña iƣbāl idüp lütfıyla ol bār
Bu ni'metden aña yi dir o Cebbār

Yemeyen anda yi bugün vefāla
Cihānda içmeyen iç hoş řafāla

Tena'um it bugün dir aña sultān
Çü dünyā olmişdı saña zindān

Cihān fānī terk it cinānda ƣutasın evtān
Ki ƣařr u mülk-ü bāķiden olasın bī-naźir sultān

Rivāyetdür ki Allah'ıñ behiştde bir evi vardur
Adına dār-ı nūr dirler ki nūrdur ol řerīf bünyān

5945 Ne kim varısa o dārda yaratdı Hāƣ anı nūrdan
Cihān anuñ senāsından olur řemsden muźī tābān

Ƙaçan ol mefħar-ı 'ālem Muħammed daħı mü'minler
Hāƣƣ'ıñ vaşl-u cemālini dileseler bulup rıdvān

5943 mülk-ü: mülk-i M

5946 vaşl-u: vaşl-ı M

Resûl'e vahy ide Allah sa'âdetle su'ûd idüñ
Bu dâru'n-nûra gelüñ kim sizüñdür bu laţîf eyvân

O dâru'n-nûr şu yirdedür tarîk yokdır aña mevşil
Mu'allâdur havâda ol aña irmez açup nîrân

Didiler yâ Resûlu'llah aña nice su'ûd olur
Derec yok aña hem süllem irişmez hem aña eştân

5950 Didi kim bunlara dine ki bismillah oğuñ bugün
Nitekim dâr-ı dünyâda okurduñuz idüp i'lân

Bular çün kim okuyalar su'ûd idüp açalar hoş
Ki taḥkîk tarfetü'l-'aynda ireler eyleyüp cevlan

B:202b

Bulara Ḥaḳ idüp te'yîd ehil kılop vire kuvvet
Nazar eyleyeler Ḥaḳḳ'ıñ cemâline olup ferḥân

Bulalar göreler anı cemâline olup nâzır
Ola hem yüzleri nâḥır açup envârına ecfân

Selâm vire bulara Ḥaḳ diye râzı mısıız benden
Ḥaḳîkat râzıyam sizden vişâlüm eyleyem iḥsân

M:201b

5955 Nitekim didi kur'ânda bulardan râzıdur Allah
Bular da râzı oldılar 'aṭâsından ki bî-pâyân

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ *

Zihî iḥsân ki ol Mevlâ kılr kıllarına evlâ
Virür her birine a'lâ sarây taḥt u ḥûr u vildân

5948 şu: M'de yazılmamış.

* Beyyine Sûresi 98/8

5956 kılr: kılr M

Huṣūṣā gör kemālini dirīġ itmez cemālini
Naṣīb kılr viṣālını iriṣmez hīç aña hicrān

Behişt ü heştüñ ezvākı nihāyetsiz ne kim varsa
Viṣāle nisbeti yokdır buḥāra nitekim ġudvān

Güneş canibinde zerre hīç bula mı kıymet ü qadri
Gülistānda yaḥūd ḥārı kimesne kıla mı seyrān

5960 Cihānuñ evvel ü āḥir şafāsı cennete nisbet
Mükedder maḥv u fānīdür kemālinde durur noḳşān

Pes on günlük fenā zevke mükedder ‘ıyşa aldanma
Şafā-yı bākī ‘iṣretde görüne cānuña cānān

Ḥaḳāyık keşf olur taḥkīk ma‘ārif kesbine göre
Olur cennet viṣāl-i dost şu taḥşīl olunur ‘irfān

**El-bābü’t-tāsiu‘ ve’l-erbāüne fī simā’l-mü’minīne kelāmullahi ve
ru’yetehüm iyyāhü ve’l-ibtihālü ileyhi Ta‘ālā**

Eyā iy lāmi‘ü’l-envār ḥaḳāyıkda olan meh rū
Veyā iy cāmi‘ü’l-esrār daḳāyıkda olan misk bū

Şu kim cisme veyā cismāniye bula ta‘alluḳ ol
Şehādet ‘ālemindendür olur mülk-i ismile med‘uvv

5965 Feemmā ‘ālem-i ervāḥ-ı ervāḥ nihāyet yok aña hergiz
Emirdür ‘ālem-i ġaybdan melekütten durur hem o

5961 günlük: günlük M // cānuña: cānına M
5963 iy: ey M // iy: ey M

Ɩoyup bu ‘ālem-i cismi sefer kılduğı rŭh budur
Gider ol ‘ālem-i ğaybe ħasedden ħŭn olup ayru

B:203a

Bil ervāhı merātibde beşer ervāhdur āhir
Terakķiyle ma‘āricde sa‘ādetle olur memlŭ

Sefer idŭp irer āhir bu dŭnyā gögine zāhir
İrer ervāhına māhir ki māhdan yüzleri ŧuru

İkincide üçüncide bu resme ol güzer kılr
İrişŭr nice ervāha bilmişler kapu ŧapu

5970 Şol ervāha irer tā kim o kürsīde sevākindŭr
Gider andan da a‘lāya ħazer kılmaz idŭp kŭrhu

Görŭr ŧurmuş melā’ik ħok ihāŧa eyleyŭp ‘arşı
Bulardan da güzer kılr feth olup aña kapu

Görŭr anda mehīb emlāk ki dizlerindedŭr eflāk
Getürmişler bular ‘arşı omuzlarına iy hŭb rŭ

Bular ecsāma zīrā ki ‘alāka itmemişlerdŭr
Talāka munŧazırlardur hīħ aŭmayup behişt ŧamu

Terakķī ider andan da telakķī ħāşıl ola tā
Varur görŭr şol ervāhı muķāddesler durur hŭb rŭ

5975 Ėıdāsı zıkr-i Mevlā’dur şarābı ‘ışķ-ı ‘alādur
Ki mest ŭ ħamrı evlādur içŭp nŭrdan şafā ŧolu

5969 İrişŭr: İrişir M
5970 sevākindŭr: sevākindir M
5972 iy: ey M

Nişārdur ünsleri Hakk'a 'itā'at zevkлерidür hoş
Kamu lezzetleri tā'at ki yok bunlar gibi şevklü

Bulardan da geçüp ervāh olur 'alāya ol seyyāh
İrer tā görüne fettāh cemālün 'arz ide ulu

Vişālinün şafāsına şebīh yokdır dü 'ālemde
Hümā-yı vaşlına nisbet mekis gibi kamu ulu

Şehūn hüs-n-ü cemāline nihāyet yok kemāline
Şafā-yı vaşlı pes anuñ beyāna şıgmaz ol arzū

5980 Çü şıgmaz kaçtreye 'ummān dahı zerreye meh tābān
'Ukül 'āciz kamu hayrān aña irmez fikir bilü

Buyurdı kendü ol sultān ki şālīh kullarumçündür
Yaraqladum şol eşyāyı ne cevherdür ne hod lü'lü'

Ne anı gördi hīç 'ayın ne işitdi anı āzān
Huṭūr itmedi hīç dilde anı halk bilmez illā hū

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ مَ أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ *

B:203b

Gelür vaḳtū'l-mezīd içre 'ayānī
Hakk'un üç dürlü halka armağānı

Biri bu kim neler olundu ihfā
Ki bir nefis bilmez anı oldu ahfā

5985 Bularuñçün kılınacak vefāyı
Şu gözler şād kılan zevk ü şafāyı

5978 yokdır: yokdur M
* Hadis-i Şerif

M:202b

Ki bir nefis bilmez anı ne nebîler
Melekler dahı bilmez hem velîler

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ *

İkinci armağānı budur anuñ
Alısar lezzet andan ‘aql u cānuñ

Ki kendü lütfile vire selāmı
Anuñ ardınca söyleye kelāmı

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ **

Budur Hakk’uñ üçünci armağānı
Beyān ide bedi’ü hūb ma’āni

5990 Buyura rāzıyam sizden haqıķat
Ebed gitmeyesiz bizden haqıķat

كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَقَالَ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ***

İkisinden bu da efđal olısar
Ne iki kıamudan ekmel olısar

Muhammed ümmeti cennet içinde
Şafā vü zevke gark olmışken anda

Hıtab gele Hüdā’dan kıllarum dir
Benüm hāş dostlarum maķbüllerüm dir

N’içün az nesneye kıāni’ olursız
Ki maķşüdi haqıķatden kılırsız

* Secde Sûresi 32/17

*** Yâsîn Sûresi 36/58

*** Beyyine Sûresi 98/8, Tevbe Sûresi 9/72

5993 kıllarum: kıllarım M // Benüm: Benim M, dostlarum: dostlarım M,
maķbüllerüm: maķbüllerim M

5995 Muḥammed ümmeti de söyleyeler
İlāhī ni ‘metüñ bī-ḥad diyeler

Nihāyetsiz görürüz fażl u iḥsān
Ki kılduñ her birimüz yüce sulṭān

B:204a Utanuruz ziyāde dilemege
Daḥı fażl u keremler istemege

Cihānda bizi ĩmānıla diriltdüñ
Ḥisābsız lütf ü iḥsānlar çok itdüñ

Ecel geldügi vaḳt ‘ĩmānumuzı
Şaḳıñduñ şaḳladuñ hem cānumuzı

M:205a 6000 Daḥı sīn zulmetinden kılduñ āzād
Nekīr Münkīr şorarken eyledüñ şād

Ḳıyāmet ḳorḳusından heybetinden
Ḥalāş itdüñ Caḥīm’üñ zaḥmetinden

Şırātuñ şiddetinden bizi āsān
Geçürdüñ ṭamu üstinden ḥoş aḥsen

Ḥisābsız fażluñı gördük İlāhī
Daḥı ne dileyevüz yā pādişāhī

Diye Ḥaḳ didigiñüz gerçi çokdur
Cemālüm görmege teşbīh yoḳdır

6005 Dileñ benden cemālümi göresiz
Şu vaşfa gelmeyen zevḳe iresiz

Size müştākam iy dostlarum n'îçünsiz
Baña müştāk degil misiz diyesiz

Diriseñ bunları göre durur Hāk
Ya nice bunlara Hāk ola müştāk

Diriz bu iştiyākuñ aña hālin
Ne vakt bunlar göreler Hāk cemālini

Diriseñ iştiyākı çün göreler
N'îçün itmez ki vaşlına ireler

6010 Diriz Hāk'ın niçe dürlü işi var
Müretteb birbiri ardınca her kār

Hüdā bunlara müştākam diyicek
Laṭīf sözini bunlar işidicek

Bu kez secde idüp bunlar diyeler
Cemālün Rabbenā göster diyeler

Hüdā emr ide yetmiş biñ ferişte
Biri hükminde yetmiş biñ ferişte

B:204b Hicābı giderün dost dostı görsin
Buluşsın ma'sūka 'āşıklar irsin

6015 Ki mü'minler baña olmuşdı müştāk
Bulara ben de müştākam diye Hāk

6006 iy: ey M
6008 cemālini: cemālin M
6014 Buluşsın: Buluşsun M

Feriştehler diyeler n'ola hikmet
Bular dünyāda itmişdi çü zillet

M:203b

Unutmayup fesād itmişleridi
Ma'āşī yolına gitmişleridi

Sebeb n'ola ki bunlar ola bā'ik
Cemālūñ görmege şimdi ne lāyık

Ḥüdā eyde feriştehler bu mü'min
Nicedür bilmezimişsiz sevābın

6020 Bularuñ fazlını hoş bildireyin
Cemālüm güliyle güldüreyin

Beni bir bildiler dostumı dost yār
Daḥı a'dāmı hem a'dā-yı aḡyār

Bularuñ lā ilāhe illāllah
Didikleri Muḥammed Resūlu'llah

Ki tevḥīd kelimesinūñ müzdi ekmel
Sizūñ ṭā'atlerüñüzden hep efḍal

Feriştehler işidüp bu ḥiṭābı
Açalar cümle perdeyi ḥicābı

6025 Götüreler o mü'minler gözünden
Tecellī ide nūr Ḥaḡḡ'ūñ yüzünden

Göreler Ḥaḡḡ'ūñ ol enver cemālin
Bulalar hem Ḥaḡḡ'ūñ faẓl vü kemālin

6023 ṭā'atlerüñüzden: ṭā'atlerinüzden M

Muhammed and içüp didi ki vallah
Ki bunlara virilmedi dir ol şāh

Hakk'ın dīdārını görmekden efḍal
Egerçi cennetün ezvākı ekmele

Hakk'ın görüncegez mü' min cemālin
Şafāya ğarķ ola bilmeye ḥālīn

6030 Ki altı biñ yılı ḥayrān ḳalalar
Şafāya ğarķ olup mestān olalar

B:205a Ḳaçan kim kendülere gele bunlar
Sücūd idüp 'özürler ḳıla bunlar

Diyeler iy münezzeh ḥazret-i zāt
Kemā yenbağī itmedük 'ibādāt

Saḥa lāyık 'ibādet ḳılmađuḳ biz
Seni bu vechile hem bilmedük biz

M:206a Mā 'abednāke ḥaḳķa 'ibādetike yā ma'būd
Mā 'arafnāke ḥaḳķā ma'rifetike yā ma'rūf

6035 Eger bilseydük senün cemālün
Bu vechile dekin fuḫl u kemālün

Cihāna bir naḫar ḥiç ḳılmađuḳ
Yarım sā'at 'amelden ḳalmađuḳ

6032 iy: ey M

6033 ḳılmađuḳ: ḳılmađık M // bilmedük: bilmedik M

6035 bilseydük: bilseydik M

6036 ḳılmađuḳ: ḳılmađık M // ḳalmađuḳ: ḳalmađık M

Cemî‘ ‘ömrümüzi tã‘atüñde
Geçireydük senüñ hoş hıdmetüñde

Hüdâ eyde benüm hâş kullarum siz
Başuñuz kalduruñ maqbüllerümsiz

‘Amel vaqti degildir işbu demler
Şevâb vaqti durur görüñ kademler

6040 Sizüñ tã‘atlerüñüz maqbül itdüm
Azacuk didigiñüz çoğa tutdum

Cihânda siz getürdüñüz şehâdet
Dağı kur‘ân okumağ sizde ‘âdet

İşidürdüm sizüñ âvâzuñız
Bilirdüm göñlüñüzde râzuñız

Bu kez ben okuyayın siz de görüñ
Kelâmum işidüp vaşluma irüñ

Şehâdet getirüp tãhâ okuya
İşideler kelâmı cãna qoya

6045 Bu kez eyde benüm hâş dostlarumsız
Cihân miñnetlerinden siz nitesiz

Ki rûz u şeb ‘ibâdet zañmetinden
Nicesiz dünyãnuñ her şiddetinden

6038 Başuñuz kalduruñ maqbüllerümsiz: Başuñuz kaldıruñ maqbüllerimsiz M

6040 Azacuk: Azacık M

6041 getürdüñüz: getürdiñüz M

6042 İşidürdüm: İşidirdim M

6045 dostlarumsız: dostlarımsız M

Şafā geldüñüz iy benüm mükerrerem
Habībüm dostlarum ġāyet de ekrem

B:205b Diye Hāk merhabā yā kullarum siz
Benüm hāş dostlarum maḡbüllerümsiz

Niçe ḡorḡuyıla umu kılasız
Niçe nice baña müştāk olasız

6050 Şafāya ġarḡ ola küllü dil ü cān
Olup altı yüzer biñ yıl hayrān

M:204b Buları kendülere getüre Hāk
Sizüñ sākīñüzem ben diye muṭlaḡ

Yed-i ḡudretle bunlara içire
Sevisin Hāk'dan ayruḡdan geçire

Unuda hūruları cenneti hem
Hemān Hākḡ'ıla ola şohbeti hem

Şarābuñ mestliginden ola sekrān
Ki olup altı yüz biñ yılca hayrān

6055 Bilimez mest iden anı şarāb mı
Ya dīdār mı yaḡūd lüṭf-ı ḡiṭāb mı

Zihī faẓl issi sultān gör kemālin
Dırīḡ ider mi ḡullardan cemālin

6047 iy: ey M // Habībüm: Habībim M, dostlarum: dostlarım M
6048 kullarum: kullarım M // dostlarum: dostlarım M
6049 Niçe: Nice M // Niçe: Nice M

Keremler kılmagına ancağ ola
‘Aṭāsı nūr-u dīdār uçmağ ola

İlāhī Maḥmūd’a vir bu maḳāmı
Cemālūñ görüp ola şādumānı

Senūñ sultānlığıña göre faẓl it
Ki dīdāruñ görevüz ḥāş u ‘āmı

6060 Sekiz cennet cemālūñden nişāne
Ki nūruñdan bulupdur intizāmı

Muḥammed ḥürmetine vaşluñı Ḥaḳ
Naşīb eyle bize her şubḥ u şāmı

Şuçumuz ‘afv idüp ‘arz it cemālūñ
İlāhī müstecāb eyle du‘āmı

Kerem kıl dü cihānda biz za‘īf kullaruña iy şāh
Şuçumuz ‘afv idüp iḥsān kılup vir bize ‘izz ü cāh

Caḥīm’dan eylegil āzād Na‘īm’le kıl canumuz şād
Faẓl u nūrıla kıl imdād yüzümüz ola şems ü māh

B:206a 6065 Behişt-i heşt gibi rüşen idesin gönlimüz gülşen
Görine ol laṭīf aḥsen cemālūñ nūrı bī-eşbāh

Çün ider şākile sīne göre her kişi a‘māli
Ḥaṭā ‘işyān iderse kıl a‘ṭā iḥsān ider pes şāh

6057 nūr-u: nūr-ı M
6058 görüp: göre M
6060 nūruñdan: nūriñdan M
6063 iy: ey M
6064 canumuz: cānumuz M
6066 a‘ṭā: M’de yazılmamış.

M:207a

Cemālūñ ‘arz idüp cümle ‘ibāduñ görseler anı
Kemāl-i kibriyādan hīç naķş olmaya ķadr u māh

Eger cümle cihān içse zülāl-ü feyz-ü rahmetden
Kemāl-ü baħr-i hikmetden ne naķş ola iy şahinşāh

Ėarībüz ‘ālem-i günden irişdük ķapuña fazl it
Getür yüzden hicābı kim görüne ol cemāl-ü māh

6070 Nice kim bizi dünyāya getürdüñ eyledüñ ihsān
Yine vir rüz-ı ‘uķbāda cemālūñe her gāh

Behişt-i heşt vişālūñden nişāne hem kemālūñden
Yedi ıamu hayālūñden ziyānedür o nārdan cāh

Tecellī kıl vişālūñden çü yanmışuz hayālūñden
Canumuza cemālūñden ider nūr olalım āgāh

Hicābı ref idüp gözden vişāle bizi zamm eyle
Firāk kesr ola tā cezmen cemāle fetħ ola hoş rāh

Firākdan ķurtarup vuşlat viresin viresin rūh_u pür-şevķe
Dilümüz ire şol zevķe ki anı vaşf itmeye efvāh

6075 İçir cānumuza ‘ışķuñ şarābın olalım sermest
‘İmāret eyle gönlimüz harābın kim ola tahtgāh

* İsrā Sûresi 17/84

6068 Kemāl-ü: Kemāl-i M, iy:ey M

6071 vişālūñden: vişāliñden M, hayālūñden: hayāliñden M, kemālūñden: kemāliñden M

6072 vişālūñden: vişāliñden M, yanmışuz: yanmışız M // hayālūñden: hayāliñden M,

Canumuza: Cānumuza M, cemālūñden: cemāliñden M

6075 cānumuza: cānumuza M

Dü ‘ālemde murādumuz ‘ibāddan ola adumuz
Müdām arta küşādumuz firākda itmeyevüz āh

Çün olduk muntazır Hakk’ı vişāle irişüp fazluñ
Firākdan kırtarup vaşlına şala görüne dergāh

Tecellī bulmasa dostuñ cemālinden gönıl iy cān
Tesellī bulmayup aşlā hayālinden ola evvāh

Hüdāvendāne naķş ola kemāl-ü salţanatdan kim
Eger bir kula fazl idüp virürseñ vaşluñı iy şāh

6080 İrişdür cümlemüz fazl u kemāle bulalum rif‘at
Cemālūñ görüp irelim vişāle nūr ola cāygāh

B:206b

Bu Maḥmūd’uñ revā kıl ḥācetin iy kādıye’l-ḥācāt
Du‘āsı maķbūl olmayan olur kāyb ve ḥūr gümrāh

İlāhī sen nazar eyle gözümüz gönlimüz sen aç
Ki hergiz kimse uyanmaz eger sen itmeseñ inbāh

**El-bābü’l-ḥamsūn fī kıra‘ati’l-enbiyāi küntühüm ‘alā’l-menābir ve
ru’yetullahu Ta‘ālā**

M:205b

Rivāyet itdi rāvīler bu bābı
Ki ol iki cihānuñ āfitābı

Muḥammed ḥāzretine cem‘ ola ḥalk
Sarāyınuñ eşigine tola ḥalk

6076 murādumuz: murādımız M
6078 gönıl: gönül M, iy: ey M
6079 kemāl-ü: kemāl-i M // iy: ey M
6080 İrişdür: İrişdir M, bulalum: bulalım M
6081 iy: ey M
6082 gönlimüz: gönümüz M

6085 Cemî‘ mürselînüñ enbiyānuñ
Cemî‘ müslimînüñ evliyānuñ

Öñine düşe ‘azm-i hazret ide
Alup dāru’l-celāle toĝru gide

Vara pes cennet-i ‘Adn’e tola halk
Bir aķ müşkden maķāma cem‘ ola halk

Feriştehlere Hāk ide hitābı
Kuruñ menber ki şems gibi ola tābı

Ola biñ yıllık irtifā‘ı
İre etrāfa hep nūr u şî‘ā‘ı

6090 Pes İbrāhîm’e emr eyleye Cebbār
Ki çık hutbe okı işitsün ebrār

Oķuya ümmetine şuhfını hoş
Beyān ide Hüdā’nuñ lütfını hoş

Bu kez Mūsā’ya diye oku Tevrāt
Oķuya menber üzre āyet āyāt

Buyura Dāvūd’a çık menbere dir
Ki bülbül gibi saç ‘anbere dir

Zebūrı yetmiş āvāzıla oķuya
Nitekim bāĝçede bülbül şakıya

6095 Bu kez ‘İsā’ya eyde okı İncîl
Oķıya menber üzre ide tebcîl

Pes andan emr ide  ur y  Mu ammed
Ha        lmi  rg r y  Mu ammed

B:207a Aya  n ada   n yerden ken ra
Gele y   t a  mer bir men ra

Bir a  yire  rile r kn-  b b 
Kim ola misk-i ezferden t r b 

 ı a  stine o ıya o  ur' n
  n oldur mazhar-  env r-  fur  n

M:208a 6100   l     evvelini   hirini
  l     b   n n  z  hirini

 amu a    n n  ta      ide ol
Birin yetmi e dek ted      ide ol

 de  all d rt kit bu  m      t n
  la m        m   n mu'    t n

Hem andan bildiriser va  f-u z  t 
Hem andan a     sar ke  f-  z  t 

Nice ke  f idiser     r- cel  li
Nice   r z idiser n r-u cem  li

6105   n ol a  m     yire m '  nler ire
Bulup yirl  yirin oturup  ura

6097 r kn- : r kn-i M
6103 va  f-u: va  f-  M // ke  f-i M
6104     r- :     r-i M

Şular kim ola a'lem ola a'zam
İde Hakk anı ol yirde mu'azzam

'Amelden 'ilm-i 'irfân zîrâ eşref
Maķâmı pes anuñ erfa' ve eltaf

Şu kim cum'aya ide evvel aķdām
İde ol yirde ol evvel aķdām

Gözükmek isteye çün şāh-ı a'lā
Tecellî eyleyüp ol Hakk Ta'ālā

6110 Tecellî eyleye bir nūr nāgehānı
Tuta envār-ı āsārı cihānı

Bular ol nūrı görüp gele vecde
Kamusı yüz vurup eyleye secde

Sirāyet ide ol nūr tola ervāh
Tamāmet zāhir ü bātin ve eşbāh

To la ol nūrula cism ü dil ü cān
Hemīn göz kulaķ ola cümle insān

B:207b Bu nūrıla işide Hakk sözünü
Cehetsiz hoş göre dostuñ yüzünü

6115 Bu kez Hakk bir melek eyleye irsāl
Yaraķlanuñ tecellî ider iķbāl

Bugün işbu gözile göresiz
Cemāl-i Hakk'ı vaşlına iresiz

6113 nūrula: nūrıla M
6116 göresiz: giresiz M

M:206b

Ḥaqq'ı görmege bunlar ola ḥāzır
Benāgāh bir kıtāb ide o ḳādir

Gelün baña diyü ide ḥıṭābı
Nazar kıluñ ki keşf idem ḥicābı

Göresiz vechimi bulasız iḥsān
Bulasız bī-nihāyet faẓl u rıdvān

6120 Virem şol mülkimi göz görmemişdür
Şu devletler virem 'aql irmemişdür

Size erzānī kılam hoş vişālüm
Göresiz şevḳile ḥüsn-ü cemālüm

Görün imdi ne lüṭfile ḥicābın
Yüzünden nice keşf ider niḳābın

Götüre her ḥicābını o dem Ḥaḳ
Kıla pes üç ḥicābı anda ancak

Anuñ evvelkisi 'izzet ḥicābı
Anuñ ikincisi 'aẓmet ḥicābı

6125 Üçüncisi ḥicābü'l-kibriyādur
Bu üç dürlü ḥicāb nūrdur ziyādur

Ḥicābdan bunlara şol deñlü nūrlar
Tecellī eyleyüp vire sürūrlar

6120 devletler: devletlerim M

6121 vişālüm: vişālīm M, cemālüm: cemālīm M

Ḥicābuñ nūruna doymaya gözler
Cemālini Ḥaḫḫ'uñ göz nice gözler

Cemālinden şu deñlü ide envār
Tamām nūr olalar bunlar ne kim var

Vire 'izzet ḥicābından selāmı
İşide cümle mü'min ḥāş u 'āmı

6130 Selām olsun size iy kullarım dir
Ki ehlā merḥabā maḫbūllerim dir

B:208a Selām şol ḥayy ü ḳayyūm pādişāhdan
Şu şāhdan kim iḥlāşdur mevt ü āhdan

Size erzānī olsun dir vişālüm
Görün cennetde envār-ı cemālüm

Ki zirā siz ḳapumda ḥāşlarumsız
Biḥār-ı 'ışkıma ğavvāşlarımsız

M:209a Bağışladum size ünsüm ve ḳudsum
Sizüñdür cennet ü 'arşıla kürsüm

6135 Ṭaparduñuzdı beni görmeden siz
Severdünüzdi baña irmeden siz

Bilün ben de ki sizden rāzıyam ben
Neyi kim siz dilersiz eyleyem ben

6127 nūruna: nūrına M, doymaya: diymeye M

6130 iy: ey M

6131 iḥlāşdur: iḥlāşdır M

6135 Ṭaparduñuzdı: Ṭapardıñuzdı M // Severdünüzdi: Severdiñüzdi M

6136 Bilün: Biliñ M

Celālüm gösterem size cemālüm
Vişālüme irüp görüñ kemālüm

Neyi kim nefsüñüz iderse arzū
Dileñ virem size dağı yeñ misk-i bñ rū

Ben ol lütf issi Allah’um diye Hāk
Ki şun’umdan durur her ne ki var hālķ

6140 Hāzīnem töludur ne deñlü ihsān
İdersem olmaya zerrece noķşān

Bağışladum size mülk-ü kebīri
Ki gözler görmemiş aña nazīri

Sa’ādet tahtına sultān olasız
Ebed cennetde ‘işretde qalasız

Çü bu resme hitāb-ı müsteṭābı
İdüp keşf eyleye andan hicābı

Hicābın cümle keşf ide o dem Hāk
Hicābü’l-kibriyā qala pes ancak

6145 Hākīkat zātı anuñ zāhir olsa
Yok olurdı kim aña nāzır olsa

Doyamazdı anuñ zātına hīç kes
Yine Allah bilür anı sözüñ kes

Cemālını Hākķ’uñ çün kim göreler
Hākķ’a secde idüp yüzler süreler

B:208b Hı̇tāb gele sūcūddan alkasız dir
Cemālūme hı̇cābsız baasız dir

Sūcūd vatı degildür işbu demler
Ki cūd vatı durur görüñ ademler

6150 Daı bu dem degil vat-ü ‘ibādet
Ziyāret vatidür vat-ü ziyāret

M:207b ‘Anā vatı degil vat-i ınādur
Cefā vatı degil vat-ü vefādur

Ta‘ab vatı degil vat-ü arabdur
Likā vatı durur zevı ‘acebdür

Getürdüm sizi dı̇dārum göresiz²
Vişālūme cemālūme iresiz

amu hāl başlarını aldıralar
Cemālın göreler hayrān uralar

6155 Ki üç yıl bular göz yummayalar
Cemālinden Hā’uñ göz ayırmayalar

İriş iltıā çün nūr-u ‘ıyna
Nazar itmeye ayra hūr u ‘ıyna

Kimüñ kim niceyse ‘alı ve ‘ilmi
Aña göre bula envār-ı hılmi

6150 vat-ü: vat-i M
6153 dı̇dārum: dı̇dārim M
6157 envār-ı: envā‘-ı M

Cihānda ya‘nī anun dirliği ne
Hicāb keşf ola göre dirliğine

Ḳuluñ Maḥmūd’a iy sultān ‘ināyet
‘İlmile cümlemüze hoş ‘amel vir nūr-ı hidāyet

6160 Yerini cennet it göster cemālūñ
İlāhī cümlemüze vir vişālūñ

Ḥüdāvendā tapuñ ‘alā’l-meṭālib
Ḳapuñdan olmadı redd aṣlā ṭālib

Ḳabūl ḳıl biz ḳulı it fażl-u iḥsān
Cemālūñ gösterüp vir fażl-u rıdvān

Bu ḥalka Ḥaḳ ‘aṭā vü cūd idüp ikrām ide fażlā
Hicābın ref‘ idüp taḥḳīḳ cemālin ‘arz ide fażlā

Cemālin ideler seyrān ki üç yüz yıl olup ḥayrān
Zülāl-i vaşlıla sekrān ḥumār-ı hicri yok aṣlā

B:209a 6165 Ḥiṭab ide bulara bār ‘aṭāyādan daḥı ne var
İdelüm ‘ayinede iḥzār ḳılup ikrām u cūd bezlā

Bular da eydeler iy Ḥaḳ saña olsun ṣenā muṭlaḳ
Ḳıyaşsızdur ‘aṭāñ elḥaḳ nazīri yok anuñ mişlā

Necāt virdüñ bize nārda ḥayāt virdüñ bize nūrda
Şebāt virdüñ civāruñda ḳarībiz yok bu‘d u meylā

6159 iy: ey M
6162 fażl-u: fażl-ı M // fażl-u: fażl-ı M
6165 İdelüm: İdelim M
6166 eydeler: ideler M
6167 meylā: mişlā M

M:210a

Kerāmet ẖil'atin virdüñ selāmet rif'atin virdüñ
Tamāmet ʔal'atin virdüñ idevüz vaşluña meylā

Bize ʔadrü'l-kemāl virdüñ bize nūru'l-cemāl virdüñ
Bize dārü'l-celāl virdüñ 'aʔāña yokdır aşlā lā

6170 Bize virdüñ behişt ulu gören dir imrenüp līlī
Türābı misk ü ʔaşı lü'lü' cevāhirden gül ü lālā

Hiṭāb ide yine Mevlā hicābuñ keşfi ger a'lā
Bir iş vardır o da evlā diyeler nedür ol ālā

Rızāmdur diye ol Allah feraḥ oluñ müdām her gāh
Saḥaṭ görmeñ ve ʔılmañ āh size ḥışm itmeyem kellā

Buluñ özüm görüñ yüzüm işidüñ lüṭfile sözüüm
Ki fazlumuz size bizüm diler vaşl ile 'adlā

Varuñ evlād-ı ezvāca varuñ ihvān-ı efvāca
Varuñ gülzār-ı izāca buluñ ḥūr servü ʔad bālā

6175 Varuñ köşküñüze şādān iriñ 'arşıñuza ḥandān
Görüñ ʔarşuñuza ferḥān buluñ ḥūra-yı meh şeklā

Ḥaḳḳ'uñ müşkden olan ʔağa girüñ nūrdan olan bāğa
İrüñ dört dürlü ırmağa zülālinden içüñ küllā

Varuñ şol ferş ü mevzū'a semāya ola merfūğa
Şu resme ḥūr u mecmūa'a felek dāye melek lālā

ʔıluñ tūbāyı hoş seyrān oluñ reyḥānıla ḥayrān
Melā'ik ḥūrula vildān diyeler merḥabā ehlā

6173 bizüm: bizim M
6178 ḥūrula: ḥūrıla M

Bulara çün ide sübhān kemāl-i lütfīle ihsān
Şafādan olalar mestān ki vaşıf irmez aña ‘aqlā

6180 Şu deñlü nūr ide işrāk kıla bunları istiğrāk
Bulalar şol kadar ezvāk dinilmez vaşf olup naqlā

Hiṭābından Hakk’uñ ol vaqt şu resme bulalar lezzet
Kıla hūsn-ü cemāl sermest zülāl-i vaşl içüp fazlā

B:209b Şu resme olalar serhoş ki qalmaya bularda hūş
Behişte itmeyeler cūş ki yolın bilmeyüp rihlā

Bular çün oldılar nādān ki bulmağa reh-i evṭān
Muḳarreblere ol sulṭān buyura emr idüp qavlā

Aluñ buları uçmağa otāğ u bāğ u ırmağa
O hūr-u müşgīn aşdağa ki şemsden hūb tecmīlā

M:208b 6185 Melā’ik bunları alur sarāy-ı taḥtlara gelür
Gelür vildān u ğılmān hūr idüp aydaları tekbīlā

Bu zevki çünki göreler feraḥdan ğıḳte ideler
Biri birine eydeler zihī ‘izzet ki tebcīlā

Bularuñ ehli çün ire ol enver nūrların göre
Hezārān taḥsīn irgüre cemāl-ü hūсне teclīlā

Bular da eydeler hūsnüñüz şu vaqt kim gitdik idük biz
Ziyād andan cemālüñüz bahā vü nūr u tekmīlā

Zihī göz kim aña ru’yet naşīb ola daḥı vuşlat
Bula şol vechile devlet ki ideler Hakk’a tebtīlā

6190 Varup geldi dimekden siz cehet fehmi eylemeñ andan
Teķābülsiz görünür Hāķ ne teşbīhā ne ta‘īlā

Niçelere bu ma‘niler sarāylarda olurlarken
Ola görüne Hāķ taḥķīķ ne taḥyīlā ne te‘vīlā

Bu resme çü bular ire cemālini Hāķ göre
Bu ifdāle Hāķ irgüre idüp vaşlını tafşīlā

Ola bir haftaca miķdār ki āḥir zaman devvār
Ol aķ müşkden yire ebrār vereler yine ta‘cīlā

Ḳaçan cum‘a günü ola bu ḥalkı Hāķ cem‘ kıla
O şeh lütf ide her kıla bulalar vaşlı taḥşīlā

6195 Girü emr ide ol Mevlā menābir diñle hercāy
Güvāsı kırula ‘alā kınıla taḥtlar iy bed rāy

Ola ba‘zı menābir nūr ki rayḥi miskile kāfūr
Kimi sīm ü zer vü ma‘mūr kimi dürr ü la‘l ü yāķūt hāy

Bu ḥalkı Hāķ ide da‘vet varalar bulalar devlet
Menābirde bulup rif‘at oturalar alay alay

Muḥammed cümleden ‘alā maķāmında ola ol evlā
İde evvel aña Mevlā tecellī iy yüzi tuğray

B:210a

Girü zāhir ola ol ‘arş girü ğarķ ola nūra ferş
Benāğāḥ girü ol zü‘l-‘arş görine iy cihān ārāy

6195 iy: ey M

6198 iy: ey M

6199 iy: ey M

6200 Cemālin keşf idüp Allah baña irüñ diye ol şāh
Görüñ dīdārumı her gāh göre ‘uşşāk iy cān ārāy

Keremden Hāk virüp rıdvān kerāmetden idüp ihsān
Ki anı fīkr idemez izhān şu resme ire nūr bi-gāy

M:211a Ki hīç göz anı görmemiş kulağa vaşfi girmemiş
‘Aqıl hīç aña irmemiş bulunmaz ol iy rūh efzāy

Anı ‘uşşāk göreler rāst mey vaşlından olup mest
Likāsından olurlar hest şafālarda iy şüker hāy

Çü halkıla selām-ı Hāk iricek vecd olalar halk
Kıla zevk ü şafāya gark tola nūrıla ser tā bāy

6205 Muḳarrebler girü gele buları lütfile ala
Behište tā vaşıl kıla ala servü ḳad bālāy

Müdām her cum ‘a gün varup bu resme ol yire irüp
Cemālini Hākḳ’uñ görmek bileler fażl-u bī-hemtāy

Terākḳī ideler her gāh oluban vāşıl-u dergāh
Ziyāde ola şevḳ ü cāh olıcaḳ vaşl-u bī-hemtāy

Nazar eyleye Hāk evvel ‘ibādı vechine efḳal
Bular da ideler ekmel cemāline nazar her cāy

Ḳaçan kim Hākḳ’ı göreler vaşl-ı bahrine gireler
Ki ‘aql vü cānı vireler olalar ‘ışḳını bī-tāy

6200 iy: ey M
6202 iy: ey M
6202 iy: ey M
6206 fażl-u: fażl-ı M

6210 Kaçan kim muhtecib olsa gözünden bunların yâri
Kıla nûrının âşârı kıla gönüllerini bây

Olup nûru'n 'alâ'n-nûr ol o nûra ola rûh mevşûl
Ola hâzret de hoş maqbûl ne bulur gör ol 'alî rây

Şu 'ârif kim bula vahdet evinde vuşlat-i bizzât
Müdâm görünür aña zât behiştinde bi'l-'arzdır pây

Behişte kul olan bizzât Na'im'dür anlara lezzât
Bulara ırgürünür zât velî az degil ol hâşyây

Rızâsın bulalar her dem cemâl-i vaşlıyla hem
Sahtağa görmeyeler hem ki hiç dimeyeler hây vâ

Du'a-yı es-selâtin

B:210b 6215 Eyâ Maḥmûd dü 'âlem eyle kıluban Hâk'dan isti'tâ
Kerîmdür o qabûl idüm ki fazlın eyleye 'itâ

Dimişdür ol cihân fahri Muḥammed 'âlemin şadri
Ki şadri nûrunun qadri kılupdur qadri pür azvâ

Yedeynini kaçan bir 'abd Hâk'a ref' eylese bi'l-ḳasd
Anı itmege şıfren redd ider ḳulundan istiḥyâ

M:209b * كَمَا قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ رَبَّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مَنْ عَبْدُهُ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا *

Şular kim itseler zârî haḳîḳat lütf ider bârî
Ki üç şeyden birin bârî ider taḥḳîḳ kılup irzâ

6210 gönüllerini: gönüllerini M

6216 Dimişdür: Dimişdir M

6217 ḳulundan: ḳulundan M

* Hadis-i Şerif

Du‘āsin ya ide te‘cīl ya aḥretde kıla tekmīl

Ya anuñ mişli su‘i bil def‘ idüp kıla ifnā

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَآ مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو دَعْوَةً لَيْسَ فِيهَا إِيْتَمٌ وَلَا قَطِيعَةٌ الرَّحْمِ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِأَحَدِي ثَلَاثَ أَمْأَ أَنْ يَعْجَلَ دَعْوَتِهِ أَوْ يَذْكُرَهَا أَوْ يَلْخُزَهَا فِي الْآخِرَةِ وَ إِمَّا أَنْ يُكْفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا قَالُوا أَذَنْ نُخْتَرِيَا رَسُولَ اللَّهِ قَالُوا أَعْطَاهُ أَكْثَرَ *

6220 Resūlūñ rūḥuna iy şāh selām idüp kılıruz āh

Şafi‘ olsun bize her gāh Caḥīm’den idüp isti‘fā

Aña vech ü celālūñle tutasın yüz cemālūñle

Daḥı nūr-u vişālūñle viresin bi-ḥesāb ālā

Seni añduķca dü ‘ālem müdām añduķca her ādem

Viresin aña kıtlu dem kılup kıdrini ḥoş a‘lā

Muḥammed cān-ı sulṭāna dü ‘ālemde o ḥāķāna

Viresin fażluñı ḥana vaşluñdan idüp a‘bā

Hem olsun her müllūk emlāk devr itdükçe nüh eflāk

Nişār itsün aña emlāk cevāhirden nefīs zībā

6225 Zülālūñden iķe ābı vişālūñden aķa bābı

Nevālūñden şaķa tābı ide etbā‘ına ehlā

İlāhī Bāyezīd Ḥan’a dü ‘ālem irgür iḥsāna

İrişdür fażl-u rıdvāna ki dil pür nūr u irzā

Müyesser kıl aña vuşlat ‘aṭā vü cūdula fażluñ

Ki fehmi irmeye ‘aķluñ anı eyleye istihşā

* Hadis-i Şerif

6220 iy: ey M

6226 İrişdür: İrişdir M

6227 cūdula: cūdıla M

B:211a

Du‘āmuz budur ol cāna iriſe vaſl-u cānāna
Kamu itbā‘ı ‘ilmāne kılrur lıkāñ ilkā

Emīr Sultān’ı iy sultān kılasın biz kula miḥmān
Şefā‘atle kıla iḥsān göñil levḥın idüp ibkā

6230 Sebeb ola necāta ol ve ‘afv u seyyiāta ol
Cevār u gün şebāta ol tecellīne idüp istiḥsā

M:212a

Muḥaddes eyle seyr-i yir münevver eyle yir yir
Ziyāde eyle nūrını cemālūñ nūr idüp iclā

‘İnāyet kılr bize iy şāh ki dergāhuña dutduḡ rāh
Dü ‘ālem virme bize āh belā vü miḥnet ü levā

Caḥīm’den kılr bizi āzād Na‘īm ü zevḡ ile kılr şād
Hidāyet vir kılrup irşād ki izlāl itmesün ahvā

Bize göster cemālūñi müyesser kılr vişālūñi
İçir fazl-u zülālūñi ki fazluñdan kılrup ihrā

6235 Cem‘i mü’mine iy Ḥaḡ ki ‘ayn-ı ‘avnüñile baḡ
Dü ‘ālem yüzlerin kılr aḡ rızāñ taḡtında kılr irā

Bulara lütf idüp sultān viresin cenneti evṡān
Cemālūñ göreler tābān idesin fazlıla irzā

Du‘āmuza kamu ‘ālem disün āmīn melek Ādem
Viresin baḡt-ı ḡutlu dem şafālarda idüp ibkā

6228 vaſl-u: vaſl-ı M
6229 iy: ey M // göñil: göñül M
6232 dergāhuña: dergāhıña M
6235 iy: ey M

6238 Tamām oldı kitāb elḥamdülillah
Ḳuruldı nūr u tāb elḥamdülillah

5. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: DİZİN

āb (<Far.) su. ā. 215, 2301, 3683, 3923 ā.- ı ‘avnüñle 175 ā.- ı gildir 2260 ā.- ı hāvi 1864 ā.- ı hayāt 251, 1456, 2729 ā.- ı hayātdan 3716 ā.- ı hayātı 230 ā.- ı hayāt-ı ehlā 4164 ā.- ı hayvān 3717 ā.- ı hayvāndur 4402 ā.- ı kāfūrı 3449 ā.- ı lü’lü’ 3329 ā.- ı revānı 2296 ā.- ı tesnīmle 5589 ā.- ı tühürdur 2963 ā.- ı vaşluñdan 254 ā.- u hayāt 3050 ā.- u hayātdur 5380 ā.- u hayātı 3708 ā.+ a 3368, 4979 ā.+ dan 1471 ā.+ ı 1871, 4967, 6225 ā.+ lardan 2606 ā.+ ü’l-hayāt 5003 ā.+ ü’l-hayātı 2952 bünyād-ı ā. 2259 rūḥ-ı ā.- ı hayvāndır 775	ābā (<Ar.) babanın çoğulu. ā. 1710, 5661 ā.+ ya 4273 sırr-ı ā.+ dır 289 ābād (<Ar.) sonsuz gelecek zamanlar. (<i>krş.</i> ābād) ā. 1324 ābād (<Far.) bayındır, mamur. ā. 1013, 1160, 1324, 2259, 2352, 2385, 2643, 3194, 4156, 4528 ābād (<Far.) bk. ābād. ā. 2715, 4635, 4636 ābe’an (<Ar.) sürekli, devamlı. a. 306 ābāz (<Far.) bk. ābād. ā. 1168 ‘abbād (<Ar.) kullar, köleler ‘a. 1027, 3184 ‘a.+ la 275 ‘Abbās (<Ar.) İbn-i ‘Abbās. ibn-i ‘A. 971, 1162 a’bā (<Ar.) kaba kumaş. a. 6223 ‘abd (<Ar.) kul, köle. ‘a.- i şādık 290

‘a.- u vahhāb 5935
‘a. 6217

ābdān (<Ar.) bedenler.
ā.+ dur 2809

‘**Abdu’l-vāhid** (<Ar.) Abdulvahid.
‘a. 4582, 4599, 4603, 4622

‘**abeş** (<Ar.) boş, saçma.
‘a. 3495, 4567, 4568
‘a.+ dür 5806

‘**abīr** (<Ar.) bir tür güzel koku.
‘a.- i ‘ūd 2435
‘a. 3092

‘**ābid** (<Ar.) kullar, köleler.
‘ā. 1298
‘ā.+ ler 3784

‘**abkārī** (<Ar.) “ince, çok güzel”
anlamında kumaşlar için
kullanılan bu kelime
Yemen’in bir tarafında
bulunan ve cinlerin oturduğu
sanılan Abkar şehrinden
gelmektedir.
‘a. 3212

ablaḳ (<Ar.) yayvan, şişman.
a. 3057

‘**abūs** (<Ar.) somurtkan, asık suratlı.

‘a.- u yevmūñ 2908

ac (<T.) bk. **aç**.
a. 4275

‘**acāb** (<Ar.) Şaşırtmak, zevk
vermek, hoşnut etmek,
tutkunluk yaratmak.
‘a. 237

a‘cām (<Ar.) Acemler.
a. 1416
a.+ ıla 236

‘**acayib** (<Ar.) garip, tuhaf.
‘a. 4800

‘**aceb** (<Ar.) şaşma, hayret bidiren
söz, acaba, garip, şaşırtıcı.
‘a. 278, 419, 1091, 1188,
1414, 2476, 3597, 4621, 4817, 5116,
5227, 5584

‘a.+ dir 742, 2210, 3010
‘a.+ dür 1022, 1242, 2179,
2628, 3473, 3776, 4159, 4178, 4301,
5916, 6152

‘**acem** (<Ar.) Arap olmayan kimse.
‘a. 71, 3081

acı (<T.) acı.
a. 266, 728, 1101, 1349, 1394,
2891, 4313

a.+ dur 3888

a.+ sı 1362, 1369, 1403	a.- asın 254, 3937
a.+ sın 368, 4494	a.- aydı 1197
	a.- dı 75, 214, 231, 388, 428,
acıq- (<T.) acıkmak.	5696, 5736, 5802
a.- up 1732	a.- ınca 1591
	a.- ısar 1490
‘acīb (<Ar.) çok tuhaf, çok şaşırtıcı.	a.- mamışdur 1469
‘a.+ dür 1084	a.- mış 4630
‘a.+ ü’ş-şān 5756	a.- sa 5760
	a.- uñ 2321
‘āciz (<Ar.) güçsüz, beceriksiz.	a.- up 224, 230, 242, 2657,
‘ā. 806, 833, 1259, 3709,	3316, 3865, 4126, 4401, 5516, 5592,
5980	5750, 5948, 5953
	a.- updur 1166
‘acūze (<Ar.) kocakarı, cadı.	
‘a. 3758	aç (<T.) aç, tok olmayan.
	a. 611, 3408, 3475, 5254
‘acz (<Ar.) güçsüzlük, âcizlik.	
‘a.- i ‘atıl 2261	açıq- (<T.) acıkmak. (<i>krş. acıq</i>)
	a.- ıp 3444
aç- (<T.) açmak. (<i>krş. ac</i>)	
a. 178, 1238, 2318, 2737,	açıl- (<T.) açılmak.
2865, 3475, 4209, 4629, 6082	a.- a 4992, 5155, 5229, 5714
a.- a 1570, 2712, 2952, 2964,	a.- dı 1800, 4844, 4846, 5517
3169, 4396, 5239, 5575, 5703, 6225	a.- ıp 5575
a.- alar 1843, 1846, 2034,	a.- ur 1594, 1602, 2383
5149, 5951, 6024	
a.- am 1684	açlık (<T.) açlık.
a.- am 2597	a. 1392
a.- amaz 761	
a.- ar 192, 212, 227, 325, 738,	açuk (<T.) açık.
2503	a. 5478
a.- arlar 4518, 4977, 5021	
a.- arsañ 5460	ad (<T.) ad, isim.

a. 1017, 1050, 1318, 1320,
1321, 1324, 1694, 2292, 2696, 2893,
2930, 3364, 4556, 4787, 4973

a.+ ı 253, 585, 616, 648, 1055,
1057, 1060, 1070, 1071, 1072, 1073,
1088, 1091, 1094, 1095, 1099, 1100,
1104, 1106, 1108, 1110, 1111, 1112,
1113, 1137, 1196, 1325, 1830, 1887,
1998, 2272, 2471, 2474, 2655, 2857,
2860, 2865, 3362, 3698, 3864, 3887,
4004, 4012, 4013, 4014

a.+ ına 152, 758, 816, 1323,
2020, 2858, 3726, 4147, 5120, 5944

a.+ ını 313, 618, 896, 1017,
1018, 1046, 1053, 1191, 1572, 4004,
5271

a.+ ıdur 1092, 1316, 1325

a.+ ım 614

a.+ ın 611, 622, 846, 1017,
1018, 1019, 1063, 1798, 4014

a.+ ıñuz 5236

a.+ lu 1414

a.+ um 707, 3902, 5237

a.+ umuz 6076

a.+ uñ 614, 706

‘**ad** (<Ar.) adet, hesap.

‘a. 641, 1025, 1303, 5585

‘a.+ leri 1406

‘**Ād** (<Ar.) Ad kavmi.

‘ā.- ı Şeddād 2385

‘ā. 141, 2272, 2273, 2414

ķavm-i ‘ā.+ a 141

a‘dā (<Ar.) düşmanlar.

a. 183, 4070

a.- yı ağyār 6021

a.- yı dīnile 3216

a.+ ya 1651, 4750, 4752, 4753

ādāb (<Ar.) uyulması gereken
esaslar, âdet, yol yordam.

ā. 228, 248

a‘dād (<Ar.) sayılar, adetler.

a. 1467, 3208, 4534, 4536

‘**adālet** (<Ar.) adalet.

‘a.+ den 487

ağall (<Ar.) dalalette kalan,
sapkınlık yapan.

a.+ dır 378

adam (<T.) adam, insan.

a. 3965

a‘dām (<Ar.) akılsızlık.

a. 1420, 5846, 5848

a.+ ı 6021

‘**add** (<Ar.) sayma, sayılma.

‘a. 129, 257, 276, 1423, 2082,
2708, 2852, 3185, 3709, 3751, 4037,
4039, 4046, 4076, 4886

‘a.+ i 416

‘**aded** (<Ar.) sayı.

‘a. 1187	‘ā. 1035, 4225, 5128, 6041
Hisāb-ı ‘a.+ den 1423	
‘a+ siz 4254	adım (<T.) adım.
	a.+ ı 1592, 3967
‘adel (<Ar.) pek adaletli.	
‘a.+ de 3479	‘adil (<Ar.) bk. ‘adl.
	‘a. 1288, 2119, 3193, 4394,
‘adem (<Ar.) yokluk.	4464, 4885, 4888, 4893, 5282
‘a. 267, 347, 2266, 3699,	‘a.+ de 4397
3846, 3847	‘a.+ den 4890, 4891
‘a.+ de 499	‘a.+ dūr 753
‘a.+ den 52, 77, 1881, 2266,	
3181, 4144, 4651, 5734	‘ādil (<Ar.) adaletli.
‘a.+ deyken 1002	‘ā. 575, 4033, 5247
‘a.+ dūr 4129	
Ādem (<Ar.) Hz.Adem.	‘Adin (<Ar.) bk. ‘Adn.
ā. 138, 158, 216, 461, 492,	‘a. 211, 1026, 1032, 1445,
596, 906, 907, 909, 1042, 1175, 1176,	1446, 1466, 1474, 1483, 1485, 1571,
1177, 1179, 1180, 1242, 1243, 1253,	2054, 2427, 2443, 3190, 3638, 3639,
2618, 2622, 3312, 3678, 4246, 4295,	5092
5171, 5294, 5669, 5671, 6222, 6237	‘a.+ de 1489, 2954
cins-i ā. 658	‘a.+ den 1555
evlād-ı ā. 665	‘a.+ dūr 2724
faḥr-i ā. 1794	
ibn-i ā. 4167	‘ādiye (<Ar.) alışılmış.
mefḥar-i ā. 277	nüfūs-u ‘ā.+ ye 4754
ā.+ de 908, 1174	
ā.+ den 1243, 1840, 2633	‘adl (<Ar.) doğruluk. (krş. ‘adil)
devr-i ā.+ den 2968	‘a.- i ‘iffet 760
ā.+ i 626, 1841	‘a.- ü kuvvet 746
ā.+ üñ 585, 3337	‘a. 3746, 4035, 4396, 4397,
	4637, 4887
	‘ilm-i ‘a. 4398
‘ādet (<Ar.) alışkanlık, huy.	‘a.+ i 330, 1429

‘a.+ ine 2991	‘a.+ ini 242	‘a.+ ile 4886	pengīr-i ‘a.+ in 250	‘a.+ inde 320	‘a.+ iyle 1286
‘adlā (<Ar.) adalatle ilgili.	‘a. 3558, 6173				
‘Adn (<Ar.) Adn cenneti. (krş. ‘Adin)	‘a. 1572, 2982	‘a.+ e 1488, 2128	‘a.+ i 1610	‘a.+ üñ 1502	cennāt-i ‘a.+ e 5686
cennet-i ‘a. 2969	cennet-i ‘a.+ e 1499, 6087	cennet-i ‘a.+ i 1497	dār-ı ‘a.+ üñ 1549	ravzāt-u ‘a.+ e 5686	
‘adū (<Ar.) düşman. (krş. ‘aduv)	‘a. 4750, 4751	‘a.+ dur 3765	‘a.+ ya 4879	‘a.+ yı 2487	
‘aduv (<Ar.) bk. adū.	‘a.+ lardır 2081				
‘āf (<Ar.) saf, temiz.	‘ā. 2604, 5255	kevşer-i ‘ā. 5473			
āfāk (<Ar.) ufuklar.	ā. 2722, 3745, 4869, 5594, 5705	ā.+ a 3412			
āfāt (<Ar.) afetler, belalar.	ā.- ı dünyā 5064	ā. 321, 3917	ā.+ in 756		
‘afīf (<Ar.) iffetli, namuslu.	‘a.+ lerdür 5258				
āfitāb (<Far.) güneş.	cemāl-i ā.+ a 5768	ā.+ ı 6083			
‘afv (<Ar.) af, suçunu bağışlama.	‘a. 185, 201, 723, 812, 1424, 1676, 1775, 2122, 2497, 3912, 4409, 5074, 5621, 5622, 6062, 6063, 6230				
ağ (<T.) ak, beyaz.	a. 155, 1012, 1051, 1054, 1057, 1058, 1446, 1449, 1549, 1562, 1812, 1917, 2005, 2142, 2289, 2486, 2487, 2489, 2833, 2862, 3159, 3262, 3263, 3562, 3615, 4009, 4089, 4097, 4242, 4717, 5157, 5204, 5347, 5800	a.+ dur 3869	a.+ ı 2870, 5026, 5597	a.+ ina 3452, 3541	
ağ- (<T.) ağmak, yükselmek.	a.- a 4096				

a.- ar 2631	āgāh (<Ar.) bilgili, haberli, uyanık.
a.- arlar 3972	ā. 2440, 2733, 3319, 3442,
a.- dı 893	3698, 3734, 4083, 5281, 6072
āġ (<T.) ip vb. ile yapılmış örgü.	aġar- (<T.) aġarmak, beyazlamak.
ā.+ ıla 4161	a.- a 1698, 4241
aġac (<T.) bk. aġaç .	a.- mış 3403
a. 3051, 3056, 3079, 4191	āġāz (<Far.) başlama.
a.+ da 3352, 5576	ā. 1532, 4765, 4775
a.+ ı 3345	aġı (<T.) parlak.
a.+ ınıñ 84	a. 1578, 3142, 3357
a.+ lar 4195, 4420, 5134	aġır (<T.) aġır, zor, güç.
a.+ larda 4199	a. 2211
a.+ lara 2609, 5209	aġırlık (<T.) aġırlık.
a.+ larınıñ 2338	a. 5166
a.+ laruñ 2785, 3001, 5152	aġız (<T.) aġız, bir yerin girişi.
a.+ uñ 2868, 2869, 2881,	a. 2928, 3383
2884, 2886, 3352, 5135	a.+ da 3108, 3109
aġaç (<T.) aġaç. (<i>krş.</i> aġac)	a.+ ı 894, 1130, 1772, 2377, 3245
a. 107, 636, 783, 1078, 2337,	a.+ na 1138, 1283, 1413,
2865, 3078, 3356, 4903, 5538, 5549	2774, 2877, 3107, 3108, 3170, 3381
a.+ da 1350	a.+ ın 576, 1166, 1197
a.+ ı 1101, 1349, 1354, 1394,	a.+ lara 2571
1574	a.+ ları 1101
a.+ ından 112, 1393	a.+ larından 1411
a.+ ıdur 1075	aġla- (<T.) aġlamak.
a.+ lar 2997, 4194, 4367, 5379	a.- dı 492, 3275, 4777, 4794,
a.+ larda 4196	4795, 4869
a.+ lara 2876	
a.+ ları 2783	
a.+ laruñ 2922, 2998	

a.- dum 4809
a.- duñ 4800
a.- r 2380, 3624, 4656
a.- rsın 3774
a.- ya 1413, 2001, 4415
a.- yalar 1233
a.- yalım 805
a.- yup 3536
a.- layu gider 4293

ağrāb (<Ar.) çok şaşırtıcı.
a. 3975

ağrāk (<Ar.) boğmak.
a. 2017

ağrās (<Ar.) dikilmiş ağaçlar.
a. 4882, 4883
'arūs-ı a. 1657

ağlak (<T.) ağlamaklı.
a. 4993, 5599

ağlāl (<Ar.) prangalar, kelepçeler.
a.- ı selāsıl 1327
a. 1417

ağlaş- (<T.) ağlaşmak.
a.- a 4415
a.- ıcaķ 4414
a.- up 4270

ağlat- (<T.) ağlatmak.
a.- anı 4293
a.- dı 4811

ağlāz (<Ar.) çok kaba ve galiz.
a. 2254, 5248

ağnā (<Ar.) çon zengin.
a. 3708

ağnām (<Ar.) koyunlar.
a. 2658

ağrı- (<T.) ağrımak.
a.- maya 3248
a.- mışdur 1822

ağşān (<Ar.) dallar, budaklar.
a. 1080, 1350, 3029
a.+ ı 1079, 2786, 2998, 3346
a.- ı ehvā-yı şehiyyāt 371

ağşā (<Ar.) çok baygın.
a. 3756

ağu (<T.) zehir.
a. 1347, 1350, 1376, 1394
a.+ dan 1097, 1101, 1349,
1356
a.+ nuñ 1098

ağyār (<Ar.) yabancılar.
a. 1278, 2263
a' dā' -yı a. 6021

ağzyār (<T.+Ar.) ağız suyu.
a.+ ını 3420

āh (<T.) ah, yazık.

ā. 2008, 2037, 2378, 2413,
3441, 3771, 4619, 4645, 4656, 4677,
4678, 4870, 5113, 5275, 5621, 6076,
6172, 6220, 6232

ā.- ı vāya 4181

ā.- ı zār 1293

ā.+ dan 3405, 6131

ā.+ dur 4184

ā.+ ı 1230, 2985, 3636

ā.+ ın 5488

Fiğān-ı ā.- ı zār 4270

aḥad (<Ar.) ilk, bir, ilk sayı.

a. 993, 5662, 5673

a.+ dur 1430

aḥadiş (<Ar.) hadisler.

a.+ den 311

aḥaḳ (<Ar.) bk. **aḥaḳḳ**.

a.+ dur 5651

aḥaḳḳ (Ar.) müstehak. (*krş.* **aḥaḳ**)

a.+ uz 3588

ahāli (<Ar.) halk.

a.+ sin 1045

‘āhāt (<Ar.) afetler.

‘ā. 322

āḥaz (<Ar.) alma, el koyma.

ā. 1739

aḥbāb (<Ar.) dost, bildik, tanıdık.

a. 232, 3223, 3913

a.+ ıla 3836

a.+ ımı 5208

aḥbār (<Ar.) haberler.

a. 1548, 2473, 4581, 4646

a.+ dan 4875

aḥcār (<Ar.) taşlar.

a. 2748, 2999, 3578

a.+ ı 1419

a.+ ımı 4755

‘ahd (<Ar.) söz verme, yemin.

‘a. 2088, 2097, 4605

‘a.+ i 905

‘a.+ ler 1508, 2087

‘a.+ lerin 2086

ahdā (<Ar.) hediye göndermek.

a. 3747

ahde-yi a. 328

aḥdāḳ (<Ar.) göz bebekleri.

a. 5705

aḥḍer (<Ar.) pek yeşil, yemyeşil.

a. 4245

aḥfā (<Ar.) çok gizli.

a. 2417, 2470, 3728, 5984

sırr-ı a.+ vuz 501

aḥfāẓ (<Ar.) hızfla ilgili.

a. 2252, 5254

aḥibbā (<Ar.) habibler, dostlar.

a.+ dur 183

a.+ sı 351

āḥir (<Ar.) son, nihayet, son olarak.

ā. 1114, 2210, 2640, 2667,
2737, 2741, 2837, 2840, 2949, 3177,
3507, 3854, 4066, 4151, 4167, 4238,
4365, 4438, 4967, 5084, 5089, 5090,
5960, 5967, 5968, 6193

ā.+ ine 3348

ā.+ ini 659, 6100

ā.+ lerinde 4221

āḥiret (<Ar.) öbür dünya.

ā. 608, 4315

mülk-ü ā. 3792

ṭarīḳ-i ā. 4585

ā.+ de 2283, 2980, 5826

ā.+ e 4596

aḥiz (<Ar.) alma, alıcı.

a. 3079, 4264

a.+ de 4899

aḥkāb (<Ar.) uzun zamanlar.

a. 3909

aḥkāf (<Ar.) kum tepeleri.

a. 1204

taḥt-ı a. 2601

a.+ a 237

aḥkāṁ (<Ar.) hükümler, emirler.

a. 483

a.- ı inṣā 513

a.- ı istiḡāb 259

a.+ ı 529

a.+ ını 55, 6101

a.+ uñ 487

aḥlā (<Ar.) pek tatlı, pek şirin.

a. 167, 328, 2957, 3716

ḳand-i a.+ dan 2247

aḥlāf (<Ar.) halefler.

a.+ ıla 5475

aḥlāḳ (<Ar.) ahlak, karakter.

a. 2257, 2707, 4877

a.+ ı 771

a.+ ıla 2600

ḥüsn-ü a. 666, 3745

ma'den-i a. 2724

zıkr-i a.+ ı 325

aḥlam (<Ar.) rüyalar, hayaller.

a. 328

aḥmā (<Ar.) daha hamiyetli, daha
faziletli.

a. 507, 3698

Aḥmed (<Ar.) Hz. Muhammed'in
isimlerinden.

a. 159, 5177, 5914, 5926, 5928	aḥsen (<Ar.) pek güzel.
a.+ e 1789	a. 567, 1050, 1448, 1808,
nūr-u a. 535	1943, 2701, 2796, 3218, 3502, 3505,
ümme-i a. 192	3515, 3597, 4043, 4135, 4603, 5149,
	5615, 5643, 5831, 6002, 6065
	a.+ i 3189
aḥmer (<Ar.) kırmızı.	
a. 1049, 1062, 1249, 1808,	aḥsenet (<Ar.) iyi yaptın, aferin.
1867, 1917, 2428, 2430, 3082, 3966,	a. 4882
5093, 5312	
a.+ den 5229	
yāḳūt-u a.+ den 1011	aḥşam (<T.) akşam.
	a. 1401, 3652
aḥmer (<Ar.) sarhoş.	
a. 6097	āhū (<Far.) ceylan, karaca.
ḥamr-ı a. 3128	ā. 2376, 4210
aḥnāk (<Ar.) hileler, entrikalar.	aḥvā (<Ar.) arzular, istekler.
a. 5710	a. 3771, 3798, 6233
aḥrā (<Ar.) hileler, entrikalar.	aḥvāl (<Ar.) hâller, durumlar.
a. 3707	a.- i mü'minden 4373
	a. 802, 1874, 2802, 3011,
aḥrāb (<Ar.) harabeler, yıkıntılar.	4906, 4928, 5231
şayd-ı a. 3738	a.+ i 493, 1363, 5578
	a.+ ini 2479
aḥret (<Ar.) ahiret.	a.+ in 3336
a.+ de 6219	
	aḥyā (<Ar.) diriler, canlılar.
aḥşā (<Ar.) saymak, hesaplamak.	a. 57
a. 3790	
	aḥyād (<Ar.) köşeler.
aḥsāb (<Ar.) kabileler, topluluklar.	a. 4151
a. 204, 2708, 3924	
	aḥyār (<Ar.) seçkinler, iyiler.

a. 4935, 5176, 5711 aşhāb-ı a. 3223	a.- a 632, 635, 1401, 2296, 2729, 2757, 2758, 3167, 4392, 4946, 4950, 5249, 5356, 5379
aḥz (<Ar.) almak, ele geçirmek. a. 4901	a.- an 5602 a.- ar 207, 956, 1077, 1081, 1214, 1358, 1396, 1401, 1500, 1555, 1610, 1862, 1884, 2058, 2301, 2335, 2437, 2488, 2672, 2722, 2760, 2761, 2762, 2895, 2897, 2957, 3014, 3017, 3019, 3020, 3023, 3049, 3050, 3149, 3196, 3197, 3208, 3357, 3358, 3365, 3526, 3613, 3870, 3873, 3876, 3883, 3899, 3900, 4248, 4459, 4684, 4701, 4941, 4975, 4976, 5135, 5136, 5713
aḥzān (<Ar.) üzüntüler, kederler. a. 3546, 4267, 4474, 5105, 5601, 5749	
aḥzar (<Ar.) yeşil. a. 2012, 5312, 5915, 5930	
‘aīd (<Ar.) ilgili, ilişik. ‘a. 1711	a.- ar 2759 a.- ardı 3402
a’īle (<Ar.) aile. a. 1341	a.- arlar 1396, 2935, 3016, 3361, 3895 a.- aruñ 3019 a.- dı 355, 358, 601, 892, 999, 1498, 4794, 4795 a.- ısar 3139, 3140 a.- ıyardur 1401 a.- masına 3018 a.- sun 3019 a.- up 1873, 4946
aḳ (<T.) beyaz. a. 132, 201, 851, 1026, 1068, 1081, 1082, 1239, 1250, 1489, 1556, 1598, 1613, 1618, 1620, 1697, 1864, 1865, 1873, 1926, 2152, 2599, 2735, 2911, 2926, 2947, 3000, 3037, 3142, 3196, 3215, 3363, 3402, 3691, 3997, 4009, 4140, 4200, 4241, 4254, 4952, 4966, 5019, 6087, 6098, 6105, 6193, 6235 a.+ a 1167 a.+ dur 2893	‘aḳ (<Ar.) anaya babaya asi. ‘ā. 1750, 2723
aḳ- (<T.) akmak.	a‘ḳal (<Ar.) en akıllı. a. 1880
	‘aḳarib (<Ar.) zehirli hayyvancıklar.

eznāb-ı ‘a. 1346	aḫḫām (<Ar.) hükümler, yargılar. a. 3082
aḫbeḥ (<Ar.) çok çirkin, en yakışsız. a.+ ü'l-emzāc 4279	‘aḫībet (<Ar.) nihayet, son. ‘ā. 1768 , 3474
aḫçe (<T.) küçük gümüş para. a.+ yle 4570	‘aḫıl (<Ar.) bk. ‘aḫl . ‘a. 551, 683, 703, 704, 706, 715, 719, 725, 753, 757, 1044, 1122, 1259, 1277, 1423, 1427, 1432, 2713, 2717, 3450, 3675, 3751, 4636, 4850, 4886, 5242, 5372, 5806, 5861, 6202
‘aḫd (<Ar.) anlaşma, sözleşme. ‘a. 4540 ‘a.- i ḡayrı 4546 ‘a.+ i 4551 ‘a.+ lerin 4546	‘a.+ dan 730 ḥüsn-ü ‘a.+ dan 718 ‘a.+ dır 746
aḫdāḥ (<Ar.) kadehler. a. 764, 4394	aḫıt- (<T.) akıtmak. a. 1498 a.- a 5505 a.- dı 957, 1498, 1499, 3022 a.- uñ 1729 a.- up 1279 a.- ur 2250, 3820 a.- urlar 2895
aḫdām (<Ar.) kademler, ayaklar. a. 1411, 5920, 6108	‘aḫīb (<Ar.) ardından gelen, halef. ‘a.+ ince 4754
aḫdār (<Ar.) kudretler, değerler. a. 4233	‘aḫīde (<Ar.) imân, dinî inanış. ‘a. 1408
aḫdem (<Ar.) ayak. a. 5845	‘aḫil (<Ar.) akıllı. ‘ā. 727, 731, 3795, 4033, 4081, 4176, 4230, 4889
aḫdes (<Ar.) en kutsal, en mübarek. nūr-u a. 5728 a.+ den 526 feyz-i a.+ den 164	
aḫfāṣ (<Ar.) kafesler. maḥbūs-ı a. 1894	

‘ā.+ iseñ 3824	aklık (<T.) aklık, beyazlık. a.+ ıyla 1217
‘aķīm (<Ar.) kısır, neticesiz. rīh-ü ‘a.+ i 1088	‘aķliyyāt (<Ar.) akılla bulunan hususlar. ‘a.- ı naķliyyāt 286 ‘a. 294, 4034
‘aķl (<Ar.) akıl. (krş. ‘aķıl) ‘a. 60, 80, 81, 280, 469, 677, 699, 701, 1332, 1660, 2607, 2973, 3791, 3889, 4654, 4881, 5210, 5793, 5987, 6120, 6209 ‘a.- ı ‘alā 450 ‘a.- ı evvel 163, 536, 544, 690, 779, 3705 ‘a.- i fa‘ālūñ 109 ‘a.- ı kāmīl 720 ‘a.- ı küll 1004 ‘a.- ı naķli 733 ‘a.+ a 461, 4998, 5586 ‘a.+ ı 711, 959, 1148, 3248, 3249, 4609, 4790, 6157 ‘a.+ ıla 733 ‘a.+ ına 4621 ‘a.+ ını 5020 ‘a.+ uñ 339, 755, 2716, 4799, 6227 hüsñ-ü ‘a.+ ı 732, 733 şevāb-ı faẓl-ı ‘a.+ uñ 724	‘aķliyye (<Ar.) akılla ilgili olan. ‘a. 94, 100 aķrān (<Ar.) akran. a. 2210, 3081, 3210, 5588 a.+ lığa 3172 ‘aķreb (<Ar.) akrep. ‘a. 1335, 1345 ‘a.+ le 1361, 4068 ‘a.+ ler 1095, 1103, 1402 ‘a.+ üñ 1366 aķreb (<Ar.) yakınlık. a. 3174, 4477 a.+ dir 2443 ‘aks (<Ar.) yansıma. ‘a.+ i 2919, 4652, 5596 ‘a.+ ince 2107, 3663 ‘a.+ incedür 907 ‘a.+ ini 2367, 4651
aķlām (<Ar.) kalemler. a. 1381	aķsā (<Ar.) daha kutsal. a. 3721

aḵṣā (<Ar.) son, en son, uzak.	a.- alar 2102, 2924, 5150,
a. 3741	5321, 5329
a.- yı ikrāma 2970	a.- am 697, 698, 4593
a.+ sını 3567	a.- an 4558, 5478
maḵṣad-ı a. 2956	a.- asın 628, 2716, 4170, 4171
	a.- asız 5196
aḵṣām (<Ar.) parçalar, bölümler.	a.- dı 229, 242, 243, 896,
a. 2819	1117, 1802, 2313, 2323, 2325, 2441,
	2648, 3047, 3790, 4537, 4550, 4552,
aḵṣāṭ (<Ar.) hissler, nasipler.	4588, 4824, 4853
a. 2722	a.- duğı 4548, 4553
	a.- dum 4547
aḵṭāb (<Ar.) kutuplar.	a.- iban 3995
merkez-i a. 216	a.- ırdı 4549
	a.- ısar 5987
aḵṭār (<Ar.) taraflar, yönler.	a.- ıvir 2316
a. 1283, 2173	a.- mağa 3451
a.+ ı 330	a.- masıyla 1398
	a.- maz 3106
aḵvā (<Ar.) en kuvvetli.	a.- mışdur 4304
a. 2966, 3640, 3719	a.- sañ 3153
	a.- umaz 2315
aḵvāl (<Ar.) laflar, sözler.	a.- uñ 1219, 4266, 4374, 4770,
a. 4895	5627, 6184
	a.- up 245, 966, 3179, 4304,
aḵvām (<Ar.) milletler, kavimler.	4532, 4589, 5591, 5636, 5704, 5768,
a. 1392, 2213, 3914	5829, 6086
	a.- ur 634, 869, 1133, 2406,
al- (<T.) almak.	2548, 2933, 3199, 3211, 3520, 3534,
a. 1251, 2318, 3806, 4072,	4070, 4507, 4551, 4851, 4852, 6185
5208, 5223	a.- urlar 4220, 4897, 5892
a.- a 964, 998, 2201, 2235, 2487,	a.- ursız 4557
3247, 3310, 3417, 4290, 4969, 5582,	
5719, 6205	al (<T.) al, kırmızı.

a. 3691, 5380	maṭleb-i a. 2956, 2959
a.+ dur 4254	nūr-u a. 678
lāl-i a.+ lar 232	rabb-i a. 2627
	Rabb-ü a. 2061, 5784
āl (<Ar.) aile, evlat.	şadr-ı a. 656
ā.+ i 281	sultān-ı a. 123, 778
	sübḥān-ı a.+ dır 68
āl (<Ar.) hile.	şāh-ı a. 4319, 5369, 6109
ā.+ ı 3805	şühd-i a.+ dan 2247
ā.+ ini 5109	
	‘alā (<Ar.) rütbece yükseklik. (krş. ‘alī)
a‘lā (<Ar.) yüce, ulu, yüksek.	‘a. 442, 3728, 4432, 5371, 6195, 6198
a. 328, 399, 453, 455, 491, 526, 671, 811, 865, 905, 930, 935, 939, 1032, 1119, 1448, 1573, 1611, 1666, 1686, 1781, 1784, 1831, 1994, 2057, 2115, 2206, 2340, 2685, 2707, 2736, 3221, 3353, 3639, 3677, 3706, 3940, 4246, 4525, 4638, 4641, 5231, 5246, 5351, 5399, 5466, 5501, 5642, 5956, 6171, 6222	‘a.+ dır 508
a.- yı i ‘zāma 2971	‘a.+ l-ittılāk. Zülālī 2716
a.- yı maḳāmāt 5655	‘a.+ l-iḥfā 499
a.+ dan 2247	‘a.+ l-meṭālī 6161
a.+ dır 56, 657	‘a.+ ya 5977
a.+ dur 5470, 5724	‘aql-ı ‘a. 450
a.+ l-meṭālib 4053	‘ışk-ı ‘a.+ dur 5975
a.+ sı 1445, 3939, 4314	vechühü’l-enver ‘a. 220
a.+ ya 893, 1850, 5970	
a.+ yı 228	ālā (<Ar.) ihsanlar, bahşışlar.
dergāh-ı a.+ sı 329	ā. 3213, 5276, 6171, 6221
ḳadr-i a.+ lar 2969	
ḳadr-i a.+ vuz 500	ālāf (<Ar.) binler.
lū’lū’-i a.+ dur 5465	ā. 5468
	‘alāīḳ (<Ar.) ilgiler, ilişkiler.
	‘a.+ den 238, 282, 5111
	‘alāḳ (<Ar.) pıhtılaşmış kan.
	‘a.+ a 5973

a‘lām (<Ar.) bayraklar, sancaklar.
ma‘mūr-ı a. 2184

ālām (<Ar.) elemeler, kederler.
ā. 1305, 1390, 2187, 3079, 5857
ā.+ ıla 3917, 5064

‘alāmet (<Ar.) işaret, iz.
‘a. 2650, 3172, 3551, 5164
‘a.+ den 475
‘a.+ ler 1707, 2442

ālāt (<Ar.) aletler.
ā. 93, 2354

alay (<Far.) alay.
a. 6197

alāy (<Far.) alay.
a. 3695

alçaķ (<T.) yüksekliği az olan,
derecesi düşük olan.
a. 631, 4308
a.+ ı 1850

alda- (<T.) aldatmak, kandırmak.
a.- masun 1278
a.- r 4292

aldan- (<T.) aldanmak, kanmak.
a.- ma 2620, 3765, 3773,
3932, 4083, 5961
a.- up 3764

a.- ursun 3934

aldur- (<T.) aldırmaq, alma işini
a.- a 4302

‘alef (<Ar.) ot, saman, yulaf.
‘a. 3871, 3873

‘alem (<Ar.) nişan, iz.
‘a. 1068

‘ālem (<Ar.) dünya.
‘ā. 56, 58, 71, 127, 201, 216,
336, 341, 578, 614, 652, 658, 673,
684, 685, 904, 906, 1042, 1794, 1878,
2084, 2486, 2618, 3071, 3201, 3213,
3694, 3704, 3750, 3800, 4050, 4148,
4151, 4167, 4181, 4401, 4564, 4645,
5584, 5724, 5730, 6215, 6222, 6226,
6232, 6235, 6237

‘ā.- i aşlı 628

‘ā.- i cismi 5966

‘ā.- i ervāḥ 4147, 4149

‘ā.- i ervāḥ-ı ervāḥ 5965

‘ā.- i ğaybdan 5965

‘ā.- i ğaybe 5966

‘ā.- i günden 6069

‘ā.- i ıtlāķ 4881

‘ā.- i kübrā 909

‘ā.- i mülke 667

‘ā.- i refref 898

‘ā.- i şuğrā 909

‘ā.+ de 200, 225, 322, 618,
709, 755, 773, 2484, 2735, 3702,

3789, 3799, 3902, 3938, 4036, 4140,
4150, 5842, 5978, 6076, 6223

‘ā.+ den 171, 225, 671, 5111,
5721, 5754

‘ā.+ e 236, 670, 900, 2864,
3780, 4149, 5732

‘ā.+ i 895, 899, 1170, 1435,
1881, 2715, 3181, 4144, 4305, 4651,
4747, 4881, 4886, 5585, 5846

‘ā.+ in 423, 2816, 6216

‘ā.+ inde 3699

‘ā.+ indendür 5964

‘ā.+ ler 1226

‘ā.+ lere 168

‘ā.+ lerüñ 1514, 3556

‘ā.+ üñ 72, 173, 272, 585, 841,
907, 1170

mecmū‘-u ‘ā. 665

mefḥar-ı ‘ā. 5946

server-i ‘ā. 277

sultān-ı ‘ā. 1033

şuret-i ‘ā. 5758

a‘lem (<Ar.) daha bilgin.

ā. 328, 663, 811, 1880, 2707,
3698, 4034, 6106

ḥannān-ı a.+ dır 72

ḥannān-ı a.+ dür 5732

ālet (<Ar.) alet.

ā. 375

ā.+ ini 4612

‘aleyküm (<Ar.) sizin üzerinize.

‘a. 3543

alıgör- (<T.) sürekli almak.

a. 3827

alıḳo- (<T.) alıkoymak, hemen
almak.

a.- dum 2455

alın (<T.) alın.

a. 3966

a.+ ı 1454, 4726

a.+ ında 3731, 4013

a.+ in 575

a.+ muñ 1018

alış- (<T.) alışmak.

a. 4188

‘alī (<Ar.) yüce, ulu.

‘a. 571, 609, 620, 629, 652,
766, 821, 949, 1082, 1572, 1908,
1923, 2027, 2055, 2157, 2224, 2270,
2287, 2456, 2463, 2600, 2671, 2735,
3101, 3244, 3583, 3687, 3719, 4086,
4367, 4411, 4482, 4949, 4930, 4931,
4933, 5280, 5322, 5323, 5519, 5628,
5641, 5722, 6211

‘a.+ dür 3556

‘a.+ yse 3320

a‘lī (<Ar.) bk. ‘alā.

a. 1447, 2330, 2332, 4697,
5619

‘Alī (<Ar.) Hz.Ali	3658, 3734, 3924, 4004, 4271, 4361,
‘a. 296, 334, 1018, 4014, 3685	4377, 4390, 4403, 4409, 4410, 4441,
‘a.+ den 582	4503, 4507, 4516, 4524, 4651, 4768,
	4771, 4777, 4784, 4940, 4961, 4962,
‘alim (<Ar.) çok bilen.	5048, 5065, 5236, 5252, 5263, 5264,
‘ā. 245, 286, 575, 750, 1027,	5265, 5266, 5268, 5373, 5454, 5480,
1609, 2251, 2723, 2968, 4033, 5077,	5536, 5548, 5556, 5566, 5578, 5620,
5246	5691, 5692, 5802, 5821, 5864, 5882,
‘ā.- i ğaybı 3703	5902, 5932, 5947, 5955, 6146, 6172,
‘ā.+ den 510	6200
‘a.+ dır 72	a.+ a 260, 1600, 2564, 3480,
‘ā.+ dūr 3711	3586, 3588, 5272, 5452, 5873
‘ā.+ ler 1677, 2971, 3784,	a.+ dan 2967, 4152, 4429
5664	a.+ dır 513
‘ā.+ ü’l 72	a.+ ı 146, 150
‘ā.+ ü’l-esrār 1278	a.+ u 570, 2039, 2856, 3742,
‘ā.+ ü’l-esrār-ı ‘allām 517	5724
ism-i ‘ā. 511	a.+ um 6139
	a.+ uñ 2282, 4557, 5160, 5944
alķış (<T.) dua.	levh-i a. 783
a. 4358	Rızā-yı a. 1482, 3912
Allah (<Ar.) Tanrı.	‘allām (<Ar.) çok bilgin.
a. 49, 90, 167, 255, 280, 347,	‘a. 1305, 1423, 3214, 3725
393, 412, 418, 434, 436, 438, 444,	‘ālimü’l-esrār-ı ‘a. 517
452, 540, 554, 556, 599, 626, 656,	‘a.+ dır 72
739, 786, 843, 876, 912, 932, 955,	alt (<T.) alt.
1155, 1201, 1294, 1297, 1399, 1450,	a.+ ı 1158, 1330, 4320
1462, 1466, 1607, 1613, 1690, 1729,	a.+ ına 1117, 1123, 1156,
1730, 1748, 1837, 1853, 1977, 2115,	1157, 1158, 1160, 1165, 1190
2116, 2269, 2503, 2508, 2535, 2544,	a.+ ında 871, 874, 1083, 1191,
2591, 2592, 2670, 2680, 2948, 2960,	1272, 1406, 2323, 2363, 4514
2974, 3088, 3089, 3145, 3316, 3319,	
3320, 3447, 3488, 3490, 3560, 3563,	

a.+ ından 1401, 1689, 3613,
4946, 5214, 5356

a.+ ındandır 1116

a.+ ını 1159

a.+ larına 2760

a.+ larından 3167

altı (<T.) altı.

a. 871, 887, 901, 989, 1330,
2629, 2666, 4432, 4775, 4827, 5848,
6030, 6050, 6054

a.+ sı 1408

a.+ sın 1314

altıncı (<T.) altıncı.

a. 1110, 1507, 1615, 1620, 1633

a.+ da 3549

a.+ nuñ 1072

a.+ sı 1761, 2660

a.+ sın 1058

a.+ sina 1318

altmış (<T.) altmış.

a. 786, 966, 971, 2327, 3312,
3678, 4246, 4404

a.+ ar 1097, 2041

altun (<T.) altın.

a. 270, 784, 1039, 1060, 1249,
1550, 1552, 1593, 1619, 1628, 1912,
1928, 1942, 1956, 2052, 2153, 2193,
2285, 2286, 2298, 2313, 2317, 2331,
2332, 2334, 2335, 2338, 2341, 2392,
2418, 2431, 2449, 2452, 2647, 2784,

2785, 2786, 2867, 2947, 2996, 3137,
3230, 3309, 3370, 3835, 4005, 4090,
4339, 4724, 5168, 5256, 5310, 5320,
5538

a.+ dan 1056, 1608, 1807,
2351, 2437, 2464, 2541, 2822, 2995,
3036, 3142, 3195, 3310, 3614, 4091,
4514, 4839, 5352, 5387

a.+ dır 2451

a.+ ı 2309

a.+ ıla 2329

a.+ la 2288

a.+ um 4769

altunlu (<T.) altınlı, altına sahip olma

hâli.

a. 2652

aluvir- (<T.) hemen almak.

a. 4835

‘ām (<Ar.) genel, herkes.

‘ā. 688, 3085, 3746

‘ā.+ a 4901, 5184

‘ā.+ ı 1627, 2236, 2302, 3256,
3515, 5172, 5201, 6059, 6129

‘ā.+ ın 5287

a‘mā (<Ar.) kör.

a. 3750

a‘māk (<Ar.) derinlikler.

ā. 2718

a‘māl (<Ar.) ameller, işler.

a. 1298, 2009, 2253, 2527,
2539, 2981, 3011, 3192, 3612, 4502,
4906, 4928, 5240, 5494

a.- i cismānī 1534

a.- i ḥalāyık 941

a.- i nāsda 2204

a.- i rūḥānī 1536

a.- i şālih 5083

a.- i şevābların 3914

a.+ de 4930

a.+ den 2100, 2588

a.+ i 4518, 6066

a.+ ine 3270

a.+ inüñ 4997

a.+ üñem 1371

amān (<Ar.) aman.

a. 2109

a.+ dan 924, 4075

‘amed (<Ar.) emin olma.

‘a. 734

‘amel (<Ar.) iş, fiil.

‘a. 115, 1170, 1408, 1409,
1743, 1760, 1767, 2128, 2206, 2529,
2559, 2563, 2616, 2755, 2756, 3191,
3217, 3281, 3292, 3403, 3484, 3489,
3491, 3633, 5060, 5269, 5282, 5560,
5915, 5934, 6039, 6159

‘a.+ çün 3471

‘a.+ de 1407, 2205, 2557,
2720, 4521, 5130

‘a.+ den 1638, 1999, 3143,

4349, 6036, 6107

‘a.+ dir 2002

‘a.+ e 5081

‘a.+ ler 1298, 2564, 3193, 5604

‘a.+ leri 3063

‘a.+ lerine 3344, 4316, 4473

‘a.+ lerinüñ 5072

‘a.+ lerin 5074

‘a.+ siz 3271, 3280, 3279, 3796

āmennā (<Ar.) “inandık” anlamında.

ā. 5704

‘amīk (<Ar.) derin.

‘a. 1343, 1383

‘āmil (<Ar.) sebep.

‘ā. 575, 3227

āmīn (<Ar.) öyle olsun, Rabbim
duamızı kabul eyle.

ā. 184, 341, 342, 1479, 6237

ā.+ nündür 2167

āmīr (<Ar.) emreden, buyuran.

ā.- i ‘āşıkāndur 3454

ā. 3325, 5339

ā.+ ler 242

‘amm (<Ar.) amca.

‘a.+ uñ 4834

‘āmm (<Ar.) genel herkes.

‘ā. 2720, 4147	ana (<T.) anne.
‘ā.+ e 1518, 5838	a. 2554, 5276, 5660, 5628
ammār (<Ar.) emreden, emredici	a.+ dan 3788
a. 4565	a.+ lar 5654
‘ amūd (<Ar.) direk, sütun.	a.+ ları 5662
‘a.+ lar 2331	a.+ muz 4268
‘ amyā (<Ar.) görmeyerek.	a.+ ñ 3789, 3791
‘a. 79	a.+ sı 2317
‘ an (<Ar.) -dan,-den.	a.+ sına 2316
‘a. 306	a.+ ya 1636, 1750
an (<Ar.) an.	‘ anā (<Ar.) zahmet, güçlük, zorluk.
a. 990, 1175, 1225, 3183,	‘a. 2378, 6151
4746, 4771	‘a.+ dur 2379, 4082, 4120
añ- (<T.) anmak.	‘a.+ yı 2084, 5746
a.+ ar mısın 5620	aña (<T.) ona.
a.- dukça 6222	a. 54, 59, 60, 67, 81, 82, 93,
a.- dukça 6222	98, 106, 108, 116, 117, 125, 135, 138,
a.- ıcağ 4806	139, 140, 151, 155, 157, 165, 168,
a.- maya 5657	169, 178, 193, 195, 196, 197, 216,
a.- mayup 5973	228, 234, 236, 242, 246, 251, 261,
a.- maz 2410, 4660, 4663,	265, 279, 280, 289, 294, 296, 302,
4669, 5481	328, 338, 339, 358, 360, 375, 376,
a.- mış 1545	379, 394, 420, 424, 453, 496, 497,
a.- sa 2977	552, 562, 569, 574, 578, 579, 580,
a.- uñ 2743	587, 600, 608, 641, 650, 651, 660,
a.- up 337, 2212, 2979, 4870	669, 678, 685, 688, 696, 700, 713,
a.- updır 1544	721, 731, 755, 765, 773, 786, 789,
a.- updur 1544	792, 799, 801, 824, 825, 848, 864,
	899, 914, 915, 916, 945, 952, 953,
	955, 990, 1001, 1014, 1050, 1102,
	1135, 1154, 1162, 1166, 1167, 1170,
	1177, 1185, 1187, 1197, 1204, 1207,

1215, 1246, 1269, 1275, 1279, 1308,
1309, 1317, 1319, 1321, 1322, 1323,
1383, 1412, 1414, 1423, 1459, 1467,
1496, 1525, 1527, 1580, 1608, 1649,
1664, 1665, 1668, 1676, 1677, 1694,
1750, 1771, 1781, 1782, 1784, 1789,
1803, 1811, 1883, 1911, 1946, 1995,
1996, 2004, 2021, 2060, 2121, 2130,
2131, 2205, 2211, 2219, 2221, 2245,
2246, 2253, 2279, 2281, 2284, 2298,
2315, 2331, 2345, 2366, 2387, 2388,
2389, 2390, 2391, 2396, 2415, 2416,
2420, 2421, 2424, 2425, 2433, 2440,
2443, 2446, 2447, 2463, 2464, 2472,
2475, 2488, 2493, 2495, 2496, 2593,
2657, 2677, 2683, 2704, 2712, 2717,
2724, 2733, 2743, 2748, 2750, 2759,
2762, 2774, 2777, 2804, 2810, 2813,
2853, 2855, 2865, 2893, 2929, 2930,
2931, 2959, 2973, 2974, 2981, 2991,
2992, 2995, 3013, 3015, 3017, 3025,
3059, 3061, 3077, 3089, 3103, 3127,
3165, 3166, 3183, 3184, 3185, 3200,
3251, 3261, 3279, 3286, 3293, 3325,
3334, 3336, 3358, 3359, 3364, 3381,
3422, 3461, 3496, 3500, 3514, 3516,
3539, 3551, 3569, 3571, 3591, 3637,
3664, 3666, 3682, 3703, 3707, 3711,
3717, 3719, 3725, 3729, 3741, 3746,
3769, 3773, 3791, 3845, 3880, 3899,
3908, 3909, 3912, 3964, 4027, 4035,
4037, 4039, 4042, 4047, 4088, 4095,
4124, 4127, 4139, 4144, 4145, 4146,
4150, 4168, 4187, 4278, 4288, 4302,

4309, 4313, 4321, 4327, 4342, 4358,
4360, 4361, 4376, 4381, 4396, 4409,
4418, 4419, 4425, 4429, 4436, 4493,
4505, 4526, 4579, 4596, 4597, 4599,
4603, 4605, 4649, 4651, 4655, 4673,
4699, 4739, 4741, 4764, 4771, 4797,
4807, 4821, 4848, 4854, 4868, 4881,
4932, 4934, 4951, 4968, 4973, 5066,
5083, 5089, 5106, 5109, 5182, 5187,
5210, 5214, 5231, 5239, 5242, 5252,
5256, 5315, 5317, 5321, 5339, 5355,
5359, 5374, 5378, 5381, 5395, 5414,
5420, 5422, 5436, 5445, 5448, 5465,
5476, 5490, 5583, 5585, 5586, 5587,
5589, 5631, 5641, 5671, 5713, 5724,
5745, 5757, 5764, 5766, 5773, 5793,
5794, 5799, 5805, 5811, 5825, 5836,
5840, 5849, 5853, 5858, 5880, 5894,
5921, 5924, 5928, 5935, 5940, 5942,
5948, 5949, 5957, 5965, 5971, 5980,
6141, 6145, 6157, 6179, 6189, 6198,
6202, 6212, 6221, 6222, 6224, 6227

a‘nāb (<Ar.) yaş ve taze üzümler.

a. 235

a‘nāk (<Ar.) boyunlar, gerdanlar.

a. 2728, 4873

a.+ ı 5361

‘anber (<Ar.) güzel koku.

‘a. 767, 1249, 1553, 1624,
1650, 1915, 2355, 2458, 3038, 3295,
3670, 4000, 4130, 4402, 5634

‘a.- i misk-i nāf 2601	724, 732, 745, 761, 817, 822, 858,
‘a.+ den 1023, 3203	879, 884, 885, 894, 895, 937, 941,
‘a.+ e 6093	950, 951, 989, 1011, 1021, 1026,
‘a.+ i 4132	1027, 1043, 1063, 1068, 1088, 1092,
‘a.+ le 2253, 2461, 5384	1093, 1097, 1110, 1140, 1160, 1237,
‘a.+ ler 5215	1244, 1292, 1293, 1347, 1348, 1354,
misk-i ‘a. 2718, 2732, 3531	1360, 1377, 1416, 1424, 1451, 1453,
	1472, 1488, 1489, 1490, 1491, 1492,
‘anberīn (<Ar.) anber kokulu, güzel	1542, 1558, 1590, 1601, 1602, 1625,
kokulu.	1644, 1678, 1706, 1749, 1767, 1837,
‘a. 271	1863, 1884, 1903, 1960, 1968, 2001,
	2040, 2128, 2157, 2180, 2213, 2227,
anca (<T.) ancak, yalnızca.	2293, 2298, 2304, 2317, 2350, 2354,
a. 1182, 1909	2438, 2457, 2458, 2474, 2480, 2519,
	2522, 2527, 2566, 2572, 2585, 2598,
ancaḳ (<T.) ancak, yalnızca.	2637, 2645, 2663, 2674, 2680, 2705,
a. 86, 171, 280, 781, 869, 876,	2721, 2722, 2725, 2732, 2751, 2792,
899, 923, 1028, 1108, 1159, 1169,	2801, 2817, 2818, 2825, 2842, 2846,
1286, 1399, 1403, 1690, 3119, 3204,	2867, 2868, 2888, 2913, 2914, 2915,
3841, 4612, 4670, 5251, 5432, 5453,	2916, 2917, 2931, 2970, 2971, 2972,
5687, 5710, 6057, 6123, 6144	3027, 3041, 3053, 3121, 3132, 3144,
a.+ ıdı 4595	3150, 3200, 3208, 3209, 3210, 3212,
	3243, 3272, 3280, 3281, 3296, 3337,
ancılaym (<T.) onun gibi, öylece.	3346, 3395, 3408, 3431, 3436, 3508,
a. 5938	3532, 3542, 3619, 3643, 3644, 3650,
	3739, 3789, 3811, 3826, 3827, 3908,
and (<T.) ant, yemin.	3915, 3916, 3919, 4041, 4111, 4138,
a. 1712, 2503, 3564, 6027	4152, 4192, 4212, 4217, 4223, 4259,
	4280, 4284, 4307, 4351, 4447, 4497,
anda (<T.) onda.	4566, 4582, 4594, 4618, 4631, 4684,
a. 154, 176, 186, 187, 207,	4801, 4827, 4909, 4929, 4930, 4933,
255, 273, 274, 300, 312, 348, 377,	4957, 4995, 5001, 5033, 5094, 5099,
388, 395, 408, 435, 443, 446, 452,	5105, 5121, 5229, 5246, 5247, 5342,
453, 553, 564, 595, 599, 604, 616,	5347, 5352, 5434, 5437, 5438, 5462,

5466, 5510, 5616, 5628, 5644, 5645,
5655, 5675, 5678, 5681, 5683, 5687,
5704, 5765, 5776, 5828, 5848, 5919,
5933, 5936, 5941, 5972, 5992, 6123

a.+ dur 894, 4536

andağı (<T.) ondaki.

a. 1108

andan (<T.) ondan.

a. 66, 81, 88, 134, 137, 147,
154, 162, 168, 211, 230, 302, 350,
354, 389, 415, 430, 434, 437, 542,
593, 596, 607, 619, 622, 634, 697,
723, 772, 865, 890, 896, 897, 898,
906, 935, 996, 1116, 1257, 1318,
1332, 1358, 1372, 1379, 1401, 1404,
1417, 1423, 1440, 1548, 1555, 1575,
1730, 1731, 1768, 1883, 1953, 2018,
2042, 2058, 2068, 2084, 2203, 2245,
2358, 2445, 2644, 2701, 2722, 2744,
2758, 2766, 2769, 2787, 2803, 2866,
2887, 2891, 2895, 2938, 2957, 3102,
3187, 3195, 3201, 3367, 3444, 3450,
3467, 3477, 3596, 3597, 3673, 3708,
3720, 3743, 3744, 3754, 3946, 4036,
4060, 4073, 4132, 4487, 4509, 4550,
4650, 4663, 4781, 4783, 4789, 4795,
4947, 4956, 4968, 4978, 4979, 5019,
5042, 5199, 5230, 5250, 5266, 5275,
5292, 5348, 5455, 5473, 5530, 5545,
5635, 5694, 5712, 5970, 5974, 5987,
6096, 6103, 6143, 6188, 6190

añdur- (<T.) andırmak, hatırlatmak.

a.- a 5621

anı (<T.) onu.

a. 80, 92, 106, 109, 114, 155,
157, 160, 164, 165, 166, 167, 196,
236, 257, 263, 264, 272, 296, 356,
359, 361, 363, 376, 381, 382, 384,
385, 392, 393, 394, 399, 422, 442,
444, 447, 450, 463, 491, 509, 515,
522, 543, 556, 557, 566, 571, 572,
580, 586, 602, 607, 612, 615, 619,
624, 625, 626, 653, 657, 670, 671,
727, 737, 752, 762, 766, 776, 811,
814, 818, 854, 896, 907, 908, 914,
921, 928, 940, 943, 1041, 1053, 1054,
1060, 1062, 1119, 1145, 1169, 1175,
1179, 1180, 1181, 1184, 1186, 1189,
1191, 1201, 1243, 1274, 1276, 1285,
1286, 1296, 1308, 1316, 1319, 1332,
1350, 1352, 1355, 1389, 1391, 1397,
1399, 1423, 1427, 1439, 1445, 1468,
1494, 1495, 1529, 1544, 1547, 1558,
1564, 1566, 1573, 1614, 1647, 1648,
1659, 1665, 1672, 1679, 1681, 1683,
1688, 1740, 1758, 1780, 1806, 1848,
1870, 1891, 1902, 1949, 1950, 1977,
2115, 2132, 2147, 2234, 2237, 2252,
2256, 2257, 2269, 2276, 2302, 2315,
2316, 2321, 2372, 2404, 2407, 2412,
2417, 2423, 2454, 2462, 2463, 2465,
2466, 2467, 2470, 2476, 2484, 2485,
2493, 2521, 2527, 2528, 2541, 2562,
2610, 2616, 2624, 2629, 2655, 2664,

2697, 2698, 2708, 2710, 2713, 2736,
2744, 2751, 2820, 2822, 2827, 2840,
2841, 2899, 2933, 3055, 3076, 3084,
3101, 3120, 3158, 3182, 3189, 3193,
3199, 3213, 3275, 3335, 3368, 3369,
3495, 3530, 3560, 3570, 3601, 3612,
3667, 3679, 3701, 3723, 3724, 3729,
3734, 3736, 3751, 3752, 3756, 3769,
3777, 3778, 3825, 3827, 3846, 3847,
3850, 3877, 3892, 3916, 3920, 3978,
4020, 4076, 4091, 4170, 4176, 4211,
4233, 4248, 4263, 4276, 4277, 4278,
4282, 4302, 4306, 4307, 4387, 4388,
4390, 4393, 4400, 4430, 4739, 4496,
4524, 4525, 4533, 4534, 4537, 4538,
4543, 4560, 4563, 4598, 4626, 4644,
4657, 4673, 4675, 4689, 4692, 4697,
4700, 4701, 4706, 4707, 4715, 4767,
4771, 4774, 4775, 4776, 4777, 4778,
4780, 4782, 4786, 4827, 4840, 4841,
4843, 4870, 4878, 4879, 4886, 4887,
4926, 4933, 4963, 4972, 4979, 5045,
5046, 5048, 5113, 5114, 5120, 5136,
5226, 5230, 5231, 5233, 5242, 5257,
5296, 5321, 5329, 5336, 5344, 5428,
5447, 5475, 5477, 5481, 5519, 5550,
5584, 5586, 5629, 5638, 5706, 5752,
5760, 5771, 5776, 5778, 5802, 5809,
5825, 5838, 5849, 5850, 5895, 5936,
5939, 5945, 5953, 5982, 5984, 5986,
6055, 6067, 6074, 6106, 6146, 6201,
6202, 6203, 6217, 6227

‘anīd (<Ar.) inat eden, inatçı.

cebbār-ı ‘a.+ leri 1412

añıl- (<T.) anılmak, hatırlanmak.

a.- ıcağ 3164

a.- maz 2681, 4884, 5707

‘anķā (<Ar.) Anka kuşu.

şekl-i ‘a.+ da 1049

añla- (<T.) anlamak, kavramak.

a. 91, 1045, 1200, 1355, 1382,

2737, 2788, 2966, 3792, 4519, 5798,
6008

a.- ması 2434

a.- mazsın 3844

anlar (<T.) onlar.

a. 181, 183, 576, 1048, 1104,

1364, 1640, 1734, 1931, 1957, 2063,
2080, 2081, 2099, 2178, 2289, 2301,
2352, 2457, 2545, 2558, 2606, 3423,
3492, 3514, 3646, 3969, 3990, 4155,
4280, 4440, 4480, 4509, 4751, 4756,
4826, 4847, 4866, 4977, 4985, 4986,
4988, 5233, 5293, 5320, 5509, 5625,
5662, 5783, 5891

a.+ a 181, 577, 2009, 2029,

2520, 2530, 2532, 2552, 2555, 2674,
2675, 2725, 2847, 3112, 3430, 3621,
3622, 4283, 4703, 4752, 4761, 4858,
4865, 4899, 4937, 4991, 5278, 5297,
5464, 5468, 5782, 5823, 6213

a.+ da 1590, 4225, 4508

a.+ dan 3954

a.+ ı 304, 1410, 1707, 1887,
2028, 2130, 2312, 2746, 3196, 3503,
3507, 3677, 4146, 4264, 4370, 4508,
4552, 4753, 4871, 4873, 4898, 4990,
5247

a.+ uñ 3305, 4086, 4269,
4751, 4752

a.+ uñla 1701, 1939, 2547

añlat- (<T.) anlatmak.

a.- ısar 6103

a.- maz 3814

ansız (<T.) onsuz.

a. 5817

ansızın (<T.) birdenbire.

a. 5221

anuñ (<T.) onun.

a. 55, 57, 59, 67, 73, 76, 81,
83, 106, 111, 112, 113, 114, 117, 121,
136, 151, 152, 157, 172, 211, 214,
233, 238, 245, 247, 248, 249, 250,
269, 271, 281, 288, 299, 301, 318,
319, 323, 326, 330, 409, 416, 457,
495, 508, 509, 513, 568, 576, 578,
601, 605, 611, 614, 618, 642, 648,
673, 677, 682, 683, 685, 686, 689,
708, 712, 713, 724, 726, 746, 753,
760, 790, 798, 800, 816, 835, 837,
846, 876, 907, 918, 922, 923, 926,
939, 965, 967, 1006, 1016, 1019,
1031, 1047, 1065, 1074, 1076, 1106,

1113, 1122, 1126, 1130, 1141, 1153,
1184, 1210, 1248, 1249, 1250, 1251,
1252, 1254, 1259, 1285, 1286, 1303,
1306, 1309, 1320, 1353, 1356, 1369,
1378, 1398, 1399, 1403, 1418, 1419,
1421, 1427, 1455, 1456, 1508, 1521,
1545, 1550, 1561, 1572, 1582, 1584,
1588, 1600, 1616, 1637, 1653, 1675,
1690, 1691, 1692, 1694, 1695, 1797,
1807, 1809, 1815, 1863, 1868, 1881,
1889, 1897, 1918, 1921, 1922, 1985,
2018, 2049, 2050, 2059, 2061, 2087,
2177, 2182, 2220, 2226, 2235, 2259,
2261, 2262, 2263, 2266, 2267, 2278,
2292, 2294, 2308, 2311, 2326, 2375,
2376, 2389, 2426, 2434, 2455, 2457,
2458, 2466, 2468, 2474, 2502, 2576,
2612, 2630, 2638, 2646, 2655, 2661,
2687, 2730, 2734, 2751, 2767, 2775,
2785, 2793, 2828, 2858, 2859, 2866,
2872, 2889, 2963, 2968, 2980, 2987,
3003, 3011, 3027, 3028, 3031, 3056,
3060, 3078, 3079, 3127, 3164, 3185,
3187, 3189, 3193, 3199, 3214, 3251,
3260, 3270, 3283, 3303, 3325, 3331,
3349, 3351, 3377, 3378, 3382, 3383,
3405, 3411, 3442, 3470, 3486, 3506,
3530, 3580, 3611, 3642, 3673, 3675,
3701, 3702, 3704, 3705, 3709, 3714,
3715, 3717, 3720, 3725, 3727, 3730,
3731, 3735, 3744, 3756, 3765, 3773,
3777, 3779, 3858, 3867, 3869, 3879,
3920, 3923, 3966, 3998, 4003, 4007,
4031, 4034, 4035, 4036, 4037, 4038,

4046, 4071, 4087, 4093, 4097, 4139,
4142, 4153, 4158, 4164, 4194, 4195,
4197, 4214, 4279, 4311, 4389, 4424,
4513, 4523, 4542, 4565, 4647, 4652,
4662, 4664, 4672, 4691, 4699, 4702,
4709, 4716, 4719, 4725, 4727, 4736,
4766, 4771, 4785, 4790, 4850, 4851,
4882, 4904, 4905, 4923, 4927, 4945,
4977, 5001, 5039, 5040, 5115, 5149,
5161, 5216, 5217, 5229, 5258, 5284,
5354, 5467, 5479, 5485, 5503, 5542,
5549, 5590, 5596, 5630, 5711, 5726,
5738, 5741, 5743, 5763, 5777, 5779,
5780, 5835, 5907, 5945, 5979, 5987,
5988, 6107, 6124, 6145, 6146, 6158,
6166, 6219

a.+ dı 495

a.+ dır 1430, 3101, 5498

a.+ dur 4395

a.+ ıla 2946,

a.+ la 57, 196, 277, 278, 293,

596, 665, 686, 688, 776, 1959, 2790,
3333, 3746, 4679, 4757, 4774, 4967,
4971, 5176, 5409, 5476, 5503

anuñçün (<T.) onun için. (*krş.* **anuniçün**)

a. 158, 164, 235, 248, 550,
551, 552, 626, 644, 658, 659, 798,
1216, 1297, 1383, 1495, 1750, 1826,
2008, 2539, 2640, 2893, 2907, 2930,
2990, 3023, 3069, 3173, 3277, 3280,
3364, 3365, 3520, 3521, 3524, 3636,
3718, 3766, 4456, 4653, 4809, 4811,
4863, 4921, 4973, 5113, 5622, 5851

a.+ dir 156, 157, 158, 1882,
3731

anuñiçün (<T.) bk. **anuñçün**.

a. 2110, 4150

‘**ār** (<Ar.) utanma.

‘ā. 1295, 2211, 3767, 4237,
4660, 5034

ara (<T.) mesafe. (*krş.* **are**)

a. 1687, 2243, 2244

a.+ da 194, 1670, 3898

a.+ sı 898, 947, 1064, 1087,
1126, 1127, 1312, 1313, 1550, 1551,
1622, 2053, 2056, 3419, 4403, 4411,
5463

a.+ sın 2046

a.+ sına 3534, 4958

a.+ sinca 398, 1261, 1810

a.+ sında 413, 879, 1139,
2056, 2863, 3849, 5031, 5033

a.+ sından 3870, 3876

a.+ sinca 1182, 1551, 3163

a.+ ya 1875, 4797

ārā (<Far.) süsleyen. (*krş.* **ārāy**)

ā. 59, 3785

‘**Arab** (<Ar.) Arap.

‘a. 71, 2933, 4835

‘a.+ lar 3965

A‘rāb (<Ar.) Araplar.

a. 236, 1416, 3081	
aracuk (<T.) aracık, ara kelimesinin anlamca küçüğü.	ārāy (<Far.) bk. ārā .
a. 5459	ā. 652, 2735, 3676, 6199, 6200
arād (<Ar.) her ayın yirmi beşinci günü.	‘araz (<Ar.) işaret, felaket.
a. 1016	‘a. 4149
	‘a.+ dan 5779
A‘rāf (<Ar.) cennet ve cehennem arasındaki yer.	a‘rāz (<Ar.) işaretler, alametler.
a. 1684, 1694, 1699, 1706, 1721, 2609, 3698, 5249, 5481	a. 2010, 2015, 2016, 2018, 2067, 5112
aşhāb-ı a. 1717	baht-ı a. 2011
ehl-i a. 1746	revnak-ı a. 2012
a.+ a 1683, 1699	
a.+ da 1758	arb (<Ar.) zihin, akıl.
a.+ ı 1684, 1685	kalb-i a.+ e 5767
a.+ uñ 1744	‘arba (<Ar.) hakiki Arap.
	‘a. 71
‘arak (<Ar.) rakı.	ard (<T.) art, peş, arka.
‘a.+ lara 4209	a.+ ina 2426
	a.+ ında 5748
aralık (<T.) aralık, boşluk. (<i>krş.</i> araluğ)	a.+ ınca 1006, 3923, 5216,
a.+ ı 1623, 3322, 3324, 5350	5217, 5988
araluğ (<T.) bk. aralık .	are (<T.) bk. ara .
a.+ da 1762	a.+ sine 5508
a.+ ı 1442	
ārām 1. (<Ar.) cennet bağları	arı (<T.) temiz. (<i>krş.</i> aru)
2. (<Far.) durma dinlenme.	a. 568, 4289
ā. 3078, 5302	arık (<T.) zayıf, cılız.
	a.+ ı 3895

arın- (<T.) arınmak, temizlenmek.

a.- a 5141, 5145

a.- dı 4877

a.- mış 5162

a. 3193, 4144, 4331

a.+ dan 4047

a.+ ı 2037, 5983, 5987

a.+ ıla 2026

a.+ um 2027

arıt- (<T.) arıtmak, temizlemek.

a.- dılar 4521

‘arrāf (<Ar.) arifler.

‘a. 1685, 2597, 2609, 3696, 5246

‘ārız (<Ar.) gelen, tesadüfi olay.

‘a.- ı rabbānī 4646

‘ā. 2813

arslān (<T.) arslan.

‘ārif (<Ar.) bilen, irfan sahibi kimse.

a. 1335, 4774

‘ā. 756, 798, 1671, 2502,

‘arş (<Ar.) göğün en yüksek katı.

2559, 5771, 5777, 6212

‘a. 584, 595, 674, 870, 874,

‘ā.- i ma‘rūf 319

883, 919, 923, 924, 928, 1009, 1042,

‘ā.- i sırı-ı ḥakāyık 581

1116, 1156, 1921, 3357, 3724, 4151,

‘ā.+ dür 294

4514, 5439, 5721, 5802, 6199

‘ā.+ ler 81, 285, 4523

‘a.- ı a‘zam 1441, 3727

dil-i ‘ā. 1525

‘a.- ı ferş 3740

kulüb-ı ‘ā.+ e 5862

‘a.- ı mu‘azzam 2918

‘arķ (<Ar.) kök, ırk.

‘a.- u mu‘azzam 2059

‘a. 4741

‘a.+ a 784, 868, 874, 946, 961,

5440, 5450, 5451

‘a.+ da 386, 605, 609, 929,

‘Arķa (<Ar.) cehennemin

1586, 2871, 3723, 4447

tabakalarından birinin adı.

‘a.+ daki 4446

‘a.+ dur 1095

‘a.+ dan 858, 935, 948

‘a.+ dır 908

Arķalūn (<Ar.) göğün tabakalarından

‘a.+ ı 385, 387, 415, 416, 444,

birinin adı.

456, 593, 681, 865, 866, 919, 922,

a.+ dur 1055

923, 925, 942, 973, 1189, 1265, 1440,

5971, 5972

armağān (<Far.) hediye.

‘a.+ ıla 273, 413, 836, 837,
947, 6134

‘a.+ ın 886, 5607

‘a.+ ına 5443, 5600

‘a.+ iñuza 6175

‘a.+ ıyla 401

‘a.+ uñ 871, 877, 937, 1184,
1190, 1191, 1268, 1269, 1401, 3341,
3342, 5214, 5443

finā-yı ‘a.+ a 2195

nūr-ı ‘a.+ dan 960

taht-ı ‘a. 936

taht-ı ‘a.+ da 885, 926, 940,
1163

yemīn-i ‘a.+ da 1078, 4471

arşūn (?) yaklaşık 68 santimetreye
eşit olan uzunluk ölçüsü.
a. 1346

art- (<T.) çoğalmak.
a.- a 2012, 2719, 3122, 3249,
3250, 4247, 6076

a.- ar 1210

a.- dı 443, 2434

a.- ır 3802, 5301

a.- ısar 3296, 5645

art (<T.) arka, peş, art.
a.+ ına 2649

a.+ ınca 939, 1239, 1247,
1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 3303,
3922, 6010

artık (<T.) daha çok, daha fazla.
(*krş.* **artuḳ**)
a. 3011

artır- (<T.) artırmak. (*krş.* **artur-**)
a.- ıvir 176

artuḳ (<T.) bk. **artık**.
a. 1423, 2475, 3364, 3673,
4577, 4973, 5073, 5245, 5880
a.+ dan 5023
a.+ dır 1674
a.+ ını 3858

artur- (<T.) bk. **artır-**.
a.- a 2566, 5488

aru (<T.) arı (hayvan).
a. 3856
a.+ dan 3866
a.+ lar 3859
a.+ nuñ 3858

aru (<T.) bk. **arı**.
a.+ dur 3878

‘**arūs** (<Ar.) gelin.
‘a. 3759
‘a.- ı aḡrās 1657

arż (<Ar.) dünya.
a. 3163, 3324, 3419, 5365
a.- ı Melsā 1223
a.- ı vāsi‘a 3790

a.+ a 492	a.+ sun 4241
a.+ da 986, 1656	a.+ ya 1993, 2624, 2852
a.+ dan 462, 944	
a.+ ı 607, 994, 2171	arzūla- (<Far.+T.) özlemek, istemek.
a.+ ın 5932	a.- sa 3606
ehl-i a.+ a 984	
fevķ-i a.+ da 997	aş- (<T.) asmak.
merkez-i a.+ ı 901	a.- up 5248
‘arz (<Ar.) sunma.	‘aş (<Ar.) bk. ‘aşı.
‘a. 1789, 2016, 2129, 2611,	‘ā. 1883, 4984
2718, 3266, 3413, 3569, 3696, 3809,	
4325, 4392, 5125, 5156, 5667, 5977,	‘aşābāt (<Ar.) akrabalar, yakınlar.
6062, 6067, 6104, 6163	‘a. 1724
‘a.+ a 1860, 1936	
‘a.+ ı 1418, 2171, 5262	‘asakir (<Ar.) askerler.
	‘a.+ e 250
‘arz (<Ar.) en, genişlik.	
‘a.+ ı 2940	āsān (<Far.) kolay.
	ā. 735, 1818, 1825, 1999,
arzū (<Far.) istek.	2000, 3165, 3190, 5410, 6002
a. 206, 2607, 3116, 3253,	ā.+ dur 5884
3692, 3911, 4656, 4960, 5388, 5544,	
5878, 5979, 6138	āşār (<Ar.) vazifeler, görevler.
a.+ lar 4960, 5013	ā. 223, 1292, 4647
a.+ ları 4456, 5257, 5831	ā.- ı envār-ı ilāhı 2021
a.+ lu 2623, 2629	ā.- ı fażluñ 2953
a.+ m 4778	ā.- ı ķahri 5485
a.+ muza 4451	ā.- ı raķmet 1576
a.+ ñ 2839, 4777	ā.+ a 750
a.+ ña 2841	ā.+ ı 6210
a.+ ñuz 4450	envār-ı ā.+ ı 6110
a.+ sı 4080	
a.+ sın 3392, 3908	aşdaķ (<Ar.) en doğru.

a.+ a 6184	a.- ı a 'rāf 1717
aşdağ (<Ar.) şakaklar.	a.- ı yemîn 3433
a. 5346	a.- ı yemîne 3206
	a.- ı yemînler 3432
	a.+ a 4771
'asel (<Ar.) bal.	a.+ ı 281, 3336, 3371, 3429,
'a. 4711, 4941	3436, 3437, 4772
'a.+ den 1556, 1865	a.+ ıla 4776
'a.+ dür 3856, 3864	a.+ ina 3377, 3423, 4981
	a.+ ını 4879
aşfā (<Ar.) en saf, en temiz.	a.+ ıyla 4765
a. 145, 356, 500, 1951, 2170,	
2576, 3260, 3714, 3864, 3866, 4158,	'āşī (<Ar.) baş kaldıran, isyan
4711, 4999	eden. (krş. 'āş)
a.+ dur 5470	'ā. 1215, 1220, 1221, 1409,
	1747, 1871, 2109, 3630, 3910, 4263,
aşfer (<Ar.) sarı.	4475, 4915, 5118
a. 468, 5312	'ā.+ dür 1667
	'ā.+ lere 1410
aşfī (<Ar.) sefa, zevk	'ā.+ leri 1357, 2744
a. 3256	'ā.+ nūñ 1107, 2745
aşfiyā (<Ar.) samimi, saf, içi temiz	aşıl (<Ar.) bk. aşl .
olan kimseler.	a. 186
a. 276	a.+ dan 3997
a.+ ya 5665	a.+ dur 4253
'aşfūr (<Ar.) serçe kuşu.	aşıl- (<T.) asma işine konu olmak.
bāde-yi 'a. 1399	a.- dığı 2749
hem-çü 'a. 799	a.- mış 484, 874, 1391
	a.- mışdur 3763
aşhāb (<Ar.) sahabeler.	'asker (<Ar.) asker.
a. 234, 2222, 4584, 4620	'a. 4614
a.- ı ahyār 3223	

‘a.+ e 4616	aşşı (<T.) fayda, kâr, kazanç.
‘a.+ i 5156, 5179	a.+ ñı 3929
‘a.+ le 4614	
aşl (<Ar.) asıl, kaynak, kök. (<i>krş.</i> aşıl)	astar (<Far.) kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat.
a.+ e’l-uşûlı 1903	a.+ ı 3201
a.+ ı 121, 995, 2926, 3026,	
3949, 4953, 5356	āsumān (<Far.) bk. āsmān .
‘ālem-i a.+ ı 628	ehl-i ā.+ ı 1069
şekl-i a.+ ı 2772	
a.+ ına 256, 1641	aşyāb (<Ar.) perdeler, örtüler.
a.+ ında 3870	a.+ ı 1411
a.+ ın 1744, 3806, 3875, 3876,	
4131	aş- (<T.) aşmak.
a.+ uñ 631	a.- dı 974
a.+ uña 2560	
aşlā (<Ar.) hiçbir vakit, katiyen.	aş (<T.) aş, yemek.
a. 85, 633, 820, 1307, 1469,	a.+ ını 3808
1568, 1806, 1902, 2050, 2166, 2380,	
2675, 2689, 2808, 2829, 3031, 3109,	aşağa (<T.) bk. aşağı .
3379, 3380, 3447, 3564, 3649, 3804,	a. 610, 904, 1023, 1315, 1388,
3880, 3916, 4039, 4155, 4500, 4887,	1405, 1441, 1586, 2871, 3018, 3057,
4963, 5054, 5245, 5359, 5523, 5625,	3062, 3197, 3203, 3436, 4976, 5612
5787, 5812, 5880, 6078, 6161, 6164,	a.+ da 1444
6169	a.+ sı 905, 3871, 4018
	a.+ sında 3110
aşlu (<T.) asılı, bir yere takılmış	aşağı (<T.) aşağı. (<i>krş.</i> aşağa)
durumda.	a.+ na 1271
a. 3001	a.+ sı 1269
	a.+ ya 3164
āsmān (<Far.) gök, sema. (<i>krş.</i> āşumān)	
ķazā-yı ā.+ dan 4051	‘āşık (<Ar.) bir kişiye tutkun kimse.

‘ā. 65, 190, 290, 523, 1015,
1458, 1561, 1967, 2152, 2245, 2298,
3125, 3195, 3410, 3517, 3761, 3903,
4592, 4633, 4658, 4695, 4708, 4998,
5024, 5026, 5028, 5114, 5124, 5395,
5403, 5754

‘ā.+ da 4656

‘ā.+ dır 2679

‘ā.+ ı 4026

‘ā.+ ız 5402

‘ā.+ lar 6014

‘ā.+ ları 4020, 4626

‘ā.+ larına 4020, 4626

‘ā.+ larum 5235

vaşl-ı ‘ā.+ dur 4664

‘āşıkān (<Ar.) aşıklar.

‘ā.+ dur 3325

Āmīr-i ‘ā.+ dur 3454

emīr-i ‘ā.+ dur 5594

aşır- (<T.) aşırarak, bir şeyi bir
yerin üstünden geçirmek.

a.- up 4781

āşikār (<Far.) belli, açık, meydanda.

ā.+ e 525, 646, 2455, 5607

āşikāre (<Far.) açıkca, belli bir şekilde.

ā. 3811, 5069

aşinā (<Far.) bildik, tanıdık.

a.+ dur 4124

aşukāh (?) ?

a. 4875

‘aşvā (<Ar.) gece gözü görmeyen.

‘a. 177

at- (<T.) atmak.

a.- a 1366, 6097

a.- alar 1365

a.- ar 3453, 5591

a.- dı 966, 3800

a.- dılar 2461

a.- em 2743

a.- ıcağ 2746

a.- ma 1776, 3179

a.- sa 3607

at (<T.) at.

a. 2650, 2655, 3057, 4870,

4871, 5167, 5404

a.+ a 3830, 3960

a.+ dan 4775, 4873

a.+ dur 2655

a.+ ı 2654, 3835, 3961, 3962,

5407

a.+ ına 3722

a.+ ıyla 5277

a.+ lar 1575, 2866

a.+ laruñ 3058

ata (<T.) baba.

a. 1753, 2554, 4246, 4262,

4281, 4739, 5276, 5654, 5660

a.+ la 5656

a.+ ları 5662	a‘tā (<Ar.) bağışlama, ihsan.
a.+ larına 1747, 2556, 2557, 2558	a. 6066
a.+ larından 2555	a‘tāf-ı a. 327
a.+ m 4769	a.+ ya 5681
a.+ mdan 4769	
a.+ muz 4268, 4280	‘atā (<T.) bk. ‘atā .
a.+ ñ 261	‘a.+ ından 5702
a.+ ñuñ 2317, 2318	
a.+ sı 2551, 4259, 4596, 5657	a‘tāf (<Ar.) merhametler, şefkatler.
a.+ sıdır 2272	a.- ı a‘tā 327
a.+ sın 4275, 4280	a. 1432, 2599, 2726, 5257,
a.+ sınca 4260	5462
a.+ sınca 5658	
a.+ ya 1636, 1750, 5659, 5669	a‘tāk (<Ar.) azad, izin.
	a. 2733
‘atā (<Ar.) bağışlama, bahşış, ihsan. (<i>krş.</i> a‘tā)	‘atāyā (<Ar.) hediyeler, armağanlar.
‘a. 195, 1731, 1881, 2494,	‘a.+ dan 6165
2726, 2972, 3677, 3790, 4035, 4052,	
4144, 4524, 4532, 4665, 5241, 5257,	aṭbāk (<Ar.) tabaklar.
5420, 5427, 5672, 5838, 5855, 6163,	a. 2731
6227	
‘a.+ dan 4325, 5692	‘ateş (<Ar.) susuzluk.
‘a.+ dur 4519	‘a. 3802
‘a.+ lar 1517, 4442, 5345	
‘a.+ larda 4518	āteş (<Ar.) ateş, hararet.
‘a.+ ñ 6166	ā. 2259
‘a.+ ña 6169	
‘a.+ sı 2017, 6057	‘atıl (<Ar.) işsiz, işlemez, tenbel.
‘a.+ sıdır 2963, 4128	‘acz-i ‘a. 2261
‘a.+ sından 5955	
‘a.+ sıyla 5421	‘atır (<Ar.) ıtırılı, güzel kokulu.
‘a.+ ya 4501, 5420, 5687	‘a. 5710
‘a.+ yıla 557	

atī (<Ar.) gelecek kişi. a.+ ler 4741	a. 1563, 1866, 2957, 3832, 4135, 4136, 4514, 4962, 4965, 5144, 5284, 5384
‘Atīk (<Ar.) Hz.Ebu Bekir’in lakabı. ‘a. 334, 3685	av (<T.) şıkar, yaban hayvan yakalama. a. 4207 a.+ a 4221, 4223
‘aṭīye (<Ar.) hediye, bahşiş, ihsan. ‘a. 3054	
aṭlas (<Ar.) bir tür kumaş. (krş. aṭlās) a. 893, 898, 4953	a‘vāc (<Ar.) eğri büğrü. a. 624
aṭlās (<Ar.) bk. aṭlas. a. 271	‘avāīk (<Ar.) engeller, zorluklar. ‘a.+ den 5111 ‘a.+ den 238
atlu (<T.) atlı, atı bulunan. a. 2868, 3356	‘avālim (<Ar.) dünyalar, alemler. ‘a.+ de 166
aṭnāb (<Ar.) çadır ipleri. a. 196	a‘vām (<Ar.) yıllar, seneler. a. 1405, 2213, 5847
‘aṭṣān (<Ar.) susuz, susamış. ‘a. 131, 5447, 5844	‘avām (<Ar.) herkes, ayak takımı. ‘a.+ a 3367, 4978
atul- (<T.) atılmak. a.- ur 2517	‘avārif (<Ar.) iyilikler, cömert kimseler. ‘a. 5457 ‘a.+ le 283, 294, 1525, 4523, 5111
aṭyāb (<Ar.) bk. aṭyeb. a. 263	‘avayīk (<Ar.) engeller, zor işler. ‘a.+ den 282
aṭyeb (<Ar.) çok güzel, en güzel. (krş. aṭyāb)	

a‘vāz (<Ar.) bedeller, karşılıklar.

a. 2009, 2067, 5104

āvāz (<Ar.) ses, seda, yüksek ses.

ā. 471, 637, 1888, 1910, 1946,
1947, 1948, 1973, 1974, 1975, 1976,
1979, 3681, 3682, 4192, 4198, 4202,
4619, 4780, 4810, 5180

ā.- ı çenk 4182

ā.+ ı 1067, 1978

ā.+ ıdır 1978

ā.+ ıla 5232, 6094

ā.+ ın 3833, 5542, 5576, 5579

ā.+ ından 5150

ā.+ uñızı 6042

‘avdet (<Ar.) dönme, geri gelme.

‘a. 292, 2266

‘avn (<Ar.) yardım.

‘a.+ ıla 376, 928

āb-ı ‘a.+ üñle 175

‘ayn-ı ‘a.+ ümle 2032

‘ayn-ı ‘a.+ üñle 6235

ğayn-ı ‘ayn-ı ‘a.+ iyle 292

‘avrat (<Ar.) kadın, zevce.

‘a. 2642, 3416

avuç (<T.) elin içi.

a. 462

ay (<T.) yılın on iki bölümünden her

biri; dünyanın uydusu, kamer.

(krş. āy)

a. 969, 1135, 1454, 2580,
2913, 3130, 3302, 3680, 3780, 3988,
3991, 4162, 4289, 4333, 4389, 4390,
4726, 5144

bedr-i a.+ a 3988, 4936

a.+ dan 1897, 5326

a.+ ı 958, 1178, 1922, 2298,

2327, 5477, 5617

a.+ lar 5381

a.+ uñ 964, 967, 2238

āy (<T.) bk. **ay**.

ā. 3693, 3712

bedr-i ā.+ ı 2314

ayağ (<T.) bk. **ayağ**.

a. 5304, 5355

ayağ (<T.) ayak. (krş. **ayağ**)

a. 1154, 1842, 4833

a.+ a 869, 1350, 1669, 3353,
4157, 4776

a.+ dan 869, 1131

a.+ ı 1105, 1118, 1123, 1130,
1132, 2020, 3724, 3727, 3961, 3989,
4427, 4877

a.+ ın 570, 621, 1124, 2604,

2973, 4336, 5284, 6097

a.+ ına 610, 1403, 2014, 3726,

3989, 4691, 5407

a.+ ında 1411, 4006, 5916

a.+ ından 3357	kemāl-i ḥüsn-i ā.+ ın 227
a.+ ını 3998	ā.+ la 3499
a.+ lar 868	
a.+ larda 623	‘ayb (<Ar.) utanılacak şey, ayıp.
a.+ ları 929, 1068	(krş. ‘ayīb)
a.+ uña 5324	‘a.+ dı 3698
	‘a.+ ımu 4555
ayaḳlu (<T.) ayaklı, ayağı olan.	‘a.+ ın 4553
a. 2658	‘a.+ ıyla 1774
‘ayāl (<Ar.) eş, zevce, çoluk çucuk.	āyet (<Ar.) Kur’an cümlesi.
ehl-i ‘a.+ ine 2236	ā. 2071, 2072, 2075, 2117,
	4587, 4594, 4749, 5495, 5803, 6092
‘ayān (<Ar.) belli, açık, meydanda.	ā.+ i 952, 5473, 5775
‘a. 90, 161, 225, 509, 526,	
563, 1491, 1536, 2038, 2771, 3733,	āyete’l-kürsī (<Ar.) Bakara Sûresi'nin
3788, 4648, 4756, 5484, 5485, 5766,	255. ayeti.
5900	ā. 951
‘a.+ dır 639	ā.+ yi anda 950
‘a.+ ı 2234	
‘a.+ i 501	‘ayīb (<Ar.) bk. ‘ayb.
	‘a. 2675
a‘yān (<Ar.) gözler.	‘a. +lu 3650
a. 5766	
‘ayānī (<Ar.) bk. ‘ayān.	‘ayın (<Ar.) bk. ‘ayn.
‘a. 509, 3483, 3719, 5761,	‘a. 5982
5797, 5983	
āyāt (<Ar.) ayetler.	ayır- (<T.) ayırmak, uzaklaştırmak.
ā.- ı ‘ulvīyi 489	a. 5190
ā. 3739, 4917, 6092	a.- dı 4844
ā.+ ı 4770	a.- mayalar 6155
ā.+ ından 3622	a.- ur 2634

‘ayidesiz (<Ar.) kazançsız, faydasız.

‘a. 2071

āyine (<Far.) ayna

a.+ de 6165

ā.- yi qalbi 299

ā. 3129, 4651

ā.+ sin 4999

a. 303

a.+ dir 197

aykâz (<Ar.) bk. **ikâz**.

a. 2723

aylık (<T.) otuz günlük süre.

a. 4232, 4313

‘ayn (<Ar.) göz. (krş. ‘ayın)

‘a. 488, 818, 3418, 3503,

3574, 4783, 4985

‘a.- 1 ‘avnümle 2032

‘a.- 1 ‘avnüñile 6235

‘a.- 1 kıdsde 361

‘a.- 1 marziyye 4679, 4682

‘a.- 1 marziyye 4620, 4688,

4697, 4708, 4715, 4721

‘a.- 1 marziyyenüñ 4623, 4676,

4714

‘a.- 1 marziyyesiz 4690

‘a.- 1 marziyyeyi 4723

‘a.- 1 ragbetle 2689

‘a.- 1 şafağ 1895

‘a.+ e 283

‘a.+ e’l-yakīn 3788

‘a.+ ı 2359

‘a.+ ıla 2544, 5523

‘a.+ ine 2431

‘a.+ ını 1334

‘a.+ ıyıla 132

‘a.+ lar 1453, 4847

‘a.+ lara 1483

‘a.+ uñı 4783

ğayn-ı ‘a.- ı ‘avniyle 292

ḥayāl-i ‘a.+ ıla 5759

ḥūr-ı ‘a.+ ı 627

mişl-i ‘a.+ ı 5217

ayna (<Far.) ayna.

a.+ da 3130

‘aynā (<Ar.) bk. ‘ayn.

‘a.- yı marziyye 4680

‘a.- yı marziyyenüñ 4706

‘a.- yı marziyyeyi 4677

‘aynen (<Ar.) aynı şekilde.

‘a. 3208

‘aynı (<Ar.) aynı, benzer.

‘a. 2776

‘ayn-veş (<Ar.+Far.) göz gibi.

‘a. 2359

ayrıl- (<T.) ayrılmak.

a.- dılar 980

a.- maya 5403

ayru (<T.) ayrı.	a. 148, 908, 2814, 3603, 3799,
a. 402, 1571, 1954, 5966	4637
	a.+ larından 1696, 1707
ayruk (<T.) ayırık, başka.	a.+ ñ 3910
a. 849, 2196	a.+ sı 1141
a.+ dan 6052	
a.+ ı 2044, 5455	‘āzā (<Ar.) yas, matem.
	‘ā.+ ya 487
ayvān (<Far.) köşk, kasır.	
a. 1814, 1819, 2710, 3090,	āzāat (<Ar.) ululuk.
3834, 4085, 4318, 4929, 5478	ā.+ den 484
a.- ı efdālde 322	
a.+ a 1817	‘azāb/‘azāb (<Ar.) ceza, işkence, acı.
‘ayyār (<Ar.) hilekâr, hileci.	‘a. 1300, 1385, 1404, 1409,
‘a. 1276	1674, 1749, 2522, 3483, 3487, 5058
‘ayyāş (<Ar.) alkolik kimse, içkici.	‘a.- ı işyāna 1737
‘a. 1666, 2719, 4888	‘a.- ı kahrıla 2255
	‘a.- ı miḥnet 1691
az (<T.) az.	‘a.- ı nārdaken 1392
a. 725, 1528, 3227, 3228,	‘a.+ a 2524, 2525, 2536
3886, 4259, 4658, 4783, 5048, 5049,	‘a.+ dan 1231, 2589, 2590,
5269, 5633, 5994, 6213	2594, 3468
a.+ dur 3933	‘a.+ dan 2062, 2902, 3532
	‘a.+ ı 1093, 1315, 2977, 3178,
az- (<T.) baştan çıkmak, doğru	3482, 3581, 4924, 5054, 5131, 5497,
yoldan sapmak.	5499, 5525
a.- a 1221	‘a.+ ı 1871, 2511
a.- ar 3885	‘a.+ i’l-ḳabri 4434
a.- up 807	‘a.+ ın 1399, 3610, 3470
	‘a.+ ına 2752
a‘zā (<Ar.) organ, organlar.	‘a.+ ınca 1392
	‘a.+ ından 1279, 2592, 2908
	‘a.+ lar 1092
	‘a.+ uñ 1330

āzāc (<Ar.) uzun kemer benzeri binalar.

ā. 633, 6174

azacuḡ (<T.) azıcık, çok az.

a. 3222, 4116, 6040

āzād (<Ar.) kurtulmuş, serbest.

ā. 1236, 1290, 1318, 3180,
3187, 3210, 4437, 4557, 4860, 6000,
6064, 6233

a‘zam (<Ar.) en büyük, daha büyük.

a. 468, 863, 919, 921, 1186,
1385, 1832, 1913, 2055, 2059, 2083,
2707, 2758, 3090, 3742, 4025, 4390,
5480

ḥāḡān-ı a. 3838

ism-i a. 514

nūrullah-ı a. 2918

‘arş-ı a. 1441, 3727

rūḡ-ı a. 163, 536, 779

ṣāh-ı a. 4307

nehr-i a.+ dur 3865

sultān-ı a.+ dur 4035

āzān (<Ar.) kulaklar.

ā. 5982

ā.+ a 5630

‘azb (<Ar.) tatlılık.

‘a. 4003

aẓdād (<Ar.) zıtlar, tezatlar.

a. 1736

a.+ dan 2809

aẓdāf (<Ar.) sedefler.

a. 1684

a‘zeb (<Ar.) en lezzetli, en tatlı.

a. 4965

‘aẓīm (<Ar.) büyük, ulu.

‘a. 184, 600, 605, 773, 796,
883, 1134, 1192, 1333, 1338, 1356,
1646, 2536, 3440, 3782, 3783, 3801,
4556, 4788, 4902, 4908, 5057

‘a.+ dir 1137

‘a.+ dūr 1296, 2595, 3181,
3189, 3214, 3470, 3780, 4904

‘a.+ e 4047

‘a.+ in 3447

‘a.+ ü’ş-şān 3089

‘azīme (<Ar.) büyük iş.

‘a.+ dūr 1640

‘azīmet (<Ar.) gitme, gidiş.

‘a.+ i 719

‘azīz (<Ar.) muhterem, saygın.

‘a. 717, 4822, 5435

‘a.+ ü’l-nefs 4177

a‘ẓīm (<Ar.) bk. ‘azm.

a. 2127

azlā (<Ar.) kaburgalar.

a. 2363

‘azm (<Ar.) niyet, kasıt, karar.

(krş. **a‘zim**)

‘a.- i hâzret 6086

‘a.+ i 5349

‘a.+ ini 2445

‘azmet (<Ar.) ululuk.

‘a. 358, 588, 6124

‘azrā (<Ar.) delinmemiş inci.

‘a. 53, 2248

‘a.+ dan 2247

‘Azrā’īl (<Ar.) ölüm meleği.

‘a. 4507

‘a.+ e 934

‘a.+ i 931

hıcr-ı ‘a.+ de 785

azu (<T.) öğütücü diş.

a. 1387

a.+ sı 1101

a.+ sıyla 1102

ažvā (<Ar.) ışıklar, parıltılar.

a. 134, 1038, 3780, 4389,

5512, 5741, 6216

a.- yı vehhāc 4282

a.+ da 3977

ažyak (<Ar.) daha dar, çok dar.

a. 1283

azyām (<Ar.) azimler, kararlılıklar.

a. 1383

‘azzam (<Ar.) en büyük, en ulu.

‘a. 6106

bāb (<Ar.) kapı.

b. 192, 226, 249, 2222, 2861, 4992

b.- ı cennâtı 4518

b.- ı cennetde 3907, 4165, 4266

b.- ı cihāddan 1651

b.- ı dīvār 1449

b.- ı ekber 4090

b.- ı reyyāndan 1648

b.+ da 1639, 4482

b.+ dan 961, 5554

b.+ ı 1570, 2018, 2110, 4374,

4425, 4844, 4905, 4927, 5449, 5513,

5525, 6083, 6225

b.+ ın 3611

b.+ ında 4318

b.+ ınuñ 2863

b.+ lar 3622

b.+ ü’l-hayâtı 2952

b.+ ü’s-şalaṭdan 1647

fażl-ı b.+ ı 401

fażl-ı b.+ ın 738

feth-i b. 5714

feth-i b.+ ı 587, 3013, 5075

feth-ü b.+ ı 5782

rükñ-ü b.+ ı 6098

bābü’l-hayāt (<Ar.) hayat kapısı.

b. 251	b.- 1 gülşende 635
	b.- 1 gülzār 1783
bāc (<Far.) vergi, harç.	b.- 1 hūsni 3333
b. 634, 4288	b.- 1 köşke 4081
	b.- 1 köşki 4082
bād (<Far.) rüzgar. (<i>krş.</i> bād)	b.- 1 'ömre 4059
b. 1970, 1971, 2259, 4543	b.- u Me'vā 427
b.- 1 ecel 4059	b.+ a 1586, 2871, 3526, 4693,
b.- 1 mu'atṭar 3295	4710, 4976, 5124, 6176
b.- 1 mu'atṭer 5635	b.+ da 3454, 4401
b.- 1 rahmet 3294	b.+ dur 3869
b.- 1 şabā 4460	b.+ 1 409, 2246, 2268, 2451,
b.- 1 zahmet 5633	3141, 3194, 3572
b.+ a 141	b.+ ıdır 1615
b.+ 1 3439	b.+ ıdur 2264
	b.+ ıla 2125, 2731
bād (<Far.) bk. bād .	b.+ ın 2272
b. 2715	b.+ ına 632, 2100, 2248
	b.+ ında 3428, 3903, 5594
bāde (<Far.) içki, şarap.	b.+ ından 5003
b. 764, 2732, 2867, 3908	b.+ ını 1612
b.- i tesnīm 215	b.+ inuñ 3714
b.- yi 'aşfūr 1399	b.+ lar 1206, 2005, 3772
b.- yi kāfūr 4746	b.+ larına 5613
b.+ ler 3366, 4982	
bāğ (<Far.) bağ, bostan.	bāğçe (<Far.) bahçe.
b. 1473, 1501, 1510, 1587,	b. 1501, 1510, 1624, 2437,
1623, 1624, 1769, 1904, 2264, 2437,	2672, 2896, 3834, 4080, 4694, 4710,
2485, 2672, 2725, 2821, 3008, 3834,	4718, 5325, 5378
4080, 4120, 4884, 5325, 5343, 5348,	b.+ de 5106, 6094
5378, 5427, 6184	b.+ lerde 4222
b.- 1 cennet 3979	b.+ lere 1587, 2873
b.- 1 gülistāna 4126	b.+ lerinde 636
	b.+ si 4120

b.+ ye 4683, 4701, 4976	bahā (<Far.) fiyat, değer.
Bağdād (<Ar.) Bağdat.	b. 2315, 2319, 3274, 4559, 4593, 6188
şehir-i b. 2387, 2388	b.+ m 4602
bağır (<T.) bağır, ciğer.	b.+ sıdur 4544
b.+ ı 1311, 2377, 2851, 3329, 3814, 4209, 4213, 4275, 4895, 5590	bahādır (<Far.) usta savaşçı, cengâver, yiğit, cesur.
b.+ ın 3681	b.+ dı 4595
bağırsak (<T.) bağırsak.	b.+ ların 4775
b.+ ları 1397	bahāmī (<Ar.) değerli, kıymetli şeyler.
bağışla- (<T.) affetmek, bağışlamak.	b.+ den 1526
b. 3502, 4141	bahāne (<Far.) sebep, vesile.
b.- dum 860, 6134, 6141	b. 3927, 4703
b.- ğıl 186, 5720	bahār (<Ar.) güzellik, güzel.
b.- ñ 860, 861	b. 3809
bağışlan- (<T.) affedilmek, bağışlanmak.	baḥl (<Ar.) cimri, eli sıkı.
b.- mazsa 1326	b. 2496, 3069
b.- ur 3636	b.+ ler 2482
bağla- (<T.) bağlamak.	b.+ üñ 2495
b.- dı 1035	baḥir (<Ar.) bk. baḥr .
b.- ğıl 3974	b. 191, 1530, 5936
b.- mışsın 2739	b.+ den 1381, 2758, 3801, 3802, 5585
b.- r 3772, 3818	b.+ ler 439
b.- rsa 4551	baḥr (<Ar.) deniz. (<i>krş.</i> baḥir)
b.- yup 4358	b. 248, 685, 1162, 3267, 4269
bağlu (<T.) bağlı.	b.- i ḥayvān 1192
b. 784, 2745, 5458	

b.- i hürmetde 1879	b.- ı seyâdet 3703
b.- i irfânda 5243	b.+ a 3526
b.- i kibriyâdan 358	b.+ da 2764, 4723, 5353
b.- i ma'rifetden 1684	b.+ dan 2407
b.- i memlûdur 2508	b.+ ı 2003, 3530, 4082, 4084
b.- i mescûr 1191, 1418, 2509	b.+ ıla 5279
b.- i nâra 1365, 1672	b.+ ina 655
b.- i nûr 2499	b.+ ını 2736
b.- i zâhire 3720	b.+ lar 1968, 4317, 4949, 5014
b.+ e 1192, 4518	b.+ lar 2144
b.+ i 3781, 4879	b.+ lara 2132
b.+ ine 232, 630, 1888, 2017, 3569, 4993, 5223	b.+ larda 766, 2600, 2845
b.+ ü'l-'aciz 2713	rızâ-yı taht-ı b.- ı hûr 1424
b.+ üñ 1160	sarây-ı b.- ı vaşlet 1782
fażl-ı b.+ in 5238	taht-ı b.- ı ifdâlde 325
ğurfe-i b. 354	taht-ı b.+ a 4083
ka'r-i b.+ ine 2720	zevk-i b.+ lar 3200
kemâl-ü b.- i hikmetden 6068	bahtiyâr (<Far.) bahtlı, talihli, mutlu.
vaşl-ı b.+ ine 6209	b. 1670
bağış (<Far.) bağış, ihsan.	bahtulu (<Far.) bahtlı, talihli.
b. 241	b. 1503
bahşiş (<Far.) bahşiş.	ba'id (<Ar.) uzak, ırak.
b.+ leri 5432	b. 2297, 2482, 3173, 5076, 5874
baht (<Far.) talih, kader, kısmet.	bā'ik (<Ar.) bela, musibet.
b. 1880, 1927, 2921, 3945, 4262, 4483, 4569, 5720	b. 6018
b.- ı a'râz 2011	bāin (<Ar.) ayıran, ayırıcı.
b.- ı bākīye 2373	b. 402
b.- ı ceddile 3087	ba'ir (<Ar.) erkek deve.
b.- ı kutlu 6237	

b.+ ile 3963

bā'is (<Ar.) sebep olan, gönderen.

b. 4918

bağ- (<T.) bakmak.

b. 132, 201, 1041, 3806, 4140,
4187, 6235

b.- a 1282, 3850, 4650, 5340

b.- alar 1699, 1816, 1965,
1966, 5153

b.- amaya 3283

b.- amazdı 1135

b.- ana 2450

b.- ar 2759

b.- aram 2032

b.- arlar 1703, 3016, 4187

b.- arsız 5038

b.- ası 4294

b.- asız 6148

b.- avuz 5709

b.- ma 1776

b.- mağa 3113

b.- mağ 5555

b.- masına 3018

b.- mayalar 3155

b.- mayan 579

b.- mış 4187

b.- sa 3984, 5899

b.- up 4855

bağar (<Ar.) sığır.

b. 374, 1048

bağır (<T.) bakır.

b.+ dan 1401

bāğī (<Ar.) daimi, kalıcı.

b. 1307, 1378, 2063, 2486,
2844, 3077, 3778, 3795, 3918, 4123,
4524, 4953, 5510, 5565, 5619, 5847

ecr-i b. 5071

mey-i b. 5003

mülk-ü b. 4113

şafâ-yı b. 5961

b.+ den 4173

mülk-ü b.+ den 5943

seng-i b.+ den 4170

b.+ dir 522

b.+ dür 2180, 2817, 3321, 4174

mülk-ü b.+ nün 3777

b.+ ye 3794

bağt-ı b.+ ye 2373

hayât-ı b.+ ye 4516, 4522

kaşr-ı bağt-ı b.+ ye 2373

tağt-ı b.+ ye 2373

b.+ yi 4171

bağrāt (Lat.) Hipokrat.

b. 5239

bal (<T.) bal. (krş. bāl)

b. 1500, 2170, 2253, 5827

b.+ dan 3142, 3357

b.+ dur 1951

bāl (<T.) bk. bal.

b. 2729, 2957, 3050, 3858,
3859, 3863, 3865, 5239, 5361, 5380,
5448

b.+ a 3865

b.+ dur 3866

b.+ ı 2265, 3805, 3819, 3861,
3862, 3864

b.+ ıla 3881

b.+ lar 3860

bālā (<Far.) yüksek, uzun, yüce.
(krş. **bālā**)

b. 2734, 4246, 6174

bālāy (<Far.) bk. **bālā**.

b. 3678, 6205

balbāl (<Ar.) vesvese, tasa, kuruntu.

b. 5824

balçık (<T.) koyu ve yapışkan çamur.

b. 1273

b.+ dan 1660, 3883

b.+ ı 1553, 1915

balık (<T.) balık.

b. 1134, 1144, 1152, 1155,
1156, 1162, 3922

bāmdād (<Far.) sabah vakti.

(krş. **bāmdād**, **bāmdāz**)

b. 2714

bāmdād (<Far.) bk. **bāmdād**.

b. 4633

şeb-i b. 4634

bāmdāz (<Far.) bk. **bāmdād**.

şeb-i b. 1170

baña (<T.) ben zamirinin yönelme
hâl eki almış şekli: bana.

b. 610, 613, 614, 621, 625,
704, 845, 1145, 1299, 1911, 2282,
2396, 2464, 2473, 2700, 3285, 3286,
3627, 3749, 4498, 4499, 4729, 4804,
4855, 4857, 4861, 4862, 4868, 5035,
5050, 5113, 5198, 5207, 5212, 5244,
5254, 5518, 5525, 5557, 5563, 5694,
5796, 5922, 5924, 6006, 6015, 6049,
6118, 6135, 6200

bārān (<Far.) yağmur.

kaṭre-yi b. 5585

bardāk (<Far.) bardak.

b. 2925

bār (<Far.) yük, yemiş, meyve.

b. 263, 1289, 1339, 3440,
3577, 4650, 6165

müşk-i b. 5213

Bārī (<Ar.) Allah'ın isimlerinden biri.

b. 957, 1118, 1132, 1247,
2766, 3322, 4732, 6218

ism-i b.+ den 507

bārid (<Ar.) soğuk, serin, sabit.

b.+ üñ 5844

b.- i mahtüm 4939

bārigāh (<Ar.) izinle girilebilecek
yer, yüce divan, huzur.
celāl-i b.+ ında 5727
b.+ ından 1033

başır (<Ar.) gören, algılayan, göz.
b. 72

barķ (<Far.) şimşek,
b. 1809, 1859, 1921, 1944
b.+ ı 1583

başiret (<T.) Görme, görüş, içgörü,
b. 79, 5748
nūr-ı b.+ le 813

barmaķ (<T.) bk. **parmaķ**.
b.+ ından 2126
b.+ larında 4255

başt (<Ar.) yayma, açma.
b. 996

Bārr (<Ar.) Allah'ın Bârî adı.
b. 5940, 6165

baş (<T.) baş.
b. 713, 1009, 1272, 1668,
2747, 3025, 4895, 4896, 5260
b.+ a 4438
b.+ dan 1350, 3353, 4157,
4272, 4773, 4776

bartāk (<T.) bardak.
b. 2332, 2333, 3509

b.+ ı 784, 785, 887, 908, 926,
1163, 1394, 1567, 3248
b.+ ıma 5923

bas- (<T.) bk. **baş-**.
b.- a 5284

b.+ ın 574, 1370, 1405, 1540,
2360, 4304, 4774, 4881

baş- (<T.) basmak. (*krş.* **bāş-**)
b. 629
b.- a 5845
b.- dı 1124
b.- duğı 3727

b.+ ına 1669, 2407, 3404,
4435, 4955, 5143
b.+ ında 271, 2136, 4839,
5917

basāit (<Ar.) basit şeyler.
b. 994

b.+ ından 1148, 1403, 1404
b.+ ını 3815, 5595, 5717
b.+ ınıñ 1388
b.+ ıñuz 5240, 5560
b.+ ları 929

başıķ (<Ar.) yüce, ulu.

b.+ larına 3600
b.+ larından 1946

b.+ larını 6154	
b.+ larınıñ 3596	
b.+ uñ 1476, 3775	
b.+ uñdağı 5921	
b.+ uñuz 6038	
başla- (<T.) başlamak.	bañn (<Ar.) karın, mide. (<i>krş. bāñn</i>)
b.- dı 2448	b.+ ı 4236
	b.+ iñuz 3066
başlu (<T.) başlı.	baturt- (<T.) kirletmek, mahvetmek.
b. 3763	b.- ur 4556
başşāş (<Ar.) neşeli, mutlu.	bay (<T.) zengin, bayındır.
b. 1665, 2719	b. 3677, 6204, 6210
bat- (<T.) batmak.	bay[‘] (<Ar.) satın almak.
b.- alar 1365	b. 4557, 4560, 4606, 4900
b.- dı 324	b.+ da 4556
b.- mış 5218	b.+ uñ 4556
	b.+ uñdan 4605
bāñıl (<Ar.) yanlış, boş, saçma.	Bāyezīd (<Ar.) II. Bayezit.
b. 3493	b. 257, 315, 318, 6226
b.+ ı 231, 3494, 4921	Bāyezīd Beştām (<Ar.) Bāyezīd-i
	Bistāmī (ö. 234/848 [?])
bañn (<Ar.) bk. bañn .	b. 318
b.+ ları 3444	bāyi[‘] (<Ar.) satan, satıcı.
	b. 4543
bāñn (<Ar.) iç yüz, derin.	ba[‘]z (<Ar.) bazı, kimi. (<i>krş. bā[‘]zı</i>)
b. 740, 906, 4038, 4653, 4663,	b.+ a 4637
5145, 6112	bāz (<Far.) rüzgar.
b.+ da 498	b. 1161
b.+ ımı 6100	bāzār (<Far.) pazar.
b.+ uñ 910	
envār-ı b.+ sız 503	

b. 2318, 2896, 4661, 5628,
5635

b.+ a 4559

b.+ da 5635

b.+ ı 4601

b.+ leri 3205, 3262, 4872,
5027, 5144

b.+ lerin 4521

b.+ lerinde 2797

b.+ lerinden 1396

ba'zı (<Ar.) bk. **ba'z**.

b. 788, 798, 1829, 1919, 1928,
2012, 2732, 2803, 5433, 5621, 5898,
5913

b.+ lar 92, 106, 111, 1047,
1150, 1051, 1053, 1054, 1060, 1062,
1140, 1273, 2501, 2505, 2509, 3101

b. 4748

b.+ ü 5223, 5989

b.+ ü'ş-şān 2243

bedir (<Ar.) bk. **bedr**.

b. 260, 2580, 2599, 2721,
3302, 3985, 4266, 4335, 5144, 5230,
5477, 5479, 5480, 5588, 5617

b.+ ken 5792

bedirveş (<Ar.) ay gibi.

b. 5263

bedkār (<Far.) işi, davranışı kötü olan.

b. 1295

becidd (<Ar.) gayretle, çabalayarak.

b. 5299

bedr (<Ar.) dolunay. (*krş.* **bedir**)

b. 3680, 4060, 4162, 4282,
4388, 5353

bed (<Far.) kötü.

b.- nefesdür 1100 1099

b. 1293, 1299, 1366, 1407,
2313, 3224, 3721, 375, 4821, 4842,
5082, 6195

b.- i aya 3988, 4936

b.- i āy 2314

b.- i burcında 3332

b.- i kevneyn 3747

b.- i tuğrāy 2735

b.- ü tābānda 5243

b.+ e 1075, 3704

b.+ i 2378, 3327, 3556

b.+ in 3672

b.+ inden 2638

b.+ üñ 4530, 5896

bedā (<Ar.) düşünce, fikir.

b.+ ü'l-enzār 5772

beden (<Ar.) beden, gövde.

b. 2750, 4231, 742

b.+ den 5504

b.+ ler 5146

b.+ lere 2752

beg (<T.) bey.

b. 2273, 2274, 4285	
b.+ i 3971	behcāt (<Ar.) güzellikler.
b.+ ile 4095	b. 4036
b.+ ler 2299, 4464, 5247	
b.+ lere 2295	behcet (<Ar.) güzellik.
b.+ leri 2276	b. 1480, 1811
b.+ lerine 1579	
beğāl (<Ar.) katırlar.	behçet (<Ar.) bk. behcet .
b.+ dur 3963	b.- i nūr 4938
beğāyet (<Ar.) son derece.	behhāc (<Ar.) güzellik sahibi.
b. 292, 328, 1050, 1051, 1066,	b. 598, 2337, 2711, 3201,
1129, 1394, 1463, 1694, 1808, 1813,	4266
1998, 2278, 2577, 2608, 2752, 2775,	nūr-ı b. 5923
2879, 2892, 2907, 2909, 2934, 2989,	behišt (<Far.) cennet.
3153, 3262, 3380, 3382, 3506, 3602,	b. 2488, 2823, 3317, 4151,
3617, 3619, 3627, 3689, 3957, 4025,	4403, 4654, 4761, 4883, 5434, 5585,
4137, 4155, 4158, 4493, 4765, 4965,	5598, 5854, 5973, 6170
5019, 5246, 5308	b.- i heşt 213, 954, 1010,
begen- (<T.) beğenmek.	3620, 4526, 6065, 6071
b.- di 2395	b.- i heştde 1995
b.- diler 2300, 2302	b.- i heşte 2480, 2699, 3271,
b.- düm 2703	4990, 5440
b.- dün 2702	b.- i heşti 1440, 3743
b.- sen 2704	b.- i heştile 1795
b.- üp 3417	b.- i heştün 1640, 3571
behā (<Ar.) güzellik.	b.- ü heştün 5958
b. 1811	b.+ de 1656, 2655, 3865,
behāyim (<Ar.) dört ayaklı hayvanlar.	4784, 5656, 5860, 5944
b.+ le 440	b.+ den 3322, 4529
	b.+ e 415, 882, 1083, 1905,
	4268, 4360, 4469, 5249, 5367, 5369,
	5464, 5603, 5844, 6182, 6205, 6213

b.+ i 634, 1789, 4054, 4916

b.+ inde 6212

b.+ üñ 1441, 2291, 3572, 5356

ehl-i b.+ e 5037

Gülistān-ı b.+ de 3573

mülk-ü b.+ i 5847

sūk-ı b.+ e 5629

vaşf-u b.+ den 5586

vird-i b.+ e 5169

bekle- (<T.) beklemek.

b.- r 1758, 4161

b.- yeler 2344

bel (<T.) bel.

b.+ inden 3337

b.+ ine 596

b.+ in 2360

b.+ üñi 2739

behre (<Far.) pay, hisse.

b. 2245

b.+ sinden 3718

beḳā (<Ar.) ölümsüzlük, ebediyet.

b. 147, 895, 3795, 5241

b.- yı lāyezāl 2843, 5105

b.- yı lemyezel 1538

b.- yı neva'a 2628

b.+ da 3795, 4039

b.+ larda 4510

b.+ sı 352, 4121, 4294

b.+ sından 5721

b.+ sıyla 352

b.+ ya 3918, 4179, 4531, 4784

b.+ yı 4180

ḫāl-i b.+ sında 51

belā (<Ar.) sıkıntı, felaket, afet, başa dert olan şey.

b. 2007, 3805, 6232

b.- yı ḫalk 2008

b.+ da 366

b.+ dur 2265

b.+ lar 3404

b.+ larda 1280

b.+ ma 844, 847

b.+ sına 5500

b.+ sından 5115

b.+ ya 850

belāḡat (<Ar.) fasih ve hâle uygun

söz söyleme.

b. 3737

belbāl (<Ar.) hastalık.

b. 4789

beḳā-billah (<Ar.) Allah'ın ölümsüzlüğü.

b.+ ıla 147

belek (<T.) hediye, armağan.

b.+ ler 457, 4356, 5911

bekit- (<T.) sağlamlaştırmak.

b.- di 1089, 1198

belī (<Ar.) evet, peki.

b. 332, 500, 742, 907, 992,
1280, 1546, 1775, 1787, 2011, 2465,
3861, 5298, 5475, 5738, 5897

beliğ (<Ar.) etkili, güzel ve yerinde
söylenmiş söz.

b. 1278

belik (<T.) saç örgüsü.
b.+ lerin 1940

belki (<Ar.+ Far.) muhtemelen.
(krş. **belkim**)
b. 819, 3273, 3715, 3858

belkim (<Ar.+T.) bk. **belki**.
b. 1665, 2254, 5772

bellü (<T.) belli, açık, meydanda.
b. 402

belür- (<T.) belirlemek, ortaya çıkmak.
b.- di 4738

belürsiz (<T.) belli olmayan.
b. 1285

belvā (<Ar.) belâ, dert, keder, gam.
b. 3738
b.+ dur 3805

ben (<T.) teklik 1.şahıs zamiri.

b. 515, 611, 623, 717, 846,
848, 856, 1300, 1371, 1911, 1988,
2292, 2294, 3277, 3286, 3750, 4477,
4638, 4686, 4722, 4798, 4817, 4818,
4843, 4853, 4863, 5049, 5051, 5192,
5225, 5254, 5444, 5492, 5530, 5565,
5620, 6015, 6043, 6051, 6136, 6139

b.+ de 2028

b.+ den 520, 611, 843, 919,
920, 1299, 1987, 3010, 4880, 5197,
5225, 5529, 5699, 5855, 5954, 6005

b.+ em 375, 3749

b.+ i 541, 542, 694, 849, 1481,
1763, 1792, 2372, 4323, 4620, 4681,
4687, 4696, 4705, 4713, 4720, 4729,
4824, 4843, 4860, 4875, 5048, 5182,
5235, 5527, 5528, 5699, 5800, 5922,
5923, 6021, 6135,

b.+ üm 614, 707, 860, 1797,
2027, 3068, 3902, 4499, 4737, 5033,
5034, 5191, 5206, 5211, 5237, 5425,
5993, 6038, 6045, 6047, 6048

b.+ ümdür 4637, 4638, 4639

b.+ ümle 705, 4735, 5045

benāgāh (<Far.) zamansız, vakitsiz.
b. 2413, 4765, 5030, 6117,
6199

bend (<Far.) set, bağlama.
b. 3452
b.+ i 3599, 5168

benefşe (<Far.) menekşe.

b. 3326, 3688	ber (<Far.) “üzeri, üzere, üzerine, üzerinde” anlamlarına gelen ön ek. b.- baht 248, 249, 616
benî (<Ar.) oğullar. b. 1242, 2622	
benî’ül-eşfer (<Ar.) Esfer oğulları. b. ħurūc 248	berāber (<Far.) birlikte. b. 962, 968, 1392, 3896, 4073, 4090 b.+ dūr 1764
beñiz (<T.) yüz, yüzün rengi. b.+ i 1772, 2851 b.+ ini 3326 b.+ leri 2612	berāt (<Ar.) kurtuluş. b.+ ın 152 b.+ ıyla 5277
bensiz (<T.) ben olmaksızın. b. 704	berbād (<Far.) kötü, fenâ, pis, çirkin. b. 3197
beñze- (<T.) benzemek. b.- degi 2802 b.- mesi 3964 b.- meye 4342, 4348, 5551 b.- mez 821, 1929, 3099, 4153 b.- miş-dür 2777 b.- r 82, 415, 882, 1075, 1083, 1661, 2435, 2748, 2768, 3103, 3261, 3263, 3358, 3373, 3376, 3839, 3987, 3988, 4159, 4160, 4342, 5169, 5758, 5762 b.- ye 2609	berî (<Ar.) kurtulmuş olan. b.+ dūr 3868
beñzet- (<T.) benzetmek. b.- e 260	beri (<T.) öte karşıtı. b. 4132, 4732
	berķ (<Ar.) şimşek. b. 317, 1135, 1411, 2226, 2354, 3968, 4333, 5229, 5314, 5405 b.+ dūr 5588 b.+ i 1331, 2612, 4311
	berkdir- (<T.) sağlamlaştırmak. b.- üp 3440
	berkemāl (<Far.+T.) mükemmel. b.- i ħūb 66

b. 241	b. 1687, 4148
kemāl-i b. 247	
b.+ dir 2860	beslü (<T.) besili, semiz.
b.+ dür 2156	b.+ rdür 2651
b.+ i 2353, 2830	
Berķiā (<Ar.) göğün katmanlarından birinin adı.	besmele (<Ar.) bismillâhirrahmânirrahim
b. 1047	b. 793
berkit- (<T.) sağlamlaştırmak.	beşr (<Ar.) küçük çıban, sivilce.
b. 3080	b. 2378
berr (<Ar.) toprak.	bessâm (<Ar.) güleç, çok gülen kimse.
b.- i şu 4518	b. 1413, 2730, 3083, 5858
b. 2595, 2598, 3781	beş (<T.) beş.
b.+ e 685, 2245	b. 561, 1195, 1202, 1261, 1262, 1273, 1401, 1661, 1810, 2311, 2343, 2345, 3531, 3992, 4015, 4135, 4411, 4506, 4595, 4827, 5270
berrāk (<Ar.) duru, temiz, parlak.	b.+ den 547
b. 462, 942, 1556, 1620, 1665, 1679, 1697, 1864, 1873, 2017, 2137, 2165, 2176, 2599, 2721, 3000, 3037, 3049, 3083, 3086, 3188, 3363, 3744, 3968, 4200, 4872, 4966, 5147, 5405, 5588	b.+ er 1064, 1087, 1131, 1622, 3677, 3990, 4403, 5262
levn-i b. 1926	beşâret (<Ar.) müjde, iyi haber.
lû' lû'-i b. 2947	b. 1853, 2029, 2030, 2186, 2756, 2829, 3429, 3430, 3431, 3940, 4498, 4556, 4696, 4714, 4720, 5164, 5417, 5514, 5564, 5824, 5871
nūr-ı b. 883	b.+ den 471, 4158
berü (<T.) beri, öte.	b.+ dür 3434
b. 2633, 3299, 3301, 3842, 4860, 5208	b.+ le 3435
berzāḥ (<Ar.) dar geçit.	b.+ ler 4512
	beşer (<T.) insan, insanoğlu

b. 833, 834, 836, 1469, 3690,
3990, 5268, 5967

beṣṣār (<Ar.) müjde veren, müjdecî.
b.+ dūr 5822

beṣṣinci (<T.) beṣṣinci.
b. 478, 1056, 1106, 1620,
1633, 1682, 2658, 4080, 4511
b.+ nūñ 1072, 3548
b.+ si 1507, 1759
b.+ sine 1320

beṣṣār (<Ar.) müjde veren, müjdecî.
b. 1289

beṣṣāṣ (<Ar.) şimşek, yıldırım parıltıları.
b. 4894

beter (<Far.) çok fena, çok kötü.
b.+ dir 3262

bevl (<Ar.) sidik, idrar.
b. 2797, 3308, 3982, 5141
b.+ i 3060, 3973

bevvāb (<Ar.) kapıcı.
b. 252

bevvāḥ (<Ar.) razı, aşıkâr edici.
b. 750

bey^c (<Ar.) satış, satma.
b. 4538, 4541

b.+i şirā 4545

beyān (<Ar.) açıklama, anlatma.

b. 114, 151, 205, 311, 312,
343, 749, 777, 1171, 1306, 1307,
1491, 1744, 1851, 2027, 2234, 2243,
2320, 2467, 2468, 3455, 3676, 3777,
4525, 4725, 4748, 5236, 5868, 5989,
6091

b.+ a 5979

b.+ dan 4053

b.+ dır 639

b.+ ı 344

b.+ ına 642

b.+ ıysa 641

b.+ um 5223

vaṣf-ı b.+ ına 67

beyāz (<Ar.) beyaz, ak.

b. 5027

b.+ da 1081, 3125, 3196, 3205

beyin (<T.) beyin.

b.+ i 1404

beyin (<Ar.) bk. **beyn**.

b. 402

beyn (<Ar.) iki şeyin arası, orta.
(krş. **beyin**)

fizāl-ı b. 2367

b.+ e'ş-şūr 103

beyne's-şarķ vel-mağrib (<Ar.)

doğru ile batının arası.

b. 878

beyt (<Ar.) ev, mesken, iki dize.

b.- i dār 4415

b.- i ma'mūr 1171

b.- i ma'mūrı 1183

b. 1381, 2861

b.+ i 5520

ehl-i b.+ in 4476

b.+ ü'l-celâldir Bu 2860

beyyinât (<Ar.) deliller, şahitler.

b.+ ı 2281

beyzâ (<Ar.) çok beyaz.

b. 87, 891, 1223

bez- (<T.) usanmak.

b.- erdi 1567

b.- erler 5023

bezek (<T.) süs, ziynet.

b.+ lerde 730

bezen- (<T.) süslenmek.

b.- miş 4803

b.- üp 5335

bezil (<Ar.) bk. **bezl**.

b. 2119

bezl (<Ar.) esirgemen bol bol

verme, sarfetme, harcama.

(krş. **bezil**)

b. 1777, 2494, 4398

b.+ ide 320

bezlâ (<Ar.) bk. **bezl**.

b. 6165

bezm (<Far.) meclis, topluluk.

b.- i 'ışķa 2841

b.+ i 1285

b.+ ini 321

b.+ inde 458, 1277

bıñar (<T.) pınar, çeşme.

b.+ uñ 1955, 1958

bıraķ- (<T.) bırakmak, salmak.

b.- kıl 4241

bıyık (<T.) bıyık.

b. 2012, 4245

bî (<Far.) Farsça olumsuzluk ön eki.

b.- aķrân. 5090, 5091

şāh-ı b.- aķrân 2728

b.- a'dād 1010, 4152

b.- āvāz 1536

b.- bāk5702

b.- buğzā 4637

b.- çāre 5121

b.- çün 1723, 1785

b.- dād 2323, 4160, 4549

b.- dīn 4738, 4840	b.- karar 270
b.- edvā 182	b.- kerāndır 1916
b.- emcās 2114, 2710	b.- kıyāsı 5311
b.- endād 1032, 3200, 4544	b.- kıyās 4040
b.- eşbāh 3444, 6065	b.- mişālī 3527
b.- ğam-ı şekvā 3732	b.- nazīr 3558, 4153, 4361,
b.- had 327, 383, 420, 482,	5943
526 , 880, 1436, 1678, 1818,	b.- nazīrdür 5218, 5319
1886, 1908, 1964, 2066, 2168, 2196,	b.- nazīre 4484
2607, 3444, 4116, 4141, 4425, 4480,	b.- nevāyı 1519
4883, 4949, 5095, 5173, 5421, 5469,	b.- nihāyet 1378, 1825, 2189,
5585 , 5670, 5995	2278, 2536, 2889, 4252, 5005, 6119
gūlzār-ı b.- hār 3554	b.- nihāyetdür 1528
b.- hasāret 5086	şafā-yı b.- nihāyetle 5279
b.- hāzerler 5042	nişān-ı b.- nişāndan 5586
b.- helākı 2826	b.- niyāza 2232
lūtf-u b.- hemtā 185	b.- nokşan 272
b.- hemtā 3759	b.- ‘add 1436
vaşl-u b.- hemtāy 6207	b.- pāk 2837
fāzl-u b.- hemtāy 6206	b.- pāyān 3781, 3850, 5345,
b.- hesāb 6221	5955
b.- hicāb 188, 216, 2687	b.- rū’yet 5812
b.- hisāb 1817, 2030, 2014,	b.- şadāsından 5708
3528, 3787, 5115	b.- şafā 3500
b.- hod 1977	b.- şümārı 2310
b.- hoş 1948, 2610	b.- tā 115
b.- hūş 1283, 3683, 4204	b.- tāy 6209
b.- hūşda 3843	b.- tekellūf. 1834
b.- iclās 4880	b.- vakt 1737
b.- ilbās 1643, 4873	b.- vefādan 4290
b.- imhāl 2646	b.- vefādur 2621
b.- inķāş 1881	b.- vefādur 2402
b.- inķıţā‘dur 2781	b.- vefālar 3842
b.- itġāb 250	b.- zār 1284

b.- zār 4233	b. 3077
b.- zevâldir 4378	
bīm (<Far.) korku.	bil- (<T.) bilmek.
b. 1738	b. 50, 92, 116, 227, 249, 287,
bīzār (<Far.) bıkmış, usanmış, bezmiş.	547, 586, 676, 700, 737, 759, 910,
b. 1708	926, 1004, 1008, 1020, 1028, 1029,
bi'llah (<Ar.) “Allah için, Allah	1038, 1055, 1092, 1095, 1113, 1154,
hakkı için” anlamında	1158, 1161, 1162, 1195, 1215, 1226,
yemin sözü.	1247, 1302, 1311, 1316, 1345, 1355,
b. 3081	1476, 1509, 1555, 1572, 1647, 1676,
biçil- (<T.) biçilmek.	1736, 1796, 1829, 1840, 1858, 1872,
b.- iser 3593	1917, 1957, 2041, 2482, 2510, 2553,
b.- ür 3594	2616, 2629, 2642, 2677, 2682, 2684,
biḥamdillah (<Ar.) bk. biḥamdülillah .	2685, 2739, 2913, 2943, 2963, 2980,
b. 244, 305	3058, 3098, 3159, 3271, 3321, 3356,
biḥamdülillah (<Ar.) Allah’a hamd	3360, 3445, 3537, 3697, 3822, 3825,
olsun. (<i>krş.</i> bimḥamdillah)	3829, 3872, 3984, 4027, 4063, 4127,
b. 5273	4132, 4150, 4156, 4215, 4224, 4314,
bih (<Far.) iyi, yeğ.	4529, 4553, 4780, 4783, 4892, 4905,
b. 3251	5083, 5110, 5118, 5138, 5392, 5423,
biḥār (<Ar.) denizler.	5514, 5515, 5817, 5846, 5847, 5967,
b. 1168	6219
b.- ı ‘ışkıma 6133	b.- di 894, 1377, 4776, 4843,
b.- ı la‘nete 380	4873
bihter (<Far.) daha, pek, pek iyi.	b.- diler 286, 657, 898, 6021
	b.- dük 1425
	b.- dügiyçün 551
	b.- düm 1790, 3278, 4725,
	4840, 4843
	b.- dūñ 3773, 3876, 4084, 4531
	b.- e 755, 1545, 1726, 2003,
	2005, 2180, 2882, 2970, 3657, 4329,
	4708, 5048, 5489
	b.- eler 2614, 4282, 6206

b.- elerdi 4515	b.- meydi 5808
b.- elüm 706	b.- meyeler 2798
b.- en 423, 694, 2183, 3677, 4233, 4307, 5252	b.- meyüp 4280, 4873, 6182
b.- er 2362, 3961	b.- mez 368, 1066, 1122, 1245, 1891, 2132, 2408, 2412, 2640, 2713, 3031, 3450, 3474, 4538, 5231, 5567, 5861, 5982, 5984, 5986
b.- erim 5620	b.- mezdi 160, 1759, 1980
b.- esin 707, 740, 1153, 2938, 3147, 3620, 3852, 3938, 4008, 4133, 4604, 4721, 5586	b.- mezdün 5919
b.- esiz 782, 3552, 3553, 3944, 5040, 5041, 5628, 5653	b.- mezimişsiz 6019
b.- eydim 855	b.- mezler 1243, 1253, 3471, 4989
b.- ıcek 1727, 4131	b.- mezse 5807
b.- imez 5302, 6055	b.- mezüm 4798
b.- iñ 1088, 1797, 2819, 2996, 3026, 3040, 3056, 3158, 3975, 4032, 4086, 4637	b.- miş 1219, 2000
b.- ine 159, 3048	b.- mişler 5969
b.- ip 81	b.- señ 2838
b.- ir 2737, 4919, 5844	b.- seydük 6035
b.- irdüm 6042	b.- sün 3174
b.- irem 5119	b.- üñ 728, 1011, 1265, 1293, 1310, 1717, 1823, 2384, 2650, 2779, 2981, 3100, 3196, 3222, 3229, 3388, 3391, 3432, 3483, 3522, 3560, 3660, 3894, 3948, 4017, 4019, 4029, 4184, 4226, 4532, 4918, 4927, 5133, 5241, 5562, 5629, 5707, 5721, 5826, 6136
b.- irken 4555	b.- üp 845, 1425, 3589, 3915, 4550, 5036, 5344, 5806
b.- irseñ 2664, 4240, 5122	b.- üpdır 147
b.- irsiz 3591	b.- üpdür 249
b.- irüz 3470	b.- ür 114, 171, 280, 1108, 1159, 1169, 1172, 1286, 1305, 1399, 1479, 1571, 1690, 1896, 3177, 4235,
b.- iser 694	
b.- medi 1169, 1688	
b.- medigini 1377	
b.- mediler 4922	
b.- medük 6033	
b.- mek 4094	
b.- mese 848	
b.- meye 1726, 6029	

4271, 4302, 4306, 4798, 5573, 5687,
6146

b.- ürdi 3734, 4549, 4553

b.- ürdüñ 3789

b.- üridi 5850

b.- ürken 5578

b.- ürlər 1695, 1696, 3119

b.- ürsin 1990, 2025, 4818,

5046

b.- ürüz 184, 1512

bil (<T.) bel.

b. 736, 778, 834, 906, 972,

1570, 2963, 3569

b.+ i 3404

b.+ inde 378

bi'l-bedāh (<Ar.) açıklıkla.

b.+ a şu 3728

bilā (<Ar.) -sız, -siz.

b. 142

b.- eşhāt 5238

b.- ibtā 93

b.- idrāk 104

b.- iḥfā 90

b.- iṭfā 69

b.- keyf 5858

b.- keyf 5893

b.- miḥnet 5281

b.-mirḳāt 291

b.- sız 803

bilād (<Ar.) memleketler, beldeler.

b.- ı Rūma 4823

b.+ ı 4285

Bilāl (<Ar.) Hz. Bilāl.

b.+ e 1712

bilāzik (<T.) bilezik.

b. 3614, 5093

b.+ ler 3615

bildir- (<T.) bildirmek, haber
vermek. (*krş.* **bildür-**)

b.- esin 4680

b.- eyin 6020

b.- iser 6103

bildür- (<T.) bk. **bildir-**.

b.- di 138, 781

b.- diler 2967

bile (<T.) “ile” anlamında
kullanılan edat.

b. 463, 846, 937, 973, 2550,

2919, 2971, 3254, 3494, 3508, 4283,

4353, 4356, 4414, 4415, 4538, 4542,

4614, 4699, 4709, 4824, 4994, 5045,

5051, 5176, 5245, 5320, 5909

b.+ dür 2128

bilezik (<T.) bilezik.

b. 1956, 2946, 4005, 4685,

4686

b.+ ler 2945

bilik (<T.) belik. b.+ i 5338	564, 572, 586, 591, 592, 594, 595, 599, 604, 616, 679, 869, 870, 871, 874, 877, 878, 879, 887, 922, 942,
bilin- (<T.) bilinir olmak. b.- düm 1479 b.- e 505, 533, 596, 4148 b.- mez 797, 876, 2432, 2648, 3569, 3889, 3932, 4042, 4869, 5571	947, 948, 949, 991, 1011, 1012, 1013, 1014, 1024, 1040, 1043, 1076, 1079, 1080, 1081, 1082, 1085, 1089, 1090, 1121, 1126, 1130, 1154, 1185, 1202, 1252, 1312, 1313, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1348, 1350, 1351, 1355, 1369, 1381, 1383, 1403, 1416, 1418, 1433, 1435, 1448, 1578, 1809, 1815, 1828, 1829, 1835, 1836, 1837, 1841, 1858, 1863, 1897, 1922, 1923, 1927, 1955, 1960, 1962, 2151, 2288, 2295, 2299, 2305, 2327, 2328, 2343, 2392, 2404, 2405, 2406, 2497, 2537, 2837, 2861, 2870, 3033, 3034, 3038, 3043, 3045, 3049, 3051, 3054, 3058, 3089, 3090, 3091, 3092, 3093, 3124, 3133, 3362, 3567, 3704, 3759, 3761, 3808, 3819, 3894, 3991, 3992, 3995, 4008, 4010, 4090, 4206, 4216, 4281, 4309, 4316, 4318, 4336, 4340, 4346, 4352, 4356, 4357, 4360, 4526, 4534, 4569, 4577, 4769, 4831, 4944, 4947, 4952, 4954, 4956, 5115, 5171, 5244, 5245, 5274, 5275, 5350, 5367, 5374, 5377, 5381, 5386, 5396, 5466, 5467, 5468, 5471, 5597, 5718, 5738, 5848, 6013, 6030, 6050, 6054, 6089
bişi- (<T.) birbirini tanımak. b.- e 4108 b.- elüm 1725	
billah (<Ar.) Allah için. b. 3088	
bilü (<T.) bilgi. b. 1332, 5980 b.+ müz 806	
bin- (<T.) binmek. b.- di 4739 b.- e 3166, 3960, 4107, 5404 b.- eler 1597, 3061 b.- enlerde 3060 b.- esiz 2209 b.- ip 3722 b.- mege 3165 b.- üp 3830	
biñ (<T.) bin (sayı). b. 207, 276, 384, 388, 395, 396, 404, 406, 426, 429, 433, 435, 442, 443, 446, 449, 452, 454, 543,	b.+ de 2681 b.+ dür 3042

b.+ er 397, 1083, 1127, 1336,
1346, 1347, 1354, 1950, 2299, 3036,
3037, 3040, 3052, 3053, 3082, 4009,
4011

b.+ i 1153, 4337

b.+ inden 1806, 3182

b.+ ile 5171, 5245

b.+ in 3720

b.+ inde 247, 876, 1085, 1379,
1434, 2852, 4686, 5319

bīnā (<Far.) gören, basiretli.

b. 72

binā (<Ar.) ev, yapı.

b. 72, 1012, 2271, 2292, 2304,
2325

b.- yı dār-ı dünyā 2260

b.- yı ḥāṭ-i cennet 5357

b.+ dan 1757

b.+ dır 2328

b.+ dur 2270, 4121

b.+ sı 1418, 1611, 1616, 1812,
1814, 1915, 2156, 2271, 2285, 2346,
3090, 4009, 4085, 4527, 5327, 5484

b.+ sıdur 4647

b.+ sın 269, 889, 1549, 1613,
2268, 2308

b.+ sina 2259

b.+ sinuñ 1963

b.+ ya 4568

bir (<T.) bir, tek, herhangi bir.

b. 68, 69, 70, 71, 72, 74, 80,
82, 83, 126, 134, 136, 192, 211, 268,
271, 309, 311, 331, 348, 354, 370,
372, 373, 377, 385, 408, 462, 478,
484, 506, 531, 567, 598, 600, 602,
605, 609, 611, 612, 615, 616, 619,
620, 674, 675, 703, 781, 791, 800,
815, 849, 852, 854, 858, 863, 866,
869, 878, 888, 891, 892, 896, 898,
900, 921, 932, 938, 943, 945, 946,
955, 972, 990, 991, 1003, 1013, 1014,
1026, 1035, 1042, 1043, 1079, 1094,
1116, 1117, 1118, 1125, 1131, 1132,
1134, 1147, 1153, 1160, 1161, 1164,
1167, 1173, 1178, 1187, 1196, 1204,
1205, 1208, 1209, 1214, 1215, 1225,
1239, 1250, 1256, 1260, 1272, 1276,
1281, 1283, 1294, 1333, 1358, 1360,
1390, 1391, 1392, 1397, 1402, 1412,
1414, 1420, 1421, 1422, 1440, 1445,
1449, 1489, 1531, 1552, 1564, 1581,
1582, 1598, 1656, 1685, 1686, 1688,
1700, 1729, 1780, 1811, 1814, 1829,
1831, 1837, 1847, 1854, 1862, 1884,
1890, 1910, 1912, 1923, 1924, 1927,
1933, 1941, 1954, 1955, 1959, 1963,
1970, 1971, 1973, 1980, 1993, 2013,
2226, 2288, 2300, 2306, 2314, 2316,
2361, 2368, 2369, 2381, 2413, 2421,
2422, 2443, 2449, 2475, 2621, 2696,
2702, 2704, 2769, 2776, 2779, 2782,
2788, 2812, 2837, 2839, 2841, 2852,
2857, 2858, 2859, 2860, 2865, 2868,
2879, 2894, 2920, 2962, 2967, 2991,

3007, 3034, 3052, 3053, 3056, 3078,
3079, 3081, 3082, 3087, 3091, 3110,
3124, 3127, 3158, 3159, 3214, 3232,
3236, 3251, 3323, 3347, 3348, 3362,
3363, 3379, 3384, 3385, 3387, 3394,
3395, 3416, 3451, 3465, 3480, 3489,
3555, 3564, 3573, 3598, 3605, 3628,
3698, 3718, 3738, 3741, 3743, 3744,
3757, 3760, 3763, 3779, 3788, 3861,
3885, 3898, 3911, 3928, 3950, 4047,
4102, 4116, 4148, 4151, 4152, 4202,
4206, 4216, 4232, 4234, 4237, 4239,
4241, 4312, 4313, 4316, 4324, 4325,
4342, 4348, 4390, 4397, 4412, 4416,
4491, 4493, 4506, 4518, 4541, 4542,
4569, 4570, 4594, 4595, 4619, 4682,
4683, 4687, 4693, 4701, 4710, 4717,
4759, 4765, 4773, 4774, 4779, 4786,
4788, 4789, 4790, 4796, 4799, 4810,
4815, 4816, 4827, 4838, 4848, 4849,
4850, 4866, 4867, 4882, 4894, 4896,
4945, 4952, 4955, 4965, 4966, 4968,
4992, 5033, 5113, 5143, 5196, 5212,
5216, 5227, 5229, 5231, 5248, 5275,
5327, 5371, 5403, 5439, 5459, 5467,
5480, 5518, 5527, 5549, 5574, 5584,
5608, 5619, 5628, 5656, 5657, 5669,
5705, 5724, 5726, 5728, 5730, 5732,
5734, 5820, 5868, 5882, 5890, 5917,
5930, 5936, 5944, 5984, 5986, 6021,
6036, 6079, 6087, 6097, 6098, 6110,
6115, 6117, 6171, 6193, 6217

b.+ dūr 3338

b.+ er 1409, 1857, 1932, 4011,
4089, 4101, 5466

b.+ ne 2922, 5930

b.+ sin 716

biraz (<T.) az, bir miktar.

b. 964, 1380, 1744, 2438,
2455, 3611, 3936, 3947, 4618, 5193,
5302

b.+ dan 4793

birbiri (<T.) karşılıklı olarak diğeri.

b. 6010

b.+ nden 350

b.+ ne 1267

b.+ nüzde 860

b.+ nüzün 861

b.+ yle 979

birgün (<T.) herhangi bir gün.

b. 3761, 4584, 5282, 5755,
5781

biri (<T.) bir tanesi, herhangi biri.

b. 93, 247, 370, 398, 410, 588,
589, 590, 639, 674, 740, 744, 746,
753, 872, 875, 926, 956, 1066, 1084,
1085, 1094, 1098, 1109, 1173, 1410,
1443, 1458, 1471, 1486, 1509, 1585,
1589, 1617, 1618, 1661, 1693, 1708,
1745, 1769, 1838, 1900, 1929, 1942,
1951, 2044, 2055, 2105, 2113, 2150,
2153, 2257, 2287, 2299, 2328, 2514,
2549, 2571, 2587, 2588, 2642, 2662,

2697, 2727, 2740, 2794, 2815, 2820,
 2849, 2922, 2939, 2947, 2972, 2982,
 2988, 2989, 2998, 3002, 3015, 3024,
 3026, 3028, 3029, 3030, 3089, 3130,
 3137, 3145, 3153, 3161, 3178, 3192,
 3193, 3198, 3200, 3232, 3233, 3234,
 3235, 3272, 3289, 3324, 3343, 3394,
 3395, 3396, 3413, 3518, 3533, 3585,
 3665, 3680, 3857, 3869, 3910, 3981,
 4153, 4219, 4329, 4364, 4470, 4476,
 4477, 4507, 4519, 4633, 4640, 4643,
 4696, 4705, 4758, 4772, 4882, 5015,
 5029, 5030, 5033, 5134, 5179, 5258,
 5279, 5286, 5293, 5294, 5334, 5337,
 5352, 5380, 5395, 5409, 5436, 5437,
 5438, 5551, 5631, 5640, 5719, 5804,
 5824, 5854, 5984, 6013, 6186
 b.+ dir 110
 b.+ dūr 5319
 b.+ mūz 4848, 5996
 b.+ n 110, 1117, 1443, 1617,
 1806, 2773, 2815, 2992, 3088, 3153,
 4101, 5072, 5225, 5640, 5669, 6101,
 6218
 b.+ nde 880, 882, 950, 1035,
 1080, 1097, 1121, 1333, 1336, 1337,
 1338, 1342, 1344, 1345, 1347, 1435,
 1450, 1451, 1453, 1836, 2343, 3033,
 3035, 3044, 3048, 3093, 3130, 4100,
 4138, 4526, 4847, 5041, 5333, 5387,
 5611
 b.+ nden 445, 448, 451, 675,
 676, 677, 881, 1312, 1445, 1579,
 2571, 3396, 5137, 5262, 5379, 5763
 b.+ ne 449, 741, 881, 1127,
 1131, 1409, 1436, 1579, 1589, 1900,
 1924, 1929, 2043, 2044, 2214, 2239,
 2257, 2398, 2436, 2497, 2514, 2587,
 2588, 2619, 2727, 2773, 2794, 2852,
 2939, 2987, 2998, 3005, 3045, 3089,
 3133, 3182, 3233, 3234, 3235, 3236,
 3289, 3348, 3585, 3910, 4153, 4219,
 4326, 4329, 4337, 4342, 4348, 4364,
 4481, 4484, 4504, 4534, 4634, 4640,
 4687, 4696, 4705, 5015, 5030, 5134,
 5293, 5337, 5463, 5466, 5550, 5551,
 5910, 5956, 6186
 b.+ nce 2942
 b.+ ni 397, 446, 603, 932,
 1044, 1109, 1379, 1434, 2088, 3161,
 3236, 4686
 b.+ nūñ 370, 452, 1083, 1094,
 2044, 2305, 3421, 4103, 4403, 4411,
 5352, 5463, 5469
 b.+ si 91, 410, 1064, 1087,
 1194, 1230, 1293, 1312, 1346, 1409,
 1486, 1487, 1569, 1585, 1597, 1700,
 1835, 1912, 1935, 2010, 2011, 2046,
 2047, 2113, 2339, 2385, 2424, 2611,
 2681, 2682, 2966, 2988, 3024, 3145,
 3189, 3190, 3192, 3418, 3661, 4146,
 4147, 4497, 5380, 5571, 5763, 5765,
 5905
 b.+ sidūr 1505, 3199, 3677,
 3781
 b.+ sinde 3542
 b.+ sinden 447, 450, 451, 676,
 677

b.+ sini 3993
b.+ sinüñ 1858, 3852
b.+ yle 398, 979, 1142, 2549,
2662, 3046, 3047, 3094, 5029

birik- (<T.) birikmek.
b.- mez 4428

birinci (<T.) ilk, sırada en önde.
b.+ sinüñ 1325

birkaç (<T.) çok olmayan, az sayıda.
b. 622
b.+ ın 3898

birle (<T.) ile, birlikte.
b. 1751, 2652, 3566, 5471

birlik (<T.) bir arada bulunma
durumu.
b.+ e 1639
b.+ ine 3339

birr (<Ar.) iyilik, hayır,
b. 2708

biryān (<Far.) kebab.
b. 1291, 3095, 3253, 5113,
5596

bisāt (<Ar.) döşeme, yaygı.
b.- ı kurbuñ 187
b. 2543, 5352

bismillah (<Ar.) bk. **besmele**.
b. 1019, 5950

biş- (<T.) pişmek.
b.- er 4911
b.- ip 3874
b.- miş 2569

Bişr-i Hāfī (<Ar.) yalınayak gezdiği
için "Hafī" lakabıyla tanınan ilk devir
sûfilerinden bir kişi.

b.- i hāfī 5446, 5938

bit- (<T.) bitki yetiştirmek,
filizlenmek.

b.- di 901
b.- e 636, 3352
b.- en 2777, 5285
b.- er 1390, 1394, 1395, 1577,
2773, 2775, 2874, 2875, 2879, 3002,
3024, 3029, 3148, 3153, 3198, 3382,
3454, 3857

b.- erimiş 2874
b.- mez 1211, 1568
b.- miş 3538
b.- üp 371
b.- üpdür 1574
b.- üpdür 3325

bitir- (<T.) bitirmek.
b.- e 3803

bitirt- (<T.) yetiştirmek, filizlendirmek.
b.- di 999

bitiş- (<T.) birleşmek, yanaşmak.

b.- di 979

bitit- (<T.) filizlenmesini sağlamak.

b.- di 1729, 1730

biz (<T.) çokluk 2.şahıs zamiri.

b. 172, 204, 305, 708, 709,

1254, 1289, 1424, 1510, 1517, 1519,

1604, 1728, 1731, 1775, 1889, 2593,

2706, 2965, 3074, 3084, 3570, 3588,

3589, 3695, 3905, 4016, 4024, 4272,

4464, 4497, 4691, 4699, 4716, 4743,

4792, 4797, 4814, 4825, 4826, 4828,

4864, 4874, 4948, 5035, 5053, 5174,

5271, 5298, 5304, 5362, 5401, 5402,

5458, 5481, 5826, 5840, 5841, 6033,

6063, 6162, 6188, 6229

b.+ de 130, 1040, 3904

b.+ den 419, 2592, 3469,

3470, 5095, 5096, 5990

b.+ e 128, 155, 186, 189, 201,

227, 310, 502, 503, 810, 1031, 1254,

1287, 1288, 1289, 1290, 1296, 1424,

1425, 1520, 1724, 1728, 1729, 1731,

1776, 1823, 1889, 2006, 2591, 2596,

2677, 2678, 2708, 2834, 2906, 2953,

3070, 3318, 3400, 3502, 3505, 3515,

3570, 3710, 3904, 4024, 4141, 4188,

4744, 4767, 4786, 4812, 4830, 4837,

4843, 4846, 4847, 4874, 5003, 5053,

5054, 5099, 5100, 5103, 5268, 5270,

5272, 5273, 5341, 5343, 5344, 5366,

5651, 5701, 5709, 5720, 5750, 5856,

5931, 5932, 6061, 6063, 6167, 6169,

6170, 6220, 6232, 6234

b.+ i 129, 176, 177, 188, 306,

689, 810, 1290, 1292, 1296, 1425,

1511, 1705, 2953, 3179, 3505, 3562,

3695, 4363, 4555, 4805, 4833, 4836,

4983, 5098, 5273, 5362, 5998, 6002,

6070, 6073, 6233

b.+ üm 422, 812, 1515, 3585,

4359, 4515, 4837, 5068, 5251, 5651,

5879, 6173

b.+ ümden 3587

b.+ ümdür 5194, 5195

b.+ ümle 1718, 4699, 4709,

4734, 4787

b.+ üz 3586

bizzāt (<Ar.) kendisi.

b. 98, 317, 356, 494, 2127,

2819, 2961, 4025, 6213

ğanī-yi b.+ dı 345

vuşlet-i b. 6212

boğaz (<T.) boğaz, kursak.

b.+ ına 1138

b.+ larına 1395

boğun (<T.) boğum.

b.+ ı 790, 791

bol (<T.) az karşıtı, fazla.

b. 1214, 1863, 1995, 2647

bostān (<Far.) sebze, meyve bahçesi.

b. 2731, 3198, 5427

b.+ a 2125

boşan- (<T.) boş duruma gelmek.

b.- ısar 1284

b.- ur 3962

boy (<T.) boy.

b.+ ı 3202, 3209, 3239, 4559,

4848, 4884

b.+ ları 3312, 4246

b.+ u 1386, 3157, 3679

b.+ undan 3743

boynuz (<T.) boynuz.

b. 1131

b.+ ı 1126, 1128

b.+ uñ 1126

boyun (<T.) boyun.

b. 4459, 5249

b.+ ı 837, 3326, 4000

b.+ ına 4000

b.+ ında 928, 1391, 2745

b.+ larına 1107, 2518, 4457

b.+ um 4856

b.+ umuzı 4837

b.+ una 1369

b.+ undan 4781

boz- (<T.) bozmak.

b.- ar 3885

bozar- (<T.) rengi boza dönmek.

b.- sa 4232

bozdoğan (<T.) gürz, topuz.

b.+ a 3605

b.+ larla 3604

bozul- (<T.) dağılmak, bütünlüğünü

kaybetmek.

b.- maz 3389

b.- mış 2460, 4279

bölük (<T.) parça, kısım.

b. 1934

b.+ e 1294

b.+ i 1485

b.+ ler 417, 1504

bölüş- (<T.) paylaşmak, bölüşmek.

b.- ürdi 298

böyle (<T.) bu şekilde, bunun gibi.

b. 855, 1297, 1767, 2927,

4280, 5036, 5268

b.+ dür 805

bu (<T.) yakında olanı işaret eden kelime.

b. 50, 58, 63, 77, 89, 91, 116,

132, 145, 146, 149, 150, 166, 179,

209, 226, 258, 270, 272, 287, 308,

314, 315, 325, 330, 331, 332, 333,

335, 337, 340, 358, 360, 369, 377,

384, 385, 389, 391, 399, 411, 413,

434, 436, 444, 459, 462, 466, 467,
 469, 471, 474, 476, 479, 480, 481,
 483, 486, 487, 490, 508, 509, 534,
 547, 559, 564, 567, 573, 578, 584,
 587, 595, 596, 598, 600, 606, 608,
 609, 613, 615, 617, 619, 621, 639,
 652, 692, 706, 711, 729, 740, 741,
 743, 747, 750, 752, 755, 789, 792,
 794, 804, 818, 820, 821, 824, 828,
 829, 831, 857, 862, 867, 868, 892,
 893, 895, 897, 898, 902, 904, 906,
 907, 908, 930, 946, 947, 952, 960,
 961, 968, 969, 976, 980, 986, 1000,
 1007, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016,
 1017, 1022, 1032, 1036, 1041, 1044,
 1050, 1055, 1057, 1063, 1064, 1065,
 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1099,
 1103, 1104, 1118, 1127, 1134, 1147,
 1152, 1158, 1161, 1162, 1163, 1164,
 1166, 1171, 1173, 1175, 1176, 1188,
 1192, 1193, 1194, 1197, 1199, 1201,
 1208, 1218, 1224, 1233, 1238, 1239,
 1250, 1251, 1257, 1266, 1267, 1274,
 1281, 1282, 1283, 1284, 1301, 1325,
 1326, 1355, 1364, 1377, 1385, 1390,
 1393, 1394, 1396, 1405, 1410, 1415,
 1416, 1418, 1429, 1437, 1438, 1453,
 1465, 1469, 1473, 1475, 1476, 1480,
 1483, 1488, 1492, 1503, 1511, 1533,
 1582, 1595, 1610, 1615, 1632, 1638,
 1639, 1656, 1657, 1661, 1670, 1705,
 1706, 1716, 1721, 1726, 1734, 1735,
 1744, 1748, 1757, 1788, 1790, 1793,
 1824, 1839, 1844, 1845, 1852, 1872,
 1873, 1875, 1885, 1903, 1928, 1932,
 1945, 1962, 1967, 1976, 1978, 1979,
 1987, 1990, 1994, 2006, 2031, 2037,
 2053, 2059, 2071, 2075, 2082, 2093,
 2095, 2100, 2111, 2154, 2171, 2183,
 2229, 2242, 2245, 2282, 2299, 2333,
 2361, 2371, 2403, 2417, 2423, 2431,
 2435, 2440, 2445, 2447, 2448, 2470,
 2471, 2472, 2473, 2477, 2515, 2524,
 2550, 2552, 2575, 2580, 2591, 2610,
 2611, 2615, 2653, 2666, 2667, 2668,
 2701, 2703, 2709, 2714, 2716, 2738,
 2744, 2751, 2753, 2767, 2777, 2778,
 2779, 2788, 2793, 2805, 2817, 2826,
 2828, 2843, 2848, 2861, 2887, 2894,
 2895, 2905, 2909, 2919, 2930, 2944,
 2963, 2966, 2975, 2983, 2987, 3011,
 3042, 3046, 3062, 3063, 3069, 3078,
 3094, 3103, 3104, 3110, 3122, 3145,
 3148, 3149, 3171, 3182, 3191, 3206,
 3207, 3208, 3209, 3212, 3261, 3269,
 3278, 3284, 3286, 3318, 3352, 3367,
 3384, 3386, 3407, 3410, 3412, 3413,
 3424, 3440, 3447, 3451, 3453, 3465,
 3471, 3480, 3503, 3517, 3549, 3551,
 3581, 3592, 3641, 3691, 3693, 3697,
 3698, 3699, 3708, 3721, 3723, 3731,
 3753, 3757, 3758, 3764, 3766, 3768,
 3769, 3773, 3782, 3783, 3787, 3788,
 3789, 3790, 3792, 3798, 3801, 3803,
 3804, 3805, 3809, 3811, 3813, 3814,
 3816, 3818, 3824, 3837, 3846, 3856,
 3869, 3881, 3883, 3894, 3900, 3911,
 3913, 3918, 3929, 3932, 3950, 3958,

3960, 3971, 4015, 4034, 4038, 4045,
 4059, 4074, 4083, 4084, 4097, 4099,
 4112, 4113, 4116, 4148, 4149, 4150,
 4151, 4162, 4165, 4182, 4238, 4241,
 4271, 4272, 4275, 4278, 4280, 4281,
 4288, 4290, 4291, 4294, 4305, 4314,
 4323, 4326, 4327, 4362, 4363, 4370,
 4374, 4376, 4377, 4416, 4420, 4446,
 4453, 4468, 4472, 4473, 4497, 4506,
 4507, 4515, 4522, 4524, 4535, 4540,
 4559, 4560, 4581, 4587, 4592, 4594,
 4597, 4601, 4608, 4614, 4618, 4619,
 4621, 4629, 4637, 4639, 4640, 4643,
 4644, 4648, 4667, 4673, 4681, 4688,
 4697, 4708, 4714, 4733, 4734, 4736,
 4739, 4742, 4749, 4754, 4759, 4770,
 4774, 4775, 4777, 4782, 4783, 4796,
 4797, 4808, 4811, 4812, 4814, 4815,
 4819, 4820, 4853, 4858, 4870, 4871,
 4874, 4875, 4878, 4881, 4916, 4918,
 4920, 4925, 4930, 4947, 4952, 4956,
 4962, 4967, 4968, 4970, 4978, 4992,
 4994, 5029, 5053, 5062, 5075, 5091,
 5105, 5106, 5115, 5117, 5120, 5163,
 5171, 5184, 5190, 5195, 5213, 5227,
 5228, 5237, 5239, 5240, 5242, 5263,
 5266, 5269, 5273, 5274, 5279, 5281,
 5290, 5291, 5292, 5298, 5300, 5317,
 5322, 5323, 5326, 5337, 5369, 5373,
 5420, 5444, 5450, 5451, 5453, 5456,
 5459, 5476, 5479, 5513, 5514, 5518,
 5520, 5526, 5540, 5552, 5553, 5560,
 5601, 5605, 5606, 5622, 5623, 5651,
 5659, 5705, 5706, 5714, 5718, 5723,

5735, 5753, 5754, 5758, 5759, 5762,
 5765, 5770, 5774, 5783, 5784, 5799,
 5800, 5818, 5829, 5873, 5888, 5890,
 5897, 5908, 5919, 5920, 5921, 5927,
 5932, 5940, 5947, 5966, 5968, 5969,
 5984, 5991, 6008, 6012, 6019, 6024,
 6033, 6035, 6043, 6045, 6058, 6081,
 6083, 6092, 6095, 6114, 6115, 6125,
 6143, 6150, 6163, 6186, 6191, 6192,
 6194, 6197, 6206

b.+ dir 64, 322, 1746, 4553

b.+ dur 121, 219, 970, 995,
 1183, 1403, 1429, 1632, 1758, 1761,
 1794, 2242, 2303, 2408, 2749, 2789,
 2920, 2959, 2968, 3546, 3548, 3653,
 3655, 3657, 3902, 3984, 4026, 4587,
 4706, 4778, 4893, 4919, 4925, 5226,
 5446, 5452, 5562, 5796, 5804, 5813,
 5821, 5833, 5920, 5928, 5966, 5987,
 5989, 6228

b.+ nı 107, 331, 469, 476, 479,
 486, 506, 1447, 1640, 1992, 2183,
 2260, 2408, 2409, 2439, 2963, 3285,
 3588, 3793, 3821, 3823, 3827, 4858,
 4859

b.+ nları 78, 1599, 1666, 1723,
 1727, 2032, 2481, 2535, 2747, 2979,
 3123, 3238, 3298, 3482, 3607, 4157,
 4301, 4448, 4524, 4591, 4704, 5203,
 5557, 5565, 5648, 5911, 6007, 6180,
 6185

b.+ ña 591, 618, 802, 827,
 1795, 1986, 2233, 2523, 2632, 2788,

3812, 3839, 4592, 4682, 4688, 4697,
4706, 5376

b.+ nca 5274

b.+ nda 313, 469, 483, 624,
732, 1377, 1718, 1741, 1842, 1984,
1987, 2380, 2381, 2522, 2527, 2680,
2702, 2792, 2996, 3755, 3825, 3826,
4051, 4052, 4275, 4307, 4486, 4715,
4785, 4854, 5049, 5240, 5254, 5618,
5716, 5775, 5776, 5849, 5900

b.+ ndan 759, 760, 1399,
2500, 2501, 2505, 2507, 3653, 3779,
3919, 3936, 4320, 5139, 5323, 5861

b.+ ndan 2475

b.+ nlar 79, 1242, 1253, 1570,
1645, 1668, 1675, 1683, 1703, 1715,
1716, 2049, 2054, 2099, 2568, 2583,
2603, 2691, 2801, 3017, 3062, 3063,
3085, 3340, 3405, 3407, 3410, 3423,
3434, 3439, 3445, 3446, 3638, 3646,
4043, 4131, 4147, 4154, 4159, 4445,
4472, 4514, 4521, 4522, 4696, 4713,
4832, 4878, 4879, 4911, 4922, 4950,
4987, 4988, 5076, 5092, 5143, 5159,
5187, 5255, 5257, 5307, 5535, 5540,
5564, 5581, 5623, 5625, 5650, 5700,
5887, 5976, 6008, 6011, 6012, 6018,
6031, 6117, 6128

b.+ nlara 254, 417, 418, 1713

b.+ nlarda 63

b.+ nları 1292, 1295, 1438

b.+ nlarıñ 529, 944

b.+ nlara 320, 831, 1361,
1392, 1734, 1738, 1748, 1761, 1818,

2038, 2158, 2159, 2178, 2537, 2567,
2605, 2710, 2726, 2795, 2925, 2927,
2936, 2961, 2970, 3064, 3091, 3132,
3182, 3375, 3396, 3431, 3434, 3446,
3462, 3504, 3512, 3517, 3563, 3564,
3593, 3708, 3709, 3731, 3914, 3964,
4155, 4166, 4332, 4449, 4453, 4512,
4552, 4689, 4707, 4941, 4950, 4952,
4960, 4994, 5227, 5250, 5261, 5266,
5300, 5305, 5319, 5398, 5400, 5424,
5544, 5546, 5556, 5564, 5574, 5580,
5605, 5607, 5608, 5614, 5659, 5670,
5671, 5857, 5859, 5865, 5866, 5870,
5871, 5876, 5911, 5950, 6007, 6011,
6027, 6052, 6126

b.+ nlarda 2580

b.+ nlardan 1994, 3050, 3319,
3436, 4876, 5325, 5398, 5577

b.+ nlardur 2691

b.+ nların 4553

b.+ nlarla 4524

b.+ nlarıñ 1399, 1598, 1820,
2171, 3087, 3270, 3310, 3415, 3645,
4491, 5138, 5578, 5601, 6210

b.+ nlarıñçün 2757, 5609

b.+ nlarıñla 1598, 4824

b.+ nuñ 830, 1153, 1219,
1794, 2107, 2184, 2185, 2264, 2620,
2632, 3663, 3764, 3765, 3806, 3821,
4122, 5060

bū (<Far.) koku.

b. 3311, 3324, 5544, 5963

misk-i b. 3573, 6138

Bu'l-Ḥasan (<Ar.) Ebü'l Hasan Eş'arî.

b.+ dan 4487

b. 136

b.+ a 137, 5958

b.+ ı 893, 957

bucaḳ (<T.) kenarda köşede kalmış yer.

b.+ ında 3160

b.+ ından 603

bu'd (<Ar.) uzaklık.

b. 2137, 5773, 5789, 6167

b.+ a 4311

Buḥārī Seyyid (<T.) Emir Buhārî

Hazretleri.

b.+ üñ 5122

budaḳ (<T.) ince dal, filiz.

b.+ da 1351

b.+ ı 1578, 1587, 2870, 2873,

2880, 2923, 3079, 3141

b.+ ın 3078

b.+ ında 1577, 2874, 3002

b.+ ınuñ 1579

b.+ ıyla 2877

b.+ lar 3107

b.+ ları 1394, 1586, 2338,

2785, 2871, 2872, 3078, 3079, 5134

buḥıl (<Ar.) bk. **buḥl**.

b. 2119

buḥl (<Ar.) cimrilik. (*krş.* **buḥıl**)

b. 373, 3477

b.+ ı 1374

b.+ ın 3076

b.+ ıñı 3080

buḥul (<T.) bk. **buḥl**.

b. 2496, 3071, 3079

budün (?) ?

b. 5816

buḥūr (<Far.) tütsü, hoş koku yayan

amber.

b. 2355

bugün (<T.) bugün.

b. 1300, 1731, 2294, 3286,

4111, 4269, 5235, 5240, 5241, 5254,

5255, 5562, 5650, 5685, 5690, 5695,

5696, 5775, 5825, 5826, 5941, 5942,

5950, 6116

b.+ çün 5830

bul- (<T.) bulmak.

b. 3821

b.- a 153, 200, 256, 313, 336,

350, 414, 522, 524, 699, 751, 755,

924, 1040, 1282, 1509, 1530, 1531,

1532, 1678, 1680, 1798, 1983, 1987,

2065, 2096, 2199, 2240, 2256, 2383,

2611, 2712, 2723, 2726, 2814, 2815,

2933, 2950, 3081, 3095, 3123, 3189,

buḥār (<Ar.) buhar.

3236, 3330, 3425, 3436, 3490, 3503,
3506, 3508, 3554, 3690, 3720, 3722,
3849, 3944, 3945, 4057, 4262, 4263,
4383, 4395, 4408, 4438, 4494, 4500,
4505, 4616, 4708, 4784, 4926, 4949,
4969, 4982, 4996, 5006, 5010, 5059,
5087, 5242, 5388, 5404, 5456, 5457,
5653, 5710, 5719, 5742, 5752, 5836,
5837, 5959, 5964, 6157, 6189, 6212

b.- alar 254, 282, 351, 352,
900, 1180, 1295, 1390, 1414, 1682,
1702, 1707, 1817, 1825, 1877, 2144,
2491, 2581, 2599, 2613, 2711, 2725,
2960, 2962, 2969, 2970, 2971, 2972,
3073, 3076, 3096, 3200, 3249, 3256,
3314, 3315, 3350, 3366, 3426, 3435,
3619, 3635, 4042, 4259, 4320, 4387,
4470, 4478, 4517, 4520, 4640, 4643,
4763, 5166, 5173, 5245, 5247, 5249,
5276, 5568, 5655, 5675, 5678, 5683,
5716, 5827, 5828, 5832, 5953, 6026,
6180, 6181, 6194, 6197, 6214

b.- alım 1424, 3074

b.- alum 2965, 5793, 6080

b.- am 4856

b.- amaz 4703

b.- an 140, 694, 2067, 2073,
2076, 5843

b.- anlar 2076, 2085

b.- ar 1959, 3423, 3909, 4029

b.- asın 4194

b.- asın 705, 762, 771, 1373,
1658, 2206, 2485, 2566, 2636, 2655,
2717, 2956, 3292, 3449, 3620, 3938,

4084, 4192, 4524, 4627, 4628, 4700,
4768, 5000, 5001, 5511, 5512

b.- asız 2560, 3281, 3553,
4374, 4577, 5883, 6119

b.- avuz 174, 204, 314, 1289,
3070, 4455, 5174, 5856

b.- ayın 2294

b.- dı 108, 143, 148, 277, 326,
365, 389, 392, 493, 535, 577, 580,
600, 650, 684, 686, 895, 1377, 1541,
1779, 1793, 1878, 2062, 2444, 2709,
2990, 3284, 3706, 3717, 3723, 3728,
3729, 3825, 3882, 4530, 4781, 4796,
4877, 4879, 5334, 5552, 5725, 5776

b.- dılar 457, 897, 3084, 3270,
4489

b.- dışa 4371

b.- du 1438

b.- duğı 2201

b.- dular 3405

b.- duñ 2320

b.- duñuz 2539, 2587

b.- ımazdı 1569

b.- ısar 694, 1442, 2254, 2659,
3136, 3533, 4308

b.- ısarlar 3434, 4106

b.- madı 2369

b.- madum 4809

b.- mağa 833, 3597, 6183

b.- maķ 3839, 5881

b.- mamağıçün 5614

b.- mamışaz 1519

b.- masa 5107, 6078

b.- maya 759, 4062, 4850, 5597	3191, 3222, 3651, 3761, 3794, 3908, 3954, 4145, 5019, 5115, 5257, 5298, 5705, 5776, 6211
b.- mayaydı 1977	
b.- mayup 1494, 6078	b.- uram 4639
b.- maz 1246, 2416, 3879	b.- urduñ 1277
b.- mazdı 5631	b.- urlar 1626, 1741, 2141, 2168, 2205, 2480, 2547, 2550, 3027, 4513, 4514, 4519, 4528
b.- mazsañuz 4375	
b.- mış 1747	b.- urlardı 2790
b.- mışıldı 2477	b.- ursa 2361
b.- sa 2977, 3840	b.- ursız 2527
b.- sunlar 4959	b.- uruz 4452, 5933
b.- uban 2725, 3389, 3885, 4426, 5257, 5854	
b.- umadı 490	bular (<T.) bunlar.
b.- umaz 2315, 2422	b. 242, 285, 1001, 1245, 1365, 1396, 1407, 1682, 1719, 1720, 1726, 1732, 1742, 1752, 1769, 1842, 1847, 1887, 2149, 2167, 2219, 2481, 2520, 2546, 2633, 2649, 2659, 2801, 2898, 2900, 3065, 3088, 3183, 3240, 3244, 3287, 3300, 3318, 3337, 3341, 3379, 3440, 3442, 3513, 3532, 3624, 3631, 3917, 3973, 4150, 4252, 4270, 4278, 4441, 4443, 4451, 4457, 4462, 4479, 4512, 4516, 4520, 4705, 4720, 4759, 4876, 4902, 4958, 4980, 4989, 4993, 5227, 5257, 5261, 5266, 5267, 5268, 5319, 5346, 5487, 5534, 5567, 5568, 5577, 5674, 5715, 5951, 5955, 5972, 5973, 6016, 6111, 6155, 6166, 6183, 6192, 6208
b.- umazdı 839	
b.- umazduķ 5344	
b.- umazlar 2420	
b.- uñ 2295, 3134, 5561, 5695, 6173, 6174, 6175	
b.- unca 5524	
b.- up 320, 764, 1535, 1538, 2073, 2123, 2257, 2533, 2712, 2731, 2965, 3619, 3703, 3704, 3797, 3887, 4043, 4467, 4486, 4509, 4510, 4514, 4643, 4882, 5070, 5233, 5283, 5455, 5486, 5598, 5601, 5709, 5827, 5877, 5946, 6105, 6197	
b.- updır 458, 673, 1008	
b.- updur 3703, 5587, 6060	
b.- ur 101, 292, 321, 594, 675, 718, 721, 834, 918, 1740, 1755, 1848, 1893, 2042, 2216, 2494, 2528, 2551, 2586, 2897, 2993, 2996, 3072, 3078,	b.+ a 258, 383, 832, 855, 1006, 1008, 1196, 1392, 1594, 1672, 1712, 1713, 1751, 1768, 1967, 2015,

2032, 2036, 2037, 2079, 2148, 2166,
2320, 2545, 2574, 2730, 2787, 2910,
2948, 2958, 2973, 3204, 3211, 3257,
3291, 3427, 3438, 3462, 3463, 3533,
3564, 3656, 3861, 4032, 4440, 4448,
4469, 4474, 4517, 4548, 4689, 4707,
4715, 4859, 4876, 4920, 4924, 4957,
4964, 4985, 5018, 5044, 5155, 5183,
5213, 5226, 5236, 5254, 5307, 5345,
5427, 5535, 5581, 5626, 5647, 5746,
5829, 5855, 5859, 5952, 5954, 6015,
6165, 6179, 6188, 6213, 6236

b.+ da 402, 982, 983, 1022,
1408, 1674, 3304, 3687, 4148, 5582,
5642, 6182

b.+ dan 159, 402, 410, 455,
546, 586, 657, 680, 1207, 1241, 1256,
1263, 1270, 1299, 1841, 2080, 2219,
2659, 2669, 3228, 3360, 3628, 3738,
3829, 4019, 4155, 4159, 4990, 5077,
5399, 5955, 5971, 5977

b.+ dır 259

b.+ dur 1412, 3117, 4398,
4411, 4516

b.+ ı 403, 454, 470, 472, 473,
679, 928, 931, 1362, 1502, 1767,
1834, 1840, 1841, 1984, 2398, 2442,
2544, 2625, 2627, 3088, 3183, 3369,
3400, 3401, 3483, 3595, 4380, 4549,
4550, 4551, 4552, 4873, 4981, 5268,
5444, 5662, 5719, 6051, 6184, 6205

b.+ ın 3485

b.+ la 1820, 2554

b.+ uñ 174, 1020, 1059, 1235,
1271, 1406, 1409, 1566, 1751, 1887,
2033, 2101, 2165, 2306, 2351, 2510,
2623, 2693, 2796, 2927, 2966, 3296,
3343, 3422, 3520, 3521, 3594, 3652,
4404, 4413, 4444, 4513, 4537, 4548,
4589, 4695, 4760, 4762, 4911, 5022,
5147, 5347, 5512, 5558, 5645, 5697,
6020, 6022, 6187

b.+ uñdur 4469

b.+ uñçün 5549, 5985

b.+ uñla 2310, 2394, 4485

bulaş- (<T.) bulaşmak, karışmak.

b.- mış 4742

bulın- (<T.) bk. **bulun-**.

b.- a 596, 745, 2350, 4040,
4138, 4537, 5816

b.- ısar 3959

b.- madı 1409

b.- maya 1295, 1854

b.- maz 730, 757, 1855, 2422,
2585, 3571

b.- ur 49, 908, 1543, 1625,
2384, 3917, 4199, 4938

bulıt- (<T.) buldurmak.

b.- dı 332

bulun- (<T.) bulunmak. (*krş.* **bulın-**)

b.- a 2616

b.- an 2793

b.- dı 2354, 2458

b.- madı 4039
b.- maya 640, 641, 2782,
3044, 3226, 4060, 4227, 5217
b.- maz 2204, 2389, 2423,
2721, 2888, 3031, 5360, 5635, 5742,
6202

b.- sa 1532
b.- ur 2055, 2818, 3025, 4526,
5115, 5462

buluş- (<T.) buluşmak.

b.- a 4108, 5641, 5654
b.- am 4690
b.- asın 4735
b.- duğı 5891
b.- mağa 5887
b.- sın 6014
b.- up 2615, 4879, 5640
b.- ur 2998
b.- urlar 1589

bulut (<T.) bulut.

b. 5623
b.+ dan 4952, 4954, 5624
b.+ lardan 4155

buñat- (<T.) bunaltmak.

b.- ur 3773

bunca (<T.) bu kadar.

b. 5171

būr (<Ar.) dünya ve ahirete hayrı
olmayan kimse.

b. 1412

burak (<Ar.) Hz. Muhammed'in

Miraç'ta bindiğı semavi binek.

b. 1575, 1665, 2866, 5277,
5427

b.- ı vuşlata 2209

b.+ dı 165

b.+ dur 3964

b.+ ı 1697, 5410

b.+ ından 5185

b.+ ıyla 2885

b.+ lar 1591, 2140, 3968,
5167, 5405

b.+ lara 1597

b.+ ları 3970

b.+ uñ 1594, 3965

burak- (<T.) bırakmak.

b.- aydı 1834

b.- dı 358, 4651

b.- mışdı 643, 3700

burc (<Ar.) kale, hisar çıkıntısı.

b. 1339

b.+ dır 1686

bedr-i b.+ ında 3332

b.+ unda 5588

burhān (<Ar.) kanıt, delil.

b. 224, 655, 1309

b.- ı kevneyn 4215

b.- ı yakīndır 333

burqa (<Ar.) kadınların yüzlerini

b.+ ı 3421

burūc (<Ar.) hisarlar, kuleler.

b.- ı devletüñ 193

burūdet (<Ar.) soğukluk, soğuk.

b.+ le 1263

burun (<T.) burun.

b.+ ı 1130, 1136, 1151

Büşem (<Ar.) cennet mahluklarından

birinin adı: Bevşem.

b. 1091

buṭūn (<Ar.) karınlar, mideler.

b.+ a 5141

b.+ ı 3601

būy (<Far.) koku.

b. 3768

b.- ı çeçel 2853

b.- ı gül 2853

b.- ı müşkine 1931

b.- ı müşkler 2347

b.- ı müşklerde 3202

b.- ı Raḥmān 3723

b.- u vaşl-u cānāndan 5712

b.+ ı 2376, 2490, 3714, 5592

b.+ ın 2848

b.+ ından 431

buyruḡ (<T.) buyruk, emir.

(krş. **buyuruk**)

b.+ ına 1667

buyur- (<T.) buyurmak, emretmek.

b. 1725

b.- a 1292, 1294, 1385, 2876,

2881, 3011, 4256, 4266, 4273, 4320,

4961, 5126, 5541, 5990, 6093, 6183

b.- ayduñ 1296

b.- dı 387, 418, 441, 464, 573,

690, 715, 793, 964, 975, 981, 1123,

1466, 1497, 2061, 2321, 2346, 2350,

2397, 3456, 3565, 3676, 4585, 4770,

4830, 4837, 4896, 5004, 5247, 5248,

5262, 5475, 5477, 5479, 5536, 5868,

5882, 5890, 5981

b.- dıgın 2901

b.- dılar 344

b.- lar 2927

b.- mışdır 1412, 5462

b.- mışdur 3557, 3907, 4215,

4587, 5244, 5263, 5823

b.- mışlar 5253

b.- salar 3018, 3020

b.- uñ 2223

b.- ur 515, 1216, 2075, 2635,

4887

buyuruk (<T.) bk. **buyruḡ**.

b.+ ını 2986

b.+ unı 3996

bükil- (<T.) bükülmek.

b.- miş 3404	b.- ı āb 2259
bükrüg (<T.) böbrek.	b. 542, 890, 988, 1002, 1011,
b.+ inüñ 4003	1050, 1438, 1608, 2268, 2292, 2295,
bülābil (<Far.) bülbüller.	2345, 2356, 2388, 3082, 3189, 4149,
b. 635	4526, 4560
bülbül (<Far.) bülbül.	b.+ ı 3943
b. 1021, 1599, 1771, 1783,	b.+ ıyıla 2404
1974, 2375, 2731, 3156, 3266, 3903,	b.+ lara 4567
4061, 4653, 4659, 5106, 5116, 5360,	bünyān (<Far.) bina, yapı.
5594, 5628, 6093, 6094	b. 3783, 5944
b.- i rūḥuñ 1524	bürü- (<T.) örtmek, sarmak.
b.+ de 3328	b.- ye 1388
b.+ e 1280	bürün- (<T.) örtünmek, sarınmak.
b.+ i 3554	b.- mese 835
b.+ ler 4401	büşrā (<Ar.) müjde, sevinçli haber.
gül-i b.+ ler 2251	b. 2962, 3748, 5299, 5490
bülbülveş (<Far.) bülbül gibi.	büyüt (<Ar.) beyitler, evler.
b. 2124	b. 1384
bülend (<Far.) yüksek, yüce, ulu.	b.+ larına 4986
b. 3681	büyük (<T.) büyük.
bülü (<T.) bili, bilgi.	b. 1391, 3530, 3977, 5025
b.+ si 3889	büyüklik (<T.) büyüklük.
b.+ müz 422	b.+ i 1387
bün (<Far.) esas, kök, soy.	cābiye (<Ar.) gölet, havuz.
nesl-i b.+ in 186	c. 4313
bünyād (<Far.) asıl, esas, temel.	

cāc (<Ar.) serap.

c. 628

cāġ (<Ar.) ağlama, feryat.

c. 2480

cāh (<Ar.) itibar, mevki, makam.

c. 280, 331, 620, 626, 786,
1690, 2733, 2960, 3436, 3437, 4524,
4645, 5280, 6063, 6071, 6207

c.- ı cām-ı Cem 2386

c.+ ı 193, 560

c.+ ıdur 2378

şāhib-kemāl c. 925

cāḥ (<Ar.) gözünü sertçe açmak.

c. 2594

caḥīm (<Ar.) cehennem.

c. 153, 3178, 3437, 3609,
3756, 3772, 3798, 3909, 5533

nār-ı c. 2109

c.+ de 1291, 2254, 2255,
2482, 2535, 3438, 3797

c.+ deki 3663

c.+ den 1290, 1380, 1999,
3425, 3562, 3606, 4051, 4263, 4992,
5373, 6064, 6220, 6233

c.+ dür 1321

c.+ e 1717, 2519, 3446, 4896,
5042

c.+ i 1428, 1996, 3186

c.+ ūñ 1382, 5047, 6001

cāhil (<Ar.) bilgisiz.

c. 727, 728, 729, 3796, 5077

c.+ ler 3461

cā'iz (<Ar.) yapılmasına izin verilen,
olabilir.

c. 1736, 2078, 4546

c.+ i 5808

cālib (<Ar.) celbeden, kendine çeken.

c.- i envār 2956

c.- i tedkīk 2597, 5223

cām (<Far.) sırça, cam, kadeh.

c. 2730, 3090, 3128, 3367,
3414, 4978, 5589, 5859

c.- ı kevseri 2250

c.- ı la'linūñ 3688

c.- ı na'lindir 1655

c.- ı tesnīmi 4746

c.+ ıla 474, 1384

c.+ ın 203

c.+ ını 4163

cāh-ı c.- ı Cem 2386

Cevr-ü c.+ ından 4662

vaşl-ı c.+ ını 2614

cāmi' (<Ar.) cami.

c.+ ü'l-esrār. daḳāyıkda 5963

evşāf-ı c. 2095

ism-i c. 538

cāmid (<Ar.) donmuş, donuk, cansız.

c. 975

can (<Far.) bk. cān .	4126, 4172, 4203, 4702, 5707, 6044, 6228
c.+ ı 3823	
c.+ ina 2977	c.+ da 4669
c.+ ında 4617	c.+ dan 288, 1496, 1540, 2950, 3409, 4045, 4563, 4625, 5413, 5712, 5745
c.+ ını 4495	
c.+ ın 1861, 4613	
c.+ umuz 3475, 4143, 5103, 6064	c.+ dır 775
	c.+ dur 4803
c.+ umuza 6072	c.+ ı 210, 568, 600, 661, 752, 2029, 2066, 2202, 2316, 2494, 3713, 3799, 3942, 3962, 4115, 4496, 4580, 4592, 4609, 4628, 4742, 5113, 5403, 5532, 5547, 5582, 5591, 5600, 5660, 5752, 6209
c.+ uñ 3771, 4788	
c.+ uña 2617, 3080	
c.+ uñda 5110	
c.+ uñuz 4573	
cān (<Far.) can, ruh. (<i>krş.</i> can)	c.+ ıdır 547, 661
c. 156, 197, 262, 445, 547, 632, 680, 712, 1144, 1276, 1458, 1495, 1496, 1561, 1804, 1882, 1896, 1973, 2147, 2154, 2174, 2617, 2636, 2644, 2741, 2753, 2784, 2824, 3100, 3114, 3119, 3125, 3204, 3211, 3257, 3554, 3736, 3873, 3979, 4018, 4056, 4062, 4063, 4121, 4124, 4249, 4406, 4455, 4474, 4563, 4627, 4654, 4679, 4695, 4698, 4726, 4728, 4741, 4781, 4807, 4852, 4867, 4881, 4884, 4999, 5079, 5104, 5111, 5114, 5203, 5295, 5310, 5318, 5395, 5409, 5421, 5429, 5502, 5583, 5597, 5627, 5712, 5717, 5723, 5849, 6050, 6078, 6113, 6200	c.+ ıla 770, 2188, 2629, 2648, 4392, 5224
	c.+ ın 2406, 4486, 4490, 4661
	c.+ ına 107
	c.+ ina 548, 551, 553, 4385, 4583
	c.+ ındadır 318
	c.+ ından 1284, 1567, 1708, 2255
	c.+ ını 2365
	c.+ lar 1472, 1931, 1957, 2428, 2795, 3246, 3349, 3514, 3631, 3978, 4202, 4713, 5330, 5702
	c.+ lara 1563, 1829, 1887, 1925, 2154, 2172, 2288, 2329, 2631, 2711, 3124, 4803
c.- ı göñilden 2899	
c.- ı sultāna 6223	c.+ ları 2028, 2257, 2399, 2518, 2605, 3249, 3307
c.+ a 199, 2045, 3205, 3226, 3231, 3334, 3712, 3770, 3817, 4048,	c.+ ların 4439

c.+ larına 2036	canib (<Ar.) taraf, yan.
c.+ larına 3138, 4350	c.+ inde 133, 191, 5959, 5899
c.+ larında 4876	
c.+ larından 1947	cār (<Ar.) komşu.
c.+ laruñuz 1822	c.+ uñ 2665
c.+ sız 4659	c. 3554, 5116, 5719
c.+ um 2220, 4704, 4880	
c.+ umda 4875	cāriye (<Ar.) para ile satın alınan
c.+ umı 4499	hizmetçi kız.
c.+ umuz 175, 2834	c. 2392
c.+ umuza 1605, 5099, 6075	c.+ ler 1462
c.+ umuzdan 5096	c.+ si 2314
c.+ umuzı 5999	c.+ siyüz 4699
c.+ uñ 661, 2716, 3675, 3713,	c.+ ye 2319
3715, 5000, 5987	c.+ yi 2318
c.+ uña 2207, 3818, 3819,	
5961	cāvidān (<Far.) ebedî, sonsuz.
c.+ uñı 2754	c.+ dan 4050
cihān-ı c. 4046	
dil-i c.+ dan 2251	cāy (<Far.) yer.
‘ışk-ı c.+ ında 5851	c. 3683, 6208
maḥzen-i c.+ ı 2246	
yümlā-yı c. 2735	cāygāh (<Far.) yer, mevki, rütbe.
	c. 6080
cānān (<Far.) sevgili.	
c. 600, 2711, 4045, 5104,	cāyi ‘ (<Ar.) aç, acıkmış olan.
5295, 5961	c. 5447
vaşl-ı c. 2636	
vaşl-ı c.+ a 199, 336	Cebbār (<Ar.) zorlayıcı, Allah’ın
vaşl-u c.+ a 6228	isimlerinden biri.
būy-u vaşl-u c.+ dan 5712	c.- ı ‘anīdleri 1412
c.+ ı 3826	c. 62, 1292, 1305, 1504, 3186,
vaşl-ı c.+ ı 4628	5940, 6090

cebel (<Ar.) dağ.
c. 840, 3578

ced (<Ar.) bk. **cedd**.
c. 306

ceberūt (<Ar.) aşırı büyüklük, aşırı kibir.
c. 5862

cedd (<Ar.) dede, büyükbaba. (*krş.* **ced**)
c.+ e 306

cebīn (<Ar.) korkan, yüreksiz, alçak.
c. 3574, 5600

c.+ ine 305, 306
baht-ı c.+ ile 3087
c.+ iyle 708, 3640
c.+ üñ 262

cebīr (<Ar.) bk. **cebr**.
c. 3734

cedvā (<Ar.) hediye.
c. 3749

cebīre (<Ar.) kırık veya çıkığa
sarılan tahtalar.
c. 3332

cefā (<Ar.) eziyet, incitme.
c. 2265, 3771, 5116, 6151
c.+ da 4075
c.+ dur 2402, 2621, 3770,
3817, 4122

cebr (<Ar.) zor, zorlama. (*krş.* **cebīr**)
c.+ ile 2254

c.+ la 1765, 2380
c.+ larda 1280
c.+ lara 2615
c.+ nuñ 1692

Cebra'īl (<Ar.) bk. **Cebra'īl**.
c. 4770, 4876, 5255, 5256

c.+ sı 3810, 4073, 4206
c.+ sında 3810
c.+ sından 5115
c.+ ya 2667, 3823
c.+ yı 3808

Cebra'īl (<Ar.) peygamberlere emir
ve vahiy getiren melegin adı:
Cebrail. (*krş.* **Cibrīl**)
c. 169, 899, 1073, 1084, 1470,
1840, 4558, 5194, 5235
c.+ e 933, 964, 1466, 1788,
1839
c.+ i 931, 1472
c.+ üñ 1074

cefākār (<Ar.) cefa eden, eziyet eden.
c. 4805

cebren (<Ar.) zorla.
c. 1328

cehd (<Ar.) çalışma, çabalama.
c. 801, 2422 (*krş.* **cühd**)

cehennem (<Ar.) cehennem.

c. 437, 1311, 1325, 1329,
1364, 1378, 1383, 1698, 1704, 1715,
3607, 5043, 5047, 5056, 5096, 5491
ehl-i c. 1723
c.+ de 1406, 1414, 1708, 1741
ka‘r-i c.+ de 1394
c.+ den 172, 2073
c.+ dūr 1314

cehet (<Ar.) çalışıp çabalama.

c. 1029, 5773, 5789, 6190
c.+ den 5273, 5786
c.+ le 5803
c.+ siz 5708, 5715, 5774,
6114

cehil (<Ar.) bilmezlik, cehalet.

c. 4755
zulām-ı c. 4523
c.+ den 730

cehr (<Ar.) yüksek sesle söyleme.

c.+ inüñ 3327

celā (<Ar.) gurbete düşme.

c.+ sın 5714
c.+ sından 5727

celāl (<Ar.) büyüklük, ululuk.

(krş. celālet)

c.- i bārigāhında 5727
c.- i hāzretinden 5637
c.- i hāzretünden 4118, 5461

c. 4642, 5092, 5691, 5726

c.+ de 2054

hıtā‘-yı künh-i c.+ e 5747

c.+ i 56, 3214, 5570, 5861

ķadr-ü c.+ i 6104

‘acībū’ş-şān c.+ i 5756

c.+ inden 61, 3187, 4049

c.+ ine 58, 3186

c.+ ini 2613, 4763

c.+ inüñ 69

c.+ in 5889, 5912

c.+ inde 5726

c.+ iyle 247, 349, 524

c.+ üm 6137

c.+ ümçün 692

c.+ üñi 189, 340

c.+ üñle 6221

celālet (<Ar.) bk. celāl.

c.+ de 69

c.+ den 469

celālī (<Ar.) Allah’a ait.

c. 514, 1033, 2974

celbāb (<Ar.) örtü.

c. 224

Celhām (<Ar.) cehennemdeki halklardan

birinin adı.

c.+ dur 1104

celīl (<Ar.) büyük, ulu.

c. 5939

bî-helâkî c. 2827	c.- i hâkkı 736, 1900, 2854,
c.+ dūr 5726	4025, 4544, 5456, 5532, 5847, 6116
cellād (<Ar.) cellat.	c.- i hālîkū'l-erbāb 233
c. 3763, 4843, 4848, 4855	c.- i hāzrete 303
tîğ-i c.+ dan 1894	c.- i hūr 3523
cem' (<Ar.) toplama, yığma. (<i>krş. cem</i>)	c.- i hūsnūñüz 3301, 5652
c. 331, 332, 506, 800, 1027,	c.- i nūruna 4700, 5834
1078, 1163, 1228, 1635, 2312, 2365,	c.- i pādîşāha 3728
2941, 3048, 3380, 3443, 4149, 4772,	c.- i şems-i tābından 233
5428, 5673, 5675, 5685, 6084, 6087,	c.- i vaşlıyla 6214
6194	c.- ü hâk 5717
c.+ i 2492, 4273, 4753	c.- ü hūsne 6187
Cem (<Ar.) hükümdar, şah.	c.- ü māh 6069
cāh-ı cām-ı c. 2386	c.- ü vech-ü sübhān 5689
c.+ ile 2314	c. 4867
cem'ā (<Ar.) bk. cem' .	hūsn-ü c. 6181
c. 117, 868	c.+ de 4335
cemā'at (<Ar.) topluluk.	cīm-i c.+ dendür 5592
c. 3628, 4792	c.+ dir 639
c.+ le 1020, 2240, 4015	c.+ e 5690, 6073
c.+ ler 2782	nūr-u c.+ e 3748, 4054, 4731,
cemāl (<Ar.) yüz, çehre.	5747, 5925
c.- i āfitāba 5768	c.+ i 66, 167, 194, 229, 247,
c.- i dilber-i havra 2246	296, 524, 644, 652, 1529, 2487, 2613,
c.- i dostı 5059	2830, 3296, 3297, 3745, 3979, 4228,
c.- i gülşeninden 3743	4230, 4231, 4232, 4702, 4712, 4923,
c.- i hâk 2958, 5453	5230, 5472, 5727, 5755, 5756, 5888
c.- i hâkk'a 2085	hūsn-i c.+ i 2579
	hūsn-ü c.+ i 4247, 5645
	kühn-i c.+ i 835
	nūr-u c.+ i 2688, 6104
	vaşl-u c.+ i 5776
	c.+ in 4284

c.+ inden 61, 284, 632, 764,
3187, 4032, 4233, 4478, 4719, 5750,
5846, 6078, 6128, 6155
nūr-ı c.+ inden 69
vaşl-u c.+ inden 5583
c.+ ine 58, 198, 642, 2709,
3563, 4049, 4634, 4636, 4650, 5472,
5537, 5867, 5892, 5952, 5953, 6208
hüsn-i c.+ ine 67
hüsn-ü c.+ ine 5979
c.+ ini 559, 1488, 1603, 2016,
2054, 2613, 4042, 4528, 4576, 4763,
5717, 5721, 5835, 5844, 5904, 5957,
6008, 6127, 6147, 6192, 6206
vaşl-ı c.+ ini 1893
vaşl-u c.+ ini 5946
c.+ için 1861
c.+ imden 2035
c.+ in 164, 349, 751, 1491,
1537, 2129, 2195, 2711, 2717, 2718,
2730, 2961, 2974, 2975, 3344, 3569,
4024, 4053, 4386, 4392, 5073, 5112,
5125, 5400, 5431, 5454, 5571, 5698,
5858, 5881, 5889, 5903, 6026, 6029,
6056, 6154, 6163, 6164, 6200
bī-pāyān c.+ in 5345
envār-ı c.+ in 5912
nūr-u c.+ in 5430
c.+ inüñ 217, 1522, 3704
c.+ iyle 3700
hüsn-ü c.+ iyse 640
c.+ üm 2034, 2038, 5238,
5783, 6004, 6020, 6137
envār-ı c.+ üm 6132

hüsn-ü c.+ üm 6121
c.+ ümden 5782
c.+ üme 4735, 6148, 6153
c.+ ümi 5713, 6005
c.+ ün 5555, 5977
c.+ üñ 1232, 1516, 1518,
1520, 1605, 1778, 2596, 2706, 2735,
2835, 3075, 3570, 3573, 3695, 3905,
4016, 4021, 4114, 4385, 4644, 4645,
5175, 5481, 5524, 5526, 5701, 5841,
6012, 6018, 6035, 6058, 6062, 6065,
6067, 6080, 6160, 6162, 6231, 6236
c.+ üñi 189, 340, 1425, 2951,
6234
c.+ üñle 5720, 6221
c.+ üñden 254, 6060, 6072
c.+ üñdir 2735
c.+ üñe 5402, 5856, 6070
c.+ üñüz 5649, 6188

cemālullah (<Ar.) Allah'ın yüzü.
c. 5267

cemī (<Ar.) hepsi, tamamı.
c. 168, 538, 664, 1027, 1304,
1590, 1736, 1795, 2275, 2978, 3443,
3719, 6037, 6085, 6235
c.+ i 423, 1444, 1555, 1974,
2225, 2276, 2277, 2321, 2804, 2872,
2935, 2974, 2984, 3361, 3580, 5239
c.+ in 1013, 3006
c.+ inden 1447, 2059, 3251
c.+ ine 1464, 3046
c.+ inüñ 2826

c.+ isi 1833, 2334	cennāt (<Ar.) cennetler.
c.- i mecrā 817	bāb-ı c.+ ı 4518
c.+ iyle 3094	c. 273, 2157, 5865
c.+ yi 696	c.- ı tayyibe 5493
	c.- i 'Adne 5686
cemīl (<Ar.) güzel.	c.+ ı 3641
c.- ü mücebbīdir 668	hūr-u c.+ ı 4391
c. 2981, 3747	
c.+ dūr 5726	cennet (<Ar.) cennet.
	bāb-ı c.+ de 3907, 4165, 4266
cem'ıyyet (<Ar.) topluluk.	bāğ-ı c. 3979
c. 3094	binā-yı hāiṭ-i c. 5357
cenāb (<Ar.) hazret, şeref, onur.	c. 74, 116, 153, 172, 190, 200,
c.- ı kibriyādan 702	235, 367, 456, 584, 681, 724, 900,
c.+ ında 70	908, 1011, 1021, 1027, 1125, 1175,
	1235, 1265, 1287, 1424, 1442, 1443,
cenāḥ (<Ar.) kanat, kol.	1470, 1503, 1510, 1515, 1520, 1541,
c.+ ı 5930	1547, 1584, 1600, 1606, 1617, 1623,
	1628, 1686, 1689, 1692, 1697, 1701,
cenb (<Ar.) yan, taraf.	1718, 1730, 1733, 1769, 1814, 1856,
c.+ i 754	1862, 1884, 1994, 2002, 2005, 2033,
c.+ inde 1530, 4518	2034, 2040, 2052, 2055, 2068, 2106,
	2124, 2138, 2149, 2162, 2180, 2212,
cendel (<Ar.) nehirlerde bulunan	2222, 2254, 2283, 2285, 2485, 2537,
büyük kaya.	2586, 2591, 2636, 2645, 2671, 2673,
c. 5311	2684, 2701, 2702, 2740, 2741, 2783,
	2801, 2805, 2816, 2817, 2818, 2825,
cenīn (<Ar.) karındaki çocuk, döl.	2832, 2844, 2845, 2855, 2857, 2872,
c. 5588	2981, 2983, 2987, 2991, 2993, 2995,
	2997, 3024, 3026, 3074, 3083, 3096,
cenk (<Far.) savaş, vuruşma.	3104, 3121, 3132, 3135, 3136, 3144,
c. 3216, 4613, 4774	3188, 3192, 3199, 3206, 3242, 3271,
	3281, 3293, 3302, 3323, 3345, 3390,
	3429, 3448, 3515, 3520, 3522, 3524,

3545, 3557, 3642, 3649, 3661, 3668,
3686, 3693, 3892, 3895, 3908, 3922,
3950, 3964, 3994, 4008, 4024, 4085,
4087, 4112, 4134, 4211, 4244, 4258,
4270, 4272, 4274, 4283, 4305, 4308,
4315, 4320, 4445, 4452, 4503, 4517,
4520, 4532, 4536, 4537, 4547, 4557,
4559, 4570, 4578, 4589, 4593, 4602,
4607, 4762, 4771, 4900, 4993, 5008,
5012, 5029, 5041, 5087, 5090, 5102,
5103, 5122, 5148, 5151, 5163, 5181,
5249, 5274, 5281, 5354, 5374, 5389,
5401, 5417, 5442, 5475, 5481, 5506,
5517, 5533, 5575, 5604, 5670, 5825,
5828, 5870, 5871, 5876, 5880, 5908,
5928, 5929, 5932, 5934, 5962, 5992,
6060, 6134, 6160
c.- i 'Adn 2969
c.- i 'Adn'e 1499, 6087
c.- i 'Adn'i 1497
c.- i Firdevs'den 1119
c.- i Firdevs'i 2114
c.- i Firdevs'ün 2060
c.- i gülzâr 4143
c.- i huldı 1611
c.- i köşk 1678
c.- i 'ulyâ 3740
c.+ de 53, 182, 433, 492,
1666, 1724, 1765, 1854, 1891, 1908,
1959, 1996, 2038, 2063, 2065, 2069,
2073, 2074, 2096, 2186, 2224, 2286,
2534, 2570, 2598, 2672, 2704, 2791,
2795, 2802, 2805, 2811, 2824, 2829,
2865, 3004, 3056, 3061, 3078, 3109,

3154, 3158, 3195, 3196, 3198, 3202,
3212, 3282, 3287, 3423, 3508, 3514,
3652, 3919, 3939, 3942, 3975, 4017,
4086, 4097, 4136, 4156, 4192, 4341,
4361, 4390, 4410, 4425, 4433, 4446,
4743, 4972, 5226, 5388, 5625, 5902,
5918, 5929, 6132, 6142
c.+ dedür 2105
c.+ deki 3662, 3941
c.+ den 1178, 1447, 1755,
2694
c.+ e 491, 762, 1534, 1536,
1555, 1675, 1877, 2098, 2108, 2179,
2435, 2453, 2532, 2935, 3020, 3148,
3361, 3440, 3558, 3612, 3634, 4273,
4480, 4495, 4496, 4992, 5165, 5176,
5261, 5719, 5960
c.+ i 313, 1032, 1444, 1573,
1618, 1703, 1738, 2015, 2115, 2116,
2912, 2938, 2943, 3147, 3191, 5573,
6053, 6236
c.+ ile 77, 5707
c.+ in 1607, 2102
c.+ inde 3220, 4441
c.+ inden 4419
c.+ ine 3638, 4256, 5092,
5283, 5680
c.+ ini 1446
c.+ inün 1574
c.+ ler 1805, 2531, 2944, 3207
c.+ lerde 2943, 3208, 3209, 3654
c.+ lere 3651, 4267
c.+ leri 2700, 3658
c.+ lerinde 3221

c.+ lerüh 1077, 2058, 3033
c.+ ü'l-Me' vāya 5681
c.+ üme 5510
c.+ üñ 190, 312, 1077, 1528,
1551, 1699, 1800, 1916, 1972, 1974,
2169, 2284, 2290, 2766, 2876, 2940,
3110, 3145, 3525, 3613, 3940, 4044,
4940, 5149, 5155, 5262, 5608, 6028
c.+ üñden 4116, 5459
dār-ı c. 1542, 2888, 5158
dār-ı c.+ de 3906, 5474
dār-ı c.+ üñ 1912
ehl-i c. 1964, 2215, 2774, 2919,
3084, 3097, 3316, 3381, 3559, 4204,
4221, 4317, 5573, 5603, 5640, 5644
ehl-i c.+ den 3565
ehl-i c.+ e 5838
ehl-i c.+ üñ 3676
enhār-ı c. 3526
eşmār-ı c. 2875
eşcār-ı c. 2760, 2875
eyyām-ı c. 4216
gülşen-i c. 4884
gülzār-ı c. 2834, 3529
hamr-ı c. 4943
hūr-u c. 432
kaşr-ı c.+ de 5831
kuşūr-u c. 185
maḳām-ı c. 1782
maḳām-ı c.+ i 5342
mīr-ü c. 4942
mülk-ü c. 5563
mülk-ü c.+ de 4635
mülk-ü c.+ e 5362

naḥl-ı c. 3152
nehr-i c.+ den 4513
ni' met-i c. 1993
nūr-u c. 432
ravza-i c. 4882
rīḥ-i c. 3531
şafā-yı c.+ e 1025
şafā-yı c.+ e 2852, 5531
sarāy-ı c.+ e 5441
sevāb-ı c.+ i 3511
sevr-i c. 3922
şifāt-ı c.- i gülzār 205
şifāt-ı c.+ üñ 2720
şimār-ı c. 3954
şevḳ-i c. 2197
şīr-i c. 4942
zevḳ-i c. 2197

cennetü'l-Me' vā (<Ar.) Meva cenneti.

c.+ ya girdi 430

cerāḥat (<Ar.) yaralar, irinler.

c. 4493, 4494

cerb (<Ar.) uyuz hastalığı, uyuzluk.

c. 5202

Cerbā (<Ar.) cehennemdeki yerlerin
birinin ismi.

c. 1100

cesed (<Ar.) ceset.

c.+ de 4007

ceṣīm (<Ar.) iri, büyük, kocaman.

c. 2278

c. 6230

c.+ ı 4289

c.+ ında 3553, 5932

ceṣse (<Ar.) cüsse, vücut, beden.

c.+ sine 3594

cevārī (<Ar.) halayıklar, hizmetçi kızlar.

c. 2151, 4477, 4883

cevāb (<Ar.) cevap, yanıt. (*krş.* **cevvāb**)

c.- ı ḡānī 4545

c. 476, 479, 719, 2588, 3064,

3914, 4453, 4690, 5797

c.+ a 2448

c.+ ı 486, 1734, 4337, 4462,

5810

c.+ ında 1297

c.+ ıyla 5810

cevf (<Ar.) boşluk, ouyk, iç.

c.- i ṭayr-ı ḡuṣṣāda 4513

cevgān (<Far.) değnek.

c. 1540

cevher (<Ar.) maya, öz, değerli taş.

c.- i esmā-yı ṣāṭı 527

c.- i ferdi 3555

c.- i ṣāṭı 1671

c. 132, 135, 555, 648, 863,

943, 955, 956, 1013, 1051, 1554,

1924, 2158, 2324, 2336, 2441, 2456,

2458, 2542, 2722, 3696, 3711, 4007,

4085, 4092, 4149, 4954, 5112, 5205,

5245, 5392, 5393, 5468

c.+ den 865, 3093, 3565,

4006, 5779

c.+ dūr 883, 2015, 2016, 4527,

5981

c.+ i 1575, 1679, 1680, 2243,

2506, 2866, 4955

c.+ inden 2176, 5223

c.+ idūr 3697

c.+ ile 2334, 2342, 2429, 5917

c.+ inūñ 3714

c.+ le 4803

cevād (<Ar.) cömert, eli açık.

c. 577

c.+ dur 2478, 4037, 4050

cevāhir (<Ar.) cevherler.

c. 526, 1620, 2605, 4481

c.+ de 2597

c.+ den 633, 1814, 1838,

1843, 1846, 2014, 2126, 2225, 2289,

2861, 2999, 3039, 3090, 3092, 4173,

4255, 4646, 5351, 5467, 6170, 6224

c.+ le 767, 1628, 1813, 1929,

1943, 2430, 2601, 5243

cevānib (<Ar.) taraflar, yanlar.

c.+ den 99

cevār (<Ar.) bk. **civār**.

c.+ lerin 232	cezā (<Ar.) ceza, karşılık. c.+ da 4413 c.+ dı 4583 c.+ sı 2528 c.+ sın 1743 c.+ sın 2527 c.+ sin 4997 c.+ sini 4996 c.+ dan 3176
cevherī (<Ar.) cevhere ait olan. c. 769, 1942, 2153, 2603, 4310	
cevheriyye (<Ar.) cevhercilik. c.+ dür 1662	
cevķ (<Ar.) (?) c.+ ile 4642	
cevlān (<Ar.) dolaşma, gidip gelme. c. 1282, 2150, 2712, 3080, 3723, 4773, 5479, 5595, 5951	cezālet (<Ar.) sözü düzgün söyleme. c.+ den 478, 4146 c.+ ler 4517
cevlāngāh (<Ar.) dolaşma yeri. c.+ ıdur 3727	cezb (<Ar.) kendine çekme, çekilme. c.+ idir 335
cevr (<Ar.) haksızlık, eziyet, cefa. c.- ü cāmından 4662 c.+ i 2007, 2403	cezbe (<Ar.) heyecana gelme, kendinden geçme. (<i>krş.</i> cezebe) c.- yi raḥmān 265
cevvāb (<Ar.) bk. cevāb . c. 4535	cezebe (<Ar.) bk. cezbe . c.- yi cezzāb 243
cevvād (<Ar.) çok cömert. c. 1026, 3215	cezer (<Ar.) havuç. c. 5361
ceyş (<Ar.) asker, ordu; ses, seda. c.+ ümüz 4824, 4830	cezm (<Ar.) kesinlikle, kati olarak. c. 6073
ceza ⁶ (<Ar.) sabırsızlık, şikayet. c. 1036, 2123	cezzāb (<Ar.) çok cezbedici. c. 3921 cezebe-yi c. 243

cezzāz (<Ar.) zalim, gaddar.

c. 4774

cīfā (<Ar.) bk. **cīfe**.

c.+ dur 3766

cīfe (<Ar.) leş. (*krş.* **cīfā**)

c.+ den 2695

cīm (<Ar.) Osmanlı alfabesinin

altıncı harfı.

c.- i cemāldendür 5592

cibāl (<Ar.) dağlar.

c.- i edviye 137

c. 3781,4207

c.+ i 5483

c.+ ü'l-miskden 3196

c.+ ü'l-‘Adne 2301

cibin (<Ar.) bk. **cebīn**.

c.+ dür 759

Cibra’īl (<Ar.) bk. **Cebra’īl**.

c. 1907

Cibrīl (<Ar.) bk. **Cebra’īl**.

c. 1474, 1476, 1480, 1791,
1792, 1793, 1794, 1796, 1851, 1872,
5535, 5556

c.+ e 1978, 5190

c.+ i 5535

c.+ ile 1904

cidār (<Ar.) duvar, zar.

c.+ ı 1417

ciğān (<Ar.) cimri.

c.+ dur 1507

ciger (<Far.) ciğer.

c. 2747, 3921, 5113

c.+ i 1669, 2745, 3803, 3919,

3922, 5596

c.+ lere 1414, 4208

c.+ leri 1397

cihād (<Ar.) cihat.

c. 1651, 4516, 4518

c.+ dan 1751

bāb-ı c.+ dan 1651

c.+ ı 3067

cihān (<Far.) dünya, âlem.

c.- ı cān 4046

c.- ı ekber 4758

c. 51, 69, 122, 134, 156, 173,

194, 221, 244, 249, 268, 314, 330,

459, 686, 903, 1002, 1140, 1176,

1283, 1420, 1496, 1527, 1529, 1658,

1659, 1666, 1861, 1882, 1897, 1947,

2273, 2276, 2358, 2361, 2379, 2636,

2676, 2714, 2735, 2770, 2772, 2843,

3121, 3200, 3251, 3388, 3575, 3599,

3676, 3700, 3703, 3771, 3794, 3947,

3972, 4056, 4063, 4078, 4134, 4175,

4214, 4555, 4768, 4885, 4998, 5105,

5407, 5671, 5702, 5725, 5943, 5945,
6045, 6068, 6199, 6216
mülk-ü c. 4126
zevk-i c. 3940
c.+ a 75, 117, 142, 160, 196,
208, 231, 238, 246, 279, 336, 386,
549, 684, 1038, 1039, 1352, 1582,
1700, 1860, 2374, 2689, 2736, 2816,
3079, 3340, 3418, 3740, 3774, 3816,
3926, 3934, 4129, 4293, 4301, 4391,
5118, 5728, 5733, 5736, 6036
māl-ı c.+ a 4068
terk-i c.+ a 2188
c.+ ca 1239, 5373
c.+ da 88, 139, 252, 325, 338,
580, 626, 815, 914, 1569, 1740, 2006,
2007, 2118, 2214, 2277, 2293, 2396,
2465, 2565, 2589, 2593, 2626, 2675,
2697, 2790, 2802, 2819, 3028, 3076,
3219, 3473, 3828, 3838, 3853, 3882,
3890, 3905, 3917, 3939, 3943, 3950,
3993, 4038, 4080, 4285, 4302, 4342,
4466, 4530, 4578, 4627, 4666, 4922,
5031, 5033, 5049, 5123, 5437, 5438,
5493, 5639, 5765, 5767, 5798, 5846,
5919, 5941, 5998, 6041, 6063, 6158
ehl-i c.+ da 4968
şahın-ı c.+ da 228
c.+ dan 1567, 3409, 3419,
3421, 3752, 4071, 4435, 4563, 5104,
5467
ğavğā-yı c.+ dan 4045
c.+ dır 1204
c.+ dur 909

c.+ ı 62, 74, 241, 277, 297,
298, 462, 563, 989, 1010, 1127, 1128,
1144, 1152, 1205, 1252, 1256, 1274,
1286, 1583, 1859, 2017, 2274, 2300,
2411, 2738, 3086, 3710, 3754, 3824,
3825, 3826, 3933, 4035, 4169, 4592,
4653, 4658, 4659, 5759, 5760, 6110
c.+ ıla 968
c.+ uñ 227, 300, 324, 539,
547, 661, 672, 775, 1040, 1041, 2258,
2262, 2266, 2312, 2364, 2369, 2378,
2390, 2402, 2408, 2620, 2682, 2837,
2839, 2853, 3321, 3713, 3730, 3735,
3770, 3787, 3805, 3806, 3812, 3817,
3942, 4120, 4121, 4216, 4294, 4529,
5002, 5960, 6083
hāl-i c.+ ün 4072
cihāt (<Ar.) taraflar, yönler.
c.- ı sit 145
c.+ ından 5231
cild (<Ar.) deri, kap.
c.+ i 5349
cilve (<Ar.) kırıtma, tecelli.
c. 1540
cimā (c) (<Ar.) çiftleşme.
c. 2083, 3122, 4041
c.+ da 3924
c.+ ı 4106
c.+ ın 3122

cin (<Ar.) bk. cinn .	c. 156, 903, 1656, 1882, 2148,
c.+ den 3113, 3118	3539, 3605, 5667, 5686
c.+ ile 3005	c.+ ile 3213, 5678
	c.+ ü 1042
cinān (<Ar.) cennetler.	
c. 1645, 2712, 2772, 3388,	cinnī (<Ar.) cine mensup.
3744	c.+ ler 1394
c.- ı hūr 196	c.+ leri 5900
c.- ı hūr-u rıdvāna 199	
ehl-i c. 2135	cins (<Ar.) tür, çeşit.
c.+ a 1944, 2188, 2689, 3933,	c.- i Ādem 658
4172, 5129, 5733	c.- i fazla 2772
ehl-i c.+ a 1700	c.+ den 4345
ravż-ı c.+ a 3776	c.+ en 820, 1307
c.+ da 252, 316, 338, 914,	c.+ i 3026
2161, 2203, 2214, 2733, 2975, 3321,	c.+ inden 2770
4922, 5094, 5244, 5462, 5493, 5943	
c.+ dan 4119	cir‘a (<Ar.) yudum, içim.
ebvāb-ı c.+ dan 1643	c.+ ya 3367, 4978
hūr-u c.+ dan 4052	
c.+ dur 2003	cirm (<Ar.) cisim, hacim, oylum.
c.+ ı 3824, 4170	c.+ i 971
ehl-i c.+ ı 3244	c.+ ide 972
mülk-i c.+ ı 1792	
c.+ ına 3566, 5471	cisim (<Ar.) bk. cism .
c.+ ın 316	c.+ den 2634
c.+ uñ 1797, 3735, 3882,	c.+ dir 1137
3918, 4529	
bī-ilbās c.+ uñ 1644	cism (<Ar.) beden, gövde, madde.
ehl-i c.+ uñ 1588	(krş. cisim)
miftāh-ı c.+ uñ 1796	c. 4115, 4654, 5403, 5785, 6113
c.+ uñda 2854	c.- i rūh 3189
	c.- i rūhdan 741
cinn (<Ar.) cin. (krş. cin)	

c.+ e 464, 467, 892, 2071,
2154, 4724, 4803, 5009, 5964

dil-i c.+ e 2072

c.+ i 461, 481, 625, 1047,
1129, 1285, 1385, 2187, 2812, 3415,
3962, 3980, 4062, 4235, 4236, 5348

‘ālem-i c.+ i 5966

c.+ ine 775, 4007

c.+ ini 1200

c.+ ile 3736

c.+ in 4234

c.+ inüñ 1386

c.+ ümüz 179

c.+ ümüze 4454

c.+ üñdür 1282

cismānī (<Ar.) bedenle ilgili.

c. 1281, 1534, 3189, 4151,
5111, 5242, 5785

a‘māl-i c. 1534

c.+ ye 5964

cismiyye (<Ar.) cisim, vücut.

c. 2075

c.+ den 103

civār (<Ar.) çevre, yöre, yakın yer.

(krş. cevār)

c.+ uñda 6167

ciyfa (<Ar.) bk. cefā.

c.+ ya 2496

cū‘ (<Ar.) açlık, aç kalma.

c. 1392, 2799

cūd (<Ar.) cömertlik, el açıklığı.

c. 331, 520, 557, 675, 1008,
1437, 3562, 4665, 5716, 6149, 6163,
6165

miftāh-u c.+ dır 687

c.+ dur 537

c.+ ı 5725

deryā-yı c.+ ı 3710

feth-i c.+ ı 389

c.+ ından 2709, 3708

c.+ ını 243

c.+ ıla 3181, 3700

c.+ ıyla 2478, 2492

c.+ ula 6227

c.+ uña 3070

c.+ undan 4144

culūd (<Ar.) boyun.

c.+ ı 3601

cum‘a (<Ar.) perşembeden sonra
gelen gün.

c. 1227, 3293, 3294, 4957,
5606, 5633, 5653, 5661, 5667, 5688,
5691, 5835, 6194, 6206

c.+ ya 6108

cumu‘ (<Ar.) toplamalar, yığmalar.

c.+ ına 4757

cūş (<Far.) coşma, kaynama.

c. 1034, 1976, 2965, 3257,
3338, 3349, 4249, 5330, 5541, 5553,
5574, 6182

cūy (<Far.) nehir, akarsu.
c.- 1 sebīlinden 2250

cūbbe (<Ar.) bedeni uzun ve bol,
yenleri geniş, düğmesiz
giyecek.
c.+ si 378

cüḏā (<Far.) ayrı düşmüş, ayrı.
nār-ı c.+ ya 1756

cūhd (<Ar.) bk. **cehd**.
c.+ ini 243

cümle (<Ar.) bütün, hep.
c. 62, 72, 144, 145, 148, 166,
208, 239, 284, 285, 332, 341, 430,
459, 497, 512, 551, 657, 686, 691,
716, 793, 795, 814, 815, 963, 1028,
1128, 1140, 1153, 1168, 1205, 1256,
1403, 1417, 1444, 1492, 1526, 1533,
1583, 1794, 1885, 1948, 2135, 2225,
2374, 2379, 2390, 2727, 2802, 2819,
2853, 2882, 2973, 3048, 3079, 3086,
3094, 3238, 3567, 3578, 3579, 3580,
3615, 3686, 3690, 3741, 3934, 4041,
4064, 4127, 4136, 4167, 4244, 4508,
4536, 4647, 4652, 4654, 4761, 4884,
4904, 5176, 5186, 5231, 5292, 5331,
5332, 5467, 5540, 5570, 5572, 5590,

5642, 5653, 5680, 5681, 5688, 5791,
5858, 5909, 6024, 6067, 6068, 6113,
6129, 6144

c.+ den 1573, 3047, 3705,
3706, 5840, 6198

c.+ müz 1778, 6080

c.+ müze 6159, 6160

c.+ ñüze 4641

c.+ si 944, 2351, 2392, 2818,
3039, 3203, 3577, 3590, 4138, 4902

c.+ sin 1696, 3352

c.+ sinden 3321, 4529

c.+ sini 455, 680

c.+ sinüñ 3730

c.+ ye 66

cümūd (<Ar.) donukluk, donma.
c.+ dur 761

cünbüş (<Far.) eğlence, zevk.
c.+ ini 3811

cünbüz (<Ar.) kubbe, kümbet,
kemer.
c. 5311

cürd (<Ar.) tüysüz, kılsız.
c. 2806

cürdümürd (<Ar.) genç ve ölü.
c. 3519, 3684

cüsūm (<Ar.) cisimler.
c. 1113

cüvān (<Far.) genç, taze delikanlı.

c. 4594, 4600

c.+ ı 4243

cüz' (<Ar.) parça, kısım, bölüm.

c. 963

c.+ i 674

c.+ inden 675

c.+ ini 966

c.+ idir 674

cüzā (<Ar.) hışım.

c.+ dan 2993

c.+ yı 4823

cüz'ıyyāt (<Ar.) parçalar, bölükler.

c. 4147

çadır (<Far.) çadır.

ç. 3158

ç.+ lar 1562, 1885, 5333

hāşel-hāş ç.+ lar 1886

ç.+ larda 2142

çağ (Moğ.) zaman, vakit.

ç. 1862

ç.+ ında 5804

çāğ

ç. 2437, 2488, 3208, 5356

çağır- (<T.) çağırarak, seslenmek,

ç.- a 858, 5553

ç.- alar 5572

ç.- up 4337, 4619, 4678

ç.- ur 5501

çağırış- (<T.) bağışmak.

ç.- a 3316

ç.- up 4280

çāh (<Far.) kuyu, çukur.

ç. 2378

ç.+ dan 2733

çāk (<Far.) yarık, yırtık.

ç. 2849, 5712

çal- (<T.) bir çalgı ile icrâ etmek.

ç.- ar 4186

çalab (<T.) Allah.

ç. 849, 1123

çalāk (<Far.) çabuk, hızlı.

çarḥ-ı ç. 1007

çalgu (<T.) çalgı.

ç.+ dan 4191

ç.+ ları 4183

ç.+ yı 4190

çalğan- (<T.) dalgalanmak.

ç.- up 1115

çanak (<T.) yayvan kap. (*krş.* **çanak**)

ç.+ lar 4347

çānāk (<T.) bk. **čanak**.

ç. 2925

çapak (<T.) göz kiri.

ç. 3402

çār (<Far.) dört.

ç. 1610

çārdāk (<Far.+Ar) çardak (*krş. çarṭak*)

ç. 2333

ç.+ laruñ 2333

çāre (<Ar.) yardım,tedbir, yol.

ç. 2420

çarḥ (<Far.) felek, gök, çark.

ç. 2360

ç.- 1 çalāk 1007

ç.- 1 devvār 584

ç.- 1 mīnāyī 270

ç.+ a 342, 1007

ç.+ ına 224, 1255

ç.+ ınuñ 3398

çarşu (<Far.) çarşı, pazar.

ç. 3293

ç.+ ya 2314

çarṭak (<Far.) bk. **çārdāk**.

ç. 2287, 2332, 2452

ç.+ ı 1554

ç.+ larını 5332

çay (<T.) küçük akarsu.

ç. 2172

çebel (<T.) bk. **çepel**.

ç.+ i 3948

çeçel (<T.) pislik.

ç. 3857, 3860

büy-ı ç. 2853

ç.+ dir 3949

çehr (<Ar.) ses.

ç.+ i 3744

çehre (<Far.) yüz, surat.

ç. 2245

çek- (<T.) çekmek, katlanmak.

ç. 2615

ç.- di 2013

ç.- diler 2007

ç.- e 2747, 4264

ç.- eler 3914

ç.- er 4662, 5600

ç.- erler 4208, 5746

ç.- meyeydüm 856

ç.- üp 1415

çekil- (<T.) çekilmek.

ç.- miş 475, 3354

çekirdek (<T.) çekirdek.

ç. 3032, 3151

ç.+ siz 3150, 3198

çekiş- (<T.) tartışmak.

Ç.- ürlər 3585

ç.+ sinde 951, 1885, 1962, 3168

ç.+ sine 1965

ç.+ sini 1934

çemen (<Far.) çimen.

Ç.+ de 1773, 3535

ç.+ yi 4617

çeyne- (<T.) çiynek.

ç.- mek 2878

çeng (<Far.) müzik aleti.

ç. 637, 3833

ç.+ ler 4196

Āvāz-ı ç. 4182

çığır- Tr] çağırmaq.

ç. 4778

çengel (<T.) çengel, pençe.

ç.+ inde 3763

çık- (<T.) çıkmak.

ç. 466, 6090, 6093

ç.- a 1362, 1369, 1388, 1402,

çepel (<T.) kirli, bulaşık, çamurlu.

(krş. çebel)

Ç. 4190

1413, 1420, 4779, 4946, 4950, 5229,

5231, 6099

ç.- alar 1415, 1816, 4457, 5613

ç.- alardı 5305

çeri (<T.) asker.

ç.+ sin 1856

ç.- ana 5373

ç.- ar 1077, 1292, 1403, 1555,

1575, 2058, 2318, 2762, 2866, 2867,

2957, 3023, 3056, 3149, 3196, 3358,

3870, 3876, 3883, 3899, 4751, 5223

ç.- arlar 2299, 2935, 3361

ç.- arsa 4968

ç.- dı 136, 355, 957, 5601

ç.- dılar 4772, 4878, 4988

ç.- ıcağ 2309, 4414, 4802

ç.- ısar 1414

ç.- mağa 5307

ç.- mak 3164, 3606

ç.- mayalar 3155

ç.- mış 3263

ç.- uñ 4992

çeşm (<Far.) göz.

ç. 2584

ç.- ü fettān 743

çeşme (<Far.) çeşme.

ç.- yi hayvān 214

ç. 2894, 3362, 3897, 5135

ç.+ de 1082

ç.+ nūñ 5142

çevre (<T.) etraf, civar.

ç. 1202, 3041

ç.+ si 3049, 4693, 4694

ç.- up 144, 225, 1175, 3335,
3338, 4221, 4831, 5016
ç.- updır 668
ç.- updur 3078, 3747

çıkar- (<T.) çıkarmak.

ç. 1411
ç.- a 1370, 4279
ç.- am 2032, 2292
ç.- dı 2319, 2456
ç.- dılar 2322, 4836
ç.- salar 1582
ç.- uçak 2746
ç.- up 1768, 2733
ç.- ur 1398

çıkart- (<T.) çıkartmak.

Ç.- dı 2314

çin (<Far.) kıvrım, büküm.

Ç.- i şehirde 2915
Ç.- i zülfine 2376

çınar (<Far.) çınar ağacı.

Ç. 2850

çırāk (<Far.) çırak.

Ç.+ lar 2349, 2355

çiçek (<T.) çiçek.

ç. 4232
sebz-i ç. 3148
ç.+ de 1351
ç.+ i 2339

ç.+ ler 4193

ç.+ leri 3351

ç.+ üñ 5152

çihārşenbe (<Far.) çarşamba.

Ç. 4947, 5665, 5682

çiyne- (<T.) çiğnemek.

ç.- mek 3109

çok (<T.) çok, fazla.

ç. 362, 417, 439, 620, 627,
636, 718, 720, 741, 856, 1025, 1066,
1246, 1335, 1361, 1394, 1423, 1517,
1571, 1635, 1715, 1874, 1885, 1970,
1993, 2067, 2168, 2297, 2534, 2647,
2681, 2925, 2950, 3002, 3065, 3066,
3079, 3096, 3112, 3174, 3178, 3185,
3206, 3207, 3213, 3224, 3275, 3374,
3424, 3428, 3465, 3487, 3532, 3751,
3783, 3839, 3844, 3867, 3881, 3884,
4212, 4260, 4290, 4397, 4442, 4480,
4499, 4596, 4641, 4655, 4702, 4718,
4886, 5080, 5131, 5245, 5247, 5278,
5325, 5389, 5459, 5499, 5504, 5629,
5658, 5681, 5704, 5746, 5749, 5874,
5971, 5998

ç.+ a 6040

ç.+ dır 1644, 1674, 2403,
3222, 3346, 3380, 3805

ç.+ dur 3378, 3943, 4456,
6004

çöp (<T.) çöp, süprüntü.

ç. 3928

çü (<Far.) çünkü.

ç. 75, 80, 99, 100, 103, 114, 148, 151, 165, 173, 212, 281, 286, 294, 323, 333, 347, 493, 517, 530, 573, 612, 631, 640, 647, 813, 942, 1004, 1034, 1115, 1177, 1181, 1197, 1288, 1372, 1375, 1425, 1432, 1436, 1472, 1477, 1518, 1576, 1656, 1659, 1663, 1666, 1725, 1756, 1775, 1801, 1824, 1849, 1991, 2016, 2017, 2049, 2247, 2273, 2364, 2370, 2436, 2496, 2578, 2582, 2612, 2643, 2843, 2876, 2902, 2966, 3009, 3088, 3205, 3219, 3278, 3318, 3413, 3439, 3471, 3659, 3742, 3749, 3773, 3776, 3803, 3874, 3876, 4084, 4160, 4279, 4508, 4531, 4549, 4554, 4560, 4664, 4725, 4748, 4806, 4819, 4884, 4899, 5105, 5106, 5275, 5334, 5352, 5361, 5433, 5596, 5684, 5714, 5717, 5739, 5793, 5815, 5852, 5895, 5937, 5942, 5980, 6016, 6072, 6143, 6192, 6204

çün (<Far.) çünkü.

ç. 62, 96, 125, 157, 207, 214, 216, 218, 229, 267, 269, 324, 519, 535, 542, 548, 550, 587, 624, 660, 671, 673, 805, 829, 851, 862, 925, 930, 941, 1291, 1359, 1385, 1408, 1479, 1481, 1588, 1629, 1645, 1669, 1673, 1699, 1723, 1726, 1750, 1816, 1819, 1827, 1851, 1875, 1880, 1914,

2203, 2204, 2258, 2266, 2270, 2358, 2377, 2417, 2421, 2492, 2494, 2520, 2608, 2655, 2698, 2712, 2727, 2840, 2933, 2987, 3099, 3193, 3286, 3441, 3499, 3560, 3569, 3687, 3711, 3722, 3744, 3764, 3796, 3841, 3920, 3921, 4023, 4032, 4043, 4059, 4170, 4241, 4344, 4373, 4374, 4389, 4594, 4600, 4614, 4678, 4687, 4759, 4818, 4820, 4879, 4904, 4990, 5001, 5118, 5121, 5149, 5176, 5241, 5254, 5261, 5272, 5273, 5277, 5322, 5415, 5469, 5477, 5479, 5526, 5528, 5558, 5577, 5583, 5584, 5622, 5706, 5752, 5860, 5919, 5951, 5966, 6009, 6066, 6077, 6097, 6099, 6105, 6109, 6147, 6156, 6179, 6183, 6187

çünkü (<Far.) çünkü.

ç. 403, 410, 502, 504, 939, 1286, 1327, 1378, 1393, 1887, 2022, 2202, 2395, 2415, 2444, 2909, 3340, 4516, 4552, 4618, 4950, 5137, 5141, 5688, 6186

çünkü (<Far.) çünkü.

ç. 272, 338, 1757, 4993, 5155, 5172, 5182, 5224

çürü- (<T.) bünyesi bozulmak, dağılmak.

ç.- r 4070

ç.- yüp 2363, 3441

da (<T.) “de” bağlacı.

d. 304, 450, 470, 472, 473,
476, 520, 613, 618, 793, 1006, 1160,
1162, 1164, 1292, 1566, 1682, 1752,
1852, 2676, 2824, 3088, 3300, 3318,
3411, 3465, 3480, 3611, 3667, 4222,
4258, 4302, 4326, 4424, 4515, 4705,
4774, 4811, 4814, 4843, 4869, 5148,
5209, 5216, 5227, 5237, 5296, 5373,
5405, 5408, 5412, 5421, 5479, 5678,
5741, 5775, 5818, 5955, 5970, 5971,
5974, 5977, 5991, 6166, 6171, 6208

dā (<Ar.) hastalık.

d. 140, 3757

dād (<Far.) adalet, doğruluk.

d. 1018, 2930, 3198, 3206, 3364

d.+ ı 1457, 3387, 3864

d.+ ile 102

dād (<Far.) tat, tazelik. (*krş.* **dād**)

d. 4526, 4973

dād (<Far.) bk. **dād**.

d. 2715, 4637, 4638

dāfi (<Ar.) def eden, uzaklaştıran.

d. 2511

dağ (<T.) dağ.

d.+ larına 5613

dāğ (<Far.) kızgın demirle vücuda
vurulan damga, işâret, nişan.

d. 1337, 1414, 2381, 2490,
2518, 2857, 5357

d.+ lar 3772, 3818

dağı (<T.) de bağlacı.

d. 51, 67, 88, 94, 96, 101, 104,
105, 109, 116, 117, 118, 120, 136,
138, 141, 183, 206, 213, 236, 253,
255, 256, 275, 289, 317, 327, 328,
338, 382, 393, 397, 404, 412, 418,
426, 433, 439, 451, 457, 471, 504,
527, 528, 553, 575, 602, 608, 613,
616, 618, 619, 674, 677, 682, 689,
693, 712, 715, 759, 760, 761, 773,
790, 817, 821, 837, 845, 846, 862,
867, 886, 901, 906, 927, 931, 934,
963, 993, 999, 1001, 1018, 1031,
1037, 1045, 1054, 1059, 1100, 1130,
1157, 1161, 1199, 1246, 1253, 1256,
1268, 1270, 1303, 1317, 1322, 1331,
1340, 1348, 1349, 1354, 1375, 1387,
1391, 1395, 1399, 1400, 1406, 1411,
1419, 1449, 1502, 1512, 1547, 1552,
1556, 1557, 1558, 1567, 1609, 1646,
1654, 1747, 1783, 1785, 1869, 1874,
1897, 1906, 1911, 1916, 1937, 1941,
1950, 1959, 1972, 2010, 2051, 2052,
2067, 2068, 2073, 2076, 2085, 2086,
2088, 2090, 2093, 2106, 2116, 2129,
2131, 2135, 2145, 2146, 2158, 2170,
2175, 2187, 2237, 2240, 2274, 2310,
2322, 2329, 2409, 2414, 2421, 2444,

2448, 2459, 2469, 2474, 2481, 2482,
2487, 2488, 2497, 2498, 2502, 2508,
2517, 2535, 2550, 2572, 2581, 2626,
2660, 2693, 2719, 2773, 2795, 2797,
2808, 2835, 2847, 2865, 2879, 2909,
2913, 2916, 2925, 2928, 2936, 2985,
2992, 2995, 2997, 3012, 3025, 3034,
3036, 3038, 3041, 3043, 3049, 3056,
3091, 3093, 3095, 3101, 3111, 3129,
3131, 3132, 3133, 3150, 3161, 3162,
3185, 3189, 3194, 3202, 3206, 3211,
3216, 3223, 3250, 3253, 3308, 3319,
3339, 3362, 3384, 3423, 3424, 3431,
3446, 3465, 3477, 3480, 3522, 3540,
3547, 3562, 3578, 3601, 3611, 3623,
3656, 3669, 3716, 3755, 3779, 3782,
3832, 3833, 3834, 3839, 3860, 3948,
3953, 3960, 3966, 3971, 3991, 3998,
4004, 4013, 4033, 4051, 4079, 4191,
4239, 4262, 4310, 4332, 4378, 4388,
4390, 4415, 4433, 4436, 4451, 4476,
4511, 4514, 4526, 4529, 4534, 4540,
4543, 4544, 4565, 4572, 4601, 4612,
4616, 4638, 4639, 4722, 4751, 4752,
4827, 4855, 4870, 4887, 4911, 4930,
4954, 4956, 4987, 5073, 5080, 5086,
5088, 5189, 5240, 5245, 5282, 5332,
5349, 5360, 5382, 5383, 5384, 5389,
5392, 5398, 5416, 5417, 5423, 5444,
5480, 5485, 5504, 5543, 5548, 5551,
5553, 5554, 5562, 5599, 5610, 5611,
5692, 5699, 5758, 5762, 5789, 5841,
5860, 5866, 5868, 5880, 5882, 5890,
5917, 5928, 5946, 5980, 5986, 5997,

6000, 6003, 6021, 6041, 6138, 6150,
6165, 6189, 6221

dāḥil (<Ar.) iç, içeri, iç taraf.
d. 2524, 5762

dā'im (<Ar.) devamlı.
d. 85, 215, 395, 425, 830,
1292, 1390, 2050, 2408, 2546, 2936,
3243, 3358, 3407, 3479, 3596, 3653,
4332, 4412, 5021, 5270, 5388, 5864

dā'imā (<Ar.) devamlı.
d. 1626, 2673, 2787, 3066,
3075, 5061, 5085

dai're (<Ar.) daire, çember.
d. 2013

daḳāyık (<Ar.) anlaşılması güç olan
ve dikkat isteyen ince şeyler.
d. 521, 581
d.+ da 5963
d.+ dan 518, 2836
d.+ la 5112

daḳın- (<T.) takınmak.
d.- ısar 3412

dāl (<Ar.) Osmanlı alfabesinin
onuncu harfi.
ism-i d. 5236

ḍāl (<Ar.) doğru yoldan ayrılmış.

d.+ dur 4988	d.+ dūr 5597
	d.+ since 2942
ḍalāl (<Ar.) sapıklık, dalalet.	d.+ sinūn 2942
d.+ e 3631	
d.+ ı 4989	dānī (<Ar.) yakın.
	d. 2923, 3199
ḍalālet (<Ar.) doğru yoldan ayrılma, sapıklık.	dār (<Far.) kapı.
D. 1245	d. 1339, 1693, 3035, 3773, 4098, 5466
dālle (<Ar.) sapıklık, sapkınlık.	beyt-i d. 4415
d. 2523	Binā-yı d.- ı dünyā 2260
ḍāllin (<Ar.) sapkınlık.	d.- ı ‘Adn’ün 1549
d. 183	d.- ı cennet 1542, 2888, 5158
dām (<Far.) tuzak.	d.- ı cennetde 3906, 5474
d. 3813, 4126	d.- ı cennetün 1912
d.+ e 3452	d.- ı divāra 3896
hüs-n-i d.+ ine 5597	d.- ı dünyāda 3915, 5950
dāmā (<Far.) deniz.	d.- ı hārbe 4618
d. 158	d.- ı huldı 3825
dāmād (<Far.) damat.	d.- ı kahrı 1306
d. 3204	d.- ı kerāmet 4112
dānā (<Far.) bilen, bilici, âlim.	d.- ı miḥnet 370
d. 65	d.- ı miḥnetdür 5105
dāne (<Far.) tane, tohum.	d.- ı minnet 5928
d. 1281, 1924, 3452	d.- ı nūr 5944
d.- i ḥaṣḥāṣ 1681	d.- ı rahmet 2888
d.- yi ḥaṣḥāṣ 4897	d.- ı rıdvān 954
	d.- ı ‘uqbāda 5273
	d.+ a 4572, 5275
	d.+ da 5467, 5945
	d.+ dur 2263
	d.+ ında 5092, 5691, 5920
	d.+ inuñ 3763

d.+ lar 1338	da‘vī (<Ar.) dava.
d.+ ü‘l-celāl 6169	d.+ sin 2479
d.+ u‘l-celāle 5690, 6086	
d.+ u‘l-cinānda 3905 3905	Dāvūd (<Ar.) Hz.Davut.
d.+ ü‘l-fenāya 4568	d. 4248, 4296, 5228, 5541,
d.+ u‘l-iķāmeve o 5098	5542
d.+ u‘n-nūr 5948	d.+ a 3682, 6093
d.+ u‘n-nūra 5947	
d.+ ü‘s-selām 5237	dāy (<Far.) duvar sırası.
d.+ u‘s-selāma 5683	d.+ a 3988
d.+ u‘s-selāmdur 1616	
d.+ u‘s-selāmı 5365	dayar- (<T.) vurmak.
d.+ ü‘s-selāmını 765	d.- a 1370
d.+ u‘s-selāmuñda 187	
dārā (<Far.) hükümdar, hakim.	dāye dāye (<Far.) sütanne, dadı.
d. 97	d. 2734, 3555, 6177
darb (<Ar.) vurma, darbe.	dāyim (<Ar.) devamlı.
d. 90, 4791	d. 1516
d.+ ı 1096, 1302	
d.+ ıla 381, 1370, 1400	dāz (<Far.) adalet, yardım, ihsan.
d.+ lar 2520	fażl-ı d. 1169
darra (<Ar.) sıkıntı, mihnet, bela.	de (<T.) de bağlacı.
d. 50, 3760	d. 105, 114, 120, 310, 342,
d.+ da 5261	359, 448, 559, 791, 946, 1105, 1161,
d.+ muz 5268	1164, 1224, 1300, 1377, 1515, 1548,
	1630, 1717, 1735, 1897, 1994, 2004,
	2006, 2027, 2292, 2294, 2442, 2472,
	2576, 2589, 2794, 2860, 3206, 3208,
da‘vet (<Ar.) davet, çağrı.	3260, 3286, 3291, 3300, 3317, 3515,
d. 1596, 1643, 1984, 2280,	3584, 3585, 3803, 3883, 3921, 3965,
3775, 3776, 5363, 5364, 5366, 5368,	4073, 4255, 4431, 4743, 4797, 4824,
5406, 5408, 5669, 5689, 6197	5049, 5051, 5195, 5236, 5237, 5413,

5415, 5485, 5652, 5800, 5995, 6015,
6043, 6047, 6136, 6211

de- (<T.) demek, söylemek.
d.- rler 3586
d.- ye 859

def (<Ar.) öteye itme, savma.
d. 229, 912, 1264, 2491, 2592,
3738, 4776, 5820, 6219

def̄in (<Ar.) gömülmüş, gömülü.
d. 2322
d.+ ide 4899

defin (<Ar.) gömme, gömülme.
d. 4782

defter (<Ar.) defter.
d.+ e 4906, 4928
d.+ inden 4417

deg- (<T.) değmek, dokunmak.
d.- e 3444
d.- memiş 3204, 5028
d.- meye 4355

degil (<T.) değil. (*krş.* **degül**)
d. 517, 1423, 1745, 1797,
2053, 2101, 2177, 2358, 2606, 2779,
2801, 3055, 3132, 3157, 3276, 3365,
3390, 3796, 4064, 4259, 4530, 4546,
4551, 4820, 4974, 5221, 5237, 5560,

5562, 5631, 5785, 5819, 5869, 6006,
6150, 6151, 6152, 6213

d.+ di 4280, 4980

d.+ dir 1381, 2228, 2614,
3118, 3848, 6039

d.+ dür 2778, 4027, 4028,
4268, 4542, 4889, 5240, 5351, 5561,
5894, 6149

d.+ iz 4465

d.+ ler 4989, 5706

değir- (<T.) değdirmek, dokundurmak.
d.- mezse 113

degirmi (<T.) yuvarlak.
d. 3245

değiş- (<T.) değişmek.
d.- dün 2842

degşir- (<T.) değştirmek.
d.- mesi 3106

degül (<T.) bk. **degil**.
d. 86, 97, 183, 819, 820, 903,
1012, 1025, 1399, 1406, 1476, 1682,
4699, 4709

d.+ dir 98, 615, 1689

d.+ iz 4464, 5269

d.+ lerdı 1396

dehān (<Far.) ağız.
d. 488, 743

dehhāş (<Ar.) çok dehşetli.

d. 1661, 4886

dehr (<Ar.) dünya, zaman, devir.

d.- i şā'īm 5270

d.+ e 287, 4524

dehren fedehren. (<Ar.) her zaman,

ebedî.

d. 1328

dehşet (<Ar.) korku, telaş gösterme,

ürkme.

d. 3625, 5748

d.+ den 5749

dek (<T.) kadar anlamında edat.

d. 899, 1229, 1233, 1980,

2023, 2308, 4502, 6101

dekā (<Ar.) kırıntılar.

d.+ sından 104

dekk (<Ar.) yeryüzü.

d. 5482

deksiz (<T.) hilesiz.

d. 4450

del- (<T.) delmek.

d.- er 3681

delāl (<Ar.) naz, işve.

d.+ i 4558

delālāt (<Ar.) bk. delālet.

d. 663

delālet (<Ar.) yol gösterme, rehberlik.

d. 5495, 5722 (*krş.* **delālāt**)

delīl (<Ar.) kanıt.

d. 5473, 5793

d.- ü şāliş 5821

d.- ü şānī 5813

d.+ dūr 5803

delik (<T.) delik. (*krş.* **delük**)

d.+ i 1121

delük (<T.) bk. **delik**.

d.+ üñ 1121

dem (<Far.) an, zaman.

d. 138, 216, 270, 530, 535,

647, 854, 1174, 1175, 1284, 1357,

1360, 1389, 1494, 1592, 1886, 1901,

1954, 2036, 2090, 2194, 2197, 2209,

2242, 2758, 2839, 2848, 3290, 3379,

3468, 3652, 3695, 3728, 3729, 3759,

3787, 3847, 3993, 4040, 4123, 4337,

4387, 4468, 4604, 4648, 4673, 4731,

4746, 4757, 4770, 4777, 4806, 4828,

4874, 5021, 5120, 5195, 5196, 5201,

5224, 5274, 5281, 5291, 5349, 5359,

5403, 5799, 6123, 6144, 6150, 6214,

6222, 6237

d.+ ce 4796

d.+ de 309, 499, 678, 1392,
1847, 2566, 2837, 2961, 3123, 3699,
3741, 3774, 4580, 4844, 5150

d.+ den 541

d.+ idür 4690

d.+ ler 6039, 6149

dem (<Ar.) gözyaşı, ağlama.

d.+ i 5602

dem (<Ar.) kan.

d. 3872

d.+ ile 3870, 3876

demir (<T.) demir. (*krş.* **demür**)

d.+ dendür 1053

Demka (<Ar.) cennetteki tabakalardan

binin adı.

d. 1088

demsāz (<Ar.) arkadaş, dost, sırdaş.

d. 1533, 1975, 3682, 4778

demür (<T.) bk. **demir**.

d.+ den 819, 1251, 3604

denā'et (<Ar.) alçaklık, adilik.

d.+ le 3750

dendān (<Far.) dış.

d. 2585

denden (<Ar.) liste, çizelge.

miqdār-ı d. 4119

deng (<Far.) sersem, sarhoş.

d. 1773, 1283

denī (<Ar.) alçak, adi, rezil.

d. 124, 3800, 4119, 4339,

5108, 5642

d.+ dūr 2367

deñiz (<T.) deniz.

d. 1164

d.+ ler 1121, 1136, 3420

d.+ lerde 1258

d.+ leri 1166

denk (<T.) denk, eş.

d. 3535

deñlü (<T.) kadar.

d. 247, 339, 780, 794, 801,

1025, 1158, 1224, 1328, 1379, 1423,

1432, 1542, 1653, 1780, 2004, 2199,

2201, 2365, 2433, 2434, 2450, 2556,

2608, 2708, 2867, 2966, 2999, 3005,

3031, 3076, 3094, 3250, 3394, 3673,

3682, 3707, 3709, 3742, 3751, 3791,

3867, 3924, 4139, 4198, 4223, 4577,

4960, 5274, 5708, 5905, 6126, 6128,

6140, 6180

depe (<T.) tepe, başın üstü.

d.+ lerini 1401

d.+ m 623

depin- (<T.) tepinmek.

d.- di 4739

d.+ lüye 1728

d.+ ümüze 1515

d.+ üne 2529, 4777

depren- (<T.) hareket etmek, sarsılmak.

d.- dügi 1218

derdümend (<Far.) dert sahibi, tasalı.

d.+ üm 4845

depret- (<T.) hareket ettirmek, sarsmak.

d.- di 1793

dere (<T.) dere.

d. 1358

d.+ de 1339

d.+ ler 1359, 1384

d.+ nün 1359

depürdü (<T.) gürültü, patırtı.

d.+ sün 4871

der (<T.) ter.

d. 2603

d.+ den 563

d.+ inden 683

d.+ ler 3313, 3391

derecât (<Ar.) dereceler, basamaklar.

d.+ ında 2149

d.+ ü'l-'ulūnuñ 2203

derec (<Ar.) bk. **derece**.

d. 5949

derd (<Far.) dert, gam, keder.

d. 847, 2831, 3268, 4022,

4880, 5101, 5115

d.- i devrinde 5001

d.+ e 1519

d.+ e 566, 2828, 3694, 4628

d.+ i 4671

d.+ ile 4619, 5275, 5754

d.+ ime 621

d.+ ine 122

d.+ ler 5193

d.+ lere 5230, 5232

d.+ lerine 3201

d.+ lü 5752

d.+ lülerüñ 1514

derece (<Ar.) derece, basamak.

(krş. **derec**)

d. 2055, 2112, 5462

d.+ de 1855

d.+ nün 2056

d.+ si 2057

dereke (<Ar.) aşağı inilecek basamak.

d. 2112

dergāh (<Far.) dergāh, tekke.

d.- ı a'lāsı 329

d.- ı fazlında 3709

d.- ı 'izzetde 57

d. 2733, 3089, 3450, 5373,
6077

vāşıl-u d. 6207

d.+ a 311, 624, 2956

d.+ ı 1531

d.+ uña 6232

derhāl (<Far.) hemen.

d. 464, 1800, 2646, 4802,
5256

deri (<T.) deri.

d. 1389, 1390

d.+ ler 1398

d.+ leri 1403, 3311

d.+ lerin 1389

d.+ si 1398

d.+ sinüñ 1386

derle- (<T.) terlemek.

d.- di 453, 562, 678

dermān (<Far.) çare, ilaç.

d. 122, 131, 566, 1289, 1515,
1728, 2416, 2529, 3201, 3268, 3904,
4777, 4809, 5115, 5230, 5232

d.+ ı 4628

d.+ ısıñ 1514

derrāk (<Ar.) çabuk anlayan, anlayışlı.

d. 2836, 5707

fehm-i d. 1427

dervāz (<Far.) kale kapısı, şehir kapısı.

d. 218, 1521, 1538, 2717, 4776

dervīş (<Far.) derviş, kendini tarikat
yoluna adanmış kişi.

d. 2886, 3273, 3276, 5262

deryā (<Far.) deniz.

d.- yı cūdı 3710

d.- yı faẓlından 4392

d.- yı hayret 5745

d.- yı kerāmetden 1653, 5829

d.- yı ‘ummān 3140, 3711

d.- yı rahmet 154

d.- yı ucāclar 4420

d. 184, 1162, 1167, 1257, 1356,
3800, 3801, 4003, 4405, 4422

d.+ da 266, 1194

d.+ dur 2509

d.+ ya 1122

dest (<Far.) el.

d. 5028

destān (<Far.) hikāye, kıssa.

d.- ı medhe 1975

d. 2731

destār (<Far.) sarık, tülbent.

d.+ ıla 4850, 4851

destūr (<Far.) izin, müsade.

d. 1725, 1726, 2446, 4321,
4325, 4328, 4732, 5275, 5305, 5307,
5605

- izn-i d. 4324
- devā** (<Ar.) ilaç, çare.
d. 140, 621, 2626
d.+ dur 3757
d.+ yı 1519, 4845
el-ādāb d.+ dır 199
- devābb** (<Ar.) yük ve binek hayvanları.
d. 3579
- devām** (<Ar.) devam etme.
d.+ dur 2826
d.+ ı 3468
- deve** (<T.) deve.
d. 2658, 3165
d.+ ler 5167
d.+ sin 2426, 2436, 2444
- devir** (<T.) bk. **devr**.
d. 467, 2513, 3330
- devlet** (<Ar.) devlet, ülke.
d. 204, 314, 705, 748, 1670, 1782, 1878, 1889, 2560, 2664, 2708, 2825, 2973, 3071, 3318, 3722, 3731, 3924, 3979, 4229, 4432, 4438, 4745, 4768, 4881, 4882, 5059, 5272, 5366, 5408, 5428, 5532, 5876, 5908, 6189, 6197
d.+ dir 2536
d.+ e 4398
d.+ i 2369, 3147
- kemāl-i d.+ ile 2764
d.+ indedir 287
d.+ ler 287, 6120
Burūc-ı d.+ üñ 193
- devletlü** (<Ar.+T.) devlet büyüklerine
ait bir ünvan.
d. 1031, 1493
- devr** (<Ar.) dönme, dolaşma; zaman, çağ.
(*krş.* **devir**)
d. 3419, 6224
d.- i ādemden 2968
d.- i 'ömri 388
d.- i zamāndan 4072
d.+ i 2307, 2806, 3942
d.+ ile 2604, 2732, 5000, 5001
d.+ ince 2839
d.+ inde 994, 1971
d.+ ini 4162
d.+ üñ 3845, 4530
derd-i d.+ inde 5001
zūlf-ü d.+ inde 4631
- devrān** (<Ar.) dünya, felek, zaman, talih, kader.
d. 2604, 2732
- devvār** (<Ar.) çok dönen.
d. 1297, 1621, 1934, 2962, 4099, 6193
çarḥ-ı d. 584
- deycūr** (<Ar.) çok karanlık.

d. 2253
şeb-i d. 1417

deyn (<Ar.) borç.
d. 737

deyyān (<Ar.) ceza ve ihsan sahibi,
Allah.
d. 3585

deyyār (<Ar.) biri, bir kimse.
d. 1339

dıraht (<Far.) ağaç.
d.+ lar 5234
taht-ı d.+ larda 2600
d.- ı şah 904

dırīg (<Far.) esirgeme, evyah, yazık.
d. 6056

dībā (<Far.) bir tür ipek kumaş.
d. 123, 1969, 1973, 2363,
3778, 4202

dībāc (<Far.) dallı ve çiçekli bir tür
kumaş.
d. 609, 3043, 3098, 3201,
3237, 3533, 3952, 4283, 4310, 4839,
5672,

dīdār (<Far.) yüz, çehre. (*krş.* **dīdār**,
dīdār)
d. 1021, 1515, 1287

d.+ ı 1996

dīdār (<Far.) bk. **dīdār**.

d. 205, 4015, 4557, 4744,
5103, 5432, 5702, 5790, 5902, 6055
d.- ı Rab 5567
d.- ı şāha 5568
d.+ a 5555, 5803
d.+ ı 5011, 5132, 5805, 5867
d.+ ına 2712
d.+ ını 5061, 5777, 6028
d.+ ınıñ 5813
d.+ um 6153
d.+ uñ 6059
nūr-u d. 6057
şarāb-ı 'ışk-ı d. 5052
vāşıl-ı d. 4143
vaşl-u d.+ uñ 5442
vişāl-i ru'yet-i d. 2124

dīdār (<Far.) bk. **dīdār**.

d. 2201, 3280, 3281, 3491,
3650, 4664
d.- ı Mevlā 2690
d.+ a 1528
d.+ ı 3132
d.+ ıla 3215
d.+ ın 2611
d.+ ını 1966, 2090
d.+ umı 6200
vaşl-ı d.+ uñla 3180

dihk (<Ar.) gülme.
d. 4984, 4990

	d.+ a 4330
dīk (<Ar.) darlık, dar olma.	d.+ da 4931
d.- i meslek 465	d.+ ı 315
	d.+ ma 4746
Dımışk (<Ar.) Şam.	
d.+ a 2445, 2446	dīvār (<Far.) duvar.
	d. 1618, 1621, 1685, 1687,
dīn (<Ar.) din.	4099, 4415
d.- i müstaķīm 1801	bāb-ı d. 1449
d. 1639, 3585	d.+ ı 1912
d.+ de 3227, 3505, 4622	d.+ inuñ 1418, 1913
d.+ den 4988	d.+ uñ 1622, 1623
ednās-ı d.+ den 5163	
d.+ i 3226, 3730, 4269, 4912	di- (<T.) demek, söylemek.
a 'dā-yı d.+ ile 3216	d. 521, 704, 2464, 2698, 5048,
d.+ ime 4865	5225
d.+ in 2365, 2648	d.- di 82, 91, 92, 261, 366,
d.+ inde 3507	368, 369, 375, 379, 380, 407, 411,
d.+ inüz 5237	441, 465, 469, 471, 474, 479, 483,
d.+ iyle 2551	486, 508, 509, 510, 516, 518, 541,
d.+ leri 1739	544, 545, 548, 550, 551, 552, 570,
d.+ ümüze 4867	610, 611, 613, 614, 618, 621, 623,
	651, 691, 692, 703, 704, 706, 707,
dīnār (<Ar.) bir tür para.	710, 715, 717, 719, 725, 737, 793,
d.+ ı 2262	813, 843, 855, 891, 909, 919, 920,
	971, 972, 1050, 1051, 1053, 1054,
dīndār (<Ar.+Far.) dine bağlı kimse.	1060, 1143, 1152, 1153, 1162, 1238,
d. 1298, 2443	1294, 1466, 1478, 1479, 1480, 1481,
	1498, 1501, 1503, 1504, 1639, 1784,
dīv (<Far.) dev, şeytan, cin.	1787, 1790, 1793, 1794, 1796, 1799,
d. 1656	1803, 1807, 1827, 1840, 1852, 1856,
	1872, 1970, 1971, 1978, 1981, 1988,
dīvān (<Far.) büyük meclis.	1991, 2025, 2028, 2062, 2117, 2215,
d. 4318, 4907, 4910, 4929	2220, 2222, 2224, 2230, 2234, 2235,

2269, 2280, 2282, 2283, 2292, 2316,
2317, 2321, 2396, 2398, 2435, 2439,
2449, 2454, 2455, 2465, 2466, 2469,
2472, 2474, 2476, 2498, 2504, 2507,
2508, 2544, 2555, 2567, 2645, 2685,
2693, 2694, 2698, 2699, 2701, 2703,
2704, 2723, 2993, 3273, 3276, 3338,
3364, 3365, 3457, 3564, 3584, 3592,
3641, 3752, 3753, 4169, 4488, 4586,
4598, 4599, 4600, 4603, 4606, 4622,
4671, 4681, 4682, 4730, 4732, 4767,
4768, 4769, 4770, 4777, 4778, 4779,
4780, 4783, 4786, 4797, 4798, 4801,
4804, 4807, 4808, 4811, 4812, 4813,
4820, 4822, 4830, 4836, 4861, 4862,
4865, 4867, 4869, 4871, 4875, 4880,
4973, 5004, 5044, 5066, 5075, 5252,
5258, 5260, 5261, 5399, 5424, 5433,
5446, 5451, 5516, 5519, 5566, 5603,
5617, 5676, 5700, 5781, 5796, 5797,
5835, 5836, 5837, 5854, 5860, 5863,
5869, 5877, 5879, 5891, 5913, 5920,
5921, 5926, 5928, 5935, 5936, 5938,
5950, 5955, 6027
d.- digi 2261, 2511
d.- digine 2396
d.- digiñüz 1720, 6004, 6040
d.- digiñ 3197, 5927
d.- dik 4799
d.- dikleri 6022
d.- diler 106, 111, 343, 345,
419, 421, 497, 507, 510, 512, 523,
554, 571, 638, 788, 967, 968, 969,
1047, 1057, 1062, 1140, 1150, 1160,

1173, 1192, 1242, 1243, 1244, 1245,
1265, 1266, 1272, 1273, 1614, 1659,
2012, 2102, 2218, 2223, 2229, 2233,
2303, 2320, 2501, 2505, 2509, 2690,
2714, 2966, 3101, 3136, 3239, 3440,
3441, 3442, 3588, 4680, 4691, 4699,
4709, 4716, 4721, 4783, 4835, 4874,
4988, 5082, 5474, 5476, 5478, 5616,
5837, 5861, 5949
d.- dim 2703
d.- dük 1513, 4492, 4797, 4800
d.- dügi 2303, 5376
d.- dügime 5034
d.- dükin 4821
d.- düm 1363, 4698, 4807,
5226, 5450, 5451, 5918, 5921, 5935
d.- düñ 5195
d.- gil 4777
d.- me 2060
d.- medi 5821
d.- mediler 2713, 5810
d.- mekle 62
d.- mekden 6190
d.- mekle 816, 1042, 3183
d.- mesünler 4918
d.- meye 1379, 3598, 3694
d.- meyeler 6214
d.- mez 120, 2635
d.- miş 4166
d.- mişdi 405
d.- mişdür 1191, 5743, 6216
d.- mişlerdür 3919
d.- ñ 3317, 4371, 5554

d.- r 221, 809, 1230, 1323,
1785, 2376, 2447, 2464, 2521, 2594,
3138, 3339, 3760, 3808, 3996, 4068,
4186, 4216, 4308, 4323, 4620, 4679,
4751, 4778, 4779, 4819, 4885, 4896,
5037, 5224, 5244, 5374, 5433, 5437,
5438, 5522, 5535, 5560, 5626, 5694,
5755, 5931, 5940, 5942, 5993, 6027,
6093, 6130, 6132, 6148, 6170

d.- rdi 3996, 5035

d.- rdiñiz 2522

d.- rdiñüz 1712, 1713

d.- ridi 5036

d.- ridiñüz 4924

d.- ridük 5270, 5271

d.- rise 2641, 3899

d.- riseñ 2799, 2809, 3408,
6007, 6009

d.- riz 2802, 4539, 6008, 6010

d.- rler 1254, 1600, 2858,
2907, 3858, 4268, 4272, 4401, 4620,
4714, 4987, 5164, 5214, 5944

d.- rlerdi 1889, 2425, 2463,
2696, 4787

d.- rleridi 2929

d.- rse 4185

d.- rseñ 2657, 2801, 5809

d.- rsin 4081, 4680

d.- rsiz 4338

d.- rüz 2812, 3408

d.- se 262, 3779

d.- seler 3609

d.- sin 749

d.- sün 341, 342, 6237

d.- sünler 3019, 5225

d.- ycek 3197, 6011

d.- ye 192, 776, 1171, 1234,
1297, 1371, 1719, 2677, 3010, 3316,
3317, 3319, 3320, 3462, 3463, 3469,
3559, 3915, 4189, 4267, 4268, 4275,
4276, 4281, 4324, 4325, 4326, 4344,
4369, 4461, 4477, 4637, 4638, 4641,
4642, 4762, 4890, 4959, 4961, 5033,
5037, 5048, 5052, 5053, 5159, 5184,
5191, 5192, 5194, 5203, 5206, 5208,
5211, 5213, 5225, 5226, 5235, 5236,
5268, 5297, 5341, 5425, 5492, 5545,
5548, 5556, 5565, 5578, 5580, 5620,
5621, 5622, 5650, 5692, 5699, 5716,
5855, 5857, 5954, 6004, 6015, 6048,
6051, 6092, 6139, 6172, 6200

d.- yebilirmiş 4109

d.- yeler 1292, 1296, 1595,
1704, 1705, 1709, 1716, 1721, 1723,
1735, 1821, 2006, 2762, 2763, 2767,
2777, 2778, 2788, 2793, 3298, 3300,
3319, 3333, 3384, 3387, 3430, 3451,
3502, 3561, 3610, 3618, 4280, 4359,
4363, 4364, 4454, 4463, 4515, 4924,
5045, 5057, 5095, 5251, 5267, 5269,
5298, 5323, 5343, 5555, 5579, 5647,
5648, 5693, 5812, 5824, 5829, 5834,
5856, 5872, 5995, 6012, 6016, 6032,
6171, 6178

d.- yelüm 184, 539, 2060,
3852

d.- yem 1684, 1744, 2788,
3555, 3696, 4646, 5199

d.- yem 5723
d.- yenler 2221, 4088
d.- yesin 1985, 1986
d.- yesiz 4450, 4638, 5935,
6006
d.- yevüz 4451, 4825
d.- yeyim 2222
d.- yeyin 2439, 2669
d.- yince 254
d.- yü 1694, 2116, 2523, 3331,
3757, 3758, 3771, 3808, 4547, 4554,
4749, 4830, 4883, 5115, 5178, 5180,
5709, 6118
d.- yümeye 1806
d.- yüp 120, 418, 2905, 3679,
4338, 4917, 4988, 5164, 5308

dib (<T.) dip.
d.+ i 1578, 2780, 2785, 2870,
2884, 2886
d.+ inden 1076, 1077, 1575,
2866, 5379
d.+ ine 1383, 1415, 2747,
3608
d.+ inde 1068, 1354, 1574,
1585, 3057, 4194, 4908, 5135
d.+ leri 2786

diger (<T.) diğer.
d. 2405

dīgīn (?) ?
d.+ e 5803

dik- (<T.) bakmak, sokmak.
d.- ip 5440
d.- üp 5250, 5451

diken (<T.) diken.
d.+ ler 1393

dikil- (<T.) dikilmek.
d.- miş 1068

dil (<Far.) gönül, yürek.
d. 560, 1307, 1433, 1524,
1660, 1895, 1896, 1902, 2045, 2147,
2246, 2616, 2636, 2950, 3231, 3328,
3334, 3979, 4055, 4625, 5295, 5413,
5429, 5547, 5582, 5583, 5591, 5597,
5600, 5627, 5660, 5707, 5717, 5745,
6050, 6113, 6226

d.- i ‘ārif 1525
d.- i cāndan 2251
d.- i cisme 2072
d.- i murğı 3452
d.- i ‘uşşāk 1894, 3681, 5481
d.- i ‘uşşākı 3451
d.+ de 5982
d.+ den 3114, 3119
d.+ e 2584
d.+ i 887, 1130, 1387, 2494,
3965, 4671
d.+ ile 1433
d.+ imüz 1288
d.+ in 3464
d.+ inde 3737, 3745, 4663
d.+ inden 5752

d.+ ini 714	d.- digin 3583
d.+ iyle 888	d.- düm 5836
d.+ ler 128, 650, 716, 2251, 3513, 4401, 5428	d.- düygün 412
d.+ lerde 3268	d.- mege 5997
d.+ lerile 1376	d.- meñ 5104
d.+ lerle 1067	d.- mez 4179
d.+ ümüz 806, 6074	d.- mezdi 221
ķāşr-ı d. 4053	d.- mezdün 4805
miftāh-ı d. 2243	d.- mezler 2694
mürğ-ı d.+ i 2583	d.- ñ 5699, 5855, 5883, 6005, 6138
şikār-ı murğ-ı d. 2489	d.- r 1282, 1644, 1784, 1786, 2025, 2255, 2290, 2493, 2521, 3560, 3572, 3803, 3832, 3833, 3835, 3944, 3960, 4205, 4228, 4290, 4324, 4325, 4476, 4779, 5038, 5121, 6173
dil-teng (<Far.) kederli, sıkıntılı. d. güneş 1039	d.- rdi 239, 2401
dilber (<Far.) gönül alıcı güzel. cemāl-i d.- i havra 2246 d. 3722, 4614 d.+ le 5276	d.- rem 1787 d.- rise 3169 d.- risek 4452 d.- rler 178, 1227, 1403, 1733, 2895, 2959, 3253, 4207, 4520, 5293, 5700
dildār (<Far.) gönül almış sevgili. d. 1285, 3732 d.+ ı 2263	d.- rlerdi 2008 d.- rlerise 2759 d.- rlerse 2607 d.- rse 90, 787, 1577, 1643, 2874, 3416, 4094, 4096, 5806, 5835 d.- rseñ 423, 626, 770, 809, 1483, 1658, 2122, 2206, 2615, 3292, 3358, 3575, 3825, 3906 d.- rseñüz 5281, 5855 d.- rsiz 5699, 6136
dile- (<T.) dilemek, istemek. d. 628, 1608, 2069, 3215, 3650, 3826, 3892, 4050, 4211, 4243, 5125 d.- di 161, 459, 460, 491, 524, 528, 645, 667, 2024, 2391, 2397, 2446, 3272, 3700, 3722, 4649, 4650, 4874, 5804 d.- digi 3108	

d.- rüz 130, 256, 2951, 4454,
4864, 5456, 5720, 5856

d.- rvüz 175

d.- se 122, 1212, 1215, 2494,
2645, 3606, 4107, 4429

d.- sek 5342, 5933

d.- seler 3164, 3385, 5946

d.- seydi 991

d.- ye 2950, 3793, 5627

d.- yeler 4263, 4475

d.- yen 5722

d.- yesin 520

d.- yevüz 6003

dilek (<T.) dilek, istek.

d. 4857

d.+ i 3971

d.+ ler 800, 1227

d.+ leri 1568

dilşād (<Far.) gönlü hoş, sevinmiş.

(krş. **dilşād**)

d. 1009, 1236, 3188, 4158,
4437, 4541, 5081, 5222, 5433

dilşād (<Far.) bk. **dilşād**.

d. 4641, 4642, 4643, 4644, 4645

dilteng (<Far.) yüreği sıkıntılı, daralmış.

d. 2377, 5590

d.+ dir 4213

dimāğ (<Ar.) beyin.

d. 488, 5710

d.- ı 823

d.+ da 824

d.+ dır 468

d.+ ı 4137

d.+ in 826

d.+ ma 467

d.+ ları 3797, 5151

d.+ larına 1362

d.+ larını 1420

d.+ uñ 5152

din- (<T.) söylenmek, denilmek.

d.- di 553, 754, 1047, 1268,
1269, 1318, 1321, 1383, 3101, 3590,
4147, 4150

d.- e 2537, 4992, 5769, 5828,
5876, 5950

d.- irse 4538

d.- se 1025, 1423, 4139

d.- ür 758, 816, 1694, 5464

d.- ürlər 4510

dinil- (<T.) denilmek, söylenilmek.
(krş. **dinül-**)

d.- di 116, 118, 1269, 1270,
1324, 1745, 2770, 2941, 3873, 5079,
5120, 5668

d.- e 4355

d.- en 3269

d.- meye 2752, 3422

d.- mez 328, 568, 1085, 2018,
3867, 4510, 5586, 6180

d.- se 2023

d.- ür 779

diñle- (<T.) dinlemek.

d. 91, 940, 1045, 1080, 1200,
1382, 1456, 2617, 3455, 3792, 3806,
4018, 6195

d.- mek 4184

d.- meksiz 4183

d.- mezler 3288

d.- yevüz 4825

dinül- (<T.) bk. **dinil-**.

d.- ürse 1379

dip (<T.) dip, alt.

d.+ i 1269

d.+ ine 1271

d.+ inde 1268

dir- (<T.) toplamak, dermek.

d. 617, 4997

d.- digiñüz 4925

d.- e 4543

d.- en 4069

d.- me 3798

dirāyet (<Ar.) zeka, bilgi, kavrayış.

d. 638, 642, 2092, 2252, 4634,
4822

direk (<T.) direk.

d. 2330, 3082

d.+ i 977

d.+ ler 2329

direklü (<T.) direkli, direği olan.

d. 2328

dirgür- (<T.) diriltmek, ihya etmek.

d.- esin 4454

dirhem (<Ar.) gümüş para.

d.+ i 2262

d.+ le 4569

dirīg (<Far.) esirgeme, eyvah, yazık.

d. 128, 5431, 5957

dirīgā (<Far.) esirgeme, eyvah, yazık.

d. 5110

diri (<T.) diri, canlı.

d. 3699

d.+ dür 2028

d.+ lerdir 4440

d.+ lerdür 4510

d.+ lerüz 4874

diril- (<T.) hayat bulmak, dirilmek.

d.- di 506, 3737, 4584

d.- e 768, 1489, 5670, 5681

d.- eler 5683

d.- miş 4187

d.- se 3005

d.- üñ 5682

d.- üp 5036

dirild- (<T.) bk. **dirilt-**.

d.- üp 1144

dirilik (<T.) canlılık, dirilik.

d. 1494

dirilt- (<T.) diriltmek, hayat vermek.

(*krş.* **dirild-**)

d.- dün 5998

dirlik (<T.) yaşayış, hayat, sağlık.

d.+ i 3889, 6158

d.+ ine 2528, 3143, 6158

diş (<T.) diş.

d. 3574

d.+ i 1387, 1473, 3264, 3329

d.+ inden 4245

d.+ ini 3812

d.+ idür 3332

d.+ leri 1402

d.+ lerinde 3151

d.+ lerinün 5596

dişi (<T.) dişi, kadın.

d. 3263

d.+ den 2012

d.+ nün 2104

d.+ ye 3540

ditre- (<T.) titremek.

d.- di 864

d.- r 3985

ditret- (<T.) titretmek.

d.- se 4201

divār (<Far.) duvar.

dār-ı d.+ a 3896

divşür- (<T.) toplamak, derlemek.

d.- eler 3608

diyānet (<Ar.) din, dindarlık.

d.+ den 490

diyār (<Ar.) memleket, ülke.

d.+ dan 4407

diyüvir- (<T.) deyi vermek, çabukça söylemek.

d.- e 4858

d.- eler 5290

d.- sin 4859

diz- (<T.) dizmek, sıralamak.

d.- di 1016

d.- miş 3335

diz (<T.) diz.

d.+ inden 3999

d.+ iyle 3998

d.+ lerindedür 5972

d.+ ne 4790

dizil- (<T.) dizilmek, sıralanmak.

d.- di 902

d.- e 5264

d.- mişdür 3688

doğın- (<T.) doğmak, meydana çıkmak.	d.+ larıñızı 5412
d.- a 3598	d.+ larla 5276
	d.+ larum 5191, 5206, 5211,
dol- (<T.) dolmak.	5855, 5993, 6006, 6047, 6048
d.- ur 3121	d.+ laruma 4959
	d.+ larumsuz 6045
don (<T.) don, elbise.	d.+ larumuñ 5508
d.+ larına 5634	d.+ laruñuzduķ 5826
	d.+ umı 6021
dost (<Far.) arkadaş, dost.	d.+ uñ 6078, 6114
d. 167, 628, 1276, 2487, 3077,	d.+ uña 1992
4042, 4571, 4663, 4665, 5003, 5092,	
5120, 5363, 5537, 5613, 6014, 6021	dostlık (<Far.+T.) arkadaşlık, dostluk.
şoķbet-i d. 2832, 5102	d. 706, 2662
vişāl-i d. 5962	d.+ ınadur 208
vuşlet-i d. 2832, 5102	
d.+ a 4026, 4613	doy- (<T.) doymak, açlığı kalmamak.
d.+ dan 4664	d.- amaya 3283
d.+ ı 2191, 3234, 4732, 5413, 6014	d.- amazdı 6146
cemāl-i d.+ ı 5059	d.- amazum 4623
d.+ ın 5411	d.- maya 5705, 6127
d.+ ına 3234, 4377, 5419, 5420	d.- mayup 5850
d.+ ın 5411	
d.+ ınuñ 3814	dög- (<T.) döğmek.
d.+ lar 5418	d.- üp 623
d.+ ları 350, 3061, 3643, 5415	
d.+ larınuñ 5411	dök- (<T.) dökmek.
d.+ larıçün 5405	d.- e 3333, 3391, 3445, 3925
d.+ larıla 2660	d.- eler 3600, 3604, 4277
d.+ larım 5426	d.- em 3555
d.+ larıma 4962	d.- er 1334, 1895
d.+ ların 5408, 5733	d.- erdi 5271
d.+ larına 153, 2598, 2963,	d.- erler 1663
3738, 5052, 5624	d.- erse 4002

d.- ülür 2375	d.- ürsin 809
d.- üp 1230, 1382	
dökil- (<T.) bk. dökül- .	döndür- (<T.) döndürmek.
d.- e 1580, 2513, 3596	d.- ür 3761
d.- miş 3404	dörd (<T.) bk. dört.
d.- ür 3328, 3357, 4976	d. 371, 586
dökül- (<T.) dökülmek. (<i>krş.</i> dökil-)	dört (<T.) dört. (<i>krş.</i> dörd)
d.- e 3599, 3603	d. 416, 444, 447, 450, 454,
d.- meye 4061	679, 745, 752, 925, 949, 969, 1172,
dön- (<T.) dönmek.	1828, 1830, 1963, 2340, 2658, 2672,
d.- di 1009, 2445, 3845, 4671, 4873	2966, 2969, 3720, 3894, 3900, 3991,
d.- e 2024, 3170, 3672, 5052,	3997, 4090, 4303, 4519, 5350, 5356,
5141	5379, 5823, 5905, 5908, 6102, 6176
d.- eler 5296	d.+ dür 1417
d.- er 3225, 4240	d.+ er 3146, 4152
d.- erler 270	d.+ i 747
d.- erse 3359	d.+ inci 1506, 1619, 1676, 3547
d.- ersin 2371	d.+ incide 1632
d.- meden 2887	d.+ incisi 1758
d.- mek 5651	d.+ ünci 1100, 1054, 2650,
d.- meyen 4301	3971, 4510, 5833
d.- se 2025	d.+ ünci 999, 1183
d.- üben 2941, 4606	d.+ üncinüñ 1071
d.- ücek 5646	d.+ üncisi 2968, 5907
d.- ür 5772	d.+ üncisine 1321
d.- üp 624, 1017, 1703, 2638,	d.+ ünde 4524
4670, 5601	d.+ üşer 3136
d.- üpdür 2366	döşe- (<T.) döşemek.
dönder- (<T.) bk. döndür- .	d.- di 271, 1250, 1973
d.- e 4531	d.- ye 3237, 5383
	d.- yeler 5543

döşek (<T.) döşek, yatak.

d. 2143, 3394, 4100, 4102

d.+ dir 3212

d.+ e 5336

d.+ ler 1452, 1930, 1969,

2347, 3043, 3097, 3200, 3393, 3395,

4801, 5234, 5339, 5384

d.+ lerde 3064, 3112, 3202, 3392

d.+ lerün 3098

d.+ lerdır 3162

d.+ lerini 5332

d.+ ün 3100, 3201, 4101, 4802

döşen- (<T.) döşenmek.

d.- e 768, 3395, 3778, 4093, 4283

d.- miş 609, 2543, 4801, 5351,

5352

döşenil- (<T.) döşenilmek.

d.- miş 1969, 3393

döşet- (<T.) döşetmek.

d.- di 5384

du‘ā (<Ar.) dua, Allah’a yalvarma.

d. 260, 261, 316, 336, 342, 387,

1227, 2594, 3502, 3646, 4111, 5602

d.+ dan 3646, 4349

d.+ lar 1704

d.+ larda 4512

d.+ mı 2835, 6062

d.+ miçün 341

d.+ muz 184, 6228

d.+ muza 6237

d.+ sı 6081

d.+ sın 6219

d.+ sından 3737

d.+ sıyçün 315

d.+ yı 4845

dūd (<Far.) duman.

d. 5202

d.+ ü'l-ķazuñ 3948

dudaķ (<T.) dudak.

d.+ ları 1411

d.+ larından 1019

dūdān (<Far.) dumanlı.

d. 1417

dūdū (<Far.) bir tür çalgı.

d. 4186

d.+ dan 4188

ḏuhā (<Ar.) kuşluk vakti.

Ḍ. 3386

ḏuhān (<Ar.) tütün, duman.

d.+ dan 959

d.+ ı 974, 4428

d.+ ıyla 957

ḏuhve (<Ar.) kuşluk vakti.

ḏ.+ dūr 4217

dumū‘ (<Ar.) gözyaşları.

d.+ ı 4269, 5505	5725, 5864, 5867, 5960, 5965, 5974,
d.+ ları 4270	6007, 6039, 6139, 6149, 6152
	d.+ lar 3059, 3088
dun (<T.) bk. dün .	
d.+ da 5901	durut- (<T.) durdurmak.
	d.- dı 448, 711, 1439
dün (<Ar.) düşük.	
d.+ ı 5641	dut- (<T.) tutmak.
	d.- duk 6232
dur- (<T.) durmak.	d.- updur 4653
d.- urlardı 4986	
dür (<Far.) uzak.	duṭaḳ (<T.) dudak.
d. 917, 1384, 2255, 3935, 4759	d.+ ı 1388
durur (<T.) Eski Türkçe <i>turur</i> ek fiili.	duy- (<T.) duymak, işitmek.
d. 106, 108, 127, 159, 181,	d.- maz 398
244, 246, 411, 496, 905, 927, 1036,	d.- mazsın 5798
1106, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112,	
1164, 1165, 1171, 1200, 1273, 1279,	dü (<Far.) iki.
1293, 1423, 1443, 1667, 1685, 1692,	d. 56, 58, 122, 171, 173, 194,
1735, 1745, 1802, 1872, 1926, 1951,	200, 201, 213, 216, 227, 238, 314,
2013, 2041, 2049, 2218, 2229, 2230,	336, 563, 578, 626, 684, 685, 709,
2241, 2263, 2473, 2599, 2642, 2683,	755, 914, 1003, 1658, 1666, 1878,
2727, 2734, 2753, 2788, 2855, 2859,	2084, 2118, 2484, 2486, 2565, 2689,
2894, 2966, 2968, 3102, 3378, 3384,	2735, 3071, 3076, 3135, 3199, 3213,
3539, 3590, 3701, 3731, 3767, 3778,	3332, 3409, 3575, 3694, 3702, 3703,
3798, 3805, 3807, 3916, 4029, 4037,	3704, 3748, 3750, 3771, 3799, 3800,
4064, 4072, 4128, 4156, 4172, 4180,	3847, 3902, 3905, 3917, 4034, 4036,
4242, 4397, 4519, 4524, 4526, 4551,	4047, 4050, 4140, 4181, 4401, 4555,
4177, 4569, 4571, 4641, 4652, 4663,	4564, 4627, 4645, 4768, 4998, 5123,
4694, 4758, 4869, 4972, 5011, 5019,	5264, 5584, 5593, 5599, 5702, 5721,
5041, 5237, 5368, 5465, 5479, 5561,	5732, 5842, 5978, 6063, 6076, 6215,
	6222, 6223, 6226, 6232, 6235
	şafâ-yı d. 1527

sırr-ı d. 298	4509, 4520, 4733, 4916, 5226, 5606,
vücūd-ı d. 1529	5826, 5942, 5968
dügāh (<Far.) Türk müziğinde bir makam.	āfāt-ı d. 5064
d.+ ı 1531	ninā-yı dār-ı d. 2260
dükelü (<T.) hepsi, tümü.	ehl-i d. 1949, 3240, 4197
d. 2924	ḥayāt-ı d. 1740
düken- (<T.) tükenmek.	hevā-yı ḥüb-u d. 4030
d.- meye 1405, 3250	ḥüb-ı d. 4127
d.- mez 2484, 3149, 3208, 5021	kessāb-u d. 4177
d.- üp 4422	lezzāt-ı d. 5064
d.- ür 2413	d.+ ca 969, 970, 5376, 5377
dükkān (<Ar.) dükkān, iş yeri.	d.+ da 1979, 2292, 2350,
d. 3785	2356, 2767, 3027, 3028, 3031, 3103,
dün (<T.) dün, gece. (<i>krş.</i> dun)	3136, 3403, 3769, 4109, 4130, 4198,
d. 2362, 3520	5240, 5532, 5850, 6016
dünya (<Ar.) bk. dünyā .	dār-ı d.+ da 3915, 5950
d.+ da 53, 5898	d.+ dan 3690, 4119, 4290
d.+ dan 3752	mekr-i d.+ dan 3757
dünyā (<Ar.) dünya. (<i>krş.</i> dünya, dünje)	d.+ dur 3801, 5108
d. 124, 608, 969, 1201, 1224,	d.+ likde 2210
1416, 2365, 2367, 2484, 2485, 2648,	d.+ nuñ 3933, 4074, 6046
2666, 2683, 2690, 2768, 2817, 3026,	d.+ ya 2275, 2277, 2371, 3078,
3225, 3226, 3227, 3598, 3699, 3750,	3322, 3750, 3754, 3798, 4002, 5273,
3753, 3755, 3764, 3766, 3800, 3803,	6070
3813, 3814, 3822, 3856, 3869, 3918,	ehl-i d.+ ya 1368, 3324
3930, 3938, 4069, 4119, 4241, 4362,	sicn-i d.+ ya 3775
dünje (<Ar.) bk. dünyā .	d.+ yı 1264, 1285, 3750, 3756,
d.+ de 2549, 2552	3793, 4171, 4292, 5108
d.+ ñi 4240	dünje (<Ar.) bk. dünyā .
d.+ ye 2366, 5063	d.+ de 2549, 2552

düpdüz (<T.) çok düz.

d. 903, 1420, 2761, 2914,
2919, 3361, 3595, 3654, 4195, 5774

dür (<Ar.) bk. **dürr**.

d. 1553
d.+ den 1928
d.+ ler 3313, 3925
misk-i d.+ ler 3391
d.+ lerini 528

dürdâne (<Ar.+Far.) inci tanesi.

d. 3813

düriş- (<T.) çalışmak, sebat etmek.

d.- diler 2352

dürlü (<T.) türlü.

d. 270, 337, 458, 745, 884,
886, 987, 1033, 1093, 1143, 1180,
1267, 1293, 1488, 1504, 1577, 1623,
1745, 1748, 1814, 1924, 1927, 1929,
1946, 2169, 2187, 2281, 2324, 2337,
2342, 2349, 2456, 2537, 2542, 2569,
2574, 2672, 2789, 2823, 2874, 2997,
3002, 3003, 3013, 3024, 3093, 3150,
3168, 3198, 3252, 3347, 3629, 3664,
3759, 3816, 3818, 3829, 3840, 3857,
3900, 3928, 3958, 3974, 4056, 4085,
4092, 4093, 4206, 4259, 4341, 4345,
4350, 4513, 4527, 4937, 5157, 5201,
5209, 5258, 5379, 5385, 5393, 5422,
5763, 5779, 5823, 5983, 6010, 6125,
6176

d.+ dür 2682

dürr (<Ar.) inci. (*krş.* **dür**)

d.- i evlâdan 2247

d.- i gevher 3711

d.- i meknûndan 711

d.- ü nûrânî 782

d. 266, 581, 1051, 1062, 1620,
1935, 2419, 2441, 2456, 2542, 2577,
2585, 2617, 2937, 3090, 3125, 3258,
3528, 3712, 3981, 3989, 4012, 4092,
4333, 4724, 4748, 4954, 5027, 5113,
5168, 5223, 5285, 5352, 5394, 5397,
5599, 6196

d.+ den 1885, 5610

d.+ i 222, 630, 3329

kevkeb-i d.+ i 3303, 3332, 4159

d.+ ine 1879

d.+ ile 1563, 1869, 1958,

3205, 3231, 4803

d.+ inüñ 661, 3713

d.+ lere 4159

d.+ ü 2154, 2160, 2174, 4173,

2014, 3059

d.+ üdür 1925

d.+ üle 5264

dürrâc (<Ar.) bir tür kuş.

d. 635

dürre (<Ar.) büyük inci tanesi.

d. 891

dürri (<Ar.) inci gibi parlayan, parlak.

kevkeb-i d. 83

kevkeb-i d.+ dür 3966	d.- üp 610, 2376, 2400, 2426, 2624, 2848, 4208, 5121, 5559
dürt- (<T.) dürtmek, sokmak. d.- di 381	d.- üpdır 227
dürüş- (<T.) çalışmak, sebat etmek. d. 1278, 5062 d.- e 4353 d.- en 731, 5062 d.- üp 2371, 2372, 3336	düş (<T.) hayal, düş. d. 4074 d.+ de 627, 3843 d.+ dür 3932
dürüt- (<T.) türetmek. d.- di 1805 d.- ür 3383	düşenbe (<Far.) ikinci gün. d. 958, 4942, 5663, 5676, 5677
düş- (<T.) düşmek. d.- di 3537, 3702, 4790 d.- dük 4788, 4831 d.- e 1124, 1391, 2919, 4353, 5287, 6086 d.- eler 1415 d.- elüm 5104 d.- er 123, 1283, 2496, 2849, 3961, 4202, 5596, 5758 d.- erler 3623 d.- erse 3598 d.- ıcek 2869 d.- ıser 1285 d.- meyeler 3500 d.- meyesin 2733 d.- miş 2425 d.- se 1225 d.- sün 1669 d.- ünde 2454	düşmān (<Far.) düşman. d. 1279, 2662, 2663, 3077, 3585, 3814, 4571, 4834 d.+ dır 1276 d.+ ıla 4613 düşür- (<T.) düşürmek. d.- diler 4775 d.- eler 3608 d.- ür 2641 düz- (<T.) düzmek, yapmak. d.- di 896 d.- en 625 düzet- (<T.) düzene sokmak. d.- ür 1213 düzil- (<T.) bk. düzül- . d.- di 794, 802 d.- e 5549 d.- miş 3168

düzül- (<T.) düzülmek. (*krş.* **düzil-**)

d.- di 780, 901, 4151, 4773

d.- miş 1629, 4012

ebārīk (<Far.) ibrikler, su kapları.

e. 2158, 3309, 3370, 3375

ekvāb-ı e.+ le 4156

ebdāl (<Ar.) bedeller.

e. 5835

ebed (<Ar.) sonsuz, sonsuza kadar.

e. 180, 182, 186, 187, 1187,

1321, 1404, 1405, 1415, 1564, 1627,

1673, 2063, 2285, 2673, 2829, 2975,

3320, 3550, 3634, 3692, 3827, 4162,

4225, 4485, 4762, 5021, 5117, 5165,

5353, 5388, 5719, 5990, 6142

bī-ḥad e.+ dūr 5585

ebğaz (<Ar.) düşmanlıklar.

e. 3754

ebh (<Ar.) güzellik.

e.+ i 2963

ebhā (<Ar.) çok güzel.

e. 327, 2083

lü' lü'-yi e. 3696

ebher (<Ar.) en parlak.

e. 327, 5346

zeyn-i e. 2430

e.+ dūr 4527

e.+ idür 3697

ebheriyye (<Ar.) tasavvufta Hakk'a

ulaşmak için benimsenen usul,
tutulan yol.

e.+ dūr 1662

ebkā (<Ar.) en bakî.

e. 2975, 3730

ebkār (<Ar.) kız oğlan kızlar, bakireler.

e. 1891, 3123, 3209, 4426

eblağ (<Ar.) çok belîğ, çok etkili.

e. 663

ebna' (<Ar.) oğullar, çocuklar.

e. 289

e.- i 'Osmāna 257

ebrār (<Ar.) faziletli kişiler, iyi kimseler.

e. 1298, 2891, 2894, 3223,

4935, 4983, 5711, 6090, 6193

e.+ a 1428, 1644

e.+ ıla 4527

e.+ uñ 4927

ebrū (<Far.) kaş.

e. 213, 743, 3332, 3574, 5588

e.+ sı 5591

e.+ sına 3453

e.+ sını 5591

e.+ ya 5600

ebşār (<Ar.) gözler.

e. 76, 2523, 4388, 5022, 5761,
5764, 5772, 5895

ehl-i e. 5764

e.+ a 4389, 5902

e.+ m 3204

e.+ la 5475

ebter (<Ar.) zürriyetsiz, hayırsız.

e.+ in 3077

Ebu Bekir (<Ar.) Hz. Ebû Bekir.

e. 4012, 4300

e.+ e 5836, 5838

e.+ üñ 1017

Ebu Cehl (<Ar.) Asıl adı Amr bin
Hişam, diğer adıyla Ebu'l-
Hakem olan Mekke'nin eski
liderlerinden biri.

e.+ e 1709

Ebû Mūsā-yı Eş'arī (<Ar.) Hz.

Muhammed'in sahabilerinden.

e. 4778

Ebu'l-Kāsım (<Ar.) Hz. Peygamber'in
künyesi.

e.+ l-kāsım 1576

ebvāb (<Ar.) kapılar.

e. 391

e.- ı cināndan 1643

e.- ı vaşlını 4386

e. 192, 2708, 2862, 3738,
3906, 4117, 4409, 4482, 5460, 5696

e.+ ı 1640, 1641, 1644, 4761

e.+ ü'l-viṣāl 1602

ebyāz (<Ar.) bembeyaz, ak.

e. 5312

ecdād (<Ar.) dedeler, atalar.

e. 1710, 5661

ecdāş (<Ar.) cesetler.

e. 2710

ecedd (<Ar.) en büyük ata, ulu dede.

e. 2707

ecel (<Ar.) ömrün son anı, ölüm.

e. 1283, 2840, 4303, 5999

bād-ı e. 4059

e.+ dūr 5480

ecfān (<Ar.) göz kapakları.

e. 5766, 5953

ecl (<Ar.) sebep.

e.+ içün 5794

e.+ içündür 116

eclā (<Ar.) apaçık, çok belli.

e. 649, 2736, 2974, 3701

sultān-ı e.+ dır 69

eclān (<Ar.) acele eden, aceleci.

e. 5251	e. 1387, 2730
ecma' (<Ar.) en toplu, çok birleşik.	e.+ a 5973
e. 944	e.+ ı 5008
ecnā (<Ar.) parlak.	ecvāb (<Ar.) cevaplar.
e.+ dır 56	e. 240
e.+ sı 3378	ecvāk (<Ar.) bölükler.
ecnād (<Ar.) askerler.	e. 2257, 2727, 4871
e. 3213	eczā (<Ar.) parçalar, kısımlar.
ecnāḥ (<Ar.) kanatlar.	e. 135, 2814, 5788
e. 761, 2712, 4396	e.+ sın 2813
ecnās (<Ar.) çeşitler, cinsler.	edā (<Ar.) yerine getirme, tavır.
e. 4877	e. 5672
ecr (<Ar.) ücret, sevap.	e.+ dan 5692
e.- i bākī 5071	e.+ lar 2091
e.+ ine 3637	e.+ sı 4199
e.+ ini 5072	e.+ yı 5209, 5518, 5673, 5679
e.+ in 4431	edeb (<Ar.) iyi terbiye, naziklik.
ecrā (<Ar.) bk. ecr .	e. 125
e. 3747	e.+ le 3724
ecrām Ar] cansız cisimler.	e. +lū 2148
e. 1385	e.+ lūler 3210
ecsād (<Ar.) vücutlar, cesetler.	edḥāl (<Ar.) dahiller.
e. 1040, 4157, 4547	e. 3232
ecsām (<T.) gözdeler, bedenler.	edin- (<T.) edinmek.
	e.- e 301
	ednā (<Ar.) en alçak, en aşağı.

e. 287, 1404, 3412, 3565,
3690, 3736, 3741, 4089, 4119, 4314,
5374, 5464, 5470

e.+ sı 124, 1945, 2683, 4308,
5396

e.+ sını 3567

e.+ sinca 3089

ednās (<Ar.) pislikler, kirler.

e.- 1 dīnden 5163

edvāk (<Ar.) ezvak olmalı.

e.+ da 5233

edviye (<Ar.) ilaçlar.

cibāl-i e. 137

edyān (<Ar.) dinler.

e. 5905

ef'āl (<Ar.) fiiller.

esmā-yı e. 528

e.- i tālīh 5083

e.+ de 4895

efazıl (<Ar.) çok bilgililer.

e. 5246

efḏāl (<Ar.) daha faziletli, daha üstün.

e. 690, 1446, 1849, 1880,
4525, 4563, 5370, 5398, 5909, 5991,
6023, 6028, 6208

e.+ dir 1897, 4397

e.+ in 2669

efḏāl (<Ar.) en faziletli, en üstün.

e. 251, 3319, 4404, 5325

ayvān-ı e.+ de 322

efḏel (<Ar.) bk. **efḏāl**.

e. 419, 5615

efendi (Yun.) buyruğu geçen, sahip.

e. 4335

e.+ nūñ 2579

e.+ si 2578, 3009, 4334

e.+ sine 3012

efḡān (<Far.) fīgan etme, acıyla
bağırıp çağırma.

e. 1361, 1743, 1755, 2413,

2526, 4272, 4656, 4834

zār-ı e. 5116

e.+ ıla 3280

efhām (<Ar.) zihinler, anlayışlar.

e.- ı evhām 3709

efkār (<Ar.) fikirler, düşünceler.

e. 205, 922, 1277, 1343, 1891,

2331, 3123, 3780, 4426, 4665

vaşf-ı e. 1836

efkār (<Ar.) çok fakir, muhtaç.

kulub-ı e.- ı nāsda 1652

eflāh (<Ar.) daha felah bulan, kurtulan.

e. 4401

eflāk (<Ar.) felekler, semalar.

e.- ı ekmāle 291

e. 157, 456, 901, 1007, 1044,

1185, 2020, 2854, 3697, 3726, 4151,

5721, 5972, 6224

e.+ a 250

e. +ı 902

e.+ ına 5601

efrāʿ (<Ar.) vesveseli, kuruntulu.

e. 2526

efrād (<Ar.) tek olanlar, birler.

e. 1030, 4265

efrāḥ (<Ar.) iç açıklıkları, sevinmeler.

e. 759, 769, 2712, 4389, 4640

efrās (<Ar.) atlar, beygirler.

şehb-i e. 4872

efrāt (<Ar.) tepeler.

e. 5237

efrāz (<Far.) yükselten, arttıran.

e. 1534, 3679, 5598

efsaḥ (<Ar.) daha fasih, en fasih.

e. 663, 4078

efṣān (<Far.) saçan, serpen.

e. 2848, 5593

efvāc (<Ar.) bölükler, takımlar.

e. 604, 1078, 4268

iḥvān-ı e.+ a 6174

efvāh (<Ar.) ağızlar, menfezler.

e. 3440, 6074

e.+ ında 1362

efzā (<Ar.) korku ile bağırıp

çağırmlar.

e.- yı yüs-r-ü yüs-rāy 2735

efzāy (<Far.) arttıran, çoğaltan

anlamında.

e. 3684, 6202

efzūn (<Far.) fazla, yukarı, aşkın.

e. 791, 3678

eg- (<T.) eḡmek.

e.- di 3326

e.- mediler 1668

e.- mez 4896

e.- üp 3536

e.- üpdır 2360

eger (<Far.) eḡer, şayet.

e. 63, 88, 109, 120, 245, 608,

640, 708, 750, 757, 800, 835, 838,

852, 991, 1027, 1102, 1225, 1274,

1284, 1352, 1381, 1410, 1420, 1421,

1429, 1977, 1979, 2104, 2130, 2134,

2186, 2284, 2369, 2495, 2645, 2665,

2786, 2821, 2823, 2824, 2896, 2968,

3058, 3081, 3183, 3253, 3274, 3323,
3324, 3416, 3598, 3605, 3824, 3891,
3898, 4002, 4067, 4123, 4131, 4162,
4163, 4167, 4234, 4263, 4265, 4390,
4397, 4412, 4431, 4519, 4551, 4653,
4658, 4880, 4895, 4968, 5050, 5228,
5239, 5305, 5315, 5581, 5716, 5721,
5739, 5800, 5805, 5807, 5848, 6035,
6068, 6079, 6082

egerçi (<Far.) gerçi, her ne kadar.

e. 729, 989, 1517, 1528, 2557,
2662, 2691, 2773, 2778, 2779, 3320,
3641, 3647, 4260, 5470, 5519, 5658,
5849, 6028

egil- (<T.) eğilmek.

e.- e 3164, 3165, 4095
e.- eler 2877
e.- medi 4542
e.- üp 3107

egin (<T.) sırt, arka.

e.+ ine 5548
e.+ inde 378

eglen- (<T.) eğlenmek.

e.- di 4796
e.- meden 4772

eḥad (<Ar.) tek, bir.

e. 1564

ehdāb (<Ar.) kirpikler.

e. 242

ehil (<Ar.) bk. **ehl**.

e. 5952
e.+ lerine 3297

ehl (<Ar.) sahip, malik; usta. (*krş.* **ehil**)

e.- i a' rāf 1746
e. 2060
e.- i arza 984
e.- i āsumānı 1069
e.- i 'ayāline 2236
e.- i behište 5037
e.- i beytin 4476
e.- i cehennem 1723
e.- i cennet 1964, 2215, 2774,
2919, 3084, 3097, 3316, 3381, 3559,
4204, 4221, 4317, 5573, 5603, 5640,
5644

e.- i cennetden 3565
e.- i cennete 5838
e.- i cennetüñ 3676
e.- i cihānda 4968
e.- i cinān 2135
e.- i cināna 1700
e.- i cināmı 3244
e.- i cinānuñ 1588
e.- i dünyā 1949, 3240, 4197
e.- i dünyāya 1368, 3324
e.- i ebşār 5764
e.- i eşrāf 1746
e.- i ḥās 3085
e.- i ḥavfa 3014, 3135, 3144, 3146
e.- i ḥavfuñ 3147

e.- i hayātiçün 3920	e.+ i 918, 1027, 1109, 1442,
e.- i hıdmet 2305, 5018, 5157	1651, 1652, 1667, 1695, 1697, 1699,
e.- i hikmet 638, 5894	1706, 1733, 2068, 2180, 2266, 2513,
e.- i hüsni-ı hālka 739	2586, 2805, 2845, 3176, 3207, 3212,
e.- i imān 1222, 3175, 4741, 5910	3298, 3317, 3376, 3392, 3419, 3457,
e.- i ihsān 2148	3514, 3557, 3642, 3643, 3686, 3803,
e.- i 'irfāna 5757	3927, 4031, 4057, 4087, 4229, 4244,
e.- i irfānuñ 5122	4281, 4393, 4867, 5029, 5186, 5533,
e.- i irşād 2696	5641, 5648, 5854, 5915, 6187
e.- i İslām 5682	e.+ idür 1111, 3207
e.- i itrāf 4567	e.+ ile 4414
e.- i kebā'ır 1326	e.+ imüz 2589
e.- i küfrān 3663	e.+ in 1647, 1648, 1684, 1699,
e.- i mizāndur 4895	1744, 2005, 2060, 3188, 4516
e.- i muķīmler 1626	e.+ inde 3506, 4396
e.- i murtāzdan 891	e.+ ine 79, 738, 911, 984, 985,
e.- i nāra 1103, 5038	986, 1093, 1410, 1701, 1715, 1716,
e.- i nāruñ 1110	1719, 2094, 2182, 2661, 3188, 3206,
e.- i sa'ādet 4489	3242, 3373, 3376, 3505, 4320, 4574,
e.- i şağā'ır 1326	4888, 5042, 5043, 5047, 5056, 5374,
e.- i sultān 4322	5499, 5847
e.- i sübhān 4590	e.+ ini 1656, 1704, 1721,
e.- i şerī'at 5906	2216, 3084, 4087
e.- i taḥkīķ 3504	e.+ inüñ 1085, 1698, 2061,
e.- i taḥkīķ 5189	2138, 2505, 2670, 3083, 3323, 4308,
e.- i taķvā 3640	5008
e.- i tarīkat 5906	e.+ inüzle 5412
e.- i tedķīķ 4582	e.+ iyidi 1647
e.- i tevḥīk 4598	e.+ iyile 3508
e.- i tevḥīde 938	e.+ iyle 4566
e.- i uçmağ 1489	e.+ iyseñ 707
e.- i 'urfet 2215	e.+ lerüne 4986
e.- i zevķ 2026	e.+ ü'l-fuzüldır 1761
e.+ e 3797	e.+ ü'l-ḥakīkat 5777

kemāl-i e.+ i 3649	resūlullah-ı e. 1255
	e.+ dir 3320
ehlā (<Ar.) ehil olarak.	e.+ dūr 5091
e. 3559, 4762, 5241, 6130,	kühn-ü e.+ dūr 5861
6178, 6225	rızā-yı e.+ in 5836
ehlā (<Ar.) çok tatlı.	ekdās (<Ar.) hurmalar.
āb-ı hayāt-ı e. 4164	misk-i e. 4884
ehvā (<Ar.) arzular, istekler.	ekil (<Ar.) bk. ekl .
a ‘şān-ı e.- yı şehiyyāt 371	e.+ den 3380
e. 1038	e. 4041
ehvāl (<Ar.) korkular, dehşetler.	e.+ de 3917
e.- i mahşerde 1646	e.+ den 3768
e. 5482	ekin (<T.) ekin, sürülmüş tarla.
ejdehā (<Far.) bk. ejderhā .	e. 2660, 2661
e. 921	ekl (<Ar.) bir şey yeme, yenilme.
e.+ lar 1100	(krş. ekil)
e.+ nuñ 1355, 1356	e. 4077
ejderhā (<Far.) erderha. (krş. ejdehā)	ekmāl (<Ar.) ekmeller, en kamiller.
e.+ dur 3763	e. 3710
eķall (<Ar.) en az, en aşağı.	eflāk-ı e.+ e 291
e.+ ı 5377	ekmel (<Ar.) daha kamil, mükemmel.
ekber (<Ar.) daha büyük.	e. 419, 536, 690, 1849, 1880,
e. 570, 3077, 4474, 5700, 5861	3232, 3302, 3353, 5313, 5325, 5370,
bāb-ı e. 4090	5615, 5909, 5991, 6023, 6028, 6208
cihān-ı e. 4758	ekmelīn (<Ar.) daha kamiller,
māh-ı e. 1255	mükemmeller.
mülk-ü e. 4250	e.+ dūr 1486

eknāf (<Ar.) taraflar, yanlar. e. 2603	e.- ı ebarīkle 4156 e.- ı ka's 2158 e. 1560, 2174, 3908 e.+ dır 2176
ekrāb (<Ar.) üzüntüler. e. 199	e.+ ı 1868 tarf-ı e.+ ı 3370
ekrem (<Ar.) çok kerem sahibi. e. 514, 811, 3568, 3742, 4432, 4806, 5472, 6047 rahmān-ı e. 124 şāh-ı e. 1597, 3516 mihsān-ı e.+ dür 5734	ekvān (<Ar.) varlıklar, âlemler. e. 3804, 4648 e.+ dan 983 e.+ ı 1003, 4146
ekşer (<Ar.) daha ziyade. e. 2768, 3077, 3207, 3376, 5080, 5845 e.+ e 3581 e.+ i 3581	el (<T.) el. e. 234, 2577, 2850, 3106, 3258, 4344, 4358, 4401, 4833 e.+ de 5177, 5265 e.+ deken 2559, 4573 e.+ den 4241 e.+ e 2571, 2923, 3103, 3826, 3840, 3951 e.+ i 1105, 1406 e.+ inden 1375 e.+ ine 708, 3087, 4304, 4354, 5591 e.+ ini 1799, 1907 e.+ in 577, 1117, 3786, 4968, 5306, 5336 e.+ inde 1838, 2325, 4849 e.+ indedür 2220 e.+ ine 3342 e.+ ini 5303 e.+ inüñ 4969 e.+ iyle 2964, 3819, 5419 e.+ ler 1938, 5428
eksil- (<T.) eksilmek, azalmak. e.- meydi 3007 e.- mez 4522	
eksir (<Ar.) bol, çok. e. 5122	
ekşi (<T.) ekşi. e. 3024	
ektāf (<Ar.) omuz kemikleri, omuzlar. e. 2603	
ekvāb (<Ar.) küpler, büyük su kapları.	

e.+ leri 2518, 5458	
e.+ lerinde 1195, 1956, 3749,	elfāz (<Ar.) kelimeler, sözler.
4685	e. 2256, 2257, 5243, 5245
e.+ lerine 2962, 3247	gevher-i e. 5243, 5244
e.+ üm 4808	
e.+ ümde 1797	elhāk (<Ar.) hakikaten, doğrusu.
e.+ ümüz 3179	e. 360, 1169, 1788, 2497,
e.+ üñ 3790	4453, 4874, 5522, 6166
e.+ üñdedür 808	
	elḥamdülillah (<Ar.) Allah’a hamd olsun.
elā (<Far.) “gözünü aç, dikkat et,	e. 739, 4111, 5341, 6238
bilmiş ol, bak” anlamında	
Arapça tembih edatı.	elhāz (<Ar.) lahzalar.
e. 192, 581, 1276, 2597, 2836,	e. 2723
3696, 3751, 5223, 5243, 5722	
el’ān (<Ar.) şimdi, henüz, şu anda.	elḳāb (<Ar.) ünvanlar, lakaplar.
e. 5298	e. 261
e.+ dan 4066	elli (<T.) elli.
	e. 543, 790, 791, 948, 1815, 4826
elbet (<Ar.) mutlaka, kesinlikle.	
e. 2901	elmās (Yun.) elmas, kıymetli taş.
	e. 4870
elem (<Ar.) keder, acı.	tīğ-i e. 1651
e. 2359, 2721, 2829, 5105	
naḳş-ı e. 5110	elṭaf (<Ar.) daha latif, güzel.
e.+ den 2828	e. 4526, 6107
	elṭāf (<Ar.) lütuflar, iyilikler.
elest (<Far.) insanların yaratılış	e. 1180, 1432, 2599, 2726,
başlangıcı.	3669, 5245
e.+ de 4539	ma’den-i e. 5462
	e.+ a 1683
elf (<Ar.) sayı olarak bin.	envār-ı e.+ ı 322
e.+ ini 5592	e.+ uma 5241

	e. 2878, 3109
elvāḥ (<Ar.) düz levhalar. e. 2541, 2822, 4091 e.+ ı 2341	emel (<Ar.) ümit, arzu, istek. kaşr-ı e. 5282
elvān (<Ar.) renkler, rengarenk. e. 371, 1814, 1936, 3093, 3785, 4085, 5312 e.+ ı 4281	emḥāḳ (<Ar.) donuk beyaz. e. 2736
elyen (<Ar.) çok yumuşak a. 5146	emīn (<Ar.) emniyet sahibi. e. 1658, 2161, 3551, 3851, 4434, 4502, 4995 e.+ lerdür 3532 e.+ lige 2186
elzāz (<Ar.) bk. leziz . e. 1162	
em- (<T.) somurmak, ağzın içine çekmek. e.- er 2851	emīnullah (<Ar.) Hz. Muhammed. e. 169
em‘ā (<Ar.) bağırsaklar. e. 4190	emīr (<Ar.) bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey. e.- i ‘āşıkāndur 5594 e. 244, 290, 305, 309, 4824, 4830, 5123, 5842, 6229 e.+ üm 4600
emānet (<Ar.) birine saklaması için verilen şey. e. 2086, 2088, 2089, 2097, 2637, 4063 e.+ de 2089 e.+ dür 2678, 4066	emīrū’l-mū’ minīn (<Ar.) müminlerin emiri. e. 710
emcād (<Ar.) şeref, onur sahibi olanlar. e. 2714, 3207, 4147, 4527	emir (<Ar.) bk. emr . e. 261, 770, 1632, 2089, 3197, 5498
emek (<T.) Bir iş için harcanan beden veya kafa gücü, alın teri.	

e.+ dūr 5965	e.+ in 387, 1034, 3338, 3632,
e.+ le 400	5259, 5281
emlaḥ (<Ar.) tuzlar.	e.+ indedūr 509
e. 4019	e.+ ine 4615
	e.+ iyile 5543
	e.+ iyle 841, 867, 1721, 1734,
emlāk (<Ar.) ev, tarla vb. mal mülk.	3030, 3559, 4843
e. 1185, 2728, 2844, 3726,	e.+ ümi 5255
5711, 5716, 5972, 6224	e.+ üñe 3197
e.+ a 250	
e.+ e 55	emrāz (<Ar.) illetler, hastalıklar.
e.+ uñ 953	e. 1980, 2004, 2721, 5105
emn (<Ar.) eminlik, korkusuzluk.	emsāl (<Ar.) örnekler, numuneler.
e. 924, 2637, 5502	e. 2484, 2970
emr (<Ar.) emir, buyruk. (<i>krş.</i> emir)	e.+ i 2224, 4086
e.- i kün 3181	e.+ in 4150
e.- i künle 1304	emşāc (<Ar.) karışım, karışık.
e.- i rabbānī 4029	e. 625, 4280
e.- i rabdir 742	
e.- i sübhānı 1668	emşāt (<Ar.) taraklar.
e. 55, 466, 691, 902, 973, 976,	e.+ ı 5360
1147, 1209, 1609, 2072, 2116, 2295,	emṭār (<Ar.) yağmurlar.
2326, 2496, 2901, 3734, 3753, 4287,	e. 2173
4338, 4374, 4562, 4866, 4870, 4961,	
5228, 5230, 6013, 6090, 6096, 6183,	emvāc (<Ar.) dalgalar.
6195	e. 602, 977, 3801, 4269, 4272
e.+ i 1306, 2900, 2987, 3694,	
5368, 5485	emvāl (<Ar.) mülkler, para ile alınan
e.+ incedir 65	şeyler.
e.+ ine 310, 988, 2120, 4561,	e. 1300, 1367
5252, 5279	e.- i evlād 2643
e.+ ini 163, 2306, 3171	

e.+ in 4532, 4549	e.+ dan 1849, 3719
e.+ ini 1642	e.+ dır 2967
e.+ üñem 1371	e.+ la 5367
	e.+ lar 5666
emvāt (<Ar.) ölüler.	e.+ nuñ 538, 4507, 5770, 6085
e. 292, 4031	e.+ ya 1763, 5665
e.+ dur 3796	e.+ yı 659
emzāc (<Ar.) mizaçlar.	encā (<Ar.) kurtarma, kurtarılma.
e. 618	e. 172
eñ (<T.) kelimelere üstünlük, derece anlamı katan kelime.	encāz (<Ar.) yerine getirme.
e. 124, 1945, 2683, 3565,	e. 1523
4308, 4314, 5374, 5396, 5470, 5612	endād (<Ar.) benzeyenler, eşler.
‘enā (<Ar.) zor.	e. 4155
‘e.+ yı 4180	endām (<Ar.) beden, vücut, boy pos.
enā (<Ar.) gecikme.	e. 3128, 3414
e.+ sız 5184	eñek (<T.) çene kemiği, gerdan.
en ‘ām (<Ar.) at, deve, sığır vb. hayvanlar.	e.+ inde 1018, 4014
e. 2658	e.+ inden 1370
e.+ a 529	enf (<Ar.) burun.
e.+ ıla 5185	e. 488
enār (<Far.) nar.	e.+ inde 3735
e.+ ı 2782	enfās (<Ar.) nefesler, soluklar.
enbiyā (<Ar.) peygamberler, nebiler.	e. 1650, 2718, 4878
e. 121, 168, 276, 454, 565,	enfes (<Ar.) en nefis, çok lezzetli.
657, 679, 1486, 2970, 4508, 4509,	e. 4137, 5376
4511, 5186, 5509, 5906	

enfüs (<Ar.) ruhlar, canlar. e. 4878 e.+ lerin 4549	2046, 2393, 2962, 3980, 4652, 5123, 5711, 6128 āṣār-ı e.- ı ilāhı 2021 cālib-i e. 2956 e.- ı āṣārı 6110 e.- ı batınsız 503 e.- ı cemālin 5912 e.- ı cemālüm 6132 e.- ı elṭāfı 322 e.- ı eşcār 987 e.- ı heṣṭi 1789 e.- ı ḥilmi 6157 e.- ı isti'dād 1003 e.- ı kemāhı 3284 e.- ı ḫudsiñle 180 e.- ı üñsiyle 394 e.- ı vaṣluñ 2953 e.- ı vücūdından 5737 e.+ a 1295 e.+ dan 417, 1940, 2710, 2726, 2970 e.+ dandur 3189 e.+ ı 89, 100, 3476, 5121 e.+ ıla 2722 e.+ ina 5953 e.+ ını 161 ḥasret-i e. 1296 maẓher-i e.- ı furḫān 6099 raṣid-i e. 2836
enhār (<Ar.) nehirler, ırmaklar. e.- ı cennet 3526 e. 635, 1279, 1950, 2144, 3613, 3886, 3894, 5379 e.+ da 3202 e.+ ı 1077 e.+ ın 4940 raḥzāz-ı e.+ uñ 3527	
enkāl (<Ar.) işkence aletleri. e. 1367	
ensāb (<Ar.) şerler, belalar. e.- i ve'l-ensāb 220	
'enşar (<Ar.) unsurlar. 'e.+ indandur 3920	
envā' (<Ar.) çeşitler, türler. e. 983, 996 e.+ ı 636, 1305, 1544, 1930, 1958, 1968, 2132, 2334, 2568, 2889, 3004, 3080, 3148, 3252, 3748, 3945, 4077, 4174, 4341, 4345, 4505, 4668, 5678, 5683 e.+ ıla 2607	
envār (<Ar.) nurlar. e. 108, 223, 510, 903, 1226, 1286, 1299, 1447, 1835, 1858, 1997,	enver (<Ar.) çok parlak, daha nurlu. e.- i faẓlıyla 330 e.- i maḥbūb 66

e. 79, 82, 87, 100, 113, 142,
277, 296, 559, 1032, 1646, 1808,
1892, 1917, 1943, 2245, 3082, 3966,
4154, 4651, 4652, 4886, 6026, 6187

e.+ dūr 4391

enẓaf (<Ar.) temiz, pak.

e. 3669

enẓār (<Ar.) bakışlar, bakmalar.

e. 1277

enzel (<Ar.) aşağı.

e. 464

er (<T.) erkek.

e. 2012, 2977, 3924, 3950, 4245,
4518, 4826, 4831, 5113, 5619, 5915

e.+ de 3687

e.+ e 3416, 5166

e.+ i 2642, 3411, 4706

e.+ inden 2798, 3115, 3155,

3983, 5022

e.+ ine 3129, 3410, 5306

e.+ inüñ 3417

e.+ le 2652

e.+ ler 3126, 4187

e.+ lerdür 5444

e.+ lerine 3114, 3116, 5023

e.+ lerini 2634, 3119, 5024

e.+ lerin 3409

er-rahīm (<Ar.) Allah'ın isimlerinden.

e. adın 1019

er-raḥman (<Ar.) Allah'ın isimlerinden.

e. 1019

erā'ik (<Ar.) şahane tahtlar.

e. 2913, 4995

erbāḥ (<Ar.) faydalar, kazançlar.

e. 757, 767, 4402

ercā (<Ar.) rica edilen, istenilen.

e. 150

erçe (<T.) er gibi.

e. 1463, 4105, 4106

erdāf (<Ar.) arkadan gelenler.

e. 2605

eren (<T.) ermişler.

e.+ ler 2221, 3129, 3958,
4088, 5636

erfa' (<Ar.) en yüksek, en yüce.

e. 1923, 2732, 2863, 5350,
6107

ergavānī (<Far.) erguvan renginde olan.

şarāb-ı e. 2765

ergūvān (<Far.) kırmızımsı bir çiçek.

şarāb-ı e.+ ı 1500

erḥām (<Ar.) akraba.

e. 1724	
e.+ uz 1731	
eri- (<T.) erimek.	erkek (<T.) erkek.
e.- di 601, 864, 892	e. 2104
e.- r 2878, 3108, 3109, 3671,	e.+ e 3540, 3949
3986	
e.- rmiş 3947	erneb (<Ar.) tavşan.
e.- ye 1389, 3601, 3603	e. 4210
e.- yüp 2729, 3599	
erini (<Ar.) Araf sûresi 143.ayette	ervāḥ (<Ar.) ruhlar, rüzgarlar.
“bana görün” anlamına gelen	e. 178, 459, 571, 580, 765,
kelime.	1537, 2479, 2541, 2712, 2822, 3120,
e. 5796, 5809	4091, 4148, 4388, 4657, 4930, 5173,
	5977, 6112
erir- (<T.) ulaştırmak.	e.- ı ferḥunde 2972
e.- e 2000	e.- ı insān 458, 574
	e.- ı mestān 3156
	e.- ı mü'min 4929
	e.- ı yüzini 3215
	e.+ a 775, 1866, 4389, 5969,
eriş (<T.) erme işi.	5970
e. 4246	e.+ dur 5967
	e.+ ı 454, 679, 2634, 5967, 5974
erit- (<T.) eritmek, sıvı duruma	e.+ ıla 763, 1040
getirmek.	e.+ ın 455, 4507
e.- üp 3445	e.+ ina 5968
	e.+ ını 565, 680
erka' (<Ar.) en yüksek, en yukarı.	maẓhar-ı e. 4149
e. 2451, 3704	'ālem-i e. 4147, 4149, 5965
erkān (<Ar.) esaslar, destekler.	eryāf (<Ar.) verimli yerler.
e.- ı resmin 2467	e. 5463
e. 743, 3785	
e.+ ı 903	erzāk (<Ar.) rızklar.
şarṭ-ı e.+ ı 2092	e. 2726

erzān (<Far.) ucuz, layık. e. 2733	esbāt (<Ar.) evlatlar, torunlar. e. 2722, 5229
erzānī (<Far.) ucuzluk, liyakat. e. 5272, 6121, 6132	eşdāf (<Ar.) sedefler. e. 2597, 5465
es- (<T.) esmek. e.- di 1970, 1971 e.- e 3295, 5284, 5633, 5634 e.- er 3294, 3931, 4059 e.- erem 618 e.- erse 4201 e.- üp 974, 4460, 5575, 5712	esed (<Ar.) arslan. e. 2245, 4772
esās (<Ar.) asıl, temel, gerçek. e.- ı ferşi 890 e.+ ı 1812, 3740, 5311, 5643 e.+ ın 272, 889, 1549, 2308	eşer (<Ar.) nişan, iz, alamet. e. 967, 4597 e.+ de 2915
esāṭīn (<Ar.) direkler. e. 502	esfār (<Ar.) yolculuklar, seferler. e. 1281
esāṭīr (<Ar.) uydurma hikâyeler, mitoloji. e.+ dür 4917	esfāt (<Ar.) sepetler. e. 2131
esāvür (<Ar.) bilezikler. e. 5393	esfel (<Ar.) en sefil. e. 1266, 3353
esbāb (<Ar.) sebepler. e. 221, 2354, 2391, 3917 e.+ ına 2209	eshā (<Ar.) en cömert. e. 3713
	eşhāb (<Ar.) sahipler. e. 2471
	eşīm (<Ar.) günahkâr, yalancı. e.+ dür 4915
	esīr (<Ar.) tutsak. e. 4631, 4829, 4832 e.+ vüz 5458

esirge- (<T.) korumak, himaye etmek.

e. 810, 1519, 3905

esķām (<Ar.) hastalıklar.

e. 1397, 2187

eski (<T.) yeni karşıtı.

e. 1567

eski- (<T.) eskimek.

e.- mekte 3953

e.- meye 2808, 5551

e.- mez 5359

e.- r 3946

eslāf (<Ar.) selefler, öncekiler.

e. 2600

esmā (<Ar.) isimler.

e.- i hūsnā 495, 3725

e.- yı ef' al 528

lū' lū' -yi e.- yı şıfātı 527

cevher-i e.- yı zātı 527

e. 125, 138, 327, 495, 507,

512, 520, 4146, 4955

sultān-ı e. 3742

e.+ dan 519

e.+ sını 1045

e.+ ya 521, 4145

e.- yı hūsnā 506

e.- yı hūsnāda 496

esmaḥ (<Ar.) çok cömert.

e. 327

eşmār (<Ar.) meyveler.

e.- ı cennet 2875

e. 1333, 1351, 4662

esnā (<Ar.) en parlak.

e. 3697, 4119

maķşad-ı e. 2970

merşad-ı e. 2971

eşnāf (<Ar.) sınıflar, kısımlar.

e. 2969, 5252

e.+ ı 5908

e.+ inuñ 3378

esrā (<Ar.) yürütme, gönderme.

sırr-ı e. 3729

Şeb-i e.+ da 1899, 3748

eşrāb (<Ar.) cennet güzelleri.

e. 206

esrār (<Ar.) gizli şeyler, sırlar.

e. 1288, 4648

e.- ı mesnā 3696

e.- ı vahyi 121

e.+ a 750

e.+ dan 2597

e.+ ı 96

feyz-i 'ilm-i e. 546

ğayb-ı e.+ ı 300

ķāşd-ı e. 2836

maḥzen-i e. 223

maḥzen-i e.- ı hālāt 662

tālib-i e. 2956	e.+ ı 3029
	e.+ ma 1972
estār (<Ar.) örtüler, perdeler.	e.+ la 274
e. 2493, 3099	e.+ uñ 637
e.+ ı 3098	
e.+ ma 3099	eşek (<T.) eşek.
	e.+ dir 3963
eşvāb (<Ar.) giyilecek şeyler, elbiseler.	
e. 202	eşfāk (<Ar.) şefkatler, merhametler.
	e. 2730, 5601, 5247
esyāf (<Ar.) kılıçlar.	
e. 2615, 5248	eşgāf (<Ar.) aşırı sevgi.
	e. 2613
eş'ār (<Ar.) şiirler.	
e.+ ıdur 1411	eşhā (<Ar.) en çok sevilen.
	e. 2083
eşbāḥ (<Ar.) şahıslar.	
e. 763, 897, 4148, 4392, 6112	eşhād (<Ar.) şahitler.
	e. 4538, 4539
eşbāṭ (<Ar.) ?	
e. 2135	eşhāş (<Ar.) şahıslar, kişiler.
	e. 1839, 4985
eşcāc (<Ar.) vurma sonucu oluşan yaralar.	
e. 623	eşik (<T.) kapı girişinde bulunan basamak.
	e.+ i 1554
eşcār (<Ar.) ağaçlar.	e.+ ine 6084
e.- ı cennet 2760, 2875	e.+ ini 5122
e.- ı risāletden 297	
e. 999, 1331, 1381, 2999,	eşkāl (<Ar.) şekiller.
3207, 3578, 4405, 5133	e. 606, 5831
envār-ı e. 987	
e.+ da 1333	eşkin (<T.) atın dörtnal ile tırıs
taht-ı e.+ da 2883	arasındaki hızlı yürüyüşü.

e. 5167	
eşkiyā (<Ar.) hırsızlar, haydutlar. e.+ nuñ 3600	eşvāt (<Ar.) koşmalar. e. 2129, 5230
eşmām (<Ar.) koklatma. e. 3092	eşyā (<Ar.) şeyler, nesneler. e. 159, 408, 3788 ufk-ı e. 4029 e.+ da 239 e.+ nuñ 208 e.+ ya 163, 536, 3705, 4647 e.+ yı 50, 552, 1467, 5981
eşrāb (<Ar.) içirme. e. 3117	
eşrāf (<Ar.) ileri gelenler, şerefli kişiler. e. 2598, 5244, 5464 e.- ı evşāf 2724 ehl-i e. 1746	eşyāh (<Ar.) şeyhler. e. 898, 899, 2713, 4519
eşref (<Ar.) en şerefli. e. 3529, 4089, 4526, 4717, 5231, 5246, 5273, 5276, 6107 e.- i hāl 5226 e.+ ü'l-evzā' 5276	et (<T.) et. e.+ den 3306 e.+ dūr 3923 e.+ i 1403, 2608, 3253 e.+ in 1094, 1334 e.+ ini 2610, 3255, 4612 e.+ inüñ 4939 e.+ leri 2569, 3095 e.+ lerini 1363 e.+ üñ 264
eşşāt (?) ? e. 3310	
eşṭān (<Ar.) geçişler. e. 5949	etbā' (<Ar.) hitmetçiler. e. 2369 e.+ ma 6225
eşvāk (<Ar.) şevkler, arzular. e. 2163, 2257, 2719, 2727, 3939, 4219, 4625, 4653, 4868, 4876, 5173, 5527, 5580, 5583, 5586, 5705, 5853	eṭbāk (<Ar.) büyük tabaklar. e. 2332, 2452, 3509 e.- ı tıbāk 2710 e.+ dur 1408

etek (<T.) etek. e.+ in 2151	eṭvār (<Ar.) tavırlar, davranışlar. e. 1299
eṭfāl (<Ar.) çocuklar. e. 1759, 3764, 4265, 4271 e.+ i 4266	ev (<T.) ev. e. 1012, 1013, 1451, 1462, 2652, 2860, 3036, 3090, 3660, 4010, 4080, 4099, 5414, 5418 e.+ de 1343, 1452, 1461, 3037, 3052, 3091, 3092, 4100, 4103, 4104 e.+ dūr 1173 e.+ i 5944 e.+ inden 4414 e.+ ine 2445, 2644, 3278, 3279, 5413, 5604 rabbu'l-a'lā e.+ ine 5363 e.+ ini 2103 e.+ idir 2928 e.+ idūr 469, 1311, 1542, 5563 e.+ in 2106, 3662, 3663, 5119 e.+ inde 6212 e.+ ler 1342, 5467 e.+ lerine 5646 e.+ üñ 2860
eṭḫiyā (<Ar.) Allah korkusuyla günah işlemekten çekinenler. e. 5186 e.+ dūr 5509	
eṭnāb (<Ar.) uzatma. e. 4766	
etrāb (<Ar.) aynı yaşta olanlar, akran. e. 3975 ḵāṣīrātü't-ṭarf-ı e. 3117	
eṭrāf eṭrāf (<Ar.) taraflar, yanlar. e. 1204, 2598, 5253, 5471 e.+ a 1683, 3079, 4788, 4975, 5354, 6089 e.+ dan 2513 e.+ ı 1650 e.+ ına 949, 5487 e.+ ın 4303	
eṭvān (<Ar.) vatanlar. e. 2598, 4430 taḥt-ı e. 2275	evānī (<Ar.) kapkacak. e. 2349, 3309 evcā' (<Ar.) acılar, sızılar, ağrılar. e. 2359, 5280
	evdiye (<Ar.) devalar, çareler. e.+ de 4207
	evḥād (<Ar.) yegane, biricik, Allah.

nūr-u e. 535	e.+ mîzı 5412
	e.+ um 4281
evhām (<Ar.) vehimler, kuruntular.	emvāl-i e. 2643
efhām-ı e. 3709	
evḳāt (<Ar.) vakitler.	evliyā (<Ar.) veliler, ermişler.
e. 278, 3407, 4030, 5561	e. 276, 2502, 2971, 5186, 5906
e.+ de 5080	e.+ dur 2967, 5509
	e.+ lar 5666
	e.+ nuñ 2688, 5770, 6085
evlā (<Ar.) daha uygun, daha iyi.	e.+ ya 5514
e. 407, 1666, 1781, 2129,	
2279, 2736, 3677, 3705, 3733, 4144,	evnī (<Ar.) sakinleştirici.
4166, 4169, 4525, 4638, 4641, 5231,	e. 4248
5642, 5896, 5956, 6171, 6198	
e.- yı ikrāma 2972	evrād (<Ar.) okunması adet olunan
e.- yı kerāmāt 5655	dinî dualar.
e.- yı vilāyet 5731	e. 1005
ḥannān-ı e. 123	
naḳl-i e. 1183	evrāk (<Ar.) yapraklar, kağıtlar.
‘ilm-i e. 933	e. 2137, 3083, 5592
dürr-i e.+ dan 2247	e.+ ına 637, 1972
rahmān-u e.+ dır 70	
e.+ dur 5975	evrām (<Ar.) vücutta çıkan şişlikler.
sultān-ı e.+ dur 5726	e. 1396
sübḥān-ı e.+ dur 5728	
evlād (<Ar.) veletler, çocuklar.	evsa ‘ (<Ar.) geniş.
e. 1710, 1754, 2800, 3239,	e. 605, 944, 1283, 1342, 1962,
4274, 5661	2301, 2451, 2732, 2863, 3781, 5262,
e.- ı Ādem 665	5350, 5463
e.- ı ezvāca 6174	e.+ dur 906
e.+ dan 4263	
e.+ ı 4262, 4277, 4283	evṣāb (<Ar.) hastalıklar, illetler.
e.+ ına 289	e. 3914

evşāf (<Ar.) vasıflar, sıfatlar.

e. 1301, 1379, 1806, 2616

e.- ı caḥīm̄den 1380

e.- ı cāmī‘ 2095

e.- ı ḥamīm̄den 1380

e.- ı ḥūrīden 3451

e.- ı ḥüsnine 3673

e.+ ı 2093

e.+ ını 1546

eşrāf-ı e. 2724

evsāḥ (<Ar.) kirler, pislikler.

e. 903

evsāt (<Ar.) orta derecede olanlar.

e. 2137, 5228

e.+ dur 2684

evṭān (<Ar.) vatanlar.

e. 2015, 2190, 3282, 3641,

5098, 5313, 5801, 5943, 6236

reh-i e. 6183

evvāb (<Ar.) Allah’a sımsıkı bağlı

sofu.

e. 203, 3906

evvāḥ (<Ar.) çok ah eden.

e. 3451, 6078

evvel (<Ar.) önce, ilk.

e. 162, 441, 507, 541, 544,

545, 671, 778, 842, 889, 890, 926,

1004, 1439, 1446, 1565, 1566, 1570,

1763, 1841, 1901, 2032, 2793, 2837,

2949, 3135, 3302, 3424, 3636, 3729,

3760, 3853, 3873, 3921, 4048, 4151,

4167, 4344, 4433, 4773, 5258, 5260,

5261, 5370, 5840, 5960, 6108, 6198,

6208

menzil-i e. 468

‘aql-ı e. 163, 536, 544, 690,

779, 3705

şaff-ı e.+ de 5260

e.+ i 3773, 4237

e.+ inden 539

e.+ ini 659, 6100

e.+ ide 3222

e.+ inde 4377

e.+ leri 4792

e.+ lerinde 3385

evvelā (<Ar.) öncelikle, ilk olarak.

e. 554

evvelki (<Ar.) önceki.

e. 601, 1046, 1088, 1629,

1746, 2072, 2075, 2767, 3206, 3543,

3637, 4811

e.+ de 591, 3207

e.+ den 3223

e.+ dūr 3384

e.+ nūñ 1070, 2776

e.+ si 2630, 6124

evzā‘ (<Ar.) hâller, vaziyetler.

e. 983, 2362, 2846

eşrefü’l-e. 5276

evẓaḥ (<Ar.) daha açık, çok belli.

e. 663

e.+ dur 5761

e.+ sa 5764

evzāk (<Ar.) zevkler.

e. 4040

evzār (<Ar.) hisarlar, kaleler.

e. 1284

ey- (<T.) bk. **eyit-**.

a.- anuñ 4189

ey (<Ar.) seslenme ünlemi.

e. 676, 5392

eyā (<Far.) ey, hey.

e. 186, 748, 2737, 2956, 3936,

4154, 4529, 4646, 4745, 5124, 5195,

5200, 5963, 6215

eyāsi (<Far.) peçe, örtü.

e.+ ni 2046

eyd- (<T.) bk. **eyit-**.

e.- e 4278, 4328, 4451, 4639,

5227, 5268, 6019, 6038, 6045, 6095

e.- eler 3318, 6166, 6185,

6186, 6188

a.- em 4822

e.- imezüm 4686

e.- ür 3277, 3642, 4817

eydī (<Ar.) yabancı.

e. 4273

eydinil- (<T.) söylenilmek, bahsedilmek.

e.- mez 1085

eyer (<T.) binek hayvan üzerine

oturmaya yaran nesne.

e. 5168

eyerlen- (<T.) atın sırtına eyer konmak.

e.- miş 3059

eyit- (<T.) demek, söylemek. (*krş.* **eyid**)

e. 1788, 5225

e.- di 511, 514, 624, 1046, 4857

eyle- (<T.) yardımcı fiil, etmek.

e. 184, 185, 333, 487, 523,

689, 703, 709, 810, 1159, 1232, 1267,

1290, 1424, 1510, 1515, 1520, 2004,

2069, 2118, 2119, 2207, 2253, 2318,

2398, 2529, 2565, 2671, 2706, 2741,

2754, 2835, 3074, 3180, 3292, 3400,

3469, 3497, 3734, 3824, 3901, 3904,

3933, 4021, 4024, 4025, 4079, 4141,

4142, 4180, 4293, 4384, 4388, 4822,

4864, 4880, 4948, 5000, 5046, 5200,

5213, 5362, 5401, 5495, 6061, 6062,

6073, 6075, 6082, 6215, 6231

e.- di 74, 77, 138, 140, 141,

152, 165, 166, 225, 226, 268, 269,

291, 292, 308, 353, 403, 414, 489,

520, 531, 535, 556, 650, 713, 831,

864, 900, 920, 931, 949, 979, 996,
 1000, 1003, 1008, 1013, 1014, 1086,
 1147, 1161, 1177, 1189, 1203, 1267,
 1336, 1418, 1428, 1438, 1470, 1687,
 1898, 1950, 1976, 2017, 2274, 2280,
 2290, 2291, 2303, 2433, 2457, 2535,
 2591, 2708, 2709, 2909, 3186, 3442,
 3592, 3621, 3701, 3707, 3717, 3725,
 3775, 3791, 4032, 4038, 4539, 4651,
 4706, 4713, 4771, 4776, 4789, 4861,
 4886, 4914, 5121, 5518, 5599, 5601,
 5705, 5737, 5801, 5851, 5924
 e.- digiçün 142
 e.- diler 2309
 e.- diler 1173, 1663, 2087
 e.- diñüz 3915
 e.- dük 1381, 3548, 4467,
 4769, 4823, 4829, 5075
 e.- dügi 3642
 e.- düm 2700, 4731, 4809,
 5622, 5925
 e.- düñ 338, 6000, 6070
 e.- gil 1516, 3650, 3850, 4133,
 4134, 6064
 e.- me 2564, 4859, 4864, 4874,
 4891
 e.- medi 1753, 2017
 e.- medin 4738
 e.- mege 3191
 e.- mek 3576, 4032, 4553
 e.- mekdir 3821
 e.- meñ 4568, 4926, 6190
 e.- mese 847
 e.- mesün 3213
 e.- meyem 5225, 5523
 e.- mez 2721, 2769, 3474,
 3802, 4658, 4902, 4913, 5054, 5441,
 5495
 e.- mezler 3471
 e.- mezsın 2212
 e.- miş 1275, 1478, 1932,
 3088, 4101
 e.- mişler 2459, 3114
 e.- ñ 1728, 2743, 3281, 3913
 e.- r 723, 1142, 1433, 3269,
 3433, 3663, 4030, 4369, 4742, 4933
 e.- rdi 865, 4677
 e.- rem 3280
 e.- rim 4863
 e.- rler 3659
 e.- rse 125
 e.- se 266, 844, 845, 1043,
 2108, 2976, 3266, 3582, 3756, 4503,
 4546, 5347, 5479, 5584, 6217
 e.- sem 5116
 e.- sin 4416
 e.- sün 1798, 2735
 e.- sünler 5060
 e.- ye 75, 161, 188, 216, 353,
 462, 607, 913, 1171, 1291, 1309,
 1465, 1546, 1733, 1773, 2165, 2231,
 2611, 2688, 2712, 2714, 2715, 2717,
 2733, 2964, 3072, 3076, 3081, 3257,
 3413, 3460, 3566, 3803, 4095, 4264,
 4382, 4392, 4416, 4640, 4650, 4761,
 4784, 4849, 5123, 5147, 5233, 5252,
 5263, 5314, 5340, 5354, 5489, 5556,

5691, 5708, 5838, 5852, 6090, 6110,
6111, 6115, 6143, 6208, 6215, 6227

e.- yeler 1233, 1704, 1708,
1721, 1965, 2164, 3430, 3541, 4463,
4472, 4475, 4995, 5156, 5183, 5257,
5858, 5952

e.- yem 1172, 1300, 2030,
2036, 5225, 5954, 6136

e.- yen 52, 1317, 2097, 3181,
4784, 5567, 5875

e.- yendir 1507

e.- yene 2886

e.- yesin 1986

e.- yevüz 5826

e.- yeydi 1102

e.- yeyin 2439

e.- yimez 1307

e.- yüben 4829

e.- yücek 4750

e.- yüp 78, 139, 362, 554, 634,
1228, 1278, 1381, 1668, 1739, 2089,
2211, 2244, 2424, 2733, 2759, 2975,
3016, 3196, 3285, 3439, 3557, 3558,
3625, 3659, 3702, 4273, 4449, 4523,
4550, 4578, 4615, 4674, 4683, 4707,
4714, 4739, 4753, 4828, 4866, 5044,
5056, 5253, 5260, 5289, 5478, 5595,
5647, 5698, 5882, 5931, 5951, 5971,
6109, 6126

e.- yüpdır 1635

e.- yüpdür 4971

eyleş- (<T.) karşılıklı olarak yapmak.

e.- eler 5031

eylik (<T.) iyilik.

e. 1751, 4857

eytām (<Ar.) yetimler, öksüzler.

e.+ a 2904

eyü (<T.) iyi.

e. 699, 2652, 3321, 3859

eyür- (<T.) demek, söylemek.

e.- di 356

eyvān (<Far.) büyük sofa, salon.

e. 259, 1936, 3783, 5947

e.- ı līvān 1803

eyyām (<Ar.) günler.

e.- ı cennet 4216

e.- ı hālīde 5830

e. 1404

e.+ ıla 990

Eyyüb (<Ar.) Hz.Eyüp.

e. 4297

ez- (<T.) çiğnemek, ezmek.

e.- er 2748

eż'āf (<Ar.) iki kat, kat kat.

e. 2602, 2607, 2726, 5261

e.+ a 5072

eż'āfen (<Ar.) bk. **aż'āf**.

e. 3048	e.- 1 vilāyetden 297
	e.+ ma 1972
ezān (<Ar.) namaz vaktini bildiren çağrı.	e.+ la 274
e.+ mı 4812	
	ezhār (<Ar.) arkalar, sırtlar.
ezcā (<Ar.) parçalar, kısımlar.	e. 3711
e. 149	
ezber (<Far.) akılda tutma.	ezher (<Ar.) çok beyaz, parlak.
e. 245	e. 296, 1062, 3082, 5205,
	5346
	nūr-u e.+ den 1621
ezdād (<Ar.) karşıtlar, zıtlar.	
e. 1022	ezheriyye (<Ar.) bk. ezher .
	e.+ dūr 1662
ezel (<Ar.) başlangıcı olmayan zaman.	
e. 458, 1277	ezīr (<Far.) haykırma.
e.+ de 2479	e.+ den 1385
ezfer (<Ar.) güzel kokulu. (<i>krş.</i> ezfer)	ezil- (<T.) çiğnenmek, parçalanmak.
e. 1553, 1915, 2172	e.- e 2878
misk-i e. 3363	e.- iser 1403
misk-i e.+ den 1866, 2957, 6098	
e.+ dir 3092	ezkār (<Ar.) zikirler.
misk-i e.+ dūr 5357	e. 3131
misk-i e.+ ler 5215	
	ezlām (<Ar.) kumar için kullanılan
ezfer (<Ar.) bk. ezfer .	oklar.
misk-i e. 4966	e. 2736
ezhāb (<Ar.) altınlar.	eznāb (<Ar.) kuyruklar.
e. 3182	e.- 1 ‘aḡarib 1346
	e. 255
ezhār (<Ar.) çiçekler.	
e. 987, 1351	ezvāc (<Ar.) kocalar, eşler.

e. 608, 3533, 4265, 4310	f. 5282
e.+ a 3566, 5471	
e.+ ı 3502, 5347	fahır (<Ar.) övünme. (<i>krş.</i> faḥir)
e.+ uñ 3094	f. 665, 688, 776, 3746
evlād-ı e.+ a 6174	f.- i ādem 1794
	f.- i mevcūdāt 305
ezvāk (<Ar.) bk. ezvāk .	f.- i ‘uṣṣāk 5452
e. 2257, 3939, 6180	f.+ e’l-aḥbāb 2471
e.- ı istiḥfāz 2247	f.+ i 221, 278, 335, 2616,
e.+ ı 2373, 2844, 3571, 3879	4231, 4400, 6216
	f.+ i’l-emcād 541
ezvāk (<Ar.) zevkler. (<i>krş.</i> ezvāk)	f.+ ıyla 372
e. 2494, 2599, 2717, 2839,	f.+ ü’l-ebrār 5176
4219, 5173, 5598	f.+ u’l-eṣḥāş 5450
e.- ı mātem 5671	
e.+ a 2603	fāi’de (<Ar.) fayda, yarar.
e.+ ı 2853, 5585, 5958, 6028	f. 4188
e.+ ıla 2605	f.+ si 2800
	f. +siz 2071
ezyāl (<Ar.) ilaveler; kuyruklar.	
e. 5840	fākāt (<Ar.) ama, lakin.
	f. 323
ezyen (<Ar.) süslü.	
e. 468, 1808, 2145, 2146,	faḳīh (<Ar.) fıkıh âlimleri.
2453, 5313	f.+ ler 242
fa‘āl (<Ar.) çok işleyen.	
f. 2625	faḳīr (<Ar.) fakir, yoksul.
‘aql-i f.+ uñ 109	f.+ i 1566, 2616
	f.+ ile 4075
faḥḥāş (<Ar.) talep edici.	f.+ ler 243
f. 2120	f.+ lerden 2906
	f.+ lerüñ 5263
faḥir (<Ar.) bk. fahır .	f.+ lerüz 5268
	f.+ vüz 5458

	f. 1066, 4349, 5193
faķir (<Ar.) bk. faķr . f. 5272	fāris (<Ar.) atlı, süvari. f. 4207, 4773
faķr (<Ar.) fakirlik, yoksulluk. (<i>krş. faķir</i>) f.+ e 5272 f.+ ıla 2496 f.+ i 221, 2616, 5272, 5282 f.+ ile 210	fark (<Ar.) fark. f. 2917, 4921 f.+ ı 3730 f.+ ları 2773
fāl (<Ar.) uğur, talih. f. 1594, 2971, 5229, 5837	farrāş (<Ar.) döşeyen, döşemeci. f. 1672
fālikū'l-ısbāh (<Ar.) sabah vaktini bölen. f. 776	farz (<Ar.) Allah'ın yapılmasını istedeği kesin emirler. f.+ dır 3576 f.+ ı 5067
fānī (<Ar.) ölümlü. f. 1307, 2364, 2371, 2486, 2667, 2840, 2843, 3841, 3845, 3848, 3918, 3942, 3946, 4171, 4175, 4176, 4243, 4531, 4533, 4534, 4535, 4568, 5105, 5504, 5943 f.+ den 2840, 3321, 3753 f.+ dür 2357, 2817, 3773, 3943, 4084, 4530, 5960 f.+ sin 4784 f.+ yi 3794	faşih (<Ar.) güzel ve düzgün konuşan ve yazan. f. 2251, 4401 f.+ dür 3716
fānīdār (<Ar.) ölümlü kişi. f.+ a 2183	fāsık (<Ar.) sapkın, günahkâr. f. 3891, 4185
fāriğ (<Ar.) vazgeçmiş, el çekmiş.	fāsid (<Ar.) kötü, fena, yanlış. f. 4031
	faşl (<Ar.) bölüm, ara. f.+ ı 258, 628
	faşlā (<Ar.) ayrılmış olarak. f. 1307

fāş (<Far.) meydana çıkma, yayılma. f. 1680, 4901	f.- 1 şāhı 560 f.- 1 şevk 763 f.- 1 vişālini 1893 f.- 1 zülālını 2613 f.- u bī-hemtāy 6206 f.- u hāk 5658 f.- u hākķ'a 4443 f.- u hākķ'ı 2950 f.- u ihsān 6162 f.- u raḥmān 5910 f.- u rıdvān 6162 f.- u rıdvāna 6226 f.- u sulṭānı 5534 f.- u zülālūñi 6234 kemāl-i f. 246 sevāb-ı f.- ı 'aqluñ 724 f.+ ı 258, 1429, 1542, 2018, 2595, 2831, 3719, 4022, 4749 cins-i f.+ ı 2772 f.+ ına 203, 1680, 2009, 4611, 4665, 5506, 5604 resm-i f.+ ına 333 dergāh-ı f.+ ında 3709 f.+ ından 831, 1664, 2992, 3215, 4319, 4409, 4425, 5073, 5626, 5749 deryā-yı f.+ ından 4392 mey-i f.+ ından 2730 f.+ ını 329, 2717, 3674, 4491, 6020 f.+ ıdur 1761 f.+ ıla 4577, 5524, 5736, 5925, 6236 f.+ ım 4278 f.+ ımla 861
fazāil (<Ar.) faziletler. f. 916	
fazıl (<Ar.) bk. fazl . f. 1287, 2119, 2497, 5430 f.+ dan 718, 2708 nūr-ı f.+ dur 2017	
fazl (<Ar.) fazla, ziyade. (<i>krş. fazıl</i>) f. 131, 151, 174, 185, 412, 708, 739, 1286, 1777, 1778, 1780, 1825, 1848, 2015, 2558, 2579, 2596, 2735, 2943, 3074, 3193, 3575, 3622, 3643, 4016, 4256, 4398, 4517, 4525, 4528, 4555, 4590, 4637, 4638, 4776, 4784, 4885, 4905, 4927, 5091, 5098, 5345, 5366, 5510, 5710, 5996, 5997, 6026, 6056, 6059, 6064, 6069, 6079, 6080, 6119 f.- ı bābı 401 f.- ı bābın 738 f.- ı baḥrin 5238 f.- ı dāz 1169 f.- ı hāk 2119, 4260 f.- ı in'ām 4322 f.- ı kemālinden 764 f.- ı maḳāmını 2614 f.- ı raḥmānı 202 f.- ı rıdvān 2539 f.- ı rıdvānı 4627	

f.+ ın 250, 4050, 6215	fehām (<Ar.) büyükler, ulular.
mezīd-i kadr-i f.+ inuñ 315	f.+ lardır 3184
f.+ ıyla 3206, 4512	
enver-i f.+ ıyla 330	fehāmet (<Ar.) büyüklük, ululuk
f.+ u 5101	f. 2859, 3172
f.+ um 5713	f.+ den 468
f.+ uma 4890	
f.+ umuz 6173	fehḥāṣ (<Ar.) talep edici, isteyen.
f.+ uñ 184, 339, 1289, 6077,	f. 1887
6227	
āṣār-ı f.+ uñ 2953	fehḥāṣ (<Ar.) çok fazla, aşırı isteyen.
kemāl-i f.+ uñıla 3904	f. 1839
f.+ uña 1512, 3475, 4271	
f.+ uñdan 6234	fehm (<Ar.) anlama, anlayış, idrak.
hazine-yi f.+ uñdan 4117, 5460	f. 60, 81, 712, 797, 2234,
f.+ uñı 5270, 6003, 6223	5495, 6190
f.+ uñıla 4864	f.- i derrāk 1427
f.+ uñıla 5528	f.- i şıfāta 833
	f.- i vaṣf-ı zāta 833
fazla (<Ar.) çok, fazla.	f.+ i 339, 1170
f. 2771	f.+ i 6227
	f.+ ine 831
fazlā (<Ar.) fazla olarak.	
f. 820, 3557, 6163, 6181	fekk (<Ar.) feshetme, bozma.
	f. 2562
feāmmā (<Ar.) kaldı ki, gelince.	
f. 5965	felāḥ (<Ar.) kurtuluş, selamet.
	f. 2062, 2067, 2118
feca' (<Ar.) çok acıklı.	f.+ ı 2065
f. 2359	
fecāyi' (<Ar.) çok acıklı şeyler.	felek (<Ar.) gökyüzü, sema.
f. 2181	f. 211, 334, 893, 896, 898, 900,
	2734, 3555, 3685, 3801, 3957, 6177
	f.+ de 2638, 3267, 4159

f.+ ler 342, 682, 2513 f.+ leri 273	fenn (<Ar.) çeşit, türlü, sınıf. f.- i mekirde 2633
fellāh (<Ar.) çiftçi. f. 754, 1037, 4390	fer (<Far.) parlaklık, aydınlık. f. 248, 2131 f.+ den 2026 f.+ ler 2076
fem (<Ar.) ağız. f.- i hūra 2377 f.+ i 5592 f.+ idür 5589	ferāgat (<Ar.) vazgeçme, el çekme. f. 726, 4371 f.+ lar 4509
fenā (<Ar.) yok olma, yokluk. f. 125, 148, 895, 1282, 2268, 2842, 2843, 2844, 4113, 5105, 5111, 5359, 5961 f.- yı velā 141 f.+ da 4039 f.+ dan 2401, 3778, 3839, 4169 f.+ dır 2358, 2666 f.+ dur 2258, 2265, 2270, 3824, 3828, 3933, 4082, 4120, 4126, 4129, 4294, 4560, 4569 tūr-u f.+ dur 4125 renc-i f.+ dur 2379 f.+ nuñ 2364, 3937 f.+ sı 2271, 2285, 2379, 3077, 5484 f.+ sında 2181 f.+ sından 5721 f.+ sını 5798 f.+ ya 2267, 2715, 4078, 4178 f.+ yı 2668, 4180, 5746	ferah (<Ar.) gönül açıklığı, sevinç. f. 1237, 2142, 2296, 2726, 3506, 4486, 4512, 4787, 4986, 4987, 5055, 5117, 5288, 5291, 5295, 5300, 5340, 5646, 5823, 5833, 6172 f.+ dan 1954, 4197, 5294, 5752, 6186 f.+ dur 5578 f.+ lar 1953, 2533, 3247, 5204, 5577 ferāh (<Far.) bol, geniş, açık. f. 4443 ferāsih (<Ar.) bk. fersah . f. 971 fercām (<Far.) son, akıbet. f. 1384, 3367, 4978 f.+ ın 203 ferd (<Ar.) tek, yalnız olan şey.

cevher-i f.+ i 3555	f.+ sin 1052
f. 1118, 1723, 1785	f.+ sini 1056, 1061
f.- ü bāri 1132	
f.+ e 1281	ferište (<Far.) bk. ferište .
ṭālib-i f.+ dūr 1523	f. 1049, 1123, 1124, 1210, 2399, 4319, 4323, 4364, 4382
ferdā (<Far.) yarın.	f.+ dūr 1208
f. 173	f.+ ler 902, 937, 950, 1048, 1065, 1194, 1252, 1595, 1719, 1721, 2778, 2973, 3158, 3290, 3387, 3645, 4353, 4372, 4559, 5269, 5365, 5416, 5435, 5824, 6016, 6019, 6024
ferdāne (<Ar.) yalnız olarak.	
f. 629	f.+ lerdenüñ 4461
feres (<Ar.) at.	f.+ lere 1322, 5126, 6088
f. 1055	f.+ lerile 5278
Ferhād (<Ar.) Ferhad ile Şirin adlı aşk hikâyesinin erkek kahramanı.	fermān (<Far.) emir, buyruk.
f. 1015, 2326, 4678	f. 990, 1289, 2326, 3197
Şīrīn-i f. 2385	
ferhān (<Ar.) sevinçli, neşeli.	ferrār (<Ar.) kaçan kişi, firari.
f. 1876, 1888, 2604, 2731, 3094, 3426, 3732, 4283, 5952, 6175	f. 1282, 3752
f.+ da 2846	ferrāş (<Ar.) döşeyen, döşemeci, f.- ı kudret 1932, 4101
ferhunde (<Far.) mesut, mübarek.	fers (<Ar.) bağırsaklardaki gübre.
f. 3212, 3366, 4982	f. 3870, 3871, 3876
ervāh-ı f. 2972	
ferište (<Far.) melek. (<i>krş.</i> ferište)	fersah (<Ar.) denizde üç millik mesafe. (<i>krş.</i> ferāsih)
f. 415, 416, 882, 1058, 1083, 1116, 1581, 1905, 4360, 4469, 5037, 5169, 5367, 5629, 6013	f. 972, 1387, 2307
f.+ si 1055	f.+ uñ 972

ferş (<Ar.) döşeme, yayma, yaygı. (<i>krş. firş</i>) f. 271, 674, 4151, 5383, 6177, 6199 ‘arş-ı f. 3740 f.+ de 3723 f.+ den 960, 5600 f.+ e 2919 f.+ i 274, 275 esās-ı f.+ i 890 f.+ ine 5443	f.+ a 3917
feryād (<Far.) yardım için bağırma, sızlanma, şikayet. (<i>krş. feryāz</i>) f. 1037, 1233, 4552, 4678, 4860 f.+ ı 4277 f.+ lar 4271	feşāhat (<Ar.) dilin güzel ve düzgün kullanılması. f. 3737 f.+ den 470
feryāz (<Far.) bk. feryād . şevr-i f. 1164	fesh (<Ar.) bozma, bozulma. f. 4546
fesād (<Ar.) kötülük, bozukluk. f. 1109, 1245, 1291, 1408, 1421, 1667, 2077, 2635, 3224, 4987, 5499, 6017 meyl-i f. 4895 f.+ a 2632, 2812 f.+ dan 3851 kevn-i f.+ dur 2258 f.+ ı 3629, 3829 f.+ lar 2278 f.+ uñ 3852	fessāh (<Ar.) bozan, dağıtan. f. 905, 4523
	fetiḥ (<Ar.) bk. feth . f. 1644, 1645, 2708
	feth (<Ar.) açma, açılma. (<i>krş. fetih</i>) f.- i bāb 5714 f.- i bābı 587, 3013, 5075 f.- i cūdı 389 f.- ü bābı 5782 f. 249, 251, 391, 1537, 1798, 2110, 2222, 2955, 3738, 3906, 4329, 4374, 4386, 4408, 4409, 4425, 4733, 4761, 5449, 5513, 5525, 5971, 6073 f.+ i 2240 f.+ ine 2864
	fetret (<Ar.) iki peygamber veya pâdişah dönemi arasında geçen peygambersiz veya padişahsız süre. vaqt-i f.+ de 1762

fesādāt (<Ar.) fesatlar.

fettāḥ (<Ar.) zafer kazanmış, fatih;
Allah.
f. 750, 751, 1537, 4386, 4404,
5977

fettān (<Ar.) fitneci, hilekâr.
f. 634, 1888, 2496, 3211, 5109
çeşm-ü f. 743

fettāne (<Ar.) fitneci, hilekâr kadın.
f. 3758

fetvā (<Ar.) dinî hüküm veya karar.
f. 3734

fevāḥiṣ (<Ar.) kötülükler, fahişeler.
f.+ den 3497

fevā'id (<Ar.) faydalar, kazançlar.
f. 5200

fevāk-ı nāḳa (<Ar.) dişi deve.
f. 4503

fevākih (<Ar.) meyveler, yemişler.
f. 3252, 3346

fevāt (<Ar.) geçmişler.
f.+ ıla 3851

fevc (<Ar.) bölük, takım.
f. 2514, 5129, 5183, 5277

fevḳ (<Ar.) üst, üst taraf, yukarı.

f.- i arzda 997
f.+ a'l-felekdür 936
f.+ a'l-verādur 929
f.+ e 3526
f.+ i 3730, 5740
f.+ inde 1065, 5311

fevz (<Ar.) üstünlük; kurtuluş.
f. 1373, 2065, 2076, 4401, 5057
f.+ dür 4556
f.+ i 2123
f.+ ile 2731, 2962

feyyāz (<Ar.) verimli, bereketli.
f. 2002, 2003, 5117, 5118,
5119, 5120, 5121, 5122, 5123

feyz (<Ar.) bolluk, bereket.
f. 129, 460, 1429, 1653, 4036,
5728, 5829

f.- i aḳdesden 164

f.- i iḥsān 458

f.- i 'ilm-i esrār 546

f.- i nūrundan 1439

f.+ ine 256

nūr-ı f.+ idir 285

nūr-u f.+ den 3982

zülāl-ü f.- ü rahmetden 6068

feza ' (<Ar.) korkma, ümitsizlik.
f. 4474
f.+ dan 4434

fezā (<Ar.) uzay boşluğu.
f.+ sı 5181

f.+ sında 358	f.+ ıla 1291, 1297
f.+ sından 5713	
feẓā'īl (<Ar.) faziletler.	fıẓāl (<Ar.) lütuf, ihsan.
f.+ den 182, 5032	f.- ı beyn 2367
fī'l-hāl (<Ar.) o anda, hemen, şimdi.	fī'l-vaḳī' (<Ar.) hakikaten, gerçekten.
f. 4108	f. 5816
fī'llah (<Ar.) Allah yolunda.	fī'āl (<Ar.) fiiller, işler.
seyr-i f.- ı ṭarīḳine 177	f.+ i 4858
f. 3081, 4503, 4524	fidā (<Ar.) feda.
f.+ ile 3088	f. 4115, 4490, 4531, 4533,
fıḍḍa (<Ar.) gümüş.	4592, 4613, 4624, 4628, 5114
f. 2947	re'sü'l-ma'aşīdür f. 4534
fıḫḍān (<Ar.) yokluk, darlık, kıtlık.	f.+ yuz 2223
f. 390, 5110	fidye (<Ar.) fidye.
fīl (<Ar.) fil.	f. 4784
f. 3963	fīgān (<Ar.) acılı şekilde bağırma.
fırşād (<Ar.) karadut.	f. 1233, 1382, 1673, 2111,
f. 3209	2375
fīsebīllah (<Ar.) Allah yolunda,	f.- ı āh-ı zār 4270
karşılık beklemeksizin.	f.+ dan 4061
f. 1642, 3081, 4404, 4413,	f.+ ı 2037, 4909
4427, 4439, 4521	f.+ lar 1368
fıṣḫ (<Ar.) hak yoldan çıkma;	f.+ um 3277
hainlik.	fikāk (<Ar.) kurtuluş, ayrılma.
f. 1408, 3241	f.+ ı 2803
	fikir (<Ar.) bk. fikr .
	f. 1044, 1141, 1259, 1353,
	2138, 2720, 3182, 3474, 4065, 4206,

4233, 4334, 4963, 5372, 5476, 5764,
5980

f.+ den 60

f.+ leriyle 4755

fikr (<Ar.) fikir, düşünce. (*krş.* **fikir**)

f. 992, 1434, 2212, 2944,

3791, 3843, 5055, 5242, 6201

f.- i idrāk 1427

f.- i taḥkīk 1308

f.+ i 3854

f.+ ile 1038, 2004, 3567, 5001

f.+ le 1122

mest-i f.- i ḥaḳ 295

fi'l (<Ar.) fiil, iş, amel.

f. 3746

f.- i la'indür 911

f.- i müstaḥsen 772

f.+ de 1533

f.+ e 761

f.+ i 1431, 1761, 2068, 2107,

2480

f.+ inde 5495

f.+ ler 2573

f.+ üñ 2384

finā (<Ar.) bk. **fenā**.

f.- yı 'arşa 2195

firāk (<Ar.) ayrılık, ayrılma.

f. 2832, 5102, 5120, 6073

f.+ da 6076

f.+ dan 2733, 4023, 6074, 6077

f.+ ı 1537, 2955

f.+ ıla 5275

f.+ uñ 1511

firār (<Ar.) kaçma, kaçış.

f.+ ı 4674

firāş (<Ar.) döşek, yatak, şilte.

f. 1460, 1933

f.+ ı 364

f.+ ında 4431

f.+ liyin 5351

f.+ uñ 1453, 3044

Fir'avn (<Ar.) Mısır hükümdarlarına

verilen ünvan.

f. 579

f.- ı tersāya 140

f.+ ü'l-ḍalālāt 375

firdevs (<Far.) cennet.

f. 409, 1607, 2058, 2059,

2100, 2101, 3145, 5677

f.+ de 2099

f.+ den 1610

cennet-i f.+ den 1119

f.+ dūr 2057

f.+ e 1609, 1610, 5678

f.+ i 1612, 2099

cennet-i f.+ i 2114

f.+ ile 4419

f.+ üñ 2128

cennet-i f.+ üñ 2060

firişte (<Far.) bk. **ferište**.
f. 1090

Furāt (<Ar.) Fırat nehri.
f. 2758

fırkat (<Ar.) ayrılık, ayrılış, firak,
hicran. (*krş.* **furkat**)
f.+ de 131

furkân (<Ar.) Kur'ân-ı Kerîm.
f. 823, 5927
mazher-i envâr-ı f. 6099

fırş (<Ar.) bk. **ferş**.
f.+ e 1932

furkat (<Ar.) bk. **fırkat**.
f.+ ine 4623

fitne (<Ar.) fesat, ara bozma.
f. 2639, 2641, 2647, 2650,
2653, 2658, 2659, 2661, 3224
f.+ dir 2643
f.+ dūr 2649, 2666, 3757
f.+ nūñ 2660
f.+ si 2632, 2633

furşat (<Ar.) fırsat.
f. 2559, 4573

fuzl (<Ar.) bk. **faẓl**.
f. 6035

fuzûl (<Ar.) fazla, çok.
f. 626, 2119
f.+ dur 3647, 3705

fizā (<Ar.) bk. **fezā**.
f.+ sı 3979

füccār (<Ar.) günahkâr kimseler.
f. 1297
f.+ a 1428, 5252
f.+ uñ 4905

fūād (<Ar.) kalp, yürek.
f. 297

fuhuş (<Ar.) namusa aykırı hareket
yapma.
f. 3288

fücūr (<Ar.) işret, günahlârlık.
f.+ dan 374

fulān (<Ar.) falan, herhangi bir kişi.
f. 1146, 1910, 4110, 4490,
4805, 5291, 5620
ibn-i f. 5291
f.+ u 1910

fülfül (<Ar.) karabiber.
f.+ dir 3265
f.+ dūr 5593

fünūn (<Ar.) fenler.
f.+ dur 1055

fürüc (<Ar.) yarıklar, çatlaklar. f.+ un 2077	hāb-ı ğ.+ de 1276 ğ.+ den 2716 ğ.+ i 3475 hāb-ı ğ.+ le 3818
fütüh (<Ar.) zafer, galibiyet. f.- u rūhdur 687 f.+ dan 741 f.+ ı 569 bī-ḥad f.+ ı 383, 420	ġafūr (<Ar.) suç bağışlayan, affeden. ğ.+ a 5937 ğ.+ dır 2963 ğ.+ dur 1961, 3488, 5074, 5097
ġabġab (<Ar.) çene altı. ğ.+ ından 3986	gāh (<Ar.) zaman bildiren edat. g. 390, 2008, 2548, 2762, 3330, 3372, 3438, 3439, 3962, 4094, 4201, 4346, 5016, 5271, 5303, 5496, 5601, 5747, 5892, 6070, 6172, 6200, 6207, 6220
ġābir (<Ar.) gelecek zaman. ğ. 410, 2217	ġāib (<Ar.) kayıp. ğ.+ dür 3641
ġaddār (<Ar.) çok zulmeden. ğ. 2495, 3757, 3767, 3807, 4292	ġālib (<Ar.) zafer kazanan. ğ. 376, 578, 3226, 4919, 4920 ‘ilm-i ğ. 5078 şīr-i ğ. 710 ğ.+ di 5851 ğ.+ dür 3814
ġadir (<Ar.) ihanet eden. ğ. 3809, 4535, 4549 ğ.+ dür 4074	ġālīz Ar] kaba, nezaket dışı. ğ.+ dür 1388, 1395
ġadr (<Ar.) hainlik, vefasızlık. ğ. 2758	ġam (<Ar.) bk. ġamm.
ġaffār (<Ar.) günahları affeden; Allah. ğ. 1290, 1292, 1497, 3752, 5622	
ġāfil (<Ar.) gaflette bulunan. ğ. 2409, 2737, 3473, 3796, 4904	
ġaflet (<Ar.) gafillik, ihmal. ğ. 380, 1217, 3937, 4125 ğ.+ de 1238, 2408, 3926	

ğ. 1979, 2359, 2644, 3428,
3546, 3760, 3916, 4122, 4645, 4993,
5105, 5491

ğ.- ı miḥnet 2254

ğ.- ı noḳṣānı 3841

ğ.- ı ruḥsār-ı zülfinden 1895

ğ.+ dan 4112, 4662, 4865

ğ.+ dır 2262

ğ.+ ıdur 5117

ğ.+ ıla 2007, 2641

ğamgīn (<Ar.+Far.) gamlı, tasalı.

ğ. 2754

ğamm (<Ar.) kaygı, tasa, keder.

(krş. **ğam**)

ğ. 4789

ğ.+ a 5117

ğamnāk (<Ar.+Far.) gamlı, tasalı.

ğ. 2839, 5703

ğamūz (<Ar.) anlaşılmaz hâlde olma,
şüpheli.

ğ.+ ın 6102

ğamz (<Ar.) kaşla, gözle işaret.

ğ. 4985

ğamze (<Ar.) yan bakış.

ğ.+ si 3453, 5591

tīr-i ğ.+ si 2584

ğanī (<Ar.) zengin.

ğ. 494, 4075, 4288

ğ.- yi bizzātdı 345

ğ.+ dir 127, 210

ğ.+ ler 243, 2725, 4465

ğ.+ lerdür 3646

ğ.+ sin 5458

ğ.+ yem 518

zāt-i ğ.+ den 526

ğanīmet (<Ar.) savaşta kazanılan mal
mülk.

ğ.+ le 4516

ğarb (<Ar.) günbatısı, batı.

ğ. 947, 3733, 4958

ğ.+ a 119, 1117, 2346, 3078,

4311

ğ.+ ı 1583, 1945

ğ.+ ıla 2217, 3730

ğarbi (<Ar.) batıya ait, batıyla ilgili.

ğ. 84, 86

ğ.+ dir 85, 112

ğarbiyye (<Ar.) bk. **ğarbi**.

ğ. 108

ğarīb (<Ar.) kimsesiz, zavallı.

ğ. 1519

ğ.+ üz 6069

ğ.+ lıkdur 4662

Garībā (<Ar.) cennette bulunan
semalardan birinin adı.

g. 1063

ġariḳ (<Ar.) gark olmuş suda boğulmuş.

ġ. 140, 5121

ġark (<Ar.) suya batma, boğulma.

ġ. 139, 188, 529, 763, 1365, 1672, 1823, 1859, 1920, 1921, 1931, 2005, 2499, 2975, 3086, 3126, 3569, 3748, 3801, 4209, 4388, 4392, 4935, 5011, 5711, 5866, 5992, 6029, 6030, 6050, 6199, 6204

ġ.+ a 1010

ġark-āb (<Ar.+Far.) suya batan, boğulmuş olan.

ġ. 241

ġarrā (<Ar.) ak, parlak, güzel, gösterişli.

ġ. 67, 2256

nükte-yi ġ. 3761

ġaṣb (<Ar.) zorla alma.

ġ. 2313

ġaṣ (<Ar.) aldatıcı.

ġ. 765, 2541, 2822, 4091

ġ.+ ı 4965

ġaṣṣāṣ (<Ar.) ihanet edici.

ġ. 1667

ġaṭā (<Ar.) kapkalın örtü.

ġ. 4128

ġavaṣ (<Ar.) perdeler, örtüler.

ġ.+ i 179

ġavāyet (<Ar.) azgınlık, hak yoldan sapma.

ġ. 3442

ġavgā (<Ar.) kavga.

ġ. 190, 3766

ġ.- yı cihāndan 4045

ġ.+ lar 2661

ġ.+ ya 3930

ġavvāṣ (<Ar.) dalgıç.

ġ. 1879, 1888, 2720, 4993

ġ.+ larımsız 6133

ġāyāt Ar] nihayetler, uçlar, sonlar.

ġ. 639, 3703, 3707, 4037

ġayb (<Ar.) gizli, kayıp.

ġ.- ı esrārı 300

ġ.- i ḥazāinde 498

‘ālem-i ġ.+ dan 5965

ġ.+ den 96, 2962

ġ.+ dır 72

ġ.+ e 818

‘ālem-i ġ.+ e 5966

‘ālim-i ġ.+ ı 3703

ġ.+ ın 423

ġ.+ u'l 74

ġaybiyyāt (<Ar.) görünmezlik
dünyasına mensup olanlar.
ġ. 300, 3182

ġāyet (<Ar.) çok, fazla.
ġ. 67, 87, 110, 559, 623, 638,
640, 688, 791, 1029, 1208, 1224,
1346, 1378, 1383, 1385, 1390, 1426,
1512, 1813, 1825, 1866, 1913, 1917,
2041, 2072, 2189, 2252, 2256, 2576,
2685, 2796, 2889, 2954, 2958, 2959,
2960, 3127, 3185, 3260, 3422, 3528,
3529, 3615, 3714, 3746, 3779, 4139,
4168, 4169, 4255, 4634, 4655, 5071,
5254, 5350, 5495, 5773, 5789, 6047
ħadd-i ġ. 3720
ġ.+ de 504
ġ.+ e'l-ġāyāt 307

ġaylān (<Ar.) bir tür ağaç.
ġ. 3351

ġaym (<Ar.) bulut, susuzluk.
ġ.+ uñ 4953

ġayn (<Ar.) Osmanlı alfabesinin
yirmi ikinci harfi.
ġ.- ı 'ayn-ı 'avniyle 292

ġayr (<Ar.) ayrı, başka. (*krş.* **ġayrı**)
ġ.- ı ġabībe 4658
ġ.- ı ġalkdan 4765
ġ.- ı ġābildür 4031
ġ.- ı maħlūkdur 5927

ġ.- ı ma' mūr 5063
ġ.- ı maşdü' 2507
ġ.+ a 3318, 3446, 3983, 6156
ġ.+ ı 4155
ġ.+ ıla 98, 3118
ġ.+ ıya 3983
ġ.+ uñ 4064, 4065
ġ.+ uña 5523

ġayret (<Ar.) çaba.
ġ.+ den 146
ġ.+ i 1506

ġayrı (<Ar.) bk. **ġayr**.
ġ. 843, 1122, 1242, 2219,
2252, 2394, 2580, 4456, 4664
'ağd-i ġ. 4546
ġ.+ dan 3844, 4892, 5503
ġ.+ lardan 5087
ġ.+ lara 3155
ġ.+ ları 2798
ġ.+ sı 1551
ġ.+ sını 2080
ġ.+ ya 3115, 3116, 5022
ġ.+ yı 4663

ġayrullah (<Ar.) Allah'tan başkası.
ġ.+ a 4980

ġayyā (<Ar.) cehennemde bir kuyu
veya dere.
ġ.+ da 3631

ġayyāz (<Ar.) çok fazla hışım edici.

ğ. 5250	ğ.+ ye 4493
liḳahr-ı mālîk-i ğ. 2255	
ğazā (<Ar.) dîn uğruna savaşma.	ğazzāt (<Ar.) gaziler.
ğ. 2615, 3067, 4428, 4438,	ğ. 1634
4488, 4504, 4505, 4758, 5282	
ğ.- yı nefis 4758	gece (<T.) gece. (<i>krş. gice</i>)
ğ.+ da 4404, 4413, 4427,	g.+ ler 4412
4467, 5270	g.+ lerde 2418
ğ.+ dan 4408	
ğ.+ dı 4583	geç- (<T.) geçmek; sürmek.
ğ.+ lar 4399	g. 3752, 4063, 4074
ğ.+ larda 4515	g.- di 388, 3845, 3932
ğ.+ nuñ 4405	g.- e 217, 1416, 1522, 1580,
ğ.+ ya 4402, 4584, 4614,	2657, 2949, 2964, 4287, 5339
4787, 4878	g.- eler 1364, 1875, 3230,
ğ.+ yı 4823	4460, 4956, 5711
	g.- emeye 2869
ğazab (<Ar.) gazap, hiddet, öfke.	g.- en 852, 1151, 1505, 3932
ğ. 753, 2399, 3609, 4836	g.- er 2410, 2666, 3794, 3931,
ğ.+ da 758	4054, 4073, 4239, 5930
ğ.+ dur 746	g.- erdi 1148
	g.- erise 3169, 3855
ğazāt Ar] gaziler.	g.- erken 4461
ğ.+ uñ 4400	g.- erler 2694, 3969
ğ.+ uñdur 4522	g.- ersiz 2695
	g.- esin 1999, 3937, 4605
ğazel (<Ar.) latîf.	g.- ıcek 1998, 3947
ğ.+ den 3953	g.- mek 1999, 3830, 3853
ğāzī (<Ar.) dîn uğruna savaşan.	g.- memişdür 1469
ğ. 4399	g.- meye 3356
ğ.+ ler 4414	g.- meyince 1996
ğ.+ lere 4403, 4410	g.- miş 1763
ğ.+ nūñ 4418	g.- üp 2998, 5111, 5977

geçir- (<T.) geçirmek. (<i>krş.</i> geçür-)	g.- e 471, 476, 529, 932, 1234,
g.- e 6052	1540, 1598, 1946, 2159, 2191, 2571,
g.- eydük 6037	2574, 2607, 2608, 2676, 2677, 2832,
	2910, 2936, 3054, 3086, 3104, 3107,
geçür- (<T.) bk. geçir- .	3169, 3170, 3231, 3238, 3255, 3656,
g.- düñ 6002	4152, 4288, 4332, 4345, 4493, 4658,
	4994, 5102, 5148, 5151, 5158, 5248,
gedük (<T.) çentik, yarık.	5294, 5308, 5330, 5355, 5468, 5575,
g.+ i 3895	5633, 5706, 5712, 5719, 5993, 6031,
	6097, 6111, 6148, 6205
gehi̇ (<Far.) bazen, ara sıra.	g.- ecek 1763, 3932, 4734
g. 1405, 3372	g.- eler 2877, 3085, 3466,
	4458, 5157, 5234, 5239, 5317, 5328,
gel- (<T.) gelmek.	5416, 5540, 5558, 5574, 5629, 5686
g. 691, 2620, 2944, 4045,	g.- en 1187, 2385, 3794
4627, 4890, 5208, 5223, 5505, 5586	g.- enler 1762
g.- di 276, 404, 544, 561, 691,	g.- ende 3222, 3424
780, 1146, 1372, 1711, 1947, 1976,	g.- ene 3934
1982, 1991, 2445, 2446, 2987, 3340,	g.- esiz 981, 1821, 1823, 1844,
3587, 3628, 4149, 4325, 4498, 4597,	5538
4622, 4721, 4729, 4749, 4765, 4770,	g.- ıcek 667
4772, 4774, 4779, 4783, 4786, 4789,	g.- ince 948, 4417, 5300
4834, 4843, 4853, 4855, 4875, 5161,	g.- incegez 5515
5180, 5291, 5295, 5334, 6190	g.- iñüz 5477
g.- diñüz 5426	g.- ip 157, 1470, 1904, 3655
g.- dük 1513, 4797	g.- ir 3946, 4293
g.- dügi 5999	g.- me 4732
g.- dügin 5290	g.- meden 3383
g.- dügini 4364	g.- medi 4275
g.- dügün 3774	g.- mek 4780
g.- düm 2449, 4693, 4736	g.- meñ 4770
g.- düñ 3771, 3926	g.- mesine 1820
g.- düñüz 6047	g.- meye 323, 2644, 2741,
	3499, 3880, 5058, 5100, 5870

g.- meyen 6005
g.- mez 1187, 2681, 2804,
3173, 3225, 4424
g.- mişdi 3337
g.- miş-dür 4304
g.- se 1398, 1860, 3820, 4778,
4883, 5301, 5413, 5485
g.- üñ 1822, 3084, 4992, 5104,
5299, 5669, 5694, 5695, 5696, 5709,
6118
dāru'n-nūra g.- üñ 5947
g.- üp 225, 228, 1364, 1875,
2280, 2303, 2423, 2440, 2604, 2609,
2968, 2973, 4148, 4156, 4354, 4630,
4776, 4825, 4828, 4984, 5159, 5415,
5535, 5537, 5824
g.- ür 596, 1010, 1187, 1910,
2026, 2211, 2678, 3294, 3874, 4135,
4442, 4514, 4810, 4851, 5178, 5297,
5298, 5983, 6185
g.- ürdi 5748
g.- ürlr 5335, 5365, 5663,
5664, 5665, 5666

gemi (<T.) deniz taşıtı.
g.+ veş 1115

genc (<Far.) hazine, define.
g. 4603, 5108, 5119
g.+ i 2263
kenz-i g.+ i 2390
g.+ inde 5599

geniş (<T.) geniş, dar karşıtı.

g. 1260, 2296, 3354, 5350
g.+ dir 910
g.+ dür 907, 2171

geñez (<T.) kolay.
g.+ dir 3018

geñiz (<T.) geniz.
g. 1296
g.+ inde 4428

ger (<Far.) eğer, gerçi.
g. 63, 133, 245, 278, 608,
641, 855, 1027, 1422, 1429, 1579,
1582, 1653, 1676, 1871, 2104, 2360,
2369, 2475, 2641, 2896, 2968, 3081,
3183, 3253, 3273, 3418, 3583, 3802,
3855, 3891, 4060, 4169, 4265, 4390,
4519, 4653, 5228, 5239, 5344, 5478,
5716, 5721, 5808, 5816, 6171

gerçek (<T.) hakikat, doğru.
g. 4468

gerçi (<Far.) gerçi, aslında.
g. 720, 808, 1994, 2692,
3646, 3943, 4894, 5525, 6004

gerek- (<T.) gerekmek, lazım olmak.
g. 631
g.- mez 2690, 2906

gerek (<T.) lazım.

g. 1416, 2479, 2978, 3551,
3648, 3793, 3800, 4404, 5545, 5795

g.+ di 4147

g.+ dir 288, 301, 310, 501,
733, 752, 762, 2690, 3080, 3133,
3497, 4115, 4398, 4904, 5118

g.+ dür 2720, 3072, 3491,
4115, 4675, 4889, 5778

germ (<Far.) sıcak.

g.+ i 3528

germā (<Far.) sıcak, yaz mevsimi.

g. 86

gerye (<Far.) ağlama, aylayış.

g. 3461

getir- (<T.) getirmek. (*krş.* **getür-**)

g.- ir 230

getiril- (<T.) getirilmek. (*krş.* **getürül-**)

g.- e 2787

getür- (<T.) bk. **getir-**.

g. 6069

g.- di 711, 1033, 1125, 1157,
4610, 4770, 4877, 5098, 5840, 5923

g.- diler 566

g.- dim 6153

g.- düm 312, 1984

g.- düñ 6070

g.- düñüz 6041

g.- e 2813, 3401, 4362, 5113,
5202, 5256, 6051

g.- eler 1591, 3230, 3290,
4339, 4340, 4346, 4964, 5018, 5546

g.- ile 2174

g.- iser 3486

g.- meden 3381

g.- meyüp 4605

g.- mez-di 839

g.- miş 4630

g.- mişler 5972

g.- üp 801, 1254, 2063, 3612,
5734, 6044

g.- ür 3392

g.- ürlər 5017

getürt- (<T.) getirtmek.

g.- di 1119, 4870

getürül- (<T.) bk. **getiril-**.

g.- se 5491

gevher (<Far.) elmas, cevher.

g. 598, 599, 604, 1554, 1924,
2158, 2324, 2441, 2456, 2542, 3835,
4092, 4954, 5113, 5393

g.- i elfāz 5243, 5244

g.- i kāni 222

g.- i sāni 600, 606

g.- i ‘ummān 5104

dürr-i g. 3711

la‘l-i g. 2336

g.+ dür 4527

g.+ e 601

g.+ i 2243	g.- e 3741
g.+ idür 3697	g.- er 1470
g.+ ile 2334, 2342	g.- erdi 1567
g.+ inün 654, 3397, 3714	g.- erler 4442
	g.- erlerdi 1569
gey- (<T.) giymek. (<i>krş.</i> giy-)	g.- üp 3061, 4445
g.- di 162, 3722	
g.- digi 4070	gezdür- (<T.) gezdirmek.
g.- diler 2692	g.- eler 5288
g.- e 1404, 3413, 3690, 3945,	
4310	ġıbte (<Ar.) imrenme, arzu etme.
g.- eler 1942, 2152, 2603,	ġ. 6186
2912, 3594, 3958, 4252	
g.- enler 3956	ġıdā (<Ar.) gıda, besin.
g.- er 870, 1936, 4839, 5915	ġ.- yı rūḥ-ı nūrānī 5117
g.- erken 2363	ġ. 3205, 5468
g.- erler 2153, 3086, 3126,	ġ.+ larda 4514
4509, 4695, 4703, 4872	ġ.+ sı 5975
g.- esi 3956, 3957, 5391, 5548	ġ.+ sından 5702
g.- esin 769	ġ.+ ya 5007
g.- iser 2945	ġ.- yı rūḥı 295
g.- meyiser 3950	
g.- se 3950	ġıll (<Ar.) gizli kin, düşmanlık.
g.- üp 195, 3831, 4880, 5552	ġ. 5138, 5140
	ġ.- ı kaydıla 4276
geydür- (<T.) giydirmek. (<i>krş.</i> giydür-)	
g.- di 269	ġılmān (<Ar.) gençler, cennet
g.- meyesiz 3949	hizmetçileri.
	ġ. 1770, 2010, 2178, 2574,
geyür- Tr] giydirmek.	2575, 2604, 2847, 2882, 3656, 3669,
g.- di 271	3970, 4136, 4340, 5278, 5286, 5292,
	5382, 5865, 6185
gez- (<T.) gezmek, dolaşmak.	ġ.- ı muḥalled 4332
g.- diler 2300	ġ.+ ıla 2145, 2146, 2159

nūr-u ğ. 3523	4282, 4289, 4334, 4335, 4459, 4460, 4566, 4567, 4574, 4657, 4659, 4704, 4773, 4793, 4811, 4872, 5027, 5060, 5144, 5157, 5205, 5221, 5249, 5346, 5347, 5375, 5405, 5497, 5498, 5607, 5625, 5628, 5864, 5896, 5976, 5978, 6065, 6088, 6093
ġinā (<Ar.) zenginlik, bolluk. ğ. 323, 5108 vaqt-i ğ.+ dur 6151 ğ.+ sıdur 2378	
ġislīn (<Ar.) cehennem ehlinde akan kanla karışık irin. ğ. 1400	g.+ dir 97, 101 g.+ dūr 1084, 1394, 1606, 2758, 4074, 4518, 5314, 5361
ġışş (<Ar.) hile. ğ.+ ıla 5138	
gibi (<T.) Türkçe benzerlik anlamı katan edat. g. 83, 97, 99, 102, 104, 115, 133, 260, 263, 268, 296, 317, 374, 409, 475, 631, 775, 863, 1021, 1056, 1067, 1096, 1114, 1148, 1198, 1205, 1223, 1331, 1387, 1397, 1402, 1404, 1411, 1443, 1540, 1578, 1584, 1599, 1654, 1667, 1736, 1783, 1854, 1859, 1886, 1934, 1993, 2011, 2101, 2160, 2292, 2294, 2368, 2372, 2419, 2491, 2558, 2578, 2580, 2585, 2599, 2612, 2631, 2721, 2724, 2772, 2780, 2784, 2792, 2870, 2878, 2892, 2937, 3003, 3027, 3108, 3152, 3165, 3188, 3190, 3302, 3311, 3312, 3315, 3330, 3355, 3445, 3530, 3567, 3573, 3595, 3678, 3679, 3684, 3719, 3768, 3878, 3931, 3965, 3968, 3990, 4153, 4154, 4246, 4247, 4248, 4250, 4251, 4266, 4268,	gice (<T.) bk. gece . g. 880, 963, 1240, 2232, 2352, 2412, 2649, 2761, 2914, 2917, 2920, 3096, 3250, 3307, 3595, 3654, 3836, 4069, 4071, 4421, 4616, 4617, 4681, 4734, 4735, 5114, 5774 g.+ de 2241, 3536 g.+ ler 5270 g.+ lerde 3465, 3466 g.+ nūñ 3655, 3657 g.+ si 1227, 5477 g.+ sinde 1884 g.+ yle 4871
	giç- (<T.) geçmek. g. 1821 g.- eler 3496
	giç (<T.) geç, erken karşıtı. g. 2475, 2750
	gider- (<T.) gidermek g. 4293

	g.- di 5096, 5268, 5529	g.- e 464, 905, 1123, 1168,
	g.- e 2948, 5791	1293, 1322, 1326, 1631, 1643, 1757,
	g.- en 5095	1760, 1766, 2105, 2201, 2213, 2397,
	g.- sin 4417	2471, 2514, 2724, 2858, 2991, 3255,
	g.- üñ 6014	3302, 3638, 3664, 3951, 4283, 4330,
	g.- üp 282, 5020	4360, 5126, 5170, 5171, 5172, 5176,
		5187, 5234, 5258, 5260, 5261, 5262,
gil	(<Far.) balçık, su ile ıslanmış toprak.	5653, 5678
	āb-ı g.+ dir 2260	g.- edi 2108
		g.- eler 1630, 1652, 1675,
		1683, 1699, 1719, 1824, 1877, 2031,
giñ	(<T.) bk. geñiş .	2100, 2103, 2111, 2532, 3495, 3558,
	g. 631, 874, 878, 904, 1282,	3634, 4480, 5154, 5274, 5680, 6209
	1338, 1923, 1962, 2031, 2041	g.- em 465
	g.+ üñ 1550	g.- emedük 4370
		g.- en 1318, 1321, 1503, 1694,
gine	(<T.) yine, tekrar.	2190, 5124, 5359
	g. 1390	g.- enler 2090, 2825, 3303,
		5464, 5563, 5636
giñlik		g.- ene 5870
	g.+ i 1863, 2940, 2944	g.- enleri 1419
		g.- enüñ 1311
gir-	(<T.) girmek.	g.- er 1185
	g. 466, 2741, 3080, 3276,	g.- ersin 4083
	4067, 5508, 5510, 5928	g.- esin 629, 1608, 2125,
	g.- di 430, 1904, 2424, 2436,	2665, 3274, 3941, 4321
	2447, 4868	g.- esini 2410
	g.- üñ 3545	g.- esiz 4576
	g.- dük 4826	g.- e-ydi 1455, 3666, 4727
	g.- dügi 3446	g.- ıcek 2111, 3298, 5648
	g.- düler 3693	g.- iñ 2524
	g.- düm 4681, 4683, 4701,	g.- ipdür 2872
	4722, 5929	g.- irdi 5639
		g.- irsiz 5872

g.- iser 1488, 1717, 5244, 5245
g.- iserlerdir 2221
g.- iserlerdür 4088
g.- meden 2372, 2415, 3874,
5255, 5870
g.- mege 1702, 2416, 2553,
3278, 4579, 5392
g.- mek 1483, 3272
g.- mekiçün 3277
g.- meklik 4114
g.- memiş 6202
g.- memişdür 3102, 5630
g.- mesün 3801
g.- meye 1504, 2475
g.- meyeler 3493
g.- meyem 708
g.- meyüp 4268
g.- mez 1713, 1749, 2044,
2219, 3161, 3826
g.- mezüz 4272
g.- se 3428, 3840, 5533, 5603
g.- seler 5854
g.- üben 1324
g.- üñ 861, 1722, 4267, 5165,
5876, 6176
g.- üp 232, 342, 467, 630, 895,
1117, 1540, 1547, 1714, 1996, 3427,
4757, 4773, 4774, 4990, 5558
g.- ür 466, 1007, 1317, 1319,
1609, 1638, 1883, 2132, 2219, 3108,
3195, 3229, 3651, 4527, 5131, 5132,
5636
g.- ürler 1826, 2054, 4446,
4753, 5092, 5336

girdāb (<Far.) girdap.

g. 222

giriiftār (<Far.) tutulmuş, müptela.

g. 2519, 4736

giril- (<T.) girilmek.

g.- mez 3103

giriş- (<T.) girişmek. (*krş.* **girüş-**)

g.- e 4108

girü (<T.) geri, art, tekrar.

g. 149, 150, 338, 900, 1014,
1161, 1187, 1281, 1336, 1389, 1391,
1725, 2371, 2610, 2944, 3276, 3777,
4067, 4104, 4606, 5199, 5239, 5675,
5679, 5684, 5749, 6195, 6199, 6205

girüş- (<T.) bk. **giriş-**.

g.- e 5280

giryān (<Far.) ağlayan.

g. 1291, 2742

git- (<T.) gitmek.

g. 691, 3080

g.- di 148, 150, 612, 691,
1753, 1759, 2399, 3546, 3800, 4069,
4224, 4614, 4779, 4787, 4799, 4871,
5308

g.- di 2442

g.- digümüzden 5652

g.- dik 6188
g.- dük 807
g.- dükleriçün 3510
g.- e 959, 960, 1105, 1457,
1678, 2610, 2831, 2832, 2880, 3255,
3793, 4022, 4118, 4354, 4778, 5101,
5102, 5138, 5139, 5140, 5461, 5558,
5577, 5768, 6086
g.- eler 1939, 2077, 3342,
3496, 5249, 5277, 5279
g.- eliden 5649
g.- elüden 3299, 3301
g.- en 3473
g.- er 619, 1035, 1286, 1883,
2368, 2385, 2394, 2678, 3889, 4293,
4306, 4624, 4852, 5286, 5754, 5966,
5970
g.- erdük 4491, 4831
g.- eriken 2885
g.- erler 2299, 2423, 5016
g.- ersin 2738, 4779
g.- ersiz 5250
g.- eydi 1138, 5315
g.- eydüm 5492
g.- ıcek 2697, 4305
g.- mediler 4921
g.- memişdür 3887
g.- meye 2266, 4243
g.- meyesiz 5990
g.- mişidi 4596
g.- mişiken 1221
g.- mişleridi 6017
g.- üp 2719, 3248, 3404, 3493,
4407

giy- (<T.) giymek.
g.- eler 2711
g.- er 1039
g.- erler 627, 3533
g.- meyesiz 3949

giydür- (<T.) giydirmek.
g.- eydi 3006

giz (<T.) sır, gizem.
g. 5847
g.+ ler 3420

gizlü (<T.) saklı, gizli.
g. 160, 2444

ğonca (<Far.) gonca.
ğ. 2383, 2849, 3266, 3328,
3744, 4213, 5590
ğ.+ nuñ 1772, 2377
ğ.+ sını 5712
leb-i ğ.+ sı 2849, 5590

ğonci (<Far.) bkb: ğonca.
ğ.+ ne 2849
ğ.+ nden 5590

göbek (<T.) göbek.
g.+ den 4018
g.+ ine 1388

göç- (<T.) göç etmek.
g.- er 3794

g.- meye 3356	g.+ ler 681, 2939, 2941
gög (<T.) bk. gök .	g.+ lerde 63
g.+ e 789, 1069, 1181, 1672,	g.+ lerden 1065
4090, 4845, 4852	g.+ lerle 863
g.+ i 80, 543, 603, 959, 1046,	g.+ lerün 78, 1045, 4844
1049, 1050, 1051, 1054, 1056, 1061,	g.+ lerce 872
1138	g.+ lere 434, 668, 3747
g.+ ine 1201, 2631, 5968	g.+ leri 77, 445, 958, 1086,
g.+ ile 1913, 2267	1422
g.+ ün 1055, 1057, 1063, 1085	g.+ lerine 4919
	g.+ üle 981
gögert- (<T.) yeşertmek.	gökçek (<T.) güzel, şîrin, hoş, latif.
g.- di 3326	g. 1998, 2892, 4131, 5934
gögüs (<T.) göğüs.	gökyüzü (<T.) gökyüzü.
g. 908	g.+ nden 5486
gök (<T.) gökyüzü. (<i>krş.</i> gög)	gölge (<T.) gölge.
g. 137, 229, 285, 341, 584,	g. 2869
605, 631, 675, 875, 901, 980, 988,	g.+ ler 3376
1053, 1182, 1197, 1203, 1261, 1387,	g.+ lerde 3354
1551, 1810, 1833, 2046, 2056, 2863,	g.+ si 3356
2938, 3322, 3394, 3780, 4654, 5048,	g.+ sinde 2868, 4194, 4367
5372, 5517	g.+ sinden 2869
g.+ ce 1133, 2944	gönder- (<T.) göndermek.
g.+ de 278, 1048, 1075, 1656,	g. 4859
2715, 3577, 3780, 4846, 4930	g.- di 155, 1903, 2279, 2348,
g.+ dedür 1184	4540
g.+ den 897, 3590	g.- e 4302, 4319, 4361, 4370,
g.+ ile 979, 980, 1137, 1139,	5294, 5404, 5405, 5414
1832	g.- eler 5299
g.+ ler 398, 945, 1036, 1064,	g.- ilmiş 1593
1188, 2941	

g.- üp 4323, 4363, 4382

g.- üpdür 5364

g.- ürsin 809

göñildeş (<T.) göñlü bir olanlar.

g.+ ler 1024

göñil (<T.) bk. **göñül**.

g. 283, 908, 1015, 1543,

1577, 1883, 1898, 2264, 2631, 2643,

2874, 3169, 3257, 3464, 3556, 3570,

3712, 3739, 3798, 3812, 3813, 3822,

3935, 4045, 4066, 4084, 4121, 4123,

4126, 4161, 4542, 4543, 4544, 5120,

5256, 5395, 5553, 6078, 6229

g.+ de 3822

g.+ den 3169, 3176, 3226,

3937, 4661, 5324, 5402

cān-ı g.+ den 2899

g.+ dir 2002

g.+ e 4122

g.+ i 3944

g.+ ine 2228, 3946

g.+ indedir 301

g.+ le 3409

g.+ ler 1458, 1561, 3125,

3211, 5330

g.+ larde 4657

g.+ lere 5631

g.+ leri 2554, 2605, 2911,

3107, 3617, 4261, 5614

g.+ lerinde 2197, 5137

g.+ lerinden 5138

g.+ lerine 3225, 4920

g.+ lerini 6210

g.+ lerin 4523

g.+ lerünüz 5162

göñilsiz (<T.) gönülsüz.

g. 3500

göñül (<T.) gönül, kalp. (*krş.* **göñil**)

g. 131, 302, 770, 1033, 4713,

4999

g.+ de 210

g.+ den 4691

g.+ dir 107

g.+ i 910, 2394, 2495, 2503,

2644, 3100, 3403, 3453, 4331, 4344,

4679, 4793, 5111, 5139, 5318, 5409,

5491

g.+ ine 3055

g.+ im 5119

g.+ imüz 6065, 6075, 6082

g.+ in 1751

g.+ inde 2502, 3080

g.+ inden 1469

g.+ lünüzde 6042

g.+ üm 4728, 5115

g.+ üme 5117

g.+ üñ 1301, 3974

g.+ üñüzden 4992

gör- (<T.) görmek.

g. 555, 648, 862, 920, 1036,

1037, 1044, 1337, 1382, 1594, 1804,

2414, 2616, 2654, 2679, 2703, 2739,

3263, 3371, 3421, 3753, 3791, 3810,

4003, 4007, 4381, 4784, 4841, 5431,
5957, 6056, 6211

g.- di 150, 229, 348, 377, 430,
470, 472, 473, 475, 478, 482, 574,
575, 578, 580, 609, 612, 615, 618,
619, 622, 703, 854, 1472, 1547, 1899,
1900, 2316, 2395, 2424, 2427, 2430,
2472, 2697, 2698, 3063, 3442, 4743,
4780, 4784, 5405, 5982

g.- diler 1659, 1743, 2007,
3693

g.- dim 1807

g.- dük 4111, 4800, 4827,
5298, 6003

g.- dügün 3842

g.- düm 1827, 1981, 3278,
3907, 4681, 4701, 4717, 4718, 4801,
5433, 5439, 5529, 5913

g.- düñ 367, 1982, 1991, 2454,
3788, 3843

g.- düñse 4222

g.- düñüz 5250, 5297

g.- e 76, 200, 558, 629, 883,
1028, 1037, 1179, 1367, 1536, 1671,
1723, 1777, 1903, 2005, 2254, 2487,
2651, 2753, 2876, 3009, 3079, 3132,
3144, 3178, 3197, 3236, 3506, 3567,
3568, 3638, 3674, 3769, 3842, 3934,
4015, 4021, 4071, 4162, 4365, 4366,
4368, 4393, 4433, 4563, 5047, 5088,
5176, 5222, 5309, 5314, 5316, 5322,
5327, 5332, 5354, 5375, 5471, 5532,
5604, 5642, 5643, 5666, 5717, 5760,
5769, 5771, 5778, 5780, 5783, 5838,

5850, 5851, 5864, 5895, 6007, 6114,
6158, 6187, 6192, 6200

g.- eler 133, 1027, 1030, 1031,
1292, 1492, 1493, 1495, 1634, 1699,
1819, 1824, 1826, 1966, 2034, 2074,
2195, 2215, 2257, 2613, 2687, 2711,
2776, 2791, 2792, 2830, 3085, 3341,
3345, 3350, 3495, 3507, 3513, 4042,
4043, 4372, 4390, 4472, 4480, 4763,
4991, 4996, 5032, 5090, 5153, 5154,
5180, 5334, 5347, 5400, 5415, 5534,
5559, 5569, 5571, 5605, 5655, 5698,
5715, 5792, 5835, 5858, 5886, 5893,
5908, 5953, 6008, 6009, 6026, 6147,
6154, 6186, 6203, 6209, 6236

g.- eler 4284

g.- elim 188, 709, 1520, 1725

g.- elüm 3075, 3084, 3905

g.- em 515, 1145, 3331, 4871,
5755

g.- emez 818

g.- emezler 2470

g.- emezsin 826

g.- en 307, 575, 1792, 1856,
2428, 2472, 2630, 2784, 3085, 3335,
3494, 3978, 4391, 4624, 4712, 4816,
4885, 5026, 5028, 5310, 5559, 5742,
5787, 5849, 6170

g.- enler 576, 577, 1039, 1454,
1920, 1928, 2090, 2152, 2449, 2575,
3020, 3137, 3209, 3530, 3768, 4112,
4158, 4436, 4458, 4949, 5358, 5535,
5837

g.- ene 2177

g.- enlere 3087
g.- enlerün 2296
g.- enün 959, 1148, 3100,
3138, 5136, 5318
g.- esin 764, 1786, 1886,
1985, 3273, 3650, 4692, 4716, 4999,
5800, 5860
g.- esiz 3491, 4464, 4573,
4576, 4578, 5038, 5295, 5689, 5713,
6005, 6116, 6119, 6121, 6153
g.- evüz 180, 6059
g.- eydi 852, 853, 1455, 3666,
3854, 4164, 4727
g.- eydün 3767
g.- ez 5474
g.- ıcek 321, 564, 617, 2147,
2541, 2822, 3126, 3298, 3326, 4091,
4704, 4725, 4728, 4840, 4873, 4988,
5586, 5648
g.- ıser 1485, 1488
g.- me 3806
g.- meden 5131, 6135
g.- medesiz 5617
g.- medi 348, 627, 1151, 3990
g.- mediler 1763, 5625
g.- medin 1296
g.- medükler 1625, 5153
g.- medün 2841, 3844
g.- mege 164, 2679, 5584,
5742, 5798, 5903, 6004, 6018, 6117
g.- mek 2053, 2854, 3831,
4107, 4544, 5061, 5721, 5805, 5861,
5867, 6206
g.- mekden 6028

g.- mekdür 4025, 5881
g.- meklik 4114
g.- memiş 3201, 5202, 5242,
5550, 6141, 6202
g.- memişdi 2457
g.- memişdir 1906, 3102
g.- memişdür 1468, 5210,
5630, 6120
g.- meñ 6172
g.- meñiz 2084
g.- mese 1494, 5120
g.- meye 1503, 1871, 2834,
3692, 3694, 3952, 4434, 4666, 5103,
5563, 5771, 5775
g.- meyeler 4922, 4923, 5245,
6214
g.- meyen 579, 721, 4301
g.- meyeydi 5315
g.- meyüp 2228, 3055
g.- mez 1518, 1671, 1749,
2044, 2079, 5132, 5477
g.- mez 1996, 3161
g.- miş 2444
g.- se 616, 1135, 1176, 1783,
1874, 2978, 3516, 3671, 3680, 3736
g.- sedün 2335
g.- seler 1874, 5847, 6067
g.- sem 4778, 4875
g.- señ 3828, 4157
g.- señiz 1298
g.- sin 6014
g.- sün 4829, 5235
g.- üben 5555, 5870
g.- ücek 2770, 3257, 5902

g.- ün, 6122
g.- üñ 857, 1155, 1258, 1275,
1392, 1714, 1818, 2330, 2522, 2928,
3092, 3093, 3109, 4190, 4273, 4341,
4418, 4590, 5054, 5146, 5294, 5624,
5695, 5696, 6039, 6043, 6132, 6137,
6149, 6173, 6175, 6200
g.- ünçe 5524
g.- ünçegez 6029
g.- üp 177, 352, 420, 489, 490,
560, 561, 572, 736, 813, 1474, 1493,
1704, 1707, 1778, 1845, 1872, 2042,
2473, 2281, 2433, 2436, 2614, 2734,
2951, 3075, 3190, 3281, 3282, 3503,
3679, 4220, 4322, 4608, 4620, 4677,
4696, 4705, 4713, 4720, 4726, 4729,
4739, 4777, 4867, 5011, 5059, 5073,
5296, 5319, 5456, 5568, 5706, 5888,
5904, 6058, 6080, 6111
g.- ür 114, 190, 200, 221, 370,
372, 383, 401, 408, 465, 484, 559,
609, 612, 616, 620, 881, 1093, 1193,
1443, 1471, 1862, 1884, 1905, 2437,
3411, 3567, 3643, 3811, 4006, 4388,
4486, 4872, 4997, 5046, 5120, 5132,
5289, 5475, 5478, 5759, 5760, 5774,
5777, 5843, 5899, 5900, 5901, 5971,
5972, 5974
g.- ürdüm 309
g.- ürem 1791, 4638, 4723,
4838, 4846, 4854, 5434, 5525, 5914,
5915, 5929
g.- ürler 79, 1444, 1603, 1703,
2054, 2418, 2710, 3204, 3344, 3374,

4446, 4687, 4785, 4996, 5092, 5661,
5662, 5664, 5889, 5898
g.- ürlerse 2607
g.- ürse 1456, 2995, 3672,
4321, 5598
g.- ürsiz 5475, 5872
g.- ürsüz 5618
g.- ürüz 5996
g.- üserdir 5640
g.- üz 5616

göre (<T.) bir şeye uygun olarak,
bir şey uyarınca; gereğince vb
anlamlarına gelen edat.

g. 359, 465, 580, 591, 755,
790, 802, 827, 828, 988, 1001, 1302,
1432, 1641, 1656, 1776, 1850, 2205,
2528, 2927, 2991, 3017, 3143, 3146,
3186, 3336, 3594, 3674, 3769, 3845,
4145, 4316, 4473, 5764, 5962, 6059,
6066, 6157

g.+ dür 1640, 4145

göril- (<T.) bk. görül-.

g.- e 3279

görin- (<T.) bk. görün-.

g.- di 555

g.- e 1287, 1787, 1818, 3733,
3769, 5608, 6065, 6199

g.- ür 216, 300, 1696, 2131,
3758, 3859, 4236, 5602

göriş- (<T.) bk. görüş-.

g.- eler 5280

g.- e 4108

görü- (<T.) görünmek.

g.- mez 2913

g.- seydi 1410

görü- (<T.) görülmek. (*krş.* **görü-**)

g.- e 3280, 4465

g.- mez 3103

görü- (<T.) görünmek. (*krş.* **görü-**)

g. 5796

g.- cegez 610

g.- di 648, 2431

g.- dü 2462, 2701

g.- e 3563, 5348, 5768, 5790,

5961, 5977, 6069, 6077, 6191

g.- en 4652

g.- esi 3418

g.- mesine 5794

g.- meye 5615

g.- mez 2417, 2450, 4664,

5766, 5849, 5850

g.- se 1294, 3324

g.- üler 3768

g.- üp 240

g.- ür 379, 474, 884, 967,

1021, 1040, 1914, 2225, 2226, 2421,

2422, 2432, 3130, 3306, 3459, 3829,

3984, 4389, 5328, 5338, 5348, 5349,

5784, 5870, 6190, 6212

g.- ürken 5106

görü- (<T.) görüşmek. (*krş.* **görü-**)

göster- (<T.) göstermek. (*krş.* **göstür-**)

g. 189, 1145, 1425, 1516,

2835, 3570, 4644, 5113, 5481, 6012,

6160, 6234

g.- di 1907, 2281, 5454

g.- e 751, 1596, 2730, 2961,

2974, 2975, 4053, 5112, 5430, 5710

g.- eler 1715, 5288

g.- em 1784, 2038, 5197,

5238, 6137

g.- esin 4744, 5693

g.- üp 1232, 2706, 4016, 4024,

4386, 5345, 5701, 6162

g.- ür 1203, 1790, 4647

gösteril- (<T.) gösterilmek.

g.- ip 2622

göstür- (<T.) bk. **göster-**.

g.- ürdünüz 1298

götür- (<T.) götürmek.

g. 5235

g.- di 1131, 1154, 1157

g.- e 5710, 6123

g.- eler 1940, 3235, 6025

g.- en 415, 416, 1152, 4776

g.- esi 1127

g.- meden 2774

g.- meye 1989, 4355

g.- miş 4630

g.- miş-di 973

g.- miş-idi 1156, 1189	g.+ in 713
g.- üp 1133, 1160, 2850	g.+ inde 262
göyen- (<T.) bk. göyün- .	g.+ inün 2851, 4794, 5026
g.- di 3329	g.+ iyle 2182
göyün- (<T.) yanmak. (<i>krş.</i> göyen-)	g.+ le 5784
g.- ür 2750, 4656	g.+ ler 76, 133, 1028, 1030,
g.- dükce 4657	1031, 1468, 2034, 2216, 2228, 3201,
	5114, 5242, 5630, 5898, 5985, 6127,
	6141
göyündür- (<T.) yandırmak.	g.+ lerde 5742
g.- e 1389	g.+ lerle 1492, 5783
göz (<T.) göz.	g.+ leründen 3820
g. 818, 1387, 1493, 1495,	g.+ lere 133, 4387, 5901
1591, 1592, 1625, 1660, 1906, 2582,	g.+ leri 1105, 1291, 1311,
2657, 3055, 3085, 3102, 3967, 4045,	1387, 1454, 1817, 2612, 2747, 3211,
4160, 4301, 5028, 5153, 5210, 5256,	3453, 4277, 4726, 4902, 5025, 5264
5388, 5478, 5550, 5708, 5743, 5900,	g.+ lerinde 2139
6113, 6120, 6127, 6155, 6189, 6202	g.+ lerinden 1663, 2035, 3402,
g.+ de 1030, 1298, 5787	5557
g.+ den 2948, 5120, 5505,	g.+ lerin 1635, 4782
5779, 6073	g.+ lerümüz 5271
g.+ i 155, 167, 634, 813, 1130,	g.+ ü 3967
1135, 1238, 1460, 1671, 1771, 1891,	g.+ ünde 3327, 3411, 3733
1933, 2360, 2366, 3156, 3202, 3239,	g.+ ünden 2417, 2470, 4214,
3262, 3283, 3333, 3404, 3454, 3716,	5558, 6025, 6210
3966, 3977, 4017, 4212, 4303, 4559,	g.+ üne 3420, 4664
4617, 4712, 5048, 5120, 5315, 5353,	g.+ ümle 4854
5491, 5591, 5594, 5599	g.+ ümüz 6082
g.+ ine 3670, 3822, 4385,	g.+ ümüzde 5790
4664	g.+ ümüzden 3475, 4844
g.+ ini 5899	g.+ ümüze 5175
g.+ ile 1027, 6116	g.+ ümüze 1605
	g.+ ün 2737, 2865, 3772,
	5440, 5451, 5516, 5760

g.+ üñ 1301, 3774, 4067,
4629, 5110

g.+ üñi 3818

g.+ üñle 3788

g.+ üñden 1382

g.+ ünden 4795

g.+ üne 3759

g.+ üñe 4025, 5795

g.+ ünün 3327

g.+ üñüz 5537

gözük- (<T.) görünmek, meydana
çıkma.

g.- e 3128, 3414, 4025, 4387,
4388, 5708, 5792

g.- mek 5696, 6109

g.- ür 2131, 3759

g.- ürise 5795

gözyaş (<T.) bk. **gözyaşı**.

g.+ ların 1230

gözet- (<T.) gözetmek, korumak.

g.- mek 1751

g.- üp 2971

g.- ür 4303

gözle- (<T.) gözlemek.

g.- r 2426, 4087, 4161, 5114,
5898, 6127

g.- ye 2216, 4087

gözleş- (<T.) karşılıklı olarak

gözlemek.

g.- ür 5307

gözlü (<T.) gözü olmak.

g. 1892, 2155, 3977, 4251

gözsiz (<T.) bk. **gözsüz**.

g. 3500

gözsüz (<T.) gözü olmamak. (*krş.* **gözsiz**)

g. 1494

gözyaşı (<T.) gözyaşı. (*krş.* **gözyaş**)

g.+ nı 3807

ğubār (<Ar.) toz toprak.

ğ. 5028

ğ.+ a 525, 646, 5607

ğ.+ am 623

ğudur (<Ar.) haksızlık.

ğ. 4292

ğudvān (<Ar.) düşmanlık.

ğ. 5958

ğudve (<Ar.) sabah vakti.

ğ. 5468

ğuffāl (<Ar.) dikkatsizlikler.

ğ.+ ı 2244

ğufrān (<Ar.) affetme, merhamet etme.

ğ. 1287, 3448, 4111, 4517, 5922

ġulām (<Ar.) genç, delikanlı.

ġ.+ dur 3670

ġulġul (<Ar.) gürültü.

ġ. 1974

ġullām (<Ar.) gençler, delikanlılar.

ġ. 4346

ġumūm (<Ar.) kederler, tasalar.

ġ.+ dan 4879

ġurbet (<Ar.) gurbet, yabancı bir memleket.

ġ.+ de 629, 4662, 5275

ġ.+ e 1278

ġurfe (<Ar.) çardak, köşk.

ġ.- i baħr 354

ġ.- i taħtı 1587

ġ. 3509

ġ.+ de 3513

ġ.+ den 5351

ġ.+ ler 2224, 2288

ġurķ (?) kuluķka.

ġ.+ a 3872

ġurre (<Ar.) aklık, parlaklık.

ġ. 4238

ġurūb (<Ar.) gök cisimlerinin ufkun

altına inmesi.

ġ.+ da 86

ġ.+ dan 1229

ġurūr (<Ar.) gurur.

ġ. 619, 701

ġ.+ ıla 2134, 2414

ġ.+ ula 4292

ġusl (<Ar.) boy abdesti. (*krş.* **ġusül**)

ġ. 4508, 5143

ġ.+ e 3272

ġuşn (<Ar.) ağaç dalı, budak.

ġ.+ ında 1079

ġuşsa (<Ar.) keder, kaygı tasa.

ġ. 3546, 5058, 5280

ġusül (<Ar.) bk. **ġusl**.

ġ. 4880

ġuş (<Far.) kulak.

g. 488, 770

g.+ ı 3936

ġüyüb (<Ar.) kayıplar.

ġ. 74

ġuzāt (<Ar.) gaziler.

ġ.+ uñ 4749, 4750

ġüç (<T.) güç, kuvvet, zorluk.

g. 4072

g.+ i 2408

g.+ ile 466, 1393

ġüher (<Ar.) elmas, cevher.

g.+ den 4174

g.+ dūr 3928

g.+ iyile 6020

g.+ ler 3536

göl- (<T.) gölmek.

g.- di 652, 4795

g.- diğičün 3762

g.- düğine 2411

g.- düklerin 4987

g.- düm 4806

g.- düñ 4800

g.- e 1413, 4690, 5116, 5159,

5222

g.- er 1059, 1385, 2402, 2621,

3536, 4742

g.- erken 5106

g.- erlermiş 4994

g.- ıcek 3328

g.- mesine 1820

g.- mez 2380

g.- üp 4800

gölāb (<Far.) gül suyu.

g. 5216

g.+ ından 5703

g.+ ını 5710

göldür- (<T.) göldürmek.

g.- eyin 6020

g.- üp 4811

gölgün (<Far.) gül renkli, pembe.

g. 3264, 3691, 4254

Leb-i g.+ ına 5596

gölhan (<Far.) gül gibi güzel.

g.+ ı 5106

gölüstān (<Far.) gül bahçesi.

(krş. **gölüstān**)

g.- ı behiştde 3573

g. 1624, 2731, 2821, 3156,

3194, 4214, 5221

g.+ a 2849

bāğ-ı g.+ a 4126

g.+ da 5598, 5959

g.+ ı 2246, 3397

g.+ ına 1973

g.+ ında 215, 2782

gölşen (<Far.) gül bahçesi.

g.- i cennet 4884

g. 3739, 5221, 5222, 6065

gül (<Far.) çiçek.

g.- i bülbüller 2251

g. 892, 1280, 1524, 1599,

1771, 1783, 2124, 2375, 2849, 3239,

3266, 3328, 3335, 3454, 3573, 3743,

3986, 4061, 4212, 4309, 4737, 5106,

5220, 5221, 5396, 5594, 6170

būy-ı g. 2853

‘izār-ı g. 3574

g.+ den 1059, 3262

g.+ dūr 2260

g.+ e 5595

g.+ i 2716

g.+ de 3536, 5106, 5221

bāğ-ı g.+ de 635

g.+ i 5593

cemāl-i g.+ inden 3743

g.+ idür 3714

g.+ inüñ 3397

g.+ üñ 1772

g. +siz 4659

g.+ ıdur 2264

g.+ içün 3333

gümān (<Far.) zan, sanma, sezme.

g. 5617, 5618

g.+ dan 4063

g.+ um 2220

g. +sız 5475

gülüstān (<Far.) bk. **gülistān**.

g.- ı rūḥunda 5590

g.+ a 2125, 4576

g.+ da 4883

g.+ ına 4202

gülzār (<Far.) gül bahçesi.

g.- ı bī-ḥār 3554

g.- ı cennet 2834, 3529

g.- ı ḥüsünde 3325

g.- ı izāca 6174

g. 142, 636, 1021, 1280,
1294, 1587, 1771, 1891, 2124, 2485,
2873, 2896, 3045, 4017, 4653, 5628

bāğ-ı g. 1783

cennet-i g. 4143

ḥandān-ı g. 1693

ravza-yı g. 263

Şıfāt-ı cennet-i g. 205

uçmağ-ı g. 4744

vaşl-ı g. 4016

g.+ a 4976

g.+ da 3538

g.+ e 3266

g.+ ına 3156, 5116

gümüṣ (<T.) gümüş.

g. 270, 1223, 2317, 2418,
2431, 2647, 2926, 5320

g.+ den 1054, 1250, 1613,
1867, 2051, 2310, 2783, 2786, 2925,
3000, 3037, 3194, 4196, 4200

g.+ dendir 1618

g.+ dendür 2171, 2994, 2999

g.+ dür 1057, 2051, 3194,
3245

gümrah (<Far.) yolunu şaşırmış,
doğru yoldan ayrılmış.

g. 6081

gümüṣ (<T.) gümüş.

g. 1912

g.+ den 1559

gün (<T.) gün.

g. 86, 133, 167, 549, 960,
994, 999, 1042, 1057, 1135, 1148,
1149, 1150, 1185, 1281, 1283, 1386,
1454, 1645, 1859, 1895, 2178, 2195,
2362, 2381, 2405, 2412, 2413, 2621,

2937, 2966, 2985, 3405, 3446, 3519,
3520, 3549, 3719, 3803, 3885, 3947,
3954, 3988, 3991, 4184, 4247, 4333,
4361, 4423, 4424, 4618, 4726, 4728,
4759, 4878, 5205, 5264, 5394, 5487,
5497, 5653, 5668, 5688, 5891, 6206,
6230

g.+ de 786, 870, 978, 989,
995, 997, 1153, 1663, 2512, 2516,
2517, 2913, 3568, 4152, 4397, 4511,
4874, 4903, 5488, 5491, 5570

g.+ den 266, 2489, 4228

g.+ e 4228

g.+ i 213, 958, 993, 1003,
1416, 3293, 4216, 4362, 4940, 4941,
4942, 4943, 4947, 4951, 5240, 5241,
5662, 5663, 5664, 5665, 5673, 5676,
5677, 5679, 5680, 5682, 5691, 6194

g.+ ine 5034

g.+ idür 4957

g.+ inde 1844, 3337, 5674

g.+ ler 3085

g.+ lerinden 2238, 5606

g.+ ünde 4539

g.+ üñ 2515, 3385, 4218,
4221, 4792

‘âlem-i g.+ den 6069

günāgün (<Far.) çeşit çeşit, renk renk.

g. 3691, 4253

günāh (<Far.) günah.

g. 1288, 2573, 2590, 2976,
2985, 3191, 3288, 5096

g.+ a 3489

g.+ da 720

g.+ dan 1630, 2530, 2671,
2979, 3405, 5874

g.+ dur 4184

g.+ ı 856, 1241, 2980, 2985,
2986, 3487, 3636, 3651, 4817, 5082,
5128

g.+ ın 5488

g.+ ına 5086

g.+ ımız 1424, 1776

g.+ ın 723, 857, 2497, 3486,
3912, 4409, 4417

g.+ ıyla 718

g.+ ların 5074

g.+ uñ 1382, 4127

günāhkār (<Far.) günah işleyen.

g. 5082

g.+ a 5097

g.+ lar 1093

g.+ uz 1289

gündiz (<T.) bk. **gündüz**.

g. 963, 2352, 2761

gündizin (<T.) gündüz vakti.

g. 1401

gündüz (<T.) gündüz. (*krş.* **gündiz**)

g. 880, 1240, 2412, 2649,
2914, 2917, 2919, 3096, 3307, 3595,
3654, 3656, 3836, 4069, 4071, 4421,
5114, 5774

g.+ de 3536	g.- di 701
Sehā-yı g.+ in 133	
g.+ üñ 3657	güzāfi (<Ar.) boş, anlamsız söz.
	g. 4820
güneş (<T.) güneş.	
g. 85, 115, 133, 191, 213,	güzel (<T.) güzel.
969, 971, 1530, 1584, 1886, 2135,	g. 735, 2650, 2654, 3154,
2148, 2155, 2253, 2362, 2374, 2491,	3971, 4018, 4229, 4289, 5220
2612, 2724, 2915, 2917, 3188, 3323,	
3780, 4160, 4224, 4251, 4719, 4783,	güzer (<Far.) geçme, geçiş.
4849, 5584, 5607, 5899, 5959	g. 5969, 5971
dil-teng g. 1039	
g.+ de 2583, 3113, 3574, 4161	h^vace (<Far.) hoca, efendi.
g.+ den 525, 1528, 1897,	h. 3394
3573, 3669, 5025	
g.+ dir 285, 549, 685	hā (<Ar.) gayret ve teşvik edici
g.+ i 1671	ünlem.
g.+ le 211	h. 3773, 5159
güngen (<Far.) parlak, aydınlık.	hā'ile (<Ar.) dram, trajedi.
g. 2011	h. 237
günlük (<T.) günlük.	hāb (<Far.) uyku.
g. 1386, 5961	h.- ı ğafletde 1276
	h.- ı ğafletle 3818
güt- (<T.) takip etmek, bir şeyi	
yapmaya çabalamak.	habāis (<Ar.) kötülükler.
g.- enlerüñdür 5873	h. 4919
g.- er 2412	h.+ den 1680
güvā (<Far.) şahit.	habbāt (<Ar.) buğday arpa taneleri.
g. +sı 6195	h. 2120
güven- (<T.) güvenmek.	habbe (<Ar.) buğday tanesi.

h. 923, 4067, 4900

haber (<Ar.) haber, bilgi.

h. 622, 749, 2234, 2713,
3102, 3450, 4328, 4329, 4373, 4772,
4828, 4834, 4875, 4876, 4910, 5295
h.+ cilerdür 2967

haberdār (<Ar.) haberli.

h. 1948

habīb (<Ar.) sevgili.

h. 143, 653, 1905, 2677
h.+ dir 223, 662
h.+ dür 537
h.+ e 3752
ğayr-ı h.+ e 4658
h.+ i 3710, 5193
h.+ ini 167
h.+ idür 672
h.+ üm 1789, 1993, 5184,
6047
h.+ ümsin 651
h.+ üñ 303, 598
vaşl-u h. 5845

Habīb Ar] özel isim.

h. 3685

habībe (<Ar.) kadın sevgili.

h.+ yi 4708

habībī (<Ar.) ey sevgili.

h. 1982, 5918

ḥabībullah (<Ar.) Hz.Muhammed.

h. 192, 1853, 5685

ḥabīr (<Ar.) haberli, bilgili.

h. 2707

ḥabis (<Ar.) bk. **ḥabs**.

h.+ de 382

h.+ den 4836

ḥabīsāt (<Ar.) fenalıklar, kötülükler.

h. 373

ḥabs (<Ar.) hapis, alıkoyma. (*krş.* **ḥabis**)

h. 4833

h.+ e 382

h.+ i 5106

ḥacālet (<Ar.) utanma, şaşırma.

h.+ den 3328, 4159, 5590

ḥacāt (<Ar.) hacetler, istekler.

h. 1143

h.+ ımuz 5474

ḥacc (<Ar.) hac.

h. 1633, 2043

ḥaccām (<Ar.) hacamatçı.

h. 1398

ḥacce (<Ar.) hacca giden, hacı.

h. 4270

ḥacer (<Ar.) taş.

ḥ. 1160

ḥācet (<Ar.) ihtiyaç.

ḥ. 2350, 2801, 3276, 3390,
5602, 5711

ḥ.+ ince 3896

ḥ.+ in 6081

ḥ.+ ler 516

ḥ.+ lerin 2602

ḥ.+ üm 4768

ḥ.+ üñ 4767

ḥācib (<Ar.) kapıcı, kapıcı başı.

ḥ. 1914

ḥ.+ e 4323

ḥ.+ le 4985

ḥacīl (<Ar.) utanmış, yüzü kızarmış.

ḥ.+ dür 4728

ḥācir (<Ar.) hicret eden.

ḥ.+ ler 1565

ḥād (<Ar.) bk. **ḥādī**.

h. 1014, 3214, 4327, 4531

ḥad (<Ar.) bk. **ḥadd**.

ḥ. 333, 641, 1025, 1303,
1423, 3185, 4039

ḥ.+ den 974, 4914

ḥ.+ ları 5169

ḥadd (<Ar.) sınır. (*krş.* **ḥad**)

ḥ.- i gāyet 3720

ḥ.- i keremden 3477

ḥ. 1378, 1426, 1892, 2852,

2889, 3422, 4139, 4168, 4655, 4937

ḥ.+ ı 3712

ḥ.+ ıla 1405

ḥ.+ ile 3087

ḥ.+ ü 1512

ḥadd (<Ar.) yanak.

ḥ.- ı şanavber 1016

ḥ.- i ḥāl 5841

ḥ.- i ḥāle 3537

ḥ.- ü şanavber 3210

ḥ. 743

ḥ.+ e 5530

ḥ.+ i 3574, 4214, 5221

nūr-u ḥ.+ inden 4728

ḥ.+ ine 2248

vird-i ḥ.+ ine 5347

ḥ.+ ü 4884

ḥadem (<Ar.) hizmetçi.

ḥ. 2882, 3566, 5471

ḥ.+ den 2394

ḥ.+ le 2844

ḥadeng (<Far.) kayın ağacı.

ḥ.+ inden 1894

ḥ.+ ine 3732

ḥādī (<Ar.) hidayet eden, Allah.

(*krş.* **ḥād**)

h. 858, 1234, 2469, 4468, 5676

ḥaṭṭ-ı h. 2501 mazḥar-ı h. 64	ḥāfız (<Ar.) hıfzeden, saklayan, koruyan. h. 825, 4989 Dimāğ-ı h.+ ıl-kur'ānda 823
ḥādī (<Ar.) ilk, birinci. ḥilm-i h. 2557 h.+ dir 61	ḥāfir (<Ar.) kabir, mezar. h.+ lerinden 4751
ḥadīs (<Ar.) Hz. Muhammed'in sözleri. h.+ i 4492 ḥur'ān-ı h.+ ile 312 h.+ iyle 771	hafta (<Far.) hafta, yedi gün. (krş. heftā) h. 4234 h.+ ca 6193
ḥādīm (<Ar.) hiçmetçi. h. 169	ḥāit (<Ar.) bahçe duvarı, çit. Binā-yı h.- i cennet 5357
ḥaḍrā (<Far.) yeşil. h. 84	ḥak (<Ar.) doğruluk, adalet, Allah. h. 1425, 2088, 2485, 3581, 3589, 3590, 3746, 5034 h.+ dır 3447 h.+ dur 4170, 5084, 5351 h.+ ların 4897
ḥaffāz (<Ar.) çok koruyucu. h. 2248, 5255	
ḥafī (<Ar.) gizli. h. 410 h.+ si 295	Ḥak (<Ar.) Allah. h. 114, 127, 132, 135, 137, 140, 144, 147, 155, 163, 176, 177, 201, 252, 258, 265, 284, 316, 345, 356, 357, 360, 361, 363, 368, 376, 383, 385, 387, 394, 402, 405, 411, 417, 420, 425, 441, 442, 446, 449, 455, 459, 460, 464, 466, 487, 490, 491, 492, 493, 529, 530, 562, 565, 566, 568, 569, 573, 582, 583, 586, 587, 593, 596, 598, 607, 627, 632,
ḥafīf (<Ar.) ağır olmayan, hafif. h.+ dür 3127, 3691	
ḥafīz (<Ar.) saklayan, koruyan. h.+ dür 4051 h.+ dür 5733	

647, 650, 651, 653, 671, 672, 690,
692, 703, 708, 710, 717, 737, 738,
773, 778, 781, 789, 792, 814, 829,
838, 841, 851, 857, 862, 864, 867,
868, 890, 891, 913, 914, 919, 920,
928, 930, 931, 934, 939, 949, 952,
959, 961, 964, 976, 977, 978, 979,
982, 988, 989, 991, 995, 1011, 1031,
1041, 1061, 1063, 1079, 1086, 1089,
1091, 1108, 1123, 1144, 1154, 1159,
1169, 1172, 1179, 1190, 1191, 1193,
1198, 1212, 1215, 1223, 1254, 1260,
1263, 1274, 1275, 1286, 1294, 1323,
1336, 1344, 1367, 1385, 1399, 1435,
1439, 1459, 1475, 1481, 1484, 1490,
1491, 1503, 1545, 1546, 1549, 1558,
1603, 1651, 1672, 1680, 1681, 1686,
1721, 1734, 1735, 1738, 1752, 1767,
1788, 1831, 1840, 1883, 1950, 1991,
2009, 2028, 2054, 2074, 2110, 2184,
2195, 2221, 2237, 2279, 2398, 2416,
2466, 2480, 2497, 2533, 2555, 2560,
2562, 2567, 2599, 2602, 2613, 2618,
2625, 2683, 2688, 2698, 2699, 2725,
2726, 2730, 2751, 2755, 2757, 2812,
2831, 2861, 2893, 2909, 2912, 2930,
2966, 2973, 2975, 2978, 2987, 2992,
2995, 3011, 3013, 3030, 3054, 3082,
3083, 3091, 3120, 3135, 3144, 3146,
3171, 3183, 3188, 3208, 3214, 3220,
3237, 3254, 3317, 3344, 3362, 3364,
3383, 3400, 3401, 3406, 3421, 3448,
3449, 3456, 3485, 3490, 3557, 3559,
3560, 3569, 3592, 3612, 3621, 3664,

3674, 3705, 3707, 3709, 3729, 3731,
3735, 3737, 3748, 3753, 3775, 3776,
3804, 3822, 3861, 3863, 3886, 3901,
3912, 3927, 3978, 3994, 3998, 4014,
4021, 4022, 4042, 4088, 4111, 4153,
4192, 4256, 4266, 4271, 4273, 4278,
4307, 4323, 4363, 4370, 4381, 4383,
4388, 4394, 4407, 4416, 4418, 4425,
4429, 4431, 4432, 4443, 4448, 4449,
4453, 4473, 4474, 4478, 4479, 4481,
4528, 4532, 4539, 4540, 4546, 4549,
4555, 4562, 4576, 4588, 4602, 4607,
4610, 4632, 4640, 4760, 4762, 4763,
4780, 4870, 4887, 4896, 4921, 4959,
4973, 4989, 5004, 5037, 5039, 5054,
5072, 5075, 5101, 5164, 5172, 5190,
5191, 5192, 5206, 5211, 5224, 5244,
5247, 5254, 5275, 5315, 5341, 5343,
5344, 5363, 5369, 5399, 5400, 5423,
5425, 5429, 5447, 5448, 5453, 5497,
5499, 5501, 5513, 5522, 5541, 5544,
5545, 5554, 5555, 5558, 5560, 5564,
5571, 5573, 5574, 5580, 5581, 5605,
5616, 5626, 5637, 5656, 5687, 5697,
5698, 5702, 5704, 5709, 5720, 5743,
5774, 5784, 5797, 5837, 5838, 5844,
5846, 5850, 5879, 5889, 5895, 5898,
5912, 5921, 5926, 5945, 5952, 5954,
6004, 6007, 6008, 6015, 6048, 6051,
6061, 6088, 6106, 6109, 6114, 6115,
6123, 6139, 6144, 6163, 6166, 6190,
6191, 6192, 6194, 6197, 6201, 6208,
6235

biğayr-ı h. 3481

cemāl-i h. 2958, 5453	h.- ü pāyīñüñ 4747
cemāl-ü h. 5717	h. 1007, 2366, 2850
faẓl-ı h. 2119, 4260	
faẓl-u h. 5658	hākān (<Far.) kağan.
hazret-i h. 353, 3701	h. 3184
hiṭāb-ı h. 471	h. +ı 2246
kaẓā-yı h. 2008	h.- ı a ‘zam 3838
kelām-ı h. 4598	h.+ a 6223
ḳudret-i h. 1309	h.+ uñ 335
levh-i h. 820	ṣāh-ı h.+ a 4383
mazhar-ı h. 672	
mest-i fikr-i h. 295	hākāret (<Ar.) hakaret.
nūr-u h. 1967, 2003, 3517,	h. 918, 2166
4025	h.+ den 4164
rızā-yı h. 2008, 2478, 3215	
selām-ı h. 6204	hakāyık (<Ar.) hakikatler, gerçekler.
şifāt-ı h. 496, 821	h. 91, 215, 497, 519, 897,
şükr-i h. 295	1879, 2506, 3697, 3714, 3725, 4146,
vişāl-i h. 2066	5962
zıkr-i h. 295, 3745	‘arif-i sırr-ı h. 581
levh-i h.+ da 822	h.+ da 5963
ṭarīḳ-i h.+ da 1565	h.+ dan 294, 518, 664, 2836,
h.+ dan 401, 1122, 1180,	5281
1222, 1571, 1608, 2482, 2979, 2996,	h.+ la 284, 1525, 5112
3175, 3906, 3935, 3972, 4263, 4331,	
4442, 4519, 4564, 5104, 5125, 5261,	hakīḳ (<Ar.) hak sahibi olan, haklı.
5540, 5684, 5694, 6052, 6215	h.+ ile 4605
ḳudret-ü h.+ dan 3692	
sivā‘-yı h.+ dan 2964	hakīḳat (<Ar.) gerçek, doğru.
nūr-u h.+ dır 571	h. 126, 143, 177, 212, 222,
h.+ dur 4665, 5651	232, 284, 286, 368, 502, 505, 522,
	538, 630, 654, 1172, 1690, 2045,
hāk (<Ar.) toprak.	2265, 2472, 2888, 3203, 3207, 3450,
h.- i pāyine 310	

3590, 4547, 4576, 4905, 4927, 5777,

5893, 5954, 5990, 6145, 6218

h.+ de 1431, 2803, 2804, 4291

h.+ den 2243, 5994

h.+ dur 5902

h.+ dūr 5756, 5843, 5889

ḥaḳīkī (<Ar.) gerçek, doğru.

h. 4665, 4667, 6096

maḥbūb-ı h.+ den 226

h.+ ye 4670

kemālāt-ı h.+ ye 4028

‘ışk-ı h. 4673

ḥakīm (<Ar.) âlim, bilgin, her şeyi bilen.

h.+ sin 423

ḥaḳīr (<Ar.) değersiz, itibarsız.

h.+ em 623

ḥākīm (<Ar.) hükmeden, egemen.

h. 2707

ḥaḳḳ (<Ar.) hak, hukuk, adalet.

h.+ ı 231, 1671

h.+ ına 4492, 4749

h.+ ını 861, 4269, 4894

h.+ için 174, 255, 811, 2220

h.+ ıla 4921

h.+ ımda 860

h.+ ımuzı 4835

Ḥaḳḳ (<Ar.) Allah.

h.- ı vişāle 4023

h. 1234, 2962

h.+ a 53, 113, 143, 150, 194,

384, 389, 435, 443, 570, 631, 742,

873, 924, 1005, 1066, 1143, 1194,

1215, 1217, 1240, 1254, 1319, 1408,

1639, 1668, 1705, 1883, 1964, 2199,

2221, 2280, 2361, 2481, 2680, 2723,

2724, 2727, 2968, 3012, 3065, 3172,

3201, 3339, 3437, 3466, 3468, 3469,

3491, 3577, 3578, 3579, 3620, 3627,

3630, 3711, 3821, 3910, 4029, 4032,

4088, 4258, 4269, 4307, 4314, 4349,

4368, 4373, 4470, 4490, 4516, 4523,

4534, 4675, 4742, 4766, 4781, 4813,

4863, 4877, 4880, 5094, 5146, 5259,

5260, 5340, 5469, 5472, 5654, 5891,

5931, 5976, 6147, 6189, 6217

cemāl-i h.+ a 2085

faẓl-u h.+ a 4443

ḥazret-i h.+ a 304, 3727

ḳudret-i h.+ a 1002

vaşl-ı h.+ a 4573, 5704

zıkr-i h.+ a 5502

likā-yı h.+ adur 2855

h.+ dan 2989, 3650, 4770,

4805, 5836

h.+ dandur 4028

h.+ ı 114, 197, 286, 404, 429,

433, 481, 490, 709, 717, 1317, 2004,

2053, 2108, 2716, 2967, 3050, 3228,

3307, 3623, 4475, 4670, 4751, 4752,

4776, 4912, 4922, 5113, 5114, 5537,

5569, 5775, 5835, 5843, 5858, 5893,
6077, 6117, 6209

cemāl-i h.+ ı 2854

cemāl-i h.+ ı 736, 1900, 4025,
4544, 5456, 5532, 5847, 6116

fażl-u h.+ ı 2950

kemāl-i h.+ ı 2728

kitāb-ı h.+ ı 2498

lūtf-i h.+ ı 1680

rızā-yı h.+ ı 751, 2206, 2990

vaşl-ı h.+ ı 143

vaşl-u h.+ ı 2950

vişāl-i h.+ ı 5455

h.+ içün 4750

h.+ ıla 666, 2127, 2686, 3745,
4606, 6053

‘ışk-ı h.+ ıla 4674

h.+ içün 2230, 2237, 2904,
2905, 3069, 3755, 4406, 4439, 4466,
4541, 5438

h.+ u’l-yakīnde 5457

h.+ uñ 63, 65, 183, 197, 256,
312, 350, 387, 395, 548, 549, 1214,
1280, 1301, 1311, 1426, 1437, 1488,
1493, 1529, 1536, 1541, 1542, 1664,
1667, 1720, 1966, 2090, 2120, 2200,
2617, 2668, 2669, 2681, 2686, 2694,
2712, 2943, 2984, 2986, 2991, 3009,
3073, 3123, 3184, 3191, 3320, 3339,
3447, 3455, 3553, 3580, 3624, 3632,
3643, 3693, 3710, 3913, 3996, 4043,
4284, 4330, 4376, 4512, 4529, 4561,
4563, 4580, 4609, 4615, 4636, 5005,
5055, 5061, 5118, 5281, 5368, 5415,

5417, 5500, 5507, 5581, 5583, 5700,
5707, 5717, 5718, 5721, 5768, 5813,
5834, 5873, 5881, 5886, 5892, 5946,
5952, 5983, 5989, 6010, 6025, 6026,
6028, 6029, 6127, 6147, 6155, 6176,
6181, 6206

h.+ uñdur 4027, 4028

ḥaqqānī Ar] hak ve adalete uygun.

h. 3698

‘ilm-i h.+ de 3696

maḥbūb-ı h. 155

ḥaqqullah (<Ar.) Allah’ın yardımı.

h. 3478

ḥāl (<Ar.) durum.

h. 885, 1372, 1382, 1759,
2802, 2972, 4797, 5300, 5520, 5574,
5832

h.- i beḳāsında 51

h.- i cihānūn 4072

h.- i ḥudūsında 51

h.- i leb 3574

h.- i mi’rāc 2024

h.- i muṭlaḳ 405

h.- i şānı 841

h.- u ibşār 5895

h.- ü mechül 3849

h.- u şıfāt 2693

eşref-i h. 5226

h.+ de 2924, 4742

h.+ dedür 5935

h.+ e 2813, 3495, 4238, 5888

ḥadd-i ḥ.+ e 3537	ḥ.+ ı 2073
ḥ.+ e 3471, 5762	
ḥ.+ i 177, 1141, 1353, 1421,	ḥālāt (<Ar.) hâller, durumlar.
2460, 2587, 3805, 3948, 4232, 4365,	ḥ. 331, 2790, 2810, 4043,
4487, 4561, 4798, 4812, 4815, 4825,	5404
4858, 4899, 5482, 5623, 5806	maḥzen-i esrār-ı ḥ. 662
mebde-yi ḥ.+ i 4669	ḥ.+ a 5280
taḥkik-i ḥ.+ i 1172	
vaşf-ı ḥ.+ i 2320, 3265	ḥalāvet (<Ar.) tatlılık, şirinlik.
zulmet-i ḥ.+ i 179	ḥ. 3399
ḥ.+ ince 3143	ḥ.+ de 2581, 3986, 4160
ḥ.+ inden 5259	ḥ.+ den 480, 2249, 4163
ḥ.+ ine 2620, 3854	ḥ.+ ler 4514
ḥ.+ ini 5109	
ḥ.+ in 1456, 3455, 3474, 3777,	ḥalāyık (<Ar.) yaratılmış varlıklar,
4821, 5571, 5890, 6008, 6029	insanlar, hizmetçi.
ḥ.+ inde 726, 5516	ḥ. 519, 1496, 5653
ḥ.+ ini 4531	a‘māl-i ḥ. 941
ḥ.+ leri 3974	
ḥ.+ üm 3010, 5528	Ḥaled (<Ar.) yedi kat yerden
ḥ.+ üñ 2737, 5798	ikincisinin adı.
	ḥ. 1092
ḥāl (<Ar.) bk. ḥāl.	
ḥ.- i mālđur 2368	ḥalef (<Ar.) sonra gelen.
ḥadd-i ḥ. 5841	ḥ. 308
ḥ.+ i 3265, 5593, 5597	
ḥ.+ ini 3452, 4780	ḥalel (<Ar.) boşluk, bozukluk.
ḥ.+ üm 4778	ḥ. 4621
ḥalaḳ (<Ar.) pay, hisse, nasip.	ḥālet (<Ar.) hâl, keyfiyet.
ḥ. 1091	ḥ. 5897
ḥalāş (<Ar.) kurtulma, kurtuluş.	ḥ.+ ine 2510
ḥ. 2120, 3176, 3405, 3597,	
4124, 6001	ḥalḥāl (<Ar.) ayak bileziğı.

h. 4006	
şavt-ı h. 4802	
hālī (<T.) halı.	hālīş (<Ar.) halis.
h.+ calar 2347	h. 1679, 2993, 3245, 3425, 4945, 4965 nūr-ı h.+ den 399
hālī (<Ar.) تنها, boş,	halk (<Ar.) halk, yaratma, yaratılma.
h. 1141, 4815, 5474, 5477	h. 50, 206, 249, 353, 396, 405, 437, 438, 441, 459, 519, 692, 726, 740, 773, 794, 888, 920, 921, 930, 931, 935, 943, 949, 982, 991, 995, 996, 997, 1043, 1050, 1081, 1082, 1089, 1098, 1115, 1134, 1169, 1240, 1246, 1258, 1263, 1298, 1300, 1336, 1435, 1466, 1479, 1480, 1545, 1566, 1607, 1657, 1831, 1840, 2008, 2088, 2134, 2231, 2232, 2241, 2417, 2470, 2759, 2902, 2966, 3209, 3443, 3592, 3699, 3702, 3708, 3731, 3746, 3754, 3766, 3804, 3837, 3858, 3863, 3891, 3896, 4037, 4047, 4174, 4175, 4187, 4522, 4617, 4650, 4759, 5118, 5237, 5239, 5244, 5245, 5386, 5463, 5704, 5717, 5895, 5921, 5982, 6084, 6087, 6139, 6154, 6204
hālīd (<Ar.) sonsuz, ebedî.	h.- ı hulkı 2796
h. 5165	h.+ a 53, 287, 411, 737, 821, 829, 992, 1037, 1422, 1437, 1609, 1979, 2235, 2403, 2481, 2659, 3369, 3581, 3746, 3815, 3996, 4032, 4163, 4269, 4472, 4473, 4887, 5385, 5684, 5712, 5735, 5983, 6163
eyyām-ı h.+ e 5830	ehl-i hüsn-i h.+ a 739
h.+i 1176	levh-i h.+ a 820
hālīfe (<Ar.) arkadan gelen, sonradan gelen, halife.	
h.+ e 166	
h.+ si 1857	
h.+ ydi 4582	
hālīk (<Ar.) helak eden.	
h. 2121	
hālīk (<Ar.) yaratıcı, Allah.	
h. 960, 1134, 1152, 2625, 2707, 3214	
hālīl (<Ar.) dost.	
h. 5677	
h.+ e 142	
hālīlullah (<Ar.) Allah dostu, sadık dost.	
h. 4574	

h.+ a 4898
h.+ adur 945
h.+ asına 5148
h.+ dan 921, 2482, 3749
ğayr-ı h.+ dan 4765
h.+ dur 4804
h.+ ı 529, 593, 1111, 1298,
1375, 1376, 1695, 1861, 2361, 3809,
4292, 5263, 5740, 5774, 6194, 6197
h.+ ına 1947
h.+ ıla 666, 2053, 2127, 2740,
3745, 4644, 5719, 6204
h.+ ın 1420
h.+ ıyla 5158
h.+ lar 3467
h.+ umuzı 4835
h.+ uñ 421, 831, 1000, 1211,
1385, 1485, 1667, 2205, 3224, 3883,
3888
şüret-i h.+ uñ 795

halqa (<Ar.) halka.

h. 1205, 1831, 1832, 2724
h.+ dır 262
h.+ dur 946
h.+ nuñ 1835
h.+ sı 1808
h.+ sın 1793
h.+ ya 1833, 1834

hall (<Ar.) çözme.

h. 480, 6102
h. +ü 3062, 5612

hallac (<Ar.) pamuk, yorgan satan kimse.

h. 629, 4281

hallāḳ (<Ar.) yaratıcı, yaratan.

h. 942, 1082, 1389, 2510,
4880, 5366

şükr-ü h. 3745

zıkr-i h. 666

vaşl-ı h.+ ı 771

hallāş (<Ar.) çok tutan, yakalayan kimse.

h. 1893, 4995

ham (<Far.) eğri, bükülmüş.

h. 3880

h.- ı zülfin 2489

h.- ı zülfine 1896

hām (<Far.) çiğ, pişmemiş.

h. 1349, 1394, 5850

h.+ dur 1395

hamākat (<Ar.) ahmaklık.

h. 3271

hamd (<Ar.) Allah'a şükran duygusunu bildirme.

h. 716, 3315, 4780, 5095,

5181, 5654

h.+ e 52

h.+ i 49, 5261

h.+ ile 4350

	h.+ ler 2570, 3250
ḥamdulillah (<Ar.) Allah'a hamd olsun.	Ḥāmiye cehennemden derecelerinden birinin adı.
h. 5343, 5931	h.+ dür 1315
ḥamīd (<Ar.) övülmeye layık, Allah.	ḥamle (<Ar.) atılma, saldırma.
h. 3620	h. 4739
h.+ dür 3620	
h.+ üñ 3619	ḥamli (<Ar.) yüklü.
ḥāmid (<Ar.) hamdeden, şükreden.	h.+ sini 2646
h. 873	
h.+ üñ 49	ḥammāl (<Ar.) hamal.
ḥamīm (<Ar.) soy sop, çok sıcak.	h.+ dur 4237
h. 1400, 1417, 3596, 3597,	ḥammām (<Ar.) hamam, banyo.
3600	h. 3274
h.+ den 2254, 3445	h.+ a 3272, 3273
evşāf-ı h.+ den 1380	h.+ cı 3273, 3276
h.+ dür 1397	
h.+ ile 3446	ḥamr (<Ar.) şarap, içki. (<i>krş.</i> ḥamir)
ḥamīr (<Ar.) hamur.	h. 768, 774, 3630, 4352, 4701,
h. 1526	5389
ḥamīs (<Ar.) beşinci.	h.- ı aḥmer 3128
h. 4951	h.- ı cennet 4943
	h.+ ı 3251, 4355, 5019, 5256,
	5975
ḥāmil (<Ar.) hamil.	ḥamrā (<Ar.) kırmızı, kızıl.
h. 461, 4027	Mey-i h. 3414
ḥamir (<Ar.) bk. ḥamr .	vird-i h. 3326
h. 3891, 4944	ḥams (<Ar.) beş.
h.+ dür 1951	Ḳuvā-yi h. 105

	hilm-i h. 451
hamse (<Ar.) beş.	
h. 93	hannās (<Ar.) şeytan.
kuvā-yı h.+ dir 92	h. 4869
han (<Far.) hükümdar, hakan.	hānumān (<Far.) ev bark, yuva, aile.
h. 197, 246, 3208, 3399	h.+ dan 4064
h.- ı ‘Osmānı 4400	h.+ ı 4661
h.- ı sultānuñ 335	
h.+ a 257, 336, 6223, 6226	har (<Ar.) sıcak, hararetli.
h.+ ı 580, 255, 2246	ihrāk-ı h.+ ından 1398
h.+ larına 4315	h.+ ını 1264
h.+ um 2027	
h.+ umuzla 5650	hār (<Far.) diken.
h.+ uñ 315, 3715	h. 2716, 4658
mısr-ı h.+ muñ 5593	h.+ dur 2260
	h.+ ı 1524, 2782, 5590, 5959
handān (<Far.) gülen, şen, neşeli.	h.+ ını 5116
h. 634, 1059, 2161, 2729,	
2882, 3188, 3238, 3634, 4062, 4156,	harāb (<Ar.) yıkık, viran.
4267, 4575, 4764, 4780, 5117, 5577,	h.- ı zulmeti 4666
6175	h. 1898, 2387, 2388, 3441,
h.- ı gülzār 1693	4121, 5119
	h.+ ına 2184
hāne (<Far.) ev.	h.+ ın 3901, 6075
h.+ si 1550	
hannān (<Ar.) çok acıyan, Allah’ın	harābe (<Ar.) yıkıntı, çok eski ev.
isimlerinden.	h. 2387
h. 2707, 5879	
h.- ı a‘lemdir 72	harām (<Ar.) haram, dinen yasak şey.
h.- ı a‘lemdür 5732	h. 1735, 2635, 4465
h.- ı evlā 123	h.+ a 2081, 3478
h.+ a 4030	h.+ dan 5258
	h.+ dur 3890, 3949

h.+ lardan 3115	h. 1931, 1969, 2152, 2363, 3043, 3098, 3616, 3949, 3952, 4695, 4839, 4850, 4953, 5094, 5146, 5391
ḥarāret (<Ar.) sıcaklık.	
h.+ den 3602	h.+ den 1930, 2347, 3547
	h.+ i 3950, 3951
ḥarb (<Ar.) savaş.	h.+ in 3950
h. 4612	h.+ ler 2912
h.+ e 1195	h.+ lerden 2143, 3945
dār-ı h.+ e 4618	h.+ leyin 5146
h.+ ıla 381	h.+ miş 3947
ḥarbe (<Ar.) kısa mızrak, süngü.	ḥāriz (<Ar.) hıfz olunmuş, saklanmış, korunmuş.
h.+ ler 1195	h. 3880
ḥarc (<Ar.) harcama, masraf.	ḥarrāş (<Ar.) çok hırslı.
h. 2390, 4567	h. 1896, 4984, 4988
h.+ ına 1211	
ḥardal (<Ar.) hardal.	Hārūn (<Ar.) Hz. Harun.
h. 2942	h. 4299
h. +ca 1136	
ḥarf (<Ar.) harf.	ḥāş (<Ar.) özel, mahsus.
h.- i ḳur'ān 824	h. 174, 1627, 1879, 1880, 1897, 2236, 2302, 2720, 3256, 3455, 3465, 3476, 3480, 3498, 3509, 3515, 3913, 4147, 4901, 4997, 5126, 5172, 5191, 5201, 5206, 5211, 5287, 5365, 5367, 5425, 5508, 5993, 6038, 6045, 6048, 6059, 6129
h.- i pāre 826	h.+ a 1518
şavt-ı h.+ dir 834	h.+ şa 5184
h.+ e 800	h.+ el-ḥāş 1885
h.+ i 409, 796, 799	h.+ ıla 688, 3746
ṭayy-ı h.+ i 832	h.+ lar 3458, 3492
h.+ ini 825	
libās-ı h.+ ile 835	
h.+ in 3451	
ḥarīr (<Ar.) ipek.	

h.+ larumsuz 6133	h.+ ı 1211
h.+ ü'l-hāş 4998	be'ışk-ı h.+ ı 1290
ehl-i h. 3085	
hasāfet (<Ar.) hükümde sağlamlık, olgunluk.	haşım (<Ar.) bk. haşım .
h.+ den 4162	h.+ dur 3584
Hasan (<Ar.) Hz. Hasan.	hāsir (<Ar.) hasret çeken.
h. 334	h. 5269
hasāret (<Ar.) zarar, ziyan.	hasīs (<Ar.) cimri.
h. 918	h. 2362
h.+ le 321	hasīsāt (<Ar.) kötü huylar.
hased (<Ar.) kıskançlık.	h. 373
h. 373, 2048, 2049, 2211, 2637, 2798, 3591, 5139, 5614	haşlet (<Ar.) tabiat, mizaç.
h.+ den 5966	h. 4432
hasen (<Ar.) güzel.	haşm (<Ar.) düşman. (krş. haşım)
h.+ den 917	h.+ ından 4437
hāşhāş (<Ar.) en has.	hasret (<Ar.) hasret, özlem.
h. 1886	h. 2842, 3914, 4183, 5110
hasīb (<Ar.) değerli, itibarlı.	h.- i envār 1296
h.+ dür 662	h.- i 'uzmā 5744
hāşıl (<Ar.) ortaya çıkan.	h.+ de 5748
h. 194, 252, 262, 302, 400, 747, 757, 759, 2066, 2139, 2202, 2794, 2840, 3884, 3946, 4938, 5506, 5811, 5897, 5974	h.+ ile 1295, 3437
	hāşşa (<Ar.) güç, kuvvet.
	h. 5836, 5838
	şoḥbet-i h. 309
	h.+ si 4026
	hassās (<Ar.) hisli, hassas.

h.+ a 93, 97	h. 5839
haşşāş (<Ar.) hassas, duyarlı.	h.+ de 416, 1874, 4265, 4274, 4434, 4637, 4899
h. 4994	h.+ den 1875
haste (<Ar.) hasta.	haşr (<Ar.) toplanma. (<i>krş. haşir</i>)
h. 3880	h. 937, 2033, 5511, 5886
hāşā (<Ar.) asla, katiyen, Allah göstermesin. (<i>krş. hāşāy</i>)	h.+ e 2023, 4502, 5248
h. 1664	yevm-i h.+ e 1742, 1980
hāşāk (<Far.) çöp, süprüntü.	h.+ i 3442
h. 2853	hāşyāy (<Ar.) kenar, sınır.
hāşāy (<Ar.) bk. hāşā .	h. 6213
h. 3685	haşyet (<Ar.) korku.
haşeb (<Ar.) kalın, kuru ağaç, odun.	h. 3625, 3627, 5874
h.+ den 819	haṭ (<Ar.) bk. haṭṭ .
haşem (<Ar.) aile, yanında bulunanlar.	h.+ dan 826
h. 2844, 2882	h.+ dandur 1022
h.+ den 2394	h.+ dur 4001
haşhāş (<Ar.) afyon, haşhaş.	h.+ lardan 781
dāne-yi h. 1681, 4897	haṭā (<Ar.) hata, kusur, kabahat.
hāşī (<Ar.) alçak gönüllü.	h. 6066
h. 2063, 2095, 5272	h.+ lar 1517
h.+ ler 2064	h.+ sından 5720
h.+ in 5885	h.+ ya 4501
haşir (<Ar.) bk. haşr .	haṭar (<Ar.) tehlike.
	h.+ da 2083
	hātem (<Ar.) mühür, mühürlü yüzük.

h. 2013, 2126, 3540, 3689,
4005

h.+ e 3543, 3544, 3546

h.+ ede 3547

h.+ üñ 3542

h.+i 4255

ḥaṭf (<Ar.) çalma, aşırma.

h.+ ı 317

ḥāṭır (<Ar.) zihin, fikir.

h. 4963

h.+ uñda 4110

ḥāṭif (<Ar.) seslenici, çağırıcı.

h. 1411

ḥatm (<Ar.) bitirme, sona erdirme.

h. 803, 2093, 4967, 5081

ḥaṭṭ (<Ar.) çizgi, satır, yol. (*krş.* **ḥaṭ**)

h.- ı hādī 2501

h.- ı müzellef 1016

h.- ı nūrla 3542

h.- ı yāḳūt 3712

h.- u nūrānī 1277

h.+ a 2314

h.+ dandur 3687

h.+ ı 781, 906, 2013

h.+ ıla 951, 1830

h.+ ile 3087

nūr-u h.+ ıla 4165

ḥattā (<Ar.) ayrıca, bundan başka.

h. 148, 2019, 2427, 2689,
4507, 4477, 4869

ḥaṭṭāb (<Ar.) oduncu.

h. 231

ḥaṭṭāṭ (<Ar.) hat sanatçısı.

h. 2136, 5233

ḥātūn (<Far.) kadın.

h. 2392, 2630, 3991

h.+ a 4805

h.+ lar 3112, 3410, 3412,

3958, 4289

h.+ ları 2676, 3121, 3972

h.+ laruñ 3971

h.+ um 4806

h.+ una 2636

ḥaṭve (<Ar.) adım.

h. 3776

havā (<Ar.) hava, gökyüzü.

h. 1157

h.+ da 3001, 3016, 3197,

4249, 4975, 5948

h.+ dan 3365, 3683, 4974,

4998, 5107

h.+ lardan 1521

h.+ sı 2297, 2302, 3525, 3744

h.+ ya 4096

havādār (<Ar.+Far.) havası bol.

h.+ uñ 1280

ḥavāle (<Ar.) havele, bir işi veya şeyi birinin üstüne bırakma.	ḥ. 1855 āb-ı ḥ. 1864
ḥ. 1374, 1392	ḥavız (<Ar.) bk. ḥavż. ḥ.+ dan 5143
ḥavāri (<Ar.) yardımcı.	Hāviye (<Ar.) cehennem yedinci katı. h. 370, 1316 h.+ dür 1315
ḥ. 2151	
ḥavāş (<Ar.) haslar, saygınlr.	ḥavl (<Ar.) yıl, sene, güç, kuvvet. ḥ.- i kūh-ı kâfa 1228
ḥ. 897 ḥ.+ ı 93	ḥavlān (<Ar.) dönme, dolaşma. ḥ. 403
ḥāver (<Far.) şark, doğu tarafı.	ḥavle'l-‘arş (<Ar.) arşın etrafı. ḥ.+ da 388
ḥ. 3267, 5243	
ḥavf (<Ar.) korku, korma.	ḥavle'l-kürsī (<Ar.) kürsünün etrafı. ḥ.+ de 403
ḥ. 113, 437, 1299, 2064, 2513, 2589, 2976, 3172, 3176, 3187, 3188, 3468, 3627, 3906, 4049, 4075, 5824	ḥavlı (<Ar.) avlu. ḥ. 1450, 3035, 4098 ḥ.+ da 3036, 4099 ḥ.+ nuñ 1451
ehl-i ḥ.+ a 3144, 3146 ḥ.+ da 5885 ḥ.+ dan 1236 maḳām-ı ḥ.+ de 446 ḥ.+ den 2167 ehl-i ḥ.+ e 3014, 3135 ḥ.+ ıla 3134, 5212 ḥ.+ i 2827 ḥ.+ ini 5096 ḥ.+ uñ 2990 ehl-i ḥ.+ uñ 3147	ḥavra (<Ar.) ahu gözlü kadın. cemāl-i dilber-i ḥ. 2246
ḥavfiyyāt (<Ar.) korkular.	ḥavż (<Ar.) havuz. (krş. ḥavız) ḥ. 3897, 4151, 4882 ḥ.+ uñ 1864
ḥ. 3182	
ḥāvī (<Ar.) içine alan, toplayan.	

havz (<Ar.) bk. havz . h. 636, 1645, 3194, 3496, 3668 h.- ı kevşer 1655 h.+ ınuñ 3718 h.+ uñ 1872, 1885, 1962, 1968	h.+ üñden 6071, 6072
havza (<Ar.) deniz kıyısı, memleket. h.+ sında 5608	hayālāt (<Ar.) hayaller, düşler h. 897
hāy (<Far.) vay, evyah. h. 4304, 6196, 6214	hayāliyye (<Ar.) hayalle ilgili şeyler. h. 99 bilā-ibṭā h. 94
hāy (<Far.) çığneyen. h. 3676, 6203	hayāt (<Ar.) yaşam, canlılık. āb-ı h. 251, 1456, 2729 āb-ı h.- ı ehlā 4164 āb-ı h.+ dan 3716 āb-u h. 3050 āb-u h.+ dur 5380 ehl-i h. 3920 h. 292, 775, 3426, 3524, 3712, 4760, 6167 h.- ı bākīye 4516, 4522 h.- ı dünyā 1740 h.- ı sermedi 4164 h.+ a 3921 āb-ı h.+ ı 230 āb-u h.+ ı 3708 h.+ ında 4733, 5826 h.+ um 5494 h.+ umçün 5492 h.+ uñ 3920 h.+ uña 477
hayā (<Ar.) utanma, sıkılma. h. 452, 560, 713, 1457, 3460 h.+ dan 453, 562, 678, 3116 h.+ sından 892, 2377 h.+ sız 2402 h.+ ya 5531	
hayāl (<Ar.) hayal, düş, rüya. h.+ dir 2368 h.+ dür 3843, 4074 h.+ i 3265 h.+ inde 5110 h.+ üñde 2454 h.- i 'aynıla 5759 h. olup 5492 rü'yā-yı h.+ dür 4291 h.+ e 5758 hiss-i h.+ e 5762 h.+ inden 1522, 217, 6078	Haydar Ar] Hz. Ali. h.+ la 4300 hayf (<Ar.) haksızlık, zulüm.

h. 4862	şevāb-ı h.+ ınuñ 1675
hayhāy (<Ar.) hayhay, peki.	h.+ u'l-erzāk 5068
h. 3679	h.+ u'l-lāl 5842
hayır (<Ar.) bk. hayr .	h.+ u'l-ūmūr 754
h. 761, 1748, 2563, 2978,	h.+ un 3730
3219, 3225, 5084, 5493	h.+ uñ 2565
h. +lu 3463	hayrān (<Ar.) tutkun, tutulmuş.
hayli (<Ar.) epeyce, çokça.	h. 76, 433, 490, 1188, 1283,
h. 4750	1470, 1773, 1861, 1888, 1899, 2149,
hayme (<Ar.) çadır.	2432, 2433, 2515, 2713, 2734, 3137,
h. 154, 2041, 3159, 4089,	3325, 3535, 3605, 3723, 3832, 4700,
4154, 4483, 4717, 4718, 4720, 4722	4854, 5107, 5121, 5233, 5440, 5451,
yeşāri-yi h. 268	5455, 5572, 5573, 5598, 5718, 5753,
h.+ de 414, 2143, 4483	5848, 5904, 5980, 6030, 6050, 6054,
h.+ ler 2040, 4152, 5002	6154, 6164, 6178
h.+ lerde 3117	hayrāt (<Ar.) iyilikler, hayırlı işler.
h.+ nūñ 4152	h. 3209
hayr (<Ar.) iyilik, hayır. (<i>krş.</i> hayır)	h.+ a 5078, 5081
h. 203, 941, 1288, 1635,	hayret (<Ar.) şaşma, şaşkınlık.
1636, 2561, 2616, 2986, 4928	deryā-yı h. 5745
h.+ a 714, 762, 3485, 4536,	h.- i kübrā 5744
4712	h.+ de 1149, 3282, 4725, 5746
kaşd-ı h.+ a 2123	hayvān
h.+ ı 725, 755, 1674, 1764,	rūh-ı āb-ı h.+ dır 775
1766, 1863, 3229, 3240, 3343, 5084,	hayvān (<Ar.) canlılık, dirilik.
5086	h. 999, 1527, 2855
h.+ ından 1676	āb-ı h. 3717
h.+ ıla 1637, 1682, 2539,	baħr-i h. 1192
2724, 4577	çeşme-yi h. 214
	nehr-i h.+ da 4282

āb-ı h.+ dur 4402	h. 754, 911, 1092, 1095, 1363, 1373, 2070, 2620, 2671, 2743, 3637, 3753, 3757, 3913, 4079, 5248, 5530, 5970
ḥayvāniyye (<Ar.) canlıyla ilgili. h.+ dūr 1407	h.+ ler 2903, 3115
ḥayy (<Ar.) diri, canlı. h. 1152, 3717, 6131 h.+ dur 4379 h.+ u 524, 830, 4379	hazerān (<Far.) binlerce. h. 6187
ḥayye (<Ar.) yılan. mişl-i h.+ dūr 3764	ḥazīn (<Ar.) hüzünlü. h. 5824
ḥayz (<Ar.) kadınlarda aybaşı. h. 2797 h.+ dan 3982	ḥazīne (<Ar.) hazine. (<i>krş. ḥazne</i>) h. 1543, 1984, 3254, 5119, 5158 h.- yi fażluñdan 4117, 5460 h.+ m 6140 h.+ ñem 1371 h.+ si 127, 4544 h.+ sinde 607
ḥazāin (<Ar.) hazineler, defineler. ğayb-i h.+ de 498 h. 75, 231, 5736 h.- i ‘ulūmi’l-ğaybdan 391 h.+ den 1372	ḥāzır (<Ar.) hazır, huzurda bulunan. h. 998, 1960, 2070, 2194, 2195, 2608, 3086, 3168, 3653, 4040, 4538, 4855, 4963, 5200, 5370, 5371, 5619, 5690, 5697, 6117
ḥazā’inü’l-fütūh (<Ar.) fetih hazineleri. h.+ ı 386	
ḥazān (<Far.) sonbahar, güz. h.+ dan 4059	ḥazīre (<Ar.) bir şeyin etrafı, cennet. h. 5187, 5224, 5274 h.+ tü’l-ḫudsi’l-mu‘allā 393
ḥazānet (<Ar.) hazinedarlık. bī-dād h.+ den 4160	ḥazne (<Ar.) bk. ḥazīne . h.+ sinden 3464
ḥazer (<Ar.) sakınma, korkma.	ḥazret (<Ar.) saygı bildiren ünvan. ‘azm-i h. 6086

celāl-i h.+ inden 5637	
celāl-i h.+ üñden 4118, 5461	hedāye (<Ar.) bk. hediyye .
cemāl-i h.+ e 303	h. 2867, 3290, 5687
h. 518, 4105, 6211	
h.- i hāk 353, 3701	hediyye (<Ar.) hediye, armağan.
h.- i hākķ'a 304, 3727	(krş. hedāye)
h.- i zāt 2022	h. 3054
h.- i zāt 6032	
h.- i zāta 516, 5722	heft (<Far.) yedi sayısı.
h.- ü şāhı 5792	h. 1069
h.+ de 927	
h.+ e 3314, 4350	heftā (<Ar.) bk. hafta .
h.+ i 1238	h. 1025
h.+ i 4225, 5224	
h.+ inde 2670	hekīm (<Ar.) doktor.
h.+ inden 540, 562, 2039, 2856	loķmān-ı h.+ i 4298
h.+ ine 3490, 6084	
nūr-ı h.+ inden 583	hekīmā (<Ar.) ey hekim!
	h. 4384
hazzām (<Ar.) ip, bağ, halka.	
h. 1400	helāk (<Ar.) mahvolma, ölme.
	h. 1089, 1710, 2398, 2399,
hazzān (<Ar.) hüznler.	2414, 2468, 2563, 2642, 4422, 4560,
h. 4267, 4268	4774, 5049, 5070
h.+ a 4870	h.+ ı 4408
	h.+ ını 2184
hebā (<Ar.) yok yere, nafile.	
h.- yı menşūr 5483	helāl (<Ar.) helal, haram olmayan.
h.+ dan 3365	h. 1992, 2078, 2538, 2635, 4465
h.+ dır 648	h.+ dūr 4185
h.+ ya 649	h.+ i 2079, 4688, 4697
	h.+ ine 2078
hedāyā (<Ar.) hediyeler.	h.+ üñ 4721
h. 4152, 4153, 4536, 5420	h.+ üñem 4807

ḥelvā (<Ar.) helva, un tatlısı.

h. 102, 3789

hem (<Far.) hem (bağlaç).

h. 52, 54, 58, 60, 92, 101, 119, 127, 130, 138, 142, 153, 163, 197, 207, 213, 230, 235, 247, 257, 273, 275, 288, 290, 297, 314, 316, 317, 340, 430, 459, 471, 480, 544, 552, 596, 611, 680, 686, 728, 734, 756, 775, 776, 779, 785, 814, 816, 827, 837, 877, 895, 897, 973, 978, 984, 998, 999, 1021, 1023, 1029, 1037, 1047, 1064, 1084, 1085, 1087, 1105, 1162, 1192, 1218, 1275, 1293, 1299, 1325, 1326, 1340, 1357, 1363, 1370, 1380, 1389, 1393, 1395, 1396, 1397, 1407, 1408, 1418, 1419, 1422, 1462, 1500, 1556, 1602, 1605, 1609, 1624, 1646, 1663, 1669, 1684, 1804, 1810, 1812, 1813, 1814, 1815, 1818, 1820, 1842, 1850, 1873, 1876, 1889, 1952, 2002, 2012, 2044, 2083, 2094, 2096, 2116, 2133, 2144, 2154, 2161, 2167, 2175, 2179, 2180, 2182, 2225, 2249, 2262, 2267, 2277, 2297, 2305, 2361, 2369, 2393, 2394, 2409, 2442, 2481, 2486, 2496, 2517, 2538, 2560, 2585, 2628, 2686, 2724, 2726, 2732, 2750, 2751, 2822, 2833, 2844, 2863, 2864, 2904, 2914, 2922, 2923, 2924, 2934, 2957, 2970, 2985, 3025, 3061, 3077, 3085, 3093, 3095, 3105, 3110,

3111, 3138, 3142, 3149, 3157, 3159, 3197, 3202, 3203, 3205, 3249, 3313, 3328, 3334, 3365, 3375, 3393, 3411, 3428, 3430, 3441, 3455, 3500, 3528, 3549, 3566, 3587, 3640, 3672, 3680, 3682, 3684, 3698, 3705, 3716, 3726, 3752, 3756, 3780, 3797, 3836, 3875, 3888, 3889, 3918, 3953, 3958, 3962, 3963, 3965, 3968, 3973, 3977, 4001, 4004, 4015, 4033, 4034, 4035, 4039, 4042, 4049, 4149, 4208, 4209, 4228, 4229, 4237, 4262, 4267, 4269, 4275, 4389, 4434, 4479, 4517, 4528, 4544, 4546, 4547, 4565, 4571, 4583, 4596, 4612, 4616, 4658, 4752, 4753, 4761, 4766, 4768, 4769, 4772, 4795, 4800, 4836, 4877, 4884, 4888, 4893, 4899, 4909, 4914, 4975, 4976, 5056, 5066, 5069, 5080, 5088, 5100, 5108, 5112, 5115, 5160, 5170, 5171, 5175, 5186, 5189, 5207, 5216, 5228, 5238, 5247, 5248, 5256, 5261, 5333, 5348, 5352, 5361, 5381, 5412, 5447, 5450, 5471, 5488, 5491, 5507, 5564, 5585, 5586, 5596, 5602, 5630, 5634, 5709, 5757, 5770, 5773, 5783, 5786, 5789, 5826, 5828, 5832, 5844, 5863, 5867, 5877, 5879, 5889, 5949, 5953, 5965, 5986, 5999, 6021, 6026, 6033, 6053, 6071, 6103, 6214, 6224

hemān (<Far.) hemen, o anda.

h. 348, 535, 781, 945, 946, 1169, 1485, 1543, 1711, 2186, 2268,

2767, 2776, 2881, 3107, 3116, 3133,
3254, 3289, 3386, 3644, 4040, 4306,
4612, 4669, 4670, 4813, 4866, 5023,
5423, 6053

hemāndem (<Far.) hemen, o anda.

h. 206

hemçü (<Far.) gibi anlamında edat.

h. 1135, 1186, 1771, 2354,
3043, 3090, 3266, 3681, 3712, 3758,
4096, 4333, 5790

heme (<Far.) bütün, hep.

h. 1024

hemīn (<Far.) bu bile, tıpkı bu, çok.

h. 171, 280, 899, 1028, 1791,
2819, 2921, 3119, 3166, 3980, 5201,
5555, 6113

hemrāh (<Far.) yoldaş.

h. 1288, 3443, 5278

hemtāy (<Far.) benzer, eş, denk.

h. 3682

hemzād (<Far.) akran, aynı yaşta.

h. 1024

henī'en (<Ar.) kolaylıkla, afiyet
olsun.

h. 2538, 4359, 5828, 5830

henüz (<Far.) şimdiye kadar, hâlen.

h. 1151, 1816, 3874, 4595,
4732, 5802

hep (<Far.) hep, bütün.

h. 683, 767, 827, 951, 1027,
1226, 1350, 1400, 1618, 1992, 2141,
2400, 2601, 3085, 3195, 3534, 3603,
3686, 4064, 4120, 4150, 4244, 4450,
4507, 4510, 4996, 5108, 5186, 5266,
5484, 5540, 5661, 5878, 5921, 6023,
6089, 1834, 795, 1384, 1864, 3522,
3684, 3980, 4129, 4197, 4199, 5144,
5288, 5678

her (<Far.) her.

h. 50, 57, 91, 122, 138, 148,
159, 168, 194, 199, 216, 225, 263,
270, 278, 301, 306, 337, 397, 398,
400, 406, 408, 409, 471, 507, 511,
519, 522, 566, 574, 603, 618, 625,
633, 635, 696, 700, 719, 741, 786,
791, 796, 799, 825, 841, 847, 870,
872, 878, 879, 880, 882, 883, 885,
888, 914, 932, 950, 960, 972, 1001,
1012, 1013, 1014, 1016, 1035, 1040,
1044, 1064, 1079, 1080, 1082, 1083,
1084, 1087, 1097, 1121, 1126, 1127,
1185, 1194, 1195, 1214, 1227, 1230,
1252, 1289, 1305, 1312, 1333, 1336,
1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342,
1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348,
1350, 1351, 1354, 1357, 1360, 1382,
1386, 1389, 1391, 1409, 1416, 1435,

1436, 1437, 1449, 1450, 1451, 1452,
1453, 1458, 1461, 1462, 1463, 1494,
1525, 1561, 1577, 1581, 1593, 1597,
1601, 1612, 1642, 1643, 1656, 1700,
1708, 1769, 1830, 1835, 1836, 1837,
1838, 1858, 1870, 1895, 1908, 1910,
1922, 1923, 1924, 1927, 1930, 1932,
1933, 1935, 1936, 1937, 1941, 1942,
1950, 1955, 1963, 1965, 1983, 1987,
2010, 2011, 2035, 2036, 2040, 2042,
2043, 2047, 2051, 2055, 2086, 2090,
2135, 2137, 2141, 2153, 2173, 2195,
2197, 2209, 2226, 2238, 2287, 2299,
2300, 2307, 2339, 2343, 2344, 2346,
2348, 2352, 2354, 2362, 2384, 2405,
2528, 2561, 2565, 2566, 2611, 2615,
2619, 2629, 2639, 2651, 2684, 2718,
2727, 2734, 2745, 2758, 2766, 2814,
2817, 2818, 2839, 2848, 2863, 2874,
2942, 2972, 2978, 2985, 2987, 3002,
3005, 3033, 3034, 3035, 3036, 3037,
3038, 3039, 3040, 3041, 3043, 3044,
3045, 3046, 3049, 3051, 3052, 3053,
3054, 3072, 3085, 3088, 3089, 3090,
3091, 3092, 3093, 3095, 3110, 3123,
3134, 3158, 3160, 3183, 3200, 3214,
3227, 3290, 3294, 3330, 3343, 3392,
3394, 3405, 3413, 3416, 3438, 3440,
3464, 3468, 3469, 3518, 3529, 3533,
3540, 3542, 3577, 3590, 3606, 3635,
3652, 3660, 3677, 3680, 3683, 3695,
3704, 3733, 3739, 3759, 3769, 3781,
3802, 3811, 3847, 3852, 3861, 3872,
3890, 3908, 3911, 3924, 3981, 3990,

3993, 4009, 4010, 4012, 4044, 4052,
4056, 4080, 4089, 4098, 4099, 4100,
4101, 4102, 4103, 4104, 4105, 4123,
4145, 4152, 4154, 4184, 4247, 4288,
4346, 4351, 4357, 4361, 4382, 4403,
4411, 4417, 4451, 4470, 4476, 4477,
4481, 4482, 4483, 4484, 4493, 4501,
4511, 4519, 4562, 4564, 4615, 4627,
4628, 4630, 4632, 4633, 4634, 4640,
4643, 4650, 4746, 4759, 4772, 4847,
4866, 4926, 4955, 4967, 4997, 5010,
5021, 5041, 5115, 5120, 5135, 5166,
5179, 5186, 5218, 5220, 5229, 5245,
5253, 5271, 5273, 5279, 5281, 5286,
5287, 5294, 5313, 5334, 5349, 5359,
5379, 5395, 5462, 5463, 5466, 5467,
5468, 5472, 5483, 5550, 5594, 5602,
5611, 5632, 5633, 5644, 5668, 5705,
5710, 5719, 5747, 5835, 5847, 5850,
5853, 5854, 5855, 5898, 5910, 5956,
5996, 6010, 6046, 6061, 6066, 6070,
6123, 6139, 6172, 6194, 6200, 6206,
6207, 6208, 6214, 6220, 6222, 6224

hercā (<Far.) kararsız. (*krş.* **hercā**)

h. 112, 3782

hercay (<Far.) bk. **hercā**.

h. 6195

herem (<Ar.) yaşlı, ihtiyar.

h. 3550

hergiz (<Ar.) asla, katiyen.

h. 1318, 1413, 1468, 2564,
3692, 5254, 5965, 6082

herkez (<Far.) herkes.

h. 2475

hest (<Far.) var olma.

h. 2765, 3893, 6203

heşşāş (<Ar.) şad, mutlu.

h. 1674

heşt (<Ar.) sekiz.

h. 1789, 1905, 3743, 4151,
4654, 5369

behişt-i h. 213, 954, 1010,
3620, 4526, 6065, 6071

behişt-i h.+ de 1995

behişt-i h.+ e 416, 2480, 2699,
3271, 4990, 5440

behişt-i h.+ i 1440

envār-ı h.+ i 1789

behişt-i h.+ ile 1795

h.+ üñ 5585

behişt-i h.+ üñ 1640, 3571

behişt-ü h.+ üñ 5958

heştād (<Ar.) seksen.

h. 1025

hettāf (<Ar.) güler yüzlü.

h. 2614

hettāk (<Ar.) yırtıp parçalayan.

h. 5706

hevā (<Ar.) heves.

h. 136, 2916, 3799, 4057, 4756

h.- yı hūb-u dünyā 4030

h.- yı hūya 61, 1521

h.- yı kuş 4239

h.- yı māsivādan 4668

h.- yı nefis 1279, 2001, 3943,
4180, 5110

h.- yı nefsdan 2733

h.- yı nefse 2516, 2742, 2753

h.- yı nefsi 5000

h.- yı nefsile 1898, 4915

h.- yı nefsinin 1482

h.- yı nefsiñe 3910

h.- yı nūş 1532

h.- yı zūlfine 2848

h.+ da 4543

h.+ dan 3906, 4668, 4759

h.+ dur 3798, 4079

h.+ lardan 218, 3913

h.+ sıdur 4543

h.+ sına 3907, 3909

h.+ sından 211, 218, 1276, 2754

h.+ ya 3630, 4181, 4571

h.+ yı 3511

hevān (<Ar.) aşağılık, alçaklık.

h.+ ı 2349

nār-ı h.+ dan 4057

heves (<Ar.) arzu, istek.

h. 624, 1588

hevl (<Ar.) korku.
h.+ i 1818
h.+ ü'l-kıyāmet 1825

hey (<Ar.) ey, hey.
h. 2621

heybet (<Ar.) gösteriş.
h. 334, 590, 979, 3685, 3732
h.+ de 908
h.+ den 792
h.+ inden 135, 975, 2515, 6001
h.+ ile 2619
h.+ in 165
h.+ inüñ 1141
h.+ le 601, 792, 864, 955
h.+ lü 1134, 1208, 1410

heyhāt (<Ar.) yazık, ne yazık.
h. 280

Heykā'īl (<Ar.) bir melek adı.
h. 1196

heyyet (<Ar.) kurul, meclis.
h.- i rūḥdır 772

Hezār (<Far.) bin.
h. 1894, 1975, 2731

Hezārān (<Far.) binlerce.
h. 207, 616, 1847, 1993,
2611, 2837, 3362, 3761, 3894

hıcr (<Ar.) göğüs.
h.- ı İsrāfīlde 785
h.- ı 'Azrā'ilde 785

hıda' (<Ar.) hile.
h.+ ı 2666
h.- u mekr 757

hıfız (<Ar.) bk. **hıfz**.
h. 2087

hıfz (<Ar.) saklama, ezberleme.
(krş. **hıfız**)
h. 100, 607, 2077, 2091,
2535, 4051, 4933
h.+ içün 5599

hıkd (<Ar.) kin tutma.
h. 373, 2637, 2798, 5139

hınzır (<Ar.) domuz.
h.+ dur 4210

hıramān (<Far.) nazlı, salınarak yürüyen.
h. 1890, 2150, 5335

hırman (<Far.) harman.
h. 1934

hırş (<Ar.) öfke, kızgınlık.
h. 760

hışāl (<Ar.) huylar, ahlaklar.

h.+ i 4467	h. 2089, 2097, 2637, 2798, 4066, 5139
hısāret (<Ar.) zarar, kayıp, ziyan. h. 5070	hıyāz (<Ar.) havuzlar. h. 2598
hışım (<Ar.) akraba. h.+ dan 2634 h.+ larla 5276	hızānet (<Ar.) bk. hazāne . h.+ den 482
hışım (<Far.) bk. hışm . h. 1672, 1749, 1752, 3604	Hızır (<Ar.) bk. Hızr . h. 214, 1649, 3717
hışım (<Far.) kızgınlık, öfke. (krş. hışım) h. 2397, 3320, 6172 h.+ ıyla 1752 h.+ uña 3179	Hızır (<Ar.) Hz. Hızır. (krş. Hızır) h.+ ıla 3718, 5639 hibāk (<Ar.) tuzaklar. h.+ ı 4408
hıtām (<Ar.) yular, dizgin h.+ da 2963 h.+ ı 3363 h.+ ını 2964	hicāb (<Ar.) utanma, sıkılma, perde. h. 144, 194, 389, 628, 1274, 2131, 3415, 4007, 5558, 6125, 6158 h.- ı kibriyā 1028 h.- ı menzilet 589 h.+ da 4733 h.+ dan 6126 h.+ dur 5766, 5767 h.+ ı 178, 362, 401, 587, 588, 645, 871, 2035, 2948, 2955, 4844, 5190, 5331, 5738, 5741, 5751, 5768, 5782, 6014, 6024, 6069, 6073, 6118, 6123, 6124, 6143 h.+ ın 284, 632, 1026, 1028, 1529, 1537, 2961, 3563, 4021, 4387,
hıttā (<Ar.) memleket, diyar. h.- yı künh-i celāle 5747	
hıyām (<Ar.) çadırlar. h. 2002, 2732, 3052 h.+ da 3155, 3210, 5465 h.+ ında 1887 h.+ ın 430 h.+ uñ 3160	
hıyānet (<Ar.) hainlik, ihanet.	

5557, 5704, 5742, 57915846, 6122,
6144, 6163

h.+ ından 5703, 5711, 5712,
6129

h.+ ımı 4630, 5235, 5710, 6123
h.+ lar 396, 398, 1065, 3344,
4761, 5576

h.+ larda 592

h.+ suz 1603

h.+ uñ 872, 6127, 6171

h.+ ü'l-kibriyā 6144

h.+ ü'l-kibriyādur Bu 6125

keşf-i h. 76, 5714

keşf-i h.+ ı 1490

nūr-ı h.+ dan 961

h.+ sız 5197, 5721, 6148

Hicāz (<Ar.) Hicaz.

h.- ı 'ışkda 1531

hicir (<Ar.) bk. **hicr**.

h.+ den 2965

hicr (<Ar.) ayrılık. (*krş.* **hicir**)

h.- i zehrine 5718

h. 131

h.+ i 211

humār-ı h.+ i 6164

hicrān (<Ar.) ayrılık, özlem.

h. 390, 2719, 3268, 4778,
5120, 5852, 5957

hicret (<Ar.) göç.

h.- i yārından 4399

h. 4407

hiç (<Far.) hiç.

h. 265, 322, 348, 579, 693,
1168, 1187, 1295, 1300, 1321, 1343,
1383, 1468, 1519, 1530, 1564, 1571,
1674, 1780, 1870, 1901, 1902, 1906,
1980, 2018, 2048, 2132, 2285, 2365,
2372, 2420, 2438, 2475, 2616, 2644,
2713, 2721, 2808, 2844, 2852, 2898,
2959, 3007, 3032, 3055, 3060, 3106,
3109, 3185, 3204, 3213, 3248, 3279,
3288, 3330, 3348, 3356, 3368, 3379,
3571, 3635, 3692, 3749, 3815, 3879,
3880, 3916, 4039, 4109, 4355, 4506,
4508, 4522, 4538, 4660, 4664, 4669,
4868, 4891, 4896, 4913, 4923, 4969,
4979, 5021, 5028, 5058, 5064, 5099,
5202, 5221, 5231, 5240, 5250, 5259,
5359, 5360, 5481, 5497, 5522, 5551,
5584, 5586, 5602, 5618, 5625, 5657,
5703, 5857, 5859, 5957, 5959, 5973,
5982, 6036, 6067, 6146, 6202, 6214

h.+ e 1566

hidāyet (<Ar.) doğru yol, rehberlik,
doğruya iletme.

h. 79, 90, 122, 176, 266, 589,
2699, 3617, 3619, 3621, 4383, 5005,
5050, 5343, 5344, 6233

nūr-ı h. 6159

h.+ dür 281

h.+ ler 4519

hıdmet (<Ar.) hizmet, yardımcı olma.

ehl-i h. 2305, 5018, 5157

h. 252, 418, 424, 432, 1847,

2488, 2574, 2838, 2906, 3242, 3339,

3655, 3656, 4423, 4336, 4360, 4424,

4572, 4616, 5183, 5259, 5321, 5382

h.+ de 1090, 3243

h.+ e 1839

h.+ için 1938, 1960, 4286

h.+ inde 425, 2150, 5435

h.+ ünde 6037

il-i h. 2305

hikāyet (<Ar.) hikāye.

h. 3720, 4487, 4815, 4822

h.+ den 479

h.+ dir 4581

h.+ dūr 5913

hikmet (<Ar.) hikmet, kısa ve anlamlı söz.

ehl-i h. 638, 5894

h. 411, 505, 670, 714, 756,

1040, 1214, 2503, 3644, 3737, 3901,

3919, 4748, 5119, 6016

h.+ cedür 1399

h.+ dir 279

h.+ i 63, 3721

h.+ inden 3030, 3401, 5423

h.+ lerinde 1259

h.+ lerini 2617

h.+ leründen 806

h.+ ünden 4384

‘ilm-i h.+ üñ 3697

kelām-ı h. 2244

kemāl-ü baḥr-i h.+ den 6068

maḳām-ı h. 2003

ṣaḥrā-yı h. 154

hikmetu’llah (<Ar.) Allah’ın hikmeti.

h. 343

hilāf (<Ar.) yalan, karşı, zıt.

h. 3907

hilāl (<Ar.) yeni ay.

h. 213, 1454, 1892, 3332,

3574, 3680, 4162, 4726, 5230, 5264,

5588, 5591

h.+ e 4530

h.+ i 3704, 4060

hil’at (<Ar.) süslü elbise, kaftan.

h. 195, 2248, 2477, 3006,

3690, 3691, 3945, 3951, 4252, 4633,

4872, 5166, 5208, 5550, 5552, 5923

h.+ ı 326

h.+ ın 3722

h.+ in 6168

h.+ lar 5209

h.+ ları 5551

h.+ le 3944

tāc-ı h. 3706

hīle (<Ar.) hile, oyun, aldatma.

h. 379, 3759, 4292

ḥilkāt (<Ar.) yaratılma, yaratılış, fitrat.

ḥ.+ in 162

ḥilm (<Ar.) insandaki yavaşlık,

yumuşaklık.

ḥ. 758, 2707

ḥ.- i ḥādī 2557

ḥ.- i ḥannān 451

ḥ.- i nūrundan 683

ḥ.+ dir 677

ḥ.+ i 734, 5732

ḥ.+ ile 756, 3460

ḥ.+ ini 242

ḥ.+ iyle 734

envār-ı ḥ.+ i 6157

kemāl-i ḥ.+ de 319

ḥilye (<Ar.) süs, ziynet.

ḥ.+ den 5111

ḥīm (<Ar.) susuz, susamış.

h. 3445

ḥimā (<Ar.) himaye, koruma.

ḥ.+ sından 5733

ḥimāyet (<Ar.) koruma, korunma.

ḥ. 1604

ḥ.+ den 483, 4148

himmet (<Ar.) gayret, emek.

h. 334, 5842

ḥ.+ ine 287

hümā-yı ḥ.+ üñ 4747

himyān (<Ar.) kese, cüzdan.

h. 4769

ḥin (<Ar.) an, zaman, vakit.

ḥ.+ de 57

ḥisāb (<Ar) hesap.

ḥ. 257, 1025, 4265, 4267,

4269, 4463, 4480, 5036, 5245, 5266

ḥ. 5132, 5250

ḥ.- ı ‘adedden 1423

ḥ.- ı saṭr-ı uṣṭurlāb 205

ḥ.+ da 887, 1560, 5257

ḥ.+ dan 1025, 3185, 4575,

4904, 5130

ḥ.+ dır 2875

ḥ.+ ı 871, 970, 3042, 4071,

4462, 5131

ḥ.+ ın 1108, 1571, 5251

ḥ.+ la 5088

ḥ.+ sız 130, 417, 1909, 2007,

2833, 40384480, 5171, 5244, 5245,

5261, 5266, 5274, 5998, 6003

ḥ.+ sız 5087

ḥ.+ suz 206, 482, 1252, 1258

ḥiṣāl (<Ar.) huylar, hasletler.

ḥ. 5231

ḥ.+ i 884

ḥ.+ ullah 5273

ḥisān (<Ar.) güzeller.

ḥ. 3212

h.+ dan 4054	lüt-f-ı h. 6055
h.+ ü'l-hulķ 3209	
h.+ ü'l-vech 2545	hītām (<Ar.) son, bitiş, sonuç.
	h.+ ı 4966
hişār (<Ar.) kale.	
h.+ ı 2310	hīṭān (<Ar.) duvarlar.
h.+ ına 2428	h. 1384, 5313
h.+ ın 2427	
h.+ uñ 2451	hizā (<Ar.) karşı, sıra.
	h.+ sında 1184
hişat (<Ar.) çakıl, küçük taş.	
h.+ ı 5358	hizbullah (<Ar.) Allah için bir araya
	gelmiş zümre.
hişs (<Ar.) duygu, hissetme yetisi.	h. 4516
h. 5761	
h.- i ḥayāle 5762	h^voca (<Far.) hoca, öğretmen.
h.+ i 2949	h. 1067, 1445, 3163, 3555, 3993
hisce (<Ar.) pay, parça, bölüm.	
h. 2958	hod (<Far.) kendi, öz, dahi.
	h. 118, 1775, 1868, 2015,
	2016, 2252, 3099, 3959, 4039, 4172,
hitāb (<Ar.) hitap, seslenme.	4390, 4395, 4458, 4530
h. 703, 1146, 1234, 1781, 1788,	h.- rūḥdır 106
1982, 1991, 3285, 3749, 4166, 5224,	kemāl-i h. 4635
5254, 5714, 5993, 6148, 6165, 6171	
h.- ı ḥaķ 471	hoķķa (<Ar.) cam şişe.
h.- ı kef-i nūndan 1004	h.- yı tevḥīd 4544
h.- ı müsteṭāb 5714	h.+ sını 5599
h.- ı müsteṭābı 6143	h.+ sınıñ 3697
h.+ dan 1007, 1010	
h.+ ı 1790, 3461, 4337, 4962,	hor (<Far.) aşağı, düşük.
5190, 5513, 6024, 6088, 6118	h. 3935, 5273
h.+ ından 5703, 6181	
h.+ ıyla 1003, 5810	hoş (<Far.) güzel, hoş, keyif verici.

h. 130, 142, 143, 165, 177,
194, 213, 226, 234, 327, 329, 352,
399, 407, 482, 497, 500, 600, 613,
666, 700, 770, 927, 938, 980, 986,
992, 997, 1004, 1009, 1010, 1111,
1115, 1134, 1207, 1227, 1251, 1283,
1424, 1520, 1523, 1533, 1535, 1583,
1593, 1604, 1616, 1642, 1648, 1651,
1681, 1701, 1742, 1802, 1822, 1846,
1876, 1892, 1900, 1919, 1965, 1966,
1976, 2003, 2021, 2085, 2091, 2103,
2129, 2232, 2243, 2328, 2343, 2355,
2372, 2396, 2401, 2411, 2443, 2447,
2536, 2539, 2562, 2567, 2570, 2591,
2598, 2603, 2607, 2609, 2610, 2613,
2614, 2620, 2622, 2655, 2670, 2696,
2699, 2710, 2728, 2729, 2832, 2890,
2903, 2910, 2948, 2951, 2960, 2961,
2965, 2968, 2969, 2992, 3020, 3021,
3023, 3033, 3080, 3095, 3193, 3197,
3221, 3225, 3232, 3255, 3257, 3269,
3291, 3292, 3318, 3338, 3339, 3349,
3435, 3463, 3502, 3524, 3560, 3588,
3612, 3683, 3694, 3701, 3710, 3722,
3745, 3779, 3792, 3820, 3929, 4163,
4204, 4229, 4246, 4287, 4329, 4336,
4341, 4348, 4389, 4432, 4438, 4448,
4475, 4511, 4512, 4514, 4517, 4519,
4520, 4555, 4589, 4608, 4635, 4636,
4684, 4690, 4749, 4757, 4778, 4796,
4799, 4801, 4877, 4941, 4977, 5003,
5020, 5057, 5061, 5098, 5102, 5117,
5129, 5148, 5151, 5174, 5185, 5188,
5215, 5226, 5259, 5272, 5277, 5282,

5284, 5301, 5305, 5314, 5330, 5362,
5420, 5457, 5465, 5514, 5537, 5539,
5541, 5553, 5574, 5623, 5638, 5669,
5675, 5713, 5723, 5825, 5829, 5832,
5860, 5908, 5914, 5936, 5941, 5951,
5976, 6002, 6020, 6037, 6073, 6091,
6114, 6121, 6159, 6178, 6211, 6222

ma'kūlāt-ı h. 95

h.+ dur 4586, 5119

hoşnūd (<Far.) memnun, hoşnut.

h. 1753, 2664, 2665, 3215, 5399

h.+ lıgıdur 2686

hū (<Ar.) Allah.

h. 2376, 3316, 5982

hevā-yı h.+ ya 61,1521

hū (<Far.) huy.

h. 3311, 3721

h.+ dan 3973

h.+ sundan 1366

h.+ ları 5444

hūb (<Far.) güzel, hoş.

h. 53, 84, 111, 636, 744, 747,

1024, 1208, 1460, 1897, 1933, 1962,
1969, 2010, 2042, 2052, 2126, 2143,
2151, 2178, 2297, 2302, 2336, 2363,
2461, 2489, 2575, 2599, 2656, 2775,
2788, 2820, 3039, 3044, 3092, 3153,
3154, 3252, 3311, 3312, 3334, 3351,
3396, 3406, 3480, 3505, 3573, 3688,
3689, 3758, 3768, 3786, 3995, 4102,

4137, 4153, 4155, 4202, 4227, 4236,
4255, 4493, 4509, 4529, 4603, 4643,
4657, 4702, 4765, 4866, 4885, 5025,
5205, 5267, 5273, 5280, 5300, 5310,
5383, 5594, 5638, 5972, 5974, 5989,
6184

berkemāl-i h. 66

h.- ı dünyā 4127

h.- rū 4960

h.- u hūsı 4135

h.+ a 4036

h.+ dur 3766, 4803, 5326

h.+ ı 3453

h.+ lar 4955

h.+ lardan 3418

h.+ lıgını 4007

hevā-yı h.- u dünyā 4030

hūrā-yı h. 2847

‘ilm-i bi’l-vech-i h.+ ı 5811

melāhu’l-‘ayn h. 5346

hūbān (<Ar.) güzeller. (*krş.* **hūbbān**)

h. 3091, 3686, 4884

şeh-i h. 3202

hubb (<Ar.) sevgi.

h. 374

h.-u dünyā 3226

h.+ lık içün 4231

hūbb (<Ar.) hileci.

h.- u ‘iştān 4920

hūbbān (<Ar.) bk. **hūbān**.

h. 2135

hubt (<Ar.) yanlış hakeket etme,
yanılma.

h. 3776

huccāc (<Ar.) hacılar.

h. 4274

hucūb (<Ar.) perdeler.

h. 5748, 5858

Hūd (<Ar.) Hz.Hud.

h. 2279, 2280, 2283, 2290,
2396, 4296

huddām (<Ar.) hiçmetçiler.

h. 2159, 3091, 5294, 5299,
5853, 5920

hudūs (<Ar.) sonradan peyda olma.

hāl-i h.+ ında 51

huffāş (<Ar.) yarasa.

h. 1671

hulāşa (<Ar.) sözün özeti.

h. 1341

Huld (<Ar.) sekiz cennetten birinin
adı.

h. 1614, 2129, 4419, 4958, 5543

h.+ a 5670

h.+ ı 1612

cennet-i h.+ ı 1611

dār-ı h.+ ı 3825	3951, 4252, 4509, 4695, 4952, 4953, 5320, 5548, 5549, 5551, 5672, 5923
hulel (<Ar.) elbiseler. h.+ le 2393	h.+ ler 3691, 4952, 5210 h.+ leri 3127
hulīl (<Ar.) altın, yakut vb. h.+ e 2393	hullet (<Ar.) içten sevgi, dostluk, arkadaşlık. h. 5140 h.+ i 2369
hulḳ (<Ar.) yaratılış. (<i>krş.</i> huluk) h. 737, 738, 740, 773, 917, 2637, 3289, 3765, 5436 h.+ a 917, 3721 h.+ da 3311 h.+ ı 734, 735, 1375, 3154 h.+ ıdır 737 h.+ ına 2252 h.+ ında 5476 h.+ ıyla 735, 3073 h.+ lar 3467 h.+ lu 3417, 3685 h.+ luyı 3417 h.+ u 4251 halk-ı h.+ ı 2796 hüsn-ü h. 747, 751 hüsn-ü h.+ a 752 hüsn-ü h.+ dadır 736 kāmīl-i h.+ da 4028	hulūd (<Ar.) ölmezlik, bakilik. h. 3545 h.+ ı 5877 huluk (<Ar.) bk. hulḳ . h. 772 hulūk (<Ar.) huylar. h. 771 hulūl (<Ar.) gelip çatma, girme. h. 2181 hulüvv (<Ar.) boşluk, boş olma. h. 4062 humā (<Ar.) himaye. h. 5719 humār (<Ar.) içkiden sonraki başağrısı, sersemlik. h. 1892, 2612 h.+ a 3248 h.+ ı 2177, 2606, 3893, 5020 h.- ı hicri 6164
hullāş (<Ar.) haslar, halisler. h. 2120, 2720	
hulle (<Ar.) cennet elbisesi. h. 1502, 1575, 2152, 2866, 3006, 3056, 3057, 3126, 3534, 3547,	

ḥumk (<Ar.) ahmaklık, bönlük.

ḥ.+ ıla 757

ḥūn (<Far.) kan.

ḥ. 1669, 2313, 2561, 3475,

3803, 4339

ḥ.- u sulṭānı 202

ḥ.+ a 2609

ḥ.+ lar 769, 5256

şükker-i ḥ.+ lar 2603

ḥūr (<Ar.) huriler.

ḥ. 77, 116, 206, 456, 681,

900, 1056, 1453, 1584, 1645, 1656,

1678, 1740, 1769, 1770, 1795, 1886,

1905, 2010, 2011, 2045, 2289, 2374,

2488, 2534, 2544, 2611, 2636, 2732,

2844, 3044, 3091, 3113, 3187, 3202,

3210, 3257, 3305, 3533, 3534, 3669,

3976, 3994, 3997, 4019, 4054, 4136,

4151, 4212, 4436, 4484, 4547, 4559,

4654, 4761, 4847, 4883, 4936, 4955,

5087, 5217, 5326, 5427, 5701, 5707,

5865, 5956, 6081, 6156, 6174, 6177,

6185

Cemāl-i ḥ. 3523

cinān-ı ḥ. 196

ḥ.- ı ‘aynı 627

ḥ.- ı rıḍvān 3078

ḥ.- ıla vildān 235

ḥ.- u cennāti 4391

ḥ.- u cennet 432

ḥ.- u cināndan 4052

ḥ.- u müşkīn 6184

ḥ.+ a 1654, 5441, 5717

baḥt-ı ḥ. 1424

şoḥbet-i ḥ. 2547

fem-i ḥ.+ a 2377

ḥ.+ dan 2049

ḥ.+ ı 1657

ḥ.+ ıla 634

ḥ.+ ula 2721

uçmağ ḥ.+ ıyla 212

ḥ.+ lar 2674, 2676, 3925

ḥ.+ lardır 3209

ḥ.+ ula 1534, 3908

ḥ.+ uñ 1477, 1655, 1934,

1946, 3046

ḥūr (<Far.) güneş, yiyecek.

(krş. ḥūra)

ḥ. 213, 917, 918, 1385, 1413,

1691, 2145, 2146, 2255, 2728, 4996

ḥūra (<Ar.) bk. ḥūr.

ḥ.- yı meh 6175

ḥ. 2245, 4498, 5333

ḥūrā (<Ar.) bk. ḥūr.

ḥ. 74, 2249, 2250, 3758, 4520,

4853

ḥ.- yı ḥūb 2847

ḥ.+ dur 2147

leb-i ḥ.+ ya 2729

ḥūrī (<Far.) cennet güzelleri.

(krş. ḥūru)

h. 1014, 1471, 1472, 1479,
1483, 1502, 1624, 1941, 1955, 2002,
2042, 2679, 2711, 2795, 2824, 3121,
3126, 3160, 3418, 3655, 3305, 3449,
3990, 3996, 4011, 4222, 4223, 4493,
4494, 4495, 4702, 4807, 4810, 4848,
4849, 4851, 4852, 4861, 5301

h.+ de 4856

h.+ den 2011, 3406

h.+ ler 1819, 1939, 1978,
3161, 3258, 3261, 4155, 4687, 5292,
5297, 5337, 5346

h.+ lerde 2675

h.+ lere 1975

h.+ leri 3407, 4624

h.+ lerle 3122, 4372

h.+ lerüñ 1471, 1942, 3045,
3263, 3324

h.+ nüñ 1465, 1473

h.+ sin 1856

h.+ yle 4366, 4570

evşāf-ı h.+ den 3451

hūriyān (<Far.) huriler.

rūy-i h. 1021

hurkat (<Ar.) yanma, yanıklık.

h. 2254

hurma (<Ar.) hurma.

h. 1101, 3140, 3141

h.+ dan 5930

h.+ yıla 3150

hūru (<Far.) bk. **hūrī**.

h. 3396, 4076, 4154, 4783,
5218, 5278, 5286, 5316

h.+ la 5587, 6178

h.+ lar 3154, 3548, 3976,
4017, 4684, 4694, 4711, 4718, 5022,
5296, 5317, 5334, 5350, 5381, 5394

h.+ lardan 4220

h.+ lara 3974, 5290

h.+ ları 5647, 6053

h.+ ların 4486, 4785

h.+ larla 2548, 4219, 4369

h.+ laruñ 5319

h.+ mı 4854

h.+ nuñ 1937

hurūc (<Ar.) dışarı, çıkma.

h. 248

husret (<Ar.) sıkıntı, keder.

h. 4899

husūf (<Ar.) ay tutulması.

h. 3680, 4530

husūr (<Ar.) sıkıntı, keder.

h. 321

huşūşā (<Ar.) başkaca, ayrıca.

h. 198, 277, 1416, 2189,
2715, 3334, 3735, 3794, 4174, 4042,
4176, 4203, 4210, 4399, 4528, 4569,
5105, 5260, 5430, 5587, 5957

hūş (<Far.) akıl, fikir, şuur.

h. 4041, 6182	ḥuẓrā (<Ar.) yeşil.
ḥušk (<Far.) kuru.	ḥ. 4872
ḥ. 4656	cevf-i tayr-ı ḥ.+ da 4513
ḥuṣū (<Ar.) gönül açıklığı.	ḥuẓū (<Ar.) alçakgönüllülük.
ḥ. 4877	ḥ.+ da 426
ḥ.+ ıla 2065	ḥ.+ ın 624
ḥūt (<Ar.) büyük balık.	ḥuẓūr (<Ar.) huzur, rahat.
ḥ. 3919, 3920	ḥ. 1647
ḥ.+ a 1147	ḥ.+ u 5260
ḥ.+ ı 1145	ḥuẓūz (<Ar.) sevinçler, zevkler.
ḥ.+ un 1151	ḥ. 5063
ḥ.+ uñ 1137, 1163	ḥuccāb (<Ar.) kapıcılar.
Ḥuṭame (<Ar.) cehennemın beşinci	ḥ. 194
katının adı.	ḥuccāc (<Ar.) hacılar.
ḥ. 1318	ḥ.+ la 2504
ḥuṭbe (<Ar.) hutbe.	ka'be-yi ḥ. 620
ḥ. 6090	ḥuccet (<Ar.) delil, kanıt, gerekçe.
ḥ.- i ḥüsnin 3681	ḥ. 120, 333, 1745, 4541
ḥ.- i levlāk 2020, 3726	ḥ.+ dūr 3719
ḥ.+ si 152	ḥ.+ i 2966
ḥuṭūr (<Ar.) hatıra gelme, akla gelme.	ḥücre (<Ar.) küçük oda, hücre
ḥ. 5631, 5982	ḥ. 2873, 3037
ḥuzne (<Ar.) hazine.	ḥ.+ ler 482
ḥ.+ sinden 1800	ḥ.+ lerde 3038
ḥūy (<Far.) huy, tabiat.	ḥ.+ nūñ 3041
ḥ. +lu 1293, 3334, 3721	ḥüçüm (<Ar.) hücum, saldırı.

h. 4772	
hüdā (<Ar.) doğru yol gösterme. h.+ yı 176	hüküm (<Ar.) hüküm, karar, yargı. (krş. hüküm) h. 3693, 4553 h.+ i 56, 2277, 4285, 4287,
Hüdā (<Far.) Allah. h. 722, 727, 920, 973, 1058, 1088, 1147, 1568, 2239, 2901, 3064, 3084, 3213, 3338, 3558, 4034, 4374, 4478, 4602, 4706, 4749, 4844, 5079, 5384, 5386, 5405, 5408, 5412, 5421, 5507, 5535, 5543, 5715, 5823, 6011, 6013, 6019, 6038 h.+ da 3747 h.+ dan 2064, 2907, 2909, 2927, 2976, 2993, 3176, 3472, 3659, 4325, 5089, 5091, 5659, 5993 şîr-i h.+ dan 582 h.+ nuñ 975, 1761, 1713, 2682, 3061, 4611, 6091 h.+ ya 1756, 5875	5732 h.+ ine 988, 2326, 3185, 4563, 5281 h.+ ini 3734 h.+ için 4903 h.+ in 5873 h.+ inde 248, 1858, 2313, 4396, 6013 h.+ indedir 513 h.+ iyile 3217 h.+ ündedir 173
Hüdāvendā (<Far.) Ey Allah'ım. h. 6161	hüküm (<Ar.) bk. hüküm . h. 487, 4473
hüdāvendāne (<Far.) efendice, yüce ve asil bir şekilde. h. 6079	hükümnāme (<Ar.) hüküm belgesi, resmi kararname. h. 4540
hüddām (<Ar.) hizmetçiler, yardımcılar. h. 1406 h.+ larunuñ 5324	hülle (<Ar.) elbise, kıyafet. h. 900, 5915
hükkām (<Ar.) yöneticiler, hakimler. h. 1410, 3088	hümā (<Far.) mutluluk ve talih sembolü olarak kabul mitolojik bir kuş. h. 2712 h.- yı himmetüñ 4747 h.- yı vaşlına 5978 h.+ dır 249 h.+ sından 5719

hümāyūn-ı h. 5842	h. 1480, 1811, 1830, 2480,
zıll-u h. 3355	2790, 2972, 3044, 3296, 3305, 3396,
hümām (<Ar.) himmetli, azimli.	3467, 3759, 4228, 4247, 4383, 4467,
h.- ı rehnümā 5842	4578, 4594, 4694, 5057, 5128, 5237
h.+ lardır 3184	h.- i cemāli 2579
hümāyūn (<Far.) mübarek, kutlu.	h.- i cemāline 67
h.- ı hümā 5842	h.- i dāmīne 5597
h.- ı hüviyyetde 61	h.- i maraž 4030
hüner (<Far.) marifet, yetenek.	h.- i ta'birāt 308
h.+ ler 3928	h.- ü ahlāk 666, 3745
hürmet (<Ar.) saygı.	h.- ü 'akıldan 718
h. 191, 424, 1232, 1847, 1848,	h.- ü 'aklı 732, 733
1878, 3434, 3667, 4336, 5157, 5382,	h.- ü cemāl 6181
5659	h.- ü cemālī 4247, 5645
vaşl-ı h. 2706	h.- ü cemāline 5979
baħr-i h.+ de 1879	h.- ü cemāliyse 640
h.+ ine 597, 1848, 4141, 6061	h.- ü cemālüm 6121
h.+ inedir 1878	h.- ü hulk 747, 751
h.+ içün 201, 1938	h.- ü hulkā 752
h.+ ile 5129	h.- ü hulkdadır 736
h.+ lü 5426	h.- ü şifātuında 745
hürrem (<Ar.) şen, sevinçli.	h.- ü şürete 743
h. 1597, 2380, 3190, 4764	h.- ü. zātıyla 5277
hüseynī (<Ar.) müzikte bir makam.	h.+ e 5587
h. 3681	kemāl-i h. 4227
hüsn (<Ar.) güzel. (krş. hüsün)	kemāl-i h.- i āyātın 227
	kemāl-i h.- ü taht 4723
	cemāl-ü h.+ e 6187
	ehl-i h.- i halkā 739
	h.+ i 2253, 2374, 2576, 2958,
	3260, 4243, 4652, 4653, 4712, 5003,
	5594
	bāğ-ı h.+ i 3333
	h.+ ine 359, 1477, 2252, 4850

evşāf-ı h.+ ine 3673	h. 321
h.+ için 4231	
h.+ ile 2543, 3680	hüssāb (<Ar.) hesap edici.
kemāl-i h.+ ile 773	h. 2708
huṭbe-i h.+ in 3681	
h.+ inde 3761	hüsün (<Ar.) bk. hüsn .
gülbār-ı h.+ inde 3325	h. 1478, 2246, 4036, 5601
h.+ ü 3297, 3721	h.+ de 1860, 4033, 4155,
h.+ üne 4230, 4695	5218, 5318
h.+ üni 4725	
h.+ ü'l-me'ābı 1790, 2668	hüşşāş (<Far.) uyanık, aklı başında
h.+ üñ 3903	h. 4887
serīr-i şehir-i h.+ üñ 3400	
h.+ üñüz 3299, 6188	hüvān (<Ar.) rezillik, alçaklık.
cemāl-i h.+ üñüz 3301, 5652	h. 4996
h.+ üñüzden 3300	
hüsnā (<Ar.) en güzel, çok, güzel.	hüviyyet (<Ar.) mahiyet, asıl.
h. 116, 3786, 4154, 4867,	h. 5811
4955, 5865	h.+ de 495
esma-yı h. 495, 506, 3725	h.+ den 4147
esma-yı h.+ da 496	hümāyün-ı h.+ de 61
	lāhūt-ı h.+ de 70
hüsniyyāt (<Ar.) güzellikler.	hüzñ (<Ar.) hüzn, keder.
h. 3761	h. 3738
hüsr (<Ar.) zarar, ziyan, kayıp.	h.+ e 2641
h. 918	h.+ i 5095
hüsrān (<Ar.) hüsrān, zarar, ziyan.	h.+ ile 2834, 5103
h. 321, 3797	hüzün (<Ar.) bk. hüzñ .
Hüsrev (<Ar.) Hüsrev ü Şirin adlı	h. 1722, 4879
hikâyenin erkek kahramanı.	h.+ den 2167
	h^vāb (<Far.) uyku.
	h. 262

	1. 1029, 3174, 3821, 4584, 4865, 5869
ıġmāz (<Ar.) göz kırpma, işaret verme.	
1. 5107	1.+ dur 3964
	1.+ lar 1591
ıġzıra (<Ar.) bir şeyin yeşil hâle gelmesi.	ıral- (<T.) sallanmak.
1.+ ya 292	1.- duğı 1218
ıġnāṭ (<Ar.) dua etme, yalvarma.	ırġa- (<T.) yerinden oynatıp sallamak.
1. 5225	1.- r 1216
ır- (<T.) uzaklaşmak.	ırıl- (<T.) sallanmak
1.- am 2035	1.- maz 3389
1.- dı 4673	
ıra- (<T.) uzaklaşmak, ızaklaştırmak.	ırķ (<Ar.) nesil, sülale, zürriyet.
1.- dı 5096	1.+ ın 5282
ıraġ (<T.) bk. ıraķ.	ırmaġ (<T.) bk. ırmaķ.
1. 2049, 2481, 2754, 3195, 3562, 5120	1. 1862, 2437, 3008
1.+ ın 5375	1.+ dır 2957
	1.+ dur 5380
	1.+ ı 3022
	1.+ ına 3054
ırah (<T.) bk. ıraķ.	ırmaķ (<T.) ırmak. (<i>krş.</i> ırmaġ)
1. 4521	1. 1401, 1585, 1610, 1873, 1884, 1959, 1981, 2335, 2672, 2757, 3014, 3021, 3049, 3051, 3149, 3196, 3899, 3900, 4882, 4972, 5378, 5602, 5720
ırāḥ (<T.) bk. ıraķ.	
1. 901, 902	1.+ a 4693, 4710, 6176, 6184
ırāķ (<Ar.) Irak (ülke).	1.+ da 3023
1.+ ı 4113	1.+ dur 4977
ıraķ (<T.) uzak. (<i>krş.</i> ırah , ıraġ , ırāḥ)	

1.+ 1 207, 1500, 1872, 2058,
4694, 4701, 5390

1.+ ına 4352

1.+ ından 2170

1.+ ını 2965

1.+ ıdur 4711

1.+ lar 2336, 2337, 3016, 3877,
4684

1.+ laruñ 1402

1.+ ları 1555, 1571, 3167

1.+ larında 3111

1.+ larından 5017

1.+ laruñ 1498, 2171

ıṣbāğ (<Ar.) yerine getirme.

1. 2493

ıṣbah (<Ar.) seher vakti.

1. 101

ıṣdār (<Ar.) çıkarma.

1. 54

ıṣğā (<Ar.) kulak verme, dinleme.

1. 107, 3787

ıṣkāṭ (<Ar.) düşürme, dşürülme.

1. 5235

ıṣlāḥ (<Ar.) iyileştirme, düzeltme.

1. 752, 753, 4393, 4554, 4640,
5128

1.+ ına 2087

ıṣṣı (<T.) fayda, kazanç.

1. 1300, 1710, 4189

ıssı (<T.) sıcak, sıcaklık.

1. 1397, 2751, 2916, 3525,

4702

1.+ dur 3597

1.+ sı 1418

ıṣṭıfā (<Ar.) seçme, seçilme.

1. 5076, 5091

1.+ lara 2615

ıṣı- (<T.) ışımak, aydınlanmak.

1.- ya 3143

ıṣk (<Ar.) aşk.

‘1. 1888, 4123, 4617, 4647,
4656, 4667, 4668, 4677, 5002, 5024,
5114

‘1.- 1 ‘alādur 5975

‘1.- 1 cānında 5851

‘1.- 1 ḥaḳḳī 4673

‘1.- 1 ḥaḳḳıla 4674

‘1.- 1 ilāhiyyāt 318

‘1.- 1 sultānı 210

‘1.- 1 yārdan 4407

şarāb-ı ‘1.- 1 dīdār 5052

nār-ı ‘1. 5596

nūr-ı ‘1. 4675

ridā‘-yı ‘1. 4030

selsile-yi ‘1. 5001

‘1.+ a 629, 1280, 2583, 4654,
5107, 5845, 5852

bezm-i '1.+ a 2841	
meydān-ı '1.+ a 1540	ıṭbāk (<Ar.) tabakalar.
muḥīṭ-i '1.+ a 5104	1. 1314
pāy-i '1.+ a 1007	
'1.+ da 1281, 4046, 5118, 5717	ıṭlā' (<Ar.) bildirme, haberli kılma.
ḥicāz-ı '1.+ da 1531	1. 5274
ṣaḥn-ı '1.+ da 4048	
'1.+ dan 1036, 4646, 4652,	ıṭlāk (<Ar.) salıverme, bırakma.
4673, 5113, 5118	'ālem-i 1. 4881
mey-i '1.+ dan 5000	
'1.+ ı 197, 199, 1280, 1898,	ıṭnāb (<Ar.) sözü uzatma.
3080, 4057, 4653, 4655, 4661, 5118	1. 247
mey-i '1.+ ı 1034	
nār-ı '1.+ ı 4875	ıṭrā (<Ar.) aşırı derecede övme.
'1.+ ına 172, 673, 1794, 1881,	1. 62, 2251
3731, 4045, 4056, 4562, 4609, 4736	
'1.+ ında 1540, 1893, 3157	ıṭrāb (<Ar.) şevke getirme.
'1.+ ından 1523	1. 251
'1.+ ını 4523, 4649, 6209	
'1.+ ıdur 4652	ıṭrāk (<Ar.) sessizce gözlerini yere
'1.+ ıla 288, 3936, 3941, 4643,	dikmek.
4660, 4666, 5335, 5541	1. 5595
nūr-u '1.+ ıla 4124	
biḥār-ı '1.+ ına 6133	ıṭṭlā' (<Ar.) bilme, haberdar olma.
'1.+ ın 169, 1521	1.+ ı 346
'1.+ ıyla 2630	
'1.+ uñ 4667, 5117, 5119,	'ıyb (<Ar.) bk. 'ayb.
6075	'1.+ ı 2626
zāt-ı '1.+ uñ 4655	
'1.+ uña 2223, 2249	'ıyd (<Ar.) bayram.
'1.+ uñda 1892	'1.+ ına 5591
'ıṣḳıyyāt (<Ar.) aşk.	
1. 309	'ıyn (<Ar.) güzel gözlü kızlar.

‘1. 2611, 2732, 3044, 3091,
3533, 3548, 3994, 4154, 4883, 5316,
5701

‘1.+ a 6156

‘1.+ da 3257

‘1.+ dan 3305

‘1.+ ı 3997

‘1.+ ı 5217

nūr-u ‘1.+ a 6156

‘ıyş (<Ar.) yaşama, yaşayış.

‘1. 1626, 1995, 2547, 2623,
2727, 2791, 3095, 3144, 3235, 3666,
3834, 3836, 3937, 4041, 4219, 4284,
4444, 4635, 5236, 5878

‘1.+ a 2628, 3349, 5961

‘1.+ da 2602, 3085, 4447

‘1.+ dan 2255

‘1.+ ı 1532, 3942

‘1.+ ıla 5059, 5358

‘1.+ ına 2185

kemāl-i ‘1.- ı işretde 2192

ızlāl (<Ar.) dalaletе düşürme,
azdırma, saptırma.

1. 3442

ızlāl (<Ar.) gölgelendirme.

1. 1647

ıẓtırāb (<Ar.) acı, elem.

1.+ a 2425

ıẓtırābāt (<Ar.) acılar, elemeler.

mevr-i 1. 2512

i- (<T.) imek ek-fiili.

i.- di 73, 74, 165, 221, 241,
494, 495, 833, 961, 962, 963, 989,
1070, 1071, 1072, 1073, 1100, 1104,
1125, 1126, 1127, 1135, 1142, 1151,
1274, 1291, 1298, 1299, 1416, 1568,
1637, 1641, 1651, 1652, 2278, 2317,
2364, 2425, 2426, 2444, 2459, 2466,
3699, 4162, 4595, 4648, 4672, 4792,
4840, 4867, 4873, 4876, 5240, 5241,
5447, 5453, 5706, 5738

i.- digin 4797

i.- diñüz 1299, 2521

i.- dük 2594, 5251, 6188

i.- düm 6215

i.- düñ 3767

i.- ken 5273

i.- miş 1577, 3002, 3051,

3198, 4776

i.- se 1001, 2052, 2202, 4262,
4263, 4328, 5759

i.- señ 5105

i‘āde (<Ar.) geri verme.

i. 2812

i‘ānet (<Ar.) yardım.

i. 3582, 3583

ībā (<Ar.) çekinme, kaçınma.

i. 103, 3519, 3768

‘ibād (<Ar.) kullar.

‘i.- i mü’ minīne 4590	‘i.+ ler 4525
‘i.+ a 1990, 5896	
‘i.+ dan 6076	ibdā’ (<Ar.) yeni bir şey yaratma.
‘i.+ ı 2694, 3457, 6208	i. 161, 996, 5263, 5267
‘i.+ ına 5005	
‘i.+ ī 4468, 5196, 5694	ibhās (<Ar.) bahisler, konular.
‘i.+ iyyün 123	i. 4144
‘i.+ uñ 6067	
‘ibādāt (<Ar.) ibadetler.	ibhās (<Ar.) bahisler, konular.
‘i. 2593, 6032	i. 4144
‘i.+ ı 3191	
‘ibādet (<Ar.) ibadet.	ibkā (<Ar.) baki, devamlı.
‘i. 159, 174, 435, 1111, 1645,	i. 125, 6229, 6237
1698, 2200, 2207, 2280, 2741, 2988,	
3012, 3070, 3096, 3134, 3228, 3269,	iblāğ (<Ar.) tebliğ etme, ulaştırma.
3292, 3435, 3457, 3510, 3575, 3620,	i. 2478, 2479, 5362
3640, 3651, 4564, 4583, 4649, 5128,	iblās (<Ar.) mahzun olmak, ümitsiz
5161, 5240, 5259, 5260, 5830, 5875,	olmak.
6033, 6046	i. 4874
vaqt-ü ‘i. 6150	īblīs (<Ar.) şeytan.
‘i.+ de 175, 2208, 3218, 5864	i. 1112, 1244, 1253, 4551
‘i.+ den 2201, 4397, 4404	i.+ lerüñ 4909
‘i.+ ler 3131	
‘i.+ lerle 3662	ibn (<Ar.) ...oğlu.
‘i.+ leri 1646	i.- i ādem 4167
	i.- i fulān 5291
‘ibādullah (<Ar.) Allah’ın kulları.	i.- i ḥanbeli 5914
i. 2894, 5367	i.- i kılābe 2425, 2448
	i.- i ‘abbās 971, 1162
‘ibāret (<Ar.) bir şeyden meydana	i.- i ‘osmān 3399
gelmiş olma.	i.- i ‘osmān’uñ 335
‘i. 740	i.- i ṭālib 710

i.+ i 1142, 2471, 2618	i. 2627
ibrā (<Ar.) temize çıkarılma. i. 60, 3769	īcā (<Ar.) acı verme. i. 3753
ībrāhīm (<Ar.) Hz. İbrahim. i. 118, 4295 i.+ den 119 i.+ e 5676, 6090	īcāb (<Ar.) lazım gelme, gerek. i. 54, 258, 3918
ibrāz (<Ar.) meydana çıkarma, gösterme. i. 983, 1529, 2717, 4782	icābet (<Ar.) kabul etme, kabul edilme. i.+ den 491
‘ibret (<Ar.) kötü bir olaydan alınan ders. ‘i. 998, 1040, 1165, 1219, 1251, 4072 ‘i.+ le 3723, 3816	īcād (<Ar.) vücuda getirme. i. 52, 129, 513, 541, 890, 1002, 1438, 2610, 4144, 4145
ibrīk (<Ar.) ibrik, su kabı. i. 1970, 2605, 2925, 3309, 3370, 3375 i.+ ler 3246, 5256	īcāz (<Ar.) sözü kısa ve özlü söyleme. i. 4766
ibšār (<Ar.) dikkatle bakma. i. 5743, 5895	icdā (<Ar.) hediye. i. 61
ibtihāc (<Ar.) sevinç, bolluk. i. 293 i.+ ı 2771	icfān (<Ar.) göz kapakları. i. 5478
ibtihāl (<Ar.) yalvarıp yakarma. i.+ i 3469	iclā (<Ar.) parlatma, cilalama. i. 160, 6231
ibtīlā (<Ar.) düşkünlük, belaya uğrama.	iclāl (<Ar.) saygı gösterme, ikram. i. 650, 1299, 2729, 2960, 4416, 4642, 5182, 5225, 5647, 5826
	iclās (<Ar.) tahta çıkma. i. 364, 413, 414, 1648
icmā ‘ (<Ar.) bir görüşte birleşme.	

i. 5281	i.- elim 2965
	i.- elür 1602
icmāl (<Ar.) kısaltma, özetleme.	i.- en 1505, 3390, 3925, 5204,
i. 2969, 5228	5265
	i.- enler 230, 1564, 3366,
icrā (<Ar.) yapma, yürütme.	3391, 3889, 3893, 4982, 5265
i. 55, 2254, 3747, 3774, 5591,	i.- ende 5019
5788	i.- enleri 2958, 3891, 5589
	i.- enlerüñ 3248
icrām (<Ar.) cürümler.	i.- enüñ 1869
i. 4984	i.- er 1094, 1425, 2503, 2891,
	3050, 4445, 4662
ictimā' (<Ar.) bir araya gelme,	i.- erler 1565, 2140, 2169,
toplanma	2170, 2175, 2614, 2894, 3368, 3371,
i.+ ı 4106	3372, 4512, 4513, 4942, 4943, 4967,
	4977, 4979, 5021
ictināb (<Ar.) çakınma, çekinme.	i.- erse 1539, 2949, 3802
i. 3648	i.- ersek 4117
	i.- esin 764, 768, 2718, 3892
iç- (<T.) içmek.	i.- eydi 4163
i. 3886, 4355, 5438	i.- icked 2892, 3170, 3249, 3370
i.- di 431	i.- ir 3901, 4021, 6075, 6234
i.- diğ 1353, 3883, 3888	i.- iserse 1871
i.- düğ 3854	iç.- me 2355
i.- düğine 2927	i.- mege 1648, 3095, 3287, 5009
i.- dükçe 3802	i.- mek 2765, 2890, 2928,
i.- dükleri 3313	3169, 3830, 3853, 4217, 4357
i.- e 1166, 1522, 1566, 1570,	i.- mekde 2168, 4106
1870, 2722, 2926, 2952, 2964, 4287,	i.- mekden 5010
5006, 5143, 6225	i.- mekle 5385
i.- eler 1397, 1649, 1875,	i.- meye 1870
1884, 1953, 2198, 2570, 2730, 3042,	i.- meyen 5438, 5941
3445, 3923, 4939, 4947, 4951, 5137,	i.- mez 1564
5257, 5547, 5832	i.- mezdiñüz 5254

i.- se 3884, 6068	2055, 2095, 2160, 2162, 2172, 2438,
i.- üben 5718	2440, 2474, 2488, 2531, 2645, 2673,
i.- üñ 2537, 2538, 5713, 5829,	2702, 2801, 2818, 2832, 2859, 2997,
6176	3008, 3014, 3082, 3096, 3128, 3139,
i.- üp 217, 1712, 2613, 2729,	3232, 3258, 3293, 3345, 3414, 3661,
3922, 4272, 4366, 4442, 4528, 4944,	3745, 3783, 3922, 4008, 4010, 4098,
5000, 5003, 5552, 5975, 6027, 6181	4154, 4227, 4233, 4444, 4445, 4566,
i.- üpdür 3717, 3718	4581, 4652, 4694, 4718, 4883, 4900,
i.- iyüp 3564	5012, 5019, 5041, 5102, 5107, 5338,
	5418, 5475, 5623, 5744, 5828, 5992
iç (<T.) iç.	i.+ indedür 1204
i. 1679, 2719, 3369, 4981, 5941	i.+ indeki 1846
i.+ i 373, 468, 485, 722, 803,	i.+ indekin 1617
872, 907, 1021, 1106, 1224, 1240,	i.+ indeyken 1816
1298, 1310, 1340, 1383, 1389, 1412,	i.+ inüñ 2131
1417, 1624, 1692, 1905, 1908, 1918,	i.+ lerinde 2458
1930, 2286, 2336, 2351, 2354, 2431,	i.+ üñ 3772
2435, 2450, 2500, 2732, 2914, 3083,	
3403, 3524, 3603, 3654, 3760, 3767,	içerü (<T.) içeri.
3782, 3807, 4570, 5020, 5316, 5328	i. 2436, 2447, 3277, 4722
i.+ inden 145, 1175, 1284,	
1402, 1914, 2131, 2225, 2226, 2896	içil- (<T.) içilmek.
i.+ ine 606, 875, 1077, 1167,	i.- irise 3250
1168, 1904, 2326, 2524, 2872, 3545,	
3806, 4283, 4831, 5090, 5274, 5316,	içir- (<T.) içirmek.
5929	i.- e 1733, 2961, 3449, 5419,
i.+ ini 3445, 3602, 3994	5671, 6052
i.+ in 900, 2360, 5707	i.- eler 1421
i.+ indeki 83	i.- eydi 3006
i.+ inde 185, 478, 487, 569,	i.- üp 2254, 2948, 5436
599, 604, 666, 724, 898, 1011, 1012,	i.- ür 2250, 2405, 2960, 3708,
1013, 1026, 1095, 1100, 1125, 1136,	4940, 4941
1356, 1384, 1415, 1448, 1462, 1563,	i.- ürlr 5449
1572, 1660, 1834, 1835, 2034, 2040,	

içre (<T.) içinde, arasında, tarafa.

i. 82, 87, 319, 366, 568, 716,
854, 1032, 1474, 1547, 1792, 1886,
2106, 2125, 2134, 2400, 2499, 2546,
2547, 2646, 2823, 2825, 2857, 2860,
2969, 2975, 3074, 3121, 3264, 3302,
3483, 3520, 3649, 3693, 3772, 3895,
3969, 4085, 4105, 4125, 4272, 4335,
4403, 4452, 4594, 4720, 4852, 5266,
5336, 5402, 5434, 5598, 5731, 5745,
5876, 5908, 5983

içsiz (<T.) içi olmayan.

i. 4191

içtimā' (<Ar.) bk. **ictimā'**.

i.+ dur 2647

içün (<T.) için, amacıyla.

i. 49, 167, 190, 235, 436, 609,
1034, 1480, 1481, 1593, 1651, 1691,
1785, 2112, 2304, 2489, 2588, 2622,
2627, 2710, 2861, 2985, 3192, 3227,
3291, 3331, 3343, 3487, 3549, 3660,
3750, 4114, 4424, 4535, 4574, 4780,
4831, 4964, 4989, 5007, 5060, 5061,
5062, 5068, 5129, 5364, 5371, 5468,
5493, 5522, 5597, 5696, 5927.

i.+ dir 2094

i.+ dür 2094, 3011, 3192

içür- (<T.) bk. **içir-**.

i.- e 5424

i.- ürse 2249

idā' (<Ar.) emanet olarak verme.

i. 983

idāde (<Ar.) sayı, hesap.

i. 3183

ī'dām (<Ar.) idam, öldürme.

i. 1422

idbār (<Ar.) talihsizlik, bahtsızlık.

i. 2485

idegör- (<T.) sürekli yapmak.

i. 4047, 4560, 5111

idhāl (<Ar.) dahil etme, içeri sokma.

i. 362, 1296, 3612, 5241,
5825

idi (<T.) sahip.

i. 3240

idici (<T.) bir şeyi yapıcı.

i. 3610, 4535, 4554

i.+ dür 1246

idigini (<T.) yapacağını.

i. 5046

idil- (<T.) yapılmak, edilmek.

i.- di 3920

i.- e 233

i.- üp 3429

idin- (<T.) bir şeye sahip olmak, bir şeyi elde etmek. i.- di 167, 894, 896, 899, 943, 4298, 5119 i.- diler 2276 i.- e 2820 i.- mesin 849 i.- miş 2489, 5593 i.- mişdir 164 i.- miş-idi 1285 i.- sin 849 i.- üp 1857 i.- ür 4644, 4661 i.- ürlər 3897	i. 4786 i.+ ile 4295
idün- (<T.) edinmek. i.- üp 5363	
īfā (<Ar.) yerine getirme, tamamlama. i. 3803	
ifāde (<Ar.) anlatma. i. 320, 2567	
ifākat (<Ar.) iyileşme, şifa bulma. i. 839, 4796, 5742	
if‘ām (<Ar.) doldurma, doyurma. i. 2237	
idrā (<Ar.) bildirme, bildirilme. i. 1038, 2252	īfāz (<Ar.) bolluk verme, yayma, ihsan etme. i. 5109
idrāc (<Ar.) dahil etme, dahil edilme. i. 605	ifḍāl (<Ar.) lütfetme, iyilik yapma. i. 650, 829, 831, 2009, 4382, 4642, 5224, 5641, 5823, 5828 i.+ de 54 taht-ı baht-ı i.+ de 325 i.+ e 6192 i.+ ini 2478
idrāk (<Ar.) anlama, fark etme. i. 157, 1044, 1319, 2728, 2836, 2840, 2847, 3675, 5708 i.- i küllīden 101 i.- i maḥsūsāt 93 i.- i metā 94 i.+ i 5763 fikir-i i. 1427	‘iffet (<Ar.) namus. ‘adl-i ‘i. 760
İdrīs (<Ar.) Hz. İdris.	ifgān (<Ar.) bk. efgān . i. 4809

i.+ 1 3797	ifşāḥ (<Ar.) açık ve doğru söyleme. i. 774
ifkāṣ (<Ar.) serbest bırakma. i. 4996	ifşā (<Ar.) gizli bir şeyi ortaya koyma. i. 91, 96, 359, 5520
iflāḥ (<Ar.) başarılı olma, kurtuluşa erme. i. 755, 4640	ifşān (<Ar.) yayma, saçma. i. 2736
ifnā (<Ar.) yok etme, ortadan kaldırma. i. 139, 3773, 6219 i.+ ya 3918	iftā (<Ar.) fetva verme. i. 64
ifrād (<Ar.) tek başına bırakma. i. 542, 608	iftār (<Ar.) iftar, oruç açma. i. 4734
ifrāḡ (<Ar.) boşaltma, dökme. i. 2484, 2725, 5345	iftihār (<Ar.) övünme, gururlanma. i. 293
ifrās (<Ar.) atlar. i. 1639	iftirāt (<Ar.) iftira atmalar. i.+ dan 4079
ifrāṭ (<Ar.) aşırı gitme. i. 2118 i.+ 1 759, 760 i.+ ıla 754, 757	ifzā (<Ar.) genişletme. i. 95
ifrāz (<Ar.) ayırma, ayrılma. i. 1654, 4772	ifzāḥ (<Ar.) kötülüğü, ayıbbı açığa çıkarma. i. 2479, 4395
ifsād (<Ar.) bozma, fesada uğratma i. 1754, 2274, 2800, 3192, 4546	ifzāl (<Ar.) lütfetme, bağış. i. 362, 2729, 2962, 4886, 5247
	iğāret (<Ar.) gece baskını, yağma.

i. 4752, 4756

īgrāz (<Ar.) yüz çevirme, ilgisizlik
gösterme, sakınma.

bī-ḥisāb i. 5115

iḡdād (<Ar.) tersine çevirme,
karşıtlık oluşturma.

i. 5626

igen (<T.) çok, pek.

i. 1385, 1404, 1976, 1995,
4272, 4331, 4525

igit (<T.) bk. **yigit**.

i.+ den 4608

iḡlā (<Ar.) yüceltme, yükseltme.

i. 113, 3797

iḡmāz (<Ar.) göz kırpma, ima etme.

i. 2001, 3496

iḡnā (<Ar.) zenginleştirme.

i. 127

iḡrā (<Ar.) teşvik etme, kışkırtma.

i. 120

iḡrāk (<Ar.) boğulma, suda batma.

i. 2713, 3188, 4879, 5585

iḡrās (<Ar.) ağaç dikme.

i. 1654

iḡraz (<Ar.) batırma, sokma.

i. 4768

iḡṣā (<Ar.) örtme, kapama.

i. 99

iḡtinām (<Ar.) ganimet elde etme.

i.+ ı 4320

iḡvā (<Ar.) ayartma, yoldan çıkarma.

i. 179

iḡzā (<Ar.) görmezlikten gelme.

i. 3497

iḡāle (<Ar.) bir işi havale etme.

i. 2815

iḡānet (<Ar.) sadakatsizlik, hainlik.

i. 3582, 3583

īḡāṣ (<Ar.) incitme, kırma, birine
zarar verme.

i. 1664, 4899, 5407

iḡāṭa (<Ar.) kuşatma, sarma.

i. 1203, 2973, 3185, 3595,
3790, 3847, 5629, 5911, 5971

i.+ dan 4149

iḡāṭat (<Ar.) kuşatmalar, sarmalar.

i.+ den 488

ihbār (<Ar.) haber verme, bilgilendirme	i. 112, 1892, 2120, 2720, 4999, 5000, 5001, 5002, 5003
i. 1548	i.+ dur 6131
	i.+ ı 2506
ihbāt (<Ar.) alçakgönüllülük, tevazu.	i.+ ıla 2493, 5114
i. 2064, 5240	şıdķ-ı i.+ ıla 3575
	i.+ la 1487
ihbāt (<Ar.) koşturma.	ihlāt (<Ar.) karışan şeyler.
i. 5885	i. 5236
ihdā (<Ar.) hediye etme, sunma.	ihmāl (<Ar.) önem vermeme, ihmal.
i. 54, 3791	i. 5494
iḥḍar (<Ar.) getirme, hazır bulundurma.	ihrā (<Ar.) layık, münasip.
i. 3186	i. 6234
iḥdāş (<Ar.) ortaya çıkarma, meydana getirme.	iḥrāc (<Ar.) ihraç.
i. 460, 4144	i. 392, 607, 985, 4263
iḥfā (<Ar.) gizleme, saklama.	iḥrācāt (<Ar.) ihracatlar.
i. 2417, 5984	i. 267
iḥfāz (<Ar.) muhafaza etme.	ihrāk (<Ar.) kan akması.
i. 2243, 5247	i. 4866
iḥkāb (<Ar.) arkası kesilme.	iḥrāk (<Ar.) yakma, tutuşturma.
i. 230	i.- ı ıharından 1398
ihlāk (<Ar.) yok etme, helak etme.	i. 85, 1665, 1679, 3610, 4875, 5498, 5596
i. 4866, 5705	i.+ dan 2483
ihlāş (<Ar.) halis, doğru sevgi.	iḥrār (<Ar.) ilan etme, açıklama.
	i. 3440

	i.+ laruña 1777
iḥrāz (<Ar.) elde etme, kazanma.	
i. 1524, 4771	iḥsār (<Ar.) kaybetme, zarar etme.
	i. 4898
iḥṣā (<Ar.) sayma, hesaplama.	
i. 129	iḥticāb (<Ar.) örtünme, saklanma.
	i.+ ı 5738
iḥsān (<Ar.) iyilik yapma, lütfetme.	
i. 122, 128, 129, 172, 204,	iḥtifā (<Ar.) kaybolma, gizlenme.
246, 265, 338, 762, 1287, 1478, 1637,	i.+ sından 5714
1653, 1682, 1728, 1768, 1780, 1818,	
1825, 2015, 2282, 2529, 2539, 2553,	iḥtilāf (<Ar.) farklılık, anlaşmazlık.
2555, 2562, 2566, 2598, 2708, 2817,	i.+ da 3304
2907, 2961, 3005, 3072, 3074, 3076,	i.+ ı 2205
3181, 3193, 3206, 3448, 3478, 3557,	
3561, 3583, 3618, 3643, 3659, 3667,	iḥtilāfāt (<Ar.) anlaşmazlıklar.
3700, 3707, 3850, 3904, 4111, 4257,	i.+ ı 2203
4322, 4381, 4577, 4590, 4764, 4768,	
4888, 4890, 4928, 5366, 5493, 5502,	iḥtilāl (<Ar.) düzensizlik, bozukluk.
5600, 5678, 5708, 5749, 5781, 5863,	i.- i nefsi 1407
5922, 5954, 5956, 5996, 6063, 6066,	
6070, 6119, 6140, 6179, 6201, 6229	iḥtilāṭ (<Ar.) karşılaşp görüşme, iç
i.- ı şumûlından 1664	içe geçme.
ehl-i i. 2148	i. 5236
faẓl-u i. 6162	
feyẓ-i i. 458	iḥtirāk (<Ar.) yanma, tutuşma.
i.+ a 850, 6226	i. 5248
i.+ ı 70, 853, 1635, 1720,	
1775, 2191, 2682, 4887	iḥtisāb (<Ar.) sayma, hesaplama.
i.+ ına 3185	i.+ da 887
i.+ ıla 3072, 4038	i.+ ı 970
i.+ lar 4141, 5998	
i.+ ları 3576	iḥtişāş (<Ar.) tahsis, özelleştirme.
i.+ larından 2669	i.+ ı 2073

	‘i.+ ı 1093, 3482, 3487, 5054,
iḥtiyāc (<Ar.) ihtiyaç, gereksinim.	5497
i. 5007	‘i.+ ın 3470, 3610
i.+ ı 5009	‘i.+ lar 1715
iḥtiyār (<Ar.) yaşlılık.	ikāmet (<Ar.) bir yerde ikamet etme,
i. 1482, 1670, 4178	kalma.
i.+ sız 2738	i. 5067
iḥvān (<Ar.) candan dostlar, samîmî arkadaşlar.	ikāz (<Ar.) uyarma, uyarı.
i.- ı efvāca 6174	i. 2723,5260, 5261
i. 2727, 3081, 3085	ikbād (<Ar.) karaciğerler.
iḥve (<Ar.) erkek kardeşler.	i.+ ı 5348
i. 1724	ikbāl (<Ar.) yaklaşma, yönelme.
iḥyā (<Ar.) canlandırma, diriltme.	i. 2484, 2956, 3775, 4382,
i. 163, 3796, 4616	4572, 4789, 4804, 5108, 5182, 5235,
i.+ ya 550	5641, 5647, 5834, 5940, 6115
	i.+ ini 2478
iḥzār (<Ar.) hazır etme, getirme	ikbāz (<Ar.) alma, teslim alma; bir
i. 1804, 5257	şeyi ele geçirme.
	i. 2017, 2721, 5108
iḥzār (<Ar.) yeşillendirme, yeşillik.	ikdām (<Ar.) cesaretle adım atma,
i. 5201, 6165	devamlı çalışma.
ikā (<Ar.) yapma, yaptırma.	i. 1421, 5851
i. 166	iken (<T.) i- ek fiilinin -ken zarf-
‘ikāb (<Ar.) eza, cefa, eziyet.	fiil ekli hâli.
‘i. 727	i. 129, 130, 228, 1438, 2458,
‘i.+ dan 2902	2586, 3467, 4265, 4271, 5029

iḫḫām (<Ar.) işe tehlikeli şekilde
saldırmak.

i. 1412, 5852

iki (<T.) iki.

i. 135, 208, 442, 443, 446,
449, 452, 467, 470, 471, 472, 473,
474, 475, 577, 587, 591, 638, 639,
740, 754, 783, 792, 897, 942, 956,
978, 994, 995, 1024, 1126, 1128,
1139, 1189, 1202, 1281, 1293, 1387,
1404, 1407, 1430, 1550, 1559, 1585,
1622, 1623, 1693, 1695, 1740, 1748,
1807, 1867, 2051, 2052, 2056, 2104,
2112, 2366, 2381, 2618, 2621, 2642,
2713, 2781, 2863, 2981, 2983, 2987,
2993, 2994, 2995, 3013, 3014, 3024,
3110, 3135, 3139, 3144, 3145, 3147,
3149, 3188, 3191, 3192, 3194, 3195,
3196, 3198, 3202, 3206, 3305, 3347,
3416, 3451, 3534, 3568, 3660, 3664,
3849, 3885, 3938, 3958, 3992, 3995,
4071, 4146, 4303, 4310, 4436, 4498,
4522, 4572, 4758, 4773, 4781, 4831,
4880, 5135, 5166, 5448, 5516, 5763,
5793, 5915, 5916, 5930, 5991, 6083

i.+ de 3149

i.+ dür 2088

i.+ nūñ 3137

i.+ si 963, 1401, 2776, 2935,
3138, 3206, 3254, 3361, 3479, 3584,
3585, 4073, 4499, 4871, 5413

i.+ sidür 968

i.+ sinde 2618, 2619, 2740,
2794, 4572

i.+ sinden 2273, 5991

i.+ sine 2477

i.+ sinūñ 3111, 3189, 3387

i.+ şer 1105

i.+ yi 1735

ikinci (<T.) ikinci.

i. 470, 590, 604, 639, 1049,
1051, 1092, 1175, 1631, 1667, 1753,
2639, 2684, 2967, 3544, 3944, 4508,
5906, 5987

i.+ de 5969

i.+ nūñ 1070

i.+ si 1505, 1607, 1619, 5258,
5827, 6124

i.+ sine 1324

iḫlīm (<Ar.) iklim.

i. 3781, 3782, 4400

i.+ de 4788

i.+ den 2738, 4288

i.+ e 2738, 3838

i.+ ine 347

ikmāl (<Ar.) tamamlama.

i. 394, 1003, 2484, 2967, 4642

iḫnāt (<Ar.) umutsuzluk, ümitsizlik

i. 2128

ikrām (<Ar.) ikram etme, ağırlama.

i.- ı tebcīl 1796

i. 424, 705, 1414, 1436, 1802,
2558, 2960, 3076, 3286, 3289, 3621,
3746, 4449, 4632, 5156, 5659, 5735,
5854, 6163, 6165

i.+ a 5281
akṣā-yı i.+ a 2970
evlā-yı i.+ a 2972
i.+ ı 124, 4515
i.+ ını 4376
i.+ ıla 5185
i.+ lar 4499

ikrār (<Ar.) kabul etme, onaylama.
i. 62, 1290, 1408, 1425, 3339,
3340, 3440, 3624, 4926

iksāt (<Ar.) doğruluk gösterme.
i. 2119, 5241

iksīr (<Ar.) iksir.
i.- i sa'ādetdir 323

iktibās (<Ar.) alıntı yapma, ödünç
alma.
i.+ da 2204

iktizā (<Ar.) gerektirme, zorunluluk.
i. 519, 5818

ikyān (<Ar.) saf altın.
'i. 1279

il (<T.) il, memleket.
i. 1215

i.+ inde 4396
i.+ ine 4094
i.+ ler 2251

īlā (<Ar.) yakın eyleme.
i. 106, 157, 3213

īlāc (<Ar.) ilaç.
'i. 621
'i.+ a 4031
'i.+ ı 4264, 5009

īlāf (<Ar.) ülfet ettirme, alıştırma.
i. 2608, 2616, 3439

ilāh (<Ar.) Tanrı, Allah.
i. 772, 781, 2707
i.+ a 1220, 1779, 5095, 5887
i.+ dan 2530
i.+ ı 421
i.+ um 1988
i.+ umuz 5097
āṣār-ı envār-ı i.+ ı 2021
nūr-ı i.+ dur 4667

īlāhī (<Ar.) ey Allah.
i. 184, 250, 256, 257, 337,
421, 597, 624, 689, 709, 805, 812,
855, 856, 1230, 1241, 1424, 1510,
1604, 1774, 1990, 2596, 2703, 2706,
2736, 2834, 2835, 2953, 3063, 3070,
3074, 3179, 3284, 3475, 3515, 3570,
3695, 3904, 4016, 4020, 4024, 4113,
4140, 4142, 4626, 4644, 4743, 4814,

4817, 4845, 4864, 4983, 4948, 5103,
5174, 5362, 5401, 5458, 5481, 5841,
5995, 6003, 6058, 6062, 6082, 6160,
6226

i.+ den 1639

i.+ den 225

ilāhiyyāt (<Ar.) teoloji, ilahiyat.

‘ışk-ı i. 318

ī‘lām (<Ar.) bildirme.

i. 517, 1381, 1546, 2184,
2439, 3087, 3709, 3725, 5299, 5682

īlām (<Ar.) keder verme.

i. 1395, 4500

i‘lān (<Ar.) duyurma, ilan.

a. 5950

ilcā (<Ar.) zorunda bırakma,
mecbur etme.

i. 51

ile (<T.) ile bağlacı.

i. 367, 699, 1133, 1182, 1188,
1660, 1888, 1952, 2609, 3083, 3516,
3745, 3954, 4710, 5012, 5043, 5259,
5368, 5654, 6173, 6233

i.+ dir 1199

ilerü (<T.) ileri.

i. 4682, 4689, 4692, 4698,
4700, 4716, 4717

ilet- (<T.) iletmek.

i. 1292

i.- di 363, 491, 600, 1907,

4499, 4832, 5922

i.- di-ler 1181, 4681

i.- e 4496

i.- mek 5129

i.- se 3607

i.- üñ 4374

i.- üp 4858

i.- ür 2739

ilhā (<Ar.) ekleme, katma.

i. 3181

ilhāk (<Ar.) bağlama, ekleme.

i. 2715, 5589

ilhām (<Ar.) içe doğma, esin.

i. 1546

ilhāz (<Ar.) göz atma, bakma.

i. 2249, 2250, 2723, 5253,

5257

ilik

i.+ i 3128, 3306, 3414, 3984,

5338

‘ilīm (<Ar.) bk. ‘ilm.

‘i.+ de 4914

‘i.+ dūr 5809

ilk (<T.) ilk. i. 3160	'i.- i irfān 451 'i.- i irfān 6107 'i.- i ledünniden 344, 539
ilkā (<Ar.) bırakma, atma. i. 144, 3772, 6228	'i.- i ma'ārif 5771 'i.- i rāsih 971 'i.- i sābıkdan 711
illā (<Ar.) mutlaka. i. 402, 2053, 3132, 4027, 4028, 4541, 5619, 5771, 5982	'i.+ dir 677 'i.+ e 2559, 3739, 5078 'i.+ i 733, 876, 1170, 4034, 5732, 6096, 6157
illaki (<Ar.) kesinlikle. i.+ ki 465	'i.+ idür 5811, 5812 'i.+ ile 279, 670, 734, 5282, 6159
'illet (<Ar.) illet, hastalık. 'i. 2369, 5140, 5794 'i.+ le 2370	'i.+ in 72, 899 'i.+ inden 5852 'i.+ ine 750, 2503 'i.+ ini 95, 242, 3717, 3725 'i.+ iyile 3217 'i.+ iyle 347 'i.+ ü 214 'i.+ ü'l-hüviyyet 5812 'i.+ ümüz 422 'i.+ üñ 3816 'i.+ üñüz 1246
'illiyin (<Ar.) cennet ve göyüzünün en parlak tabakası. 'i. 228, 905, 4757, 4927 'i.+ de 4929 'i.+ deki 4931 'i.+ i 939	
'ilm (<Ar.) bilgi, bilim. (krş. 'ilim) feyz-i 'i.- i esrār 546 'i. 683, 712, 3070, 3784, 5915 'i.- i 'adl 4398 'i.- i bi'l-vech-i hūbı 5811 'i.- i evlā 933 'i.- i gālib 5078 'i.- i ḥaqqānide 3696 'i.- i ḥikmetüñ 3697 'i.- i 'irfān 331	meknūnāt-ı 'i.+ üme 407 'ilmāne (<Ar.) dünyevi. 'i. 6228 ilt- (<T.) iletmek. i.- e 4495 i.- en 3219 i.- er 5600, 5733 i.- iser 2667

iltikā (<Ar.) buluşma, karşılaşma. i. 6156	3484, 3589, 3612, 3633, 4257, 4877, 4917, 5050, 5186, 5409, 5840 i.+ da 3216 i.+ dur 112
iltimā' (<Ar.) parıldama, ışıldama. i. 4872	i.+ ı 152 i.+ ıla 2550, 5998 i.+ ıyla 2551
İlyās (<Ar.) Hz. İlyas. i. 1649, 5639 i.+ ıla 4296	i.+ umuzı 5999 naşr-ı i.+ dur 4402
ilzād (<Ar.) tatlandırma, hoş kılma. i. 4631i, 632	'imāret (<Ar.) bina, yapı. 'i. 1898, 2554, 3441, 3804, 3901, 5119, 6075 'i.+ den 462, 486 'i.+ ler 4520
ilzām (<Ar.) zorunlu kılma. i. 125, 1409	imāṭa (<Ar.) kaldırma, uzaklaştırma. i. 3847
īmā (<Ar.) dolaylı anlatma. i. 77. i.+ sıdur 2079	imdād (<Ar.) yardım, destek. i. 1008, 4153, 4548, 6064
İmām Ġazālī (<Ar.) Eş'arî kelâmcısı, Şâfiî fakihî, mutasavvîf, filozoflara yönelttiği eleştirilerle tanınan İslâm düşünürü. i. 813	imdi (<T.) şimdi. i. 555, 648, 749, 1015, 2944, 5203, 6122
imām (<Ar.) imam. i. 816, 3505	imkān (<Ar.) olanak, imkan. i. 2389, 4542, 5849
īmān (<Ar.) inanma, inanç, ehl-i i. 1222, 3175, 4741, 5910 i. 115, 566, 1743, 2063, 2109, 2179, 2282, 2505, 2526, 2553, 2756,	imlā (<Ar.) imla, yazım. i. 80, 3181 imren- (<T.) imrenmek. i.- üp 6170

	i.- üp 613, 617, 4869
imsāk (<Ar.) tutma, saklama.	
i. 2852, 5714	‘inā (<Ar.) dikkat, özen.
	‘i. 5108
imtidād (<Ar.) uzama, genişleme.	
i.+ ı 3471	inā (<Ar.) kap kacak.
	i.+ sı 5360
imtizāc (<Ar.) kaynaşma, uyum	
sağlama.	ī’nā (<Ar.) zarara uğratma.
i.+ ı 4971	i. 110
imzā (<Ar.) imza, onaylama.	in‘ab (<Ar.) eğilme, yönelme.
i. 152, 3497	i. 3910
in (<T.) en.	‘inād (<Ar.) inat, direnme.
i. 4997	‘i.+ ı 3457
i.+ i 1261, 1810, 1913, 2311,	inā’et (<Ar.) yardım, destek.
3678, 5372	i. 992
in (<T.) in, mağara.	
i.+ e 3278	in‘ām (<Ar.) iyilik, lütuf.
in- (<T.) inmek.	i. 181, 705, 829, 1424, 1436,
i.- di 229, 610, 621, 1176,	1733, 2558, 3084, 3214, 3289, 3621,
1475, 3590, 4618	3709, 4038, 4449, 4590, 4632, 4959,
i.- e 1413, 2514, 2609, 4856,	5385, 5436, 5445, 5659, 5735, 5855
5185, 5186	fażl-ı i. 4322
i.- eler 5604	i.+ lar 128
i.- er 3018, 4848, 4974	i.+ uña 1512
i.- erdir 897	inan- (<T.) inanmak.
i.- erüz 5342	i.- a 2179
i.- meñ 5323	i.- ma 2667
i.- meyedi 1225	i.- mayaydun 3787
i.- mezse 120	i.- mayup 2521

i.- up 3941	
i.- ur 2411	
ināret (<Ar.) aydınlatma, ışıklandırma.	İncıl
i. 100	i. 6095
i.+ den 4147	i.+ i 4540
īnās (<Ar.) alıştırma.	inci (<T.) inci. (<i>krş.</i> incü)
i. 414, 1642, 2718, 4867, 5639	i. 1619
	i.+ lerle 5093
‘ināyāt (<Ar.) yardımlar, lütuflar.	incin- (<T.) incinmek.
‘i.+ ı 3191	i.- e 5115
‘ināyet (<Ar.) yardım, lütuf.	incü (<T.) bk. inci .
‘i. 132, 175, 257, 266, 267, 751, 1424, 1604, 2699, 2733, 2909, 3215, 4383, 5050, 5174, 5882, 6159, 6232	i. 1556, 1578, 1917, 2160, 2342, 2576, 2578, 2870, 3260, 3370, 3412, 4006, 4334, 5157
‘i.+ den 493, 4152	i.+ den 783, 1012, 1058, 1446, 1449, 1549, 1562, 1812, 1919, 2040, 2142, 2289, 3159, 3375, 4009, 4089, 4097, 4717, 5204
‘i.+ le 5362, 4554	i.+ dür 1554, 3970, 4157
‘i.+ ler 4507	i.+ le 2392
inbā (<Ar.) haber verme, bildirme.	i.+ ler 4158
i. 81, 121, 3777	i.+ lerle 3615
inbāh (<Ar.) uyarı, dikkat çekme.	i.+ nle 2862
i. 6082	i.+ sidir 1945
incāz (<Ar.) tamamlama, yerine getirme.	i.+ sin 3937
i. 3560, 4777	i.+ ye 3263
ince (<T.) ince.	‘indallah (<Ar.) Allah katında.
i.+ dür 3957	‘i. 4394, 4510, 4874
	indir- (<T.) indirmek. (<i>krş.</i> indür-)
	i.- di 492

	i.+ ı 1742
indür- (<T.) bk. indir- .	
i.- e 1391	inkışāf (<Ar.) ortaya çıkma, gelişme.
i.- üpdür 5364	i. 126, 149, 4387, 5791
	i.+ ı 5896
infāk (<Ar.) harcama, besleme.	
i. 1642, 2483, 2491, 2492,	iñle- (<T.) inlemek.
2494, 2589, 2720, 3076, 3464, 3476,	i. 1382
4504, 4771, 5068	i.- meksiz 4183
i.+ ıla 2484	
inhā (<Ar.) ulaştırma, yetiştirme.	inlü (<T.) enli.
i. 75	i. 1126, 2143
inhāc (<Ar.) tamamlanma.	i.+ dir 1813
i. 4273	inmāt (<Ar.) uzatma, erteleme.
in'ikās (<Ar.) bir yere çarpıp geri	i. 5223
dönme, yansıma.	ins (<Ar.) insan.
i. 3740, 5264	i. 252, 3204, 3211, 4654, 5686
i.+ ından 4157	i.+ den 3113, 3118
iniş (<T.) iniş.	inşāf (<Ar.) insaf, acıma.
i. 4208	i. 722, 2616, 4892, 4893
inķā (<Ar.) temiz olma.	i.+ a 1009
i. 165	i.+ dan 1658, 4891
inķāb (<Ar.) örtünme, peçe takma.	rahm-i i. 4398
i. 225	insān (<Ar.) insan.
inkār (<Ar.) reddetme, inkar etme.	i. 129, 156, 331, 741, 936,
i. 379, 1291, 1742, 2523,	1061, 1682, 1688, 1780, 1882, 2148,
3437, 3591, 4918, 4925, 4926, 5034	3005, 3072, 3213, 3539, 3579, 3605,
	3722, 4765, 5233, 5267, 5667, 5678,
	5708, 5716, 5905, 6113
	ervāh-ı i. 458, 574

nefs-i i. 2562 i.+ ı 460, 903, 2855, 2973	intihāc (<Ar.) yol bulma. i.+ ı 2771
inşā (<Ar.) oluşturma, inşa etme, yazma. i. 170, 359, 3754, 5520 aḥkām-ı i. 513 i.+ da 508	intikāl (<Ar.) geçiş, nakil. i.+ i 5283 intikām (<Ar.) intikam, öç. i.+ a 2081
inşā‘ allah (<Ar.) Allah dilerse, Allah’ın izniyle. i. 314	intisāb (<Ar.) bir yere veya kimseye bağlanma. i.+ ında 3920
inşād (<Ar.) okumak, seslendirmek. i. 1036, 2123	intişāf (<Ar.) hakkını almak. i. 4892
intāc (<Ar.) sonuçlandırma. i. 606	intizām (<Ar.) düzen, disiplin. i.+ ı 1541, 1786, 6060
inṭāk (<Ar.) konuşturma. i. 3464	intizār (<Ar.) bekleme, bekleyiş. i.+ da 1957 i.+ ı 5178, 5304, 5308
intānās (<Ar.) yakınlık duyma. i. 1644	inzāl (<Ar.) indirme, indirilme. i. 1030
intehā (<Ar.) bitiş, sona erme. i. 2608	ir- (<T.) ermek, ulaşmak. i.- di 146, 226, 237, 269, 324, 365, 377, 390, 428, 467, 470, 473, 478, 484, 573, 615, 702, 923, 1001, 1901, 2019, 2022, 2395, 2415, 2427, 2436, 3063, 3698, 3704, 4530, 4618, 4673, 4790, 5398, 5849, 5923 i.- digi 1592, 3967
inṭibā‘ (<Ar.) zihinde iz bırakma. i.+ ı 5757	
intihā (<Ar.) bitiş, sona erme. i.+ sını 5723	

i.- diler 2632, 3693	i.- erler 4791, 5073, 5612
i.- dük 4451, 4828, 4831	i.- erse 5142
i.- düğine 4443	i.- esin 2373, 2565, 2615,
i.- düm 1827, 4683, 4710	3274, 4692, 4890, 5510
i.- düñ 367	i.- esiz 3491, 4580, 5323,
i.- e 203, 256, 258, 351, 363,	6005, 6116, 6153
386, 416, 487, 789, 1302, 1322, 1386,	dāru'l-celāle i.- esiz 5690
1422, 1464, 1522, 1592, 1677, 1766,	i.- evüz 306
1817, 2026, 2254, 2530, 2719, 2831,	i.- eydi 852, 1947, 3854
2951, 3967, 4015, 4022, 4048, 4096,	i.- ıcek 6204
4899, 5089, 5090, 5101, 5104, 5138,	i.- iñ 6175
5180, 5187, 5210, 5216, 5229, 5375,	i.- ip 2970, 5718
5456, 5532, 5706, 5712, 5755, 5783,	i.- ipdür 2872
5852, 5875, 6074, 6089, 6105, 6187,	i.- iserler 1329
6192, 6201	i.- meden 2536, 6135
i.- eler 1295, 1359, 1493,	i.- medi 1170, 1901, 3804
1634, 1966, 2030, 2081, 2098, 2196,	i.- mediler 1763
3062, 3563, 4943, 4945, 5069, 5331,	i.- medüñ 2841
5674, 5951, 6009	i.- medüñüz 3069
i.- elim 1778, 6080	i.- mege 311, 4579
i.- elüm 597, 3075	i.- mek 310, 1483, 3272, 4636,
i.- em 515, 4623, 4731	5061, 5805, 5867
i.- emeye 1580	i.- meklik 3015
i.- emez 280, 818, 3058	i.- memiş 3258, 5202, 5692,
i.- emezler 801	6202
i.- en 190, 3120, 5124	i.- memişdür 6120
i.- enler 577	i.- mese 88, 2577
i.- ene 323	i.- meye 86, 302, 339, 1076,
i.- er 108, 199, 250, 322, 876,	2812, 3780, 4426, 5407, 6227
1586, 1587, 2267, 2816, 2871, 2873,	i.- meyeler 1295, 3605, 4923
3025, 3191, 3514, 3735, 3896, 4059,	i.- meyicek 4791
4975, 5124, 5282, 5732, 5843, 5968,	i.- mez 60, 81, 922, 1277,
5970, 5977	1308, 1343, 1427, 1432, 1467, 1713,
i.- erdi 3736	

1996, 2219, 2889, 3123, 3450, 3791,
4039, 5583, 5948, 5980, 6179

i.- se 637, 1102, 5533

i.- sin 6014

i.- üben 4735

i.- üñ 2030, 5539, 6043, 6176,

6200

i.- üp 225, 237, 291, 351, 472,

475, 482, 604, 630, 1823, 2132, 2851,

2971, 2972, 4752, 4773, 5011, 5112,

5881, 6137, 6206

i.- üpdür 3079

ir (<T.) erken.

i. 2475, 2994

īrā (<Ar.) bağış yapma.

i. 4755, 6235

i' rāb (<Ar.) düzgün konuşma.

i. 209

īrād (<Ar.) söyleme.

i. 4537

irādet (<Ar.) dileme, isteme.

i. 3017

īrās (<Ar.) verme, verilme.

i. 460, 461, 462, 463, 464,

465, 466, 467, 468, 469, 470, 471,

472, 473, 474, 475, 476, 477, 478,

479, 480, 481, 482, 483, 484, 485,

486, 487, 488, 489, 490, 491, 492,

493, 2552, 2710, 3658, 4146, 4147,

4148, 4149, 4150, 4151, 4152, 4153,

4154, 4155, 4156, 4157, 4158, 4159,

4160, 4161, 4162, 4163, 4164, 5075

irāde (<Ar.) istek, niyet.

i. 353, 1043, 1589, 3898

irādet (<Ar.) irade, güç.

i. 3017

i.+ den 4150

irām (<Ar.) hedef, nişan.

i. 1402

irās (<Ar.) varis kılma.

i. 4145

i' rāz (<Ar.) yüz çevirme, ilgisizlik.

i. 1999, 2068, 2069, 2096,

2721, 3496, 4891, 5104, 5111

irbā (<Ar.) kazanç, fayda.

i. 70

irbāḥ (<Ar.) faizler, kazançlar.

i. 4397

irdā (<Ar.) dayanak, destek, yardım.

i. 114, 131, 3801, 3802

İrem (<Ar.) Ad kavminden

Şeddād'ın cenneti yeryüzünde

kurmak maksadıyla yaptığı şehrin adı.	i.- ür 6213
i. 2268, 2272, 2345, 2388, 2395, 2415, 2427	irhā (<Ar.) gevşetme. i. 73
irer- (<T.) ulaştırmak. (<i>krş.</i> irir-) i.- di 2008, 3748 i.- mez 3983	iri (<T.) iri. i. 1079 i.+ si 2047
‘irfān (<Ar.) bilme, anlama, anlayış. ‘i. 2709, 3207, 3717, 4544, 5962 baḥr-i i.+ da 5243 ehl-i ‘i.+ a 5757 ehl-i i.+ uñ 5122 ‘i.+ ıla 2506 ‘i.+ ıyla 5778 ‘ilm-i ‘i. 331, 451, 6107	iril- (<T.) erilmeki, ulaştırılmak. i.- e 5878, 6098 i.- meye 2885 i.- mez 3354, 3545 i.- ür 304 irim (<T.) erim. i.+ i 1591
irgür- (<T.) bk. irgür- . i. 2954, 4020, 4626 i.- eler 5632	iriñ (<T.) cerâhat, irin. i. 1358, 1395, 1396, 1400
irgür- (<T.) eriştirmek, ulaştırmak. (<i>krş.</i> irgir-) i. 3695, 5255, 6096, 6226 i.- e 306, 4380, 6187, 6192 i.- em 5238 i.- esiz 4573 i.- memişdür 1468, 1906, 5210 i.- ür 3327, 3861, 5072, 5429 i.- ürlər 1603, 5336 i.- ürlərse 2607	irir- (<T.) bk. irer- . i.- e 4330, 5224, 5684 i.- em 696, 1992 i.- ür 4026, 5109 iriş- (<T.) erişmek. i. 5062, 5255 i.- di 141, 685, 1005, 2023, 2536, 3704, 3724, 3748, 3749, 4278, 4881, 5121, 5937 i.- diler 4741 i.- dük 6069 i.- düm 5925
irgürün- (<T.) eriştirilmek, ulaştırılmak.	

i.- dūñ 1281, 4730
i.+ dūr 250
i.- e 256, 317, 477, 769, 1289,
1327, 1388, 1389, 1420, 1518, 1676,
1678, 2031, 2611, 3692, 4108, 4205,
4311, 4327, 4350, 5123, 5177, 5214,
5232, 5261, 5355, 5681, 5694, 5711,
5910, 6156, 6228

i.- eler 2214, 5280

i.- elüm 1683

i.- ince 904

i.- ip 5182, 5706

i.- medi 1244

i.- medūñ 4862

i.- mekde 3948

i.+ mekden 59

i.- meye 3823, 5099, 5100

i.- mez 157, 205, 287, 294,
731, 1277, 1383, 1836, 1891, 2331,
2720, 3785, 4144, 4665, 5749, 5949,
5957

i.- mezse 109

i.- mezsiz 2525

i.- miş 5134

i.- se 4493, 4670, 4884

i.- señ 2837

i.- sün 336, 4746

i.- sünler 4469

i.- üp 241, 4722, 4881, 5239,
6077

i.- ür 3526, 4058, 5118, 5716,
5969

irişdir- (<T.) eriştirmek. (*krş.* **irişdür-**)

i.- e 1464, 3046, 4602, 5227

i.- üp 1664, 5600

i.- ür 199, 4501

irişdür- (<T.) bk. **irişdir-**.

i. 1778, 6080, 6226

i.- di 1792

irḳā (<Ar.) iftira etme, geciktirme.

i. 188

irsā (<Ar.) sağlamlaştırma.

i. 176

irşād (<Ar.) hazır etme, gözetleme.

i. 1035, 2714, 3196, 4551

irsāḥ (<Ar.) yerleştirme, sabitleme.

i. 891

irsāl (<Ar.) gönderme, yollama.

i. 394, 464, 2705, 2966, 3710,
4416, 4780, 4989, 5227, 5448, 5823,
6115

irsālet (<Ar.) bk. **risālet**.

i.+ üñde 3721

irşād (<Ar.) rehberlik, yol gösterme.

i. 52, 177, 1006, 3181, 4163,
6233

ehl-i i. 2696

ta'lim-i i. 5081

i.+ ıla 244

irṭāl (<Ar.) durdurma, askıya alma. i. 1347	is‘āf (<Ar.) birinin isteğini yerine getirme. i. 5474
irte (<T.) erte. i. 3250 i.+ si 3872, 5661	iṣāḳ (<Ar.) bağlama, bağ vurma. i. 4276, 5498
irtifā‘ (<Ar.) yükselme, artış. i.+ ı 1809, 1815, 4975, 6089 i.+ da 2311	iṣār (<Ar.) ikram, saçma, dağıtma. i. 1285
irtisām (<Ar.) iz bırakma, şekil çizme. i. 1030 i.+ ı 5787	isbāḡ (<Ar.) yerine getirme. i. 2494, 2725, 5354
irzā (<Ar.) hoşnut etme, memnun etme. i. 122, 6218, 6226, 6236	iṣbāḥ (<Ar.) yüzme, yüzdürülme. miṣbāḥ-ı i. 2864
īṣā (<Ar.) vasi yapma, vasiyet etme. i. 119	iṣbāt (<Ar.) isbat etme. i. 329, 412, 787, 5793, 5885
‘İsā (<Ar.) Hz. İsa. ‘i. 1152, 1142, 1146, 1147, 1149, 3684, 3718, 4250, 4299 ‘i.+ ya 5682, 6095	ise (<T.) -i ek-fiilinin şart çekimi. i. 50, 120, 400, 794, 1429, 1433, 1992, 4449 i.+ ñ 809
īṣāl (<Ar.) ulaştırma. i. 829, 831, 2009, 2705, 2974, 5232	İṣhāḳ (<Ar.) Hz. İshak. i. 4296
īṣār (<Ar.) ikram, saçma, dağıtma. i. 1496, 2485, 2493, 2495, 3750, 3752, 3756, 3912, 4056, 4649	iskā (<Ar.) su verme, sulama. i. 175
	İskender (<Grek./Ar.) Makedon kralı Büyük İskender. i. 4297

	i. 2864
islāf (<Ar.) öncekiler, eskiler.	
i. 5475	isnā (<Ar.) meth etme, şükretme.
	i. 171
islām (<Ar.) islam.	
ehl-i i. 5682	isneyn (<Ar.) iki, çift.
i. 1425, 4842, 5050, 5237, 5843	i.+ de 993
i.+ dan 4865	
i.+ ı 119	isrā' (<Ar.) hızlanma, acele etme.
i.+ ıla 2552	i. 2368
mısr-ı i.+ a 259	
ism (<Ar.) isim, ad.	isrāc (<Ar.) yakma, yandırma.
i.- i A'zam 514	i. 617
i.- i Bārīden 507	
i.- i cāmi' 538	isrāf (<Ar.) savurganlık, gereksiz
i.- i dāl 5236	harcama.
i.- i 'Ālim 511	i. 2616, 3439, 4567
i.- i zāt 514	
i.- i zāta 511, 512	İsrāfīl (<Ar.) Hz. İsrail.
i. 4115	i. 169, 894
i.+ i 1047, 1129, 1285, 1797,	hıcr-ı i.+ de 785
2258, 2538, 2859, 2932, 3447, 3702,	i.+ dir 926
4145, 4904	i.+ e 933
i.+ ine 510, 1600	i.+ i 930
i.+ ini 1799	
mülk-i i.+ ile 5964	issi (<T.) sıcak.
i.+ in 261, 552, 2467	i. 127, 128, 2015, 3214, 4094,
i.+ iyle 3702	4117, 5414, 5431, 5460, 5556, 6056,
	6139
İsmā'il (<Ar.) Hz. İsmail.	
i. 118, 1070	iste- (<T.) istemek.
	i. 1170, 2843, 2956, 4243
ismullah (<Ar.) Allah adı.	i.- di 4147, 4148, 4150
	i.- mege 5997

i.- ñ 508, 509, 510	
i.- r 1732, 1896, 2444, 3570, 3839, 4031, 5113, 5481, 5845	istihās (<Ar.) yalnızlık veya yabancılık hissetme.
i.- risen 4191, 4627	i. 1673, 4893
i.- riseñ 2118, 2120, 2823, 2824, 4123	istikāz (<Ar.) uyanış, uyanma.
i.- rlerse 5225	i. 2244, 5262
i.- rse 522, 4040	
i.- rseñ 1999, 2821, 3826	istināf (<Ar.) yeniden başlama, devam etme.
i.- se 3031	i. 2610
i.- seler 3653	
i.- ye 1531, 1543, 4889, 5711, 6109	istinās (<Ar.) alışma.
i.- yedi 5805	i. 1639, 2718, 4865
i.- yeler 1395	
i.- yenler 3825	istişār (<Ar.) seçme, tercih etme.
i.- yevüz 4451	i. 4659
istebraḳ (<Ar.) ipek kumaş.	isti‘ānet (<Ar.) yardım isteme.
i. 627, 1931, 1969, 2945, 3086, 3098, 3099, 3616, 3956, 3957, 5391	i. 5883
isten- (<T.) istenmek.	isti‘āz (<Ar.) ibret alma, ders çıkarma.
i.- ürise 3959	i. 5259
istercā’ (<Ar.) geri isteme.	isti‘āze (<Ar.) Allah’a sığınma.
i. 5275	i. 381
istī‘āz (<Ar.) Allah’a sığınma.	istib‘ād (<Ar.) uzak görme, imkânsız sayma.
i. 2253	i. 1029
istifā (<Ar.) affını isteme.	istibāz (<Ar.) hor görme, küçümseme.
i. 154	i. 1166

istibdā' (<Ar.) nadide sayma.

i. 5263

istibkâ (<Ar.) devam etmesini, bâkî olmasını isteme.

i. 108

istibkâl (<Ar.) karşılama, kabul etme.

i. 5833

istibrâ (<Ar.) temizlik, arınma.

i. 146, 2255, 3752

isti'câb (<Ar.) şaşırma, hayret etme.

i. 238

isticâb (<Ar.) cevap verme, karşılık verme.

i. 256

isti'câl (<Ar.) acele etme, hızlandırma.

i. 4579

isticlâ (<Ar.) açıklığa kavuşturma.

i. 168

isticlâb (<Ar.) elde etme, temin etme.

i. 217, 3911

isticmâ' (<Ar.) toplanma, bir araya gelme.

i. 2373

istid'â (<Ar.) davet etme, çağırma.

i. 3775

isti'ḍâ (<Ar.) ışık isteme; bir yeri aydınlatma talebinde bulunma.

i. 153

isti'dād (<Ar.) kabullenme, anlayış.

i. 4145, 4555

envâr-ı i. 1003

nūr-ı i. 110

isti'fâ (<Ar.) özür dileme, affedilme isteme.

i. 130, 6220

isti'fâf (<Ar.) iffetli olma, sakınma.

i. 5258

istifrâs (<Ar.) odalık alma.

i. 4871

istiḡâb (<Ar.) cevap alma, karşılık bulma.

aḥkâm-ı i. 259

istiḡâz (<Ar.) uyanma, fark etme.

i. 5251, 5252

istiḡnâ (<Ar.) ihtiyaçsızlık, bağımsızlık.

'izz-i i. 147

istiḡrâb (<Ar.) garipseme, yabancılık çekme.

i. 264

istiğrāk (<Ar.) derin düşünceye dalma. i. 2708, 5600, 6180	istihlāk (<Ar.) boş yere tüketme, kullanma. i. 2843
istiḥbāk (<Ar.) hak etme, liyakat. ḳadr-i i. 5587	istiḥrāc (<Ar.) çıkarma, çıkarılma. i. 630, 4278
istiḥāl (<Ar.) değişim, dönüşüm. i.+ e 2813	istiḥsā (<Ar.) belirleme, tespit etme. i. 128, 6227, 6230
istiḥālāt (<Ar.) değişimler, dönüşümler. i. 2810	istiḥsān (<Ar.) beğenme, onaylama. i. 2702, 2704, 3086, 3209, 5592
istiḥbāb (<Ar.) bir şeyi iyi, güzel sayma. i. 210	istiḥvā (<Ar.) şaşırp kalma. zevḳ-i i. 187
istiḥfā (<Ar.) gizlenme, saklanma. i. 105	istiḥyā (<Ar.) utanma, haya etme. i. 3767, 6217
istiḥfāf (<Ar.) küçümseme, hafife alma. i. 2616	istiḥzā (<Ar.) alay etme, dalga geçme. i. 191, 4991
istiḥfāz (<Ar.) koruma, muhafaza etme. i. 5258 ezvāk-ı i. 2247	istiḳbāl (<Ar.) gelecek zaman. i. 2956, 3512
istiḥḳāk (<Ar.) hak sahibi olma, layık olma. i. 2725	istiḳlāb (<Ar.) bir hâlden bir hâle döndürme. i. 239
istiḥlā (<Ar.) tatlı ve leziz gelme. i. 169	istiḳlāl (<Ar.) bağımsızlık, özgürlük. i. 5836 i.+ ine 5495
	istikmāl (<Ar.) tamamlama, bitirme.

i. 2965, 5233	
istikrār (<Ar.) istikrar, sabitlik. i.+ ı 5503	istimtāʿ (<Ar.) faydalanma, hacdan sonra kurban kesme. i. 2372, 5265
istikṣā (<Ar.) derinlemesine araştırma. i. 89	istiʿnab (<Ar.) çekinme, sakınma. i. 3916
istikṣāf (<Ar.) keşfetme, araştırma. i. 2611, 5476	istinbāṭ (<Ar.) çıkarım yapma, hüküm çıkarma. i. 5223, 5242
istilā (<Ar.) istila, ele geçirme. i. 56	istinfaʿ (<Ar.) faydalanma, yararlanma. i. 2358, 5266
istiʿlā (<Ar.) yükselme, üstünlük. i. 164	istinkā (<Ar.) su isteme. i. 98
istilāl (<Ar.) sıyırıp çıkarma. i. 330	istinkāf (<Ar.) kaçınma, uzak durma. i. 2615, 5250
istiltāf (<Ar.) sevgi veya nezaket gösterme. i. 2600, 5470	istirā (<Ar.) örtme, kapama. i. 5496
istimdād (<Ar.) yardım isteme. i. 1007, 3201, 4159	istirāṭ (<Ar.) ? i. 2130
istimlāk (<Ar.) kamulaştırma, mülk edinme. i. 2842	istircāʿ (<Ar.) geri alma, tekrar ele geçirme. i. 2361
istimsāk (<Ar.) tutumluluk, az tüketme. i. 2848	istirṣād (<Ar.) yol gösterme, rehberlik etme. i. 1034

istişfā (<Ar.) bir şeyi temiz ve saf
hâle getirme.

i. 101

istiskā (<Ar.) yağmur duasına çıkmak.

i. 178

istislāk (<Ar.) yola çıkmak istemek.

i. 5715

istisrāt (<Ar.) yol isteme.

i. 5232

istişfā' (<Ar.) şefaati isteme.

i. 2375, 5271

istişhād (<Ar.) tanıklık isteme.

i. 5473

istişkāf (<Ar.) keşfetme, bilgi arama.

i. 2597

isti'tā (<Ar.) sadaka isteme.

i. 66, 6215

istiṭāb (<Ar.) hoşnutluk isteme.

i. 3920

isti'tāf (<Ar.) merhamet isteme.

i. 2608, 5260, 5480

istitbā' (<Ar.) takip etme, izleme.

i. 2367

istizā (<Ar.) değeri düşürme.

i. 162, 5512

'iṣyān (<Ar.) isyan, başkaldırı.

'i. 492, 1245, 1291, 2742,
3192, 3241, 3448, 3478, 3637, 3659,
6066

'azāb-ı i.+ a 1737

ḥūbb-u 'i. 4920

sevh-i 'i.+ ı 1775

'i.+ ı muz 812, 1287

iş (<T.) eş.

i. 3992

iş (<T.) iş.

i. 547, 2472, 3336, 3501,
3588, 3597, 3820, 3844, 3934, 4338,
4452, 4818, 5553, 6171

i.+ de 700, 804, 932, 3219,
5644

i.+ dūr 4190

i.+ e 625, 3218, 3493, 4542

i.+ i 194, 406, 918, 1040,
1399, 1402, 1437, 1637, 2264, 2408,
2563, 2637, 2639, 2817, 2980, 2986,
3746, 3812, 4074, 4184, 4237, 4292,
4583, 5411, 6010

i.+ ine 2663

i.+ ini 3806, 3810

i.+ idür 729, 1253, 3214

i.+ im 4860

i.+ in 852, 2978, 4140, 4307

i.+ inde 1214, 3927	2602, 2682, 2809, 2810, 2813, 2814,
i.+ inün 719, 4423	2816, 2940, 2943, 2969, 3016, 3239,
i.+ inüz 5237, 5241	3467, 3544, 3675, 3830, 3900, 4462,
i.+ inüzdi 5162	4466, 4492, 4586, 4770, 4798, 4907,
i.+ ler 1258, 3495	4929, 5057, 5473, 5475, 5554, 5561,
i.+ lerde 3473	5766, 5782, 5803, 5806, 5820, 5918,
i.+ lere 760, 1297	5926, 6039, 6116, 6149
i.+ leri 1109, 1240, 1395,	
1414, 3600	işfāf (<Ar.) şeffaflık.
i.+ lerine 4987	i. 2612, 5479
i.+ lerin 5031	
i.+ ün 173	işfāk (<Ar.) şefkat, merhamet.
i.+ lerinün 4996	i. 2589
işāret (<Ar.) işaret, belirti.	işfāş (<Ar.) ayırma, açıklık kazandırma.
i. 2029, 2186, 3017, 3899,	i. 1895
3940, 4497, 4498, 4696, 4720, 4861,	
4985, 5514, 5871	işgāl (<Ar.) meşgul etme.
bā-tevfīk i. 308	i. 2975
i.+ den 472, 473, 4161	
i.+ dūr 3774	işid- (<T.) işitmek.
işbā' (<Ar.) doyma, doyurma.	i.- e 3793, 4197, 4365
i. 2366	i.- en 4249
işbāḥ (<Ar.) bedenler, karaltılar.	i.- enlerün 4184
i. 459	i.- ıcek 4248, 4368, 4462
işbāh (<Ar.) benzer, eş.	i.- üp 4204, 4277
i. 2581	işidil- (<T.) işitilmek.
işbu (<T.) işte bu.	i.- di 1973
i. 353, 359, 499, 592, 615,	işit- (<T.) işitmek.
658, 813, 1027, 1048, 1075, 1169,	i. 192, 539, 749, 1129, 1200,
1875, 2218, 2320, 2463, 2521, 2587,	1239, 1301, 1402, 1685, 1949, 3147,
	3360, 3492, 3597, 3611, 3777, 3870,

3919, 4205, 4386, 4506, 4525, 4646,	i.- sin 5228
4676, 4822, 5065, 5124, 5224, 5586,	i.- sün 6090
5723, 5784	i.- üñ 3336, 3600, 3875, 5004,
i.- di 624, 652, 894, 1004,	6173
1005, 1006, 1790, 2291, 2321, 5982	i.- üp 1824, 2614, 3275, 3588,
i.- digi 3645	3683, 4879, 5245, 5296, 5715, 6024,
i.- diler 1034, 4202, 4871	6043
i.- dük 1588, 5579	i.- ür 3429, 5843
i.- dükleri 5150	i.- ürdi 3734
i.- düm 4802, 4810	i.- ürdüm 6042
i.- düñ 1465, 3844, 5197	
i.- e 1536, 3833, 5232, 5292,	işitdir- (<T.) işittirmek.
5564, 5576, 5581, 5708, 6114, 6129	i.- e 1596, 4192
i.- eler 3498, 3501, 4043,	
5417, 5542, 5704, 6044	işkā (<Ar.) zahmet verme.
i.- elüm 188	şiddet-i i. 3770
i.- en 1899, 2610, 3307, 5712	
i.- enler 1888, 2731	işkāl (<Ar.) müşküllük, zorluk.
i.- enüñ 3275	i.+ ini 94
i.- esin 765	
i.- evüz 5703	işkence (<Ar.) eziyet, acı çektirme.
i.- ıcek 506, 701, 838, 3683,	i. 1415
6011	
i.- ile 637, 5149	işle- (<T.) işlemek.
i.- mediler 1243	i.- meden 857
i.- medükler 1625, 5153	i.- mege 2976
i.- mek 4183, 5721	i.- mese 2980
i.- memiş 3055	i.- r 2107
i.- meyeler 2573	i.- se 941, 1638
i.- mez 1568	i.- y-en 3483
i.- mezler 3287, 3644	
i.- miş 2228	işmāl (<Ar.) kapsama, içine alma.
i.- se 4249	i. 2961, 5839
i.- sevüz 5271	

işrāb (<Ar.) içirme.

i. 214

işte (<T.) işte.

i. 5928

işrāfāt (<Ar.) nezaretler, denetimler.

i. 330

iştihā (<Ar.) iştah, arzu.

i. 2608, 3911, 5354, 5636

i.+ lar 2194, 2568, 4345, 5422

işrāk (<Ar.) Allaha'a ortak koşma.

i. 1319, 4984

iştirā (<Ar.) satın alma.

i. 4532

işrāk (<Ar.) ışıklandırma, parlatma.

i. 85, 462, 1665, 1679, 2017,

2021, 2137, 2165, 2176, 2491, 2599,

2709, 3083, 3188, 3476, 3744, 3968,

4872, 5147, 5584, 5705, 5717, 6180

iştirāk (<Ar.) ortaklık, katılım.

i.+ ı 2803

işrākāt (<Ar.) ışıklandırmalar.

nūr-u i. 4028

iştīyāk (<Ar.) özleme, hasret çekme.

i. 5317

i.+ ı 6009

i.+ uñ 6008

‘işret (<Ar.) arkadaşlık, dostluk.

‘i. 1527, 1627, 2547, 2586,

2623, 2673, 2791, 2890, 2928, 3144,

3770, 3834, 4077, 4221, 4366, 4369,

4444, 4452, 4485, 5029, 5030, 5465

‘i.- i nūş 986

‘i.+ de 4635, 5266, 5353,

5961, 6142

‘i.+ e 1532, 2837

‘i.+ ile 3853

‘i.+ ler 3666

kemāl-i ‘ıyş-ı i.+ de 2192

kemāl-i zevk-i ‘i.+ de 2138

şoḥbet-i ‘i. 2807

zevk-i ‘i. 3171

işyā’ (<Ar.) yayma, dağıtma.

i. 5277

işyāḥ (<Ar.) yaşlanma.

yakz-ı i. 891

it- (<T.) etmek.

i. 174, 179, 185, 201, 251,

255, 352, 613, 625, 735, 812, 1170,

1230, 1278, 1404, 1476, 1551, 1657,

1774, 1777, 2000, 2116, 2128, 2559,

2578, 2615, 2626, 2723, 2755, 2865,

2944, 2955, 3047, 3080, 3187, 3196,

3271, 3448, 3470, 3597, 3742, 3824,

3828, 3845, 3877, 3892, 3906, 4016,

4056, 4065, 4140, 4211, 4240, 4628,

4743, 4765, 4767, 4808, 4867, 5111,
5190, 5782, 5942, 5943, 5947, 6059,
6062, 6069, 6160, 6162

i.- di 129, 138, 144, 145, 146,
149, 162, 210, 212, 267, 268, 272,
291, 297, 332, 346, 347, 349, 350,
354, 357, 359, 360, 361, 362, 364,
369, 377, 384, 388, 389, 391, 392,
394, 396, 397, 404, 406, 413, 432,
433, 434, 435, 437, 438, 441, 444,
447, 449, 450, 451, 452, 453, 490,
492, 519, 530, 542, 557, 559, 560,
561, 564, 567, 570, 582, 587, 594,
601, 603, 607, 609, 612, 624, 626,
647, 664, 678, 688, 701, 703, 712,
714, 715, 774, 798, 814, 829, 832,
851, 854, 862, 890, 892, 902, 909,
921, 930, 935, 942, 943, 973, 976,
978, 983, 992, 993, 995, 996, 997,
1004, 1005, 1012, 1046, 1049, 1050,
1052, 1056, 1058, 1061, 1080, 1081,
1082, 1124, 1134, 1140, 1143, 1164,
1177, 1194, 1201, 1209, 1248, 1258,
1263, 1344, 1432, 1435, 1440, 1446,
1450, 1461, 1466, 1472, 1476, 1477,
1529, 1548, 1595, 1607, 1608, 1613,
1659, 1730, 1739, 1753, 1780, 1781,
1788, 1799, 1802, 1840, 1851, 1852,
1881, 1899, 2021, 2084, 2093, 2109,
2116, 2184, 2295, 2312, 2320, 2326,
2388, 2399, 2416, 2424, 2428, 2438,
2442, 2443, 2462, 2467, 2468, 2470,
2476, 2562, 2563, 2592, 2625, 2627,
2699, 2708, 2840, 3091, 3183, 3209,

3456, 3613, 3628, 3629, 3630, 3639,
3660, 3676, 3702, 3710, 3717, 3724,
3753, 3762, 3776, 4146, 4149, 4323,
4327, 4363, 4377, 4424, 4497, 4498,
4499, 4532, 4539, 4590, 4610, 4614,
4676, 4678, 4720, 4749, 4766, 4772,
4774, 4780, 4781, 4786, 4811, 4815,
4820, 4834, 4835, 4855, 4857, 4866,
4868, 4870, 4877, 4878, 4880, 4885,
4893, 4915, 5044, 5083, 5110, 5119,
5341, 5363, 5371, 5386, 5447, 5448,
5473, 5520, 5526, 5536, 5801, 5821,
5851, 5852, 5868, 5890, 5922, 5924,
6083

i.- digi 1432, 1592, 4423,
4906, 4928, 5844

i.- digiçün 2988

i.- digimüz 2095

i.- digin 2901

i.- digine 5760

i.- digiñüz 1720, 4925

i.- digüm 5626

i.- digümüz 3447

i.- diler 91, 240, 420, 424,
571, 1034, 1888, 2009, 2081, 2086,
2479, 2624, 3439, 3720, 4696, 4720,
4756, 4757, 4833, 4866, 4984

i.- dilerdi 1742, 3252

i.- diñüz 2527, 2539, 5830

i.- diyise 982, 1159

i.- diyse 691, 1284, 1764,
3731, 4562

i.- dü 1710

i.- dük 422, 807, 2567, 2589, 3572, 3595, 3612, 3632, 3656, 3675, 4464, 4608, 5076, 5269, 5525, 5650 3692, 3700, 3732, 3767, 3769, 3793, 3836, 3837, 3863, 3877, 3907, 3911, 3912, 3914, 4033, 4051, 4094, 4096, 4146, 4153, 4156, 4159, 4161, 4176, 4205, 4226, 4256, 4274, 4325, 4328, 4329, 4360, 4374, 4381, 4382, 4387, 4396, 4408, 4409, 4437, 4438, 4468, 4477, 4478, 4485, 4518, 4538, 4613, 4637, 4650, 4675, 4892, 4894, 4900, 4961, 4962, 5009, 5047, 5123, 5125, 5142, 5158, 5182, 5190, 5201, 5209, 5228, 5230, 5233, 5239, 5247, 5248, 5254, 5259, 5260, 5264, 5269, 5274, 5316, 5322, 5326, 5340, 5345, 5354, 5362, 5366, 5370, 5375, 5382, 5414, 5419, 5420, 5430, 5471, 5472, 5488, 5541, 5553, 5564, 5568, 5585, 5619, 5628, 5638, 5641, 5642, 5647, 5656, 5667, 5669, 5672, 5676, 5679, 5688, 5704, 5705, 5707, 5714, 5743, 5752, 5755, 5791, 5825, 5833, 5834, 5839, 5912, 5947, 5977, 5989, 6013, 6025, 6086, 6088, 6091, 6095, 6096, 6101, 6102, 6106, 6108, 6112, 6117, 6118, 6128, 6144, 6163, 6165, 6171, 6179, 6180, 6194, 6195, 6197, 6198, 6219, 6225

i.- dügi 1199, 4502, 4911

i.- dügini 1377

i.- dükçe 3122, 6224

i.- dükleriçün 3510

i.- düm 308, 311, 312, 315, 1235, 1467, 1744, 1981, 1984, 4276, 4601, 4607, 4683, 4771, 6040

i.- düñ 2842, 3843, 3844, 4560, 4814, 5998, 6001

i.- düñse 3448

i.- e 76, 81, 85, 95, 130, 161, 170, 191, 203, 206, 239, 251, 284, 288, 316, 319, 331, 338, 459, 460, 491, 525, 526, 528, 632, 645, 646, 765, 804, 858, 985, 987, 989, 1028, 1030, 1178, 1294, 1300, 1352, 1363, 1386, 1389, 1464, 1492, 1496, 1524, 1527, 1537, 1540, 1664, 1665, 1672, 1677, 1679, 1706, 1726, 1771, 1847, 1945, 1964, 1967, 2067, 2068, 2129, 2133, 2150, 2230, 2232, 2233, 2238, 2243, 2252, 2256, 2282, 2358, 2483, 2485, 2488, 2497, 2512, 2513, 2514, 2515, 2574, 2583, 2604, 2610, 2611, 2716, 2718, 2720, 2725, 2726, 2729, 2734, 2822, 2833, 2847, 2848, 2852, 2880, 2918, 2961, 2962, 2973, 2974, 3013, 3046, 3076, 3084, 3094, 3095, 3133, 3209, 3215, 3233, 3238, 3242, 3244, 3284, 3285, 3349, 3447, 3448, 3449, 3468, 3469, 3481, 3489, 3512, 3559, 3560, 3563, 3566, 3567, 3569, 3572, 3595, 3612, 3632, 3656, 3675, 3692, 3700, 3732, 3767, 3769, 3793, 3836, 3837, 3863, 3877, 3907, 3911, 3912, 3914, 4033, 4051, 4094, 4096, 4146, 4153, 4156, 4159, 4161, 4176, 4205, 4226, 4256, 4274, 4325, 4328, 4329, 4360, 4374, 4381, 4382, 4387, 4396, 4408, 4409, 4437, 4438, 4468, 4477, 4478, 4485, 4518, 4538, 4613, 4637, 4650, 4675, 4892, 4894, 4900, 4961, 4962, 5009, 5047, 5123, 5125, 5142, 5158, 5182, 5190, 5201, 5209, 5228, 5230, 5233, 5239, 5247, 5248, 5254, 5259, 5260, 5264, 5269, 5274, 5316, 5322, 5326, 5340, 5345, 5354, 5362, 5366, 5370, 5375, 5382, 5414, 5419, 5420, 5430, 5471, 5472, 5488, 5541, 5553, 5564, 5568, 5585, 5619, 5628, 5638, 5641, 5642, 5647, 5656, 5667, 5669, 5672, 5676, 5679, 5688, 5704, 5705, 5707, 5714, 5743, 5752, 5755, 5791, 5825, 5833, 5834, 5839, 5912, 5947, 5977, 5989, 6013, 6025, 6086, 6088, 6091, 6095, 6096, 6101, 6102, 6106, 6108, 6112, 6117, 6118, 6128, 6144, 6163, 6165, 6171, 6179, 6180, 6194, 6195, 6197, 6198, 6219, 6225

i.- egeldük 1775

i.- egeldüñ 1775

i.- egör 736

i.- eler 217, 274, 440, 938, 983, 986, 992, 1069, 1166, 1279, 1405, 1538, 1648, 1715, 1890, 1939,

2077, 2091, 2092, 2193, 2194, 2254,
 2533, 2570, 2572, 2587, 2600, 2605,
 2610, 2723, 2728, 3017, 3084, 3086,
 3097, 3234, 3310, 3314, 3317, 3435,
 3496, 3501, 3755, 3768, 4221, 4222,
 4263, 4270, 4271, 4277, 4349, 4470,
 4649, 4837, 4878, 4944, 4990, 5094,
 5180, 5209, 5234, 5239, 5250, 5261,
 5275, 5283, 5382, 5417, 5465, 5469,
 5613, 5654, 5673, 5682, 5718, 5824,
 5885, 5886, 5887, 6164, 6186, 6189,
 6207, 6208
 i.- eler 1393, 4284
 i.- elerdi 4515
 i.- eli 3754
 i.- elüm 187, 336, 1548, 2965,
 3084, 4777, 5104, 6165
 i.- em 581, 1300, 2029, 2031,
 2033, 2035, 2234, 2243, 2617, 3338,
 3339, 3455, 3498, 3696, 3742, 3777,
 3778, 4748, 5236, 5241, 5586, 5799,
 6118
 i.- emedüm 5531
 i.- emeye 1806, 1902, 4405
 i.- emeyüp 2196
 i.- emez 560, 650, 762, 1332,
 1427, 1780, 2256, 2257, 2495, 3185,
 3513, 3709, 3751, 3790, 4387, 4543,
 4886, 5242, 5583, 6201
 i.- emezler 1434
 i.- emezüm 4686
 i.- en 99, 481, 1143, 2065,
 2080, 2722, 2816, 3191, 3473, 3511,
 4047, 4998, 5079, 5081, 5122, 5252,
 5385, 5437, 5438, 5567, 5771, 6055
 i.- endür 5080
 i.- ene 3488, 4912, 5500
 i.- eni 912
 i.- enler 1319, 1630, 3096,
 4518, 5068, 5146
 i.- enlere 5934
 i.- enlerün 1396
 i.- enlerüñdür 5873
 i.- enün 1632, 1633
 i.- er 51, 55, 60, 70, 73, 80, 81,
 90, 93, 94, 95, 96, 103, 109, 110, 112,
 116, 119, 121, 122, 124, 125, 127,
 145, 154, 209, 214, 293, 294, 320,
 327, 329, 338, 412, 449, 513, 606,
 615, 619, 620, 665, 722, 774, 776,
 777, 787, 825, 888, 912, 914, 924,
 1005, 1007, 1066, 1111, 1286, 1409,
 1431, 1521, 1576, 1596, 1856, 2009,
 2043, 2071, 2072, 2137, 2176, 2188,
 2237, 2244, 2249, 2250, 2251, 2266,
 2360, 2365, 2367, 2375, 2405, 2458,
 2478, 2491, 2495, 2496, 2497, 2568,
 2586, 2598, 2612, 2631, 2642, 2678,
 2768, 2769, 2803, 2810, 2812, 2849,
 2850, 2893, 2899, 3083, 3087, 3092,
 3093, 3156, 3183, 3187, 3188, 3206,
 3330, 3421, 3443, 3453, 3464, 3472,
 3476, 3490, 3508, 3517, 3519, 3577,
 3583, 3655, 3662, 3663, 3713, 3736,
 3741, 3759, 3766, 3772, 3773, 3798,
 3801, 3809, 3847, 3918, 3934, 3935,
 3940, 3977, 4071, 4076, 4078, 4095,

4145, 4178, 4292, 4322, 4336, 4366,
 4395, 4448, 4473, 4572, 4591, 4619,
 4655, 4656, 4661, 4750, 4752, 4760,
 4776, 4781, 4783, 4816, 4847, 4872,
 4913, 4988, 5015, 5029, 5074, 5109,
 5110, 5113, 5230, 5247, 5251, 5385,
 5408, 5431, 5436, 5443, 5445, 5470,
 5480, 5496, 5498, 5499, 5513, 5559,
 5592, 5594, 5596, 5689, 5724, 5728,
 5735, 5750, 5757, 5761, 5788, 5809,
 5818, 5820, 5862, 5888, 5895, 5907,
 5918, 5929, 5937, 5974, 6056, 6066,
 6072, 6115, 6122, 6217, 6218
 i.- erdi 298, 688, 1285, 1636,
 2199, 2985, 3216, 3217, 3285, 3286,
 3723, 3738, 3746, 4616, 4674, 4868,
 5034, 5738
 i.- erdik 2589
 i.- erdük 2590
 i.- erdük 2593, 4491
 i.- erdüm 4815
 i.- erdüñüz 1297, 2523
 i.- erek 4580
 i.- erem 4870
 i.- eriken 2885
 i.- erin 5530
 i.- erken 3467, 3468, 3746,
 4585, 5106
 i.- erler 57, 77, 162, 168, 270,
 275, 278, 1021, 1186, 1230, 1589,
 1590, 1627, 1639, 2306, 2361, 2423,
 2547, 2608, 2727, 2901, 2903, 2967,
 2968, 3116, 3117, 3201, 3204, 3220,
 3253, 3289, 3307, 3369, 3472, 3518,
 3624, 3625, 3646, 3784, 3968, 4218,
 4219, 4350, 4441, 4511, 4512, 4750,
 4898, 4936, 4937, 4951, 4967, 4970,
 4981, 5002, 5016, 5042, 5043, 5055,
 5265, 5266, 5368, 5445, 5449, 5579
 i.- erlerdi 2278, 2898, 3065,
 3067, 3437, 4985, 5258, 5863
 i.- erlerse 2607, 2897, 3535,
 4037, 5878
 i.- erse 134, 2492, 2528, 3482,
 3912, 4145, 4287, 4345, 4894, 5422,
 6066, 6138
 i.- ersem 6140
 i.- erseñ 1288, 2664
 i.- ersin 2211, 2738, 3776,
 5525
 i.- ersiz 3131, 4338, 5617
 i.- erüz 174, 2558, 2907, 2908,
 4788
 i.- esin 175, 176, 177, 752,
 2120, 2717, 4056, 4143, 4211, 4212,
 4999, 5112, 6065, 6236
 i.- esiz 850, 1026, 2234, 4577,
 5039, 5040, 5536, 5537
 i.- evüz 289, 4823, 5751, 6168
 i.- eydi 1296, 1421, 3323,
 4163, 4391, 5739, 5846
 i.- eydük 5476
 i.- eydüm 5492, 5493, 5494
 i.- iben 4249
 i.- ıcek 1657, 2676, 4751
 i.- ile 437, 605
 i.- ince 2366, 4782

i.- iser 1314, 1490, 1491,
2327, 2541, 3486, 4091, 4386, 6104
i.- iserler 1412
i.- me 264, 1658, 1736, 2018,
2615, 2616, 3179, 4891
i.- mede 2082
i.- meden 3636
i.- medi 237, 238, 840, 1134,
1155, 1523, 1647, 1669, 1760, 4771,
4782, 4881, 4893, 5982
i.- medigichün 2988
i.- medigiyçün 5071
i.- mediler 1668, 3440, 4866,
4921
i.- medilerdi 1743
i.- mediñichün 3192
i.- mediñüz 3067
i.- medise 2563
i.- medük 6032
i.- medüm 693, 3750
i.- medüñ 5621
i.- mege 1581, 2353, 3228,
4554, 6217
i.- megi 991, 3753
i.- megil 4904
i.- mek 1215, 1751, 2525,
4545, 4636, 5043, 5721
i.- mekde 4106
i.- memiş 3561, 5227
i.- memişdi 5262
i.- memişlerdür 5973
i.- memişleridi 3241
i.- meñ 238, 4641, 5824

i.- mese 160, 708, 838, 1754,
2254, 4892, 5107
i.- mesen 6082
i.- meseydi 1264
i.- mesün 3757, 5587, 6233
i.- meye 179, 257, 368, 1044,
1300, 2207, 2555, 2799, 2815, 2843,
3462, 3463, 3477, 3487, 3822, 3910,
3916, 4502, 5020, 5259, 5372, 5428,
5573, 5714, 6074, 6156
i.- meyeler 2573, 3496, 3499,
4887, 5717, 6182
i.- meyem 3320, 5235, 5522,
6172
i.- meyen 2097
i.- meyesin 2680
i.- meyevüz 6076
i.- meyeydi 1979
i.- meyüp 2123, 3776, 3787
i.- mez 80, 105, 114, 128, 248,
1132, 1164, 1319, 1485, 1663, 1914,
2181, 2182, 2523, 2708, 3182, 3330,
3636, 3913, 4168, 4525, 4552, 4554,
4659, 4660, 5443, 5455, 5498, 5787,
5806, 5957, 6009
i.- mezdi 836, 1482, 2985,
4963, 5490
i.- mezdik 2590
i.- mezdiñüz 1299
i.- mezdüm 2705
i.- mezdüñüz 1299
i.- mezem 5530
i.- mezler 2048, 2689, 3659,

5022

i.- mezse 114	146, 172, 176, 178, 185, 248, 251,
i.- miş 738, 766, 1683, 1735,	259, 261, 293, 341, 343, 394, 404,
1831, 2966, 3118, 3208, 4111, 4597,	408, 412, 418, 429, 443, 460, 461,
4780, 4842, 5629, 5631	462, 463, 464, 465, 466, 467, 468,
i.- mişdi 2789, 3011, 6016	469, 470, 471, 472, 473, 474, 475,
i.- mişdi 405, 3193	476, 477, 478, 479, 480, 481, 482,
i.- mişdir 106	483, 484, 485, 486, 487, 488, 489,
i.- mişdüm 5226	490, 491, 492, 493, 558, 599, 611,
i.- mişdür 2237, 2269	617, 622, 714, 772, 776, 777, 829,
i.- mişem 1297	844, 850, 891, 996, 1010, 1011, 1026,
i.- mişidi 4596	1034, 1035, 1036, 1050, 1143, 1149,
i.- mişler 1291, 1641	1240, 1277, 1286, 1287, 1299, 1381,
i.- mişlerdi 1673	1398, 1408, 1424, 1425, 1457, 1482,
i.- mişleridi 1645, 6017	1523, 1529, 1537, 1549, 1579, 1658,
i.- mişüz 1290	1661, 1680, 1681, 1704, 1709, 1716,
i.- se 126, 337, 1212, 1638,	1728, 1774, 1796, 1843, 1859, 1900,
2046, 2210, 2493, 2714, 2839, 2868,	1975, 1984, 1991, 2001, 2008, 2016,
3012, 3079, 3420, 3582, 3734, 3787,	2017, 2064, 2070, 2096, 2108, 2140,
4337, 4397, 4895, 4985, 4986, 5406,	2159, 2222, 2244, 2251, 2255, 2292,
5482, 5534, 5636	2313, 2373, 2397, 2399, 2422, 2439,
i.- seler 247, 801, 1421, 1752,	2440, 2479, 2483, 2494, 2498, 2504,
3076, 3461, 4537, 4897, 4901, 5747,	2507, 2510, 2513, 2529, 2593, 2594,
6218	2596, 2602, 2605, 2612, 2614, 2702,
i.- señ 826	2704, 2705, 2708, 2714, 2718, 2736,
i.- señ 946, 5860	2754, 2756, 2789, 2799, 2838, 2936,
i.- sün 330, 749, 1789, 2735,	2955, 2956, 2957, 2964, 2974, 2976,
2770, 4769, 4970, 6224	2981, 2983, 2992, 3067, 3089, 3103,
i.- üben 4171	3186, 3193, 3214, 3217, 3230, 3314,
i.- üñ 418, 1728, 1731, 2084,	3374, 3380, 3439, 3440, 3452, 3477,
2280, 2525, 2526, 2544, 3134, 3336,	3491, 3502, 3563, 3588, 3591, 3604,
3610, 3951, 4273, 4371, 4866, 5236,	3609, 3618, 3623, 3624, 3627, 3628,
5240, 5282, 5476, 5834, 5883	3630, 3633, 3648, 3651, 3694, 3708,
i.- üp 52, 62, 75, 85, 89, 100,	3723, 3725, 3738, 3740, 3754, 3756,
120, 125, 129, 131, 132, 133, 144,	3758, 3762, 3767, 3772, 3775, 3801,

3831, 3847, 3862, 3906, 3910, 3911,
3912, 3915, 3969, 3994, 4144, 4145,
4146, 4147, 4148, 4149, 4150, 4151,
4152, 4153, 4154, 4155, 4156, 4157,
4158, 4159, 4160, 4161, 4162, 4163,
4164, 4166, 4194, 4225, 4264, 4267,
4270, 4276, 4277, 4284, 4322, 4330,
4332, 4392, 4399, 4407, 4415, 4418,
4425, 4448, 4461, 4488, 4492, 4517,
4520, 4521, 4540, 4549, 4551, 4557,
4567, 4572, 4579, 4631, 4632, 4740,
4748, 4775, 4777, 4780, 4782, 4804,
4810, 4817, 4832, 4836, 4845, 4857,
4863, 4868, 4875, 4879, 4880, 4885,
4886, 4918, 4924, 4926, 4984, 4985,
4991, 5018, 5023, 5035, 5098, 5112,
5116, 5128, 5143, 5157, 5161, 5172,
5223, 5224, 5225, 5227, 5232, 5238,
5248, 5251, 5258, 5259, 5267, 5268,
5270, 5271, 5272, 5275, 5282, 5301,
5306, 5331, 5344, 5345, 5354, 5388,
5454, 5474, 5479, 5501, 5512, 5559,
5571, 5589, 5591, 5598, 5600, 5603,
5639, 5708, 5715, 5731, 5737, 5791,
5855, 5856, 5871, 5874, 5887, 5903,
5922, 5923, 5940, 5950, 5951, 5952,
5968, 5970, 6012, 6031, 6062, 6063,
6067, 6073, 6079, 6143, 6147, 6163,
6183, 6185, 6192, 6200, 6201, 6219,
6220, 6223, 6229, 6230, 6231, 6236,
6237

i.- üpdır 1738, 1804

i.- üpdür 3727, 3729, 4370,

4548, 5110, 5244, 5825

‘itā (<Ar.) bağış, armağan.

‘i. 6215

i‘tā (<Ar.) verme, ödeme.

i. 78, 3755

‘itā‘at (<Ar.) itaat, boyun eğme.

‘i. 938, 1240, 1669, 2789,

3632, 2108, 3012, 3576, 5976

vakt-i i. 5080

‘itāb (<Ar.) azarlama.

‘i. 702, 5043

‘i.+ ı 698, 3461, 4924

‘i.+ lar 1715, 1720, 5056

ī‘tāfat (<Ar.) ödemeler, vermeler.

i. 327

i‘tāk (<Ar.) özgürleştirme, bir

köleyi serbest bırakma.

i. 2483

itākāt (<Ar.) dayanıklılık, güç.

i. 836, 839, 840, 2233

it‘ām (<Ar.) doyurma.

i. 1393, 1733, 2230, 2237,

3093, 4959, 5385, 5436, 5445

itbā‘ (<Ar.) ardından gitme.

i. 5278

i.+ ı 6228

i. 4066

itdür- (<T.) ettirmek.

i.- di 357, 2700

iṭfā (<Ar.) söndürme.

i. 3794

iʿtibār (<Ar.) değer, saygı.

i. 446, 4065, 5274

iʿtibārāt (<Ar.) değerler, saygılar.

i. 440

iʿtidād (<Ar.) sayma, nazlanma.

i.+ ı 3471

iʿtidāl (<Ar.) denge, ölçülülük.

i.+ i 755

iʿtikād (<Ar.) inanç, kanaat.

ʿi.+ içün 3192

ʿi.+ ı 4608

iʿtilāf (<Ar.) ülfet etme, alışma.

i.+ da 3304

i.+ ı 2205

itlāf (<Ar.) bozma, yok etme.

i. 3439, 5259

itmām (<Ar.) tamamlama.

i. 1389

i.+ ı 1118

itn : ?

itrāf (<Ar.) lüks içinde yaşama.

ehl-i i. 4567

ittibaʿ (<Ar.) tabi olma.

i. 293

ittişāl (<Ar.) bitişme, yakınlık.

i. 5788

iv- (<T.) acele etmek, çabuk davranmak.

i.- eler 1820

i.- en 3228, 3229

i.- enler 5392

i.- er 2679

i.- erdi 3216

i.- iñ 1821

i.- üp 3218

idesiz i- e 4579

ivāz (<Ar.) karşılık, bedel.

ʿi. 3132, 3192, 3549, 4536, 4607, 4771

ʿi.+ dur 3270

ʿi.+ lar 5257

iy (<T.) ey.

i. 132, 172, 201, 254, 369, 375, 379, 445, 581, 625, 716, 783, 906, 932, 1028, 1067, 1139, 1143, 1144, 1145, 1152, 1155, 1276, 1287, 1288, 1289, 1290, 1292, 1445, 1476,

1513, 1684, 1685, 1796, 1804, 1988,
2027, 2069, 2222, 2508, 2594, 2597,
2617, 2649, 2716, 2735, 2754, 2785,
2831, 2836, 2956, 3089, 3163, 3212,
3259, 3276, 3277, 3319, 3492, 3687,
3696, 3762, 4008, 4018, 4081, 4109,
4117, 4188, 4281, 4338, 4381, 4383,
4403, 4455, 4469, 4545, 4599, 4622,
4627, 4633, 4639, 4640, 4644, 4645,
4732, 4736, 4745, 4747, 4767, 4768,
4807, 4822, 4880, 4888, 4960, 4999,
5003, 5101, 5123, 5223, 5243, 5270,
5309, 5323, 5426, 5437, 5438, 5460,
5467, 5476, 5501, 5515, 5594, 5621,
5711, 5722, 5750, 5800, 5815, 5855,
5894, 5935, 5963, 5972, 6006, 6032,
6047, 6063, 6068, 6078, 6079, 6081,
6130, 6159, 6166, 6195, 6198, 6199,
6200, 6202, 6203, 6220, 6229, 6232,
6235

iyfāz (<Ar.) feyizler.
i. 2000

iykān (<Ar.) kesin bilme.
i. 2179

‘iyn (<Ar.) bk. **‘ayn**.
‘i. 1770, 2488

iy nās (<Ar.) bk. **inās**.
i. 364

īzā (<Ar.) incitmek, eziyet.

i. 142, 1385, 2676, 2677

izā‘at (<Ar.) kaybetme, zayi etme.
i. 3628
i.+ den 4145
i.+ lar 4523

īzāf (<Ar.) konuk eyleme.
i. 2602, 2605, 2726

īzāh (<Ar.) açıklama, açıkça anlatma.
i. 777, 2243, 2479, 4387

izāfāt (<Ar.) konuk eylemeler.
i. 1601, 5668

izāfet (<Ar.) ekleme.
i.+ ler 4516

izāle (<Ar.) giderme, ortadan
kaldırma.
i. 179

‘izām (<Ar.) büyükler.
‘i. 424, 3441
‘i.+ lardır 3184
‘i.+ ü’l-‘ayn 2545

i‘zām (<Ar.) gönderme, yollama.
i. 3746

i‘zām (<Ar.) yüceltme, büyütme.
i. 688, 1386, 1802
a‘lā-yı i.+ a 2971

iz‘ān (<Ar.) itaat, kabul. i. 2716, 5478	i. 1417, 5862 i.+ ı 324
‘izār (<Ar.) yanak. ‘i.- ı gül 3574 ‘i.+ ı 73, 209, 913, 3715, 5588, 5602 ‘i.+ ındaki 5593 ‘i.+ um 4737	izle- (<T.) izlemek. i.- r 2426 izn (<Ar.) bk. izn . i.- i destūr 4324 izn (<Ar.) izin. i.- i yol 2446
‘izāz (<Ar.) aziz kılma, ağırlama. i. 1530, 2717, 5166, 5659 i.+ ıla 5274	izyāf (<Ar.) ekleme, ilave etme. i. 5254, 5469
izhān (<Ar.) zihinler. i. 5583, 6201	‘izz (<Ar.) izzet, onur. ‘i.- i istiğnā 147 ‘i.- i ‘ulyāya 2371 ‘i. 249, 280, 495, 560, 657, 1232, 1522, 2011, 2134, 2477, 2560, 2845, 3004, 3071, 3434, 3436, 3667, 3704, 3706, 3945, 4084, 4356, 4489, 4784, 4953, 5382, 6063 bī-nihāyet ‘i. 4252 taht-ı ‘i. 620 ‘i.+ i 578, 2550 ‘i.+ ile 4259, 4579, 4810 ‘i.+ üm 692
izhār (<Ar.) belirme, ortaya çıkarma. i. 74, 166, 510, 546, 594, 987, 1278, 1497, 1501, 1502, 1687, 1950, 2046, 2493, 2962, 3421, 3613, 3886, 4655	‘izzen (<Ar.) izzetle. ‘i. 505
izin (<Ar.) bk. izn . i. 3278	‘izzet (<Ar.) izzet, onur. ‘i. 195, 314, 669, 705, 748, 1690, 2594, 2954, 2956, 2962, 2972,
izkār (<Ar.) hatırlatma, anımsatma. i. 4663	
izlāl (<Ar.) gölgede bırakma. i. 1297, 4502, 6233	
izlām (<Ar.) zulmetme.	

3292, 3432, 3837, 4396, 4639, 4643,
4882, 5006, 5184, 5235, 5266, 5306,
5388, 5712, 5854, 6124, 6129, 6186

dergāh-ı 'i.+ de 57

şehir-i 'i.+ de 1879

'i.+ i 4179

'i.+ ile 325, 2960, 4359, 5129,

5335

'i.+ iyle 2406

'i.+ le 2090, 3693, 5279

'i.+ lü 4381, 5426

'i.+ üm 717, 5531

kuşūr-ı 'i.+ üñ 193

jāle (<Far.) çiy, şebnem.

j. 3264, 3537, 5596

jeng (<Far.) pas, küf.

j. 1039

jengār (<Far.) pas, kir.

mevc-i j. 4010

jengārī (<Far.) jengar renginde.

j. 3691

j.+ dūr 4253

k'öte (<T.) ki öte.

k. 5779

ka'b (<Ar.) topuk kemiği.

k. 774

k.+ ü'l-aḥbār 2473

ḳab (<T.) kap.

ḳ.+ ları 1559

ḳāb (<Ar.) uzaklık, mesafe.

ḳ.- ı ḳavs 4119, 5600

ḳabā (<Ar.) cübbe, kaftan.

ḳ. 269

ḳabād (<Ar.) karaciğer hastalığı.

ḳ.+ ı 3067

ḳabāḥat (<Ar.) kötü veya uygunsuz
davranış.

ḳ.+ dan 1411

ḳabāīḥ (<Ar.) çirkin şeyler.

ḳ. 915

ḳabāyih (<Ar.) çirkin şeyler.

ḳ.+ den 3497

Ka'be (<Ar.) Kâbe; İslam'da kutsal
kabul edilen yapı.

k. 1186

ḳ.- yi ḥüccāc 620

ḳ.+ dūr 2504

ḳ.+ nūñ 1179

ḳ.+ sin 2613, 5472

ḳ.+ sine 2043

ḳ.+ ye 4274

ḳ.+ yi 4815

vişāl-i ḳ.+ sine 1020

ķabes (<Ar.) ışık, kıvılcım.

ķ.+ dūr 1099

ķa'betü'l-āmāl (<Ar.) umutların

merkezi.

ķ. 329

ķabīh (<Ar.) çirkin, kötü.

ķ. 730, 1387, 1389, 2749,

2853, 3769, 3857

ķ.+ lerde 730

ķ.+ ü'l-ḥulķ 3765

ķābil (<Ar.) kabul eden, razı olan.

ķ. 234, 4609

ķ.+ dir 198

ğayr-ı ķ.+ dūr 4031

ķ.+ ler 2602

ķābiliyyet (<Ar.) yetenek, kabiliyet.

ķ. 522

ķabir (<Ar.) bk. **ķabr**.

ķ. 463

ķ.+ de 1822, 3430, 4434

ķ.+ dedūr 5827

ķ.+ den 1650, 2032, 4902

ķabķacāk (<T.) kapkacak.

ķ. 2994

ķ.+ ı 3194

ķabķara (<T.) kapkara.

ķ. 5596

ķabr (<Ar.) mezar.

ķ.+ e 2031, 2842, 3815, 4083

ķ.+ i 2321, 2378

ķ.+ ine 4782

ķabṭi (<Ar.) Kıpti; Mısır'da yaşayan bir halk veya Hristiyan topluluğu.

ķ. 1317

ķabūl (<Ar.) onay, rıza..

ķ. 99, 185, 342, 461, 1143,

1234, 1774, 1987, 1990, 2237, 4533,

4601, 4771, 4866, 5074, 5857, 6162,

6215

ķ.+ dur 2639

ķabz (<Ar.) tutma, avuçlama.

ķ. 4760, 4880

ķ.+ ını 934

ķabza (<Ar.) tuatamak yeri, sap.

ķ.- yı mevt-i kemāndan 4058

ķ. 3738

ķaç- (<T.) kaçmak.

ķ. 626, 4191

ķ.- a 5118

ķ.- alar 1364

ķ.- ar 4869

ķ.- arlar 2694

ķ.- ar-sız 2695

ķ.- asın 4605

ķ.- dı 5601

ķ.- duñuz 5161

ķ.- mak 4606

ķ.- mayalardı 4515

ķ.- sa 2979

ķačan (<T.) ne zaman.

ķ. 637, 901, 919, 1168, 1209,
1212, 1215, 1294, 1298, 1397, 1398,
1703, 1844, 1874, 1939, 1953, 2024,
2029, 2031, 2033, 2034, 2484, 2485,
2492, 2493, 2766, 2774, 2791, 2792,
3260, 3381, 3441, 3476, 3495, 3498,
3506, 3557, 3606, 3622, 3656, 3664,
3734, 4031, 4094, 4107, 4157, 4256,
4349, 4414, 4848, 4855, 4892, 4897,
4898, 4985, 4986, 4988, 4993, 5035,
5036, 5406, 5418, 5482, 5490, 5533,
5584, 5666, 5667, 5854, 5946, 6031,
6194, 6209, 6217

bī-tāy ķ. 6210

ķad (<Ar.) bk. **ķadd**.

ķ. 1654, 1892, 2734, 3210,
3678, 6174, 6205

ķ.+ ler 4883

ķadar (<T.) kadar (edat).

ķ. 572, 650, 723, 762, 791,
947, 1261, 1262, 1295, 1386, 1418,
1622, 1810, 1855, 1860, 2599, 2714,
2717, 2943, 3531, 3567, 3828, 3925,
3939, 4218, 4220, 4223, 4610, 4764,
5262, 5374, 5428, 5463, 5471, 5544,
5687, 5711, 6180

ķadd (<Ar.) boy, endam. (*krş.* **ķad**)

ķ. 1016

ķ.- i tūbāla 3535

ķ.- i tūbī 5598

ķ.- ü müştehā 5595

ķ.+ e 3238

ķ.+ i 1773, 3312, 4214

ķ.+ ine 2248

ķ.+ ini 3331

ķ.+ ile 3087

ķ.+ iyle 326

ķ.+ ü 4246

ķadeh (<Ar.) kadeh.

ķ. 2732, 2962, 3771, 4353,
4354, 5265, 5718

ķ.+ den 768

ķ.+ dūr 2963

ķ.+ ler 1953, 2488, 2571,
3168, 3247, 3309, 3366, 3371, 3375,
4352, 4982, 5018, 5204, 5265, 5320

ķ.+ leri 1957

ķadem (<Ar.) ayak, adım.

ķ. 629

ķ.+ ler 6039, 6149

ķader (<Ar.) kader.

ķ. 814, 827

ķādı (<Ar.) kadı, hakim.

ķ.+ ye'l-hācāt 6081

ķadīm (<Ar.) eski, köklü.

ķ. 830

ķ.+ den 2460

ķ.+ dūr 5927

ķ.+ in 845, 1896, 5844

ķ.+ ü'l-kemāl 6169

Şeb-i ķ.+ üñ 1896

ķāđıye'l-hācāt (<Ar.) ihtiyaçları
gideren.

ķ. 342

ķafādār (<Ar.+Far.) kafadar.

ķ.+ uñ 1280

ķadiḥ (<Ar.) inciten, zarar veren.
ķ.+ ler 1953

ķafeş (<Ar.) kafes.

ķ. 1282, 1284

ķ.+ de 5106

ķadir (<Ar.) bk. **ķadr**.

ķ. 1304

kāfir (<Ar.) kafir.

k. 2104, 2105, 2112, 3593,
4466, 4740, 4774

ķādir (<Ar.) güçlü, kudretli.

ķ. 332, 509, 524, 625, 989,

3095, 4554, 5371, 6117

ķudret-i ķ. 474

ķ.+ den 508

ķ.+ i 1258

ķ.+ den 1759

ķ.+ e 4823

ķ.+ i 1402, 4825, 4991

ķ.+ ler 1414, 1870, 4772

ķ.+ leri 3443, 3558

ķ.+ üñ 1386, 1391, 2102, 2103

ķadr (<Ar.) değer, kıymet. (*krş.* **ķadir**)

ķ.- i a'lālar 2969

ķ.- i a'lāvuz 500

mezīd-i ķ.- i fażlınuñ 315

ķ.- i istiḥāk 5587

ķ.- i leylī 1897

ķ.- ü celālī 6104

ķ.- ü mu'allā 656

ķ. 2725, 5280, 6067

ķ.+ e 3704

ķ.+ i 191, 291, 972, 1530,

3556, 3704, 4503, 5959, 6216

ķ.+ ini 280, 6222

ķāfūr (<Ar.) Uzak Doęu'da yetişen
ıtırılı bir madde, cennetteki bir
suyun adı.

āb-ı ķ.+ ı 3449

bāde-yi ķ. 4746

k. 1498, 1557, 1585, 1649,

1915, 1952, 2250, 2253, 2459, 2604,

2867, 2891, 2893, 3139, 3371, 5255,

5389, 5473, 5613, 5832, 6196

ķ.+ dan 397, 1023, 1026, 1248,

1489, 2173, 3203

ķ.+ la 3360

menba'-ı ķ. 5589

nehr-i k. 2934

kāh (<Ar.) kah, bazen.
k. 50, 1269, 1288, 1405, 4900

ḳahhār (<Ar.) hazlasıyla kahredici,
Allah.
ḳ.- ı sultān 2397
ḳ. 1279, 1294, 1303, 3186
ḳ.+ uñ 4049

ḳahr (<Ar.) bk. **ḳahr**.
ḳ. 1279, 1311
ḳ.+ da 366

ḳahr (<Ar.) üzüntü, sıkıntı, keder.
(krş. **ḳahr**)
ḳ.- ı 'unkıla 2517
ḳ. 2379, 3187, 3532, 3558,
3583, 4583, 4865, 5497
nidā-yı ḳ. 1294
ḳ.+ a 1415
ḳ.+ ı 1302, 1307, 2007, 2359,
3694, 4662

dār-ı ḳ.+ ı 1306
ḳ.+ ına 1303
ḳ.+ ından 1301
ḳ.+ ını 3186
ḳ.+ ıla 1231, 1393, 1416
'azāb-ı ḳ.+ ıla 2255
şarab-ı ḳ.+ ıla 1421
āşār-ı ḳ.+ i 5485
ḳ.+ um 368
ḳ.+ uñ 369

ḳahran (<Ar.) zorla.
ḳ. 1328

ḳaht (<Ar.) kuraklık, kıtlık.
ḳ. 1210

ḳahtāfet (<Ar.) bk. **ḳaht**.
ḳ. 1209

ḳā'īm (<Ar.) ayakta duran.
ḳ. 576, 830, 3081, 3088,
4412, 4903, 5270, 5482, 5864

Ka'ib (<Ar.) Ka'bü'l-Ahbâr.
k. 2463, 2464, 2465

ḳā'id (<Ar.) orturan, oturucu.
ḳ. 3199

ḳa'il (<Ar.) söyleyen, diyen.
ḳ. 99

ḳā'im (<Ar.) ayakta duran.
ḳ. 395, 425, 3243, 3479, 4615

ḳāi'me (<Ar.) ferman, buyruk, kitap
yaprağı.
ḳ. 882
ḳ.+ nüñ 879, 881
ḳ.+ si 878
ḳ.+ si 877

kāi'nāt (<Ar.) kainat.

k. 57	ķ.- maya 1518, 3060, 5137,
k.+ ı 353, 1304, 3708	5140, 5619, 6182
şayd-ı k. 3732	ķ.- mayaduk 6036
tıbā'-ı k. 1526	ķ.- mayup 88
k.+ a 534, 660	ķ.- mışıdı 3699
	ķ.- sa 3871
ķal- (<T.) kalmak.	ķ.- uban 5165
ķ.- a 76, 1773, 2190, 2734,	ķ.- up 1149, 2805
2825, 2921, 2995, 3535, 3605, 5598,	ķ.- ur 724, 3224
5719, 6144	ķ.- urdı 5748
ķ.- alar 1293, 1627, 1673,	ķ.- urlar 1741, 5744
2673, 2806, 2846, 2975, 3634, 4458,	ķ.- ursız 1718
5904, 6030	
ķ.- an 3369	ķāl (<Ar.) laf, söz.
ķ.- andan 4069	ķ. 5237
ķ.- anı 2322, 2900	sūk-u ķ.+ i 5820
ķ.- anın 1753, 3369	ķ.+ ini 5109
ķ.- anlar 1762	
ķ.- asın 766, 4700	ķālab (<Ar.) kalpler.
ķ.- asız 5876, 6142	ķ.+ ı 148
ķ.- aydı 1861	
ķ.- ayıdı 2006	ķalb (<Ar.) kalp.
ķ.- dı 150, 975, 997, 1474,	ķ.- i arbe 5767
2063, 2433, 3209, 3842, 4224, 5110,	ķ.- i ķalbümüzi 5702
5227, 5554, 5745	ķ.- i ķuvādı 2505
ķ.- dı 4769	ķ.- i levhine 300
ķ.- dılar 3795	ķ.- i me'sūr 4752
ķ.- dıñuz 1821	ķ.- i muzlimde 5767
ķ.- dum 4725	ķ.- i münibile 5875
ķ.- ıcaķ 1297	ķ.- i mürşidden 304
ķ.- ırsız 3550	ķ.- i rūha 4058
ķ.- ısar 1324	ķ.- i rūhdır 2045
ķ.- madı 2700, 4622, 4737,	ķ.- i ru'yet 4638
4799, 4877, 5555	ķ.- i selimler 1877

ķ.- i telh  z 777
ķ. 3792, 4642
ķ.+ e 2071, 2506, 3792, 4519,
4523, 5121, 5767
sem  -yi ķ.+ e 3972
ķ.+ i 113, 114, 117, 132, 148,
283, 303, 3245, 3506, 3716, 5107,
5446
  yine-yi ķ.+ i 299
ķ.+ ine 303, 3725
ķ.+ ini 3875, 4625, 5110, 5609
ķ.+ id  r 4001
ķ.+ in 239, 4668, 5260
ķ.+ inde 303, 823, 3740, 3745
ķ.+ in  n 3901
ķ.+ leri 2711
ķ.+   m  z 180, 5272
ķ.+   m  zden 178
ķ.+   m  ze 132
ķalb-i ķ.+   m  zi 5702
ķ.+   n 631, 3750, 3778, 3864,
5768
ķ.+   ne 3801

ķaldır- (<T.) kaldırmak. (*ķrŗ.* **ķaldur-**)
ķ.- alar 6154
ķ.- asın 5557
ķ.- asız 5560

ķaldırıl- (<T.) kaldırılmak.
ķ.- a 5549

ķaldur- (<T.) bk. **ķaldır-**.
ķ.- a 5717

ķ.- u  n 6038
ķ.- urlar 4791

ķal  e (<Ar.) kale.

ķ. 1206
ŗehr-i ķ. 1204

ķalem (<Ar.) kalem.

ķ. 405, 406, 552, 780, 788,
792, 803, 841, 842, 854, 855, 894,
1009, 1902, 4405, 4420

ķ.+ dir 545, 782
ķ.+ le 405, 862
ķ.+ ler 4422
ķ.+ siz 4591

ķal  l (<Ar.) yoksul.

ķ.+ i 2486
ķ.+ ini 3077

ķal  nlıķ (<T.) kalınlık. (*ķrŗ.* **ķalunlıķ**)

ķ.+ da 1064, 1087, 1133
ķ.+ ı 1273, 1386

ķ  lib (<T.) kalınlık.

ķ. 5768
ķ.+ in 239

ķalk  - (<T.) kalkmak.

ķ.- a 2880
ķ.- asız 6148

ķall    (<Ar.) s  k  p atan.

ķ. 5282

ğallāş (<Ar.) hilekâr, düzenbaz.
ğ. 4891, 4892

ğalmāş (<T.) döneğ, kötü.
ğ. 4898

ğaluñlığ (<T.) bk. **ğalıñlığ**.
ğ.+ ı 1120

kām (<Far.) mutluluk.
k. 3095, 4632, 5856
k.+ ı 4660

ğam‘ (<Ar.) baskı, sindirme.
ğ. 2365

ğamaş- (<T.) kamaşmak.
ğ.- a 5705

ğamaşdur- (<T.) kamaştırmak.
ğ.- maz 5899

ğamer (<Ar.) ay.
ğ. 208, 213, 229, 457, 682,
880, 1039, 1207, 1892, 1937, 2245,
3578, 3925, 4104, 4162, 4388, 4704,
4872, 5267
ğ.+ le 962
ğ.+ ler 5219

ğāmet (<Ar.) boy.
ğ. 1787, 3413, 4309, 4597, 5396
ğ.+ leri 3678

kāmī (<Far.) bk. **kām**.
k. 5040

kāmīl (<Ar.) kemale ermiş.
k.- i ħulğda 4028
k. 194, 262, 2114, 3227, 3484,
3796, 3927, 4033, 4609, 5113, 5325
‘ağl-ı k. 720
k.+ dir 198
k.+ ler 2602, 5246
k.+ ü’n-nefsken şerifken 3626

kāmīlīn (<Ar.) kemale ermişler.
k. 5188

ğamğarīr (<Ar.) sert ve suratsız
kimse.
ğ.+ den 2908

ğamu (<T.) hep, bütün, her.
ğ.+ sı 1136
ğ. 53, 57, 71, 156, 157, 162,
163, 236, 255, 257, 287, 341, 421,
536, 547, 551, 552, 553, 566, 571,
593, 614, 660, 671, 673, 773, 794,
795, 802, 814, 822, 853, 884, 885,
889, 903, 908, 917, 921, 972, 990,
1008, 1028, 1040, 1063, 1077, 1098,
1113, 1141, 1167, 1204, 1263, 1305,
1339, 1340, 1341, 1431, 1433, 1447,
1471, 1514, 1583, 1695, 1710, 1774,
1861, 1880, 1882, 2122, 2124, 2260,
2347, 2350, 2361, 2391, 2399, 2467,

2600, 2639, 2728, 2740, 2748, 2779,
 2838, 2854, 2872, 2873, 2889, 3001,
 3082, 3154, 3201, 3320, 3325, 3524,
 3571, 3589, 3599, 3603, 3686, 3705,
 3709, 3731, 3732, 3733, 3746, 3788,
 3799, 3815, 3891, 3940, 3975, 3976,
 3992, 4003, 4032, 4035, 4036, 4037,
 4075, 4128, 4156, 4166, 4358, 4405,
 4414, 4421, 4422, 4509, 4533, 4536,
 4584, 4645, 4648, 4756, 4895, 4903,
 4997, 5279, 5340, 5375, 5463, 5470,
 5583, 5587, 5683, 5724, 5730, 5853,
 5976, 5978, 5980, 6101, 6154, 6228,
 6237
 ƙ.+ dan 935, 1032, 2632,
 3364, 3919, 4034, 4308, 4973, 5076,
 5991
 ƙ.+ lar 5840
 ƙ.+ lardan 811
 ƙ.+ muz 4466, 4832, 5474
 ƙ.+ muzı 4142
 ƙ.+ nuñ 1689, 3048, 4138
 ƙ.+ sı 572, 623, 1237, 1310,
 1947, 2400, 2451, 2840, 2996, 3183,
 3519, 3845, 3992, 4153, 4443, 5090,
 5292, 5572, 5697, 5904, 5912, 6111
 ƙ.+ sın 2313, 2323, 2325,
 3589, 4611
 ƙ.+ sindan 1073, 1315, 2057,
 4647, 5231
 ƙ.+ sinuñ 2341
 ƙ.+ sıyla 2351
 ƙ.+ sun 2748, 4168, 4450,
 4829, 4866, 5839

ƙ.+ ya 56, 3006

ƙamūm (<Ar.) hüzüñ, keder.

ƙ.+ lar 1109

ƙan (<T.) kan.

ƙ. 485, 1358, 2001, 2377,
 3789, 3873, 3874, 3921, 4776, 5249,
 5590

ƙ.+ a 2808, 3921, 4742

ƙ.+ dan 3860, 4056, 4067,

5141

ƙ.+ dur 4133

ƙ.+ ı 4068, 4071, 4737

ƙ.+ ını 4495

ƙ.+ ıla 1395, 1396

ƙ.+ ın 1094, 4866

ƙ.+ lar 1895, 4459

ƙ.+ ları 4878

ƙ.+ larını 5591

kān (<Far.) ocak.

k.+ ıdur 547

k.+ idir 290

k.+ i 3199

k.+ ine 310

ƙan- (<T.) kanmak, inanmak.

ƙ.- ar 611

ƙ.- aydı 1098

ƙ.- sañ 2704

ƙanā'at (<Ar.) yetinme, kanaatkârlık.

ƙ. 3114

kanat (<T.) kanat.

ķ. 325

ķ.+ ı 967, 1105

ķ.+ ıyla 965, 4514

ķ.+ ları 1580, 2656, 3058, 3969

ķ.+ unca 3007

kanı (<T.) hani.

ķ. 1015, 1060, 1244, 1670,

2385, 2386, 2584, 2585, 4069, 4161,

4268, 4295, 4296, 4297, 4299, 4300,

5113, 5114

kanatlu (<T.) kanatlı.

ķ. 4460

ķ.+ dur 5167

kānī (<Ar.) kanaat eden.

ķ. 3397, 3862, 4889, 5994

kand (<Ar.) şeker.

ķ.- i ahlādan 2247

ķ. 2729, 3671, 3708, 3819,

3882

zehr-i ķ. 2357

Leb-i ķ.+ ine 3671

kanıt (<Ar.) kanıt.

ķ. 64, 3183, 3580

kanķı (<T.) hangisi.

ķ. 2739, 4306

ķ.+ sı 3417

ķ.+ sın 1638, 3169

ķ.+ sına 3416

kanda (<T.) ne zaman, nerede.

ķ. 369, 2320, 4096, 4779, 5250

ķap (<T.) ķap.

ķ.+ ları 1867

ķandan (<T.) nereden.

ķ. 3671

ķap- (<T.) ķapmak.

ķ.- ar 2648

ķ.- arlar 2887

ķandīl (<Ar.) kandil.

ķ. 83, 84, 87, 107, 567, 569, 605

ķ.+ e 4446

ķ.+ ler 874, 4447

ķ.+ üñ 89, 568, 606, 875

şekl-i ķ.+ de 484

ķapla- (<T.) ķaplamak.

ķ.- dı 4303

ķanķı (<T.) hangi.

ķ. 1643

ķ.+ muzdur 5045

ķapu (<T.) ķapı, hizmet.

ķ. 478, 1313, 1633, 1722,

1811, 1843, 1851, 3316, 4846, 4993,

5969, 5971

ķ.+ da 1629, 1631, 1857,
4286, 5178

ķ.+ dan 471, 476, 1630, 1634,
1643, 1965, 5307

ķ.+ lar 1798

ķ.+ lardan 1638, 3890

ķ.+ ları 1628, 5517, 5575

ķ.+ larından 1652

ķ.+ larıdır 1550

ķ.+ lu 1329

ķ.+ mda 6133

ķ.+ ñ 4746

ķ.+ ña 1513, 1774, 2838, 6069

ķ.+ ñda 3903, 5458

ķ.+ ñdan 6161

ķ.+ nuñ 1336, 1807, 1808,
1809, 3902, 4847

ķ.+ sı 323, 470, 1310, 1554,
1793, 1800, 1827, 1963, 2340, 2451,
4152, 5155, 5262, 5350

ķ.+ sın 75, 1645, 5021

ķ.+ sina 1329, 2746, 3726,
4274, 4993, 5148, 5303, 5331

ķ.+ sında 218, 252, 1862,
1884, 4270, 4718

ķ.+ sından 2436

ķ.+ sını 5149

ķ.+ sinuñ 1312, 2341

ķ.+ sun 5736

ķ.+ ya 1799, 1844, 4375, 4722

ķapucı (<T.) kapıcı, hizmetçi.

(krş. ķapucu)

ķ. 4324, 4365, 4368

ķ.+ lar 4315, 4321

ķ.+ ya 4324, 4363, 4375

ķapucu (<T.) bk. ķapucı.

ķ.+ lar 4364

kār (<Ar.) kâr, kazanç.

k. 1742, 2584, 4065, 4918,
5082, 6010

ķar (<T.) kar.

ķ.1081, 1264, 1270, 3196,
4009

ķ.+ dan 1260, 1865, 4566

ķa‘r (<Ar.) dip, en alt, çukur dibi.

ķ. 2372

ķ.- i bahrine 2720

ķ.- i cehennemde 1394

ķ.+ ına 1413

ķ.+ ındadur 1349

ķ.+ ine 3609

ķara (<T.) kara, siyah.

ķ. 852, 1022, 1356, 1698,
2136, 2155, 2383, 3452, 3687, 3772,
3789, 3875, 3883, 3890, 3967, 3977,
4001, 4133, 4241, 4242, 4251, 5025,
5038, 5048, 5338, 5597, 5901

ķ.+ dur 1387, 4906

ķ.+ lar 1727

ķ.+ lardır 1113

ķ.+ sı 5026

ķarābāt (<Ar.) akrabalık, yakınlık.

ķ. 1724

ķaraluķ (<T.) karalık.

ķ.+ ı 1711

ķaranfūl (<Ar.) karanfil.

ķ.+ den 4001

ķarañu (<T.) karanlık.

ķ.+ dur 1417

ķarar- (<T.) kararmak.

ķ.- dı 2851

ķ.- ur 4213

ķarār (<Ar.) karar.

ķ. 212, 357, 986, 1124, 1134,
1140, 1155, 1161, 1164, 2128, 3427,
3822, 4194, 5534

ķ.+ ı 1118, 1132, 1199, 2368,

2884, 3871, 4624, 4659, 4674, 5178,
5308

ķ.+ ın 2880

ķ.+ um 4737

ķarārgāh (<Ar.) karargāh.

ķ. 5932

ķ.+ larıdur 2727

ķarart- (<T.) karartmak.

ķ.- dı 2490

ķ.- up 5357

ķaravaş (<T.)

ķ.+ ları 1024

ķ.+ lar 3786

ķardaş (<T.)

ķ. 1139, 1677, 3277, 3820

ķ.+ a 4108

ķ.+ ıdur 2272

ķ.+ larumuz 4515

ķ.+ laruñuz 3433

ķarı (<T.) eş, zevce.

ķ.+ sıdır 3758

ķ.+ cıkları 3402, 3406

ķarīb (<Ar.) yakın.

ķ. 382, 2922

ķ.+ dir 2482

ķ.+ iz 6167

ķ.+ lerdir 2481

ķarın (<T.) karın.

ķ.+ ı 1356

ķ.+ ın 4418

ķ.+ ını 715

ķ.+ inuñ 1405

ķarınca (<T.) karınca.

ķ.+ yı 5901

ķarındaş (<T.) kardeş.

ķ. 4109

ķ.+ lar 5276

ķarış- (<T.) karışmak.

ķ.- mış 3139, 5134

ķarışdur- (<T.) karıştırmak.

ķ.- dı 5083

ķ.- mazlar 3368, 4979

ķārız (<Ar.) bk. **ķarż.**

ķ. 3880

ķārsāz (<Ar.) iş işleyen, becerikli.

k. 4779

ķarşu (<T.) karşı.

ķ. 2850, 3235, 3236, 3293,

4358, 5015, 5116, 5317, 5328, 5409,

5414, 5595

ķ.+ ñuza 6175

ķ.+ sina 4318

ķ.+ sindan 1938

ķarşula- (<T.) karşılamak.

ķ.- rlar 5335

ķ.- yalar 5156, 5183

ķ.- yup 5306

ķarţabān (<Far.) hileci.

ķ.+ dur 1506

ķarż (<Ar.) ödünç verme, alma.

(krş. **ķarız**)

ķ.+ dur 3576

ķ.+ ı 2092

ķās (<Far.) bk. **ķāse.**

k. 1655, 4865, 4879

ķ. 668, 2019

ķābe ķavseyn (<Ar.) Kabe.

ķ. 144, 3747

ķāf (<Ar.) Arapça kef harfî.

k.+ i 354

ķāf (<Ar.) Kaf Dağı; Arapça kaf harfî.

ķ. 409, 799, 1102, 1128, 1199,

1200, 1204, 1239, 1247

ķ.+ a 237

ķavl-i kūh-ı ķ.+ a 1228

ķulle-i ķ.+ a 237

verā'-ı kūh-ı ķ.+ da 1223

ķ.+ dan 1216, 1257, 1270

ķahır (<Ar.) kahr.

ķ. 1215

ķa's (<Ar.) kadeh, bardak.

k. 2718, 3375

k.+ i 2570

ekvāb-ı k. 2158

ķaşd (<Ar.) kasıt, niyet.

ķ.- ı ķayra 2123

ķ. 1124, 1592, 2976, 4855

ķ.+ ı 4408

ķ.+ ina 2325

ķ.+ iña 2000

kaşid (<Ar.) kasdeden.

k.- ı esrār 2836

kāse (<Far.) kase, çanak. (*krş.* **kās**)

k. 3760

k.+ ler 2605

kasem (<Ar.) yemin, and.

k. 914, 1991, 2498, 2504,

2507, 2510, 4749, 4754

kaşır (<Ar.) bk. **kaşr**.

k. 591, 2287, 2609

k.+ da 4949

kāşır (<Ar.) kısa, aciz.

k. 806, 1259

k.+ lıgından 1767

kāsib (<Ar.) çalışan, emek harcayan;

kazanç sağlayan kişi.

k. 4919

kaşr (<Ar.) köşk, saray. (*krş.* **kaşır**)

k. 633, 2010, 2725, 3668,

4082, 4120, 4193, 4317, 4948, 5343,

5378, 5943

k.- ı cennetde 5831

k.- ı dil 4053

k.- ı emel 5282

k.- ı kayşer 2386

k.- ı raht-ı bākīye 2373

k.- ı vaşla 4048

k.+ a 1586

k.+ ı 2378

k.+ ıla 3782

k.+ ina 3399, 3724, 5275

k.+ ında 2275

k.+ u's-selāmet 2860 2859

k.+ uñı 2842

kāşırāt (<Ar.) köşkler, saraylar.

k. 3117, 3204

kaşsām (<Ar.) paylaştıran.

k. 1418, 2730, 3076

k.+ ü'l-erzāk 2510

kaşşās (<Ar.) kısza anlatan.

k. 1891, 4987

kaş (<T.) kaş.

k. 1022, 1660, 2582, 3687

k.+ ı 209, 634, 1139, 3715,

3980, 4001, 4160, 5588, 5592

k.+ ında 2136, 3732

k.+ ını 3809

k.+ ın 1454, 4726

kaşlu (<T.) kaşlı.

k. 1892

kat (<T.) huzur, yan.

k. 78, 269, 445, 543, 875, 980,

1045, 1068, 1086, 1128, 1137, 1138,

1139, 1268, 1269, 1272, 1422, 1832,

1833, 1913, 2267, 2452, 2938, 2939,

3577, 4908, 5110, 5372, 5517

k.+ ı 1315, 1330

ķ.+ ına 3490, 4722, 4842, 5680
ķ.+ ında 516

ķ.+ ında 191, 234, 289, 365,
427, 1136, 2163, 2492, 2560, 2562,
2639, 2670, 2678, 2695, 2853, 3220,
3560, 4044, 4441, 4491, 4517, 4792,
4838, 4877, 5079, 5435, 5503, 5507,
5584

ķ.+ ında

ķ.+ ındadır 2668

ķ.+ ından 3007

ķ.+ larında 5022

ķ.+ larından 3167

ķ.+ umuzda 5879

ķat- (<T.) katmak.

ķ.- dı 463, 966

ķ.- madı 1523

ķ.- mazlar 3368, 4979

ķat' (<Ar.) kesmek.

ķ. 1507, 2941, 3603, 4738, 4774

ķat'a (<Ar.) asla, hiçbir zaman.

ķ. 1902

ķatar (<Ar.) katar.

ķ. 2166

ķatāt (<Ar.) cehennemdeki bir
halkın adı.

ķ. 1111

ķatı (<T.) sert, çok.

ķ. 1370, 1385, 2751, 3477,

5134

ķatıl- (<T.) katılmak.

ķ.- a 1737

ķirāmen ķatībīn (<Ar.) değerli yazıcılar.

ķ. 4416

ķatil (<Ar.) bk. **ķatl**.

ķ. 4740

ķ.+ den 4500

ķātīl (<Ar.) katil.

zehr-i ķ. 2261

ķat'ıyyāt (<Ar.) kesin emirler.

ķ. 312

ķatl (<Ar.) öldürme. (*krş.* **ķatīl**)

ķ. 4467, 4823, 4829, 4834,

4835, 4859, 4866, 5251

ķ.+ ine 4775

ķatṛān (<Ar.) katran.

ķ. 1400

ķatṛe (<Ar.) damla.

ķ. 1530

ķ.+ den 134

ķ.+ ye 5980

ķ.- i sīmāb 211

ķ.- yi bārān 5585

ķ. 266, 1352, 1381, 1421, 4237

ķ.+ nũñ 191

ķ.+ si 3251, 3598

ķ.+ sinden 3718

ķ. 5588

ķāb-ı ķ. 4119, 5600

ķattāl (<Ar.) çok kan alıcı, çok öldürücü.

ķ. 3764

ķavī (<Ar.) güçlü, kuvvetli.

ķ. 1303, 1463

ķavseyñ (<Ar.) iki kavis.

ķ. 209, 668, 3715, 3747

ķ.+ e 144, 2019

ķavşur- (<T.) kavuşturmak, bağlamak.

ķ.- u 3786

ķ.- uban 1938

ķavil (<Ar.) bk. **ķavl**.

ķ. 1183, 1745

ķavum (<Ar.) bk. **ķavm**.

ķ. 1488

ķ.+ larla 5276

ķavl (<Ar.) söz, laf. (*krş.* **ķavil**)

ķ. 1734, 3617

ķ.+ ā 6183

ķ.+ i 2068, 5890

ķ.+ ine 2480

ķ.+ ũñ 1758, 1761

ķaya (<T.) kaya.

ķ.+ lar 1218

ķāyb (<Ar.)

ķ. 6081

ķavm (<Ar.) kavim. (*krş.* **ķavum**)

ķ.- i ‘Āda 141

ķ.- i zālīmīnle 1705

ķ.- i zenādīķ 1317

ķ. 1412, 2634, 5248, 5258

ķ.+ e 1420, 1706, 5075

ķ.+ i 2278

ķ.+ ile 2414

ķ.+ in 2467

ķ.+ inũñ 1094, 1099, 1104, 1113

ķ.+ ũñ 1108, 2229

ķayd (<Ar.) yazma, kayıt.

ķ. 2583

ķ.+ ı 4573

ķ.+ ını 3795

ğıl-ı ķ.+ ıla 4276

ķ.+ ın 2635, 3136, 4222, 4476,

4585

ķaydum (<Ar.) göğün katlarından birinin adı.

ķ. 1050

ķavs (<Ar.) yay, keman.

ķayğu (<T.) kaygı, endişe.

ķ. 3328

ķayġulu (<T.) kaygılı, endişeli.

ķ.+ dur 3881

ķāyim (<Ar.) ayakta duran.

ķ. 2087

ķayķı- (<T.) kaygılanmak.

ķ.- maz 237

ķaymak (<T.) kaymak.

ķ.+ dan 1865

ķayna- (<T.) kaynamak.

ķ.- dı 893

ķ.- r 1404

ķ.- ya 1404

ķaynat- (<T.) kaynatmak.

ķ.- a 1401, 1420

ķ.- dı 974

ķayşer (<Ar.) Eski Roma ve Bizans

imparatorlarının lakabı.

ķaşr-ı ķ. 2386

ķ.+ i 320

ķayur- (<T.) ilgilenmek, önem vermek.

ķ.- dı 4585

ķ.- ur 2635

ķayyūm (<Ar.) Allah.

ķ. 4379, 6131

ķāz (<Far.) makas.

ķ.- i sāz 1537

ķaz- (<T.) kazmak.

ķ.- dı 406, 842

ķ.- dılar 2308

ķazā (<Ar.) kader.

ķ. 814, 827

ķ.- yı āsmāndan 4051

ķ.- yı ĥaķ 2008

ķ.+ dur 1320

ķ.+ larda 1280

ķ.+ ma 844, 847

ķ.+ sı 2056, 2267

ķ.+ ya 2098

ķazan (<Ar.) kazan.

ķ. 1404

ķ.+ lar 2349

ķazan- (<T.) kazanmak.

ķ.- ur 2640, 4572

ķāzı (<Ar.) kadı.

ķ. 1752

ķazzāf (<Ar.) sapan.

ķ. 2606

ķebāb (<Ar.) kebab.

ķ.+ ın 3892, 4939

kebā'ir (<Ar.) büyük günahlar.

ehl-i k. 1326

kebīr (<Ar.) büyük, ulu.

k.+ dür 2938

k.+ ler 242

mülk-i k.+ i 186, 633, 6141

mülk-ü k.+ i 5860

kebīre (<Ar.) büyükm günah.

k.+ dür 1641

keder (<Ar.) keder, tasa.

k. 2412

k.+ den 4175

kef (<Ar.) Osmanlı alfabesinin

yirmi beşinci harfi.

hıtāb-ı k.- i nünden 1004

k. 2610

kef (<Far.) köpük.

k.+ inden 603

kefāret (<Ar.) günahların affı için

verilen karşılık.

k. 5086

k.+ den 4501

kefīl (<Ar.) kefil.

k.+ dir 53

k.+ i 4558

kelām (<Ar.) söz, laf.

k.- ı haķ 4598

k.- ı hikmet 2244

k.- ı müstecābından 5703

k. 2573, 4820, 5708

k.+ ı 66, 652, 830, 1595, 1632,

1701, 2235, 2447, 2905, 3462, 3544,

3623, 4323, 4363, 4371, 4377, 4497,

4586, 4804, 5194, 5195, 5244, 5419,

5988, 6044

k.+ ın 5580

k.+ ına 1603

k.+ ında 2061, 3456, 3584,

4587, 4749, 4896, 5004, 5065, 5518,

5868

k.+ ını 765, 2133, 2614

k.+ ıdur 4870

k.+ lar 3291

k.+ um 5196, 5199, 5225,

5238, 6043

k.+ uñ 219, 797, 829, 835, 839

kelāmullah (<Ar.) Allah'ın sözü.

k.- ı kūr'ān 5927

k.- ı muṭlāk 838

k. 796, 828, 5368

k.+ dağı 5819

k.+ dur 4599

kelīl (<Ar.) körleşmiş, az gören.

k.+ üz 1288

kelīm (<Ar.) konuşan.

k. 5807

kelīmullah (<Ar.) Hz. Musa. k.+ ullah 5850	k.- i kudretinden 583, 3613, 3886, 5637 k.- i kudretünden 4118 k.- i lezzeti 3867 k.- i lütf 4319 k.- i lütf ile 6179 k.- i maḥẓ-ı lütfından 1805 k.- i 'ıyş-ı işretde 2192 k.- i raḥtıla 5353 k.- i vaşl 4635 k.- i zevk-i 'işretde 2138 k.- ü salṭanatdan 6079 k. 217, 493, 2248, 3187, 3927, 3942, 4642, 4643, 4665, 5461 k.+ de 331, 744, 2608, 4335 k.+ e 351, 1778, 3748, 3804, 6080 vaşl-u k.+ e 5925 k.+ ı 4593, 4610 k.+ i 241, 296, 1006, 2579, 2974, 3296, 3728, 4228, 4247, 5108, 5645, 5727, 5756 k.+ ince 3737, 5242 k.+ inden 217, 632, 1522, 3187 faẓl-ı k.+ inden 764 k.+ ine 58, 67, 619, 640, 701, 4634, 5979 k.+ ini 2613, 3748, 4042, 4763, 5957 k.+ ile 5690 k.+ in 166, 349, 1491, 2687, 5431, 5881, 5889, 6026, 6056 k.+ inde 5960
kelime (<Ar.) kelime, sözcük. k.+ sinüñ 6023	
Kelkā'il (<Ar.) göğün beşinci katının bekçisi olan melek. k. 1072	
kellā (<Ar.) hiç, asla. k. 6172	
kem (<Far.) az, eksik, kötü. k. 1745, 2101, 4724, 5008	
kemāhi (<Ar.) olduğu gibi. k. 436, 2021, 3284	
kemāl (<Ar.) olgunluk. k.- i berkemāl 247 k.- i devletile 2764 k.- i ehli 3649 k.- i faẓl 246 k.- i faẓluñıla 3904 k.- i ḥaqqı 2728 k.- i ḥilmde 319 k.- i ḥod 4635 k.- i ḥüsn 4227 k.- i ḥüsn-i āyātın 227 k.- i ḥüsn-ü taḥt 4723 k.- i ḥüsnile 773 k.- i kibriyādan 6067	

k.+ iyle 4393	
k.+ ullah 5269	kemter (<Ar.) kul, köle.
k.+ üm 2034, 5238, 6137	k. 2838
k.+ ümi 5713	k.+ iyüz 5324
k.+ üñ 3075, 5524, 6035	
k.+ üñi 189, 340, 1425	kemük (<T.) kemik.
k.+ üñden 6071	k.+ den 3306
k.+ üñdendür 1431	
k.+ üñüz 5649	kenār (<Ar.) kenar, kıyı.
k.- ü baħr-i hikmetden 6068	k.+ a 6097
	k.+ ı 1559, 1867, 2337, 4684,
kemālāt (<Ar.) insanın olgunluğu.	4710, 4711
k. 78, 332, 2790, 3217, 3703, 5277	k.+ ın 1470
k.- ı haķīķīye 4028	k.+ ında 1562, 1955, 3688, 4702
k.+ da 317	k.+ ında 1968
k.+ ı 4754	
k.+ ıla 286	kendi (<T.) kendi. (<i>krş.</i> kendü)
k.+ ın 546	k. 2551, 3946
ma‘den-i küll-ü k. 662	k.+ lere 6051
	k.+ si 3389
kemān (<Far.) yay, keman.	k.+ ye 3665
k. 3453, 3732, 5591	
k.+ da 3224	kendü (<T.) bk. kendi .
ķabẓa-yı mevt-i k.+ dan 4058	k. 165, 167, 465, 530, 647,
kemā yenbaġī (<Ar.) gereġi gibi,	726, 834, 1196, 1377, 1611, 1798,
layık olduġu gibi.	4354, 4612, 4650, 4892, 5172, 5564,
k. 6032	5981, 5988
	k.+ de 5643
kemer (<Ar.) kemer.	k.+ den 3085
k. 4346	k.+ lerüñ 2900
	k.+ lere 5574, 6031
kemiyyet (<Ar.) nicelik.	k.+ leri 2899, 5337
k. 1029, 5788	k.+ leriycün 2113
	k.+ leriyle 5320

k.+ lerin 1365	
k.+ ñi 702, 4133	kerāmāt (<Ar.) kerametler.
k.+ nūñ 4873	k. 2534
k.+ si 2961, 4191	evlā-yı k. 5655
k.+ ye 166, 554, 1302, 1656,	k.+ a 5280
2411, 4557, 4819	
k.+ yi 618, 1366	kerāmet (<Ar.) keramet.
k.+ zine 530	dār-ı k. 4112
kendüz (<T.) kendisi.	deryā-yı k.+ den 1653, 5829
k.+ leri 1291	k. 589, 897, 1783, 1784, 1787,
k.+ ümi 1791	2532, 3343, 3737, 4331, 4456, 5164,
kendüzi (<T.) kendisi.	5670, 6168
k.+ n 161	k.+ den 1786, 6201
k.+ ne 647	k.+ le 5330
kenz (<Ar.) define, hazine.	k.+ ler 124, 1008, 1805, 2256,
k.- i genci 2390	2989, 4153, 4506, 4524, 5734
k.- i maḥfī 525, 646	kerem (<Ar.) kerem.
k.- i maḥfīydi 74, 268	k. 739, 758, 1728, 2677,
k. 2322	2992, 3193, 4525, 4743, 4784, 4983,
k.+ di 4648	5755, 5932, 6063
maḥzen-i k.+ i'l-vücüddır 687	bī-ḥad k. 4141
k.+ idi 160	k.+ den 124, 5529, 5734, 6201
k.+ in 161	ḥadd-i k.+ den 3477
küntü k.+ en 533	k.+ le 201
ma'den-i k.+ ü'l-vücüddur 537	k.+ ler 5432, 5997, 6057
kepük (<T.) köpük.	kerḥ (<Ar.) bir yer ismi.
k.+ e 975	k. 319
kepüklen- (<T.) köpüklenmek.	kerīm (<Ar.) kerem sahibi, cömert.
k.- di 602, 974	k. 195, 338, 693, 2164, 5556
	k.+ den 1517
	k.+ dür 4052, 6215

k.+ üñ 597	k.+ dur 2258
	k.+ ı 5071
kerpiç (<T.) kerpiç.	
k. 2309, 2310	kesb (<Ar.) çalışıp, kazanma.
k.+ i 1552, 1912	k. 2559, 5771
	k.+ ine 5962
kerrāt (<Ar.) kerreler, defalar, kezler.	k.+ ile 2561
k. 338	
kerre (<Ar.) defa, kez.	keşib (<Ar.) kum tepesi.
k. 561, 922, 4759, 5584	k. 3202
	k.+ lere 5612
	k.+ lerinden 5615
kerribiyyūn (<Ar.) Allah' en yakın	
kabul edilen meleklerin en	keşif (<Ar.) yoğun, sık.
büyükleri.	k. 3321
k. 4933	k.+ dūr 3388
kerye (?) pis.	keşir (<Ar.) çok, bol. (<i>krş.</i> keşire)
k.+ dūr 1419	k. 2486
	k.+ ü'r-raḥmedür fażlı 2595
kes (<Far.) kişi kimse.	
k. 3749, 6146	keşire (<Ar.) bk. keşir .
	k.+ dūr 1640, 1641
kes- (<T.) kesmek.	
k. 3749, 6146	kesil- (<T.) kesilmek.
k.- eler 4878	k. 4188
k.- er 2634, 4668	k.- di 1170
k.- esin 702	
k.- meye 5657	kesir (<Ar.) bk. kesr .
k.- meyesiz 5751	k. 320
k.- üp 2006	
kesād (<Ar.) alışverişte durgunluk.	kesr (<Ar.) kırma, parçalama.
k.+ dan 3851	(<i>krş.</i> kesir)
	k. 645, 1537, 2955, 2964, 6073

k.+ ile 3851	k. 2606
kesrī (<Ar.) kesirle ilgili. k. 320 k.+ den 3727	ketm (<Ar.) bir sözü saklama. k.+ inde 267, 3699
kessāb (<Ar.) çok kazanan. k. 265 k.- u dünyā 4177	kevākib (<Ar.) yıldızlar. k. 676, 3578
keşf (<Ar.) keşif. (<i>krş. keşif</i>) k. 144, 284, 294, 369, 389, 632, 1026, 1028, 1525, 1529, 2256, 2974, 4767, 5704, 5751, 5912, 5962, 6104, 6118, 6122, 6143, 6144, 6158, 6200 k.- i hicāb 76, 5714 k.- i hicābı 1490 k.- i taḳrīrāt 298 k.- ü zātı 6103 k.+ i 6171 k.+ i'l-ḥucub 5739 maḳām-ı k.+ den 363	kevkeb (<Ar.) yıldız. k.- i dürrīdür 3966 k.- i dürri 83, 3303, 3332, 4159
kesīb (<Ar.) kum tepesi. k.+ lere 2173	kevn (<Ar.) olma, var olma. k.- i fesāddur 2258 k.+ i 4034, 4047 k.+ ile 2298
keşif (<Ar.) bk. keşf . k. 777, 2035, 5782	kevneyn (<Ar.) iki âlem. bedr-i k. 3747 burhān-ı k. 4215 nūr-u k. 668, 3747 sulṭān-ı k. 4215
keşke (<Far.) keşke. k. 4081	keşer (<Ar.) cennette bir havuz. cām-ı k.+ i 2250 ḥavż-ı k. 1655 k. 1558, 1649, 2604, 5255, 5389, 5832 k.- i 'āf 5473 k.+ inden 1539
keşşāf (<Ar.) keşfeden, araştıran.	key (<T.) çok.

k. 296, 567, 742, 791, 1332,
1395, 1832, 2083, 2957, 3297, 3306,
3878, 4695, 5262, 5810, 5817, 5916

keyf (<Ar.) keyif.

k.+ de 2814

keyfiyyât (<Ar.) nitelikler.

k. 148, 328, 4042

keyfiyyet (<Ar.) nitelik.

k. 1029, 5788

keyil (<Ar.) bk. **keyl**.

k.+ de 4901

keyl (<Ar.) ölçme, ölçek. (*krş.* **keyil**)

k. 4897

k.+ le 4898

kez (<T.) kez, defa.

k. 89, 126, 145, 146, 149,
268, 307, 358, 360, 369, 377, 384,
385, 389, 391, 399, 413, 434, 436,
444, 459, 465, 466, 467, 490, 567,
595, 596, 598, 600, 606, 609, 615,
619, 692, 706, 786, 824, 862, 893,
902, 930, 965, 980, 1003, 1012, 1013,
1014, 1016, 1017, 1042, 1086, 1118,
1134, 1147, 1152, 1313, 1337, 1364,
1377, 1390, 1393, 1402, 1503, 1615,
1734, 1744, 1788, 1829, 1852, 1903,
1932, 2282, 2288, 2299, 2423, 2445,
2448, 2591, 2611, 2701, 2703, 2744,

2909, 3124, 3407, 3568, 3592, 3723,
3788, 3818, 3911, 4099, 4148, 4151,
4271, 4275, 4278, 4362, 4370, 4372,
4373, 4416, 4446, 4453, 4640, 4673,
4759, 4774, 4775, 4796, 4853, 4878,
4947, 4952, 4956, 4962, 5190, 5213,
5228, 5239, 5317, 5326, 5420, 5444,
5453, 5520, 5540, 5553, 5560, 5605,
5705, 5706, 5714, 5718, 5829, 6012,
6043, 6045, 6092, 6095, 6115

k.+ in 948

kıble (<Ar.) kible.

k. 3724

k.+ ye 4868

kıblete'l-iqbāl (<Ar.) mutluluğun

kıblesi.

k. 329

kıdem (<Ar.) kıdem, rütbe, eskilik.

k. 346

kıdır- (<T.) çağırmak, seslenmek.

k.- a 5412

k.- alar 1647, 1648

k.- an 5404

k.- mağa 4779

k.- sa 5411

k.- ur 5411

k.- urlar 5367

kıdırıl- (<T.) çağrılmak, seslenilmek.

k.- a 1651

kıgırt- (<T.) çağtırtmak.

ķ.- dı 2463

kıl- (<T.) kılmak.

ķ. 107, 179, 189, 201, 250, 255, 257, 258, 260, 261, 338, 339, 340, 342, 366, 387, 407, 510, 591, 621, 630, 631, 638, 700, 737, 771, 810, 910, 911, 1002, 1031, 1041, 1044, 1092, 1095, 1141, 1163, 1165, 1170, 1231, 1232, 1279, 1287, 1289, 1290, 1308, 1353, 1373, 1382, 1424, 1425, 1484, 1497, 1501, 1515, 1526, 1533, 1588, 1604, 1605, 1640, 1894, 2027, 2070, 2129, 2130, 2138, 2206, 2207, 2253, 2373, 2484, 2485, 2529, 2559, 2564, 2594, 2596, 2615, 2616, 2620, 2671, 2677, 2736, 2755, 2956, 2965, 3180, 3187, 3292, 3447, 3497, 3505, 3620, 3698, 3752, 3753, 3757, 3765, 3774, 3816, 3926, 3939, 4049, 4055, 4065, 4072, 4132, 4206, 4278, 4314, 4334, 4383, 4385, 4531, 4598, 4628, 4629, 4630, 4644, 4733, 4768, 4814, 4845, 4890, 4983, 4999, 5001, 5111, 5174, 5175, 5270, 5505, 5701, 5764, 5799, 5841, 6063, 6064, 6072, 6081, 6162, 6227, 6232, 6233, 6234, 6235

ķ.- a 159, 265, 461, 462, 529, 629, 734, 751, 753, 755, 913, 1020, 1028, 1419, 1422, 1524, 1532, 1535, 1598, 1599, 1642, 1644, 1650, 1665,

1666, 1675, 1679, 1680, 1783, 2119, 2124, 2134, 2179, 2183, 2232, 2257, 2312, 2479, 2483, 2484, 2486, 2487, 2493, 2574, 2584, 2599, 2610, 2687, 2728, 2730, 2755, 2961, 3005, 3009, 3020, 3076, 3077, 3083, 3187, 3215, 3266, 3407, 3448, 3460, 3484, 3485, 3568, 3632, 3762, 3797, 3804, 3886, 4052, 4137, 4357, 4386, 4399, 4431, 4534, 4562, 4564, 4613, 4631, 4632, 4867, 4894, 4993, 5125, 5142, 5260, 5263, 5304, 5330, 5400, 5427, 5541, 5586, 5607, 5609, 5635, 5637, 5702, 5706, 5712, 5871, 5884, 5911, 5959, 6031, 6102, 6123, 6180, 6181, 6194, 6204, 6205, 6210, 6219, 6229

ķ.- a 463

ķ.- alar 938, 1103, 1293, 1410, 1673, 1683, 1701, 1702, 2092, 2149, 2305, 2605, 2807, 3437, 3466, 3640, 3797, 4758, 5317, 5321, 5329, 5416, 5547, 5574, 5606

ķ.- alım 805

ķ.- alum 706, 805, 4777, 5793

ķ.- am 517, 697, 698, 2036, 2298, 2597, 4449, 4748, 4871, 5713, 5781, 5782, 5797, 5855, 6121

ķ.- an 423, 754, 1319, 1609, 1631, 2241, 2836, 3181, 3494, 3612, 3651, 4015, 4490, 5503, 5985

ķ.- ana 3935

ķ.- anadur 2516

ķ.- anı 912

ķ.- anla 3494

ķ.- anlar 1508, 2064, 2102, 4393, 5067, 5085	5128, 5272, 5273, 5454, 5814, 5924, 5932
ķ.- anuñ 1633	ķ.- dıgını 3618
ķ.- ar 787, 1733, 1845, 2958, 3771, 4026, 4546	ķ.- dılar 899, 1974, 3750, 3795
ķ.- arlar 3073, 4755, 4990	ķ.- dıysa 723, 2562
ķ.- arsin 3771	ķ.- duğı 4632, 5554, 5735, 5966
ķ.- arum 3286	ķ.- duğın 2978
ķ.- asın 172, 174, 185, 204, 252, 477, 752, 1604, 2122, 2483, 2720, 3575, 3862, 4721, 4734, 4744, 6229	ķ.- duğumuz 4859
ķ.- asız 131, 1821, 3281, 5198, 5207, 5212, 6049	ķ.- duk 1517
ķ.- avuz 499, 5003	ķ.- duķ 808, 3589, 4111, 5053, 5075
ķ.- aydı 239, 1861	ķ.- dum 1234, 1990, 1992, 4845, 5857, 5926
ķ.- ayın 2294, 2440	ķ.- dumdı 5193
ķ.- dı 62, 78, 129, 135, 137, 139, 141, 143, 149, 157, 195, 196, 213, 229, 241, 275, 277, 359, 364, 382, 383, 384, 454, 466, 467, 493, 541, 542, 546, 562, 572, 574, 649, 667, 679, 714, 739, 792, 892, 893, 921, 955, 977, 1003, 1019, 1177, 1304, 1430, 1447, 1481, 1497, 1502, 1549, 1558, 1666, 1740, 1767, 1881, 1900, 1905, 2022, 2325, 2356, 2417, 2445, 2756, 2770, 2983, 2984, 3088, 3183, 3339, 3340, 3362, 3618, 3621, 3633, 3658, 3709, 3710, 3725, 3729, 3751, 3790, 4035, 4146, 4307, 4533, 4584, 4588, 4651, 4665, 4696, 4729, 4766, 4769, 4770, 4772, 4776, 4782, 4860, 4862, 4866, 4880, 4972, 5039,	ķ.- duñ 181, 811, 1987, 5048, 5527, 5996, 6000
	ķ.- duñdı 5693
	ķ.- ğıl 1999
	ķ.- iban 5885
	ķ.- ıcaķ 720
	ķ.- ımaz 5302, 5497
	ķ.- ımazlar 2420
	ķ.- ıp 113, 1881, 3721, 4144
	ķ.- ıpdur 3214
	ķ.- ır 2359, 2492, 2660, 2827, 3188, 3374, 5595, 5600, 5956, 5957
	ķ.- ırken 2715
	ķ.- ırlar 2662, 2727, 4751
	ķ.- ırlardı 3065
	ķ.- ırsa 2240
	ķ.- ırsın 2742, 4818
	ķ.- ırsız 3591, 5994

ķ.- ıruz 6220	ķ.- mış 859, 2426, 2599, 3701,
ķ.- ısar 1768, 1922, 2307,	4524, 5178
2653, 2661, 3531, 4517, 4912	ķ.- sa 153, 1860, 2108, 3094,
ķ.- ıarsın 1281	3122, 3733, 4926
ķ.- ma 689, 810, 910, 1029,	ķ.- salar 3476
1511, 1705, 2089, 2119, 2616, 2677,	ķ.- sañ 808
2742, 3750, 3752, 4065, 4066, 4142,	ķ.- sun 342, 4233
4384, 4891, 4983	ķ.- sunlar 521
ķ.- madı 1115, 1124, 3561,	ķ.- uban 2087, 6215
3562, 3754, 4868	ķ.- uñ 503, 573, 1363, 1731,
ķ.- maduķ 6033	2981, 4375, 4533, 4534, 4592, 4771,
ķ.- maġa 2188, 2609	4865, 4959, 5281, 5282, 5299, 5389,
ķ.- maġı 5454, 5924	5673, 5679, 6118, 6178
ķ.- maġıl 2128	ķ.- up 99, 129, 218, 308, 463,
ķ.- maġına 6057	464, 507, 561, 613, 623, 831, 1002,
ķ.- maġısa 5432	1186, 1227, 1287, 1292, 1389, 1421,
ķ.- maķ 4115, 4291	1535, 1680, 1743, 1781, 2098, 2111,
ķ.- mamışlardı 1174	2122, 2243, 2308, 2608, 2616, 2708,
ķ.- mañ 5263, 6172	2715, 2718, 2984, 3181, 3191, 3323,
ķ.- masa 848, 2979, 3911	3448, 3466, 3496, 3517, 3562, 3624,
ķ.- maya 727, 1274, 1504,	3633, 3753, 4218, 4381, 4412, 4432,
1989, 2283, 3032, 3460, 3478, 3480,	4448, 4505, 4507, 4552, 4767, 4854,
3481, 4061, 4231, 4969	4870, 4898, 4984, 5067, 5114, 5259,
ķ.- mayaduķ 6036	5274, 5430, 5707, 5757, 5932, 5952
ķ.- mayalar 2798	6063, 6165, 6218, 6222, 6233, 6234
ķ.- mayan 3457	ķ.- updı 644
ķ.- mayanuñ 2561	ķ.- updır 566
ķ.- mayasın 4172	ķ.- updur 128, 1691, 4028,
ķ.- mayup 2097, 2720, 5717	4525, 4747, 6216
ķ.- maz 128, 721, 2403, 2884,	ķ.- ur 50, 54, 61, 98, 100, 122,
3115, 3116, 3649, 3983, 4067, 4917,	134, 139, 163, 218, 245, 252, 279,
5301, 5440, 5970	281, 304, 464, 727, 786, 917, 1006,
ķ.- mazdı 836	1159, 1169, 1280, 1305, 1661, 1681,
	1755, 1892, 1921, 2009, 2015, 2016,

2251, 2432, 2491, 2598, 2666, 2683,
2710, 2713, 3078, 3086, 3464, 3679,
3740, 3756, 3875, 3899, 4000, 4504,
4589, 4624, 4625, 4656, 4669, 4712,
4760, 4851, 5045, 5056, 5589, 5591,
5685, 5753, 5823, 5862, 5969, 5971,
6228

ķ.- uram 411

ķ.- urdı 429, 3723, 5846

ķ.- urduñ 1277

ķ.- urıdı 2200

ķ.- urlar 62, 66, 169, 171, 282,
283, 284, 296, 1009, 1228, 1229,
1237, 1695, 1741, 2088, 2413, 2967,
3115, 3188, 3627, 3860, 4272, 4439,
4753, 4932, 5365, 5663

ķ.- urlarken 5705

ķ.- ursa 787, 3898, 5116

ķ.- ursam 697, 2282

ķıl (<T.) ķıl.

ķ. 2136, 4241

ķ.+ dan 4241

ķ.+ ı 3980

ķīl (<Ar.) söz, kelim.

ķ. 3127

ķ.+ lar 2149

ķīlā (<Ar.) kaleler, surlar.

ķ.+ dur 2330

ķıldır- (<T.) ķıldırmaq.

ķ.- asın 5557

ķ.- asız 5560

ķılıç (<T.) ķılıç. (*krş.* **ķılınç**)

ķ. 4604

ķ.+ lar 4466

ķ.+ ların 4457, 4463, 5250

ķılıçla- (<T.) ķılıçlamak.

ķ.- r 4466

ķılın- (<T.) ķılınmaq.

ķ.- a 3431

ķ.- acaķ 5985

ķ.- anlar 2545

ķ.- dı 2768, 5869

ķ.- duğı 121

ķ.- dun 1480

ķ.- maz 129, 2389

ķ.- mış 4174

ķ.- ur 1543, 4513

ķılınç (<T.) bk. **ķılıç**.

ķ.+ ı 4402

ķillet (<Ar.) azlık.

ķ.+ de 4077

ķımıldan- (<T.) ķımıldanmaq,

hareket etmek.

ķ.- maz 4793

ķīmyā (<Ar.) kimya.

k. 132, 3792

kīn (<Far.) kin, gizli düşmanlık.
k. 2754

kın- (<T.) kırmak.
k.- maz 3803

kır- (<T.) kırmak.
k.- alar 1114
k.- arlar 4752
k.- dı 4488

kırā'at (<Ar.) okuma.
nūr-ı k. 4597

kīrāt (<Ar.) bir ölçü birimi, değer,
vasıf.
k. 2122, 5227

kırıl- (<T.) kırılmak.
k.- up 4489

kırk (<T.) kırk.
k. 972, 1126, 1130, 1150,
1154, 1413, 1835, 1836, 1837, 1934,
1937, 2307, 3089, 3091, 3092, 3093,
4874, 4878

kırṭās (<Ar.) kağıt.
k. 1653

kīṣā' (<Ar.) çanak.
k. 3093, 5387

kayşer-i kaşr (<Ar.) Arapların
Roma ve Bizans imparatorları
için kullandıkları ünvan.
k. 320

kısım (<Ar.) kısım, parça, bölüm.
k. 1189

kısmet (<Ar.) bölme, pay etme.
k. 1576

kıst (<Ar.) hisse, pay.
k.+ ı 1658

kıstās (<Ar.) büyük terazi.
k. 1658

kıtāl (<Ar.) vuruşma, savaş.
k. 4503, 4773
k.+ dan 4515
k.+ i 4467

kıy- (<T.) kıymak.
k.- andan 4048
k.- ar 1037, 2480, 3815

kıyām (<Ar.) ayakta durma.
k. 704
k.+ da 426, 873
k.+ ı 2231

kıyāmet (<Ar.) kıyamet, dünyanın sonu.
k. 1192, 1795, 1818, 2910,
4002, 5034, 5482, 6001

ķ.+ de 858, 937, 1167, 2833,
2902, 2977, 3316, 3341, 4437, 4511,
4934, 5246, 5248, 5263, 5843
ķ.+ ler 4522

ķiyās (<Ar.) karşılaştırma.

ķ. 1308, 1404, 1551, 1657,
2578, 2816, 3742, 3845, 4314
ķ.+ a 1197
ķ.+ sız 392
ķ.+ şızdur 6166

ķıymet (<Ar.) kıymet, değer.

ķ. 5959
ķ.+ i 4703
ķ.+ lü 2153

ķız (<T.) kız.

ķ. 1724, 3121, 3407, 4018,
4019, 4869, 4870, 4871, 4875, 4877,
4879, 4881, 5654
ķ.+ a 4875
ķ.+ ı 4867
ķ.+ la 5276

ķız- (<T.) kızmak, sinirlenmek.

ķ.- a 3672
ķ.- ar 2509
ķ.- up 5601

ķızar- (<T.) kızarmak.

ķ.- a 3672
ķ.- dı 1772, 2377
ķ.- ur 2375, 3986, 4213, 5590

ķızdır- (<T.) kızdırmak.

ķ.- alar 2744
ķ.- dı 2654

ķızıl (<T.) kızıl, al.

ķ. 783, 788, 1060, 1178, 1450,
1550, 1593, 1608, 1616, 1619, 1628,
1812, 1832, 2052, 2141, 2309, 2334,
2612, 2656, 2862, 3034, 3036, 3041,
3138, 3142, 3205, 3614, 3997, 4008,
4090, 4098, 4242, 4801, 5148, 5327

yākūt-ı ķ. 1459
ķ.+ dur 3124

ķızılıķ (<T.) kızılılık.

ķ.+ da 3205

ķi (<T.) ki.

k. 49, 68, 70, 71, 72, 74, 76,
80, 81, 82, 83, 88, 91, 93, 100, 106,
115, 117, 127, 128, 132, 135, 148,
157, 159, 160, 179, 181, 183, 203,
229, 239, 241, 244, 253, 257, 258,
262, 264, 274, 275, 284, 287, 288,
289, 292, 295, 298, 302, 305, 310,
312, 326, 335, 339, 344, 353, 370,
371, 380, 388, 396, 397, 401, 409,
414, 419, 420, 435, 437, 438, 454,
456, 460, 461, 477, 478, 492, 493,
498, 500, 508, 512, 513, 516, 519,
523, 526, 527, 531, 532, 533, 540,
543, 551, 560, 564, 572, 574, 576,
582, 586, 599, 601, 602, 603, 605,

607, 609, 611, 615, 617, 625, 627,
 645, 650, 651, 657, 669, 679, 681,
 693, 715, 716, 717, 720, 727, 731,
 739, 752, 755, 761, 765, 766, 768,
 772, 775, 784, 786, 791, 796, 799,
 802, 812, 815, 831, 832, 834, 837,
 840, 843, 844, 847, 850, 856, 858,
 859, 868, 870, 871, 874, 877, 878,
 879, 882, 883, 885, 886, 887, 888,
 896, 902, 905, 926, 927, 929, 932,
 935, 940, 947, 948, 949, 951, 954,
 970, 972, 982, 983, 995, 997, 998,
 1001, 1003, 1004, 1007, 1011, 1021,
 1035, 1042, 1043, 1044, 1048, 1059,
 1069, 1074, 1076, 1079, 1080, 1082,
 1083, 1084, 1085, 1089, 1090, 1097,
 1114, 1116, 1136, 1142, 1146, 1148,
 1163, 1166, 1168, 1176, 1178, 1179,
 1182, 1186, 1187, 1195, 1196, 1198,
 1199, 1211, 1213, 1217, 1218, 1219,
 1221, 1222, 1224, 1227, 1230, 1261,
 1241, 1246, 1247, 1248, 1249, 1260,
 1261, 1266, 1273, 1276, 1279, 1281,
 1288, 1290, 1294, 1295, 1297, 1298,
 1299, 1302, 1304, 1312, 1331, 1332,
 1337, 1338, 1339, 1341, 1344, 1345,
 1346, 1347, 1348, 1355, 1360, 1373,
 1374, 1377, 1383, 1384, 1386, 1390,
 1391, 1394, 1398, 1399, 1406, 1407,
 1412, 1413, 1416, 1418, 1419, 1430,
 1435, 1437, 1461, 1462, 1464, 1467,
 1468, 1487, 1494, 1498, 1506, 1507,
 1519, 1527, 1559, 1581, 1593, 1597,
 1632, 1638, 1641, 1642, 1643, 1651,
 1654, 1655, 1660, 1663, 1664, 1666,
 1667, 1670, 1671, 1674, 1682, 1683,
 1684, 1685, 1687, 1697, 1700, 1708,
 1717, 1719, 1724, 1727, 1728, 1742,
 1754, 1759, 1760, 1762, 1764, 1780,
 1783, 1789, 1790, 1796, 1798, 1810,
 1816, 1828, 1829, 1836, 1838, 1840,
 1847, 1848, 1850, 1854, 1858, 1865,
 1867, 1883, 1889, 1890, 1898, 1899,
 1901, 1906, 1908, 1909, 1910, 1914,
 1919, 1921, 1922, 1924, 1927, 1930,
 1931, 1934, 1938, 1941, 1952, 1955,
 1956, 1960, 1963, 1970, 1971, 1980,
 1982, 1987, 1988, 2006, 2014, 2019,
 2039, 2050, 2060, 2068, 2099, 2119,
 2121, 2123, 2124, 2127, 2132, 2133,
 2136, 2137, 2143, 2144, 2162, 2169,
 2176, 2178, 2180, 2199, 2213, 2215,
 2217, 2220, 2221, 2224, 2226, 2228,
 2231, 2234, 2242, 2245, 2248, 2249,
 2252, 2260, 2268, 2271, 2281, 2287,
 2290, 2293, 2297, 2299, 2307, 2312,
 2314, 2328, 2329, 2330, 2337, 2345,
 2365, 2366, 2368, 2373, 2374, 2376,
 2384, 2389, 2392, 2393, 2412, 2413,
 2414, 2437, 2459, 2463, 2464, 2465,
 2471, 2475, 2480, 2498, 2511, 2522,
 2529, 2534, 2540, 2550, 2559, 2561,
 2564, 2565, 2567, 2568, 2569, 2574,
 2576, 2583, 2584, 2598, 2599, 2602,
 2611, 2612, 2619, 2625, 2626, 2627,
 2631, 2633, 2637, 2644, 2652, 2689,
 2694, 2699, 2702, 2704, 2708, 2709,
 2710, 2713, 2716, 2720, 2723, 2724,

2725, 2732, 2734, 2736, 2737, 2739,
 2741, 2743, 2746, 2764, 2766, 2767,
 2768, 2771, 2783, 2796, 2812, 2813,
 2818, 2820, 2837, 2838, 2839, 2841,
 2845, 2847, 2848, 2852, 2853, 2854,
 2856, 2861, 2869, 2891, 2902, 2915,
 2926, 2929, 2942, 2946, 2950, 2959,
 2960, 2961, 2963, 2967, 2969, 2970,
 2972, 2973, 2982, 2996, 2998, 3007,
 3010, 3011, 3022, 3023, 3027, 3032,
 3039, 3043, 3045, 3054, 3068, 3073,
 3077, 3080, 3087, 3088, 3089, 3090,
 3091, 3102, 3112, 3118, 3121, 3131,
 3142, 3151, 3175, 3181, 3182, 3188,
 3189, 3192, 3193, 3195, 3197, 3199,
 3200, 3201, 3203, 3204, 3207, 3208,
 3209, 3210, 3211, 3213, 3215, 3227,
 3229, 3234, 3241, 3253, 3269, 3284,
 3294, 3299, 3305, 3312, 3317, 3319,
 3330, 3333, 3337, 3347, 3348, 3353,
 3364, 3370, 3379, 3384, 3395, 3402,
 3403, 3412, 3415, 3420, 3432, 3434,
 3436, 3443, 3444, 3447, 3457, 3467,
 3470, 3492, 3501, 3508, 3513, 3531,
 3534, 3542, 3544, 3546, 3549, 3556,
 3561, 3567, 3590, 3593, 3616, 3640,
 3642, 3655, 3659, 3660, 3666, 3670,
 3676, 3677, 3684, 3690, 3692, 3693,
 3701, 3706, 3707, 3714, 3720, 3721,
 3725, 3730, 3731, 3732, 3736, 3738,
 3739, 3741, 3743, 3744, 3749, 3753,
 3755, 3762, 3763, 3764, 3774, 3778,
 3779, 3781, 3784, 3791, 3800, 3801,
 3804, 3805, 3816, 3848, 3856, 3861,
 3862, 3866, 3869, 3871, 3879, 3880,
 3886, 3889, 3906, 3907, 3911, 3914,
 3916, 3919, 3924, 3925, 3948, 3951,
 3977, 3990, 3993, 3996, 4027, 4033,
 4043, 4046, 4048, 4081, 4086, 4088,
 4094, 4114, 4131, 4144, 4149, 4150,
 4152, 4156, 4161, 4165, 4167, 4168,
 4170, 4189, 4205, 4206, 4209, 4211,
 4220, 4235, 4247, 4261, 4272, 4276,
 4278, 4279, 4281, 4283, 4305, 4308,
 4309, 4312, 4320, 4325, 4327, 4329,
 4340, 4348, 4352, 4357, 4360, 4368,
 4372, 4377, 4390, 4397, 4403, 4404,
 4405, 4413, 4423, 4433, 4435, 4436,
 4454, 4464, 4468, 4475, 4484, 4493,
 4506, 4507, 4508, 4509, 4510, 4513,
 4518, 4520, 4524, 4526, 4527, 4531,
 4534, 4536, 4538, 4541, 4435, 4543,
 4544, 4546, 4549, 4553, 4554, 4562,
 4566, 4573, 4576, 4581, 4582, 4587,
 4588, 4591, 4600, 4601, 4604, 4609,
 4613, 4620, 4624, 4630, 4631, 4632,
 4634, 4648, 4652, 4663, 4680, 4684,
 4690, 4693, 4701, 4717, 4724, 4731,
 4733, 4739, 4750, 4751, 4752, 4756,
 4757, 4764, 4765, 4766, 4767, 4768,
 4770, 4772, 4773, 4774, 4775, 4776,
 4778, 4780, 4781, 4783, 4784, 4791,
 4807, 4809, 4818, 4821, 4825, 4826,
 4827, 4828, 4833, 4834, 4840, 4856,
 4859, 4861, 4865, 4871, 4872, 4873,
 4874, 4875, 4882, 4884, 4887, 4893,
 4899, 4903, 4905, 4910, 4937, 4940,
 4945, 4955, 4960, 4967, 4969, 4973,

4984, 4988, 4989, 4992, 4994, 4997,
5003, 5008, 5023, 5051, 5076, 5077,
5086, 5095, 5105, 5108, 5112, 5120,
5123, 5127, 5160, 5169, 5181, 5187,
5190, 5204, 5221, 5226, 5227, 5230,
5231, 5233, 5236, 5241, 5242, 5244,
5246, 5247, 5251, 5253, 5254, 5256,
5258, 5261, 5262, 5264, 5267, 5269,
5270, 5272, 5273, 5275, 5277, 5278,
5279, 5280, 5282, 5290, 5297, 5309,
5311, 5333, 5334, 5337, 5341, 5343,
5346, 5347, 5350, 5351, 5356, 5361,
5362, 5376, 5378, 5386, 5387, 5388,
5391, 5403, 5404, 5420, 5428, 5432,
5433, 5434, 5437, 5438, 5439, 5442,
5447, 5450, 5452, 5463, 5464, 5466,
5467, 5468, 5486, 5502, 5509, 5522,
5541, 5544, 5550, 5567, 5589, 5596,
5599, 5600, 5602, 5605, 5619, 5621,
5625, 5626, 5629, 5632, 5633, 5637,
5641, 5644, 5646, 5649, 5651, 5663,
5664, 5668, 5673, 5676, 5679, 5682,
5685, 5687, 5689, 5692, 5694, 5702,
5703, 5708, 5711, 5713, 5717, 5719,
5729, 5730, 5732, 5738, 5743, 5746,
5747, 5750, 5755, 5761, 5772, 5779,
5781, 5787, 5795, 5796, 5797, 5799,
5804, 5814, 5816, 5820, 5821, 5824,
5829, 5830, 5835, 5838, 5840, 5844,
5848, 5850, 5851, 5854, 5857, 5862,
5883, 5884, 5886, 5896, 5898, 5902,
5903, 5907, 5913, 5914, 5918, 5921,
5928, 5929, 5930, 5943, 5944, 5950,
5951, 5955, 5956, 5968, 5972, 5973,

5975, 5976, 5981, 5984, 5986, 5988,
5994, 5996, 6009, 6015, 6018, 6023,
6027, 6030, 6046, 6054, 6059, 6060,
6074, 6082, 6083, 6088, 6090, 6093,
6118, 6130, 6133, 6136, 6139, 6141,
6149, 6155, 6164, 6173, 6179, 6182,
6183, 6184, 6186, 6189, 6193, 6196,
6201, 6202, 6209, 6214, 6215, 6216,
6218, 6226, 6227, 6232, 6233, 6234,
6235

kibār (<Ar.) büyükler, ulular.

k.+ dur 3152

kibir (<Ar.) bk. **kibr**.

k. 372, 759, 910, 918, 3460

k.+ den 626, 911

k.+ dir 910

kibr (<Ar.) büyüklük, ululuk.

(krş. **kibir**)

k.- i riyādan 702

k. 913, 920

k.+ i 4231

kibrit (<Ar.) kükürt.

k. 1106, 1391, 1419, 2744,

2745, 2749

k.+ e 2748

kibriyā (<Ar.) büyüklük, ululuk.

k. 73, 5746

hicāb-ı k. 1028

baḥr-i k.+ dan 358

cenāb-ı k.+ dan 702	719, 725, 732, 778, 779, 799, 804,
kemāl-i k.+ dan 6067	809, 811, 814, 830, 842, 844, 847,
	859, 862, 873, 883, 894, 901, 904,
kiçi (<T.) küçük.	913, 919, 941, 948, 952, 967, 971,
k. 4257, 5328	981, 982, 983, 994, 998, 1002, 1020,
k.+ si 2551, 2553	1031, 1033, 1037, 1125, 1151, 1155,
	1168, 1173, 1175, 1189, 1191, 1206,
kiçirek (<T.) çok küçük.	1209, 1215, 1253, 1272, 1279, 1282,
k. 970, 2758	1291, 1294, 1298, 1303, 1304, 1305,
k.+ dür 1385	1309, 1367, 1372, 1394, 1396, 1397,
	1398, 1409, 1422, 1467, 1493, 1494,
kifāyet (<Ar.) yeterlik,	1496, 1501, 1509, 1523, 1524, 1539,
k. 2188, 4168	1543, 1545, 1566, 1622, 1635, 1639,
k.+ le 3497	1642, 1644, 1703, 1706, 1729, 1730,
	1731, 1739, 1741, 1746, 1760, 1763,
kilāb (<Ar.) köpekler.	1764, 1770, 1807, 1827, 1833, 1843,
k. 1335, 3766	1860, 1878, 1889, 1896, 1910, 1911,
k.+ lardan 2606	1923, 1935, 1939, 1944, 1953, 1966,
	1981, 1982, 2009, 2024, 2025, 2029,
kilāl (<Ar.) yorgunluk, bıkkınlık.	2031, 2033, 2034, 2045, 2051, 2067,
k. 5100	2071, 2074, 2077, 2091, 2114, 2136,
	2179, 2180, 2194, 2210, 2218, 2227,
kilit (<Far.) anahtar.	2233, 2236, 2238, 2240, 2253, 2254,
k.+ i 1469	2255, 2256, 2259, 2285, 2292, 2295,
	2327, 2350, 2358, 2383, 2384, 2391,
kim (<T.) ki.	2396, 2407, 2408, 2433, 2435, 2439,
k. 63, 84, 86, 87, 107, 122,	2449, 2455, 2472, 2476, 2486, 2493,
123, 124, 126, 128, 154, 159, 161,	2502, 2512, 2527, 2530, 2544, 2568,
162, 163, 170, 186, 191, 227, 230,	2607, 2608, 2651, 2663, 2701, 2712,
234, 251, 261, 265, 313, 333, 345,	2723, 2756, 2762, 2763, 2774, 2776,
363, 368, 399, 408, 419, 440, 460,	2777, 2791, 2792, 2840, 2891, 2895,
462, 464, 469, 483, 517, 521, 554,	2899, 2910, 2917, 2933, 2940, 2949,
563, 574, 575, 580, 600, 622, 633,	2959, 2966, 2967, 2994, 2995, 3017,
656, 670, 691, 692, 696, 697, 699,	3035, 3047, 3064, 3076, 3079, 3086,

3089, 3091, 3094, 3103, 3136, 3174,
3184, 3187, 3194, 3198, 3202, 3209,
3216, 3260, 3302, 3313, 3319, 3334,
3335, 3358, 3373, 3377, 3381, 3386,
3391, 3416, 3417, 3435, 3437, 3441,
3448, 3458, 3459, 3472, 3476, 3482,
3484, 3489, 3498, 3516, 3550, 3554,
3557, 3560, 3568, 3577, 3593, 3618,
3621, 3632, 3633, 3635, 3656, 3674,
3692, 3694, 3698, 3700, 3717, 3722,
3728, 3729, 3731, 3737, 3743, 3750,
3755, 3756, 3769, 3774, 3788, 3793,
3795, 3796, 3801, 3803, 3820, 3832,
3833, 3835, 3841, 3843, 3849, 3863,
3873, 3878, 3899, 3907, 3909, 3911,
3915, 3922, 3960, 3961, 3976, 3981,
4046, 4054, 4063, 4064, 4076, 4098,
4124, 4136, 4145, 4153, 4157, 4161,
4164, 4176, 4179, 4181, 4192, 4238,
4243, 4290, 4293, 4294, 4302, 4306,
4308, 4324, 4325, 4326, 4340, 4344,
4345, 4349, 4359, 4365, 4379, 4394,
4396, 4399, 4406, 4418, 4429, 4439,
4452, 4454, 4474, 4488, 4504, 4505,
4532, 4533, 4538, 4545, 4547, 4549,
4561, 4569, 4598, 4603, 4606, 4621,
4627, 4639, 4649, 4665, 4681, 4687,
4692, 4700, 4730, 4754, 4758, 4767,
4768, 4769, 4770, 4779, 4797, 4798,
4804, 4813, 4820, 4822, 4837, 4840,
4848, 4858, 4867, 4869, 4872, 4874,
4889, 4890, 4892, 4894, 4897, 4898,
4900, 4902, 4904, 4912, 4919, 4926,
4934, 4970, 4984, 5053, 5066, 5081,

5085, 5107, 5118, 5119, 5127, 5153,
5203, 5210, 5224, 5226, 5229, 5247,
5251, 5257, 5259, 5267, 5278, 5314,
5316, 5327, 5343, 5355, 5393, 5394,
5397, 5406, 5408, 5422, 5445, 5472,
5475, 5479, 5480, 5482, 5504, 5536,
5553, 5560, 5565, 5587, 5588, 5599,
5603, 5605, 5606, 5627, 5667, 5699,
5775, 5776, 5777, 5812, 5825, 5831,
5833, 5836, 5845, 5850, 5853, 5861,
5863, 5869, 5872, 5878, 5880, 5912,
5920, 5933, 5936, 5938, 5945, 5947,
5950, 5951, 5958, 5964, 5970, 5984,
6031, 6069, 6070, 6075, 6079, 6098,
6106, 6108, 6128, 6131, 6136, 6138,
6147, 6157, 6188, 6189, 6209, 6210,
6212, 6218

şemsi'l-ma'ali k. 322

k.+ dür 3742

k.+ e 2405

k.+ sin 375, 4807

k.+ üñ 787, 1479, 1480, 2407,

3190

kim (<T.) kim (soru).

k. 153, 919, 1135, 1176,

1638, 1870, 2252, 2976, 3582, 3802,
4048, 4195, 4666, 6145

k.+ de 1509

k.+ dir 479

k.+ dür 1793, 5113, 5267

k.+ e 122, 126, 1096, 1367,

2719, 2969, 3582

k.+ ler 3003

k.+ lerüñdir 3171	3975, 4412, 4503, 4703, 4968, 5370,
k.+ üñ 6157	5383, 5497, 5498, 5518, 5644, 6082
	k.+ dir 481, 1764
kimdükin (<T.) kim olduĝunu.	k.+ dür 5451
k. 171	k.+ nüñ 2228, 2313, 2325
	k.+ ye 2417, 4291, 4346
kimesne (<T.) bk. kimse .	k.+ yle 4894
k. 160, 852, 1468, 1469, 1568,	kimyā (<Ar.) kimya
2208, 2219, 2380, 2511, 2629, 2714,	k.- yı sa‘ādetdür 281
3031, 3055, 3204, 4155, 5210, 5959	k.+ sıdur 323
k.+ ye 2403	
kimesye (<T.) bk. kimse .	kin (<Far.) kin.
k. 4355	k. 2660
kimi (<T.) kimi.	kināyet (<Ar.) kinaye.
k. 65, 90, 125, 181, 873,	k.+ den 2243
1436, 1829, 1925, 1926, 1928, 1942,	
2153, 2361, 2404, 2406, 3095, 3113,	kir (<T.) kir.
3242, 3246, 3247, 3897, 3987, 3988,	k. 2741, 2797, 3499, 3946, 5079
4186, 4207, 4253, 4254, 5078, 5131,	
5132, 5205, 5312, 6196	kirām (<Ar.) ikram.
k.+ n 4829	k.+ a 5683
k.+ ne 1000, 3988	k.+ lardur 3184
k.+ nüñ 1193, 1918, 2784,	k.+ ü’l-ḥalk 3209
3000, 3963, 4200, 4253, 4254, 4316	
k.+ si 1926, 1942, 3242, 3987,	kirbük (<T.) bk. kirpik .
4254, 5078, 5131, 5312	k. 3687
kimse (<T.) kimse.	
(<i>krş.</i> kimesye , kimesne)	kirpik (<T.) kirpik. (<i>krş.</i> kirpük)
k. 113, 114, 717, 1423, 1518,	k.+ i 3980
1901, 1906, 2207, 2219, 2315, 2381,	kirpük (<T.) bk. kirpik .
2416, 2438, 3118, 3464, 3779, 3898,	k. 1022, 4001

k.+ lerde 2136	k.+ umuz 3586, 3591
	k.+ uñ 313, 3590, 6102
kişi (<T.) kişi.	k.+ uñuz 3587
k. 301, 478, 699, 1911, 1980, 1983, 2179, 2353, 2528, 2561, 2881, 2980, 2986, 3072, 3177, 3229, 3428, 3657, 3811, 4306, 4437, 4682, 4773, 4779, 4786, 4816, 4824, 4838, 4997, 5037, 5044, 5052, 5359, 5411, 5495, 5532, 6066	kitābullah (<Ar.) Allah'ın kitabı, Kur'an.
k.+ de 751, 3172, 4675	k.+ a 5066
k.+ dir 728, 729, 2475	
k.+ dür 1253, 3228, 5445	ko- (<T.) koymak.
k.+ ler 3062	k. 2668, 3825, 3826, 3933, 4180
k.+ nūñ 719, 1302, 1353, 1421, 2002, 2104, 2467, 2641, 3464, 4423, 4427	k.- dı 146, 166, 270, 271, 386, 442, 446, 452, 558, 568, 569, 599, 604, 866, 867, 895, 896, 928, 932, 1053, 1069, 1088, 1156, 1157, 1165, 1179, 1190, 1196, 1452, 1799, 1837, 2089, 2751, 2850, 2931, 3093, 3730, 3731, 3732, 3733, 3734, 3735, 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3928, 4069, 4612, 4782, 4812, 4900, 5599
k.+ sin 379, 704	k.- dılar 4521
k.+ye 1889, 3094, 3143, 3390, 3540, 3677, 4787, 5058, 5218, 5704	k.- dum 443, 5936, 5939
kitāb (<Ar.) kitap.	k.- duñ 2842
k. 6117	k.- ma 179, 1238
k.- ı hāḳḳı 2498	k.- madı 139, 1542, 1681, 2313, 2323, 2325, 3327, 4876, 5120
k. 816, 5250, 6238	k.- mayanlar 2098
k.+ ı 819, 1110, 4374, 4905, 4927, 5075	k.- maz 322, 1039, 1375, 3268, 3328, 4508, 4656, 4658, 5064, 5602, 5862
k.+ ında 2468	k.- mazdı 262, 5740
k.+ ından 5002	k.- mazlar 1652, 4755, 4897
k.+ ını 4630	k.- mış 1272
k.+ lar 3622, 5364	k.- mışdur 1191
k.+ u'n-nārda 1380	k.- muşdı 4196
k.+ u'n-nārda 1381	
k.+ u'n-nārı gör 1382	

ķ.- ñ 4592	
ķ.- r 3813, 4054	ķoķu (<T.) koku.
ķ.- rıdum 2705	ķ. 3023, 5151, 5384
ķ.- salar 1422	ķ.+ lar 5213
ķ.- salardı 1138	ķ.+ ları 3207, 5151, 5284
ķ.- sun 849	ķ.+ sı 1866, 2893, 3092, 3358,
ķ.- ya 846, 1531, 4496, 5418,	4130, 4131, 4135, 5327
5710, 6044	ķ.+ sın 4134
ķ.- yalar 1940	ķ.+ sina 4097
ķ.- yar 2480, 3815, 4852	ķ.+ sundan 5152
ķ.- yasın 4524	
ķocal- (<T.) yaşılanmak.	ķoķula- (<T.) koklamak.
ķ.- ar 4426	ķ.- ya 3832
ķ.- mayınca 1104	ķoķ- (<T.) kokmak.
ķoķa- (<T.) kocamak, yaşılanmak.	ķ.- a 3311, 5249, 5253
ķ.- r 4983	ķ.- ar 3023, 4235, 4459
	ķ.- ardı 263
ķoğ (<T.) kıvılcım.	ķoķu (<T.) koku.
ķ. 1420	ķ.+ ları 4459
	ķ.+ sı 1419
ķoķ- (<T.) kokmak.	ķoķulu (<T.) kokulu.
ķ.- a 4002	ķ. 2339, 3857
ķ.- ar 2606, 3043, 3207	
ķ.- sañ 4134	ķol (<T.) kol.
ķoķı (<T.) koku.	ķ.+ ını 4005, 4781
ķ. 5383	ķ.+ lar 2946
ķoķu (<T.) koku.	ķ.+ larında 1956, 2946, 4685
ķ. 3384	ķ.+ unda 3738, 2945
ķ.+ dur 2749	ķollıķçı (<T.) hizmetçi, koruyucu.
ķ.+ sı 2892, 3190	ķ.+ sı 3045

kolmaş (?) aldatıcı, hilekâr.

ķ. 1682

kon- (<T.) konmak.

ķ.- a 768, 2571, 2609, 2962,
3170, 4093, 4348, 4354

ķ.- alar 3061, 5604

ķ.- an 3794

ķ.- anlara 2181

ķ.- aruz 5342

ķ.- aydı 1098

ķ.- dı 1160, 4063, 4618

ķ.- ısar 3412

ķ.- madı 761

ķ.- mamış 5028

ķ.- up 428

ķ.- updur 3671

konāh (<T.) konak.

ķ. 4520

konıl- (<T.) konulmak.

ķ.- a 4092, 6195

koñşu (<T.) komşu.

ķ. 2664, 3552

ķ.+ lardan 5504

ķ.+ ları 4477

ķ.+ larınıñ 4476

ķ.+ sıyıla 2663

konuqluķ (<T.) konukluk, misafirlik.

ķ. 5677

ķ.+ a 5370, 5383, 5404, 5411

ķ.+ ina 5674

konul- (<T.) konulmak.

ķ.- a 5609, 5611

ķ.- mış 1655, 1968, 2154,
2317, 2542, 3038, 3162, 3393, 3785

kop- (<T.) kopmak.

ķ.- alar 4902

ķ.- duğ-ı 1218

ķ.- sa 1192

ķ.- unca 4002, 4522

kopar- (<T.) koparmak.

ķ.- dılar 4757

ķ.- ur 4753

korķu (<T.) korku.

ķ. 2977, 3330, 5207, 5970

ķ.+ sı 3190

ķ.+ sundan 1366

ķ.+ yıla 5198, 6049

kork- (<T.) korkmak.

ķ.- maya

kork- (<T.) korkmak.

ķ.- adır 3176

ķ.- an 2993, 3191

ķ.- anlaruñdır 3171

ķ.- ar 113, 1299

ķ.- arlar 2902

ķ.- arum 4604

ķ.- aruz 2907

ķ.- dı-lar 2909	ķ.- up 603, 612, 2423, 2603,
ķ.- duğıçün 2989	2678, 2716, 3495, 3648, 3794, 3800,
ķ.- maya 1222, 3175	4083, 4347, 4660, 4881, 5966
ķ.- mayan 1222, 3175	ķ.- updur 3452
ķ.- sa 2979	
ķ.- up 2590, 2985, 3191, 3472,	ķoyu (<T.) koyu.
3659	ķ. 3148, 3207
ķorķu (<T.) korku.	ķoyul- (<T.) koyulmak.
ķ. 1722, 3173	ķ.- updur 5387
ķ.+ lardan 3180	
ķ.+ larına 3146	ķök (<T.) kök.
ķ.+ sı 2001, 3174	k.+ i 1586, 2871, 2884, 3001
ķ.+ sın 5096	
ķ.+ sından 2910, 6001	ķöpük (<T.) köpük.
ķorķulu (<T.) korkulu.	k.+ den 976
ķ. 1275	k.+ i 137
ķorķut- (<T.) korkutmak.	ķör (<T.) kör.
ķ.- ır 2496	k. 1387
ķoş- (<T.) koşmak.	ķöşe (<Far.) köşe.
ķ. 869	k.+ sinden 2042
ķov- (<T.) kovmak.	ķöşek (<T.) deve yavrusu.
ķ.- dı 615	k.+ dür 3963
ķ.- ıcaķ 1650	ķöşk (<Far.) köşk, saray.
ķoy- (<T.) koymak.	bāğ-ı k.+ e 4081
ķ.- dı 382, 1004, 2442, 4881	bāğ-ı k.+ i 4082
ķ.- sañ 4671	cennet-i k. 1678
	k. 633, 1340, 1473, 1501,
	1612, 1624, 1783, 1787, 1904, 1910,
	1918, 1968, 1981, 1985, 2286, 2351,

2372, 2437, 2449, 2731, 2760, 2821,
2859, 2860, 2921, 3008, 3111, 3166,
3783, 3834, 4098, 4481, 4936, 5275,
5316, 5327, 5331, 5344, 5381, 5427,
5441

k.+ de 1922, 1950, 4482,
4483, 5350

k.+ e 2871, 5321

k.+ i 2461, 4120

k.+ ile 3141

k.+ ler 1384, 1908, 2130,
2224, 2229, 2287, 2435, 3082, 3097,
4086, 4097, 4193, 4801, 5339, 5379

k.+ lerde 3202, 4267

k.+ lerdeki 5332

k.+ lere 2348

k.+ lere 4283

k.+ leri 1917, 2387, 3082, 5289

k.+ lerin 5288

k.+ lerinden 2222, 2895

k.+ lerün 1920, 2216

k.+ ü 2873, 4084

k.+ ün 1919, 2328

k.+ ün 2157

k.+ ünde 1341

k.+ üñüze 6175

sarāy-ı k. 1587, 2485, 5017, 5865

taht-ı k. 2911

köy (<Far.) köy.

k. 1206, 2387, 2388, 2661

ķubbe (<Ar.) kubbe.

ķ.- ber-ķubbe 269

ķ.- yi mīnā 3783

ķ. 1811, 1941, 4312

ķ.+ de 3054

ķ.+ dir 468

ķ.+ ler 3053

ķ.+ sin 231

ķ.- i mīnā 158

ķubh (<Ar.) çirkinlik.

ķ.+ unı 5489

ķubūr (<Ar.) mezarlar.

ķ.+ da 1819

ķ.+ ında 4903

ķ.+ ından 5248

ķ.+ undan 5253

ķuc- (<T.) kucaklamak.

ķ.- a 3993

ķ.- dı 4781

ķuç- (<T.) kucaklamak.

ķ.- dı 4781

ķ.- up 5306

ķuddūs (<Ar.) temiz, pak.

ķ. 109, 5224

ķudret (<Ar.) güç, kuvvet.

ķ.- i hāķ 1309

ķ.- i hāķķ'a 1002

ķ.- i ķādir 474

ķ.- ü hāķ'dan 3692

ķ. 476, 588, 1043, 1161,
1463, 3420, 4105, 5315
ferrāş-ı ķ. 1932, 4101
naķķāş-ı ķ. 1932, 4101
yed-i ķ. 3392
ķ.+ den 1543, 1687, 3542
ķ.+ e 354
ķ.+ inden 540, 1688, 2039,
2856, 3030, 3401, 3863
kemāl-i ķ.+ inden 583, 5637
kemāl-i ķ.+ inden 3613, 3886
ķ.+ ine 3579
ķ.+ iyle 3254
ķ.+ le 4760
Yed-i ķ.+ le 2115, 5424, 5859,
6052
ķ.+ lerinde 1259
ķ.+ lerine 3123
ķ.+ üñden 5461
kemāl-i ķ.+ üñden 4118

ķuds (<Ar.) kutsallık.

ķ. 5224, 5274
nūr-u ķ. 5862
‘ayn-ı ķ.+ de 361
maķām-ı ķ.+ e 5177
envār-ı ķ.+ iñle 180
ķ.+ um 6134
riyāż-ı ķ.+ üme 367

ķudsi (<Ar.) kutsal.

ķ. 108, 110
maķām-ı ķ.+ de 5283
ķ.+ den 5284

nūr-ı ķ.+ den 109

nefs-i ķ.+ dir 107

ķ.+ lere 2718

ķudsiyye (<Ar.) kutsallık.

ķ. 104

ķ.+ de 96

ķudüs (<Ar.) Kudüs.

ķ. 4756

ķ.+ den 396

ķüh (<Far.) dağ.

ħavl-i k.- ı ķāfa 1228

k.+ ca 1288

verā’-ı k.- ı ķāfda 1223

ķul (<T.) kul.

ķ. 56, 804, 845, 1006, 1774,
1850, 1883, 2366, 2578, 2648, 2838,
3012, 3284, 3568, 3571, 3576, 3903,
4301, 4307, 4309, 4318, 4334, 4387,
4699, 5396, 5414, 5472, 5627, 5750,
6066, 6213

ķ.+ a 172, 204, 722, 751,
2579, 3013, 3554, 3570, 3861, 4326,
4328, 5362, 5481, 6079, 6194, 6229

ķ.+ dır 234, 3726, 4035

ķ.+ dur 5259

ķ.+ ı 1221, 2305, 3660, 4057,

5304, 6162

ķ.+ ina 708, 3850, 4335, 5882

ķ.+ ını 4322

ķ.+ ken 265

ҡ.+ la 2299
 ҡ.+ lar 2251, 3008, 3133,
 3721, 3786, 4286, 4289, 4329, 4814,
 5287, 5583
 ҡ.+ lardan 5431, 6056
 ҡ.+ lara 305, 3509, 4016,
 4166, 4525, 5274, 5691, 5725, 5735
 ҡ.+ lardır 183
 ҡ.+ ları 1967, 3517, 3913, 4095
 ҡ.+ larından 3902, 4532, 4588,
 5224
 ҡ.+ larınıñ 3455, 3674
 ҡ.+ larıdur 3184
 ҡ.+ larım 5425, 6130
 ҡ.+ larıma 5225
 ҡ.+ larımçün 1467
 ҡ.+ ların 3456
 ҡ.+ larına 61, 1212, 1399,
 2015, 2598, 3186, 3213, 3237, 3639,
 3658, 5731, 5956
 ҡ.+ larını 5369
 ҡ.+ larum 5126, 5191, 5206,
 5211, 5699, 5993, 6038, 6048
 ҡ.+ laruma 5781
 ҡ.+ larumçündür 5981
 ҡ.+ larumdan 5190
 ҡ.+ larumla 5511
 ҡ.+ larumuñ 5508
 ҡ.+ laruñ 181, 523, 2838,
 3465, 3476, 3480, 3498
 ҡ.+ laruña 6063
 ҡ.+ laruñıla 174
 ҡ.+ um 651, 3010, 3286

ҡ.+ uñ 1516, 1517, 1989,
 4864, 5888, 6159
 ҡ.+ uña 709, 1510, 1604,
 2706, 2965, 3074, 3695, 4024, 5401
 ҡ.+ uñam 1988
 ҡ.+ uñdan 4983
 ҡ.+ uñı 3905
 ҡ.+ una 3173
 ҡ.+ undan 6217
 ҡ.+ uñuz 808, 3180
 ҡ.+ uñuza 4338
 ҡ.+ uyuz 306
ҡulağ (<T.) bk. **ҡulaқ.**
 ҡ. 4629, 4748
 ҡ.+ ın 714
 ҡ.+ ıyla 5723
 ҡ.+ uñ 1238

ҡulah (<T.) bk. **ҡulaқ.**
 ҡ. 4506, 4525

ҡulaқ (<T.) kulak. (*krş.* **ҡulağ,**
ҡulah)
 ҡ. 1468, 1625, 1906, 2228,
 3055, 3555, 5153, 5224, 5708, 6113
 ҡ.+ a 3102, 6202
 ҡ.+ ı 1130, 3967
 ҡ.+ larda 3712

ҡulaksız (<T.) kulaksız.
 ҡ. 3500

ҡulavuz (<T.) kılavuz, rehber.

ķ. 502	ķ.- up 215, 270, 1803
	ķ.- updur 5002
ķulb (<Ar.) kulp.	
ķ.+ ı 3245	ķur'ān (<Ar.) Kur'an-ı Kerim.
ķ.+ lu 3246	ķ. 312, 823, 824, 1637, 2723,
	3217, 3498, 4562, 4586, 4600, 4917,
ķullan- (<T.) kullanmak.	5091, 5230, 5233, 5927, 6041, 6099
ķ.- dı 4555	ķ.+ da 1544, 2269, 5781,
	5860, 5863, 5955
ķulle (<Ar.) kule.	ķ.+ dır 2500
ķ.- i Kāfa 237	ķ.+ ı 4540
ķulluķçı (<T.) hizmetkār, carıye.	ķurb (<Ar.) yakınılık.
ķ. 4484	ķ.- ı ķurba 362
ķ.+ sıyuz 4691, 4709, 4716	ķ. 2137, 4395, 5773
	ķ.+ a 4311
ķulūb (<Ar.) kalpler.	ķurb-ı ķ.+ a 362
ķ.- ı 'ārife 5862	maķām-ı ķ.+ da 442
ķ.+ a 300	ķ.+ ula 5789
ķ.+ dan 5631	Bisāt-ı ķ.+ uñ 187
ķ.+ ı 2606, 3304	
ķ.+ ını 79	ķurbān (<Ar.) kurban.
ķ.- ı efķār-ı nāsda 1652	ķ. 1495, 1861, 3200, 3211,
ķ.- u ma'den-i 'irfān 2709	3453, 3732, 4406, 4439, 4562, 4784,
	5104, 5591
ķum (<T.) kum	
ķ.+ lar 1909	ķurı
	ķ.+ ymış 3198
ķubūrdan (<Ar.) kabirler.	
ķ.+ dan 1816	ķurıl- (<T.) kurulmak.
	ķ.- a 4312
ķur- (<T.) kurmak.	ķ.- mış 1811
ķ.- ar 154, 3158, 4929	
ķ.- uñ 6088	ķurre (<Ar.) soğuk,

ķ.+ t'ül- 'ayn 3503

ķurtar- (<T.) kurtarmak.

ķ.- up 4023, 6074, 6077

ķurtıl- (<T.) kurtulmak.

ķ.- a 5410

ķ.- up 1236

ķurtul- (<T.) kurtulmak.

ķ.- up 4575

ķ.- urlar 3427, 5130

ķuru- (<T.) kurumak.

ķ.- ya 1168

ķuru (<T.) kuru.

ķ. 1676, 3930, 4191, 4904

ķ.+ s1 3025

ķurul- (<T.) kurulmak.

ķ.- a 6195

ķ.- dı 6238

ķ.- mış 1814, 2144, 3052

ķ.- mışdur 1562, 3785

ķurulu (<T.) kurulu.

ķ. 5333

ķuş- (<T.) kusmak.

ķ.- aydı 3855

ķuşāri (<Ar.) çaba, gayret.

ķ. 2242

ķusmuķ (<T.) kusmuk.

ķ. 3858

ķuşāt (<Ar.) denge, ölçü.

ķ. 2123, 2722

ķuşūr (<Ar.) eksiklik, kusur.

ķ. 4882

ķ.- ı 'izzetüñ 193

ķ.- ı reyn 2367

ķ.- u cennet 185

ķ.+ a 5441

ķ.+ da 2156

ķ.+ ıdur 2367

ķ.+ ın 1985

ķ.+ umuz 185

ķ.+ uñ 2616

ķ.+ un 430, 1985

ķuş (<T.) kuş.

hevā-yı ķ. 4239

ķ. 1076, 1111, 1283, 1284,

1579, 2569, 2608, 2610, 3095, 3255,

3683, 4249, 4444, 4460

ķ.+ lar 3253, 3892, 4939

ķ.+ laruñ 5576

ķ.+ uñ 5579

ķ.+ uynı 3813

ķuşat- (<T.) kuşatmak.

ķ.- dı 1610, 1612, 1617, 1618

ķ.- mışdır 1614

kuşlğ (<T.) kuşluk vakti.

ķ.+ ın 3652

ķut (<T.) mutluluk, uğur, baht.

ķ. 1925, 2154, 2288, 2329,
3124, 3138, 3231, 4803

ķūt (<T.) bk. **ķut**.

ķ. 1563, 1829, 1869, 2172,
3205, 3712, 4724
ķ.+ a 3987

ķūtāh (<Ar.) kısa.

k. 1288, 3446

ķutlu (<T.) mutlu, uğurlu.

ķ. 766, 1594, 2101, 2587,
2600, 2971, 4928, 5229, 5294, 5837,
6222

baht-ı ķ. 6237

ķuṭūn (<Ar.) pamuklar.

ķ.+ ı 2923

ķuvā (<Ar.) kuvvetler.

ķ.- yı ḥamsedir 92
ķ.- yi ḥams 105
ķ.+ nuñ 93

ķuvād (<Ar.) kumandanlar.

ķalb-i ķ.+ ı 2505

ķuvve (<Ar.) kuvvet, güç.

ķ. 97

ķuvvet (<Ar.) kuvvet.

ķ. 480, 1463, 3094, 3738,
4105, 5841, 5901, 5903, 5952

‘adl-ü ķ. 746

ķ.+ de 2814

ķ.+ dir 1407

ķ.+ ine 1302, 1303

ķ.+ ler 3924

ķ.+ lü 5897

ķuyruk (<T.) kuyruk.

ķ.+ ı 1256

ķ.+ ıla 1163

ķ.+ muñ 1347

ķ.+ ları 1096

ķ.+ uñ 1097

ķuyu (<T.) kuyu.

ķ.+ dur 1383

ķ.+ lardır 1343

ķ.+ nuñ 1344

ķübrā (<Ar.) daha büyük, ulu.

k. 2968, 3739

ḥayret-i k. 5744

‘ālem-i k. 909

ķüçük (<T.) küçük.

k. 485

ķüdūrāt (<Ar.) bulanıklıklar, gamlar.

ķ.+ ın 1681

küduret (<Ar.) bulanıklık.

g. 3916

küffār (<Ar.) kafirler.

k. 579, 1292, 2107, 2111,
3437, 4583, 4738, 4826, 4994

k.+ a 1314, 1327, 1408, 1735,
1738, 2753, 4399, 4991, 4992, 5054,
5251

k.+ dan 4775, 4990

k.+ dur 1419

k.+ ı 4488, 4776

k.+ i 4996

k.+ uñ 3665, 4408, 4909

küfr (<Ar.) dinsizlik, imansızlık.

(krş. küfür)

k.+ e 4185

küfrān (<Ar.) iyilik bilmeme, nankörlük.

ehl-i k. 3663

küfrī (<Ar.) küfürle ilgili.

rüsüm-ı k. 118

küfür (<Ar.) bk. küfr.

k. 378

küfv (<Ar.) eş, benzer, denk.

k. 4546

k.+ i 4546

kühla (<Ar.) gözü sürmeli.

k. 167

kühn (<Ar.) asıl, öz

k.- i cemāli 835

k.- ü ekberdür 5861

kül (<T.) kül, toz.

k. 1102, 2360

k.+ ini 1672

gülāb (<Far.) gül suyu.

k. 3537

küll (<Ar.) hep, bütün.

ma'den-i k.- ü kemālāt 662

nefs-i k. 1006

'aql-ı k. 1004

küllā (<Ar.) bk. küll.

k. 6176

külle (<Far.) kâhkül.

k.+ ler 1097

küllī (<Ar.) genel, bütün.

k. 239, 282, 312, 1226, 4511,

5706

idrāk-i k.+ den 101

k.+ nūñ 5839

mebde'-i k. 916

menşe'-i k. 915

külliyāt (<Ar.) bir şeyin hepsi.

k. 94, 4146

küllü (<Ar.) bk. küllī.

k. 6050	k.+ den 954
Şıfât-ı k. 198	k.+ dir 674
	k.+ ler 5234
kün (<Ar.) Arapça'da "ol, olsun".	k.+ lerde 953, 5189
k. 1003, 1005, 1034, 1042, 3183	k.+ lerün 1501
emr-i k. 3181	k.+ nün 947, 949
emr-i k.+ le 1304	k.+ ye 400, 948
	k.+ yi 399, 445, 946
kündü (<Far.) keskin olmayan, kör.	k.+ yle 401
k. +nün 4547	
	kürsi (<Ar.) bk. kürsî .
küngüre (<Far.) kubbenin en üstü.	k. 681, 1441
k. 1836, 1837	k.+ lerde 4471
k.+ si 1917, 1919	k.+ yi 1440, 1921
k.+ sidür 1918	
	kürş (<Ar.) işkembe.
künh (<Ar.) bir şeyin özü, gerçeği.	k.+ dür 4190
ḥıfā'-yı k.- i celāle 5747	
k.+ ine 2252	küsūf (<Ar.) Güneş'in tutulması.
k.+ lerin 2847	k. 2362
küntü (<Ar.) "oldum" anlamındadır.	küşā (<Far.) sonuna geldiği
sırr-ı k.+ ü 533	kelimelere açan, açıcı anlamı
	veren ek.
kürs (<Ar.) bk. kürsî .	k.+ sı 3979
k.+ e 5749	
k.+ i 273, 593	küşād (<Far.) açılmış, açık, ferah.
k.+ üm 6134	k.+ umuz 6076
kürsî (<Ar.) oturulacak yer, kürsü, taht.	küşāde (<Far.) açılmış, açık, ferah.
k. 413, 456, 584, 896, 898,	k. 3297
908, 943, 944, 949, 1042, 5615	
k.+ ce 952	küttāb (<Ar.) katipler.
k.+ de 5970	k. 227

lā (<Ar.) “-siz, yok, değil” anlamına gelen olumsuzluk edatı. l.- ġarbī 103 l.- ŧarġī 103 l. 219, 3955, 5223, 6169 l.-mekān 228 lā-miŧāl 5263	lahhāz (<Ar.) bir an, kısa bir süre. Vāmık-ı l. 2246
	lahīŧ (<Ar.) öz, özet. l.+ i 5439
	lahīk (<Ar.) sonradan gelen, takip eden. l. 2166, 4185
lāb (<Far.) süt. l. 200	lāhūt (<Ar.) uluhiyyet âlemi. l.- ı hüviyyetde 70
lābud (<Ar.) mutlaka, kesinlikle. l. 2384	lahza (<Ar.) an. l. 4073 l.+ ca 1413 l.+ da 991
lafz (<Ar.) söz, kelime. l.+ udur 5809	la‘ib (<Ar.) oyun eden, oyuncu. l. 1739
lāġ (<Ar.) ŧaka, boş laf. l. 5351	lā‘ibā (<Ar.) bk. la‘ib. l. 2516
laġiv (<Ar.) bk. laġv. l. 2069, 2572, 2573, 3287, 3495, 3649 l.+ den 2067, 2069, 2082, 2096, 3648	la‘in (<Ar.) lanetlenmiŧ. l. 1112, 4502 fi‘l-i l.+ dūr 911 l.+ e 3443
laġv (<Ar.) boş ve faydasız söz veya davranıŧ. (<i>krŧ. laġiv</i>) l. 774, 3644 l.+ e 2070 l.+ i 3648, 3649	la‘l (<Far.) kırmızı renkli kıymetli taŧ. l. 2324, 2342, 2419, 2429, 2441, 2453, 2456, 2585, 3527, 4092, 4527, 4954, 5285, 6196

l.- i allar 232	l. 3088
l.- i gevher 2336	
l.- i zeberced 1925	lisān (<Ar.) dil.
l.- i zülālını 1893	l.+ ı 886
l.+ e 3987	l.+ ü'l-hālıla diyüp 2905
l.+ i 1456, 2247, 3835, 4163, 4435	livā (<Ar.) bayrak.
l.+ i 3527	l. 1226
l.+ iden 5589	l.+ sı 5181
l.+ inden 3713	
l.+ inden 5465	lāmi'ü'l-envār (<Ar.) nur saçarak parlayan.
l.+ ine 1459	l. 5963
l.+ iye 5596	
l.+ iyle 2734	la'net (<Ar.) lanet.
leb-i l.- i revāsından 3329	l. 3644
leb-i l.+ i 214, 3539	Bihār-ı l.+ e 380
leb-i l.+ ide 2490	
leb-i l.+ in 5599	
cām-ı l.+ inün 3688	laṭīf (<Ar.) latif, hoş, güzel.
lālā (<Ar.) Osmanlı sarayında şehzadelerin öğretmeni.	l. 135, 188, 555, 611, 637, 648, 955, 1649, 1654, 1888, 1941, 1961, 1970, 1971, 2126, 2302, 2606, 2760, 2763, 2796, 2846, 3000, 3029, 3153, 3198, 3207, 3454, 3573, 3682, 3866, 4043, 4055, 4200, 4664, 4766, 4780, 5151, 5232, 5467, 5550, 5594, 5599, 5638, 5709, 5715, 5721, 5831, 5947, 6011, 6065
l. 2734, 3555, 3556, 3574, 6170, 6177	
lāle (<Ar.) lale.	l.+ dir 127
l. 3264, 3454, 3537, 3988, 5594, 5596	l.+ dür 1914, 3306, 3321, 3388, 3415, 5348
l.+nün 2490, 2851, 3329, 4213	l.+ ün 4050
lillah (<Ar.) bk. li'llah .	
l. 1729, 3089, 3755, 5252, 5437	
lillāhi (<Ar.) bk. li'llah .	lāvā (<Ar.) bela, keder.

l. 3805	l.- i meykūnı 1655
	l.+ i 219, 1459, 3264, 3265, 3454, 3688, 5593, 5594
lāy (<Far.) söyleyen.	l.+ inde 1018
l. 3692	l.+ inden 1772, 2851, 3986, 4213, 5219
lāyezāl (<Ar.) zeval bulmaz, ebedî.	l.+ indendür 5357
beḳā-yı l. 2843, 5105	vaşl-ı l.- i şīrīni 3268
l.+ dir 4378	
şarāb-ı l.+ iden 230, 5265	
	lebbeyk (<Ar.) buyrunuz, emir sizindir.
lāyık (<Ar.) uygun, yaraşır, münâsip.	l. 3317, 4338
l. 50, 521, 1496, 1802, 2619, 2750, 2932, 3586, 4047, 4561, 4633, 5653, 6018, 6033	lebīb (<Ar.) akıllı.
l.+ ıdı 3707	l. 653
	l.+ dür 537, 1084
lāzım (<Ar.) lazım.	leclāc (<Ar.) satranç oyununu icat eden.
l. 1737, 5818	l. 616
l.+ ı 2804	ledünnī (<Ar.) Allah bilgisine, sırlarına ait.
l+ ınsız 5817	l. 214, 3717, 3725
şıdḳ-ı l. 5816	‘ilm-i l.+ den 344, 539
leb (<Far.) dudak.	
ḥāl-i l. 3574	lefī (<Ar.) elbette
ḥavş-ı l.+ i 5589	l. 4905, 4927
l. 2585, 4656	
l.- i ḡoncesi 2849, 5590	leh (<Ar.) onun için, ona.
l.- i ḡülgūnına 5596	l. 3444
l.- i ḥūrāya 2729	
l.- i ḳandine 3671	leḥāz (<Ar.) göz ucu.
l.- i la‘li 214, 3539	l. 5249
l.- i la‘l-i revāsından 3329	
l.- i la‘lide 2490	leḥḥāz (<Ar.) göz ucuyla bakan.
l.- i la‘lin 5599	

l. 2243	l. 1937, 3523, 4104
lehiv (<Ar.) eğlence. l.+ ler 1739	levā (<Ar.) yürek yanıklığı. l. 6232
lehm (<Ar.) oynu, eğlence, faydasız iş. l.+ i 5349	levāhık (<Ar.) lahikalar, ekler. l.+ dan 103
lemmāz (<Ar.) çok tat alan. l. 2245, 5256	levāih (<Ar.) lahiyalar. l. 915 l.- i tecellīye 96
lemyezel (<Ar.) yok olmaz, zeval bulmaz, bâkî, dâimî, lâyezal. beķā-yı l. 1538	levh (<Ar.) levha. (krş. levih) ķalb-i l.+ ine 300 l. 594, 774, 780, 794, 802, 803, 842, 851, 1009 l.- i allah 783 l.- i ĥaķ 820 l.- i ĥaķda 822 l.- i ĥalka 820 l.- i maĥfūz 408, 545, 553, 816 l.- i maĥfūza 299 l.+ de 842, 2501 l.+ deki 299 l.+ e 406, 852 l.+ i 405, 819, 862 l.+ idür 3739 l.+ in 6229 l.+ inde 770, 1659 l.+ üñ 784
lenerā (<Ar.) göremedik, nereye gittiğini göremedik. l. 5821	
lerze (<Far.) titreme, ürperme. l. 3679, 5598	
leşker (<Far.) asker. l. 4618 l.+ i 4738	
leţāfet (<Ar.) latiflik, hoşluk. l. 1959, 3397, 5377, 5575 l.+ de 2160, 2575, 3130, 3261, 3984, 4159 l.+ den 463, 2931, 4151, 4157 Tesnīm-i l.+ den 2249	
leţāif (<Ar.) latifeler.	levih (<Ar.) bk. levh . l.+ de 594, 781, 795, 799, 824, 827, 828

l.+ dir 940	l. 4671
l.+ dūr 782	
levin (<Ar.) bk. levn .	Leylī (<Ar.) Leylâ.
l.+ dūr 3347	l.+ ye 1015
levlāk (<Ar.) sen olmasaydın.	Leyūsā (<Ar.) Dünya'yı buynuzunda taşıyan öküzün adı.
l. 157, 3706	l.+ dur 1129
hıṭbe-i l. 2020	
hıṭbe-yi l. 3726	leyyin (<Ar.) yumuşak.
maḳşad-ı l. 5719	l. 3764
levn (<Ar.) renk. (<i>krş.</i> levin)	Lezā (<Ar.) cehennemin isimlerinden biri.
l.- i berrāk 1926	l.+ dur 1320
l.- i şafāsından 4158	
l.+ i 3040, 3348, 3363, 3997,	lezīz (<Ar.) leziz, lezzetli.
4966, 5468, 5469	l. 3768, 3923, 5831
l.+ ini 3326	l.+ dūr 2247, 3347, 5361
l.+ idūr 4966	lezzāt (<Ar.) lezzetler.
levnī (<Ar.) renkle ilgili.	l.- ı dünyā 5064
l. 4343, 5386	l. 313, 1663, 2127, 2791, 2819, 4029, 6213
levvāḥ (<Ar.) yakıcı, bozucu.	l.+ a 5722
l. 770	l.+ ı 2792
leyl (<Ar.) gece.	Vişāl-i l.+ ına 4044
l.- i mi'rācda 1779, 3751	l.+ uñ 2826
l.+ etü'l-esrā 143	
l.+ etü'l-mi'rācda 2019	lezzet (<Ar.) lezzet.
l.+ ü'l-ḳadirde nūr 5602	l.- ü hisse 2958
Ḳadr-i l.+ ī 1897	l. 480, 761, 769, 1532, 1535, 2199, 2201, 2227, 2547, 2548, 2838, 2889, 2933, 2959, 4025, 4351, 4387, 4633, 4643, 5007, 5010, 5019, 5150,
Leylā (<Ar.) Leylâ.	

5388, 5575, 5582, 5769, 5859, 5987,
6181

maḥẓ-ı l. 5006

l.+ de 2779, 2957

l.+ e 2667, 3126

l.+ i 5154, 5770

kemāl-i l.+ i 3867

l.+ inden 2773, 5880

l.+ ini 4003

l.+ le 2370

l.+ leri 5976

l.+ lerine 4122

l.+ lü 3859

līkā (<Ar.) yüz, çehre.

l.+ ya 3563

līki (<Far.) ancak, fakat.

l. 1560

līkin (<Far.) ancak, fakat.

l. 1898, 5601

li'llah (<Ar.) Allah'a mahsus.

l. 3081

libās (<Ar.) elbise.

l.- ı harfile 835

l.- ı saltanatda 2692

l. 1039, 3595, 4077

l.+ dan 4078

l.+ ı 1575, 1697, 2866, 3957,

5337, 5548, 5643

l.+ la 3945

l.+ ları 1400, 3616, 5094

l.+ uñuz 3547

liḥām (<Ar.) lehim.

l.+ ı 3970

likā (<Ar.) görme, yüz, çehre.

l.- yı ḥaqq'adur 2855

l.- yi pādīşāha 1779

l. 3669, 5241, 5890, 6152

vaşl-ı l. 188

l.+ ñ 6228

l.+ sıdur 2958

l.+ sın 5886

l.+ sından 5502, 5716, 6203

nūr-u l.+ sından 4036

l.+ sınıñ 5706

nūr-ı l.+ yı 352

likāullah (<Ar.) Allah'a kavuşma.

l.+ ıla 2959

līvān (?) ?

l. 259

l.+ ma 4746

eyvān-ı l. 1803

liyākat (<Ar.) layık olma.

l. 130, 3271

loqma (<Ar.) lokma.

l. 4298

lu'b (<Ar.) oyun, eğlence.

l. 774	3187, 3214, 3289, 3447, 3647, 3667, 3731, 4050, 4117, 4330, 4418, 5112, 5172, 5431, 5454, 5460, 5556, 5703, 5707, 5716, 5752, 5755, 5821, 5855, 5903, 5924, 5998, 6139, 6218, 6236
Lūṭ (<Ar.) Hz. Lut.	
l. 4296	
lüccī (<Ar.) engin sular.	kemāl-i l. 4319
l. 4518	l.+ a 5626
	l.+ ı 564, 1681, 3185, 5926
lü'lü' (<Ar.) inci.	l.+ ın 5607
l. 2431	l.+ ına 2252, 2708
l.- i a'lādur 5465	l.+ ından 54, 347, 2127, 3708, 5119, 5235
l.- i berrāk 2947	kemāl-i maḥẓ-ı l.+ ından 1805
l.- i menşūr 4157, 5318	l.+ ını 6091
l.- i yāḳūt 5358	l.+ ıla 758, 5736, 5829
l.- yi ebhā 3696	l.+ ın 312, 3675
l.- yi esmā-yı şıfâtı 527	l.+ ıyla 1169, 1541, 4410, 5833, 5940
l. 788, 2339, 2419, 2429, 2456, 2575, 2597, 2732, 3259, 3264, 3528, 3565, 4312, 5168, 5311, 5393, 5981, 6170	l.+ ile 1425, 1665, 2960, 3083, 3243, 3512, 4548, 5988, 6122, 6173, 6205
āb-ı l. 3329	kemāl-i l.+ ile 6179
l.+ dūr 5539	l.+ iyle 1781
l.+ yile 1016, 1561, 3555	l.+ ula 1677
lüṭṭ (<Ar.) lütuf, iyilik. (<i>krş.</i> lütuf)	l.+ umı 368
l.- ı ḥaḳḳı 1680	l.+ umuzdan 5751
l.- ı ḥiṭāb 6055	l.+ uñı 5720
l.- i zülālını 2016	l.+ unuñ 2379
l.- u bī-hemtā 185	
l.- u şabāsından 5712	lüṭuf (<Ar.) bk. lütuf .
l.- ü maḥabbet 4547	l. 1287, 2992, 4894, 6194
l. 127, 128, 201, 250, 613, 909, 1177, 1230, 1728, 1774, 1803, 2036, 2478, 2596, 2974, 2989, 3089,	lüzüm (<Ar.) gerek, lazım.
	l.+ dur 5818

mā (<Ar.) o şey ki.	m.+ den 101, 231, 664, 3696,
m.- hazırdu 5423	5032
m.- hazır 5418	m.+ le 104, 283, 294, 1525,
m.- yı tesnīmden 4971	5111
ma‘a-hazā (<Ar.) bununla beraber,	ma‘āṣī (<Ar.) asilikler.
böyle iken.	m. 1641, 3630, 4127, 4915,
m. 2825, 3763	5489, 6017
	m.+ den 2903, 5127
ma‘ād (<Ar.) dönülen yer, ahiret.	ma‘āṣ (<Ar.) maaş.
m.+ ı 4669	m. 221
m.+ a92, 5255	m.+ a 92
ma‘ālī (<Ar.) yüce, yüksek.	mābeyn (<Ar.) iki şeyin arası.
m. 2246	m.+ i 1833, 2863
m.+ ye 2370	
ma‘ānī (<Ar.) anlamlar.	ma‘būd (<Ar.) kendisine ibadet
m. 344, 745, 2243, 2244,	edilen, Allah.
5223, 5989	m. 159, 171, 716, 1008, 1881,
şarrāf-ı m.+ sin 4748	3334, 3702, 4644, 5228
m.+ yi 777, 5708	m.+ ı 489
ma‘āric (<Ar.) merdivenler.	mācid (<Ar.) şan ve şeref sahibi olan
m.+ de 5967	kimse.
	m. 2707, 4622
ma‘ārif (<Ar.) ilimler.	mādām (<Ar.) madem, çünkü.
m. 105, 215, 255, 630, 2502,	m. 1403, 2159, 3086, 5843
2559, 2789, 2792, 3697, 3714, 4523,	
4755, 5457, 5962	madde (<Ar.) madde.
‘ilm-i m. 5771	m.+ sinden 1689
m.+ de 222, 2597, 3504	ma‘den (<Ar.) maden, cevher.

m.- i ahlāk 2724	
m.- i elṭāf 5462	mağrūr (<Ar.) mağruru, gururlu.
m.- i kenzü'l-vücūddur 537	m. 1740, 2185, 2364, 2410,
m.- i küll-ü kemālāt 662	3812, 4230, 4916, 5063
ḳulub-u m.- i 'irfān 2709	
m.+ i 223, 2246, 4215	mağşūl (<Ar.) gusletmiş.
m.+ idür 3714	m. 1189
m.+ in 2312	
m.+ inüñ 3697	māh (<Far.) ay.
	m.- ı ekber 1255
ma'dūm (<Ar.) yok olan, mevcut	m.- ı münīrden 4102
olmayan.	m.- ı rūlar 4340
m. 3846, 3848	m.- ı sāliñi 4531
	m.- ı şemsi 985
mağbūn (<Ar.) şaşkın, şaşırmış.	şems-i m.- ı ṭal'at 3706
m. 4071, 5109, 5644	m.- rū. daḥı 206
	m. 167, 438, 1455, 1462,
mağdūb (<Ar.) gazaba uğramış.	2544, 2581, 2914, 2960, 3267, 3300,
m. 183	3335, 3448, 3518, 3557, 3726, 4727,
	4747, 5277, 5309, 5322, 5838, 6064,
mağfīret (<Ar.) günahların bağışlanması.	6067
m. 2209, 3912, 5261	cemāl-ü m. 6069
	şems-i m. 3330
mağfūr (<Ar.) mağfīret edilmiş kimse.	m.+ a 260
m. 1382, 4433, 4768	m.+ da 2582
	m.+ dan 966, 5968
mağlūḳ (<Ar.) kilitli, kapalı.	m.+ dur 327
m. 3183	m.+ ı 193, 436, 961, 993,
	1770, 2251, 5792
mağlūl (<Ar.) susuz kalmış.	tābān-ı m.+ ı 3398
m. 2518, 4833, 4991, 5047	m.+ ıla 273, 448, 676
mağrib (<Ar.) batı, garp.	maḥabbet (<Ar.) sevgi.
m.+ de 1420	

m. 355, 362, 1278, 2624,
3046, 3081, 3083, 3084, 3085, 3088,
3122, 3702, 3836, 4025, 4026, 4027,
4029, 4032, 4055, 4218, 4649, 4676,
4729, 5021, 5024, 5156, 5252, 5301,
5317, 5402, 5414, 5523

lüt-f-ü m. 4547

m.+ den 1803

m.+ le 622, 765

m.+ ler 5329, 5416

maḥafet (<Ar.) korkma, korku.

m. 3206

m.+ den 1661

maḥal (<Ar.) bk. **maḥall**.

m.+ di 3921

maḥall (<Ar.) yer, mekan.

m.+ ine 4611

maḥalle (<Ar.) mahalle.

m.+ mde 4841

maḥāz (<Ar.) doğum ağrısı.

m. 2008

maḥbūb (<Ar.) sevgili, sevilmiş.

m.- ı ḥaḳīḳīden 226

m.- ı ḥaḳḳānī 155

m. 226, 744, 941, 1460, 1933,

2126, 2363, 2489, 2820, 3044, 3154,

3406, 3689, 4102, 4227, 4392, 4529,

4594, 4657, 4669

enver-i m. 66

peyker-i m. 1657

m.+ a 1476, 5392

m.+ udır 197

maḥbūbān (<Ar.) sevgililer.

m. 2135, 3686, 4244

maḥbūbe (<Ar.) sevgili, sevilmiş.

m. 2392, 2630, 2824, 4289

maḥbūs (<Ar.) hapsolunmuş.

m.- ı akfāş 1894

m. 4833

maḥcūb (<Ar.) kapalı, örtülü, perdeli.

m. 4923

maḥcūr (<Ar.) kullanmaktan men edilmiş.

m. 1391, 4745, 5496

maḥdūrāt (<Ar.) saklılar, örtülüler.

m. 3210

maḥfī (<Ar.) gizli, saklı.

m. 517, 644, 3811, 4648

kenz-i m. 525, 646

kenz-i m.+ ydi 74, 268

maḥfūf (<Ar.) etrafı kuşatılmış, çevrilmiş.

m. 2146

maḥfūz (<Ar.) hıfz olunmuş, korunmuş.

levḥ-i m. 408, 545, 553, 816

levh-i m.+ a 299 m. 2800, 3739, 4929 maḳṣūd-u m. 5819	maḥlūt (<Ar.) karıştırılmış, karışık. m. 2370
maḥfūz (<Ar.) alçalmış. m. 94	mahmedet (<Ar.) övme. m.+ den 374
maḥıv (<Ar.) bk. maḥıv . m. 1675, 1922, 2712	Maḥmūd (<Ar.) Bedreddin Mahmud Amasyavî. m. 159, 171, 192, 258, 301, 735, 776, 2831, 2951, 3071, 3176, 3215, 3334, 3779, 3934, 4381, 4644, 5101, 5122, 5456, 6215 m.+ a 1516, 3901, 4021, 4140, 6058, 6159 m.+ ı 1774 m.+ uñ 5720, 6081
māhir (<Ar.) hünerli, becerikli. m. 2633, 5968	
Māhiye (<Ar.) cehennemın katlarının birinin adı. m. 1316	
maḥlaş (<Ar.) nahlas, takma ad. m.+ ı 4163	maḥmūd (<Ar.) övülmeye değer. m. 716
maḥlūk (<Ar.) yaratılmış. m. 65, 330, 419, 544, 780, 1661, 3016, 3754, 4265, 4288, 4421, 4422, 5257, 5266, 5274 ğayr-ı m.+ dur 5927 m.+ ı 551 m.+ uñ 1667, 5580	Maḥmūd (<Ar.) Hz Muhammet. m. 3702, , rabb-i m. 533
maḥlūkā (<Ar.) bk. maḥlūk . m.+ dur 3973	Maḥmūdiyyet (<Ar.) Mahmud ile ilgili. m. 49
maḥlūkāt (<Ar.) yaratılmışlar. m. 341, 868, 884	maḥmūm (<Ar.) hummaya tutulmuş. m. 3438
	maḥmūr (<Ar.) mahmur, uykulu. m. 634, 1421, 1454, 3156, 4017, 4212, 4214, 4726, 5264, 5591

	m. 4757
maḥrūm (<Ar.) bahtsız, nasipsiz.	
m. 65, 689, 1300, 1664, 4142,	maḥtūm (<Ar.) mühürlenmiş.
4384, 4819, 4821, 4862, 4864	m. 1557, 2140, 2174, 2963,
m.+ a 4818	4964, 5390, 5546, 5832
m.+ uñ 4817	başîk-i m. 4939
	raḥîk-i m. 1952
maḥrūz (<Ar.) aşâğılık, kepaze.	
m. 4907	maḥtūr (<Ar.) tehlikeye yakın.
	m. 1407
maḥsūf (<Ar.) gölgelenmiş.	
m. 4162, 4566	maḥv (<Ar.) yok etme, ortadan
maḥşūr (<Ar.) kuşatılmış.	kaldırma. (<i>krş.</i> maḥıv)
m. 1405	m.- ı maḥz 146
maḥsūs (<Ar.) hissedilen.	m. 76, 179, 324, 412, 723,
m. 99	787, 837, 1178, 2327, 2360, 2840,
m.+ uñ 94	3486, 4044, 4849, 5960
maḥşūş (<Ar.) hususi, özel.	maḥz (<Ar.) su katılmamış, halis.
m. 49, 3458	m.- ı lezzet 5006
m.+ dur 1032	kemāl-i m.- ı lütfından 1805
maḥsūsāt (<Ar.) gözle görülür şeyler.	m.- ı rahmetdir 279
idrāk-i m. 93	m.- ı rahmetdür 4548
maḥşer (<Ar.) maḥşer.	m. 1429, 2840
m. 1844, 2968	maḥv-ı m. 146
m.+ de 607, 1295, 3482, 4026,	m.+ ıdı 345, 494
5089	maḥz (<Ar.) halis, sade, tam.
ehvāl-i m.+ de 1646	m.- ı rahmet 660
maḥşūr (<Ar.) toplanmış.	maḥzar (<Ar.) huzur yeri.
	m.+ larına 3493
	maḥzen (<Ar.) mahzen.

m.- i cānı 2246

m.- i esrār 223

m.- i esrār-ı hālāt 662

m.- i kenzi'l-vücūddır 687

m.- i miftāh-u cūddur 537

m.+ idür 3714

m. 3038, 3092, 3093, 5939

ma'īn (<Ar.) saf, akar su.

m.+ a 4352

m.+ den 2488

m.+ üñ 3247

maḥzūd (<Ar.)

sidr-i m.+ da 3350

m.+ dır 3346

maḳābir (<Ar.) mezarlar, kabirler.

m.+ de 2322

m.+ den 4457

maḥzūn (<Ar.) hüzünlü, kederli.

m. 2827, 3258, 5109

maḳ'ad (<Ar.) oturulacak yer, minder.

m.- ı şıdḳ 5226

m.- ı şıdḳda 2163

m.+ ı 4956

maḥzūn (<Ar.) hazinede saklanan
şey.

m. 2160, 2577, 3739, 5397,

5644

maḳādīr (<Ar.) miktarlar.

m. 822

maḥzūnāt (<Ar.) hazinede saklanan
şeyler.

m. 271

maḳāl (<Ar.) söz, lakırdır.

m.+ ı 1172

m.+ in 4821

maḥzūr (<Ar.) haram kılınmış.

m. 1404

maḳālāt (<Ar.) sözler.

m. 663

maḥzūr (<Ar.) korkulacak, sakınılacak
şey.

m. 1396, 1402

maḳām (<Ar.) makam, mevki.

m. 609

m.+ uñ 1854

m.- ı cennet 1782

m.- ı cenneti 5342

m.- ı ḥavfde 446

m.- ı ḥikmet 2003

m.- ı keşfden 363

mā'ī (<Ar.) mavi.

m. 1585, 2173, 5844

mā'ide (<Ar.) sofrası, yemek.

m.- ı kudsē 5177	nūr-u m. 2534
m.- ı kudsīde 5283	m.+ a 392, 2214, 5280, 5539
m.- ı kurbda 442	
m.- ı rābi‘a 472, 475	maḳāmi‘ (<Ar.) yarıcı, parçalayıcı
m.- ı sādise 482	bir silah.
m.- ı şükre 384	m. 3444
m.- ı vaḥdete 4980	
m. 449, 894, 896, 899, 4410,	maḳar (<Ar.) karargāh.
5119	m. 984
m.+ a 731, 3063, 3069, 5184,	
5540, 6087	maḳbūl (<Ar.) kabul gören.
m.+ da 480, 3034	m. 174, 234, 516, 853, 1420,
m.+ ı 1074, 1443, 1448, 1541,	1482, 1643, 1685, 1883, 1889, 1989,
1606, 1632, 1718, 1786, 1854, 1987,	2117, 2492, 2563, 2815, 2979, 3481,
2300, 2302, 2343, 2346, 3429, 3515,	3849, 4173, 4321, 4431, 4433, 4552,
4351, 5040, 5122, 6058, 6107	4607, 4658, 4782, 4793, 5304, 5414,
m.+ ın 5288, 5417	5489, 5602, 5807, 6040, 6081, 6211
m.+ ına 3166, 5224, 5274,	m.+ dūr 4581
5514	m.+ lerim 6130
m.+ ında 748, 1576, 1791,	m.+ lerimsiz 5425
2880, 5854, 6198	m.+ lerüm 5993
m.+ ından 1284	m.+ lerümsiz 5191, 5206,
faẓl-ı m.+ ını 2614	5211, 6038, 6048
m.+ ın 1424, 1520, 4578,	
4743, 5287	maḳdem (<Ar.) gelme, dönüp gelme.
m.+ lar 3033, 3665	m.+ üñ 2448
m.+ larında 1877	
m.+ ların 1235	maḳdūr (<Ar.) güç, kuvvet, kudret.
m.+ larına 1237	m. 1406
m.+ uñ 3661, 5325	
maḳāmāt (<Ar.) makamlar.	maḳhūr (<Ar.) kahrolmuş.
m. 5529	m. 1390, 4758, 4916, 4991
a‘lā-yı m. 5655	maḳrūn (<Ar.) yakınlaştırılmış, yakın.

m. 2827	ma'kūd (<Ar.)bağlanmış, düğümlenmiş. m. 2329
maḫṣad (<Ar.) kasdolunan, istek. m.- ı aḫṣā 2956 m.- ı esnā 2970 m.- ı levlāk 5719	ma'ḫūl (<Ar.) akla uygun. m. 2811
maḫṣūd (<Ar.) kasdolunan, istenilen şey, istek. m.- u maḫfūz 5819 m. 159, 171, 301, 735, 2951, 3254, 3334, 3702, 4644, 5122, 5456, 5809, 5811 m.+ a 3274, 5011 m.+ ı 4713, 5994 m.+ ına 2076 m.+ ları 5632	ma'ḫulāt (<Ar.) akla uygun şeyler. m.- ı ḥoş 95 m. 98, 283 m.+ dan 100
maḫṣūdāt (<Ar.) kasdolunanlar, istekler. m. 283, 337, 1887	māl (<Ar.) mal, mülk, varlık. m.- ı cihāna 4068 m. 374, 2323, 2477, 2492, 2647, 3068, 4571, 4572, 4592, 4596, 4776, 5108, 5711 m.+ a 4519, 4520 m.+ dan 4465 ḥāl-i m.+ dur 2368 m.+ ı 1368, 2318, 2319, 2320, 2640, 4558, 4561, 4566, 4574, 4593, 4610, 4770, 4771 m.+ ına 2480 zevcīn-i m.+ ından 1642 m.+ ını 3476, 4548, 5109 m.+ ıdır 2263 m.+ ıla 4541 m.+ ın 2725, 4537, 4771, 4784 m.+ ıñı 4531 m.+ ıñuz 4534, 4535, 4568 m.+ ıñuzla 1710 m.+ larını 4589 m.+ u 4565 m.+ umı 4601, 4607
maḫṣūr (<Ar.) kısaltılmış. m. 1415	
maḫṣūrāt (<Ar.) kısaltılmışlar. m. 1887, 3210	
maḫṣūre (<Ar.) camilerde etrafı parmaklıklı yüksek yer. m. 2156	
maḫṭū' (<Ar.) bedel, vergi. m. 3379	

m.+ umuz 5251	
m.+ uñ 4768	ma' nā (<Ar.) mana, anlam.
m.+ uñı 2720, 4560	m.+ da 2691
m.+ uñuz 1300, 4591	m.+ nuñ 5723
	m.+ sı 830, 3770
mālāya' ni (<Ar.) manasız, faydasız.	m.+ ya 2242
m. 728, 2068	m.+ yı 308, 5518
mālik (<Ar.) sahip.	mancınık (<Ar.) mancınık.
liḳahr-ı m.- i ğayyāz 2255	m. 4789, 4799
m. 1406, 2121, 4276, 4278, 4279	
m.- i muḳtedir 2163	ma' nī (<Ar.) bk. ma' nā .
m.+ dir 55	m. 752, 2082, 2788, 4165, 4629
m.+ e 1292, 4276	m.+ de 1385, 3576, 3647, 3696
m.+ sin 173	m.+ den 1748, 2751, 5770
m.+ ü'l-emlāk 2845	m.+ ler 6191
	m.+ si 3817, 4587
māliyye (<Ar.) maliye.	m.+ sin 829
ṭā'at-i m. 2075	şūret-i m. 1660
ma' lūm (<Ar.) bilinen, belli.	manşıb (<Ar.) devlette erişilmek
m. 3848, 4910	istenen mevki, makam.
rızq-ı m. 5005	m.+ ından 5657
yevm-i m.+ a 3443	
ma' mūr (<Ar.) bayındır.	manşūş (<Ar.) hakkında ayet bulunan.
m. 1409	m. 3458
m.- ı a' lām 2184	manzar (<Ar.) görünen yer.
m. 77, 1173, 2504, 2506,	m. 532
2540, 2554, 3733, 4261, 4666, 5660,	
6196	manzara (<Ar.) manzara.
beyt-i m. 1171	m.+ da 1964
ğayr-ı m. 5063	m.+ lar 1962
m.+ dur 1182	m.+ nuñ 1963
beyt-i m.+ ı 1183	

manzūd (<Ar.) üst üste istif edilmiş.
talh-ı m.+ da 3350
m.+ dır 2783

manzūr (<Ar.) nazar olunan, bakılan.
m. 2011, 3733, 4763

mār (<Far.) yılan.
m. 922, 1300, 1333, 1334,
1345, 2263, 4565, 5108, 5593

maraz (<Ar.) hastalık.
m. 1979, 3884, 4031, 5359
hüsn-i m. 4030

maʿrifet (<Ar.) marifet, yetenek.
m. 80, 5769
baḥr-i m.+ den 1684
m.+ dür 5765, 5772
m.+ le 2503

mariz (<Ar.) hasta.
m. 1532

Maʿruf- ı Kerhî (<Ar.) Ebü'l-
Mahfûz Maʿrûf b. Fîrûzân el-
Kerhî (ö. 200/815-16 [?])
m.- ı kerhî 5452

maʿrûf (<Ar.) bilinen, belli.
m. 319, 773, 4649
ʿarif-i m. 319

marzî (<Ar.) rıza gösterilmiş,
hoşnutluk.
m. 994, 4568, 5507

marziyye (<Ar.) razı olunan.
ʿayn-ı m. 4620, 4688, 4697,
4708, 4715, 4721

ʿaynā-yı m. 4680
ʿaynā-yı m.+ nüñ 4706
ʿaynā-yı m.+ yi 4677
ʿayn-ı m.+ nüñ 4623, 4676, 4714
ʿayn-ı m.+ ye 4679, 4682
ʿayn-ı m.+ yi 4723
ʿayn-i m.+ siz 4690

maşbûb (<Ar.) dökmek.
m. 3359

maşdûʿ (<Ar.) baş ağrısına tutulmuş
olan.
ğayr-ı m. 2507

maşdûr (<Ar.) yollanmış.
m. 1411

maşfûf (<Ar.) sıraya dizilmiş.
m. 2543
m.+ dur 2540

masivā (<Ar.) Allah'tan başka her şey.
hevā-yı m.+ dan 4668
m.+ dan 3742
m.+ sını 1430
m.+ sından 5711

m.+ yı 146	
rükûn-ı m.+ dan 2958	maṭ'am (<Ar.) yemek odası. m.+ da 3924
ma'şīyet (<Ar.) asilik. m. 2988 m.+ ler 808	maṭar (<Ar.) yağmur. m. 934, 1036, 1599
maṣnu'ât (<Ar.) sanat mahsûlü olan şeyler. m. 1033	mātem (<Ar.) matem, yas. ezvāk-ı m. 5671
ma'şūm (<Ar.) masum, suçsuz. m. 1759 m.+ ken 3774	maṭleb (<Ar.) talep olunan, istenen. m.- i a'lā 2956, 2959
maṣūn (<Ar.) korunmuş, muhafaza edilmiş. m. 3259	maṭlūb (<Ar.) talep olunan, istenen. m. 66 m.+ ı 95
ma'sūr (<Ar.) zor, güç. m. 1395, 1410 m.+ ların 4760	maṭrūd (<Ar.) kovulmuş. m. 2665
māṣā (<Ar.) Allah dilesin. m. 94, 513	Mā'ūn (<Ar.) yedi kat göğün üçüncü katının adı. m. 1053
ma'şūk (<Ar.) aşık olunan erkek. m. 65 m.+ a 1015, 5403, 6014 m.+ ı 4391	māverā (<Ar.) art, geri. m. 1914 m.+ sından 5002
māt (<Ar.) satrançta yenilme. m. 616, 1856, 3407, 3762, 4281	ma'yūb (<Ar.) ayıplanan. m. 4535, 4554
	māzāğ (?) kırlangıç balığının küçük türü. m. 5353

maẓarrat (<Ar.) zarar, ziyan. m. 721	m.- yi ḥālī 4669 m.- i külli 916 m.+ dir 163 m.+ dūr 536, 3705 m.+ idir 672
maẓhar (<Ar.) bir şeyin görüldüğü yer, tecelli yeri. m.- ı ervāḥ 4149 m. 532, 4148 m.+ dır 64 m.+ ıdır 538 m.- ı ḥādī 64 m.- ı ḥaḳ 672 m.- ı envār-ı furḳān 6099	mebrūr (<Ar.) hayırlı, makbul. m. 4754 meb'ūs (<Ar.) gönderilmiş, gönderilen. m. 3442, 4902
maẓī (<Ar.) geçmiş. vaḳt-i m. 3848	mecāl (<Ar.) güç, kuvvet , derman. m.+ i 2353, 4543 m.+ üm 4622, 4737 m.+ üñ 5798 m.+ siz 3279
maẓīf (<Ar.) ziyafet evi. m. 5418	mecāzī (<Ar.) mecazi, mecazla ilgili. m. 4673
ma'zūr (<Ar.) özürlü, mazereti olan. m. 1414	mecāziyye (<Ar.) bk. mecāzī . m. 4667
ma'zūrāt (<Ar.) mazereti olanlar. m. 293	mecbūl (<Ar.) ... ile yaratılmış, yaratılışında ... bulunan. m. 2492
me'āl (<Ar.) anlam, mefhum. m.+ i 2640, 5888 m.+ in 3455, 3474	mecbūr (<Ar.) mecbur. m. 1393
mebādī (<Ar.) başlangıçlar, ilk devreler. m.+ sine 840	mecd (<Ar.) büyüklük, şan, şeref. m.+ e 5239, 5706
mebde' (<Ar.) başlangıç.	

mechûl (<Ar.) bilinmeyen, belli olmayan.

hâl-ü m. 3849

meclis (<Ar.) meclis.

m.+ de 4110, 5619

m.+ inde 5242, 5457

mecma' (<Ar.) toplanılacak yer, kavuşulacak nokta.

m. 198

mecmû' (<Ar.) cem olunmuş, toplanmış.

m. 489, 1398, 3740

m.- u 'âlem 665

m.+ ı 2999, 3269, 4199, 4420

m.+ ın 3898

m.+ ına 1464

m.+ ıynuñ 1325

m.+ sı 1420

m.+ sın 1422

rızq-ı m.+ ı 5584

mecmûa' (<Ar.) toplanmış şeylerin hepsi.

m.+ a 6177

mecnî (<Ar.) hasat edilen meyve.

m. 3199

Mecnûn (<Ar.) çıldırmış, divane; Mecnûn.

m. 1015, 4621, 5109

m.+ ı 4671

mecrâ (<Ar.) mecra.

Cemi'-i m. 817

m.+ sı 1561

m.+ sıdur 1869

mecrûr (<Ar.) çekilmiş, sürüklenmiş.

m. 1388

mecûs (<Ar.) ateşe tapan, eski İran dinine mensup kimse.

m.+ dır 579

mecûsî (<Ar.) Mecusilikle ilgili, Mecusilere ait.

m.+ lere 1320

Me'cûc (<Ar.) Yecûc ve Me'cûc olarak anılan efsanevi topluluklardan biri.

m.+ i 1114

medâris (<Ar.) medreseler.

m. 3784

meddâh (<Ar.) çok öven, övücü.

m. 773, 4400

m.+ ı 3742

meded (<Ar.) yardım, destek, imdat.

m. 2420, 4068, 4679

meder (<Ar.) bir şeyin döndüğü yer,
dönme noktası.

m. 4176

m.+ den 4175

medevver (<Ar.) yuvarlak, döner.

m. 2582

medfün (<Ar.) defnedilmiş.

m. 2390

medh (<Ar.) övgü, methiye. (*krş. medih*)

m. 170, 3334, 3742, 4766

destân-ı m.+ e 1975

m.+ ini 170, 319

m.+ imde 3742

m.+ in 245

m.+ iyle 1544

medhūr (<Ar.) kovulmuş.

m. 1413, 2255

Medīne (<Ar.) Medine şehri.

m. 4871

m.+ den 4786

m.+ ye 4876

medih (<Ar.) bk. **medh**.

m. 776, 2251

medlū (<Ar.) delil.

m.+ nūñ 512

med'uvv (<Ar.) davetli, çağrılmış.

m. 5964

mü'evvel (<Ar.) yakıştırma ve
yorumlama yoluyla gerçek
anlamından başka bir anlam
verilmiş, tevil edilmiş.

m. 1266

mefāhir (<Ar.) övünülecek şeyler.

m. 293

mefhar (<Ar.) övünme.

m.- ı 'ālem 5946

m.- i ādem 277

m. 278

Bişıdk-ı m.+ i'l-emcād 1290

m.+ ü'l-efrād 4558

m.+ i'd-dehrāt 335

bi-ḥaqq-ı m.+ i'l-emcād 1031

m.+ i's-sāvāt 290

mefṭūh (<Ar.) fethedilmiş, açılmış.

m. 3183

mefṭūn (<Ar.) tutkun, gönül vermiş.

m. 1928, 2449, 2630, 2784,

3137, 4728, 4867, 5109, 5310

mefṭūr (<Ar.) yaratılmış.

m. 1389

meger (<Far.) meğer.

m. 1011, 2136, 2425, 2495,
3484, 3632, 3755, 3930, 4584, 4765,
4788, 4789, 4913, 5812, 5884

meh (<Far.) ay.
m.- i t̄abān 2847, 3203, 3211, 4783
m.- liḳāy 558
m. 2362, 3574, 3669, 5963, 5980
ḥūra-y 6175
m.+ i 4728, 5278, 5394

mehābet (<Ar.) heybetlilik, azamet.
m.+ de 4458
m.+ le 5248

meḥāsin (<Ar.) g zellikler.
m.+ den 915, 2246

mehd (<Ar.) beşik.
m.+ in 229

meḥḥāz (<Ar.) ger ekten.
m. 5113

mehīb (<Ar.) pek heybetli.
m. 5593, 5599, 5972

mehīn (<Ar.) değersiz, hor, hakir.
m.+ d r 759

mehpeyker (<Far.) ay y zl .
m. 3082
m.+ inden 1897

mehr (<Ar.) mehir, nikah bedeli.
m.+ i 3327, 3744

mehtāb (<Ar.) ay ışığı.
m. 208, 2354, 2384, 2862,
3925, 4096
misl-i m. 1560
n r-u m. 5935
setr-i m. 4482
şems-i m. 1944, 2638, 3524

mekān (<Ar.) mekan, yer.
m.- ı s fl den 489
m.+ a 549, 1582, 5510
m.+ da 3890, 4080, 4627,
4908, 4930, 4931, 4933
m.+ dan 4791, 5786
m.+ ı 228, 936, 940, 1128,
1184, 1252, 2454, 3522, 3741, 4909,
4974
m.+ ında 5800
m.+ lar 2344

mekārim (<Ar.) c mertlik, kerem.
m. 293, 2246

mekes (<Far.) sinek.
m. 2712

mek l (<Ar.) kile ile  l  len arpa,
buğday vb.
m.+ de 4893

mekir (<Ar.) bk. mekr.

m. 3772, 4551 fenn-i m.+ de 2633	mektüb (<Ar.) mektup. m. 941 m.+ dır 3549 m.+ ı 4375, 4376
mekis (<Ar.) vergi. m. 5978	
mekkār (<Ar.) hileci, hilekār. m. 379, 1300, 1891 m.+ e 3757	mektübāt (<Ar.) mektuplar. m. 299
meknūf (<Ar.) mevc-i m. 1047	mektūm (<Ar.) ketmolunmuş, gizli. m. 4931
meknūn (<Ar.) m. 1935, 2160, 2575, 2577, 3258, 3259, 3981, 4333, 5027, 5394, 5397 dürr-i m.+ dan 711	mekyāl (<Ar.) tahıl ölçeği, ölçek. m. 5242
meknūnāt (<Ar.) m.- ı 'ilmüme 407	melā'ik (<Ar.) melekler. m. 425, 620, 1078, 1181, 1187, 1644, 1659, 1837, 1960, 2855, 3512, 4184, 4336, 4357, 4415, 5250, 5267, 5546, 5669, 5719, 5833, 5971, 6178, 6185 m.+ den 1224 m.+ le 428
mekr (<Ar.) hile, düzen. (<i>krş.</i> mekir) m.- i dünyādan 3757 m. 1244, 2631, 3757, 4074 hıdā-u m. 757 m.+ ile 3805, 3809, 3972, 4292	melāḥ (<Far.) çekirge. m.+ u'l-‘ayn 5346
meksūf (<Ar.) kesb olunmuş, kazanılmış. m. 3680	melāḥat (<Ar.) yüz güzelliği. m. 2248, 3398, 5593 m.+ da 2581, 3986, 4160 nūr-ı m.+ den 474
meksūr (<Ar.) kesr olunmuş, kırılmış. m. 1397, 4751	melāhī (<Ar.) oyunlar, eğlenceler. m.+ den 2083

melāhīyye (<Ar.) bk. **melāhī**.

m. 4190

melāl (<Ar.) usanç, usanma.

m. 5100

m.+ i 2079, 5137

melālet (<Ar.) bk. **melāl**.

m. 3060

m.+ den 465

melāmet (<Ar.) ayıplama, kınama.

m. 187, 1231, 2078, 2931

m.+ den 4660

melāt (<Ar.) çamur, harç.

m.+ ı 5357

melcā (<Ar.) iltica edilecek yer, sığınak.

m. 52, 2965

melek (<Ar.) melek.

m. 334, 925, 1160, 1161,

1196, 1197, 1213, 1526, 1656, 1858,

1882, 2734, 3282, 3284, 3555, 3685,

4325, 4329, 4368, 4416, 5233, 5268,

5448, 5861, 6115, 6177, 6237

m.+ de 1226

m.+ den 252, 5436

m.+ dir 676, 936

m.+ dür 4780

m.+ ler 278, 342, 417, 419,

457, 682, 800, 872, 888, 1173, 1174,

1182, 1227, 1236, 1327, 1591, 1758,

1845, 2513, 2514, 3184, 3291, 3316,

4271, 4356, 4362, 4373, 5156, 5179,

5183, 5279, 5445, 5486, 5688, 5871,

5911, 5986

m.+ lerden 2398

m.+ lerle 273, 1185, 4352,

5256

m.+ lerdür 5268

m.+ lere 1661, 1662, 3088,

4266

m.+ leri 429, 448, 4539, 5900

m.+ lerini 1851

melekūt (<Ar.) çok büyük, uçsuz

bucaksız mülk, saltanat.

sırr-ı m. 5862

m.+ den 5965

m.+ iyle 414

m.+ uñ 96

melhūz (<Ar.) olabilen, muhtemel.

m. 408, 545, 553, 816, 5819

melīh (<Ar.) güzel, şirin, sevimli.

m.+ dür 3716

melik (<Ar.) hükümdar, padişah.

m. 216, 616, 4834, 4838,

4843, 4862, 4865, 4866, 4867

m.+ dir 55

melk (<Ar.) bk. **melik**.

m.- i Rūm 4832, 4836, 4842,

4860

m.- i Rūma 4857	m.+ sine 3999
mellāḥ (<Ar.) gemici, denizci, kaptan. m. 750, 758, 1037	memḥū (<Ar.) mahvolmuş. m. 3323
mellāk (<Ar.) bk. emlāk . m. 5713	memkūr (<Ar.) kıızıla boyanmış. m. 1419
Melsā (<Ar.) yedi kat yerin beşinci tabakasının adı. m. 1106 arż-ı m. 1223	memlū (<Ar.) dolu, doldurulmuş. m. 872, 1100, 1224, 1383, 1835, 1905, 1908, 1918, 1991, 2229, 2435, 2732, 2821, 2823, 3082, 3322, 3353, 3782, 4038, 4570, 5316, 5589, 5599, 5967
me'lūf (<Ar.) ülfet edilnilmiş, alışılmış. m.+ ına 2768	m.+ dır 2783 m.+ dur 401 baḥr-i m.+ dur 2508
melūl (<Ar.) usanmış, bıkmış. m. 5614	
melūn (<Ar.) lanetlenmiş. m.+ dır 3755	memnū' (<Ar.) men edilmiş, yasa. m. 3379
melzūm (<Ar.) lüzunlu kılınmış. m. 5816, 5817, 5820	memzūc (<Ar.) karışmış, karışık. m. 2933, 3369, 4981 m.+ dur 1526
memāt (<Ar.) ölüm. m. 5282 m.+ lar 1372	men' (<Ar.) yasaklama. m. 1633, 1635, 3076, 3380, 3478, 4901
memdūd (<Ar.) çekilmiş, uzatılmış. zıll-ı m. 3355	menābir (<Ar.) minberler. m. 5246, 5610, 6195, 6196 m.+ de 2251, 2970, 5247, 5252, 6197
meme (?) meme, göğüs. m.+ den 4000	

menāfi (<Ar.) menfaatler, yararlar.

m. 998

menāl (<Ar.) nail olunan, ele

geçirilen şey.

m. 5266

m.+ dendür 5592

m.+ i 5283

menār (<Ar.) ışık yeri.

m.+ a 6097

menāre (<Ar.) minare.

m. 1606, 2343

m.+ de 2344

m.+ leri 2430

menāzil (<Ar.) menziller.

m. 2218, 5486

menba (<Ar.) kaynak, pınar.

m.- ı kâfūr 5589

m.+ ı 223, 4667

m.+ ıdur 4236

menber (<Ar.) minber.

m.- i nūr 5609

m.- i nūrda 4394

m. 5188, 5229, 5231, 5611,

5615, 6088, 6092, 6095

m.+ de 4396

m.+ e 6093

m.+ ler 5234, 5909

menbasiṭ (<Ar.) şen, gönlü açık.

m. 3355

mencā (<Ar.) necat, kurtuluş yeri.

m. 52

Menḥā'il (<Ar.) gökteki meleklerden

birinin adı.

m. 1070

menhiyyāt (<Ar.) dinin yasakladığı
şeyler.

m. 1663

menī (<Ar.) bel suyu, sperm.

m.+ den 3982

menkūr (<Ar.) inkar edilmiş.

m. 1386

menḵūṣ (<Ar.) nakışlarla süslenmiş.

m. 299, 3551

menn (<Ar.) kudret helvası.

m. 3723

mennā (<Ar.) engelleyen, men eden.

m. 2370

mennān (<Ar.) çok ihsan eden,
bağışlayan, Allah.

m.- ı Mevlā 123

m.- ı Mevlādır 71

m.- u Mevlādur 5730

m. 2707	m. 3177
mensüb (<Ar.) mensup, ait olan.	hicāb-ı m. 589
m. 97, 246	merām (<Ar.) istek, niyet.
menşūr (<Ar.) saçılmış, nesir.	m. 4341
m. 2937, 4748	m.+ ı 4698, 5580
Hebā-yı m. 5483	m.+ ında 748
lū' lū'-i m. 4157, 5318	merātib (<Ar.) mertebeler.
menşe' (<Ar.) kaynak	m. 496, 686, 5519
m.- i külli 915	m.+ ce 5910
menşūr (<Ar.) neşr edilmiş.	m.+ çün 748
m.- u rabbānī 151	m.+ de 4411, 5967
m. 2506, 4749	m.+ den 749, 5240
raḳḳ-ı m. 2499	m.+ ce 2972, 4148
me' nūs (<Ar.) alışılmış.	merc (<Far.) <i>merc</i> ile birlikte
m. 2183, 2200, 2769	kullanılır. <i>herc</i> ü <i>merc</i> :
menzil (<Ar.) konaklama yeri, durak.	karmakarışık, altüst.
m.- i evvel 468	m. 4556
m. 488, 914, 1572, 4403,	mercān (<Ar.) mercan.
4411, 5371	m. 1458, 1561, 1611, 1926,
m.+ de 2161, 5622	1958, 2147, 2172, 2174, 2617, 2722,
m.+ e 470, 473, 478, 484, 612,	3125, 3205, 3527, 4154, 5285, 5395
615, 619, 3062, 4015	merdān (<Ar.) yiğitler.
m.+ i 2104, 3565, 5470	m. 1492
m.+ ine 2103, 3170, 5187	merdāne (<Ar.) yiğitçe.
m.+ ini 2033, 5039	m. 629, 1281
m.+ imüz 2833	merdūd (<Ar.) reddedilmiş.
menzilet (<Ar.) makam, derece.	m. 579, 2665

merfū ´ (<Ar.) kaldırılmış, yükseltilmiş. m. 984	m.- i arzı 901 şekl-i m.+ den 904
merfūġ (<Ar.) ertelenmiş, uzatılmış. m.+ a 6177	merķūm (<Ar.) yazılmış, adı geçmiş. m. 2963, 4910, 4931
merġūb (<Ar.) raġbet edilen. m. 747, 1654, 1685, 2117, 2126, 2247, 2656, 2916, 3039, 3525, 3689, 4077, 4255, 4529, 4594, 4657, 5229, 5646	mermer (Yun.) mermer. m. 1012, 1051
merĥabā (<Ar.) merhaba. m. 4730, 4762, 4804, 5191, 5206, 5211, 5241, 5425, 5647, 6048, 6130, 6178 m.+ sından 5715	Merriĥ (<Ar.) Merih gezegeni, Mars. m. 1037, 2245, 2486
merhem (<Ar.) melhem. m. 4203	merşād (<Ar.) gözetleme yeri. m. 4148 m.- ı esnā 2971
merĥūm (<Ar.) Allah'ın rahmetine kavuşmuş, ölü. m. 689, 4142, 4384, 4819, 4864	mertebe (<Ar.) derece, rütbe. (krş. mertebet) m.+ sin 1747 m.+ since 5130 m.+ sinden 4259
merhūn (<Ar.) rehin edilmiş. m. 2561	mertebet (<Ar.) bk. mertebe . m. 3177
merkeb (<Ar.) binek. m.+ i 3963	merţūb (<Ar.) rutubetli, nemli. m. 3525
merkez (<Ar.) merkez. m.- i aķţāb 216	Meryem (<Ar.) Hz. Meryem. m. 1142, 1146
	Meryem (<Ar.) Meryem Sûresi. m. 4203

merzā (<Ar.) hastalar, hastalıklar.

rūḥ-u m. 3720

merzī (<Ar.) razılık.

m. 3490

merzūk (<Ar.) rızkı verilmiş.

m. 65, 4512

mesācid (<Ar.) mescitler.

m. 3784

m.+ de 4401

m.+ le 274

mesāfet (<Ar.) ara, mesafe.

m. 5377, 5773, 5789

m.+ den 5786

mesākīn (<Ar.) miskinler, düşkünler

m. 2691, 5534

m.+ e 2904

meşāni (<Ar.) bir şeyin tekrarı.

m. 653

meşbūr (<Ar.) dışlanmış, perişan
hâle gelmiş.

m. 1403, 2255, 4753

mescid (<Ar.) mescit.

m. 3089

mescūr (<Ar.) taşkın, dalgalı deniz.

baḥr-i m. 1191, 1418, 2508, 2509

meşel (<Ar.) örneki misal.

m.+ ler 90

meserret (<Ar.) sevinç.

m. 721

mesken (<Ar.) mesken, ev.

m. 1448, 2820

m.+ de 1449

meskenet (<Ar.) tembellik, uyuşukluk.

m. 622

palas-ı m.+ de 2692

meslek (<Ar.) meslek.

m. 5793

ḍīk-i m. 465

mesmūm (<Ar.) zehirlenmiş, zehirli.

m. 3438, 3808

bināgāh-ı sehm-i m. 4058

m.+ ların 4134

mesnā (<Ar.) ikişer ikişer.

eşrār-ı m. 3696

mesned (<Ar.) dayanılan şey.

m. 4093, 5383

m.+ ler 768

m.+ lere 2603

mesrūr (<Ar.) sürurlu, sevinmiş.

m. 110, 196, 244, 298, 307,
456, 681, 1425, 1598, 1678, 1886,
2185, 2540, 2554, 3100, 3249, 4230,
4261, 4436, 4726, 4745, 4762, 5318,
5409, 5609, 5660, 5707, 5780, 5936,
5939

m.+ dır 326

m.+ lar 2546

mesrūrāt (<Ar.) sevinmişler.

m. 1887

mess (<Ar.) yapışma, değme.

m.+ i 3764

mest (<Far.) mest, sarhoş.

m.- i fikr-i hâk 295

m. 180, 1470, 1599, 1976,

2250, 2487, 2612, 2613, 3893, 4204,

4249, 4528, 4679, 4944, 5000, 5234,

5265, 5305, 5547, 5567, 5717, 5847,

5848, 5904, 5975, 6055, 6203

m.+ lerine 5052

m.+ liginden 6054

mestān (<Far.) sarhoşlar.

m. 2198, 3195, 3211, 4214,

4684, 5718, 6030, 6179

ervāh-ı m. 3156

mestāne (<Far.) sarhoşça.

m. 2125, 5570

mestūr (<Ar.) örtülü, gizli.

m. 1400, 4756, 5605

meştūr (<Ar.) yazılmış, çizilmiş.

m. 796, 799, 815, 822, 824,
827, 828, 1381, 2498

mestūrāt (<Ar.) örtülüler, gizliler.

m. 3210

me'sūr (<Ar.) esir edilmiş, tutsak.

kalb-i m. 4752

meşvā (<Ar.) mesken, hane, ev.

m. 1428, 3909

meş'ale (<Ar.) meşale.

m. 5406

meşām (<Ar.) burun.

m.+ ına 3735, 4884

meşāyih (<Ar.) şeyhler.

m. 243, 244, 303, 343, 2251,
2723, 2966, 5246

m.+ den 64, 2697

meşgūl (<Ar.) meşgul.

m. 2559, 4368, 4980

meşhiyyāt (<Ar.) arzulanmış lezzetler.

m. 1663

meşhūd (<Ar.) görülen.

m. 5228

	idrāk-i m. 94
meşhūdāt (<Ar.) görülen şeyler. şāh-ı m. 340, 3182	meṭālib (<Ar.) talepler, istekler. m. 496, 2206 m.+ çün 748 m.+ den 749
meşhūr (<Ar.) meşhur, şöhretli. m.+ ı 239	
meşkūr (<Ar.) şükre değer. m. 4764	metbu' (<Ar.) kendine tabi olunan, uyulan. m. 2369
meşreb (<Ar.) huy, mizaç. m.- i şāfī 1539 m. 4514 m.+ de 3924 m.+ ini 2693	meth (<Ar.) övgü, yüceltme. m. 2251
meşrebe (<Ar.) maşrapa. m.+ ler 1956, 3244, 4685	me'vā (<Ar.) sığınak, barınak. m.- yı ṭāb 253 m. 1428, 1615, 2129, 2969, 3145, 3711, 3908, 4533, 5680 bāğ-u m. 427 m.+ dur 4536 m.+ sıdur 3756
meşşāt (<Ar.) tarak yapan, tarakçı. m. 3310	
meşüb (<Ar.) karışık, karışmış. m. 5064	mevā'id (<Ar.) vadeler, belirli zamanlar. m. 4347, 5200 m.+ de 5200
meşveret (<Ar.) danışma. m. 5044	
meşy (<Ar.) yürüme, yürüyüş. m. 5919, 5920	mevālī (<Ar.) büyükler, efendiler. m.+ dir 71
metā' (<Ar.) satılacak mal, eşya. m.+ dur 2647 m.+ ı 2666, 2683, 3933	mevāni' (<Ar.) engeller, mani olan şeyler. m. 2852

mevāzin (<Ar.) ölçüler, teraziler.

m.+ imüz 3561

mevc (<Ar.) dalga.

m.- i jengār 4010

m.- i meknūf 1047

m.+ inden 976

mevcūd (<Ar.) mevcut, var olan.

m. 301, 533, 675, 1008, 1881

mevcūdāt (<Ar.) varlıklar, mevcut olan şeyler.

m. 58, 2709, 5233

faḥr-i m. 305

mevdūd (<Ar.) sevilen, dost.

m. 3355, 3702, 5228

mevfūr (<Ar.) çok, bol, bereketli.

m. 1401, 1585, 2253, 2459,

2867, 2934, 3139, 3371

mevhūm (<Ar.) vehmedilmiş, sanılmış.

‘ömr-i nokṭa-yı m. 3846

ber-nokṭa-yı m.+ dur 249

mev‘id (<Ar.) söz verilen yer.

m.+ dir 3561

m.+ iñüz 3560

mevḳi‘ (<Ar.) yer, konum, mevki.

m.+ inde 1179

mevḳūf (<Ar.) vakfedilmiş.

m. 1767

Mevlā (<Ar.) Mevla, Allah.

m. 267, 399, 450, 453, 491,

526, 678, 930, 933, 935, 1183, 1573,

1666, 1781, 1840, 2061, 2115, 2129,

2398, 2625, 2627, 2685, 2736, 2961,

3456, 3677, 4144, 4166, 4169, 4525,

4533, 4545, 4548, 4552, 4555, 4558,

4587, 4638, 4641, 4671, 4890, 5345,

5466, 5855, 5868, 5896, 5956, 6171,

6195, 6198

diḍār-ı m. 2690

m.+ dır 56

m.+ sina 1989, 5259

m.+ ya 1850

mennān-ı m. 123

mennān-ı m.+ dır 71

mennān-u m.+ dur 5730

vaşl-ı m. 3722

vech-i m. 1994

zıkr-i m.+ dur 5975

Mevlānā (<Ar.) Hz. Mevlânâ.

m. 3784

mevr (<Ar.) titreme, ürperme.

m.- i ıztırābāt 2512

mevşil (<Ar.) kavşak, kavuşacak yer..

m. 5948

mevşūf (<Ar.)

m. 319, 773, 2543, 3458, 3680

mevşül (<Ar.) kavuşmuş, birleşmiş.

m. 4375, 6211

mevt (<Ar.) ölüm.

ķabza-yı m.- i kemāndan 4058

m. 1737, 2721, 2825, 5848,
6131

Nişān-ı m. 4242

m.+ de 5824

m.+ dūr 3773

ķerbet-i m.+ e 1098

m.+ i 5515

bī-hūş şarāb-ı m.+ ile 1283

mevtā (<Ar.) ölümler.

m. 3737

m.+ yı 1144

mevvāc (<Ar.) çok dalgalı.

m. 601

mevzi (<Ar.) konum, mevki.

m. 3321

m.+ inde 1179

mevzū (<Ar.) konulmuş, yerleştirilmiş.

m. 984

m.+ a 6177

mevzūn (<Ar.) vezinli, ölçülü.

m. 1057, 1912, 2052, 2143,
2338, 2390, 2575, 2786, 3312, 3678,
5027

zeyn-i m. 1813

mevzūn (<Ar.) katlanmış iç içe
geçmiş.

m. 2540, 4801

mevzūr (<Ar.) günahkār.

m. 1416

mey (<Far.) şarap, içki.

m.- i bākī 5003

m.- i fazlından 2730

m.- i ħamrā 3414

m.- i 'ışkdan 5000

m.- i 'ışkı 1034

m. 5380, 6203

vaşl-ı m.+ inden 5859

meydān (<Ar.) meydan.

m.- ı 'ışka 1540

m.- ı tātde 2208

m. 1282, 3208, 4772

m.+ a 629, 4304, 4773, 4774

m.+ dan 3195

m.+ ı 3584

meyesser (<Ar.) bk. **müyesser**.

m.+ dūr 5933

meygūn (<Far.) şaran renginde olan.

m. 3691, 4254

Leb-i m.+ ı 1655

meyil (<Ar.) bk. **meyl**.

m. 5717

meyl (<Ar.) eğiklik, eğilme.

(krş. **meyil**)

m.- i fesād 4895

m.- i nefsdür 4027

m. 2768, 2770, 3762

m.+ i 2403

m.+ iden 2958

meylā (<Ar.) meylederek, eğilerek.

m. 5523, 6167, 6168

meysür (<Ar.) kolay.

m. 1394, 4760

meýve (<Far.) meyve.

m. 3029, 3109

m.+ den 3353

m.+ leri 3388

m.+ si 2772, 3199, 3347

m.+ ye 3107

m.+ yi 3256

m.+ yle 2780

meyyāl (<Ar.) çok meyleden.

m. 2958, 3865

mezāhir (<Ar.) bk. **mezāhir**.

m.+ den 518

mezāhir (<Ar.) mazharlar, bir şeyin

olduğu yerler.

m.+ den 521

mezbele (<Ar.) aşağılık, kötü durum.

m.+ digin 4235

mezbūh (<Ar.) boğazlanmış.

m. 4295

mezbūr (<Ar.) adı geçen, yukarıda söylenen.

m. 796, 815, 822, 824, 827, 828, 1381

mezheb (<Ar.) mezhep, dinde tutulan yol.

m.+ ini 2693

mezīd (<Ar.) artma, çoğalma.

m.- i qadr-i fazlınıñ 315

m. 5879

mezkūr (<Ar.) zikredilen, adı anılan.

m. 313, 3171

m.+ a 828

mezkūrāt (<Ar.) zikredilenler, adı anılanlar.

m.+ ı 578

mezmūm (<Ar.) yerilmiş, ayıplanmış.

m. 754, 4079, 4129

mı (<T.) Türkçe soru edatı *mî*.

m. 191, 419, 718, 1244, 1414,

1530, 1532, 1987, 2259, 2464, 2714,

3408, 3561, 3562, 4110, 4189, 4206,

4305, 4538, 4543, 4621, 4708, 4715,

4767, 4768, 5036, 5037, 5227, 5553,
5554, 5567, 5692, 5742, 5959, 6055

m.+ dur 1665, 1719, 1720,
1756, 2583, 2716, 4161, 4465, 4598,
4606

m.+ sin 5620

m.+ siz 3317, 5045, 5954

mıkrāz (<Ar.) makas.

m. 2006, 5110

Mısr (<Ar.) Mısır.

m. 3089, 3373, 4113

Mısr (<Ar.) bk. **Mısr**.

m. 5587

m.- ı hanınıñ 5593

m.- ı İslāma 259

m.+ ına 3399

mısrā (<Ar.) kapı kanadı.

m.+ ı 1807

mıtvā (<Ar.) çok itaatli.

m. 2724

mi (<T.) Türkçe soru edatı *mi*.

m. 1242, 1244, 1524, 1982,
2222, 2454, 2701, 2702, 2712, 2714,
3279, 3280, 3319, 3441, 3562, 3675,
4302, 4391, 4464, 4465, 4621, 4623,
4658, 4698, 4708, 4902, 5116, 5250,
5267, 5297, 5431, 5474, 5585, 5616,
5617, 5621, 5818, 6056

m.+ dir 278

m.+ dür 1152, 2522, 3178, 4690

m.+ sin 1479, 1784, 1786, 2737,

4798

m.+ siz 2523, 5038, 5477, 6006

midād (<Ar.) mürekkep.

m. 4405

m.+ ı 1830

mifrāh (<Ar.) ziyade sevinçli.

m. 771

miftāh (<Ar.) anahtar.

m.- ı cinānuñ 1796

m.- ı dil 2243

m.- u cūddır 687

maḥzen-i m.- u cūddur 537

m. 750, 2864, 4398

m.+ ı 1797

miftāhü'l-sa'ādet (<Ar.) saadetin

anahtarı.

m.+ dir keşif 777

mīh (<Far.) mih, çivi.

m. 1198, 1830

m.+ lar 1831

m.+ ler 1828

mihād (<Ar.) yatak, döşek.

m. 986

mihmān (<Ar.) konuk.

m. 6229

miḥnet (<Ar.) zahmet, eziyet.

m. 153, 200, 1210, 1320,
1503, 1542, 1749, 2106, 2180, 2283,
2834, 3661, 3767, 3807, 4899, 4943,
5103, 5563, 5731, 5870, 6232

dār-ı m. 370

ḡam-ı m. 2254

‘azāb-ı m. 1691

dār-ı m.+ dūr 5105

m.+ e 5109

m.+ ile 2359

m.+ iyle 2406

m.+ ler 2659

m.+ lerinden 6045

mihr (<Far.) güneş.

m.+ inde 4631

m.+ ī 211

miḥrāb (<Ar.) mihrap.

m. 197

m.+ dur 209, 3715

mihrāk (<Ar.) odak.

m. 4878

miḥsān (<Ar.) çok ihsan edici.

m. 3193

m.- ı ekremdür 5734

m. 2566, 4782, 5232, 5366

mihter (<Far.) daha büyük.

m. 3077

Mikā’īl (<Ar.) dört büyük melekten

biri: Mikâil.

m. 169, 896, 902

m.+ e 934

m.+ i 930

miḡdār (<Ar.) miktar.

m.- ı denden 4119

m. 948, 969, 1622, 2201,
2443, 2556, 2887, 2940, 2944, 3635,

4216, 4258, 4313, 5606, 6193

m.+ ı 3322, 4362, 5769

m.+ ınca 3993

mikyāl (<Ar.) ölçek, tahıl ölçeği.

m. 2973

miḡyās (<Ar.) ölçek, ölçü aleti.

m. 1640, 4881

mīl (<Ar.) mil, bir uzunluk ölçü birimi.

m. 972, 2041, 3159

milāk (<Ar.) bk. emlāk.

m.+ ı 2826

milḡ (<Ar.) mülk.

m.+ de 3850

m.+ edür 3177

millet (<Ar.) millet, ulus.

m. 2369

m.+ dūr 1839

mīm (<Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi yedinci harfi. m. 5592	m. 2099, 2101, 2103, 2113, 2114, 2552, 2710, 3658, 4596, 4769
mīnā (<Far.) şişe, mine. kubbe'-i m. 158, 3783 çarh-ı m.+ yı 270	mīr'āt (<Ar.) ayna. m. 164, 303, , 2709, 3739, 4650, 5347 m.+ a 559 m.+ ü'l-hayāy 558
minhāc (<Ar.) açık, geniş yol. m. 392, 600, 4262	mīrḳāt (<Ar.) basamak, derece. m. 4027
minhāz (<Ar.) kemiğin aynı yerden tekrar kırılması. m. 2013	mīrṣād (<Ar.) gözetleme yeri. m. 3186
minnet (<Ar.) minnet. m. 588, 1600, 1964, 2591, 2906, 3281, 3642, 4258, 5389, 5603, 5731 dār-ı m. 5928 m.+ üme 5510	miṣāk (<Ar.) sözleşme, anlaşma. m. 3337, 4539
mīr (<Far.) amir, kumandan. m.- ü cennet 4942	miṣāl (<Ar.) örnek. m. 3359, 4150 m.+ e 5758 m.+ i 884, 3938 m.+ üñ 899 m.+ siz 797
mi'rāc (<Ar.) göğe çıkma, Hz. Muhammed'in göğe çıktığı gece. m. 631, 1884, 4284 Şeb-i m.- ı zülfile 5600 hāl-i m. 2024 m.+ da 1547 leyl-i m.+ da 1779, 3751	miṣbāḥ (<Ar.) lamba. m.- ı iṣbāḥ 2864 m.- ı şubūḥı 386 m. 82, 83, 101, 117, 118, 775, 4391 m.+ ı 106, 112 m.+ uñ 88, 89
mīrās (<Ar.) miras.	miṣil (<Ar.) bk. miṣl.

m.+ de 2776

misk (<Ar.) misk, güzel koku.

m.- i bū 3573, 6138

m.- i dürler 3391

m.- i ekdās 4884

m.- i ezfer 3363

m.- i ezfer 4966

m.- i ezferden 1866, 2957, 6098

m.- i ezferdür 5357

m.- i ezferler 5215

‘anber-i m.- i nāf 2601

m.- i nāfa 1940

m.- i ‘anber 2718, 2732, 3531

m.- i za‘ferānıla 2459

m. 263, 431, 767, 1553, 1650,
1915, 2172, 2253, 2892, 3092, 3190,
3311, 3324, 3989, 4002, 4133, 4402,
4459, 4945, 5144, 5285, 5538, 5544,
5613, 5634, 5963, 6170

m.+ den 397, 1023, 1247,
1563, 3999

m.+ e 3358

m.+ ile 2963, 3139, 3295,
3313, 6196

m.+ ler 2460

m.+ lerden 2796

m.+ ühü’l-eṭher 220

m.+ üñ 2376

nāfe-yi m.+ üñ 2490

miskīn (<Ar.) miskin, zavallı.

m. 2754, 4631

m.+ e 4853

mişl (<Ar.) benzer. (*krş.* **mişil**)

m. 1060, 2393

m.- i ‘aynı 5217

m.- i ḥayyedür 3764

m.- i mehtāb 1560

m.- i tenevvür 2509

m.+ i 2000

m.+ i 2269, 2389, 2734, 3026,
3028, 3383, 4227, 6219

m.+ ini 2457, 2767, 3556, 5630

mişlā (<Ar.) misille ilgili.

m. 2675, 3561, 3569, 6166

mişlī (<Ar.) misille ilgili.

m.+ dür 4869

mişkāh (<Ar.) bk. **mişkāt**.

m. 106

mişkāt (<Ar.) içine kandil, lamba
konulan duvardaki oyuk.

m. 82, 97, 98, 111, 117, 118

miṭvā ‘ (<Ar.) ziyade mutlu olma.

m. 5279

miyve (<Far.) bk. **meyve**.

m.+ leri 3388

m.+ lerinüñ 2772

m.+ si 2770

m.+ sidür 297

mīzāc (<Ar.) mizaç, huy.

m.+ ı 2891, 2929, 2932, 3878,
4971

mīzāb (<Ar.) su yolu, oluk.

m. 223

mīzān (<Ar.) terazi, tartı.

m. 2717, 5250

m.+ da 3431

ehl-i m.+ dur 4895

mu‘ākıb (<Ar.) cezalandıran.

m. 3241

mu‘allā (<Ar.) yüce, yüksek.

m. 193, 259, 329, 503, 656,
865, 943, 2057, 2157, 2340, 2861,
2971, 3743, 3783, 5908

m.+ dur 2332, 2333, 3450,
5948

m.+ lar 2969

şadr-ı m.+ vuz 500

mu‘allaq (<Ar.) asılmış, asılı.

m. 784, 893, 1941, 3167,
3750, 4447, 5814, 5815
m.+ dur 2884

mu‘annā (<Ar.) sıkıntıya düşmüş.

m. 385

mu‘arrā (<Ar.) çıplak, örtüsüz.

m. 3953, 5786

mu‘atṭar (<Ar.) ıtırılı, güzel kokulu.

m. 431, 1650, 2601, 3531,
3715, 3735, 4631, 4884, 5215, 5253,
5264

bād-ı m. 3295, 5634

ve‘d-ḡuhā ve‘ş-şems m. 209

Mu‘āviye (<Ar.) Emevî devletinin ilk
hükümdarı.

m. 2446, 2447, 2454, 2462,
2464, 2476

m.+ ye 2439, 2472

mu‘ayyen (<Ar.) belli, belirli.

m. 4389

mu‘āzzā (<Ar.) bk. **mu‘aẓẓam**.

m. 4850

mu‘aẓẓam (<Ar.) çok ulu.

m. 863, 919, 921, 1082, 1441,
1832, 1835, 1913, 2456, 3727, 3742,
4514, 5012, 5426, 6106

‘arş-ı m. 2918

‘arş-u m. 2059

sultān-ı m. 3838

m.+ dur 3743

mu‘aẓẓeb (<Ar.) azap çeken.

m. 810

m.+ dūr 1765

mu‘aẓẓez (<Ar.) izzetlendirilmiş.

m. 4229, 5273, 5908 m.+ ler 2969, 5012	m. 2082
mubāḥ (<Ar.) yapılmasında sevap veya günah olmayan iş. m. 5454, 5924	muğtem (<Ar.) kaygılı, endişeli. m. 4836
mu‘cizāt (<Ar.) mucizeler. m.- 1 şıdkı 3719 m.+ 1 2281 m.+ ına 3720	muḥ (<Far.) bk. mīḥ . m.+ ıla 1828
mudaḳḳaḳ (<Ar.) ince bir şekilde araştırılmış. m. 4165	muḥabbet (<Ar.) bk. maḥabbet . m. 289, 1464, 1590, 1900, 2199, 2479, 3080, 4485
muḍī (<Ar.) ışık veren, aydınlatan, parlak. m. 3523, 5862 m.+ yyü 356	muhācir (<Ar.) göç eden. m.+ ler 1565
muḍill (<Ar.) saptıran, doğru yoldan çıkaran. m.+ dir 378 m.+ ü 64	muḥāfet (<Ar.) yavaş okuma. m. 2908
muḥḥ (<Ar.) iftar eden, oruç açan. m.+ dan 2133	muḥāk (<Ar.) her Arabi ayın son üç gecesi. m.+ dur 5309
muḡāyir (<Ar.) aykırı, başka türlü. m. 3387	muḥaḳḳaḳ (<Ar.) doğru, gerçek. m. 565, 784, 1019, 1314, 3701, 4165, 5616, 5698 nūr-u m. 531
muḡnī (<Ar.) zenginleştiren, ihtiyaç gideren.	muḥāl (<Ar.) mümkün olmayan. m. 4190, 5805, 5816 m.+ duḡın 5807 m.+ dur 5817 m.+ dür 4291 m.+ i 5806, 5808

muḥālīf (<Ar.) muhalif, zıt düşünen.

m. 1924

muḥallā (<Ar.) boşaltılmış.

m.+ dır 182

muḥalled (<Ar.) daimi, ebedî kalan.

m. 1416, 2099, 2190, 2192,
2805, 2811, 2936, 3243, 3514, 4041,
5053

m.+ dür 3483

ḡilmān-ı m. 4332

Muḥammed (<Ar.) Hz. Muhammed.

m. 116, 159, 162, 170, 171,
208, 246, 255, 277, 335, 592, 595,
597, 778, 811, 851, 853, 859, 1229,
1231, 1235, 1238, 1779, 1799, 1801,
1848, 1901, 2019, 3311, 3334, 3702,
3705, 3955, 4141, 4251, 4300, 4400,
4869, 5177, 5170, 5181, 5192, 5230,
5271, 5946, 5992, 5995, 6022, 6027,
6061, 6084, 6096, 6198, 6216, 6223

m.+ den 533

m.+ dir 118, 192, 221, 253,

653, 843, 1255

m.+ dür 4870

m.+ en 219

muhān (<Ar.) ihanet olunmuş.

m.+ dan 4076

m.+ i 3483

muḥanne (<Ar.) bk. muḥannes.

m. 4007

muḥannes (<Ar.) korkak, alçak.

m.+ dür 1507

muḥdis (<Ar.) ihdas eden, icat eden,

m.+ e 51

muḥībb (<Ar.) seven, dost.

m.+ u 193, 2683

m.+ e 3114

muḥīṭ (<Ar.) ihata eden, kuşatan.

m.- i 'ışka 5104

m. 2707, 2953

m.+ dur 2508

m.+ dür 944, 3846, 4034

m.+ ine 904

muḥib (<Ar.) bnk: muḥībb.

m. 5750

muḥkem (<Ar.) sağlam.

m. 318, 1165, 1745, 2101,
5008, 5127, 5893

muḥliş (<Ar.) halis.

m. 5005

muḥriḳ (<Ar.) yakan, yakıcı.

nār-ı m.+ den 2482

muḥsīnāt (<Ar.) ihsan edenler.

m. 332

muḥyī (<Ar.) ihya eden.

m. 5349

muḥsin (<Ar.) ihsan eden.

m. 2598, 3214

m.+ dūr 2595

m.+ lere 4889

mu‘īn (<Ar.) yardımcı.

m. 5017, 5701

m.+ dūr 911

m.+ i 627

muḥtāc (<Ar.) muhtaç.

m. 51, 608, 614, 2293, 2692,

3201, 3521, 4271, 4288, 5921

muḥābil (<Ar.) karşılık.

m. 299, 1030, 3519

m.+ dir 198

m.+ dūr 1692

m.+ ler 2602, 5015

muhtecib (<Ar.) saklanmış, örtülü.

m. 6210

muḥtefī (<Ar.) saklanmış, gizli.

m.+ dūr 3810

muḥaddem (<Ar.) takdim edilen,

önde olan.

m. 4647

muḥtār (<Ar.) muhtar, seçilmiş.

m. 54, 4014, 4599.4765

muḥaddes (<Ar.) kutsal, mübarek.

m. 607, 2127, 5728, 6231

m.+ dir 59

m.+ ler 5974

muḥtāt (<Ar.) ihiyat edici,.

m. 2133, 5234

muḥārin (<Ar.) bitişik, ulaşmış.

m. 2652

Muḥtāt (<Ar.) yerin beşinci

katındaki kavmin adı.

m. 1108

muḥarreb (<Ar.) yakın, yaklaşmış

m. 810, 3221, 3456, 4394,

4838, 5365, 5511

m.+ dūr 4441

m.+ ler 927, 1035, 3220, 3367,

3372, 3373, 3436, 4393, 4932, 4977,

4978, 6205

m.+ lerden 3425

muḥtelif (<Ar.) türlü, çeşitli.

m. 4899

muḥteliṭ (<Ar.) karışık, karma.

m. 1167

m.+ lerle 182	mum (<Ar.) mum.
m.+ lere 6183	m.+ dandur 3866
muḳarrer (<Ar.) kararlaştırılmış.	munḥāz (<Ar.) uzak.
m. 3675, 4542	m. 1527
muḳarrib (<Ar.) yaklaştıran.	munḳalib (<Ar.) dönen, değişen.
m. 4027	m. 4514
muḳarrin (<Ar.) birlikte bulunduran.	munḳız (<Ar.) çelişki, zıtlık.
m.+ den 3871	m.+ dan 3868
muḳbil (<Ar.) ikballi, kutlu, mutlu.	munṭabı' (<Ar.) yaratılıştaki olan,
m. 234	doğuştan gelen.
muḳīm (<Ar.) ikamet eden, oturan.	m. 885
m.+ dür 325	munṭazır (<Ar.) gözleyen, bekleyen.
m.+ ler 5014	m. 1166, 1644, 2974, 4023,
ehl-i m.+ ler 1626	4876, 5179, 5912, 6077
muḳtebis (<Ar.) iktibas eden, aktaran.	m.+ lar 1842
m. 4036	m.+ lardur 5973
muḳtedir (<Ar.) iktidar sahibi.	mūr (<Far.) karınca
Malik-i m. 2163	m. 1171, 2013
muḳteşid (<Ar.) ölçülü davranan,	murabba' (<Ar.) dörde çıkarılmış.
tutumlu.	m. 2306
m. 5080, 5083, 5088	m.+ dı 1120
m.+ dür 5078	murād (<Ar.) murat, istek.
muḳtezā (<Ar.) gereklilik, zorunluluk.	m.- ı nefis 4079
m.+ sı 2267	m.- ı nefse 1481
	m.- ı sādisi 4130
	m. 2500, 2507, 3223, 3653, 5861
	m.+ a 5073

m.+ ı 194, 335, 400, 547,
1524, 1983, 2202, 2501, 2504, 2505,
2688, 2818, 3629, 3829, 3830, 3853,
3944, 3960, 4182, 4205, 4226, 4285,
4664, 4669, 4713, 5010, 5442, 5453
m.+ ın 5421
m.+ ina 696, 2062
m.+ ıdur 1527
m.+ ımı 1987
m.+ ın 1569, 1798, 3828,
3840, 3852, 4781
m.+ lar 256
m.+ ları 1992, 5632
m.+ larına 2602
m.+ larını 4446
m.+ um 981, 3902
m.+ uma 2293
m.+ umuz 5933, 6076
m.+ uñ 4052, 5506
m.+ uñuz 4449, 5857

murādāt (<Ar.) isteklar, arzular.

m. 2141
m.+ a 5013
m.+ dan 5429
m.+ ını 5334

muraşsa (<Ar.) kıymetli taşlarla
bezenmiş.

m. 1452, 1628, 1828, 1919,
1929, 1943, 2248, 2430, 3615, 4724,
4839, 5093, 5917
m.+ dur 3092, 3232

murażza (<Ar.) bk. **muraşsa**.

m.+ dur 1812

murdār (<Ar.) mundar, kirli, pis.

m. 3767, 3857, 4237
m.+ ca 3973
m.+ ı 611
m.+ ları 3860

murğ (<Far.) kuş.

m. 1282, 5597
dil-i m.+ ı 3452
m.- ı dili 2583
m.- ı rūḥ 4781
m.+ ın 1033, 4161
Şikār-ı m.- ı dil 2489

murtāz (<Ar.) alıştırılmış, talimli.

m. 2007, 5114
ehl-i m.+ dan 891

Mūsā (<Ar.) Hz. Musa.

m. 212, 3717, 4299, 4779,
5680, 5796, 5804, 5851
m.+ nuñ 2468
m.+ ya 140, 214, 2466, 5679,
6092
m.+ yı 838

Mūsā-yı Eş‘arī (<Ar.) Ebû Mûsâ
Abdullāh b. Kays b. Süleyym
el-Eş‘arī (ö. 42/662-63)
m. 4778

muşaffā (<Ar.) tasfiye edilmiş,
süzülmüş.

m. 356, 500, 1060, 1951,
2170, 2393, 2576, 3235, 3260, 3363,
3710, 3864, 3866, 4157, 4163, 4711,
4941, 4999

m.+ dır 111

m.+ dur 299, 1868, 3090,
4966

musahhar (<Ar.) ele geçirilmiş.
m. 3539, 3579

muşāhib (<Ar.) birbiriyle sohbet
eden arkadaş.
m. 2257, 2549, 3242

musallaṭ (<Ar.) sataşmış, sataşan.
m. 383

muşannaʿ (<Ar.) sanatlı, çok süslü.
m. 1452, 1628, 1813, 1828,
1919, 1929, 1943, 3041, 3615, 4839
m.+ dur 3092, 3232

muşavver (<Ar.) tasvirli, resimli.
m. 2651, 2730
m.+ ler 3982

muṣḥaf (<Ar.) kitap, Kurʾân-ı Kerim.
m. 227

Muṣṭafa (<Ar.) Hz. Muhammed'in
isimlerinden.

m. 4300

m.+ nuñda 4507

m.+ nuñdır 773

m.+ sından 5702

m.+ ya 1558

muştula- (<T.) müjdelemek.

m.- rlar 4687, 4705, 5293

muştulaş- (<T.) müjdeleşmek.

m.- urlar 4714

muṭāaʿ (<Ar.) itaatkâr.

m. 695

muṭabbak (<Ar.) tatbik olunmuş.
m. 866, 1941

muṭābık (<Ar.) uygun, denk
m. 3702

muʿtād (<Ar.) adet olunmuş, alışılmış.
m. 1020, 3195, 3616, 4542

muṭaffaf (<Ar.) bk. **muṭaffif**.
m.+ dur 4891, 4892

muṭaffif (<Ar.) ölçü ve tartıda hile
yapan, eksik ölçen.
m.+ ler 4897
m.+ lere 4896

muṭahher (<Ar.) temizlenmiş, temiz.

m. 1662, 1679, 2651, 2795,
3982, 5163

m.+ di 238
m.+ dür 2957
m.+ lerdir 2048

muṭāhîr (<Ar.) temizleyici.
m. 4147

muṭ‘am (<Ar.) doyurulmuş, beslenmiş.
m. 2820

muṭarrā (<Ar.) taravetli, taze.
m. 1016

muṭavvel (<Ar.) uzatılmış.
m. 1196, 3837

muṭāyā (<Ar.) binek hayvanları.
m.+ sı 3964

muṭayyeb (<Ar.) güzel kokular
sürünmüş.
m. 1866, 3427, 4136
m.+ ler 767, 2601

mu‘teber (<Ar.) itibarlı, saygın.
m. 4229, 5426

mu‘tedī (<Ar.) ölçülü, dengeli.
m. 4913

mu‘tedil (<Ar.) ılımlı, dengeli.
m. 747, 758, 2118

muṭī‘ (<Ar.) itaat eden, botun eğen.
m. 113, 139, 844, 3183, 3909,
4563

m.+ i 2276, 2984, 3580
m.+ idür 3726
m.+ ine 5097
m.+ yi 1091

mu‘ṭī (<Ar.) ita eden, veren.
m.+ müz 5651

Mutim (<Ar.) Mutim isimli bir şeyh.
m. 2696, 2699, 2701

muṭlaḳ (<Ar.) kesin.
m. 135, 446, 494, 864, 866,
995, 1063, 1190, 1198, 1274, 1735,
2497, 2975, 3183, 3215, 3891, 5341,
5344, 5720, 6051, 6166

ḥāl-i m. 405
nūr-ı m. 345
kelāmullah-ı m. 838
nūr-ı m.+ dan 282
nūr-ı m.+ dır 80
nūr-u m. 531, 3701
şāh-ı m. 703
ta‘līḳ-ü m. 5814
vücūd-ı m. 60

muṭma‘in (<Ar.) gönlü kanmış, emin.
m. 3778, 5502
m.+ ine 5501

muttaḳī (<Ar.) takva sahibi, sakınan.

m.+ ler 2162

m.+ lerdir 2530

m.+ lere 5869

muzırrāt (<Ar.) zararlılar.

m.+ dan 3259

m.+ ı 4031

muṭṭalī (<Ar.) öğrenmiş, bilgili.

m. 300

mu'zīlāt (<Ar.) güçlükler, zorluklar.

m.+ ın 6102

muṡāfiḳ (<Ar.) uygun, yerinde.

m. 1267, 1271

m.+ dur 3304

muzlim (<Ar.) karanlık.

m. 4908

ḳalb-i m.+ de 5767

muṡaḥḥid (<Ar.) tevhit eden,
Allah'ın birliğine inanan.

m. 5907

m.+ ler 181

muzṡacı (<Ar.) yan üstü yatan, yana
uzanan.

m. 3199

muṡā'af (<Ar.) iki kat, kat kat.

m. 3482

m.+ dır 742

mübādī (<Ar.) meydana çıkaran.

m. 858

muṡāf (<Ar.) katılmış, bağlanmış, bağlı.

m. 4029

mübārek (<Ar.) bereketli, kutlu.

m. 548, 1797, 1799, 1845, 4782

m.+ dir 102

muṡaffer (<Ar.) zafer kazanmış.

m. 248

mübāşir (<Ar.) bir işe başlayan.

m. 2070

muṡī (<Ar.) ışık veren, parlak.

m. 98, 752, 1646, 5945

m.+ dir 104

m.- i necm 281

mübeddel (<Ar.) değişmiş,
değiştirilmiş.

m. 148, 1390, 3485, 3721

muṡır (<Ar.) zarar veren, zararlı.

m.+ dur 2358

müberrā (<Ar.) temize çekilmiş.

m. 3953, 5786

mübḳī (<Ar.) ağlatıcı

m.+ ye 51	mücrim (<Ar.) suçlu. m. 5082
mübtanā (<Ar.) dayanmış, bina edilmiş. m.+ dur 4127	müctebī (<Ar.) seçilmiş, seçkin. m.+ dūr 3747
mücāhid (<Ar.) cihat eden, din yolunda savaşılan. m. 243, 3492, 3511, 4759 m.+ dir 3507	müctemī (<Ar.) toplanmış, toplu. m. 4265, 5463
mücebbī (<Ar.) vesile, sebep m.+ dir 668	müdām (<Ar.) devamlı, sürekli m. 258, 1413, 1505, 1637, 1869, 1895, 2018, 2193, 2719, 2781, 3086, 3355, 3847, 4355, 4528, 5006, 5030, 5059, 5845, 6076, 6172, 6206, 6212, 6222 m.+ ın 2169
mücellā (<Ar.) cilalı, parlatılmış. m. 97, 259, 503, 3700 m.+ dır 58, 182, 294 m.+ dur 1525	müdāmī (<Ar.) bk. müdām . m. 763, 1718, 1847, 1876, 2198, 2807, 3468, 4284, 5060
mücellī (<Ar.) bk. mücellā . m. 832	
mücerred (<Ar.) tecrit edilmiş, tek. m.+ di 4149 m.+ dir 103	müddet (<Ar.) süre, zaman. m.- i 'ömrün 4530 m. 5089
mücevher (<Ar.) mücevher. m.+ ler 2048	müdebbir (<Ar.) tedbirli ve ihtiyatlı davranan. m.+ ler 1035
mücevvef (<Ar.) oyuk, içi boş. m. 485, 2040, 4089, 4717	müdevver (<Ar.) yuvarlak. m. 468, 4160
müclā (<Ar.) sürgün edilmiş. m. 2964	müdrık (<Ar.) idrak eden, anlayan. m.+ leri 105

	m. 4390
mü'ebbed (<Ar.) sonsuz, ebedî. m. 592, 595, 1801, 2192, 2805, 2811, 2846, 2936, 4332, 5053, 5926	müfsid (<Ar.) fesat eden, bozguncu. pîr-i m. 377
mü'eddeb (<Ar.) edepli, terbiyeli m.+ ler 4393	mühālik (<Ar.) öldüren, helak eden. m.+ dir 2358
mü'eddib (<Ar.) terbiye veren, eğitici. m.+ ler 927	mühendis (<Ar.) mühendis. m.+ ler 2303
mü'eyyed (<Ar.) kuvvetlendirilmiş, sağlam. m. 248	müheymîn (<Ar.) koruyucu, gözetici. m.+ ven 5236
mü'eyyid (<Ar.) doğrulayan. m.+ e 317	müheyyā (<Ar.) hazır, amade. m. 5358 m.+ dur 1103
mü'ezzin (<Ar.) müzezzin, ezan okuyan. m. 4812, 4840	mühezzeb (<Ar.) temizlenmiş. m. 1552 m.+ ler 767, 2601
müfāsīd (<Ar.) kötülükler, fenalıklar. m.+ den 4521	mühīb (<Ar.) keybetli, korkunç. m. 1368
müfekkir (<Ar.) düşünen. m.+ e 95, 102	mühimmāt (<Ar.) savaş malzemesi. m.+ da 175
müfīd (<Ar.) ifade eden, anlatan. m. 2072	mühlik (<Ar.) öldüren, helak eden. m.+ dür 2358
müfliḥ (<Ar.) iflah olan, selamete çıkan.	mühmel (<Ar.) ihmal edilmiş, boşlanmış. m. 374, 2749, 3766, 5139

mühr (<Far.) mühür.

m.+ ini 4977

m.+ lü 5256

m.- ü süleymān 3539

m.- ü süleymana 2013

m.+ sin 5622

mülākāt (<Ar.) mülakat, görüşme.

m. 4808, 5561

m.+ dan 2199

m.+ ı 1589

mühre (<Far.) bir çeşit yuvarlak şey.

m. 2245

mülāķī (<Ar.) buluşan, görüşen.

m. 5888

mükaḥḥal (<Ar.) sürmeli, sürme

çekilmiş.

m. 2584, 2806, 4251

m.+ lar 3684

mülk (<Ar.) mülk, mal, eşya.

m.- i cinānı 1792

m.- i ismile 5964

m.- i kebīri 186, 633

m.- ü āḥiret 3792

m.- ü bākī 4113

m.- ü bākīden 5943

m.- ü bākīnün 3777

m.- ü Behiştı 5847

m.- ü cennet 5563

m.- ü cennetde 4635

m.- ü cennete 5362

m.- ü cihān 4126

m.- ü kebīri 5860, 6141

m.- ü ekber 4250

m. 156, 1430, 2640, 2938,

mükedder (<Ar.) kederli.

m. 5960, 5961

m.+ den 2401

mükellef (<Ar.) bir şeyi yapmaya

mecbur olan.

m. 4895

mükemmel (<Ar.) tam, kusursuz.

m. 319, 1881, 5352

4113, 5373

m.+ de 2842, 4734

m.+ e 542, 1282, 4114

mükerrem (<Ar.) saygıdeğer.

m. 2191, 3516, 3727, 5012,

6047

m.+ dir 1185

m.+ ler 5011

‘ālem-i m.+ e 667

m.+ i 2101, 2358, 2843, 3664,

4661, 5105

m.+ ine 3427, 5340, 5375

m.+ idür 2844

m.+ üdür 4112	5339, 5353, 5355, 5369, 5415, 5569,
m.+ imi 6120	5839, 5907, 6019, 6029, 6129
m.+ in 4547, 4557	ervāḥ-ı m. 4929
m.+ iñi 1784	m.+ çün 1409
m.+ iyile 4065	m.+ dūr 1756
m.+ ül-emlāk 2728	aḥvāl-i m.+ den 4373
m.+ ümüz 4466	m.+ e 53, 1463, 1890, 2040,
m.+ ün 2300	2829, 3005, 3667, 3718, 3924, 3992,
m.+ üñ 4150	4089, 4105, 4153, 4258, 4327, 4355,
	4356, 4365, 4371, 4545, 5220, 6235
müllāk (<Ar.) malik, sahip.	m.+ i 3081, 4368
m. 2728, 2838	m.+ içün 3158
	m.+ in 4428
müllük (<Ar.) bk. mülük .	m.+ ler 1816, 1824, 2764,
m. 6224	2789, 2883, 2926, 2968, 3532, 3588,
	4538, 4556, 4865, 4988, 4989, 4994,
mülük (<Ar.) hükümdarlar.	4995, 5242, 5391, 5835, 5863, 5946,
m. 5713	6015, 6025, 6105
	m.+ lerüñ 3163, 3611
mülük (<Ar.) bk. melik .	m.+ lere 241, 905, 1576, 1601,
m. 3726	2110, 3316, 3976, 4645, 4825, 4984,
	4987, 5823, 5828, 5833
mümāşil (<Ar.) benzeyen, andıran.	m.+ leri 2962, 4156, 4256,
m. 2794	5065
	m.+ üñ 111, 2002, 2003, 3170,
mü'min (<Ar.) mümin.	4331, 5656
m. 1443, 1593, 2042, 2102,	m.+ ven 5236
2104, 2105, 2106, 2111, 2112, 2279,	
2281, 2284, 2645, 2876, 2877, 3122,	mü'min̄in (<Ar.) müminler.
3162, 3166, 3282, 3506, 3640, 3658,	m. 455, 680, 2972
3662, 3664, 3666, 4328, 4354, 4361,	şaf-ı m.+ den 4773
4366, 4369, 4532, 4546, 4558, 4588,	'İbād-i m.+ e 4590
4819, 4840, 4990, 5236, 5279, 5290,	m.+ i 1819
5300, 5309, 5314, 5316, 5326, 5334,	m.+ le 2548

mümkin (<Ar.) mümkün.

m. 5496, 5795, 5815

m.+ e 5815

mümkināt (<Ar.) mümkün olan şeyler.

m.+ a 534

m.+ ı 1304

mümtāz (<Ar.) imtiyazlı, ayrıcalıklı.

m. 1526

mümteni' (<Ar.) imtina eden, çekinen.

m. 1736, 5820

münācāt (<Ar.) yalvarma.

m. 1143

münādī (<Ar.) nida eden, çağıran.

m. 3559, 5553, 5676, 5684,
5694

münāfık (<Ar.) nifak sokan, iki
yüzlü.

m. 1317

münāsib (<Ar.) münasip, uygun.

m. 1001, 1437, 2348, 5236,
5420

m.+ dür 2652

müneffeż (<Ar.) arınmış, temizlenmiş.

m.+ den 3868

münevver (<Ar.) ışıklı, nurlu, aydın.

m. 78, 107, 180, 233, 266,
275, 1447, 1449, 1662, 2719, 2918,
3267, 3327, 3689, 3721, 4282, 5277,
5705, 6231

m.+ dir 409

m.+ dür 2057, 3522, 3654

m.+ ler 2862, 3982

münezzeh (<Ar.) temiz, arı, uzak.

m. 4648, 5779, 5785, 6032

m.+ dir 59

m.+ sin 421

münhāl (<Ar.) boş, açık.

m. 6102

münīb (<Ar.) Allah'a yönelen, taze.

kalb-i m.+ ile 5875

münif (<Ar.) yüksek, ulu, büyük.

m. 4317

m.+ e 4948

münir (<Ar.) nurlandıran, parlak.

m. 598, 1417

māh-ı m.+ den 4102

münkād (<Ar.) boyun eğen.

m. 988, 1004, 2291, 3183,
3579, 4164, 4533, 4545
m.+ dır 63

münkeşif (<Ar.) meydana çıkmış.

m. 5896

Münkîr (<Ar.) insanı ölümünden sonra sorguya çeken iki melekten biri.
m. 6000

münkir (<Ar.) inkar eden, inkarcı.
m. 5039

müntehā (<Ar.) son bulmuş, son derece, son uç.
m. 1654, 2608, 2854, 3679
m.+ dur 1074
m.+ sın 5723
m.+ yı 427

mürām (<Ar.) arzu edilen, istenilen.
m.+ lar 3665

mürbiḥ (<Ar.) kazanç sağlayan, kâr getiren.
m. 5070

mürekkeb (<Ar.) mürekkep
m. 789, 2459, 2809, 4420
m.+ dir 741

müretteb (<Ar.) tertip edilmiş, dizilmiş.
m. 272, 795, 1552, 1618, 2332, 2333, 2342, 2429, 2453, 2809, 3221, 4103, 4838, 6010
m.+ ler 2601, 4393

mürîd (<Ar.) mürit, bir tarıkata bağlı olan kişi.
m. 510, 1635, 5879
m.+ den 509
m.+ ler 1634

mürsel (<Ar.) gönderilmiş, serbest bırakılmış.
m. 181, 660, 5364, 5909
m.+ den 1880

mürselîn (<Ar.) gönderilenler, peygamberler.
m. 2970, 5188
m.+ dür 1486, 2966, 5905
m.+ e 2221, 4088, 5897
m.+ i 659
m.+ üñ 6085

mürsil (<Ar.) gönderen, yollayan.
m. 236

mürşid (<Ar.) doğru yolu gösteren, rehber, kılavuz.
m. 305, 5246
kalb-i m.+ den 304
m.+ i 301

mürted (<Ar.) dinden dönen, irtidat eden kişi.
m. 1322, 4857, 4842

mürtefi (<Ar.) yükselen, yükselmiş.
m. 4974

mürür (<Ar.) geçiş; zamanın geçmesi. m. 4985	m. 4072, 4162
müşāb (<Ar.) sevap kazanmış. m. 3240	müsem mā (<Ar.) ismi olan. m. 3702 zāt-ı m. 512
müsābık (<Ar.) yarışan, rekabet eden. m. 3219	müserrā (<Ar.) teşhir, faş. m. 307, 3735
müsāfir (<Ar.) misāfir. m. 2025 m.+ dir 325	müsevvēd (<Ar.) karalama, taslak. m. 4281 m.+ ü'l-vech 4279
müsā'id (<Ar.) uygun, yardım eden. m. 3507	müsevvem (<Ar.) süslü. m.+ dür 2650
müsāvi (<Ar.) eşit, denk m. 1855, 1864, 2557, 2814, 5084 m.+ dir 2047, 2525 m.+ dür 990, 3494, 3741, 4075, 4260, 5658 m.+ sinde 3238	müşīre (<Ar.) heyecanlandıran, tahrik eden. m. 5214, 5215
müşbet (<Ar.) tespit edilmiş. m. 945	müsirmān (<Ar.) bk. müslimān . m. 2756
müşbit (<Ar.) ispat edici. m. 815, 822	müsk (<Far.) bk. müşk . m. 4130
müsebbih (<Ar.) tesbih eden. m.+ ler 873	müslim (<Ar.) bk. müslimān . m.+ ler 1714
müselsel (<Ar.) zincirleme, ardı ardına.	müslimān (<Ar.) Müslüman. m. 1222, 2290, 3175, 3484, 3589, 3633 m.+ dan 4489 m.+ lar 4488

müslimān (<Ar.) Müslümanlar.

m.+ e 5897

m.+ üñ 6085

müstecmī‘ (<Ar.) toplayan, toplanan.

m. 511

müslümān (<Ar.) bk. **müslimān**.

m.+ a 4772

müsteğān (<Ar.) zengin.

m.+ dan 4049

müşmir (<Ar.) verimli, meyve veren.

m. 102

müstelezzāt (<Ar.) zevk veren şeyler,

hoş görülenler.

m. 2791

müstağnī (<Ar.) gönlü doymuş.

m. 5503

müstenīr (<Ar.) aydınlanan, ılık

saçan, parlak.

m. 5267

müstağrak (<Ar.) batmış, boğulmuş.

m. 2975, 3086, 3569, 3956

müsteṭāb (<Ar.) hoş giden, sevimli,

beğenilen.

ḥiṭāb-ı m. 5714

ḥiṭāb-ı m.+ ı 6143

m.+ lar 5214

müstaḥik (<Ar.) hak eden, layık olan.

m. 52, 2100

müstaḥsen (<Ar.) güzel görülen,
beğenilen.

fi‘l-i m. 772

müsülṃān (<Ar.) bk. **müslimān**.

m.+ dur 5907

müstaḫbel (<Ar.) gelecek zaman.

vaḳt-i m.+ de 3848

müşābih (<Ar.) benzer, benzeyen

m. 820, 2453, 2787, 3251, 3348

m.+ dür 2932

müstaḫīm (<Ar.) doğru, dürüst; hak yol.

dīn-i m. 1801

sırāṭ-ı m.+ dür 2000

şıraṭ-ı m.+ üñe 176

müşāhid (<Ar.) şahit olan, tanık.

m. 3507, 3511, 4600, 4934

müstecāb (<Ar.) kabul edilmiş.

m. 184, 2835, 6062

müşaḳḳat (<Ar.) zorluk, güçlük.

m.+ lara 3510

müşārik (<Ar.) iştirak eden, ortak.

m. 2804

m.+ dir 1527, 2855

müşebbek (<Ar.) örgülü, ağ gibi.

m. 2542

m.+ dür 3231

müşekkel (<Ar.) şekle konulmuş,

şekil verilmiş.

m. 1208, 3837

müşerref (<Ar.) onurlandırılmış,

şerefendirilmiş.

m. 3529

m.+ dür 1765

müşġin (<Ar.) misk gibi kokulu.

m. 271, 768, 1838, 1934, 5256,

5466

hūr-u m. 6184

müşīr (<Ar.) emir ve işaret eden.

m.+ dür 5822

müşk (<Far.) bk. misk.

m.- i bār 5213

m. 1624, 2286, 2339, 2848,

3022, 3023, 3832, 4481, 5249, 5253,

5327, 5593, 6105

m.+ den 3203, 5594, 5612,

5704, 6087, 6176, 6193

m.+ i 2461

būy-ı m.+ ine 1931

m.+ ile 3925

m.+ ler 1930, 2229, 2435,

3043, 4097, 5384

būy-ı m.+ ler 2347

būy-ı m.+ lerde 3202

müşkilāt (<Ar.) zorluklar, güçlükler.

m.+ ın 6102

müşṭāk (<Ar.) özleyen, hasret çeken.

m. 116, 196, 618, 1584, 1649,

1795, 2714, 2727, 4097, 4625, 4867,

5198, 5207, 5212, 5452, 5583, 5713,

6006, 6007, 6015, 6049

m.+ am 6006, 6011, 6015

müşṭākā (<Ar.) arzu edilen, özlenen

şey.

m. 5526

müştehā (<Ar.) arzu edilen, istenen.

m. 2608

ḳadd-ü m. 5595

m.+ lar 2194, 2568, 4345, 5422

müşterek (<Ar.) ortak, paylaşılan.

m. 995

müşṭerī (<Ar.) alıcı, müşteri.

m. 1037, 4541

mütāb (<Ar.) uyumlu, uygun

m. 3490

mütte'ız (<Ar.) öğüt alan, ders çıkaran. m. 5488	müzāhir (<Ar.) destekçi, yardım eden. m. 4146, 4150
müvāddi (<Ar.) vedalaşan, ayrılan. m. 2810	müzd (<Ar.) ücret, karşılık. m.+ i 6023
müvālāt (<Ar.) dostluk, bağlılık. m.+ a 71, 5730	müzehheb (<Ar.) yaldızlanmış, altınla süslenmiş. m.+ ler 767, 2601
müvālī (<Ar.) sürekli, ardı ardına gelen. m. 5730 m.+ den 903 m.+ ye 2736	müzellef (<Ar.) parlatılmış, cilalanmış. haṭṭ-ı m. 1016 ruḥ-u m. 3210
müvāsāt (<Ar.) eşitlik, denklik. m. 5529	müzellet (<Ar.) gölgelenmiş, korunaklı. m. 4178
müvekkel (<Ar.) vekil tayin edilmiş. m. 1196, 1208	müzemmet (<Ar.) ayıplanmış, kınanmış. m. 4129
müverred (<Ar.) gül rengine dönmüş, kızarmış. m. 5530	müzeyyen (<Ar.) süslenmiş, bezeli m. 485, 690, 1003, 1943, 2146, 2334, 2342, 2356, 2453, 2794, 3210, 3783, 4367, 4683, 4693, 4935, 5014, 5041, 5310, 5466 m.+ dir 1827, 2652 m.+ dür 2331, 2429, 3092 m.+ ler 2601
müvez (<Ar.) tartılmış, ölçülü. m.+ dür 3351	
müyesser (<Ar.) kolaylaştırılmış. m. 189, 258, 339, 763, 1425, 1516, 1605, 2066, 2596, 2686, 2755, 2839, 4385, 4386, 4688, 4692, 5013, 5175, 5400, 5709, 5812, 6227, 6234	nabık (<Ar.) bir tür ağaç. n. 1075 nābit (<Ar.) yerden çıkıp büyüyen. n. 1348

n'aceb (<T.+Ar.) ne acayıp. n.+ dūr 4238	n. 1284, 2733, 2974, 3335, 3445, 3698, 4083, 4094, 4201, 4619, 5282
nāçār (<Far.) çaresiz. n. 1278, 1291, 1293, 1395, 3794	nāgehān (<Far.) ansızın, birdenbire. n.+ ı 6110
nādān (<Ar.) bilmez, kaba. n. 65, 2496, 5753, 6183	nağmāte'l-uşūl (<Ar.) usūl ezgileri. n.+ 1004
nādir (<Ar.) az, seyrek, ender. n.+ dīr 331	nağme (<Ar.) ezgi, nağme. n.+ si 4248 n.+ sinden 4204
nadmān (<Ar.) pişman olarak. n. 1289	nāḥ (<Far.) göbek. n. 4509
nef' (<Ar.) fayda, kazanç. n.+ i 2799	naḥıl (<Ar.) bk. naḥl . n. 235
nāf (<Far.) göbek. 'anber-i misk-i n. 2601 misk-i n.+ a 1940 n. 768, 5256, 5466 n.- ı nām-ı nem 2386 n.+ e 5357 n.+ lar 1838	nāḥır (<Ar.) çürüyüp ufalanmış kemik. n. 5953
nāfe (<Far.) misk ahusu denilen bir hayvanın göneğinden çıkarılan bir çeşit misk. n.- yi miskūn 2490	naḥl (<Ar.) hurma ağacı. n.- ı cennet 3152 n.+ ıla 3208 n.+ i 3528
nāgāh (<Far.) vakitsiz, ansızın.	Na'īm (<Ar.) cennetlerden birinin adı. n. 153, 1613, 1614, 1738, 1998, 2227, 2255, 2710, 2791, 2823, 2921, 2982, 3178, 3190, 3221, 3428, 3668, 5012, 5122, 5344, 5675, 5827, 5860, 6233

n.+ de 1290, 2256, 2531,
2954, 3180, 4479, 4935, 4938

n.+ e 3270, 4264, 4970

n.+ dūr 6213

n.+ i 1428

n.+ ine 3566, 5471

n.+ inde 2128

n.+ le 6064

n.+ ler 4426

n.+ ler 1877

n.+ ũn 2139, 2165, 5147

nā'im (<Ar.) yumuşak.

n. 5358, 5361

nā'im (<Ar.) uyuyan.

n. 2408

naḳ' (<Ar.) toz.

n. 4753

naḳā (<Ar.) temiz olma.

n. 3669

n.+ da 3261

n.+ sından 5706

nāḳa (<Ar.) dişi deve.

n. 5277

nākām (<Far.) maksadına erişmemiş,
yoksun.

n. 1391

naḳāyız (<Ar.) birbirine zıt olan.

n.+ den 3868

nākes (<Far.) cimri, pinti.

n.+ di 1375

nāḳıř (<Ar.) noksan, eksik.

n. 744, 1455, 2362, 2667,
3149, 3942, 4118

naḳıl (<Ar.) bk. **naḳl**.

n. 5796

n.+ dir 701

n.+ dūr 5515

naḳḳād (<Ar.) bir şeyin iyisi ile
kötüsünü ayıran.

n. 1038, 3199, 4150

naḳḳāř (<Ar.) nakış şleyen.

n.- ı ḳudret 1932, 4101

n. 1659, 1683, 2719, 4885

naḳl (<Ar.) nakil, taşıma. (*krş.* **naḳıl**)

n. 1183, 4487, 4581

n.+ e 4506

n.+ ıla 5793

'aḳl-ı n.+ i 733

vakt-i n.- i rūḥ 493

naḳlā (<Ar.) taşıma ile ilgili.

n. 6180

naḳliyyāt (<Ar.) taşımacılık.

n. 4034

'aḳliyyāt-ı n. 286

naķş (<Ar.) noksan, eksiklik.

n.- ı ziyāna 2816

n. 4727, 5461, 6067, 6068, 6079

naķş (<Ar.) resim, süsleme.

n.- ı elem 5110

n. 406, 794, 795, 802, 1659

n.+ ına 3764, 3765

n.+ ını 842, 4885

na‘l (<Ar.) nal.

n.+ ı 3835

nāle (<Far.) inleme, inilti.

n. 1233

na‘līn (<Ar.) ayakkabı.

n. 1404, 5916

cām-ı n.+ dir 1655

nām (<Ar.) isim, ad.

nāf-ı n.- ı nem 2386

n. 585, 1407, 4842

n.+ ı 4660, 5584

namāz (<Far.) namaz.

n. 1186, 2098, 2134, 3466,

4412, 5270

n.+ ı 109, 1020, 2091, 2232,

2241, 3628, 4015

n.+ ın 2240, 4782

n.+ lar 3065

n.+ larında 2064

nāme (<Ar.) mektup.

n.+ leri 3342

nāmūs (<Ar.) ar, namus.

n.+ ı 4660

nār (<Ar.) ateş.

n.- ı caḥīm 2109

n.- ı cüdāya 1756

n.- ı hevāndan 4057

n.- ı muḥriḳden 2482

n.- ı nūr 264

n.- ı ‘ışḳ 5596

n.- ı ‘ışḳı 4875

n. 264, 584, 593, 875, 1286,

1292, 1293, 1296, 1995, 3150, 3186,

4281, 4305, 4900

n.+ a 142, 1295, 3443

baḥr-i n.+ a 1365, 1672

ehl-i n.+ a 1103, 5038

n.+ da 1404, 1871, 3538,

4896, 4991, 4996, 6167

‘azāb-ı n.+ daken 1392

n.+ dan 1292, 1335, 1343,

3593, 4278, 6071

n.+ dur 1418, 2262

n.+ ı 1315

n.+ ını 355

n.+ ıla 1679, 1681

n.+ ıyla 1291

n.+ uñ 1641, 2360, 3610

ehl-i n.+ uñ 1110

nārīn (<Far.) nazrin, nazik.

n. 3959	naşr (<Ar.) yardım. n.- ı ĩmāndur 4402
nās (<Ar.) insan. n. 1656, 4866, 4900, 4903 n.+ a 90 a‘māl-i n.+ da 2204 Kulub-ı efkār-ı n.+ da 1652 n.+ dan 3581, 4897 şekl-i n.+ ı 1659	naşşāh (<Ar.) öğüt veren. n. 749 na‘t (<Ar.) naat, övgü. n.+ ı 59 naṭ‘ (<Ar.) sofra bezi. deri döşek. n.+ ını 1203 nāṭıq (<Ar.) söyleyen, konuşan. n. 725 nāy (<Far.) kamış, ney. n. 3681 nāz (<Far.) naz, işve. n. 1522, 2134, 4259, 4784, 4810, 5542 n.+ ı 4629 n.+ ına 4629 n.+ ıla 1890, 2611 naẓar (<Ar.) bakış. n. 133, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 145, 149, 216, 238, 407, 408, 453, 558, 559, 562, 573, 574, 601, 649, 678, 703, 786, 792, 825, 864, 892, 955, 979, 1002, 1041, 1477, 1523, 1533, 1683, 1726, 1829, 1905, 1965, 2164, 2182, 2196, 2245, 2288, 2428, 2433, 2620,
naşab (<Ar.) dikme, saplama. n. 5099	
nāsaic (<Ar.) dokumalar, kumaşlar. n. 3952	
Naşārī (<Ar.) Hristiyanlar, Nasrânîler. n. 1324, 2242	
nāsenc (<Ar.) dokuma. n. 3237, 3533	
naşīb (<Ar.) pay, hisse, nasip. n. 340, 493, 1031, 1515, 1520, 1605, 1911, 2016, 2018, 2687, 2965, 3318, 4033, 4385, 4392, 4948, 5125, 5175, n5430, 5702, 5713, 5841, 5924, 5926, 5957, 6061, 6189 n.+ i 1982, 4914 n.+ em 3996	
nāşiyet (<Ar.) alın. n.+ ler 808	

2689, 2973, 3020, 3124, 3380, 3446,
3563, 3566, 3568, 3733, 3754, 3765,
3816, 3926, 4072, 4448, 4472, 4636,
4731, 4776, 4845, 4847, 4854, 4868,
4936, 4937, 4995, 5015, 5039, 5045,
5046, 5047, 5114, 5123, 5314, 5316,
5340, 5347, 5348, 5354, 5362, 5375,
5440, 5441, 5443, 5454, 5471, 5472,
5479, 5522, 5523, 5530, 5531, 5559,
5568, 5571, 5637, 5721, 5797, 5799,
5818, 5834, 5856, 5858, 5860, 5924,
5925, 5952, 6036, 6082, 6118, 6156,
6208
n.+ da 1407, 4914
n.+ dan 956, 2196, 3379,
3564, 5235, 5859
n.+ lar 2903, 3115, 3983,
5023, 5042

naẓīd (<Ar.) yerli yerinde, tertipli.
n.+ dūr 3152

naẓīf (<Ar.) temiz.
n. 4880, 5145

nāẓīn (<Far.) nazlı.
n. 2611

naẓīr (<Ar.) benzer, eş.
n. 2214, 2389, 2862, 3112,
3406, 3571, 5741, 5880
n.+ i 633, 2356, 3044, 3685,
4227, 5217, 5583, 6141, 6166
n.+ in 3198, 3952

nāẓır (<Ar.) taze.
n. 4479

nāẓır (<Ar.) bakan, gözeten.
n. 998, 1960, 2070, 2195,
4479, 4763, 5557 5953, 6145

nāẓik (<Ar.) nazik, narin.
n. 1956, 2946, 3029, 3614,
3999, 4685, 5093, 5542

nāzil (<Ar.) yukarıdan aşağıya inen.
n. 263, 2218, 3683, 5486

nāzlu (<T.) işveli, nazlı.
n. 2155

naẓm (<Ar.) şiir.
n.- ı taḥrīrāt 315
n. 311
n.+ ı 4748

naẓre (<Ar.) bakış.
n.- i serrā 2257

naẓret (<Ar.) parlaklık, tazelik.
n.- i nūr 4938
n.+ i 2139, 2165, 5147

merī'en (<Ar.) kolaylıkla.
m. 2538

meriyān (<Ar.) bk. merī'en.

m. 4359

ne (<Ar.) ne.

n. 63, 84, 85, 91, 102, 108, 112, 119, 200, 206, 247, 262, 283, 379, 400, 411, 469, 479, 515, 521, 522, 563, 691, 696, 697, 699, 704, 723, 774, 776, 780, 787, 794, 801, 804, 805, 808, 809, 815, 876, 948, 982, 1001, 1002, 1007, 1025, 1029, 1030, 1041, 1151, 1185, 1199, 1200, 1206, 1245, 1253, 1254, 1258, 1275, 1286, 1300, 1328, 1379, 1413, 1423, 1501, 1503, 1509, 1543, 1559, 1569, 1577, 1594, 1622, 1657, 1660, 1679, 1689, 1710, 1711, 1755, 1764, 1765, 1839, 1855, 1867, 1878, 1981, 1989, 1992, 2004, 2015, 2016, 2027, 2051, 2118, 2183, 2185, 2194, 2202, 2252, 2330, 2365, 2432, 2433, 2448, 2468, 2473, 2528, 2556, 2607, 2608, 2626, 2679, 2703, 2712, 2739, 2840, 2867, 2874, 2895, 2897, 2966, 2974, 2994, 2999, 3020, 3031, 3035, 3068, 3076, 3084, 3086, 3147, 3174, 3177, 3194, 3250, 3335, 3359, 3395, 3448, 3515, 3577, 3590, 3600, 3635, 3653, 3657, 3673, 3679, 3682, 3692, 3699, 3715, 3731, 3742, 3755, 3789, 3791, 3820, 3828, 3867, 3871, 3899, 3934, 3939, 3946, 3959, 3983, 4060, 4061, 4062, 4064, 4069, 4098, 4110, 4113, 4118, 4136, 4139, 4145, 4188, 4190, 4198, 4258, 4305, 4306, 4328, 4338, 4345,

4418, 4435, 4449, 4450, 4451, 4452, 4463, 4512, 4562, 4577, 4610, 4624, 4676, 4766, 4777, 4783, 4797, 4841, 4883, 4885, 5039, 5112, 5119, 5124, 5225, 5243, 5251, 5257, 5304, 5308, 5337, 5341, 5422, 5429, 5444, 5445, 5450, 5451, 5461, 5571, 5581, 5587, 5606, 5624, 5632, 5636, 5699, 5711, 5759, 5788, 5831, 5835, 5855, 5878, 5898, 5900, 5905, 5912, 5933, 5934, 5935, 5945, 5958, 5981, 5982, 5986, 5991, 6003, 6008, 6018, 6068, 6122, 6128, 6139, 6140, 6158, 6165, 6190, 6191, 6211

n.+ den 2254, 3875, 5931

n.+ dir 1243, 1382, 1496, 1891, 1980, 2640, 3777, 3919

n.+ dür 81, 614, 706, 1245, 1253, 1685, 2711, 3319, 3854, 4046, 4056, 4148, 4271, 4314, 4680, 4767, 4817, 4869, 4871, 5444, 5462, 5476, 5837, 5918, 5921, 6171

n.+ ler 141, 848, 862, 1079, 1080, 1625, 1687, 1785, 1804, 1899, 1906, 2680, 3092, 3093, 3421, 3423, 4008, 4144, 4404, 4535, 5109, 5153, 5423, 5424, 5984

n.+ si 2052, 3195, 3842

n.+ ye 50, 2607, 3263, 3926, 4187, 4620, 4797

n.+ yi 6136, 6138

n.+ yidi 3063

n.+ yise 2141

n.+ yleyesin 5302

n.+ yse 1983, 3811

nebāt (<Ar.) bitki.

n.- ı şükkeri 2247

n. 2261, 2957, 3207

n.+ dan 4901

n.+ ı 1553, 1916, 1958, 2357,

3708

n.+ ın 3882

nebātāt (<Ar.) bitkiler.

n. 440

n.+ ıla 274

n.+ ın 987

nebī (<Ar.) nebi, peugamber.

n. 613, 2007, 2135, 2280,

2722, 5808

süleymān-ı n. 2654

n.+ dir 121, 223

n.+ ler 279, 683, 688, 1629,

1677, 3184, 4510, 5170, 5188, 5252,

5364, 5986

n.+ lerde 5909

n.+ lerle 275, 3552, 4559

n.+ lerdür 5268

n.+ leri 4539

n.+ lerün 2218

n.+ nüñ 285

n.+ ye 4766

n.+ yi 2279

nebrās (Sür.) kandil, çıra.

n. 4875

necāset (<Ar.) pislik.

n. 4236

necāt (<Ar.) kurtuluş.

n. 736, 2526, 5057, 6167

n.+ a 4888, 6230

n.+ ı 1373

necd (<Ar.) yüksek yer.

n.+ e 5706

neces (<Ar.) pslik, murdar.

n.+ dür 4133

necim (<Ar.) bk. **necm**.

n. 3574

necis (<Ar.) pis, murdar.

n. 4237

necm (<Ar.) yıldız. (*krş.* **necim**)

muži-i n. 281

n. 457, 676, 682, 3726

n.- i semādan 1868

n.+ e 2580

n.+ i 448, 958

n'ıçün (<T.) niçin.

n. 2680, 3175, 3474, 3934,

4819, 5994, 6009

n.+ siz 6006

n'id- (<Ar.) ne etmek.

n.+ e 1706	n. 261, 2565, 3315
n.- er 5106, 5224, 5664	n.+ de 4755
n.- erler 4113, 5107, 5108	n.+ dūr 4078, 4530, 4541
n.- erse 4769	n.+ e 1006
n.- ersin 2668, 2843	
n.- ersiz 5105	neffā' (<Ar.) çıkarı çok olan.
	n. 2358, 2724, 5268
nedāmet (<Ar.) pişmanlık.	
n. 5489	neffāḥ (<Ar.) üfleyen.
n.+ den 492	n. 909, 910
neden (<Ar.) neden.	
n. 200, 1288, 1299, 2481,	neffāz (<Ar.) çok etkili.
2587, 3062, 3284, 4159, 4160, 4196	n. 1167
n.+ dūr 1688	
nef' (<Ar.) fayda, çıkar.	nefḥ (<Ar.) güzel kokunun yayılması.
n. 3983, 5490	n.+ i 1755
n.+ i 2828, 4069	nefḥ (<Ar.) üfürme.
nefāset (<Ar.) nefislik.	n. 138, 360
n. 2250	nefīs (<Ar.) nefis, güzel.
n.+ de 4160	n.- i zibā 68
n.+ den 464, 4154	n. 92, 737, 1459, 1471, 1528,
nefās (<Ar.) nefesler.	1658, 1745, 2126, 2362, 2461, 2569,
n.+ ıyla 767	2622, 2775, 2877, 2879, 2916, 3150,
nefāyis (<Ar.) nefis şeyler.	3212, 3311, 3382, 3417, 3495, 3552,
n.+ le 2601	3831, 3859, 3923, 3951, 4000, 4080,
nefā'iz (<Ar.) fazlalıklar.	4134, 4459, 4536, 4683, 5025, 5151,
n.+ den 59	5327, 5332, 5371, 5466, 6224
nefes (<Ar.) soluk, nefes.	n.+ dūr 2247, 2339
	n.+ i 3840
	n.+ üñ 4130
	nefis (<Ar.) bk. nefs .
	n. 3912, 5586

nefs (<Ar.) nefis, ruh, can. (*krş. nefis*)

n. 179, 2630, 2754, 2768,
2769, 3481, 3572, 3704, 3748, 3762,
4076, 4122, 4531, 4548, 4558, 4639,
4642, 4998, 5388, 5421, 5501, 5984,
5986

n.+ i 111, 282, 1660, 2192,
3692, 3840, 3907, 3909, 4181, 4561,
4565, 5111, 5354, 5422

n.+ için 4892

n.+ ile 377, 4593

n.+ in 1633

n.+ ine 2121, 3629, 3765, 5077

n.+ ini 171, 281, 712, 4393, 5128

n.+ inün 3076

n.+ leri 2967, 4750, 4758

n.+ leriçün 2623

n.+ lerin 4521, 4532, 4537, 5885

n.+ lerinde 1374

n.+ lerini 4589

n.+ lerünüz 4533

n.+ ümi 4601, 4607

n.+ ün 756, 1527, 2771, 2818,
3819, 3829, 3830, 3853, 3906, 3944,
3960, 3971, 4040, 4080, 4130, 4182,
4205, 4226, 4285

n.+ üne 769, 1276, 2716,
3807, 3820

n.+ ünü 2122, 4867

n.+ ünile 4560

n.+ ünün 3828, 3852

n.+ ünüz 4535, 6138

n.+ ünüzle 4591

n.- i insān 2562

n.- i qudsīdir 107

n.- i küll 1006

n.+ e 382, 807, 1288, 1484,
1526, 2083, 2615, 3881, 4125, 4519,
4756, 5884

şafā-yı n. 2855

şeḥā-yı n.+ de 4521

şarāb-ı n.+ i 295

ğazā-yı n. 4758

hevā-yı n. 1279, 2001, 3943,
4180, 5110

hevā-yı n.+ den 2733

hevā-yı n.+ e 2516, 2742, 2753

hevā-yı n.+ i 5000

hevā-yı n.+ ile 1898, 4915

hevā-yı n.+ ini 1482

hevā-yı n.+ üne 3910

iḥtilāl-i n.+ i 1407

meyl-i n.+ dür 4027

murād-ı n. 4079

murād-ı n.+ e 1481

nefs (<Ar.) tükürükle üfleme.

n. 4518

n.+ e 1663

nefsānī (<Ar.) nefisle ilgili, arzulara
uyarak.

n. 1532, 3572, 3913

nefsāniyyet (<Ar.) gizli düşmanlık, kin.

n. 1663

nefy (<Ar.) sürme, dürgün etme.
n. 1317

nehālī (<Far.) halı, kilim.
n.+ lerde 766, 2845

nehār (<Ar.) nehirler.
n.+ e 4671

nehhāc (<Ar.) kılavuz, doğru yol
gösterici.
n. 599, 2711, 4267

nehhāz (<Ar.) çok zalim.
n. 2005, 5116

nehir (<Ar.) bk. **nehr**.
n.+ den 1875
n.+ ler 439

nehr (<Ar.) nehir, ırmak. (*krş.* **nehir**)
n.- i a'zamdur 3865
n.- i cennetden 4513
n.- i hayvānda 4282
n.- i kāfūr 2934
n.- i ravza 2821
n. 3668
n.+ i 5356
n.+ üñ 1961

nehy (<Ar.) yasak etme.
n. 1632, 2071, 2089, 3906, 4998
n.+ i 55, 1609

nekāl (<Ar.) azap, işkence.

n. 1417

neḳāyiz (<Ar.) çelişkili şeyler.
n.+ den 59, 3868

Nekīr (<Ar.) insanı ölümünden sonra
sorguya çeken iki melekten
biri.
n. 6000

nem (<Far.) nem, rutubet.
n. 1311, 2359
nāf-ı nām-ı n. 2386

ne'mā (<Ar.) artma, çoğalma.
n. 156, 2960, 3213, 3751
n.+ ya 2954

nemir (<Ar.) kaplan.
n. 1335

nemmām (<Ar.) koğucu, arabozan.
n. 1508

Nemrūd (<Ar.) Hz. İbrâhim
döneminde tevhid inancının
karşısındaki siyasal otoriteyi
simgeleyen efsanevî kral.
n. 579

neng (<Far.) şöhret, ün.
n. 268, 4660

nereye (<T.) nereye.

n. 1966, 2657, 2762, 2763,
3358, 5142, 5295

nereyi (<T.) nereyi.

n.+ yi 5342

nerges (<Far.) nergis çiçeği.

n. 1771, 3202, 3239, 3454,
3574, 3670, 4559, 5594

n.+ üñ 2851, 3327

nerm (<Far.) yumuşak, latif.

n. 2133

nesc (<Ar.) dokuma, örme.

n.+ den 3953

neseb (<Ar.) soy, nesil.

n.+ dür 1242

nesīb (<Ar.) soylu, soyu temiz.

n. 3626

nesīm (<Ar.) hafif rüzgar.

n. 226, 2848, 3698

nesir (<Ar.) nesir, düzyazı.

n. 1052

nesl (<Ar.) nesil, soy.

n.- i būnin 186

n.+ i 121

n.+ ine 256

n.+ üñe 2560

nesne (<T.) nesne.

n. 1245, 1246, 2194, 2629,
2642, 2702, 2704, 4469, 4664, 4800,
5227, 5398

n.+ dür 2582, 4160, 5934

n.+ ye 5994

nesrīn (<Far.) yaban gülü.

n. 2173, 3326

nessāb (<Ar.) ziyade nisbet edici.

n. 246

nessāc (<Ar.) çulha, dokumacı.

n. 627, 3952

nessāḥ (<Ar.) yazıları çoğaltan kişi.

n. 906, 907, 908, 2713, 4524

nessāk (<Ar.) kumaş dokuyan kişi.

n. 2855

neṣṣār (<Ar.) saçan, dağıtan.

n. 4646

neṣṣāt (<Ar.) ziyade şen.

n. 2118, 2124, 2125, 2126,
2127, 2722, 5224

neṣūḳ (<Ar.) bir kokuyu burna çekme.

n. 4761

netice (<Ar.) sonuç, son.

n. 95

	n.- r 5664, 5666
nev ˆ (<Ar.) çeşit, türlü.	
n. 4146, 4758	neyse (<T.) neyse.
n.+ e 1001, 1409	n. 5632
n.+ edür 2819	
n.+ i 2800	nezāfet (<Ar.) temizlik, paklık.
n.+ iden 1927	n. 2250, 2908
beḳā-yı n.+ e 2628	n.+ de 4160
	n.+ ler 4508
nevā (<Far.) ses, ahenk, makam.	
n.- yı nūr 1531	nezʻi (<Ar.) can çekişme.
	3430, 5516
nevāl (<Ar.) talih, kismet.	n.+ de 5520
n. 2731, 5268	
nūn-ı n.+ dendür 5592	nezir (<Ar.) gözdağı verme, korkutma.
n.+ ine 4636	n. 2899
n.+ üñden 6225	n.+ ler 2898
nevbahār (<Far.) ilkbahar.	
n. 4059	nezzā ˆ (<Ar.) niza edici.
	n. 2377
nevme (<Ar.) uyku.	
n.+ si 4404	nıṣf (<Ar.) yarı, yarım.
n.+ since 4413	n.+ ı 136, 601, 602
	n.+ ına 923
	n.+ ını 1156, 1190
nevüm (<Ar.) bk. nevme .	
n. 2723	nice (<T.) nice, ne kadar, nasıl.
neydügin (<T.) ne olduğunu.	n. 129, 645, 787, 805, 809,
n. 3450	1141, 1159, 1171, 1276, 1285, 1306,
	1337, 1381, 1402, 1409, 1426, 1544,
nʻeyle- (<T.) ne eylemek.	1551, 1671, 1759, 1802, 2185, 2213,
n.- di 920, 2698	2229, 2282, 2381, 2422, 2466, 2531,
n.- diler 2309	2578, 2607, 2634, 2643, 2654, 2659,
	2723, 2759, 2809, 2811, 2900, 3003,

3017, 3095, 3103, 3168, 3197, 3274,
3282, 3318, 3334, 3396, 3561, 3737,
3753, 3785, 3789, 3814, 3839, 3840,
3849, 3858, 3860, 3870, 3914, 3948,
3974, 4125, 4232, 4281, 4334, 4338,
4341, 4386, 4538, 4551, 4784, 4818,
4835, 4934, 5004, 5038, 5039, 5046,
5115, 5150, 5278, 5286, 5578, 5582,
5587, 5597, 5743, 5764, 5784, 5807,
5949, 5969, 6007, 6049, 6070, 6104,
6122, 6127

n.+ dūr 1044, 1145, 1533,

5040, 5054, 5661, 5662, 5938, 6019

n.+ ler 3106

n.+ se 823

n.+ si 804, 2917, 3884

n.+ siz 6046

n.- tsün 2315

n.+ ydügi 797

n.+ yse 2915, 6157

niçe (<T.) çok, pek çok.

n. 140, 276, 292, 307, 338,

361, 423, 458, 465, 483, 498, 499,

606, 857, 922, 990, 991, 1067, 1214,

1275, 1433, 1435, 1448, 1456, 1478,

1698, 1757, 1909, 1927, 1929, 2183,

2326, 2602, 2757, 2984, 3008, 3150,

3202, 3246, 3389, 3407, 3763, 3785,

3786, 3809, 3840, 3860, 3917, 3928,

3931, 3961, 3970, 4017, 4318, 4336,

4357, 4488, 4489, 4569, 4631, 4972,

4994, 5072, 5089, 5169, 5196, 5198,

5207, 5212, 5256, 5275, 5312, 5323,

5333, 5367, 5381, 5387, 5505, 5639,

5718, 5838, 5847, 5901, 6010, 6049

n.+ ler 286

n.+ lere 6191

niçün (<T.) niçin.

n. 1220, 1221, 1222, 2801,

3926, 3929

nidā (<Ar.) selenme, çağırma.

n.- yı kahr 1294

n.- yı tevbīh 1709

n. 858, 1476, 3559, 4468,

5227, 5239, 5501, 5676, 5750

n.+ sından 5704

n.+ yı 5209, 5518, 5673, 5679

nifāk (<Ar.) nifak, arayı bozma.

n. 378, 1298

n.+ ı 5071

nifās (<Ar.) lohusalık hali.

n.+ ı 3973

n.+ lar 2797

nigār (<Far.) resim, sevgili.

n. 5276

n.+ ın 4211

n.+ uñ 1955

nihālī (<Far.) halı kilim.

n.+ lerde 2600

nihān (<Far.) gizli, saklı.

n. 5618	nikāḥ (<Ar.) nikah.
n.+ a 3816	n. 3831, 4878
n.+ dan 3421	n.+ uñ 2800
n.+ ı 563	n.+ ludır 2079
n.+ i 501	
niḥāya (<Ar.) bk. niḥayet .	Nil (<Ar.) Nil nehri.
n. 2023, 4937	n. 2758
niḥāyet (<Ar.) son uç, son.	nīm (<Far.) yarı, yarım, buçuk.
n. 67, 638, 640, 642, 1383,	n. 3372
1426, 1512, 2252, 2752, 2962, 3422,	ni^ʿmet (<Ar.) nimet.
3720, 4139, 4634, 5789, 5853, 5965,	n.- i cennet 1993
5979	n. 130, 480, 700, 1212, 1214,
n.+ dūr 1434, 4632	1437, 1461, 2686, 3004, 3022, 3785,
n.+ siz 102, 184, 195, 569,	4037, 4339, 4452, 5057, 5117, 5387,
635, 770, 1983, 2191, 2256, 2524,	5544, 5939
2726, 2854, 2875, 3181, 3638, 3703,	n.+ den 5940
3706, 4037, 4501, 5062, 5266, 5511,	n.+ e 4935
5725, 5735, 5958, 5996	n.+ i 1994, 2682, 2684, 2685,
n.+ sūz 1423	3918, 4103, 4959, 4961, 5468
nīk (<Far.) iyi, güzel, hoş.	n.+ inden 3007, 4419
n. 4768	n.+ ine 5500
niḡāb (<Ar.) yüz örtü, peçe	n.+ ile 1991
n. 179	n.+ in 1730
n.+ da 4733	n.+ inüñ 3869
n.+ ı 645, 1490, 2035	n.+ ler 2531
n.+ ın 2611, 5791, 6122	n.+ lerle 1213
n.+ ını 75, 4630, 5710	n.+ lere 2827
n.+ lar 396	n.+ leri 2681, 4526
n.+ sız 5197	n.+ lerini 5055
	n.+ lerüm 845
	n.+ lerüme 848
	n.+ leründen 806, 5459

n.+ ü'l-ḥuldı 4957	n.+ dan 4046
n.+ üñ 2799, 3856, 5995	n.+ dır 58
n.+ üñden 4116	n.+ ı 508, 585, 745, 841, 1243, 2462, 2463, 2650, 2920, 3655, 3657, 3719, 4655
nīrān (<Ar.) cehennem.	nūr-ı n.+ ı 646
n. 153, 3079, 3186, 3558, 3756, 3797, 5739, 5948	n.+ ında 151
n.+ da 1333, 3909	n.+ lar 1696
	n.+ suz 3657
nīrās (<Ar.) parıltılı.	
n. 1646	nişāne (<Ar.) bk. nişān .
	n. 6060, 6071
nişār (<Ar.) saçma, serpmе.	
n. 525, 581, 1843, 2014, 2617, 3713, 3989, 4056, 4628, 5213, 5465, 6224	nişte (<Ar.) gizli.
n.+ dur 5976	n. 1090
	n'it- (<T.) ne etmek.
nisbet (<Ar.) bağılılık, ilgi, inat olarak.	n.- di 601, 3800
n. 799, 945, 946, 1459, 1528, 2253, 2387, 2388, 2579, 2580, 2853, 3127, 3571, 4044, 4335, 5585, 5671, 5960, 5978	n.- diler 1181
n.+ i 5958	nite (<T.) nasıl.
nīş (<Far.) iğne.	n. 840, 987, 1545, 1671, 4172, 5115, 5805, 6045
n. 2265, 4208	
n.+ den 2359	nitekim (<T.) nitekim, gerçekten.
nişān (<Far.) nişan, iz, belirti.	n. 367, 620, 821, 1207, 1280, 1641, 1737, 1894, 2028, 2072, 2075, 2137, 2216, 2251, 2549, 2552, 2695, 3083, 3128, 3135, 3140, 3303, 3414, 3567, 3602, 4040, 4044, 4087, 4095, 4158, 4274, 4287, 4401, 4657, 4659, 5618, 5639, 5758, 5766, 5774, 5790, 5792, 5898, 5950, 5955, 5958, 6094
n.- ı bī-nişāndan hīç 5586	
n.- ı mevt 4242	
n. 2443, 4245, 5476	

niyāz (<Ar.) yalvarma, istek.

n. 341, 1143, 2134, 4880

n.+ ı 2232, 2241

n.+ ın 5542, 5579

n.+ lar 3065

n.+ lu 2155

nitelik (<T.) nitelik, keyfiyet.

n.+ i 3306, 3984

n.+ in 1545, 1690

n.+ siz 5790

nizā (<Ar.) kavga, çekişme.

n. 3592, 4641

nizām (<Ar.) düzen.

n. 3849

n.+ dır 1616

n.+ ı 870, 1120, 1606, 2939,

3040, 3366, 4343, 4586, 4945, 4982

n.+ ın 4578

noḡṣān (<Ar.) noksan, eksiklik.

n. 1209, 2258, 2555, 2720,

2817, 3076, 3208, 3637, 3804, 5108,

5960, 6140

ḡam-ı n.+ ı 3841

noḡṭa (<Ar.) nokta.

‘ömr-i n.- yı mevḡūm 3846

n’ol- (<T.) ne olmak.

n.- a 1353, 1421, 4117, 4302,

5116, 5460, 6016, 6018

n.- aydı 1296, 4515, 5492

n.- ayıdı 2006

n.- dı 3010, 5269, 5687

n.- ur 3474, 5146

növbet (<Ar.) nöbet.

n. 4853

Nūḡ (<Ar.) Hz. Nuh.

n.+ a 139, 4295, 5673

n.+ uñ 5674

nuḡmet (<Ar.) intikam, ceza.

n. 5118

nuḡul (<Ar.) içkiyle yenen yiyecek,

meze, çerez.

n. 2355

nūn (<Ar.) Osmanlı alfabesinin yirmi

sekizinci harfi.

n.- ı nevāldendür 5592

n. 2610, 3191, 4553

n.+ dan 354

ḡitāb-ı keḡ-i n.+ dan 1004

nūr (<Ar.) nur, ıḡık, parıltı.

n.- ı baṡiretle 813

n.- ı behḡāc 5923

n.- ı berrāḡ 883

n.- ı cemālınden 69

n.- ı faḡıldur 2017

n.- ı feyḡidir 285

n.- ı ḡālıṡden 399

n.- ı ḡāḡretinden 583

n.- 1 hicābdan 961	n.- u evhād 535
n.- 1 hidāyet 6159	n.- u ezherden 1621
n.- 1 ilāhdur 4667	n.- u feyẓden 3982
n.- 1 ilāhīden 225	n.- u ğilmān 3523
n.- 1 isti‘dād 110	n.- u ḥaddinden 4728
n.- 1 kırā‘at 4597	n.- u ḥaḵ 1967, 2003, 3517, 4025
n.- 1 ḳudsīden 109	n.- u ḥaḵ’dır 571
n.- 1 liḳāy 352	n.- u ḥaṭṭıla 4165
n.- 1 melāḥatden 474	n.- u işrāḳāt 4028
n.- 1 muṭlaḵ 345	n.- u kevneyn 668, 3747
n.- 1 mutlaḳdan 282	n.- u ḳuds 5862
n.- 1 muṭlaḳdır 80	n.- u ḳur’ānı 4600
n.- 1 niṣānı 646	n.- u liḳāsından 4036
n.- 1 ‘arṣdan 960	n.- u maḳāmāt 2534
n.- 1 ‘ışḳ 4675	n.- u mehtāb 5935
n.- 1 şaḥāflar 1838	n.- u muḥaḳḳaḵ 531
n.- 1 sātīa‘dan 385	n.- u muṭlaḵ 531, 3701
n.- 1 tāc 3697	n.- u ‘ışḳıla 4124
n.- 1 taḥḳīḳāt 295	n.- u ‘ıyna 6156
n.- 1 tesellī 5526	n.- u rabbānī 782
n.- 1 vehhāc 612	n.- u sa‘ādetler 4846
n.- 1 zāhir 348	n.- u serverdir 555
n.- 1 zātdan 573	n.- u vehhāc 2024, 5917
n.- 1 zülālūñi 1425	n.- u vişālūñle 6221
n.- 1 zülfinden 5602	n.- u zāta 532
n.- u Aḥmed 535	n.- u. muḥammed 595
n.- u aḳdes 5728	n.- u şem 617
n.- u a‘lā 678	n.- u yezdān 1492
n.- u cemāle 3748, 4054, 4731, 5747, 5925	n. 77, 98, 105, 117, 145, 149, 195, 196, 208, 244, 254, 290, 297, 302, 324, 466, 469, 471, 479, 483, 525, 534, 548, 549, 573, 594, 610, 736, 763, 764, 768, 851, 853, 916, 961, 964, 1061, 1454, 1460, 1473,
n.- u cemāli 2688, 6104	
n.- u cemālin 5430	
n.- u cennet 432	
n.- u dīḍār 6057	

1516, 1537, 1556, 1578, 1584, 1594,
 1598, 1615, 1646, 1678, 1691, 1697,
 1769, 1782, 1795, 1800, 1809, 1815,
 1830, 1886, 1914, 1998, 2011, 2045,
 2125, 2204, 2253, 2286, 2374, 2500,
 2598, 2612, 2711, 2728, 2731, 2732,
 2870, 2937, 3049, 3054, 3086, 3093,
 3100, 3113, 3130, 3143, 3188, 3249,
 3287, 3299, 3301, 3324, 3419, 3534,
 3669, 3689, 3690, 3701, 3740, 3823,
 3976, 4017, 4019, 4151, 4152, 4245,
 4305, 4311, 4333, 4385, 4547, 4555,
 4666, 4719, 4747, 4756, 4875, 4876,
 4975, 5124, 5135, 5145, 5166, 5204,
 5256, 5265, 5349, 5409, 5470, 5477,
 5479, 5512, 5517, 5524, 5531, 5595,
 5602, 5693, 5705, 5707, 5740, 5741,
 5780, 5841, 5866, 5886, 5903, 5921,
 5936, 5939, 6025, 6072, 6080, 6089,
 6110, 6112, 6128, 6180, 6188, 6196,
 6201, 6226, 6231, 6238
 baħr-i n. 2499
 behçet-i n. 4938
 dār-ı n. 5944
 member-i n. 5609
 nār-ı n. 264
 nażret-i n. 4938
 nevā-yı n. 1531
 şu‘le-yi n. 962
 tāc-ı n. 202
 n.+ a 148, 239, 387, 469, 470,
 472, 473, 476, 479, 486, 529, 566,
 573, 1859, 1920, 1921, 2975, 3086,
 3188, 3569, 5141, 5218, 5711, 6199,
 6211
 n.+ da 962, 1560, 2050, 6167
 member-i n.+ da 4394
 n.+ dan 80, 396, 414, 789,
 819, 870, 951, 1248, 1649, 1657,
 1920, 1941, 1963, 2049, 2136, 3120,
 3201, 3203, 3309, 3978, 4343, 4471,
 4496, 5167, 5231, 5247, 5252, 5265,
 5338, 5468, 5615, 5706, 5713, 5831,
 5911, 5917, 5945, 5975, 6176
 n.+ dandur 3205, 3415, 4436,
 4526
 n.+ dır 162, 788
 taħkik-i n.+ dır 78
 n.+ dur 615, 3388, 3654, 4661,
 4806, 5243, 5265, 5587, 5944, 6125
 n.+ ı 56, 80, 89, 115, 120, 240,
 296, 357, 402, 453, 460, 557, 594,
 606, 645, 684, 752, 1475, 1502, 1675,
 1817, 1859, 1897, 1921, 1922, 1944,
 2002, 2139, 2176, 2921, 3305, 3323,
 3404, 3412, 3449, 3521, 3711, 3745,
 4783, 4849, 4872, 5205, 5315, 5718,
 6065, 6111
 n.+ in 5743
 n.+ ina 77, 81, 90, 149, 763,
 966, 1584
 zāt-ı n.+ ina 149
 n.+ indan 548, 556, 682, 1007,
 5480
 n.+ ını 144, 231, 556, 583,
 598, 6231
 n.+ ıdır 549, 778

n.+ ıdur 3705, 4390
 n.+ ıla 79, 356, 796, 1022,
 1474, 4261, 6064, 6114, 6204
 n.+ ın 76, 178, 1860
 n.+ ınıñ 346, 6210
 n.+ ıydı 5802
 n.+ ıyla 114, 149, 212, 456,
 457, 681, 837, 942, 2714, 2718, 3403,
 3710, 5660
 n.+ la 5708, 5780
 ħaṭṭ-ı n.+ la 3542
 n.+ lar 881, 2226, 6126
 n.+ lardan 5246
 n.+ ları 2846
 n.+ ların 6187
 n.+ u 649, 685, 1698, 2934,
 3075, 3302, 4906, 5025
 be'ışķ-ı n.+ u 5720
 n.+ u'l-cemāl 6169
 n.+ u'l-envār 5790
 n.+ ula 1606, 2963, 5155,
 5162, 5181, 5512, 6113
 n.+ um 82, 443
 n.+ umı 441, 541
 n.+ umla 5799
 n.+ un 1465, 3323
 n.+ uñ 188, 565, 1477, 2919
 n.+ uñdan 6060
 n.+ una 3956, 4479, 5841, 6127
 cemāl-i n.+ una 5834
 cemāl-i n.+ una 4700
 n.+ undan 684, 1473, 5267,
 5309, 5394, 5480, 5581
 feyż-i n.+ undan 1439

ħilm-i n.+ undan 683
 n.+ unı 671, 2736, 3570, 4114,
 4536, 4755, 4849, 5481
 n.+ uñla 180
 n.+ unuñ 674, 6216
 n.+ uyıla 542
nūrānī (<Ar.) nurlı, ışıklı.
 n. 215, 225, 264, 567, 605,
 1022, 1277, 3087, 3687, 3740, 4001,
 4148, 4150, 4396
 dürr-ü n. 782
 ğidā-yı rūḥ-ı n. 5117
 ħaṭṭ-u n. 1277
nūrullah (<Ar.) Allah'ın nuru.
 n.- ı a'zam 2918
 n.+ ıla 150
nuşret (<Ar.) Allah'ın yardımı.
 n. 4516
nūş (<Far.) içmek, içki.
 n. 770, 1034, 1995, 2265,
 2890, 3095, 3117, 3942, 4041, 4284,
 4444, 4447, 5547
 hevā-yı n. 1532
 'işret-i n. 986
 n.+ a 5878
 n.+ ı 3936
 n.+ ından 3937
nuzzār (<Ar.) nazırlar, bakanlar.
 n.+ ı 2149

nübüvvet (<Ar.) nebilik, peygamberlik. n. 224, 240, 590, 655, 823	138, 173, 206, 226, 231, 236, 239, 264, 268, 301, 305, 306, 315, 316, 327, 328, 335, 341, 357, 358, 369, 370, 375, 388, 399, 403, 404, 407, 409, 413, 420, 424, 427, 428, 450, 492, 526, 541, 550, 555, 557, 559, 568, 569, 600, 610, 611, 618, 621, 622, 642, 643, 687, 712, 755, 760, 767, 777, 820, 826, 875, 880, 886, 933, 935, 947, 953, 954, 961, 1005, 1008, 1009, 1032, 1035, 1038, 1075, 1082, 1108, 1124, 1137, 1150, 1151, 1162, 1173, 1174, 1183, 1184, 1210, 1223, 1228, 1247, 1263, 1276, 1334, 1365, 1374, 1417, 1477, 1479, 1497, 1509, 1531, 1547, 1570, 1578, 1592, 1621, 1630, 1653, 1657, 1676, 1686, 1687, 1702, 1714, 1756, 1787, 1792, 1801, 1804, 1810, 1831, 1834, 1845, 1857, 1862, 1864, 1878, 1886, 1904, 1911, 1912, 1919, 1934, 1939, 1944, 1946, 1956, 1957, 1961, 1968, 1978, 2013, 2041, 2049, 2058, 2061, 2128, 2132, 2144, 2145, 2146, 2157, 2164, 2194, 2197, 2201, 2210, 2222, 2248, 2250, 2251, 2275, 2286, 2287, 2288, 2304, 2307, 2313, 2319, 2323, 2326, 2335, 2340, 2343, 2348, 2353, 2358, 2390, 2391, 2416, 2418, 2432, 2438, 2441, 2442, 2443, 2460, 2498, 2503, 2515, 2517, 2555, 2556, 2586, 2595, 2598, 2601, 2602, 2625, 2627, 2646, 2672, 2740, 2749, 2762, 2764, 2811, 2816, 2817, 2824, 2841, 2844, 2858,
nücüm (<Ar.) yıldızlar. n. 273, 4335 n.+ ı 436 n.+ un 985	
nüfūs (<Ar.) ruhlar, canlar. n.- u ‘ādiyye 4754 n.+ ı 1662, 2605, 3796	
nüh (<Far.) dokuz. n. 3697, 3726, 6224	
nühūr (<Ar.) nehirler, ırmaklar. n.+ da 2162	
nükte (<Ar.) nükte, ince anlamalı. n.- yi ġarrā 3761	
nüşa (<Ar.) nüsha. n. 311	
nüzūl (<Ar.) aşağı inme. n.+ a 5322 n.+ dur 3446	
o (<T.) üçüncü tekil şahıs zamiri ve işaret sıfatı. o. 50, 53, 55, 56, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 76, 78, 82, 83, 84, 87, 89, 94, 95, 97, 103, 106, 107, 111, 118,	

2859, 2860, 2870, 2879, 2882, 2926,
 2942, 2943, 2961, 2980, 3013, 3047,
 3090, 3126, 3159, 3161, 3166, 3195,
 3211, 3214, 3229, 3232, 3236, 3258,
 3287, 3325, 3331, 3342, 3353, 3355,
 3359, 3390, 3411, 3418, 3453, 3480,
 3492, 3509, 3568, 3573, 3618, 3622,
 3641, 3654, 3657, 3658, 3663, 3667,
 3676, 3686, 3699, 3700, 3706, 3715,
 3720, 3722, 3723, 3725, 3727, 3732,
 3733, 3738, 3751, 3759, 3760, 3776,
 3780, 3781, 3790, 3792, 3802, 3803,
 3818, 3850, 3851, 3865, 3868, 3870,
 3876, 3877, 3941, 3996, 4009, 4011,
 4040, 4045, 4049, 4119, 4172, 4178,
 4244, 4300, 4315, 4326, 4378, 4391,
 4395, 4400, 4437, 4447, 4468, 4495,
 4496, 4504, 4506, 4514, 4540, 4556,
 4566, 4599, 4603, 4604, 4614, 4623,
 4656, 4661, 4670, 4676, 4682, 4685,
 4687, 4713, 4715, 4718, 4720, 4722,
 4724, 4729, 4737, 4738, 4740, 4743,
 4753, 4774, 4775, 4780, 4787, 4792,
 4820, 4826, 4828, 4840, 4842, 4851,
 4852, 4855, 4856, 4857, 4860, 4861,
 4867, 4869, 4871, 4873, 4875, 4877,
 4879, 4903, 4908, 4910, 4913, 4929,
 4931, 4933, 4936, 4941, 4946, 4950,
 4952, 4957, 4965, 4990, 5016, 5031,
 5044, 5081, 5085, 5097, 5098, 5133,
 5141, 5209, 5216, 5224, 5242, 5264,
 5274, 5280, 5292, 5295, 5298, 5300,
 5301, 5316, 5343, 5350, 5371, 5433,
 5440, 5443, 5491, 5497, 5500, 5516,

5539, 5551, 5559, 5570, 5582, 5594,
 5615, 5619, 5620, 5621, 5625, 5635,
 5640, 5646, 5651, 5708, 5718, 5724,
 5725, 5726, 5728, 5730, 5732, 5734,
 5754, 5756, 5758, 5781, 5785, 5801,
 5833, 5840, 5842, 5852, 5853, 5868,
 5874, 5880, 5887, 5890, 5896, 5924,
 5929, 5940, 5945, 5948, 5965, 5970,
 6025, 6071, 6099, 6117, 6123, 6144,
 6171, 6184, 6194, 6211, 6215, 6223

o.+ dır 208, 222, 481, 732

o.+ dur 54, 155, 168, 171,

2241, 2270, 3214, 3702, 4909, 5936

o.+ na 113

ocağ (<T.) ocak.

o. 2482

ocāḡ (<T.) bk. **ocağ**.

o. 4507

od (<Far.) ateş.

o. 88, 136, 263, 602, 615,
 956, 957, 1193, 1310, 1313, 1337,
 1339, 1340, 1389, 1390, 1391, 1392,
 1397, 1411, 2481, 2524, 2746, 2753,
 3610, 3799, 3874, 4751, 4826, 5202

o.+ a 1365, 1366, 1376, 1391,
 1692, 1998, 2105, 2461, 3179, 4276,
 4427, 4996, 5051

o.+ da 1400

o.+ dan 1329, 1331, 1335,
 1338, 1340, 1341, 1344, 1345, 1355,
 1384, 1404, 3800

o.+ dandur 1357	o.+ ını 4834
o.+ dur 614, 1412, 1417	
o.+ ı 2001, 2523, 2592, 2748,	ok (<T.) ok.
2751, 2977, 3601, 3799, 4617	o.+ ı 258
o.+ ına 1364, 1776, 2517,	o.+ ıdur 3807
4123, 4677, 5114	o.+ u 2382
o.+ ında 1706, 4183	
o.+ ından 380, 1359	okı- (<T.) bk. oku- .
o.+ ıla 131	o. 906, 5775, 6090, 6095
o.+ ın 2743	o.- ya 5232, 6095, 6099
o.+ ınıñ 1418	
o.+ lar 1332, 1400, 3595	okıt- (<T.) okutmak.
o.+ lardan 1342	o.- ır 2359
o.+ lara 1296, 1357, 1413,	o.- ur 354
1673, 1703, 3438, 3800, 5754	
o.+ larına 1511	oku- (<T.) okumak. (<i>krş.</i> okı-)
o.+ una 5533	o. 6092
o.+ unı 113, 437	o.- dı 2117, 4812, 4868, 5473
o.+ ca 1418	o.- duğı 1637
oğıl (<T.) bk. oğul .	o.- duğıñ 4869
o. 5276, 5654	o.- mağ 729, 6041
o.+ dır 2639	o.- ñ 4586, 5950
	o.- r 3681, 3761, 5369
oğlān (<T.) oğlan, evlatlar.	o.- rdı 4841
o. 1755, 2316, 2642, 4018,	o.- rduñuz 5950
4019, 4609, 4621, 5220	o.- rken 825, 5233
o.+ lar 4156	o.- rlar 950, 3784, 4203, 5002
o.+ ları 1180	o.- sın 5228
o.+ larına 2556	o.- sun 5230
	o.- ya 952, 5229, 6044, 6091,
oğul (<T.) oğul, evlat.	6092, 6094
o. 1724	o.- yalam 3611
o.+ ı 141, 1910, 2641, 4295	o.- yalar 5066, 5951
o.+ ına 4258	o.- yan 5383

o.- yan 2499, 5370	1590, 1642, 1646, 1653, 1670, 1671,
o.- yandan 4869	1676, 1678, 1679, 1727, 1736, 1737,
o.- yanlar 313, 316	1770, 1798, 1822, 1825, 1844, 1869,
o.- yanuñ 2500	1876, 1886, 1888, 1889, 1899, 1911,
o.- yayın 6043	1920, 1928, 1931, 1943, 1946, 1953,
o.- yumaz 818	1955, 1962, 2000, 2014, 2018, 2027,
	2066, 2078, 2101, 2112, 2118, 2122,
oķun- (<T.) okunmak.	2126, 2129, 2133, 2135, 2136, 2145,
o.- an 4598, 4870	2152, 2165, 2176, 2183, 2185, 2189,
o.- dı 152, 2020, 3726, 4586,	2190, 2191, 2194, 2202, 2217, 2218,
4594	2227, 2233, 2235, 2257, 2259, 2279,
o.- ır 2500	2281, 2283, 2285, 2286, 2287, 2288,
o.- sa 3622, 4917	2289, 2290, 2295, 2296, 2297, 2351,
	2449, 2486, 2487, 2489, 2497, 2499,
ol- (<T.) olmak.	2502, 2518, 2554, 2558, 2570, 2579,
o. 62, 290, 631, 1482, 1528,	2580, 2599, 2601, 2603, 2608, 2614,
2000, 2120, 2123, 2310, 2383, 2412,	2625, 2630, 2643, 2646, 2656, 2663,
2559, 2733, 2754, 3821, 4258, 5000,	2664, 2686, 2711, 2714, 2719, 2730,
5118	2731, 2743, 2745, 2765, 2771, 2783,
o.- a 76, 82, 84, 89, 90, 100,	2784, 2786, 2800, 2801, 2811, 2814,
107, 132, 180, 186, 191, 234, 255,	2840, 2845, 2891, 2900, 2911, 2916,
258, 260, 264, 266, 302, 314, 317,	2918, 2920, 2922, 2923, 2926, 2933,
321, 331, 333, 334, 351, 461, 477,	2944, 2946, 2947, 2949, 2951, 2959,
483, 519, 525, 531, 532, 533, 534,	2962, 3008, 3039, 3057, 3058, 3077,
631, 636, 646, 699, 713, 725, 726,	3081, 3082, 3095, 3098, 3099, 3100,
732, 733, 734, 735, 751, 752, 763,	3105, 3107, 3112, 3126, 3141, 3142,
830, 850, 900, 905, 919, 937, 984,	3165, 3198, 3226, 3227, 3236, 3240,
986, 998, 1026, 1027, 1167, 1206,	3243, 3249, 3254, 3255, 3260, 3282,
1221, 1271, 1282, 1284, 1288, 1289,	3302, 3309, 3311, 3312, 3313, 3319,
1291, 1300, 1301, 1353, 1368, 1382,	3333, 3352, 3355, 3377, 3390, 3394,
1385, 1387, 1390, 1391, 1392, 1395,	3396, 3397, 3406, 3407, 3410, 3417,
1400, 1405, 1410, 1413, 1414, 1416,	3437, 3458, 3463, 3479, 3482, 3511,
1420, 1426, 1454, 1456, 1457, 1489,	3554, 3557, 3561, 3565, 3614, 3615,
1496, 1509, 1535, 1537, 1539, 1545,	3616, 3617, 3656, 3664, 3677, 3678,

3680, 3683, 3687, 3689, 3692, 3700,
3721, 3732, 3733, 3739, 3742, 3755,
3778, 3799, 3832, 3835, 3837, 3838,
3841, 3849, 3851, 3863, 3864, 3865,
3879, 3902, 3906, 3921, 3925, 3951,
3956, 3960, 3997, 4005, 4006, 4027,
4031, 4033, 4040, 4041, 4054, 4060,
4061, 4062, 4076, 4085, 4098, 4107,
4154, 4156, 4161, 4176, 4181, 4195,
4197, 4204, 4227, 4228, 4229, 4232,
4245, 4246, 4247, 4248, 4249, 4250,
4255, 4261, 4265, 4270, 4282, 4286,
4288, 4289, 4312, 4313, 4327, 4331,
4334, 4339, 4343, 4351, 4357, 4361,
4388, 4392, 4394, 4396, 4398, 4399,
4427, 4433, 4434, 4436, 4479, 4481,
4482, 4483, 4502, 4545, 4561, 4563,
4571, 4602, 4606, 4609, 4649, 4675,
4692, 4733, 4747, 4754, 4761, 4768,
4778, 4819, 4867, 4874, 4883, 4884,
4889, 4894, 4895, 4900, 4945, 4949,
4952, 4953, 4955, 4963, 4993, 4994,
5008, 5010, 5026, 5028, 5076, 5082,
5087, 5094, 5113, 5114, 5119, 5144,
5145, 5146, 5147, 5152, 5184, 5205,
5215, 5227, 5231, 5233, 5247, 5252,
5253, 5256, 5279, 5310, 5318, 5346,
5349, 5359, 5372, 5376, 5377, 5395,
5399, 5407, 5409, 5410, 5432, 5461,
5466, 5467, 5472, 5473, 5506, 5512,
5537, 5547, 5577, 5582, 5598, 5602,
5660, 5668, 5684, 5688, 5692, 5698,
5705, 5708, 5709, 5711, 5719, 5769,
5777, 5778, 5780, 5833, 5896, 5909,

5938, 5953, 5974, 6007, 6018, 6029,
6050, 6053, 6054, 6057, 6058, 6064,
6068, 6073, 6075, 6076, 6078, 6079,
6080, 6084, 6087, 6088, 6089, 6098,
6106, 6113, 6117, 6158, 6177, 6189,
6191, 6193, 6194, 6196, 6198, 6199,
6207, 6211, 6230

o.- acağı 4818

o.- acağın 406, 2294

o.- acak 804, 2374, 3665

o.- acığın 793

o.- alar 233, 985, 988, 1279,
1390, 1393, 1400, 1409, 1415, 1416,
1419, 1420, 1666, 1672, 1925, 2033,
2099, 2100, 2114, 2160, 2162, 2163,
2198, 2257, 2519, 2531, 2541, 2598,
2600, 2610, 2613, 2711, 2723, 2725,
2728, 2729, 2730, 2806, 2807, 2830,
2845, 2846, 2975, 3105, 3190, 3242,
3243, 3391, 3426, 3437, 3438, 3443,
3504, 3514, 3558, 3569, 3634, 3640,
3678, 3680, 3682, 3684, 3686, 3689,
3732, 4112, 4158, 4204, 4349, 4645,
4763, 4764, 4944, 4991, 4995, 5145,
5150, 5249, 5250, 5253, 5277, 5358,
5408, 5464, 5657, 5675, 5697, 5704,
5718, 5877, 5885, 5888, 5910, 6030,
6128, 6179, 6182, 6204, 6209

o.- alda 2406

o.- alı 3804

o.- alım 2965, 6072, 6075

o.- alum 5104

o.- am 1911, 3903, 4646

o.- amıyan 2114

o.- an 299, 336, 729, 731, 732,
748, 750, 771, 905, 1015, 1374, 1404,
1487, 1609, 1697, 1893, 1903, 2095,
2164, 2177, 2597, 2715, 2802, 2836,
2875, 2996, 3025, 3173, 3174, 3195,
3199, 3223, 3229, 3334, 3425, 3473,
3493, 3565, 3649, 3936, 4033, 4230,
4233, 4492, 4745, 4798, 4918, 4938,
4998, 5079, 5148, 5243, 5260, 5470,
5503, 5874, 5963, 6176, 6213

o.- ana 727, 2802, 4027

o.- anı 332, 860, 2071, 2072,
2322, 2900, 5403

o.- anadur 2516

o.- andır 655

o.- anda 3424

o.- anla 100, 3494

o.- anlar 341, 1038, 1322,
1508, 2063, 2064, 2085, 2102, 2121,
2409, 2457, 5085, 5117

o.- anları 1193

o.- anuñ 2271, 5839

o.- ası 947

o.- asın 260, 487, 696, 697,
707, 736, 762, 770, 1281, 1608, 1886,
1999, 2120, 2123, 2125, 2126, 2127,
2716, 2721, 3698, 3862, 4604, 4627,
4628, 4734, 4874, 5123, 5255, 5506,
5507, 5511, 5943

o.- asız 504, 859, 981, 1220,
1823, 3552, 4575, 4641, 4642, 4762,
5198, 5207, 5212, 6049, 6142

o.- avuz 180, 186, 187, 204,
498, 501, 504, 1287, 1889, 5035,
5702, 5709

o.- aydı 87, 88, 616, 837,
1296, 1948, 1979, 3322, 3323, 3419,
4003, 4162, 4164, 5807

o.- aydum 855

o.- ayıdı 2006

o.- dı 135, 136, 137, 138, 139,
140, 142, 143, 144, 150, 151, 241,
244, 245, 356, 376, 389, 395, 400,
431, 432, 454, 493, 506, 530, 544,
545, 550, 574, 575, 576, 577, 602,
606, 647, 649, 652, 658, 675, 679,
683, 780, 792, 794, 799, 803, 828,
851, 864, 895, 902, 903, 905, 956,
975, 977, 996, 1006, 1007, 1042,
1141, 1163, 1285, 1448, 1473, 1502,
1558, 1661, 1710, 1711, 1750, 1767,
1794, 1823, 1849, 1880, 1949, 1995,
2024, 2255, 2266, 2268, 2273, 2274,
2275, 2277, 2345, 2346, 2352, 2377,
2387, 2390, 2391, 2399, 2411, 2414,
2417, 2434, 2444, 2623, 2633, 2756,
2919, 2984, 2990, 3010, 3094, 3475,
3581, 3593, 3630, 3633, 3701, 3704,
3705, 3706, 3710, 3711, 3719, 3728,
3730, 3735, 3788, 3822, 3846, 3848,
3882, 4070, 4124, 4146, 4147, 4149,
4163, 4214, 4230, 4278, 4307, 4329,
4406, 4538, 4621, 4632, 4652, 4653,
4695, 4726, 4728, 4740, 4756, 4769,
4830, 4836, 4841, 4855, 4878, 4879,
4882, 4899, 4910, 4915, 4916, 4919,

4920, 4931, 5039, 5077, 5081, 5084,
5086, 5236, 5450, 5452, 5455, 5527,
5528, 5552, 5571, 5573, 5601, 5794,
5852, 5931, 5984, 6238

o.- dıgıyçün 553

o.- dılar 196, 286, 576, 682,
980, 1714, 2276, 2481, 3708, 3795,
3796, 4754, 4757, 4759, 4865, 4934,
5955, 6183

o.- dıyçün 60

o.- du 548, 796, 804, 941, 994,
2059, 2204, 2932, 3219, 3329, 3845

o.- duğı 119, 1407, 2382

o.- duğıçün 5349

o.- duğın 2466, 2468

o.- duğıña 697

o.- duğınuñ 2920

o.- duğun 2371

o.- duğıñ 698

o.- duķ 3589, 4023, 4467,
4874, 5273, 6077

o.- duķları 1725

o.- dular 5469

o.- dum 2396

o.- duñız 502

o.- duñuz 3559, 4556, 5254

o.- iban 5707

o.- ıcaķ 1181, 4314, 4388, 6207

o.- ımazsın 4874

o.- ınca 4522

o.- ısar 1285, 1471, 1494,
2137, 2203, 2307, 2653, 2659, 2661,
2945, 2946, 3137, 3222, 3296, 3424,
3525, 3957, 3959, 3976, 4091, 4244,

4316, 4688, 4808, 4912, 5108, 5117,
5244, 5991

o.- ısarlar 1387, 3686

o.- ıarsın 1281

o.- ma 2070, 3812, 3910, 4904

o.- madan 2060, 4560

o.- madı 183, 1022, 2291, 2356,
2372, 2563, 3318, 3564, 3707, 3796,
5077, 6161

o.- madılar 1408, 2557, 3240,
3241, 3442, 3521

o.- madılardı 2723

o.- maduğı 1408

o.- maduğıçün 4542

o.- maduķ 5270

o.- maduñ 2841

o.- mağa 308, 3451, 3971, 5808

o.- mağı 1403

o.- mağıçun 1360

o.- mağıl 2120

o.- mağın 2460

o.- mağını 5496

o.- mağıçün 3021, 3022

o.- maķ 822, 824, 827, 4242

o.- malayar 1954

o.- mamağıçün 5614

o.- mamış 1883, 3204

o.- mamışdur 3028

o.- mamışdı 1168

o.- mañ 4567, 5824

o.- masa 422, 744, 847, 2187,
2769, 5107

o.- masañ 2839

o.- ması 5817

o.- masun 4745
o.- maya 230, 339, 626, 628, 633, 704, 1029, 1030, 1039, 1089, 1318, 1321, 1564, 1670, 1896, 1953, 2069, 2121, 2136, 2186, 2189, 2214, 2271, 2285, 2511, 2572, 2581, 2582, 2616, 2675, 2800, 2808, 2813, 2857, 2862, 2916, 2928, 3032, 3060, 3151, 3245, 3348, 3379, 3406, 3408, 3520, 3682, 3685, 3688, 3804, 3880, 3916, 4019, 4062, 4155, 4230, 4243, 4413, 4524, 4550, 4565, 4566, 4764, 4943, 5058, 5063, 5070, 5469, 5489, 5741, 5773, 5789, 5857, 6067, 6140
o.- mayadı 4081, 4162, 5808
o.- mayalar 1674, 1954, 2805, 3721, 4887
o.- mayan 5762, 6081
o.- mayana 4294
o.- mayavuz 177, 3318, 5703
o.- mayayın 2293
o.- mayınca 5254
o.- mayup 1948, 2077, 5234
o.- mayup 79
o.- maz 247, 744, 915, 1025, 1066, 1129, 1222, 1385, 1394, 1405, 1702, 1712, 1720, 2023, 2050, 2131, 2166, 2180, 2264, 2365, 2380, 2382, 2385, 2487, 2717, 2797, 2804, 2828, 2844, 2884, 2973, 3106, 3173, 3175, 3195, 3208, 3251, 3415, 3492, 3519, 3524, 3649, 3895, 3975, 4007, 4440, 4553, 4709, 4725, 4881, 5240, 5242, 5359, 5490, 5584, 5618, 5644, 5716, 5767, 5773, 5812
o.- maz 1423, 2166
o.- mazdan 5643
o.- mazdı 160, 1980
o.- mazıduñ 5519
o.- mazsa 2665
o.- mazuz 3442
o.- mış 145, 804, 1581, 1747, 2460, 3085, 3168, 3299, 3301, 4029, 4279, 5038, 5447, 5617, 5652
o.- mışam 4736, 5565, 5857
o.- mışdı 264, 3218, 4840, 4919, 6015
o.- mışdır 660, 871, 1644
o.- mışduñ 4805
o.- mışdur 1241, 2470, 2809, 5118, 5649
o.- mışı 4818
o.- mışdı 1749, 1898, 3699, 5261, 5942
o.- mışken 5992
o.- mışlar 1090, 1416, 2727, 3085
o.- mışuz 1288
o.- sa 83, 87, 410, 719, 747, 757, 758, 800, 844, 1215, 1532, 1754, 2186, 2187, 2365, 2576, 2577, 2578, 2608, 2714, 2837, 2838, 2839, 2886, 3017, 3174, 3259, 3909, 4067, 4198, 4334, 4358, 4405, 4412, 4420, 4551, 4666, 5120, 5428, 5463, 5478, 5482, 5483, 5484, 5485, 5486, 5487, 5632, 5666, 5667, 5805, 6145, 6210

o.- sadı 3666	3200, 3215, 3297, 3333, 3425, 3511,
o.- sak 3441	3551, 3569, 3580, 3594, 3603, 3681,
o.- salar 5486	3683, 3717, 3748, 3788, 3795, 3800,
o.- salardı 4421	3900, 3910, 3922, 4149, 4163, 4164,
o.- saydı 5848	4179, 4209, 4235, 4245, 4266, 4269,
o.- sun 1669, 3675, 4378,	4277, 4279, 4285, 4301, 4395, 4399,
5160, 5295, 5842, 6130, 6132, 6166,	4406, 4437, 4510, 4511, 4512, 4513,
6220, 6224	4514, 4515, 4516, 4517, 4518, 4521,
o.- uban 1976, 2087, 2118,	4592, 4600, 4608, 4727, 4780, 4794,
2410, 2728, 4422, 4995, 5165, 5452,	4795, 4842, 4913, 4923, 4984, 4986,
6207	4987, 5011, 5024, 5028, 5035, 5040,
o.- ucağ 720, 1752	5055, 5108, 5173, 5234, 5297, 5300,
o.- uñ 1219, 1234, 1717, 2524,	5340, 5464, 5483, 5488, 5492, 5572,
3319, 4267, 4533, 4865, 5281, 5673,	5576, 5587, 5646, 5717, 5718, 5807,
5685, 5690, 6172, 6178	5848, 5866, 5886, 5952, 5953, 5966,
o.- unca 2968, 5839	5971, 6030, 6050, 6054, 6164, 6180,
o.- uñuz 5291	6203, 6211
o.- up 58, 64, 82, 110, 113,	o.- updı 644, 5446
135, 147, 197, 207, 218, 231, 244,	o.- updır 673, 681, 1606, 1786
252, 289, 298, 300, 305, 310, 324,	o.- updur 456, 4100, 4635,
354, 356, 406, 410, 480, 490, 497,	4636
601, 602, 629, 695, 749, 795, 802,	o.- ur 49, 51, 52, 99, 100, 102,
892, 938, 977, 1004, 1007, 1009,	105, 110, 111, 113, 115, 191, 207,
1037, 1076, 1160, 1167, 1180, 1282,	265, 266, 285, 299, 303, 330, 369,
1283, 1289, 1297, 1365, 1381, 1390,	390, 398, 410, 425, 462, 516, 592,
1397, 1401, 1404, 1411, 1433, 1455,	599, 608, 699, 722, 724, 744, 745,
1458, 1525, 1526, 1539, 1561, 1590,	747, 754, 756, 757, 758, 759, 760,
1597, 1661, 1675, 1708, 1862, 1888,	771, 772, 775, 784, 785, 799, 815,
1895, 1896, 1898, 1975, 1977, 2005,	825, 870, 877, 883, 885, 917, 918,
2109, 2121, 2151, 2192, 2193, 2195,	940, 948, 970, 971, 1032, 1033, 1048,
2243, 2251, 2255, 2366, 2377, 2391,	1064, 1075, 1078, 1083, 1087, 1092,
2394, 2433, 2484, 2533, 2600, 2604,	1096, 1110, 1133, 1202, 1214, 1265,
2647, 2648, 2713, 2726, 2727, 2846,	1283, 1305, 1313, 1333, 1337, 1342,
2850, 2953, 2972, 3069, 3088, 3125,	1350, 1354, 1356, 1374, 1387, 1392,

1402, 1406, 1408, 1459, 1495, 1534,
 1536, 1552, 1578, 1581, 1601, 1619,
 1620, 1622, 1633, 1645, 1662, 1687,
 1694, 1752, 1809, 1815, 1818, 1829,
 1839, 1850, 1863, 1864, 1866, 1873,
 1891, 1917, 1923, 1963, 2002, 2010,
 2011, 2012, 2013, 2042, 2049, 2055,
 2056, 2134, 2156, 2184, 2205, 2211,
 2217, 2227, 2245, 2248, 2253, 2311,
 2332, 2341, 2357, 2360, 2362, 2363,
 2369, 2370, 2376, 2452, 2493, 2494,
 2495, 2500, 2506, 2512, 2528, 2548,
 2552, 2561, 2573, 2576, 2577, 2578,
 2709, 2710, 2712, 2713, 2724, 2751,
 2803, 2811, 2822, 2844, 2853, 2864,
 2870, 2957, 2960, 2963, 2966, 2999,
 3003, 3004, 3024, 3036, 3037, 3053,
 3066, 3076, 3083, 3121, 3124, 3129,
 3138, 3146, 3148, 3159, 3160, 3163,
 3176, 3186, 3190, 3195, 3197, 3199,
 3201, 3205, 3211, 3221, 3224, 3260,
 3268, 3288, 3293, 3315, 3328, 3357,
 3359, 3424, 3446, 3507, 3516, 3527,
 3528, 3529, 3530, 3534, 3547, 3580,
 3653, 3716, 3727, 3739, 3740, 3744,
 3750, 3792, 3799, 3829, 3869, 3871,
 3872, 3873, 3874, 3875, 3884, 3908,
 3909, 3918, 3939, 3941, 3942, 3946,
 3961, 3962, 3969, 3977, 3992, 4002,
 4009, 4031, 4036, 4044, 4067, 4077,
 4089, 4090, 4097, 4113, 4121, 4122,
 4124, 4126, 4132, 4155, 4158, 4178,
 4185, 4208, 4216, 4217, 4225, 4237,
 4238, 4281, 4305, 4356, 4388, 4443,
 4507, 4511, 4533, 4558, 4604, 4625,
 4633, 4635, 4657, 4660, 4724, 4758,
 4773, 4872, 4886, 4907, 4908, 4909,
 4930, 4933, 4935, 4987, 4998, 5016,
 5036, 5056, 5071, 5108, 5118, 5119,
 5121, 5136, 5264, 5265, 5267, 5282,
 5313, 5463, 5490, 5514, 5588, 5590,
 5596, 5602, 5612, 5635, 5685, 5716,
 5753, 5763, 5765, 5770, 5772, 5823,
 5844, 5845, 5861, 5884, 5897, 5903,
 5905, 5914, 5945, 5949, 5962, 5964,
 5967, 5977, 6081
 o.- urdı 120, 262, 263, 991,
 2364, 2549, 2940, 3322, 3420, 3712,
 3719, 3734, 4615, 5272, 6145
 o.- urduķ 267, 5272
 o.- urdum 5049, 5051
 o.- urduñ 1277
 o.- urdur 5085
 o.- urıdı 2200
 o.- urken 1278, 2127, 2924,
 5106, 5623
 o.- urlar 182, 207, 873, 1228,
 1236, 1626, 1887, 1890, 1960, 2041,
 2050, 2141, 2154, 2344, 2549, 2550,
 2662, 2829, 2958, 3087, 3091, 3188,
 3204, 3210, 3212, 3220, 3436, 3860,
 3893, 3894, 3896, 3917, 3975, 4063,
 4219, 4439, 4444, 4511, 4523, 4528,
 4643, 4654, 4705, 4932, 4934, 4942,
 5013, 5130, 5278, 5744, 5847, 5892,
 6203
 o.- urlarıdı 4984, 5864
 o.- urlarken 6191

o.- ursa 278, 521, 878, 998,
1653, 1855, 2130, 2381, 2641, 2785,
2786, 2827, 3418, 5478, 5816

o.- ursañ 2284

o.- ursız 3550, 4557, 5994

o.- uruz 3441, 5036, 5933

o.- usar 1442, 5645

ol (<T.) üçüncü tekil şahıs
zamiri ve işâret sıfatı, “o”nun
eski şekli.

o. 49, 51, 52, 54, 62, 70, 77,
83, 90, 92, 98, 99, 101, 104, 107, 108,
109, 111, 118, 122, 125, 127, 128,
129, 134, 141, 143, 144, 149, 154,
159, 164, 197, 210, 213, 215, 223,
228, 229, 233, 237, 238, 244, 245,
248, 260, 265, 267, 277, 278, 280,
284, 285, 290, 297, 298, 317, 320,
327, 328, 336, 344, 345, 353, 370,
374, 387, 412, 425, 428, 444, 449,
453, 461, 466, 469, 471, 472, 475,
479, 482, 483, 484, 485, 486, 491,
494, 514, 515, 516, 525, 530, 531,
532, 536, 549, 558, 560, 563, 565,
566, 580, 582, 593, 597, 602, 606,
615, 627, 646, 647, 652, 656, 661,
672, 673, 678, 685, 687, 699, 710,
715, 720, 722, 744, 750, 751, 753,
756, 762, 770, 772, 773, 774, 792,
797, 805, 818, 820, 832, 834, 835,
839, 843, 845, 848, 849, 853, 866,
883, 892, 893, 894, 895, 896, 909,
912, 922, 923, 924, 925, 949, 952,

964, 974, 975, 976, 982, 1002, 1005,
1006, 1010, 1014, 1020, 1078, 1098,
1109, 1112, 1122, 1123, 1129, 1139,
1147, 1151, 1154, 1156, 1160, 1161,
1165, 1168, 1169, 1171, 1189, 1192,
1203, 1205, 1213, 1216, 1227, 1234,
1246, 1258, 1273, 1276, 1278, 1279,
1284, 1285, 1287, 1294, 1300, 1307,
1313, 1320, 1333, 1336, 1345, 1361,
1367, 1383, 1391, 1392, 1395, 1398,
1402, 1414, 1418, 1419, 1423, 1429,
1431, 1434, 1441, 1447, 1460, 1463,
1466, 1472, 1474, 1481, 1521, 1523,
1524, 1531, 1535, 1537, 1538, 1539,
1540, 1543, 1544, 1560, 1570, 1584,
1595, 1599, 1602, 1607, 1615, 1636,
1643, 1645, 1651, 1655, 1657, 1659,
1669, 1680, 1685, 1689, 1700, 1730,
1748, 1750, 1754, 1755, 1757, 1758,
1786, 1794, 1807, 1817, 1819, 1828,
1831, 1832, 1833, 1837, 1851, 1852,
1871, 1880, 1881, 1883, 1889, 1892,
1901, 1914, 1932, 1940, 1947, 1948,
1959, 1961, 1972, 1982, 1989, 1996,
2000, 2011, 2015, 2024, 2026, 2045,
2065, 2116, 2117, 2134, 2143, 2164,
2188, 2194, 2199, 2206, 2212, 2216,
2217, 2229, 2232, 2237, 2241, 2242,
2244, 2254, 2269, 2299, 2311, 2314,
2318, 2319, 2325, 2330, 2332, 2337,
2346, 2350, 2358, 2368, 2380, 2386,
2412, 2425, 2440, 2444, 2445, 2446,
2448, 2454, 2461, 2462, 2465, 2483,
2488, 2492, 2496, 2506, 2508, 2509,

2510, 2516, 2521, 2535, 2563, 2592,
 2599, 2610, 2611, 2629, 2631, 2646,
 2654, 2660, 2663, 2677, 2678, 2679,
 2696, 2697, 2703, 2708, 2709, 2717,
 2736, 2738, 2752, 2763, 2778, 2795,
 2812, 2815, 2850, 2853, 2860, 2862,
 2864, 2868, 2878, 2880, 2881, 2897,
 2959, 2960, 2964, 2966, 2969, 2973,
 2974, 2975, 2977, 2979, 2986, 2992,
 3011, 3030, 3050, 3058, 3078, 3082,
 3083, 3094, 3095, 3100, 3123, 3165,
 3170, 3186, 3189, 3190, 3196, 3197,
 3207, 3208, 3215, 3222, 3245, 3255,
 3266, 3270, 3294, 3316, 3328, 3334,
 3348, 3351, 3355, 3417, 3445, 3446,
 3452, 3453, 3454, 3468, 3474, 3481,
 3488, 3490, 3508, 3513, 3515, 3534,
 3537, 3561, 3564, 3573, 3583, 3602,
 3613, 3620, 3676, 3698, 3701, 3703,
 3705, 3708, 3710, 3713, 3714, 3718,
 3721, 3723, 3731, 3734, 3739, 3742,
 3748, 3752, 3762, 3763, 3777, 3780,
 3787, 3792, 3794, 3798, 3805, 3809,
 3822, 3842, 3856, 3873, 3874, 3880,
 3883, 3906, 3909, 3911, 3912, 3913,
 3916, 3918, 3920, 3921, 3948, 3953,
 3954, 3999, 4030, 4035, 4040, 4046,
 4047, 4050, 4061, 4069, 4083, 4098,
 4105, 4107, 4114, 4150, 4173, 4174,
 4179, 4181, 4196, 4199, 4215, 4224,
 4235, 4275, 4276, 4279, 4283, 4286,
 4319, 4322, 4324, 4327, 4331, 4337,
 4352, 4356, 4360, 4379, 4380, 4387,
 4389, 4390, 4395, 4397, 4407, 4410,
 4430, 4431, 4433, 4506, 4511, 4523,
 4524, 4531, 4534, 4545, 4548, 4549,
 4552, 4554, 4560, 4580, 4590, 4599,
 4600, 4607, 4608, 4613, 4632, 4635,
 4648, 4652, 4655, 4657, 4658, 4660,
 4661, 4662, 4663, 4664, 4666, 4673,
 4674, 4675, 4677, 4678, 4680, 4698,
 4699, 4708, 4709, 4731, 4757, 4765,
 4766, 4767, 4769, 4770, 4771, 4772,
 4773, 4774, 4776, 4778, 4779, 4780,
 4781, 4782, 4784, 4788, 4791, 4793,
 4796, 4806, 4814, 4819, 4821, 4843,
 4844, 4849, 4850, 4852, 4862, 4868,
 4873, 4875, 4878, 4881, 4888, 4889,
 4891, 4892, 4896, 4898, 4900, 4901,
 4903, 4907, 4912, 4916, 4917, 4933,
 4936, 4937, 4940, 4941, 4953, 4956,
 4958, 4961, 4975, 4976, 4985, 4990,
 4993, 4998, 5037, 5039, 5047, 5052,
 5065, 5070, 5077, 5084, 5095, 5106,
 5112, 5121, 5126, 5143, 5176, 5193,
 5201, 5222, 5224, 5226, 5228, 5229,
 5231, 5235, 5269, 5274, 5281, 5294,
 5297, 5302, 5304, 5317, 5322, 5326,
 5341, 5343, 5353, 5356, 5362, 5363,
 5398, 5410, 5430, 5435, 5437, 5438,
 5441, 5443, 5446, 5447, 5454, 5462,
 5480, 5487, 5488, 5489, 5493, 5504,
 5505, 5508, 5510, 5524, 5539, 5540,
 5547, 5565, 5578, 5583, 5585, 5587,
 5594, 5597, 5624, 5627, 5629, 5631,
 5633, 5636, 5638, 5646, 5660, 5691,
 5696, 5707, 5709, 5712, 5715, 5728,
 5731, 5749, 5750, 5753, 5755, 5762,

5769, 5784, 5786, 5804, 5805, 5806,
5807, 5812, 5820, 5821, 5825, 5830,
5837, 5839, 5849, 5851, 5857, 5860,
5863, 5867, 5869, 5879, 5881, 5882,
5901, 5902, 5903, 5918, 5922, 5925,
5928, 5929, 5930, 5931, 5937, 5938,
5940, 5944, 5946, 5948, 5956, 5964,
5966, 5969, 5977, 5979, 5981, 6026,
6027, 6065, 6069, 6083, 6101, 6105,
6106, 6108, 6109, 6111, 6112, 6113,
6139, 6171, 6172, 6181, 6183, 6187,
6193, 6195, 6198, 6199, 6200, 6202,
6206, 6211, 6213, 6216, 6228, 6230
o.+ dır 163, 198, 290, 305,
306, 511, 654, 660, 779, 899, 1880,
2239, 2271, 2626, 2644, 3090, 3337,
3916
o.+ dur 52, 216, 267, 288, 536,
779, 954, 1429, 2960, 3568, 3705,
3711, 3713, 3742, 3747, 4379, 4758,
5230, 5280, 5472, 5498, 6099

olar (<T.) onlar.

o. 1726, 4268
o.+ a 5044
o.+ ı 1986, 4440, 4981, 5076

olgör- (<T.) sürekli olmak

o. 3827

olın- (<T.) bk. **olun-**.

o.- a 206, 1643, 2350, 2917,
3048, 3334, 4046, 4993
o.- dı 1115

o.- dum 1479
o.- maya 205, 3635
o.- maz 276, 797, 1306, 2599,
2717, 3571
o.- sa 5819
o.- urlar 4901

olun- (<T.) olmak fiilinin edilgen
şekli. (*krş. olın-*)

o.- a 1306, 4649, 5858
o.- alar 3617
o.- am 695
o.- an 1535, 1657, 2793
o.- andır 3386
o.- andur 5872
o.- dı 4487, 5984
o.- duñ 1480
o.- madı 4989
o.- maya 641, 3379
o.- maz 3380, 4044, 4509
o.- mazlar 4508
o.- mış 3731, 4174, 4175,
5729
o.- mışdı 2790
o.- sa 2941, 3673, 5348
o.- salar 3499
o.- up 5514
o.- ur 888, 4487, 4509, 5962
o.- urken 2082

omuz (<T.) omuz.

o.+ ına 1117, 5248
o.+ larına 5972

on (<T.) on sayısı.

o. 442, 443, 446, 449, 452,
587, 590, 591, 947, 1043, 1406, 1407,
1435, 2117, 2126, 2239, 2307, 2352,
2781, 3829, 3852, 3992, 4005, 4006,
4595, 4824, 4846, 4872, 5373, 5376,
5961

o.+ ar 949, 2126, 3540, 3689,
4005, 4255

o.+ dur 5376, 5377

oñul- (<T.) onulmak, iyileşmek.

o.- maz 2382

onuncı (<T.) onuncu.

o. 4285

o.+ da 3553, 4740

ora (<T.) ora.

o.+ da 2916

orada (<T.) orada.

o. 1589

oran (<T.) oran, ölçü,

o.+ ı 4827

Orhan (<T.) Osmanlının ikinci

padişahı (ö.1324-1362).

o.+ a 257

orta (<T.) orta.

o. 1388

o.+ ları 1023, 3203

o.+ larında 3111

o.+ sında 413, 1121, 1574,
1686, 1831, 2157, 2990, 3051, 3479,
4218, 5047

o.+ sında 425

orūc (<Far.) oruç.

o. 2238

‘Osmān (<Ar.) Hz.Osman.

‘o. 4300

‘o.+ uñ 1018, 4013

‘Osmān (<Ar.) Osmanlı Devleti’nin

ve hânedanının kurucusu
(ö.1302-1324).

ebna’-i ‘o.+ a 257

ibn-i ‘o. 3399

ibn-i ‘o.+ uñ 335

han-ı ‘o.+ ı 4400

ot (<T.) ot, bitki.

o. 1214

o.+ ları 1211, 5285

oṭ (<T.) ?

o. +ı 3799

otāḡ (<T.) büyük çadır. (*krş. otaḡ*)

o. 2483, 5344, 6184

o.+ ı 3194

otaḡ (<T.) bk. otaḡ.

o. 4506

oğun (<T.) odun.

o. 2743

otur- (<T.) oturmak.

o.- a 726, 1964, 2602, 2603,
2969, 2970, 2971, 2972, 3097, 3162,
3200, 4317, 4394, 5188, 5189, 5246,
5339, 5353, 5418, 5611

o.- alar 2161, 2540, 2913,
3155, 3230, 3235, 3354, 4196, 4471,
4958, 5247, 5333, 6197

o.- an 613, 2472, 3394, 4185

o.- anuñ 5609

o.- asın 4193

o.- dı 428, 1150, 4796, 4806

o.- duğ 4792, 5650

o.- mış 372

o.- mışlar 4367, 4369

o.- up 766, 2344, 2600, 2883,
2911, 3233, 4585, 4995, 5465, 6105

o.- ur 616, 950, 1112, 1453,
1460, 1933, 3212, 3392, 4102, 5303,
5350, 5435

o.- urken 2924, 3104, 3105

o.- urlar 2142, 2764, 3373,
3786, 5014, 5017

otuz (<T.) otuz.

o. 869, 969, 1239, 2047,
2807, 3410, 3518, 3684, 4250, 4775

ova (<T.) ova, düz arazi.

o.+ da 3001

o.+ dan 4974

o.+ lar 5167

o.+ sı 2297

oyan (<T.) uyan, atın ağzına takılan
gem, dizgin.

o. 5168

oyna- (<T.) oynamak.

o.- yup 1820

oyun (<T.) oyun.

o.+ ıdır 1153

o.+ umuzı 4837

öd (<T.) öd, safra.

ö. 1396

ö.+ i 2001, 3799

ö.+ leri 1410

öde- (<T.) ödemek.

ö.- r 2899

ö.- rler 2901

ö.- ycek 2900

ög (<T.) akıl, us.

ö.+ i 959

ö.+ ler 398, 1188

ög- (<T.) övmek.

ö.- er 776, 5065

ögül- (<T.) övülmek.

ö.- em 695

öğüt (<T.) öğüt, nahisat.

ö. 3792

öküz (<T.) öküz.

ö. 1125

ö.+ i 1133

ö.+ üñ 1132

öl- (<T.) ölmek

ö.- di 892, 2273, 2400, 4440,

4510

ö.- e 4422

ö.- eler 1420, 4902

ö.- en 5569

ö.- enler 4990

ö.- ene 2365

ö.- esiz 4642

ö.- eydi 1410, 1948

ö.- ince 3774

ö.- meden 2396

ö.- meyeler 1415

ö.- mez 1104, 2180, 4440, 5359

ö.- mişidi 3699

ö.- se 1192

ö.- sek 3441

ö.- ü 4793

ö.- üçek 4510

ö.- ünçe 3802

ö.- üp 1487, 2274, 2805, 4522,

5035

ö.- ür 1096, 3884, 4235, 5850

ö.- ürken 4744

ö.- ürlər 4759

ö.- ürlərdi 5848

ö.- ürlərken 5513

ö.- ürse 4431

ö.- üser 1494

öldür- (<T.) öldürmek.

ö.- di 4775

ö.- ıcek 4858

ö.- meye 3481

ö.- se 4848

ö.- üp 4774

ölü (<T.) ölü.

ö.+ si 3889

ölüm (<T.) ölüm.

ö. 2187, 2359, 2381, 2415,

4304, 4379, 4440, 5053, 5058, 5105

‘Ömer (<Ar.) Hz. Ömer.

‘ö. 334, 1017, 3685, 4013,

4300, 4778, 4779, 4780

‘ömr (<Ar.) ömür. (*krş.* ‘**ömür**)

‘ö.- i nokta-yı mevhum 3846

‘ö. 4167

‘ö.+ e 1040, 4531

bāğ-ı ‘ö.+ e 4059

‘ö.+ i 1505, 1580, 2277, 2410,

2413, 2839, 3473, 3692, 3830, 3837,

3853, 3993

devr-i ‘ö.+ i 388

‘ö.+ ini 2412

‘ö.+ ile 5003

‘ö.+ ü 4078

‘ö.+ ümüzi 6037	ört- (<T.) örtmek.
‘ö.+ üñ 3845, 3929	ö.- di 965
ö.+ önce 1413	
müddet-i ‘ö.+ üñ 4530	örül- (<T.) örülmek
	ö.- miş 1593
‘ömür (<T.) bk. ‘ömr.	
‘ö. 5282	öt- (<T.) ötmek, şakımak.
‘ö.+ lerin 3439	ö.- e 635, 2609, 2731, 4365
öñ (<T.) ön, ilk, önce.	öte (<T.) öte, ileri, diğer.
ö. 543, 586, 1840, 2213,	ö. 612, 1256, 1257, 1263,
2777, 2788, 3019, 3229, 3386, 3919,	1270, 3306, 4006, 5133
4550, 5170, 5228, 5643	ö.+ si 1271
ö.+ i 2432, 2621, 4129	ö.+ sin 1151
ö.+ ince 5278, 5286, 5287	
ö.+ inden 3855	öyerle- (<T.) eyerlemek.
ö.+ ine 4832, 6086	ö.- r 3970
ö.+ inde 373, 432, 558, 4766,	
5570	öyle (<T.) öyle, o şekilde.
ö.+ ünde 5418, 5939	ö.+ dür 2915
ö.+ önce 5406	
öñürt- (<T.) ileri geçmek.	öz (<T.) öz.
ö.+ üñ 2209	ö. 4022
ö.- e 2213, 5087	ö.+ i 1460, 1933, 2005, 2366,
ö.- meye 2208	2724, 3283, 3556, 3711, 3716, 4017,
ö.- üp 3228	4719
ö.- üridi 3218	ö.+ ine 530, 647, 3283
	ö.+ ini 1977
öp- (<T.) öpmek.	ö.+ in 4043
ö.- di 621, 4877	ö.+ inde 240
ö.- e 3993, 4494	ö.+ iñi 4132
ö.- üp 5336	ö.+ ler 5114
	ö.+ üni 1457, 4712
	ö.+ üm 6173

ö.+ ümi 1791	p. 481, 2674, 2795, 2846, 3129,
ö.+ ün 5715	4133, 4234, 4851, 5142, 5145, 5702
ö.+ üñi 1276, 5693	
ö.+ üñe 735	palas (<Far.) kaba ve eski kilim, çul. p.- ı meskenetde 2692
özle- (<T.) özlemek.	
ö.- r 5114	parā (<Far.) bk. pāre. p.+ cuķ 1729, 4116, 5459
‘özür (<Ar.) özür, kuzur.	
‘ö.+ ler 2898, 6031	parālan- (<T.) parçalanmak. p.- a 3599 p.- dı 5801
pādāş (<Far.) yoldaş, arkadaş. p. 1662, 4889	pare (<Far.) bk. pāre. p. 2006
pādişāh (<Far.) padişah, hükümdar. (<i>krş.</i> pādşāh) cemāl-i p.+ a 3728 likā-yi p.+ a 1779 p. 1595 p.+ a 1220, 2164, 5568 p.+ dan 5627, 5874, 6131 p.+ ĩ 6003 p.+ ı 812, 2703, 5559 p.+ lar 812 p.+ lara 2653 p.+ lıgına 3674 p.+ um 1988 p.+ uñ 2191	pāre (<Far.) pare, parça. p. 135, 444, 447, 450, 826, 956, 1103, 2006, 4390, 4790, 5121, 5480 ħarf-i p. 826 parmaķ (<T.) parmak. p.+ ı 3534 p.+ ina 3541 p.+ ıla 4498 p.+ ıyla 4861 p.+ larında 3689, 4005
pādşāh (<Far.) bk. pādişāh . p. 2582	pārsā (<Far.) sofı, dine bağlı kimse. p. 63, 181
pāk (<Far.) pak, temiz.	pās (<Far.) gam, keder. (<i>krş.</i> pāş) p. 4876

p.+ lar 2797	pencik (<Far.) pencik vergisi. p.+ ile 4288
pāş (<Far.) bk. pās. p. 4992	pençşenbe (<Far.) perşembe günü. p. 5666, 5684
pāsbān (<Far.) gece bekçisi. p.+ lar 2344	pengīr (<Far.) kor, köz. p.- i 'adlin 250
pāsubān (<Far.) bk. pāsbān. p.+ ı 1069	per (<Far.) kanat. p. 5239
pāy (<Far.) ayak. p. 2850, 3689, 3690, 6212 p.- i 'ışka 1007 p.+ ında 3741 p.+ ine 617 ḥāk-i p.+ ine 310 p.+ in 3331 ḥāk-ü p.+ iñüñ 4747	perde (<Far.) perde, örtü. p. 643, 644, 1275, 3700, 3822 p.+ sin 2974 p.+ sinde 514 p.+ yi 6024
pāyān (<Far.) son, nihayet. p. 3185, 3707, 4764 p.+ ı 3378	perhiz (<Far.) perhiz. p. 3862, 4521, 5437
penāh (<Far.) sığınma, sığınacak yer. p.+ dur 4667 p.+ ı 1990	perişān (<Far.) perişan, dağınık. p. 1895, 5595
pencāre (<Far.) bk. pencere . p. 473	perīveş (<Far.) peri gibi, çok güzel p.+ ler 1024
pencere (<Far.) pencere. p.+ ler 5041	pertāb (<Far.) atılma, sıçrama. p. 213, 260, 4096
	pertev (<Far.) ışık, parlaklık. p.+ i 644
	pervā (<Far.) korku.

p. 174	2786, 2794, 2804, 2822, 2827, 2851,
pervāne (<Far.) pervane.	2888, 2903, 2908, 2918, 2919, 2932,
p. 3330	2956, 2969, 2979, 3079, 3084, 3090,
pervāz (<Far.) uçma, uçuş	3115, 3135, 3199, 3215, 3226, 3306,
p. 218, 1521, 1979, 2717,	3422, 3488, 3638, 3649, 3705, 3706,
4198, 4781, 5180	3708, 3719, 3722, 3724, 3742, 3747,
pes (<Far.) öyle ise, şimdi.	3749, 3754, 3764, 3838, 3872, 3915,
p. 51, 52, 54, 58, 60, 95, 105,	3917, 3921, 3969, 4027, 4036, 4073,
110, 115, 119, 120, 136, 137, 143,	4076, 4145, 4146, 4230, 4240, 4245,
146, 147, 149, 151, 162, 198, 203,	4247, 4264, 4273, 4351, 4405, 4479,
237, 238, 263, 302, 308, 312, 315,	4491, 4500, 4544, 4579, 4637, 4655,
381, 394, 398, 415, 428, 430, 444,	4674, 4741, 4771, 4777, 4781, 4786,
453, 458, 460, 466, 507, 520, 536,	4792, 4832, 4873, 4879, 4887, 4891,
542, 563, 565, 593, 600, 607, 622,	4892, 4903, 4977, 5007, 5061, 5165,
637, 638, 648, 754, 755, 758, 763,	5230, 5236, 5240, 5275, 5283, 5304,
791, 828, 851, 877, 881, 884, 885,	5322, 5354, 5376, 5418, 5451, 5455,
894, 896, 897, 898, 903, 909, 913,	5473, 5476, 5490, 5505, 5512, 5545,
917, 923, 924, 933, 935, 940, 941,	5674, 5677, 5694, 5704, 5706, 5707,
942, 951, 963, 977, 982, 990, 1001,	5710, 5712, 5721, 5737, 5749, 5769,
1017, 1020, 1076, 1116, 1119, 1120,	5770, 5803, 5813, 5822, 5837, 5849,
1140, 1147, 1149, 1165, 1166, 1170,	5881, 5891, 5961, 5979, 6066, 6087,
1172, 1179, 1225, 1283, 1306, 1334,	6090, 6096, 6107, 6123, 6144
1346, 1369, 1385, 1401, 1405, 1409,	peşīmān (<Far.) pişman.
1412, 1415, 1416, 1423, 1440, 1486,	p. 2653, 2663, 4571
1538, 1548, 1570, 1580, 1643, 1647,	p.+ lık
1651, 1668, 1669, 1673, 1679, 1748,	peyamber (<Far.) bk. peygāmbēr .
1750, 1791, 1820, 1833, 1841, 1849,	p. 548
1880, 1968, 2006, 2018, 2035, 2050,	peydā (<Far.) meydana, açıkta.
2123, 2128, 2203, 2252, 2302, 2315,	p. 82
2321, 2372, 2423, 2433, 2514, 2523,	peygāmbēr (<Far.) peygamber.
2580, 2655, 2696, 2704, 2713, 2725,	

p.+ e 3589, 5541	pür (<Far.) çok.
p.+ üñ 5542	p. 379, 1226, 1234, 1237,
p.+ üñüz 3587	1417, 1454, 1669, 1769, 1852, 1890,
peyker (<Far.) yüz, surat.	2163, 2227, 2248, 2257, 2402, 2561,
p.- i maḥbūb 1657	2613, 2727, 2842, 2849, 2859, 2962,
pinç piç (<Far.) büküm, kıvrım.	3152, 3190, 3207, 3247, 3524, 3647,
p. 4913	3701, 3705, 3744, 3759, 3765, 3799,
pinhān (<Far.) gizli.	3803, 4078, 4178, 4219, 4227, 4512,
p. 2416, 2700	4653, 4679, 4747, 4868, 4880, 4883,
pīr (<Far.) yaşlı, ihtiyar.	4902, 4990, 5173, 5204, 5265, 5271,
p.- i müfsid 377	5348, 5527, 5583, 5590, 5601, 5704,
pīş (<Far.) ön, ileri, ön saf.	6074, 6216, 6226
p.+ e 735	Rab (<Ar.) bk. Rabb .
piş- (<T.) pişmek.	r. 411, 810, 2025, 2965, 3010,
p.- miş 3255	3318, 4280, 5501, 5701
pīşe (<Far.) sanat, meslek.	diḍār-ı r. 5567
p. 3218	emr-i r.+ dir 742
pişmān (<Far.) bk. peşimān .	Rabb (<Ar.) Allah.
p. 1279, 4604	r.- i a'lā 2627
pul (<Far.) para.	r.- i Maḥmūd 533
p.+ uñ 3273, 3276	r.- ü a'lā 2061, 5784
pūlād (<Far.) polat, çelik.	Bedī'-ü r.- ü a'lādır 56
p. 1012	r. 1463, 1961, 5565, 5619,
	5796, 5856
	r.+ i 173, 2469, 4369, 5606
	r.+ ine 3568
	r.+ inüñ 2511
	r.+ iñüz 5618
	r.+ ü 865, 4697, 5937
	r.+ ü'l-a'lā 407, 494, 649, 943,
	1260, 3485, 4473, 5004, 5065, 5363
	r.+ ü'l-erbāb 391, 5696

r.+ ü'l-‘ālemīn 4903	Raf‘ā (<Ar.) göğün altıncı katının adı.
r.+ üñüñ 5506	r. 1060
r.+ üm 1988, 5050	
r.+ ümüz 5616	rağbet (<Ar.) rağbet, istek, arzu.
r.+ üñ 3749, 5485	r. 1526, 1530, 2070, 3766,
r.+ üñüz 5536	4171, 4172, 4970
	r.+ i 4076
rabbānī (<Ar.) Rab’la ilgili.	‘ayn-ı r.+ le 2689
emr-i r. 4029	
nūr-u r. 782	rāğīb (<Ar.) istekli, rağbet eden.
‘arrāf-ı r. 4646	r.- i verddür 1524
menşūr-u r. 151	
rabbenā (<Ar.) ey Rabb’im.	rağvubāt (<Ar.) istekle karşılamalar.
r. 523, 1296, 3502, 6012	r. 289
rabbü’l-a‘lemīn (<Ar.) alemlerin Rabbi.	rah (<Far.) kaygı, keder.
r.+ dir bil 50	r. 213
	r.+ undan 1772
rābi‘ (<Ar.) dördüncü.	
r.+ i 753	rāh (<Far.) yol.
rābi‘a (<Ar.) dördüncü.	r. 1294, 3330, 3449, 5276,
maḳām-ı r. 472, 475	6073, 6232
	r.+ a 2841
rāciḥ (<Ar.) üstün, önce.	r.+ ı 3798
r. 5082, 5086	r.+ ına 2121, 3080, 3510
rācil (<Ar.) yaya.	
r. 4207	rāḥ (<Ar.) şarap
	r. 768, 2712
ra‘d (<Ar.) gök gürlemesi.	rāḥat (<Ar.) rahat, üzüntüsüz.
r. 1067	r. 1360, 1658, 1822, 2382,
	3064, 3132, 3425, 3553
	r.+ lar 2256, 4513

r.+ ı 5064

raḥīk (<Ar.) kızıl renkli şarap.

r.- i maḥtūm 1952

r. 1557, 2140, 2166, 2174,
2249, 2604, 4964, 5255, 5390, 5546,
5589, 5832

r.+ un 4971

Raḥīm (<Ar.) merhametli, Allah'ın
adlarından.

r. 2164, 3214

r.+ dir 53, 173

r.+ dūr 2595, 3488

Raḥīmā (<Ar.) Ey esirgeyen Allah'ım.

r. 4384

raḥim (<Ar.) bk. **raḥm**.

r. 1290, 1424, 1507, 1731, 2403,
2707, 4067

raḥim (<Ar.) rahim, döl yatağı.

r.+ den 3775

r.+ ince 3791

r.+ inde 3789

r.+ indeken 3779

şılā-yı r.+ için 1636

raḥm (<Ar.) acıma, esirgeme, koruma.

(krş. **raḥim**)

r. 255

r.- i inşāf 4398

r.+ i 3815

Raḥmān (<Ar.) Allah'ın isimlerinden.

būy-ı r. 3723

cezbe-yi r. 265

faẓl-ı r.+ ı 202

faẓl-u r. 5910

r. 170, 445, 604, 911, 954,
1289, 1515, 2598, 3206, 3214, 3279,
3622, 3639, 4468, 4517, 4550, 5112,
5443, 5874

r.- ı ekrem 124

r.- u evlādır 70

r.+ dır 53

r.+ uñ 1265, 3457, 4395

rīḥ-i raḥmet-i r. 477

şāh-ı zıll-ı r.+ ı 4400

sāye-yi r. 246

raḥmet (<Ar.) acıma, esirgeme.

rīḥ-i r.- i raḥmān 477

r. 127, 130, 160, 168, 170,
184, 236, 411, 534, 549, 588, 670,
714, 810, 900, 1040, 1212, 1232,
1235, 1437, 1510, 1555, 1676, 1691,
1712, 1844, 2009, 2031, 2033, 2664,
2706, 2887, 3425, 3434, 3877, 4024,
4616, 4814, 5089, 5121, 5155, 5401,
5563, 5922

āşār-ı r. 1576

bād-ı r. 3294

dār-ı r. 2888

deryā-yı r. 154

maḥz-ı r. 660

şehr-i r. 2858

zülāl-ü feyz-ü r.+ den 6068	
maḥẓ-ı r.+ dir 279	raīkân (<Ar.) rüku halinde.
maḥẓ-ı r.+ dūr 4548	r.+ dan 4077
r.+ i 1713, 2943, 5160, 5874	
r.+ inden 562, 3863, 5423	ra'īye (<Ar.) gören.
r.+ ine 597	'Uyun-u r.+ le 3501
r.+ ini 2755	
r.+ in 75, 5736	raḳīḳ (<Ar.) ince.
r.+ le 2029	r. 5349
r.+ üm 4278	
r.+ üñ 855	raḳḳ (<Ar.) üzerine yazı yazılan
r.+ üñle 4140	ince deri.
r.+ üñden 4384	r.- ı menşūr 2499
raḥmetu'llah (<Ar.) Allah'ın rahmeti.	raḳḳāş (<Ar.) rakkas, dansçı.
r. 343, 2697, 4813	r. 1890, 4986
Bu r. 5515	
r.+ a 4890	raḳş (<Ar.) dans.
	r. 229, 2638
raḥt (<Far.) at takımı, her türlü ev	rām (<Ar.) itaat eden, boyun eğen.
eşyası.	r. 1408, 3094, 4632, 5844
r. 2764, 4082, 4570, 4723,	r.+ ı 1115
5279	
ḳaşr-ı r.- ı bākīye 2373	ra'nā (<Ar.) güzel, hoş.
r.+ a 3526	r. 68, 2302, 2656, 2879, 3029,
kemāl-i r.+ ıla 5353	3382, 3543, 3679, 3764
r.+ lar 5234	r.+ la 3559
r.+ larda 766, 2600, 2845	
Sarāy-ı taḥt-ı r.+ lara 2132	rā's (<Far.) yol.
r.+ uñ 2921	r.+ i 2570
rahzāz (<Ar.) sallanan.	raşad (<Ar.) gözetleme.
r. 2014, 3527	r. 899
r.+ a 5356	

rāšid (<Ar.) gözeten, gözleyen. r.- i envār 2836	r. 2069, 2098, 5122 nehr-i r. 2821 r.+ da 1999, 2721, 5106
rāsih (<Ar.) sağlam, temeli kuvvetli. ‘ilm-i r. 971	r.+ dan 245 r.+ sı 3140 r.+ sina 5123
rāst (<Far.) doğru, doğru yol. r. 1531, 1946, 3681, 5934, 6203	r.+ sında 5608 r.+ ya 3793
rātib (<Ar.) tertip eden. r. 497	ravzāt (<Ar.) bahçeler. r.- u ‘Adne 5686 r. 316, 2157
raūf (<Ar.) çok esirgeyen, çok merhamet eden. r. 2707	rāy (<Ar.) rey, fikir, sancak. r. 2735, 3687, 6195, 6211 r.+ lar 1341
rāvī (<Ar.) rivayet eden, anlatan. r.+ ler 582, 2012, 6083	rāyāt (<Ar.) sancaklar, bayraklar. r. 268, 4033
ravız (<Ar.) bk. ravż . r. 3897	rāyiha (<Ar.) güzel koku, esans. r.+ sı 2460, 2461
ravuz (<Ar.) bk. ravż . r. 1769	rāz (<Far.) sır. r. 1525, 4767 r.+ ı 4629 r.+ ına 4629 r.+ nı 91 r.+ uñızı 6042
ravż (<Ar.) bahçeler. (<i>krş.</i> ravız , ravuz) r.- ı cināna 3776 r. 2598, 3511, 3668, 5378	rāzi (<Ar.) rıza gösteren. r. 847, 850, 1241, 1752, 1753, 2283, 3317, 3318, 3467, 5507, 5857, 5954, 5955 r.+ dur 5955
ravza (<Ar.) bahçe, cennet. r.- i cennet 4882 r.- yı gülzār 263 rızā-yı r.- yı rıdvān 3695	

r.+ yam 1990, 5954, 5990, 6136 r.+ ysañ 4880	refref (<Ar.) döşek, yastık. r. 768, 3162, 3212, 4093 ‘âlem-i r. 898 r.+ i 895 r.+ ile 3728
rebâb (<Ar.) bir çeşit müzik aleti. r. 3833	
recâ (<Ar.) rica, istek. r. 150, 3187, 4049, 5207 r.+ la 2990 r.+ yı 449	reh (<Far.) bk. râh . r.- i evtân 6183
redd (<Ar.) ret, geri çevirme. r. 2976, 3911, 4552, 4553, 4554, 6161, 6217	rehâ (<Far.) kurtulma, kurtuluş. r. 5597
ref’ (<Ar.) yukarı kaldırma, yüceltme. r. 75, 491, 645, 912, 1476, 1537, 2955, 2961, 3563, 4021, 4761, 4881, 5190, 5240, 5331, 5576, 5791, 5846, 5858, 6073, 6163, 6217	rehber (<Far.) rehber, kılavuz. r. 245, 550, 1150, 3722, 5516, 5842 şâh-ı r. 1547, 5611 r.+ i 2244
refi’ (<Ar.) yüce, yüksek. r.+ ü’l-ğadir 3393 r.+dür 663	rehbet (<Ar.) korku. r.+ dir 3172
Refi’a (<Ar.) göğün birinci katının ismi. r. 1046 r.+ da 4433	rehhâş (<Ar.) duvarcı, taş ustası. r. 1898
Refrâ’îl (<Ar.) gökteki meleklerden birinin adı. r. 1073	rehin (<Ar.) rehin. r.+ dür 2562
	rehnümâ (<Far.) yol gösteren, kılavuz. hümâm-ı r. 5842
	rek’at (<Ar.) namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm. r. 4880

	r.+ de 321	
remmāz (<Ar.) işaretlerle konuşan.		
r. 1535		resm (<Ar.) resim, desen. (<i>krş.</i> resim)
		r.- i fazlına 333
remz (<Ar.) işaret ile anlatma.		r.- i rüstem 2386
r. 774, 4078, 5888		r.+ e 87, 580, 898, 1002, 1035,
r.+ ini 91		1233, 1390, 1405, 1415, 1657, 2580,
		2607, 2610, 2655, 2679, 2838, 3084,
renc (<Ar.) ağrı, sızı, zahmet.		3359, 3440, 3556, 3690, 3737, 3787,
r.- i fenādur 2379		3791, 3900, 3976, 4281, 4326, 4506,
r. 2263, 5108		5233, 5465, 5470, 5714, 5919, 5969,
		6143, 6177, 6181, 6182, 6192, 6201,
reng (<Far.) renk.		6206
r. 1039, 1113, 1203, 1459,		r.+ edür 2975
1932, 2930, 3148, 3959, 4101, 5387		r.+ i 1285, 2258, 3415, 3702,
r.- i şüret 3384		4236
r.+ de 870, 3003		r.+ ini 1200
r.+ i 3691, 3714, 3768, 3869,		erkân-ı r.+ in 2467
3878, 4242, 4253, 4254, 4342		
r.+ idür 3363		ressāh (<Ar.) ilim ve fende otorite
r.+ leri 3387		sayılan kimse.
		r. 892, 893, 894, 895, 896,
rengāreng (<Far.) rengârenk, renkli.		2713, 4510, 4511, 4512, 4513, 4514,
r. 269		4515, 4516, 4517, 4518
re's (<Ar.) baş, reis.		resül (<Ar.) elçi, peygamber.
r. 5590		r. 154, 253, 304, 359, 583,
r.+ i 886		737, 894, 1548, 1790, 1807, 1827,
r.+ idür 4127		1839, 1856, 1862, 1872, 1884, 1904,
r.+ inde 3730		1970, 1971, 1978, 1981, 1988, 2218,
r.+ ine 3697		2279, 3564, 3721, 3746, 4582, 4766,
r.+ ü'l-ma' aşīdūr 4534		4770, 4771, 4772, 4776, 4777, 4778,
		4779, 4782, 4878, 5180, 5258, 5260,
resim (<Ar.) bk. resm .		5835, 5854

r.+ den 5271
 r.+ dır 223, 3705
 r.+ dir 1879
 r.+ e 143, 718, 1851, 1852,
 1976, 2469, 3751, 3753, 4769, 4876,
 5781, 5839, 5947
 r.+ ı 1903
 r.+ ını 155
 r.+ umuz 3591
 r.+ umuzda 3586
 r.+ üm 120, 843
 r.+ ümüz 4870
 r.+ üñ 201, 280, 287, 298, 303,
 304, 463, 556, 567, 599, 604, 606,
 608, 649, 674, 1439, 1878, 1907,
 4875, 4877, 6220
resûlu'llah (<Ar.) Allah'ın elçisi,
 Hz. Muhammed.
 r. 219, 441, 690, 1294, 1412,
 2215, 2223, 2229, 2233, 2645, , 2901,
 2993, 3557, 3676, 3907, 3955, 4765,
 4770, 4783, 4868, 5244, 5247, 5253,
 5263, 5462, 5474, 5603, 5616, 5823,
 5837, 5949, 6022
 r.- ı ekber 1255
 r.+ a 1573, 2022
reşh (<Ar.) sızıntı, terleme. (*krş.* **reşih**)
 r.+ ile 3883
reşih (<Ar.) bk. **reşh**
 r. 2957

reşşād (<Ar.) doğru yolda yürüyen.
 r. 2123
Retkā (<Ar.) göğün beşinci katının
 adı.
 r. 1057
revā (<Far.) yakışır, uygun.
 r. 114, 1665, 1756, 2716,
 4606, 5602, 5627, 6081
 r.+ sı 997
 Leb-i la'l-i r.+ sından 3329
revān (<Far.) yürüye, g,den, akan.
 r. 635, 3014, 3196, 4741,
 5135, 5249
 r.+ dan 4055
 r.+ ı 1500, 2296, 3741, 5136
 āb-ı r.+ ı 2296
 r.+ lar 2301, 3683
revānī (<Far.) rağbetli, değerli.
 r. 2765
revāyā (<Ar.) kokular.
 r.+ sı 1864
revāyih (<Ar.) kokular.
 r. 1915, 3832, 4138
revh (<Ar.) rahat, gönül rahatlığı.
 r.+ e 3987
revnak (<Ar.) parlaklık.

r.- ı a' rāž 2012

revş (<Ar.) dışkı, pislik.

r.+ i 3060

r.+ iden 4132

re'y (<Ar.) oy.

r. 652

reyāhīn (<Ar.) fesleğenler.

r. 3207

reyān (<Ar.) kirler, paslar.

r.+ ı 4122

reybü'l-menūn (<Ar.) zamanın

sıkıntıları.

r. 392

r.+ dan 2167

reyhān (<Ar.) fesleğen.

r. 636, 1916, 1958, 3092,

3148, 3325, 3351, 3426, 3735, 3832,

4672, 5107, 5285, 5594, 5827

r.+ dur 3743, 4402

r.+ ıla 3529, 6178

reyn (<Ar.) kir pas.

kušūr-ı r. 2367

r.+ idür 4128

reyyān (<Ar.) suya doymuş.

r. 1876, 2726, 5447

bāb-ı r.+ dan 1648

reyyāž (<Ar.) bahçeler.

r. 1999, 2069, 2721, 5106

rezā'il (<Ar.) utamılacak işler.

r. 916

r.+ den 182, 2122

Rezzāk (<Ar.) rızık veren: Allah.

r. 2483, 2707, 4504

rıdvān (<Ar.) razı olma, hoşnutluk,

cennet kapıcısı meleğin adı.

r. 153, 172, 1287, 1793, 1796,

1802, 1803, 1852, 1856, 2721, 3074,

3695, 4517, 4577, 4762, 5122, 5148,

5178, 5182, 5184, 5195, 5200, 5203,

5225, 5227, 5416, 5446, 5451, 5502,

5946, 6119, 6201

dār-ı r. 954

fażl-ı r. 2539

fażl-u r. 6162

hūr-ı r. 3078

r.+ a 199, 1788, 1801, 4275,

5208, 5225, 5227, 5444, 5450

r.+ a

fażl-u r.+ a 6226

r.+ ı 3320, 3643, 5695, 5836

fażl-ı r.+ ı 4627

r.+ uñ 1857

rıfk (<Ar.) yumuşaklık, yavaşlık.

r.+ ıla 734

rıhlet (<Ar.) göç, ölme.	r.- ı ma'lûm 5005
r. 2678	r.- ı mecmu'ı 5584
	r. 934, 1220, 1730, 2766,
rızâ (<Ar.) hoşnutluk, memnunluk.	2790, 2793, 3386, 3427, 3861
r.- yı Allah 1482, 3912	r.+ a 53
r.- yı ekberin 5836	r.+ dan 5068
r.- yı hâk 2008, 2478, 3215	r.+ ı 3652, 5006
r.- yı hâkkı 751, 2206, 2990	r.+ ın 3861
r.- yı ravza-yı rıdvân 3695	r.+ ını 1000
r.- yı taht-ı baht-ı hür 1424	
r. 200, 1170, 2534, 5104, 5237	ri'âyet (<Ar.) saygı, gözetme.
r.+ da 4516	r. 2086, 2092, 2097, 2907,
r.+ dan 5714	4894
r.+ la 5500	
r.+ m 3320, 5238	ribh (<Ar.) kâr, kazanç.
r.+ mdur 6172	r.+ e 4888
r.+ ñ 6235	r.+ i 4889
r.+ ñda 189	ricâ (<Ar.) bk. recâ .
r.+ ñı 5701, 5856	r.+ la 3134
r.+ sı 4537	r.+ yı 5751
r.+ sıdur 4768	
r.+ sın 1484, 1538, 6214	ridl (<Ar.) ayak.
r.+ sına 4663	r.+ i 4877
r.+ sından 5703	
r.+ sını 5259, 5700	ridâ (<Ar.) hırka, örtü
r.+ sıyla 4878	r. 5672
r.+ ya 2098, 3559, 5707, 5875	r.+ sı 73
r.+ yı 1989	r.+ ü'l-kibriyâsı 2053
	r.- yı 'ışk 4030
rızâullah (<Ar.) Allah'ın rızası.	
r. 4535, 4574	rif'at (<Ar.) yücelik, yükseklik.
r.+ dur 5398	r. 168, 193, 195, 314, 334,
	590, 669, 1530, 1848, 2123, 2248,
rızk (<Ar.) rızk, azık.	2477, 2560, 2722, 2959, 3432, 3706,

3685, 3690, 3730, 3945, 4252, 4639,
4640, 4643, 5166, 5185, 5226, 5245,
5266, 5552, 5706, 6080, 6197

r.+ ı 4395
r.+ ını 3009
r.+ i 4179
r.+ ini 5656
r.+ in 6168

rīḥ (<Ar.) rüzgar.
r. 440, 1866, 3735, 4969,
5575, 5625
r.- i cennet 3531
r.- i rahmet-i rahmān 477
r.- ü 'aḳīmi 1088
r.+ i 3887, 4137, 4138, 6196
r.+ ü'l-şimāl 3294
r.+ ü'ş-şimāl 563

riḳḳat (<Ar.) yufkalık, incelik.
r. 4777

rīm (<Far.) irin.
r. 1738

rimāḥ (<Ar.) mızraklar.
r. 1331
r.+ ıla 4775

rimḥ (<Ar.) mızrak.
r. 4870

rindāne (<Far.) rind olana yakışır
şekilde.

r. 1281

risālet (<Ar.) elçilik.
r. 224, 240, 540, 655, 2039,
2856, 3711, 4215
eşcār-ı r.+ den 297
r.+ dir 117

rivāyet (<Ar.) rivayet, söylenti.
r. 582, 1172, 1267, 1548,
2252, 3698, 4786, 6083
r.+ dir 540, 598, 874, 877,
1142, 1260, 3676, 4265
r.+ dir 343, 441, 973
r.+ dür 1294, 1358, 2039,
2856, 4274, 4506, 4765, 4940, 5246,
5252, 5433, 5848, 5944

riyā (<Ar.) ikiyüzlülük.
r. 760, 1298
r.- la 2120
kibr-i r.+ dan 702

riyāz (<Ar.) bahçeler.
r. 636, 3194, 4151, 4262,
5608
r.- ı ḳudsüme 367
r.+ dur 2710

riyāzet (<Ar.) nefsi kırma, kanaatle
yaşama.
r. 891, 4615
r.+ le 5446
r.+ ler 4521

rū (<Far.) yüz, çehre.
r. 2788, 3326, 3480, 4555,
5300, 5963, 5972, 5974, 6138
māh-ı r.+ lar 4340
r.- yi hūriyān 1021

ruh (<Ar.) bk. **rūḥ**.
r.+ un 3266
r.+ uña 4040

ruh (<Far.) yanak, yüz.
r.- u müzellef 3210
r.+ ı 3330, 3672, 5597
r.+ ıyla 1856
r.+ lar 3762
r.+ un 3536
r.+ uñ 4242
r.+ undan 2612, 4213, 5601
fütuh-u r.+ dur 687
Gülüstān-ı r.+ unda 5590

rūḥ (<Ar.) ruh, can.
r.- ı āb-ı hayvāndır 775
r.- ı a'zam 779
ğidā-yı r.- ı nūrānī 5117
r.- ı 'azam 536
r.- ı 'āzam 163
r.- u merzā 3720
r.- u pūr-şevke 6074
r. 366, 375, 376, 377, 379,
381, 383, 390, 395, 400, 403, 404,
411, 425, 428, 434, 465, 467, 469,
472, 475, 476, 479, 482, 488, 550,

599, 609, 611, 612, 615, 619, 622,
742, 934, 1282, 1523, 1532, 1660,
2730, 2765, 2855, 3684, 4029, 4055,
4402, 4639, 4724, 4969, 5121, 5966,
6202, 6211

r.+ ı 383
cism-i r. 3189
mürğ-i r. 4781
seḥā-yı r. 4522
vaqt-i nakl-i r. 493
r.+ a 387, 391, 407, 418, 424,

466, 486, 613, 1063, 1522, 1523,
4029, 4030, 4519, 4724, 5135
kalb-i r.+ a 4058
r.+ dan 466
cism-i r.+ dan 741
heyet-i r.+ dır 772
kalb-i r.+ dır 2045
r.+ dur 4541

r.+ ı 138, 284, 394, 413, 420,
461, 464, 569, 604, 608, 610, 617,
935, 939, 2121, 4137, 4444, 4447,
4513, 4672, 4762, 4852, 5107, 5112

ğidā'-yı r.+ ı 295
r.+ ina 304, 1869
r.+ ından 360
r.+ ını 599, 712, 1439, 4562
r.+ ıla 107, 5107, 5827
r.+ ın 4851
r.+ la 432
r.+ ların 4522
r.+ larını 4760
r.+ u 2651, 3426
r.+ u'llah 365

r.+ um 544	r. 2002, 3733, 4639, 5120,
r.+ umuz 4454	5765, 5769, 5772, 5794, 5803, 5804,
r.+ umuza 5175	5822, 5841, 5893, 5894, 6189
r.+ uñ 460, 621, 1465, 1524,	r.+ den 2950
3829	r.+ e 2958
r.+ un 616	kalb-i r. 4638
r.+ uña 769	r.+ i 5814
r.+ una 6220	r.+ ine 5813
r.+ unı 4507	r.+ ini 2755, 5844
r.+ uñuz 5163	r.+ in 5837, 5839
	vaşl-ı r.+ inde 365
rūḥānī (<Ar.) ruha ait.	vişāl-i r.- i dīdār 2124
r. 1277, 1536, 3189, 3572,	
5242, 5853	rūz (<Far.) gün.
a‘māl-i r. 1536	r. 3134, 3472, 4564, 5051, 6046
	r.+ u 2362
ruḥsār (<Far.) yanak, yüz.	
Ğam-ı r.- ı zülfinden 1895	rūz (<Ar.) bk. rūz .
	r.- ı ‘uqbāda 6070
Rūm (<Ar.) Romalı.	
r. 71, 4865	rücā’ (<Ar.) bk. rücū’ .
melik-i r. 4862	r. 3727
melk-i r. 4832, 4836, 4842, 4860	
r.+ a 4488, 4834	rücū’ (<Ar.) dönme, geri dönme.
bilād-ı r.+ a 4823	r. 3448, 3490, 4986, 5873, 5887
melk-i r.+ a 4857	r.+ ı 5505
r.+ da 4865	
r.+ uñ 1108, 4838, 4867	rūkn (<Ar.) direk, esas, temel.
	r.- ü bābı 6098
rūşen (<Far.) aydın, parlak.	
r. 88, 120, 2362, 3739, 4124,	rükū’ (<Ar.) öğre doğru eğilme
4388, 5407, 6065	r. 404
	r.+ da 426, 873
ru’yet (<Ar.) görme, bakma.	

rūkūn (<Ar.) gönülden bağlılık.

r.- ı māsivāullahdan 2958

rūmmān (<Ar.) nar.

r. 3140, 3208

rūmmānī (<Ar.) nar rengine olan

r. 3691

Rüstem (<Far.) İran millî destanı

Şehnâme'nin en güçlü kahramanı.

resm-i r. 2386

r.+ e 321

rūsūm (<Ar.) vergiler, usul.

r.- ı küfrī 118

r. 1113

rūsivā (<Far.) rezil, itibarsız.

r. 3762

rüşd (<Ar.) doğru yolu bulma,
erginlik.

r.+ i 4989

rütbe (<Ar.) rütbe, derece.

r. 5641

r.+ leri 3221

r.+ lü 4339

r.+ müz 5474

r.+ si 3626

r.+ since 2969

r.+ sine 4430

r.+ sini 1781

r.+ yi 5322

rütbet (<Ar.) bk. **rütbe**.

r. 2959

rü'yā (<Ar.) rüya, düş.

r.- yı hayāldür 4291

r. 3812

r.+ da 3952, 4681, 5434

r.+ veş 2368

sa'ādāt (<Ar.) saadetler, mutluluklar.

s.+ ı 3191

sa'adet (<Ar.) saadet, mutluluk

s. 310, 326, 332, 577, 707,

1255, 1442, 1670, 1746, 1800, 1853,

1911, 2530, 3004, 3070, 3096, 3134,

3269, 3292, 3435, 3514, 3554, 3575,

3651, 3703, 3707, 3718, 3722, 4123,

4262, 4317, 4382, 4406, 4429, 4438,

4505, 4536, 4561, 4564, 4575, 4740,

4745, 4784, 4856, 4888, 4926, 4928,

5057, 5161, 5174, 5366, 6142

ehl-i s. 4489

s.+ de 337

s.+ den 132, 192, 2711, 4153

s.+ dir 589

iksīr-i s.+ dir 323

s.+ dür 5122, 5123

kimyā-yı s.+ dür 281

s.+ e 2628

s.+ le 2076, 2193, 3582, 3795,

4942, 5014, 5587, 5947, 5967

s.+ ler 2085, 2256, 4506

s.+ lü 3025	‘ilm-i s.+ dan 711
nūr-u s.+ ler 4846	s.+ lar 3436
sā‘at (<Ar.) saat.	sābīkīn (<Ar.) geçenler, geçmiş olanlar.
s. 1035, 1390, 2646, 3166,	s.+ uñdur 3206
3748, 4740, 4792, 4796, 4894, 6036	
s.+ de 1936	şabır (<Ar.) bk. şabr .
sā‘āt (<Ar.) saatler.	ş. 700, 2525, 2526, 2615,
s. 306, 4808	4733, 5301
	ş.+ dan 700
şabā (<Ar.) gün doğusundan esen	ş.+ larına 2912
hafif rüzgār.	şabīh (<Ar.) güzel, latif, şirin.
ş. 1971, 4201	ş.+ dūr 3716
bād-ı ş. 4460	şābit (<Ar.) sabit, ayakta.
lūtf-u ş.+ sından 5712	ş. 1348
ş.+ sinuñ 226	şabr (<Ar.) sabır, dayanma. (<i>krş.</i> şabır)
şabāh (<Ar.) sabah.	ş. 112, 715, 844, 847, 850,
ş. 4619	2004, 3510, 4737, 4808, 5500
ş.+ dan 4217	ş.+ ı 3694, 4083, 4659
şabāhat (<Ar.) yüz güzelliği.	ş.+ ıla 5883
ş. 2248, 3398	ş.+ uñuz 3549
ş.+ den 4155	şabūr (<Ar.) çok sabırlı.
şābāş (<Ar.) cesur, yiğit	ş.+ dır 2004
ş. 1659, 4885	sācid (<Ar.) secde eden.
şabb (<Ar.) dökme, boşaltma.	s. 873
ş. 354	şaç- (<T.) saçmak.
sābık (<Ar.) geçici, geçmiş.	ş. 178, 610, 4240, 6093
s. 762, 3219, 3586, 5078,	ş.- a 767, 1650, 3295, 5143,
5081, 5085, 5087, 5091	5215, 5216, 5607, 5634, 5703, 5710,
	6225

ş.- alar 1843, 1846	
ş.- am 2597	şadā (<Far.) ses.
ş.- ar 232, 1944, 2601, 2638,	ş. 4920
4402	ş.+ sı 4199
ş.- arlar 3780	
ş.- asın 254, 2718	şadağa (<Ar.) sadaka, zekat.
ş.- dı 75, 231, 5736, 5802	ş. 1652
ş.- salar 1352	
ş.- up 5414, 5416	şaddaḡnāk (<Ar.) biz seni tasdik ettik.
	ş. 5704
şaç (<T.) saç.	
ş. 1022, 3687, 4240, 4277	sa‘deyk (<Ar.) devamlı emrindeyim.
ş.+ ı 209, 1934, 3328, 3403,	s. 3317
3454, 3980, 5592, 5594	
ş.+ ından 2375	şādık (<Ar.) sadık.
ş.+ ını 3310, 4001	ş. 725, 2968, 3903, 5024,
ş.+ ları 3402	5118, 5754, 5817, 5931
şaçıl- (<T.) saçılmak.	‘abd-i ş. 290
ş.- a 2014, 5155, 5249	ş.+ ız 5402
ş.- dı 1800, 4846, 5517	
ş.- duḡça 4158	şadır (<Ar.) bk. şadr .
ş.- sa 3537	ş.+ lar 1562, 5333
ş.- ur 1332, 1594, 2383	
şaçu (<T.) saç, saçılan şey.	şādır (<Ar.) çıkan, sudur eden.
ş. 5414, 5416	ş. 772
sa‘d (<Ar.) saadet, kutluluk.	
s. 4470	sādis (<Ar.) altıncı.
	maḡām-ı s.+ e 482
	murād-ı s.+ i 4130
şād (<Ar.) Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi.	şadr (<Ar.) göḡüs, yürek, en ön.
ş. 4553	(krş. şadır)
ş.+ ı 3191	ş.- ı a‘lā 656
	ş.- ı mu‘allavuz 500

ş.+ e 3704	3246, 3292, 3349, 3524, 3666, 3770,
ş.+ ı 3725, 4004, 6216	3771, 3808, 3823, 3916, 4041, 4191,
ş.+ ina 5348	4192, 4287, 4485, 4632, 4633, 4998,
ş.+ ında 1935, 3739, 3981,	5030, 5032, 5059, 5062, 5115, 5132,
5397	5154, 5241, 5426, 5527, 5552, 5582,
ş.+ ındaki 5027	5598, 5709, 5834, 5878, 5880, 5975,
ş.+ ından 152	5992, 6047
ş.+ ıdır 111, 117	ş.+ da 2483, 3261, 5053, 5584,
ş.+ ın 575	5877
ş.+ i 3556, 3704, 3716	ş.+ dan 1976, 2765, 2949,
ş.+ uñ 2211	3893, 3906, 6179
	ş.+ dur 1692, 3817, 5853
şaf (<Ar.) dize, sıra.	ş.+ la 355, 1627, 3830, 4212,
ş.- ı mü'mininden 4773	4366, 4496, 5006, 5941
ş. 768, 938, 2970, 2973, 3162,	ş.+ lar 1010, 2125, 2609,
3393, 4093, 4318, 5486, 5487	2674, 3200, 3249, 3315, 3345, 3350,
	3374, 3619, 3638, 3839, 3842, 4194,
şāf (<Ar.) temiz, halis.	4220, 4290, 4426, 4442
ş. 722, 1301, 2604, 5478	ş.+ larda 2257, 2546, 2604,
ş.+ ı 4773	3634, 4513, 5165, 6203, 6237
	ş.+ lara 2615
şafā (<Ar.) zevk, neşe.	ş.+ ñı 2566
ş.- yı bākī 5961	ş.+ ñuz 5037
ş.- yı bī-nihāyetle 5279	ş.+ sı 761, 2189, 2402, 2684,
ş.- yı cennete 1025, 2852,	3744, 3810, 3940, 4175, 4206, 5442,
5531	5960
ş.- yı dü 1527	ş.+ sıdur 2265
ş.- yı nef 2855	ş.+ sın 2138, 2212, 3813, 5421
ş.- yı sermede 357	ş.+ sina 5978
ş.- yı vaşla 5585	ş.+ sında 2192, 3810
ş.- yı vaşlı 5979	ş.+ sından 104, 211, 226, 3329,
ş. 1277, 2201, 2602, 2621,	3821, 4158, 4163, 5267, 5442, 5717
2623, 2629, 2673, 2721, 2723, 2731,	ş.+ sını 2370
2890, 2928, 2975, 3004, 3085, 3144,	ş.+ sıyla 4073

ş.+ siz 5504
ş.+ ya 365, 1535, 1823, 1901,
2005, 2023, 2026, 2030, 2196, 2667,
3086, 3823, 4388, 4730, 4937, 4943,
5229, 5232, 5253, 5456, 5715, 5852,
5866, 6029, 6030, 6050, 6204

ş.+ yı 770, 2168, 2176, 2401,
3233, 3513, 3831, 5985

ş.+ yıla 2200, 2571, 2610,
5330, 5382

şafādād (<Ar.+Far.) sefa veren.

ş. 3047

şafādār (<Ar.+Far.) sefalı.

ş.+ uñ 1280

şaff (<Ar.) bk. **şaf**.

ş.- ı evvelde 5260

şafī (<Ar.) bk. **şāf**.

ş. 132, 2145, 2926

şāfī (<Ar.) bk. **şāf**.

ş. 82, 2577, 2828, 3368, 4163,
4711, 4979, 5142, 5347, 5446, 5938

meşreb-i ş. 1539

ş.+ dür 5328, 5585

ş.+ lıkda 2937, 3125, 3205,
4333, 5397

şāfināt (<Ar.) cins, soy atlar.

ş.+ ı 2654

şag (<T.) diri, canlı.

s. 5359

şag (<T.) diri, canlı.

ş. 2264, 2381, 2492, 4140,

ş.+ lar 2005

şag (<T.) sağ taraf.

ş. 1017, 3338, 3342, 4802,

4806

ş.+ da 5179

ş.+ dan 3342

ş.+ ı 1266, 4303, 5136

ş.+ ina 3341

ş.+ ında 937, 1265

şagā'ir (<Ar.) küçük günahlar.

ehl-i ş. 1326

sāgar (<Ar.) kadeh.

ş. 1970, 3370

s.+ i 2249, 3760

şagīr (<Ar.) küçük.

ş.+ dür 2938

ş.+ ini 3077

şagış- (<T.) saymak.

s.- ınca 868, 1909

şagrāk (<Ar.) içki şisesi.

s. 2732

şahābe (<Ar.) sahabe.

ş.+ den 2424

şahāf (<Ar.) sahaf, kitapçı.

ş. 3039, 5468

nūr-ı ş.+ lar 1838

şaḥaṭ (<Ar.) sıkıntı, öfke, hışım.

s. 6172, 6214

saḥī (<Ar.) cömert, eli açık

s. 2494

s.+ dür 4520, 4523

s.+ ler 1629, 2480

s.+ lere 2478

s.+ nūñ 2491

s.+ ydi 2477

s.+ ye 2497

şaḥīḥ (<Ar.) gerçek, doğru.

ş. 2716, 4551, 4581, 5001, 5803

ş.+ dür 4545, 4754, 5791, 5895

ş.+ ü'l- 'itikaḍlar 2903

şāḥib (<Ar.) sahip.

ş.- kemāl 925

ş. 500, 653, 2549, 3242, 3975,

5114, 5905

ş.+ ü'l-ālāf 5262

ş.+ üm 5033

sāḥil (<Ar.) sahil, deniz kıyısı.

s.- i yem 1146

s.- i yemde 1150

s.+ e 241

şaḥīn (<Ar.) kalın, sık, katı.

ş. 3098

şaḥn (<Ar.) avlu, boş yer, meydan, sahan.

ş.- ı cihānda 228

ş.- ı 'ışkda 4048

ş.- ı şeri'atde 232

ş. 1206, 1384, 2491, 3208

ş.+ ı 3195

şaḥra (<Ar.) kır, çöl, ova.

ş.+ ya 946

şaḥrā (<Ar.) bk. şaḥra.

ş. 137, 1136, 1206, 2491,

3208, 3781, 4827

ş.- yı ḥikmet 154

ş.+ da 945, 4490

ş.+ lar 1384, 5133

ş.+ larda 5133

ş.+ ya 1146, 1147

şaḥra (<Ar.) kaya.

ş.- yı şammā 158

şāib (<Ar.) yanlışsız, doğru.

ş. 756

sa'īd (<Ar.) kutlu, uğurlu.

s. 4882

s.+ ler 64, 1487, 1870, 4470,

4490, 5509

sāīġ (<Ar.) kolay yutulan. s. 2538	saķar (<Ar.) cehennem. s. 1323
sā'ik (<Ar.) sevk eden, götüren. s. 762	saķf (<Ar.) tavan, çatı, dam. s.- ı satıķ 890 s.+ ı 984 s.+ ına 5314 s.+ ıdur 1441 s.+ ıyla 889
sāil (<Ar.) sual eden, soran. s. 5811	
şā'im (<Ar.) oruç tutan, oruçlu. ş. 576, 1650, 4412, 4615 dehr-i ş. 5270	sāķī (<Ar.) su dağıtan. s. 2844, 5003, 5565 s.+ nūñ 5349 s.+ ñüzem 6051 s.+ si 1961, 2960
sa'ir (<Ar.) ateş, cehennem. s. 1324	
sāķ (<Ar.) baldır, incik. s. 5590 s.+ ı 2363	saķıl (<Ar.) ağır, sıkıntılı, çirkin. ş. 3127, 3561 ş.+ a 5884
saķā (<Ar.) kırba, deriden yapılmış kap. s.+ sından 5718	şakın- (<T.) sakınmak, çekinmek. ş.- a 3907 ş.- dı 228, 5127 ş.- dun 5999 ş.- maķ 3648 ş.- mışlar 3405
saķalsız (<T.) sakalı olmayan. s. 3686, 4244	
şakalsız (<T.) bk. saķalsız. ş. 2135	şakın (<T.) asla. ş. 1278, 2089, 2207, 3801
saķāmet (<Ar.) bozukluk, noksanlık. s. 3308	sākin (<Ar.) sakin, uslu. s. 977, 2920, 4794, 4795, 4933, 5534

sākit (<Ar.) susan, ses çıkarmayan.

s. 3463

şakla- (<T.) saklamak.

ş. 2594

ş.- dı 2535, 2592, 2910

ş.- dılar 2086

ş.- dun 5999

ş.- mayaydı 1977

ş.- mazsa 4234

ş.- ya 5599

ş.- yam 2028

sakrāt (Grek.) Sokrates.

s. 5239

sāl (<Far.) yıl, sene.

s. 5838

s.+ ıla 438

māh-ı s.+ i 4531

şal- (<T.) salmak, bırakmak.

ş.- a 4023, 6077

ş.- ar 5733

ş.- arlar 1651

ş.- dı 136, 376, 602, 1117,
3790, 4824

ş.- ıpdur 1278

ş.- ısar 1768

ş.- ma 1511

şalā (<Ar.) sela.

ş. 5688

ş.+ sından 5709

şalābet (<Ar.) katılık, sağlamlık.

ş.+ le 4458

şalāḥ (<Ar.) düzelme, iyileşme.

ş. 331

ş.+ da 318

ş.+ ı 2065

şalāt (<Ar.) namaz.

ş. 4766, 5271, 5884

ş.+ da 5260

ş.+ ı 1631, 5067

ş.+ ıla 2093, 5883

şa'leb (<Ar.) tilki.

s. 4210

şalın- (<T.) salınmak.

ş.- a 2734

ş.- up 2150

ş.- ur 1890, 2850, 4986, 5595

şāliḥ (<Ar.) temiz, doğru.

ş. 1467, 1754, 2563, 2564,
2756, 3484, 3489, 3491, 3633, 3891,
4262, 4815, 4820, 5808, 5981

a' māl-i ş. 5083

ş.+ dür 1756

ş.+ ü'l-a' māl 5830

Şāliḥ (<Ar.) Hz.Salih.

ş. 4297

sālik (<Ar.) bir yola giren.

s. 2121

sālimūn (<Ar.) sağ, salim.

s.+ dur 2167

şālīş (<Ar.) üçüncü.

delīl-ü s. 5821

Şalşā'īl (<Ar.) göğün dördüncü

katındaki melek.

ş. 1071

salṭanat (<Ar.) sultanlık, padişahlık.

s. 73, 2838

tāc-ı s. 326

libās-ı s.+ da 2692

serīr-i s. 307

serīr-i s.+ da 2190

kemāl-ü s.+ dan 6079

şalvat (<Ar.) bk. **salāt**.

ş. 738, 1647, 2065, 2094, 2095

ş.+ la 2093

ş.+ uñ 2094

şamān (<T.) saman.

ş.+ a 3928

şāmit (<Ar.) sesi çıkmayan, susan.

ş. 3463

şammā (<Ar.) çok sert.

şahra-yı ş. 158

şamşām (<Ar.) keskin kılıç.

ş. 5849

şan- (<T.) sanmak, zannetmek.

ş. 1350, 1935, 1944, 3538,

3873, 3966, 3981, 5327, 5397

ş.- a 3047, 3094, 3530, 5319

ş.- alar 2575, 3386

ş.- an 3823

ş.- asın 2011

ş.- asın 318, 637, 904, 1051,

1057, 1068, 1168, 1248, 1388, 1398,

1418, 1422, 1458, 1890, 2013, 2841,

2937, 3083, 3130, 3196, 3198, 3205,

3258, 3264, 3439, 3537, 3601, 3680,

3688, 3843, 4157, 4239, 4333, 4595,

4678, 4986, 5027, 5110, 5255, 5318,

5395, 5397, 5595, 5705, 5849

ş.- ayduñ 2335

ş.- dı 1475

ş.- duñ 2147

ş.- ma 819, 1276, 2260, 4128

ş.- mañ 3076, 4440

ş.- mışam 5494

ş.- ur 2411, 2651, 3335

ş.- urdı 1298

ş.- urduñ 4157

ş.- urlardı 1742

ş.- ursın 3762

şān (<T.) ün, nam, şöhret.

ş.+ ı 4115

ş.+ a 314

saña (<T.) sen zamirinin yönelme
hâl eki almış şekli: sana.

s. 174, 471, 476, 480, 517,
704, 716, 749, 1279, 1289, 1290,
1478, 1504, 1804, 1842, 1853, 1855,
1957, 2018, 2088, 2129, 2210, 2211,
2283, 2284, 2473, 2560, 2664, 2665,
2671, 2680, 2698, 2701, 2735, 2838,
2839, 3571, 3757, 3758, 3759, 3762,
3777, 3779, 3787, 3788, 3791, 3841,
3862, 4020, 4167, 4170, 4188, 4189,
4192, 4222, 4359, 4524, 4626, 4632,
4642, 4665, 4732, 4777, 4780, 4798,
4799, 4888, 5049, 5123, 5519, 5579,
5926, 5942, 6033, 6166

şan'at (<Ar.) sanat.

ş. 1023, 1163, 2248, 3203

ş.+ dır 1660

ş.+ ını 3009

şanavber (<Ar.) çam fıstığı ağacı

ş. 1892, 5598

ḥadd-ı ş. 1016

ḥadd-ü ş. 3210

sancaḡ (<T.) sancak, bayrak.

s. 5180

s.+ ıdur 5181

şānī (<Ar.) ikinci.

cevāb-ı s. 4545

delīl-ü s. 5813

gevher-i s. 600, 606

şānī (<Ar.) yapan, işleyen.

ş. 889

şanki (<T.) sanki.

ş. 1081, 3124, 4009

şannāc (<Ar.) zil veya arp çalan kişi.

ş. 637

şanuvber (<Ar.) bk. şanavber.

s. 3335, 3679

şap- (<Ar.) sapmak.

ş.- ar-lar 2887

sārā (<Ar.) halis, katıksız.

s. 3670

Şa' rā' il (<Ar.) gökteki meleklerden
birinin adı.

ş. 1071

şarar- (<T.) sararmak.

ş.- a 3672

ş.- dı 2851, 5601

ş.- ması 4224

ş.- u 4242

şarart- (<T.) sarartmak.

ş.- dı 3326

ş.- ur 4232

sarāy (<Far.) saray.

s.- 1 baht-ı vaşlet 1782	
s.- 1 cennete 5441	şarf (<Ar.) sarf etme, harcama.
s.- 1 köşk 1587, 2485, 5017, 5865	ş. 3469, 3470, 3850, 4568,
s.- 1 köşkü 2873	4610
s.- 1 taht 196, 4193	
s.- 1 taht-ı rahtlara 2132	sarık (<T.) sarık, fes vb.
s.- 1 tahtlara 6185	s. 372
s.- 1 vahdet 5107	
s.- 1 vahdete 190	şarîh (<Ar.) açık, meydanda.
s. 633, 1449, 1501, 1534, 2286,	ş. 2084
2294, 2437, 2449, 2672, 2821, 2921,	
3008, 3668, 4151, 4507, 4884, 5275,	sark- (<T.) sarkmak.
5303, 5311, 5325, 5331, 5336, 5956	s.- a 1388
s.+ a 4868, 4936	
s.+ da 1923	şarrâf (<Ar.) sarraf, sarf eden.
s.+ dan 1471, 5305, 5326	ş.- 1 ma'ânîsin 4748
s.+ dır 482	ş.- 1 sübhânî 4646
s.+ 1 235, 1178, 1554, 1623,	ş. 2597, 3696, 5243, 5467
1769, 1920, 1922, 2298, 2327, 2328,	ş.+ 1 5113
2387, 2451, 3111, 3194, 3565, 3572,	
3782, 4120, 4136, 5310	şaru (<T.) sarı
s.+ ın 5309	ş. 1052, 1054, 1358, 1611,
s.+ ma 5286, 5648	3691, 3997, 3998
s.+ ında 73, 499, 643, 1538,	ş.+ an 4558
3700, 5226	ş.+ dur 4254
s.+ muñ 68, 4745, 5729, 6084	
s.+ lar 1341, 1384, 1908,	şat- (<Ar.) satmak.
1909, 2546, 2760, 3034, 5381	ş.- arlar 3785
s.+ larda 2141, 5464, 6191	ş.- dum 4601, 4607
s.+ lara 2348	ş.- mağıl 3928
s.+ larna 3298	ş.- salar 4898
s.+ uñ 1342, 1450, 2452,	ş.- uban 4171
3035, 3053	ş.- uñ 4593
s.+ uñdır 483	

saṭḥ (<Ar.) satıh, yüzey. (<i>krş.</i> saṭıḥ)	ş.+ ın 953
s.+ ını 1203	
s.+ ıdur 1441	şavm (<Ar.) oruç. (<i>krş.</i> şavum)
	ş. 738, 1149, 2231, 2238
sāṭia ˆ (<Ar.) yükselen, nur saçan.	ş.+ ını 1149
nūr-ı s.+ dan 385	ş.+ lar 3066
	ş.+ uñı 4734
saṭıḥ (<Ar.) bk. saṭḥ.	
saḳf-ı s. 890	şavt (<Ar.) ses, seda.
	ş.- ı ḥalḥāl 4802
şatıl- (<T.) satılmak.	ş.- ı ḥarfdir 834
ş.- dığın 4550	ş.- ı ʿūdı 4182
	ş.+ da 832
saṭr (<Ar.) satır, yazı sırası.	ş.+ ı 3559
ḥisab-ı s.- ı uşṭurlāb 205	ş.+ ıla 4780
	ş.+ ın 4197
şatu (<T.) satılacak şey.	ş.+ ını 3683
ş. 5635	
	savṭ (<Ar.) kamçı.
şatul- (<T.) bk. şatıl- .	s. 3321
ş.- an 4558	
şatun (<T.) satın.	şavum (<Ar.) bk. şavm.
ş. 4537, 4547, 4548, 4549,	ş. 1648
4552, 4588	şavur- (<T.) savurmak.
saṭvet (<Ar.) ezici kuvvet.	ş.- a 1672
s.- i sulṭān 68	ş.- dı 3439
	ş.- duḳça 1391
Şaʿūd (<Ar.) cehennemdeki bir dağ.	saʿy (<Ar.) çalışıp çabalamak.
ş. 1414	s. 1278, 2981, 3103, 3271
şavāb (<Ar.) doğruluk, dürüstlük.	şāy (<Ar.)
ş.+ ı 1734, 5810, 5934	s. 3688

şay- (<T.) saymak.

ş.- arsañ 2681

ş.- mazlardı 1566

şayāş (<Ar.)

ş.+ ı 1411

şayd (<Ar.) av, avlanma.

ş.- ı ahrāb 3738

ş.- ı kā'ināt 3732

ş. 2583, 4161, 4205, 4211,

4212

ş.+ ını 4206

ş.+ ın 4222

ş.+ ları 4210

sāye (<Far.) gölge, koruma.

s. 5733

s.+ sinde 249

s.- yi rahmān 246

şayha (<Ar.) bağırma, nara atma.

ş. 1229, 2399, 4277, 4753

şayıl- (<T.) sayılmak.

ş.- maz 4037, 5253, 5735

şayru (<T.) hasta.

ş. 1954

şayyād (<Ar.) avcı.

ş. 1033, 3211, 4161, 4550

ş.+ uñ 1283

sāz (<Far.) yapmak, düzen, silah, güç.

s. 326, 3682, 4198

kāz-i s. 1537

s.+ dan 1008

s.+ ı 1521

s.+ ın 5576

s.+ ına 4629

s.+ ın 1005, 3833

sebak (<Ar.) ders.

s. 3218

şebāt (<Ar.) yerinde durma.

ş. 2261, 6167

ş.+ a 6230

ş.+ ı 2270, 2357

ş.+ ıyla 2826

sebeb (<Ar.) sebep.

s. 311, 550, 699, 1407, 1534,

1536, 2553, 2983, 3918, 4783, 5118,

5269, 6018, 6230

s.+ den 5163

s.+ dür 917, 2628, 4257, 4647,

4888

s.+ lerdir 92

sebhat (<Ar.) bk. **sabāhat**.

s.- i sübhān 170

sebīl (<Ar.) sebil, su dağıtılan yer.

s.+ dür 3015

s.+ i 1499, 3360, 4946

cūy-ı s.+ inden 2250	s. 3462, 5499 s.+ dan 4891, 4893
sebīlu'llah (<Ar.) Allah'ın sebili. s. 4424	sedd (<Ar.) engel, kapama. s. 475, 2852, 3185 s.+ iyle 4000
sebiyyāt (<Ar.) bk. şābit . s. 3991	şedef (<Ar.) sedef, inci kabuğu. ş. 1935, 2160, 3258, 3981, 5027, 5397 ş.+ de 2577, 3259, 3329 ş.+ den 3263, 3696 ş.+ dir 3711 ş.+ dür 5243 ş.+ lerden 4158
sebkat (<Ar.) geçme, ilerleme. s. 1821, 2207, 2210, 3230	sedre (<Ar.) bk. sidre . s.+ de 5595
sebz (<Far.) yeşil. s.- i çiçek 3148	
seccāc (<Ar.) bol akan su. s. 632, 4270	
seccād (<Ar.) çok secde eden. s. 3579	
secde (<Ar.) secde. s. 404, 561, 1237, 3466, 3577, 5239, 5240, 5559, 5706, 6012, 6111, 6147 s.+ ye 1475	sefer (<Ar.) sefer, yolculuk. s. 2445, 3177, 5966, 5968 s.+ den 2025, 2026 s.+ lerden 3298, 5648
seç- (<T.) seçmek. s.- di 231 s.- mez 3812, 3859	segirt- (<T.) koşmak. s.- se 3356 s.- üp 4750, 4754
seçil- (<T.) seçilmek. s.- e 2012, 4147, 4245 s.- iser 3593	sehā (<Ar.) Büyükayı yıldız kümesindeki en küçük yıldız. s.- yı gündüzün 133
sedād (<Ar.) doğruluk.	seha (<Ar.) cömertlik, el açıklığı. s. 246, 3070, 3071, 3078, 4398

s.+ ya 1642	
s.- yı nefsdde 4521	
s.- yı rūḥ 4522	
s.+ da 4033	
s.+ dan 3080	
seḥāb (<Ar.) bulut, karanlık.	sehm (<Far.) korku, dehşet.
s. 440, 5216, 5588	bināgāh-ı s.- i mesmūm 4058
s.+ dan 2173, 5478	
s.+ dur 2360	sekīnet (<Ar.) karar, sakinlik.
s.+ ı 1036	s.+ le 3459
s.+ ından 5710	
s.+ lar 5214	sekiz (<T.) sekiz.
seḥāvet (<Ar.) cömertlik, el açıklığı.	s. 116, 235, 592, 1021, 1043,
s. 3080, 4519	1079, 1080, 1081, 1082, 1435, 1442,
s.+ den 460	1504, 1509, 1511, 1617, 1621, 1628,
s.+ ler 4518	1745, 1841, 1907, 2702, 3033, 3991,
	5262, 5517, 6060
	s.+ dūr 1857
seḥer (<Ar.) seher, sabah erkenden.	sekizinci (<T.) sekizinci.
s. 637, 1971, 4201	s. 1508, 1764, 4205
çīn-i s.+ de 2915	s.+ de 3551
	s.+ den 1634
seḥergāh (<Ar.) saher vakti.	sekrān (<Ar.) sarhoş
s. 226	s. 204, 2730, 4944, 5233,
seḥḥār (<Ar.) büyücü.	5589, 5753, 6054, 6164
s. 2584	seksen (<T.) seksen.
seḥḥāre (<Ar.) büyücü kadın.	s. 4309, 4337, 4352, 4356, 5396
s. 3758	selām (<Ar.) selam, esenleme.
sehiṣ (<Ar.) hata.	s.- ı ḥaḳ 6204
s.+ ler 1739	s. 424, 1700, 1801, 2129,
	3289, 3433, 3434, 3645, 4327, 4361,
	4378, 4381, 4689, 4707, 4715, 4729,
	5225, 5237, 5321, 5329, 5536, 5698,
	5712, 5920, 5954, 6130, 6131, 6220

s.+ dur 3645, 5892
s.+ ı 1595, 1701, 2230, 2235,
2447, 3429, 3462, 3512, 4320, 4323,
4362, 4363, 4371, 4377, 4698, 4804,
5160, 5172, 5192, 5194, 5195, 5988,
6129

s.+ ın 5417, 5843
s.+ ından 5173
s.+ ını 765, 2614, 4330
s.+ ıla 3646
s.+ ın 245, 1802
s.+ ıyla 5876
s.+ lar 3291
s.+ um 5196, 5199
s.+ uñla 1604, 4383, 5174

selāmet (<Ar.) rahatlık, emînlik.
s. 726, 1231, 2121, 2187,
2532, 2931, 3551, 4112, 6168
s.+ den 476, 4156
s.+ le 3545
s.+ ler 4510

selāmullah (<Ar.) Allah'ın selamı.
s. 4330
s.+ ı 3290, 5564

selāsil (<Ar.) zincirler, silsileler.
ağlāl-ı s. 1327
s.+ dir 1417

selāṭīn (<Ar.) sultanlar.
s. 502, 2691

selīm (<Ar.) sağlam, doğru.
s. 3851
s.+ i 4298
s.+ ler 1626
kalb-i s.+ ler 1877

selk (<Ar.) dizi, sıra, düzen, tertip.
s.+ de 2370

sellāḥ (<Ar.) bk. **sellāḥ**.
s. 4399

sellāḥ (<Ar.) kasaplık hayvan kesen,
yüzen.
s. 1037

sellāt (<Ar.) seleler, sepetler.
s. 2121

selsebīl (<Ar.) tatlı ve hafif su,
cennette bir çeşmenin adı.
s. 1557, 1952, 2604, 2930, 5255
şarāb-ı s. 2934
s.+ den 3923
s.+ dūr 1585, 3015
s.+ e 2932
s.+ i 1499, 2929, 3360, 4946,
5390
şarāb-ı s.+ i 2175, 5832
s.+ inden 215, 2250

selvā (<Ar.) bal.
s. 3723

sem ´ (<Ar.) işitme.	s.+ dür 3538
s.+ i 3936	
s.+ iler 1603	Semḥāl (<Ar.) gökteki meleklerden
s.+ inde 3734	birinin adı.
	s. 1072
sem (<Ar.) bk. semm .	
s.+ dir 2262	semīn (<Ar.) pahalı, kıymetli, değerli
s.+ i 3764	inci.
	s.+ dür 2247
semā (<Ar.) sema, gökyüzü.	
s.- yı kalbe 3972	semir- (<T.) semirmek.
s. 908, 984, 1653, 3163, 3324,	s.- miş 2651, 3922
3419, 4761, 5478	
s.+ da 3303, 5477	semm (<Ar.) zehir. (<i>krş.</i> sem)
s.+ dan 464	s. 2357
necm-i s.+ dan 1868	s.+ ü'l-hıyāṭca 5802
s.+ dur 2507	semūm (<Ar.) sam yeli, zehirli şey.
s.+ ya 491, 6177	s. 2370
	s.+ da 3438
semā ´ (<Ar.) işitme, dutma.	s.+ uñ 2592
s.+ ına 836, 839	
semāḥat (<Ar.) cömertlik, el açıklığı.	sen (<T.) teklik ikinci şahıs
s.+ dan 2495	zamiri.
	s. 179, 421, 423, 597, 697,
semār (<Ar.) meyve.	698, 737, 1276, 1424, 1514, 1517,
s.+ ın 987	1775, 1844, 2004, 2701, 2716, 2843,
	3036, 3360, 3502, 3505, 4133, 4141,
semāvāt (<Ar.) gökler.	4525, 4603, 4733, 4874, 5046, 5062,
s. 1541, 1560, 2512, 3747	5192, 5195, 5208, 5458, 5620, 5701,
s.+ ı 434, 993	5800, 6082
s.+ ıla 944	s.+ de 379, 2128, 3928, 4063
	s.+ den 175, 520, 651, 692,
semen (<Ar.) semiz.	693, 717, 1990, 2213, 3011, 3777,
	4800

s.+ i 180, 337, 1278, 1478,
1984, 2207, 2208, 2213, 2678, 2679,
2705, 3750, 3775, 3927, 3935, 4293,
4779, 4867, 4890, 5193, 5505, 5622,
6033, 6222

s.+ sin 173, 507, 517, 625,
716, 812

s.+ üñ 173, 180, 512, 631,
1371, 1777, 1785, 1872, 1873, 1988,
2371, 2837, 3903, 4064, 4455, 4767,
4768, 4807, 5117, 5324, 5325, 5522,
5524, 6035, 6037, 6059

s.+ üñile 694, 695, 706

s.+ üñle 695, 4109, 5051

senā (<Ar.) aydınlık, ışık, parıltı.

s. 316

s.+ dur 4128

s.+ sı 3740

s.+ sında 87

s.+ sından 5945

s.+ sinuñ 5710

şena (<Ar.) övme, övgü.

s. 316, 716, 4766, 5094, 6166

s.+ lar 5654

s.+ yı 449

seng (<Far.) taş.

s.- i bākīden 4170

s. 1459

senüñçün (<T.) senin için.

s. 3863, 3877

ser (<Far.) baş, kafa.

s. 1534, 1589, 1654, 1910, 2850,

3132, 3157, 3689, 4772, 5598, 6204

s.+ i 2363, 5020

s.+ iyle 326

s.+ üñden 4745

serā (^ˈ<Ar.)

s.+ ı 2421

şerā (<Ar.) toprak.

ş. 836, 837

ş.+ dan 1165

ş.+ dur 1158, 1272

ş.+ nuñ 1159, 1169, 5740

ş.+ yı 1165

serāb (<Ar.) serap, dünya.

s.+ ı 2668

s.+ lardan 2606

serāperde (<Far.) saray perdesi,

çadır, otağ.

s. 73, 643, 3700, 5729, 5750

serāser (<Ar.) baştan başa, büsbütün.

s. 534, 968, 3896, 4351

serbāz (<Far.) cesur, yiğit.

s. 1539, 3157, 4773

serefrāz (<Far.) başını yukarı

kaldıran, yükselten.

s. 3157

serencām (<Far.) bir işin sonu, başa gelen.

s.+ m 203

s.+ um 4822

serfirāz (<Far.) bk. **serefrāz**.

s. 3331

sergerdān (<Far.) başı dönen.

s. 131, 1282, 2152, 2713, 5121, 5753, 5904

serhoş (<Far.) sarhoş.

s. 1283, 2965, 4684, 5020, 5305, 5547, 6182

serī^c (<Ar.) hızlı, çabuk.

s.+ ü'l-inşirāmdur 5063

serīr (<Ar.) taht.

s. 633, 2722, 3091, 4483, 5587

s.- i saltānat 307

s.- i saltānatda 2190

s.- i şehir-i hüsnüñ 3400

s.+ i 68, 3565, 5729

s.+ inde 4745

s.+ inden 4869

s.+ ine 3566, 5471

s.+ ler 2540, 2541, 2543, 3373,

5351

serişte (<Far.) yoğrulmuş, karıştırılmış.

s. 1581

sermāyā (<Far.) kış, soğuk.

s.+ yā 85

sermāye (<Far.) sermaye, ana mal.

s. 4661

s.+ dür 3929, 4888

s.+ ye 4889

sermed (<Far.) daimi, sürekli.

s. 186, 5265

şafā-yı s.+ e 357

hayāt-ı s.+ i 4164

sermedī (<Far.) bk. **sermed**.

s. 1539

sermest (<Far.) sarhoş.

s. 1539, 5028, 6075, 6181

sernügün (<Far.) başaşağı olmuş,

ters dönmüş.

s. 342, 1036

serrā (<Ar.) kolaylık; sevinç.

s. 49, 50, 3795

naẓre-i s. 2257

s.+ da 5261

serrār (<Ar.) ayın son gecesi.

s. 1278

sersām (<Far.) sersem.

s. 1419, 5861	setr (<Ar.) örtme, gizleme. s.- i mehtāb 4482
serv (<Far.) servi. s. 1016, 1654, 2734, 3087, 3535, 3679, 3765 s.+ i 2850	sev- (<T.) sevmek. s. 3036 s.- di 556, 624, 653, 2316 s.- diler 2624 s.- dügi 183 s.- düñ 3930 s.- e 1458, 1561, 2716, 3081 s.- eler 3125 s.- en 3228, 4652 s.- enler 4026, 5109, 5392 s.- ene 5505 s.- er 197, 296, 672, 857, 2130, 2147, 2174, 2629, 2679, 4516, 4670, 4887, 5203 s.- erdi 3701, 4650 s.- erdüñüzdi 6135 s.- erler 3119, 3409, 5024 s.- erse 5429 s.- ersiz 5699 s.- medi 2986 s.- meye 3891 s.- üñ 5282 s.- üp 210, 2649, 3088, 3703, 3752, 4591, 4890, 5293
server (<Far.) reis, başkan. s.- i 'ālem 277 s. 245, 278, 296, 548, 550, 559, 614, 687, 1150, 1547, 1787, 1849, 1899, 2693, 3722, 3729, 4745, 4767, 4768, 5476, 5516, 5837 s.+ den 673 nūr-u s.+ dir 555 s.+ e 1242, 1546, 5840 s.+ i 672, 2248, 4781 s.+ idir 538 s.+ ler 5234 s.+ üñ 456, 681, 3743 s.+ üñüz 3587	sevāb (<Ar.) sevap, hayırlı iş. s.+ dan 1300, 2062, 2590, 3532, 5525, 5554 s.- ı cenneti 3511 s.- ı fażl-ı 'aqluñ 724 s.- ı hayırnuñ 1675
servi (<Far.) bk. serv . s. 3743	
servü (<Far.) bk. serv . s. 1773, 1787, 3157, 3210, 3331, 3335, 3668, 3678, 4214, 4309, 4597, 4719, 4882, 4883, 5396, 5598, 6174, 6205	
seşenbe (<Far.) üçüncü gün, salı. s. 4943, 5664, 5679, 5680	

s. 1863, 2710, 2991, 4480, 4777,	sevdiril- (<T.) sevdirmek.
5012, 5060, 6039	s.- di 2622
s.+ a 2066, 2525, 2536, 4970,	
5061	sevfe terānī (<Ar.) o zaman
s.+ da 4260, 5657, 5658	göreceksiniz.
s.+ ı 698, 952, 2110, 3013, 3178,	s. 5822
3487, 3581, 3637, 4423, 4424, 4425,	
5499, 5563, 5934	sevgülü (<T.) sevgili.
s.+ ın 5839	s. 692, 693, 3564, 5859
s.+ ına 5507, 5871	s.+ dür 2982, 3881
s.+ ını 4405	s.+ m 651
s.+ ıdır 2793	
s.+ ın 738, 953, 3611, 6019	sehv (<Ar.) yanlış, hata.
s.+ için 3193	s.- i 'işyānı 1775
s.+ lar 2726, 3344, 4421, 5872	sevi (<T.) sevgi aşk.
s.+ lara 5062	s.+ sinden 5302
s.+ ları 4522	s.+ sine 3225
s.+ ların 3635	s.+ sin 6052
a 'māl-i s.+ ların 3914	
sevād (<Ar.) siyahlık, karartı.	sevici (<T.) seven.
s.- ı vechine 2376	s. 3050
sevākin (<Ar.) sakin olanlar, oturanlar.	sevil- (<T.) sevmek.
s.+ dür 5970	s.- ür 4026, 4033
şevb (<Ar.) bez: elbise.	sevin- (<T.) sevinmek.
s.+ i 5348	s.- di 701
s.+ ile 4509	s.- e 2644, 5222, 5413, 5604
	s.- eler 5296
	s.- i 2103
sevdā (<Far.) sevdā, aşk.	s.- üp 1236, 2412, 4687, 4705,
s. 88	5055, 5154, 5289, 5293, 5299, 5303
s.+ da 2848	s.- ür 5302
	s.- ürlər 5300

sevr (<Ar.) öküz, boğa.
s.- i cennet 3922
s.- i feryāz 1164
s.+ i 1166
s.+ ile 1139
s.+ in 1165
s.+ ün 1129, 1164, 1167

seyādet (<Ar.) seyyidlik, ululuk.
s. 1853, 3004
baht-ı s. 3703

seyāhat (<Ar.) yolculuk, gezi.
s. 1142

seyf (<Ar.) kılıç.
s. 4508
taḳvā-yı s.+ ini 5127
s.+ imüz 5251

seyir (<Ar.) bk. **seyr**.
s. 366, 2886

seylāb (<Far.) sel.
s. 207, 1401, 1862, 1873, 3900

seyr (<Ar.) seyir; yürüyüş. (*krş.* **seyir**)
s. 367, 377, 609, 1636, 1939,
2140, 2424, 2868, 3566, 3969, 3994,
4683, 5326
s.- i 6231
s.- i fī'llah-ı tarīḳine 177
s.- i seyrān 3834

seyrān (<Ar.) gezinme.
s. 403, 433, 1470, 1773, 1899,
2149, 2515, 2700, 2714, 3084, 3196,
3535, 3567, 3723, 3736, 4094, 4944,
5106, 5233, 5440, 5455, 5573, 5584,
5718, 5929, 5959, 6164, 6178
seyr-i s. 3834

seyyāg (<Ar.) kuyumcu.
s. 2497, 5358

seyyāḥ (<Ar.) sayyah, gezgin.
s. 748, 4403, 5977

seyyāl (<Ar.) akıcı, akan.
s. 2145, 2729, 2963, 3359,
3710, 3865, 4941, 5238, 5829

seyyār (<Ar.) gezici, gezen.
s. 1282, 4107

seyyiāt (<Ar.) kötülükler, fenalıklar.
s.+ a 6230
s.+ ın 5621
s.+ ın 3485

seyyid (<Ar.) Hz. Muhammed'in
soyundan gelen.
s.+ ün 5122

seyyidī (<Ar.) seyyide mensup.
s. 2698

şı- (<T.) kırmak, bozmak.

ş.- dılar 1668	ş. 350, 495, 740, 832, 2693, 5139
ş.- madı 1149	ş.- ı cennet-i gülzâr 205
ş.- yup 4276, 4755	ş.- ı cennetüñ 2720
sıçra- (<T.) sıçramak.	ş.- ı hâk 496, 821
s.- yup 3962	ş.- ı küllü 198
şid- (<T.) kırdırmak.	ş.+ a 511, 532
ş.- a 2001, 3799	ş.+ da 2803, 3766, 3770, 3817
şiddîk (<Ar.) çok doğru kimse.	ş.+ dan 374
ş. 846, 2007, 2135, 2722,	ş.+ dır 49
5189, 5913	feh̄m-i ş.+ a 833
ş.+ lar 1486	ş.+ ı 821, 2474, 5630
ş.+ larıla 846	lũ' lũ'-yi esmā-yı ş.+ ı 527
Şiddîk (<Ar.) Hz. Ebubekr.	ş.+ ina 4146
ş. 5840	ş.+ indan 5236
şidk (<Ar.) doğruluk.	ş.+ ın 1381, 2061, 2284, 2290,
ş.- ı ihlâşıla 3575	3087, 3455
ş.- ı lâzım 5816	ş.+ muñ 2212, 4655
ş. 4398	ş.+ ıyla 125, 349, 834, 3729,
maḳ'ad-ı ş. 5226	5277
ş.+ a 4956	ş.+ um 4641
maḳ'ad-ı ş.+ da 2163	ş.+ uñ 2118
ş.+ ı 734	h̄üsn-ü ş.+ uñda 745
mu'cizât-ı ş.+ ı 3719	ş.+ uñdan 4999
ş.+ ında 1523	şifren (<Ar.) sıfır olarak, hiç yoktan;
ş.+ ıla 4048, 4401, 4429	boş bir şekilde.
ş.+ ım 1886	ş. 6217
ş.+ lu 3685	şığ- (<T.) sığmak.
şifât (<Ar.) sıfat, vasıf.	ş.- a 4958
	ş.- adı 5463
	ş.- ar 875, 1833
	ş.- aydı 1197, 1834
	ş.- maya 1653, 2961

ş.- maz 642, 5586, 5979, 5980	şınd- (<T.) kırmak. ş.- up 1410
şığın- (<T.) sığınmak. ş. 2564 ş.- duḵ 1289 ş.- maḵ 3648 ş.- ur 924	şınıf (<Ar.) sınıf, bölüm. ş. 1661, 2966, 5905 ş.+ ı 1667, 1682 ş.+ inuñ 1674
şığır (<T.) şığır. ş. 2658, 4132	sır (<Ar.) bk. sırr . s. 4642 s.+ larını 528
şıhāf (<Ar.) geniş ve düz kaplar. ş. 2867 ş.+ a 1940, 3255 ş.+ ı 4339 ş.+ uñ 1846, 3093	şırāt (<Ar.) yol. ş. 1995 s.- ı müstaḵīmdür 2000 ş.- ı müstaḵīmūne 176 ş.+ da 732, 3431 ş.+ dan 5133 ş.+ ın 181 ş.+ uñ 1646, 2000, 5410, 6002
şıḥḥat (<Ar.) sağlık. ş. 4510, 5007 ş.+ ine 5813 s.+ üñ 3929	şırça (<T.) cam. ş. 2926
sık (<T.) bk. şıḵ . s. 3352	sırdaş (<Ar.) sırdaş. s. 4109
şıḵ- (<T.) sıkmak. ş.- a 2080	sırr (<Ar.) sır, gizem. (<i>krş.</i> sır) s.- ı ābādır 289 s.- ı aḥfāvuz 501 s.- ı dü 298 s.- ı esrā 3729 ‘ārif-i s.- ı ḥaḳāyık 581 s.- ı küntü 533
şıḵ (<T.) seyrek karşıtı, sık ş.+ dur 5134	
şılā (<Ar.) memlekete kavuşma. ş.- yı raḥmiçün 1636	

s.- ı melekût 5862
s. 1090, 1436
s.+ ı 295, 298, 359, 4782,
5112, 5476
s.+ ına 144, 227, 298, 630,
686, 2021, 5914
s.+ ında 614
s.+ ıla 5069
s.+ ın 145
s.+ um 5914
sürür-ı s.+ um 307

şıtma (<T.) sıtma hastalığı.
ş. 4232

sıva (<T.) sıva, duvar harcı.
(krş. **sıva**)
s.+ sı 1553

şivik (<T.) sulu, cıvık.
ş.+ dır 1865

şiyām (<Ar.) oruç.
ş.+ a 731
ş.+ ı 2231, 2239
ş.+ ını 2133
şehir-i ş.+ ı 2238

şız- (<T.) sızmak.
ş.- ar 2892

sibāğ (<Ar.) yırtıcı hayvanlar.
s. 1114

Siccīn (<Ar.) cehennemde bir vadinin
adı.

s. 905, 1110, 4908
s.+ de 4907, 4910
s.+ dır 4905

sicin (<Ar.) bk. **sicn**.
s.+ den 3776, 3793

sicn (<Ar.) zindan, hapisane.
(krş. **sicin**)
s.- i dünyāya 3775
s. 4907

sicnü'l-'ubūdiyyāt (<Ar.) kulluk
zindanı, dünya.
s.+ a şaldı 376

sidir (<Lat.) sedir ağacı.
s. 3345, 3346

sidr (<Lat.) sedir ağacı.
s.- i maḥzūdda 3350

sidre (<Ar.) Arabistan kirazları.
s. 428, 1075, 1654, 3679
s.+ de 1791

sidrū'l-müntehā (<Ar.) ötesine hiçbir
varlığın geçemediği arş.
s.+ dur 1075 1074
s.+ yı katında 427

sihir (<Ar.) bk. **sihr**.

s. 2522	sīmā (<Far.) yüz, sima.
s.+ dür 2522	s. 111, 3765
	s.+ larından 1696, 1707
sihr (<Ar.) sihir, büyü. (<i>krş.</i> sihir)	
s. 3758, 5599	sīmāb (<Far.) gümüş su, civa.
s.+ i 3327	kaṭre-i s. 211
s.+ ile 634, 4161, 4550	
s.+ ine 2851	simā ˆ (<Ar.) işitme, duyma.
	s. 2614
sil- (<T.) silmek.	s.+ a 5234
s.- e 4495	
s.- er 965, 4851	simār (<Ar.) meyve, ürün
s.- ip 966	s.- ı cennet 3954
	s.+ dur 3152
silāḥ (<Ar.) silah.	s.+ ı 2923, 3528
s. 4870	s.+ ından 431, 4513
	s.+ uñ 1333
silsile (<Ar.) zincir, dizi, ardışık.	
s. 784	simīn (<Far.) gümüşten yapılmış,
s.- yi ıışk 5001	parlak ve değerli.
	s. 5361
sīm (<Far.) gümüş.	
s. 1552, 1737, 1926, 1970,	sīn (<T.) mezar.
2312, 2324, 2784, 2785, 3090, 3093,	s. 2366, 6000
3244, 3835, 4169, 4173, 5392, 5611,	s.+ e 6066
6196	s.+ i 2080
s.+ den 636, 2332, 2785, 3137,	s.+ in 2318
3309, 5310, 5313, 5357	s.+ inde 2317
s.+ dir 2994	s.+ lerin 2031
s.+ dür 3194, 4527	
s.+ e 2648	siñ- (<T.) sinmek.
s.+ i 2262	s.- e 1457
s.+ ile 5360, 5464	s.+ eydi 4164

Sīnā (<Ar.) Sina Yarımadası.

s. 109

sīne (<Far.) göğüs, bağır.

s. 488, 3157

sinīn (<Ar.) yıllar, seneler.

s.+ le 4901

sipās (<Far.) şükür, dua.

s. 2578, 4314

sirāyet (<Ar.) yayılma, bulaşma.

s. 5707, 6112

sīret (<Ar.) karakter, ahlâki yapı.

s. 334, 3685

sit (<Ar.) altı.

cihāt-ı s. 145

sitem (<Far.) sitem, serzeniş.

s. 3765

Sivāˆ (<Ar.)

s.- yı hâk'dan 2964

sivār (<Ar.) bilezik.

s.+ ı 3323

siyāb (<Ar.) giyecekler, elbiseler.

s. 195

s.+ da 4509

s.+ ı 2808, 5359

s.+ ından 4264

siyādet (<Ar.) seyyidlik, efendilik, ululuk.

s.+ ler 2256

siyāhat (<Ar.) bk. **seyāhat**.

s.+ den 467

siynā (<Ar.) Sina.

s. 158

siz (<T.) çokluk 2.şahıs zamiri.

s. 502, 504, 515, 859, 1297, 1712, 1717, 1731, 2209, 2521, 2981, 3064, 3067, 3336, 3559, 4924, 5105, 5191, 5206, 5211, 5425, 5477, 5539, 5694, 5883, 6038, 6041, 6043, 6045, 6048, 6133, 6135, 6136, 6190

s.+ de 1299, 6041

s.+ den 3546, 4593, 5857, 5954, 5990, 6136

s.+ e 1220, 1299, 1300, 1363, 1595, 1711, 1718, 1722, 1729, 1730, 1731, 1744, 1843, 1845, 1847, 2222, 2234, 2526, 2643, 2669, 3021, 3038, 3317, 3320, 3432, 3433, 3548, 3549, 4267, 4535, 4556, 4571, 4593, 5157, 5160, 5163, 5164, 5197, 5199, 5238, 5251, 5254, 5269, 5365, 5536, 5554, 5565, 5692, 5696, 5709, 5824, 5825, 5826, 5829, 5857, 5872, 6006, 6121, 6130, 6132, 6134, 6137, 6138, 6141, 6172, 6173

s.+ i 1298, 1596, 1845, 5293,
5363, 5412, 5689, 5825, 6153

s.+ ler 2695, 5830

s.+ lere 3560

s.+ üñ 1246, 1722, 3066,
3300, 3560, 4268, 4925, 5236, 5237,
5291, 5371, 5652, 5826, 6023, 6040,
6042, 6051

s.+ üñdür 4762, 5947, 6134

s.+ üñçün 5393

s.+ üñle 4698, 4708

sofra (<Ar.) sofra.

s. 1461, 4103, 5435

s.+ da 1461, 3039

s.+ lar 2349

s.+ sina 4958

s.+ sın 5543

şoğul- (<T.) suyu çekilmek, buruşmak,
pörsümek.

ş.- a 4422

şoğbet (<Ar.) sohbet.

ş.- i dost 2832, 5102

ş.- i haşşa 309

ş.- i hür 2547

ş.- i 'işret 2807

ş. 1464, 1590, 1900, 2548,
2586, 2686, 3046, 3047, 3094, 3720,
3836, 4218, 4229, 4366, 4369, 4485,
4585, 4894, 5016, 5029, 5031, 5650

ş.+ de 4372

ş.+ e 4765

ş.+ i 2890, 6053

ş.+ inde 4185

şok- (<T.) sokmak.

ş.- a 1362, 1369, 1370

ş.- ar 1323, 1334

ş.- ardı 1376

ş.- arlar 1357

ş.- sa 4968

ş.- ucak 1402

ş.- up 1361, 1363

şokak (<Ar.) sokak.

ş. 472, 475

ş.+ larından 2335

şol (<Ar.) sol taraf.

ş. 4013, 4303, 4810

ş.+ da 5179

ş.+ dan 1017, 5136

ş.+ ında 1265, 1268

ş.+ u 1266, 1269

şol- (<Ar.) solmak.

ş.- ar 4059

ş.- mak 4242

ş.- up 4061

şoñ (<T.) son.

ş. 543, 1841, 2406, 3224,
3227, 3229, 5228, 5273

ş.+ ı 591, 2265, 2432, 2621,
3773, 3841, 4129

ş.+ ına 3803

ş.+ ında 3385, 3820

şoñra (<T.) sonra.

ş. 396, 542, 587, 593, 598,
862, 935, 942, 954, 1702, 2404, 2405,
2407, 2609, 2653, 3222, 3256, 3340,
3424, 3587, 3628, 3729, 3760, 3768,
4508, 4551, 4841, 4890, 5170, 5373,
5464

şoñrağ (<T.) sonraki.

ş. 3147

şor- (<T.) sormak.

ş. 2473, 4196
ş.- a 2463, 4271, 4275, 4276,
4449, 4453
ş.- alar 2588, 3062, 4472,
5030, 5032, 5250
ş.- ar 1872
ş.- arken 6000
ş.- arsañ 2473
ş.- asız 4464
ş.- dı 375, 469, 470, 472, 473,
476, 479, 486, 611, 618, 622, 704,
1839, 1978, 4821
ş.- dılar 718
ş.- dum 4689, 4707, 4715,
5444

ş.- ğıl 3360
ş.- ıcağ 483
ş.- mañ 4469
ş.- sa 2978
ş.- sañ 3556
ş.- up 614

şorı (<T.) bk. **şoru**.

ş. 4472

şoru (<T.) soru. (*krş. şorı*)

ş.+ da 5257

şorul- (<T.) sorulmak.

ş.- a 4465

ş.- ur 4904

şovuk (<T.) soğuk.

ş. 1292, 2916, 3525
ş.+ dır 1865
ş.+ dur 2893, 4965

şoyul- (<T.) soyulmak.

ş.- a 1398

sök- (<T.) sökmek.

s.- eler 3604

sökül- (<T.) sökülme.

s.- e 3599, 3603

söyken- (<T.) dayanmak, yaslanmak.

s.- üp 2603

söyle- (<T.) söylemek.

s. 715, 1503, 4767, 5194,
5195
s.- di 2284
s.- di-ler 4468
s.- mezler 3288

s.- r 886, 1433, 2466	s.+ de 5753
s.- r-em 4863	s.+ den 4643, 5239
s.- sünler 3019	s.+ deyken 4736
s.- ye 3462, 5709, 5988	s.+ e 1727, 3675, 4918
s.- y-eler 1709, 1716, 4364,	s.+ i 167, 279, 664, 725, 728,
5995	787, 813, 886, 887, 1238, 1266, 1460,
s.- yelim 539	1705, 1716, 1788, 1933, 1989, 2724,
s.- y-en 2614	3154, 3288, 3711, 3712, 3746, 4212,
s.- yesiz 4450	4719, 4918, 4989, 5197, 5220, 5227,
s.- yeyin 2669	5263, 5292, 5643
söylenil- (<T.) söylenilmek.	s.+ inden 3985
s.- ür 779	s.+ ine 3787, 5473
söyleş- (<T.) söyleşmek, sohbet etmek.	s.+ ini 4738, 6011
s.- dük 4110	s.+ in 1536, 1596, 3833
s.- eler 5031	s.+ inde 240
s.- elüm 1725	s.+ iyle 2182
s.- ürken 4497	s.+ ler 2037
s.- ürler 5042	s.+ lerle 3461
söylet- (<T.) söyletmek.	s.+ leri 2489, 2612, 3644,
s.- di 2116	3650
söyün- (<T.) sönmek.	s.+ lerile 1376
s.- mez 1419	s.+ lerin 1568, 1824
s.- ür 2750	s.+ lü 1892, 1937, 2155,
söyündür- (<T.) söndürmek.	4104, 4251
s.- e 2715	s.+ ü 3965
söz (<T.) söz, laf.	s.+ ünde 3737
s. 1746, 3287, 3463, 3645,	s.+ ünden 1382
3649, 4327, 5033, 5900	s.+ ün 4043, 5721
	s.+ üni 6114
	s.+ üm 5351, 6173
	s.+ ümi 264
	s.+ ümün 1521
	s.+ ün 4766, 5581, 5715

s.+ üñ 188, 2462, 2479, 4629,
5616, 6146

şu (<T.) su.

ş. 136, 601, 602, 612, 864,
866, 892, 893, 1157, 1189, 1397,
1398, 1500, 1559, 1867, 1875, 1951,
2763, 3019, 3139, 3331, 3357, 3445,
3688, 3802, 3896, 4248, 5138

ş.+ dan 136, 866, 1729, 3973,
4684, 5141

ş.+ dır 1961

ş.+ dur 956, 3883, 3887

ş.+ ladır 1193

ş.+ lar 999, 1214, 1358, 1395,
2145, 2762

ş.+ lardan 3886

ş.+ lardur 3376

ş.+ ları 1211, 2297

ş.+ laruñ 5579

ş.+ nuñ 5576

ş.+ ya 140, 2308, 5845

ş.+ yı 136, 867, 1155, 1865,
2895, 3596, 3597, 3885, 3886, 5142

ş.+ yın 2169, 3600

ş.+ yına 689

ş.+ yından 431

ş.+ yu 957, 973, 974, 1556, 3884

ş.+ yuñ 137, 957, 976

ş.+ yuna 4142

ş.+ yundan 4445, 5143

ş.+ yunı 1352

su'āl (<Ar.) soru.

s. 5269

s.+ i 2587, 5820

su' bān (<Ar.) büyük yılan, ejderha.

s. 5599

şubḥ (<Ar.) sabah. (*krş.* **şubuh**)

ş. 261, 1895, 2835, 2848, 3080,
3568, 3623, 3979, 4756, 5060, 6061

ş.+ a 1229, 1233

ş.+ ı 2240

ş.+ ıla 1382, 5472

şubuh (<Ar.) bk. **şubḥ**.

ş.+ dan 4752

mişbāḥ-ı ş.+ ı 386

suç (<T.) suç.

ş.+ lar 807

s.+ larını 4517

ş.+ umuz 130, 185, 201, 6062,
6063

şudūr (<Ar.) göğüsler, sadrazamlar.

ş.+ ı 2244

ş.+ ına 5138

şuffe (<Ar.) sofa, çimenlik.

ş.+ de 1927

ş.+ dür 1924

ş.+ ler 1923

şūfī (<Ar.) tasavvuf ehli, sofu.

ş. 4163

şufûf (<Ar.) sıralar, dizeler, saflar. ş.+ ı 5248	s. 3293 s.+ a 3294, 5633 s.+ da 5640 s.+ dan 5646 s.- u 1600
şuğrā (<Ar.) daha küçük. s. 3744 ‘ālem-i ş. 909	şulan- (<T.) sulanmak. ş.- ur 4617
Şuheyb (<Ar.) Ebû Yahyâ Suheyb b. Sinân b. Mâlik er-Rûmî (ö. 38/659) ş.+ ile 1712	sultân (<Ar.) sultan, padişah. s.- ı a ‘lā 123, 778 s.- ı a ‘zamdur 4035 s.- ı eclâdır 69 s.- ı esmā 3742 s.- ı evlâdur 5726 s.- ı kevneyn 4215 s.- ı mu ‘azzam 3838 s.- ı ‘ālem 1033 s.- ı vücūdiyyāt 301 s. 78, 128, 134, 139, 170, 172, 197, 204, 224, 244, 246, 261, 265, 268, 305, 315, 318, 331, 338, 369, 447, 574, 578, 643, 655, 669, 712, 1287, 1544, 1688, 1700, 1780, 2010, 2015, 2190, 2275, 2276, 2498, 2595, 2598, 2735, 2961, 3088, 3212, 3282, 3394, 3558, 3561, 3583, 3618, 3641, 3660, 3700, 3707, 3733, 3751, 3786, 3827, 3877, 4286, 4300, 4322, 4360, 4381, 4394, 4397, 4430, 4517, 4575, 4766, 5098, 5123, 5126, 5230, 5235, 5278, 5286, 5408, 5431, 5587, 5667, 5689, 5708, 5718, 5739, 5785, 5801, 5825, 5842, 5860, 5890, 5942, 5943,
şuhuf (<Ar.) sayfalar. ş.+ ı 4630 ş.+ ında 3712 ş.+ ını 6091 ş.- ı vişāldendür 5592	
şuhfe (<Ar.) büyük tabaklar. ş.+ ler 3040	
şuhriyye (<Ar.) maskaralık, alay. s. 4994	
sühûlet (<Ar.) kolaylık. s.+ le 772	
su’ (<Ar.) kötü, fena. s. 6219	
sūk (<Ar.) çarşı, pazar. s.- ı behişte 5629 s.- u kâli 5820	

5981, 5996, 6056, 6142, 6159, 6183,
6229, 6236

ehl-i s. 4322

ḳahhār-ı s. 2397

saṭvet-i s. 68

ṣāh-ı s. 1478

vaṣl-ı ṣāh-ı s. 4057

zū'l-celāl-i s. 3181

s.+ a 290, 316, 337, 1221,
2487, 4379

cān-ı s.+ a 6223

s.+ dan 3195, 4379, 5725

s.+ ı 309, 654, 3398, 3713,

4400, 5695, 6229

fāzl-u s.+ ı 5534

ḥūn-u s.+ ı 202

‘ışk-ı s.+ ı 210

s.+ ısın 1514

şehir-i s.+ i 222

s.+ larına 4315

s.+ um 4338

s.+ um 309

s.+ umıla 309

s.+ umuz 4359

s.+ umuzla 5650

s.+ uñ 306, 5756

ḥan-ı s.+ uñ 335

s.+ lıgıña 6059

s.+ lıguña 1777

şulu (<T.) sulu, suyu olan.

ş. 2569, 2997, 3252, 3347,
4209, 4312

şun[‘] (<Ar.) yapma, yaratma, sanat.

ş.+ a 4885

ş.+ ca 4313

ş.+ ı 1163

ş.+ ına 1659

ş.+ umdan 6139

ş.+ undan 127

şun- (<T.) sunmak.

ş. 251, 5003

ş.- a 203, 1538, 2178, 2923,

2948, 4394, 5473, 5718, 5859

ş.- alar 2488, 2605, 5911

ş.- ar 199, 215, 230, 1893,

2249, 3199, 3760, 3764, 3771, 3808,

3819

ş.- ar-dı 3736

ş.- ar-lar 3375, 3908

ş.- dı 4879

ş.- duğ-ı 3805

ş.- dum 4808

ş.- mağa 1957

ş.- sa 2719, 2774, 3381, 5749

ş.- up 3105, 3106

ş.- updır 202

şunıl- (<T.) sunulmak.

ş.- dı 4865

sūr (<Ar.) kale, hisar.

s. 1392, 1423

şūr (<Ar.) kıyamette İsrâfil’in
üfleyeceği boru.

ş. 894, 1422	
ş.+ ı 933	sūsen (<Far.) susam.
	s. 3326
sūre (<Ar.) sure.	
s.- i yūsufī 4203	şusuz (<T.) susuz.
s.+ sini 2117	ş. 611, 4209, 4275, 5254
sūret (<Ar.)	şusuzlık (<T.) susuzluk.
s.+ ü'l-fetihi 4868	ş.+ ı 5845
s.+ ü'l-raḥmān 5232	
şūret (<Ar.) biçim, görünüş.	su'ūd (<Ar.) yukarı çıkma, yükselme.
ḥüsn-ü ş.+ e 743	s. 5947, 5949, 5951
reng-i ş. 3384	suva (<T.) bk. sıva.
ş. 334, 740, 2363, 5636	s.+ sı 1554
ş.- i 'ālem 5758	şuvar- (<T.) su vermek, sulamak.
ş.- i ḥalkūn 795	ş. 5203
ş.- i ma'nī 1660	ş.- a 5565
ş.+ de 3769	ş.- ur 2763
ş.+ e 5636, 5638	
ş.+ i 1111, 3770, 3817	şuver (<Ar.) suretler, şekiller.
ş.+ in 5638	ş. 996, 2778
ş.+ in 567	
ş.+ ini 99	şuvertā (<Ar.) bk. şuvertā.
ş.+ ler 5635	ş. 2662, 2691
şūretā (<Ar.) görünüşte.	
ş. 3766	sūz (<Far.) yanma, tutuşma, ateş.
şuşa- (<T.) susamak.	s.+ ā 2676
ş.- maya 1870	s.+ ı 1521
ş.- mayup 1876, 1954	s.+ ını 4629
ş.- mazlar 1564	sübḥān (<Ar.) Allah
ş.- yup 1732, 1874, 3445	s.- ı a'lādır 68

s.- ı evlādur 5728
s. 122, 369, 643, 669, 1209,
1804, 3215, 3667, 3700, 4455, 4770,
5781, 5785, 5849, 5863, 6179
cemāl-ü vech-ü s. 5689
ehl-i s. 4590
sebhāt-i s. 170
s.+ ı 68, 360, 5907
emr-i s.+ ı 1668
vech-i s.+ ı 210
zülāl-i vaşl-ı s.+ ı 202

sübḥānī (<Ar.) Allah’a ait.
s. 5729
şarrāf-ı s. 4646

sübḥāt (<Ar.) yüz güzellikleri.
s. 302, 4032
s.+ ı 5834

sübḥet (<Ar.) yüz güzelliği.
s.- i vechi 5739, 5846

süci (<T.) şarap.
s. 3050
s.+ dür 3888
s.+ ler 1505

sücūd (<Ar.) secde etme.
s. 490, 1476, 1661, 1668, 3624,
4816, 4880, 5561, 5716, 6031, 6149
s.+ da 4881
s.+ dan 6148
s.+ ı 389, 667, 1174, 5724

s.+ ıla 426

süd (<T.) süt.
s. 1500, 2170, 3050, 3357,
3872, 3874, 4694, 5380
s.+ den 1556, 1865, 1951,
3142, 3869, 3877, 3878
s.+ dür 3876
s.+ üñ 3870

südāsī (<Ar.) altılı.
s. 3955

süflā (<Ar.) daha alçak, aşağı olan.
s. 1949
s.+ ya 2371

süflī (<Ar.) alçak, bayağı.
mekān-ı s.+ den 489

süfliyyāt (<Ar.) dünya ile ilgili
bayağı işler.
s. 272, 1533, 3182, 4038

süfyān (<Ar.) hızlı giden, çabuk
hareket eden.
s. 5929

sükker (<Ar.) şeker, tatlı madde.
s. 1081, 1892, 2249, 3986
s.+ i 3789

sükkerī (<Ar.) şekerli.
s. 769

süklüt (<Ar.) susma, sessizlik. s. 4770	s. 627, 1931, 1969, 3086, 3616, 3956, 3957, 5391 s.+ dür 3101 s.+ le 2945
Süleymān (<Ar.) Hz.Süleyman. mühr-ü s.+ a 2013 s.- ı nebī 2654 s. 4250 mühr-ü s. 3539 s.+ a 1171 s.+ ı 4298	sünnet (<Ar.) sünnet. s. 200, 288 s.+ i 2092, 5067 s.+ in 288
süllāk (<Ar.) salıklar, bir yolda gidenler. s. 2841, 5709	süñü (<T.) uzun sırık. s.+ ler 1096, 1402
süllem (<Ar.) merdiven. s. 5949	süñük (<T.) kemik. s. 5035 s.+ den 3984 s.- üñ 5338
sülūk (<Ar.) bir yola, tarıkata girme. s. 2000 s.+ ı 1485 s.+ lar 1504	süpür- (<T.) süpürmek. s.- e 1672
süm‘at (<Ar.) işitilsin diye yapılan göstericilik. s. 3734	sür- (<T.) sürmek. s. 5123 s.- di 617, 2020, 3726 s.- e 3837, 4226 s.- eler 2674, 3233, 5030, 5129, 5715, 6147 s.- er 2361, 3184, 3815 s.- erler 1639, 2732, 5043 s.- erüz 4691, 5324 s.- mek 310, 3831 s.- meye 3478 s.- miş 4816 s.- üñ 1295, 5126
sünbül (<Far.) sümbül. s. 1771, 1916, 2375, 3325, 3328, 3454, 3538, 5106, 5594	
sündüs (<Ar.) bir tür ipekli kumaş.	

s.- üp 1328, 3724	s.+ lar 2674, 6126
sür'at (<Ar.) hız, sürat.	s.+ um 443
s. 3741	s.+ un 1465
s.+ le 93	sürürî (<Ar.) sevinçli.
sürç- (<T.) ayağın takılması, tökezlemek.	s. 2795
s.- en 3961	sürü- (<T.) sürümek.
Şüreyyâ (<Ar.) Ülker yıldızı.	s.- r 2540
s.+ ya 1165	s.- yeler 1405
süril- (<T.) sürülmek.	sürül- (<T.) sürülmek.
s.- e 2604	s.- ür 3890
sürme (<Far.) sürme, göze çekilen boya.	sürün- (<T.) sürünmek.
s. 3262	s.- ür 2422
sürmelü (<Far+T.) gözü sürme boyalı.	sürür (<Ar.) tahtlar.
s. 4161	s. 3231
sürüt- (<T.) sürütmek.	sürüt- (<T.) sürütmek.
sürür (<Ar.) sevinç.	s.+ eler 2519
s.- ı sirrum 307	süŧü' (<Ar.) yükselme, yukarı çıkma.
s. 2227, 2857, 3503, 3668, 4936	s. 145
s.+ da 2050, 2142, 2162, 2193, 2546, 2830, 2883	süyzil- (<T.) süzülmek.
s.+ dan 1920, 3120, 3978, 4471	s.- miş 1717
s.+ ı 357, 594, 684, 1472, 1817, 3655, 4494, 4702, 4807, 4852, 5108, 5301	süz- (<T.) süzmek.
s.+ ıdur 2185	s.- er 232
s.+ ıla 1539	şāb (<Ar.) genç, delikanlı.
s.+ i 2824	ş. 244

şād (<Far.) sevinçli, şen.

ş.- gird 5663

ş.- ı tefrīh 429

ş. 245, 1290, 1321, 1597,
1608, 1694, 2123, 2142, 2161, 2391,
2394, 2532, 2714, 2846, 2893, 2911,
3180, 3190, 3212, 4122, 4261, 4327,
4331, 4705, 4730, 4787, 4793, 4830,
5040, 5136, 5297, 5330, 5578, 5660,
5936, 5985, 6000, 6064, 6233

ş.+ a 2565

ş.+ ı 1983, 2262, 3944, 4205,
4226, 5453

ş.+ ıyıla 2404

ş.+ i 5010

ş.+ u 2882

şād (<Far.) bk. şād.

ş. 1721, 2715, 4627, 4628

şādān (<Far.) sevinçli, keyifli.

ş. 2161, 2397, 2725, 3426,
3558, 3634, 3915, 4765, 4987, 5253,
6175

şādī (<Far.) sevinçlilik.

ş. 1234, 3960, 3961, 4713,
5117, 5291, 5684, 5823

ş.+ lıgıla 5288

ş.+ lık 4721

şādumān (<Far.) sevinçli.

ş.+ ı 6058

şafak (<Ar.) şafak.

‘ayn-ı ş. 1895

şāfī (<Ar.) şifa veren.

ş. 2828

şafi‘ (<Ar.) şefa’at eden.

ş. 6220

şāh (<Far.) şah, padişah.

ş.- ı a‘lā 4319, 5369, 6109

ş.- ı a‘zam 4307

ş.- ı bī-akrān virile 2728

ş.- ı ekrem 1597, 3516

ş.- ı hākāna 4383

ş.- ı meşhūdāt 340

ş.- ı muṭlak 703

ş.- ı rehber 1547, 5611

ş.- ı sultān 1478

vaşl-ı ş.- ı sultān 4057

ş.- ı zıll-ı rahmānı 4400

ş. 167, 186, 255, 280, 325, 336,
347, 412, 418, 444, 452, 554, 556, 599,
609, 610, 613, 620, 625, 626, 656, 680,
783, 843, 912, 932, 955, 1155, 1288,
1294, 1450, 1466, 1513, 1607, 1730,
1748, 1837, 2116, 2269, 2440, 2508,
2535, 2592, 2594, 2697, 2960, 2974,
3089, 3319, 3399, 3436, 3452, 3453,
3454, 3488, 3518, 3557, 3734, 4033,
4361, 4380, 4410, 4522, 4524, 4545,
4645, 4677, 4747, 4835, 4940, 4961,
5274, 5309, 5322, 5454, 5515, 5536,

5556, 5578, 5621, 5624, 5691, 5821,
5882, 5902, 5931, 6027, 6063, 6066,
6079, 6200, 6220, 6232

zū'l-celāl-i ş. 925

ş.+ a 260, 340, 342, 2164,
3489, 3554, 3576, 3728, 4378, 5095,
5887

dīdār-ı ş.+ a 5568

ş.+ da 332

ş.+ dan 341, 4378, 6131

ş.+ dır 327

ş.+ dur 328

ş.+ ı 193, 3398, 5298, 5304,
5559, 5792

faẓl-ı ş.+ ı 560

vaşf-ı ş.+ ı 568

ş.+ için 2305

ş.+ lar 4035

ş.+ umuz 5097

ş.+ umuza 4828

ş.+ umuzuñ 253

ş.+ uñ 333, 642, 2191, 2303,
4903, 5583, 5851

şāḥ (<Far.) dal, budak.

ş. 2713

diraht-ı ş. 904

şahāne (<Far.) şahane, mükemmel.

ş. 4703

şahāş (<Ar.) güçlü, iri adamlar.

ş. 4991

şahbāz (<Far.) doğan, şahin, yiğit.

ş. 1531, 4769

şahhāş (<Ar.) azimli insanlar.

ş. 1889, 5450

şahış (<Ar.) bk. **şahş**.

ş. 4865, 5434, 5439

ş.+ dur 1406

ş.+ ı 5439

şāhid (<Ar.) şahit, tanık.

ş. 3172, 3492, 3941, 4600,
4932, 4934, 5228

şahinşāh (<Far.) en büyük padişah.

ş. 5279, 6068

şahş (<Ar.) şahıs, kişi. (*krş.* **şahış**)

ş. 3227, 3660, 4342, 5450, 5621

ş.+ a 885, 1437, 2639, 3996,

4339, 4506, 5396, 5620

ş.+ dur 4872

ş.+ ı 936, 4668, 4279

ş.+ uñ 733, 1854

şāhzād (<Ar.) şehzade.

ş. 1971

şak (<Ar.) bk. **şakḳ**.

ş. 135, 792

şaka (<Ar.) zahmetli ve eziyetli.

ş. 4985

	ş. 261, 1382, 1895, 3080, 3089, 3568
şakı- (<T.) şakımak, ötmek. ş.- ya 6094	ş.+ da 5472 ş.+ ı 2835, 3623, 5060, 6061
şakî (<Ar.) bahtsız, haydut. ş. 4565 ş.+ ler 3606 ş.+ lerde 64, 3173 ş.+ lere 4907 ş.+ leri 3186 ş.+ nün 5491	şān (<Ar.) şan, şöret. ş. 1192, 4920 ş.+ ı 508, 571, 585, 600, 657, 742, 1306, 2476, 3101, 3189, 3244, 3657, 3719, 5759 hāl-i ş.+ ı 841 vaşf-ı ş.+ ı 1145, 1186 ş.+ ına 157, 2094 ş.+ ında 151 ş.+ ını 3701
şakıla- (<T.) şakılamak, ötmek. ş.- r 1359	
şākile (<Ar.) yol, mezhep. ş. 6066	şarāb (<Ar.) şarap. ş.- ı ergavānī 2765 ş.- ı ergūvāmı 1500 ş.- ı kahrıla 1421 ş.- ı lāyezāliden 230, 5265 ş.- ı mevtilē 1283 ş.- ı nefsi 295 ş.- ı 'ışk-ı dīdār 5052 ş.- ı selsebīl 2934 ş.- ı selsebīli 2175, 5832 ş.- ı ūlfetile 364 ş.- ı vaşlını 2719 ş.- ı vaşluñı 204 ş.- ı zencebīl 1952, 4950 ş.- ı zencebīli 1499, 2175, 5390 ş. 1557, 2933, 3287, 3923, 4946, 5567, 6055 ş.+ a 3368, 4970, 4979
şākir (<Ar.) şükreden. ş. 337, 341, 845, 4764, 5117	
şākird (<Far.) talebe, öğrenci. ş.+ i 5937 ş.+ ler 5664	
şakķū'l-kamer (<Ar.) ayın ikiye ayrılması. ş. 3719	
şākķ (<Ar.) yarma, yarıma, yarık. (krş. şak) ş.+ a 5884	
şām (<Far.) akşam.	

ş.+ dan 5547	
ş.+ dur 3363, 4965, 4966	şart (<Ar.) şart, koşul.
ş.+ en 1602, 1961, 4380	ş.- ı erkānı 2092
ş.+ ı 1558, 1570, 2177, 2178, 2891, 2948, 3042, 4962, 4967, 5419, 5449, 5975	ş.- u rū'yet 5894
	ş. + sız 5895
ş.+ ın 5546	şayān (<Far.) yakışır, yaraşır.
ş.+ ından 1538, 2140, 2174, 2250, 2537, 3247, 3893	ş. 3686
ş.+ ıdur 3367, 4978	şāz (<Far.) bk. şād .
ş.+ ın 2964, 3892, 3901, 4021, 4939, 4964, 6075	ş. 1160
ş.+ lardan 2606	şeb (<Far.) gece.
ş.+ ları 1400	ş.- i bāmdāḍ 4634
ş.+ uñ 6054	ş.- i bāmdāz 1170
şārib (<Ar.) içki içen.	ş.- i deycūr 1417
ş. 3687	ş.- i esrāda 1899, 3748
	ş.- i kadrūñ 1896
	ş.- i mi'rāc-ı zülfile 5600
şark (<Ar.) doğu.	ş. 3134, 4564, 4633, 5051, 6046
ş. 947, 3733	ş.+ ler 3472
ş.+ a 119, 1117, 2346, 3078	
ş.+ da 2217	şebāb (<Ar.) gençlik,
ş.+ dan 1420, 4311	ş. 229, 3837
ş.+ ı 1583, 1945, 3730	ş.- ı şeybe 4240
ş.+ ından 346	ş.+ ı 5359
ş.+ ıla 4958	
şarkī (<Ar.) doğu ile ilgili.	şebān (<Far.) geceler.
ş. 84, 86	ş.+ ı 2808
ş.+ dir 85, 112	
şarkīyye (<Ar.) doğu ile ilgili.	şebbān (<Ar.) gençler, tazeler.
ş. 108	ş. 2135, 4244
	şebboy (<Far.) şebboy.

ş. 3325

ş.+ a 141

şebhūn (<Far.) gece baskını.

ş. 4828

Şedīd (<Ar.) Ad kavmi hükümdarı

Şeddād'ın kardeşi.

ş. 2272, 2273, 2274

şebh (<Ar.) benzemek.

ş.- i efrās 4872

şefā'at (<Ar.) şefaati, birinin suçunun

affi için aracılık.

şebīh (<Ar.) benzeyen, benzer.

ş. 1295, 5469, 5584, 5978

ş. 590, 613, 621, 938, 1677,

4263, 4475, 5702

ş.+ dir 98, 906

ş.+ dan 617, 1678

şecā'at (<Ar.) yiğitlik, cesaret.

ş. 758

ş.+ den 610

ş.+ de 4773

ş.+ le 6229

ş.+ den 466

ş.+ ler 4511

ş.+ lar 4515

şeffā' (<Ar.) şefaati edici.

ş. 2376

ş.+ le 4458

şeffāf (<Ar.) şeffaf.

ş. 2611, 2926, 5243, 5477

şecer (<Ar.) ağaç.

ş. 84, 102

şefī' (<Ar.) şefaati edici.

ş. 4278, 4437, 4511, 5842

ş.+ den 119

ş.+ dür 663

şedād (<Ar.) sertler, katılar.

ş. 5248

şefkat (<Ar.) şefkat, esirgeme duygusu.

ş. 714, 2207

Şeddād (<Ar.) Ad kavminin ünlü hükümdarı.

ş.+ i 1506

ş. 2323, 2268, 2272, 2273,

ş. 5123

2274, 2282, 2290, 2291, 2295, 2304,

2312, 2321, 2326, 2345, 2356, 2388,

şeh (<Far.) bk. **şāh**.

ş. 6194

2391, 2394, 2397, 2414, 2415, 2465,

ş.+ üñ 5979

4567

ş.- i hūbān 3091, 3202

'ād-ı ş. 2385

şehā (<Far.) ey şah.
ş. 3174

şehādet (<Ar.) şehitlik.
ş. 1254, 3703, 4408, 4429,
4430, 4438, 4455, 4489, 4501, 4505,
4856, 5964, 6041, 6044
ş.+ çün 4399
ş.+ de 4456, 5252
ş.+ den 477

şehvāt (<Ar.) şehvetler.
ş. 371
ş.+ a 3629

şehd (<Ar.) bal.
ş. 2170, 5448, 5827
ş.+ idür 3808
ş.+ ü 3399

şehīd (<Ar.) şehit.
ş. 1749, 2007, 2722, 4406,
4431, 4467, 4500, 4740, 4769, 4874,
4879, 4882, 5228
ş.+ ler 1487, 1630, 4447, 4470,
4475, 4485, 4486, 4487, 4490, 4491,
4492, 4507, 4508, 4509, 4510, 4511,
4785, 5189
ş.+ lerdür 1746, 5258, 5509
ş.+ lere 4432, 4478, 4506
ş.+ lik 1747
ş.+ ũñ 4495

şehinşāh (<Far.) bk. **şāhinşāh**.
ş. 434, 5566

şehir (<Ar.) bk. **sehr**.
ş. 1339, 1340, 1835, 2306,
2351, 2354, 2431, 2464, 2858, 2896,
3089, 4008
ş.+ de 4009
ş.+ den 2449
ş.+ ler 879, 1206, 1384
ş.+ lerde 2389
ş.+ lerdür 3782

şehiyyāt (<Ar.) lezzetli yiyecekler,
nefis yemekler.
ā' şān-ı ehvā-yı ş. 371

şehlā (<Ar.) hafif şaşı göz, ela
gözlü.
ş. 3670

şehnāz (<Far.) Türk müziğinde bir
makam.
ş. 1946

sehr (<Ar.) şehir, kent. (*krş.* **şehir**)
ş.- i Bağdād 2387, 2388
Serīr-i ş.- i hūsnūñ 3400
ş.- i kal'e 1204
ş.- i 'izzetde 1879
ş.- i rahmet 2858
ş.- i şıyāmı 2238
ş.- i sultāni 222
ş. 2438, 2440, 2859

ş.+ e 1586, 2397, 2442, 2871,
4788

ş.+ i 1623, 2330, 2335, 2353,
2356, 2416, 2427, 2444, 2643, 4662

ş.+ ine 630, 2395, 2415, 5783

ş.+ ini 2388

ş.+ in 2345, 2432

ş.+ inde 3090

ş.+ inün 654, 3713

ş.+ ün 880, 1012, 2307, 2326,
2340, 2343, 2441

şehristān (<Far.) büyük şehir.

ş. 1011, 3090, 3782, 3783

şehriyār (<Far.) hükümdar, padişah.

ş.+ ı 3400

şehvāt (<Ar.) şehvetler.

ş.+ a 3629

şehvet (<Ar.) aşırı istek, nefis.

ş. 746, 753, 4756

ş.+ de 760

ş.+ ine 4916

ş.+ ini 3911

şehzād (<Far.) prens, hükümdar oğlu.

ş. 2911, 3212, 4154, 5297

şek (<Ar.) şüphe, tereddüt.

ş. 3447, 5617, 5618, 5811

ş.+ siz 1096

şekā (<Ar.) bedbahtlık, uğursuzluk.

ş. 3071

şekāvet (<Ar.) haydutluk, eşkıyalık.

ş.+ le 3582

şeker (<Far.) şeker.

ş. 102, 1937, 2155, 2405,
2878, 3108, 3160, 3265, 3399, 4104,
5219, 5448, 5827

şühd-i ş. 3198

ş.+ den 2489

ş.+ dür 3760, 3857

şekil (<Ar.) bk. **şekl**.

ş.+ de 2776, 2777

ş.+ dür 2778

şekl (<Ar.) şekil, biçim. (*krş. şekil*)

ş.- i aklı 2772

ş.- i kandilde 484

ş.- i merkezden 904

ş.- i nāsı 1659

ş.- i 'anḳāda 1049

ş.- i tāvusda 557

ş.- i vildānda 1058

ş.+ e 5639

ş.+ i 1055, 1061, 3389, 3415,
4279, 5759

ş.+ ine 465, 906, 1477

ş.+ ini 1309

ş.+ in 1389, 4885

ş.+ inde 1048, 1052, 3809

şeklā (<Ar.) şekilce.	ş. 208, 273, 296, 436, 457,
ş. 3573, 6175	682, 775, 880, 962, 1038, 1455, 1770,
	2137, 2245, 2714, 2715, 2736, 2960,
şekūr (<Ar.) çok şükreden, Allah'ın	3083, 3267, 3578, 3672, 3680, 3726,
isimlerinden.	3736, 3744, 3985, 4044, 4060, 4220,
ş.+ a 5937	4391, 4704, 4727, 4747, 5219, 5267,
ş.+ dır 2004	5346, 5434, 5470, 5584, 5601, 5635,
ş.+ dur 5074, 5097	6064, 6088
	ş.- i mäh 3330
şekvā (<Ar.) şikayet, hoşnutsuzluk.	ş.- i mäh-ı tal'at 3706
bī-ğam-ı ş. 3732	ş.- i mehtāb 1944, 2638, 3524
	ş.- i tībān 447
şem' (<Ar.) mum.	ş.- i tībāndır 675
ş. 2365	ş.- i uzmā 3736
ş.+ e 2715, 5406	ş.- i vehhāc 3521
ş.+ i 2715, 3794	ş.+ de 2585
ş.+ ine 3330	ş.+ den 646, 2611, 2735, 4154,
ş.+ ini 5409	5346, 5945, 6184
ş.+ ler 2419	ş.+ dūr 2854
nūr-u ş. 617	ş.+ e 3521, 3977, 3988
	ş.+ i 229, 960, 993, 3925
şemis (<Ar.) bk. şems .	ş.+ idūr 5230
ş. 966, 2582, 2599, 2914,	ş.+ ile 2581, 3300, 5309
3448, 3557, 4008, 5741	ş.+ ine 644, 3332, 5588
şu'le-i ş. 1207	ş.+ inüñ 3718
	ş.+ üñ 254
şemme (<Ar.) bir kere koklama.	şu'ā'-ı ş.- i vechinden 324
ş. 3743	
şems (<Ar.) güneş. (<i>krş.</i> şemis)	şemsād (<Far.) şimşir ağacı.
cemāl-i ş.- i tībından 233	ş. 3202
cemāl-i ş.+ i 1529	
mäh-ı ş.+ i 985	şemsi'l-ma'ālī (<Ar.) yücelikler güneşi.
	ş.+ i 322

şemsād (<Far.) şimşir ağacı.

ş. 3239, 4559, 4848

şenbe (<Far.) gün.

ş. 4940, 4947, 5668

şer (<Ar.) bk. **şerr**.

ş. 760, 1253, 1297, 2606,

2902, 2978, 4755, 4911

ş.+ den 1674

şer' (<Ar.) İslam hukuku.

ş.+ i 1801

şerā'it (<Ar.) şartlar.

ş. 5894

şerāk (<Ar.) ortaklık, birliktelik.

ş.+ ı 5916

şerāyi' (<Ar.) şeriatlar.

ş. 664, 1879

şerbet (<Ar.) şerbet.

ş.- i mevte 1098

ş. 5018

şeref (<Ar.) onur, haysiyet.

ş. 2960, 3072, 5242

ş.+ de 2794

şerem (<Ar.) utanç, haya.

ş.+ den 3672

şerh (<Ar.) açıklama, yorum, izah.

ş. 762, 5233, 4405

ş.- i şadı 3725

şerī'at (<Ar.) şeriat, İslam hukuku.

ş. 222, 630, 654, 3713

ş.+ dür 3730

ehl-i ş. 5906

şahın-ı ş.+ de 232

şerīf (<Ar.) şerefli, soylu, değerli.

ş. 138, 274, 1804, 4765, 4931,

4972, 5281, 5313, 5944

ş.+ ü'ş-şān 3206, 4779

ş.+ ken 3626

şerīh (<Ar.) şerh eden, açan.

ş.+ dür 3716

şerīk (<Ar.) ortak, paydaş.

ş. 1523, 3480

ş.+ dür 3494

ş.+ i 1430

şerr (<Ar.) kötü, fena. (*krş.* **şer**)

ş. 1748

ş.+ e 3631, 4533

ş.+ edür 760

ş.+ i 755, 1676, 1682, 1764,
1766, 5084

ş.+ in 1675

ş.+ inden 726

şerrāh (<Ar.) şerh eden, açıklayan.

ş. 762

ş. 311, 3182

şetṭāt (<Ar.) yalancı.

ş. 2134

şey (<Ar.) şey.

ş. 553, 814, 822, 990, 1305,
3564, 5554

şevk (<Ar.) şevk, şiddetli arzu.

ş.- i cennet 2197

ş.- i ziyāsiyla 3267

ş. 1038, 1234, 1890, 2227,
2865, 3923, 4041, 4625, 4636, 4679,
4757, 4883, 5271, 5335, 5587, 5704,
6207

faẓl-ı ş. 763

ş.+ de 4998

ş.+ den 5527, 5596

ş.+ dūr 3770

ş.+ e 1010, 1824, 1826, 3466,

3941

ş.+ i 5845

ş.+ ine 2364

ş.+ ile 204, 1821, 1898, 1948,
2124, 2045, 2572, 2729, 2850, 2964,
3188, 3681, 4486, 5132, 5154, 5234,
5308, 5543, 5595, 6121

ş.+ in 5345

ş.+ le 4785

ş.+ lü 5976

ş.+ üñile 2965

şevk (<Ar.) diken.

ş.+ i 1331

ş.+ in 142

şevkiyyāt (<Ar.) şevkle ilgili şeyle.

şeyb (<Ar.) ihtiyarlık.

Şebāb-ı ş.+ e 4240

şeydā (<Far.) divane, düşkün.

ş. 180

şeyh (<Ar.) şeyh, tatikat lideri.

ş. 319, 372, 4487, 4529, 5520

ş.+ e 260, 2696

ş.+ imüz 306

ş.+ ümüz 244

ş.+ ümüzün 253

Şeyh Muhammed (<Ar.) Bedreddin

Mahmūd Amasyavî'nin babası.

ş. 261

şeyn (<Ar.) leke, ayıp, kusur.

ş. 2367

şeytān (<Ar.) şeytan.

ş. 1245, 1667, 2496, 3278,
4537, 4546, 4549, 4550, 4621
ş.+ a 1484, 3930
ş.+ ı 382

şîr (<Far.) aslan, süt.
ş.- i cennet 4942
ş.- i ġālib 710
ş.- i ħūdādan 582

şî' rā (<Ar.) bir tür yıldız.
ş. 3726

şirā (<Ar.) satın alma.
ş. 4539
bey'-i ş. 4545
ş.+ ya 4538, 4539

şîrān (<Far.) aslanlar.
ş.+ ı 4774

Şîrīn (<Far.) Ferhat ile Şirin adlı aşk
hikâyesinin kadın kahramanı.
ş.- i ferhād 2385
ş. 2612, 2775, 3153, 3768, 5202
ş.+ e 1015, 4678
vaşl-ı leb-i ş.+ i 3268

şî' ā' (<Ar.) yayılma, ışın, şua.
ş.+ ı 6089

şiddet (<Ar.) şiddet, güçlülük.
ş.- i işkā 3770
ş. 5497
ş.+ inden 6002, 6046

şifā (<Ar.) şifa, iyileşme, sağlık.
ş. 5752

Şikār (<Far.) av, avlanma.
ş.- ı murğ-ı dil 2489
ş. 3662, 3834, 5110, 5597
ş.+ e 5069
ş.+ ın 4211

şimāl (<Ar.) kuzey.
ş. 3437

şimdi (<T.) şimdi, şu anda.
ş. 416, 1714, 2527, 4068,
4237, 4934, 5192, 5193, 5194, 6018

şir'at (<Ar.) doğru yol, İslam kuralları.
ş. 505

şirk (<Ar.) Allah'a ortak koşma.
ş. 1319, 1760, 5127

şol (<T.) şu.
ş. 84, 107, 128, 181, 234, 634,
650, 731, 762, 983, 1255, 1295, 1353,
1366, 1371, 1463, 1467, 1591, 1600,
1625, 1682, 1683, 1754, 1762, 1853,
1860, 1864, 1883, 1889, 1891, 1911,
1930, 2023, 2063, 2113, 2127, 2145,
2162, 2174, 2176, 2179, 2199, 2220,
2221, 2224, 2362, 2502, 2505, 2527,
2543, 2555, 2584, 2599, 2606, 2616,
2623, 2650, 2655, 2674, 2717, 2743,

2793, 2854, 2929, 3005, 3102, 3209,
3230, 3239, 3246, 3337, 3386, 3412,
3427, 3433, 3509, 3548, 3682, 3727,
3730, 3731, 3732, 3733, 3734, 3735,
3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741,
3755, 3768, 3852, 3864, 3922, 3925,
3935, 3952, 3996, 4086, 4088, 4156,
4192, 4243, 4301, 4423, 4518, 4534,
4554, 4630, 4751, 4752, 4764, 4784,
4913, 4925, 4960, 4963, 4983, 5069,
5071, 5203, 5204, 5205, 5210, 5260,
5346, 5351, 5375, 5378, 5394, 5428,
5504, 5538, 5599, 5626, 5687, 5711,
5771, 5872, 5901, 5921, 5970, 5974,
5981, 6074, 6120, 6126, 6131, 6177,
6180, 6189

ş.+ dadır 2067

ş.+ dır 422, 2235, 2521

ş.+ dur 1753

ş.+ lar 2009

şöyle (<T.) şöyle, şu şekilde.

ş. 1057, 1827, 2340, 2356,
2427, 2588, 2671, 2761, 2777, 2914,
3129, 3167, 3279, 3614, 3759, 4225,
4588, 4718, 4769, 5154, 5293, 5569

şu (<T.) şu.

ş. 87, 234, 311, 339, 368, 580,
728, 847, 859, 913, 941, 952, 1020,
1155, 1189, 1303, 1304, 1305, 1307,
1372, 1421, 1432, 1523, 1524, 1566,
1592, 1653, 1705, 1706, 1729, 1730,
1736, 1764, 1773, 1780, 1883, 1893,

1921, 1923, 2068, 2101, 2106, 2130,
2144, 2147, 2159, 2173, 2178, 2210,
2224, 2227, 2236, 2238, 2240, 2259,
2285, 2350, 2363, 2368, 2372, 2374,
2383, 2384, 2408, 2434, 2443, 2450,
2500, 2501, 2509, 2512, 2533, 2544,
2657, 2663, 2670, 2708, 2715, 2724,
2745, 2838, 2968, 3021, 3029, 3089,
3094, 3112, 3131, 3209, 3216, 3313,
3378, 3391, 3458, 3482, 3484, 3489,
3493, 3556, 3612, 3618, 3636, 3639,
3658, 3662, 3674, 3690, 3699, 3707,
3709, 3717, 3728, 3729, 3737, 3743,
3751, 3790, 3791, 3878, 3887, 3907,
3909, 3976, 4054, 4076, 4124, 4176,
4181, 4216, 4223, 4308, 4340, 4378,
4379, 4387, 4394, 4396, 4418, 4429,
4438, 4504, 4505, 4532, 4533, 4568,
4583, 4588, 4659, 4665, 4747, 4783,
4803, 4889, 4892, 4894, 5075, 5118,
5127, 5164, 5220, 5233, 5247, 5259,
5274, 5280, 5445, 5465, 5470, 5595,
5641, 5708, 5762, 5775, 5776, 5777,
5817, 5825, 5845, 5863, 5902, 5948,
5962, 5964, 5985, 6005, 6108, 6120,
6128, 6131, 6177, 6180, 6181, 6182,
6188, 6201, 6212

berr-i ş. 4518

ş.+ dur 725, 4309

ş.+ lar 1739, 2254, 4439, 6218

ş.+ ña 265, 4561, 4900, 4912

ş.+ nı 170, 1545, 1741, 1982,

2568, 2910, 5605, 5627

ş.+ nıykim 3804

ş.+ nlar 1639, 2996, 3088,
5261

ş.+ nlara 1374, 2756, 3269,
4406, 5884

ş.+ nuñ 1481, 2230, 2253

şu‘ā‘ (<Ar.) ışın, ışıık.

ş.- ı şems-i vechinden 324

ş.+ ı 346, 962, 1809, 1815,
2421, 2611, 4157, 4975, 5264, 5757

ş.+ ina 1030

ş.+ında 87

ş.+ ından 565

ş.+ ını 2418

ş.+ u 5788

Şua‘yib (<Ar.) Hz. Şuayb.

ş.+ ile 4299

şuffā‘ (<Ar.) satın almak.

ş. 5270

şühūd (<Ar.) şahitler, var olma.

ş. 233, 239

şūk (<Ar.) bk. **şevk**.

ş.+ ı 3346

şular (<T.) şunlar.

ş. 575, 1279, 1291, 1896,
2114, 2132, 2256, 2530, 3076, 3081,
3136, 3302, 3435, 3472, 3593, 3621,
3633, 3694, 3750, 3756, 3793, 3795,
3796, 4474, 4970, 4984, 5066, 6106

ş.+ dır 2074, 2077, 2086,

3459, 4897

ş.+ dur 2091

şu‘le (<Ar.) ateş alevi.

ş.- i şemis 1207

ş.- yi nūr 962

ş. 2419

şu‘let (<Ar.) bk. **şu‘le**.

ş. 3740

şūm (<Far.) şom, uğursuz.

ş. 3071, 3474

ş.+ dur 3753

ş.+ lar 1109

şummat (<Ar.) koklayan.

ş. 3735

şūr (<Ar.) şor, tuzlu.

ş. 1383, 4209, 4755

şurb (<Ar.) içme, içilme.

ş. 3445, 4077, 4964

ş.+ da 3917

şurūb (<Ar.) şurup.

ş. 4041

şübbān (<Ar.) gençler, delikanlılar.

ş. 2806, 3550, 4519

şübhe (<Ar.) şüphe.

ş. 5337, 5617

ş.+ i 477, 850

ş.+ ile 3694, 4349, 4999

şühd (<Ar.)

ş.- i a' lādan 2247

ş.- i şeker 3198

ş.+ ile 5219

şükür (<Ar.) bn: şükr.

ş. 57, 155, 236, 561, 845, 848,

1704, 2680, 2906, 3183, 3420, 3541,

5040, 5094, 5340, 5500

ş.+ ler 3618, 5272

şühūd (<Ar.) şahitler, tanıklar.

ş.+ a 363

ş.+ lardur 4559

şümār (<Ar.) sayı, hesap.

ş. 3673

şükker (<Ar.) bk. şeker.

ş. 6203

şümūl (<Ar.) içine alma, kaplama.

ihsān-ı ş.+ ından 1664

şükir (<Ar.) bk. şükr.

ş. 4334

şürrāḥ (<Ar.) şerh edenler.

ş. 4405

şükker (<Far.) şeker.

ş.- i ḥūnlar 2603

ş. 2891, 3676, 4212, 4719,

5220

nebāt-ı ş.+ i 2247

şurū' (<Far.) başlama.

ş. 4614

şükr (<Ar.) şükür, minnettarlık.

(krş. şükir)

ş.- i ḥaḳ 295

ş.- ü ḥallāḳ 3745

ş. 62, 112, 337, 384, 564, 695,

2004, 2483, 2615, 3065, 3281, 3642,

3644, 4351, 4877, 5055, 5389, 5603,

5931

bī-ḥad ş. 1964

ş.+ e 576

maḳām-ı ş.+ e 384

şürūr (<Ar.) şerler, kötülükler.

ş. 1383, 2185, 5108

ş.+ ı 2042

ş.+ ula 1288

tā (<Far.) uzaktaki varlıkları
işaret için kullanılan seslenme
ünlemi.

t. 76, 81, 159, 179, 227, 254,

284, 462, 628, 668, 713, 850, 900,

935, 1089, 1165, 1217, 1362, 1382,

1392, 1403, 1522, 1531, 1564, 1569,

1599, 1679, 2012, 2236, 2612, 2778,

2820, 2942, 2968, 3073, 3151, 3165,

3215, 3689, 3721, 3747, 3999, 4002,
4094, 4148, 4211, 4365, 4522, 4733,
4762, 4856, 4867, 4890, 5008, 5009,
5048, 5117, 5300, 5355, 5473, 5524,
5660, 5667, 5689, 5690, 5704, 5852,
5970, 5974, 5977, 6073, 6204, 6205

ta'ab (<Ar.) yorgunluk, sıkıntı.

t. 5099, 6152

t.+ sız 5013

ta'accüb (<Ar.) şaşıp kalma.

t. 349, 420, 854, 1477, 2438,
2457, 2462, 2476, 3009, 4608, 4766,
5642

ta'addī (<Ar.) öteye geçme..

t. 2799

Ta'ālā (<Ar.) Allah.

t. 385, 393, 442, 455, 494,
540, 671, 737, 778, 868, 939, 964,
1119, 1260, 1294, 1367, 1385, 1475,
1545, 1611, 1686, 1784, 1831, 1840,
2039, 2115, 2279, 2398, 2416, 2618,
2625, 2856, 2861, 3120, 3456, 3485,
3639, 3709, 3863, 3927, 3978, 3994,
4319, 4473, 4587, 4588, 5004, 5065,
5263, 5363, 5369, 5399, 5480, 5501,
5784, 5868, 6109

t.+ nuñ 913, 5400

Ta'ālāullah (<Ar.) Allah.

t. 5270

ta'alluḡ (<Ar.) asılı olma, alakası
bulunma.

t. 3073, 5964

t.+ dan 4149

ṭa'am (<Ar.) yemek.

ṭ. 1392, 3093, 3768, 4340,
4341, 4419, 5468

ṭ.+ a 3095

ṭ.+ ı 1732, 2230, 2236, 2537,
2823, 2904, 2905, 3040, 3256, 4343,
5201, 5203, 5386, 5419

ṭ.+ ını 2133

ṭ.+ ın 2169

ṭ.+ la 3066

ṭ.+ lar 480

ṭ.+ ları 1400

ta'arruḡ (<Ar.) saldırı.

t. 2810

ṭā'at (<Ar.) ibadet.

ṭ.- i mālīyye 2075

ṭ. 435, 438, 461, 599, 1035,
1111, 1240, 1661, 2102, 2108, 2254,
2280, 2789, 2983, 2984, 2988, 3012,
3133, 3134, 3192, 3340, 3435, 3468,
3472, 3486, 3488, 3506, 3632, 3643,
3784, 4564, 4583, 5080, 5085, 5146,
5162, 5976

zıkr-i ṭ. 2593

t.+ de 3216

ṭ.+ e 761

mejdān-ı t.+ de 2208	t. 373, 4343, 4496, 4849, 4852
uṣūl-i t.+ e 1640	t.+ da 4341
t.+ ıla 3467	t.+ lar 2349, 4340, 4347
t.+ i 2590, 4260, 5658	t.+ larda 1649, 5256, 5831
t.+ ler 1005, 1194, 2256	
t.+ leri 1484, 1645, 2984	tābān (<Far.) ışıklı, parlak.
t.+ ler 3131	t.- ı māhı 3398
t.+ lerüñüz 6040	t. 134, 224, 1770, 2718, 2961,
t.+ lerüñüzden 6023	3083, 3736, 5230, 5278, 5602, 5945,
t.+ üñde 6037	5980, 6236
ṭā'āt (<Ar.) ibadetler.	meh-i t. 2847, 3203, 3211, 4783
t. 274	şems-i t. 447
ta'avvüz (<Ar.) Allah'a sığınma.	t.+ da 2846
t.+ le 3769	bedr-ü t.+ da 5243
ta'ayyün (<Ar.) belirme, meydana	şems-i t.+ dır 675
çıkma.	ṭaberzed (<Ar.) şeker.
t. 150, 3548	t. 3989
tāb (<Far.) ışıklı, parlaklık.	ṭabī'at (<Ar.) tabiat, yaratılış, huy.
t. 219, 266, 1944, 2638, 3524,	t.+ dan 2624
6238	t.+ ları 1876
t.+ ı 6088, 6225	ṭabīb (<Ar.) doktor.
cemāl-i şems-i t.+ ından 233	t.+ i 5193
t.+ ını 5710	ta'bīr (<Ar.) ifade, anlatma.
ṭab- (<T.) bk. ṭap- .	t. 798
t.- dı 119	ta'bīrāt (<Ar.) tabirler, ifadeler.
ṭab' (<Ar.) yaratılış, huy.	hüsn-i t. 308
t.+ ın 2492, 4031	tābi' (<Ar.) birine uyan, boyun
ṭabaḳ (<Ar.) tabak.	eğen

t. 3223, 3910, 4181	
t.+ dūr 5840	ṭad (<Ar.) tat.
	ṭ.+ ı 1081, 3040, 3357, 3878,
ṭab'ıyye (<Ar.) tabiatla bilgisi.	3887, 4342, 4343
ṭ.+ dūr 1407	ṭ.+ ını 3885
tābūt (<Ar.) tabut.	ta'dād (<Ar.) sayma, sayı.
t. 1344	t. 3182
t.+ laruñ 1345	
t.+ uñ 1348	ta'didāt (<Ar.) saymalar.
tāc (<Ar.) taç.	t. 276
t.- ı ḥil'at 3706	
t.- ı nūr 202	tafdīl (<Ar.) birini diğerlerinden
t.- ı salṭanat 326	üstün tutma.
t.- ı zerrīn 2248	t. 686
t. 271, 603, 900, 1575, 1942,	tafdīlā (<Ar.) bk. tafdīl .
2153, 2407, 2692, 2711, 2866, 2921,	t. 3570
3237, 4082, 4262, 4310, 4839, 4955,	
5672, 5917, 5921, 5923	tafşīl (<Ar.) etraflıca açıklama.
nūr-ı t. 3697	t. 686, 2969, 5228
t.+ dur 5840	
t.+ ı 3727, 4745	tafşīlā (<Ar.) bk. tafşīl .
t.+ ın 3722	t. 3566, 6192
t.+ lar 1943	
t.+ larda 2154	ṭağ (<T.) dağ.
t.+ laruñ 1945	ṭ. 1026, 1336, 1337, 1414,
t.+ uñ 1944	1489, 2491, 2857, 3083, 3195, 4974,
t.+ ü'l-vaḳārı Ki 4435	5167, 5352, 5800, 5801
ta'cīlā (<Ar.) acele ettirme.	ṭ.+ a 1208, 3526, 4208, 4945,
t. 6193	5799, 5801, 6176
tācir (<Ar.) tacir.	ṭ.+ da 2858
t.+ lere 2649	ṭ.+ ı 409, 977, 1199, 1247,
	1387, 3194

ṭ.+ ina 2427, 2443, 3023 ṭ.+ ında 5804 ṭ.+ ından 3022 ṭ.+ ıdur 2857 ṭ.+ ıla 2137 ṭ.+ ın 1102 ṭ.+ ınıñ 1200, 1239 ṭ.+ lar 439, 977, 1199, 1206, 1384, 2515, 3598 ṭ.+ larda 2376 ṭ.+ lardan 2297 ṭ.+ ları 1198, 3599 ṭ.+ uñ 1338, 4946, 5814, 5815	ṭağla- (<T.) dağlamak, yaralamak. ṭ.- dı 3275
	ṭağlu (<T.) yaralı. ṭ. 2745
	ṭağmiz̄ (<Ar.) gözleri kapamak. t. 5766
	ṭağyir̄ (<Ar.) değıştirme, bozma. t. 2182, 2460, 4235
	ṭāhā (<Ar.) Taha sūresi. ṭ. 6044
ṭağāddī (<Ar.) beslenme, gıdalanma. t. 2799	ṭaḥaḥḫuḳ (<Ar.) gerçekteşme. t. 3954
ṭağayyür (<Ar.) değışme, başkalaşma. t. 3389, 3879, 3885, 3887, 5528	ṭaḥalluḳ (<Ar.) ahlaklanma. t. 771, 3073
	ṭaḥallül (<Ar.) bozulma. t. 4273, 5008
ṭağıḳ (<T.) dağınık. ṭ. 1567	
ṭağıl- (<T.) dağılmak. ṭ.- acaḳ 3798 ṭ.- ur 2383 ṭ.- urlar 1237	ṭaḥāret (<Ar.) temizlik, temizlenme. ṭ.+ den 481
	ṭaḥassür (<Ar.) hashret çekme. t.+ le 321
ṭağıt- (<T.) dağıtmak. ṭ. 4240 ṭ.- anlar 4571	ṭaḥaṣṣu' (<Ar.) alçak gönüllülük. t. 3460, 3625

taḥaṣṣūr (<Ar.) mezardan çıkma,
dirilme.
t.+ le 3797

taḥayyül (<Ar.) hayal etme.
t. 5760
t.+ den 5761, 5764

taḥayyür (<Ar.) hayran olma, şaşıp
kalma.
t. 854, 1474
t.+ de 57

taḥayyür (<Ar.) seçme, tercih etme.
t. 3252
t.+ de 3709

taḥcīlā (<Ar.) utandırma.
t. 3562

taḥdīdāt (<Ar.) sınırlamalar.
t. 4039

ṭāhir (<Ar.) temiz.
ṭ. 2949, 5145

taḥiyyāt (<Ar.) selamlar, dualar.
t.+ ları 5891

taḥkīk (<Ar.) doğru, gerçek.
t.- i muḥtār 4599
t. 152, 177, 232, 304, 308,
323, 384, 496, 608, 709, 774, 846,
1266, 1267, 1386, 1647, 2062, 2067,

2073, 2085, 2605, 2819, 3191, 3522,
3563, 3698, 4026, 4044, 4560, 4582,
4588, 4598, 4649, 4670, 4876, 4997,
5066, 5235, 5562, 5760, 5771, 5837,
5843, 5893, 5900, 5903, 5913, 5951,
5962, 6101, 6163, 6191, 6218

ehl-i t. 5189, 3504

fikr-i t. 1308

t.- i ḥālī 1172

t.+ i 3698

t.- i nūrdır 78

ṭālib-i t. 2597, 5223

taḥkīkāt (<Ar.) doğrular, gerçekler.
nūr-ı t. 295

taḥliye (<Ar.) boşaltma.
t. 282, 283, 5111

taḥlīş (<Ar.) kurtarma, kurtarılma.
t. 1680

taḥmīd (<Ar.) hamdetme.
t. 481, 3314

taḥmīr (<Ar.) yağurma.
t. 463

taḥrīk (<Ar.) tahrik, kımıldatma.
t.+ ine 800

taḥrīm (<Ar.) haram kılma.
t. 570, 1738
t.+ üñ 4893

taḥrīr (<Ar.) yazma, yazılma.	t. 487, 603, 609, 612, 616, 636,
t. 902, 1902	1013, 1452, 1612, 1782, 1879, 1927,
t.+ i 1653	2010, 2485, 2725, 2731, 2873, 3164,
	3167, 3230, 3783, 4010, 4062, 4085,
	4100, 4262, 4483, 4507, 4569, 4570,
taḥrīrāt (<Ar.) yazılmış evraklar.	4723, 4724, 4884, 5279, 5343, 5344,
naẓm-ı t. 315	5361, 5427, 5711, 5720, 5740, 5956
	t.- ı aḥkâf 2601
taḥşîl (<Ar.) tahsil, ilim öğrenme.	t.- ı ‘arş 936
t. 2789, 3217, 4523, 5962	t.- ı ‘arşda 885, 926, 940
	t.- ı bahta 4083
taḥşîlâ (<Ar.) bk. taḥşîl .	t.- ı baht-ı ifdâlde 325
t. 3572, 6194	t.- ı bâķīye 2373
	t.- ı dıraḥtlarda 2600
taḥsîn (<Ar.) takdir, beğenme.	t.- ı eşcârda 2883
t. 629, 6187	t.- ı eṭvân 2275
	t.- ı ‘izz 620
taḥşîş (<Ar.) özelleştirme.	t.- ı köşk 2911
t. 1680	t.- ı turaķ 2051
	t.+ a 4107, 4881, 5323, 5329,
taht (<Ar.) alt, aşağı.	5336
t.- ı ‘arşda 1163	t.+ da 486, 613, 1452, 1930,
t.- ı tûbâdan 2935	2764, 3043, 3091, 4430, 4484, 4506,
t.- ı tûbîden 3361	4723, 5017, 5353
t.+ a 3526	t.+ dan 617, 621, 1910, 2407,
t.+ ında 355, 6235	4729
t.+ ını 1169	t.+ ı 1769, 2003, 3091, 4082,
t.+ lar 6195	5355
sarây-ı t.+ lara 6185	ğurfe-i t.+ ı 1587
	köşk-ü t.+ ı 4084
taht (<Far.) taht.	t.+ ına 224, 262, 655, 2881,
rızâ-yı t.- ı baht-ı hûr 1424	3707, 4262, 4575, 5740, 6142
sarây-ı t. 196, 4193	t.+ ında 372, 3233
sarây-ı t.- ı raḥtlara 2132	t.+ ından 610, 2757, 3345

t.+ ıla 2003, 3237	ı.+ ı 4380
t.+ inuñ 3398	
t.+ lar 767, 1384, 1908, 1968, 2144, 2145, 2146, 2601, 2971, 3041, 3042, 3104, 3200, 3232, 3236, 3374, 3393, 4011, 4093, 4317, 4367, 4935, 4949, 4950, 5014, 5188, 5234, 5356, 5379	taḥyīlā (<Ar.) akla getirme. t. 6191
t.+ larda 766, 2600, 2602, 2845	taḥyīlat (<Ar.) bk. taḥyīlā . t. 3759
t.+ lara 768, 2132, 5016	ṭāife (<Ar.) tayfa, bölük, takım. ı.+ den 1511
t.+ ları 2757, 2822, 3163, 4091, 5016	ṭā'ire (<Ar.) dişi kuş. ı. 1322
t.+ larına 2760, 3237	ṭak- (<T.) takmak. ı.- alar 4457 ı.- arlar 1107
t.+ laruñ 3049	
t.+ uñ 1014, 1501, 1928, 2921	
taḥta (<Far.) tahta. t.+ lar 2331, 2332	ṭāk (<Ar.) bina kemeri, kubbe. ı. 883, 2233, 2287, 2332, 2333, 2710, 3509, 5527 ı.+ ı 4082
taḥte's-serā (<Ar.) toprak altı. t.+ dur 930 929	taḥaddes (<Ar.) mukaddes olsun. t. 3145
taḥtgāh (<Far.) bk. taḥtgāh . t.+ dur 484, 485	ṭāḳat (<Ar.) güç, kuvvet. ı. 334, 801, 836, 840, 2233, 4605, 5742 ı.+ ı 883
taḥtgāh (<Far.) taht yeri, başkent. t.+ ı 5298, 6075	ṭāḳāt (<Ar.) güçler, kuvvetler. ı.+ üm 5527
ṭahūr (<Ar.) çok temiz; cennetteki bir ırmak. ı. 207, 1602, 3167, 5390 ı.+ a 5424 ı.+ dır 1961	

taḳāwūm (<Ar.) takvimler.

t. 2814

teḳbīlā (<Ar.) öpme.

t. 6185

taḳdīm (<Ar.) arz, sunma.

t. 5492, 5830

taḳdīr (<Ar.) beğenme, değer verme.

t. 804, 814, 1000

t.+ i 932, 1254

t.+ ine 3580

taḳdīs (<Ar.) kutsallaştırma.

t. 429

t.+ ine 395

ṭaḳın- (<T.) takınmak.

ṭ.- alar 3541, 3614, 5093

taḳrībāt (<Ar.) yerleştirmeler,

sağlamlaştırmalar.

t. 304, 4026

taḳrīr (<Ar.) yaklaştırmalar.

t. 1902, 3778

taḳrīrāt (<Ar.) yaklaştırmalar.

keşf-i t. 298, 3182

taḳṣīm (<Ar.) bölme, parçalama.

t. 207, 3362, 3894, 4972

taḳṣīr (<Ar.) kusur işleme.

t. 2122, 3473, 5079

t.+ üm 4768

t.+ imüze 1776

taḳṣīrāt (<Ar.) kusurlar.

t. 320, 859

taḳṣīr (<Ar.) kabuğu soyma.

t. 1681

taḳṭīr (<Ar.) damla damla akıtma,
damlama.

t. 1000

taḳvā (<Ar.) Allah'tan korkma.

t. 3734

t.- yı seyfini 5127

t. 713, 2670, 2967, 3505,

3659, 3746

ehl-i t. 3640

t.+ yıla 2529

ṭal- (<T.) dalmak.

ṭ. 5223

ṭ.- alar 5686

ṭ.- ar 3120

ṭ.- dı 5745

ṭ.- dum 380

ṭ.- up 5745

ṭal (<T.) dal, budak.

ṭ.+ ıla 5355

ṭ.+ ıyla 2877

ţ.+ lar 2998	ţ. 3878
ţalabur (<T.) çırpınan, can atan. ţ. 2428, 4704	ţalī'a (<Ar.) öncülük. ţ. 4831
talāk (<Ar.) boşama, nikahlı kadını bırakma. t.+ a 5973	ta'lik (<Ar.) asma, asılma, t.- ü muţlak 5814 t. 5819
ţal'at (<Ar.) yüz, surat, güzellik. ţ. 334, 2248, 3685, 3736, 4634, 4639, 4643 şems-i mäh-ı �. 3706 ţ.+ ın 3710 ţ.+ in 6168	ta'lim (<Ar.) talim, ilim öğrenme. t.- i irşād 5081 t. 422
ţalbın- (<T.) helecanlanmak, çırpınmak, takılmak. t.- ıp 1669	ţalib (<Ar.) talep eden, öğrenci. ţ.- i esrār 2956 ţ.- i ferddür 1523 ţ.- i tahkik 2597, 5223 ţ.- i �ammā' 2364 �. 216, 497, 578, 676, 1986, 2206, 2348, 3226, 3578, 3936, 4178, 4179, 5078, 5519, 5778, 6161 ibn-i �. 710 �.+ di 5745 �.+ e 998
ţaleb (<Ar.) talep, istek. �. 489, 507, 520, 849, 924, 1484, 1524, 2080, 2188, 2373, 2755, 2956, 2983, 3824, 3914, 3933, 4081, 4145, 4180, 4274, 4391, 4970, 5259, 5851, 5852 �.+ ler 3472 �.+ siz 5013	�alih (<Ar.) yaramaz, faydasız. ef'āl-i �. 5083
�alh (<Ar.) zamk ağacı. �.- ı manz�dda 3350 �.+ a 3351	�allā' (<Ar.) tul� edici, doğucu. �. 2374, 2724, 5264
�alī (<Ar.) şerbet.	�allāb (<Ar.) talep edenler. �. 245

tām (<Ar.) tam, bütün.
t. 1388, 3077, 3214, 5860

ṭam- (<T.) damlamak.
ṭ.- ar 1207
ṭ.- arlar 5219

ṭa'm (<Ar.) tat, lezzet.
ṭ.+ ı 3348, 3888, 4348

ṭama' (<Ar.) doymazlık, açgözlülük.
ṭ. 1702

tamām (<Ar.) tamam.
t. 150, 272, 903, 1202, 1336,
1415, 1823, 2024, 2345, 2346, 2352,
2391, 3037, 3053, 3082, 3091, 3610,
3690, 4105, 4358, 4372, 4396, 4453,
4820, 5019, 5552, 5569, 5643, 6128,
6238
t.+ dır 194
t.+ ı 870, 1115, 1120, 1443,
1627, 1732, 1854, 2239, 2300, 2343,
2346, 2537, 2823, 2939, 3366, 3512,
4362, 4497, 4945, 4982, 5160, 5386,
5787
t.+ ina 5090

tamāmet (<Ar.) tamamen, bütünüyle.
t. 145, 534, 670, 803, 968,
1013, 1024, 1330, 1945, 2151, 2940,
3413, 3995, 4309, 5067, 5396, 5670,
6112, 6168

ṭamar damar.
ṭ.+ ı 1216
ṭ.+ larından 4459, 5249
ṭ.+ ların 1210, 1213

ṭamas (<Ar.) cehennemdeki
topluluklardan birinin adı.
ṭ.+ dur 1094

ṭamış (<T.) damlama.
ṭ. 3323

ṭamlā (<T.) damla.
ṭ. 454, 679

ṭammā' (<Ar.) son derece tamah
eden.
ṭālib-i ṭ. 2364

ṭamu (<T.) cehennem.
ṭ. 1093, 1158, 1263, 1265,
1268, 1270, 1274, 1293, 1310, 1349,
1359, 1408, 1706, 1716, 1719, 2001,
2517, 2740, 2743, 2747, 2748, 3601,
3608, 3799, 4428, 5118, 5533, 5973,
6002, 6071
ṭ.+ da 1331, 1335, 1358, 1360,
1412, 1673, 1732, 1755, 1765, 2105,
2742, 3079, 3186, 3661, 4911, 5051
ṭ.+ dan 1999, 2481, 4557, 5076
ṭ.+ la 1686
ṭ.+ nıñ 1417
ṭ.+ nuñ 1264, 1381, 1384, 1423,
1689, 3470, 3607

ṭ.+ sun 4829 ṭ.+ ya 1292, 1719, 1749, 1760, 1766, 2111, 2665, 4275 ṭ.+ ya 2520 ṭ.+ yı 1275, 2107	ṭanuk (<T.) bk. ṭanık. ṭ. 4607
ṭa`n (<Ar.) ayıplama. ṭ. 3977, 4988	ṭanut- (<T.) tanıtmak. ṭ. 5208
ṭañ- (<T.) şaşmak. ṭ.- dı kaldı 975 ḳaldı ṭ.+ a 2433 ḳala ṭ.+ a 2995	ṭap- (<T.) kulluk etmek, tapınmak. ṭ.- ar 637, 2648 ṭ.- arduñuzdı 6135
ṭanber (<Ar.) bk. ṭanbūr. ṭ. 4189	ṭapu (<T.) ibadet etmek, huzur, kat, hizmet. ṭ. 1722, 3317, 4357, 5183, 5969 ṭ.+ da 4286, 5178 ṭ.+ ñ 4746, 6161 ṭ.+ sında 252, 5169
ṭanberd (<Ar.) bk. ṭanbūr. ṭ.+ lerden 4189	
ṭanbūr(<Ar.) tambur. ṭ. 4182	ṭar (<T.) geniş karşıtı, dar. ṭ. 904, 1283, 2211, 2495
ṭanık (<T.) tanık, şahit. (<i>krş.</i> ṭanuk) ṭ. 477	ṭara- (<T.) taramak. ṭ.- ya 3310
ṭañla- (<T.) şaşıрма, hayrete düşme. ṭ.- ması 2434	ṭarab (<Ar.) sevinçlilik, şenlik. ṭ.+ dan 1949, 5577 vaḳt-ü ṭ.+ dur 6152
Tañrı (<T.) Tanrı, Allah. t. 849, 850, 2220, 4732 t.+ nuñ 4586 t.+ sına 4915	ṭaraf (<Ar.) taraf, yön. ṭ.+ dan 4382 ṭ.+ lardan 4152

	t. 5056
ṭarāvet (<Ar.) tazelik.	
ṭ. 3399	ṭarrāb (<Ar.) çok şen.
ṭ.+ de 3261, 3985, 4159	ṭ. 218, 3922
ṭ.+ den 485, 2249, 2931	
ṭarfetü'l-‘ayn (<Ar.) göz açıp	ṭarrāḥ (<Ar.) tarh eden, desen çizen.
kapayınca kadar geçen süre.	ṭ. 766
ṭ.+ 1792, 2400	tarṣīfāt (<Ar.) sağlamlaştırmalar.
ṭ.+ ü'l-‘aynda 5355, 5951	t. 339
ṭ.+ ca 1241	ṭart- (<T.) tarmak, çekmek.
	ṭ.- ar 1210
ṭarḥ (<Ar.) atma, bırakma, bölme.	tārumār (<Far.) darmadağın, perişan.
ṭ. 1421	t. 5483
ṭ.+ ı 4312	
ṭ.+ larına 2542, 4092	ṭās (<Ar.) tas, su kabı.
ta‘rif (<Ar.) tarif, etraflica anlatma.	ṭ. 1645
t. 333, 1426	ṭ.+ a 4186
ta‘rifāt (<Ar.) tarifler.	taṣadduḳ (<Ar.) sadaka verme.
t. 319	t. 1652, 2493, 4771
ṭarīḳ (<Ar.) yol.	taṣarruf (<Ar.) tasarruf, tutum.
ṭ.- i āḫiret 4585	t. 55, 2897
ṭ.- i ḥaḳ’da 1565	
ṭ. 5948	taṣavvur (<Ar.) zihinde tasarlama.
seyr-i fī’llah-ı ṭ.+ ine 177	t. 1308, 1535, 1736
	ṭ.+ da 76
ṭarīḳat (<Ar.) tarikat, yollar.	taṣdīḳ (<Ar.) doğrulama, onay.
ṭ. 222, 630, 3713	t. 308, 1308, 1535
ehl-i ṭ. 5906	
ta‘rīz (<Ar.) söz dokundurma.	taṣdīḳāt (<Ar.) doğrulamalar.

t. 333	ţ.+ ları 1958, 2745, 4751 ţ.+ larından 2441
taşḏir (<Ar.) başa koyma, başa geçirme. t. 2093	taş (<T.) dış, dışarı. ţ. 1679, 2719 ţ.+ ı 1389, 2131, 2172, 2225, 2914, 3603, 3654, 3767, 3807, 5020, 5539 ţ.+ ında 2136, 3745 ţ.+ ından 2131, 2177, 2450, 5328 ţ.+ ını 3806 ţ.+ ın 2360, 5707
taşfiye (<Ar.) saflaştırma, temizleme. t. 5112	taşra (<T.) taşra, dışarı. ţ. 355 ţ.+ sına 1965 ţ.+ sından 1617
taşîr (<Ar.) satır dizme, yazı yazma. t. 2093	
taşvîr (<Ar.) resmini yapma. t. 5638	
taş- (<T.) taşmak. ţ.- dı 355, 893, 974	
taş (<T.) taş. ţ. 1118, 1124, 1125, 1132, 1134, 1139, 1161, 1164, 1272, 1391, 1669, 2137, 2743, 2747, 3083, 4900, 4903, 5407 ţ.+ a 1123, 1124, 3961, 4208 ţ.+ dur 4908 ţ.+ ı 1106, 1131, 1154, 1160, 1556, 1563, 2131, 2225, 2336, 2749, 3194, 5285, 5467, 6170 ţ.+ ıdur 1391 ţ.+ ından 2226, 2455 ţ.+ ını 3445 ţ.+ ıyla 2308, 2744 ţ.+ lar 1384, 3727	tat- (<T.) tatmak. ţ.- mak 2928 tatbîk (<Ar.) uydurma, yakıştırma. t. 1267 tatfîf (<Ar.) ölçüde hile yapmak. ţ. 4901, 4904 tatḥîr (<Ar.) temizleme, paklama. t. 361, 1681, 2122, 2958 ta'ṭîlā (<Ar.) tatil, ara verme. t. 6190

ta‘tīr (<Ar.) güzel koku ile

kokulandırma.

t. 4137, 5594

ṭavr (<Ar.) tavır, hâl, davranış.

ṭ.+ ında 2806

ṭatlu (<T.) tatlı.

ṭ. 1649, 1865, 1973, 2569,

2879, 3024, 3142, 3357, 3382, 3859,

3923, 4003, 4196, 4251

ṭ.+ dır 1556, 2892

ṭ.+ dur 2934

ṭāvus (<Ar.) tavus kuşu.

ṭ. 1540, 4773, 5595

ṭ.+ ı 3080

ṭ.+ leyin 3723

şekl-i ṭ.+ da 557

ṭāvūs-vār (<Ar.) tavus kuşu gibi.

ṭ. 1282, 1936

ṭaṭvāf (<Ar.) bk. ṭavāf.

t. 2613, 2614

ṭavzīḥ (<Ar.) açıklama, açık anlatma.

t. 2244

ṭavāf (<Ar.) tavaf, etrafını dolaşma.

ṭ. 387, 388, 571, 620, 1020,

1180, 1186, 1470, 2129, 2159, 2574,

2604, 2936, 3238, 3244, 3374, 4156,

4332, 4815, 5018, 5230, 5472

ṭ.+ ı 2043, 4820

ṭāy (<Far.) yük hayvanının iki

tarafına yüklenen yük, denk.

ṭ. 1563

ṭavār (<T.) davar

ṭ.+ ı 3068

ṭayı (<T.) dayı, annenin kardeşi.

ṭ.+ sın 4781

tavassuṭ (<Ar.) araya girme, ara

buluculuk.

t. 4757

tāyib (<Ar.) Hoş, güzel kokulu.

t.+ den 1529

ṭavḳ (<Ar.) gerdanlık.

ṭ.+ ına 2364

ṭ.+ ıla 2126

ta‘yīn (<Ar.) ayırma.

t. 4387

ṭavḳ (<Ar.) güç, kuvvet.

ṭ.+ ıla 4641

ṭayr (<Ar.) kuş.

cevf-i ṭ.- ı ḥuẓrāda 4513

ṭ. 3579, 4654

ṭ.+ ı 3530

ṭayy (<Ar.) dürüp bükme, sarma,
katlama.

ṭ.- ı harfi 832

ṭ.- i ṭayy 320

ṭ. 3741

ṭayy-i ṭ. 320

ṭayyār (<Ar.) uçucu, uçan.

ṭ. 1281

ṭayyāş (<Ar.) yükü hafif, hilekâr.

ṭ. 1670

ṭayyib (<Ar.) iyi, güzel, hoş hareket.

ṭ. 2538, 5145

ṭ.+ e 4760

cennât-ı ṭ.+ e 5493

ṭayyibât (<Ar.) iyi, güzel işler.

ṭ.+ ın 2096, 3882

ṭ.+ ınuz 3915

ṭayyibe (<Ar.) bk. **ṭayyib**.

ṭ.+ le 1915, 3426

ṭayyiben (<Ar.) güzel olarak.

ṭ. 5830

taẓarru' (<Ar.) yalvarma.

t. 1228, 3625, 4817, 4863

tāze (<Far.) taze.

t. 3333, 3739, 4158, 4851

ta'zīb (<Ar.) eziyet, azap etme.

t. 1405

ta'zīm (<Ar.) ululama, büyükleme.

t. 289, 570, 613, 844, 1299,

2094, 2728, 3623, 4783, 4932, 5182

t.+ e 5269

ta'zīmāt (<Ar.) hürmetler, saygılar.

t. 336

ta'zīmen (<Ar.) hürmet ve ikram

ederek.

t. 2014

ta'zīr (<Ar.) azarlama.

t. 5152

te'ānuḳ (<Ar.) birinin boynuna sarılma.

t. 2815

te'aṭṭuf (<Ar.) birbirine sevgi gösterme.

t. 1431, 2709

tebāḡḡuz (<Ar.) sevmeme, kin besleme.

t. 3304

tebaḥtur (<Ar.) kibirli kibirli yürüme.

t. 5918

tebcīl (<Ar.) ululama, ağırlama.

t. 116, 572, 1793, 1851, 3285,

6095

ikrām-ı t. 1796

tebcilā (<Ar.) bk. **tebcil**.

t. 6186

tebdīl (<Ar.) değiştirme.

t. 1736, 4675

teberzed (<Far.) bitki şekeri.

ř. 1918

tebessüm (<Ar.) gülümseme.

t. 1472, 4580

te' bīd (<Ar.) uzaklaştırma, uzağa sürme.

t. 4174

tebşir (<Ar.) müjde verme, müjdeleme.

t. 992

tebtīlā (<Ar.) dünya işlerinden al ayak çekerek Allah'a yönelme.

t. 6189

tecāvüz (<Ar.) tecavüz, başkasının hakkına dokunma.

t. 1658, 2081, 3477, 4891, 4914

tecellā (<Ar.) bk. **tecellī**.

t.+ dır 69

t.+ ya 3450

tecellī (<Ar.) görünme, Allah'ın nurunun görünmesi.

t. 75, 144, 146, 160, 161, 178, 268, 346, 347, 490, 523, 530, 531, 535, 554, 647, 763, 832, 1026, 1492, 1967, 2022, 2036, 2139, 2688, 2918, 2920, 2964, 2975, 3449, 3517, 3701, 3714, 3729, 4032, 4448, 4478, 4650, 4651, 5121, 5123, 5526, 5556, 5698, 5737, 5799, 5801, 5834, 5862, 6025, 6072, 6078, 6109, 6110, 6115, 6126, 6198

t.+ den 212, 555, 604, 648, 1438, 2709

t.+ dür 5727

t.+ ler 4145

t.+ ñe 6230

t.+ nūñ 840, 5705

t.+ si 5697

levāyiğ-i t.+ ye 96

t.+ yle 96, 302, 1529, 3739

tecerrüd (<Ar.) soyunma.

t. 895

techīz (<Ar.) donatma.

t. 4782

te' cīl (<Ar.) geciktirme, erteleme.

t. 1821, 6219

teclīl (<Ar.) çul örtme.

t. 572

teclīlā (<Ar.) cila verme.

t. 3571, 6187

tecliye (<Ar.) cila verme.

t. 284, 5112

tecmīlā (<Ar.) süs.

t. 3568, 6184

tedbīr (<Ar.) tedbir, önlem

t. 992, 804, 814, 1254, 2303,
2306

t.+ i 756

tedkīḥ (<Ar.) dikkatle araştırma.

t. 6101

cālib-i t. 2597, 5223

ehl-i t. 4582

te'eddüb (<Ar.) edeplenme.

t. 5044

te'ennī (<Ar.) yavaş hareket etme.

t. 992

te'eṣṣür (<Ar.) kederli hissetme.

t.+ den 982

tefāḥūr (<Ar.) övünme, övünç.

t. 4065

tefāvūt (<Ar.) iki şeyin birbirinden
farklı olması.

t. 2204, 2792

tefazzül (<Ar.) fazilet, üstünlük.

t. 2591

t.+ le 54

tefekkkür (<Ar.) düşünme.

t.+ de 4886

t.+ siz 104

teferrüc (<Ar.) açılma, ferahlama.

t. 1981, 2424, 2458, 2700,
2759, 2885, 2890, 3016, 3021, 3084,
3196, 4578, 4683, 5287, 5289, 5613
t.+ ler 1695

teferrücgāh (<Ar.) ferahlama yeri.

t.+ ıdur 1588

teferrüd (<Ar.) yalnız kalma, eşsiz.

t. 5601

tefhīm (<Ar.) bildirme, anlatma.

t. 422

t.+ ledür 4034

tefrīḥ (<Ar.) ferahlandırma.

t. 564, 888, 3307, 4350

tefrīḥ (<Ar.) korkusuz kalma,
gelişme.

t. 2244

şād-ı t. 429

tefrīt (<Ar.) tersine aşırılık.

t. 2118	te‘ẖir (<Ar.) erteleme, geciktirme.
t.+ den 754	t. 5844
t.+ i 759, 761	
t.+ ile 757	ten‘imāt (<Ar.) nimetlendirmeler.
	t. 314
tefs̱ir (<Ar.) yorum.	
t. 798	tenīn (?) ?
Uşul-ı t. 2244	t.+ ler 1354
teftiṣ (<Ar.) teftiṣ.	tenḳih (<Ar.) nikah kıyma.
t. 826, 3717	t. 2244
teḡāfil (<Ar.) anlamazlıktan gelme.	tenvīr (<Ar.) ışıklandırma, aydınlatma.
t. 3499	t. 80, 361, 463, 1681, 1945,
	2122, 5638
teḡanni (<Ar.) şarkı söyleme.	tenvīrāt (<Ar.) ışıklandırmalar,
t. 1888	aydınlatmalar.
	t. 297, 4035
teḡavvuṭ (<Ar.) büyük abdest bozma.	
t. 3308	tenzih (<Ar.) kusur kondurmama.
	t. 360, 404
teḡannün (<Ar.) çok arzu etme,	
göreceği gelme.	ter (<Far.) ter, ıslak, taze.
t. 4030	t. 1916, 2576, 2775, 2879,
teḡāṣum (<Ar.) düşmanlıkta bulunma.	3029, 3153, 3260, 3382, 3538, 4158,
t. 3910, 4477	4334, 5202
	t.+ dür 3262, 3573
teḡevvük (<Ar.) dönme, dönüş.	
t. 2512	terah (<Ar.) gami tasa, keder.
	t.+ lar 5577
teḡevvür (<Ar.) öfkelenme, köpürme.	
t.+ dir 759	terahḥum (<Ar.) merhamet etme,
	acıma.

t. 4550, 4866	3824, 3828, 3862, 3877, 3892, 3951, 4134, 4176, 4211, 4240, 4293, 4520, 4661, 4842, 4893, 5000, 5128, 5438, 5801, 5943
teraḳḳī (<Ar.) yükselme.	
t. 291, 5974, 6207	
t.+ si 317	t.+ i 3192, 4046
t.+ yle 5967	
terāne (<Far.) nağme, ahenk, makam.	terkīb (<Ar.) birleştirme.
t. 2842	t. 895
	t.+ i 209
terāzü (<Far.) terazi.	tersā (<Far.) Hristiyan.
t.+ ye 4462	t. 63
	fır'avn-ı t.+ ya 140
terbiyet (<Ar.) terbiye, eğitim verme.	tersīm (<Ar.) resmetme, resmedilme.
t. 52	t. 207, 3894
tercümān (<Ar.) tercümen, çevirmen.	tertīb (<Ar.) dizme, sıralama.
t.+ ıla 5196	t. 95, 1188
	t.+ ile 4234
terġīb (<Ar.) isteklendirme.	
t. 1535, 4166	tesbīḥ (<Ar.) Allah'ın adını zikretme.
terġībāt (<Ar.) isteklendirmeler.	t. 62, 429, 443, 564, 888, 1005, 1066, 1581, 1637, 3131, 3183, 3307, 3314, 3447, 3784, 4350, 4351, 5162, 5541
t. 288	t.+ den 3315
terḥīb (<Ar.) merhaba deme, hâl hatır sorma.	t.+ i 1067
t. 4267	
terk (<Ar.) bırakma, terk.	tesbīt (<Ar.) tespit.
t.- i cihāna 2188	t. 838
t. 1170, 1286, 1663, 2084, 2109, 2423, 2671, 2738, 3080, 3481, 3628, 3650, 3651, 3753, 3793, 3821,	tesbīḥāt (<Ar.) Allah'ın adını zikretmeler.

t. 275	tesnīm (<Ar.) cennetteki ırnaklardan birinin adı.
tesellī (<Ar.) teselli, avutma.	t.- i leṭāfetden 2249
t. 523, 1967, 2036, 3517, 3729, 4448, 4478, 5737, 6078	t. 207, 1557, 1952, 2175, 3015, 3362, 3364, 3372, 4972, 4973, 5390
nūr-ı t. 5526	bāde-i t. 215
teselsül (<Ar.) zincirleme.	mā-yı t.+ den 4971
t. 5001	t.+ i 5832
tese'ül (<Ar.) dilenme, dilencilik.	cām-ı t.+ i 4746
t.+ den 5032	t.+ ile 1498
te'sīm (<Ar.) günahkâr sayma.	āb-ı t.+ le 5589
t. 2572	tesviye (<Ar.) düzleme.
te'sīr (<Ar.) tesir, etkileme.	t. 2204
t. 2734	teşakkuḳ (<Ar.) ikiye yarıлма.
t.+ den 982	t. 3954
te'sīrāt (<Ar.) tesirler, etkilemeler.	teşbīh (<Ar.) benzetme, benzetilme.
teslīm (<Ar.) teslim, bir emaneti verme.	t. 2440, 4951, 6004
t. 844, 2572, 4543, 4560, 4742, 4781, 5237	teşbīhā (<Ar.) bk. teşbīh .
teslīmāt (<Ar.) teslim edilen şeyler.	t. 6190
t. 310	teşerrüf (<Ar.) şereflenme, şeref duyma.
tesliye (<Ar.) teselli verme, avutma.	t. 2897
t. 5112	teşrifāt (<Ar.) protokol usulleri.
	t. 277
	teşrīḳ (<Ar.) şerik etme, ortak etme.
	t. 2605

teşvīk (<Ar.) teşvik, şevke getirme. t. 2605	tevfīk (<Ar.) başarı. t. 384, 707, 709, 722, 3504, 4670, 5344 ehl-i t. 4598
teşvīkāt (<Ar.) teşvikler. t. 270, 4040	tevfīr (<Ar.) bolca verme, artırma. t. 1212
teşvīş (<Ar.) karıştırma. t. 856, 2886, 3276	tevḥīd (<Ar.) Allah'ın birliğine inanma. ehl-i t.+ e 938 ḥoḳḳa-yı t. 4544 t. 481, 1629, 2108, 2593, 2968, 5907, 6023 t.+ ine 3624
tevaḳḳu' (<Ar.) bekleme, umma. t. 3508, 5886	te'vīlā (<Ar.) sözü çevirme. t. 6191
tevāzu' (<Ar.) alçakgönüllülük. t. 910, 911, 912, 3460, 4095, 5158 t.+ lar 5321, 5329	Tevrāt (<Ar.) Tevrat. t. 2474, 6092, 5091 t.+ a 4540 t.+ da 2466
tevbe (<Ar.) tövbe, pişmanlık,. t. 722, 1630, 2529, 3488, 3489, 3504, 3632, 3633, 3636 t.+ le 3491 t.+ siz 1509 t.+ yile 3486 t.+ yle 3484	tevvāb (<Ar.) kulların tövbesini kabul eden Allah t. 201, 3912
tevbīh (<Ar.) azarlama, kınama. t. 5035, 5043, 5056 Nidā-yı t. 1709	teyaḳḳun (<Ar.) tam olarak bilme. t. 5887
teveccüh (<Ar.) yönelme, ilgi gösterme. t. 1852, 4461, 4470, 4707, 4868, 5747	te'yīd (<Ar.) doğrulama. t. 5952
	te'yidāt (<Ar.) doğrulamalar.

t. 282	ṭıfıl (<Ar.) küçük çocuk.
	ṭ. 4264
tezekkür (<Ar.) akla getirme, bir konuyu konuşma.	ṭ.+ dan 3842
t. 5488	ṭıṣ (<T.) dış, dışarı.
	ṭ.+ ı 468, 485, 722, 907, 1692, 1914, 2500
tezķır (<Ar.) hatıra getirme.	ṭ.+ ında 666, 1660
t. 3499	ṭ.+ ından 1612, 1617, 2226
tezlīl (<Ar.) hor ve hakir görme.	ṭ.+ ını 3602
t. 2923	ṭ.+ ın 1691, 3772
tezvīc (<Ar.) kocaya verme, evlendirme.	ṭıval (<Ar.) uzun olanlar.
t. 2544	ṭ.+ dur 1331
tezyīnāt (<Ar.) süsler, bezekler.	tehlīl (<Ar.) lâilâheillallah sözünü tekrarlama.
zeyn-i t. 326	t. 572, 3285, 3314
tezy īn (<Ar.) süs, bezek.	tehyīc (<Ar.) heyecanlandırma.
t. 2627	t. 4753
ṭıbāʿ (<Ar.) tabiatlar, yaratılışlar.	teķābül (<Ar.) karşı karşıya olma.
ṭ.- ı kâi' nat 1526	t. 5773, 5894
ṭ. 2846	t.+ den 5785
	t.+ siz 5774, 6190
ṭıbāk (<Ar.) tabaka, kat.	teķarüb (<Ar.) birbirine yaklaşma.
ṭ. 3509, 4883	t. 4517
eṭbāk-ı ṭ. 2710	teķāz (<Ar.) takas.
ṭıbyān (<Ar.) açık anlatma, bildirme.	t.+ ı 350
t. 1309, 2290, 3087, 3189, 3498, 3717, 4767, 5583, 5586, 5890	tekebbür (<Ar.) kibir gösterme.

t. 912, 915, 916, 1668, 3439	
t.+ den 1711	tekzīb (<Ar.) yalanlama.
	t. 2516, 4912, 4913, 4925, 4926
tekellūf (<Ar.) avuç açma, dilenme.	t.+ le 3213
t.+ siz 772	
tekellūm (<Ar.) söyleme, konuşma.	telāķi (<Ar.) buluşma, kavuşma.
t. 1798, 2116	t.+ ı 2955
tekfīn (<Ar.) kefenleme.	telakķī (<Ar.) alma, kabul etme.
t. 4509	t. 5974
tekmīl (<Ar.) kemale erdirmе, bitirme.	telaṭṭuf (<Ar.) lütuf ve nezaketle hareket etme.
t. 50, 6219	t. 1431
tekmīlā (<Ar.) bk. tekmīl .	telāzum (<Ar.) bk. telāzūm .
t. 3560, 6188	t.+ la 2815
tekmīlāt (<Ar.) kemale erdirmeler, bitirmeler.	telāzūm (<Ar.) lazım olan şey.
t. 281	t. 5818
tekrīm (<Ar.) saygı gösterme, ululama.	telbīs (<Ar.) kusuru örtme, hile.
t. 2094, 2572	t. 1244
t.+ e 3291	telezzüz (<Ar.) lezzet alma, hoşа gitme.
t.+ le 4932	t. 2588
tekrīmāt (<Ar.) saygı göstermeler, ululamalar.	telh (<Ar.) acı söz.
t. 296	t. 3268
tekye (<Ar.) tekke.	telhīş (<Ar.) özetleme.
t. 372	t. 1680, 2243
	ķalb-i t. 777

te' līf (<Ar.) yazma.

t. 95

telvīḥ (<Ar.) açıklama, belli etme.

t. 2244

temāṣā (<Far.) bakıp seyretme.

t. 1163

t.+ dan 3231

temeyyüz (<Ar.) kendini gösterme.

t. 3687

temḥīd (<Ar.) hamd etme.

t. 279

temīz (<Ar.) temiz.

t. 611

temcīd (<Ar.) ululama, ağırlama.

t. 3314

temcīdāt (<Ar.) ululamalar, ağırlamalar.

t. 279

temekkūn (<Ar.) yerleştirme, yer tutma.

t. 365

temṣīl (<Ar.) temsil, örnekleme.

t. 81, 91, 92, 116, 3777

t.+ i 3792

temṣīlā (<Ar.) örnek olarak.

t. 3565

ten (<Far.) ten.

t. 106, 2785, 2796

t.+ de 2028, 3408

t.+ den 2957

t.+ e 3873

t.+ in 4784

t.+ ini 3999

t.+ inde 3980

t.+ lerden 2892

t.+ ümüze 5100

t.+ üñ 2249, 3328, 4659

temennī (<Ar.) dileme, istek.

t. 5496

temerrūd (<Ar.) dikbaşlılık, inat.

t. 2291

temeṣḥuṭ (<Ar.) vücuttan elle sıvı

çıkarma.

t. 3308

temettu' (<Ar.) kar etme, kazanma.

t. 351

tenāsüb (<Ar.) uyma, uygunluk.

t. 1533

temevvüc (<Ar.) dalgalanma.

t. 2514

tena'um (<Ar.) nimet ve bolluk

içinde bulunma.

t. 1983, 2193, 2533, 2568,
2609, 3097, 3913, 3916, 4284, 5469,
5675, 5942

t.+ da 2168, 2830, 3220

t.+ dan 3913

t.+ den 5449

t.+ lar 3518, 3915, 4441

tenāzu (<Ar.) çekişme, uğraşma.

t. 2570, 4637

tenbīh (<Ar.) uyarı, uyarma.

t.+ dür 1218

teneffür (<Ar.) iğrenme, tiksınme.

t. 2769, 3767

tenevvür (<Ar.) nurlanma, parlama.

misl-i t. 2509

teng (<Far.) dar, sıkıntılı.

t. 3265

ten'īm (<Ar.) nimetlendirme.

t.+ e 1535

ṭıybe (<Ar.) iyi iş, güzel hareket.

ṭ. 3617

ṭıyın (<T.) ses.

ṭ.+ ı 5149

ṭıynet (<Ar.) yaradılış, mizaç.

ṭ.+ i 2253

ṭīb (<Ar.) güzel koku.

ṭ. 2355, 4137, 5358

ṭ.+ in 4969

ṭ.+ lar 5624

ṭ.+ uñ 5625

tibşār (<Ar.) müjde verme

t. 1288

ticāret (<Ar.) ticaret, alım satım.

t. 2486, 5070

t.+ den 5069

t.+ le 4556

tīg (<Far.) kılıç.

t.- i cellāddan 1894

t.- i elmās 1651

t. 4595

tilāve (<Ar.) Kur'ân'ı güzel okuma.

t. 381

timşāl (<Ar.) suret, sembol.

t. 885, 2959

tīr (<Far.) ok.

t.- i ğamzesi 2584

t.+ ini 5591

t.+ ile 3453

t.+ iyle 3453

tirhāl (<Ar.) yola çıkma, göç etme.

t. 2964

tiryāk (<Far.) panzehir, afyon.

t. 2851, 5718

tiz (<Far.) tez, çabuk, hemen.

t. 1295, 1419, 1788, 2666,
2695, 2750, 2770, 3931, 4073, 4239,
4275, 4778, 4780, 4828, 5130, 5208,
5290, 5296, 5601

ţobraķ (<T.) bk. **ţopraq.**

ţ. 742, 1816

ţ.+ ı 1553

ţ.+ ın 463

ţoġ- (<T.) doğmak.

ţ.- a 322, 2384, 2917

ţ.- an 1754, 1759

ţ.- ar 880, 2631

ţ.- dı 229, 4756

ţ.- duñ 3788

ţ.- madan 2915

ţ.- up 108, 5588

ţ.- updur 1757, 3332

ţoġıl- (<T.) doğulmak.

ţ.- an 2902

ţoġra- (<T.) doğramak.

ţ.- yalar 3631

ţoġran- (<T.) doğranmak.

ţ.- a 1397

ţ.- sa 2942

ţoġru (<T.) doğru.

ţ. 1221, 5249

dāru'l-celāle  . 6086

ţoġur- (<T.) doğurmak.

 .- mazlar 2048

 ok (<T.) tok, aç kar ıtı.

 . 3066

 okın- (<T.) bk. ** okun-**.

 .- a 2347

 oksan (<T.) doksan.

 . 876

 okun- (<T.) dokunmak.

 .- dı 1972, 4799

 .- duġı 2382

 .- maya 86, 5407

 .- mı  2143, 3230

 .- sun 1669

 okut- (<T.) dokutmak.

 .- dı 5127

 okuz (<T.) dokuz.

 . 876, 966, 1406, 1407, 2277,

4224, 4740, 4853, 4872

 .+ un 4853

 okuzıncı (<T.) bk. ** okuzuncı.**

 . 590

	toğuzuncı (<T.) dokuzuncu. <i>(krş. toğuzuncı)</i> t. 4226 t.+ da 3552	t.- ur 4617
tol- (<T.) dolmak. t.- a 1262, 1397, 2289, 2351, 2609, 2718, 2722, 3141, 3444, 4351, 5140, 5151, 5491, 6084, 6087, 6112, 6113, 6204 t.- ar 134, 2137, 2491, 2740, 3083, 3978 t.- ardı 3324 t.- arsa 4067 t.- aydı 1582 t.- dı 803, 1263, 1474, 2273, 2277, 3745, 5181 t.- dılar 286 t.- ısar 3140 t.- maz 1122 t.- mış 1310 t.- mışdur 3900 t.- sa 5487 t.- updur 5387	tolaş- (<T.) dolaşmak. t.- a 1369	toıldur- (<T.) doldurmak. t.- alar 1330 t.- up 3371 t.- ur 1859
	tolun- (<T.) bk. tołun-. t.- a 2917 t.- maz 108 t.- ur 2384	tołun- (<T.) bk. tołun-. t.- a 2917 t.- maz 108 t.- ur 2384
	toł- (<T.) dolu, boş karşıtı. t. 127, 373, 485, 1065, 1165, 1270, 1293, 1313, 1340, 1417, 1473, 1624, 1838, 2250, 2336, 2379, 2672, 2732, 2962, 3040, 3208, 3264, 3366, 3372, 3760, 3771, 3782, 4982, 5018, 5327, 5975 t.+ dır 684 t.+ dur 1101, 1106, 2359, 2780, 6140	tołun- (<T.) güneş batmak. <i>(krş. tołun-)</i> t.- maya 4060 t.- ur 2914 t.- urlar 881
toła- (<T.) dolamak. t.- yu 1205 t.- yup 5306		
tołan- (<T.) dolanmak. t.- dı 922 t.- mış 1256 t.- up 923	toł- (<T.) don, elbise. t. 1935, 1936, 3056, 3413, 3593, 3981	

. dır 3958
. ı 1567, 1654, 3946, 4839
. lar 769, 2603, 3594, 3831,
3958, 4703, 4880, 5320
. lardan 3413
. larınıñ 3947
. larına 3295
. un 5642

onan- (<T.) donanmak.

.- alar 3614
.- dı 5517
.- miş 2392
.- ur 1935, 3981

onat- (<T.) donatmak.

.- dı 273, 274, 603, 2619
.- dılar 2353

op (<T.) top.

. lar 270

oprak (<T.) toprak. (*krş. obrak*)

. 462, 910, 5035
. a 138, 1285
. dan 625
. dır 631
. ı 323, 2286, 4481
. idur 5538
. ın 4877

opolu (<T.) dopdolu.

. 606, 1240, 1310, 1412, 3149

opuk (<T.) topuk.

. ını 4006

oru (<T.) doruk, zirve.

. 3333
. sı 2780
. sına 1076
. sında 3053, 3057
. sundan 3056, 4974

oruk (<T.) doruk, zirve.

. ları 5598

oy- (<T.) doymak.

.- alar 2236
.- mayanlar 4068
.- maz 2366
.- urdı 5447

oyur- (<T.) doyurmak.

.- a 2782, 4418

oz (<T.) toz.

t. 5028
t. ına 3989
t. u 4427
t. unı 3724
t. uyıla 4428

oz (<T.) toz

. ına 2020

übā (<Ar.) cennetteki bri ağaç.

ṭ. 1574, 1575, 2248, 3157,
3668, 3679, 3712, 3743, 4882,

taḥt-ı ṭ.+ dan 2935

ṭ.+ dur 4883

ḳadd-i ṭ.+ la 3535

ṭ.+ sına 2850

ṭ.+ yı 6178

ṭūbī (<Ar.) bk. **ṭūbā**.

ṭ. 2734, 2865, 3331, 5592

ḳadd-i ṭ. 5598

taḥt-ı ṭ.+ den 3361

ṭ.+ dür 3335, 3572

ṭ.+ le 1773

ṭ.+ ye 3210, 5686

ṭūfān (<Ar.) tufan.

ṭ. 139, 1181

tuğ (<T.) bk. **tuğ**.

t. 5277

tuğ (<T.) tuğ.

ṭ.+ ına 3598

tuğray (<T.) tura, tuğraya mahsus.

ṭ. 6198

tuğyān (<Ar.) taşma, taşkınlık.

ṭ. 139, 1279, 1291, 3241, 3756

zümre-i ṭ. 4775

tuhfe (<Ar.) hediye, armağan.

t. 2025

ṭuhūr (<Ar.) bk. **ṭahūr**.

ṭ. 2722, 2965

ṭ.+ dan 2957

ṭ.+ dır 2949

āb-ı ṭ.+ dur 2963

ṭ.+ ı 2961

ṭ.+ un 2960

ṭūl (<Ar.) uzunluk, boy.

ṭ.+ ı 791, 2171

ṭ.+ u'l-emeller 2565 2564

ṭullāb (<Ar.) talipler, isteyenler.

ṭ.- u 'uḳbā 4177

ṭulu' (<Ar.) doğma, doğuş.

ṭ.+ da 86, 2714

tu'm (<Ar.) yiyinti azık.

t.+ ı 3879

tu'm (<Ar.) yiyinti, azık, tat.

ṭ.+ da 3002

ṭ.+ ı 5469

ṭ.+ ıdur 3866

ṭummā' (<Ar.) yiyintiler, azıklar.

ṭ. 5272

ṭum' (<Ar.) bk. **ṭu'm**.

ṭ.+ ı 5386

tunc (<T.) tunç

t.+ dan 1054

tur- (<T.) durmak.	t. 3197, 4682, 5928, 6096 t.- a 469, 937, 1125, 1395, 2285, 3166, 3197, 3683, 4248, 4249, 4318, 5089, 5248, 5717, 6105 t.- alar 1819, 2604, 2973, 4266, 4286, 4358, 4903, 5569, 5570, 6154 t.- an 479 t.- anlaruñ 1396 t.- asın 486 t.- dı 147, 446, 488, 570, 854, 1009, 1161, 2438, 3338, 4618 t.- maķ 976 t.- ması 5815 t.- masına 5814 t.- maya 1369 t.- mayup 2695, 4472, 4847 t.- maz 4239 t.- mış 1166, 5971 t.- sa 3389 t.- sañ 3555 t.- sın 2440 t.- u 4597, 4729 t.- uban 1758, 4336 t.- ucaķ 5253 t.- uñ 514, 515, 5626, 5716 t.- up 218, 360, 1164, 3341, 4766, 4796 t.- ur 426, 591, 592, 595, 620, 703, 1165, 1282, 1857, 2368, 3884, 4110, 5169, 5178, 5303, 5304, 5333, 5440, 5451, 5602 t.- uram 4854 t.- urdı 867	t.- urken 2924, 5623 t.- urlar 1938 t.- urlar 1444, 1842, 1843, 1957, 3786, 5179, 5435 t.- ursa 2404, 5800
tür (<Ar.) dağ.	t. 1857, 5804 t.+ ı 2002 t.+ ıyla 212 t.+ u 5121 t.- u fenādur 4125	
turak (<T.) durak.	t. 1473, 3146, 5593 taht-ı t. 2051	
turgır- (<T.) durdurmak. (<i>krş.</i> turgur-)	t.- sañ 3885	
turgur- (<T.) bk. turgır- .	t.- an 1144	
turu (<T.) duru, berrak.	t. 5968 t.+ dur 3878	
turur- (<T.) durdurmak.	t.- dı 867	
tuş (<T.) karşı, bir şeyin karşıısı.	t. 1076, 2396, 3179, 5537, 5914	
tut- (<T.) tutmak.		

ţ. 770, 2831, 3749, 3936,
4506, 4629, 5101, 5224

ţ.- a 288, 293, 1362, 2190,
2238, 2583, 3282, 3352, 3730, 4005,
4285, 4318, 4368, 4430, 4562, 4955,
5540, 6110

ţ.- a 2231

ţ.- alar 1294, 2151, 4520, 5265

ţ.- am 3338

ţ.- an 2239, 3078, 3191

ţ.- ar 2482, 3452, 3813, 4849,

5276, 5320

ţ.- ardı 2046

ţ.- arlar 1195, 3246, 4685

ţ.- arlardı 3066, 4980

ţ.- asın 2483, 5943, 6221

ţ.- avuz 288

ţ.- aydı 1583

ţ.- dı 691, 965, 1090, 1154,
1177, 1498, 1739, 1907, 2275, 2461,
2986, 3584, 4611, 4832

ţ.- dılar 928, 3694

ţ.- duķ 4829

ţ.- dum 4601, 6040

ţ.- ıcaķ 3287

ţ.- madı 4506

ţ.- maya 3477

ţ.- mayan 200

ţ.- mışlardı 3693

ţ.- sa 1638

ţ.- uldı 5601

ţ.- uñ 5281

ţ.- up 228, 382, 387, 2603,
3171, 3244, 3632, 4161, 4772, 4871,
5177, 5368, 5873

ţ.- updır 1205

ţ.- updur 5597

ţ.- usar 2618

ţuţak (<T.) dudak.

ţ. 1388

ţ.+ larından 1650, 5253

ţ.+ ında 4014

ţūţī (<Far.) bir tür papağan.

ţ. 635, 1974, 5360

ţutın- (<T.) **bk. ţutun-**.

ţ.- a 2348

ţutruğ (<T.) ocak, soba vb.
tutuşturmak için kullanılan
çalı çırpı, çıra gibi kuru
yakacaklar.

ţ.+ ı 1419

ţutsak (<T.) tutsak, esir.

ţ. 4833, 4865, 5597

ţutul- (<T.) tutulmak.

ţ.- a 4543

ţ.- up 1455, 4727

ţ.- ur 2517

ţutun- (<T.) tutunmak. (*krş. ţutın-*)

ţ.- maya 85

tūtiyā (<Ar.) göze sürme çekilen bir taş. t. 133	ucāc (<Ar.) tuzlu ve acı su. deryā-yı u.+ lar 4420
ṭuy- (<T.) duymak. ṭ.- anlar 2409 ṭ.- ar 756 ṭ.- madı-lar 2409 ṭ.- maya 4494 ṭ.- maz 4500	‘ucb (<Ar.) kibir. ‘u. 612, 615 ‘ucbā (<Ar.) çok şaşılacak şey. ‘u. 1112
ṭuyūr (<T.) kuşlar. ṭ. 5361 ṭ.+ ı 1974, 5360	ucuz (<T.) ucuz. u. 2315 ucuzlḫ (<Ar.) uzuzluk u. 1212
tükür- (<T.) tükürmek. t.- mezler 3308	uç (<T.) uç. u. 3369, 4981 u.+ a 872 u.+ dan 872 u.+ ı 2406, 2450, 5273 u.+ ina 3545
turāb (<Ar.) toprak. t. 907, 3441, 4062, 4238 t.+ dan 626, 1657 t.+ dur 1099 t.+ ı 1563, 2172, 5285, 5358, 6098, 6170 t.+ ıla 3738	uç- (<T.) uçmak. u.- a 1105, 1580, 2657, 4354 u.- alar 4460, 4947, 4956 u.- ar 3794, 4239, 4249, 4445, 5167, 5930 u.- ardı 1148 u.- arken 4461 u.- arlar 2140, 3969 u.- arsa 1579 u.- sa 1076 u.- up 433, 1521, 2130, 2249, 2610, 3061, 3255, 4944, 5016
‘ubbād (<Ar.) kullar. ‘u. 5433 ‘u.+ uñ 4521	
‘ubūdiyyet (<Ar.) kulluk, kölelik. ‘u.+ le 3458	

uçmağ (<T.) bk. **uçmak**.

u.- ı gülzār 4744

u. 1904, 2010, 2725, 2821,
2833, 3008, 3078, 3187, 3562, 4884,
5343, 6057

ehl-i u. 1489

u.+ ı 1026, 2982, 3190, 3194,
3219, 5415

u.+ ını 3639

u.+ ıdır 2982

u.+ ıdur 3190

uçmak (<T.) cennet. (*krş.* **uçmağ**)

u. 212, 593, 1091, 1193,
1473, 1610, 1750, 1959, 1981, 1991,
2051, 2335, 2672, 2711, 2712, 2727,
2757, 2912, 2928, 2992, 2994, 3014,
3021, 3146, 3215, 3509, 3900, 3969,
4606, 5378, 5432, 5720, 5869

u.+ a 861, 1294, 1584, 1586,
1610, 1702, 1713, 1714, 1722, 1757,
1760, 1766, 1768, 1827, 1883, 1903,
2090, 2105, 2481, 2482, 2871, 2991,
3190, 3229, 3428, 3664, 4264, 4266,
4460, 4461, 4499, 4681, 5124, 5126,
5131, 5132, 5161, 5170, 5172, 5255,
5258, 5284, 5408, 5533, 5653, 5854,
5922, 6184

u.+ da 2130

u.+ ı 1442, 1445, 1474, 1509,
1621, 1907, 5125

u.+ ına 1483, 1485, 2054,
2100, 3341, 5675, 5677

u.+ ından 2058

u.+ ını 1466, 1612, 1613,

1614, 2107, 5827

u.+ ıdur 1615

u.+ ıla 875

u.+ ınıñ 1571

u.+ ları 2670

ūd (<Ar.) ağaç, odun, ut.

ūd. 431, 2355, 3092, 3833,
4657

abīr-i ū. 2435

şavt-ı ū.+ ı 4182

ūdūl (<Ar.) sapma, yoldan çıkma.

ūd. 2119, 4891

ufak (<T.) ufak, küçük.

u. 1080, 1283, 4172

u.+ da 2217

ufk (<Ar.) ufuk.

u.- ı eşyā 4029

uğat- (<T.) acıdan kıvrandırmak,
bayılacak hâle getirmek,
bayıltmak.

u.- dı 4790

uğra- (<T.) uğramak.

u.- maya 3248

u.- r 1216, 1998, 3023, 3823,
4240

u.- ya 4181

u.- y-alar 3631

u.- yıcak 2887	u.- dı 4813
	u.- duğı 5891
uğun- (<T.) acıdan kıvrانmak, bayılacak hâle gelmek, bayılmak, aklı başından gitmek. u.- dun 4799	u.- sa 2939 u.- up 5107 u.- ur 1207, 2998
uḥrā (<Ar.) ahiret. u. 3213, 3731, 3733, 4525 u.+ ya 5469	ulaşdur- (<T.) ulaştırmak. u.- a 2133 u.- alar 4376 u.- dı 307, 4611 u.- ı 2231, 2239 u.- ur 305
Uḥud (<Ar.) Arabistan'da bir dağ. u. 1387, 4941	
‘uḳbā (<Ar.) ceza, ahiret. ‘u. 2690, 3699, 4520 ṭullāb-u ‘u. 4177 dār-ı ‘u.+ da 5273 rūż-ı ‘u.+ da 6070 ‘u.+ nuñ 3938	ulaşık (<T.) ulaştırmış durumda. u. 1201
‘uḳūl (<Ar.) akıllar. ‘u. 3709, 5583, 5980	ulu (<T.) ulu, yüce. u. 311, 329, 485, 598, 788, 790, 874, 877, 910, 920, 921, 1073, 1095, 1126, 1129, 1132, 1136, 1205, 1208, 1262, 1276, 1281, 1293, 1300, 1332, 1340, 1368, 1414, 1609, 1831, 1959, 2287, 2295, 2299, 2328, 2419, 2431, 2452, 2532, 2664, 2686, 2732, 2865, 2959, 3010, 3213, 3319, 3436, 3450, 3528, 3677, 3782, 3800, 3919, 3975, 4257, 4286, 4571, 4945, 5168, 5328, 5364, 5370, 5487, 5584, 5659, 5689, 5695, 5763, 5917, 5977, 5978, 6170
‘ulā (<Ar.) şen ve şeref sahibi. ‘u.+ da 4520 ‘u.+ larda 4517	
ūlā (<Ar.) ilk, birinci. ū. 3213, 3731, 4525	
ulaş- (<T.) ulaşmak. u. 4890 u.- alar 4223 u.- asın 4735	u.+ dır 2982 u.+ dur 2450, 2780 u.+ l-elbāb 193 u.+ l-esrār 2894

u.+ lar 91	‘u.+ ya 2954
u.+ ları 1406	‘izz-i ‘u.+ ya 2371
u.+ ñuz 5291	
u.+ sı 1219, 1406, 2551, 2553, 3190, 3856	um- (<T.) ummak, beklenti içinde olmak.
u.+ sın 1404	u.- ar 4290
	u.- ar-lar 1703, 5070
ulūhiyyet (<Ar.) Allah’ın sıfatı.	u.- ar-lardı 2401
u. 70, 73, 643, 3700	u.- ar-uz 175, 1289, 1517, 4022, 4555, 5702
ululuḡ (<T.) yücelik, büyüklük.	u.- duḡıçün 2989
u. 913	u.- maḡ 3271
u.+ da 1084	u.- up 2590
u.+ ı 797, 1145	‘ ummāl (<Ar.) idare memurları.
u.+ ına 922, 1426, 3185	‘u. 2968
u.+ ından 798	
	‘ ummān (<Ar.) ulu, büyük deniz.
‘ ulūm (<Ar.) ilimler.	‘u. 134, 5980
‘u.+ i’l-ḡaybdan 391	deryā-yı ‘u. 3140, 3711
‘u.+ uñ 6100	gevhher-i ‘u. 5104
	‘u.+ ı 222, 3713
‘ uluvv (<Ar.) yücelik, büyüklük.	‘u.+ ıdur 661
‘u. 3626	
‘ ulvī (<Ar.) yüksek, yüce.	‘ umre (<Ar.) umre.
āyāt-ı ‘u.+ yi 489	‘u. 1633
‘ ulviyyāt (<Ar.) yücelikler.	
‘u. 272, 287, 1533, 3182, 4038	umu (<T.) beklenti, ümit.
	u. 5198, 5212, 6049
	u.+ sı 2996, 5090, 5572, 5697
	u.+ sun 4611
‘ ulyā (<Ar.) en yüce.	umum (<Ar.) herkes, genel.
‘u. 124, 1949, 2972	u.+ dan 1849
cennet-i ‘u. 3740	

umūr (<Ar.) işer.

u.+ dan 1251

‘umyā (<Ar.) azgınlık, günahkârlık.

‘u. 3763

unıt- (<T.) bk. **unut-**.

u.- alar 4043

‘unķ (<Ar.) boyun, gerdan

ķahr-ı ‘u.+ ıla 2517

‘u.+ ından 4741

‘unķūd (Ar.) ?

‘u.+ ı 2781

‘unnāb (<Ar.) hünnap.

‘u. 235

unudıl- (<T.) unutulmak.

u.- a 2197, 2712

unut- (<T.) unutmak.

u.- a 6053

u.- alar 5715

u.- dı 4916

u.- dun 3844

u.- ma 617, 628

u.- mayup 6017

u.- up 1741, 3882

u.- ur 190

unutıl- (<T.) unutulmak.

u.- a 1285

unutdur- (<T.) unutturmak.

u.- ur 5853

‘unvān (<Ar.) ünvan.

bedī‘-i ‘u. 151

ur- (<T.) vurmak.

u. 4629, 4748

u.- a 1282, 1327, 1540, 2407,

3080, 4856, 5180, 5229

u.- alar 2520

u.- dı 1002, 1009, 2268

u.- dılar 263

u.+ makiçün 4203

u.- mış 372, 4816

u.- sa 1102

u.- uban 229

u.- up 261, 272, 329, 1475,

4463

u.- updur 2490

u.- ur 169, 889, 1036, 1135,

1809, 1921, 1944, 2226, 2354, 2381,

2638, 3086, 3331, 4333, 5303, 5357

u.- urlar 3059

‘urf (<Ar.) örf.

‘u. 2609

‘urfet (<Ar.) bk. **örf.**

ehl-i ‘u. 2215

‘urūc (<Ar.) yükselme, ağma.

‘u. 291

	u.+ dır 3705
‘urūḳ (<Ar.) ırklar, kökler.	u.+ dur 3647
‘u.+ a 3873	u. + e 1852
urul- (<T.) vurulmak.	uṣ (<T.) işte.
u.- a 4310, 4435	u. 1743, 2910, 3788, 4799, 5775
u.- dı 1422	
u.- maz 5307	uṣ- (<T.) üşüşmek.
u.- mış 609, 1927, 4873, 5168	u.- alar 4223
u.- updur 4100	u.- uban 4775
	u.- up 1357, 2624
urut- (<T.) taktırmak.	uṣan- (<T.) kırılmak, parçalanmak.
tacın u.- dı 3722	u.- ısar 1284
uṣ (<T.) akıl.	u.- ur 1894, 3962
u.+ şı 959	
u.+ şulu 5070	‘uṣṣāḳ (<Ar.) âşıklar.
uṣan- (<T.) usanmak.	‘u. 1531, 1946, 2163, 2820,
u.- up 4132, 5573	3333, 4391, 5002, 6200, 6203
u.- ursun 4131	‘u.+ a 203
	dil-i ‘u. 1894, 3681, 5481
uṣanıl- (<T.) kullanılmak.	fahır-i ‘u. 5452
u.- maz 3867	dil-i ‘u.+ ı 3451
	‘u.+ ın 5737
‘uṣāt (<Ar.) asiler, günahkârlar.	‘u.+ ın 3800
‘u.+ için 3186	
‘u.+ uñ 1334	‘uṣvā (<Ar.) geceleyin uzaktan
	görünen ateş.
uṣṭurlāb (<Ar.) gözlem aleti.	‘u. 3776
ḥisab-ı saṭr-ı u. 205	
uṣūl (<Ar.) asıllar, esaslar.	ut- (<T.) ütmek.
u.- ı tefsīr 2244	u.- arlar 3246
u.- i ṭā‘ate 1640	utan- (<T.) utanmak.

u. 3187
u.- dılar 421
u.- up 1299, 3855, 4164, 5529,
5530, 5590
u.- updur 3671
u.- ur 213, 2374, 3300, 3743,
3985, 4719, 5219, 5394
u.- uruz 5997

utandur- (<T.) utandırmak.

u.- duñ 5528

‘**Uṭārid** (<Ar.) Güneş’e en yakın olan
gezegen, Merkür.
‘u. 1038, 2245

uvaḳ (<T.) ufak.
u. 1102

uy- (<T.) uymak.

u.- alar 3505, 5066
u.- an 2753
u.- anlar 1279, 1593, 2632
u.- ar 1276, 2480, 2649, 2716
u.- dı 3630
u.- dun 3930
u.- ma 1484
u.- madı-lar 2409
u.- mazıdı 1481
u.- sam 5049
u.- up 461, 807, 1484, 2496,
2742, 3629, 4125, 4998, 5852
u.- ur 4658

uyan- (<T.) uyanmak.

u.- a 3926
u.- an 481
u.- duğ-ı 119
u.- maz 6082
u.- u 4736

uyan (<T.) dizgin, gem.

u. 3059

uyanuk (<T.) uyanık,

u.+ dum 2455

uyar- (<T.) uyarmak.

u.- a 1217

uyḥu (<T.) bk. **uyḳu**.

u. 3327, 3465

uyḳu (<T.) uyku. (*krş.* **uyḥu**)

u.+ sında 1217

uyu- (<T.) uyumak.

u.- maya 3465
u.- r 2242
u.- rken 2134, 2231, 2232, 2241
u.- rsız 3064
u.- rsun 3926, 4125
u.- y-an 1276

‘**uyūb** (<Ar.) ayıplar, kusurlar.

‘u.+ ı 4554

‘**uyūn** (<Ar.) gözler, pınarlar.

‘u. 1081

‘u.+ da 2161
‘u.+ ı 1411
‘u.- u ra‘iyele 3501

uyuş- (<T.) uyuşmak.
u.- mış 4133

uzak (<T.) uzak.
u. 3354

uzat- (<T.) uzatmak.
u.- a 4344
u.- up 5355
u.- ur 1213

‘uzbet (<Ar.) ergenlik.
‘u. 366

‘uzmā (<Ar.) en büyük.
‘u. 2973, 5272
ḥasret-i ‘u. 5744
şems-i u. 3736

uzun (<T.) uzun.
U. 791, 1346, 1550, 1813,
2041, 2143, 3312
u.+ ı 1101, 1182, 1195, 1202,
1355, 2330, 2340
u.+ ina 790

uzunluk (<T.) bk. **uzunluḡ**.
u.+ da 2041
u.+ ını 5372

uzunluḡ (<T.) uzunluk. (*krş.* **uzunluḡ**)
u.+ ı 789, 3159, 4090

‘użv (<Ar.) uzuv, organ.
‘u.+ a 488
‘u.+ uña 4633

üçāc (<Ar.) tuzlu ve acı su.
ü.+ dur 3802

üç (<T.) üç.
ü. 465, 586, 786, 965, 970,
1097, 1148, 1149, 1267, 1386, 1485,
1488, 2238, 2327, 2682, 2819, 2945,
2946, 4217, 4220, 4362, 4372, 4373,
4418, 4423, 4424, 4453, 4541, 5258,
5569, 5710, 5803, 5983, 6123, 6125,
6155, 6164, 6218
ü.+ dür 4541
ü.+ er 972, 2047, 2807, 3410,
3518, 3684, 4218, 4223, 4250
ü.+ i 927, 1401
ü.+ ini 753
bī-imhāl ü.+ inci 2647

üçinci (<T.) bk. **üçünci**.
ü. 997, 1095, 1176, 1619,
1674, 1754, 2685, 2967, 3546, 3960
ü.+ den 1631
ü.+ nüñ 1071
ü.+ si 1506
ü.+ sinüñ 1323

üçünci (<T.) üçüncü. (*krş.* **üçinci**)

ü. 473, 1053, 4509, 5828, 5906	ü.+ üñ 1985
ü.+ armağānı 5989	ü.+ üñçün 1984
ü.+ de 5969	ü.+ üñe 1804, 1842
ü.+ ni 1052	ü.+ üñüñ 1982, 2037
ü.+ si 753, 5259, 6125	
ülfet (<Ar.) alışma, kaynaşma, yakınlık.	üm̄mi (<Ar.) okuma yazma bilmeyen.
şarāb-ı ü.+ ile 364	ü. 3351
üm̄id (<Ar.)	üm̄niyāt (<Ar.) cahillikler.
ü.+ i 2831, 5101	ü. 1658
ü.+ ile 1513	ün (<T.) ün, nam.
ü.+ üñ 3749	ü.+ i 3225
ümmet (<Ar.) ümmet.	ü.+ inden 4198
ü.- i aḥmet 192	ü.+ ünden 4282
ü. 168, 234, 236, 288, 660,	ü.+ ün 894
852, 1844, 1848, 1874, 1878, 1987,	üns (<Ar.) alışıklık, yakınlık.
2031, 2858, 3294, 5633, 5665	ü.- i i' nās 414
ü.+ den 1326, 2471, 5171	ü. 2183, 2769, 5529
ü.+ dir 279	envār-ı ü.+ iyle 394
ü.+ e 1986, 5822	ü.+ leri 5976
ü.+ i 235, 857, 859, 1849,	ü.+ üm 6134
1880, 5992, 5995	ünük (<T.) hançere.
ü.+ ine 1235, 1548, 6091	ü. 1443
ü.+ ini 851, 1231	üsnā (<Ar.) yüce rütbeliler.
ü.+ içün 1229	ü. 506
ü.+ imden 5244	‘üsr (<Ar.) güçlüğü zorluk.
ü.+ in 667	‘ü. 5088
ü.+ inüñ 853	üsārā (<Ar.) esirler.
ü.+ lerüñçün 1785	
ü.+ lerüñçündür 1873	
ü.+ üme 2027	

ü. 3670

ü. 1023, 2304, 2312, 2352,
3203, 4554

üst (<T.) üst, alt karşıtı.

ü.+ i 3872

ü.+ inden 6002

ü.+ ine 428, 602, 866, 867,

889, 957, 1133, 1161, 1162, 1164,

1348, 1405, 1460, 1598, 1655, 1830,

1837, 2044, 2309, 2400, 2413, 2661,

2761, 2899, 2964, 3161, 3164, 3212,

3335, 3912, 4093, 4102, 4312, 4321,

4347, 4564, 4802, 4917, 5231, 5352,

6099

ü.+ inedür 2328

ü.+ ini 4494

ü.+ idir 1128

ü.+ imde 623

ü.+ inde 187, 370, 594, 802,

1014, 1018, 1154, 1811, 1933, 1941,

2323, 2332, 2452, 2911, 2971, 3042,

3200, 3212, 3265, 5484

ü.+ indedür 2059

ü.+ indeki 5593, 5597

ü.+ leri 2452

ü.+ lerinde 2215, 2287

ü.+ lerinden 1225, 5623

ü.+ lerine 856, 1599, 5624

ü.+ lerini 1846

ü.+ ünde 620

ü.+ üne 136

ü.+ üñe 258

üstād (<Far.) bk. **üstād**.

ü. 4639, 4640

ü.+ a 5663

üstāz (<Far.) bk. **üstād**.

ü. 1163

üş- (<T.) üşüşmek.

ü.- dük 4788

ü.- eler 3609

ü.- erse 3605

ü.- miş 3766, 4187

üşen- (<T.) üşenmek, sıkılmak.

ü.- e 3395

ü.- ür 3962

üyez (<T.) üvez, sivrisinek.

ü. 3007

üyük (<T.) höyük, toprak yığını.

ü. 3530

üzeri (<T.) üzeri.

ü.+ nde 817, 1125, 2913,

3200, 4011, 4367

ü.+ nden 3596

ü.+ ne 1131, 3104, 4370

üstād (<Far.) üstat, usta.

üzre (<T.) üzere.

ü. 115, 307, 332, 364, 487,
595, 794, 842, 851, 981, 1009, 1014,
1144, 1161, 1162, 1198, 1415, 1480,
1655, 1814, 1819, 1842, 1879, 1880,
2078, 2140, 2144, 2331, 2333, 2492,
2519, 2540, 2543, 2902, 3029, 3082,
3093, 3097, 3162, 3265, 3373, 3374,
3393, 3395, 3537, 3623, 3775, 4004,
4093, 4193, 4317, 4496, 4540, 4885,
4935, 4950, 4995, 5014, 5188, 5229,
5264, 5289, 5304, 5339, 5593, 5595,
5909, 6092, 6095

ü.+ dür 1541

üzñ (<Ar.) kulak.
ö. 3501

üzüm (<T.) üzüm.
ü. 2781

vā (<Ar.) bk. **vāh**.
v. 3771

va‘az (<Ar.) vaaz, dinî öğüt.
v. 2723, 3498

va‘āz (<Ar.) vaizler.
v. 5246

va‘cā
v. 155

vācib (<Ar.) vacip.
v. 4032, 5795

va‘d (<Ar.) vaat, söz verme.
v. 2497

va‘de (<Ar.) vade, bir işi için verilen süre.
v. 1558, 1823, 3618, 3639,
3642, 5226, 5244, 5341, 5554, 5693,
5825, 5872, 5931
v.+ si 5825

vādī (<Ar.) vadi.
v. 1412
v.+ de 1361
v.+ dür 4896

vāf (<Ar.)
v.+ ı 2043

vāfir (<Ar.) çok, bol.
v. 1000, 2025, 2935, 4897

vāh (<Ar.) vah, yazık.
v. 2413

vaḥdet (<Ar.) tevlik, birlik.
v.- i zāt 2022
v. 499, 1538, 6212
sarāy-ı v. 5107
v.+ e 62
maḫām-ı v.+ e 4980
Sarāy-ı v.+ e 190

Vahhāb (<Ar.) çok bağışlayan: Allah.
v. 3214, 3738

‘abd-u v. 5935

v.+ ü’l-ahzân 2724

vāhibü’l-ḥacāt (<Ar.) hacetleri

yerine getiren.

v. ‘adem 267

vaḳḳād (<Ar.)parlak, aydın, ışıklı.

v. 1039, 3205, 3616, 4162, 4530

vaḥṣet (<Ar.) vaḥṣet, yabanilik.

v. 1177

vaḳt (<Ar.) vakit.

v.- i fetretde 1762

v.- i ḡinādur 6151

v.- i iṭā‘at 5080

v.- i maḏī 3848

v.- i müstaḳbelde 3848

v.- i nakl-i rūḥ 493

v.- ü ‘ibādet 6150

v.- ü ṭarabdur 6152

v.- ü vefādur 6151

v.- ü ziyāret 6150

vaḥy (<Ar.) vahiy.

v. 664, 5947

v.+ e 2522

v.+ i 933

esrār-ı v.+ i 121

v.+ ü’l-ilhām 3725

v. 1020, 1702, 3443, 3717,

4015, 4217, 4491, 5010, 5193, 5270,

5304, 5308, 5835, 5912, 5999, 6008,

6181, 6188

vaḥiy (<Ar.) bnk: vahiy.

v.+ le 1546

v.+ de 1845, 4553, 4753, 4772

v.+ den 4860

v.+ i 1476, 4238, 5560, 5561,

5833, 6039, 6149, 6151, 6152

va‘īd (<Ar.) birini iyiliğe sevk

etmek için korkutma.

v.+ için 437

v.+ için 438

v.+ idür 4224, 6150

v.+ in 2974, 3653

v.+ inde 3386, 3430, 4619,

4808

vaḳār (<Ar.) ağırbaşlılık.

v. 758

vaḳāyi‘ (<Ar.) vakalar, olaylar.

v. 2181

vāḳi‘a (<Ar.) olay.

v.+ da 2698, 5433, 5817, 5913

v.+ iyile 2091

v.+ iyle 5067

v.+ larda 4357

vāḳi‘ (<Ar.) vuku bulan.

v. 2511, 2512

v.+ ü’l-meḏīd 5983

v.+ ü’l-‘ibādet 5562

v.+ ü'l-ziyâret 5562	2996, 2997, 3000, 3033, 3034, 3035, 3045, 3051, 3056, 3091, 3150, 3158, 3196, 3198, 3245, 3273, 3351, 3356, 3560, 3577, 3635, 3650, 3652, 3732, 3737, 3750, 3780, 3781, 3784, 3789, 3973, 3974, 3980, 4008, 4010, 4011, 4013, 4017, 4069, 4086, 4098, 4099, 4103, 4104, 4110, 4134, 4161, 4189, 4196, 4200, 4206, 4216, 4313, 4314, 4341, 4538, 4694, 4767, 4768, 4777, 4778, 4826, 4827, 4867, 4883, 4975, 5022, 5037, 5041, 5123, 5133, 5134, 5153, 5246, 5308, 5311, 5327, 5350, 5351, 5352, 5462, 5553, 5606, 5628, 5692, 5818, 5880, 5900, 5930, 5939, 6010, 6128, 6139, 6165
vālî (<Ar.) vali, ilin mülki âmiri. v. 5730 v.+ dir 71	
vâlid (<Ar.) baba. v.+ in 4274	
vâlideyn (<Ar.) baba ve anne. v.+ i 4261 v.+ inüñ 4264 v.+ siz 4272	
vallah (<Ar.) Allah'a yemin olsun. v. 3299, 3300, 6027	
Vâmık (<Ar.) Vâmık u Azrâ adlı aşk hikâyesinin erkek kahramanı. v.- ı lahhâz 2246	v.+ dı 3402, 5033, 5398 v.+ dır 879, 886, 1453, 1906, 2465, 2626, 2670, 3154 v.+ dur 1079, 1146, 1219, 1384, 1409, 1625, 1724, 2051, 2130, 2818, 2824, 3052, 3202, 3362, 4168, 4206, 4769, 5025, 5262, 5361, 5879, 5936, 5944, 6171 v.+ ı 1199, 1559, 1867, 3068, 3871, 4435, 4624, 5337 v.+ ıdı 2696, 4594, 4648, 5251 v.+ ısa 63, 780, 1328, 1981, 1985, 2994, 3190, 3194, 3195, 3682, 3939, 4064, 4136, 4198, 4450, 4610, 5849, 5905, 5945 v.+ ken 3626, 3627 v.+ sa 815, 2966, 2999, 3274, 3755, 5257, 5587, 5831, 5958
var (<T.) var, yok karşıtı. v. 62, 419, 470, 473, 557, 609, 658, 693, 787, 794, 876, 882, 884, 885, 886, 948, 969, 1093, 1097, 1105, 1121, 1125, 1226, 1239, 1270, 1278, 1339, 1345, 1347, 1351, 1358, 1361, 1394, 1396, 1412, 1449, 1501, 1557, 1622, 1807, 1833, 1835, 1836, 1858, 1884, 1885, 1909, 1934, 1937, 1959, 1989, 2051, 2052, 2082, 2104, 2139, 2224, 2252, 2305, 2331, 2340, 2343, 2393, 2464, 2583, 2626, 2650, 2694, 2737, 2773, 2792, 2795, 2858, 2860, 2865, 2867, 2940, 2943, 2944,	

v.+ uñ 2842

var- (<T.) varmak.

v. 521, 1292, 2318, 3974, 4191, 4682, 5123

v.- a 1123, 1217, 1760, 2391, 2543, 2880, 2881, 2882, 3166, 3170, 3197, 3416, 4274, 4275, 4613, 5404, 6087

v.- acaķ 1826

v.- alar 1600, 1630, 2304, 2520, 3297, 4225, 4283, 4352, 4372, 4373, 4957, 5290, 5415, 5674, 5677, 5697, 6197

v.- alum 3084

v.- am 515, 696, 2298

v.- an 5875

v.- ana 3160

v.- asın 1986

v.- dı 2019, 2319, 2395, 2415, 2427, 2436, 2464, 4488, 4790, 4821, 4869, 4873, 4876, 4877

v.- duğı 4356

v.- duğın 2044

v.- duğınca 1330

v.- duķça 2434

v.- dum 4689, 4707, 4722

v.- dur 790

v.- ıcaķ 881, 3874, 4762

v.- ınca 743, 3999, 4000, 5740

v.- iken 5494

v.- ma 3798, 3813

v.- maķ 310

v.- mıŗ 4842

v.- sa 563, 3416

v.- sın 4859

v.- uban 4375, 4698

v.- uñ 418, 511, 2295, 2321, 4273, 4371, 4462, 4830, 5294, 5676, 5679, 6174, 6175, 6177

v.- up 143, 381, 395, 630, 1845, 2074, 2125, 2293, 3233, 3272, 3341, 4114, 4193, 4825, 4826, 4842, 4879, 4948, 4956, 5539, 5612, 5680, 6190, 6206

v.- ur 1147, 2043, 2763, 3643, 3872, 5974

v.- urlar 2418, 2420, 3293, 5661, 5667

v.- ursun 3779

varaķ (<Ar.) yaprak, sayfa.

v. 819

v.+ ları 5549

varlık (<T.) varlık.

v. 673

varul- (<T.) varılmak.

v.- ur 869

vasať (<Ar.) orta, iki Őeyin arası.

v. 754

v.+ da 108, 479

v.+ ı 785

vaŗf (<T.) vasıf, nitelik.

v.- ı beyānına 67

v.- ı efkār 1836	
v.- ı hālī 2320, 3265	vāşıl (<Ar.) ulaşmış, kavuşmuş.
v.- ı şāhı 568	v.- ı dīdār 4143
v.- ı şānı 1145, 1186	v.- u dergāh 6207
fehm-i v.- ı zāta 833	v. 194, 262, 302, 2066, 2085,
v.- u behiştiden 5586	2524, 4054, 4076, 4993, 5767, 5892
v.- u zātı 6103	
v. 247, 560, 622, 641, 650,	vāsi ‘ (<Ar.) geniş.
1306, 1332, 1433, 1780, 1806, 2257,	v. 478, 4116, 5459
2353, 2439, 3513, 4686, 5428, 5583,	arż-ı v.+ a 3790
6074, 6180	
v.+ a 2681, 4424, 6005	vaşıyyet (<Ar.) vasiyet.
v.+ ı 1085, 2476, 3465, 3480,	v. 4769
4725, 5526, 6202	
v.+ ına 64, 205, 1277, 1378,	vaşl (<Ar.) ulaşma, kavuşma.
1423, 1427, 1526, 1891, 2189, 2889,	(krş. vaşıl)
3422, 3785, 4139, 4144	v. 770, 2596, 2755, 2830,
v.+ ında 334	2890, 4638, 4876, 5453, 5524, 6173
v.+ ını 1045, 1122, 1382,	āb-ı v.+ uñdan 254
2291, 2713, 3498	büy-u v.- u cānāndan 5712
v.+ ın 312, 776, 1588, 1986,	cemāl-i v.+ ıyla 6214
3031, 3492, 3676, 3787	ebvāb-ı v.+ ını 4386
v.+ uñ 1509	envār-ı v.+ uñ 2953
vaşıf (<Ar.) bk. vaşf .	Hümā-yı v.+ ına 5978
v. 1129, 2599, 2717, 3450,	kaşr-ı v.+ a 4048
6179	kemāl-i v. 4635
vaşıl (<Ar.) bk. vaşl .	şafā-yı v.+ a 5585
v. 400, 1896, 2202, 3105,	şafā-yı v.+ ı 5979
3569, 3728, 5506, 6205	şarāb-ı v.+ ını 2719
v.+ dan 5107	şarāb-ı v.+ uñı 204
v.+ la 3729	v.- ı ‘aşıkdur 4664
v.+ lar 2602	v.- ı baħrine 6209
	v.- ı cāmını 2614
	v.- ı cānān 2636

v.- 1 cānāna 199, 336	v.+ ına 256, 2711, 2717, 3073,
v.- 1 cānānı 4628	3695, 4023, 4380, 4580, 4625, 4692,
v.- 1 cemālini 1893	4809, 5600, 5709, 6009, 6077, 6116
v.- 1 diḍāruñla 3180	v.+ ından 1664, 4392, 6203
v.- 1 gūlzār 4016	v.+ ımı 218, 2710, 2733, 4386,
v.- 1 ḥaḳḳ'a 4573, 5704	6192
v.- 1 ḥaḳḳı 143	v.+ um 5926
v.- 1 ḥallāḳı 771	v.+ uma 6043
v.- 1 ḥürmet 2706	v.+ uñ 339, 4021
v.- 1 leb-i şīrini 3268	v.+ uña 2965, 3075, 6168
v.- 1 liḳā 188	v.+ uñdan 6223
v.- 1 mevlā 3722	v.+ uñı 1287, 1289, 6061,
v.- 1 meyinden 5859	6079
v.- 1 rū'yetinde 365	v.+ uñla 5528
v.- 1 şāh-ı sultān 4057	zevk-i v.+ ı 3048
v.- 1 vücūda 363	zülāl-i v. 6181
v.- 1 yāra 5101	zülāl-i v.- ı sübhānı 202
v.- 1 yāre 2831, 4022	zülāl-i v.+ ıla 2726, 6164
v.- 1 zevḳ 763	zülāl-i v.+ uñı 178
v.- u bī-hemtāy 6207	
v.- u cānāna 6228	vaşlā (<Ar.) bk. vaşl .
v.- u cemāli 5776	v. 5523
v.- u cemālinden 5583	
v.- u cemālini 5946	vaşlet (<Ar.) bk. vuşlat .
v.- u diḍāruñ 5442	v. 1538
v.- u habīb 5845	sarāy-ı baht-ı v. 1782
v.- u ḥaḳḳı 2950	
v.- u kemāle 5925	vaşşāf (<Ar.) vasıflarını anlatan, öven.
v.+ a 223, 1493, 1966, 2719,	v. 1379, 1806, 2616
3563, 5852	
v.+ ı 258, 628, 1524, 2018,	vaṭan (<Ar.) vatan.
2487, 4529, 5718, 6194	v. 228
v.+ ıla 131, 1890, 2730	v.+ lardan 4407
v.+ ın 5345, 5716, 5839	

vāy (<Far.) vah, yazık.

v. 3694, 6214

āh-ı v.+ a 4181

vāẓ' (<Ar.) koyma, konulma.

v. 766

v.+ ı 2646

vāz (<Far.) bırakma, vazgeçme.

v. 218, 1540, 1947, 2423,

4045, 4770, 5712

vāẓẓāḥ (<Ar.) meydana, belli.

v. 752, 4386

ve (<Ar.) ve.

v. 50, 63, 103, 108, 169, 200,

206, 245, 260, 281, 366, 397, 585,

608, 641, 720, 780, 820, 825, 864,

945, 1027, 1180, 1307, 1328, 1351,

1422, 1429, 1460, 1805, 1808, 1830,

1837, 1844, 1885, 1909, 1954, 1969,

1974, 2104, 2135, 2155, 2171, 2369,

2437, 2685, 2882, 2896, 2968, 3060,

3081, 3086, 3183, 3253, 3266, 3317,

3348, 3479, 3587, 3730, 3747, 3880,

3891, 3924, 4050, 4173, 4208, 4210,

4265, 4313, 4390, 4514, 4519, 4535,

4559, 4561, 4601, 4653, 4766, 4768,

4769, 4875, 4997, 5100, 5179, 5228,

5239, 5242, 5276, 5312, 5356, 5391,

5392, 5395, 5602, 5610, 5704, 5716,

5721, 5732, 5772, 5900, 5909, 6081,

6107, 6112, 6134, 6157, 6172, 6230

vebāl (<Ar.) azap, günah.

v.+ dūr 3805

v.+ i 3469

vecd (<Ar.) kendinden geçersesine
çoşkunluk.

v. 2849, 3681, 5150, 6204

v.+ e 404, 561, 3466, 5234,

5239, 5558, 5706, 6111

v.+ ile 1826

vech (<Ar.) yüz, çehre.

v.- i Mevlā 1994

v.- i sübhānı 210

v.- i vildān 1059

cemāl-ü v.- ü sübhān 5689

v. 2078, 6221

v.+ e 5154

v.+ i 4893

sübhēt-i v.+ i 5739, 5846

Şu'ā'-ı şems-i v.+ inden 324

v.+ ine 6208

Sevād-ı v.+ ine 2376

v.+ ini 2307

v.+ ile 200, 515, 729, 776,

1041, 1200, 1921, 2183, 2227, 2374,

2468, 2552, 2812, 2897, 3020, 3021,

3359, 3592, 3790, 4453, 4676, 4819,

4994, 5124, 5164, 5205, 5378, 5527,

5651, 5759, 5919, 6033, 6035, 6189

v.+ iledür 3792

v.+ imi 6119

v.+ in 5703

v.+ inde 3736

v.+ ü'l-kemāl 3728	
v.+ ũñ 4162	
vedā' (<Ar.) veda, ayrılma.	vefāt (<Ar.) ölüm, ölme.
v.+ ı 2683	v. 2382, 5847
	v.+ dan 4508
vedūd (<Ar.) şefkatli.	vehhāb (<Ar.) çok bağışlayan, Allah.
v. 5228, 5716	v. 195, 2708, 4117, 4409, 5269, 5460, 5857
vefā (<Ar.) vefa, sözünde durma.	vehhāc (<Ar.) çok parıltılı, nurlu.
v. 1277, 2369, 2637, 2839, 4291, 4631, 5071, 5115, 5241	v. 598, 985, 2711, 3201
vaqt-ü v.+ dur 6151	ažvā-yı v. 4282
v.+ la 1803, 5941	nūr-ı v. 612
v.+ lar 3315, 3345, 3350, 3374, 3839, 4220, 4290, 4442	nūr-u v. 2024, 5917
v.+ larda 4511	şems-i v. 3521
v.+ lara 2615	velā (<Ar.) yakınlık, sahiplik.
v.+ ların 5511	v. 142
v.+ sı 2403, 2684, 5442	fenā-yı v. 141
v.+ sın 2138, 2212, 5421	veled (<Ar.) çocuk.
v.+ sina 5853	v. 2048, 2644, 2645
v.+ sından 5702, 5707	velī (<Ar.) evliya.
v.+ siz 5504	v. 5323
v.+ ya 1901, 2030, 2196, 4730	v.+ den 582
v.+ yı 2168, 2401, 3233, 3513, 3831, 5985	v.+ dūr 4545
vefādār (<Ar.) vefalı.	v.+ ler 285, 1677, 3184, 5170, 5986 v.+ lardan 3272
v. 5508	v.+ lere 1675, 5513
v.+ ũñ 1280	v.+ lerle 275
vefākār (<Ar.) vefalı.	v.+ m 2018
v. 4805	velī (<Ar.) fakat, ama, lakin.

v. 487, 519, 700, 1385, 1565,
1702, 1747, 1757, 1994, 1995, 1998,
2057, 2109, 2212, 2270, 2438, 2471,
2558, 2640, 2653, 2691, 2696, 2727,
2732, 2840, 3157, 3275, 3277, 3372,
3387, 3390, 3405, 3451, 3568, 3576,
3647, 3720, 3778, 3856, 3859, 3881,
3959, 3964, 4131, 4230, 4236, 4545,
4546, 4800, 5269, 5270, 5346, 5377,
5586, 5596, 5761, 5820, 5851, 6213

v. 1528

Velīd (<Ar.) Hâlid b. Velīd
(ö. 21/642).
v.+ ile 1709

velīkin (<Ar.) lakin, fakat, ama.
v. 237, 402, 501, 910, 1030,
2357, 3758, 3943, 5234, 5249, 5585,
5799

veliullah (<Ar.) Allah'ın velileri.
v. 2964, 4730

ver- (<T.) vermek.
v.- di 4144
v.- eler 4957, 6193
v.- enler 5810
v.- esin 4171
v.+ esiz 4580
v.- meden 2079
v.- üp 5116
v.- üpdür 3737
v.+ ürler 2421

v.- ürse 2078

verā (<Ar.) arka, öte, geri.
v.+ sı 5348
v.+ sından 4910
v.+ sın 97
v.- ı küh-ı Kāfda 1223

verād (<Ar.) bk. **verrād**.
v. 1021

verd (<Ar.) gül.
v. 4656
rāğib-i v.+ dūr 1524

verrād (<Ar.) gül.
v. 3047

vesah (<Ar.) kir, pas.
v.- ı yedden 2957

vesāīd (<Ar.) yastıklar, döşekler.
v. 2543

veşā'īf (<Ar.) uşaklar, hizmetçiler.
v. 1939, 2010, 2150, 3091,
3523, 3995, 4104, 5204, 5296

veşāk (<Ar.) antlaşma, söz verme.
v.+ ı 5498

Vesīle (<Ar.) Bedreddin Mahmūd
Amasyavî'nin Muhammediye'ye
nazire olarak yazdığı eser.
v. 313

Vesīle (<Ar.) cennet, vasıta, sebep.

v. 314, 1572, 1573, 1574,

1607, 2128, 3711

v. 1032

v.+ dūr 1533, 2628

vesvās (<Ar.) şeytan.

v. 1647

veya (<Ar.) bk. **veyā**.

v. 1025, 4296

veyā (<Ar.) veya, yahut.

v. 748, 1012, 2956, 4646,

5963, 5964

veyāhūd (<Ar.) veyahut.

v. 4198

veyl (<Ar.) vah, yazık.

v. 2516, 4896, 4900, 4912

v.+ den 4895

v.+ ün 4896

veẓā'if (<Ar.) vazifeler.

v. 1937

vezīr (<Ar.) vezir.

v.+ i 5729

vezn (<Ar.) vezin, ölçü

v.+ ile 4898

vıkar (<Ar.) bk. **vaḳar**.

v. 3459

vīrān (<Ar.) yıkık, harap.

v. 2210, 2715, 3663, 3804, 5119

vi'a (<Ar.) kap, mahfaza.

v.+ y1 3501

v.+ sına 2442

vicdān (<Ar.) vicdan.

v. 390

v.+ ıla 5780

v.+ ıyla 5778

vidād (<Ar.) sevmek, sevgi.

v.+ a 3458

vilāyet (<Ar.) vilayet, il.

v. 224, 240, 262, 290

evlā-yı v. 5731

v.+ de 2736

ezhār-ı v.+ den 297

vildān (<Ar.) kullar, köleler; yeni doğmuş çocuklar.

v. 235, 634, 1534, 1624,

1770, 2010, 2159, 2178, 2488, 2534,

2604, 2844, 2847, 2882, 2936, 2961,

3187, 3238, 3243, 3374, 3523, 3656,

3669, 3908, 4156, 4162, 4559, 4654,

4883, 5157, 5204, 5220, 5278, 5286,

5290, 5292, 5326, 5382, 5427, 5441,

5587, 5956, 6178, 6185

vech-i v. 1059	v.- düklerüm 3068
şekl-i v.+ da 1058	v.- düm 313, 4698
v.+ dur 3239	v.- düñ 3318, 5194, 6167,
v.+ ıla 206, 3449	6168, 6169, 6170
vir- (<T.) vermek.	v.- e 95, 316, 480, 510, 633,
v. 181, 339, 1006, 1232,	634, 765, 952, 953, 1389, 1393, 1463,
1373, 1424, 1520, 2594, 2706, 2834,	1596, 1642, 1665, 1726, 2110, 2127,
2953, 3070, 3515, 3695, 4016, 4020,	2230, 2235, 2283, 2284, 2374, 2473,
4024, 4401, 4626, 4645, 5000, 5103,	2486, 2487, 2497, 2609, 2733, 2734,
5271, 5401, 5701, 5841, 6058, 6063,	2832, 2973, 2981, 2991, 2992, 2995,
6070, 6159, 6160, 6162, 6233	3013, 3064, 3082, 3133, 3187, 3215,
v.- di 79, 130, 142, 147, 164,	3237, 3400, 3448, 3449, 3487, 3570,
357, 383, 476, 479, 486, 569, 622,	3581, 3641, 3664, 3674, 3864, 3924,
656, 680, 712, 868, 933, 1001, 1002,	3951, 4040, 4050, 4052, 4053, 4105,
1010, 1018, 1046, 1063, 1436, 1437,	4258, 4331, 4380, 4409, 4418, 4419,
1459, 1572, 1573, 1748, 1782, 1801,	4425, 4429, 4431, 4436, 4481, 4484,
1883, 2319, 2446, 2447, 2477, 2591,	4503, 4504, 4524, 4535, 4536, 4555,
2708, 2893, 2910, 2912, 2930, 2931,	4602, 4607, 4613, 4900, 5102, 5125,
2987, 3084, 3135, 3193, 3364, 3658,	5172, 5204, 5217, 5220, 5231, 5275,
3667, 3703, 3751, 3791, 4144, 4146,	5345, 5346, 5373, 5394, 5409, 5419,
4298, 4621, 4665, 4672, 4804, 4875,	5421, 5423, 5424, 5466, 5506, 5532,
4881, 4973, 5098, 5164, 5268, 5269,	5544, 5574, 5605, 5698, 5702, 5704,
5272, 5273, 5342, 5343, 5453, 5624,	5712, 5836, 5837, 5838, 5952, 5954,
5746	5988, 6126, 6129
v.- digi 4512	v.- eler 1368, 1397, 1495,
v.- digümüz 5068	1700, 1701, 1734, 2029, 2074, 2588,
v.- diler 4406, 4474	2606, 2929, 3428, 4358, 4373, 4376,
v.- diñüz 4463, 5251	4453, 4541, 5632, 6209
v.- dise 2004	v.- elerdi 5306
v.- dük 3549, 4828, 5519	v.- elüm 5104
v.- dügi 4037	v.- em 1299, 1992, 2038,
v.- dügine 4039, 4443	2234, 3320, 3641, 4450, 4593, 4641,
v.- dügüne 3862	4771, 5192, 5199, 5225, 5226, 5238,
	5374, 5713, 6120, 6138

v.- en 1144, 1220, 1631, 2096,
3812, 4936

v.- enler 5068, 5069

v.- enleri 3935

v.- enlerüñ 2264

v.- esin 172, 6222, 6236, 6237

v.- esin 202, 337, 1287, 3503,
3504, 4454, 5720, 5856, 6074, 6221,
6223

v.- esiz 4591

v.- evüz 2556, 4455, 5251

v.- eyim 3319

v.- ile 1654, 1993

v.- ip 3827

v.- ipdür 3213

v.- iser 5374

v.- ler 2927

v.- me 1231, 2636, 3798,
3935, 4066, 4084, 4121, 4645, 6232

v.- medi 3562, 4732, 5731

v.- mediler 283

v.- medise 4030

v.- medüñüz 3069

v.- mek 4115

v.- mese 1367

v.- meye 2109, 3637, 3749

v.- meyedi 5050

v.- meyeler 3493

v.- meyem 2037

v.- meyeydi 5315

v.- mez 3450, 3637, 4474

v.- mezdüñ 1372

v.- miş 420, 669, 2602, 5266

v.- mişdi 4876

v.- mişdür 1853, 2680, 4508,
4697

v.- se 1367, 4391, 5344

v.- sedüm 4168

v.- sem 4167

v.- sün 749, 4777

v.- üben 3621, 4552

v.- üñ 4328, 4462, 4535, 4574,
4690, 4962, 5295, 5548, 5626

v.- üp 188, 417, 424, 719, 786,
931, 1003, 1008, 1010, 1015, 2726,
3181, 3246, 3289, 3315, 3512, 3827,
4389, 4523, 4537, 4640, 4665, 4689,
4707, 4715, 4729, 4760, 4775, 5113,
5321, 5329, 5345, 5526, 5797, 6201

v.- üpdür 280, 2930, 5267

v.- üpdür 1690, 2534, 3718,
4525, 4663, 5341

v.- ür 50, 53, 80, 98, 102, 122,
124, 133, 224, 549, 627, 722, 738,
775, 934, 1036, 1037, 1038, 1039,
1162, 1361, 1584, 1738, 1795, 1815,
1893, 2009, 2010, 2016, 2040, 2045,
2239, 2249, 2315, 2419, 2555, 2598,
3021, 3089, 3094, 3130, 3135, 3143,
3144, 3145, 3146, 3188, 3192, 3193,
3201, 3206, 3645, 3655, 3677, 3708,
3757, 3760, 3762, 3799, 3808, 3819,
3861, 4164, 4180, 4186, 4265, 4269,
4337, 4389, 4403, 4404, 4410, 4432,
4486, 4507, 4516, 4517, 4532, 4547,
4633, 4634, 4661, 4702, 5072, 5073,
5135, 5265, 5429, 5499, 5580, 5716,

5734, 5741, 5757, 5819, 5849, 5901,
5903, 5956

v.- ürdi 2886, 3629

v.- ürdüm 848

v.- ürdün 5192

v.- ürken 2715

v.- ürlər 1886, 2904, 3291,
3427, 4522, 4785, 5850, 5892

v.- ürlər di 3068

v.- ürse 750, 4258, 4321

v.- ürseñ 4117, 5460, 6079

v.- ürsin 3929

v.- ürsiz 4557

vird (<Ar.) gül suyu

v. 4884

v.- i behište 5169

v.- i ħaddine 5347

v.- i ħamrā 3326

v.+ üñile 2533

viribi- (<T.) göndermek.

v.- di 1116, 2304

v.- r 1178, 5535

viril- (<T.) verilmek.

v.- di 153, 168, 195, 2622,
3432, 3706, 4506, 4882, 5120, 5163

v.- e 628, 1392, 1395, 1534,
1770, 2123, 2124, 2158, 2256, 2374,
2484, 2532, 2604, 2671, 2674, 2721,
2728, 2722, 2725, 2726, 2731, 2787,
2847, 2925, 3252, 3257, 3342, 3343,
3377, 3396, 3423, 3509, 3540, 3682,

3914, 3925, 3952, 3990, 4041, 4085,
4179, 4222, 4309, 4310, 4315, 4324,
4426, 4505, 4520, 4764, 4960, 5005,
5006, 5166, 5218, 5281, 5378, 5381,
5396, 5428, 5550, 5670, 5687, 5866,
5878

v.- ecek 2110

v.- en 2113, 2994, 3014, 5422

v.- ençün 2906, 3317

v.- iser 3976, 4316

v.- me-di 700, 1750, 3564,

4506, 5859, 6027

v.- mege 2983

v.- memiş 5227

v.- meye 914, 916, 1718

v.- mez 5307

v.- miş 1811, 2005

v.- se 5305

v.- ür 741, 756, 2010, 2011,
2253, 2757, 3269, 3305, 3344, 3642,
3652, 3653, 3908, 5115, 5865

vişāl (<Ar.) sevdiğine kavuşma.

v.- i dost 5962

v.- i ħaḳ 2066

v.- i ħaḳḳı 5455

v.- i ka‘besine 1020

v.- i lezzātına 4044

v.- i ru‘yet-i dīḏār 2124

v. 1896, 3724, 3728, 5000,
5232, 5720

zevḳ-i v. 3570

v.+ den 3723, 4394

şufḥ-ı v.+ dendür 5592

v.+ e 351, 390, 1034, 1537,
1765, 1778, 2202, 2955, 2964, 3748,
4731, 4778, 5011, 5958, 6073, 6077,
6080

ḥaḳḳ-ı v.+ e 4023

v.+ i 66, 2043, 2688, 3938,
3979, 4688, 5120, 5755

v.+ inden 2023

v.+ ine 2974, 3449, 4284, 4636,
4923, 5173, 5589, 5843, 5867, 5881

v.+ ini 2016, 2613, 4042,
4528, 4763, 5957

faẓl-ı v.+ ini 1893

v.+ idür 2367

v.+ in 493, 1596, 2129, 4053,
5125, 5400, 5430, 5711, 5889

v.+ iñe 190

v.+ inün 217, 632, 764, 1522,
2198, 5978

v.+ iyle 2687, 3195

v.+ üm 2038, 5238, 5783,
5954, 6121, 6132

v.+ üme 2705, 6137, 6153

v.+ ümi 5713

v.+ ün 1516, 1605, 2596, 2713,
3572, 4385, 4644, 4645, 5175, 5401,
6160

v.+ üñi 189, 340, 1425, 6234

nūr-u v.+ ünle 6221

v.+ üniden 251, 2952, 5856,
6071, 6072, 6225

v.+ üñe 2951

vişālullah (<Ar.) Allah'a kavuşma.

v. 5271, 5572

vu‘āz (<Ar.) vaizler, vaaz verenler.

v. 2251

vuddā‘ (<Ar.) dostluk.

v. 5273

vuḥūṣ (<Ar.) vahşi hayvanlar.

v. 4654

vur- (<T.) vurmak.

v.- a 85

v.- alar 2744, 3608, 4837

v.- ana 3160

v.- up 6111

v.- ur 1414, 1859, 3818

vuşlat (<Ar.) kavuşma, birleşme.

v. 5841

v.- ı dost 2832

v. 2959, 5059, 5240, 5568,
6074, 6189, 6227

Buraḳ-ı v.+ a 2209

v.+ ına 4623

v.- i bizzāt 6212

v.- i dost 5102

vuşul (<Ar.) ulaşma, gelme.

v. 833, 1779, 2712

v.+ ı 834

vużū‘ (<Ar.) nefisini alçaltma, hakir
görme.

v.+ ıla 5260

vuzūh (<Ar.) açık ve belli olma. v.+ da 5762, 5763	v. 148, 2709 sultān-ı v. 301
vücüb (<Ar.) vacip ve lüzumlu olma. v. 54 v.+ ında 60	vücūh (<Ar.) yüzler, çehreler. v.+ unda 2165
vücūd (<Ar.) vücut, beden. v.- ı dü 1529 v.- ı mutlak 60 v. 350, 503, 520, 561, 931, 1002, 1881, 2709, 2972, 3181, 3846, 4144, 4647, 4665, 5561, 5716, 5794 v.+ a 267 vaşl-ı v.+ a 363 v.+ ı 227, 345, 494, 561, 667, 1174, 4145, 5724, 5725, 5787 envār-ı v.+ ından 5737 v.+ ının 60 v.+ içün 5795 v.+ ıdur 5794 v.+ ıla 503, 504 v.+ ın 210 v.+ ıyla 1008 v.+ ula 3708 v.+ un 4663 v.+ uñ 162, 3847 zāt-ı v.+ un 146 v.+ undan 5780	vüs‘at (<Ar.) genişlik, bolluk v.+ de 907, 1224 ya (<Ar.) ey, hey. y. 234, 1206, 1209, 1242, 1245, 1286, 1664, 1676, 1677, 1678, 1716, 2013, 2136, 2584, 2585, 2643, 2801, 2991, 3178, 3192, 3365, 3463, 3474, 3712, 3843, 3844, 3854, 3898, 4118, 4161, 4162, 4210, 4295, 4296, 4464, 4465, 4567, 4621, 4974, 5037, 5250, 5286, 5355, 5461, 5713, 5721, 6007, 6055, 6219 yā y. 192, 255, 366, 405, 411, 613, 715, 805, 810, 819, 859, 1146, 1229, 1479, 1717, 1723, 1853, 2025, 2218, 2223, 2229, 2233, 2376, 2698, 2701, 2703, 2965, 3010, 3284, 3316, 3318, 3559, 4167, 4271, 4278, 4280, 4369, 4598, 4622, 4642, 4730, 4770, 4778, 4783, 4803, 4817, 4862, 5191, 5192, 5194, 5206, 5211, 5225, 5227, 5235, 5255, 5425, 5474, 5616, 5620, 5694, 5699, 5701, 5720, 5796, 5837, 5856, 5918, 5949, 6003, 6048, 6096
vücūdiyyāt (<Ar.) “Her şey Tanrı’dır.” görüşünü benimseyen düşünce sistemi.	

yabān (<Far.) yaban, ıssız yer.

y.+ a 3930

yabraḳ (<T.) bk. **yapraḳ**.

y.+ ı 3000

y.+ ıdur 5538

yād (<Far.) anma, hatırlama.

y. 1019, 1725, 1845, 2510

yād (<Far.) bk. **yād**.

y. 4629, 4630

yāfūḥ (<Ar.) bingıldak.

y.+ dan 467

yağ (<Ar.) yağ.

y. 3881, 5361

y.+ ından 84

y.+ ın 3875

y.+ uñ 3876

yağ- (<Ar.) yağmak.

y.- a 1599, 2173, 4155, 4952,

4953, 4954, 5624

y.- ar 4668

y.- arlar 3972

yağma (<Far.) yağma, talan, çapul.

y. 4625, 5110

yaḥnī (<Ar.) yahni, et yemeği.

y. 3095, 3253

yaḥūd (<Far.) veya, yahut.

y. 86, 1286, 1871, 3843, 4160,

4210, 4898, 5237, 5267, 5959, 6055

Yahūdī (<Ar.) Yahudi.

y.+ leri 1323

Yaḥyā (<Ar.) Hz. Yahya.

y. 4299

yaḳ- (<T.) yakmak.

y.- a 1292, 1389, 1420, 2109,

2481, 3079, 3186, 3558, 3595, 3601,

3602, 3797

y.- amaz 264

y.- ar 1264, 1397, 2365, 2404,

2748, 3602, 5406

y.- ardı 1376, 5740, 5846

y.- arlar 1107, 1357

y.- asın 2849

y.- dı 355

y.- ma 1776

y.- madı 263, 264

y.- mışlar 4826

y.- up 2360, 3772

yaḳar- (<T.) yalvarmak.

y. 3443

y.- dı 1274, 5739

yaḳıl- (<T.) yakılmak.

y.- alar 1673

yaḳın (<T.) yakın.

y. 260, 901, 902, 2395, 2420,
4584

yaķın (<Ar.) sağlam bilgi.

y. 961, 1029, 1398, 2434,
2520, 2922, 3105, 3813, 4063, 4622,
4878, 5301, 5375, 5413, 5415, 5515,
5869

y.+ dan 3778

y.+ dir 3447

burhān-ı y.+ dir 333

y.+ dur 1309, 2677, 3199

y.+ ı 861

Ya'ķūb (<Ar.) Hz. Yakup.

y. 4297

yaķunluk (<Ar.) yakınlık.

y. 3118

yāķūt (<Ar.) yakut, değerli taş.

y.- ı kıızıl 1459

y.- u aķmerden 1011

y. 788, 1016, 1049, 1052,
1062, 1120, 1450, 1458, 1563, 1616,
1619, 1808, 1812, 1829, 1869, 1917,
1919, 1925, 1928, 2013, 2141, 2147,
2154, 2172, 2288, 2324, 2329, 2334,
2336, 2339, 2342, 2419, 2429, 2431,
2441, 2456, 2603, 2612, 2862, 3034,
3041, 3059, 3082, 3124, 3138, 3205,
3231, 3712, 3835, 3966, 3970, 4008,
4012, 4092, 4724, 4801, 4803, 4954,

5148, 5168, 5229, 5264, 5285, 5327,
5395, 5466, 5539, 6097, 6196

ķaķı-ı y. 3712

lū'lū'-i y. 5358

y.+ a 3987

y.+ dan 1885, 2156, 2656,
3090, 4098, 5356, 5610

y.+ dı 1178

y.+ dır 783, 1832

y.+ ıla 2542, 4312

y.+ la 2453, 2947, 4154, 5352

yaķz (<Ar.) uyanık.

y.- ı işyāķ 891

yalabur (<T.) parlak, cilalı.

y. 2327, 2428, 2937, 4704

yalan (<T.) yalan.

y. 3932

y.+ a 3932

y.+ dan 4074

y.+ dur 4924, 4925

y.+ ı 2521

yalān (<T.) yalan.

y. 1508

yalancı (<T.) yalancı.

y. 728

yaluñ (<T.) alev.

y.+ ı 2746, 3607

yaluñuz (<T.) yalınız.

y. 86, 1297	y.+ ında 371, 1019, 1024, 1693, 3041, 3786
yalvar- (<T.) yalvarmak. y.- a 3469, 3489 y.- up 1705, 1723	y.+ ını 3995 y.+ ın 1695 y.+ ınca 4353, 5278, 5326 y.+ ında 1019 y.+ ıların 1822 y.+ uma 4806 y.+ umdan 4802, 4810
yan- (<T.) yanmak. y.- a 1413, 1756, 2001, 2255, 4057 y.- adur 4123 y.- alar 1291, 2111, 2519, 2747, 3438 y.- an 87 y.- ar 109, 112, 1390, 1419, 1706, 2750, 3909, 4991, 4996 y.- ardum 5051 y.- arken 1732 y.- ar-lardı 1360 y.- aydı 88 y.- dı 602 y.- madan 2535 y.- madan 3330 y.- maya 4427 y.- mışuz 6072 y.- sa 83, 84 y.- ucak 2750 y.- up 1708, 2362, 3631, 3694, 3799, 4209, 4275, 4677, 4911, 5114, 5590, 5754	yaña (<T.) yan, tarafta, taraftan. y. 2727, 3360, 3936, 4107, 4303, 5540 yañağ (<T.) bk. yanak . y.+ da 4013 yañak (<T.) yanak. (<i>krş.</i> yanag) y.+ ı 1014 y.+ ında 1017, 4011, 4012 y.+ ından 2375 y.+ ları 3124, 3205 ya'nī (<Ar.) yani. y. 106, 396, 435, 463, 527, 720, 728, 786, 837, 854, 981, 1219, 1261, 1374, 1762, 1810, 1949, 1970, 2058, 2068, 2082, 2095, 2113, 2217, 2372, 2545, 2627, 2766, 2793, 2869, 2940, 3077, 3199, 3213, 3259, 3370, 3403, 3457, 3492, 3606, 3991, 4002, 4235, 4313, 4428, 4631, 4715, 4857, 4860, 4967, 5082, 5160, 5477, 5485,
yan (<T.) yan, taraf. y.+ ı 783, 1202, 1559, 1867 y.+ ına 3338, 4353	

5522, 5376, 5502, 5637, 5796, 5814,
5829, 5869, 6158

yañıl- (<T.) yanılmak.

y.- duķ 807

yanındağı (<T.) yanındaki.

y. 4326, 4328

yañılış (<T.) yanılış.

y. 807

yañıl- (<T.) yanılmak.

y.- up 5494

yap- (<T.) yapmak.

y.- a 3089

y.- alar 2304

y.- am 2298

y.- an 2467

y.- anuñ 2272

y.- ar 889, 2106, 2107, 3662

y.- arlar 2310, 2327

y.- dı 1175, 1184, 2372, 2465

yapdur- (<T.) yaptırmak.

y.- dı 2345

yapıl- (<T.) yapılmak.

y.- dı 2390

y.- maz 4569

y.- mış 2289

y.- mışdur 3783

yapış- (<T.) yapışmak.

y.- mamış 2148, 3204, 3211

y.- mış 3118

yaprağ (<T.) bk. **yapraķ.**

y. 2338

yapraķ (<T.) yaprak. (*krş.* **yaprağ,**

yabraķ)

y. 2734, 3744

y.+ ı 2784, 3142, 4200

y.+ ın 1582, 4201

y.+ ında 1581

y.+ lar 1909

yapu (<T.) yapı.

y.+ sı 1963

y.+ sına 1329

yapul- (<T.) yapılmak.

y.- an 5484

y.- ar 4570

y.- mışdur 2157

yapuş- (<T.) yapışmak.

y.- up 4273

y.- ur 2752

yār (<Far.) dost, sevgili.

y. 1276, 1670, 2411, 2649,

2716, 3121, 3992, 4008, 4107, 4134,

4188, 4599, 4654, 4736, 5123, 5276,

5406, 5711, 6021

vaşl-ı y.+ a 5101

‘ışk-ı y.+ dan 4407
vaşl-ı y.+ e 2831
y.+ ı 1177, 2263, 3400
y.+ ıduķ 4109
y.+ i 3234, 4706, 5640, 6210
y.+ ine 3234, 4602
y.+ ini 4107, 5406
y.+ in 2611, 4602, 5640
y.+ larına 3114
y.+ larını 3119
y.+ uñ 1830
vaşl-ı y.+ e 4022

yāra (<T.) yara.
y. 4022, 5101
y.+ nuñ 4495

yaraķlan- (<T.) hazırlanmak.

yaray.- dı 3343
y.- mış 2753

yaramaz (<T.) yaramaz.

y. 1371, 3288, 3974

yārān (<Far.) dostlar.

y.+ ları 4873

yarar (<T.) fayda.

y. 3339

yaraş- (<T.) yakışmak.

y.- mış 3087

yaraşık (<T.) uygun, yakışmış.
(krş. yaraşuk)

yaradıl- (<T.) yaratılmak.

y.- an 2113
y.- dı 235, 415, 459, 1188
y.- dum 380
y.- madı 2269
y.- mamışdur 3028
y.- mış 2049, 3027, 4173,
5338

yaraķ (<T.) savaş aleti, silah.

y. 3034, 4584, 4870, 5405
y.+ lar 2355

yaraķla- (<T.) hazırlamak.

y.- dı 5371, 5389, 5391, 5393
y.- dum 1785, 5981
y. 2152, 5026

yaraşuk (<T.) bk. yaraşık

y. 4633, 4695

yarat- (<T.) yaratmak.

y.- a 460, 1043, 3401, 3406,
3877
y.- an 1478, 2626
y.- dı 74, 77, 135, 164, 167,
236, 273, 385, 397, 399, 417, 434,
436, 439, 440, 444, 445, 447, 448,
450, 451, 455, 543, 554, 556, 557,
563, 565, 567, 583, 586, 587, 593,
598, 600, 603, 605, 659, 671, 680,
690, 710, 711, 778, 783, 789, 862,
863, 865, 866, 871, 891, 898, 900,

901, 903, 919, 925, 930, 939, 954,
955, 958, 959, 960, 961, 976, 978,
989, 993, 994, 999, 1011, 1012,
1049, 1052, 1056, 1058, 1061, 1080,
1086, 1091, 1118, 1132, 1154, 1158,
1183, 1194, 1198, 1201, 1223, 1247,
1248, 1251, 1257, 1258, 1260, 1262,
1338, 1344, 1435, 1439, 1440, 1445,
1446, 1451, 1461, 1462, 1497, 1549,
1572, 1611, 1613, 1656, 1660, 1686,
1688, 1693, 1805, 1841, 2115, 2618,
2857, 2861, 3022, 3120, 3660, 3710,
3927, 3978, 3994, 3997, 3998, 3999,
4148, 4151, 4152, 4410, 4651, 4885,
5264, 5945

y.- duğı 995, 5479

y.- duğıdur 4389

y.- madı 920, 3754

y.- madım 693, 717

y.- madum 692

y.- mış 670

y.- mışdı 393, 427

y.- mışdır 1041

y.- mışdur 1414, 5898

y.- mışdı 1119, 1155

y.- sam 4169, 4170

y.- up 607, 996, 1220, 1446,

1950

y.- ur 1079, 3030, 3383

y.- ursañ 625

yaratıl- (<T.) yaratılmak.

y.- dı 658, 893, 902

y.- mış 2796

yārdum (<T.) yardım.

y. 5883

yāre (<T.) bk. **yara**.

y. 2831

yarık (<T.) yarık, çatlak. (*krş.* **yaruk**)

y.+ ı 3895

yarım (<T.) yarım.

y. 6036

yarın (<T.) yarın.

y. 255, 1027, 1373, 2663,

3408, 3811, 3826, 4051, 4052, 4263,

4265, 4457, 4602, 4922, 5076, 5569,

5765, 5776

yarındası (<T.) ertesi gün.

y. 5688

yarlığa- (<T.) bağışlamak, affetmek.

y.- r 723, 857

yaruk (<T.) bk. **yarık**.

y.+ ı 2761

yās (<T.) yas, matem. (*krş.* **yāş**)

y. 1652, 4868

yāş (<T.) bk. **yās**.

y. 4990

yaşan- (<T.) dayanmak.

y.- mışdur 1562	y.- urlar 5848
yaşduğ (<T.) yastık.	y.- ursın 2842, 4125
y.+ lar 5384	y.- uruz 4833
yaş (<T.) ıslak.	yatlu (<T.) kötü, şom
y. 1382, 1663, 1676, 2747,	y. 699, 3288, 3335, 3721,
3025, 3198, 3402, 3820, 3998, 4902,	3859, 3973, 4906
4904, 5271	y.+ sı 2779
y.+ dır 1311	yatsu (<T.) yatsı.
y.+ ını 3774, 3814	y. 2240
y.+ ın 2360, 3333, 4277	yatur- (<T.) yatırmak.
y.+ ıyla 1301	y.- dı 4490
y.+ ları 4794	yavu (<T.) kayıp, yitik.
yaş (<T.) ömür, yaş.	y. 1457, 2426, 4712
y. 1678, 4795	yavuşca (<T.) yavaşça.
y.+ ar 2807	y. 3165
y.+ ında 2047, 3410, 3518,	yay- (<T.) yaymak.
3684, 4250, 4595	y.- up 4234
yaşa- (<T.) yaşamak.	yaz- (<T.) yazmak.
y.- r 2492	y. 405, 793
y.- ya 1678	y.- am 846
yaşan- (<T.) yaşanmak.	y.- ar 4012
y.- ısar 1284	y.- arken 856
yat- (<T.) yatmak.	y.- arlar 4004
y.- mağa 3395	y.- arsa 1381
y.- sa 4617	y.- dı 406, 793, 841, 842,
y.- up 3064, 4125	1017, 1019, 4014
y.- ur 478, 4742, 4776, 4793	y.- duğıyçün 552
y.- urken 2924, 3105, 5516	

y.- duḡ 1380	
y.- maḡ 729	y.- a 3543
y.- masun 4417	y.- an 2502, 3546, 3552
y.- mış 1632, 3544	y.- andır 2501
y.- salardı 4421	y.- ur 300, 3542, 3547, 4004,
y.- up 152, 2136	4906, 4928
y.- up 1018	
yāz (<Far.) bk. yād.	ye- (<T.) yemek yemek.
y. 1165	y. 1730
	y.- digi 4070
	y.- dikleriyle 1107
yazı (<T.) ova.	y.- diler 3136
y.+ ya 4826	y.- diydün 5049
	y.- dügi 3854
yazıl- (<T.) yazılmak.	y.- dün 1281
y.- a 4502	y.- medi 1149
y.- an 781	y.- medigin 4070
y.- dı 151, 545, 780, 794,	y.- mege 1648, 2774, 3095,
795, 796, 802, 817, 841, 3550, 3712	3381, 5009
y.- maya 4423	y.- mek 2765, 2890, 4217,
y.- mış 408, 951, 1629, 1830,	4357, 5385
2499, 3087, 4013, 4165, 4377	y.- mekden 5010
y.- mış 4014	y.- mese 5008
y.- mışdur 2474, 3553, 4911	y.- meye 4342
	y.- meyen 5941
yazu (<T.) yazı.	y.- mez 5254
y. 842, 851	y.- miş 2767, 3377, 4195
y.+ sı 3548	y.- mişler 5256
y.+ sun 853	y.- ñ 3051, 6138
	y.- ridün 3789
yazucı (<T.) yazıcı, kâtip.	y.- rler 4512
y. 4421	y.- seler 3385
	y.- sünler 5255
yazul- (<T.) yazılmak.	y.- ycek 3255

y.- ye 3095, 4287, 5355
y.- yeler 1393, 2103, 2603,
2610, 3256, 3444, 3923, 4939, 4961,
4963, 5203, 5257, 5543, 5827, 5831
y.- yenden 4070
y.- yenüñ 3875, 3879
y.- yesin 769
y.- yîñüz 5545
y.- yüp 431, 1353, 2168,
2538, 3313, 3390, 3391, 3922, 3925,
4106, 4366, 4442, 4445, 5006, 5552

Ye' cüc (<Ar.) Yecüc kavmi.

y.+ i 1114

yed (<Ar.) el.

y.- i kuder 4760

y.- i kudret 3392

y.- i kudretle 2115, 5424,
5859, 6052

y. 248

vesah-ı y.+ den 2957

y.+ inüz 263

yedeyn (<Ar.) iki el.

y.+ i 2495, 4395

y.+ ini 6217

y.+ inde 2494

yedi (<T.) yedi.

y. 78, 137, 445, 488, 543,
595, 675, 863, 875, 877, 878, 879,
945, 959, 980, 1045, 1068, 1069,
1086, 1121, 1128, 1137, 1138, 1139,

1188, 1224, 1226, 1257, 1268, 1269,
1272, 1310, 1313, 1314, 1329, 1337,
1386, 1407, 1408, 1422, 1618, 1621,
1832, 1833, 1858, 1913, 2267, 2938,
2939, 3577, 3678, 3763, 3781, 3782,
3838, 4346, 4400, 4504, 4908, 5372,
5487, 5517, 5548, 6071

y.+ sinden 5262

y.+ şer 5550

yedinci (<T.) yedinci.

y. 484, 1061, 1075, 1112,
1184, 1422, 1621, 1634, 1762, 4182,
4930

y.+ de 3550

y.+ nüñ 1073, 1316

y.+ si 1508, 1616

yedir- (<T.) yedirmek.

y.- e 1733, 2236, 4419, 5671

y.- eler 1393

y.- ün 4574, 4959

y.- üp 202

y.- ürlər 5448, 5449

yeg (<T.) daha iyi, evla. (*krş. yig*)

y. 651, 700, 730, 1372, 1751,
1897, 3321, 3778, 3779, 5046, 5467,
5643

y. +i 3947

yegrek (<T.) daha iyi, daha üstün.

y. 5721

yehmūd (<Ar.) büyük bir balığın adı.

y.+ dur 1137

yeḥmūm (<Ar.) kara duman.

y.+ ile 1417

zıll-u y. 3438

yehūd (<Ar.) Yahudi.

y. 3254, 3351, 3586

y.+ ile 2242

yeḥūd (<Far.) bk. yāḥūd.

y. 2526, 2881, 3538, 5567

yek (<Far.) bir, tek.

y. 3404, 3409, 3690, 4435

y.+ dūr 2779, 3421

yekrūṣ- (<T.) koşmak, koşturmak.

y.- üp 4353

yeksān (<Far.) bir, beraber.

y. 1682, 3199

yekṣenbe (<Ar.) beşinci gün, perşembe.

y. 958, 5674

yekūn (<Ar.) toplam.

y.+ e 1005

yel (<T.) yel, rüzgâr.

y. 867, 3931

y.+ e 4115, 4298

y.+ i 476

yel- (<T.) aceleyle, telaşlı bir biçimde koşmak.

y.- er 2410, 2848, 5084

y.- erler 4207

y.- ersen 3931

yelpīze (<Ar.) yelpaze.

y.+ sinde 1140

yem (<Ar.) deniz.

y. 1142

sāḥil-i y. 1146

sāḥil-i y.+ de 1150

yemek (<T.) yemek, aş.

y. 1393, 2355

y.+ e 4344

y.+ le 5009

y.+ ler 4348, 5202

Yemen (<Ar.) Yemen şehri.

y. 2300

Yemenī (<Ar.) Yemen'e ait.

y. 2308

yemīn (<Ar.) sağ, sağ taraf.

y. 1716

yemīn (<Ar.) ant, yemin.

y.- i 'arşda 1078, 4471

y. 1716, 3212, 3336, 3371,
3376, 3377, 3392, 3423, 3429, 3436,
4393, 4395, 4981

aşhāb-ı y. 3433

aşhāb-ı y.+ e 3206

y.+ inde 4395

aşhāb-ı y.+ ler 3432

yemiş (<T.) yemiş.

y. 102, 1577, 2339, 2775,
2788, 2874, 2883, 3002, 3003, 3027,
3082, 3108, 3150, 3198, 3352, 3383,
3384, 4195, 5545

y.+ den 2607, 2783

y.+ dür 2777, 3353

y.+ i 1349, 1394, 3000, 3024,
3026, 3030, 3104, 3106, 4200

y.+ in 2876

y.+ inün 1352

y.+ ler 1649, 2569, 2878,
2997, 3003, 3095, 3376, 3378, 4961,
4963, 5007, 5355, 5545

y.+ lerde 3032, 3112, 3202

y.+ lerden 3141

y.+ lerün 5152

y.+ lere 2876

y.+ leri 2337, 2780, 2781,
2784, 2787, 3001, 3152

y.+ lerinde 3151

y.+ lerinün 3026

y.+ lerin 3377, 4195, 4445,
5354

y.+ ün 2880

yen- (<T.) yemek yenmek.

y.- erse 3867

yeñ (<T.) yen, elbisenin kol kısmı.

y. 3038

y.+ i 3947

yene (<T.) yine.

y. 4900

yeñi (<T.) yeni, eski karşıtı.

y. 3761, 4153

yer (<T.) yer. (*krş. yir*)

y. 605, 980, 1190, 1203,
1213, 1239, 1247, 1248, 1249, 1251,
1260, 1268, 1410, 2309, 2363, 2482,
3007, 3459, 4313

y.+ de 229, 278, 285, 439,
696, 697, 1022, 1275, 2322, 2382,
2421, 2422, 2884, 2886, 3331, 3530,
3577, 3780, 3781, 5119, 5868, 5882,
5890

y.+ den 1137, 1832, 2448,
2895, 4305, 5240, 6097

y.+ dir 479

y.+ dür 469, 3515

y.+ e 1286, 1600, 2660, 3001,
3362, 3894, 3967, 5538

y.+ i 80, 929, 1193, 1213,
2301, 4654, 5118

y.+ inden 444, 2869

y.+ ine 2987, 3153, 4348,
5748

y.+ ini 6160	
y.+ ile 1810, 2863, 3322	Yesa' (<Ar.) Hz. Yesa.
y.+ imüz 1510, 4143	y.+ la 4296
y.+ in 5719	
y.+ inde 3033, 3110	yeşāri (<Ar.)
y.+ indendür 1396	y.- yi hayme 268
y.+ le 274	
y.+ ler 439, 1198, 2169, 2939,	yesīr (<Ar.) kolay.
3772, 3858, 4513	y. 3106
y.+ lerde 2347, 3057	
y.+ lerdən 1913	yeşil (<T.) yeşil.
y.+ lerün 1271	y. 271, 863, 865, 1013, 1120,
y.+ lere 2418, 3197, 4972,	1164, 1203, 1272, 1451, 1614, 1615,
5715	1620, 2338, 2945, 3035, 3086, 3098,
y.+ leri 1023, 2912, 3203	3148, 3207, 3616, 3687, 3691, 3772,
y.+ lerinden 2515	3958, 3997, 4010, 4099, 4444
y.+ lerini 4589	y.+ dür 4253
y.+ lerin 1826	y.+ leri 3959
y.+ ün 1100, 2323, 5484,	
5487	yet- (<T.) yetmek.
yer- (<T.) yermek, eleştirmek.	y.- di 5825
(krş. yir-)	y.- ipdir 1205
y. 374	y.- mez 1211
y.- emez 1375	y.- miş 2228
	yeter (<Ar.) yeter.
yerlü (<T.) yerli, yeri olan.	y. 3451
y. 4348	
yerü- : (<T.) yürümek	yetiş- (<Ar.) yetişmek.
y.- mezdün 5919	y.- di 516, 4876
	y.- diler 2301
yeryüzü (<T.) yeryüzü.	y.- dür 5403
y.+ n 1421	y.- e 769, 1096, 3816, 4022,
	4311, 5141

y.- eler 4948, 5280
y.- en 265
y.- esiz 5281
y.- eyin 2293
y.- meye 4512, 5099
y.- mez 265
y.- seň 2371
y.- sün 4746, 5235
y.- üp 2008, 4640
y.- ür 731, 2009, 2370, 5117
y.- ürler 5013

yetişdir- (<T.) yetiştirmek.

(*krş.* **yetişdür-**)

y.- e 4430, 5232

y.- eler 5546

yetişdür- (<T.) bk. **yetiştirmek.**

y.- eler 4346, 4964

y.- miş-dür 4186

yetmiş (<T.) yetmiş.

y. 396, 397, 564, 592, 599,
602, 604, 870, 882, 963, 1011, 1014,
1083, 1089, 1090, 1153, 1185, 1247,
1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1312,
1336, 1339, 1340, 1341, 1346, 1347,
1350, 1351, 1354, 1355, 1383, 1415,
1418, 1451, 1452, 1461, 1462, 1578,
1922, 1923, 1936, 1950, 1955, 1960,
2341, 2870, 3036, 3037, 3039, 3040,
3043, 3045, 3049, 3052, 3053, 3054,
3347, 3413, 3534, 3609, 4009, 4103,
4104, 4310, 4340, 4343, 4397, 4436,
4437, 4475, 4476, 4482, 4483, 4484,

4759, 4960, 5171, 5218, 5220, 5244,
5351, 5386, 5466, 5467, 5468, 5544,
5738, 6013, 6094

zölf-ü y. 4011

y.+ dür 1078

y.+ e 4103, 6101

y.+ er 1012, 1013, 1024,
1313, 1337, 1338, 1342, 1343, 1344,
1345, 1348, 1450, 1453, 1461, 1935,
1962, 2151, 3033, 3034, 3035, 3038,
3042, 3051, 3126, 3159, 3690, 3981,
3995, 4010, 4098, 4099, 4100, 4252,
4481, 5245

yevāķit (<Ar.) yakutlar.

y.+ den 2014

y.+ ı 4748

y.- i zebercedden 4347

yevm (<Ar.) gün.

y.- i ĥařre 1742, 1980

y.- i ma‘lūma 3443

y.+ i‘d-dīni tekzīb 4913

y.+ içün 4902

y.+ idür 3545

‘abūs-u y.+ üñ 2908

yevme‘l-mezīd (<Ar.) artma günü,

cuma günü.

y.+ de ol 317

yevmi‘d-dīn (<Ar.) din günü,

kıyamet günü.

y.+ e 55, 173

yevvāḥ (<Ar.) çok bilgili.

y. 756

yeyecek (<T.) yiyecek.

y. 4612

yeyni (<T.) hafif.

y. 732

yezdān (<Ar.) Allah.

nūr-u y. 1492

yık- (<T.) yıkmak.

y.- a 1389, 1422

y.- ar 2106, 2107

y.- ısar 2407

yıkıl- (<T.) yıkılmak.

y.- dı 2372, 2400

y.- sa 5483, 5484

yıl (<T.) yol, sene

y. 384, 388, 395, 404, 406,

426, 429, 433, 435, 442, 443, 446,

449, 452, 467, 492, 543, 564, 572,

591, 592, 594, 595, 599, 602, 604,

791, 869, 1076, 1131, 1195, 1273,

1313, 1383, 1386, 1415, 1418, 1622,

1810, 1815, 1841, 2277, 2404, 2405,

2406, 2868, 3058, 3356, 3389, 3531,

3567, 3609, 4217, 4218, 4220, 4223,

4224, 4397, 4404, 4411, 4841, 4944,

4947, 4952, 4954, 4956, 5262, 5463,

5471, 5544, 5718, 5848, 6050, 6155,

6164

y.+ ca 1383, 1416, 6054

y.+ da 1369, 1403, 1413,

2345, 2352

y.+ dur 4403

y.+ ı 5569, 6030

y.+ ından 942

y.+ ınca 4216

y.+ lar 3931

y.+ larınca 1416

yılan (<T.) yılan.

y. 1335, 1361, 1374

y.+ dan 924, 4068

y.+ lar 1103, 1402

y.+ lardan 1364, 1373

y.+ lara 1368

y.+ mış 1256

y.+ uñ 1366

yıldırım (<T.) yıldırım.

y. 1148, 3968

yıldız (<T.) yıldız.

y. 880, 2217

y.+ ı 2216, 4087

y.+ ını 5899

y.+ ıncadur 1560

y.+ uñ 970

yıllık (<T.) yıl miktarı.

y. 1064, 1087, 1120, 1127,

1202, 1312, 1809, 1863, 4135, 4960,

5374, 5377, 6089

yırtık (<T.) yırtık.

y.+ ı 2761, 3895

yi- (<T.) yemek yemek.

y. 4186, 5437, 5940, 5941

y.- düğinden 3855

y.- dükleri 1099

y.- me 3276

y.- mek 3385, 3830, 3853,

5545

y.- meyen 5437

y.- ñ 3034, 5829

y.- r 1094, 4662

y.- r-ler 1109

y.- sen 2773

y.- ye 2883, 4476

y.- y-eler 1649, 2099, 2766,

3349, 5007, 5544

y.- y-en 3881, 3921

y.- yenlere 3032

y.- yesin 3892

y.- yün 4961

y.- yüp 4658

yidir- (<T.) bk. **yidür-**.

y.- irüz 2905

yidür- (<T.) yedirmek. (*krş.* **yidir-**)

y.- e 2133

y.- e-ydi 3006

y.- se 2405

y.- ürlər 2904

yig (<T.) bk. **yeg**.

y.+ dür 2779

yigirmi (<T.) yirmi.

y. 454, 586, 679, 969, 2343,

4841, 4865

y.+ dür 2311

yigit (<T.) yiğit. (*krş.* **igit**)

y. 2319, 2807, 4229, 4597,

4619, 4676, 4678, 4688, 4697, 4738,

4739, 4743, 4765, 4767, 4780, 4781,

4866, 4867, 4868, 4873, 4875, 4879

y.+ den 4608

y.+ e 4680, 4783, 4878

y.+ sin 4603

yigitlik (<T.) yiğitlik.

y. 2806, 4226, 4243

y.+ i 4239

yigren- (<T.) iğrenmek.

y.- e-ydi 3855

yil (<T.) yel, rüzgâr.

y. 974, 1157, 1161

y.+ e 973

y.+ i 637, 866, 1089, 1971,

4201

yil- (<T.) esmek.

y. 3058

y.- erse 3058

y.- ersin 3930

yimek (<T.) yemek.

y.+ e 1334

yimiş (<T.) yemiş.

y. 2767, 2879, 3377, 3382

y.+ ine 2768

y.+ leri 2763

y.+ lerinden 2766

y.+ leründen 3349

yin- (<T.) yemek yenmek.

y.- e 3919

y.- en 2788

y.- endür 3386

yine (<T.) yine, tekrar.

y. 309, 377, 435, 447, 483,
486, 492, 581, 612, 943, 955, 1118,
1262, 1415, 2082, 2333, 2407, 2421,
2422, 2899, 3085, 3166, 3340, 3382,
3383, 3385, 3608, 3922, 4096, 4354,
4370, 4371, 4455, 4552, 4553, 4557,
4675, 4693, 4701, 4710, 4774, 4794,
4795, 4810, 4827, 4830, 4831, 4883,
4947, 4962, 5036, 5143, 5299, 5303,
5328, 5439, 5553, 5574, 5580, 5673,
6070, 6146, 6171, 6193

yir (<T.) bk. yer.

y. 137, 341, 584, 631, 875,
979, 985, 988, 1042, 1068, 1082,
1117, 1128, 1133, 1139, 1197, 1218,
1262, 1263, 1269, 1833, 2046, 2267,

2295, 2303, 2306, 2361, 2938, 2941,
2944, 3529, 4308, 4566, 5370, 5374,
5669, 5933, 6231

seyr-i y. 6231

y.+ ce 872, 5372

y.+ de 1091, 1112, 1173,
1210, 1422, 1687, 3857, 5598, 6106,
6108

y.+ dedür 5948

y.+ den 698, 789

y.+ e 207, 324, 506, 621, 635,
698, 981, 1009, 1036, 1098, 1176,
1198, 1209, 1216, 1225, 1286, 1334,
1386, 1421, 1422, 1455, 1457, 1475,
1592, 2348, 2361, 2383, 2410, 2514,
2849, 2882, 3018, 3197, 3779, 3815,
3899, 4155, 4164, 4306, 4463, 4727,
4791, 4816, 5116, 5250, 6098, 6105,
6193, 6206

y.+ i 77, 543, 603, 724, 976,
1091, 1138, 1247, 1250, 1448, 1860,
2012, 3390, 4245

y.+ ine 932, 1388, 2775,
2879, 3382, 3486, 3487, 3607, 4582,
5275, 5276, 5279

y.+ ini 1286

y.+ idür 967

y.+ ile 980, 1188, 1261, 2056

y.+ imüz 5401

y.+ in 452, 4000, 4433, 5669,
6105

y.+ inde 1407, 5534, 5815

y.+ iyi 1390

y.+ le 1182, 1551, 3780

y.+ ler 863, 945, 1087, 1115,
1162, 3365, 5482 ,1036

y.+ lerde 63

y.+ lerün 977

y.+ leri 978, 1086, 1257

y.+ lü 5275, 5276, 5279,
6105

y.+ ümüz 4744

y.+ ün 78, 1088, 1092, 1095,
1099, 1104, 1106, 1110, 1112, 1272,
1656, 2761, 3556, 4908, 5539

yir- (<T.) bk. **yer-**.
y.- e 1176

yit- (<T.) yetişmek.
y.- di 612
y.- er 4129
y.- mezsın 3931
y.- miş 3055, 4103

yitür- (<T.) yitirmek, kaybetmek.
y.- eler 3290

yiye (<T.) yine.
y. 2775

yoğ (<T.) bk. **yok**.
y. 129, 130, 1438
y.+ ıdı 584, 585, 963, 1168,
1174, 1671, 2001, 3240, 3699, 4269,
4280, 5251
y.+ ısa 3274
y.+ idi 2898

y.+ iken 4648

yoğun (<T.) yoğun.

y.+ ı 790

yoğunluk (<T.) yoğunluk.

y.+ ı 1386

yohsa (<T.) yoksa.

y. 4305

yok (<T.) yok, var karşıtı. (*krş. yoğ*)

y. 54, 67, 194, 333, 422, 624,
638, 639, 642, 651, 761, 1025, 1105,
1187, 1244, 1303, 1352, 1390, 1423,
1426, 1430, 1457, 1506, 1571, 1698,
1722, 1760, 1766, 1993, 2047, 2078,
2156, 2177, 2197, 2224, 2357, 2368,
2389, 2402, 2438, 2526, 2538, 2606,
2637, 2660, 2703, 2721, 2723, 2734,
2761, 2779, 2825, 2829, 2852, 2878,
2914, 2917, 2922, 3089, 3109, 3112,
3113, 3149, 3174, 3182, 3185, 3277,
3278, 3304, 3308, 3344, 3422, 3428,
3525, 3573, 3574, 3644, 3673, 3720,
3841, 3849, 3893, 3927, 3980, 4037,
4070, 4076, 4121, 4139, 4160, 4164,
4175, 4260, 4294, 4379, 4537, 4542,
4543, 4569, 4634, 4655, 4659, 4914,
5007, 5008, 5009, 5020, 5071, 5105,
5221, 5337, 5359, 5442, 5583, 5585,
5618, 5658, 5729, 5824, 5847, 5853,
5880, 5894, 5949, 5965, 5976, 5979,
6145, 6164, 6166, 6167

y.+ dır 730, 843, 1241, 1308,
1378, 1383, 1399, 1512, 1674, 1722,
2220, 2270, 2271, 2353, 2403, 2526,
2582, 2797, 2959, 2970, 3308, 3346,
3367, 3378, 3550, 3654, 3749, 3815,
3904, 3943, 4086, 4267, 4937, 4965,
5280, 5642, 5948, 5958, 5978, 6004,
6169

y.+ dur 3447, 4139, 4456,
4906, 4978, 5053, 5789, 5798

yokla- (<T.) yoklamak.

y.- mazsa 4234

yokluk (<T.) bk. **yokluk**.

y. 3699

yokluk (<T.) yokluk.

y.+ ı 4910

yokuş (<T.) yokuş.

y. 4208

yol (<T.) yol.

y. 140, 631, 1005, 1127,
1246, 1273, 1313, 1863, 1883, 1995,
2000, 3165, 3270, 3821, 4303, 4324,
4368, 4375, 4658, 4850, 4980, 5161,
5410, 5614, 5631, 5903

izn-i y. 2446

y.+ a 807, 809, 2485, 2725,
2739, 3776, 4302

y.+ ca 1262, 1810

y.+ cadur 1261

y.+ da 1670, 5179, 5309

y.+ dan 4135

y.+ dır 1202, 1312

y.+ dur 1418

y.+ ı 807, 1221, 1998, 3531,
5402

y.+ ına 2741, 3342, 3619,
3850, 4354, 4407, 4610, 4624, 4628,
4784, 4921, 5114, 6017

y.+ ında 290, 4474, 4504

y.+ ından 2885

y.+ ın 6182

y.+ lar 2977, 4329

y.+ larının 2635

y.+ uma 3068

y.+ umda 4592

y.+ uñ 3273

y.+ uñı 2739

y.+ unda 2077, 4455, 5024,
5104

y.+ unı 4871

yoldaş (<T.) yoldaş, arkadaş.

y. 707, 1675, 4874

y.+ larını 3433

yoy- (<T.) silmek, bozmak

y.- ma 1484

yön (<T.) yön.

y.+ i 3225

y.+ ler 2603, 5540

y.+ leri 3224

yöre (<T.) yöre.
y.+ sinde 3168

yörük (<T.) yörük.
y. 2659

yu- (<T.) yıkamak.
y.- muşdur 4508
y.- y-a-lar 4282
y.- yı 5142

yuğarı (<T.) bk. **yuğaru**.
y.+ sinda 3110

yuğaru (<T.) yukarı. (*krş.* **yuğaru**)
y. 904, 905, 1065, 1388,
2746, 4682
y.+ da 1396, 1444, 3019
y.+ dan 4976
y.+ ları 1023, 3203
y.+ sı 4018

yum- (<T.) yummak.
y. 4045
y.- dı 4782
y.- duñ 4783
y.- mayalar 6155
y.- unca 2657

yumul- (<T.) yumulmak.
y.- dı 1772, 2377

yun- (<T.) yıkanmak.
y.- a 4992, 5139

y.- urlar 4508

Yünus (<Ar.) Hz. Yunus
y.+ la 4297

yurt (<T.) yurt, vatan.
y.+ a 2739, 5753
y.+ dan 1282
y.+ ı 4305, 4909
y.+ uñ 2740
y.+ un 5653

Yūsuf (<Ar.) Hz. Yusuf
y. 3680, 4247
y.+ a 4672
y.+ dan 4674
y.+ la 4297

Yūsuf (<Ar.) Yūsuf Sûresi.
süre-i y.+ la 4203

yüce (<T.) yüce, ulu.
y. 1067, 1445, 2055, 2857,
3019, 3057, 3163, 3394, 3396, 3607,
4105, 4694, 4770, 5339, 5352, 5588,
5785, 5863, 5996
y.+ dir 1694
y.+ dür 2980
y.+ sidür 1266

yücelt- (<T.) yüceltmek.
y.- di 269, 3331
y.- e 1666

yük (<T.) yük.	y.- rse 3994
y.+ i 732	y.- se 3968
	y.- seler 4883
yüksek (<T.) yüksek.	y.- ye 1598, 5185, 5623
y.+ de 3019	y.- yüp 2868
yülük (<T.) tüysüz, çocuk.	yüz (<T.) yüz, çehre; bir şeyin dış yüzü.
y. 953	y. 169, 310, 329, 617, 1009,
yümün (<Ar.) uğur, bereket.	1036, 1131, 1217, 1376, 1415, 1711,
y.+ ler 3432	1860, 2020, 3236, 3331, 3521, 3623,
yürek (<T.) yürek, kalp.	3645, 3990, 3992, 4301, 4716, 4691,
y. 131, 2382	5123, 5324, 5693, 6111, 6155, 6221
y.+ i 2561, 3129, 4656	y.+ de 76, 475
y.+ ine 2381, 2490, 3884	y.+ den 166, 233, 645, 5779,
y.+ in 714, 3275	6069
y.+ lerinde 2518	y.+ e 2402, 3236, 3645, 4716,
	5693, 5709
yüri- (<T.) bk. yürü-.	y.+ i 155, 208, 415, 689, 728,
y.- rsin 3775	886, 887, 936, 1454, 1460, 1465,
y.- se 2150	1770, 1771, 1891, 1933, 2005, 2011,
yürü- (<T.) yürümek. (<i>krş. yüri-</i>)	2366, 2400, 2519, 2638, 2651, 2721,
y. 4692, 4700, 4716	3045, 3099, 3100, 3102, 3154, 3156,
y.- düm 4689, 4693, 4701,	3201, 3239, 3262, 3267, 3332, 3333,
4710, 4717, 4731	3452, 3556, 3716, 3890, 3925, 3977,
y.+ mek 5920	4017, 4102, 4142, 4212, 4309, 4604,
y.- r 623, 1147, 1936, 3331,	4631, 4704, 4719, 4726, 4737, 5048,
3872, 4856, 5289, 5918	5220, 5353, 5394, 5396, 5588, 5592,
y.- rdi 923	5599, 5800, 6198
y.- rken 2414	y.+ idir 97
y.- rler 1024, 3459, 3995,	y.+ idür 3454, 5594
5278	y.+ in 161, 1135, 1405, 1475,
	1536, 1596, 2361, 2491, 3411, 3724,
	4140, 5667, 5861

y.+ inde 285, 967, 2762,
3411, 3459, 3538, 3711, 5479
y.+ inden 213, 964, 2374,
3365
y.+ ine 2411, 2741, 3099,
3113, 3283, 3335, 4794
y.+ ini 965, 1031, 1455,
3215, 3568, 3693, 3761, 4727
y.+ ler 3184, 3541, 6147
y.+ leri 1059, 1387, 1398,
1462, 1697, 1698, 1727, 1858, 1859,
2137, 2393, 2489, 2544, 2599, 2612,
2847, 2911, 2960, 3085, 3203, 3211,
3518, 3557, 3686, 3991, 4154, 4282,
4479, 4711, 4783, 4872, 5025, 5144,
5267, 5277, 5278, 5381, 5953, 5968
y.+ lerin 1107
y.+ lerin 5347, 6235
y.+ lerinde 2139, 4938, 5147
y.+ lerinden 1594, 2937, 3520
y.+ lerine 3295, 5216, 5634
y.+ lerini 3083
y.+ lü 1892, 1937, 2135,
2148, 2155, 4104, 4251, 5434
y.+ +lödür 2178
y.+ ü 3965, 4742, 5038, 5222
y.+ üm 6173
y.+ ümi 5197
y.+ ümüz 201, 2833, 3562,
6064
y.+ ümüze 5703
y.+ ün 1388, 1493, 1852,
2074, 2486, 4043, 4712, 4778, 4816,
5092, 5116, 5263

y.+ üñ 188, 260, 4629, 5116
y.+ ün 3726, 5079, 5715,
5851, 5861
y.+ ünde 240, 3411, 3736
y.+ ündeki 5595
y.+ ünden 1490, 3985, 4333,
5139, 5219, 5558, 6025, 6122
y.+ üñdir 474, 488
y.+ üñe 3762
y.+ üne 5264
y.+ üni 2490, 4630, 4816,
4875, 6114
y.+ üñi 2679, 3448, 5693

yüz (<T.) yüz (sayı).

y. 454, 467, 492, 572, 586,
679, 786, 871, 874, 877, 878, 879,
887, 948, 969, 1064, 1079, 1080,
1081, 1082, 1087, 1097, 1120, 1202,
1261, 1262, 1386, 1390, 1463, 1622,
1810, 1828, 1858, 2055, 2277, 2304,
2311, 2327, 2330, 2340, 2345, 2861,
2868, 3356, 3531, 3924, 3990, 3992,
4105, 4106, 4135, 4217, n4218,
4220, 4223, 4224, 4336, 4346, 4357,
4403, 4410, 4411, 4504, 4827, 5262,
5462, 5463, 5548, 5550, 5569, 6054,
6164,

y.+ er 1195, 6050

yüzgāh (<T.) yüz sürülen, secde edilen yer.

y.+ ım 474

yüzil- (<T.) (deri) yüzülmek.

y.- e 1398

y.- iser 1403

z. 1553, 1958, 5358

z.+ dan 3998

z.+ dır 1916

misk-i z.+ ıla 2459

yüzük (<T.) yüzük.

y.+ i 3541

z.+ lar 5289

zāğ (<Far.) karga.

z. 2496, 5360

zabbāt (<Ar.) elinde tutanlar.

z. 2132, 5231

zağn (<Far.) çaylak.

z.+ ıla 5360

zabḥ (<Ar.) soluk soluğa nefes almak.

z. 4750

zāhid (<Ar.) zahit, sofu.

z. 1298

zābıt (<Ar.) zabıta.

z. 825

z.+ ler 4520

zabṭ (<Ar.) sıkıca tutma.

z. 1069

zāhil (<Ar.) ihmal eden, unutan.

z. 5852

z.+ ına 4542

zāhir (<Ar.) parlak.

z. 115, 2462, 5784

zād (<Ar.) azık, yiyinti.

z. 3193, 4144, 4331,

zāḥir (<Ar.) taşkın, coşkun.

baḥr-i z.+ e 3720

zād (<Ar.) evlat, oğul.

z. 4529, 4532

zāhir (<Ar.) görünen, açık, belli.

z. 348, 410, 501, 504, 528,

za‘f (<Ar.) zaaf, zayıflık.

z. 5100

530, 531, 647, 649, 818, 906, 1114,

1436, 2633, 3323, 3701, 3728, 4038,

4236, 4653, 4663, 5084, 5120, 5145,

zafer (<Ar.) zafer, galibiyet.

z. 2062

5698, 5968, 6112, 6145, 6199

z.+ e 97, 1527

z.+ ler 2076

z.+ ini 6100

z.+ üñ 910

za‘ferān (<Ar.) safran.

z.+ ü'l-lağv 3647

nūr-ı z. 348	z. 5077, 5079, 5088, 5089
	z.+ i 5082
zaḥmet (<Ar.) zahmet, sıkıntı.	ḳavm-i z.+ inle 1705
z. 2180, 2888, 3032, 3106,	
3151	ẓallām (<Ar.) çok zulmeden.
bād-ı z. 5633	z. 1399
z.+ inden 6001, 6046	
ẓahr (<Ar.) arka, sırt.	ẓalmā (<Ar.) zulmet, karanlık.
z.+ in 4276	z. 3793
ẓa'īf (<Ar.) zayıf.	ẓamā (<Ar.) susuzluk.
z. 3570, 4016, 4644, 5362,	z. 2719
5413, 5481, 6063	z.+ la 1871
z.+ e 1424, 4743, 4948, 5174,	zamān (<Ar.) zaman, vakit.
5841	z. 2182, 6193
z.+ ler 1714	z.+ da 2465, 3224, 3227,
	4217, 4628
ẓākīr (<Ar.) zikreden, zikir çeken.	z.+ dan 5786
z. 337	devr-i z.+ dan 4072
	z.+ ı 438, 2920, 3522, 3741
zaḳḳūm (<Ar.) zakkum ağacı.	z.+ ıdur 5240
z. 1348, 1349, 1353, 1354,	
1393, 1394, 1400, 3444, 3446	zamāne (<Ar.) şimdiki zaman.
z.+ ı 1393	z. 3931
z.+ ın 1421	
zāl (<Far.) ihtiyar, ak sakallı.	ẓamīr (<Ar.) iç, içyüz, kalp.
z. 5230	z.+ üñ 206
ẓalām (<Ar.) karanlık.	ẓamm (<Ar.) katma, ekleme.
z.+ dır 2253	z. 1537, 2955, 6073
ẓālim (<Ar.) zalim, zulmeden	ẓann (<Ar.) sanma, sanı.
	z. 4902, 5268

zār (<Far.) zar, ağlama, inleme.
z.- ı efgān 5116
z. 1280, 1361, 1652, 1708,
1771, 1783, 2111, 2124, 2264, 2515,
3266, 3280, 3437, 3624, 4277, 4415,
4656, 4860, 5628, 5635
āh-ı z. 1293
Figān-ı āh-ı z. 4270
z.+ a 1295
z.+ ı 913, 1177, 1228, 1292,
5116
z.+ ıla 1755, 2375, 2742,
4272
z.+ ılık 4863

zarāfet (<Ar.) zariflik, naziklik.
z. 3397
z.+ de 3985, 4159
z.+ den 2249

zarar (<Ar.) zarar, ziyan.
z. 2721, 2799
z.+ lar 3983

zarf (<Ar.) zarf, kap, kılıf.
z.+ lar 2926
z.+ ından 608
z.+ ıydı 3921
t.- ı ekvābı 3370

zārī (<Far.) bk. **zār**.
z. 1673, 2850, 6218

zarīf (<Ar.) zarif, narin.
z.+ ken 3626
z.+ ler 1714

zāt (<Ar.) kendi, asıl, sahip.
z.- ı müsem mā 512
z.- ı nūrına 149
z.- ı 'ışkuñ 4655
z.- ı vücūdun 146
z.- i gāniden 526
z. 150, 164, 284, 2127, 2709,
4648, 6212, 6213

hāzret-i z. 2022, 6032
ism-i z. 514
vaḥdet-i z. 2022
z.+ a 49, 515, 532, 5280
hāzret-i z.+ a 516, 5722
ism-i z.+ a 511, 512
nūr-u z.+ a 532
fehm-i vaşf-ı z.+ a 833
nūr-ı z.+ dan 573
z.+ ı 59, 74, 198, 821, 5738,
6145
cevher-i esmā-yı z.+ ı 527
cevher-i z.+ ı 1671
keşf-ü z.+ ı 6103
vaşf-u z.+ ı 6103
z.+ ın 5779
z.+ ına 550, 1432, 5797, 6146
z.+ ından 4145
z.+ ını 126, 348, 4650, 5787
z.+ ın 1028
z.+ ınuñ 349
z.+ ıyla 830, 3729

ḥüsn-ü z.+ ıyla 5277	z.+ den 940, 1013, 1046,
z.+ i 238	1885, 2870, 3090, 4010, 5356, 5610
z.+ i'l- 'imādi 2270	yevākıt-i z.+ den 4347
z.+ unı 4999	z.+ dir 1578, 1615, 1620,
	1829, 2329, 2337
zav' (<Ar.) aydınlık, ışıık. (<i>krş.</i> zavā)	
z. 775	zebūn (<Far.) zayıf, güçsüz.
z.+ ı 83	z.+ lar 3594
z.+ ile 101	
zavā (<Ar.) bk. zav' .	Zebūr (<Ar.) Hz.Davut'a indirilen
z. 58, 5512	kutsal kitap.
	z.+ ı 6094
zāviye (<Ar.) köşe, açl.	z.+ ın 5228, 5229
z.+ sine 605	zecr (<Ar.) önleme, yasak etme.
zayyā' (<Ar.) çok ziyade eden.	z.+ i 2007
z. 2360, 5269	zeheb (<Ar.) altın.
zayyık (<Ar.) çok dar.	z. 1867, 2428, 5093, 5350
đ. 907	z.+ dendür 1226 1559
	z.+ dür 5360, 5393, 5916
zebānī (<Ar.) cehennem zebanisi.	zehhād (<Ar.) zahitler, sofular.
z. 2520, 3481	z. 275, 1028
z.+ den 1410	zehir (<Ar.) bk. zehr .
z.+ ler 1296, 1328, 1393, 1406,	z. 1347, 2405
1409, 1410, 3444, 3604, 3608, 3609	
zeberced (<Ar.) yeşil ve değerli bir	zehr (<Far.) zehir. (<i>krş.</i> zehir)
mücevher.	z.- i kând 2357
z. 1918, 2324, 2336, 2419,	z.- i kâtil 2261
2441, 3527, 3989, 4092, 4527, 4954	z. 3760, 3819
la'l-i z. 1925	z.+ e 1737
	z.+ i 4662

hicr-i z.+ ine 5718	z. 4296
zehrā (<Ar.) gözü pek beyaz ve parlak olan. zehre-yi z. 83 zühre-i z. 2253	zelzele (<Ar.) deprem. z. 1216 z.+ den 1219
zehre (<Ar.) çiçek. z.- yi zehrā 83	zemherīr (<Ar.) zemheri, kara kış. z. 1293
zekān (<Ar.) çene. z. 3954	zemīm (<Ar.) kötü hâl. z. 917 z.+ e 4079
zekāt (<Ar.) zekat. z.+ ı 1373, 1631 z.+ ını 2074 z.+ ın 1367, 2096 z.+ lar 1372	zenādık (<Ar.) zıkdıklar. kavm-i z. 1317
Zekerıyyā (<Ar.) Hz. Zekerıyyâ z. 4299	zenahdān (<Far.) çene. z. 2585 z.+ da 1894 z.+ ı 5589 z.+ ınıñ 1655
zelāzil (<Ar.) depremler. z. 1327	zenb (<Ar.) günah, suç, kabahat. z.+ i 4901 z.+ lerini 1232 z.+ ümüze 1289
Zelīhā (<Ar.) Zeliha. z. 4672	
zelīl (<Ar.) hor, hakir, alçak. z. 3580, 4991 z.+ dir 200 z.+ dür 2715 z.+ ü'n-nefs 4177	zencebīl (<Ar.) zencefil. şarāb-ı z. 1952, 4950 şarāb-ı z.+ i 1499, 2175, 5390 z. 1557 z.+ e 2932, 2933 z.+ i 2929, 4951 z.+ inden 2250
Zelkıfl (<Ar.) Hz. Zülkıfl.	

zencir (<Far.) zincir.

z.+ lerinden 1422

zer (<Far.) altın.

z. 117, 603, 636, 1926, 1970,
2312, 2324, 2332, 2648, 3090, 3093,
3309, 3373, 3835, 4169, 4173, 4340,
4527, 4656, 4882, 5313, 5357, 5392,
6196

z.+ den 3375, 4343, 5464,
5611

z.+ dür 2430, 5360

zerāyi‘ (<Ar.) vesileler, talep olunan
şeyler.

z. 664, 1880

zerd (<Ar.) sarı, solgun.

z.+ de 5809

zerrā‘ (<Ar.) ikinci, çiftçi.

z. 2371

zerrāt (<Ar.) zerreler.

z. 285, 4044

zerre (<Ar.) zerre, ufak parça.

z. 266, 685, 1040, 1197,
1433, 1530, 2853, 3635, 3744, 5058,
5496, 5584, 5959

z.+ ce 1542, 2714, 2888,
6140

z.+ cedür 1528

z.+ den 134

z.+ dir 211

z.+ dür 2854

z.+ si 3736, 4529, 4747

z.+ sinden 3718

z.+ ye 2714, 5980

z.+ yi 191

zerrīn (<Far.) altından yapılmış.

z. 603

tāc-ı z. 2248

zevāhir (<Ar.) çiçekler.

z.+ le 5243

zevāl (<Ar.) zail olma, sona erme.

z. 2827

z.+ e 3327

z.+ i 2922, 4798

z.+ ũñ 2737

zevc (<Ar.) çift, eşlerden her biri,
koca.

z. 1889

z.+ e 2545, 3548

z.+ i 4004, 4676, 4714

z.+ ine 2676

z.+ lerinden 5023

z.+ lerin 3204

zevceyn (<Ar.) karı ve koca.

z. 1642

zevk (<Ar.) zevk, haz.

z.- i bahtlar 3200
 z.- i cennet 2197
 z.- i cihān 3940
 z.- i istihvā 187
 z.- i 'işret 3171
 kemāl-i z.- i 'işretde 2138
 z.- i vaşlı 3048
 z.- i vişāl 3570
 z. 352, 368, 1038, 1543,
 1817, 1863, 1890, 1983, 2030, 2124,
 2227, 2565, 2621, 2673, 2840, 2890,
 3094, 3120, 3256, 3270, 3310, 3314,
 3610, 3817, 3831, 3836, 3978, 4041,
 4075, 4078, 4221, 4226, 4452, 4485,
 4514, 4635, 4679, 4944, 5030, 5032,
 5059, 5140, 5165, 5404, 5453, 5552,
 5582, 5598, 5684, 5716, 5834, 5860,
 5985, 6204, 6233
 ehl-i z. 2026
 vaşl-ı z. 763
 z.+ de 1627, 2719, 3692, 4998
 z.+ den 5547
 z.+ dür 3770
 z.+ e 314, 1010, 3941, 5239,
 5961, 5992, 6005, 6074
 z.+ i 1527, 1528, 2189, 2600,
 2837, 2854, 3200, 3572, 3821, 4044,
 5438, 5853, 6152, 6186
 z.+ ine 2364, 4121
 z.+ ile 1278, 1666, 2125,
 2380, 2606, 2729, 3188, 3923, 4287,
 4645, 4995, 5249, 5266, 5353, 5719,
 5776
 z.+ in 190, 5354

z.+ inde 4206
 z.+ ler 5043
 z.+ leri 1824
 z.+ leridür 5976
 z.+ üñ 3840
zevkiyyāt (<Ar.) zevke ait hususlar.
 z. 311, 4041
zevvāk (<Ar.) çok tadan, zevkine
 varan
 z. 2494, 2729
zevvār (<Ar.) ziyaretçiler.
 z. 1287, 2962, 4657
zeyin (<Ar.) bk. **zeyn**.
 z.+ de 882
zeyn (<Ar.) süs, ziynet. (*krş.* **zeyin**)
 z.- i ebher 2430
 z.- i mevzūn 1813
 z.- i tezyīnāt 326
 z. 942, 1606, 1683, 2364,
 4761, 4838, 4867, 4885, 5093, 5588,
 5923
 z.+ i 2367, 4128
 z.+ ine 1041
 z.+ içün 635, 3332
 z.+ ile 361, 3322
zeynet (<Ar.) bk. **zeyn**.
 z.+ i 2393
zeyt (<Ar.) zeytinyağı.

z. 87, 104	z.+ ina 1078
z.+ i 88	
zeytūn (<Ar.) zeytin.	zīr ^ʿ (<Ar.) hayvan memesi.
z. 84	z.+ a 3872, 3874
zeyyāġ (<Ar.)	zīra (<Ar.) bk. zīrā .
z. 2495	z. 313, 318, 1412, 1682, 2045, 2593, 3415, 3707, 3913, 4456, 4893, 5806
zīb (<Ar.) süs, bezek.	zīrā (<Far.) zira, çünkü.
z.+ dūr 4210	z. 160, 1074, 1360, 1409, 1430, 1727, 1826, 1850, 2050, 2121, 2526, 2576, 2625, 2930, 3241, 3755, 4149, 4168, 4327, 4541, 4549, 4553, 4759, 4809, 5119, 5489, 5644, 5761, 5772, 5973, 6107
zībā (<Far.) süslü, yakışıklı, güzel	
z. 92, 1969, 1973, 2363, 2453, 3519, 3779, 4202, 6224	
nefīs-i z. 68	
zıdd (<Ar.) zıt, karşıt.	zihī (<Ar.) ne güzel, ne hoş, çünkü.
z.+ ı 2384	z. 123, 124, 128, 154, 234, 656, 669, 739, 1023, 1031, 1033, 1043, 1163, 1493, 1848, 2015, 2486, 3203, 4019, 4360, 4381, 4438, 4525, 4547, 4609, 5366, 5431, 5532, 5915, 5956, 6056, 6186, 6189
zılāl (<Ar.) gölgeler.	zikir (<Ar.) bk. zıkr .
z.+ dur 2368	z. 4492, 5490
z.+ i 2922	
z.+ iyle 330	zıkr (<Ar.) zikir, hatırlama, anma. (krş. zikir)
zılı ^ʿ (<Ar.) kaburga kemikleri.	z.- i ahlākı 325
z.+ ları 1397	z.- i haq 295, 3745
zıll (<Ar.) gölge.	
şāh-ı z.- ı rahmānı 4400	
z. 4447	
z.- ı memdūd 3355	
z.- u hümā 3355	
z.- u yehmūm 3438	
z.+ ı 4747	

z.- i hâkk'a 5502
z.- i hallâk 666
z.- i Mevlâdur 5975
z.- i tã'at 2593
z. 275, 433, 695, 1005, 1434,
1799, 2004, 2082, 2084, 2095, 2269,
3285, 3456, 3644, 3673, 3787, 4491,
5031, 5162

z.+ e 576, 3648
z.+ i 3447, 4672
z.+ ile 5002
z.+ iyle 2200

zîkrâ (<Ar.) anma, hatırlama.
z. 3745, 5490

zîlâl (<Ar.) sapıklık.
z. 1297

zîll (<Ar.) horluk.
z. 3071

zillet (<Ar.) horluk, hakirlik.
z. 1740, 2166, 2369, 3071,
3909, 4178, 6016
z.+ le 2370

zilzâl (<Ar.) deprem, zelzele.
z. 1209, 5234, 5482

zimâm (<Ar.) hayvan yuları.
z.+ ı 1090
z.+ ıla 1089

zinâ (<Ar.) zina, nikahsız ilişki.
z. 1396, 2097, 3630
z.+ dan 1754, 1757
z.+ la 1505
z.+ yı 2084

zindân (<Far.) zindan, hapishane.
z. 1282, 1693, 4907, 5118,
5942
z.+ a 1281
z.+ da 4833
z.+ dan 3790, 4576

zinde (<Far.) diri, dinç.
z. 57
z.+ dır 3718

zinhâr (<Far.) sakın, asla.
z. 3773, 3827, 4066

zirâ (<Ar.) bir uzunluk ölçüsü.
z. 2311, 3312, 3678
z.+ da 2311
z.+ dır 1355, 2340, 2341
z.+ dur 2330, 2781

zişt (<Far.) çirkin.
z. 3765

ziy (<Ar.) dış görünüş.
z. 1889

ziyâ (<Ar.) ışık, aydınlık.
z. 224, 254, 1815, 4391

ż.+ da 3299, 3301, 3303, 5866

ż.+ dan 5652

ż.+ dur 3522, 6125

ż.+ sı 3740, 5229

ż.+ sından 89, 5705

şevk-i ż.+ sıyla 3267

ż.+ ya 5531

żiyāb (<Ar.) bir hayvan.

ż. 1335

Ziyād (<Ar.) Ziyad (özel isim).

ż. 4787, 4812

ż.+ a 4789, 4814

ż.+ ı 4791

ż.+ uñ 4790

żiyād (<Ar.) bk. **żiyāde**.

ż. 6188

żiyāde (<Ar.) fazla.

ż. 432, 1399, 1465, 1502, 1590, 1676, 1766, 2483, 2565, 2566, 2567, 2632, 2771, 3022, 3076, 3133, 3296, 3297, 3299, 3301, 3305, 3667, 3879, 4228, 4395, 4814, 5026, 5073, 5349, 5645, 5649, 5652, 5770, 5866, 5867, 5997, 6207, 6231

ż.+ dür 1868

ż.+ ler 5429

żiyāfat (<Ar.) ziyafetler.

ż. 1601, 5668

żiyāfet (<Ar.) ziyafet.

ż. 1648, 5201, 5385, 5685,

5691

ż.+ de 1601, 5668

ż.+ den 461

żiyān (<Far.) ziyan, zarar.

ż.+ a 3929

naķş-ı ż.+ a 2816

ż.+ edür 6071

żiyāret (<Ar.) ziyaret.

ż. 3234, 4225, 5536, 5537,

5606, 5833, 5937, 6150

vaķt-ü ż. 6150

ż.+ çün 5665

ż.+ den 489

ż.+ ler 5663

żiynet (<Ar.) süs, bezek.

ż. 1623, 2622, 2623, 2625, 2671, 3767, 3807

ż.+ ine 1836, 2620

ż.+ ini 2395

ż.+ ile 2619

ż.+ in 4686

ż.+ üñ 1497

żū' (<Ar.) aydınlık, ıřık.

ż. 5894

żufır (<Ar.) tırnak.

ż. 3322

Zuhal (<Ar.) Satürn gezegeni.

z. 1037, 2245

z.+ inde 1646

z.+ ler 369

zuhr (<Ar.) öğle.

z. 4812

zulüm (<Ar.) bk. **zulm**.

z. 2275, 3635, 4464

z.+ de 4914

zuhūr (<Ar.) görünme, ortaya çıkma.

z. 162, 524, 535, 1034, 1438,

1535, 2383, 2723, 3706, 4808

z.+ a 529, 573, 3401

z.+ da 962

z.+ ı 208, 684, 4647

z.+ dır 1506

z.+ ler 4898

zūr (<Ar.) yalan, asılsız.

z. 1408,

z.+ a 3492

zūk (<Ar.) en dar.

z.+ ıya 3793

zūr (<Far.) güç, kuvvet.

z. 1398, 1579, 4750

zulām (<Ar.) gece evvelindeki karanlık.

z. 1039

z.- ı cehil 4523

zübde (<Ar.) öz.

z.+ si 219

zulm (<Ar.) zulüm, haksızlık.

(krş. **zulüm**)

z. 4887

z.+ i 324

z.+ ile 2273, 2274

zücāc (<Ar.) cam, şişe.

z. 99

zücāce (<Ar.) bk. **zücāc**.

z. 111, 118

z.+ dir 117

zulmet (<Ar.) karanlık.

z. 302, 366, 370, 1022, 1157,

1158, 1678, 2050, 2166, 3419, 4128

z.+ de 3789

z.+ i 960

z.- i hālī 179

ḥarāb-ı z.+ i 4666

z.+ inden 392, 5410, 6000

zühd (<Ar.) ibadet, takva.

z.+ i 713

z.+ ini 243

z.+ ile 2967

zühre (<Ar.) Çoban Yıldızı.

z.- i zehrā 2253

z. 1038, 2631, 5741, 5899

z.+ veş 2245	z.+ i 1771, 1897, 3538, 3715, 4160, 4161, 5599
zūkā (<Ar.) güneş. z.+ dan 1868	z.+ inden 4884 ğam-ı ruhsār-ı z.+ inden 1895
zülāl (<Ar.) saf, hafif, soğuk ve tatlı su. z.- i vasl 6181 z.- i vaşl-ı sübhāmı 202 z.- i vaşlıla 2726, 6164 z.- i vaşluñı 178 z.- ü feyz-ü rahmetden 6068 z. 131, 5265 z.+ i 223, 1539, 2487, 2717, 5137 z.+ inden 214, 217, 632, 764, 1522, 2198, 2729, 3688, 3717, 6176 z.+ ini 2015, 4164, 4528 fażl-ı z.+ ini 2613 la‘l-i z.+ ini 1893 lütğ-i z.+ ini 2016 z.+ in 1456, 3671 z.+ inüñ 4163 z.+ ümi 5713 z.+ üñi 340 fażl-u z.+ üñi 6234 nūr-ı z.+ üñi 1425 z.+ üñden 251, 6225 bābü‘l-hayātı z.+ üñden 2952	nūr-ı z.+ inden 5602 z.+ ine 1016, 3670, 5588 çīn-i z.+ ine 2376 ham-ı z.+ ine 1896 hevā-yı z.+ ine 2848 z.+ ini 5593, 5597 z.+ ile 3735 şeb-i mi‘rāc-ı z.+ ile 5600 z.+ ileri 3627 z.+ in 3536 ham-ı z.+ in 2489 z.+ inde 4201 z.+ inüñ 2490 z.+ iyle 3452 z.+ leri 5264
zūlf (<Far.) saç lülesi. (<i>krş.</i> zūlif , zülüf) z.- ü devrinde 4631 z.- ü yetmiş 4011 z. 1014, 5595	zūlif (<Far.) bk. zūlf . z. 2582 züll (<Ar.) alçalma, horluk, hakirlik. z.+ ile 1419 zülüf (<Ar.) bk. zūlf . z.+ de 4012 zümre (<Ar.) bölük, takım. z.- i tuğyān 4775 z. 5187 z.+ si 5189 z.+ sine 5508

zümürred (<Ar.) zümrüt.

z. 1812, 5538

z.+ den 1201, 1451, 1885,
2324, 2338, 3035, 3141, 3967, 4099,
5610, 5916

z.+ dendür 1828

z.+ dir 1614, 1926

zünnār (<Ar.) papazların beline
bağladıkları kuşak.
z.+ ı 378

zünüb (<Ar.) günahlar.

z.+ dan 5161

z.+ uñ 5620

z.+ ıdır 721

zürriyyet (<Ar.) soy, sop.

z.+ den 3503

z.+ e 4257

z.+ i 2550

z.+ ine 4256

z.+ ini 5656

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Vesîletü'l-Mahmûdiye Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye isimli eserine nazire olarak yazılmıştır. Tam olarak yazıldığı yıl belli olmayan eser, dönemin padişahı II.Bâyezid'e sunulmuştur. Bedreddin Mahmûd bu eserini yazarken Muhammediye isimli eserin tesirinde fazla kalmıştır. Eserinin içindeki bazı beyitlerin Muhammediye'de olduğu gibi veya çok az değişiklikle tekrar kullanılması bunun en büyük kanıtıdır.

Vesîletü'l-Mahmûdiye, Muhammediye ile konu bakımından benzerlik göstermektedir. Muhammediye'de ele alınan yaratılış, Hz. Muhammed, cennet-cehennem gibi konular işlenmiştir. Fakat Muhammediye'den ayrılan özelliği eserde ağırlıklı olarak cennet konusunun ese alınmasıdır. Diğer konular Muhammediye'ye göre daha az ele alınmıştır. Vesîletü'l-Mahmûdiye, insanlara dinî-ahlaki konular hakkında bilgi vermek amacıyla yazılmış öğretici bir eserdir. Bedreddin Mahmûd Amasyavî bu eserini yazarken Kur'an ayetlerinden ve hadislerden yararlanmıştır. Ayetlerin manzum olarak tefsir edilmesi eserin dikkat çekici özelliklerinden biridir.

Muhammediye yaklaşık 9000 beyitten oluşan bir eserdir. Vesîletü'l-Mahmûdiye ise 6238 beyitten oluşmaktadır. Bu bakımdan Vesîletü'l-Mahmûdiye Muhammediye'ye göre daha az beyitten oluşmaktadır. Eserde 1734 beyit kaside, 4504 beyitte mesnevi nazım şekli kullanılmıştır.

Vesîletü'l-Mahmûdiye, tertip bakımından Muhammediye ile aynı özelliklere sahiptir. Eserin kaside bölümlerindeki kafiye düzeni Muhammediye'de olduğu gibi Arap alfabesinin ilk harfi olan eliften başlayarak son harfi olan ye'ye kadar iki kez tekrar etmiştir.

Eserde çok fazla Arapça ve Farsça kelime kullanılmıştır. Özellikle kaside bölümde öne çıkan bu durum eserin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Mesnevi bölümleri ise kaside bölümlerine nazaran daha sade bir dille yazılmıştır.

Eser Muhammediye nazireleri içinde tertip, şekil ve konu bakımından Muhammediye'ye en çok benzeyen eser durumundadır.

Eser dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesinin son dönem özelliklerini yansıtmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima yuvarlak ünlülü olan bazı eklerin eserde düz şekilli örneklerinin de kullanıldığı

görülmüştür. Fakat bu durum eserin istinsah edildiği dönemin özelliklerinden kaynaklanan bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu eklerin hem yuvarlak hem düz ünlülü şekillerinin bir arada kullanılması eserin Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eseri olmasından kaynaklı bir özelliği olarak görülebilir.

İsim-fiil eklerinden -mAklık ekine nadir birkaç örnekte rastlanmıştır.

Günümüzde birkaç örnekte kullanılan kıl- yardımcı fiilinin metinde işlek olarak kullanıldığı ve genellikle Arapça, Farsça kökenli kelimelerle birleşik fiil oluşturduğu tespit edilmiştir.

Daha çok zarf-fiil eki olarak kullanılan -IcAk ekinin bir örnekte sıfat-fiil olarak kullanımı tespit edilmiştir.

Metinde -ken zarf-fiil ekinin sadece ince ünlülü şekli vardır, kalın ünlülü şekli yoktur.

Üleştirme sayı sıfatı yapan +şAr ekinin bir örnekte dört sayısına günümüz kullanımından farklı şekilde “dördüşer” olarak geldiği görülmüştür.

Metinde ek-fiilin geniş zaman çekiminde görülen -ñ çekimi *ferihtehlerdenüñ, medlünüñ* kelimelerinde iki yerde tespit edilmiştir.

Metinde yeterlik, sürerlik, tezlik tasvir fiillerinin az sayıda örneklerine rastlanırken yaklaşma fiilinin örneği tespit edilmemiştir.

KAYNAKLAR

- Acar, E. (2012). *Kastamonu ve Yöresi Ağızları* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akca, H. (2016). Ankara İli Ağızları İle Eski Anadolu Türkçesinin Ünlü Yuvarlaklaşması Bakımından Karşılaştırılması. *Gazi Türkiyat*, 18.
- Akkuş, A. (2010). *Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediye Adlı Eserinin Kültür Tarihimizdeki Yeri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Rize Üniversitesi.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Arat, R. R. (1951). *Atabetü'l-Hakayık*. Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Ay, Ümran (2007). *Münîrî (öl. 1521?)'nin Manzum Siyer-i Nebî'si Cilt 1 (İnceleme-Metin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Baydar, T. (2016). Ünlem Üzerine. *TÜRÜK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(7).
- Bayrakdarlar, T. (2014). *Oğuz grubu Türk lehçelerinde tasvirî fiiller* [Yüksek Lisans]. <http://acikerisim.nevsehir.edu.tr/xmlui/handle/20.500.11787/3510>
- Bayraktar, N. (2004). *Türkçede Fiilimsiler*. Türk Dil Kurumu.
- Bedreddin Mahmûd Amasyavî. (?). *Vesiletü'l-Mahmûdiye*. Berlin Devlet Kütüphanesi. Ms.or.quart.1758.
- Bedreddin Mahmûd Amasyavî. (?). *Vesiletü'l-Mahmûdiye*. Mısır Millî Kütüphanesi. Tasavvufî Türkî 152.
- Bulduk, T. B. (2018). Türkiye Türkçesi Ağızlarında Farklı Bir Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki ve Çekimi: -I. *ResearchGate*. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14135>
- Bursalı Mehmet Tahir. (2016). *Osmanlı Müellifleri* (M. A. Y. Saraç, Ed.). Türkiye Bilimler Akademisi.
- Bursalı Mehmet Tahir. (2000). *Bursalı Mehmed Tahir-Osmanlı Müellifleri ve Ahmet Remzi Akyürek-Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmi-i Müellifin: C. I* (C. Kurnaz , M. Tatçı, Ed.). Bizim Büro Yay.
- Çağatay, S. (1964). Türkçede ki<erki. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 11, 245-250.
- Çalka, M. S. (2018). Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediye'sinde Dinî ve Edebî Kaynaklar. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*
 Journal of Ottoman Legacy Studies, V(12).
- Çandır, Y. D. D. M. (2013). Türk Şiirinde Nazire Geleneği ve Kul Himmet'in Şiirlerinde Nazirecilik. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2).
- Çelebioğlu, Â. (2018). *Muhammediye Yazıcıoğlu Mehmed*. Dergâh.
- Delice, H. İ. (2003). *Türkçe Sözdizimi*. Kitabevi.
- Demirci, M., Dincaslan, M. F. (2015). +ki eki ve +DAki Yapısı Üzerine Bir İnceleme. *International Journal of Language Academy*, 3(9). <https://doi.org/10.18033/ijla.300>
- Demirci, Ü. Ö. (2018). Seyf-i Sarâyî'nin Gülistan Tercümesinde Fiilden Fiil Yapımı. *Journal of Turkish Research Institute*, 63.

- Demirci, Ü. Ö. (2021a). *Kutb'un Husrav u Şîrin'i*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Demirci, Ü. Ö., Karşlı, S. (2021b). *Kutb'un Husrav u Şîrin'i -Dizin-*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Demirtaş, A. (2015). “Şüphe” ve “Tereddüt” Bildiren ki Edatının Türkiye Türkçesi Ağzlarındaki Kullanımları Üzerine. İçinde A. Buran, E. Alkaya, F. Özek, S. K. Yalçın (Ed.), *7.Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri*. Fırat Üniversitesi.
- Devellioğlu, F. (2002). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi.
- Dikici, R. (2017). Türkiye Kütüphanelerinde Yazma ve Matbû Eserleri Olan Amasyalı Âlimler. *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu, Bildiriler Kitabı-II*, 387-397.
- Doğan, T. (2021). Kaşkay Türkçesinde -(y)AsI GElecek Zaman Ekinin Kullanım Özellikleri ve Kiplik Anlamları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 52.
- Duman, M. (2004). Eski Anadolu Türkçesi Döenemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine. *V. Uluslararası türk Dili Kurultayı Bildiriler*, 793-804.
- Duman, M., Yağmur, Ö. (2010). -Up Zarf-fiil Ekinin Eski Anadolu Türkçesindeki Fonetik Durumu. *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştay Bildirileri*, 115-153.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Dilçin, C. (2004). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2006). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri I -Fiil- Basit Bekim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2012). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Akçağ Yayınları.
- Erdem, M. (2008). Modern Oğuz Türkçesinde Belirsiz Geçmiş Zaman Ekleri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 9.
- Ergin, M. (2000). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Erkan, M. (1986). *Sîretü'n-nebî (Tercümetü'z-zarîr) inceleme-metin* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erşahin, S. (2005). Osmanlı Toplumunun Hz. Muhammed Hakkındaki Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *İslâmî Araştırmalar*, XVIII(3).
- Gölpınarlı, A. (1992). *Melâmîlik ve Melâmîler*. İstanbul: Gri Yayın
- Güzel, A. (2015). *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (1-2)*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, G. (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hacıeminoğlu, N. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. Milli Eğitim Basımevi.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türkçenin Ekleri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hüseyin Remzi. (2018). *Lügât-ı Remzi*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu.
- İpekten, H., Kut, G., İsen, M., Ayan, H., Karabey, T. (2017). *Heşt Bihîşt*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- İsen, M. (2017). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

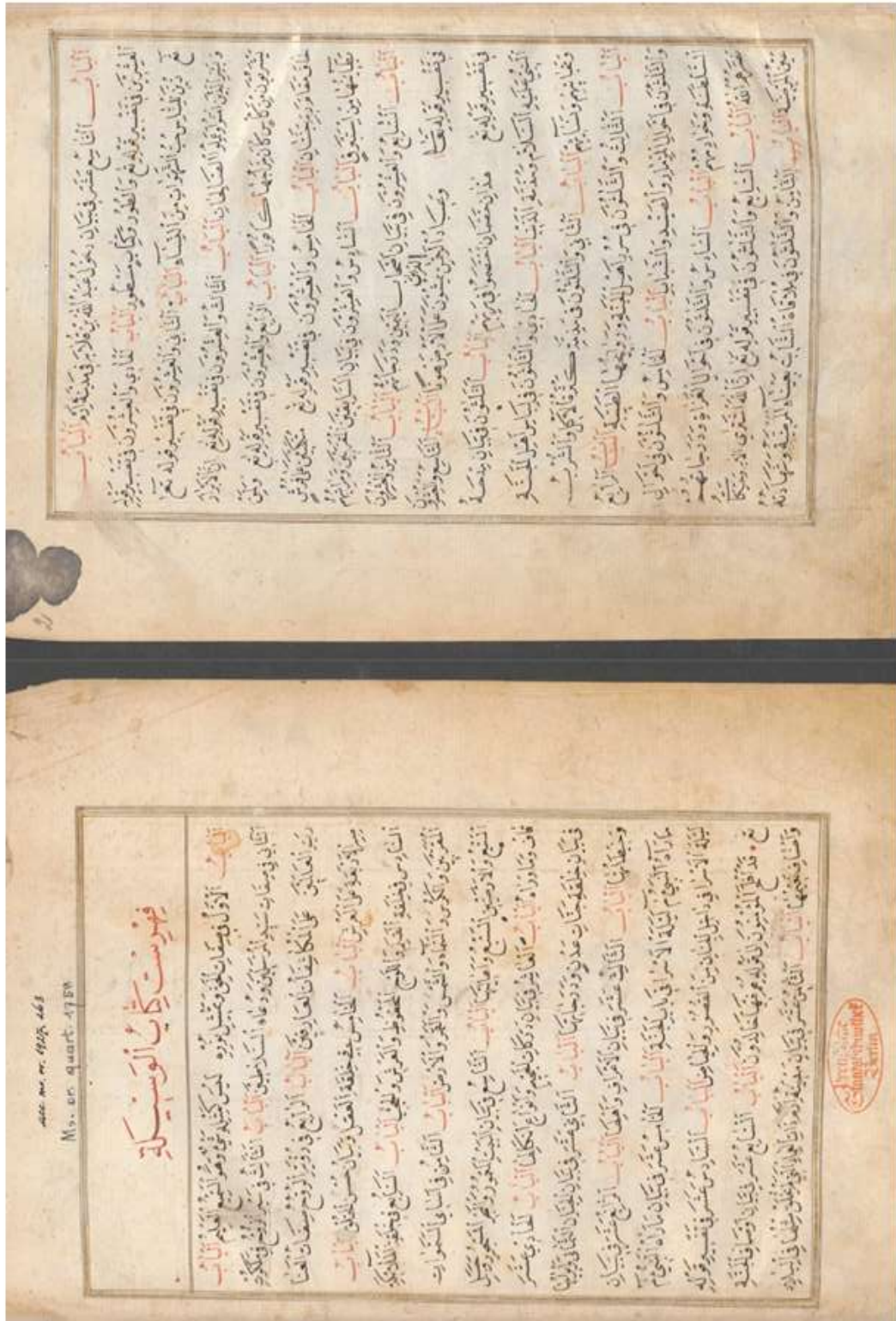
- Karaca, M. M. (2021). Eski Anadolu Türkçesinde Arapça ve Farsça Kelimelerdeki Ünlülerle İlgili Ses Olayları. *Dil Araştırmaları*, 15(29). <https://doi.org/10.54316/dilarastirmalari.997429>
- Karahan, L. (2015). *Türkçede Söz Dizimi*. Akçağ Yayınları.
- Karaman, A. (2015). Yeni Uygur Türkçesinde Adet Sözleri. *Journal of Turkish Studies*, 10(4). <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7787>
- Kartallıoğlu, Y. (2024). Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?. *Journal of Turkish Studies*, 3 (6). <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.471>
- Kâtip Çelebi. (2014). *Keşfü'z-Zünûn* (1-5 Cilt). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kavaklı, A., Turan, S. (2023). Bedreddin Mahmûd'un Hayatı, Eserleri ve Fevz ü Felâh Mesnevisi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 31. <https://doi.org/10.15247/dev.3211>
- Kavaklıyazı, A. (2018), *Kastamonulu Yûsuf'un Muhammediye'si* (İnceleme-Metin). [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavaklıyazı, A. (2019), *Kastamonulu Yûsuf'un Muhammediye'si* (İnceleme-Metin). Palet Yayınları.
- Kaya, B. (2003). *Hisali hayatı—Eserleri ve Metaliü'n—Nezair adlı eserinin birinci cildi: İnceleme—Metin* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocaoğlu, T. (2003). Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é/i Meselesi. *Türk Kültürü*, 483-483, 266-281.
- Korkmaz, Z. (1958). Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 6, 41-68.
- Korkmaz, Z. (1965). Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, vuz/-vüz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 12, 43-65.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2013). *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*. Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2019). *Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi*. Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Köksal, M. F. (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*. Akçağ Yayınları.
- Kurnaz, C., Tatçı, M. (Ed.). (2000). *Bursalı Mehmed Tahir-Osmanlı Müellifleri ve Ahmet Remzi Akyürek-Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmi-i Müellifin: C. I. Bizim Büro Yay.*
- Küçük, M. (2010). Tarihi Türk Lehçelerinden Türkiye Türkçesine -Dİr/-DUr. *Türkbilgi*, 19.
- Levend, A. S. (1973). Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 20, 35-80.
- Mansuroğlu, M. (2012). Türkçede Zamir Çekimi. *Journal of Turkish Language and Literature*, 3(2-3).
- Mecdi Mehmed Efendi. (1989). *Hadâiku's-Şakâik*. Çağrı Yayınları.
- Nalbant, M. V. (2023). Türkçede Birleşik Fiiller İle Birleşik Zamanlı Fiillerin Yapısı ve Bu Terimler Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKİAD)*, 7(1). <https://doi.org/10.30563/turklad.1275357>
- Öz, Ş. (2006). *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özfirat, B. (2014). Türk Edebiyatının Manzum İlk Siyeri: Veli'nin Sîretü'n-Nebî'si. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 12(12). <https://doi.org/10.15247/dev.196>
- Özfirat, B. (2016). *15. Yüzyıl Şairlerinden Muhammed'in Sîretü'n-Nebî'si* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Özkan, M. (2012). Eski Türkiye Türkçesinde Ki/Kim Bağlaçlarının Kullanılışı Üzerine. *Journal of Turkish Language and Literature*, 31, 243-255.
- Özkan, M. (2013). *Türk Dilinin Gelişim Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi.
- Öztoprak, N. (2010). Türk Edebiyatında Manzum Siyerler. *Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri Uluslararası Mevlid Sempozyumu*, 51-70.
- Öztürk, E. (2017). *Eski Anadolu Türkçesi El Kitabı*. Akçağ Yayınları.
- Öztürk, M. R. (2021). Ahmed'in Mevlid Adlı Eserinin Nüshaları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5(4). <https://doi.org/10.34083/akaded.1005086>
- Parlatır, İ. (2007). Eski Türkiye Türkçesi Dönemi Eserleri ve Tarihsel Sözlük Çalışmaları. *Uluslararası Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı Bildirileri*. Uluslararası Osmanlı Türkçesi Öncesi Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı (03-04 Aralık 1999), Ankara.
- Parlatır, İ. (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Yargı Yayınları.
- Redosue, J. W. (1890). *A Turkish and Englis Lexicon*. Boyajian.
- Serebrennikov, B. A., Gadjeva, N. Z. (2011). *Türk Yazı Dillerinin Karşılaştırmalı Tarihi Grameri* (T. Hacıyev, Öner Mustafa, Çev.). Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Sev, G. (2007). *Tarihi Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*. Akçağ Yayınları.
- Solmaz, H. (2018). *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı (İnceleme-Metin)*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Steingass, F. J. (1963). *A Comprehensive Persian-English dictionary, including the Arabic words and phrases to be met with in Persian literature*. Routledge, K. Paul.
- Sultanzade, V. (2014). Zamir n'sinin Kaynağı Hakkında. *Dil Araştırmaları*, 15, 95-14.
- Süer, F. R. (2017). Mısır Millî Kütüphanesinde (Dârü'l-Kütübi'l-Kavmiyye) Bulunan Edebiyat İle İlgili Türkçe El Yazmaları. *The Journal of Turk-Islam World Social Studies*, 13(13). <https://doi.org/10.16989/TIDSAD.1349>
- Süreyya, M. (1996). *Sicill-i Osmanî*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Şahin, H. (2000). Kutadgu Bilig'de Tasvirî Fiiller. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2).
- Şahin, H. (2015). *Eski Anadolu Türkçesi*. Akçağ Yayınları.
- Şahin, M. (2009). *Abdürrahîm Fedâî'nin Kasîde-i Nûniyye'si (Transkripsiyon-Nesre Çeviri-İnceleme)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Şemsettin Sami. (2023). *Kamus-ı Türkî*. Tük Dil Kurumu Yayınları.
- Şirin, M. (2007). *Er-Risaletü'l-Ahmediyye fî'l-Veladetil'l-Muhammediyye (Giriş-Transkripsiyonlu Metin-Gramatikal İndeks)*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Taşköprülüzade Ahmed Efendi. (2019). *Eş-Şakâ'iku'n-Nu'Mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları
- Tiken, K. (2020). *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf-Fiiller*. Tük Dil Kurumu Yayınları.

- Timurtaş, F. (1976). Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri. *Türkiyat Mecmuası*, 18, 331-368
- Timurtaş, F. K. (2012). *Eski Türkiye Türkçesi*. Kapı Yayınları.
- Timurtaş, F. K. (2022). *Osmanlı Türkçesi Grameri III*. Alfa.
- Tokatlı, S. (2005). Eski Anadolu Türkçesi Metinlerinde “ki”, “kim” Bağlama Edatı ve İlgili Zamirlerinin Zaman ve Kip Eklerine Yüklediği Görevler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1).
- Tolkun, S. (2020). Doğu Türkçesi Tarihî Metinlerinde—(X)p turur Biçimbiriminin Kullanımı Üzerine. *Uluslararası İdil - Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi*, 2(3).
- Turgunbayev, C. (1999). “-a turur” Şimdiki Zaman ve “-p turur” Geçmiş Zaman Eklerinin Yapısı. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 8.
- Türk Dil Kurumu, (2019). *Tarama Sözlüğü* (I-VIII). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr> Son erişim tarihi: 08.05.2025.
- Ünver, İ. (1993). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi*, XI(1), 51-89.
- Yamak, B. (2021). *Yazıcızâde Kardeşlerin Tasavvufî Görüşleri ve Osmanlı'ya Tesirleri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Yapıcı, A. İ. (2020). Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi Metinlerinde İmla Kaynaklı Bir Sorun: Ünsüz Uyumu. *Journal of International Social Research*, 13((13/73) Language-Literature), 218-253. <https://doi.org/10.17719/jisr.11138>
- Yasar, A. H. H. (2004). *Amasya Tarihi: C. VII*. Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yavuz, K. (2013). Türk Şiirinde Nazire. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10(10). <https://doi.org/10.15247/dev.155>
- Yavuz, O. (1991). Türkçe’de Kapalı E. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6.
- Yavuz, O., Küçükbalı, F. N., , Mert, A. (2022). *Harputlu Yazıcı Muhammed’in Ahmediyesi (Giriş-Metin-Türkçe Kelimeler Sözlüğü-Tıpkıbasım)*. Tablet Kitabevi.

EKLER

EK 1 Vesîletü'l-Mahmûdiye'nin Berlin Nüshasından Örnekler

Berlin Nüshası 1b-2a

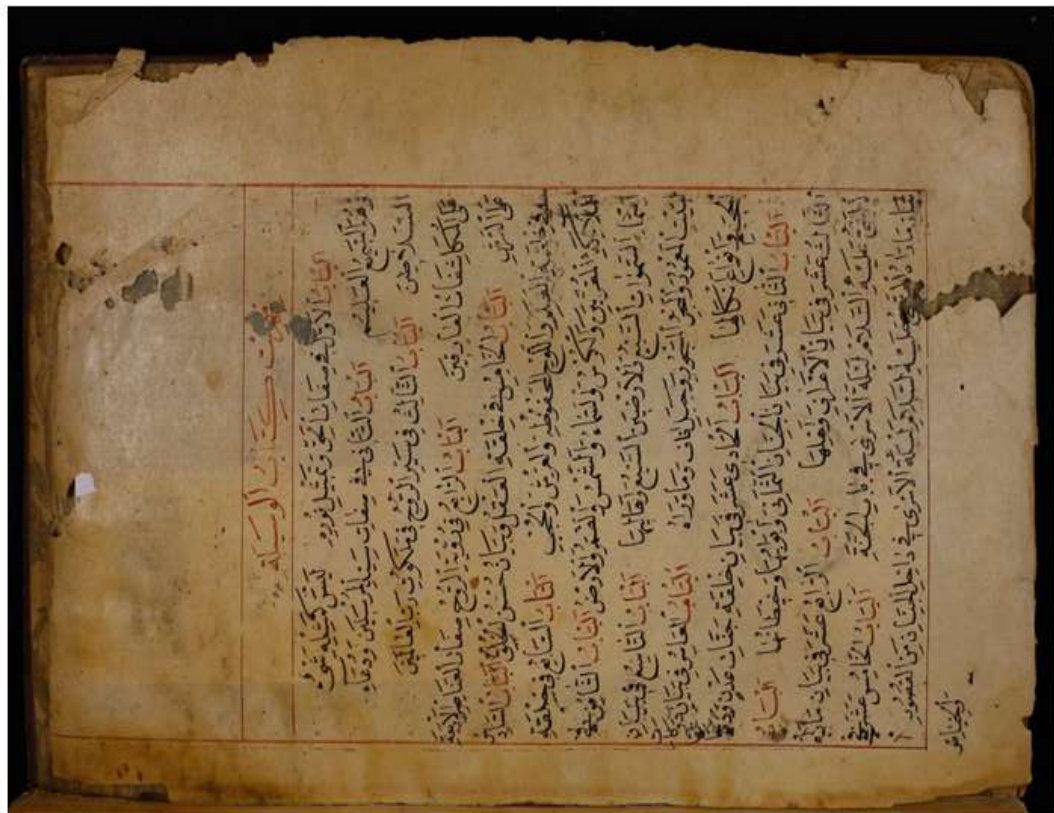
654

1288

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

تَمَامُ أَوَّلِ بَيْتِ كِتَابِ الْحَمْدِ لِلَّهِ
تَوَلَّى لَدَى ذِي قَابِ الْحَمْدِ لِلَّهِ

اللَّهُمَّ إِنَّا نَعِظُكَ وَكَرِيمٌ وَطُفِيهِ

五

三

وَقَدْ

